

PROCEEDINGS

การประชุมวิชาการ บัณฑิตศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 10

เรื่อง “การยกระดับคุณภาพการศึกษาและ
พัฒนามนุษย์ในศตวรรษที่ 21”

25-26 มิถุนายน 2563
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

คำนำ

ด้วยบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ร่วมกับ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) กำหนดจัดโครงการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 10 เรื่อง “การยกระดับคุณภาพการศึกษาและพัฒนามนุษย์ในศตวรรษที่ 21” ระหว่างวันที่ 25-26 มิถุนายน 2563 ซึ่งเป็นการนำเสนอผลงานวิจัยในรูปแบบออนไลน์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปิดโอกาสให้นักศึกษา อาจารย์ และนักวิจัยได้นำเสนอผลงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ที่ดีและมีคุณภาพ เป็นการสร้างเครือข่ายของการวิจัยและงานสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ร่วมกัน ผลงานวิจัยที่เผยแพร่ในงานนี้ได้มีการบูรณาการศาสตร์และศิลป์เข้าด้วยกันตามวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร คือ มหาวิทยาลัยชั้นนำแห่งการสร้างสรรค์ โดยจัดให้มีการนำเสนอผลงานวิจัยทางด้านศิลปะและการออกแบบ วิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์สุขภาพ มนุษย์ศาสตร์ อักษรศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ เกษตรศาสตร์ และพฤกษวิทยาการ ทั้งนี้ บัณฑิตวิทยาลัยได้รวบรวมบทความวิจัย Proceedings ของผู้นำเสนอทั้งแบบวาจาและโปสเตอร์ที่นำเสนอผลงานครั้งนี้ในเว็บไซต์ของบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยไปสู่สาธารณชน บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารที่รวบรวมบทความวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อแวดวงวิชาการและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ ต่อไป

บัณฑิตวิทยาลัยขอขอบคุณท่านนายกสภามหาวิทยาลัยศิลปากร ท่านอธิการบดี เจ้าภาพร่วมจัดการประชุม ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) ผู้บริหารและคณาจารย์ที่ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานจนสำเร็จลุล่วงด้วยดี ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิที่ร่วมเป็นผู้พิจารณาคัดเลือกผลงานวิจัย และเจ้าหน้าที่ของบัณฑิตวิทยาลัยทุกคนที่ร่วมมือร่วมใจปฏิบัติงานจนบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะเป็นโอกาสที่จะร่วมมือกันพัฒนาการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นต่อไป

(รองศาสตราจารย์ ดร. จุไรรัตน์ นันทานิช)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ข้อมูลอ้างอิงเพื่อการประกันคุณภาพ

โครงการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 10 เรื่อง “การยกระดับคุณภาพการศึกษาและพัฒนามนุษย์ในศตวรรษที่ 21” นี้ เป็นการจัดการประชุมวิชาการ เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัย/การค้นคว้าอิสระของอาจารย์ นักวิจัย และนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาตามเกณฑ์คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับอุดมศึกษา ฉบับปีการศึกษา 2557 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ดังนี้

การเผยแพร่ผลงานวิจัยในที่ประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งนี้เป็นการนำเสนอบทความวิจัย ในที่ประชุมวิชาการ และบทความฉบับสมบูรณ์ (Full paper) ได้รับการตีพิมพ์ในรายงานสืบเนื่อง จากการประชุม (Proceedings) โดยมี กองบรรณาธิการจัดทำรายงานการประชุม หรือ คณะกรรมการจัดประชุม ประกอบด้วย ศาสตราจารย์หรือผู้ทรงคุณวุฒิระดับปริญญาเอก หรือ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีผลงานเป็นที่ยอมรับในสาขาวิชานั้นๆ จากนอกสถาบันเจ้าภาพ อย่างน้อยร้อยละ 25 โดยต้องมีผู้ประเมินบทความที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้นด้วย และมีบทความที่มาจากหน่วยงานภายนอกสถาบันอย่างน้อย 3 หน่วยงาน และรวมกันแล้วไม่น้อยกว่าร้อยละ 25

บทความในการประชุมวิชาการทั้งระดับชาติที่นำเสนอให้กองบรรณาธิการ หรือคณะกรรมการจัดประชุมพิจารณาคัดเลือก ต้องเป็นฉบับสมบูรณ์ (Full paper) และได้รับการตีพิมพ์ ซึ่งสามารถอยู่ในรูปแบบเอกสารหรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้

สำหรับโครงการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 10 เรื่อง “การยกระดับคุณภาพการศึกษาและพัฒนามนุษย์ในศตวรรษที่ 21” ในครั้งนี้มีผู้นำเสนอผลงานวิจัยจาก 32 สถาบันการศึกษา โดยมีรายงานคณะกรรมการจัดประชุมวิชาการระดับชาติ และรายงานผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาบทความดังรายนามต่อไปนี้

คณะกรรมการจัดประชุม

คณะกรรมการจัดประชุม

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ วงศ์รัตนชีวิน

มหาวิทยาลัยมหิดล

รองศาสตราจารย์ ดร.ภก.สาธิต พุทธิพิพัฒน์ขจร

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กริสน์ ชัยมูล

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช

รองศาสตราจารย์ ดร.เขมณัฏฐ์ มิ่งศิริธรรม

มหาวิทยาลัยนเรศวร

อาจารย์ ดร.รัมภา จุฑะกนก

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)

ดร.นฤพนธ์ ดั้วงวิเศษ

มหาวิทยาลัยศิลปากร

รองศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ณัฏฐพล สุวรรณกุลสง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิเศก ปันสุวรรณ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชูวงศ์ ชัยสุข

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชวนชื่น อัคระวงนิชชา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อชิรัชญ์ ไชยพจน์พานิช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒนพันธุ์ คุรุทะเลน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาธิต นิรัตศัย

เภสัชกรหญิง อาจารย์ ดร.วารณี บุญช่วยเหลือ

อาจารย์ ดร.ธัญนันท์ วรรณจง บรอกเคิลเฮอร์สท์

อาจารย์ ดร.พิรวิทย์ เชื้อวงษ์บุญ

อาจารย์ ดร.อภิมาส มากจ้อย

อาจารย์ ดร.เกรียงไกร เกิดศิริ

อาจารย์ ดร.ภัทรภร ผลิตากุล

ผู้ทรงคุณวุฒิ

❖ กลุ่มศิลปะและการออกแบบ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.กมลชลทิพย์ พานิชภักดิ์

อาจารย์ ดร.เพิ่มศักดิ์ สุวรรณทัต

มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิราพรรณ วงศ์ทองสงวน

มหาวิทยาลัยบูรพา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ เขียวมั่ง

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รองศาสตราจารย์ ดร. ณวิทย์ อ่องแสงชัย

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัณชัย สันติเวส

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมิต ตะกรุดแก้ว

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงยศ วีระทวีมาศ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นิธิวดี ทองป้อง

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร

ลาดกระบัง

รองศาสตราจารย์ กัญญา คำโสภี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชุมพร มูรพันธุ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เทอดศักดิ์ ไม้เท้าทอง

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศาสตราจารย์เกียรติคุณอรศิริ ปาณินท์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันดี พินิจวรสิน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณรงพน ไล้ประกอบทรัพย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัตติกา กิตติประสาร

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัญญา จีงวิมุตพันธ์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย อารีรุ่งเรือง

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชนาถ ทิวะสิงห์

มหาวิทยาลัยมหิดล

อาจารย์ ดร.นิอร เตรตันชัย

อาจารย์ ดร.อำไพ บูรณประพุกษ์

อาจารย์ ดร.ปริญญาพันธ์ พร้อมสุขกุล

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชัยณรงค์ อริยะประเสริฐ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญสิริ ชาตินิยม

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า

พระนครเหนือ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.งามทิพย์ วิมลเกษม

มหาวิทยาลัยรังสิต

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วราวรรณ สุวรรณผาติ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วชิรินทร์ จรุงจิตสุนทร

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

อาจารย์ ดร.จเร สุวรรณชาติ

ข้าราชการบำนาญ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณกัญญา เจริญศุภกุล

❖ กลุ่มมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์

วิทยาการจัดการ ศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ศาสตราจารย์ ดร.กรกช อัตตวิริยะนภาพ

ศาสตราจารย์ ดร.คณิต เขียววิชัย

รองศาสตราจารย์ ดร.ประสพชัย พสุนนท์

รองศาสตราจารย์ กัญญรัตน์ เวชชศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.ชุลีพร วิรุณหะ

รองศาสตราจารย์พรชัย เทพปัญญา

รองศาสตราจารย์สมพร ร่วมสุข

รองศาสตราจารย์ ดร.วิสาข์ จิตวิตร

รองศาสตราจารย์ ดร. ไชยศ ไทวิทยศิริธรรม

รองศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษา

รองศาสตราจารย์ ดร.เอกราษฎร์ บางท่าไม้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เกตุวดี สมบูรณ์ทวี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชลธิชา หอมพึ้ง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวนชื่น อัครกะวณิชชา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิวัฒน์ บุญสม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษบา บัวสมบุรณ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนัสสินี บุญมีศรีสง่า

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มาเรียม นิลพันธุ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรณวิสา บุญมาก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ เกษภูาลักษณ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริวรรณ วัฒนวัฒนารชัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สวรรยา ธรรมอภิพล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สายสุดา เตียเจริญ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริชัย ดีเลิศ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนีตา โฆษิตชัยวัฒน์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนิรุทธ์ สติมัน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อมรินทร์ เทวตา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรพิน ศิริสัมพันธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธนภฤต สังข์เฉย

อาจารย์ ดร. อัญญา บุญปาลิต

อาจารย์ ดร.อธิกมาส มากจ้อย

อาจารย์ ดร.โกสินทร์ เตชะนิยม

อาจารย์ ดร.ฐิติมา เวชพงศ์

อาจารย์ ดร.ทรรศนีย์ ไมรา

อาจารย์ ดร.ธิดา ญาณปรีชาเศรษฐ

อาจารย์ ดร.นงนุช ไรจนเลิศ

อาจารย์ ดร.นพดล ไตรวิชัยกุล

อาจารย์ ดร.นพรัตน์ บุญเพียรผล

อาจารย์ ดร.ประพล เปรมทองสุข

อาจารย์ ดร.พนัชกร สิมะขจรบุญ

อาจารย์ ดร.เพ็ญพนาอ พ่วงแพ

อาจารย์ ดร.รุ่งทิพย์ จันทร์ชนะกุล

อาจารย์ ดร.วนิดา คราวเหมาะ

อาจารย์ ดร.วรรณวิสา บุญมาก

อาจารย์ ดร.วิจิต อิมอาร์มย์

อาจารย์ ดร.วุฒิชัย อารักษ์โพชนงค์

อาจารย์ ดร.ศศิณัฐ สรรคบุรานุรักษ์

อาจารย์ ดร.ศิระ ศรีโยธิน

อาจารย์ ดร.สรภัส น้ำสมบุรณ์

อาจารย์ ดร.สรัญญา จันทร์ชูสกุล

อาจารย์ ดร.สิรินาถ ศิริรัตน์

อาจารย์ ดร.อัญญา บุญปาลิต

อาจารย์ ดร.อุบลวรรณ ส่งเสริม

อาจารย์ ดร.อุรปริย เกิดในมงคล

อาจารย์ ดร.จิตตรา มาคะผล

อาจารย์อภิเชก หงษ์วิทยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชานปวีชช ทัตแก้ว

อาจารย์ ดร.นยา สุฉฉายา

อาจารย์ ดร.สมพรนุช ต้นศรีสุข

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

อาจารย์ ดร.มณฑิชา ภักดีคง

อาจารย์ ดร.สง่า วงศ์ไชย

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิชัย ธรรมเสนห์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ภัทราวดี กระแสร์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา สโรบล

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

อาจารย์ ดร.กนกพร นาสมตริก ซิมิโอนิกะ

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกวิทย์ พิมพวง

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

รองศาสตราจารย์ ดร. เขมณัฐ มิ่งศิริธรรม

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชมนาด เชื้อสุวรรณทวี

อาจารย์ ดร.ไกรวุฒิ จุลพงศธร

อาจารย์ ดร.อดิสรณ์ เรืองกิจจามันท์

มหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ ดร.กิตติมา พันธุ์พุกษา

อาจารย์ ดร.พรรณทิพา ต้นดินย์

อาจารย์ ดร.ศรัญญา ประสพชิงชนะ

อาจารย์ ดร.ขจิตา ศรีพุ่ม

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลพัทธ์ โพธิ์ทอง

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทนา แสนสุข

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

รองศาสตราจารย์ ดร.วิไลรัตน์ ศิริรินทร์

อาจารย์ ดร.กัณฑ์ณัย วรจิตติพล

มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

อาจารย์ ดร.นงนภัศ แก้วพลอย

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า

เจ้าคุณทหารลาดกระบัง

อาจารย์ ดร.อภิรักษ์ จิตรกร

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

อาจารย์อนงค์นาฏ รัศมีเวียงชัย

อาจารย์สุทธิชล โพธิ์รังษี

มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

อาจารย์วิภาภรณ์ ห้วยเวชศาสตร์

กรมศิลปากร

นายประทีป เฟื่องตะโก

ผู้เชี่ยวชาญ

รองศาสตราจารย์ ดร.ดำรงค์ ฐานดี

ดร.อมรา ศรีสุขชาติ

นางสาววรรณุช วิณะสนธิ

ข้าราชการบำนาญ

รองศาสตราจารย์สุภาภรณ์ จินตามณีโรจน์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บำรุง ไตรรัตน์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษ์

❖ **กลุ่มวิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์และ**

เทคโนโลยี

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.พงศ์ศักดิ์ หนูพันธ์

รองศาสตราจารย์ ดร.อภิสิริฐ์ ศงสะเสน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธารินทร์ ก้านเหลือง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิสุทธิ์ สุพิทักษ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิเชษฐ์ อนุรักษ์อุดม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มาศอุบล ทองงาม

อาจารย์ ดร.จวีร์วรรณ จันปลา

อาจารย์ภัทรพงษ์ ภาคภูมิ

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

รองศาสตราจารย์ ดร.นิชาอุตะห์ ระเด่นอาหมัด

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สายัญ ปันมา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัฉรดา สโรบล

รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ เพ็ชรมงคล

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รองศาสตราจารย์ ดร.อุดมศรี โชว์พิพิธพรชัย

รองศาสตราจารย์พรพิมล ม่วงไทย

รองศาสตราจารย์สิริจร สโมสร

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บรรพตมา สิ้นศิริ

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.ธัญพิสิษฐ์ พวงจิก

รองศาสตราจารย์ ดร.เยาวพา จิระเกียรติกุล

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.ปวีณา เชาวลิทวงศ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิกันต์ กู้พงษ์ศักดิ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐธิดา โชติช่วง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกวรรณ เสรีภาพ

อาจารย์ ดร.ศิริมา พ่วงประพันธ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร

รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศนวงศ์

รองศาสตราจารย์ ดร.นีลวรรณ พงศ์ศิลป์

รองศาสตราจารย์ ดร.ชุติมา ลิ้มมัทวาริณี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วยา พุททวงศ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุขุม โฆษิตชัยมงคล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัณท์รัตน์ ทิวถนอม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรกช ชันจิริกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ คูร์รัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุลนาถ ออบสุวรรณ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทร์ดี ระแบบเลิศ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษราภรณ์ งามปัญญา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัลลภ คันธิยงค์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุทธนา เจวจินดา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วยา พุทวงค์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรัณยพร มากทรัพย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาธิต นิธิศิัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุมาลย์ บันเทิง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศุภชัย วาสนานนท์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พูนทรัพย์ ตริภพนาถกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นุชจิรา พงศ์นิมิตประเสริฐ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร ลีลาสง่าลักษณ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บุศรินทร์ ฆะปะบุตร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเชษฐ สมุหเสนีโต
อาจารย์ ดร.ศราวุธ ภูไผ่จิตรกุล
อาจารย์ ดร.กัณธิดา พันธุ์เจริญ
อาจารย์ ดร.กิตติยาพร สิงห์สัมพันธ์
อาจารย์ ดร.กุลทัศน์ สุวัฒน์พิพัฒน์
อาจารย์ ดร.ณิชนันทน์ เทพศุภรังษิกุล
อาจารย์ ดร.วันวิภาห์ ตุ่มน้อย
อาจารย์ ดร.วิสรา รอดเหตุภัย
อาจารย์ ดร.วีรยุทธ์ แซ่ลี้ม
อาจารย์ ดร.วิไลวรรณ สิริโรจนพุดิ
อาจารย์ ดร.ศิริรัตน์ ชูสกุลเกรียง
อาจารย์ ดร.สินี หนองเต่าดำ
มหาวิทยาลัยมหิดล
รองศาสตราจารย์ ดร.งามนิจ ชื่นบุญงาม
รองศาสตราจารย์ ดร.ปนัดดา บุญเสริม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลีอรัตน์ อนุรัตน์พานิช
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
รองศาสตราจารย์ ดร.อำพล การุณสุนทวงษ์
รองศาสตราจารย์ ดร.สิริชัย เทพา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยวัฒน์ เอกวัฒน์พานิชย์

อาจารย์ ดร.ลีอรัตน์ อนุรัตน์พานิช
**มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
พระนครเหนือ**
รองศาสตราจารย์ ดร.ขวัญเนตร สมบัติสมภพ
**สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร
ลาดกระบัง**
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัศม์ณัฐ นรบิน
อาจารย์ ดร.ชวาลย์ ศรีวงษ์
มหาวิทยาลัยพะเยา
อาจารย์ ดร.บุญชริกา เทพสุคนธ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
อาจารย์ ดร.วลีพรรณ รกิติกุล
มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บุญเรือง คำศรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นาริลักษณ์ นาแก้ว
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เอกรินทร์ ชูสิกร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธารทิพย์ บุญส่ง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จตุพร เงินคำ
อาจารย์ ดร.รัมภา จุฑะกนก
อาจารย์ ดร.ณิชากร คอนดี
อาจารย์ ดร.อัฉร่า อิ่มคำ พุฒคำ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
อาจารย์ ประเสาร จิตรเพ็ชร
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.กิตติกร นาคประสิทธิ์
รองศาสตราจารย์ ดร.ธรรมเรศ เชื้อสาวถี
มหาวิทยาลัยบูรพา
รองศาสตราจารย์ ดร.อุษาวดี ต้นติวรานูรักษ์
อาจารย์ ดร.วาสิณี พงษ์ประยูร
มหาวิทยาลัยรังสิต
รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา จันทร์ประเสริฐ
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.ปราณีต งามเสนห์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
อาจารย์ ดร.กัญจรัตน์ สุขรัตน์

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

อาจารย์ ดร.ศรัณย์ กอสนาน

นักวิชาการอิสระ

ดร.จุมพฏ กาญจนกำธร

ศูนย์เทคโนโลยีโลหะและวัสดุแห่งชาติ (MTEC)

ดร.ปณิธิ วิรุฬห์พวจิต

อาจารย์ ดร.ฐิติมา สงเคราะห์

โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พ.ต.ท. ดร.สฤกษ์ดี สืบพงษ์ศิริ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

พันตำรวจโท ธนบูรณ์ รัชสกุลการสกุล

พันตำรวจเอกอดิษฐ์ กัณหา

ศิริพัฒน์สหคลินิก

แพทย์หญิงนุสรีย์ ศิริพัฒน์

กำหนดการ

โครงการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 10
เรื่อง “การยกระดับคุณภาพการศึกษาและพัฒนามนุษย์ในศตวรรษที่ 21”
วันที่ 25-26 มิถุนายน 2563
โดยความร่วมมือระหว่างบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ร่วมกับ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร(องค์การมหาชน)

วันพฤหัสบดีที่ 25 มิถุนายน 2563

08.30 – 09.00 น.

กล่าวรายงาน

โดย รองศาสตราจารย์ ดร.จุไรรัตน์ นันทานิซ

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

กล่าวต้อนรับ

โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชัยชาญ ถาวรเวช

อธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากร

กล่าวเปิดงาน

โดย นายภราเดช พษ์พิเชียร

นายกสภามหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

09.00 – 10.00 น.

บรรยายพิเศษเรื่อง

“การยกระดับคุณภาพการศึกษาและพัฒนามนุษย์ในศตวรรษที่ 21”

โดย ศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ วงศ์รัตนชีวิน

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น

10.15 – 16.30 น.

นำเสนอผลงานวิจัยแบบออนไลน์ แยกตามกลุ่มสาขาวิชา

วันพฤหัสบดีที่ 26 มิถุนายน 2563

09.00 – 16.30 น.

นำเสนอผลงานวิจัยแบบออนไลน์ แยกตามกลุ่มสาขาวิชา

สารบัญ

กลุ่มมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์

ชื่อ-นามสกุล	ชื่อบทความ	เลขที่หน้า
นางสาวประกายดาว ดีपालะ	กลยุทธ์พันธมิตรธุรกิจที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้ Grab Application ของผู้ใช้ในกรุงเทพมหานคร	H1 – H11
นางสาวณัฐนวีญา จารุอักษรพัฒน์	การตลาดแบบเนื้อหา (Content Marketing) ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ TISCO Mobile Banking ในเขตกรุงเทพมหานคร	H12 – H18
นางชญัญญกัลย์ เลอ วง ฮวน	กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านเว็บไซต์ JD Central ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร	H19 – H27
นางสาวกนกวรรณ ราชิกายุจน์	การสร้างคุณค่าตราสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริม Blackmores ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร	H28 – H37
นางสาวฐิตาภรณ์ ว่างตาล	การสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการผ่านสื่อเครือข่ายสังคม ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านขายอาหารเคลื่อนที่ (Food Truck) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร	H38 – H48
นางสาวภริราภรณ์ ก้อนคำ	นวัตกรรมการค้าเงินธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ ประเภทร้านสะดวกซื้อ	H49 – H55
นายอรรถพงษ์ ไมตรีจิตต์	แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อพฤติกรรมที่ดีในการทำงานของบุคลากรกรมพลศึกษา	H56 – H65
นางสาวรสสุคนธ์ โทอุบล	ผลของการใช้กิจกรรมบทบาทสมมติในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษ ของผู้เรียนหลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร	H66 – H75
นายโอฬาร เลิศศักดิ์นรินทร์	การรับรู้ด้านคุณภาพและการบริการที่มีต่อทัศนคติในการส่งผลกระทบต่อความภักดีต่อแบรนด์ของมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่งของนักศึกษา Gen Z	H76 – H86
นางสาวนุชทยา เลิศพร	อิทธิพลของการรับรู้ด้านคุณภาพของสินค้า คุณภาพการให้บริการ และการรับรู้คุณค่าด้านราคาที่มีต่อความจงรักภักดีของลูกค้า ร้านอาหารฟาสต์ฟู้ด ในเขตรังสิต ปทุมธานี	H87 – H95

นางสาวอิริชรา นวพงศ์	รูปแบบสันนิษฐาน และการกำหนดอายุ ชิ้นส่วน พระพุทธรูปสำริดขนาดใหญ่ ใฝ่พิพิธภัณฑสถาน แห่งชาติ ทริภุญไชย	H96 – H103
นางสาวศุภิสรา กุมาทะ	ผลการใช้กิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวางที่มีต่อการ พัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	H104 – H112
นายศิวกร กตัญญูสรณ์	การพัฒนาชุดทดลองฟิลิกส์ เรื่อง แรงเสียดทาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	H113 – H121
นางสาวรวีวรรณ ธนทอง	การศึกษาผลการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทาง การศึกษากับสถาบันอุดมการศึกษาต่างประเทศของ ของวิทยาลัยนานาชาติมหาวิทาลัยมหิดลผ่านการ ประชุมวิชาการและนิทรรศการการศึกษานานาชาติ ระหว่างปี พ.ศ. 2560-2562	H-122 – H132
นางสาวกัญฐลดา กลิ่นเมือง	การสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับการเขียน จดหมายอิเล็กทรอนิกส์เชิงธุรกิจโดยใช้วิธีการสอน แบบกลวิธีเสริมต่อการเรียนรู้ สำหรับนักศึกษา ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัย อาชีวศึกษานครปฐม	H133 – H141
นางสาวรุ่งนภา จิตตสินนา	ผลการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานเพื่อพัฒนา ความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1	H142 – H149
นายขวลิต ดวงทวี	กลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ปัญหา และการจัดการการท่องเที่ยววัดจามเทวี อำเภอเมือง ลำพูน จังหวัดลำพูน	H150 –H155
นางสาวกัญญณี จันทิพย์วงษ์	ผลของการจัดการเรียนแบบห้องเรียนกลับด้านต่อ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการควบคุมและการ ประกันคุณภาพอาหารของนักศึกษาเทคโนโลยีอาหาร มหาวิทยาลัยศิลปากร	H156 – H168
นายอภิสิทธิ์ กาญจสอด	ผลการฝึกด้วยโปรแกรมการกระโดดที่มีผลต่อพลัง กล้ามเนื้อขา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	H169 – H177
นางสาวเกศินี ปรีเปรม	ความสัมพันธ์ระหว่างความเมตตากรุณาต่อตนเองและ สุขภาพจิตในกลุ่มผู้ปกครองและบุตรที่ศึกษาใน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในเขต กรุงเทพมหานคร	H178 – H185

นายพงศกร งามวิวัฒน์สว่าง	กลยุทธ์ปากต่อปากผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางนำเข้าจากต่างประเทศผ่านร้าน Multi-Brand ของผู้บริโภคนในเขตกรุงเทพมหานคร	H186 – H193
นายชุมพล กุลเกษานนท์	แนวทางการพัฒนาศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศของสถาบันการศึกษา เขตภาคกลาง.	H194 – H201
นายกำพล ลิโพบูลย์วงศ์	คุณสมบัติพิเศษของรถยนต์ Eco car ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของประชากรในกรุงเทพมหานคร	H202 – H210
นางสาวขวัญชนก พะลัง	การโฆษณาโดยใช้บุคคลที่มีชื่อเสียง ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาแบรนด์ในกีของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร	H211 – H221
นายอัทธิ คุ่มพุ่ม	ผลของโปรแกรมการฝึกเกมสนามเล็กร่วมกับการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาที่มีต่อความสามารถในการรับและส่งลูกฟุตบอล	H222 – H231
นางสาวอลิสสา ลิ้มสำราญ	ผลของการฝึกพลัยโอเมตริก และการฝึกพลัยโอเมตริกควบคู่ความคล่องแคล่วว่องไวที่มีต่อพลังกล้ามเนื้อและความคล่องแคล่วว่องไวในนักกีฬาภาคบดดี	H232 – H239
นายธีรชัย ตันติทัตต์	ผลของการฝึกด้วยแรงต้านสามวิธีที่มีต่อความเร็วในการวิ่ง 50 เมตร	H240 – H247
นายพลรบ บุญคงมา	การสร้างแบบทดสอบทักษะกีฬาบาสเกตบอลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น	H248 – H256
นางสาวจันทร์ษา ปราการสมุทร	ฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระและฤทธิ์ต้านแบคทีเรียก่อโรคผิวหนังของสารสกัดกิ่งหม่อนพันธุ์เชียงใหม่ 60	H257 – H264
นายศักดิ์สิทธิ์ กมลภูมจงภักดิ์	การพัฒนาหลักสูตรระยะสั้น เรื่อง การทำขนมปั้นขลิบ กุ้งจ่อม	H265 – H272
นางสาวญาณิศา ทองฉาย	การศึกษาวิธีการดูแลรักษาในการอนุรักษ์ภาพเขียนเบื้องต้น	H273 –H283
นางสาวปิยธิดา สุภา	ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้การทดลองแบบสืบเสาะหาความรู้ ที่มีต่อทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหาของนิสิตครู	H284 – H293
นายมูรธา นามพลกรัง	การสร้างโปรแกรมการฝึกเอส คิว ที่มีต่อความเร็วในการวิ่ง 50 เมตร ของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา	H294 – H300

นายนครินทร์ เจริญเหล่าศิริ	การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์ให้สอดคล้องต่อแนวคิดพื้นที่สาธารณะ	H301 – H309
นางสาวกชพรรณ คัดชาชัย	แรงจูงใจทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนบางกะเจ้า จังหวัดสมุทรปราการ	H310 – H317
ฐิติรัตน์ บำรุงกุล	ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความผูกพันต่อองค์กรกับการเป็นผู้สนับสนุนองค์กรของพนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดมหาสารคาม	H318 – H328
พระมหากวีศักดิ์ วาปีกุลเศรษฐ์	ความเชื่อของชาวสิงหลในวรรณกรรมบาลีเรื่องสมันตกุฎวณณา	H329 – H337
นางสาวกุลวิภา อ้วนดวงดี	ปัญหาเรื่องอัตลักษณ์และการบูรณาการเข้ากับสังคมของตัวละครผู้อพยพในนวนิยายเรื่อง สะพานปากน้ำ โกลเดิน ฮอร์น (Die Brücke vom Goldenen Horn) ของ เอ็ดดามาร์ (Özdamar) และ สถานีระหว่างทาง (Zwischenstationen) ของแวร์ท์ลีบ (Vertlib)	H338 – H346
นางสาวอลิษา จันท์เปล่ง	ผลการใช้โครงการภาษาอังกฤษในการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	H347 – H355
พระศรีญชัย ช่างกุล	ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีต่อการจัดการพุทธสถานวัดจีนเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา กรณีศึกษา : วัดเล่งเน่ยยี่1 และ วัดเล่งเน่ยยี่2	H356 – H364
นางสาวสุรางค์รัตน์ เพิ่มพูนศรีศิลป์	ความคาดหวังและประสบการณ์การช้อปปิ้งของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวต่างชาติในเขตกรุงเทพมหานคร	H365 – H373
นางสาวจิรัชญา สวัสดิมงคล	การพัฒนาการให้บริการตามหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าให้เกิดประสิทธิผลของโรงพยาบาลบ้านบึง จังหวัดชลบุรี	H374 – H384
นางสาวนิตยา ฐิติวัฒนพงษ์	ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการก้าวเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0: กรณีศึกษา การใช้แอปพลิเคชัน สมาร์ท อสม. ของอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี	H385 – H394

นายยองชู คิม	กรณีศึกษาการใช้คำปรากฏร่วมในการสอนคำบ่งชี้ในภาษาเกาหลี	H395 – H405
นางสาวบุษกรินทร์ ภู่อุ่ม	กลวิธีการเรียนรู้ภาษาของนักศึกษาไทยคณะวิศวกรรมศาสตร์ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษสูง	H406 – H411
นางสาวสุชาวดี ณรงค์ชัย	ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผมของผู้บริโภคชาวไทย	H412 – H420
นางสาวฐนชม พันธุ์บุญมี	ความสัมพันธ์ของสมรรถนะผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา	H421 – H437
นางสาวอมทอง นันตา	คุณภาพชีวิตในการทำงานของนักสืบสวนสอบสวนสำนักงานคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ	H438 – H446
นายอดิศักดิ์ สืบธรรมมา	ผลตอบแทนที่ไม่ใช่ตัวเงินที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัทผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์แห่งหนึ่งในนิคมอุตสาหกรรม 304 จังหวัดปราจีนบุรี	H447 – H454
นางสาวดวงสุดา นาเจริญ	การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	H455 – H461
ธัญญาวดี เพ็งตะโก	คุณภาพชีวิตในการทำงานและความพึงพอใจในการทำงานมีอิทธิพลต่อความตั้งใจอยู่ในองค์กรของวิศวกรบริษัทญี่ปุ่น ในเขตประกอบการเสรี นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค จ.พระนครศรีอยุธยา	H462 – H473
นางสาวจุฑาทิพย์ นนท์พิสุทธิเมธา	การประเมินความพึงพอใจของปัจจัยส่วนประสมการตลาดของบริษัท สุพรรณิณีปีโตรเลียม 2009 จำกัด จังหวัดขอนแก่น ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ความสำคัญและบทบาท	H474 – H488
นายเอกพล สุวัธนเมธากุล	ภาษาพูดในภาษาเยอรมัน: การศึกษาลักษณะทางสัทศาสตร์และวากยสัมพันธ์และข้อเสนอแนะสำหรับการเรียนการสอนภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศ	H489 – H497
นางสาวศิริโชค อภิรักษ์พงษ์ใส	การเปลี่ยนแปลงเนื้อหาด้านศิลปกรรม วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยในแบบเรียนประวัติศาสตร์ไทย พ.ศ. 2521-2563	H498 – H511

นางสาวแคทรียา สมวงศ์	การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง โจทย์ปัญหาเกี่ยวกับปริมาตรของทรงสี่เหลี่ยมมุมฉาก โดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดของ Van Hiele สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	H512 – H519
นายณัฐวุฒิ รอดพันธุ์	ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อการจัดการ แหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	H520 – H531
นางสาวกิตติยา แกะเข้า	ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชนหมู่บ้านอีดอง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี กลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวชุมชนหมู่บ้านอีดอง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี	H532 – H541
นางสาวอุไรวรรณ รุ่งไทรัญญ	การศึกษาการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือของไทย (กรณีศึกษา: จังหวัดหนองบัวลำภู ร้อยเอ็ดและสุรินทร์)	H542 – H556
นางสาวสุธาทิพย์ แสงสว่าง	ปัญหาความรับผิดชอบทางอาญาอันมีสาเหตุมาจากการประมาท ตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522	H557 – H565
นางสาวชัชชรีย์ คำสุข	รูปแบบการบริการที่ส่งผลต่อความภักดีของกลุ่มลูกค้า เซเรเนด บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน)	H566 – H575
นางสาวเบญญาภา ศิริปทุมทัศน์	คุณภาพชีวิตการทำงาน และความเครียดในการทำงานที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการลาออกจากงานของบุคลากรสถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จเจ้าพระยา	H576 – H686
นายวันมงคล ยิ้มย่อง	ปัจจัยในการเลือกศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาไทย และพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักศึกษาชาวต่างชาติในประเทศไทย กรณีศึกษาเปรียบเทียบระหว่าง นักศึกษากลุ่มประเทศอาเซียนและนักศึกษาชาวจีน	H587 – H596
นายอภิวัฒน์ สุริยศ	การพัฒนาทักษะในการบรรเลงเครื่องดนตรีประเภท เครื่องเป่าของรายวิชาเครื่องมือไทยให้มีคุณภาพของ นักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ เทพสตรี โดยใช้แบบฝึก Essential Element Band Method	H597 – H606
นางสาวพลอยลลิลล์ นิลมณี	การศึกษาความเต็มใจจ่ายของผู้บริโภคต่อสินค้าแฟชั่น ค่อมในเขตจังหวัดสมุทรสงครามที่ได้รับ GI	H607 – H614
นายจักรกฤษณ์ ไค้งนอก	การศึกษาผลการเรียนรู้ เรื่อง การสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ประเภทจิตรกรรม โดยใช้แบบการสอนแบบ	H615 – H624

	ร่วมมือ เทคนิค STAD และรูปแบบการสอนตามแนวคิด การพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4	
นางสาวกชกร คำแฝง	แนวทางการออกแบบบรรจุภัณฑ์ไข่เค็มไชยา : กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็มอสม. ไชยา ตำบลเลม็ด อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี	H625 – H631
นายพันมิตร มีมาก	การพัฒนาผลการเรียนรู้ เรื่อง การเขียนโปรแกรม ภาษาจาวา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้ โปรแกรม Eclipse ร่วมกับวิธีการสอนแบบสาธิต	H632 – H642
นางสาวณุพิน นันทเกียรติ	การจัดการนิทรรศการศิลปะร่วมสมัย Thailand Biennale, Krabi 2018	H643 – H651
ผศ.ดร.ลิปนันท์ นวลละออง	สถานการณ์ปัจจุบันและความจำเป็นของงานอนุรักษ์ ศิลปกรรมของประเทศไทย	H652 – H660
นางสาวนาถนภา บริบูรณ์เกษตร	การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียนวรรณกรรมไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการปรับใช้ รูปแบบการสอนวรรณคดีไทยโดยประยุกต์ใช้อริยสัจสี่	H661 – H669
นางสาวนัยนา มั่นปาน	คติการวางฤกษ์ที่พบในปราสาทเขมรแถบภาค ตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย	H670 – H678
นางสาวศิวพร เทียมกระโทก	อิทธิพลของคุณภาพการให้บริการ ความไวเนื้อเชื้อใจ และการรับรู้คุณค่า ที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของร้าน ลูกค้าท่าหลาย สาขาปทุมธานี	H679 – H685
นางสาวเพ็ญศิริวรรณ อิมอาบ	อิทธิพลของภาพลักษณ์ตราสินค้า คุณภาพการ ให้บริการ และการรับรู้ด้านราคาที่มีต่อความตั้งใจ กลับมาใช้บริการซ้ำของลูกค้าร้านกาแฟพรีเมียม ใน พื้นที่กรุงเทพมหานคร	H686 – H697
นายวันเฉลิม ชนะเลิศ	การศึกษาการขยายตัวของแฮตลีย์เซลล์จากข้อมูล ปริมาณเมฆชั้นสูง	H698 – H703
นางสาวเบญญาภา อิตุพร	สถานการณ์ความยั่งยืนทางสังคมในมิติ SAFA กรณีศึกษา ผู้เลี้ยงไก่เนื้อขนาดเล็ก จังหวัดสุพรรณบุรี	H704 – H711
นางสาวมุกกรินทร์ แพรกนกแก้ว	อาหารกับอัตลักษณ์ของตัวละครเอกหญิงในนวนิยาย และเรื่องสั้นของอรุดา โควินท์	H712 – H720
นางสาวนิภาดา พลยศศรี	แนวทางการฟื้นตลาดน้ำบางกอกน้อยเพื่อการ พัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	H721 – H729

นางสาวอุษณีย์ เพ็ชรอ่อน	การปฏิบัติในการดูแลตนเองของผู้ป่วยภายหลังผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจ	H730 – H738
นายกิตติโชค ดิษริยะกุล	ความคิดเห็นของนักวิเคราะห์งบประมาณ สำนักงบประมาณเกี่ยวกับกระบวนการจัดสรรงบประมาณ รายจ่ายประจำปีตามระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์	H739 – H747
นางสาวปารมี บำรุงจิตต์	ความต้องการสวัสดิการของนักกีฬาเทนนิสทีมชาติไทย	H748 – H756
นางสาวชลิดา ประทุมรัตน์	การศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อดัชนีตราสารหนี้ภาคเอกชนในประเทศไทย และความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวระหว่างตราสารหนี้ภาคเอกชนในประเทศไทยกับตราสารหนี้ภาคเอกชนในสหรัฐอเมริกา	H757 – H765
นางสาวกัญญาพัชญ์ ชมภูณัฐ	ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศของบุคลากร สังกัดกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (ส่วนกลาง)	H766 – H774
นางสาวชุตินา ชูวงศ์	การพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและความพึงพอใจในการเรียนโดยใช้แนวทางการสอนอ่านประกอบการแสดงบนเวทีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	H775 – H782
นางสาวพรศิริ ปิ่นไชย	ภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคเหนือในนวนิยายที่ได้รับรางวัลของ มาลา คำจันทร์	H783 – H791
Miss Xiaofan wang	การสร้างหนังสือสารคดีท่องเที่ยวตามเส้นทางสายไหมทางทะเลจากสาธารณรัฐประชาชนจีนสู่ประเทศไทย	H792 – H799
นางสาวปริยาภรณ์ ถาวระระ	วังนลีสลาของบทเพลงที่แสดงความอาลัยรักต่อพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร	H800 – H806
นางสาววิลลาวัลย์ แพงทรัพย์	จินตภาพในกวีนิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์	H807 – H813
นางสาวสุดารัตน์ บรรลิ่ง	การพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบ SO4R	H814 – H820

นายกฤษฎี ชูพิง	ผลการใช้บทเรียนมัลติมีเดีย โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน วิชาเทคโนโลยี วิทยาการคำนวณ เรื่อง การนำเสนอข้อมูลผ่านพับ ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟต์เวิร์ดชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	H821 – H833
นางสาวฐิติกาญจน์ พันธุ์รุ่ง	การพัฒนาระบบสารสนเทศการลงเวลาเข้าเรียนของนักเรียน กรณีศึกษา โรงเรียนวัดบ้านหลวง (บัวราษฎร์บำรุง)	H834 – H841
นางสาวณัฐพร หลีเส็ง	การใช้บริการในหอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช	H842 – H847
เจตนา พัฒนจันทร์	แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนกรณีศึกษา ชุมชนวัดตาล ตำบลบางเสด็จ อำเภอบางบาล จังหวัดอ่างทอง	H848 – H855
ศุภร ชูทรงเดช	การสื่อสารความรู้ผ่านนวัตกรรม QR code : กรณีศึกษา แหล่งโบราณคดีเพิงผาบ้านไร่ อำเภอบางมะฝ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน	H856 – H863
นางสาวสุปรีชญา จัปใจ	ศกุนตโลปชยาน: ภาพสะท้อนความสำคัญของภรรยา ในศาสนาฮินดู	H864 – H872
Miss Rasmey Ol	Preliminary Investigation of Archival Advocacy	H873 – H880
พระมหาทิวา สุขุม	ศุนยตาในคัมภีร์รัตนาวลีของท่านนาคารชุน	H881 – H890
นางสาวสุนธรา ยืนยง	รูปแบบสันนิษฐาน และการกำหนดอายุ ชิ้นส่วนพระพุทธรูปสำริดขนาดใหญ่ ในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ทริภุญไชย	H891 – H899
นางสาวนิภาดา พลายศรี	แนวทางการพัฒนาตลาดน้ำบางกอกน้อยเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	H900 – H908
นางสาวอสมภรณ์ เขียวมีส่วน	การศึกษาถึงควมมีอิทธิพลของการตลาดแบบไร้รอยต่อ (Omni Channel Marketing) ที่ส่งผลต่อ ความภักดีของลูกค้าอื่เกี่ยวข้องในประเทศไทย	H909 – H918
นางสาวฐิติพร นามเคน	การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้วิชาเศรษฐศาสตร์โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบ 5Es สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	H919 – H926
นางสาวจิรภา จิระสมประเสริฐ	การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง มหาเวสสันดรชาดก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค Jigsaw	H927 – H933

กลยุทธ์พันธมิตรธุรกิจที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้ Grab Application ของผู้ที่ใช้ใน กรุงเทพมหานคร

Business Alliance Strategy Affecting to Consumer's Decision in Bangkok Area to use Grab Application

ประกายดาว ดีपालะ¹ และ ผศ.ดร.ศศิประภา พันธนาเสวี²

Prakaidaw Deepala¹ and Asst.Prof. Ph.D Sasiprapa Phanthanasaewee²

บทคัดย่อ

งานวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความมีอิทธิพลของกลยุทธ์พันธมิตรธุรกิจ ที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้ Grab Application ของผู้ที่ใช้ในกรุงเทพมหานคร โดยให้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งแบบสอบถามได้ผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาและความเชื่อมั่นด้วยวิธีครอนบาร์คกับกลุ่มตัวอย่างทดลองจำนวน 40 คน ได้ระดับความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.906 และใช้แจกจริงกับกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานครที่เคยมีประสบการณ์ในการใช้ Grab Application จำนวน 384 คน ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ผลการศึกษาพบว่า กลยุทธ์พันธมิตรทางธุรกิจโดยรวมมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้ Grab Application ของผู้ที่ใช้ในกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับที่ 0.05 ซึ่ง กลยุทธ์พันธมิตรธุรกิจด้านความร่วมมือทรัพยากรเชิงกลยุทธ์, กลยุทธ์พันธมิตรธุรกิจด้านความร่วมมือทางการตลาด และกลยุทธ์พันธมิตรธุรกิจด้านความร่วมมือในการวิจัยพัฒนา มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้ Grab Application ของผู้ที่ใช้ในกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับที่ 0.05 โดยผลจากการศึกษาในครั้งนี้คาดว่าจะประโยชน์กับผู้ประกอบการธุรกิจบริการส่งถึงบ้าน นำกลยุทธ์พันธมิตรธุรกิจไปปรับใช้กับการบริหารงานด้านการตลาดเพื่อสร้างความได้เปรียบเหนือกว่าคู่แข่งอื่น รวมไปถึง Grab Application สำหรับทบทวนว่ากลยุทธ์พันธมิตรธุรกิจที่ใช้อยู่ ณ ปัจจุบันเป็นกลยุทธ์ที่เหมาะสมหรือไม่ นอกจากนั้นยังเป็นแนวทางและให้ข้อมูลสำหรับผู้สนใจงานวิจัยนี้ไปศึกษาต่อยอดทำวิจัยหรือปรับปรุงพัฒนากลยุทธ์พันธมิตรธุรกิจได้ต่อไป

คำสำคัญ : กลยุทธ์พันธมิตรธุรกิจ, การตัดสินใจใช้ Grab Application, ความร่วมมือ

¹ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ กรุงเทพฯ 10110 ประเทศไทย
Faculty of Business administration, Bangkok University, Bangkok 10110, Thailand.

² คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ กรุงเทพฯ 10110 ประเทศไทย
Faculty of Business administration, Bangkok University, Bangkok 10110, Thailand.

Abstract

The objectives of this study are to study the business alliance strategy that affecting to consumer's decision in bangkok area to use Grab application . The closed-ended questionnaire was used to collect data and the content validity and Cronbach's Alpha reliability tests were used in this study.The Cronbach's Alpha reliability test was 0.906 from 40 participants contributions. Moreover ,384 participants, who have experience to use Grab Applicaiton and live in bangkok areas. The statistics methods were categorized into the descriptive and influential statistic methods. The influential statistic method was Multiple Regression Analysis.The result found that the business alliance strategy are affecting to consumer's decision in bangkok area to use Grab application and the sub-factor of strategy that are strategic Resources Co-operation , marketing Co-operation , Research and Development Co-operation are affecting to consumer's decision in bangkok area to use Grab application also. The result will useful for Grab application or other on demand delivery entrepreneur to analysis and apply this strategy to make advancetage more than competitor,

Keywords : Business Alliance, Consumer's Decision to use Grab Application,Co-operation

บทนำ

ปัจจุบันธุรกิจบริการส่งถึงบ้าน (on demand delivery) เป็นธุรกิจที่กำลังได้รับความนิยมในประเทศไทย เพราะเป็นธุรกิจที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้คนในยุคนี้ ที่ต้องการความสะดวกสบาย มีวิถีชีวิตที่เร่งรีบ และมีข้อจำกัดในเรื่องของเวลา ซึ่งประเภทการบริการมีทั้งจัดส่งอาหาร,บริการเดินทาง,จัดส่งเอกสาร, ขนส่งสินค้า รวมถึงฝากชื่อของใช้ต่างๆ ซึ่งธุรกิจประเภทนี้มีอัตราการเจริญเติบโตที่ดี และคาดว่าในอนาคตยังสามารถขยายตัวได้อีก (“ใครเป็นต่อ-ใครเป็นรอง” , 2562) ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ดึงดูดให้ผู้ประกอบการหลายรายเข้ามาทำธุรกิจนี้ โดยปัจจุบันหนึ่งในผู้ประกอบการหลักๆ ที่ได้รับความนิยม คือ Grab อ้างอิงตัวเลขผลประกอบการปี 2561 ที่ผ่านมา Grab มีอัตราการเติบโตแข็งแกร่งในทุกประเภทบริการ โดยเฉพาะบริการส่งอาหารแกร็บฟู้ด (Grab Food) ซึ่งถือเป็นแอปพลิเคชันส่งอาหารอันดับหนึ่งของไทยภายหลังจากเปิดให้บริการเพียงหนึ่งปี (“แกร็บประกาศความสำเร็จ” , 2562) ซึ่งความสำเร็จของ Grab นั้น นอกเหนือจากการใช้กลยุทธ์แข่งขันด้านราคา และ โปรโมชันแล้ว Grab ได้ร่วมมือกับพันธมิตรที่เป็นผู้นำในแต่ละอุตสาหกรรม เพื่อที่จะผนึกกำลัง (Synergy) ร่วมมือ ร่วมลงทุน แลกเปลี่ยนความสามารถระหว่างธุรกิจ ด้วยความหวังว่าจะทำให้ธุรกิจมีสมรรถนะเพิ่มขึ้น และมีการเติบโตอย่างมั่นคงและยั่งยืน เพราะการมีพันธมิตรธุรกิจช่วยเพิ่มโอกาสให้กับธุรกิจในการได้มาซึ่งทรัพยากรและฐานลูกค้า ทำให้บริษัทมีส่วนแบ่งตลาดเพิ่มขึ้น มีกำไรที่เพิ่มมากขึ้น มีต้นทุนที่ลดลง รวมถึงช่วยลดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นได้ด้วย (กัลยา สว่างคง และ วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์, 2561)

โดย Grab นั้น ถือว่าเป็นบริษัทที่ได้มีการนำเอากลยุทธ์พันธมิตรมาใช้ในการดำเนินธุรกิจอย่างต่อเนื่อง เริ่มตั้งแต่ปี 2559 Grab ได้ร่วมมือกับฟู้ดแพนด้าที่มีความเชี่ยวชาญด้านการจัดส่งอาหาร และด้านการตลาด ทำให้ช่วยลดระยะเวลาในการจัดส่งอาหารได้เป็นอย่างดี (“Foodpanda จับมือ Grab” , 2559) ถัดมาเดือนมีนาคม ปี 2561 ได้ร่วมมือกับ Uber เพื่อต้องการเสริมความแข็งแกร่งให้กับบริการ Grab food รวมถึงต้องการฐานลูกค้าเดิมของ Uber Taxi เพื่อมาขยายฐานลูกค้า Grab Taxi ให้โตขึ้น (วัฒนพงศ์ ใจวัฒน์, 2561) ต่อมาเดือนพฤศจิกายน ปี 2561 ได้ร่วมมือกับ ธนาคารกสิกรไทย โดยการร่วมลงทุนในครั้งนี้เพื่อต้องการพัฒนาผลิตภัณฑ์บริการของ Grab ไม่ว่าจะเป็นแอปพลิเคชันการชำระเงินผ่านสมาร์ตโฟน เพื่อให้ลูกค้า Grab ใช้ชำระเงินค่าเดินทางและค่ารับส่งของ ตลอดจนสามารถโอนเงินใช้สำหรับซื้อของออนไลน์ รวมทั้งใช้จ่ายผ่านคิวอาร์โค้ดในร้านอาหารหรือร้านค้าต่างๆ ทั่วประเทศไทย ซึ่งจะช่วยให้ลูกค้าได้รับความสะดวกสบายมากขึ้น (Mamaelle, 2561) นอกเหนือจากนั้นล่าสุด ปี 2562 ที่ผ่านมา Grab ได้ร่วมมือกับบริษัทกลุ่มเซ็นทรัลซึ่งเป็นบริษัทผู้นำด้านการค้าปลีก ซึ่งจะช่วยให้ฐานลูกค้าของ Grab ขยายตัวมากขึ้น เพราะลูกค้าของเซ็นทรัลที่ใช้บริการส่งถึงบ้านจะกลายมาเป็นลูกค้าของ Grab ด้วย ไม่ว่าจะเป็นบริการซื้ออาหารสดจาก Top ผ่านช่องทาง Grab Food, การซื้อสินค้าในห้างเซ็นทรัล เช่น เสื้อผ้า, รองเท้า, เครื่องใช้ไฟฟ้า ผ่าน Grab รวมไปถึงการเดินทางมายังห้างเซ็นทรัล โรงแรมหรือธุรกิจในเครือ ผ่านบริการ Grab Taxi เป็นต้น (ณัฐชิต, 2562)

จะเห็นได้ว่า Grab เป็นบริษัทที่ได้นำกลยุทธ์พันธมิตรธุรกิจ (Business Alliance) มาใช้อย่างต่อเนื่อง จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเพิ่มเติมถึงกลยุทธ์พันธมิตรธุรกิจ ว่าจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้ Grab Application หรือไม่ โดยจากการศึกษาข้อมูลงานวิจัยในอดีตกับประเด็นที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ On Demand Application พบว่างานวิจัยส่วนใหญ่เน้นมุ่งเน้นที่จะศึกษาทางด้านส่วนผสมตลาด ความสะดวกในการเข้าใช้ รวมถึงการสื่อสารทางการตลาด ซึ่งยังไม่ค่อยมีงานวิจัยใดที่จะศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์พันธมิตรธุรกิจ เช่น งานวิจัยของ วศินี อิมธรรมพร (2559) และงานวิจัยของ พิมพุมพกา บุญธนาพิรัชต์ (2560) ได้ศึกษาการยอมรับเทคโนโลยี , ความสะดวกในการชำระเงิน และการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ , งานวิจัยของ สลีนาท แสงทองฉาย (2560) นั้นได้ศึกษาทางด้านทัศนคติที่มีต่อการใช้แอปพลิเคชันสั่งและจัดส่งอาหาร รวมถึงการเปิดรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ แอปพลิเคชันจากสื่อประเภทต่างๆ ส่วนงานวิจัยของปณณัตต์ คลังเพชร (2560) นั้น ได้ศึกษากระบวนการใช้งาน แอปพลิเคชันด้านการบริการ ราคา รวมถึงการแนะนำจากบุคคลรอบข้าง และปัจจัยการสื่อสารการตลาดบูรณาการ ในเรื่องของความถี่จากการเปิดรับสื่อออนไลน์ บล็อกรวมถึงเว็บไซต์ต่าง เป็นต้น ซึ่งผู้วิจัยมีความมุ่งหวังว่างานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการ หรือผู้ที่สนใจในธุรกิจประเภทนี้ นำข้อมูลไปใช้ประกอบการวางแผนกลยุทธ์ในอนาคตได้ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ที่ใช้บริการ Grab Application ในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อกลยุทธ์พันธมิตรธุรกิจ
2. เพื่อศึกษาการตัดสินใจของผู้ที่ใช้บริการในกรุงเทพมหานคร ในการเลือกใช้ Grab Application
3. เพื่อศึกษาความมีอิทธิพลของกลยุทธ์พันธมิตรธุรกิจ ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ Grab Application ของผู้ให้บริการในเขตกรุงเทพมหานคร

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเรื่องพันธมิตรธุรกิจ

เจษฎา พงศ์พิริยะกาญจน์ (2555) ได้กล่าวว่า พันธมิตรธุรกิจ คือการตกลงร่วมมือกันขององค์กรที่มากกว่าหนึ่งแห่งขึ้นไป เพื่อดำเนินกิจกรรมในรูปแบบใดๆ ก็ได้ร่วมกัน เพื่อให้ไปถึงเป้าหมาย เพราะถ้ามีพันธมิตรธุรกิจหรือการร่วมมือกับผู้อื่น จะทำให้บริษัทประสบความสำเร็จได้ดีกว่าดำเนินงานด้วยตนเองเพียงลำพัง

นิศาชล รัตนมณี, เฉลิมชัย กิตติศักดิ์นาวิน และ นลินณัฐ ศิวสวัสดิ์ (2561) ได้กล่าวว่าพันธมิตรธุรกิจคือ กิจการ ธุรกิจ หรือองค์กรใดๆ ตั้งแต่ 2 องค์กรขึ้นไป มีความคิดเห็นที่ตรงกันที่จะร่วมมือกันในการกระทำกิจกรรมทางการค้า แบ่งปันแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อให้ถึงเป้าหมายที่ได้ตกลงร่วมกันไว้โดยทั้ง 2 ฝ่ายได้รับผลประโยชน์ที่เท่าเทียมกันร่วมกัน โดยประเภทของกลยุทธ์พันธมิตรธุรกิจนั้นแบ่งออกเป็นด้านต่างๆ ได้ดังนี้

1. กลยุทธ์พันธมิตรธุรกิจด้านความร่วมมือทรัพยากรเชิงกลยุทธ์ (Strategic Resources Co-operation) เป็น กลยุทธ์ที่มีการเรียนรู้ แบ่งปันทักษะต่างๆ เช่น ทักษะบริหารงาน, ทักษะทำงาน รวมไปถึงทรัพย์สินทางปัญญา การเงิน การลงทุน ซึ่งองค์กรสมัยใหม่ที่พัฒนาตนเองได้นั้นจะให้ความสำคัญกับทักษะในการบริหารงาน ลงทุนเงินทุน รวมถึงทรัพยากรบุคคลด้วยเพราะในบางสายงานมีจำนวนจำกัด การที่มีพันธมิตรจึงเป็นหนทางหนึ่งในการสร้างโอกาสในการใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างองค์กรทั้งสององค์กรที่ได้ ตกลงเป็นพันธมิตรกัน ซึ่งประโยชน์ที่ได้ที่เห็นได้ชัดคือเรื่องของอำนาจการต่อรองในตลาดการแข่งขัน

2. กลยุทธ์พันธมิตรธุรกิจด้านความร่วมมือในการผลิตและการดำเนินงาน (Production and Operation Co-operation) จะเป็นกลยุทธ์ที่มีการถ่ายทอดความสามารถด้านเทคโนโลยีและวิธีการผลิต (Technology Transfer) เช่น เทคโนโลยีรูปแบบใหม่ที่ทันสมัย ทักษะความสามารถเฉพาะด้าน รวมไปถึงข้อมูลลับเฉพาะเกี่ยวกับงานนั้นๆ ให้กับคู่พันธมิตร ซึ่งทำให้เกิดประสิทธิภาพในกระบวนการผลิต กระบวนการขนส่ง รวมไปถึงการจัดจำหน่าย

3. กลยุทธ์พันธมิตรธุรกิจด้านความร่วมมือทางการตลาด (Marketing Co-operation) จะเป็นกลยุทธ์ที่มีการแบ่งปันข้อมูล ข่าวสาร แลกเปลี่ยนฐานลูกค้า ใช้ช่องทางการตลาดร่วมกัน พัฒนาแคมเปญโฆษณา การร่วมกันในทำโปรโมชันหรือสนับสนุนในการเปิดตัวสินค้าใหม่, และส่งเสริมการขายรวมถึงการทำตราสินค้าร่วมกันซึ่งมุ่งเน้นการใช้ชื่อเสียงทางด้านตราสินค้าและเครื่องหมายการค้าของคู่พันธมิตรในการสร้างความสำเร็จทางการตลาด อาจทำให้เกิดช่องทางใหม่ที่สามารถนำสินค้าของเราแทรกเข้าไปในตลาดได้ง่ายขึ้น การร่วมมือในด้านการตลาดของพันธมิตรเชิงกลยุทธ์ถือได้ว่าเป็นอีกหนึ่งหนทางที่ช่วยให้ทั้งคู่พันธมิตรเดินทางไปสู่ความสำเร็จได้โดยง่าย

4. กลยุทธ์พันธมิตรธุรกิจด้านความร่วมมือในการวิจัยพัฒนา (Research Co-operation) เป็นกลยุทธ์ที่มีการร่วมมือกันของคู่พันธมิตร ในการคิดค้นพัฒนาองค์ความรู้ การนำความสามารถเฉพาะทาง ของแต่ละฝ่ายมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ ซึ่งความร่วมมือนี้จะทำให้ทั้งสองบริษัทช่วยกันสรรสร้างผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ๆ ยกเว้นการบริการหรือมาตรฐานการผลิตให้สูงขึ้น เป้าหมายเพื่อให้เกิดนวัตกรรมใหม่ๆ ที่ตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าได้ โดยการร่วมมือด้านวิจัยและพัฒนานี้อาจจะมีการนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการดำเนินงาน ซึ่ง การดำเนินงานในลักษณะนี้สามารถช่วยลดเงินลงทุนในการทำการวิจัยและพัฒนา รวมถึงลดความเสี่ยงในการคิดค้นหาเทคโนโลยีรูปแบบใหม่ ได้เป็นอย่างดี

แนวคิดและทฤษฎีเรื่องการตัดสินใจใช้บริการ

การตัดสินใจซื้อหรือใช้บริการ เป็นกระบวนการที่อยู่ภายในจิตใจของผู้บริโภค มีความซับซ้อน และมีปัจจัยอื่นๆ มาเกี่ยวข้องมากมาย Engel, Blackwell & Miniard (2538 อ้างใน วิศวกรรม มโนปราชญ์, 2558, หน้า 25) กล่าวไว้ว่า ผู้บริโภคจะมีกระบวนการ 5 ขั้นตอนดังนี้

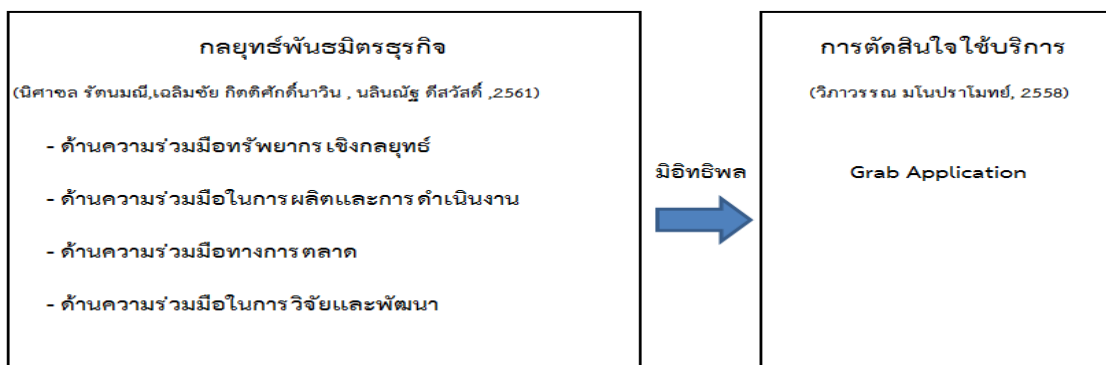
1. รับรู้ถึงปัญหา – เป็นขั้นตอนแรกๆที่ผู้บริโภคจะมีการรับรู้ถึงปัญหาภายในจิตใจของตนเองที่ต้องการอะไรบางอย่างที่มีความแตกต่างกันตามปัจจัยภายในของแต่ละบุคคล ซึ่งความรู้สึกนั้นจะกระตุ้นให้เขาต้องหาวิธีการจัดการกับความต้องการนั้น

2. ค้นหาข้อมูล – เป็นขั้นตอนถัดมาเมื่อผู้บริโภครับรู้ถึงความต้องการและถูกกระตุ้นมากขึ้นจนถึงระดับที่มากพอ ก็จะทำให้เขาพร้อมและพยายามที่จะศึกษาหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องให้มากขึ้น เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจที่จะซื้อ

3. ประเมินทางเลือก - เป็นขั้นตอนหลังจากผู้บริโภคได้รับข้อมูลต่างๆ ก็จะนำมาประเมินเพื่อวิเคราะห์หาข้อดีและข้อเสียโดยจะประเมินตามเกณฑ์ที่ได้ตั้งไว้ เช่น ประเมินลักษณะคุณสมบัติของสินค้า ซึ่งได้แก่รูปแบบของสินค้า รวมไปถึงแบรนด์ เป็นต้น

4. ตัดสินใจซื้อ - เป็นขั้นตอนที่เกิดขึ้นเมื่อได้ประเมินทางเลือกที่ดีที่สุด โดยผู้บริโภคจะใช้ข้อมูล อาทิเช่น แบรนด์ ปริมาณ สถานที่ รวมไปถึงอาจใช้ประสบการณ์ที่ผ่านมาช่วยประกอบการตัดสินใจ

กรอบแนวคิดงานวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือผู้ใช้บริการในกรุงเทพมหานครที่มีประสบการณ์เคยใช้ Grab Application มาก่อน ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ผู้วิจัยจึงใช้สูตรการคำนวณของ Taro Yamane คำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่าง โดย ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% และมีค่าความคลาดเคลื่อนที่ +/- 5% ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 384 ราย

การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิธีการสุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยในครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบปฐมภูมิ ((Primary Data) ซึ่งวิธีการสุ่มตัวอย่างจะใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Nonprobability Random Sampling) โดยเก็บข้อมูลผ่านแบบสอบถามออนไลน์ (Online Questionnaire) จำนวนทั้งสิ้น 384 ชุด ซึ่งผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากผู้

กดไลค์เพจ Grab ใน Facebook และ Grab Promo code Thailand ซึ่งเป็นกลุ่มปิดใน Facebook นอกจากนั้นยังเก็บด้วยการส่งลิงค์ (Link) ที่เชื่อมโยงเว็บไซต์แบบสอบถามออนไลน์ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นด้วยระบบ Google Form ผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์อื่นๆ ให้กับกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยขอความร่วมมือให้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งจะมีการตรวจสอบคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างที่เข้ามาทำแบบสอบถามก่อนเสมอ ว่าเคยมีประสบการณ์ในการใช้ Grab Application หรือไม่เพื่อเป็นการป้องกันความผิดพลาดของการเลือกกลุ่มตัวอย่าง และให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนที่ดีของประชากร

เครื่องมือใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้สำหรับการศึกษานี้คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 5 ส่วน โดยส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ทำแบบสอบถาม เช่น เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายรับเฉลี่ย/เดือน มีทั้งหมด 8 ข้อ ,ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้ Grab Application มีทั้งหมด 10 ข้อ,ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อกลยุทธ์พันธมิตรธุรกิจที่ Grab นำมาใช้ มีทั้งหมด 15 ข้อ,ส่วนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจใช้ Grab Application มีทั้งหมด 6 ข้อ และส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่จัดทำขึ้นไปให้อาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาและตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาหลังจากปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทำการทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างทดลอง จำนวน 40 ชุด เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของคำถามและภาษาที่ใช้ว่าเข้าใจง่ายสามารถสื่อความหมายในแต่ละคำถามได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบไปหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้สถิติและพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์ครอนแบ็ค อัลฟา ค่าที่ได้คือ 0.906 ซึ่งถือว่าเป็นไปตามเกณฑ์การประเมินความเที่ยงสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ที่ค่ามากกว่า 0.7 ถือว่ามีความเชื่อมั่นได้ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ ,2552)

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1 สถิติเชิงพรรณนา - ใช้การแจกแจงความถี่ ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าที่ได้แสดงในรูปแบบร้อยละ , ค่าเฉลี่ยของข้อมูล รวมไปถึงส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม,ข้อมูลพฤติกรรมการใช้ Grab Application,กลยุทธ์พันธมิตรธุรกิจที่ Grab นำมาใช้ และการตัดสินใจใช้ Grab Application

2 สถิติเชิงอนุมาน - ใช้การวิเคราะห์ถดถอยอย่างง่าย ในการทดสอบสมมติฐานการส่งผลของตัวแปรต้น (กลยุทธ์พันธมิตรธุรกิจ) ต่อตัวแปรตาม (การตัดสินใจใช้ Grab Application) และใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุด้วยวิธี Enter กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในการทดสอบสมมติฐานการส่งผลของปัจจัยย่อยของตัวแปรต้น ซึ่งได้แก่ กลยุทธ์ด้านความร่วมมือเชิง กลยุทธ์,กลยุทธ์ด้านความร่วมมือในการผลิตและดำเนินงาน,กลยุทธ์ด้านความร่วมมือทางการตลาด และกลยุทธ์ด้านความร่วมมือในการวิจัยพัฒนา

ผลการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง มีอายุระหว่าง 21 - 30 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีสถานภาพโสด ทำงานในบริษัทเอกชน มีรายรับเฉลี่ย 20,001-30,000 บาท/เดือน ประเภทที่อยู่อาศัยเป็น บ้านเดี่ยว หรือทาวน์โฮม และอยู่ในครอบครัวที่มีสมาชิกเกินกว่า 4 คนขึ้นไป

ข้อมูลพฤติกรรมการใช้ Grab Application ส่วนใหญ่นิยมใช้ Grab Food ถัดมาคือ Grab Taxi ใช้เฉลี่ย 1-3 ครั้งต่อเดือน ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในแต่ละครั้งที่ใช้ ไม่เกิน 200 บาท วันเสาร์คือวันที่คนในนิคมใช้ Grab มากที่สุด รองลงมาคือวันศุกร์และวันอาทิตย์ โดยเวลา 18.01 น. – 21.00 น. เป็นช่วงเวลาที่คนนิยมใช้ Grab มากที่สุด นอกจากนี้บ้านเป็นสถานที่ที่คนนิยมใช้ Grab มากที่สุด และนิยมใช้ Grab คนเดียว ส่วนอินเตอร์เน็ตเป็นช่องทางที่ทำให้คนรู้จัก Grab มากที่สุด เหตุผลที่เลือกใช้ Grab เพราะสะดวก แอปพลิเคชันใช้งานง่าย ซึ่งโดยรวมแล้วคนที่เคยใช้ Grab ส่วนมากรู้สึกพอใจ, มีความตั้งใจจะใช้อีก และจะแนะนำให้กับคนอื่นมาใช้ด้วย

ความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์พันธมิตรธุรกิจที่ Grab นำมาใช้ ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นโดยรวมต่อกกลยุทธ์นี้ ในระดับเห็นด้วยมาก โดยพบว่าส่วนใหญ่เห็นด้วยมากกับกลยุทธ์พันธมิตรธุรกิจด้านความร่วมมือทางการตลาด ถัดมาคือกลยุทธ์พันธมิตรธุรกิจด้านความร่วมมือในการผลิตและดำเนินงาน, กลยุทธ์พันธมิตรธุรกิจด้านความร่วมมือทรัพยากร เชิงกลยุทธ์ และอันดับสุดท้ายกลยุทธ์พันธมิตรธุรกิจด้านความร่วมมือในการวิจัยและพัฒนา ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1: ความคิดเห็นที่มีต่อกกลยุทธ์พันธมิตรธุรกิจทั้ง 4 ด้าน

กลยุทธ์พันธมิตรธุรกิจ	ค่าเฉลี่ย	S.D	การแปลค่า
1. กลยุทธ์พันธมิตรธุรกิจด้านความร่วมมือทรัพยากร เชิงกลยุทธ์	3.99	0.600	เห็นด้วยมาก
2. กลยุทธ์พันธมิตรธุรกิจด้านความร่วมมือในการผลิตดำเนินงาน	4.11	0.618	เห็นด้วยมาก
3. กลยุทธ์พันธมิตรธุรกิจด้านความร่วมมือทางการตลาด	4.12	0.650	เห็นด้วยมาก
4. กลยุทธ์พันธมิตรธุรกิจด้านความร่วมมือในการวิจัยและพัฒนา	4.01	0.663	เห็นด้วยมาก

ข้อมูลเกี่ยวกับการตัดสินใจใช้ Grab Application ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามหลังจากรวบรวมข้อมูลและประเมินทางเลือก เช่น ราคา โปรโมชั่น เปรียบเทียบระหว่าง Grab กับ Application อื่นๆ แล้ว ไม่ลังเลใจเลยที่จะใช้บริการจาก Grab ซึ่งหลังจากใช้แล้วส่วนใหญ่รู้สึกประทับใจและจะกลับมาใช้ Grab อีกแน่นอนรวมถึงจะแนะนำให้ผู้อื่นมาใช้ด้วย

ผลจากการศึกษาสมมติฐานหลัก กลยุทธ์พันธมิตรธุรกิจมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้ Grab Application ของผู้ใช้ในกรุงเทพมหานคร ถือว่าสอดคล้องกับสมมติฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2: ความมีอิทธิพลระหว่างกลยุทธ์พันธมิตรธุรกิจกับการตัดสินใจใช้ Grab Application

ตัวแปรอิสระ	B	Beta	t	Sig
(Constant)	0.867	-	5.407	0.000
กลยุทธ์พันธมิตรทางธุรกิจ	0.773	0.711	19.744	0.000

$R^2 = 0.505$, Adjust $R^2 = 0.504$, $F = 389.821$, $p < 0.05$

และผลจากการศึกษาสมมติฐานย่อยพบว่า ปัจจัยย่อยที่สอดคล้องกับสมมติฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ กลยุทธ์พันธมิตรธุรกิจด้านความร่วมมือทรัพยากรเชิงกลยุทธ์,พันธมิตรธุรกิจด้านความร่วมมือทางการตลาด พันธมิตรธุรกิจด้านความร่วมมือในการวิจัยพัฒนา ส่วนผลการศึกษาที่ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ กลยุทธ์พันธมิตรธุรกิจด้านความร่วมมือในการผลิตและดำเนินงาน ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3: ความมีอิทธิพลระหว่างกลยุทธ์พันธมิตรธุรกิจกับการตัดสินใจใช้ Grab Application

ตัวแปรอิสระ	B	Beta	t	Sig
(Constant)	0.854	-	5.334	0.000
ด้านความร่วมมือทรัพยากรเชิงกลยุทธ์	0.364	0.354	6.039	0.000
ด้านความร่วมมือในการผลิตและการดำเนินงาน	0.050	0.050	0.795	0.427
ด้านความร่วมมือทางการตลาด	0.177	0.186	2.827	0.005
ด้านความร่วมมือในการวิจัยและพัฒนา	0.190	0.205	3.299	0.001

$R^2 = 0.518$, Adjust $R^2 = 0.513$, $F = 101.693$, $p < 0.05$

บทสรุป

จากการศึกษางานวิจัยเรื่อง กลยุทธ์พันธมิตรธุรกิจ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้ Grab Application ของผู้ใช้ในกรุงเทพมหานคร สามารถนำมาสรุปและอภิปรายผลได้ดังนี้

กลยุทธ์พันธมิตรธุรกิจที่ Grab ได้นำมาใช้ในการดำเนินธุรกิจโดยการร่วมมือกับพันธมิตรที่เป็นผู้นำของแต่ละอุตสาหกรรม เช่น เซ็นทรัล ๓.กสิกรไทย ถือว่าเป็นกลยุทธ์ที่มีความเหมาะสมและเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ Grab ประสบความสำเร็จแบบก้าวกระโดด โดยปัจจุบัน Grab ถือเป็นซูเปอร์แอปพลิเคชันที่สามารถตอบโจทย์ต่อไลฟ์สไตล์ของผู้ใช้งานได้ครบในทุกมิติ (ปณชัย อารีเพิ่มพร, 2562) เหตุผลเนื่องจากว่ากลยุทธ์พันธมิตรธุรกิจนั้นเป็นกลยุทธ์ที่ช่วยสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันให้กับคู่พันธมิตร เพราะกลยุทธ์พันธมิตรธุรกิจทำให้เกิดการผนึกกำลัง (Synergy) เกิดการร่วมมือกันทำงาน ร่วมลงทุน ตลอดจนแลกเปลี่ยนความรู้ ร่วมแบ่งปันทรัพยากรระหว่างธุรกิจ ช่วยเติมเต็มความสามารถในส่วนที่อีกองค์กรหนึ่งไม่มี ซึ่งทำให้ธุรกิจของคู่พันธมิตรมีสมรรถนะ อีกทั้งยังช่วยเพิ่มโอกาสในการขยายตลาดใหม่ ทำให้บริษัทมีส่วนแบ่งตลาดเพิ่มขึ้น มีต้นทุนที่ลดลง และยังช่วยลดความเสี่ยงของธุรกิจได้อีกด้วย

ในส่วนของปัจจัยย่อยของกลยุทธ์ของกลยุทธ์พันธมิตรธุรกิจทางด้านความร่วมมือทรัพยากรเชิงกลยุทธ์ ที่ Grab นำมาใช้ นั่น ช่วยทำให้ Grab เป็น Application ที่เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของผู้บริโภค เพราะการร่วมมือกับพันธมิตรที่มีชื่อเสียง อย่างเช่น เซ็นทรัล ,ธ.กสิกรไทย ช่วยทำให้แบรนด์ของ Grab ดูน่าเชื่อถือ รวมถึงการร่วมมือกับพันธมิตรที่ความมั่นคงทางการเงินอย่าง กองทุน Softbank Vision Fund หรือ SVF ช่วยทำให้ Grab มีเงินทุนเพียงพอในการนำไปลงทุนพัฒนาเทคโนโลยีในทุกแพลตฟอร์มบริการของ Grab (“Grab ตั้งเป้าก้าวสู่ Super App แห่งอาเซียน” , 2562) เพราะกลยุทธ์พันธมิตรธุรกิจด้านความร่วมมือเชิงกลยุทธ์นั้น จะมีการแลกเปลี่ยนทักษะต่างๆระหว่างกัน ไม่ว่าจะเป็นทักษะการบริหารงาน,ทักษะการทำงาน รวมไปถึงทรัพย์สินทางปัญญา การเงิน การลงทุน ซึ่งช่วยทำให้องค์กรมีอำนาจต่อรองในตลาดการแข่งขันมากขึ้น

ในส่วนของกลยุทธ์พันธมิตรธุรกิจด้านความร่วมมือในการผลิตและการดำเนินงาน ที่ไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้ Grab Application ของผู้ใช้ในกรุงเทพมหานคร ที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.05 แสดงให้เห็นว่ากลยุทธ์พันธมิตรธุรกิจด้านความร่วมมือในการผลิตและดำเนินงานของ Grab ณ ตอนที่ทำวิจัยเก็บข้อมูล ผลงานหรือรูปแบบการบริการที่เกิดจากความร่วมมือในการดำเนินงาน ระหว่าง Grab และคู่พันธมิตรยังไม่ปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัด เนื่องจากการร่วมมือในการดำเนินงานบางอย่างยังอยู่ในช่วงเริ่มต้นของการพัฒนาระบบประกอบกับบางบริการต้องได้รับการอนุญาตทางด้านกฎหมายก่อนถึงจะทำได้ซึ่งต้องใช้เวลาพอสมควร ยกตัวอย่างเช่น การร่วมมือกับ Kbank ในการพัฒนาให้แอปพลิเคชัน Kplus และ Grab ใช้งานร่วมกันได้ ณ ตอนนี้อยู่ในช่วงการพัฒนาระบบ หรือแม้กระทั่งการทำกระเป๋าเงิน GrabPay by KBank กระเป๋าเงินอิเล็กทรอนิกส์บนสมาร์ตโฟน (Mobile Wallet) กว่าที่จะสามารถเปิดใช้งานได้เมื่อ ไตรมาส 3/2562 ที่ผ่านมา (“GrabPay เปิดให้บริการแล้ว” , 2562) ก็ต้องใช้เวลาพอสมควรในการรอการอนุมัติจากทางแบงค์ชาติ จึงทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามไม่เห็นถึงผลงานของความร่วมมือทางด้านนี้ นอกจากนั้นบางบริการในแพลตฟอร์มของ Grab ยังติดขัดและมีข้อจำกัดทางด้านกฎหมาย เช่น Grab Car ที่ถือว่ายังไม่ถูกต้องตามกฎหมายประเทศไทย 100% จึงทำให้ Grab และคู่พันธมิตรไม่สามารถแสดงศักยภาพความร่วมมือของทั้งคู่ออกมาได้อย่างเต็มที่ เพราะการจะร่วมมือกันพัฒนาการดำเนินงานทางด้านนี้จะต้องพิจารณาถึงผลกระทบทางด้านกฎหมายประกอบด้วย (ปณชัย อารีเพิ่มพร, 2562)

ในส่วนของกลยุทธ์พันธมิตรธุรกิจด้านความร่วมมือทางการตลาด ที่ Grab ได้นำมาใช้โดยการจับมือกับพาร์ทเนอร์ร้านค้าชั้นนำเพื่อร่วมกันทำกิจกรรมทางการตลาด ไม่ว่าจะเป็นการให้แคมเปญส่วนลดหรือการจัดโปรโมชั่นต่างๆ ซึ่งความร่วมมือทางการตลาดเหล่านี้มีอิทธิพลเป็นอย่างมากในการดึงดูดความสนใจของผู้บริโภคให้หันมาใช้บริการจาก Grab เพราะกลยุทธ์พันธมิตรทางด้านความร่วมมือทางการตลาด จะใช้ชื่อเสียงทางด้านตราสินค้าหรือแบรนด์ของคู่พันธมิตร ช่วยกระตุ้นความสนใจของลูกค้าให้ตัดสินใจมาใช้บริการ ซึ่งทำให้คู่พันธมิตรสามารถขยายฐานลูกค้าได้มากขึ้น โดยกลยุทธ์นี้ทำให้มีช่องทางการตลาดใหม่เกิดขึ้นสามารถนำสินค้าแทรกเข้าไปในตลาดที่ต้องการได้ง่ายและเร็วขึ้น

นอกจากนั้นกลยุทธ์พันธมิตรธุรกิจด้านความร่วมมือในการวิจัยและพัฒนา ที่ Grab ได้ร่วมมือกับมหาวิทยาลัยเอกชนชื่อดัง เช่น นิิด้า ,มหาวิทยาลัยแห่งชาติสิงคโปร์ ในการวิจัยและพัฒนาแพลตฟอร์มรูปแบบบริการใหม่ๆ ของ Grab รวมไปถึงการร่วมมือกับ Microsoft ในการวิจัยและพัฒนา บิ๊กดาต้า, AI และแมชชีนเลิร์นนิ่ง (ธรรวัตน์ ทองนาบ, 2561) ถือว่าเป็นกลยุทธ์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการจาก Grab เพราะพวกเขาคาดหวังว่าจะได้เห็นและสัมผัสกับนวัตกรรมใหม่ๆ หรือเทคโนโลยีอัจฉริยะต่างๆ ที่จะมีส่วนช่วยทำให้ชีวิตของพวกเขาง่ายขึ้น สะดวกขึ้น เนื่องจากกลยุทธ์พันธมิตรธุรกิจด้านการวิจัยและพัฒนานั้น เป็นการนำความรู้ นำความสามารถเฉพาะ

ด้านรวมถึง ความชำนาญของแต่ละฝ่ายมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ ซึ่งความร่วมมือนี้จะทำให้ทั้งสององค์กรช่วยกันสรรสร้างผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ๆทางการตลาด รวมถึงสร้างมาตรฐานการบริการหรือการผลิตให้สูงขึ้น นอกจากนี้การร่วมมือกันเพื่อทำการวิจัยยังช่วยให้บริษัทลดเงินลงทุนที่จะต้องใช้ในการทำวิจัยและพัฒนา รวมไปถึงลดความเสี่ยงในการคิดค้นเทคโนโลยีใหม่ๆ ได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

Grab ควรนำผลการวิจัยทางด้านประชากรศาสตร์และพฤติกรรมการใช้บริการของผู้บริโภค มากำหนดกลยุทธ์และกิจกรรมทางการตลาดเพื่อให้สัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมาย และตรงกับความต้องการของผู้ใช้บริการ เพราะถ้าสามารถกำหนดกลุ่มเป้าหมายได้ถูกต้องและจัดกิจกรรมต่างๆ ได้ตรงตามความต้องการของลูกค้าแล้ว จะเป็นการช่วยเพิ่มความถี่ในการใช้บริการ ตลอดจนการเพิ่มมูลค่าหรือยอดการใช้ในแต่ละครั้งให้สูงขึ้น ซึ่งจะเป็นผลทำให้รายได้ของบริษัทสูงขึ้น

กลยุทธ์พันธมิตรทางธุรกิจทั้ง 3 ด้านคือ ด้านความร่วมมือทรัพยากรเชิงกลยุทธ์,ด้านความร่วมมือทางการตลาด และด้านความร่วมมือในการวิจัยพัฒนา เป็นกลยุทธ์ที่ Grab ควรให้ความสำคัญเพราะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการของผู้บริโภค ดังนั้น Grab ควรเลือกพันธมิตรที่มีศักยภาพและมีวิสัยทัศน์ที่เหมือนกันกับ Grab เพื่อจะได้มาช่วยส่งเสริมทำให้ธุรกิจของ Grab แข็งแกร่งขึ้น และยั่งยืนในระยะยาวได้ รวมไปถึงควรร่วมมือกับพันธมิตรในการจัดกิจกรรมทางการตลาดอย่างต่อเนื่อง เช่น จัดแคมเปญให้ส่วนลดต่างๆ หรือมีโปรโมชั่นร่วมกับร้านค้าพันธมิตร เพื่อดึงดูดให้ลูกค้าสนใจมาใช้บริการ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณและเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในกรุงเทพฯเท่านั้น ดังนั้นคำแนะนำสำหรับทำวิจัยครั้งต่อไป ควรจะเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเพิ่มเติม เช่น สัมภาษณ์คนที่มีประสบการณ์เคยใช้ Grab Application เพื่อจะได้ข้อมูลในเชิงลึกและมีความละเอียดมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ควรทำการศึกษาปัจจัยอื่นของกลยุทธ์พันธมิตรธุรกิจเพิ่มเติม เนื่องจากอาจจะมีปัจจัยด้านอื่นๆ ของกลยุทธ์พันธมิตรธุรกิจที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้ Grab Application จะได้เป็นประโยชน์ ต่อ Grab ในการวางแผนกลยุทธ์ใช้ในการแข่งขันได้ต่อไป และควรทำการวิจัยในพื้นที่อื่นๆ เพิ่มเติม เพราะอาจจะได้ผลการวิจัยออกมาอีกแบบหนึ่ง ในการนำไปเปรียบเทียบเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการขยายผลการศึกษาค้นคว้าได้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กัลยา สว่างคง และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์ทางเลือกสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจ :กลยุทธ์พันธมิตรทางธุรกิจ .(2561) .
นำเที่ยวของไทย .วารสารวิชาการ Veridian E-Journal.167 – 150 ,(1)11 ,
ใครเป็นต่อ .(2562) .ใครเป็นรอง เปรียบเทียบกันชัดๆ แปรนด์ให้บริการส่งอาหารเดลิเวอรี่-สืบค้นจาก
<https://www.smartsme.co.th/content/215575>
จับตาดीलงทุนครั้งใหญ่ของ KBank ในGrab ลุยแพลตฟอร์ม Mobile Wallet.(2561).สืบค้นจาก
<https://brandinside.asia/kbank-grab-mobile-wallet/>.

- ณัฐชิต .(2562) .วิเคราะห์ทำไมเซ็นทรัล กรุ๊ป ถึงลงทุนในแกร็บ .สืบค้นจาก <https://marketeeronline.co/archives/93932>
- ถนัดกิจ จันกิเสน .(2562) .คุยกับ ชูย หลัง ตัน ทำไม Grab ต้องลุกขึ้นมาประกาศกลยุทธ์เพื่อสังคม และทิศทางของบริการใหม่ๆ ในอนาคต สืบค้นจาก .<https://thestandard.co/grab-for-good-/>2
- ธรรวัตน์ ทองนาบ .(2561) .แกร็บประกาศความร่วมมือเชิงกลยุทธ์กับไมโครซอฟท์นำเทคโนโลยีคลาวด์ขับเคลื่อนนวัตกรรมและการใช้งาน ยกกระตักการบริการดิจิทัลทั่วเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ .สืบค้นจาก https://news.microsoft.com/th-th//09/10/2018/grab-forges-strategic-cloud-partnership-with-microsoft_th/.
- นิตยาชล รัตนมณี, เฉลิมชัย กิตติศักดิ์นาวิณ และนลินณัฐ ตีสวัสดิ์.(2561) .การพัฒนาองค์กรโดยใช้พันธมิตรเชิงกลยุทธ์.186-175 ,(27)12 ,วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี .
- ปณชัช อารีเพิ่มพร ปี 6 .(2562) .Grab ประเทศไทย คิดอย่างไรให้ประสบความสำเร็จแบบก้าวกระโดดจนใครๆ ก็ใช้งาน สืบค้นจาก .<https://thestandard.co/grab-thailand-6th-year-anniversary/>.
- รัตนา สีด็องค์ประกอบของการสร้างพันธมิตร กระบวนการเรียนรู้และประสิทธิภาพใน :พันธมิตรทางธุรกิจ .(2559) .การดำเนินงานด้านพันธมิตร .วารสารปัญญาภิวัฒน์.264 – 254 ,(3)8 ,
- อ่านเกม Kbank ลงทุนใน Grab ได้ประโยชน์อย่างไรบ้าง สืบค้นจาก .(2561) .<https://www.thumbsup.in.th/kbank-corraboration-grab-thailand>.
- Foodpanda จับมือ Grab ในประเทศไทย มอบบริการผู้ดูแลเดลิเวอรี่ที่จัดส่งมืออ้อยถึงมือลูกค้าได้รวดเร็วยิ่งขึ้น . สืบค้นจาก .(2559)<https://www.marketingoops.com/digital-life/foodpanda-grab/>.
- Grab ตั้งเป้าระดมเงินทุนให้ได้ เล็งซื้อกิจการต่อยอดธุรกิจ ก้าวสู่-พันล้านเหรียญ 6.5Super App แห่งอาเซียน . สืบค้นจาก .(2562)<https://www.marketingoops.com/news/biz-news/grab-strategic-move/>.
- On Demand เทรนด์ใหม่ของงานบริการ ตอบโจทย์คนมีเงิน แต่ไม่มีเวลา สืบค้นจาก .(2560) .<https://marketeeronline.co/archives/.22276>

การตลาดแบบเนื้อหา (Content Marketing) ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ TISCO Mobile Banking ในเขตกรุงเทพมหานคร

Content Marketing Factors Affecting Satisfaction of Users of TISCO Mobile Banking in Bangkok

ณัฐนวีญา จารุอัครพัฒน์¹ และ ผศ.ดร.ศศิประภา พันธนาเสวี²

Natnaveeya Jaruakkarapat¹ and Asst.Prof.Ph.D Sasiprapa Phanthanasaeewee²

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการตลาดแบบเนื้อหา (Content Marketing) ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ TISCO Mobile Banking ในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้ใช้บริการ TISCO Mobile Banking ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวน 390 ชุด เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 30 – 39 ปี การศึกษาปริญญาตรี อาชีพพนักงานเอกชน โสด และรายได้ต่อเดือน 20,001 – 30,000 บาท ผู้ใช้บริการ TISCO Mobile Banking มีความพึงพอใจในการทำการตลาดแบบเนื้อหาผ่านสื่อประเภทบทความและรูปภาพ/Infographics ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง สื่อประเภทวิดีโอในระดับเห็นด้วย การทดสอบสมมติฐาน พบว่าการตลาดแบบเนื้อหาโดยใช้สื่อประเภทบทความ ($\beta = 0.455$) รูปภาพ/Infographics ($\beta = 0.131$) และวิดีโอ ($\beta = 0.323$) ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ TISCO Mobile Banking ในเขตกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 $R^2 = 0.722$

คำสำคัญ : การตลาดแบบเนื้อหา, บทความ, รูปภาพ, อินโฟกราฟิกส์, วิดีโอ, ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ

Abstract

This research is quantitative research. The aim of this study is to investigate the impact of content marketing factors affecting satisfaction of users of TISCO mobile banking in Bangkok. The samples were users of TISCO mobile banking. The data were collected through questionnaires with samples of 390 people who lived in Bangkok. The purposive sampling were used in this research and tested via stepwise multiple regression analysis. The result of study showed that most of participants

¹คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ กรุงเทพฯ 10110 ประเทศไทย

Faculty of Business Administration, Bangkok University, Bangkok 10110, Thailand.

²คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ กรุงเทพฯ 10110 ประเทศไทย

Faculty of Business Administration, Bangkok University, Bangkok 10110, Thailand.

are single women in the aged 30 – 39 who are employees in the private sector. Their average incomes are between 20,001 – 30,000 Baht/month. The users satisfy the content marketing in a form of articles image/infographics as the highest level, in a form of video as the high level. Regarding the hypothesis testing content marketing in a form of articles ($\beta = 0.455$) image/infographics ($\beta = 0.131$) and video ($\beta = 0.323$) affect satisfaction of users of TISCO mobile banking in Bangkok with statistical significant level 0.05 $R^2 = 0.722$

Keywords : Content Marketing, Articles, Image, Infographics, Video, Satisfaction of Users

บทนำ

ปัจจุบันธนาคารพาณิชย์ได้พัฒนารูปแบบการให้บริการเพื่อให้เข้ากับยุค Digital Banking โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการพัฒนาธุรกิจเพื่อให้บริการทำธุรกรรมทางการเงินผ่านโทรศัพท์มือถือ ซึ่งแต่ละธนาคารพาณิชย์ได้มีการใช้กลยุทธ์เพื่อให้บริการลูกค้าที่รวดเร็วและเกิดความสะดวกรวดเร็วในการทำธุรกรรม การคิดค้นพัฒนาบริการของธนาคารผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศนั้นได้พัฒนาเป็น Mobile Application ให้สามารถดาวน์โหลดผ่านระบบอินเทอร์เน็ตได้ตลอดเวลา และเป็นอีกหนึ่งช่องทางในการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ให้กับกลุ่มลูกค้า โดยสามารถทำธุรกรรมได้ด้วยตนเอง เช่น การโอนเงิน สอบถามยอดในบัญชี ตรวจสอบรายการเดินบัญชีชำระสินค้าบริการ ทั้งยังเป็นการสร้างรายได้เปรียบทางการแข่งขันที่ยั่งยืน ธนาคารพาณิชย์ต่างให้ความสนใจและหันมาแข่งขันกันพัฒนาเพื่อให้ตอบสนองกับลูกค้า ซึ่งสอดคล้องกับทิศทางโทรศัพท์มือถือที่มีผู้ใช้บริการมากขึ้นเช่นกัน

ธนาคารทีสโก้ จำกัด (มหาชน) เป็นธนาคารพาณิชย์ที่มีระบบการใช้งานทางด้าน Mobile Application โดยมีชื่อเรียกว่า “TISCO Mobile Banking” เริ่มให้บริการเมื่อเดือนสิงหาคม ปี 2560 ใช้กลยุทธ์การตลาดแบบเนื้อหา (Content Marketing) ผ่านช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ Website: www.tisco.co.th, Facebook Fanpage, Youtube ช่อง TISCO รวมถึงใน Application TISCO Mobile Banking ซึ่งให้บริการเนื้อหาที่สำคัญกับผู้ใช้บริการว่าจะสามารถใช้บริการทางการเงินผ่าน Application ได้อย่างไร รวมถึงแจ้งขั้นตอนการเข้าใช้บริการด้านต่าง ๆ มีการแจ้งโปรโมชั่นหรือสิทธิพิเศษของทางธนาคาร และอัปเดตระบบให้มีความทันสมัยอยู่เสมอ ในทุกช่องทางการทำการตลาดแบบเนื้อหานั้น จะแสดงเนื้อหาข้อมูลของการใช้บริการเหมือนกันทั้งหมด เพื่อให้ลูกค้าเกิดความเข้าใจในการใช้บริการเหมือนกันในทุกช่องทาง ซึ่งทั้งหมดล้วนเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้บริการ “TISCO Mobile Banking” ของธนาคารทีสโก้เป็นที่ยอมรับและมีลูกค้าสมัครใช้บริการอย่างต่อเนื่อง ณ สิ้นปี 2561 มีผู้ดาวน์โหลดเพื่อใช้บริการแล้วทั้งหมด จำนวน 14,477 คน (ธนาคารทีสโก้, 2561)

งานวิจัยที่ผ่านมาในอดีตนั้น พบว่ามีงานวิจัยที่เกี่ยวกับการให้บริการ Application Mobile Banking จำนวนมากกับหลาย ๆ ปัจจัยทางการตลาด เช่น การศึกษาของ นราทิพย์ ณ ระนอง (2557) ศึกษาการเปิดรับข่าวสาร การรับรู้ความเสี่ยง และความตั้งใจใช้บริการธนาคารผ่านแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์มือถือของผู้บริโภค และการศึกษาของ คุณิตา เทพวงศ์ (2558) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้แอปพลิเคชัน Bualuang mBanking

ของลูกค้าธนาคารกรุงเทพ ในเขตจังหวัดชลบุรี ณัฐณี คุรุกิจวานิชย์ (2558) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการธนาคารทางโทรศัพท์ของธนาคารออมสิน ในเขตธนาคารออมสินภาค 3 วรรณพร หวลมานพ (2558) ได้ศึกษาพฤติกรรมและความพึงพอใจของผู้ใช้แอปพลิเคชันเคโมบายแบงก์กิงพลัสของธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) ในเขตกรุงเทพมหานคร และของภาคญา ธีร์ชัยชาญ (2559) ศึกษาปัจจัยทางการตลาดผ่าน Mobile Marketing ของธนาคารไทยพาณิชย์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ ดาวนโหลด Application SCB UP2ME ของผู้ใช้บริการธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ในเขตกรุงเทพมหานคร

จากที่กล่าวมาข้างต้น ยังไม่มีงานวิจัยที่เกี่ยวกับการตลาดแบบเนื้อหา (Content Marketing) ของการให้บริการการเงินของธนาคาร จึงมีความสนใจศึกษาในเรื่องของ การตลาดแบบเนื้อหา (Content Marketing) ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ Application TISCO Mobile Banking ในเขตกรุงเทพมหานคร ว่ามีการเข้าถึงผู้ใช้บริการและจะเพิ่มจำนวนผู้ใช้บริการได้ รวมถึงการพัฒนาเนื้อหาให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้บริการ Application TISCO Mobile Banking ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อการตลาดแบบเนื้อหา (Content Marketing) ของผู้ใช้บริการ Application TISCO Mobile Banking ในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ Application TISCO Mobile Banking ในเขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาการตลาดแบบเนื้อหา (Content Marketing) ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ Application TISCO Mobile Banking ในเขตกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ใช้บริการ Application TISCO Mobile Banking ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 14,477 คน (ธนาคารทีสโก้, 2561)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยใช้สูตรของ Yamane (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2555) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้เกิดค่าความคลาดเคลื่อนที่ระดับร้อยละ 5

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

e = ความคลาดเคลื่อนที่กำหนดไว้ว่าจะเป็นการกำหนดไว้ที่ 0.05

ผลการคำนวณหาจำนวนประชากรที่ต้องการสุ่มตัวอย่าง ดังนี้

$$N = \frac{14,477}{1 + (14,477)(0.05)^2}$$

$$n = 389.24$$

ดังนั้น จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ 390 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) คือ ผู้ใช้บริการ Application TISCO Mobile Banking ในเขตกรุงเทพมหานคร ทั้งหมดจำนวน 27 สาขา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research Method) ในครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้มาตราวัดนามบัญญัติ (Nominal) และมาตราวัดจัดลำดับ (Ordinal) ผู้ตอบแบบสอบถามจะเลือกคำตอบที่ตรงกับความเป็นตัวตนของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุดมีจำนวนทั้งหมด 6 ข้อ

ส่วนที่ 2 คำถามพฤติกรรมการใช้บริการ Application TISCO Mobile Banking โดยใช้มาตราวัดนามบัญญัติ (Nominal) และมาตราวัดจัดลำดับ (Ordinal) ผู้ตอบแบบสอบถามจะเลือกคำตอบที่ตรงกับความเป็นตัวตนของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุดมีจำนวนทั้งหมด 9 ข้อ

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับการตลาดแบบเนื้อหา (Content Marketing) ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ Application TISCO Mobile Banking ในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นการวัดแบบ Likert Scale มี 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย เฉย ๆ ไม่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 21 ข้อ

ส่วนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ Application TISCO Mobile Banking ในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นการวัดแบบ Likert Scale มี 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย เฉย ๆ ไม่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 8 ข้อ

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะและอื่น ๆ โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถเขียนเพื่อแสดงความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ Application TISCO Mobile Banking

ความเชื่อมั่นและความตรงของเนื้อหา

1. การตรวจสอบความถูกต้อง (Validity) ผู้วิจัยได้นำเสนอแบบสอบถามที่ได้สร้างขึ้นต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความครบถ้วนและความสอดคล้องของเนื้อหา และเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้แบบสอบถามมีความเหมาะสมก่อนที่จะนำไปทดลองแจก

2. การตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ครอนบาคอัลฟา (Cronbach's Alpha Coefficient) (กัลยา วินิชย์บัญชา, 2552) ค่าอัลฟาที่ได้จะแสดงค่าความคงที่ของแบบสอบถาม โดยจะมีค่าระหว่าง $0 \leq \alpha \leq 1$ ค่าที่ใกล้เคียง 1 มาก แสดงว่ามีความเชื่อมั่นสูง ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) ที่ยอมรับ จะต้องมีความมากกว่า 0.70 ขึ้นไป

สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) อธิบายข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแสดงเป็นค่าร้อยละ (Percentage) และค่าความถี่ (Frequency) สำหรับการตลาดแบบเนื้อหา (Content Marketing) และความพึงพอใจในการใช้บริการ ใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ประกอบด้วย การวิเคราะห์ถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression Analysis) ใช้ศึกษาความสัมพันธ์ของการตลาดแบบเนื้อหา (Content Marketing) ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ Application TISCO Mobile Banking ในเขตกรุงเทพมหานคร และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ใช้ศึกษาความสัมพันธ์ของการตลาดแบบเนื้อหา (Content Marketing) โดยการใช้สื่อประเภท (1) บทความ (2) รูปภาพ/Infographics (3) วิดีโอ ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ Application TISCO Mobile Banking ในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 30 – 39 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี มีอาชีพเป็นพนักงานเอกชน สถานภาพโสด และมีรายได้ต่อเดือน 20,001 – 30,000 บาท

ข้อมูลพฤติกรรมผู้ใช้บริการ ส่วนใหญ่ใช้บริการเงินฝากออมทรัพย์ เป็นลูกค้าธนาคารทีเอสบี 1 – 5 ปี มีระยะเวลาที่ใช้บริการ TISCO Mobile Banking 1 – 2 ปี โดยรู้จัก TISCO Mobile Banking จากพนักงานแนะนำ ให้ใช้เหตุผลที่เลือกใช้บริการ TISCO Mobile Banking เพราะไม่มีค่าธรรมเนียมในการทำธุรกรรม มีการใช้บริการ TISCO Mobile Banking เฉลี่ย 1 – 3 ครั้งต่อสัปดาห์ วันที่เข้าใช้บริการ TISCO Mobile Banking คือ วันอาทิตย์ และใช้บริการ TISCO Mobile Banking เพื่อทำธุรกรรมจ่ายบิล

ข้อมูลความคิดเห็นการตลาดแบบเนื้อหา (Content Marketing) ทั้ง 3 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ซึ่งพบว่าส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับบทความ รองลงมาคือ รูปภาพ/Infographics และความคิดเห็นในระดับเห็นด้วย คือ วิดีโอ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1: ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นการตลาดแบบเนื้อหา (Content Marketing)

การตลาดแบบเนื้อหา	\bar{x}	S.D.	แปลผล
บทความ	4.35	0.501	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
รูปภาพ/Infographics	4.34	0.484	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
วิดีโอ	4.20	0.505	เห็นด้วย
รวม	4.29	0.463	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ข้อมูลความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ Application TISCO Mobile Banking โดยรวมมีความพึงพอใจที่ได้รับสิทธิฟรีค่าธรรมเนียมในการทำธุรกรรม ตอบโจทย์ความต้องการของผู้ใช้บริการที่ไม่อยากออกไปทำธุรกรรมที่สาขา ทำให้ผู้ใช้บริการเกิดความสะดวกสบายและครอบคลุมการทำธุรกรรมที่หลากหลาย

ผลจากการศึกษาสมมติฐานหลักการตลาดแบบเนื้อหา (Content Marketing) ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ Application TISCO Mobile Banking ในเขตกรุงเทพมหานคร ถือว่าสอดคล้องกับสมมติฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2: ความสัมพันธ์การตลาดแบบเนื้อหา (Content Marketing) ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ

Application TISCO Mobile Banking ในเขตกรุงเทพมหานคร

ตัวแปรอิสระ	B	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	0.255		1.903	0.058
การตลาดแบบเนื้อหา (Content Marketing)	0.969	0.846	31.271	0.000

$R^2 = 0.716$, Adjust $R^2 = 0.715$, $F = 977.868$, $P < 0.05$

ผลจากการศึกษาสมมติฐานย่อย พบว่า บทความ รูปภาพ/Infographics และวิดีโอ มีความสอดคล้องกับสมมติฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3: การตลาดแบบเนื้อหา (Content Marketing) แต่ละด้านที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ

Application TISCO Mobile Banking ในเขตกรุงเทพมหานคร

ตัวแปรอิสระ	B	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	0.275		2.061	0.040
1.บทความ	0.482	0.455	8.473	0.000
2.รูปภาพ/Infographics	0.143	0.131	2.418	0.016
3.วิดีโอ	0.339	0.323	7.144	0.000

$R^2 = 0.722$, Adjust $R^2 = 0.720$, $F = 334.080$, $P < 0.05$

บทสรุป

การตลาดแบบเนื้อหา (Content Marketing) โดยใช้สื่อประเภทบทความ พบว่า บทความที่นำเสนอมีการใช้ภาษาที่ถูกต้อง ภาษาที่อ่านง่ายและสามารถเข้าใจบทความที่นำเสนอ ทำให้สามารถใช้งาน Application ได้ง่ายขึ้น มีเนื้อหาที่ตรงกับความต้องการ และไม่ทำให้เกิดความเบื่อหน่าย

การตลาดแบบเนื้อหา (Content Marketing) โดยใช้สื่อประเภทรูปภาพ/Infographics พบว่า มีการออกแบบให้เข้าใจง่ายและใช้งานได้จริง มีข้อมูลที่ไม่ซับซ้อนทำให้ท่านสามารถเข้าใจได้อย่างรวดเร็ว และข้อมูลในรูปภาพ/Infographics มีความถูกต้องชัดเจน ใช้คำพูดที่กระชับ และข้อมูลในรูปภาพ/Infographics สามารถดึงดูดให้อยากเข้ามาอ่านหรือดูได้

การตลาดแบบเนื้อหา (Content Marketing) โดยใช้สื่อประเภทวิดีโอ พบว่า คุณภาพของภาพและเสียงในวิดีโอมีความคมชัดและละเอียดสูง มีการใช้ภาษาที่ถูกต้องเข้าใจง่าย และวิดีโอมีภาพตัวอย่างที่สามารถดึงดูดความสนใจของท่านให้อยากรับชม มีเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ให้คุณค่าเหมาะสมและตรงต่อความต้องการ วิดีโอมีประเด็นให้อยากมีส่วนร่วม คุยต่อ บอกต่อ แบ่งปันและแชร์ให้กับบุคคลอื่น และสุดท้ายมีความรู้สึกมีส่วนร่วมเมื่อได้รับชมวิดีโอ

ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ Application TISCO Mobile Banking พบว่า มีความรู้สึกพึงพอใจที่ได้รับสิทธิประโยชน์เต็มในการทำธุรกรรม หากดีให้บริการหรือปรับปรุงพัฒนาระบบจะมีการแจ้งให้ทราบล่วงหน้า รู้สึกพึงพอใจที่ตอบโจทย์ความต้องการของผู้ใช้บริการที่ไม่อยากออกไปทำธุรกรรมที่สาขาธนาคาร และมีความพึงพอใจต่อการใช้บริการ Application TISCO Mobile Banking ที่ทำให้ผู้ใช้บริการเกิดความสะดวกสบาย ครอบคลุมการทำธุรกรรมที่หลากหลาย การเข้าใช้บริการผ่านช่องทาง Application TISCO Mobile Banking สามารถใช้บริการได้ตลอดเวลา โดยไม่เกิดการขัดข้องของระบบ และสามารถติดต่อขอข้อมูลการให้บริการและสมัครใช้บริการ รวมถึงซักถามข้อสงสัยในการทำธุรกรรมต่าง ๆ ผ่านช่องทาง Application TISCO Mobile Banking ที่สาขาธนาคาร หรือ Call Center ได้อย่างสะดวก

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยและการนำผลวิจัยไปใช้

จากการศึกษาจะเห็นว่า การตลาดแบบเนื้อหาส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ Application TISCO Mobile Banking ในเขตกรุงเทพมหานคร ดังนั้น ธนาคารทิสโก้ และธนาคารพาณิชย์อื่น ๆ รวมถึงอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการทำ Application Mobile Banking สามารถนำข้อมูลนี้ไปใช้ในการวางแผนและกำหนดกลุ่มเป้าหมายของกิจการ เพิ่มฟีเจอร์หรือฟังก์ชัน สิทธิประโยชน์ที่จะได้รับจากการสมัครใช้งาน เพิ่มธุรกรรมให้มีความหลากหลาย จะทำให้ผู้สมัครใช้บริการที่เป็นฐานลูกค้ารายใหม่มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรขยายขอบเขตงานวิจัยให้กว้างขึ้น ครอบคลุมไปยังผู้ใช้บริการที่อยู่นอกพื้นที่กรุงเทพมหานคร เพื่อจะได้ศึกษาว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ และทำการศึกษาในลักษณะเดียวกันนี้กับ Application Mobile Banking อื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบผลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วิษย์บุญชา. (2552). สถิติสำหรับงานวิจัย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คุณिता เทพวงศ์. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้แอปพลิเคชัน Bualuang mBanking ของลูกค้าธนาคารกรุงเทพในเขตจังหวัดชลบุรี. การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ณัฐณี คุรุกิจวานิชย์. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการธนาคารทางโทรศัพท์ของธนาคารออมสินในเขตธนาคารออมสินภาค 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศิลปากร.ธนาคารทิสโก้. (2561). TISCO Mobile Banking. สืบค้นจาก <https://www.tisco.co.th/th/personal/service/mobile-banking.html>.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2555). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. กรุงเทพฯ : อินเทอร์เน็ต.
- นราทิพย์ ณ ระนอง. (2557). การเปิดรับข่าวสาร การรับรู้ความเสี่ยง และความตั้งใจใช้บริการธนาคารผ่านแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์มือถือของผู้บริโภค. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภักฎดา อีรัชย์ชาญ. (2559). ปัจจัยทางการตลาดผ่าน Mobile Marketing ของธนาคารไทยพาณิชย์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจดาวน์โหลด Application SCB UP2ME ของผู้ใช้บริการธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ในเขตกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- วรรณพร หวลมานพ. (2558). พฤติกรรมและความพึงพอใจของผู้ใช้แอปพลิเคชันเคโอบายแบงก์กิงพลัสของธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) ในเขตกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านเว็บไซต์ JD Central ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

Marketing Public Relations that Affects Decision to Purchase Products via JD Central of Consumers in Bangkok

ชญัญกัลย์ เลอ วอง ฮวน¹ และ ผศ.ดร.ศศิประภา พันธนาเสวี²

Chanyakan Le Van Huynh¹ and Asst.Prof. Ph.D Sasiprapa Phanthanasaeewee²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านเว็บไซต์ JD Central ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีประสบการณ์ซื้อสินค้าผ่านทางเว็บไซต์ เจดี เซ็นทรัล จำนวน 400 คน โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นคือ สถิติเชิงพรรณนา ซึ่งได้แก่ ค่าเฉลี่ยร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอ้างอิงที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานคือการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ ผลการศึกษพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่รู้จักเว็บไซต์จากเพื่อน / คนรู้จัก โดยใช้ Smartphone บ่อยสุด เข้าเว็บไซต์ รวมถึงภาพลักษณ์และชื่อเสียงของแบรนด์ เป็นเหตุผลที่เลือกซื้อสินค้าผ่านบนเว็บไซต์ เจดี เซ็นทรัล (JD Central) ดังนั้นกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาดมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางเว็บไซต์ เจดี เซ็นทรัล ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร เมื่อพิจารณาปัจจัยรายด้านพบว่า การจัดเหตุการณ์หรือกิจกรรมพิเศษ, การนำเสนอข่าวสาร, การใช้สื่อเฉพาะที่สามารถแสดงถึงความมีเอกลักษณ์ขององค์กร, กิจกรรมที่มีลักษณะความพยายามในการโน้มน้าวใจ และกิจกรรมหรือการกระทำที่แสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านเว็บไซต์ เจดี เซ็นทรัลของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญในระดับ 0.05

คำสำคัญ : กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาด, การตัดสินใจซื้อ, เว็บไซต์ เจดี เซ็นทรัล

Abstract

This research aims to studies marketing public relations that affects decision to purchase products via JD Central of consumers in Bangkok. Which used questionnaires as a tool for data collection with consumer groups in Bangkok who have experience in purchasing via JD Central website 400 people. The statistics used in the initial data analysis were descriptive statistics such as mean, percentage, standard deviation. And the reference statistics used in the hypothesis testing was the multiple regression analysis. The studies found that, most respondents knew the website from friends / acquaintances by the smartphone most often using. And including the brand image and reputation was

¹ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ กรุงเทพฯ 10110 ประเทศไทย
Faculty of Business administration, Bangkok University, Bangkok 10110, Thailand.

² คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ กรุงเทพฯ 10110 ประเทศไทย
Faculty of Business administration, Bangkok University, Bangkok 10110, Thailand.

the reason for product purchasing via JD Central website. Therefore, marketing public relations that affects decision to purchase products via JD Central of consumers in Bangkok. When aspect considering found that events arranging or special activities, tidings presentation, specialized media use to organization uniqueness demonstrate, persuasive attempts activities, and social & environmental responsibility activities or actions demonstrate. That affects decision to purchase products via JD Central of consumers in Bangkok with significantly at the level of 0.05.

Keyword : Public Relations for Marketing, Purchase Decision, JD Central website

บทนำ

เมื่อโลกเข้าสู่ยุคดิจิทัล พฤติกรรมการใช้งานอินเทอร์เน็ตปี 2561 เพิ่มขึ้นต่อเนื่องเมื่อดูการเปลี่ยนแปลงของการใช้ชีวิตประจำวันที่จะเห็นได้ว่า 5 อันดับแรกมีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตสำหรับกิจกรรมออนไลน์มากกว่าแบบเดิม คือ ใช้ส่งข้อความ 94.5% การสำรองที่พัก 89.2% การสำรอง/ซื้อตั๋วโดยสาร 87.0% ใช้ชำระเงินและบริการ 82.8% และเพื่อความบันเทิง 78.5% ตามลำดับ (ข้อมูลจาก ETDA, 2019) เลยส่งผลให้ธุรกิจค้าปลีกเริ่มเกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ผู้บริโภคปัจจุบันให้ความสำคัญกับการบริการทางออนไลน์ ทำให้การค้าปลีกออนไลน์หรือพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Commerce: E-commerce) เข้ามามีบทบาทต่ออุตสาหกรรมค้าปลีกทั่วโลกและปัจจุบันการซื้อขายสินค้าผ่านทางออนไลน์ได้รับความนิยมเพราะสามารถประหยัดเวลา ความสะดวกด้านการจ่ายเงิน การจัดส่งสินค้า แถมมีบริการเก็บเงินปลายทางอีกด้วย ทำให้การค้าปลีกออนไลน์ หรือ พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Commerce: E-commerce) มีการเติบโตอย่างรวดเร็วและสภาวะการแข่งขันที่รุนแรง

ด้วยเหตุนี้เองทำให้เกิดความร่วมมือของบริษัทค้าปลีกขนาดใหญ่อย่าง เซ็นทรัลกรุ๊ป จำกัด และ เจดีดอทคอม ที่เป็นบริษัทค้าปลีกใหญ่ที่สุดของประเทศจีนได้เปิดตัว เจดี เซ็นทรัล อย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2018 โดยการเน้นการประชาสัมพันธ์ว่าเป็นสินค้าของแท้ 100% และความมุ่งมั่นในการรวบรวมหลากหลายแบรนด์คุณภาพ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับลูกค้า ดังนั้นกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาดจึงกำลังเป็นที่นิยมอย่างมากในปัจจุบันที่เป็นยุคแห่งการสื่อสารไร้พรมแดนหรือโลกาภิวัตน์ (Globalization) เนื่องจากการประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาดตั้งแต่เดือนกรกฎาคมจนถึงปัจจุบัน ทำให้ เจดี เซ็นทรัล เกิดการเติบโตถึง 34 เท่า คิดเป็น 3200 % จากการประกาศเปิดตัวครั้งแรกมีจำนวนผู้เข้าชมเว็บไซต์ 80,000 คน และไตรมาสที่สองมีจำนวนผู้เข้าชม 2,700,000 คน ส่งผลให้เว็บไซต์ JD Central ปรับขึ้นเป็นอันดับที่ 6 โดยจากเดิมเป็นอันดับที่ 37 (Map Of Ecommerce) (ข้อมูลจาก iPrice, 2561)

จากการที่ได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยต่าง ๆ กาญจนา คนจริง (2559) พบว่าการประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาดด้านการประกาศผลต่อภาพลักษณ์องค์กรของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สิริพร โพธิ์งาม (2558) พบว่าด้านภาพลักษณ์ตราสินค้ามีอิทธิพลทางบวกต่อความภักดีต่อลูกค้าของลูกค้า ชานน จิตรตะโสภะโน (2560) พบว่าองค์ประกอบของเว็บไซต์ ทำให้ตรงตามความต้องการเฉพาะของลูกค้าด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการเชื่อมโยง และการค้าที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้ามีสองทางออนไลน์ Kaidee.com นั้น นิชากรีย์ ทวีพัฒนะพงศ์ (2560) พบว่าด้านภาพลักษณ์ของบริษัท LAZADA มีความน่าเชื่อถือภาพรวมในระดับมาก ในส่วนประสมการตลาดออนไลน์

ของบริการซื้อสินค้าผ่านเว็บไซต์ Lazada มีความน่าเชื่อถือโดยรวมในระดับมาก และอรอนงค์ ทองกระจ่าง (2561) ส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee

จากข้อมูลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาเรื่องกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาดส่งผลกระทบต่อ การตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ผ่านเว็บไซต์ เจดี เซ็นทรัล ของผู้บริโภคในเขต กรุงเทพมหานคร ธุรกิจค้าปลีกออนไลน์รายใหม่ที่มุ่งสู่การเป็นอันดับหนึ่งในธุรกิจออนไลน์และมุ่งเป็นแบรนด์ที่น่าเชื่อถือที่สุดในประเทศไทย

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาความคิดเห็นผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาดที่เจดี เซ็นทรัลนำมาใช้
2. ศึกษาการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านเว็บไซต์ เจดี เซ็นทรัล ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร
3. ศึกษาอิทธิพลกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาดมีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าบนเว็บไซต์ เจดี เซ็นทรัล ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ศึกษา คือ กลุ่มประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครที่เป็นผู้ใช้อินเทอร์เน็ตจำนวน 6,064,929 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2561) โดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973:727-728) โดยมีขนาดตัวอย่างของประชากรที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และระดับความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ ดังนั้นได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) ดังต่อไปนี้
ขั้นที่ 1 ผู้วิจัยสุ่มกลุ่มประชากรตัวอย่างด้วยแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เลือกสุ่มกลุ่มตัวอย่าง เป็นกลุ่มผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ต และใช้งานบนสังคมออนไลน์จำนวน 400 คน ในเขตกรุงเทพมหานคร

ขั้นที่ 2 ใช้วิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งโควตา (Quota Sampling) ของผู้ใช้งานในเขตกรุงเทพมหานคร ตามจำนวนผู้ใช้ platform โดยใช้ 2 แพลตฟอร์ม เนื่องจากเฟซบุ๊กมีการใช้มากที่สุดและ Line รองลงมา (ข้อมูลจาก Market Oops!, 2019) โดยแบ่งดังนี้

- กลุ่ม Facebook ที่เป็นผู้บริโภคที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 250 คน โดยฝากภูมิลักษณ์ในเพจของกลุ่มธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์
- กลุ่ม Line ที่เป็นผู้บริโภคที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 150 คน โดยฝากภูมิลักษณ์กับกลุ่มร้านค้าออนไลน์ที่สามารถติดต่อผู้บริโภคผ่านทางไลน์

เครื่องมือใช้ในการวิจัย

สร้างแบบสอบถามเพื่อถามความคิดเห็นโดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ, อายุ, สถานภาพ, ระดับการศึกษา, อาชีพ และ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ซึ่งจะใช้มาตราวัดนามบัญญัติ (Nominal) และมาตราวัดจัดลำดับ (Ordinal)

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการซื้อขายสินค้าบนเว็บไซต์ เจดี เซ็นทรัล ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งจะใช้มาตราวัดนามบัญญัติ (Nominal) และมาตราวัดจัดลำดับ (Ordinal) มีทั้งหมด 9 ข้อ

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาดของเว็บไซต์ เจดี เซ็นทรัล (JD Central) จะมีระดับของการให้คะแนนตั้งแต่ 1 คือค่าที่น้อยที่สุด จนถึง 5 คือค่าที่มากที่สุด ซึ่งจะใช้มาตราวัดแบบอันตรภาค (Interval Scale) มีทั้งหมด 24 ข้อ

ส่วนที่ 4 คำถามการตัดสินใจซื้อสินค้าบนเว็บไซต์เจดี เซ็นทรัล จะมีระดับการให้คะแนนตั้งแต่ 1 คือค่าที่น้อยที่สุด จนถึงระดับ 5 คือค่าที่มากที่สุด ซึ่งจะใช้มาตราวัดแบบอันตรภาค (Interval Scale) มีทั้งหมด 7 ข้อ

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Validity) และนำมาปรับปรุงแก้ไข และนำไปทดลองใช้ (Try Out) จำนวน 40 ชุด และนำข้อมูลที่ได้มาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ในแต่ละส่วนของแบบสอบถาม ข้อมูลที่ได้เป็นไปตามเกณฑ์การประเมินความเที่ยงสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ค่าที่ได้ดังนี้ ด้านการประกาศ 0.798 ด้านการจัดเหตุการณ์หรือกิจกรรมพิเศษ 0.835 ด้านการนำเสนอข่าวสาร 0.827 ด้านการใช้สื่อเฉพาะที่สามารถสะท้อนถึงความเป็นเอกลักษณ์ขององค์กร 0.890 ด้านกิจกรรมที่มีลักษณะความพยายามในการโน้มน้าวใจ 0.871 และด้านกิจกรรมหรือการกระทำที่แสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม 0.900 โดยแต่ละปัจจัยค่ามากกว่า 0.7 ถือว่ามีความเชื่อมั่น (ลัดดา ห้าหาบ, 2553) อ้างอิงใน สุพิณญา โมสิกันนท์ (2559)

สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล

1 สถิติเชิงพรรณนา ซึ่งได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ, อายุ, สถานภาพ, ระดับการศึกษา, อาชีพและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

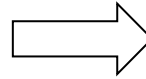
2 สถิติเชิงอ้างอิง ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติประกอบด้วย การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ศึกษาความสัมพันธ์ของเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาดกับการตัดสินใจซื้อ โดยใช้ปัจจัยด้านการประกาศ ปัจจัยด้านการจัดเหตุการณ์หรือการจัดกิจกรรมพิเศษ ปัจจัยด้านการนำเสนอข่าวสาร ปัจจัยด้านการใช้สื่อพิเศษเฉพาะที่สามารถสะท้อนถึงความเป็นเอกลักษณ์ขององค์กร ปัจจัยด้านกิจกรรมที่มีลักษณะความพยายามในการโน้มน้าวใจ ปัจจัยด้านกิจกรรมหรือการกระทำที่แสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม และใช้การวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression Analysis) ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างภาพรวมของการประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาด

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์บนเว็บไซต์ เจดี เซ็นทรัล (JD Central) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

การประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาด: MPR

- 1) การประกาศ (P=Publication)
- 2) การจัดการเหตุการณ์หรือการจัดกิจกรรมพิเศษ (E=Events)
- 3) การนำเสนอข่าวสาร (N=News)
- 4) การใช้สื่อพิเศษเฉพาะที่สามารถสะท้อนถึงความเป็นเอกลักษณ์ขององค์กร (I=Identity Media)
- 5) กิจกรรมที่มีลักษณะความพยายามในการโน้มน้าวใจ (L=Lobbying Activity)
- 6) กิจกรรมหรือการกระทำที่แสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (S=Social Responsibility)

การตัดสินใจซื้อ

กรอบแนวคิดแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างการประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาดและการตัดสินใจซื้อสินค้า ภายใต้แนวความคิดเรื่องการประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาด (Marketing Public Relations: MPR) ของ (Philip Kotler, 1999 อ้างถึงใน ศศิประภา ชัยประสิทธิ์, ม.ป.ป.) และแนวคิดเรื่องการตัดสินใจซื้อของ Schiffman และ Kanuk (1994) อ้างอิงในสุพิณญา โมสิกันนท์ (2559)

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปจากกลุ่มตัวอย่าง พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 30 - 39 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี สถานภาพโสด มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน มีรายได้ต่อเดือน 30,001 - 40,000 บาท จำนวนสมาชิกในครอบครัวมี 4 คน

ข้อมูลพฤติกรรมผู้ซื้อเจดี เซ็นทรัล ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าส่วนใหญ่ซื้อสินค้าเฉลี่ยน้อยกว่า 1 ครั้งต่อเดือน โดยรู้จักผ่านเพื่อน / คนรู้จัก เข้าเว็บไซต์ โดยใช้ Smartphone บ่อยสุด ภาพลักษณ์และชื่อเสียงของแบรนด์เป็นเหตุผลที่เลือกซื้อ สินค้าที่ซื้อเป็นสินค้าประเภทแฟชั่นผู้หญิง/ชาย โดยราคาเฉลี่ยของสินค้าต่อบิล ต่อครั้ง 1,001 - 2,000 บาท ช่วงเวลาที่เข้าเว็บเพื่อซื้อสินค้า มากที่สุดคือ 20.01 - 24.00 น. โดยมีระยะเวลาการเป็นลูกค้าเจดี เซ็นทรัล 1 เดือน - 6 เดือน และใช้รูปแบบการชำระเงินใช้แบบผ่านบัตรเครดิต/บัตรเดบิต

ข้อมูลความคิดเห็นด้านกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาด ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยส่วนใหญ่เห็นด้วยมากกับด้านการใช้สื่อเฉพาะที่สามารถสะท้อนถึงความเป็นเอกลักษณ์ขององค์กร ลำดับต่อมาด้านการประกาศ และการนำเสนอข่าวสาร ลำดับต่อมาด้านการจัดการเหตุการณ์หรือกิจกรรมพิเศษ ลำดับต่อมา ด้านกิจกรรมหรือการกระทำที่แสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม และลำดับสุดท้ายคือ ด้านกิจกรรมที่มีลักษณะความพยายามในการโน้มน้าวใจ

ข้อมูลการตัดสินใจซื้อสินค้าเว็บไซต์เจดี เซ็นทรัล ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามค้นหาข้อมูลหรือคำวิจารณ์ของสินค้าจากอินเทอร์เน็ตเพื่อช่วยในการ มีความพึงพอใจในการซื้อผ่านเจดี เซ็นทรัล ทำให้เกิดการซื้ออีกในอนาคต

มีการเปรียบเทียบข้อมูลสินค้า ด้านคุณสมบัติ ราคา และโปรโมชั่น เพื่อความคุ้มค่าที่สุด และจะแนะนำผู้อื่นให้มาซื้อ เพราะสินค้าหลากหลายตอบโจทย์ความต้องการและมีความสะดวกสบาย

ผลจากการศึกษาสมมติฐานหลัก โดยใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ (Simple Regression Analysis) ค่า Sig. = .000 ซึ่งต่ำกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน (Beta) พบว่ามีค่าเท่ากับ 0.870 กล่าวคือหากกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาด (Marketing Public Relations: MPR) มีผลเพิ่มขึ้น 1 หน่วยจะมีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคเพิ่มขึ้น 0.870 ดังนั้นจึงถือว่ากลยุทธ์การประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาด มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านเว็บไซต์ เจดี เซ็นทรัลถือว่าสอดคล้องกับสมมติฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1: ความสัมพันธ์ของการประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาดกับการตัดสินใจซื้อผ่าน เจดี เซ็นทรัล

ตัวแปรอิสระ	B	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	0.289	-	2.494	0.013
การประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาด (Marketing Public Relations: MPR)	0.937	0.870	35.163	0.000

$$R^2 = 0.756, \text{ Adjust } R^2 = 0.756, F = 1236.466, P < 0.05$$

และผลจากการศึกษาสมมติฐานย่อยพบว่า ด้านที่สอดคล้องกับสมมติฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ ด้านการจัดเหตุการณ์หรือกิจกรรมพิเศษ, ด้านการนำเสนอข่าวสาร, ด้านการใช้สื่อเฉพาะที่สามารถสะท้อนถึงความเป็นเอกลักษณ์ขององค์กร, ด้านกิจกรรมที่มีลักษณะความพยายามในการโน้มน้าวใจ และด้านกิจกรรมหรือการกระทำที่แสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ส่วนผลการศึกษาที่ไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ ด้านการประกาศ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2: การประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาดแต่ละด้านที่อิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าบนเว็บไซต์ เจดี เซ็นทรัล

การประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาด	การตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์บนเว็บไซต์ เจดี เซ็นทรัล (JD Central) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร			
	B	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	0.368	-	3.009	0.003
ด้านการประกาศ	0.069	0.065	1.851	0.065
ด้านการจัดเหตุการณ์หรือกิจกรรมพิเศษ	0.098	0.106	2.434	0.015
การนำเสนอข่าวสาร	0.140	0.142	2.738	0.006
ด้านการใช้สื่อเฉพาะที่สามารถสะท้อนถึงความเป็น	0.230	0.242	5.729	0.000

เอกลักษณ์ขององค์กร				
ด้านกิจกรรมที่มีลักษณะความพยายามในการโน้มน้าวใจ	0.159	0.180	3.653	0.000
ด้านกิจกรรมหรือการกระทำที่แสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม	0.222	0.249	5.285	0.000

R2 = 0.766, Adjust R2= 0.762, F = 214.457, P<0.05

บทสรุป

จากผลการศึกษากลยุทธ์การประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาด (Marketing Public Relations: MPR) โดยรวม มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์บนเว็บไซต์ เจดี เซ็นทรัล (JD Central) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร แสดงให้เห็นว่าเครื่องมือการประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาดทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการประกาศ ด้านการจัดเหตุการณ์หรือกิจกรรมพิเศษ ด้านการนำเสนอข่าวสาร ด้านการใช้สื่อเฉพาะที่สามารถสะท้อนถึงความเป็นเอกลักษณ์ขององค์กร ด้านกิจกรรมที่มีลักษณะความพยายามในการโน้มน้าวใจ และสุดท้าย ด้านกิจกรรมหรือการกระทำที่แสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ล้วนเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ โดยอภิปรายผลได้ดังนี้

การประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาดการตลาดของเว็บไซต์ เจดี เซ็นทรัล (JD Central) ได้แก่ ด้านการประกาศ โดยบอกกล่าวข้อมูลในรูปแบบต่างๆ เพื่อการสร้างความมั่นใจให้ผู้บริโภค ด้านการจัดเหตุการณ์หรือกิจกรรมพิเศษ เพื่อให้ผู้บริโภคได้มีส่วนร่วมและเกิดการตอบสนองกับองค์กร ด้านการนำเสนอข่าวสารโดยการนำเสนอการเติบโตทางธุรกิจและข่าวสารด้านการเป็นผู้นำการค้าปลีกสมัยใหม่ที่ใช้เทคโนโลยีในกรขับเคลื่อน รวมถึงดึงดูดความสนใจด้วยการนำเสนอข่าวสารด้านโปรโมชันใหม่ๆ ด้านการใช้สื่อเฉพาะที่สามารถสะท้อนถึงความเป็นเอกลักษณ์ขององค์กร ด้วยความเป็นเอกลักษณ์ของชื่อเว็บไซต์ที่มาจากชื่อ 2 บริษัทใหญ่ที่ร่วมทุนกัน เพื่อสร้างความไว้วางใจให้กับลูกค้า ด้านกิจกรรมที่มีลักษณะความพยายามในการโน้มน้าวใจในการออกกฎหมายที่เกิดผลดีต่อองค์กร รวมไปถึงการยับยั้งกฎหมายที่ขัดต่อผลประโยชน์ต่อองค์กร และสุดท้ายด้านกิจกรรมหรือการกระทำที่แสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยการจัดกิจกรรมมอบเงินบริจาคมูลนิธิ และการร่วมมือกับรัฐบาล ในการผลักดันเศรษฐกิจทำให้ท่านรู้สึกว่าการช่วยพัฒนาประเทศ

กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาดด้านการจัดเหตุการณ์หรือกิจกรรมพิเศษ เป็นการกระตุ้นให้ลูกค้ามีส่วนร่วมโดยจัดกิจกรรมร่วมตอบคำถามลุ้นรับคูปองทาง Facebook กิจกรรมร่วมเทศกาล 618 ที่นำสินค้าคุณภาพมาลดสูงสุดถึง 90% เพื่อดึงดูดใจลูกค้า การสร้างความสุขในการช้อปปิ้งออนไลน์ด้วยกิจกรรมช่วยให้ลูกค้าได้ของขวัญตรงใจโดยไม่ต้องบอกตรงๆ และกิจกรรมเนื่องในวันสตรีสากล ทำให้ผู้บริโภคได้เข้ามามีส่วนร่วมและเกิดการตอบสนองกับองค์กรเป็นการส่งเสริมการตลาด

กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาดด้านการนำเสนอข่าวสาร ความเคลื่อนไหว และสิ่งที่น่าสนใจเกี่ยวกับตัวผลิตภัณฑ์ บริษัท หรือองค์กร โดยการนำเสนอข่าวสารการเติบโตทางธุรกิจ ข่าวสารด้านการเป็นผู้นำการค้าปลีกสมัยใหม่ที่ใช้เทคโนโลยีขับเคลื่อนในการทำการตลาด ส่งเสริมการขาย ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล Big Data เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI), คลาวด์และเซิร์ฟเวอร์ เป็นการต่อยอดในการปรับปรุงและพัฒนาเว็บไซต์และ

ระบบจ่ายเงินต่าง ๆ (บริการฟินเทค) เพื่อให้ตอบโจทย์ลูกค้าได้ดียิ่งขึ้น การมีคลังสินค้าและแผนการขยายเพิ่มคลังสินค้า เพื่อสามารถรองรับจัดส่งสินค้าได้ภายในวันเดียวและอีกทั้งยังดึงดูดความสนใจผู้บริโภคด้วยการนำเสนอข่าวสารด้านโปรโมชั่นใหม่ๆ ล้วนทำให้ลูกค้าเกิดความสนใจ

กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาดด้านการใช้สื่อเฉพาะที่สามารถสะท้อนถึงความเป็นเอกลักษณ์ขององค์กร ด้วยการใช้ชื่อเว็บไซต์ที่มาจากชื่อ 2 บริษัทใหญ่ที่ร่วมทุนกัน ทำให้ลูกค้าจดจำชื่อแบรนด์ เจดี เซ็นทรัล (JD Central) ได้ง่าย ด้วยการเน้นการประชาสัมพันธ์ด้านสินค้าของแท้ 100% ทำให้ลูกค้ามั่นใจในตัวสินค้า อีกทั้งการจัดแคมเปญช้อปแผลก 618 ลดราคาพิเศษช่วงครึ่งปี ที่สะท้อนถึงความเป็นเอกลักษณ์ขององค์กร ซึ่งเป็นเทศกาลช้อปปีงออนไลน์ที่ใหญ่ที่สุดซึ่งจัดขึ้นเป็นประจำทุกปีของเจดีคอม มาพร้อมกับส่วนลดและคูปองเป็นจำนวนมาก และการส่งเสริมการขายผ่านทาง Facebook/Website ทำให้ผู้บริโภคสนใจ เข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรม โดยสรุปได้ว่าการใช้สื่อเฉพาะที่สามารถสะท้อนถึงความเป็นเอกลักษณ์ จะทำให้ลูกค้าจดจำองค์กรได้ง่าย

กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาดด้านกิจกรรมที่มีลักษณะความพยายามในการโน้มน้าวใจด้วยการควบคุมทิศทางการรายงานข่าวกับสื่อมวลชนต่างๆ ว่าได้สนับสนุนนโยบายของภาครัฐในการกระตุ้นภาวะทางเศรษฐกิจ โดยการผลักดันให้เป็นศูนย์กลางอีคอมเมิร์ซที่สำคัญของอาเซียน การร่วมมือกับสถาบันการศึกษาและการสนับสนุนมูลนิธิริมาธิบดีฯ การสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานราชการ ข้อมูลที่สื่อสารออกไปโน้มน้าวใจให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีแก่องค์กรทำให้ผู้บริโภครู้สึกว่าองค์กรทำคุณประโยชน์ให้กับประเทศ ทำให้บริโภคเป้าหมายและประชาชนทั่วไปเกิดการยอมรับและอยากมีส่วนร่วม

กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาดด้านกิจกรรมหรือการกระทำที่แสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมมี ด้วยการจัดกิจกรรมมอบเงินบริจาคมูลนิธิ การจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นธุรกิจช่วยให้ผู้ประกอบการไทยจำหน่ายสินค้าไปยังผู้บริโภคต่างประเทศ การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมช่วยรักษาโลกร้อน เช่น ลดให้ถุงพลาสติก ปลูกต้นไม้รอบศูนย์การค้า พื้นฟูผืนป่า และร่วมมือกับรัฐบาลในการผลักดันเศรษฐกิจ โดยการนำเสนอจุดเด่นหรือกิจกรรมทางด้านความรับผิดชอบต่อสังคมสิ่งแวดล้อมและไม่เอาเปรียบผู้บริโภค แสดงให้เห็นว่าองค์กรไม่ได้คำนึงถึงผลสำเร็จในด้านตัวเงินเพียงอย่างเดียวทั้งนี้เป็นการแสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ทำให้ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

จากการศึกษาจะเห็นได้ว่ากลยุทธ์การประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาดมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางพานิชย์อิเล็กทรอนิกส์บนเว็บไซต์ เจดี เซ็นทรัล (JD Central) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ดังนั้นบริษัท เจดี เซ็นทรัล รวมถึงอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับช่องทางพานิชย์อิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ ควรให้ความสำคัญกับกิจกรรมต่างๆ ที่ให้ลูกค้าได้มีส่วนร่วม การนำเสนอความเคลื่อนไหว และข่าวสารที่น่าสนใจเกี่ยวกับตัวผลิตภัณฑ์บริษัท รวมถึงการรับผิดชอบต่อสังคมและการรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างชื่อเสียงและภาพลักษณ์ที่ดีให้กับองค์กร โดยสามารถนำกลยุทธ์ไปใช้วางแผนทางธุรกิจ เพื่อเป็นจุดได้เปรียบคู่แข่ง ทำให้องค์กรมีความน่าสนใจ จนทำให้ผู้บริโภคเกิดการยอมรับและอยากมีส่วนร่วมกับองค์กรนำมาสู่การตัดสินใจซื้อ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้การวิจัยในครั้งต่อไปได้ผลการศึกษาที่เป็นประโยชน์มากยิ่งขึ้น ดังนั้นควรขยายขอบเขตการศึกษาเป็นกลุ่มผู้บริโภคจากจังหวัดอื่น ๆ เพื่อเพิ่มความหลากหลายของกลุ่มตัวอย่าง นอกจากนั้นควรเก็บข้อมูลในลักษณะการวิจัยเชิงคุณภาพเช่น การสัมภาษณ์กลุ่มผู้ซื้อสินค้าผ่านเว็บไซต์ เจดี เซ็นทรัล เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก

สุดท้ายควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ของการประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาด เช่น การประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาดเชิงรุก (Proactive Marketing Public Relation: PMPR) เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีทำให้ผู้บริโภค เพิ่มความเชื่อมั่นต่อตัวธุรกิจ สนับสนุนให้ผู้บริโภคเกิดการซื้อมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา คนจริง. (2559). กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาดที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์องค์กรของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ชานน จิตรตะโสภณ. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์และองค์ประกอบของเว็บไซต์กับการตัดสินใจซื้อสินค้ามือสองบนช่องทางออนไลน์ กรณีศึกษา Kaidee.com. การค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ณิชากรีย์ ทวีพัฒนะพงศ์. (2560). อิทธิพลของภาพลักษณ์องค์กร ส่วนประสมการตลาดและประโยชน์ที่ได้รับ ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางเว็บไซต์ Lazada ของผู้บริโภคในจังหวัดกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ศศิประภา ชัยประสิทธิ์. (2556). การสื่อสารปากต่อปากผ่านทางอินเทอร์เน็ตที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องสำอางของผู้บริโภค. ในการประชุมวิชาการระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- สิริพร โพธิ์งาม (2558) อิทธิพลของภาพลักษณ์ตราสินค้า ความเชื่อถือ และความพึงพอใจต่อความภักดีต่อลูกค้าค้าของลูกค้าในกรุงเทพมหานคร การค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2562). ETDA เปิดพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตปี 61 คนไทยใช้เน็ตเพิ่ม 10 ชั่วโมง 5 นาทีต่อวัน. สืบค้นเมื่อ 24 พฤศจิกายน 2562, จาก <https://www.etda.or.th/content/etda-reveals-thailand-internet-user-profile-2018.html>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2561). การใช้ ICTของเด็กและเยาวชน 2560. สืบค้นเมื่อ 30 พฤศจิกายน 2562, จาก <http://www.nso.go.th/sites/2014/Pages/News/2561/N25-07-61-2.aspx>.
- สุพิณญา โมสิกันนท์. (2559). กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์เพื่อการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อจักรยานของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- หนังสือพิมพ์ผู้จัดการออนไลน์. iPrice โชว์ตัวเลขอีคอมเมิร์ซอาเซียนแข่งดูไตรมาสแรก ปี 2019 (รวมไทย). สืบค้นเมื่อ 30 พฤศจิกายน 2562, จาก <https://mgronline.com/cyberbiz/detail/9620000046873>
- อรอนงค์ ทองกระจ่าง. (2561). การศึกษาส่วนประสมทางการตลาด การยอมรับเทคโนโลยีและการสื่อสารแบบบอกต่อที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางแอปพลิเคชัน Shopee. การค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- Philip Kotler. (1999). Marketing Management : An Asian Perspective. (2nd ed.) New Jersey : Prentice Hall, Inc
- Schiffman, L. G., & Kanuk, L. L. (1994). Consumer behavior. (5th ed.). Englewood Cliffs, N. J. : Prentice-Hall.

การสร้างคุณค่าตราสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริม Blackmores ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร

Enhancing Brand Equity via Social Media Affecting Consumers Purchasing Decisions of Food Supplements Products Blackmores in Bangkok

กนกวรรณ ราชากัญญา¹ และ ผศ.ดร.ศศิประภา พันธนาเสวี²

Kanokwan Rachokan¹ and Asst.Prof. Ph.D Sasiprapa Phanthanasaewee²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาถึงการสร้างคุณค่าตราสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริม Blackmores ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร 2) เพื่อศึกษาถึงการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร Blackmores ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร และ 3) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครที่มีต่อการสร้างคุณค่าตราสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ของผลิตภัณฑ์อาหารเสริม Blackmores ซึ่งใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามได้ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาและความเชื่อมั่นด้วยวิธีคอนบาร์ค กับกลุ่มตัวอย่างทดลองจำนวน 40 คน ได้ระดับความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.964 และใช้แจกจริงกับกลุ่มผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครที่เคยซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริม Blackmores จำนวน 400 คน ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นคือ สถิติเชิงพรรณนา ซึ่งได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอ้างอิงที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานคือการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ ผลการศึกษาพบว่า การสร้างคุณค่าตราสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และการเชื่อมโยงตราสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริม Blackmores ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่า ด้านการตระหนักถึงตราสินค้า ด้านการรับรู้คุณภาพของสินค้า และ ด้านการเชื่อมโยงตราสินค้าอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การสร้างคุณค่าตราสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์, การตัดสินใจซื้อ, ผลิตภัณฑ์อาหารเสริม Blackmores

Abstract

The purpose of this study. 1) To study the Enhancing Brand Equity via Social Media Affecting Consumers Purchasing Decisions of Food Supplements Products Blackmores in Bangkok. 2) To study the Purchasing Decisions of Food Supplements Products Blackmores in Bangkok. 3) To study the consumers opinions in Bangkok towards brand equity creation through the social media of Blackmores dietary supplement product. Which used questionnaires as a tool for data collection. By the questionnaire has been validated for content validity and confidence by the Cronbach's alpha coefficient method with a sample of 40 people. Has a confidence level equal to 0.964. And actually distributed with consumers in Bangkok who ever purchased Blackmores dietary supplement product 400 people. The statistics used in

¹ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ กรุงเทพฯ 10110 ประเทศไทย

Faculty of Business administration, Bangkok University, Bangkok 10110, Thailand.

² คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ กรุงเทพฯ 10110 ประเทศไทย

Faculty of Business administration, Bangkok University, Bangkok 10110, Thailand.

the initial data analysis were the descriptive statistics which were mean, percentage, standard deviation. And the reference statistics used in the hypothesis testing are the multiple regression analysis. The studies found that, brand equity creation through the social media and the brands connecting through the social media influencing purchase decision with Blackmores dietary supplement product of consumers in Bangkok. Significantly at the level of 0.05 when considering each aspect found that Brand awareness In the aspect of product quality perception and brand association significantly at the level of 0.05

Keyword: Brand Equity Perception Via Social Media, Customer's Decision, Blackmores Dietary Supplement Product

บทนำ

จากจำนวนรายได้ของประชากรที่เพิ่มมากขึ้นในทุกๆปี ก่อให้เกิดการตัดสินใจในการซื้อของผู้บริโภค ซึ่งมีความหลากหลายปี 2556 มีรายได้ที่ 25,194 บาท/เดือน ปี 2558 มีรายได้ที่ 26,915 บาท/เดือน และปี 2560 มีรายได้เพิ่มขึ้นเป็น 26,946 บาท/เดือน (ระบบฐานข้อมูลด้านสังคมและคุณภาพชีวิต, 18 กันยายน 2561) ซึ่งรายได้ของผู้บริโภคเพิ่มขึ้นทุกปี และการขยายของเมืองที่มากขึ้นในปัจจุบัน และการขยายของตัวเมืองในกรุงเทพมหานครนี้ ส่งผลให้มีรายได้ที่สูงเช่นกัน เพราะมีแรงงานเข้ามาในกรุงเทพมหานครมากยิ่งขึ้นทำให้มีกำลังในการซื้อเพิ่ม แม้ผู้บริโภคในตัวเมืองกรุงเทพมหานครมีรายได้ที่เพิ่มขึ้นก็จริงแต่ด้านสุขภาพก็เสื่อมโทรมเช่นกัน ภายในปี 2564 ประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมสูงวัยเต็มรูปแบบทำให้สัดส่วนวัยแรงงานลดน้อยลง ทำงานหนักขึ้นปัญหาที่ตามมาคือ โรคภัยไข้เจ็บ จึงเห็นได้ว่าผู้บริโภคเริ่มหันมาใส่ใจในเรื่องการสุขภาพเพิ่มขึ้นด้วย (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล:วปส.), 2561)

การแข่งขันทางธุรกิจผลิตภัณฑ์อาหารเสริมในไทย เห็นได้ว่าเป็นธุรกิจที่สามารถโตขึ้นต่อเนื่อง ทั้งยังทำกำไรได้ค่อนข้างดีโดยในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ซึ่งเฉลี่ยของการอยู่ที่ 10% ต่อปี โดยข้อมูลบริษัทที่ประกอบธุรกิจอาหารเสริมในไทยได้จดทะเบียนกับทางกระทรวงพาณิชย์ปี 2560 เห็นได้ว่ารายได้รวมนั้นอยู่ที่ 8.7 หมื่นล้านบาท และจำนวนกว่า 6,300 รายที่เป็นผู้ประกอบการแต่ผู้ได้เป็นเจ้าของตลาดรายใหญ่มีเพียง 10 ราย ที่มีส่วนแบ่งทางการตลาดสูงที่สุดอยู่ที่ 60% (ศูนย์วิเคราะห์เศรษฐกิจ ทีเอ็มบี, 11 พ.ค. 2561) ซึ่งในอนาคต คนเอเชียจะป่วยเป็นโรคเรื้อรังต่างๆ มากขึ้น ด้วยโรคมะเร็ง โรคหัวใจและหลอดเลือด รวมไปถึงโรคเบาหวาน และภายในปี 2025 ราว 80% ของการเสียชีวิตของคนในประเทศที่พัฒนาแล้วในเอเชียจะเกิดจากโรคไม่ติดต่อในภาพรวมของผู้บริโภคคนไทยต้องการคุณภาพชีวิต และสุขภาพที่ดีขึ้น ด้วยอาหารที่คุณภาพ เช่น วัตถุดิบที่เป็นธรรมชาติ หลีกเลี่ยงเนื้อแดง ไขมัน น้ำตาล หรือเกลือ ที่มากเกินไป (SMMAG ON, 18 พ.ย. 2561) อาหารเสริมจากธรรมชาติ จึงเป็นตัวเลือกที่ดีของผู้บริโภคในปัจจุบัน หากนึกถึงเรื่องของอาหารเสริมหรือวิตามิน Blackmores มักเป็นชื่อแรกๆ ที่ทำให้คนไทยนึกถึง ที่มีจุดมุ่งหมายที่ต้องการจะพัฒนาระบบสุขภาพโดยยึดหลักการรักษาตามธรรมชาติ สร้างจากสมุนไพรและแร่ธาตุ มีคู่แข่งมากมาย ซึ่งมีคู่แข่งหลักคือ Mega We Care และ Vistra ถือว่า Blackmores ยังคงเป็นผู้นำอยู่ Blackmores นั้นเน้นกลยุทธ์หลักคือสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดูแลตัวเองด้วยวิถีธรรมชาติ เนื่องจากผู้บริโภคเริ่มให้ความสำคัญกับตัวเองมากขึ้น ดังนั้นการตระหนักถึงตราสินค้า การรับรู้คุณภาพของสินค้า การเชื่อมโยงตราสินค้า จะส่งผลกับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริม Blackmores ได้ เนื่องจากได้มีการแสดงให้เห็นตัวสินค้า ที่ทำให้ได้ยินชื่อ

ตราสินค้าหรือแม้แต่สร้างความมั่นใจในตราสินค้า การประกาศประชาสัมพันธ์ให้ผู้บริโภคได้รู้จักในสินค้า ไม่ว่าจะจากคนที่รู้จักการรีวิวที่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เพราะในปัจจุบันไม่มีใครไม่เคยใช้อินเทอร์เน็ต ทุกคนต่างก็เข้าถึงสื่อออนไลน์ได้ง่าย Blackmores เองก็ใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการโฆษณาเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็น Website, Facebook, Line หรือ Instagram

จะเห็นได้ว่าการศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ นวนตภิตติศิริสวัสดิ์ (2558) กล่าวว่าผู้ใช้ส่วนใหญ่ไม่เคยใช้ผลิตภัณฑ์อาหารเสริมผ่านอินเทอร์เน็ตมาแล้ว 1 ครั้งสาเหตุที่ซื้อเพราะเข้าถึงได้สะดวกเลือกซื้อโดยมีชื่อเสียงของผลิตภัณฑ์เป็นหลักโดยใช้ข้อมูลจากเว็บไซต์ประกอบการตัดสินใจซื้องานวิจัยของ ชนิดาภา ธีรยุทธวงศ์ (2558) สรุปว่ารูปแบบของการใช้ชีวิตในสวนผู้บริโภค มักมีความหลากหลาย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในอดีตลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละคนสภาพแวดล้อมที่ต่างกันไป ส่งผลต่อการตัดสินใจที่จะซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริม จากผู้สนใจดูแลสุขภาพได้ งานวิจัยของ หทัยทิพย์ แดงปทิว (2560) กล่าวว่าผู้บริโภคให้ความสำคัญในด้านราคามากกว่าด้านอื่นๆ งานวิจัยของ พิมพรรณ ศรีผล (2560) กล่าวว่าคุณค่าตราสินค้าทำให้จำหรือนึกถึงผลิตภัณฑ์อาหารเสริมนั้นในทันที ตราสินค้าที่ดีจะช่วยให้ผู้บริโภคเกิดความคุ้นเคยเป็นอย่างมาก และส่วนสำคัญของการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริม ในส่วนทางด้านสื่อออนไลน์ ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออย่างน้อยเช่นกัน จะเกิดความสอดคล้องกับงานวิจัย วิชญชยา วิจิตรวิชัย (2561) กล่าวว่าส่วนใหญ่จะทำการตัดสินใจซื้อจากภาพรีวิวของบุคคลหรือตัวอย่างที่เคยใช้ผลิตภัณฑ์บนสื่อสังคมออนไลน์ สรุปได้ว่าแม้รายได้ที่เพิ่มขึ้นของประชากร แต่ยังคงคนไทยก็เริ่มก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ปัญหาที่ตามมาคงไม่พ้นเรื่องโรคภัยไข้เจ็บ อาหารที่ดีจึงเป็นสิ่งที่ผู้บริโภคในปัจจุบันให้ความสำคัญ Blackmores จึงเป็นหนึ่งในทางเลือกนั้น และเนื่องด้วยสื่อสังคมออนไลน์มีส่วนสำคัญอย่างมากในปัจจุบัน การเข้าถึงก็ง่าย ผู้บริโภค ผู้ที่สนใจ หรือแม้แต่ผู้ที่ทำธุรกิจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์อาหารเสริม หากได้ทราบถึงปัจจัยที่จะนำไปสู่การตัดสินใจซื้อ โดยผ่านการสร้างคุณค่าตราสินค้า และอาจนำไปสู่การพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาด หรือดำเนินการในส่วนต่างๆ เพื่อตอบสนองของผู้บริโภคให้ได้มากที่สุด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาถึงการสร้างคุณค่าตราสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริม Blackmores ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาถึงการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร Blackmores ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครที่มีต่อการสร้างคุณค่าตราสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ของผลิตภัณฑ์อาหารเสริม Blackmores

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครซึ่งส่วนใหญ่ที่ใช้ Facebook, Twitter, Website, Instagram จากจำนวน 6,351,558 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ 2561, หน้า 46) ผู้วิจัยได้นำสูตรคำนวณของ Yamane (1973) ที่ความเชื่อมั่น 95% มีความคลาดเคลื่อนที่ร้อยละ ± 5 จึงได้กลุ่มตัวอย่างที่น่าเชื่อถือ 400 ตัวอย่าง

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นที่ 1 ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากกลุ่มผู้ใช้งาน Internet และใช้งานเครือข่ายบนสื่อออนไลน์ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 ตัวอย่าง

ขั้นที่ 2 ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบอาศัยความสะดวก (Convenience Sampling) ใช้กระจายแบบสอบถามผ่านทางออนไลน์ ซึ่งเริ่มตั้งแต่ เดือนกันยายน 2562 ถึง เดือนธันวาคม 2562 จนได้ข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์จากแบบสอบถามจำนวน 400 ชุด จากผู้ที่มีประสบการณ์เคยซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริม Blackmores หรือเคยเข้าชมเพจของ Blackmores โดยการเลือกจากกลุ่มผู้ที่มีความสนใจในผลิตภัณฑ์อาหารเสริมที่มากกด Like กด Share หรือผู้ที่มา Comment เพจ Facebook, Twitter, Website, Instagram ของ Blackmores ซึ่งการเลือกเก็บข้อมูล ใช้ผ่านแบบสอบถามออนไลน์ (Online Questionnaire) โดยการส่ง Link แบบสอบถามออนไลน์เป็น Google Form ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ส่งไปยังกลุ่มตัวอย่าง

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้สำหรับการศึกษานี้คือ แบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 5 ส่วน โดยใช้มาตราส่วนบัญญัติ (Nominal Scales) สถิติที่ใช้กับมาตรวัดนี้คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ส่วนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป เป็นลักษณะคำถามปลายปิดแบบให้เลือกคำตอบจำนวน 7 ข้อ ได้แก่ เพศ, อายุ, อาชีพ, รายได้ต่อเดือน, การศึกษา, สถานะภาพ และจำนวนสมาชิกในครอบครัว

ส่วนที่ 2 เกี่ยวกับพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อเป็นลักษณะคำถามปลายปิดแบบให้เลือกคำตอบจำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 3 เกี่ยวกับการสร้างคุณค่าตราสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ คำถามเป็นลักษณะแบบประเมินผลจำนวน 3 ตอน แยกเป็น 12 ข้อ โดยมีระดับแสดงความคิดเห็นเป็นในระดับ 1-5

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อ เป็นคำถามลักษณะแบบประเมินผล จำนวน 7 ข้อ โดยมีระดับแสดงความคิดเห็นเป็นในระดับ 1-5

ส่วนที่ 5 เกี่ยวกับข้อเสนอแนะอื่นๆ

การตรวจสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยทำการทดสอบถึงความเที่ยงตรงทางด้านเนื้อหา (Content Validity) โดยนำไปส่งอาจารย์เพื่อตรวจคุณภาพเครื่องมือ และผู้วิจัยได้นำไปแก้ไขปรับปรุง ให้มีความชัดเจนความเหมาะสมตามวัตถุประสงค์ ต่อจากนั้นสามารถนำไปเก็บจริงได้ แล้วนำไปทดสอบค่าความเชื่อถือได้ (Reliability) โดยการนำแบบสอบถามทั้งหมดไปใช้กับกลุ่มนอก เพื่อทดสอบหาความเชื่อถือได้ ให้ทดสอบตอบแบบสอบถามที่สร้างนำไปทดลองเก็บจากผู้บริโภคที่ 40 คน เพื่อดูความชัดเจนความเหมาะสมตามวัตถุประสงค์ ไปวิเคราะห์ความเชื่อมั่น ใช้สถิติและพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาคมีค่าที่ 0.964 ซึ่งมีความเชื่อมั่นสูงกว่า 0.7 ถือว่ามีความเชื่อมั่นได้ (สุรารักษ์ วงษ์เจริญ, 2557) จากนั้นนำแบบสอบถามที่ทดลองแล้วไปเก็บจริงได้โดยใช้ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 400 ตัวอย่าง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

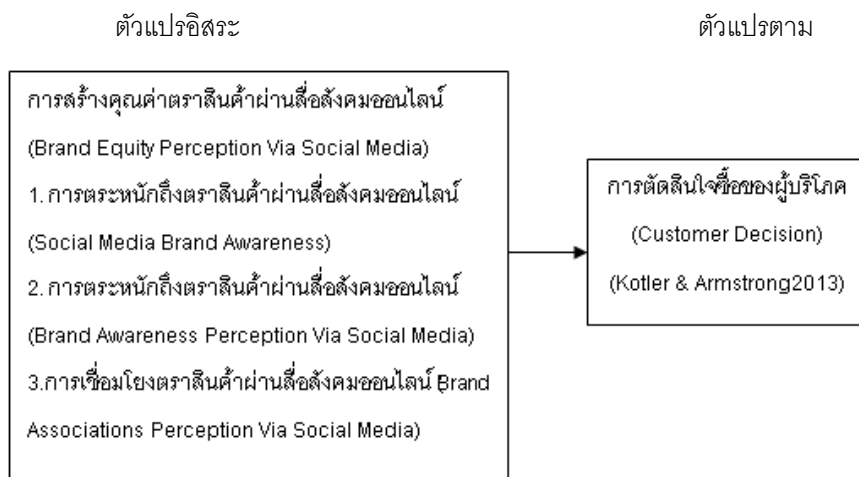
1. การวิเคราะห์ผลข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics Analysis) ใช้เพื่อนำมาอธิบายข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง เช่น การแจกแจงความถี่, การหาค่าร้อยละ, ค่าคะแนนเฉลี่ย, การหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics Analysis) ประกอบด้วยการการคาดการณ์ช่วงของเชื่อมั่นและใช้ทดสอบสมมติฐาน เพื่อเลือกใช้สถิติในการทดสอบผลให้มีความเหมาะสม อาจจะมีการพิจารณาที่รูปแบบ

ของข้อมูล วัตถุประสงค์หรือสมมติฐาน ในการวิเคราะห์ตัวแปรต้น คือ การตระหนักถึงตราสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์, การตระหนักถึงตราสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และการเชื่อมโยงตราสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อใช้ในการตัดสินใจซื้อ ซึ่งใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในการทดสอบสมมติฐาน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การสร้างคุณค่าตราสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริม Blackmores ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิดการวิจัยนี้แสดงถึงการสร้างคุณค่าตราสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ในด้านการตระหนักถึงตราสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Brand Awareness Perception Via Social Media) ด้านการรับรู้คุณภาพของตราสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Perceived Quality Perception Via Social Media) และด้านการเชื่อมโยงตราสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Brand Associations Perception Via Social Media) Aaker (1991, 1996 อ้างใน ผดนิทร สุทธิสากร, 2559, หน้า 21) และการตัดสินใจซื้อของ Kotler (2016, อ้างใน วิชาญชยา วิจิตรวิชัย, 2561, หน้า 29)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 400 ตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 31 - 40 อาชีพพนักงานเอกชน/ลูกจ้างทั่วไป รายได้ 20,001 - 30,000 บาท การศึกษาระดับปริญญาตรี สถานภาพโสด และมีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 4 - 5 คน

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภคของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 400 ตัวอย่าง ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมาผู้ตอบแบบสอบถามซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริม Blackmores เฉลี่ย 1-2 ครั้ง/เดือน ค่าใช้จ่ายในการซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริม Blackmores แต่ละครั้ง 301 - 600 บาทขนาดผลิตภัณฑ์อาหารเสริม Blackmores 30 เม็ด ปริมาณในการซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริม Blackmores ต่อต่อครั้ง 2-3 กระปุก ซื้อทาง Facebook สาเหตุในการเลือกซื้อหรือบริโภคผลิตภัณฑ์อาหารเสริม Blackmores คือ ผลิตภัณฑ์อาหารเสริม Blackmores มีบรรจุภัณฑ์ที่ดี มีความรู้สึกปลอดภัย ส่วนใหญ่รับรู้ข่าวสารของผลิตภัณฑ์อาหารเสริม Blackmores จาก อินเทอร์เน็ต

กลุ่มเพื่อน/คนรู้จักมีอิทธิพลต่อการซื้อมากที่สุด ยี่ห้อ Blackmore และเหตุผลในการรับประทานผลิตภัณฑ์อาหารเสริม Blackmores คือ ต้องการรักษาสุขภาพ

3. ผลการวิเคราะห์ห้ข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างคุณค่าตราสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 400 ตัวอย่าง สรุปมีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก จากด้านการตระหนักถึงตราสินค้า มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการเชื่อมโยงตราสินค้า มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก และลำดับสุดท้ายคือ ด้านการรับรู้คุณภาพของสินค้า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐาน

1. สมมติฐานหลัก ผลของค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการสร้างคุณค่าตราสินค้าของผลิตภัณฑ์อาหารเสริม Blackmores กับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริม Blackmores จากจำนวน 400 ตัวอย่าง ผลจากการศึกษาสมมติฐาน หลักการสร้างคุณค่าตราสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริม Blackmores ของ ผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร (จากตารางที่1)

ตารางที่ 1 :

ตัวแปรอิสระ	B	Beta	t	Sig
Constant	1.122		13.044	0.000*
การสร้างคุณค่าตราสินค้าของผลิตภัณฑ์อาหารเสริม Blackmores	0.749	0.871	35.376	0.000*

$R^2 = 0.759$, $F = 1251.471$, $p < 0.05$

ค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.000 ซึ่งต่ำกว่าค่าระดับนัยสำคัญ 0.05 ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานที่ 1 สรุปว่าการสร้างคุณค่าตราสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน (Beta) การสร้างคุณค่าตราสินค้าของผลิตภัณฑ์อาหารเสริม Blackmores พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.749 หมายความว่า การสร้างคุณค่าตราสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Brand Equity Perception Via Social Media) ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริม Blackmores ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร

2. สมมติฐานย่อย ผลของค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการตระหนักถึงตราสินค้า ด้านการรับรู้คุณภาพของสินค้า และ ด้านการเชื่อมโยงตราสินค้ากับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริม Blackmores จากจำนวน 400 คน ผลจากการศึกษาสมมติฐานย่อยการตระหนักถึงตราสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ การรับรู้คุณภาพของสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และการเชื่อมโยงตราสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริม Blackmores ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร (จากตารางที่2)

ตารางที่ 2 :

ตัวแปรอิสระ	B	Beta	t	Sig
Constant	1.181	-	13.876	0.000*
ด้านการตระหนักถึงตราสินค้า	0.158	0.199	4.662	0.000*
ด้านการรับรู้คุณภาพของสินค้า	0.400	0.519	11.775	0.000*
ด้านการเชื่อมโยงตราสินค้า	0.183	0.229	5.990	0.000*

$R^2 = 0.771$, $F = 443.266$, $p < 0.05$

ค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.000 ซึ่งต่ำกว่าค่าระดับนัยสำคัญ 0.05 ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานที่ 2 สรุปว่า ด้านการตระหนักถึงตราสินค้า เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน (Beta) ของ ด้านการตระหนักถึงตราสินค้าพบว่า มีค่าเท่ากับ 0.199, ด้านการรับรู้คุณภาพของสินค้าพบว่า มีค่าเท่ากับ 0.519 และ ด้านการเชื่อมโยงตราสินค้าพบว่า มีค่าเท่ากับ 0.229 หมายความว่า ด้านการตระหนักถึงตราสินค้า, ด้านการรับรู้คุณภาพของสินค้า และด้านการเชื่อมโยงตราสินค้า ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริม Blackmores ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร

บทสรุป

การศึกษางานวิจัยเรื่อง การสร้างคุณค่าตราสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริม Blackmores ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ด้านการสร้างคุณค่าตราสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริม Blackmores ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร จากผลวิจัยพบว่า ผู้บริโภคจดจำสินค้าจากการรีวิวที่แสดงให้เห็นถึงตัวสินค้า ทำให้ผู้บริโภคเกิดการจดจำตราสินค้าของผลิตภัณฑ์อาหารเสริม Blackmores ได้ รวมถึงการเผยแพร่ตราสินค้า ให้เห็นผ่าน Website, Facebook, Line หรือ Instagram ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การแสดงให้เห็นถึงผลิตภัณฑ์นั้นต้องผ่านการรับรองมาตรฐานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก่อน ถึงจะทำให้ผู้บริโภคเกิดการตัดสินใจซื้อได้ ซึ่งอาจนำมาผลที่ได้ไปประกอบอาชีพใหม่คือการรีวิว เพิ่มรายได้ และเพิ่มการมองเห็นของผู้บริโภคที่มีความสอดคล้องกับแนวคิดของ พิมพรรณ ศรีผล (2560, หน้า 36) ที่กล่าวว่า ตราสินค้าที่ดีควรทำให้ผู้บริโภคนั้นจดจำ ระลึกถึงได้ในทันที ทำให้เกิดความคุ้นเคยเป็นอย่างดีและอาหารเสริมที่ดีควรมีสิทธิบัตรคุ้มครองเพื่อแสดงลักษณะเด่นของผลิตภัณฑ์นั้นๆ

ผลการวิเคราะห์ด้านการตระหนักถึงตราสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริม Blackmores ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร จากผลวิจัยพบว่า ผู้บริโภคนั้นมีการตระหนักถึงผลิตภัณฑ์ Blackmores ผ่านสื่อสังคมออนไลน์โดยการจดจำสินค้า จากการโฆษณาบน Website, Facebook, Line หรือ Instagram ที่มีการนำเสนออยู่บ่อยครั้ง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การนำเสนออยู่บ่อยครั้ง หรือมากจนทำให้สามารถจดจำรูปลักษณะของผลิตภัณฑ์ได้ ผลที่ได้ อาจทำให้เกิดประโยชน์กับผู้ประกอบการรายเล็กหรือรายใหญ่ ในการขยายสายผลิตภัณฑ์อาหารเสริมให้ครอบคลุม หรือเพิ่มกลุ่มลูกค้าเป้าหมายได้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Aaker (1991, 1996 ผดนิทร สุทธิสารากร, 2559, หน้า 90) ที่กล่าวว่า ผู้บริโภคสามารถรับรู้ตราสินค้าด้วยการเห็นทั้งตัวอักษร สีของตราสินค้า และความโดดเด่นเรื่องรูปลักษณะของตราสินค้าสามารถแยกแยะออกจากสินค้าอื่นได้

ผลการวิเคราะห์ด้านการรับรู้คุณภาพของตราสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริม Blackmores ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร จากผลวิจัยพบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่ที่มีการรับรู้คุณภาพของผลิตภัณฑ์ Blackmores จาก สื่อสังคมออนไลน์ประเภทต่างๆ เช่น Website, Facebook, Line หรือ Instagram ทำให้มั่นใจได้ว่าเมื่อรับประทานเข้าไปจะไม่มีส่วนพิษตกค้างในร่างกาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในตัวผลิตภัณฑ์ที่เน้นจุดเด่นทางด้านวัตถุดิบจากธรรมชาติ ช่วยสร้างความมั่นใจให้ผลิตภัณฑ์เป็นอาหารเสริมที่ดีต่อสุขภาพ รวมทั้งมีการรับรองมาตรฐานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นที่เรียบร้อยแล้ว เช่น อย. ที่อาจจะนำไปกำหนดประเภทวัตถุดิบที่ใช้ผลิตให้มีความทันสมัย เช่น ผลิตจากสมุนไพร ผัก ผลไม้ หรือเคมีชนิดใด มีการเพิ่มเติมมาวัตถุดิบเดิม ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพ หากเกิดปัญหาหรือมีผลกระทบต่อผู้บริโภค สามารถตรวจสอบย้อนกลับ

ไปยังบริษัทได้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ สุदारักษ์ วงษ์เจริญ (2557, หน้าที่ 62) ที่กล่าวว่า มีข้อมูลหลากหลาย โดยเฉพาะ วัน/เดือน/ปี หมดอายุระบุชัดเจน ทำให้ผู้บริโภคสามารถรับรู้ในคุณสมบัติของสินค้าและเกิดความมั่นใจในตัวสินค้า

ผลการวิเคราะห์ด้านการเชื่อมโยงตราสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริม Blackmores ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร จากผลวิจัยพบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่มีการเชื่อมโยงตราสินค้าของผลิตภัณฑ์ Blackmores จาก Website, Facebook, Line หรือ Instagram ทำให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ในการผลิตที่มาจากธรรมชาติ ทำให้สุขภาพร่างกายแข็งแรง รวมทั้งทราบถึงแหล่งจัดจำหน่ายของอาหารเสริมที่หลากหลาย อีกทั้งการเชื่อมโยงเกี่ยวกับตราสินค้า ใช้บอกถึงรู้สึก ความคิด ของผู้ซื้อที่เชื่อมโยงสิ่งต่างๆกับตราสินค้าซึ่งอาจจะเป็นสิ่งที่รู้สึกด้านดีหรือด้านไม่ดีก็ได้ ขึ้นอยู่กับการใช้สินค้านั้นที่ได้รับจากแบรนด์ที่น่าเชื่อถือเพียงไร (Credible) น่าจดจำเพียงไร (Memorable) รวมถึง ความคงเส้นคงวา (Consistency) ในการสื่อสารของแบรนด์ หากพูดถึงสินค้านั้นต้องรู้ว่าเป็นสินค้าอะไร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่สามารถใช้การเชื่อมโยงตราสินค้ากับแหล่งจัดจำหน่าย เช่น Website, Facebook, Line, Instagram หรือร้านขายยา ฯลฯ ทำให้รู้ว่ามีแหล่งจำหน่ายอาหารเสริมมากมายหลากหลายที่สามารถหาซื้อได้ง่ายและส่งผลการตัดสินใจซื้อเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้/การนำไปใช้

1. ผู้ผลิตสินค้าหรือผู้ที่เกี่ยวข้องควรนำผลการวิจัยด้านการรับรู้คุณภาพของสินค้านำไปแสดงให้ผู้บริโภคเห็นว่าผลิตภัณฑ์อาหารเสริม Blackmores ได้รับมาตรฐานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นสิ่งยืนยันถึงคุณภาพและความปลอดภัยของผู้บริโภค รวมทั้งมีการประชาสัมพันธ์ถึงคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์อาหารเสริม ซึ่งแตกต่างจากยารักษาโรค
2. ผู้ผลิตสินค้าหรือผู้ที่เกี่ยวข้องควรนำผลการวิจัยด้านการเชื่อมโยงตราสินค้าไปพัฒนาทางการตลาดให้มีความสามารถในการหาแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์อาหารเสริม Blackmores ที่หลากหลายนอกเหนือจากร้านขายยา อาทิเช่น ร้านสะดวกซื้อ 7-11 หรือ Family Mart เป็นต้น ซึ่งสร้างความสะดวกและตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้ดียิ่งขึ้น
3. ผู้ผลิตสินค้าหรือผู้ที่เกี่ยวข้องควรนำผลการวิจัยด้านการตระหนักถึงตราสินค้าไปสร้างภาพลักษณ์ของตราสินค้าผ่านสื่ออื่นนอกจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เช่น การประชาสัมพันธ์ผ่านโทรทัศน์ วิทยุ นิตยสาร หรือป้ายประกาศ เพื่อให้ผู้บริโภคทุกกลุ่มเป้าหมายทราบถึงคุณสมบัติด้านอื่นๆ ของ ผลิตภัณฑ์อาหารเสริม Blackmores และทำให้เกิดแรงจูงใจในการอยากซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริม มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยครั้งนี้เกิดข้อจำกัดเรื่องเวลา ทำให้ของขนาดกลุ่มตัวอย่างมีไม่มาก จึงควรขยายพื้นที่เพื่อทำการวิจัย ให้เข้าถึงกลุ่มผู้ใช้ให้ได้มากกว่า เนื่องจากสินค้านั้นใช้การจำหน่ายแบบออนไลน์และตามร้านค้าทั่วไปจึงเสนอให้ใช้การทำแบบสอบถามประเภทออนไลน์เพื่อให้สามารถเข้าถึงกลุ่มผู้ใช้ได้มากยิ่งขึ้น รวมไปถึงการไปสัมภาษณ์กลุ่มต่างๆ ในเรื่องความต้องการแบบเฉพาะเจาะจงรายบุคคล เพื่อนำมาขยายต่อยอดงานวิจัยว่า ปัจจัยที่สำคัญใดบ้าง ทำให้กลุ่มผู้บริโภคตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริม Blackmores เพราะงานวิจัยนี้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างจากการสร้างแบบสอบถามขึ้นมา ทำให้ผลที่ออกมาอาจจะได้รับการคลาดเคลื่อนจากระยะเวลาที่จำกัดไป ในการตอบคำถามจึงเสนอให้มีการสัมภาษณ์ ที่กล่าวไปเพื่อได้มาซึ่งผลการวิจัยที่แม่นยำมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กฤษมันต์ วัฒนานางรงค์. (2554). *นวัตกรรมและเทคโนโลยีเทคนิคศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ฉันทน์ชนก เรื่องภักดี. (2557). *คุณค่าตราสินค้า คุณภาพการบริการ และความไว้วางใจที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ Power Bank ของผู้บริโภคที่ใช้ Smartphone และ Tablet ในกรุงเทพมหานคร*. การค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ชนิดามา หิรัญสูงรงค์. (2558). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมของผู้บริโภคในจังหวัด กรุงเทพมหานคร*. การค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2550). *การบริหารงานบุคคล*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ธัญญารัตน์ เนื่อนิมวัฒนา. (2560). *กลยุทธ์ปากต่อปากที่ส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมนำเข้าจากต่างประเทศของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร*. การค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- นวนิต กิตติศิริสวัสดิ์. (2558). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมผ่านโซเชียลเน็ตเวิร์ค*. การค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ปราณี จิตภรณ์กิจศิลป์. (2548). *แนวความคิดทางการตลาดระดับโลก*. วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน, 11(2), 79–84.
- ผณิตพร สุทธิสารากร, (2559). *การตระหนักรู้ในตราสินค้าจากมุมมองของผู้บริโภค กรณีศึกษา กาแฟดอยช้างในจังหวัดเชียงใหม่*. การค้นคว้าอิสระ ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (การตลาด), มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- พิมพ์พรณ ศรีผล. (2560). *คุณค่าตราสินค้า การสื่อสารแบบปากต่อปาก และทัศนคติต่อผลิตภัณฑ์ ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจบริโภคผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเพื่อสุขภาพ (วิตามิน) ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร*. การค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- วิชญชยา ลูติจิรวิชญ์. (2561). *พฤติกรรมการเปิดรับสื่อออนไลน์ที่ส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค ผลิตภัณฑ์อาหารเสริม ความงาม*. การค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์, ศุภร เสรีรัตน์, อองอาจ ปทะวานิช และปริญญา ลักษิตานนท์. (2557). *การบริหารการตลาดยุคใหม่*. กรุงเทพฯ: บริษัท ธีระฟิล์ม และไซเท็กซ์ จำกัด.
- ศิวฤทธิ์ พงศกรรังศิลป์. (2561). *วิชาหลักการตลาด*. กรุงเทพฯ: ท็อป. ศูนย์วิเคราะห์เศรษฐกิจ ทีเอ็มบี. (2561). *แนวโน้มธุรกิจอาหารเสริม ในยุคออนไลน์ครึ่งเมือง*. สืบค้นเมื่อ วันที่ 11 ตุลาคม 2562, จาก <https://www.tmbbank.com/analytics/industry-analysis/view/ThaiComplementary-food-outlook.html>
- สิริชัย วงษ์สวัสดิศาสตร์. (2549). (ฉบับอิเล็กทรอนิกส์). "สื่อออนไลน์ช่องทางใหม่ในการรายงานข่าวของสื่อมวลชนไทย". ปีที่ 3 (ฉบับที่ 1) 53-54.
- สุรสิทธิ์ วิทยาวิฐู. (2545). *พัฒนาการสื่อใหม่ (New Media): อิทธิพลภาษาดิจิทัลต่อรูปแบบการสื่อสารของมนุษยชาติ และผลกระทบต่อจริยธรรมสื่อ*. สืบค้นเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2562 จาก, <http://utcc2.utcc.ac.thlocaluser/amsar/PDF/New%20Media.pdf/New%20Media>.

- สมคิด เอนกทวีผล และ ภัชริษา ฤกษ์สิรินกุล. (2552). *Blogger New Influencer Marketing*. สืบค้นเมื่อ 21 มิถุนายน 2556, จาก <http://www.positioningmag.com/magazine/details.aspx?id=80976>
- หทัยทิพย์ แดงปทิว. (2560). *ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ที่ศรัทธาและแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเพื่อผิวขาวของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร*. การค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยมหิดล, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- Aaker, D. A. (1991). *Managing brand equity: Capitalizing on the value of a brand name*. New York, NY: Free Press.
- Blackmores Livemore Club (2562). *ความหลงใหลในการดูแลตัวเองจากธรรมชาติ*. สืบค้นเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2562, จาก <https://www.blackmores.co.th>
- Kotler, Philip and Gary Armstrong. (1996). *Principles of Marketing*. (8th ed). Prentice-Hall, Inc.
- Kotler, Philip. (2003). *Marketing Management*. (The Millennium edition). Upper Saddle River, NJ: Person Prentice Hall.

การสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการผ่านสื่อเครือข่ายสังคม ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านขายอาหารเคลื่อนที่ (Food Truck) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

Integrated Marketing Communication via Social Media Affecting Decision to Choose Food Truck Services in Bangkok, Thailand

ฐิตาภรณ์ วังตาล¹ และ ศศิประภา พันธนาเสวี²

Titaporn Wangtan¹ and Sasiprapa Phanthanasaewee²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาอิทธิพลการสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการผ่านสื่อเครือข่ายสังคม (Integrated Marketing Communication via Social Media) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านขายอาหารเคลื่อนที่ (Food Truck) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ใช้บริการร้านขายอาหารเคลื่อนที่ (Food Truck) ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ การแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ การวิเคราะห์สมการถดถอยอย่างง่าย ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการโฆษณาผ่านสื่อสังคมเครือข่าย การส่งเสริมการขายผ่านสื่อสังคมเครือข่าย การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อเครือข่าย การสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการผ่านสื่อเครือข่ายสังคม ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านขายอาหารเคลื่อนที่ (Food Truck) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งผลวิจัยดังกล่าวสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อให้เข้าถึงผู้บริโภคให้มากขึ้น

คำสำคัญ : การสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการ, การตลาดผ่านสื่อเครือข่ายสังคม, ร้านขายอาหารเคลื่อนที่

Abstract

The study aims to investigate Integrated Marketing Communication via social media affecting to decision of customers in Bangkok for using the services of food truck. Questionnaire was adopted. The samples were 400 customers of food truck services in Bangkok. This research used statistical tools for analysis, as follows. Descriptive statistics are distributed in the form of frequency, percentage, mean, standard deviation, and inferential statistic by finding the relation of determined variable so as to explain the analytical data. Statistics used in this research are Multiple Regression Analysis and Complex

¹คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ กรุงเทพฯ 10110 ประเทศไทย

Faculty of Business Administration, Bangkok University, Bangkok 10110, Thailand.

²คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ กรุงเทพฯ 10110 ประเทศไทย

Faculty of Business Administration, Bangkok University, Bangkok 10110, Thailand.

Regression Equation in linear relationship. The results of the factors of advertising, promotion, public relations on social media effect to decision of customer using the services of food truck in statistically significant at the 0.05 level. The results can be applied to reach more customers.

Keywords: Integrated Marketing Communication, Social Media Social Marketing, Food Truck Services

บทนำ

ธุรกิจร้านอาหารเป็นอีกธุรกิจหนึ่งที่มีแนวโน้มการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังจะเห็นได้จากข้อมูลการจดทะเบียนจัดตั้งธุรกิจภัตตาคาร/ร้านอาหาร ในเดือนมีนาคม 2560 ซึ่งอยู่ในอันดับที่ 3 จากจำนวนการจดทะเบียนจัดตั้งธุรกิจทั้งหมด จำนวน 175 ราย เมื่อเปรียบเทียบกับเดือนกุมภาพันธ์ 2560 ที่มีจำนวน 56 ราย คิดเป็น 47% และเมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปีก่อน (มีนาคม 2559) มีจำนวนมากกว่า 10 ราย คิดเป็น 6% (กองข้อมูลธุรกิจ, 2560) ในแต่ละปี มีร้านอาหารเปิดใหม่เกิดขึ้นมากมาย แต่ไม่สามารถดำเนินกิจการได้นาน สาเหตุหลักเกิดมาจากการที่ไม่สามารถประคองระดับครองธุรกิจต่อไปได้ อันเนื่องมาจากภาวะเศรษฐกิจ และรายได้ไม่เป็นไปตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ ทำให้เกิดการขาดทุน และปิดกิจการไปในที่สุด ในการแก้ปัญหาดังกล่าว ต้องปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ วิธีการขาย รวมทั้งมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

ในการทำธุรกิจร้านอาหาร สิ่งหนึ่งที่ต้องคำนึงถึง คือ “สิ่งที่ต้องการจะขาย คืออะไร?” ดังนั้นต้องสำรวจความนิยมและความต้องการของลูกค้า เมื่อได้สิ่งที่ต้องการขายแล้ว ที่สำคัญที่สุด คือ การสร้าง “จุดเด่น” ของตนเอง เพื่อให้แตกต่างจากร้านอาหารอื่น ๆ ที่มีอยู่มากมาย นอกจากนี้ยังมีเรื่องของการทำงานการตลาด การประชาสัมพันธ์ การเข้าถึงผู้บริโภค เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนต้องอาศัยระยะเวลาเป็นเครื่องพิสูจน์ แต่ถึงอย่างไรก็ตามมาตรฐานก็เป็นสิ่งจำเป็นที่สุดสำหรับการประกอบธุรกิจร้านอาหาร (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2560) เพื่อให้เกิดความแตกต่างและตอบสนองพฤติกรรมของผู้บริโภค ผู้ประกอบการจึงเกิดแนวคิดปรับเปลี่ยนการบริหารธุรกิจแบบใหม่ ก่อให้เกิดร้านอาหารเคลื่อนที่ (Food Truck) อาหารตามสั่ง ฟู้ดคอร์ทในห้างสรรพสินค้า และร้านอาหารสำเร็จรูป ส่งผลให้ธุรกิจร้านอาหารเคลื่อนที่ที่มีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้นในช่วงระยะเวลา 2-3 ปีที่ผ่านมา ซึ่งคาดว่ามีการขยายอาหารเคลื่อนที่กระจายอยู่ทั่วประเทศมากกว่า 1,500 ร้าน โดยอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลประมาณร้อยละ 70 (“ธุรกิจฟู้ดทรัคเติบโตต่อเนื่อง”, 2562)

จากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมาของนักวิชาการหลายท่าน ได้แก่ Reitzen (2007); Wertime & Fenwick (2008); เกียรติรัตน์ จินตามณี (2560); ดวงใจ ธรรมนิทานนท์ (2557) และบุญชริกา ตั้งอุดมสิริ (2560) กล่าวถึงกลยุทธ์การทำรูปแบบเนื้อหาของร้านอาหารเคลื่อนที่บนสื่อดิจิทัลไว้ว่า ผู้ประกอบการควรมีการนำเสนอเนื้อหาที่มีความหลากหลาย ทั้งบทความและรูปภาพ นอกจากนี้ ยังพบว่าผู้บริโภคส่วนใหญ่ต้องการรับรู้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นความรู้ด้านอาหารหรือด้านโภชนาการ ซึ่งการเพิ่มเนื้อหาที่เป็นประโยชน์สามารถเพิ่มความหลากหลายให้กับเนื้อหาได้อย่างน่าสนใจ อีกทั้งสามารถดึงดูดผู้บริโภคให้เข้ามาเป็นเพื่อนและติดตามข่าวสารโดยไม่ต้องใช้งบประมาณในการทำโฆษณา ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีความสนใจเรื่อง การสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการผ่านสื่อ

เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารเคลื่อนที่ Food Truck ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งข้อมูลที่ได้สามารถใช้เป็นแนวทางในการวางแผนกลยุทธ์ ด้านพฤติกรรมของผู้บริโภคและกลยุทธ์การจัดการด้านการตลาดของธุรกิจร้านอาหารเคลื่อนที่ เพื่อพัฒนาธุรกิจต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์

เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลการสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการผ่านสื่อเครือข่ายสังคม ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารเคลื่อนที่ (Food Truck) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ กลุ่ม Gen Y ในกรุงเทพมหานคร ประมาณ 5 ล้านคน (เทอร์ว่า ปีเคเค, 2562)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ลูกค้าย่าน 19 Burger ร้าน 4 WHEEL BBQ และ ร้าน Answer Cheeze (แอนเซอร์ชีส) ที่มีอายุตั้งแต่ 18-37 ปี (เกิด พ.ศ. 2523-2542) จำนวน 400 คน โดยใช้สูตรของ Yamane (ยานินทร ศิลป์จารุ, 2555) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยสอบถามปีที่เกิดก่อนแจกแบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถามแบบปลายปิด แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน โดยส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการผ่านสื่อเครือข่ายสังคม และส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการตัดสินใจใช้บริการของผู้บริโภค ระดับคะแนนมี 5 ระดับ คือ คะแนน 5 หมายถึง มากที่สุด คะแนน 4 หมายถึงมาก คะแนน 3 หมายถึงปานกลาง คะแนน 2 หมายถึงน้อย และคะแนน 1 หมายถึง น้อยที่สุด

การทดสอบความเชื่อมั่น

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามทดสอบกับประชากร (Tryout) ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการศึกษารั้งนี้ จำนวน 40 คน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ไปคำนวณหาความเชื่อมั่น ได้ค่าความเชื่อมั่นที่ .818 โดย ตัวแปรต้น การสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการผ่านสื่อเครือข่ายสังคม ด้านการโฆษณาผ่านสื่อสังคมเครือข่าย 0.805 การส่งเสริมการขายผ่านสื่อสังคมเครือข่าย 0.773 แล การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อเครือข่าย 0.718 สำหรับตัวแปรตาม การตัดสินใจใช้บริการของผู้บริโภค ได้ 0.878

สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล

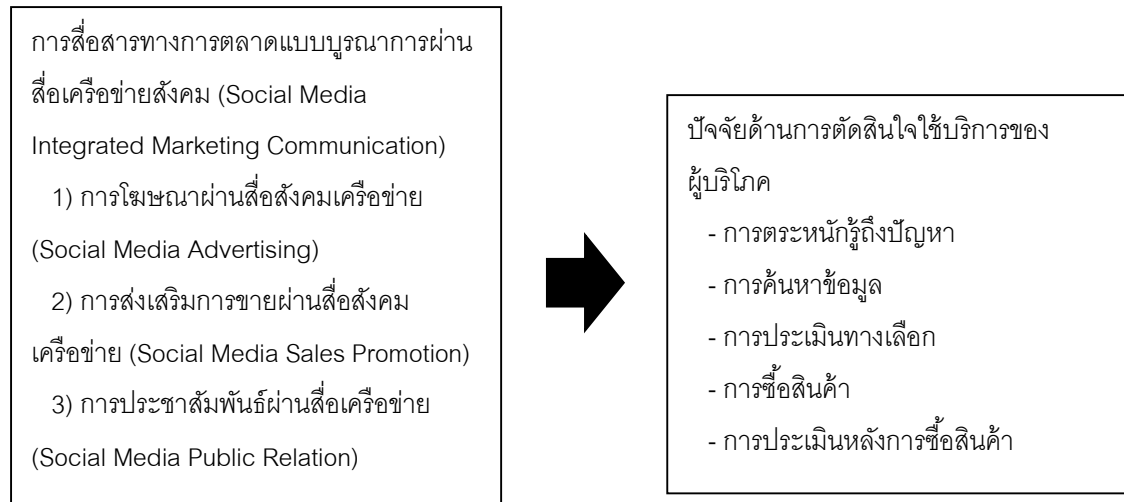
1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) อธิบายข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) และการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าเฉลี่ย (Mean) สำหรับการสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการผ่านสื่อเครือข่ายสังคม และความพึงพอใจใช้ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Division)

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ประกอบด้วย การวิเคราะห์ถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression Analysis) ใช้ศึกษาความสัมพันธ์ของการตลาดแบบบูรณาการผ่านสื่อเครือข่ายสังคม ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารเคลื่อนที่ในเขตกรุงเทพมหานคร และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

(Multiple Regression Analysis) ใช้ศึกษาความสัมพันธ์ของการตลาดแบบบูรณาการผ่านสื่อเครือข่ายสังคม ของตัวแปร 1) การโฆษณา 2) การส่งเสริมการขาย 3) การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อเครือข่าย

กรอบแนวคิดวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยอธิบายได้ดังนี้

ตัวแปรอิสระ คือ การสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการผ่านสื่อเครือข่ายสังคม (Social Media Integrated Marketing Communication) (ธัญวิรัช วิเชียรพันธ์, 2557; เสรี วงษ์มณฑา, 2540; อุไรพร ชลสิทธิ์รุ่งสกุล, 2554 และ Wertime & Fenwick, 2008) ประกอบด้วย

- 1) การโฆษณาผ่านสื่อสังคมเครือข่าย (Social Media Advertising)
- 2) การส่งเสริมการขายผ่านสื่อสังคมเครือข่าย (Social Media Sales Promotion)
- 3) การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อเครือข่าย (Social Media Public Relation)

ตัวแปรตาม คือ ปัจจัยด้านการตัดสินใจใช้บริการของผู้บริโภค (Consumer Buying Process) (Kotler, 2000) ประกอบด้วย

- 1) การตระหนักรู้ถึงปัญหา
- 2) การค้นหาข้อมูล
- 3) การประเมินทางเลือก
- 4) การซื้อสินค้า
- 5) การประเมินหลังการซื้อสินค้า

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 30 – 39 ปี ระดับการศึกษาน้อยกว่าปริญญาตรี สถานภาพโสด มีรายได้ไม่น้อยกว่า 15,000 บาท และส่วนใหญ่เป็นนักเรียน/นักศึกษา

ข้อมูลเกี่ยวกับการสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการผ่านสื่อเครือข่ายสังคม ทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก จำแนกเป็นรายด้านพบว่า ระดับความคิดเห็นด้านมากเป็นอันดับแรก คือ การโฆษณาผ่านสื่อสังคมเครือข่าย

(\bar{X} = 4.14; S.D. = 0.73) รองลงมา คือ การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อเครือข่าย (\bar{X} = 4.01; S.D. = 0.83) และการส่งเสริมการขายผ่านสื่อสังคมเครือข่าย (\bar{X} = 3.92; S.D. = 0.82) ตามลำดับ

ผู้ใช้บริการร้านอาหารเคลื่อนที่ ให้ความสำคัญต่อการตัดสินใจตามลำดับ ดังนี้ 1) เมื่อผู้บริโภคมีความประทับใจร้านอาหารเคลื่อนที่ (Food Truck) ร้านใดร้านหนึ่ง จะแนะนำต่อให้กับคนอื่นอยู่เสมอ 2) เมื่อผู้บริโภคอยากได้อาหารที่มีความแปลกใหม่สะดวกรวดเร็วเหมาะกับ Life Style จะนึกถึงร้านอาหารเคลื่อนที่ (Food Truck) 3) เมื่อผู้บริโภคมีความชื่นชอบร้านขายอาหารเคลื่อนที่ (Food Truck) จะกลับไปใช้บริการอยู่เสมอ 4) เมื่อผู้บริโภคนึกถึงร้านที่มีความสะดวกสบาย ร้านอาหารเคลื่อนที่ (Food Truck) จะเป็นหนึ่งในทางเลือกในใจเสมอ 5) เมื่อผู้บริโภคหิว ร้านอาหารเคลื่อนที่ Food Truck จะเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่เลือกรับประทาน 6) เมื่อผู้บริโภคมีข้อมูลครบถ้วนเกี่ยวกับร้านอาหารเคลื่อนที่ (Food Truck) จะมีความมั่นใจและไม่ลังเลที่จะไปใช้บริการ 7) ผู้บริโภคเป็นผู้หนึ่งที่มักจะเปรียบเทียบในเรื่องของคุณภาพและราคาของร้าน ก่อนที่จะตัดสินใจใช้บริการ 8) ผู้บริโภคเป็นผู้หนึ่งที่ชอบค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับร้านอาหารเคลื่อนที่ (Food Truck) ผ่านทาง Social Media 9) ผู้บริโภคมักจะถามคนใกล้ชิดหรือคนรอบตัวก่อนที่จะตัดสินใจเลือกซื้ออาหาร และ 10) ทุกครั้งที่ผู้บริโภคไปใช้บริการร้านอาหารเคลื่อนที่ (Food Truck) ทำให้รู้สึกถึงแปลกใหม่อยู่เสมอ

ผลการศึกษามมศึกษาฐานการสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการผ่านสื่อเครือข่ายสังคม ส่งผลต่อการทำนายการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารเคลื่อนที่ (Food Truck) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1: การวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณแบบปกติของตัวแปร ปัจจัยการสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการผ่านสื่อเครือข่ายสังคม (Social Media Integrated Marketing Communication) ที่ใช้ทำนายการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารเคลื่อนที่ (Food Truck) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

ตัวแปรทำนาย	การตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารเคลื่อนที่				
	B	SE (b)	B	t	p-value
ค่าคงที่	0.958	0.186		5.152	0.000
การโฆษณาผ่านสื่อสังคมเครือข่าย	0.140	0.022	0.267	6.819	0.000
การส่งเสริมการขายผ่านสื่อสังคมเครือข่าย	0.279	0.043	0.296	6.497	0.000
การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อเครือข่าย	0.461	0.046	0.464	10.116	0.000
r = 0.710a, R ² = 0.504, Adjusted R ² = 0.5, F = 133.961, p-value = 0.000					

จากตารางที่ 2 การสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการผ่านสื่อเครือข่ายสังคม ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารเคลื่อนที่ (Food Truck) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร มีความสอดคล้องกับสมมติฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนี้

H0: การโฆษณาผ่านสื่อเครือข่าย (Social Media Advertising) ไม่ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารเคลื่อนที่ (Food Truck) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

H1: การโฆษณาผ่านสื่อเครือข่าย (Social Media Advertising) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารเคลื่อนที่ (Food Truck) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1.1 พบว่า ค่าคงที่มีค่า P-value เท่ากับ 0 น้อยกว่า 0.05 ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H0) ยอมรับสมมติฐานรอง (H1) ซึ่งหมายความว่าค่าคงที่มีอิทธิพลกับการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารเคลื่อนที่ (Food Truck) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

การโฆษณาผ่านสื่อสังคมเครือข่าย มีค่า p-value เท่ากับ 0 น้อยกว่า 0.05 ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H0) ยอมรับสมมติฐานรอง (H1) แสดงว่า การโฆษณาผ่านสื่อสังคมเครือข่ายที่มีอิทธิพลกับการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารเคลื่อนที่ (Food Truck) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและค่า Beta เท่ากับ 0.267 จากสมการจะเห็นว่า การโฆษณาผ่านสื่อสังคมเครือข่ายมีอิทธิพลกับการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารเคลื่อนที่ (Food Truck) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร เท่ากับ 0.267

สรุปจากผลการทดสอบสมมติฐานได้ว่า มีความสอดคล้องกับสมมติฐานบางส่วนโดยมีสัมประสิทธิ์การทำนายได้ร้อยละ 50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีปัจจัยอื่น ๆ ที่สามารถการทำนายการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารเคลื่อนที่ (Food Truck) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครโดยรวมได้อีกร้อยละ 50

การส่งเสริมการขายผ่านสื่อเครือข่าย (Social Media Sales Promotion) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารเคลื่อนที่ (Food Truck) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

H0: การส่งเสริมการขายผ่านสื่อเครือข่าย (Social Media Sales Promotion) ไม่ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารเคลื่อนที่ (Food Truck) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

H1: การส่งเสริมการขายผ่านสื่อเครือข่าย (Social Media Sales Promotion) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารเคลื่อนที่ (Food Truck) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

ค่าคงที่มีค่า p-value เท่ากับ 0 น้อยกว่า 0.05 ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H0) ยอมรับสมมติฐานรอง (H1) แสดงว่าค่าคงที่มีอิทธิพลกับการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารเคลื่อนที่ (Food Truck) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

การส่งเสริมการขายผ่านสื่อสังคมเครือข่าย มีค่า p-value เท่ากับ 0 น้อยกว่า 0.05 ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H0) ยอมรับสมมติฐานรอง (H1) แสดงว่าการส่งเสริมการขายผ่านสื่อสังคมเครือข่ายที่มีอิทธิพลกับการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารเคลื่อนที่ (Food Truck) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร และค่า Beta เท่ากับ 0.296 จะเห็นว่า การส่งเสริมการขายผ่านสื่อสังคมเครือข่ายมีอิทธิพลกับการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารเคลื่อนที่ (Food Truck) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร เท่ากับ 0.296

สรุปได้ว่า มีความสอดคล้องกับสมมติฐานบางส่วน โดยมีสัมประสิทธิ์การทำนายได้ร้อยละ 50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีปัจจัยอื่น ๆ ที่สามารถการทำนายการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารเคลื่อนที่ (Food Truck) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร โดยรวมได้อีกร้อยละ 50

การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อเครือข่าย (Social Media Public Relation) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารเคลื่อนที่ (Food Truck) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

H0: การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อเครือข่าย (Social media Public Relation) ไม่ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารเคลื่อนที่ (Food Truck) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

H1: การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อเครือข่าย (Social media Public Relation) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารเคลื่อนที่ (Food Truck) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

ค่าคงที่มีค่า p-value เท่ากับ 0 น้อยกว่า 0.05 ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H0) ยอมรับสมมติฐานรอง (H1) ซึ่งหมายความว่าค่าคงที่มีอิทธิพลกับการตัดสินใจใช้บริการร้านขายอาหารเคลื่อนที่ (Food Truck) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อเครือข่าย มีค่า p-value เท่ากับ 0 น้อยกว่า 0.05 ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H0) ยอมรับสมมติฐานรอง (H1) หมายความว่า การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อเครือข่ายที่มีอิทธิพลกับการตัดสินใจใช้บริการร้านขายอาหารเคลื่อนที่ (Food Truck) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและค่า Beta เท่ากับ 0.464 จะเห็นว่าการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อเครือข่าย มีอิทธิพลกับการตัดสินใจใช้บริการร้านขายอาหารเคลื่อนที่ (Food Truck) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร เท่ากับ 0.464 ในทิศทางเดียวกัน

ผลการทดสอบสมมติฐานมีความสอดคล้องกับสมมติฐานบางส่วน โดยมีสัมประสิทธิ์การทำนายร้อยละ 50 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีปัจจัยอื่นที่สามารถการทำนายการตัดสินใจใช้บริการร้านขายอาหารเคลื่อนที่ (Food Truck) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร โดยรวมได้อีกร้อยละ 50 คือ การโฆษณาผ่านสื่อสังคมเครือข่าย ($p = 0, \beta = 0.267$) การส่งเสริมการขายผ่านสื่อสังคมเครือข่าย ($p = 0, \beta = 0.296$) การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อเครือข่าย ($p = 0, \beta = 0.464$) ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านขายอาหารเคลื่อนที่ (Food Truck) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร สามารถเขียนสมการความถดถอยของคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

การตัดสินใจใช้บริการร้านขายอาหารเคลื่อนที่ (Food Truck) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร = 0.958 ค่าคงที่ของสัมประสิทธิ์ถดถอย +0.14 การโฆษณาผ่านสื่อสังคมเครือข่าย +0.279 การส่งเสริมการขายผ่านสื่อสังคมเครือข่าย +0.461 การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อเครือข่าย

Adjusted R2 = 0.5, r = 0.710, F = 133.961, p-value = 0.000

จากสมการจะเห็นว่า ปัจจัยการโฆษณาผ่านสื่อสังคมเครือข่าย การส่งเสริมการขายผ่านสื่อสังคมเครือข่าย การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อเครือข่าย และการสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการผ่านสื่อเครือข่ายสังคม ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านขายอาหารเคลื่อนที่ (Food Truck) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครในทิศทางเดียวกัน

ตารางที่ 2: สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	ผลการทดสอบสมมติฐาน
การสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการผ่านสื่อเครือข่ายสังคม (Social Media Integrated Marketing Communication) ส่งผลต่อในการทำนายการตัดสินใจใช้บริการร้านขายอาหารเคลื่อนที่ (Food Truck) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร การโฆษณาผ่านสื่อเครือข่าย (Social Media Advertising) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านขายอาหารเคลื่อนที่ (Food Truck) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร	ยอมรับสมมติฐาน
การส่งเสริมการขายผ่านสื่อเครือข่าย (Social Media Sales Promotion) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านขายอาหารเคลื่อนที่ (Food Truck) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร	ยอมรับสมมติฐาน

<p>การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อเครือข่าย (Social Media Public Relation) ที่ส่งผลกระทบต่อทัศนคติใช้บริการร้านขายอาหารเคลื่อนที่ (Food Truck) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร</p>	<p>ยอมรับสมมติฐาน</p>
--	-----------------------

อภิปรายผล

1. การสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการผ่านสื่อเครือข่ายสังคม ส่งผลกระทบต่อทัศนคติใช้บริการร้านขายอาหารเคลื่อนที่ (Food Truck) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร โดยการโฆษณา การส่งเสริมการขายผ่านสื่อสังคมเครือข่าย ส่งผลกระทบต่อทัศนคติใช้บริการร้านขายอาหารเคลื่อนที่ (Food Truck) ของผู้บริโภค เนื่องจากการสื่อสารกับลูกค้าแต่ละคนในแต่ละครั้งถือเป็นการเรียนรู้ร่วมกัน อันจะเป็นประโยชน์กับลูกค้าต่อเนื้อเรื่องที่นักการตลาดสามารถนำข้อมูลและความคิดเห็นแบบเรียลไทม์จากลูกค้ามาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการส่งเสริมสินค้าและบริการเพื่อเข้าถึงผู้บริโภคในเวลาที่รวดเร็ว ตรงกับความต้องการ มีความเป็นส่วนตัว และใช้ต้นทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องงานของ นิทศ ทองคำ (2557) ที่พบว่า การนำข้อมูลร้านอาหารบนออนไลน์ไปใช้ประโยชน์โดยรวมอยู่ในระดับสูง แบ่งเป็นรายด้าน คือ ด้านการผ่อนคลาย อยู่ในระดับสูง รองลงมา ได้แก่ ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านการเชื่อมโยงระหว่างข้อมูลเกี่ยวกับสังคม และด้านคำร้องเอกลักษณะของบุคคล เกณฑ์การใช้ประโยชน์อยู่ในระดับปานกลาง ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผู้บริโภคมีพฤติกรรมการค้นหาร้านอาหารบนออนไลน์จากภูมิก่อเกิดไม่มีความสัมพันธ์กับการนำข้อมูลในการค้นหาร้านอาหารบนออนไลน์ไปใช้ประโยชน์

2. การโฆษณาผ่านสื่อสังคมเครือข่ายส่งผลกระทบต่อทัศนคติใช้บริการร้านขายอาหารเคลื่อนที่ (Food Truck) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร เนื่องจากทำให้รับรู้ตัวสินค้าได้ง่าย สามารถดูใจและโน้มน้าวความสนใจจนเกิดความต้องการซื้อสินค้า ซึ่งมีความสะดวกและรวดเร็วในการเข้าถึงข้อมูล ช่องทางการโฆษณาผ่านสื่อสังคมเครือข่าย ได้แก่ Line, Facebook, Email มีการให้ดารวา หรือเน็ตไอดอลมารีวิวร้านขายอาหารเคลื่อนที่ (Food Truck) ทำให้ผู้บริโภครู้สึกต้องการที่จะไปใช้บริการ เรียกว่า วิธีการบอกต่อปากต่อปากผ่านทางออนไลน์ ซึ่งสอดคล้องกับ มุขามร โยธะวงษ์ (2557) ที่พบว่า เมื่อใช้บริการร้านอาหารญี่ปุ่นแล้วมีการบอกต่อไปยังบุคคลอื่นด้วยวิธีการปากต่อปากผ่านทางออนไลน์อยู่ในระดับมาก ในขณะที่การรับรู้ตราสินค้า ร้านอาหารญี่ปุ่นโดยรวมอยู่ในระดับมาก และการตัดสินใจรับประทานอาหารที่ร้านอาหารญี่ปุ่นอยู่ใน ระดับมาก ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า อิทธิพลของการสื่อสารด้วยวิธีปากต่อปากผ่านทางออนไลน์ ส่งผลกระทบต่อรับรู้ตราสินค้าร้านอาหารญี่ปุ่นแต่ละด้าน ในขณะที่อิทธิพลของการสื่อสารด้วยวิธีปากต่อปากผ่านทางออนไลน์ ส่งผลกระทบต่อรับรู้ตราสินค้า ร้านอาหารญี่ปุ่นแต่ละด้านแตกต่างกัน และส่งผลกระทบต่อตัดสินใจรับประทานอาหารที่ร้านอาหารญี่ปุ่นของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

3. การส่งเสริมการขายผ่านสื่อสังคมเครือข่าย ที่ส่งผลกระทบต่อทัศนคติใช้บริการร้านขายอาหารเคลื่อนที่ (Food Truck) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร โดยที่การจัดกิจกรรมทางการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์สามารถดึงดูดความสนใจกระตุ้นให้ท่านเลือกซื้อสินค้าเร็วขึ้นและมากขึ้น นอกจากนี้การมีโปรโมชัน ลด แลก แจก แถม ใน Social Media สามารถกระตุ้นให้ผู้บริโภคอยากไปทดลอง สามารถทำให้เกิดการตัดสินใจซื้อสินค้าในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิทศ ทองคำ (2557) ที่พบว่า ผู้บริโภคมีพฤติกรรมการค้นหาร้านอาหารออนไลน์จาก

ภูเก็ล มีความสัมพันธ์กับการนำข้อมูลการค้นหาร้านอาหารบนออนไลน์ไปใช้ประโยชน์ ในด้านส่งเสริมการขายผ่านสื่อสังคมเครือข่าย โดยเฉพาะการการมีโปรโมชั่น ลด แลก แจก แถม

4. การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อเครือข่ายที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารเคลื่อนที่ (Food Truck) ของผู้ประกอบการในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าการให้ข่าวและประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น สมาคม Food truck Club ประชาสัมพันธ์ผ่าน Facebook การเปิดบูทในสถานที่ต่าง ๆ เกี่ยวกับร้านอาหารเคลื่อนที่ (Food Truck) ทำให้ผู้ประกอบการเกิดความมั่นใจ เกิดภาพลักษณ์ที่ดีขึ้น การใช้บุคคลที่มีชื่อเสียงทำให้ผู้ใช้บริการสนใจในสินค้ามากขึ้น การประชาสัมพันธ์ข่าวสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ทำให้ได้รับข่าวสารอย่างสม่ำเสมอ และเข้าใจในสินค้า เกิดความมั่นใจในคุณภาพของสินค้ามากขึ้น และข่าวจากกระดานความคิดเห็น ส่งผลกระทบต่อทัศนคติของผู้บริโภค ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตพล มนต์เสวีวงศ์ (2556) ที่พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหาร ได้แก่ คุณภาพในการบริการด้านการใส่ใจลูกค้า และการสร้างคุณค่าของตราสินค้าด้านการรับรู้ตราสินค้าและด้านการรับรู้ถึงคุณภาพ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยและการนำผลวิจัยไปใช้

1. การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อเครือข่ายควรประชาสัมพันธ์ผ่าน Facebook และควรมีการเปิดบูท ในสถานที่ต่าง ๆ ควรวิธีโอแนะนำร้าน การประชาสัมพันธ์ผ่านทาง Facebook ทำให้ผู้บริโภคเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายและทำให้เกิดความรู้สึกเชื่อมั่นในร้านอาหารเคลื่อนที่ (Food Truck)

2. การส่งเสริมการขายผ่านสื่อสังคมเครือข่าย ควรมีการส่งเสริมการตลาด เช่น ลดราคา แจกคูปองและแถมสินค้า เป็นต้น เพื่อกระตุ้นให้ผู้บริโภคทดลองใช้ ควรจัดกิจกรรมการตลาดผ่านโซเชียลมีเดีย ซึ่งสามารถกระตุ้นให้ผู้บริโภคมาใช้บริการร้านอาหารเคลื่อนที่ (Food Truck) ได้

3. การโฆษณาผ่านสื่อสังคมเครือข่าย ควรมีदारหรือเน็ตไอดอลมาเป็นผู้รีวิวร้านอาหารเคลื่อนที่ (Food Truck) ซึ่งจำทำให้ผู้บริโภคเห็นภาพอาหารที่น่าเสนอหรือภาพบรรยากาศของร้าน ซึ่งสามารถจูงใจผู้บริโภคในการใช้บริการร้านอาหารเคลื่อนที่ (Food Truck) ได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาถึงการสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการผ่านสื่อเครือข่ายสังคม (Social Media Integrated Marketing Communication) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารเคลื่อนที่ (Food Truck) ของผู้บริโภคในจังหวัดอื่น ๆ โดยอาจจะศึกษาเป็นภาค แล้วนำมาเปรียบเทียบกัน เพราะปัจจัยทางด้านภูมิศาสตร์ก็มีส่วนที่ทำให้การสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการผ่านสื่อเครือข่ายสังคมแตกต่างกันได้

เอกสารอ้างอิง

กองข้อมูลธุรกิจ. (2560). *ธุรกิจภัตตาคาร/ร้านอาหาร*. สืบค้นจาก

https://www.dbd.go.th/download/document_file/Statistic/2560/T26/T26_201703.pdf.

เกียรติรัตน์ จินตามณี. (2560). *11 เคล็ดลับการบริหารร้านอาหารอย่างไรไม่ให้เจ๊ง*. สืบค้นจาก

<https://taokaemai.com/11-เคล็ดลับการบริหารร้านอาหาร/>.

ดวงใจ ธรรมนิทานนท์. (2557). *กลยุทธ์การตลาดผลิตภัณฑ์ความงามผ่านช่องทางการค้าแบบดิจิทัล*. การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเนชั่น.

เทอร์รา บีเคเค. (2562). *Where Y? สัดส่วน Gen Y ในประเทศไทย*. สืบค้นจาก

<https://www.terrakk.com/articles/191968>

ธัญวิช วิเชียรพันธ์. (2557). *การเปิดรับสื่อการตลาดแบบบูรณาการ ความไว้วางใจและคุณค่าตราสินค้าที่ส่งผลกระทบต่อความตั้งใจซื้อของผู้บริโภค กรณีศึกษาตราสินค้าแอปเปิล*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2555). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS (พิมพ์ครั้งที่ 13)*. กรุงเทพฯ: สามัญปัสซิเนสซาร์แอนดี.

ธุรกิจฟู้ดทรัคเติบโตต่อเนื่อง สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจกว่า 6,750 ล้านบาท. (2562). สืบค้นจาก

<https://www.bltbangkok.com/CoverStory/ฟู้ดทรัค-ธุรกิจ-เศรษฐกิจไทย-ร้านค้าเคลื่อนที่-ผู้ประกอบการ-ผู้บริโภค>.

นิทศ ทองคำ. (2557). *พฤติกรรมกรรมการบริหารร้านอาหารบนออนไลน์และการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บุญชริกา ตั้งอุดมสิริ. (2559). *กลยุทธ์ในการสื่อสารการตลาดดิจิทัลสำหรับธุรกิจร้านอาหารเคลื่อนที่ (Food Truck) กรณีศึกษา ร้าน Answer Cheeze (แอนเซอร์ชีส)*. การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

มุขานกร โยธะวงษ์. (2556). *อิทธิพลของการสื่อสารด้วยวิธีปากต่อปากผ่านทางออนไลน์ที่ส่งผลต่อการรับรู้คุณค่าตราสินค้าและการตัดสินใจรับประทานอาหารที่ร้านอาหารญี่ปุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร*. การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

รัตพล มนต์เสีวงศ์. (2556). *ปัจจัยการสร้างคุณค่าของตราสินค้า คุณภาพในการบริการ และเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านกาแฟ: กรณีศึกษาร้านกาแฟแบรนด์ไทยแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร*. การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2560). *SME ธุรกิจร้านอาหาร ปรับกลยุทธ์รับการแข่งขันปี 2560*. สืบค้นจาก

<https://www.kasikornbank.com/th/business/sme/KSMEKnowledge/article/KSMEAnalysis/Documents/Restuarant-Strategies-2017.pdf>.

ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์. (2557). *ศูนย์วิจัยฯ ไทยพาณิชย์ เผย 5 ลักษณะเด่น Gen Y และ 3 แนวทางวางกลยุทธ์มัดใจ*. สืบค้นจาก <https://www.brandbuffet.in.th/2014/11/how-to-attack-gen-y-scb-eic/>.

เสรี วงษ์มณฑา. (2540). *ครบเครื่องเรื่องการค้าปลีก*. กรุงเทพฯ: วิสิทธ์พัฒนา.

คูโรพร ชลสิทธิ์รุ่งสกุล. (2554). *Digital marketing* ใยเดียลัดปฎิวติการตลาด. กรุงเทพฯ: กรุงเทพฯธุรกิจ.

Rietzen, J. (2007). *What is digital marketing?*. Retrieved from <http://www.mobilestorm.com/resouces/digital-marketing-blog/what-isdigitalmarketing>.

Wertime, K., & Fenwick, I. (2008). *Digi marketing: The essential guide to new media and digital marketing*. Singapore: John Wiley & Sons.

นวัตกรรมการค้าปลีกสมัยใหม่ ประเภทร้านสะดวกซื้อ

Modern Retail Business Innovation Convenience store Case

ภิราภรณ์ ก้อนคำ¹ และ จุลชาติ ตันเจริญ¹

Piraporn Konkhum¹ and Junrachart Tuncharoen¹

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษานวัตกรรมการค้าปลีกสมัยใหม่ประเภทร้านสะดวกซื้อ การศึกษาในครั้งนี้ใช้วิธีการทบทวนวรรณกรรม โดยใช้ข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ ทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและผลงานที่เกี่ยวข้องได้แก่ แนวคิดนวัตกรรมทางธุรกิจ แนวคิดเกี่ยวกับธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ประเภทร้านสะดวกซื้อ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของนวัตกรรมทางธุรกิจ ใช้แบบวิเคราะห์เอกสารเป็นเครื่องมือวิจัยและรายงานผลด้วยการพรรณาสังเคราะห์ ผลการศึกษา จากแนวคิดนวัตกรรมทางธุรกิจ คือ เริ่มต้นจากการค้นพบ สิ่งใหม่ ทดลองปฏิบัติ ปรับปรุง พัฒนา วิธีการใหม่ ขยายผล ซึ่งนำไปสู่การพัฒนานวัตกรรมในธุรกิจ ด้วยการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ด้านผลิตภัณฑ์ การบริการ กระบวนการ การมีระบบสารสนเทศ และการพัฒนารูปแบบใหม่ๆ เพื่อให้ลูกค้ามีความพึงพอใจ ซึ่งมีความสอดคล้องกับ ทฤษฎีของ Joseph Schumpeter และผลจากการวิจัยนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นรูปแบบแนวทางในการคิดค้นพัฒนาเพื่อการสร้างนวัตกรรมในธุรกิจค้าปลีกประเภทร้านสะดวกซื้อ และเพื่อยกระดับการให้บริการให้เป็น ร้านค้าปลีกสมัยใหม่ ภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่ อีกทั้งสามารถสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในตลาดได้

คำสำคัญ : นวัตกรรมทางธุรกิจ, ค้าปลีกสมัยใหม่ , ร้านสะดวกซื้อ

Abstract

The objective of this study is to study a modern retail business innovation convenience store case. This study uses literature review methods. By using data from secondary sources, we investigate from relevant document and works, in particular a business innovation concept. The concept of modern retail businesses in convenience stores together with researches related to business innovation is used to analyze the document form as a research tool and report with analytically descriptive results. The study demonstrates that based on the concept of business innovation, we start from finding new things, experiment, perform, improve, develop new methods and expand results, leading to innovation in the business. Creating new product, service, process, information system, the development of new formats makes customers satisfied according to Joseph Schumpeter theory. The results of this research can be employed as a guideline for development in order to create innovations in the convenience store retail business. Additionally, the results show that we can upgrade the service as modern retail stores under existing resources and create a competitive advantage in the market.

Keywords: Business Innovation, Modern Retail, Convenience Store

¹สาขาวิชานวัตกรรมธุรกิจการค้าสมัยใหม่ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต กรุงเทพมหานคร 10510 ประเทศไทย

¹Department of Modern Trade Business Innovation, Faculty of Business Administration, Kasem Bundit University, Bangkok 10510, Thailand

บทนำ

ปัจจุบันธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ (Modern Trade) เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมค้าส่งค้าปลีกซึ่งมีมูลค่า 2.6 ล้านล้านบาทในปี 2561 เพิ่มขึ้น 8.5% จากปี 2560 และมีสัดส่วน 15.9% ของ GDP สูงเป็นอันดับสองรองจากภาคอุตสาหกรรมการผลิตที่มีสัดส่วน 26.8% ที่มาจาก Krungsri Research (2562-2564) และจากศูนย์วิจัยเศรษฐกิจธุรกิจและเศรษฐกิจฐานราก ธนาคารออมสิน ปี 2562 คาดว่าธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่จะเติบโตอยู่ที่ร้อยละ 3.0-3.1 (%) ซึ่งค่อนข้างทรงตัวเมื่อเทียบกับปี 2561 ที่ ณ สิ้นปีธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่เติบโตอยู่ที่ร้อยละ 3.1 จากการชะลอตัวเล็กน้อยในช่วงไตรมาสที่ 3-4 โดยเฉพาะสินค้าอุปโภคบริโภคยังขยายตัวในอัตราที่ต่ำ โดยยอดขายส่วนใหญ่มาจาก กลุ่มลูกค้าที่มีกำลังซื้อสูงและผู้มีรายได้ประจำ

การแข่งขันของธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ประเภทร้านสะดวกซื้อ (Convenience Store) จากศูนย์วิจัยเศรษฐกิจธุรกิจและเศรษฐกิจฐานราก ธนาคารออมสิน ปี 2562 ได้วิเคราะห์ ธุรกิจค้าปลีกประเภทร้านสะดวกซื้อ ดังนี้ คาดยอดขายจะเติบโตค่อนข้างดีโดยมีปัจจัยสนับสนุนจากพฤติกรรมของผู้บริโภคที่ชอบความสะดวกสบายในการจับจ่ายใช้สอยสินค้าอุปโภคบริโภคใกล้บ้านมากขึ้น จึงทำให้ผู้ประกอบการมีแผนการขยายสาขาใหม่อย่างต่อเนื่อง ครอบคลุมพื้นที่ใกล้แหล่งชุมชน เช่น สถานศึกษา, ตลาด และที่พักอาศัยตามแนวรถไฟฟ้า โดยร้านสะดวกซื้อที่เป็นเจ้าของแฟรนไชส์ยังสามารถทำกำไรได้ต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ธุรกิจค้าปลีกประเภทร้านสะดวกซื้อต้องเผชิญกับการแข่งขันที่รุนแรงมากขึ้น ทั้งจากการเปิดสาขาของคู่แข่งในพื้นที่เดียวกันที่กระจุกตัวขึ้น และคู่แข่งทางอ้อมอย่างผู้ประกอบการรายใหญ่จากธุรกิจค้าปลีกประเภทอื่นๆ เช่น Lotus Express และ Mini Big C เป็นต้น ซึ่งทำให้รายได้ของร้านสะดวกซื้อต่อสาขาในอนาคตอาจเติบโตไม่สูงมากนัก 7-eleven มีรายได้ขยายตัวเพิ่มขึ้นจากการเปิดสาขาใหม่จำนวน 311 สาขา ทำให้มีจำนวนร้านสาขาของ 7-eleven ณ สิ้นไตรมาสที่ 1 ปี 2562 อยู่ที่ 11,299 สาขา

นวัตกรรมทางธุรกิจ ในอดีต ธุรกิจค้าปลีกในไทยเป็นร้านขายของชำขนาดเล็กที่จัดหาสินค้ามาจำหน่ายโดยผ่านตัวกลาง (ผู้ค้าส่ง) แต่ปัจจุบันรูปแบบร้านค้าปลีกเปลี่ยนแปลงไปเป็นร้านค้าทันสมัย ลดการพึ่งพาผู้ค้าส่ง เนื่องจากผู้ประกอบการมักเป็นนายทุนรายใหญ่ที่มีเครือข่ายสาขาจำนวนมากหรือเป็นผู้ซื้อรายใหญ่จึงมีอำนาจต่อรองเหนือผู้ผลิตหรือตัวแทนจำหน่ายสินค้า มีการบริหารจัดการร้านค้าอย่างเป็นระบบ กล่าวคือมีการจัดการสต็อกสินค้า ระบบการจัดการขนส่งและศูนย์กระจายสินค้า ตลอดจนนำเทคโนโลยีด้านปฏิบัติการต่างๆ มาใช้เพื่อสร้างความได้เปรียบด้านการตลาด

การสร้างธุรกิจแห่งนวัตกรรมปัจจุบันมีความสำคัญอย่างมากต่อการดำเนินธุรกิจ เนื่องจากถ้าองค์กรไม่สามารถพัฒนาและเปลี่ยนแปลงตัวเองด้วยสิ่งใหม่ ๆ แล้ว ย่อมเป็นการยากที่จะทำให้องค์กรนั้นๆ ประสบความสำเร็จในระยะยาว จากเหตุผลดังกล่าวมาผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา นวัตกรรมการดำเนินธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ ประเภทร้านสะดวกซื้อ

วัตถุประสงค์

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษานวัตกรรมการดำเนินธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ประเภทร้านสะดวกซื้อ

อุปกรณ์และวิธีการ

การศึกษาในครั้งนี้ใช้วิธีการทบทวนวรรณกรรม โดยใช้ข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ ทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและผลงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้แก่ หนังสืองานวิจัย เอกสารเผยแพร่ทั้งในประเทศ และต่างประเทศ และสืบค้นข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ตโดยใช้คำสำคัญที่เกี่ยวข้องในการสืบค้นและวิเคราะห์เนื้อหา ตามกรอบแนวคิดจากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ใช้แบบวิเคราะห์เอกสารเป็นเครื่องมือวิจัย และรายงานผลด้วยการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและ ผลงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีขอบเขตการศึกษา ได้แก่ แนวคิดนวัตกรรมทางธุรกิจ แนวคิดเกี่ยวกับธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ประเภทร้านสะดวกซื้อ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของนวัตกรรมทางธุรกิจ และอยู่ภายใต้สมมุติฐาน คือด้านผลิตภัณฑ์ การบริการ กระบวนการ และด้าน ระบบสารสนเทศ ดังนี้

1.แนวคิดนวัตกรรมทางธุรกิจ

แนวคิดนวัตกรรมทางธุรกิจ มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของนวัตกรรม และมีการศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีด้านนวัตกรรมทางธุรกิจ ดังนี้

ความหมายของนวัตกรรม คือส่วนสำคัญของกระบวนการทางธุรกิจ (Innovation as a Core Business Process) เปรียบเสมือนหัวใจของกระบวนการทางธุรกิจ ที่แสดงถึงความคิดริเริ่มประกอบกับการนำความคิดริเริ่มเหล่านั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ซึ่งกระบวนการทางนวัตกรรมนี้เอง จะเป็นส่วน สำคัญที่ทำให้องค์กรสามารถดำรงอยู่และเจริญเติบโตต่อไปได้ จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้มีผู้ให้ความหมายหรือนิยามศัพท์นวัตกรรมไว้หลากหลาย เช่น ราชบัณฑิตยสถาน (2538 : 322) ได้ให้ความหมายไว้ว่า นวัตกรรม (Innovation) หมายถึง สิ่งที่ทำขึ้นใหม่หรือแตกต่างจากเดิมซึ่งอาจเป็นความคิด วิธีการหรืออุปกรณ์ วิชา ดาสนิท (2551: 6) อ้างในวารุณี กุลรัตน์วิจิตรวาท (2560:15) ได้ให้ความหมายไว้ว่า นวัตกรรม (Innovation) หมายถึง การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ไม่ว่าจะเป็นผลิตภัณฑ์ กระบวนการทำงาน รูปแบบธุรกิจที่สามารถใช้ประโยชน์ ซึ่งสิ่งใหม่อาจยังไม่เคยมีใครทำมาก่อนหรือเป็นสิ่งที่มีการทำแล้ว แต่องค์กรยังไม่เคยทำโดยใช้ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ เทคโนโลยี และการจัดการมาผนวกกับการส่งเสริมวัฒนธรรม นวัตกรรม เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สัมฤทธิ์ผลและเป็นประโยชน์

วัลย์ลักษณ์ รัตนวงศ์ (2557: 125-128) ได้อ้างถึงทฤษฎี ของ Joseph Schumpeter โดยให้ความเห็นเกี่ยวกับนวัตกรรมว่า นวัตกรรมเป็นสิ่งที่องค์กรควรให้ความสำคัญใน 5 เรื่อง ด้วยกันคือ 1) การปรับปรุงผลิตภัณฑ์ใหม่ โดยการแนะนำผลิตภัณฑ์ใหม่ หรือ ปรับเปลี่ยนคุณภาพผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่แล้ว 2) การสร้างหรือแนะนำกระบวนการใหม่ให้เกิดขึ้นในอุตสาหกรรม 3) การสร้างตลาดใหม่ หรือ การเปิดตลาดใหม่ 4) การพัฒนาอุปทานของตลาดใหม่ โดยการดำเนินการด้านการจัดหาวัตถุดิบ หรือปัจจัย การผลิตอื่น ๆ และ 5) การปรับโครงสร้างหรือการพัฒนาองค์กร ทฤษฎีนวัตกรรม ของ Schumpeter ได้รับความสนใจจากนักวิชาการหลายท่านในการนำมาประยุกต์เพื่อใช้ในการศึกษาด้านนวัตกรรม ธงชัย สันติวงษ์ (2553: 41) ได้ให้ความหมายไว้ว่า นวัตกรรม (Innovation) หมายถึง การสร้างสินค้าและบริการให้มีความโดดเด่นที่มีความแตกต่างจากสิ่งที่มีอยู่ในท้องตลาดด้วย การผสมผสานกันของสิ่งสองสิ่ง คือจุดแข็งของสินค้าและบริการกับความเข้าใจในช่องว่างทาง การตลาดที่ยังไม่มีใครค้นพบ วารุณี กุลรัตน์วิจิตรวาท (2560:16) ธุรกิจแห่งนวัตกรรม หมายถึง รูปแบบธุรกิจที่สนับสนุนด้วย เทคโนโลยีที่โดดเด่น มีศักยภาพสูงในการบริหารจัดการองค์กรที่ดี การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา และการก่อให้เกิดกระแสตื่นตัวด้านนวัตกรรม ช่วยให้การดำเนินการไปสู่ความสำเร็จตามจุดประสงค์ และเป้าหมายได้ โดยใช้เวลาและทรัพยากรน้อยที่สุด

แนวคิดนวัตกรรมทางธุรกิจ ในการศึกษาครั้งนี้ คือ การค้นพบ สิ่งใหม่ ทดลองปฏิบัติ ปรับปรุง พัฒนา วิธีการใหม่ ขยายผล ซึ่งนำไปสู่การพัฒนานวัตกรรมในธุรกิจ ที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

2. แนวคิดเกี่ยวกับธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ประเภทร้านสะดวกซื้อ

แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ประเภทร้านสะดวกซื้อมีนักวิชาการหลายท่านได้มีการศึกษาไว้ดังนี้

จิรารัตน์ จันทวีชรากร(2561: 81)ธุรกิจการค้าสมัยใหม่(Modern Trade) เป็นแนวโน้มของธุรกิจค้าปลีกที่เกิดขึ้นทั่วโลก เพราะเป็นระบบการค้าที่มีประสิทธิภาพสูง มีต้นทุนต่ำเนื่องจากการประหยัดจากขนาด ซึ่งมีลักษณะเด่นของธุรกิจการค้าสมัยใหม่นอกจากจะเป็นธุรกิจที่มีความหลากหลายของสินค้า แล้วยังมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ดำเนินงานเพื่อให้เกิดความรวดเร็วในการบริการเป้าหมายการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในธุรกิจค้าปลีกได้แก่ 1) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน เช่น การส่งสินค้า การรับสินค้า การจัดเก็บสินค้า และการขายสินค้า 2) เพิ่มผลผลิต โดยสามารถใช้ในการจัดสรรพื้นที่การวางสินค้าให้เหมาะสมกับการขาย หรือเรียกว่าแพลนโนแกรม 3) เพิ่มคุณภาพในการให้บริการลูกค้า เช่นการใช้ (POS) ในการขายสินค้าทำให้ลูกค้าไม่ต้องรอคิวเวลานาน หรือการรับชำระบิลผ่านระบบออนไลน์ทำให้ลูกค้าสะดวกขึ้น 4)สร้างความได้เปรียบในเชิงการแข่งขัน คือการบริหารจัดการด้วยต้นทุนที่ต่ำ

คณิงนิษฐ์ หนูเช็ก(2561:147) อ้างถึง Levy and Weitz, ที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดการสินค้าในธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ ว่าธุรกิจจะต้องมีการจัดการสินค้าที่สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้าด้วยการนำเสนอสินค้าคุณภาพ ที่ถูกต้อง การจัดวาง การออกแบบสถานที่ที่ถูกต้อง ในเวลาที่ต้องการ และอ้างอิงข้อเสนอแนะของ Asuquo and Igbongidi ที่กล่าวถึงกระบวนการวางแผนการจัดประเภทสินค้าสำหรับร้านค้าเพื่อรองรับความต้องการของกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย ด้วยการบริหารจัดการสินค้าและบริการให้เหมาะสมกับลักษณะและขนาดของธุรกิจ รวมถึงความหลากหลายของสินค้าที่ต้องคำนึงถึงพื้นที่การจัดวาง และบรรยากาศการตกแต่งร้านค้า เพื่อการจูงใจลูกค้าและความสะดวกของลูกค้า เป็นต้น

จิรารัตน์ จันทวีชรากร (2561:12) ร้านค้าปลีกประเภทร้านสะดวกซื้อ (Convenience Store) และร้านมินิซูเปอร์มาร์เก็ต(Mini Supermarket) ที่จำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภคซึ่งมีลักษณะเป็นร้านลูกโซ่ (Chain Store) ดำเนินการในรูปแบบบริษัททั้งของธุรกิจไทยและต่างชาติ โดยมีแบรนด์เป็นที่รู้จักโดยทั่วไปในทุกภูมิภาคของประเทศ หรือระดับท้องถิ่นในแต่ละภูมิภาค ซึ่งมีสาขาของร้านเปิดกระจายทั่วไป ในทุกภูมิภาคของประเทศไทย ดำเนินธุรกิจโดยบริษัทที่เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในแบรนด์ร้านค้านั้นๆ เอง หรือในลักษณะร้านแฟรนไชส์ (Franchise) อาทิ ร้านเซเว่น อีเลฟเว่น (Seven Eleven) ร้านแฟมิลี่มาร์ท (Family Mart) ร้านเทสโก้ โลตัส เอ็กซ์เพรส (Tesco Lotus Express) ร้านมินิบิ๊กซี (Mini Big C) ร้านลอว์สัน108(Lawson 108) และร้านท็อปส์ เดลี่(Tops Daily)

ภาวณิ กาญจนานา(2554) พบว่า ผู้ประกอบการค้าปลีกที่ประสบความสำเร็จจะมีการใช้กลยุทธ์ การตลาด ที่ให้ความใส่ใจเรื่องการดูแลสินค้าในร้านค้า การบริหารจัดการ การจัดแสดงสินค้าอย่างสม่ำเสมอ การอำนวยความสะดวกให้กับลูกค้า และทำเลที่ตั้ง เป็นต้น นอกจากนี้การศึกษาวิจัย พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อ พฤติกรรมการซื้อสินค้าผู้บริโภคจะสัมพันธ์กับชนิดของสินค้าและบริการ การจัดวางแผนผังร้านค้า การออกแบบร้านค้า การจัดแสดงสินค้าภายในร้านค้า และความสะดวกของทำเลที่ตั้ง

นอกจากนี้ ได้ทำการศึกษาดำเนินงานของธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ประเภทร้านสะดวกซื้อ บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด(มหาชน) และบริษัท แฟมิลี่มาร์ท จำกัด ดังนี้

จากการศึกษาด้านการบริหารจัดการนวัตกรรม ของ บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด(มหาชน) ดำเนินธุรกิจ 7-Eleven ซึ่งเป็นร้านสะดวกซื้อที่มีสาขากระจายมากที่สุดในประเทศ มีการกำหนดนโยบายในการบริหารจัดการนวัตกรรมที่เป็นรูปธรรม คือ นวัตกรรมสร้างปัญญา เพิ่ม “นวัตกรรมสร้างปัญญา เพิ่มมูลค่าทางธุรกิจ ” เพิ่มมูลค่านวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ การบริการ และกระบวนการร้อยละ 50 เทียบกับปีฐาน 2559 ซึ่งปี 2563มีมูลค่า 6,821 ล้านบาท มีการสนับสนุนให้เกิดการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและสร้างสรรค์นวัตกรรม ที่ครอบคลุมทุกด้านของการดำเนินงานให้เกิดขึ้นตลอดเวลา ทั้งในด้านการกำกับกิจการ สิ่งแวดล้อมและสังคม การส่งเสริมวัฒนธรรมนวัตกรรมของบริษัท เพื่อให้องค์กรมีความก้าวหน้าและเจริญเติบโตได้อย่างมั่นคง สามารถเพิ่มมูลค่าในเชิงเศรษฐกิจและสังคมโดยรวมให้กับประเทศ “เพราะการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ทั้งด้านสินค้า บริการ และการดำเนินธุรกิจ คือหัวใจหลักที่ทำให้บริษัทค้นพบ และตอบสนองความต้องการของตลาดรวมถึงการพัฒนารูปแบบใหม่ๆ ในการดำเนินธุรกิจให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของลูกค้าและตลาดอยู่ตลอดเวลา สืบค้นจาก (www.cpall.co.th)

จากการศึกษา นโยบาย ของ Family Mart ได้กำหนดปรัชญาองค์กร” เราจะมอบความพึงพอใจให้ลูกค้าผ่านการสร้างสรรค์สิ่งที่ดีเคียงข้างคุณและเติบโตร่วมกันตลอดไป ” นโยบายของบริษัทคือ 1)การสร้างความพึงพอใจสูงสุดให้แก่ลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการในร้านแฟมิลีมาร์ท2)มุ่งมั่นสนับสนุนร้านแฟรนไชส์ให้ได้รับกำไรสูงสุดจากการประกอบการร้านสะดวกซื้อแฟมิลีมาร์ท 3)บริษัทมุ่งหวังให้เกิด “การเติบโตร่วมกัน” ด้วยการสร้างผลกำไรและความเจริญร่วมกับคนในชุมชน ลูกค้า พันธมิตร ทางธุรกิจ และพนักงานของบริษัทฯ และสร้างความพึงพอใจให้ลูกค้าด้วย 'S&QC' S = Service เน้นการบริการที่ดีเพื่อให้ลูกค้าประทับใจ โดยเน้นการอบรมพนักงานอย่างต่อเนื่องทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ รวมถึงการตรวจสอบการบริการและให้คำแนะนำแก่สาขาทุกสาขา Q = Quality เน้นการจำหน่ายสินค้าที่มีคุณภาพ และยังมีตรวจสอบสินค้าที่หมดอายุ รวมถึงตรวจสอบความพร้อมของอุปกรณ์ต่างๆภายในร้าน เพื่อให้สินค้าสดใหม่อยู่เสมอ C = Cleanliness เน้นความสะอาดภายในร้านและนอกร้าน รวมทั้งความสะอาดของสินค้าทุกชิ้น เพื่อให้ร้านแฟมิลีมาร์ท เป็นร้านที่สะอาดที่สุด ,สืบค้นจาก (www.familymart.co.th)

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนานวัตกรรมการค้าปลีกสมัยใหม่ประเภทร้านสะดวกซื้อ ในการศึกษา นี้ คือ การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ด้านผลิตภัณฑ์ การบริการ กระบวนการ และการมีระบบสารสนเทศ รวมถึงการพัฒนา รูปแบบใหม่ๆ เพื่อให้ลูกค้ามีความพึงพอใจ ทำให้เพิ่มมูลค่าในเชิงเศรษฐกิจและสังคมโดยรวมให้กับประเทศ และตอบสนองความต้องการของตลาด

3.งานวิจัยที่เกี่ยวข้องนวัตกรรมทางธุรกิจ

จากการศึกษาทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านนวัตกรรมทางธุรกิจมีนักวิชาการหลายท่านได้ทำการการศึกษาไว้ดังนี้

วารุณี กุลรัตน์วิจิตร(2560) จากผลการศึกษา พบว่า นวัตกรรมทางธุรกิจของผู้ประกอบการขนาดกลาง และขนาด ย่อม ประเภทบริการ ทางด้านภาวะผู้นำมีผลต่อการดำเนินงานขององค์กร ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บริหาร ควรมีการศึกษาข้อมูลอย่างลึกซึ้งรอบคอบ โดยเรียนรู้ทั้งจากองค์ความรู้และประสบการณ์ที่สั่งสมมา เพื่อให้ เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เป็นนวัตกรรมที่สร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มผู้บริหารมีการเฝ้าสังเกต แนวโน้มใหม่ๆที่เกิดขึ้นใน สังคมอยู่ตลอดเวลา เพื่อ ปรับเปลี่ยนกลยุทธ์และแนวทางการดำเนินงานให้ ทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ รวมทั้ง ผู้บริหารควรมีการสร้างบรรยากาศให้เกิดการคิดเชิงนวัตกรรม (Innovative Thinking) มากกว่าที่จะคิดเพื่อบริหาร จัดการนวัตกรรม (Management of Innovation) อีกทั้งควรสนับสนุนให้บุคลากรลงนำวิธีการหรือแนวคิดใหม่ๆ ประยุกต์ใช้ในปฏิบัติงาน อย่างต่อเนื่อง โดยการสร้างสรรค์นวัตกรรมอย่างเป็นทีม โดยบูรณาการความร่วมมือ จากหลายฝ่าย เพื่อให้เกิดผลสำเร็จที่ดีเพิ่มขึ้น และธัญชยา ภิกษย์จิรบูรณ์(2562) ได้ทำการศึกษามีผลการวิจัยคือ

นวัตกรรมผลิตภัณฑ์(Product innovation) ซึ่งเป็นการสร้างการยอมรับในนวัตกรรมผลิตภัณฑ์(Position innovation) ผลิตภัณฑ์(Paradigm innovation) การคิดค้นสร้างสรรค์ ในส่วนของผู้ประกอบการพัฒนานวัตกรรมทางธุรกิจของ มูราห์ฟาร์มประกอบด้วย ด้านภาวะผู้นำ ด้านกระบวนการ ด้านการวางแผน ด้านคน ด้านสารสนเทศ และ ปัญหาและ อุปสรรคของการนำนวัตกรรมเข้ามาประยุกต์ความรู้ และผลการศึกษาด้านนวัตกรรม อ้างใน (ธัญชยา ภิกษุจิรบูรณ์:2562) ได้อ้างถึง Agarwal และ Parasad ที่ได้กำหนดปัจจัยส่วนบุคคลกับนวัตกรรมอันเป็น ผลแห่งความเต็มใจ ของแต่ละบุคคลที่จะลองใช้เทคโนโลยีสารสนเทศใหม่ ๆ สามารถจัดการได้ว่านวัตกรรมกับ ปัจจัยส่วนบุคคลมี อิทธิพลต่อการรับรู้ประโยชน์ และอ้างถึง Lu, et al, ที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดผลลัพธ์กลวิธี กระบวนการและโครงสร้างภายในองค์กร ซึ่งอาจนำไปสู่นวัตกรรมด้านการบริหาร ซึ่งจาก มุมมองทางทฤษฎี ในการศึกษาเกี่ยวกับการยอมรับเทคโนโลยี จะพบว่ามีความซับซ้อนหรือขั้นตอนต่างๆที่กำหนดแผนการที่แตกต่างกัน เกี่ยวกับการตัดสินใจที่ถูกเชื่อมโยงให้เทคโนโลยีบรรลุผลสำเร็จได้ และอ้างถึงRogersด้วยเหตุนี้เทคโนโลยีจึงต้อง เริ่มต้นจากการพัฒนาและนำเทคโนโลยีใหม่ไปประยุกต์ วารุณี กุลรัตนาวิจิตรา(2560:60) การนำนวัตกรรมต่างๆ มาประยุกต์ใช้กับการบริหารงานด้านต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นในขณะที่การลงทุนยังเท่าเดิมมีความสำคัญ อย่างยิ่ง การนำเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาใช้เพื่อผลประโยชน์ที่ดีขึ้นจึงเป็นประเด็นหลักประเด็นหนึ่งที่ทำให้องค์กร ต่างๆต้องการปรับเปลี่ยนองค์กรของตนให้เข้าสู่การเป็นธุรกิจแห่งนวัตกรรมซึ่งสอดคล้องกับวิสาหกิจขนาดกลางและ ขนาดย่อม(2551: เว็บไซต์) ที่ระบุว่า ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีส่งผลให้นวัตกรรมได้ถูกพัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็วและ ต่อเนื่องจุดประสงค์หลักเพื่อตอบสนองความต้องการและรสนิยมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนไป การแข่งขันโดยอาศัย ความได้เปรียบจากการใช้ทรัพยากรการผลิตดำเนินการได้ภายในวงจำกัด ธุรกิจต้องหันมาหากกลยุทธ์ และ แนวทางใหม่ๆ ที่จะสร้างให้เกิดความได้เปรียบทางการแข่งขัน

จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมนี้ นวัตกรรมทางธุรกิจ คือ ความคิดสร้างสรรค์ โดยการบูรณาการศักยภาพ การบริหารจัดการขององค์กร กระบวนการพัฒนาสินค้า และบริการใหม่ หรือกิจกรรมใหม่ ๆ เพื่อตอบสนอง ความต้องการอันหลากหลายของลูกค้าที่สอดคล้องกับความต้องการ รวมถึงการสร้างความพึงพอใจและปฏิสัมพันธ์กับ ลูกค้าเพื่อก่อให้เกิดการสร้างคุณค่าของการบริการ และผลตอบแทนทางธุรกิจ

ผลและวิจารณ์

การศึกษาค้นคว้าเอกสารและการทบทวนวรรณกรรมได้ผลการศึกษาที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ที่ต้องการศึกษาดังนี้ แนวคิดนวัตกรรมทางธุรกิจและการพัฒนานวัตกรรมการค้าบริการค้าปลีกสมัยใหม่ประเภท ร้านสะดวกซื้อคือ การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ด้านผลิตภัณฑ์ การบริการ กระบวนการ และการมีระบบสารสนเทศ โดยการบูรณาการศักยภาพการบริหารจัดการขององค์กร กระบวนการพัฒนาสินค้า และบริการใหม่ หรือกิจกรรมใหม่ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการอันหลากหลายของลูกค้าที่สอดคล้องกับความต้องการรวมถึงการสร้างความพึงพอใจและ ปฏิสัมพันธ์กับลูกค้าเพื่อให้เกิดการสร้างคุณค่าของการบริการ และผลตอบแทนทางธุรกิจ มีความสอดคล้องกับ ทฤษฎีของ Joseph Schumpeter เช่น การบริหารจัดการนวัตกรรม ของ บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด(มหาชน) “นวัตกรรมสร้างปัญญา เพิ่มมูลค่าทางธุรกิจ ” เพิ่มมูลค่านวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ การบริการ และกระบวนการ ร้อยละ 50 เทียบกับปีฐาน 2559 ซึ่งปี 2563มีมูลค่า 6,821 ล้านบาท มีการสนับสนุนให้เกิดการวิจัยและพัฒนา เทคโนโลยีและสร้างสรรค์นวัตกรรม ที่ครอบคลุมทุกด้านของการดำเนินงานให้เกิดขึ้นตลอดเวลา เป็นต้น

สรุป

บทความนี้ได้ทำการศึกษานวัตกรรมการค้าปลีกสมัยใหม่ ประเภทร้านสะดวกซื้อ โดยอาศัยทฤษฎีของ Joseph Schumpeter เพื่อสามารถอธิบายถึงแนวคิดนวัตกรรมทางธุรกิจได้เป็นอย่างดี ได้แก่ด้านผลิตภัณฑ์ การบริการ กระบวนการ และด้าน ระบบสารสนเทศ ผลจากการวิจัยนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นรูปแบบแนวทางในการคิดค้นพัฒนาเพื่อการสร้างนวัตกรรมในธุรกิจค้าปลีกประเภทร้านสะดวกซื้อ และเพื่อยกระดับการให้บริการ ให้เป็นร้านค้าปลีกสมัยใหม่ ภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่ อีกทั้งสามารถสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในตลาดได้

เอกสารอ้างอิง

- วารุณี กุลรัตน์วิจิตรว.(2560).ปัจจัยด้านนวัตกรรมทางธุรกิจส่งผลต่อการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ประเภทบริการ).วิทยาลัยนวัตกรรมการ มหวิทยาลัยธรรมศาสตร์.หน้า15-16, 60.
- วลัยลักษณ์ รัตนวงศ์,ณัฐธิดา สุวรรณโณ และธีศักดิ์จินดาบถ.(2557).การวัดนวัตกรรมบริการของธุรกิจท่องเที่ยวไทย.Journal of Management Sciences.Vol.31.No.1.หน้า125-128.
- ฉันทย์ชยา ภิกษัจิรบุรณ และชวลีรัตน์ เจริญพร.(2562).นวัตกรรมทางธุรกิจ กรณีศึกษา มูร่าห์ฟาร์ม.การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 10.(Global Goals, Local Actions: Looking Back and Moving Forward) .หน้า442-452.
- ภาวิณี กาญจนภา.(2554). การบริหารส่วนประสมการค้าปลีกและการจัดการเชิงกลยุทธ์การตลาดของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม.วารสารบริหารธุรกิจ. 34, 37 – 57
- จิรารัตน์ จันทวีชรากร.(2561).ความสัมพันธ์ระหว่างภาพลักษณ์ของร้านค้าปลีกสินค้าอุปโภคบริโภคขนาดเล็กกับพฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภค : การศึกษาเปรียบเทียบร้านค้าปลีกดั้งเดิมกับร้านค้าปลีกสมัยใหม่ในประเทศไทย.วิทยานิพนธ์ บริหารธุรกิจดุสิตบัณฑิต.มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.หน้า 12,81.
- คณิงนิจต์ หนูเช็ก,ทัศนีย์ ประธาน,พรทิพย์ เสี่ยมหาญ และสุวัจน์ เพชรรัตน์.(2561).การจัดการสินค้าและบริการในธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ประเภทซูเปอร์มาเก็ต.วารสารวิทยาการจัดการ ปีที่ 5 ฉบับที่2. (2561).หน้า147
- ธงชัย สันติวงษ์.(2553).การบริหารเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.หน้า 41.
- ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจธุรกิจและเศรษฐกิจฐานราก ธนาคารออมสิน. (พฤษภาคม 2562). ธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่.สืบค้นเมื่อ16มกราคม2563.จากhttps://www.gsb.or.th/getattachment/bdbb27be-cf7c-45e0-86d9-cd816a1e7102/modern_11_61.aspx
- Krungsri Research.แนวโน้มธุรกิจ/อุตสาหกรรม ปี 2562-64. ธุรกิจร้านค้าปลีกสมัยใหม่.สืบค้นเมื่อ 16มกราคม 2563. จาก https://www.krungsri.com/bank/getmedia/4728f783-fc87-49fc-9ba8-caa969f66d3f/IO_Modern_Trade_190829_TH_EX.aspx
- บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด(มหาชน).การบริหารจัดการนวัตกรรม. สืบค้นเมื่อ 18มกราคม 2563.จาก www.cpall.co.th.
- บริษัท แฟมิลีมาร์ท จำกัด. หัวใจของความสำเ็จ.สืบค้นเมื่อ18มกราคม 2563.จาก www.familymart.co.th.

แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อพฤติกรรมที่ดีในการทำงานของบุคลากรกรมพลศึกษา

The Work Motivation Related to Good Behaviors of the Work of Personnel at Department of Physical Education.

อรรคพงษ์ ไมตรีจิตต์¹, 1ผศ.ดร.ปัทมทิญา สิงห์คราม,² ดร.อัศวิน จันทรสระสม

Arkamong Maitrichitt,¹Asst.Prof.Patantiya Singcram,²Ph.D.Assawin Chanthonsarasom

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อพฤติกรรมที่ดีในการทำงานของบุคลากรกรมพลศึกษา 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อแรงจูงใจในการทำงาน ของบุคลากรกรมพลศึกษา 3) เพื่อศึกษาพฤติกรรมที่ดีในการทำงานของบุคลากรกรมพลศึกษา 4) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการทำงานกับพฤติกรรมที่ดีในการทำงานของบุคลากรกรมพลศึกษา ผู้วิจัยใช้รูปแบบในการวิจัย โดยการศึกษาระดับเชิงปริมาณ (Quantitative Research Approach) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรกรมพลศึกษา จำนวน 108 คน ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Yamane (1976) ได้กลุ่มตัวอย่าง 85 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม (Questionnaire) ขึ้นจากการศึกษาความมุ่งหมายของการวิจัย (Objectives) และกรอบแนวคิดการวิจัย (Conception Framework) รวมทั้งจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าสถิติร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และวิเคราะห์เปรียบเทียบ เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการทำงานกับพฤติกรรมที่ดีในการทำงานของบุคลากรกรมพลศึกษา โดยใช้สถิติไคสแควร์ (Chi Square)

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 85 คน แบ่งออกเป็นเพศชาย 38 คน คิดเป็นร้อยละ 44.7 และ เพศหญิง จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 55.3 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 31.8 มีจำนวนมากที่สุด ด้านสถานภาพการสมรส โสด จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 58.8 ด้านจำนวนปีที่ทำงานอยู่ในกรมพลศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุการทำงาน 6 – 10 ปี จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 28.2 มีจำนวนมากที่สุด ด้านระดับการศึกษาสูงสุด พบว่า ระดับปริญญาตรี จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 50.6 มีจำนวนมากที่สุด ด้านตำแหน่งตามตำแหน่งงาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามระดับปฏิบัติการ จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 37.6 มีจำนวนมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านปัจจัยแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรกรมพลศึกษา พบว่า มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) รวม = 3.024 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) = 0.615 ปัจจัยแรงจูงใจที่มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) สูงสุดในเรื่องที่รับรู้สึกภูมิใจที่เป็นบุคลากรกรมพลศึกษา มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) สูงสุด = 3.505 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) = 0.526 ด้านความพึงพอใจในการทำงานของบุคลากรกรมพลศึกษา พบว่ามีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) รวม = 3.122 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) = 0.646 ความพึงพอใจที่มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) สูงสุดใน

เรื่องท่านยินดีที่จะทำงานที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาอย่างเต็มความสามารถ มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) สูงสุด = 3.458 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) = 0.501 ด้านพฤติกรรมที่ดีในการทำงานของบุคลากรกรมพลศึกษา พบว่ามีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) รวม = 3.486 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) = 0.522 พฤติกรรมที่ดีในการทำงานที่มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) สูงสุดในเรื่องท่านมีความรับผิดชอบอย่างเต็มที่ต่องานที่ได้รับมอบหมาย มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) สูงสุด = 3.635 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) = 0.553

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละปัจจัยของการทำงานของบุคลากรกรมพลศึกษา พบว่ามีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) รวม = 3.148 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) = 0.601 ปัจจัยแรงจูงใจในการทำงาน มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) รวม = 3.024 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) = 0.646 และพฤติกรรมที่ดีในการทำงาน มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) รวม = 3.486 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) = 0.522 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการทำงานมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการทำงานของบุคลากรกรมพลศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 ผลการศึกษาความพึงพอใจในการทำงานมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่ดีในการทำงานของบุคลากรกรมพลศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00

คำสำคัญ : แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อพฤติกรรมที่ดีในการทำงาน, บุคลากรกรมพลศึกษา

ABSTRACT

The purpose of this research were to 1) study about the work motivation that related to good behaviors of personnel at Department of Physical Education. 2) Study reviews of personnel about the work motivation that related to good behaviors of the work of personnel at Department of Physical Education. 3) To study about good behaviors of the work of personnel at Department of Physical Education. 4) To study about relations between the work motivation and good behaviors of personnel at Department of Physical Education. The researcher used research article format based on quantitative research approach. The population and sample group included personnel at Department of Physical Education 108 persons. The researcher determined the size of sample group based on Yamane Formula (1976). This sample group were 85 persons. The equipment that used for collecting quantitative data this time. The researcher has made the questionnaire from study the objective of this research and conception framework included from the research for creating the questionnaire by bring the data analysis to find the percentage, mean, standard deviation and draw a comparison between for test a relations between the motivation of the work and good behaviors of the work of personnel at Department of Physical Education by used chisquare analysis.

The research result found that the sample group 85 persons. Split up into male 38 persons (44.7%) and female 47 persons (55%). The most of them are age between 31-40 years old 27 persons

(31.8%). In part of marital status. The most of them are single 50 persons (58.8%). In part of years' experience at found that the sample group with years' experience. The most of them have 6-10 years' experience 24 persons (28.2%). In part of education found that the most of them educated with Bachelor's Degree 43 persons (50.6%). In case of officials positions found that the most of them are in practitioner 32 persons (37.6%).

The mean average and standard deviation about the work motivation of the work personnel at Department of Physical Education found that the mean (\bar{X}) total = 3.024 (S.D = 0.615). The motivation that have the highest average mean (\bar{X}) is about "I'm proud to be a part of Department of Physical Education." The mean was equal to 3.505 (S.D = 0.526). In part of satisfaction about working at Department of Physical Education found that the mean (\bar{X}) total = 3.122 (S.D = 0.646). The satisfaction that have the highest average mean (\bar{X}) is about "I'm glad to working on assignment from director with substantially." The mean (\bar{X}) was equal to 3.458 (S.D = 0.501). In part of the good behavior of the work of personnel at Department of Physical Education found that the mean (\bar{X}) total = 3.486 (S.D = 0.522). The good behavior of the work of personnel at Department of Physical Education that have the highest average mean (\bar{X}) is about "I have full responsibility in my assignment." The mean (\bar{X}) was equal to 3.635 (S.D = 0.553).

The research result of factors that related to work behavior of personnel at Department of Physical Education found that totally mean (\bar{X}) equal to 3.148 (S.D. = 0.60*). The factors that related to work behavior have the average mean (X) equal to 3.024 (S.D = 0.646). And good behaviour of the work have the average mean (\bar{X}) = 3.486 (S.D = 0.522). The result of study research about relations between the motivation and the satisfaction of personnel at Department of Physical Education. Have the statistical significance at level .00. The result of study research about relations between the satisfaction and the good behavior of personnel at Department of Physical Education. Have the statistical significance at level .00.

Key Words: The Work Motivation Related to Good Behaviors of the Work, Personnel of Department of Physical Education

บทนำ

การที่องค์กรจะประสบความสำเร็จและดำเนินงานไปในทิศทางหรือนโยบายที่วางไว้ นอกจากผู้บริหารจะมีความเป็นผู้นำ มีความสามารถและทักษะในการบริหาร สิ่งสำคัญ คือ บัณฑิตพื้นฐานทางด้านจิตใจ กล่าวคือ บุคลากรมีความจงรักภักดีและมีความผูกพันต่อองค์กรของตนเอง โดยการแสดงออกทั้งในด้านพฤติกรรมและ

ด้านจิตใจ เช่น พร้อมที่จะเสียสละเวลาและอุทิศกาย-ใจ เพื่อความสำเร็จในงานที่ตนเองรับผิดชอบเพื่อองค์กร โดยไม่ต้องมีผู้ใดมาบังคับ มีความยึดมั่นและพยายามจะทำทุกอย่างเพื่อความยั่งยืน เป็นความคาดหวังในชีวิต ที่ต้องการประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน ถ้าหากบุคลากรได้รับการตอบสนองจากองค์กร จะส่งผลให้ปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ มีความสุขในการทำงานสร้างความภาคภูมิใจในอาชีพของตน มีทัศนคติที่ดี ต่องานและต่อองค์กรไม่คิดจะย้ายงาน เปลี่ยนงาน หรือลาออกจางาน ในทางตรงกันข้ามหากบรรยากาศ สภาพแวดล้อมการทำงานโดยทั่วไปไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง เช่น ในเรื่องของค่าตอบแทน บรรยากาศการทำงานไม่อบอุ่น ผู้ร่วมงานมีความสัมพันธ์ต่อกันน้อย ขาดความมั่นคงและโอกาสในความก้าวหน้า ไม่มีส่วนร่วมในการ บริหารนโยบายไม่ชัดเจน การพิจารณาตำแหน่งและการมอบหมายงานไม่มีความเป็นธรรม อาจเป็นปัจจัยที่ทำให้ เกิดทัศนคติที่ไม่ดี ต่อเพื่อนร่วมงานและองค์กร ส่งผลให้เกิดความท้อแท้ เบื่อหน่าย ขาดแรงจูงใจในการทำงานเป็น ผลทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานลดลง เกิดการมาทำงานสาย ขาดงาน ละทิ้งหน้าที่ความรับผิดชอบซึ่งส่งผล เสียหายต่อองค์กรนำไปสู่การลาออกจางาน มีผลกระทบต่อองค์กรโดยตรง ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของทุกหน่วยงาน และผู้บริหารระดับสูงขององค์กรในการบริหารจัดการให้การดูแลรักษาบุคลากรให้อยู่กับองค์กรต่อไปให้นานที่สุด (วิโรจน์ สว่างเดือน, 2552 อ้างถึงใน คนิษฐา พันธุ์วานิช, 2551)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อพฤติกรรมที่ดีในการทำงานของบุคลากรกรมพลศึกษา
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากรกรมพลศึกษา
3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมที่ดีในการทำงานของบุคลากรกรมพลศึกษา
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการทำงานกับพฤติกรรมที่ดีในการทำงานของบุคลากร

กรมพลศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อพฤติกรรมที่ดีในการทำงานของบุคลากรกรมพลศึกษา ผู้วิจัย ใช้รูปแบบการวิจัย โดยการศึกษเชิงปริมาณ (Quantitative Research Approach) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อพฤติกรรมที่ดีในการทำงานของบุคลากรกรมพลศึกษา จากกลุ่มมีผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวนทั้งสิ้น 85 คน เพื่อหาคำอธิบายแรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อพฤติกรรมที่ดีในการทำงานของบุคลากร กรมพลศึกษา สำหรับขั้นตอนการดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีทั้งสิ้น จำนวน 108 คน คือ บุคลากรสังกัดกรมพลศึกษา

กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ บุคลากรสังกัดกรมพลศึกษา จำนวน 85 คน ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก (LOTTERY METHOD) เป็นการสุ่มที่ทุกหน่วยของประชากร โดยมีโอกาสอย่างเท่าเทียมกัน

ในการวิจัยครั้งนี้จะทำการศึกษาวิจัยในกลุ่มบุคคลากรของกรมพลศึกษาที่ทำงานอยู่ในปี พ.ศ. 2561 โดยมี 3 กลุ่มดังต่อไปนี้ คือ ระดับปฏิบัติการ จำนวน 41 คน ระดับชำนาญการ จำนวน 39 คน ระดับชำนาญการพิเศษ จำนวน 28 คน และได้ทำการสุ่มตัวอย่างจากประชากรทั้งหมด 108 คน โดยทำการเปิดตารางของ (R.V.KREJCIE และ D.W.MORGAN) พบว่าต้องใช้ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 85 คน โดยแบ่งเป็นระดับปฏิบัติการ จำนวน 32 คน ระดับชำนาญการ จำนวน 31 คน และระดับชำนาญการพิเศษ จำนวน 22 คน ตามสัดส่วนของประชากรและสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (SIMPLE RANDOM SAMPLING) ด้วยวิธีการจับฉลาก (LOTTERY METHOD)

ตารางแสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยทำการเปิดตารางของ (R.V.KREJCIE และ D.W.MORGAN)

	ระดับ ปฏิบัติการ	ระดับ ชำนาญการ	ระดับ ชำนาญการพิเศษ	รวม
ประชากร	41	39	28	108
กลุ่มตัวอย่าง	32	31	22	85

สูตรในการคำนวณกลุ่มตัวอย่างจากประชากรจำนวน 108 คน จากการเปิดตารางจำนวนประชากร 110 คน จะได้กลุ่มตัวอย่าง 86 คน

$$\begin{aligned} & \frac{86 \times 108}{110} \\ & = 85 \end{aligned}$$

2. วิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม (Questionnaire) ขึ้นจากทำการศึกษาความมุ่งหมายของการวิจัย (Objectives) และกรอบแนวคิดการวิจัย (Conception Framework) รวมทั้งจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามแบบปลายปิดและปลายเปิดโดยแบ่งคำถามออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่เพศอายุระดับการศึกษา สถานภาพทางครอบครัวและประสบการณ์ทำงาน

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยการจูงใจในการทำงาน ความพึงพอใจในการทำงานของบุคลากรกรมพลศึกษา และพฤติกรรมที่ดีในการทำงานของบุคลากรกรมพลศึกษาผู้วิจัย

ได้ดำเนินการตามลักษณะของข้อคำถามที่สร้างขึ้นเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ (Rating Scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2546, หน้า 162) ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเกณฑ์ที่ใช้ในการแปลผล ดังนี้

1 หมายถึง ระดับแรงจูงใจน้อยที่สุด

2 หมายถึง ระดับแรงจูงใจน้อย

3 หมายถึง ระดับแรงจูงใจมาก

4 หมายถึง ระดับแรงจูงใจมากที่สุด

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิดและจากระดับค่าคะแนนทั้ง 4 ระดับผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นระดับสภาพจริงของแรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อพฤติกรรมที่ดีในการทำงานของบุคลากรกรมพลศึกษา พิจารณารายปัจจัย โดยแบ่งระดับสภาพจริงเป็น 4 ระดับ คือ ระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ระดับเห็นด้วย ระดับไม่เห็นด้วย และระดับไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยมีเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2546, หน้า 162) ดังนี้

สูตรการคำนวณหาอันตรภาคชั้น

$$\begin{aligned} \text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนอันตรภาคชั้น}} \\ &= \frac{4-1}{4} \\ &= 0.75 \end{aligned}$$

จากนั้น นำอันตรภาคชั้นที่คำนวณได้มาเป็นเกณฑ์กำหนดระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 3.26-4.00 แรงจูงใจระดับมากที่สุด, ความพึงพอใจระดับมากที่สุดและพฤติกรรมที่ดีในการทำงานระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.25 แรงจูงใจระดับมาก, ความพึงพอใจระดับมากและพฤติกรรมที่ดีในการทำงานระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 1.76-2.50 แรงจูงใจระดับน้อย, ความพึงพอใจระดับน้อยและพฤติกรรมที่ดีในการทำงานระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.75 แรงจูงใจระดับน้อยที่สุด, ความพึงพอใจระดับน้อยที่สุดและพฤติกรรมที่ดีในการทำงานระดับน้อยที่สุด

ที่สำคัญ ผู้วิจัยทำการทดสอบคุณภาพของแบบสอบถามจากการหาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความน่าเชื่อถือ (Reliability) โดยการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) นั้น ทำการหาค่า IOC (Items of Congruence) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้ค่า IOC = .91 และนำแบบสอบถามดังกล่าวไปทดสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability) ด้วยการทดลอง แจกแบบสอบถาม (Try Out) ในกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของการทำงานของบุคลากรกรมพลศึกษา จำนวน 30 คน ได้ค่า Cronbach's Alpha = .89 แสดงให้เห็นว่า แบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือสูง

3. ขั้นตอนการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินขั้นตอนการเก็บข้อมูล ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดกรอบแนวคิดจากการศึกษาวิเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำสาระสำคัญเป็นข้อมูล

ขั้นตอนที่ 2 สสำรวจสภาพแรงจูงใจ, ความพึงพอใจและพฤติกรรมที่ดีในการทำงานของบุคลากรกรมพลศึกษา การสร้างเครื่องมือและทดสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยนำเครื่องมือไปสำรวจ

ขั้นตอนที่ 3 ผู้วิจัยนำผลจากการสำรวจแรงจูงใจ, ความพึงพอใจและพฤติกรรมที่ดีในการทำงานของบุคลากรกรมพลศึกษาไปวิเคราะห์ข้อมูล

4. การใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้สถิติเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อพรรณนาสภาพจริงของกลุ่มตัวอย่าง และวิเคราะห์แรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อพฤติกรรมที่ดีในการทำงานของบุคลากรกรมพลศึกษา

1. หาค่าความเที่ยงตรงของเครื่องมือ (Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบจำนวน 3 คน
2. นำแบบทดสอบที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเดียวกับกลุ่มประชากรที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้ จำนวน 30 คน เพื่อหาค่า Cronbach's Alpha = .89 แสดงให้เห็นว่า แบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือสูง
3. นำแบบสอบถามไปใช้กับประชากรจริงและนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าสถิติร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
4. วิเคราะห์เปรียบเทียบ เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการทำงานกับพฤติกรรมที่ดีในการทำงานของบุคลากรกรมพลศึกษา โดยใช้สถิติไคสแควร์ (Chi Square)
5. การวิจัยครั้งนี้กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ใช้สถิติในวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีค่าทางสถิติดังนี้

5.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยายลักษณะของตัวแปร ใช้สูตรคำนวณ ดังนี้

5.1.1 ค่าร้อยละ เพื่อดูการกระจายของข้อมูล และเพื่อบรรยายลักษณะทั่วไปของประชากร ดังสูตรนี้

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{ความถี่ของข้อมูล}}{\text{ความถี่รวม} \times 100}$$

5.1.2 ค่าเฉลี่ย คือ ค่าที่ใช้เป็นตัวแทนข้อมูล หรือค่าที่แสดงว่าส่วนใหญ่แล้วข้อมูลมีค่าเป็นเท่าใด ใช้กับตัวแปรที่มีมาตรวัดอันตรภาค และอัตราส่วน โดยจะนำผลรวมของข้อมูลที่เก็บได้ทั้งหมดหารด้วยจำนวนตัวอย่างตามสูตร ดังนี้

$$\bar{x} = \frac{\sum x_i}{n}$$

เมื่อ \bar{x} แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum x_i$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

5.1.3 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อแสดงลักษณะการกระจายของข้อมูล ตามสูตรดังนี้

$$\text{S.D.} = \sqrt{\frac{n \sum x_i^2 - (\sum x_i)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ S.D. คือ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\sum x_i$ คือ ผลรวมทั้งหมดของคะแนนแต่ละตัว

$(\sum x_i)^2$ คือ ผลรวมของคะแนนทั้งหมดแต่ละตัว ยกกำลังสอง

N คือ จำนวนข้อมูลในกลุ่มตัวอย่าง

5.1.4 การใช้สถิติ Chi-Square ในการเปรียบเทียบหาค่าความสัมพันธ์ ระหว่างแรงจูงใจ และความพึงพอใจในการทำงานกับพฤติกรรมที่ดีในการทำงานของบุคลากรกรมพลศึกษา

5.1.5 สถิติเชิงอนุมาน ที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน คือ

- แรงจูงใจและความพึงพอใจในการทำงาน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่ดีในการทำงานของบุคลากรกรมพลศึกษาไม่แตกต่างกัน

$$H_0: \mu_1 = \mu_2$$

$$H_1: \mu_1 \neq \mu_2$$

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยจูงใจในการทำงานของบุคลากรกรมพลศึกษา

บุคลากรกรมพลศึกษารู้สึกมีความภาคภูมิใจที่เป็นส่วนหนึ่งขององค์กร สามารถเข้ากับเพื่อนร่วมงานเป็นอย่างดี ส่งผลให้บุคลากรมีความกระตือรือร้นอยากปฏิบัติงานอยู่เสมอ เพราะความก้าวหน้าขึ้นอยู่กับความสามารถของบุคคลและผู้บังคับบัญชาเปิดโอกาสให้บุคลากรเสนอแนวทางและวิธีแก้ไขเพื่อปรับปรุงการทำงานได้ตลอดเวลา

2. ความพึงพอใจในการทำงานของบุคลากรกรมพลศึกษา

บุคลากรกรมพลศึกษามีความห่วงใยอย่างจริงจังในความเป็นไปและความอยู่รอดของกรมพลศึกษา มีความพยายามใฝ่ฝันเพื่อน ๆ ทำงานให้เต็มที่เพื่อความก้าวหน้าขององค์กร

3. พฤติกรรมที่ดีในการทำงานของบุคลากรกรมพลศึกษา คือ

บุคลากรกรมพลศึกษามีความคิดว่ามีความสามารถในการจัดการความเครียดระหว่างปฏิบัติหน้าที่ได้เป็นอย่างดี สามารถร่วมมือกับบุคคลอื่นเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของงาน

4. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยจูงใจในการทำงานกับพฤติกรรมที่ดีในการทำงาน

ความสำเร็จขององค์กรขึ้นอยู่กับบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้วยความกระตือรือร้น มีความภาคภูมิใจต่อองค์กร มีความสามัคคีภายในหน่วยงานและมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ ส่งผลให้บุคลากรกรมพลศึกษามีพฤติกรรมที่ดีในการทำงานเพื่อนำพาองค์กรสู่ความสำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์ตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย

บทสรุป

บุคลากรภายในองค์กรมีปัจจัยจูงใจในการทำงานและมีความพึงพอใจในการทำงาน ย่อมส่งผลผลักดันให้บุคลากรภายในองค์กร ทำงานอย่างเต็มกำลังความสามารถมีความมุ่งมั่นและมีความสุขในการทำงาน สร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ เกิดความรัก ความศรัทธาในอาชีพ เกิดความภาคภูมิใจและมั่นใจในตนเอง มีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงานรู้สึกว่าคุณเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร เกิดการกระตุ้นให้บุคลากรภายในองค์กรปฏิบัติภารกิจที่ได้รับมอบหมาย สามารถบรรลุวัตถุประสงค์อันนำมาซึ่งความสำเร็จได้เป็นอย่างดี

บรรณานุกรม

- กิริติกานต์ สุธีรยงประเสริฐ. (2552). **แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลท่าฉนวน และองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตุ้ม อำเภอองเกรลาส จังหวัดสุโขทัย.** วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, กรุงเทพฯ
- คณิษฐา พันธุ์มวานิช. (2551). **ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร.** สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.จำลอง ดิษยวณิช และ พิริ้มเพรา ดิษยวณิช. (2545). **ความเครียด ความวิตกกังวล และสุขภาพ.** เชียงใหม่ : คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- ชูยศ ศรีวรรณ. (2553). **ปัจจัยแรงจูงใจต่อผลการปฏิบัติงาน กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา**. วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการก่อสร้างและสาธารณูปโภค สาขาวิชาวิศวกรรมโยธา. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, นครราชสีมา.
- ดารกา ศรีพระจันทร์. (2553) **องค์ประกอบที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบลในอำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง**. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป. มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, ลำปาง.
- ทิพย์ภิมล ญาณภาย. (2553). **แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลนาทัน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์**. การศึกษาอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- บัวศรี สีอ่อน. (2554). **แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครพนม จังหวัดนครพนม**. การศึกษาอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- บุญทิพย์ ฐานวิเศษ. (2551). **ปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบลกรณีศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี**. การศึกษาอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น. วิทยาลัยการปกครอง มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- ลลิตา พิมพการัง. (2553). **ปัจจัยที่ผลักดันให้เกิดความผูกพันของพนักงานต่อองค์กรในประเทศไทย**. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, เชียงราย.
- วัชระ บุญปลอด. (2551). **แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดพะเยา**. การศึกษาอิสระบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.
- สุพล เห็นไสภา. (2552). **แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก**. การศึกษาอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น. วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

ผลของการใช้กิจกรรมบทบาทสมมติในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษ ของผู้เรียนหลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

Effects of Using Role-Play Activities in Learning and Teaching Management to Develop English Speaking Abilities for Learners of English for Communication Course

รอสสุคนธ์ ไทอุบล¹, สุเน็ตา โฆษิตชัยวัฒน์² และ วชิระ จันทรราช³

Rossukhon Thoaubon¹, Suneeta Kositchaivat² and Vachira Jantarach³

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษก่อนและหลังเรียนโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ 2) ศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติเพื่อพัฒนาความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษ กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้เรียนที่เรียนหลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ของสถาบันสอนภาษาเมืองไทย จำนวน 20 คน ดำเนินการทดลองด้วยวิธีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นก่อนกิจกรรมบทบาทสมมติ 2) ขั้นกิจกรรมบทบาทสมมติ และ 3) ขั้นหลังกิจกรรมบทบาทสมมติ ใช้เวลาในการทดลอง 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 วัน วันละ 2 ชั่วโมง รวม 8 ชั่วโมง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แบบฝึกเพื่อพัฒนาความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ 2) แผนการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ จำนวน 4 แผน 3) แบบทดสอบความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษก่อนและหลังเรียนโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ 4) แบบประเมินความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ 5) แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบ t แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษหลังเรียนโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติเพื่อพัฒนาความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: กิจกรรมบทบาทสมมติ/ การพูดภาษาอังกฤษ/ ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

¹ สถาบันสอนภาษาเมืองไทย นครปฐม 73160

Muangthai Language Center, Nakhon Pathom 73160, Thailand.

² ภาควิชาการสอนภาษานานาชาติ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร นครปฐม 73000

Department of International Language Teaching, Faculty of Education, Silpakorn University, Nakhon Pathom 73000, Thailand.

³ ภาควิชาการสอนภาษานานาชาติ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร นครปฐม 73000

Department of International Language Teaching, Faculty of Education, Silpakorn University, Nakhon Pathom 73000, Thailand.

Abstract

The purposes of this research were to 1) compare English speaking abilities before and after using Role-Play activities, and 2) investigate the learners' satisfaction toward learning and teaching management using Role-Play activities to develop English speaking abilities. The sample of this research were twenty learners of English for communication course at Muangthai Language Center. The research was proceeded by using the three steps of Role-Play activities which were: 1) Pre Role Play 2) During Role Play and 3) After Role Play. The tools of this research were 1) Workbook to enhance speaking abilities using Role-Play activities 2) four lesson plans of learning and teaching management using Role-Play activities 3) English speaking abilities pretest and posttest using Role-Play activities 4) The assessment of English speaking abilities using Role-Play activities and 5) a questionnaire to measure learners' satisfaction toward the learning and teaching management using Role-Play activities. Statistics used in the research were mean, standard deviation, and t-test Dependent. The results of this research were 1) The English speaking abilities after using Role-Play activities were significantly higher than before at .05 level and 2) The learners' satisfaction toward Role-Play activities to develop English speaking abilities was at the high level.

Keywords: Role Play/ Teaching English speaking/ English for communication

บทนำ

ปัจจุบันภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลที่มีความสำคัญมากที่หลายๆ คนไม่สามารถปฏิเสธได้ เป็นภาษาที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวันและในทางธุรกิจ นอกจากนี้ยังเป็นภาษากลางในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางด้านสังคมและการเมืองระหว่างกลุ่มคนที่ใช้ภาษาที่แตกต่างกัน หรือใช้เป็นภาษาที่สอง (Harmer, 2008: 13) โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสามารถในการพูด ซึ่งถ้าหากผู้เรียนสามารถใช้ภาษาในการสื่อสารได้ด้วยการพูด ก็จะได้ประโยชน์จากการเรียนภาษาอย่างแท้จริง แต่ปัญหาที่ทำให้เรียนภาษาอังกฤษไม่ประสบความสำเร็จโดยเฉพาะความสามารถในการพูด เนื่องมาจากวิธีการสอนแบบเน้นไวยากรณ์ ไม่ได้เน้นสอนให้มีการฝึกพูด ไม่มีสื่อและวิธีการสอนที่จูงใจที่จะทำให้การพูดภาษาอังกฤษเกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติ (เกศรา อินทะนนท์, 2556: 1) นอกจากนี้ปัญหาที่ทำให้การเรียนภาษาที่สองไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากสาเหตุที่ไม่รู้จะพูดอย่างไร กลัวพูดผิดและกลัวเสียหน้า (Brown, 2001) จากปัญหาและความสำคัญของการพูดภาษาอังกฤษ จึงจำเป็นต้องมีวิธีการจัดการเรียนการสอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกพูดภาษาอังกฤษผ่านวิธีการที่น่าสนใจ สนุกสนาน จูงใจ และสามารถช่วยพัฒนาความสามารถในการพูดได้อย่างแท้จริง การสอนภาษาอังกฤษที่เกิดคำถามและข้อปฏิบัติมากมายในการสอนแบบดั้งเดิมหรือการสอนไวยากรณ์ การแปล และการท่องจำ มาเป็นการเพิ่มโอกาสให้ผู้เรียนฝึกพูดภาษาอังกฤษมากขึ้นผ่านวิธีการสอนหลากหลายรูปแบบ รวมถึงกิจกรรมที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่สามารถนำไปสู่การพัฒนาความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษได้อย่างเป็นธรรมชาติ เช่น การสนทนา การอภิปราย การโต้วาที และกิจกรรมบทบาทสมมติ (Richards and Rodgers, 1986) จากแนวคิดดังกล่าวทำให้เห็นว่ามีกิจกรรมที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถการพูดภาษาอังกฤษมากมาย

ซึ่งหนึ่งในกิจกรรมที่นำมาใช้อย่างแพร่หลายก็คือ กิจกรรมบทบาทสมมติ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ช่วยผู้เรียนได้ฝึกพูดภาษาอังกฤษอย่างแท้จริง อีกทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนาน ผ่อนคลาย มีความคิดสร้างสรรค์ และมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมชั้นเรียน กิจกรรมบทบาทสมมติเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ไม่เป็นทางการและไม่มีโครงสร้างที่จะทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่าเป็นกฎที่ตายตัวเหมือนกับการเรียนรู้รูปแบบบรรยาย และให้ออกาสผู้เรียนในการแสดงออก (Adam and Mabusela, 2013: 489) นอกจากนี้ Harmer (1991); Krish (2001) ได้กล่าวถึงความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ คือการสอนอย่างเป็นขั้นตอน โดยการเริ่มจากการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนก่อนการแสดง เมื่อผู้เรียนมีความพร้อมก็จะเกิดความมั่นใจทั้งในด้านการใช้ภาษาและการแสดง หลังจากนั้นขั้นสุดท้ายของกิจกรรมบทบาทสมมติ ควรจะมีการอภิปรายร่วมกันเพื่อพูดถึงปัญหาต่าง ๆ ร่วมแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงในกิจกรรมครั้งต่อไป

สถาบันสอนภาษาเมืองไทย เป็นสถาบันที่เปิดสอนภาษาอังกฤษทั้งฟัง พูด อ่าน เขียน สำหรับเด็กและผู้ใหญ่ ทุกสาขาอาชีพ ผู้มาสมัครเรียนมีความต้องการเรียนเพื่อพัฒนาความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ผู้เรียนจะมีปัญหาหลักในการเรียนภาษาอังกฤษในห้องเรียนที่เคยได้เรียนมาด้อย ๆ กันคือ การเรียนไม่ได้เน้นการพูดภาษาอังกฤษในบริบทที่เป็นธรรมชาติ ถึงแม้บางครั้งรู้คำศัพท์และไวยากรณ์แต่ไม่สามารถพูดสื่อสารได้ จากปัญหาในการพูดภาษาอังกฤษของผู้เรียนและประสิทธิภาพของกิจกรรมบทบาทสมมติ จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่นำกิจกรรมดังกล่าวมาใช้เพื่อพัฒนาความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของผู้เรียน

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษก่อนและหลังเรียนโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ

เพื่อพัฒนาความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษ

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ
2. ตัวแปรตาม ได้แก่
 - 2.1 ความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษ
 - 2.2 ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ผู้เรียนที่เรียนในหลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ของสถาบันสอนภาษาเมืองไทย 3 ห้องเรียน จำนวน 45 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ผู้เรียนที่เรียนหลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ของสถาบันสอนภาษาเมืองไทย จำนวน 20 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ เพื่อนำมาใช้ในการวิจัยดังต่อไปนี้

1. แบบฝึกเพื่อพัฒนาความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษากรอบความสามารถทางด้านภาษาอังกฤษของสหภาพยุโรป (CEFR) เพื่อกำหนดขอบเขตของเนื้อหาความสามารถในการพูดของกลุ่มผู้ใช้ภาษาขั้นพื้นฐาน ระดับ A1-A2 ทำให้ได้หัวข้อที่ใช้ในการทำแบบฝึกจำนวน 4 หัวข้อคือ 1) Getting to know you 2) Talking about family 3) Leaving a message 4) Looking for a present

2. แผนการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ ที่สร้างขึ้นตามหลักทฤษฎีและขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติของ Harmer (1991); Krish (2001) จำนวน 4 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 8 ชั่วโมง ตามเนื้อหาในแบบฝึก เพื่อพัฒนาความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษ 4 หัวข้อ

3. แบบทดสอบความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติจำนวน 1 ชุด เพื่อใช้ทดสอบก่อนและหลังเรียน ผู้เรียนจับสลากเพื่อจับคู่ เลือกหัวข้อ และบทบาทของตนเอง และผู้เรียนทำการแสดงบทบาทตามสถานการณ์ที่ได้เพื่อเป็นการทดสอบก่อนเรียน (Pretest) หลังจากการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติทั้ง 4 บทเรียน (4 แผน) ผู้เรียนทดสอบหลังเรียน (Posttest) โดยวิธีการเดียวกันกับแบบทดสอบก่อนเรียน

4. แบบประเมินความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ ซึ่งเป็นการประเมินแบบแยกส่วนด้านความสามารถในการพูด ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษาและวิเคราะห์หัวข้อที่ใช้ในการประเมินการพูดที่นักวิชาการส่วนใหญ่กำหนดเป็นหัวข้อที่ใช้ในการประเมินการพูด หลังจากนั้นผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบประเมินความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ เป็นเกณฑ์การประเมิน 4 ด้าน คือ ด้านไวยากรณ์และคำศัพท์ (Grammar and Vocabulary) ด้านการออกเสียง (Pronunciation) ด้านความคล่องแคล่ว (Fluency) และด้านปฏิสัมพันธ์ในการสนทนา (Interactive Communication) แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ ระดับ 5 4 3 2 และ 1 คะแนน

5. แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ ตามแนวคิดทฤษฎีมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของ Likert (1961) โดยมีรายละเอียดการประเมิน 3 ด้านคือ 1) ด้านเนื้อหา 2) ด้านกิจกรรมบทบาทสมมติ และ 3) ด้านความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ

การเก็บและรวบรวมข้อมูล

การวิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. นำแบบทดสอบความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติไปทดสอบก่อนเรียนกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้เรียนที่เรียนหลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยให้ผู้เรียนจับสลากหัวข้อจาก 3 หัวข้อ

และแสดงบทบาทสมมติตามสถานการณ์ที่ตนเองได้รับเป็นคู่ โดยใช้เกณฑ์การประเมินความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติในการให้คะแนนเป็นรายบุคคล โดยกรรมการจำนวน 3 คน นำคะแนนของกรรมการทั้ง 3 คน มาหาค่าเฉลี่ยเพื่อเป็นคะแนนสอบก่อนเรียน และบันทึกคะแนนของแต่ละคนไว้

2. ดำเนินการทดลองตามแผนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ ซึ่งใช้ระยะเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง รวม 8 ชั่วโมง โดยมีขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนในแต่ละแผน 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 Pre Role Play เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เป็นการนำเข้าสู่ข้อมูลไม่ว่าจะเป็นตัวอย่างสถานการณ์ บทบาท คำศัพท์ ไวยากรณ์ แบบฝึกหัด รวมไปถึงกิจกรรมต่างๆ ที่ผู้เรียนจะสามารถฝึกฝนการใช้ภาษาอย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งกิจกรรมจะมีทั้งแบบเดี่ยว คู่ กลุ่ม และชั้นเรียน ดังนี้

Warm up – นำผู้เรียนเข้าสู่บทเรียนโดยการถามคำถาม หรือสร้างสถานการณ์ที่สอดคล้องกับบทเรียน เช่น การนำเสนอรูปภาพหรือเล่าเรื่อง เพื่อเป็นการดึงดูดความสนใจของผู้เรียนและเป็นการตรวจสอบความรู้พื้นฐานในเรื่องที่กำลังจะเรียน

Objectives and situations – แนะนำบทเรียนและวัตถุประสงค์ เริ่มบทเรียน โดยใช้ Pre Video เพื่อเป็นการให้สถานการณ์ มีการถามคำถามหรืออภิปรายเกี่ยวกับวิดีโอเพื่อตรวจสอบความเข้าใจในสถานการณ์ของผู้เรียน

Dialogue – ในบทสนทนาตัวอย่างจะมีการพูดคุยเกี่ยวกับบริบทที่สอดคล้องกับบทเรียน เช่น ถาม-ตอบ หรืออภิปรายเกี่ยวกับรูปภาพในบทสนทนา ในแต่ละบทสนทนาจะมีการให้ผู้เรียนฝึกฟังและฝึกอ่าน เพื่อสร้างความคุ้นเคยกับสถานการณ์ คำศัพท์ และรูปประโยคในเบื้องต้น

Vocabulary and Language Preparation - ในขั้นตอนนี้จะมีการแนะนำคำศัพท์ และภาษาที่สอดคล้องกับบทเรียน ผู้เรียนจะได้ฝึกการใช้คำศัพท์และภาษาผ่านการทำแบบฝึกหัด เช่น การเติมคำ ตอบคำถาม สร้างประโยค เป็นต้น

Role Play Preparation – กิจกรรมที่หลากหลายที่ใช้ในการเตรียมตัวก่อนการแสดงกิจกรรมบทบาทสมมติจะถูกรวบรวมไว้ในขั้นตอนนี้ ซึ่งกิจกรรมส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะของกิจกรรมย่อยของบทบาทสมมติ เพื่อให้ผู้เรียนได้คุ้นเคยกับการแสดงบทบาทจากกิจกรรมอย่างเป็นขั้นตอน ตัวอย่างกิจกรรมเช่น การ์ดเกม การ์ดบทบาท การสัมภาษณ์ อธิบายสิ่งต่างๆ และเรียบเรียงสถานการณ์ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 2 During Role Play ในขั้นตอนนี้ผู้เรียนจะได้ทำกิจกรรมบทบาทสมมติ โดยใช้ความรู้ที่ได้ฝึกจากขั้นตอนก่อนหน้ามาใช้สร้างบทบาทในสถานการณ์ที่กำหนดให้ ผู้เรียนสามารถคิดสร้างสรรค์สถานการณ์และบทบาทที่แสดงออกมาให้ดึงดูดความสนใจได้ด้วยตนเอง

ขั้นตอนที่ 3 After Role Play ในขั้นตอนนี้จะเป็นขั้นตอนของการสรุปกิจกรรมบทบาทสมมติที่เพิ่งเสร็จสิ้นไป โดยผู้สอนจะมีการให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกิจกรรมและ ตัวผู้แสดง สอบถามความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคระหว่างทำกิจกรรม รวมถึงข้อเสนอแนะจากตัวผู้เรียนเองเกี่ยวกับกิจกรรม และนำสิ่งเหล่านี้ไปเป็นแนวทางในการทำกิจกรรม ในครั้งต่อไป

3. ผู้เรียนสอบหลังเรียนโดยใช้วิธีการเดียวกับการทดสอบก่อนเรียน โดยให้ผู้เรียน จับสลากหัวข้อจาก 3 หัวข้อ และแสดงบทบาทสมมติตามสถานการณ์ที่ตนเองได้รับ โดยใช้เกณฑ์การประเมินความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษในการให้คะแนนเป็นรายบุคคล

4. ผู้เรียนทำแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ
5. นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบความสามารถในการพูด และแบบประเมินความพึงพอใจมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ
6. รายงานผลการวิจัยและสรุปผล

ผลการศึกษา

1. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของผู้เรียนหลังจากจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังผลการวิเคราะห์ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติของผู้เรียนหลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S.D.	D	t	df	p
ก่อนเรียน	20	7	7.80	5	-20.90*	18	0.00
หลังเรียน	20	12	6.65				

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของกลุ่มตัวอย่างหลังเรียนโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติเพื่อพัฒนาความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษ มีค่าเท่ากับ 12 ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนเรียนโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติที่มีค่าเท่ากับ 7 และคะแนนผลต่างเฉลี่ย (D) ระหว่างก่อนและหลังเรียนโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติมีค่าเท่ากับ 5 ค่าทดสอบ t มีค่าเท่ากับ -20.90 ($p < 0.05$) จากค่าสถิติดังกล่าวแสดงว่า ความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของกลุ่มตัวอย่างหลังเรียนโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติสูงกว่าความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษก่อนเรียนโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลคะแนนความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ดังผลการวิเคราะห์ในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ

ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ด้านเนื้อหา			
1) ความสอดคล้องของวัตถุประสงค์	3.95	0.60	มาก
2) ความน่าสนใจและทันสมัย	4.10	0.55	มาก

3) ความยากง่ายเหมาะสมกับระดับผู้เรียน	3.80	0.62	มาก
รวม	3.95	0.59	มาก
2. ด้านกิจกรรมบทบาทสมมติ			
4) ขั้นตอนการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม	4.55	0.51	มากที่สุด
5) สนุกสนาน ผ่อนคลาย กระตุ้นให้เกิดการอยากเรียน	4.80	0.41	มากที่สุด
6) ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม	4.25	0.72	มากที่สุด
รวม	4.53	0.55	มากที่สุด

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ (ต่อ)

3. ด้านความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษ			
7) มีความรู้ความเข้าใจ และมั่นใจในการพูดภาษาอังกฤษมากขึ้น	4.65	0.49	มากที่สุด
8) สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.60	0.60	มากที่สุด
9) เป็นแนวทางในการพัฒนาภาษาอังกฤษด้วยตนเอง	4.85	0.37	มากที่สุด
รวม	4.70	0.48	มากที่สุด
สรุปโดยรวม	4.39	0.54	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มผู้เรียนตัวอย่าง 20 คนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.54) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 และเมื่อพิจารณาความพึงพอใจแยกเป็นด้าน พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดและมาก โดยเรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยสุดได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ความพึงพอใจต่อความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.48) ลำดับที่ 2 ความพึงพอใจต่อกิจกรรมบทบาทสมมติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.55) และลำดับที่ 3 ความพึงพอใจต่อเนื้อหาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.59)

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเรื่อง ผลของการใช้กิจกรรมบทบาทสมมติในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษ ของผู้เรียนหลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร สามารถนำมาสรุปผลและอภิปรายได้ดังนี้

1. ความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษหลังเรียนโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก

1.1 วิธีการสอนพูดในขั้นตอนของกิจกรรมบทบาทสมมติที่ผู้วิจัยนำมาใช้ ช่วยเตรียมความพร้อมในการใช้ภาษาแก่ผู้เรียนทั้งด้านคำศัพท์ การออกเสียง และรูปประโยคที่จำเป็น ทำให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในการพูดก่อนนำไปใช้ในกิจกรรมบทบาทสมมติ นอกจากนั้นยังสามารถนำไปปรับใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันได้อีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ Harmer (1991) ที่ได้กล่าวถึงขั้นตอนการสอนพูดว่า ผู้สอนควรแนะนำและให้ความรู้เกี่ยวกับภาษา

ใหม่ให้ผู้เรียนไม่คุ้นเคย ให้ผู้เรียนเข้าใจความหมาย รูปแบบและวิธีใช้ เช่น การฝึกการออกเสียงที่ถูกต้อง โดยการให้ออกเสียงตาม การฝึกใช้คำศัพท์และรูปประโยคผ่านกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนฝึกใช้ภาษาเป็นต้น

1.2 กิจกรรมการฝึกพูดภาษาอังกฤษสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนฝึกใช้ภาษา เพื่อเพิ่มความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของผู้เรียนอย่างเช่นวิธี drilling ฝึกถาม-ตอบ ฝึกรูปประโยค และการถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนตอบ ช่วยแก้ไขการใช้ภาษาที่ไม่ถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับ Davies et al (อ้างใน Richard and Rogers, 1986) ที่กล่าวถึงการสอนพูดแบบ Situational Language Teaching ว่า ผู้เรียนฝึกความสามารถในการพูดโดยการออกเสียงตามทั้งแบบรายบุคคลและแบบกลุ่ม การฝึกให้ผู้เรียนถามคำถามและตอบคำถามโดยการให้ตัวอย่างและกระตุ้นให้ผู้เรียนพูดออกมา รวมถึงมีการแก้ไขข้อผิดพลาดในการพูดในขณะที่ฝึก เช่น การออกเสียง คำศัพท์ และรูปประโยคให้แก่ผู้เรียน

2. ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติเพื่อพัฒนาความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก

2.1 ขั้นตอนการสอนโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติที่ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้น 3 ขั้นตอนได้แก่ 1) ขั้นก่อนกิจกรรมบทบาทสมมติ 2) ขั้นกิจกรรมบทบาทสมมติ และ 3) ขั้นหลังกิจกรรมบทบาทสมมติ ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกเพื่อเตรียมความพร้อมและเกิดความมั่นใจในการใช้ภาษาอย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งสอดคล้องกับ Masson (2006) ที่กล่าวว่าถ้ากิจกรรมบทบาทสมมติถูกนำเสนออย่างถูกต้องเหมาะสมจะเป็นกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพในการกระตุ้นการเรียนรู้และทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์และใช้ภาษาอย่างเป็นธรรมชาติ

2.2 กิจกรรมบทบาทสมมติทำให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานในการแสดงบทบาท และเกิดความร่วมมือในการคิดสร้างสรรค์บทสนทนาของตนเองร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับ Ments (1989) ที่กล่าวว่ากิจกรรมบทบาทสมมติทำให้ผู้เรียนได้แสดงออกถึงความรู้สึกที่ซ่อนอยู่ และเกิดปฏิสัมพันธ์กันในกลุ่ม และ คັນสนะ มูลทาดิ (2558) ที่กล่าวว่ากิจกรรมบทบาทสมมติทำให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนาน เกิดความมั่นใจในการใช้ภาษา ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และการแก้ปัญหา และเกิดความสามัคคีในกลุ่มเพื่อร่วมชั้นเรียน

จากข้อสรุปและการอภิปรายผลการวิจัยทำให้เห็นได้ว่า กิจกรรมบทบาทสมมติส่งผลต่อความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษของผู้เรียน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นกลุ่มผู้ใหญ่วัยทำงานที่มีภาระหน้าที่จากงานแต่ยังคงมีความมุ่งมั่นที่จะเรียนเพื่อพัฒนาความสามารถในการพูด นอกจากนี้ยังให้ความร่วมมือในชั้นเรียนและทำกิจกรรมระหว่างการจัดการเรียนการสอนอย่างตั้งใจ อาจเนื่องมาจากกิจกรรมบทบาทสมมติเป็นกิจกรรมที่ผ่อนคลาย สนุกสนาน ซึ่งมีความแตกต่างจากการเรียนการสอนแบบที่ผู้เรียนได้เรียนมา และขั้นตอนการจัดกิจกรรมเป็นไปอย่างมีระบบเพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เรียนในการใช้ภาษา จึงทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาความสามารถในการพูดและมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมบทบาทสมมติที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติดังนี้

1. การจัดการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติเพื่อพัฒนาความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษในบทเรียนควรมีเวลาในการจัดกิจกรรมมากขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกการใช้ภาษาได้อย่างเต็มที่ในขั้นก่อนกิจกรรม ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานและเกิดความมั่นใจมากขึ้นในขณะทำกิจกรรมบทบาทสมมติ

2. กลุ่มผู้เรียนขนาดใหญ่ ควรมีผู้ช่วยในการจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนมีผู้คอยช่วยเหลือและให้คำแนะนำอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะกลุ่มผู้เรียนที่ความสามารถทางด้านภาษาระดับพื้นฐาน เพราะผู้เรียนกลุ่มนี้ต้องการความช่วยเหลือเป็นอย่างมากในการฝึกกิจกรรมต่างๆ จะทำให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมในการร่วมทำกิจกรรมในชั้นเรียนมากขึ้น

3. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการใช้กิจกรรมบทบาทสมมติที่ออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการร่วมกับเกมหรือกิจกรรมการพูดอื่นๆ ที่จะช่วยทำให้ผู้เรียนได้ฝึกภาษาเพื่อเป็นการเพิ่มความมั่นใจในการใช้ภาษาของผู้เรียนมากขึ้น

รายการอ้างอิง

เกศรา อินทะนนท์. (2556). **ทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ TGT.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

คันสนะ มูลทาดี. (2558). **การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยวิธีแสดงบทบาทสมมติ.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ประยุกต์การสอนภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

Adams, J. D. and Mausela, M. S. (2013). "Employing Role-playing in Teaching and Learning: A Case of Higher Education". *South African Journal of Higher Education*, Volume 27, Issue 3, January 2013, pp. 489.

Brown, H. (2001). *Teaching by Principle an Interactive Approach to Language Pedagogy*. San Francisco: Longman.

Krish, P. (2001). "A Role Play Activity with Distance Learners in an English Language Classroom." *National University of Malaysia, Bangui, Malaysia. The Internet TESL Journal*, 7, 7(July 2001).

Harmer, J. (1991). *The Practice of English Language Teaching*. London: Longman.

Harmer, J. (2008). *The Practice of English Language Teaching*. 3rd Ed. London: Longman.

Likert, R. A. (1961). *New Patterns of Management*. New York: McGraw-Hill Book Company Inc.

Mason P. (2006). "New approaches to role-play in the communication classroom." *Nanzan Junior College Journal*, 34, 89-108.

Ments, V. M. (1986). *The Effect Use of Role Play: practical techniques for improving learning*. London: Kogan Page.

Richards, C and Rodgers, S. (1986). *Approaches and Methods in Language Teaching*. Cambridge University Press.

การรับรู้ด้านคุณภาพและการบริการที่มีต่อทัศนคติในการส่งผลต่อความภักดีต่อแบรนด์ของมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่งของนักศึกษา Gen Z

Perceived Quality and Service affecting to attitude of Gen Z's Private University Brand Loyalty

โอฬาร เลิศศักดิ์นรินทร์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีต่อแบรนด์ของมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่งของนักศึกษา Gen Z กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ตอบแบบสอบถามในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยเอกชน จำนวน 492 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา ซึ่งได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุใช้เพื่อทดสอบสมมติฐาน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน 5,001-10,000 บาท โดยผู้ปกครองเป็นผู้ชำระค่าเทอมให้ ส่วนใหญ่ รู้จักมหาวิทยาลัยเอกชนจากสื่อสังคมออนไลน์ และเดินทางมามหาวิทยาลัยโดยรถส่วนตัว ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วยตัวแปรอิสระ ได้แก่ การรับรู้คุณภาพ การให้บริการ การรับรู้ด้านความสะดวกสบาย และ ด้านพื้นที่ให้บริการ ตัวแปรตาม ได้แก่ ความภักดีต่อแบรนด์ของมหาวิทยาลัยเอกชน โดยมีทัศนคติเป็นตัวแปรส่งผ่าน ผลการวิจัยสอดคล้องกับสมมติฐานทุกข้ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

คำสำคัญ: การรับรู้คุณภาพการให้บริการ, การรับรู้ด้านความสะดวกสบาย, พื้นที่ให้บริการ, ความภักดีต่อแบรนด์

Abstract

This research aimed to explore factors affecting Gen Z's private university brand loyalty. The questionnaires were distributed to 492 private university students using purposive sampling. The statistical analyses consisted of descriptive statistics (mean and standard deviation) and multiple regression analysis was used to test the hypotheses. Most respondents were female, with income between 5,001-10,000 baht per month, whose parents finance the study, knew the private university from social media and travelled to the university by private car. The independent variables consisted of perceived quality, perceived convenience and services cape. The dependent variable was brand loyalty and attitude was the mediator. The result showed the statistically significant relationships between the variables at .05.

Keywords: Perceived Quality, Perceived Convenience, Servicescape, Brand loyalty

บทนำ

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยเอกชนหลากหลายแห่งได้แข่งขันกันมากขึ้น สาเหตุสำคัญประการแรกมาจากสภาพที่ประเทศไทยกำลังเริ่มต้นเข้าสู่สังคมสูงวัย เนื่องจากอัตราการเกิดน้อยลง ปัจจุบันมีอัตราการเกิดของเด็กอยู่ที่ 600,000-700,000 คน ซึ่งน้อยกว่าอัตราการเกิดของเด็กเมื่อประมาณ 30 ปีก่อน ซึ่งมีจำนวนเด็กเกิดเกิน 1,000,000 คน และสาเหตุประการที่สองคือ นักเรียนในปัจจุบันมีทางเลือกมากมายเช่น ระบบรับตรง หรือ โควตาพิเศษจากมหาวิทยาลัยเอกชนต่างๆ ซึ่งส่งผลให้มหาวิทยาลัยเอกชนหันมาสร้างจุดเด่นและลงทุนงบประมาณทำสื่อการประชาสัมพันธ์เพื่อดึงดูดนักเรียนให้เข้ามาสมัครเรียน โดยที่หลายๆมหาวิทยาลัยพยายามสร้างเรื่อง **Brand Positioning** ให้โดดเด่นแตกต่างจากคู่แข่งรายอื่นๆ (เดอะแมทเทอร์คอทซีโอ, 2560)

นักเรียนในปัจจุบันที่สมัครเข้ามาเรียนในมหาวิทยาลัยเอกชนนั้นเป็นกลุ่มเด็กที่เกิดในช่วงปีระหว่าง 540-2553 หรือเรียกกันว่ายุค **Gen Z** ซึ่งปัจจุบันกลุ่ม **Gen Z** ที่โตที่สุดก็อายุอยู่ที่ 22 ปี ซึ่งถือว่าพร้อมที่เข้าสู่ตลาดแรงงานแล้ว (แบรนดบูฟเฟต์คอทไอเอนคอททีเอส, 2561) พฤติกรรมของประชากรยุค **Gen Z** นั้นสามารถรับข่าวสารได้อย่างรวดเร็วและนิยมซื้อสินค้าผ่านทาง **E-commerce** เนื่องจากเติบโตมากับเทคโนโลยี และเป็นกลุ่มที่มีอำนาจการซื้อสูง และนิยมซื้อสินค้าเพื่อสร้างความสุขให้กับตนเอง การทำการตลาดที่แหวกแนวหรือวิธีใหม่ๆจะดึงดูดความสนใจให้ประชากร **Gen Z** เป็นอย่างมากด้วยซึ่งจะส่งผลต่อการสร้างความผูกพันและการภักดีต่อแบรนดอีกด้วย (กรุงศรีคอทคอม, 2561)

นักศึกษาในกลุ่ม **Gen Z** นี้จึงเป็นที่น่าสนใจและจับตามองจากนักการตลาดรุ่นใหม่เป็นอย่างมาก รวมถึงเป็นกลุ่มเป้าหมายที่น่าสนใจของมหาวิทยาลัยด้วยเช่นกัน (สาระดีดีคอทคอม, 2561)

ความจงรักภักดีต่อตราสินค้านั้นสามารถเกิดขึ้นได้จากทัศนคติซึ่งส่งผลมาจากหลากหลายปัจจัยเช่น คุณภาพการให้บริการ ความสะดวกในการเดินทาง และหลักฐานทางกายภาพ เป็นต้น โดย ญัฐนนท์ ชวัญทอง (2562) พบว่ากระบวนการให้บริการ และ คุณภาพการให้บริการมีผลต่อความจงรักภักดีของผู้เข้าพักโรงแรม 5 ดาว ในเขตกรุงเทพมหานคร

ดังนั้นในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงสนใจและได้ศึกษาถึงปัจจัยด้านต่างๆ ได้แก่ การรับรู้ในคุณภาพการบริการ, ความสะดวกในการเดินทาง และ หลักฐานทางกายภาพของมหาวิทยาลัย ซึ่งส่งผลต่อทัศนคติของนักศึกษา ยุค **Gen Z** และเกิดพฤติกรรมความภักดีต่อแบรนดมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง เพื่อเป็นประโยชน์ในการทำความเข้าใจกับทัศนคติของนักศึกษาต่อการสร้างความภักดีต่อแบรนดของมหาวิทยาลัยเอกชน รวมถึงการปรับตัวของมหาวิทยาลัยเอกชนในด้านต่างๆ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของนักศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาว่าปัจจัยด้านการรับรู้คุณภาพการให้บริการ ความสะดวกในการเดินทาง และ หลักฐานทางกายภาพของมหาวิทยาลัย ส่งผลต่อทัศนคติของนักศึกษายุค **Gen Z** และเกิดพฤติกรรมความภักดีต่อแบรนดของมหาวิทยาลัยเอกชน หรือไม่

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

ในส่วนของกรอบทบทวนวรรณกรรมนั้น แนวคิดด้านการรับรู้คุณภาพการให้บริการ Klementova, Zavadsky & Zavadska (2015) ได้ให้ความหมายว่า คุณภาพการบริการ ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญในการวัดความพึงพอใจ และการกลับมาซื้อผลิตภัณฑ์ รวมไปถึงการใช้บริการซ้ำ ซึ่งคุณภาพการให้บริการประกอบด้วย

1. บุคลากรมีความสนใจและพร้อมช่วยเหลือ
2. บุคลากรมีความสุภาพต่อผู้รับบริการ
3. ผู้ให้บริการมีความตั้งใจต่อการให้บริการ
4. บุคลากรมีความตั้งใจต่อการรับบริการ

แนวคิดด้านความสะดวกสบายในการเดินทาง Vuchic (1979) ได้ศึกษาถึงระบบขนส่งมวลชนที่มีประสิทธิภาพว่าพิจารณาถึงความต้องการและการตอบสนองของผู้โดยสารผู้ให้บริการ และชุมชนสังคมด้านผู้โดยสารประกอบด้วย 1. ความสามารถในการเดินทางของผู้เดินทาง (Availability) ได้แก่ ความสามารถในการเข้าถึงได้ง่ายของสถานีขนส่ง 2. ความตรงต่อเวลาของผู้เดินทาง (Punctuality) ระบบขนส่งจะต้องมีความตรงต่อเวลา มีตารางกำหนดเวลาที่แน่นอน ความถี่ในการให้บริการความเที่ยงตรงของการบริการ 3. เวลาในการเดินทาง (Speed/ Travel Time) เวลาในการเดินทางจนถึงปลายทางอย่างสมบูรณ์ 4. ความสะดวกสบายของยานพาหนะ หมายถึง มีที่นั่งมีเครื่องปรับอากาศสะอาด มีอุณหภูมิที่เหมาะสม มีการบำรุงรักษาที่ดีทั้งของสภาพรถและสถานีผู้โดยสาร

แนวคิดด้านพื้นที่ให้บริการ Bitner (1992) ได้ให้ความหมายของพื้นที่ให้บริการ ว่าเป็นการอธิบายการออกแบบ การตกแต่งและการจัดวางผังต่างๆของสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และคำนึงถึงคุณภาพของการบริการให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้บริโภคในการประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการบริการ แนวคิดด้านทัศนคติ สร้อยตระกูล (ตีวานนท์) อรรถมานะ (2541) ให้ความหมายของทัศนคติไว้ว่า ทัศนคติ คือ ผลผสมผสานระหว่างความนึกคิด ความเชื่อ ความคิดเห็น ความรู้ และความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด คนใดคนหนึ่ง สถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ๆ และความรู้สึกเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมใด พฤติกรรมหนึ่งขึ้น

แนวคิดด้านความภักดีต่อตราสินค้า Aker (1996) อธิบายไว้ว่าคุณค่าของตราสินค้านั้นมีองค์ประกอบ 5 ส่วนด้วยกัน 1. การรู้จักชื่อตราสินค้า (Brand Name Awareness) เป็นจุดเริ่มต้นพฤติกรรมซื้อ 2. คุณภาพที่รับรู้ได้ (Perceived Quality) คือ ความรู้สึกของผู้บริโภคที่รับรู้คุณภาพโดยรวมหรือคุณภาพที่เหนือกว่าสินค้าตราอื่นของตราสินค้าใดสินค้าหนึ่ง 3. ภาพลักษณ์การเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับตราสินค้า (Brand Associations) คือ ความประทับใจต่อตราสินค้า โดยเป็นการรับรู้ที่ไม่ได้พิจารณาจาก โลโก้ หรือ บรรจุหีบห่อ เพียงอย่างเดียวแต่มาจากการโฆษณา การสื่อสารแบบปากต่อปาก 4. ความภักดีต่อตราสินค้า (Brand Loyalty) คือ การแสดงต่อการยึดมั่นของผู้บริโภคต่อตราสินค้า ซึ่งจะช่วยให้เรื่องของการลดต้นทุนทางการตลาด และ สร้างอำนาจทางการค้า 5. สินทรัพย์ประเภทอื่นๆของตราสินค้า (Other Proprietary Brand Assets) เช่น สิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า สิ่งเหล่านี้เป็นสินทรัพย์ที่มีค่าซึ่งช่วยปกป้องตราสินค้าจากคู่แข่งได้

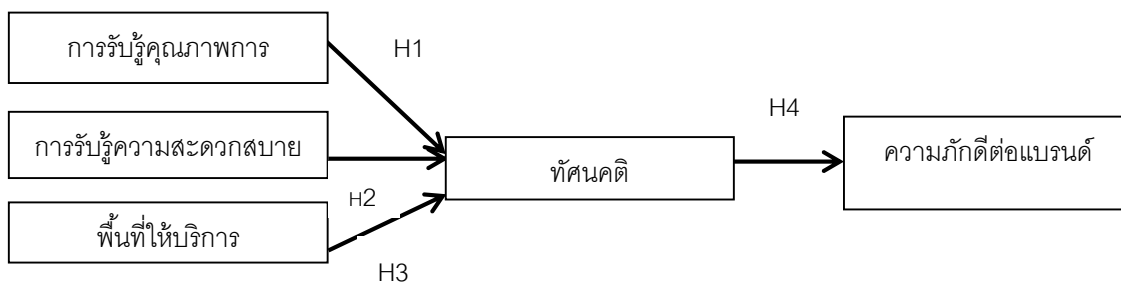
Watson IV, Beck, Henderson & Palmatier (2015) ให้ความหมายเกี่ยวกับความภักดีว่า ความจงรักภักดีของลูกค้าเป็นพฤติกรรมซึ่งแสดงให้เห็นโดยการซื้อซ้ำ และพฤติกรรมอุปถัมภ์ และความจงรักภักดีทางทัศนคติซึ่งเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางจิตวิทยาของลูกค้า ซึ่งงานวิจัยชิ้นนี้ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ดังนี้

H1: การรับรู้คุณภาพการให้บริการส่งผลต่อทัศนคติ โดยอ้างอิงจากบทความของ นุชทยา เลิศพร (2562) ได้ศึกษาอิทธิพลการรับรู้ด้านคุณภาพสินค้า คุณภาพการให้บริการ และการรับรู้คุณค่าด้านราคาที่มีต่อความจงรักภักดีของลูกค้า กรณีศึกษาร้านอาหารไก่ทอดแบรนด์ต่างประเทศในเซตริงสิต ปทุมธานี และบทความของ ณัฐกานต์ เตียววัฒนานนท์ (2562) ได้ศึกษาการรับรู้คุณค่าตราสินค้า ความไว้วางใจ และคุณภาพการบริการส่งผลต่อการตั้งใจซื้อซ้ำของผู้บริโภคร้านอาหารประเภทชาบูในเขตกรุงเทพมหานคร

H2: การรับรู้ความสะดวกสบายส่งผลต่อทัศนคติ โดยอ้างอิงจากบทความของ ธาวิตตา จันทรวินุกูล (2562) ได้ศึกษาพื้นที่ให้บริการ การรับรู้ความง่ายในการเดินทางและการรับรู้ประโยชน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าช้ขมงานแสดงสินค้า ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยการรับรู้ความง่ายในการเดินทางส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าช้ขมงานแสดงสินค้า

H3: พื้นที่ให้บริการส่งผลต่อทัศนคติ โดยอ้างอิงจากบทความของ อธิธิ เหล่าชูชีพ (2563) ได้ศึกษาคุณภาพการบริการของพนักงาน พื้นที่ให้บริการและทำเลที่ตั้งส่งผลต่อความตั้งใจเข้าใช้ร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านพื้นที่ให้บริการส่งผลต่อความตั้งใจเข้าใช้ร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ และบทความของ ธาวิตตา จันทรวินุกูล (2562) ได้ศึกษาพื้นที่ให้บริการ การรับรู้ความง่ายในการเดินทางและการรับรู้ประโยชน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าช้ขมงานแสดงสินค้า ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยการรับรู้ความง่ายในการเดินทางส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าช้ขมงานแสดงสินค้า

H4: ทัศนคติส่งผลต่อความภักดีต่อแบรนด์ โดยอ้างอิงจากบทความของ ศิวพร เขียมกระโทก (2562) ได้ศึกษาอิทธิพลของคุณภาพการให้บริการ ความไวเนื้อเชื้อใจ และการรับรู้คุณค่าที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้า: กรณีศึกษาของร้านค้าหลาย ในเซตปทุมธานี พบว่า คุณภาพการให้บริการ ความไวเนื้อเชื้อใจ และการรับรู้คุณค่าส่งผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้า และบทความของ ศรัณย์กร อัครนนท์จิรเมธ (2558) ได้ศึกษาอิทธิพลของมูลค่าที่รับรู้ และคุณภาพการให้บริการที่มีต่อความไวเนื้อเชื้อใจ ความพึงพอใจ การบอกต่อ และการกลับมาใช้ซ้ำของผู้ใช้บริการ Fitness แห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเกิดเป็นกรอบแนวคิดวิจัยดังนี้

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) ประชากรที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้คือกลุ่มนักศึกษาในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ซึ่งมีอายุระหว่าง 18-20 ปี เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ที่มาจากการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 10

หลากหลายคณะวิชาเนื่องจากเป็นวิชาพื้นฐานจึงเป็นการเรียนรวมกัน ซึ่งจัดเป็นกลุ่มประชากรที่อยู่ในช่วง Gen Z ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างนั้นได้ใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) โดยเก็บแบบสอบถามจากนักศึกษาในมหาวิทยาลัยกรุงเทพผ่านทางระบบ Google Form จำนวน 200 คน เพื่อนำมาหาค่าความเชื่อมั่นทางสถิติ ซึ่งจำนวนกลุ่มตัวอย่างนี้มาจากการพิจารณาจำนวนโดยตัวผู้วิจัยเอง และเป็นกลุ่มตัวอย่างในชั้นทดลองเก็บ ผู้ตอบแบบสอบถามจะต้องตอบคำถามทุกข้อในรูปแบบของมาตราส่วนประมาณค่า มี 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ ระดับความคิดเห็น 5 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง , ระดับความคิดเห็น 4 หมายถึง เห็นด้วย, ระดับความคิดเห็น 3 หมายถึง ปานกลาง , ระดับความคิดเห็น 2 หมายถึง ไม่เห็นด้วย และระดับความคิดเห็น 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ในส่วนของการทดสอบความเชื่อมั่น ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของ ครอนบัคอัลฟา (Cronbach's Alpha) ผลการทดสอบอยู่ในระดับที่ 0.851 ถึง 0.928 ซึ่งเป็นค่าความเชื่อมั่นที่ยอมรับได้ อ้างอิงจาก Maholta (2007)

ตารางที่ 1 จำนวนตัวแปรและค่าครอนบัค อัลฟา (Cronbach's Alpha)

ตัวแปร	จำนวน	Cronbach's α
ด้านคุณภาพในการบริการ 1.ท่านคิดว่าบุคลากรมีความสนใจและพร้อมช่วยเหลือท่าน 2.ท่านคิดว่าบุคลากรมีความสุภาพต่อท่าน 3.ท่านคิดว่าอาจารย์ผู้สอนให้ความตั้งใจกับการสอน 4.ท่านคิดว่าอาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่ตั้งใจให้อยากเรียน ดัดแปลงคำถามจากบทความของ Bo Meng & Kyuhwan Choi (2017)	4	.872
ด้านความสะดวกสบาย 1.ท่านใช้เวลาไม่นานในการเดินทางไปมหาวิทยาลัย 2.ท่านกลับที่พักได้ในเวลาอันรวดเร็วจากมหาวิทยาลัย 3.ท่านไม่จำเป็นต้องใช้เวลาในการรอรถนานๆ เพื่อเดินทางไปยังมหาวิทยาลัย	4	.891

<p>4.ท่านสามารถคำนวณเวลาไปกลับมหาวิทยาลัยได้ ทำให้ท่านบริหารเวลาได้ลงตัว</p> <p>ตัดแปลงคำถามจากบทความของ Marie-Christine Gahinet & Gérard Cliquet (2018)</p>		
<p>ด้านหลักฐานทางกายภาพ</p> <p>1.บรรยากาศในห้องเรียนดูสดใส</p> <p>2.บรรยากาศของการตกแต่งห้องเรียนดูทันสมัย</p> <p>3.สภาพของห้องเรียนดูสะอาด</p> <p>4.มหาวิทยาลัยมีสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างเพียงพอ</p> <p>ตัดแปลงคำถามจากบทความของ Bo Meng & Kyuhwan Choi (2017)</p>	4	.851
<p>ด้านทัศนคติ</p> <p>1.ท่านรู้สึกว่าคุณได้ตัดสินใจอย่างถูกต้องแล้วที่เลือกศึกษาในมหาวิทยาลัยกรุงเทพ</p> <p>2.ท่านรู้สึกได้ว่ามหาวิทยาลัยกรุงเทพได้ให้สิ่งที่ท่านต้องการทุกอย่างที่ท่านคาดหวังว่าจะได้จากการเรียนในมหาวิทยาลัย</p> <p>3.ท่านมีความรู้สึกที่ดีต่อการที่ได้ศึกษาในมหาวิทยาลัยกรุงเทพ</p> <p>4.ท่านชอบหลักสูตรของมหาวิทยาลัยกรุงเทพ</p> <p>ตัดแปลงจากคำถามจากบทความของ Patricia Martínez & Ignacio Rodríguez del Bosque (2013)</p>	4	.899
<p>ด้านความภักดี</p>	5	.928

<p>1.ท่านรู้สึกว่าการเลือกเรียนที่มหาวิทยาลัยกรุงเทพเป็นการเลือกที่ฉลาด</p> <p>2.หากมีบุคคลอื่นมาปรึกษาท่าน เรื่องการเลือกสถานศึกษาในระดับอุดมศึกษาท่านจะแนะนำมหาวิทยาลัยกรุงเทพ</p> <p>3.หากท่านจะเลือกศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ท่านจะเลือกมหาวิทยาลัยกรุงเทพเป็นอันดับแรก</p> <p>4.หากเปรียบเทียบกับมหาวิทยาลัยเอกชนอื่นๆ ท่านคิดว่ามหาวิทยาลัยกรุงเทพคือมหาวิทยาลัยอันดับหนึ่งเสมอ</p> <p>5.ท่านคิดว่าการเลือกศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยกรุงเทพทำให้ท่านคุ้มค่าเงินและเวลา</p> <p>ดัดแปลงคำถามจากบทความของ Bo Meng & Kyuhwan Choi (2017) และ Patricia Martínez & Ignacio Rodríguez del Bosque (2013)</p>		
--	--	--

ผลการวิจัย

สำหรับการเก็บข้อมูลปฐมภูมินั้น ทั้งหมดได้เก็บจากแบบสอบถามที่ส่งให้กลุ่มตัวอย่างผ่านทาง Google form ทั้งหมด 492 คน กระบวนการเก็บใช้เวลา 2 เดือน (ตั้งแต่มิถุนายน-สิงหาคม 2561)

จากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 492 คน ส่วนใหญ่แล้วเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 53.9 ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนที่ 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 49.4 มีวิธีการชำระค่าเทอมโดยผู้ปกครองเป็นผู้ชำระให้ คิดเป็น ร้อยละ 81.5 ส่วนใหญ่ รู้จักมหาวิทยาลัยจากสื่อสังคมออนไลน์ คิดเป็นร้อยละ 56.1 ส่วนใหญ่เดินทางมามหาวิทยาลัยโดยรถส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 37.4

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีต่อแบรนด์มหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่งของนักศึกษา Gen Z โดยผู้วิจัยได้เลือกสถิตินำมาใช้ในการวิเคราะห์ดังกล่าวได้แก่ การวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 2 แสดงค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อความภักดีต่อแบรนด์มหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่งของนักศึกษา Gen Z

สมมติฐาน	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	ผลการทดสอบสมมติฐาน
	B	Std. Error	Beta			
H1	.365	.045	.306	8.068	.000	สอดคล้อง
H2	.066	.026	.088	2.547	.011	สอดคล้อง
H3	.464	.039	.473	11.941	.000	สอดคล้อง
H4	.845	.025	.837	33.792	.000	สอดคล้อง

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1 การรับรู้คุณภาพการให้บริการมีอิทธิพลต่อทัศนคติ ซึ่งสอดคล้องกับบทความวิจัยบทความของ นุชทยา เลิศพร (2562) และบทความของ ณัฐกานต์ เตียววัฒนานนท์ (2562) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2 การรับรู้ความสะดวกสบายมีอิทธิพลต่อทัศนคติมีความสอดคล้องกัน ซึ่งสอดคล้องกับบทความวิจัยของ ธารธิดา จันทร์วีณกุล (2562) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 3 พื้นที่ให้บริการมีอิทธิพลต่อทัศนคติมีความสอดคล้องกัน ซึ่งสอดคล้องกับบทความวิจัยของ อธิธิ เหล่าชูชีพ (2563) และสอดคล้องกับบทความวิจัยของ ธารธิดา จันทร์วีณกุล (2562) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 4 ทัศนคติมีอิทธิพลต่อความภักดีต่อแบรนด์ ซึ่งสอดคล้องกับบทความวิจัยของ ศิวพร เทียมกระโทก (2562) และสอดคล้องกับบทความวิจัยของ ศรัณย์กร อัครนนท์จิรเมธ (2558) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ซึ่งผลการทดสอบสมมติฐานทั้งหมดได้ตอบวัตถุประสงค์ของงานวิจัยที่ต้องการศึกษาปัจจัยด้านการรับรู้คุณภาพการให้บริการ ความสะดวกในการเดินทาง และ หลักฐานทางกายภาพของมหาวิทยาลัย ซึ่งส่งผลต่อทัศนคติของนักศึกษายุค Gen Z และเกิดพฤติกรรมความภักดีต่อแบรนด์ของมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง จากงานวิจัยพบว่าค่า R^2 ของ ปัจจัยด้านการรับรู้คุณภาพการให้บริการ ความสะดวกในการเดินทาง และ หลักฐานทางกายภาพของมหาวิทยาลัย ซึ่งส่งผลต่อทัศนคติ มีค่าร้อยละ 55 ซึ่งแสดงให้เห็นว่ายังมีปัจจัยอื่นๆอีกร้อยละ 45 ที่ส่งผลต่อทัศนคติ และปัจจัยด้านทัศนคติที่ส่งผลต่อความภักดีต่อแบรนด์ของมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง มีค่า R^2 ที่ร้อยละ 70 แสดงให้เห็นว่ายังมีปัจจัยอื่นๆอีกร้อยละ 30 ที่ส่งผลต่อความภักดีต่อแบรนด์ของมหาวิทยาลัยเอกชน

ตารางที่ 3 แสดงค่า R² ของ ปัจจัยด้านการรับรู้คุณภาพการให้บริการ ความสะดวกในการเดินทาง และ หลักฐานทางกายภาพของมหาวิทยาลัย ซึ่งส่งผลต่อทัศนคติ

Model	R	R Square
1	.745 ^a	.555

ตารางที่ 4 แสดงค่า R² ของปัจจัยด้านทัศนคติที่ส่งผลต่อความภักดีต่อแบรนด์ของมหาวิทยาลัยเอกชน

Model	R	R Square
1	.837 ^a	.700

บทสรุป

งานวิจัยนี้ได้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา และสามารถสรุปได้ว่าปัจจัยด้านการรับรู้คุณภาพการให้บริการ ความสะดวกในการเดินทาง และ หลักฐานทางกายภาพของมหาวิทยาลัย ส่งผลต่อทัศนคติของนักศึกษายุค Gen Z และเกิดพฤติกรรมการภักดีต่อแบรนด์ของมหาวิทยาลัยเอกชนจริง โดยดูจากผลทดสอบสมมติฐานทุกข้อแสดงให้เห็นว่า ตัวแปรต้นมีอิทธิพลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และสามารถนำไปเป็นประโยชน์ได้ดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า การรับรู้คุณภาพการให้บริการมีอิทธิพลต่อความจงรักภักดีต่อแบรนด์ที่ส่งผ่านจากทัศนคติ ผู้วิจัยเสนอแนะให้มหาวิทยาลัยเอกชนควรดำเนินการมุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพผู้สอนให้ดียิ่งขึ้นรวมถึงทำการอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการสอนและการตั้งใจผู้สอน และส่งเสริมการศึกษาต่อเพื่อเพิ่มพูนทักษะความรู้ให้มากขึ้นเพื่อที่จะเกิดการบอกต่อของนักศึกษาหรือศึกษาต่อในระดับปริญญาโทและเอกต่อไป

2. จากผลการวิจัยพบว่า การรับรู้ความสะดวกสบายมีอิทธิพลต่อความจงรักภักดีต่อแบรนด์ที่ส่งผ่านจากทัศนคติ ผู้วิจัยเสนอแนะให้มหาวิทยาลัยเอกชนควรดำเนินการทำการประชาสัมพันธ์เรื่องช่องทางในการเดินทางมามหาวิทยาลัยให้มากขึ้นเพื่อให้นักศึกษาและรวมถึงผู้ที่สนใจจะเข้ามาศึกษาในอนาคตได้มองเห็นถึงความสะดวกสบายและความครอบคลุมของการเดินทางโดยการขนส่งของสาธารณะ รวมถึงการคำนวณระยะเวลาในการเดินทางได้ ซึ่งความสะดวกสบายนี้ผู้วิจัยมองว่าจะช่วยสร้างความภักดีต่อผู้ที่กำลังศึกษาและอยากจะศึกษาต่อในอนาคต

3. จากผลการวิจัยพบว่า พื้นที่ให้บริการมีอิทธิพลต่อความจงรักภักดีต่อแบรนด์ที่ส่งผ่านจากทัศนคติ ผู้วิจัยเสนอแนะให้มหาวิทยาลัยเอกชนควรดำเนินการทำการปรับปรุงและพัฒนาห้องเรียนให้ดูทันสมัยและบรรยากาศโดยรอบในมหาวิทยาลัยให้ดูน่าเรียนมากยิ่งขึ้น เพราะการสร้างบรรยากาศและการรักษาความสะอาดจะเป็นจุดที่สร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันให้กับแบรนด์ของมหาวิทยาลัยเอกชน และผู้เข้าศึกษาเมื่อรับรู้ได้ถึงความสะดวกสบายนี้จะเกิดทัศนคติที่ดีและส่งผลต่อความภักดีของแบรนด์ของมหาวิทยาลัย

ในอนาคตผู้วิจัยแนะนำให้ศึกษาตัวแปรอื่นๆ ที่อาจเกี่ยวข้องต่อความภักดีของแบรนด์ เช่น ความไว้วางใจ และการรับรู้คุณค่า เนื่องจากปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีต่อแบรนด์ยังคงมีอีกหลายปัจจัย ซึ่งจะช่วย

ให้เข้าใจถึงความความภาคภูมิใจต่อแบรนด์ของนักศึกษา Gen Z มากขึ้น และจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนทางการตลาดที่จะสร้างความยั่งยืนให้ธุรกิจมหาวิทยาลัย

เอกสารอ้างอิง

กรุงศรีคอตคอม. (2561). 6 สิ่งที่ต้องรู้เมื่อบุกตลาด GenZ. สืบค้นจาก

<https://www.krungsri.com/bank/th/plearn-plearn/6-techniques-to-approach-gen-z.html>.

เดอะแมทเทอร์คอตซีไอ. (2560). วิฤติมหาวิทยาลัยไทย เมื่อสถาบันการศึกษาทำสงครามแย่งชิงนักเรียนเพื่อการอยู่รอด. สืบค้นจาก <https://thematter.co/social/war-of-thai-university/25611>.

ณัฐกานต์ เตียววัฒนา. (2562). การรับรู้คุณค่าตราสินค้า ความไว้วางใจ และคุณภาพการบริการ ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำของผู้บริโภคร้านอาหารประเภทชาบูในเขตกรุงเทพมหานคร. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. 52 หน้า.

ณัฐนนท์ ขวัญทอง. (2562). การศึกษาข้อมูลส่วนบุคคล กระบวนการ และคุณภาพการให้บริการที่มีผลต่อการจงรักภักดีผู้เข้าพักโรงแรม 5 ดาว ในเขตกรุงเทพมหานคร. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. 44 หน้า.

ธรรริดา จันทร์วิบูล. (2562). พื้นที่ให้บริการ การรับรู้ความง่ายในการเดินทาง และการรับรู้ประโยชน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจ เข้าชมงานแสดงสินค้า. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. 62 หน้า.

นุชทยา เลิศพร. (2562). อิทธิพลการรับรู้ด้านคุณภาพสินค้า คุณภาพการให้บริการ และการรับรู้คุณค่าด้านราคาที่มีต่อความจงรักภักดีของลูกค้า กรณีศึกษาร้านไก่ทอดแบรนด์ต่างประเทศในเขตรังสิต ปทุมธานี. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. 56 หน้า.

แบรนด์บุฟเฟ่ต์คอตไอเอนด์คอตไอ. (2561). รู้จัก Gen Z ให้มากขึ้น เมื่อพวกเขาต่างกับ Millennials ในหลากหลายแง่มุม. สืบค้นจาก <https://www.brandbuffet.in.th/2018/06/gen-z-vs-millennials/>.

ศรัณย์กร อัครนนท์จิระเมธ. (2558). อิทธิพลของคุณค่าที่รับรู้ และคุณภาพการให้บริการที่มีต่อความไว้วางใจ ความพึงพอใจ การบอกต่อ และการกลับมาใช้ซ้ำของผู้ใช้บริการ Fitness แห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. 133 หน้า.

ศิวพร เทียมกระโทก. (2562). อิทธิพลของคุณภาพการให้บริการ ความไว้วางใจ และการรับรู้คุณค่า ที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้า: กรณีศึกษาของร้านตาหลาย ในเขตปทุมธานี. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. 52 หน้า.

สร้อยตระกูล (ติวยานนท์) อรรถมานะ. (2541). *พฤติกรรมองค์กร : ทฤษฎีและการประยุกต์*.

กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 64.

อิทธิ เหล่าชูชีพ. (2563). คุณภาพการบริการของพนักงาน พื้นที่ให้บริการและทำเลที่ตั้งส่งผลต่อความตั้งใจเข้าใช้ร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. 54 หน้า.

สาระดีคอตคอม. (2561). กลยุทธ์ทางการตลาดสำหรับ Generation Z : Gen Z. สืบค้นจาก

http://www.sara-dd.com/index.php?option=com_content&view=article&id=77:gen-z-generation-z&catid=25:the-project&Itemid=72.

Aaker D. A. (1996). *Building strong brand*. New York: Free.

Bitner M.J. (1992). Service space: The impact of physical surroundings on customer and employees. *Journal of marketing*, 56(21), 57-72.

Bo M., Kyuhwan C. (2017). Theme restaurants' servicescape in developing quality of life: The moderating effect of perceived authenticity. *International Journal of Hospitality Management*, Volume 65, 89-99.

Klementova J., Zavadsky J., & Zavadska Z. (2015). The measurement and evaluation of the service quality through customers 'satisfaction. *Procedia Economics and Finance*, 26, 126-130.

Malhotra N. (2007). *Marketing Research (5th edition)*. New Jersey: Pearson Prentices Hall.

Marie C. G., Gérard C. (2018). Proximity and time in convenience store patronage: Kairos more than chromos. *Journal of Retailing and Consumer Services*, Volume 43, 1-9.

Patricia M., Ignacio R. B. (2013). CSR and customer loyalty: The roles of trust, customer identification with the company and satisfaction. *International Journal of Hospitality Management*, Volume 35, 89-99.

Vuchic V.R. (1979). *Urban public transportation system and technology*. New Jersey: Prentice-Hall Inc.

Watson IV, G. F., Beck J. T., Henderson C. M., & Palmatier R. W. (2015). Building, measuring, and profiting from customer loyalty. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 43(6), 790-825.

อิทธิพลของการรับรู้ด้านคุณภาพของสินค้า คุณภาพการให้บริการ และการรับรู้คุณค่าด้านราคาที่มีต่อความจงรักภักดีของลูกค้า ร้านอาหารฟาสต์ฟู้ด ในเขตรังสิต ปทุมธานี

The Influences of Perceived Product Quality, Service Quality, and Perceived Value of Price on Customer Loyalty to a Fast Food Restaurant in Rangsit, Pathum Thani

นุชทยา เลิศพร¹ และ คมสัน ตันสกุล²
Nuttaya Lertporn¹ and Khomson Tunsakul²

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของ การรับรู้ด้านคุณภาพของสินค้า คุณภาพการให้บริการ และการรับรู้คุณค่าด้านราคา ที่มีผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้าร้านอาหารฟาสต์ฟู้ด ในเขตรังสิต ปทุมธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ลูกค้าที่ใช้บริการร้านไก่ทอด แบรินด์ต่างประเทศ ในเขตรังสิตปทุมธานี จำนวน 400 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น คือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การรับรู้ด้านคุณภาพของสินค้า คุณภาพการให้บริการ และการรับรู้คุณค่าด้านราคามีผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การรับรู้ด้านคุณภาพของสินค้า, คุณภาพการให้บริการ, การรับรู้คุณค่าด้านราคา, ความจงรักภักดี

Abstract

The objective of this research was to study the influences of perceived product quality, service quality, and perceived value of price on customer loyalty to a fast food restaurant in Rangsit, Pathum Thani. The samples of a study were customers who used services of a foreign brand of fried chicken restaurant in Rangsit, Pathum Thani. 400 respondents were being selected by using purposive sampling. The data was analyzed and evaluated by descriptive statistics including percentage, mean and standard deviation. Multiple regression was used to test the hypotheses. The findings revealed that perceived product quality, service quality, and perceived value of price had a statically significant impact on customer loyalty at .05.

Keyword: Perceived Product Quality, Service Quality, Perceived Value of Price, Customer Loyalty

¹ ภาควิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ปทุมธานี 12120 ประเทศไทย

¹ Marketing Department, School of Business Administration, Bangkok University, Pathum Thani 12120, Thailand.

² ภาควิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ปทุมธานี 12120 ประเทศไทย

² Marketing Department, School of Business Administration, Bangkok University, Pathum Thani 12120, Thailand.

บทนำ

อาหารเป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำรงชีวิต ที่รับประทานเข้าไปแล้วมีประโยชน์ต่อร่างกาย ทำให้ร่างกายเจริญเติบโต และให้พลังงานแก่ร่างกายช่วยควบคุมอวัยวะต่างๆ ของร่างกายให้ทำงานเป็นปกติ อาหารจึงเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของคนเรา ซึ่งในแต่ละวัยร่างกายต้องการอาหารในปริมาณและสารอาหารที่แตกต่างกันไป ดังนั้นอาหารและโภชนาการจึงเป็นรากฐานของมนุษย์ตั้งแต่วัยเด็กถึงวัยชรา (“การกินอาหารเพื่อสุขภาพที่ดี”, 2560) ซึ่งการบริโภคอาหารของมนุษย์ก็จะแตกต่างกันไปตามการใช้ชีวิตประจำวัน ปัจจุบันวิถีชีวิตของมนุษย์ของผู้อยู่อาศัยอยู่ในตัวเมืองเปลี่ยนแปลงไป เนื่องด้วยภาวะที่เร่งรีบ การแข่งขันด้านเวลา ส่งผลให้ผู้คนส่วนใหญ่นิยมรับประทานอาหารจานด่วน หรืออาหารฟาสต์ฟู้ด (Fast Food) สะท้อนให้เห็นถึงความโดดเด่นของธุรกิจอาหารฟาสต์ฟู้ดประเภทไก่ทอดเป็นเช็กเมนต์ที่ใหญ่ที่สุด มีสัดส่วนถึง 40 เปอร์เซ็นต์ โดยคาดว่า มูลค่าตลาดธุรกิจร้านอาหารในปี 2562 จะอยู่ที่ 411,000-415,000 ล้านบาท ขยายตัว 4-5 เปอร์เซ็นต์ (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2561)

ปัจจุบันร้านอาหารฟาสต์ฟู้ดกำลังเผชิญกับความท้าทายจากหลาย ๆ ด้าน เช่น การแข่งขันทางการตลาดจากคู่แข่งในตลาดอาหารประเภทเดียวกัน อีกทั้งยังต้องเผชิญความท้าทายจากกระแสเทรนด์การรักสุขภาพที่กำลังมาแรงในขณะนี้ โดยกระแสการรักสุขภาพส่งผลให้ผู้บริโภคมีความระมัดระวังในการบริโภคอาหารมากยิ่งขึ้น เทรนด์การรักสุขภาพเริ่มเป็นที่นิยมในกลุ่มคนวัยทำงาน ซึ่งเป็นหนึ่งในกลุ่มลูกค้าเป้าหมายหลัก โดยที่ผ่านมาอาหารประเภทฟาสต์ฟู้ดมักถูกโจมตีในแง่ลบ และส่งผลกระทบต่อร้าน ไม่ว่าจะเป็สาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดโรคอ้วนหรือความเสี่ยงที่จะทำให้เกิดโรคต่างๆ ซึ่งการที่ร้าน จะสามารถรักษาส่วนแบ่งทางการตลาด หรือเพิ่มยอดขายได้นั้น จำเป็นจะต้องสร้างการรับรู้ในแง่บวกด้านคุณภาพสินค้า และการบริการให้แก่ผู้บริโภค เพื่อให้ผู้บริโภคมีความมั่นใจในการบริโภคสินค้าและบริการที่ดี (“ภัยจากอาหารฟาสต์ฟู้ด”, 2562)

โดยในด้านการพัฒนาธุรกิจ การรับรู้คุณภาพของสินค้า เพื่อให้ผู้บริโภคมีข้อมูลเกี่ยวกับแบรนด์นั้น ๆ ในเรื่องของคุณภาพของสินค้าหรือบริการเป็นสิ่งสำคัญ เพราะสินค้าที่มีคุณภาพเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพของส่วนผสมในร้านอาหาร ซึ่งรวมถึงความสะอาดสดใหม่ และมีความหลากหลาย (Wang, 2013) และคุณภาพการให้บริการ โดยเน้นถึงศักยภาพการบริการเพื่ออธิบายความจงรักภักดีในภาคต่าง ๆ เช่น ในการต้อนรับ คุณภาพของสินค้า ความเป็นมิตร และการบริการ ที่มีให้แก่ความต้องการของลูกค้า (Wang, 2010) ซึ่งการรับรู้คุณค่าด้านราคา เป็นสิ่งที่ผู้บริโภคจะเปรียบเทียบระหว่างคุณค่าของผลิตภัณฑ์กับราคาของผลิตภัณฑ์นั้น ๆ ถ้าคุณค่าผลิตภัณฑ์สูงกว่าราคาผู้บริโภคก็จะตัดสินใจซื้อ (Wu & Chan, 2001) ซึ่งเป็นความสัมพันธ์อันดีที่นำมาสู่การกลับมาใช้บริการ และก่อให้เกิดความจงรักภักดีของลูกค้า (Zakaria, Abdul-Rahman, Othman, Azlina, Dzulkipili & Osman, 2014)

จากเหตุผลที่กล่าวมา จึงเป็นสาเหตุจูงใจให้ผู้วิจัยสนใจศึกษา อิทธิพลการรับรู้ด้านคุณภาพของสินค้า คุณภาพการให้บริการ และการรับรู้คุณค่าด้านราคา ที่มีต่อความจงรักภักดีของลูกค้า ร้านอาหารฟาสต์ฟู้ด ในเขตรังสิต ปทุมธานี

วัตถุประสงค์

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่าปัจจัยด้านการรับรู้คุณภาพของสินค้า คุณภาพการให้บริการ และการรับรู้คุณค่าด้านราคามีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความจงรักภักดีของลูกค้าที่ใช้บริการร้านอาหารฟาสต์ฟู้ด ในเขตรังสิต ปทุมธานี หรือไม่

กรอบแนวคิดและสมมติฐาน

ในส่วนของกรอบแนวคิดทบทวนวรรณกรรม แนวคิดการรับรู้ด้านคุณภาพของสินค้า Jacoby & Olson (1985) กล่าวว่า การรับรู้ด้านคุณภาพของสินค้า ยังให้คุณค่าแก่ผู้บริโภคในด้านทัศนคติในการแยกแยะแบรนด์สินค้า คุณภาพของผลิตภัณฑ์ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความไว้วางใจ อันเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการสร้างความสัมพันธ์ทางธุรกิจโดยตรง เพราะคุณภาพของสินค้าต้องสร้างความเชื่อมั่น ความซื่อสัตย์ให้แก่ลูกค้าที่มาใช้บริการ เพื่อให้ผู้บริโภคได้ประกอบการตัดสินใจซื้อ

แนวคิดด้านคุณภาพการให้บริการ Parasuraman, Zeithaml & Berry (1985) กล่าวว่า คุณภาพการให้บริการเป็นสิ่งที่ลูกค้าคาดหวังที่จะได้รับจากการบริการที่ดี เครื่องมือการวัดคุณภาพการบริการเป็นการวัดคุณภาพจาก 5 ด้าน ดังนี้

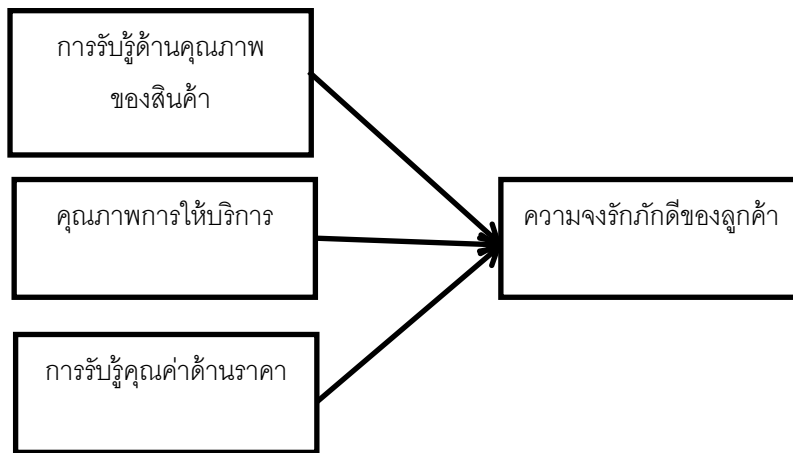
1. ด้านความน่าเชื่อถือ หมายถึง การให้บริการแก่ลูกค้าตรงตามเวลาที่สัญญาไว้ และการบริการลูกค้าต้องมีความถูกต้องเหมาะสม และมีความสม่ำเสมอ มีพนักงานเพียงพอต่อการบริการ ช่วยเหลือลูกค้าอย่างเต็มใจ และเกิดข้อผิดพลาดให้น้อยที่สุด
2. ด้านการตอบสนองทันที หมายถึง มีความเต็มใจในการบริการอย่างรวดเร็วไม่ให้เกิดการรอนาน มีความกระตือรือร้นในการช่วยเหลือลูกค้าอย่างมีประสิทธิภาพ และไม่ละเลยในการปฏิบัติหน้าที่
3. ด้านการให้ความมั่นใจ หมายถึง พนักงานที่มีความรู้ความสามารถในการให้ข้อมูลลูกค้า และมีทักษะในการทำงานบริการที่ดี จะสามารถทำให้ลูกค้าเกิดความน่าเชื่อถือ และรู้สึกมั่นใจได้ว่าได้รับการบริการที่ดีจากทางร้าน
4. ด้านการเอาใจใส่ หมายถึง พนักงานที่ให้บริการแก่ลูกค้ามีความสนใจดูแลเอาใจใส่อย่างเป็นกันเอง และให้ความสำคัญในรายละเอียดความต้องการของลูกค้าที่แตกต่างกัน เพื่อสร้างความพอใจให้แก่ลูกค้าที่มาใช้บริการ
5. ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ หมายถึง มีลักษณะทางกายภาพที่ปรากฏให้เห็น เช่น การแต่งกายของพนักงาน อุปกรณ์ เอกสารแผ่นพับต่าง ๆ ทำเลที่ตั้ง สภาพแวดล้อมความสะดวก และการตกแต่งลักษณะดังกล่าวจะช่วยให้ลูกค้าเห็นภาพที่ชัดเจน และมีความตั้งใจอยากใช้บริการ

แนวคิดด้านการรับรู้คุณค่าด้านราคา Chen & Chen (2010) กล่าวว่า การรับรู้คุณค่าด้านราคา ส่งผลต่ออิทธิพลความน่าจะเป็นในการกลับมาใช้บริการหรือกลับมาซื้อซ้ำของลูกค้า เพราะถ้าคุณภาพของสินค้าดี มีราคาที่เหมาะสมผลกับที่ตั้งไว้ สามารถเป็นแรงจูงใจให้ลูกค้าจงรักภักดีกับแบรนด์นั้น ๆ

แนวคิดด้านความจงรักภักดี Samiee, Chabowski & Hult (2015) กล่าวว่า การผลักดันพฤติกรรมความจงรักภักดีของลูกค้าได้พัฒนา และทดสอบรูปแบบแนวคิดโดยใช้ข้อมูลเชิงลึกจากมุมมองความหลากหลายทางการตลาด เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความจงรักภักดี เพราะเกิดขึ้นจากข้อมูลของลูกค้าที่มีต่อตราสินค้านั้น เป็นทัศนคติเชิงบวกต่อตราสินค้า และมีความมุ่งมั่นที่จะกลับมาซื้อซ้ำ ซึ่งหากลูกค้าที่มาใช้บริการมีทัศนคติที่ดี มีความพึงพอใจของประสิทธิภาพการทำงาน การต้อนรับ คุณภาพของสินค้า เช่น อาหาร เครื่องดื่ม การบริการ และ

ราคาที่เป็นเชิงบวก ซึ่งก่อให้เกิดความจงรักภักดีของลูกค้าในที่สุด โดยทางผู้วิจัยได้ยึดตามหลักแนวคิดดังกล่าว และได้สร้างกรอบแนวคิดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดตามทฤษฎี

สมมติฐาน

H1: การรับรู้ด้านคุณภาพของสินค้ามีอิทธิพลต่อความจงรักภักดีของลูกค้าร้านอาหารฟาสต์ฟู้ดในเขตรังสิต ปทุมธานี โดยมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Asshidin, Abidin & Borhan (2016) เรื่อง การพัฒนาตัวชี้วัดหลายมิติของการรับรู้คุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่ส่งผลต่อความภักดี

H2: คุณภาพการให้บริการมีอิทธิพลต่อความจงรักภักดีของลูกค้าร้านอาหารฟาสต์ฟู้ดในเขตรังสิต ปทุมธานี โดยมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนานิษฐ์ สีรวงศ์วัชร และศิริรัตน์ รัตนพิทักษ์ (2561) เรื่อง การศึกษาคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความภักดีในการให้บริการของธนาคารออมสิน สาขาเพชรบุรีตัดใหม่

H3: การรับรู้คุณค่าด้านราคามีอิทธิพลต่อความจงรักภักดีของลูกค้าร้านอาหารฟาสต์ฟู้ด ในเขตรังสิต ปทุมธานี โดยมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรัญญา คงจิตราภา (2560) เรื่อง การรับรู้คุณค่าของปัจจัยด้านราคา คุณภาพการบริการ และความไว้วางใจที่มีผลต่อความภักดีของผู้บริโภคต่อร้านอาหารริมทางในย่านเยาวราช

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา คือ ลูกค้าที่ใช้บริการร้านอาหารฟาสต์ฟู้ด ในเขตรังสิตปทุมธานี จำนวน 400 คน ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดตัวอย่างจำนวนดังกล่าวโดยใช้ตารางของ Yamane (1967) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และค่าความคลาดเคลื่อนที่ระดับร้อยละ ± 5 ซึ่งตัวอย่างที่ได้นั้น ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ผู้ทำวิจัยได้ดำเนินการเกี่ยวกับการเลือกตัวอย่าง ดังนี้

หาจำนวนของกลุ่มประชากรทั้งหมด ซึ่งเป็นลูกค้าที่ใช้บริการร้านอาหารฟาสต์ฟู้ด เช่น KFC, McDonald's ในเขตรังสิตปทุมธานี เนื่องจากผู้วิจัยไม่ทราบจำนวนประชากรที่แท้จริงว่ามีจำนวนเท่าใด ทางผู้วิจัยจึงใช้วิธี

การเลือกสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กล่าวคือ การเลือกแจกแบบสอบถามเฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในเขตรังสิตปทุมธานี ที่เคยใช้บริการร้านอาหารฟาสต์ฟู้ด

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ โดยการแจกแบบสอบถามให้กลุ่ม ตัวอย่าง ตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2561 จนถึง กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562 รวมระยะเวลาในการเก็บ รวบรวมข้อมูลทั้งสิ้น 2 เดือน

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 207 คน คิดเป็นร้อยละ 51.75 มีอายุระหว่าง 21-30 ปี จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 34.00 มีสถานภาพโสด จำนวน 229 คน คิดเป็นร้อยละ 57.25 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ 51.25 มีอาชีพพนักงาน/ลูกจ้าง บริษัทเอกชน จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 32.00 มีรายได้ส่วนตัวต่อเดือน 10,001-30,000 บาท จำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 40.25 ปัจจัยการรับรู้ด้านคุณภาพของสินค้ามีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.30, ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.37) ปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.17, ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.32) ปัจจัยด้านการรับรู้คุณค่าด้านราคามีค่าเฉลี่ยในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.04, ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.45) และปัจจัยด้านความจงรักภักดีมีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.31, ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.41)

สมมติฐานจะใช้สถิติทดสอบหาความสัมพันธ์แบบถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อศึกษาอิทธิพลการรับรู้ด้านคุณภาพของสินค้า คุณภาพการให้บริการ และการรับรู้คุณค่าด้านราคาที่มีต่อความจงรักภักดีของลูกค้า ร้านอาหารฟาสต์ฟู้ด ในเขตรังสิต ปทุมธานี

ตารางที่ 1 ค่าอิทธิพลของการรับรู้ด้านคุณภาพของสินค้า คุณภาพการให้บริการ และการรับรู้คุณค่าด้านราคาที่มีต่อความจงรักภักดีของลูกค้า ร้านอาหารฟาสต์ฟู้ด ในเขตรังสิตปทุมธานี ด้วยวิธีวิเคราะห์สัมพันธ์แบบถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ตัวแปรอิสระ	B	Beta	t	Sig
การรับรู้ด้านคุณภาพของสินค้า	0.112	0.053	2.090	0.037*
คุณภาพการให้บริการมีอิทธิพลถึง	0.237	0.067	3.549	0.000*
การรับรู้คุณค่าด้านราคา	0.294	0.045	6.467	0.000*

$R^2 = 0.235$, $F\text{-Value} = 40.658$, $p\text{-value} = 0.000^*$

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ค่าอิทธิพลการรับรู้ด้านคุณภาพของสินค้า คุณภาพการให้บริการและการรับรู้คุณค่าด้านราคาที่มีต่อความจงรักภักดีของลูกค้า ร้านอาหารฟาสต์ฟู้ด ในเขตรังสิตปทุมธานี เมื่อพิจารณาทางด้าน พบว่า การรับรู้ด้านคุณภาพของสินค้า คุณภาพการให้บริการและการรับรู้คุณค่าด้านราคาที่มีผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้า ร้านอาหารฟาสต์ฟู้ด ในเขตรังสิตปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อพิจารณาความสำคัญการรับรู้ด้านคุณภาพของสินค้า คุณภาพการให้บริการ การรับรู้คุณค่าด้านราคา ค่าสัมประสิทธิ์ในการพยากรณ์ คือ ($R^2 = 0.235$, $p\text{-value} = 0.000$) ที่มีผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้า ร้านอาหาร ฟาสต์ฟู้ด ในเขตรังสิตปทุมธานี สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ด้านการรับรู้ด้านคุณภาพของสินค้า ($Beta = 0.053$) ด้านคุณภาพการให้บริการ ($Beta = 0.067$) ด้านการรับรู้คุณค่าด้านราคา ($Beta = 0.045$) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	ผลการทดสอบสมมติฐาน
ด้านการรับรู้ด้านคุณภาพของสินค้า	สอดคล้องกับข้อมูล
ด้านคุณภาพการให้บริการ	สอดคล้องกับข้อมูล
ด้านการรับรู้คุณค่าด้านราคา	สอดคล้องกับข้อมูล

ผลการทดสอบสมมติฐาน สรุปได้ว่า ผลการศึกษาสอดคล้องกับสมมติฐาน คือ การรับรู้ด้านคุณภาพของสินค้า คุณภาพการให้บริการ และการรับรู้คุณค่าด้านราคาที่มีผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้า ร้านอาหาร ฟาสต์ฟู้ด ในเขตรังสิต ปทุมธานี

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้ได้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา อิทธิพลของการรับรู้ด้านคุณภาพของสินค้า คุณภาพการให้บริการ และการรับรู้คุณค่าด้านราคา ที่มีผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้า ร้านอาหาร ฟาสต์ฟู้ด ในเขตรังสิต ปทุมธานี โดยตั้งสมมติฐานไว้ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 จากการศึกษาอิทธิพลของการรับรู้ด้านคุณภาพของสินค้าที่มีต่อความจงรักภักดีของลูกค้า ร้านอาหาร ฟาสต์ฟู้ด ในเขตรังสิต ปทุมธานี พบว่าอิทธิพลของการรับรู้ด้านคุณภาพของสินค้า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีความสอดคล้องกับ แนวคิดของ ศิริวรรณ เสรีรัตน์, ศุภร เสรีรัตน์, ปณิศา มีจินดา, อรทัย เลิศวรรณวิทย์, ปริญลักษิตานนท์, อองอาจ ปทะวานิช และจิระวัฒน์ อนุชานนท์ (2552) โดยอธิบายไว้ว่าการรับรู้คุณภาพของสินค้าสามารถให้ผู้บริโภคสามารถแยกแยะได้ว่า ผลิตรภัตต์นี้มีประสิทธิภาพในการทำงาน และมีความคงทนของผลิตรภัตต์ เช่น อายุการใช้งาน ความประหยัด และมีมาตรฐานเป็นตัวกำหนดชี้วัดคุณภาพของสินค้า ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Asshidin, Abidin & Borhan (2016) เรื่อง การพัฒนาตัวชี้วัดหลายมิติของการรับรู้คุณภาพของผลิตรภัตต์ที่ส่งผลต่อความภักดี ผลพบว่า การพัฒนาตัวชี้วัดหลายมิติของการรับรู้คุณภาพของผลิตรภัตต์ที่ส่งผลต่อความภักดี โดยภาพรวมในระดับมาก

สมมติฐานข้อที่ 2 จากการศึกษาอิทธิพลของคุณภาพการให้บริการที่มีต่อความจงรักภักดีของลูกค้า ร้านอาหาร ฟาสต์ฟู้ด ในเขตรังสิต ปทุมธานี พบว่าอิทธิพลของคุณภาพการให้บริการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยแบ่งเป็นด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านความน่าเชื่อถือ ด้านการตอบสนองทันที ด้านการให้ความมั่นใจ ด้านการเอาใจใส่ และด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ทั้งนี้ยังมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ เหวตี้ ศิรินคร (2541) โดยอธิบายไว้ว่า คุณภาพการให้บริการเป็นบริการทั้งหมดที่ผู้รับบริการได้รับและเป็นไปตามที่คาดหวัง ซึ่งมีลักษณะการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 10

ไปในทิศทางบวก เช่น ความสะดวกรวดเร็ว ความสะดวกสบาย และมีความปลอดภัย ผู้ให้บริการมีประสบการณ์ และมีความสามารถสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้บริโภคที่มีต่อสินค้าหรือบริการ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนาวิษณุ สิริวงศวิษระ และศิริรัตน์ รัตนพิทักษ์ (2561) เรื่อง การศึกษาคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความภักดีในการให้บริการของธนาคารออมสิน สาขาเพชรบุรีตัดใหม่ ผลพบว่า คุณภาพการให้บริการในทุกด้านมีผลต่อความภักดีในการให้บริการของธนาคารออมสิน โดยภาพรวมในระดับมาก

สมมติฐานข้อที่ 3 จากการศึกษาอิทธิพลของการรับรู้คุณค่าด้านราคามีต่อความจงรักภักดีของลูกค้าร้านอาหารฟาสต์ฟู้ด ในเขตรังสิต ปทุมธานี พบว่าอิทธิพลของการรับรู้คุณค่าด้านราคาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ยังมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Ralston (1994) โดยอธิบายไว้ว่า การรับรู้คุณค่าด้านราคาเป็นการเพิ่มความถี่ในการซื้อสินค้าและการใช้บริการของผู้บริโภคเพื่อเป็นการพัฒนาความจงรักภักดี และเป็นการสร้างความได้เปรียบในด้านการแข่งขัน ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรวิญญา คงจิตราภา (2560) เรื่อง การรับรู้คุณค่าของปัจจัยด้านราคา คุณภาพการบริการ และความไว้วางใจที่มีผลต่อความภักดีของผู้บริโภคต่อร้านอาหารริมทางในย่านเยาวราช ผลพบว่า การรับรู้คุณค่าด้านราคามีผลต่อความภักดีของผู้บริโภคต่อร้านอาหารริมทางในย่านเยาวราช โดยภาพรวมในระดับมาก

จากผลทดสอบสมมติฐานข้างต้นจึงสรุปได้ว่า ตัวแปรต้นมีอิทธิพลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเพื่อให้ผลการศึกษานี้สามารถต่อยอดหรือขยายผลต่อไป อันจะเป็นประโยชน์ในการอธิบายเหตุการณ์หรือปัจจัยในการส่งผลต่อการตัดสินใจ หรือปัญหาอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกัน โดยผลจากการศึกษามีประโยชน์ที่ได้รับ และข้อเสนอแนะต่อผู้ที่สนใจการวิจัย ดังนี้

ประโยชน์ทางด้านวิชาการ

1. เพื่อเพิ่มเติมองค์ความรู้ด้านวิชาการที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความจงรักภักดีของลูกค้าแก่ผู้ที่สนใจ
2. เพื่อเป็นประโยชน์ทางด้านวิชาการ และองค์การต่าง ๆ ในการทำธุรกิจเกี่ยวกับอุตสาหกรรมประเภทอาหารต่อไป

ประโยชน์ทางด้านเชิงปฏิบัติ

1. ฝ่ายที่เกี่ยวข้องของร้านอาหารฟาสต์ฟู้ด หรือธุรกิจร้านอาหาร สามารถนำผลการวิจัย ไปใช้ในการพัฒนาการรับรู้ด้านคุณภาพของสินค้า คุณภาพการให้บริการ และราคาที่สมเหตุผล อันนำไปสู่การพัฒนาที่เพิ่มขึ้นของความจงรักภักดีของลูกค้าในที่สุด
2. สามารถนำไปปรับใช้เพื่อให้เข้าใจ และทราบถึงพฤติกรรมต่าง ๆ ของผู้บริโภคได้ดีมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยควรศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์หรือคาดว่าจะส่งผลต่อความจงรักภักดี ของร้านอาหารฟาสต์ฟู้ด เป็นการขยายขอบเขตงานวิจัยให้กว้างขึ้น นอกจากนี้ผู้ประกอบการสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาด เพื่อเป็นการพัฒนาการบริการต่อไป และผู้วิจัยควรศึกษากลุ่มตัวอย่างให้เพิ่มมากขึ้น และศึกษาในเขตพื้นที่อื่น ๆ เพื่อเห็นถึงข้อแตกต่าง และนำไปสู่การประยุกต์ใช้ในด้านต่าง ๆ ได้มีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- การกินอาหารเพื่อสุขภาพที่ดี. (2560). สืบค้นจาก <https://www.thaihealth.or.th/blog/myblog/topic/836/DowHealthy/1361/สุขภาพ/12333/การกินอาหารเพื่อสุขภาพที่ดี/>.
- ธนาณิษฐ์ สิริวงศ์วัชร และศิริรัตน์ รัตนพิทักษ์. (2561). การศึกษาคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความภักดีในการให้บริการของธนาคารออมสิน สาขาเพชรบุรีตัดใหม่. ใน *การประชุมนำเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 13 ปี การศึกษา 2561* (หน้า 62-70). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ภัยจากอาหารฟาสต์ฟู้ด อร่อยแต่ทำลายสุขภาพ. (2562). สืบค้นจาก <https://www.hongthongrice.com/v2/blog/เคล็ดลับ/ภัยจากอาหารฟาสต์ฟู้ด-อร/>.
- เรวดี ศิรินคร. (2541). *TQM: ปฏิบัติการสู่องค์กรคุณภาพยุค 2000*. กรุงเทพฯ: TPA.
- วรัญญา คงจิตราภา. (2560). *การรับรู้คุณค่าของปัจจัยด้านราคา คุณภาพการบริการและความไว้วางใจที่มีผลต่อความภักดีของผู้บริโภคต่อร้านอาหารริมทางในย่านเยาวราช*. การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์, ศุภร เสรีรัตน์, ปณิศา มีจินดา, อรทัย เลิศวรรณวิทย์, ปริญ ลักษิตานนท์, อองอาจ ปทะวานิช และ จิระวัฒน์ อนุชานนท์. (2552). *การบริหารตลาดยุคใหม่* (ฉบับปรับปรุงใหม่). กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2561). *คาดมูลค่าตลาดร้านอาหารปี 61 ขยายตัวร้อยละ 4-5 (กระแสทรรศน์ ฉบับที่ 2904)*. สืบค้นจาก <https://kasikomresearch.com/th/analysis/k-econ/business/Pages/36839.aspx>.
- Asshidin, N. H. N., Abidin N., & Borhan, H. B. (2016). Perceived quality and emotional value that influence consumer's purchase intention towards American and local products. *Procedia Economics and Finance*, 35, 639-643.
- Chen, C. F., & Chen, F. S. (2010). Experience quality, perceived value, satisfaction and behavioral intentions for heritage tourists. *Tourism Management*, 31(1), 29-35.
- Jacoby, J., & Olson, J. (1985). *Perceived quality: Institute of retail management*. Lexington, MA: Lexington Books.
- Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., & Berry, L. L. (1985). A conceptual model of service quality and its implications for future research. *Journal of Marketing*, 49(4), 41-50.
- Ralston, R. W. (1994). The effects of customer service, branding, and price on the perceived value of local telephone service. *Journal of Business Research*, 56(3), 201-213.
- Samiee, S., Chabowski, B. R., & Hult, G. T. M. (2015). International relationship marketing: Intellectual foundations and avenues for further research. *Journal of International Marketing*, 26(1), 89-101.
- Wang, C. Y. (2010). Service quality, perceived value, corporate image, and customer loyalty in the context of varying levels of switching costs. *Psychology & Marketing*, 27(3), 252-262.
- Wang, E. (2013). The influence of visual packaging design on perceived food product quality, value, and brand preference. *International Journal of Retail & Distribution Management*, 41(10), 805-816.

- Wu, S. I., & Chan, H. J. (2001). Perceived service quality and self-concept influences on consumer attitude and purchase process. *Journal Total Quality Management & Business Excellence*, 22(1), 43-62.
- Yamane, T. (1967). *Statistics: An introductory analysis*. New York: Harper and Row.
- Zakaria, I., Abdul-Rahman, B., Othman, A. K., Azlina, N., Dzulkipli, M. R., & Osman, M. A. F. (2014). The relationship between loyalty program, customer satisfaction and customer loyalty in retail industry: A case study. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 129, 23-30.

รูปแบบสันนิษฐาน และการกำหนดอายุ ชิ้นส่วนพระพุทธรูปสำริดขนาดใหญ่ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หริภุญไชย

The Conjectural Reconstruction and Dating on Fragments of Large Bronze Images of Buddha in the Hariphunchai National Museum

วสุนธรา ยืนยง¹

Wasunthara Yuenyong

บทคัดย่อ

ชิ้นส่วนที่ไม่ครบองค์ของพระพุทธรูปสำริดขนาดใหญ่จำนวนหนึ่ง ปัจจุบันเก็บรักษาในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หริภุญไชย จังหวัดลำพูน ยังไม่สามารถสืบหาที่มาที่แน่ชัดได้ บางชิ้นส่วนยังไม่ได้รับการศึกษาเท่าที่ควร และไม่สมบูรณ์ จึงนำไปสู่ข้อสันนิษฐานต่าง ๆ ทั้งในประเด็นของที่มา รูปแบบสันนิษฐาน และการกำหนดอายุ งานวิจัยนี้จึงเป็นการศึกษาเพื่อวิเคราะห์รูปแบบสันนิษฐาน การกำหนดอายุสมัย รวมถึงการวินิจฉัยข้อสันนิษฐานเดิมเกี่ยวกับเรื่องนี้

ผลการศึกษาสามารถสร้างรูปแบบสันนิษฐาน และกำหนดอายุสมัยของชิ้นส่วนพระพุทธรูปสำริดขนาดใหญ่ ซึ่งมีชิ้นส่วนต่าง ๆ รวมเข้าด้วยกันได้ทั้งสิ้นจำนวน 3 องค์ โดยสรุปดังนี้

1. ชิ้นส่วนพระพุทธรูปสำริด เลขวัตถุ 147/18, 148/18, 149/18, 150/18 และ 151/18 เป็นพระพุทธรูปองค์เดียวกัน มีขนาดประมาณ 205 เซนติเมตร กำหนดอายุได้ประมาณพุทธศตวรรษที่ 18 เมื่อพิจารณาขนาดตามที่ได้สันนิษฐานมีความเป็นไปได้ที่จะประดิษฐานในซุ้มจระนำของเจดีย์เชียงยัน วัดพระธาตุหริภุญไชย

2. ชิ้นส่วนพระพุทธรูปสำริด เลขวัตถุ 283/18, 473/18 และ 474/18 เป็นชิ้นส่วนจากพระพุทธรูปองค์เดียวกัน มีขนาดประมาณ 460 เซนติเมตร โดยสามารถกำหนดอายุได้ในประมาณต้นพุทธศตวรรษที่ 21 สันนิษฐานว่าเป็นพระพุทธรูปจำลองของพระพระอัฐสุวรรส วัดเจดีย์หลวง จังหวัดเชียงใหม่ จากการศึกษาเพื่อวินิจฉัยข้อสันนิษฐานเดิมพบว่าเศียรพระแสนแซ่ว เมืองลำพูน รวมไปถึงชิ้นส่วนพระวรกายทั้ง 2 ชิ้น มีใช้พระพุทธรูปที่ปรากฏการสร้างที่กล่าวไว้ในจารึกวัดพระยืนตามที่ได้มีผู้สันนิษฐานไว้

3. ชิ้นส่วนพระพุทธรูปสำริด เลขวัตถุ 472/18 มีรูปแบบสันนิษฐานเป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัยในศิลปะล้านนา แบบอิทธิพลสุโขทัย มีขนาดโดยประมาณ สูง 170 เซนติเมตร หน้าตักกว้าง 136 เซนติเมตร กำหนดอายุไว้ประมาณต้นพุทธศตวรรษที่ 21

คำสำคัญ : ชิ้นส่วนพระพุทธรูปสำริด / รูปแบบสันนิษฐาน / พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หริภุญไชย

¹ ภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร กรุงเทพมหานคร 10200 ประเทศไทย

Department of Art History, Faculty of Archaeology, Bangkok, Silpakom University 10200 Thailand

Abstract

The fragments of large bronze Buddha images have been recognized in the collection of the Hariphunchal National Museum in Lamphun Province. The provenances of the fragments are unknown and there is not much information about the issue. Therefore, several scholars have got into answering questions about where the origin place of installation of the images were, and how to date the images. This study was to propose some hypotheses to explain the conjectural reconstruction on the images 'fragments and how the images of Buddha can be dated by means of a comparative study of styles, as well as challenges the previous assumptions about the matter.

The study yielded some significant results which provide relevant information for reconstruction on the huge bronze statues of Buddha and their periods of consecration. As a result, three images of Buddha have been theoretically reconstructed as follows:

1. The five pieces Nos. 147/18, 148/18, 149/18, 150/18, and 151/18 are considered to be parts of an image of Buddha which has a height of 205 centimeters, dating back to the 13th century CE. This statue was possibly placed at the arched niche of Chiang Yan chedi (stupa) in Wat Phra That Hariphun Chai Temple.

2. The three pieces Nos. 283/18, 473/18, and 474/18 are regarded as parts of the image of Buddha which has a height of 460 centimeters. It dates to the late 15th-16th century CE. It might be modelled after the "Attharasa Buddha" of Wat Chedi Luang in Chiang Mai Province. The two pieces (Nos. 473/18 and 474/18) are undoubtedly fixed with the head one (No. 283/18) known as "Phra Saen Sawae" Buddha, exhibited in the Hariphunchai National Museum. Consequently, the previous hypotheses that the image was the same one which was mentioned in the Wat Phra Yuen inscription can be rejected.

3. The piece No. 472/18 is identified with a part of an image of Buddha in the Lan Na style. It has a height of 170 centimeters, and the lap (from the right knee to the left one) is 136 centimeters wide. It dates to the late 15th century CE. The Buddha showing the gesture of subduing Mara, the typically style of Sukhothai image of Buddha, suggests that the Sukhothai Buddhist art was the inspiration for the Lan Na's image of Buddha.

Keyword: Reconstruction / Hariphunchai National Museum / Large Bronze Buddha Fragments

บทนำ

กลุ่มชิ้นส่วนไม่ครบทั้งองค์พระพุทธรูปสำริดขนาดขนาดใหญ่ ปัจจุบันเก็บรักษาไว้ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หริภุญไชย จังหวัดลำพูน มีลักษณะไม่สมบูรณ์ และมีที่มาซึ่งไม่ทราบแน่ชัด ทราบเพียงว่าชิ้นส่วนพระพุทธรูปเลขวัดอยู่ที่ 147/18, 148/18, 149/18, 150/18 และ 151/18 (ต่อไปนี้จะกำหนดให้เรียกเป็น

ชิ้นส่วนพระพุทธรูปสำริดกลุ่มที่ 1) (ภาพที่ 1) ชิ้นส่วนพระพุทธรูปสำริดเลขวัตถุ 473/18, 474/18 (ภาพที่ 2) และ 472/18 (ภาพที่ 3) นำมาจากวัดพระธาตุหริภุญชัย และเศียรพระแสนแส่ว เลขวัตถุ 283/18 (ภาพที่ 2) นำมาจาก วัดดอนแก้ว โดยไม่ทราบที่มาที่มาก่อนที่จะถูกนำไปเก็บรักษาไว้ที่วัดทั้ง 2 แห่ง และสำหรับในกรณีวัดพระธาตุหริภุญชัย นั้น เดิมเคยเป็นสถานที่เก็บรวบรวมโบราณวัตถุ และจัดตั้งเป็นพิพิธภัณฑสถานไว้ในบริเวณวัดเมื่อปีพ.ศ.2470 ก่อนจะย้ายบางส่วนมาเก็บรักษาไว้ ณ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หริภุญไชย ใน พ.ศ.2504² ดังนั้นข้อมูลที่มาของโบราณวัตถุหลายชิ้นในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หริภุญไชย จึงมาจากวัดพระธาตุหริภุญชัยเป็นส่วนใหญ่ เมื่อไม่ทราบถึงที่มาที่แน่ชัดของชิ้นส่วนพระพุทธรูปรวมไปถึงโบราณวัตถุอื่น ๆ เนื่องจากมิได้มีการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบในอดีตนั้น นำไปสู่ข้อสันนิษฐานต่าง ๆ บางข้อสันนิษฐานยังไม่ได้รับการศึกษาเท่าที่ควรเพื่อยืนยันถึงความเป็นไปได้ ของข้อสันนิษฐานนั้น ๆ จึงเป็นที่มาของการศึกษาในครั้งนี้ ซึ่งมุ่งเน้นไปที่การกำหนดอายุ และการสร้างรูปแบบสันนิษฐานของกลุ่มชิ้นส่วนพระพุทธรูปสำริดกลุ่มนี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาถึงความเป็นไปได้ของรูปแบบสันนิษฐานของชิ้นส่วนพระพุทธรูปสำริดขนาดใหญ่ในคลังพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หริภุญไชย และวิเคราะห์รูปแบบสันนิษฐานและการกำหนดอายุสมัยของชิ้นส่วนพระพุทธรูปสำริดขนาดใหญ่ ซึ่งปัจจุบันเก็บรักษาไว้ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หริภุญไชย จังหวัดลำพูน
2. เพื่อวินิจฉัยข้อสันนิษฐานเดิม
3. เพื่อตั้งข้อสันนิษฐาน และแก้ไขประเด็นปัญหาตามข้อสันนิษฐานนั้น ๆ ตามที่พบหลักฐาน เท่าที่บริบทรอบข้างจะเอื้ออำนวย

วิธีดำเนินการวิจัย

เก็บข้อมูลภาคสนาม โดยมุ่งเน้นไปที่พระพุทธรูปซึ่งพบในพื้นที่จังหวัดลำพูน กลุ่มพระพุทธรูปในพื้นที่ภาคกลางของไทยช่วงพุทธศตวรรษที่ 18-19 ที่มีอิทธิพลของศิลปะเขมรและทวารวดี และพระพุทธรูปในศิลปะล้านนาในเขตเชียงใหม่ พระพุทธรูปในศิลปะสุโขทัย และจังหวัดใกล้เคียงที่อาจเกี่ยวข้อง นำข้อมูลทางด้านรูปแบบมาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลเอกสารโดยอาศัยข้อมูลจาก จารึก คัมภีร์ทางศาสนา เอกสารโบราณ ภาพถ่ายเก่า รวมไปถึงข้อสันนิษฐานที่เคยมีผู้ศึกษาไว้แล้ว

ผลการวิจัย

การศึกษาพระพุทธรูปที่มีสภาพชำรุด อยู่ในสภาพชิ้นส่วน มีข้อจำกัดในการศึกษาค่อนข้างมาก เนื่องด้วยสภาพที่ไม่สมบูรณ์นั้นทำให้สามารถตั้งข้อสันนิษฐานได้ในหลายแนวทางด้วยกัน โดยการศึกษาในครั้งนี้เป็นเพียงหนึ่งในการตั้งข้อสันนิษฐานตามหลักฐาน และบริบทโดยรอบเท่านั้น โดยประเด็นหลักที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ที่สำคัญมีดังนี้

² อ้างอิงจากคำนำ เขียนโดย นายเดโช สอนานนท์ อธิบดีกรมศิลปากร ในหนังสือ พิริยะ ไกรฤกษ์, ศิลปวัตถุสำคัญในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หริภุญไชย (กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร, 2522).

1. ชิ้นส่วนพระพุทธรูปสำริดกลุ่มที่ 1 (เลขวัตถุ 147/18, 148/18, 149/18, 150/18 และ 151/18) (ภาพที่ 4) มีรูปแบบสันนิษฐานดังนี้: เป็นพระพุทธรูปยืน เป็นประติมากรรมนูนสูง รัศมีที่หักหายไปนั้น เป็นรัศมีแบบดอกบัวหรือทรงกรวยสามเหลี่ยมขนาดเล็ก แสดงวิตรรกมูทรา 2 พระหัตถ์ขนานกันบริเวณพระอุระ สามารถกำหนดอายุไว้ประมาณพุทธศตวรรษที่ 18 ช่วงบั้นหลังพระพุทธรูปน่าจะได้รับแรงบัลดาลใจสำคัญมาจากศิลปะทวารวดีที่มีมาแต่เดิม แล้วผสมผสานเข้ากับศิลปะพุกามที่พบหลักฐานความสัมพันธ์กันอย่างชัดเจนในช่วงพุทธศตวรรษที่ 17 จนเกิดเป็นลักษณะเฉพาะ เช่น การยกขอบสงบนเป็นสันนูนขึ้นแล้วจับผ้านั้นขึ้นเป็นแนวยาวระหว่างพระอุระและการทำเม็ดพระศกขนาดเล็ก และแหลมสูงมาก ลักษณะพระพุทธรูปเช่นนี้ส่งอิทธิพลบางประการให้กับพระพุทธรูปแบบอุทองรุ่นที่ 1 โดยการกำหนดอายุจากการศึกษาในครั้งนี้นี้ยังคงสอดคล้องกับข้อสันนิษฐานเดิมที่ได้มีผู้สันนิษฐานไว้ก่อนหน้านี้ และยังไม่พบข้อขัดแย้งใด

ประเด็นที่มีการเสนอว่าพระพุทธรูปในศิลปะหริภุญชัยซึ่งปรากฏพระมัสสุ ถือว่าเป็นรูปของพระอรหันต์ไม่ใช่พระพุทธรูป และส่วนด้านหลังซึ่งเป็นแผ่นเรียบแสดงว่าประติมากรรมนี้ประดิษฐานโดยยึดติดกับผนังทั้งสิ้น ซึ่งเป็นตำแหน่งการติดตั้งโดยทั่วไปไม่ได้อยู่ในตำแหน่งของพระประธาน³ ในการศึกษาครั้งนี้ยังไม่สามารถให้คำตอบต่อประเด็นดังกล่าวได้

ในประเด็นเกี่ยวกับพระพุทธรูปที่มีแผ่นหลังเรียบว่าเป็นการประดิษฐานพระพุทธรูปรูปเข้ากับผนังนั้น ผู้ศึกษามีความเห็นว่าเป็นเฉพาะในศิลปะหริภุญชัยพระพุทธรูปยืนขนาดใหญ่ มีข้อจำกัดเกี่ยวกับการประดิษฐานอยู่แล้ว จึงไม่อาจสรุปรวมลงไปได้ว่าพระพุทธรูปที่สร้างในรูปแบบของประติมากรรมนูนสูงจะต้องอยู่ในซุ้มจระนำของเจดีย์เท่านั้น หากแต่สามารถประดิษฐานเป็นพระพุทธรูปประธาน ภายในอุโบสถ หรือวิหารก็ได้ ทั้งนี้พิจารณาได้จากตัวอย่างพระพุทธรูปศิลปะล้านนาซึ่งมีกรณีของการประดิษฐานพระพุทธรูปยืนที่มีขนาดใหญ่ แม้การประดิษฐานดังกล่าวจะเกิดจากข้อจำกัดด้านขนาดที่ใหญ่กว่าพระพุทธรูปในศิลปะหริภุญชัยมาก และมีอายุการสร้างที่ห่างกันพอสมควร แต่ก็อาจนับเป็นตัวอย่างของการประดิษฐานพระพุทธรูปประธานในบริบทของพระพุทธรูปแบบนูนสูงได้เช่นกัน จึงมีอาจสรุปได้ว่าพระพุทธรูปนูนสูงทุกองค์ไม่สามารถอยู่ในตำแหน่งประธานได้

ส่วนประเด็นที่น่าเสนอว่าการประดิษฐานชิ้นส่วนพระพุทธรูปสำริดกลุ่มนี้ อาจเคยประดิษฐานที่เจดีย์เชียงยันนั้น จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้พบความเป็นไปได้ที่ชิ้นส่วนพระพุทธรูปสำริดกลุ่มที่ 1 อาจเคยประดิษฐานอยู่ในซุ้มจระนำของเจดีย์เชียงยัน วัดพระธาตุหริภุญชัย กล่าวคือเมื่อพิจารณาจากขนาดของพระพุทธรูปองค์นี้ที่คำนวณแล้วว่ามีขนาดโดยประมาณ 205 เซนติเมตร เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับขนาดของจระนำของเจดีย์เชียงยัน วัดพระธาตุหริภุญชัย โดยเปรียบเทียบด้วยขนาดส่วน (Scale) ซุ้มจระนำจากภาพถ่าย พบว่าองค์พระพุทธรูปสามารถประดิษฐานภายในซุ้มจระนำได้ (ภาพที่ 5) แต่อยู่ในลักษณะของสัดส่วนค่อนข้างเล็กเมื่อเทียบกับกลุ่มพระพุทธรูปในซุ้มจระนำของเจดีย์กู่กุด และของรัตนเจดีย์ ที่องค์พระพุทธรูปจะอยู่ในลักษณะที่พอดีกับช่องของซุ้มจระนำ

อย่างไรก็ตามมีความเป็นไปได้เช่นกันที่พระพุทธรูปองค์ดังกล่าวอาจเคยประดิษฐานอยู่ที่ซุ้มจระนำด้านใดด้านหนึ่งของเจดีย์เชียงยัน กอปรกับรูปแบบทางด้านศิลปะที่สัมพันธ์กับลักษณะศิลปะของเจดีย์เชียงยัน

³ พิเศษ เจียจันทร์พงษ์, *หาพระ หาเจ้า : รวมบทความทางวิชาการเกี่ยวกับความหมายทางสังคมและวัฒนธรรมของโบราณวัตถุและโบราณสถาน* (กรุงเทพฯ : มติชน, 2545), 23-27.

ข้อสันนิษฐานนี้ยังมีข้อจำกัดเกี่ยวกับจำนวนชิ้นส่วนที่พบเพียงไม่กี่ชิ้นเท่านั้น ยิ่งกว่านั้นผลจากการศึกษาโดยเฉพาะ พระพุทธรูปยืนที่ทำจากสำริดทั้งในศิลปะหริภุญชัย และล้านนา ยังไม่พบตัวอย่างการประดิษฐานไว้ภายในซุ้มจะนำของเจดีย์กลางแจ้ง จนอาจกล่าวได้ว่าการใช้พระพุทธรูปสำริดมาเป็นส่วนประดับซุ้มจะนำไม่เป็นที่นิยม ถึงกระนั้น ก็พบตัวอย่างการประดิษฐานพระพุทธรูปสำริดที่เป็นพระพุทธรูปยืนภายในวิหารได้ กล่าวคือปรากฏประจักษ์พยานว่า ในศิลปะล้านนานิยมสร้างวิหารที่มีผนังด้านหลังอยู่แล้วซึ่งเป็นพื้นที่ที่สามารถประดิษฐานพระพุทธรูปแบบนูนสูงได้ และอยู่ในตำแหน่งของพระประธาน ตัวอย่างเช่น พระพุทธรูปปางประธานอภัย หรือพระอัฐฐารส วัดเจดีย์หลวง จังหวัดเชียงใหม่

2. ชิ้นส่วนพระพุทธรูปสำริด เลขวัตถุ 473/18 และ 474/18 (ภาพที่ 6) มีความสัมพันธ์กับเศียรพระแสนแซ่ว เมืองลำพูน ข้อสันนิษฐานนี้มีความเป็นไปได้สูงมากที่ชิ้นส่วนเหล่านี้จะประกอบเข้ากับเศียรดังกล่าวเป็นพระพุทธรูปองค์เดียวกัน และเป็นพระพุทธรูปจำลองพระพุทธรูปยืนปางประธานอภัย หรือพระอัฐฐารส ในวิหารวัดเจดีย์หลวง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งถือเป็นพระพุทธรูปสำคัญในล้านนา โดยแสดงให้เห็นถึงแนวคิดเรื่องการจำลองพระพุทธรูปสำคัญไว้ยังเมืองต่าง ๆ ในสมัยล้านนาได้เป็นอย่างดี พระพุทธรูปจำลองนี้จึงมีอายุไม่เก่าไปกว่าพุทธศักราช 1955 ซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาการสร้างพระอัฐฐารส วัดเจดีย์หลวง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งกำหนดอายุไว้ประมาณ ต้นพุทธศตวรรษที่ 21 ผลของการศึกษานี้จึงสามารถตอบใจเกี่ยวกับเศียรพระแสนแซ่ว ภายในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หริภุญไชย ซึ่งเคยมีผู้สันนิษฐานว่าอาจเป็นพระเศียรของพระพุทธรูปยืนที่สร้างขึ้นตามจารึกวัดพระยืน⁴ ซึ่งตัวจารึกวัดพระยืนมีศักราชระบุไว้อย่างชัดเจนคือ จารึกขึ้นในพุทธศักราช 1913⁵ ดังนั้นข้อสันนิษฐานดังกล่าวจึงเป็นไปได้ที่เศียรพระแสนแซ่ว รวมไปถึงพระวรกายส่วนบน และล่าง จะเป็นส่วนของพระพุทธรูปที่สร้างขึ้นตามจารึกวัดพระยืน

3. ชิ้นส่วนพระพุทธรูปสำริด เลขวัตถุ 472/18 (ภาพที่ 7) มีรูปแบบสันนิษฐานเป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย ในศิลปะล้านนา แบบอิทธิพลสุโขทัย สร้างขึ้นประมาณต้นพุทธศตวรรษที่ 21 ซึ่งกำหนดอายุเช่นนี้ได้จากรูปแบบของพระพุทธรูปที่แสดงลักษณะของชายสังฆาฏิที่มีส่วนปลายของแผ่นสังฆาฏิแผ่นบนเว้าเข้า และส่วนปลายของสังฆาฏิแผ่นล่างแยกออก ทำให้เกิดส่วนที่คล้ายสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ลักษณะดังกล่าวนี้พบร่วมกับพระพุทธรูปสำริดในศิลปะล้านนาหลายองค์ โดยเฉพาะกลุ่มพระพุทธรูปล้านนาที่มีอายุประมาณต้นพุทธศตวรรษที่ 20 - ต้นพุทธศตวรรษที่ 21 ในช่วงกลางพุทธศตวรรษที่ 21 ชายสังฆาฏิดังกล่าวสื่อความนิยมลง การศึกษาในครั้งนี้ยังพบว่ารูปแบบชายสังฆาฏิดังกล่าวปรากฏในพระพุทธรูปที่พบในบริเวณเมืองเชียงใหม่, เชียงแสน และลำพูน ซึ่งหากขยายขอบเขตการศึกษาไปพื้นที่อื่นก็อาจพบพระพุทธรูปที่มีลักษณะของสังฆาฏิเช่นนี้ได้อีก ลักษณะชายสังฆาฏิดังกล่าวอาจเกี่ยวข้องกับศิลปะสุโขทัยด้วย จึงเป็นประเด็นที่ควรศึกษาเพิ่มเติมต่อไป การศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบของชายสังฆาฏิของพระพุทธรูปนี้ยังอาจนำไปพิจารณาประกอบร่วมในการกำหนดอายุพระพุทธรูปในศิลปะล้านนาองค์อื่น ๆ ได้ในทางหนึ่งด้วย

⁴ เพ็ญสุภา สุขคตะ ใจอินทร์, โบราณวัตถุและศิลปวัตถุในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หริภุญไชย (กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร, 2548), 139.

⁵ ประเสริฐ ณ นคร และคณะ, จารึกล้านนา ภาค 2 เล่ม 1 : จารึกจังหวัดเชียงใหม่ ลำปาง ลำพูน และแม่ฮ่องสอน (กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, 2551), 360-367.

บทสรุป

ผลการศึกษาในงานวิจัยนี้สามารถสร้างรูปแบบสันนิษฐาน และกำหนดอายุสมัยของชิ้นส่วนพระพุทธรูปสำริดขนาดใหญ่ โดยสามารถรวมชิ้นส่วนต่าง ๆ เข้าด้วยกันได้ทั้งสิ้น 3 องค์ โดยสรุปคือ

1. ชิ้นส่วนพระพุทธรูปสำริด เลขวัตถุ 147/18, 148/18, 149/18, 150/18 และ 151/18 เป็นชิ้นส่วนของพระพุทธรูปองค์เดียวกัน พระพุทธรูปมีขนาดโดยประมาณ 205 เซนติเมตร กำหนดอายุได้ประมาณพุทธศตวรรษที่ 18 จากขนาดดังกล่าวมีความเป็นไปได้ว่าเคยประดิษฐานในซุ้มจระนำของเจดีย์เชียงยัน วัดพระธาตุหริภุญชัย

2. ชิ้นส่วนพระพุทธรูปสำริด เลขวัตถุ 283/18, 473/18 และ 474/18 เป็นชิ้นส่วนจากพระพุทธรูปองค์เดียวกัน สันนิษฐานว่าเป็นพระพุทธรูปจำลองของพระอัฐสุรัส วัดเจดีย์หลวง จังหวัดเชียงใหม่ มีขนาดโดยประมาณ 460 เซนติเมตร โดยสามารถกำหนดอายุได้ประมาณต้นพุทธศตวรรษที่ 21 เมื่อศึกษาเพื่อวินิจฉัยข้อสันนิษฐานเดิมพบว่า เศียรพระแสนแซ่ว เมืองลำพูน รวมไปถึงชิ้นส่วนพระวรกายทั้ง 2 ชิ้น มีใช้พระพุทธรูปที่ปรากฏการสร้างในจารึกวัดพระยืนตามที่ได้มีผู้สันนิษฐานไว้

3. ชิ้นส่วนพระพุทธรูปสำริด เลขวัตถุ 472/18 มีรูปแบบสันนิษฐานว่าเป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัยในศิลปะล้านนา แบบอิทธิพลสุโขทัย มีขนาดโดยประมาณ สูง 170 เซนติเมตร หน้าตักกว้าง 136 เซนติเมตร กำหนดอายุไว้ประมาณต้นพุทธศตวรรษที่ 21

คำขอบคุณ

ขอขอบพระคุณ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หริภุญไชย จังหวัดลำพูน ที่เอื้อเฟื้อข้อมูลให้ผู้ศึกษาเป็นอย่างดี มา ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

ประเสริฐ วน นคร และคณะ. จารึกล้านนา ภาค 2 เล่ม 1: จารึกจังหวัดเชียงใหม่ ลำปาง ลำพูน และแม่ฮ่องสอน .

กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร, 2551. หน้า 360-367.

พิริยะ ไกรฤกษ์. ศิลปวัตถุสำคัญในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หริภุญไชย. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร, 2522.

พิเศษ เจียจันทร์พงษ์. หาพระ หาเจ้า: รวมบทความทางวิชาการเกี่ยวกับความหมายทางสังคมและวัฒนธรรมของ

โบราณวัตถุและโบราณสถาน. กรุงเทพฯ: มติชน, 2545. หน้า 23-27.

เพ็ญสุภา สุขคตะ ใจอินทร์. โบราณวัตถุและศิลปวัตถุในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หริภุญไชย. กรุงเทพฯ: กรม

ศิลปากร, 2548. หน้า 139.

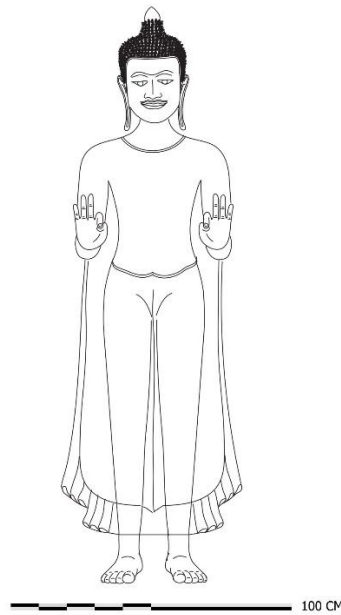
ภาพที่ 1 ชิ้นส่วนพระพุทธรูป
สำริดเลขวัตถุที่ 147/18 148/18
149/18 150/18 และ 151/18

ภาพที่ 2 ชิ้นส่วนพระพุทธรูปสำริด
เลขวัตถุ 283/18, 473/18 และ
474/18

ภาพที่ 3 ชิ้นส่วนพระพุทธรูปสำริดเลข
วัตถุ 472/18

ภาพที่ 4 รูปแบบสันนิษฐานชิ้นส่วนพระพุทธรูปสำริด เลขวัตถุ 147/18, 148/18, 149/18, 150/18 และ 151/18

200 CM

ภาพที่ 5 (ซ้าย) ภาพสันนิษฐานชิ้นส่วนพระพุทธรูปสำริดกลุ่มที่ 1 เมื่อประดิษฐานภายในซุ้มจระนำของเจดีย์เชียงยัน วัดพระธาตุหริภุญชัย โดยเปรียบเทียบจากขนาดโดยประมาณ

ภาพที่ 6 (ขวา) รูปแบบสันนิษฐานชิ้นส่วนพระพุทธรูปสำริดเลขวัตถุ 283/18, 473/18 และ 474/18

150 CM

ภาพที่ 7 รูปแบบสันนิษฐาน ชิ้นส่วนพระพุทธรูปสำริดเลขวัตถุ 472/18

ผลการใช้กิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวางที่มีต่อการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

Effects of Extensive Reading Activities on the Development English Reading Comprehension Skills of Grade Seven Students

ศุภิสรา กุมาทะ¹ และ สรณบดินทร์ ประสารทรัพย์²

Supithsara Kumata¹ and Soranabordin Prasansaph²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวางของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้กิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวางในการพัฒนาด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ กลุ่มตัวอย่างได้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดอินทาราม กรุงเทพมหานคร ที่เรียนในรายวิชา อ 21102 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 34 คน ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) หนังสืออ่านนอกเวลา (Graded Readers) จำนวน 95 เล่ม 2) แบบบันทึกการอ่าน 3) แบบทดสอบการอ่านเพื่อความเข้าใจ และ 4) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน ที่มีต่อการใช้กิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวาง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติด้วย t-test แบบจับคู่ ผลการวิจัยพบว่า 1) ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้กิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวางสูงกว่าก่อนการใช้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้กิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวางในการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : การอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ/ กิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวาง

Abstract

The purposes of this research were to 1) compare students' reading comprehension skills before and after using extensive reading activities and 2) study the students' satisfaction towards the extensive reading. The sample of this research were 34 grade seven students of Fundamental English 1 (Eng. 21102), during the second semester, academic year 2019, at Wat Intharam School, Bangkok, selected by a simple random

¹ครูระดับปฏิบัติการ ประจำโรงเรียนวัดอินทาราม

Wat Intharam School, Bangkok 10600, Thailand.

²อาจารย์ ดร. ประจำภาควิชาการสอนภาษานานาชาติ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Department of International Language Teaching, Faculty of Education, Silpakorn University

การประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 10

sampling technique. The research instruments consisted of 1) 95 graded readers books; 2) a reading report; 3) an English reading comprehension test, used as pretest and posttest; and 4) the satisfaction questionnaire towards the extensive reading activities. Mean and standard deviation of items were used to evaluate the students' satisfaction towards the extensive reading activities. The paired-sample t-test was used to analyze the students' reading comprehension skills. The results of the research were 1) the students' reading comprehension skills after using the extensive reading activities were significantly higher than before using the extensive reading activities at the .05 level and 2) the students' satisfaction towards the extensive reading activities was at a high level.

Keyword: Reading Comprehension, English Reading Skill, Extensive Reading Activities

บทนำ

ในปัจจุบันการเรียนการสอนทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ พบว่านักเรียนไม่ประสบความสำเร็จในการใช้ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ มีสาเหตุมาจากครูใช้วิธีสอนการอ่านที่ไม่เหมาะสม และขาดกิจกรรมการสอนที่ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีกระบวนการคิดวิเคราะห์ สุนีย์ สันหมุด (2552) ได้กล่าวว่า ครูสอนภาษาอังกฤษบางคนมีวิธีการสอนการอ่านภาษาอังกฤษที่ไม่ถูกต้อง คือมุ่งเน้นที่การแปลความความหมาย (เป็นการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยโดยตรง โดยไม่ได้อาศัยกระบวนการคิดใดๆ ทั้งสิ้น) การจดจำคำศัพท์ และหลักไวยากรณ์ ทำให้นักเรียนไม่เข้าใจในสิ่งที่อ่านและไม่สามารถสรุปความเข้าใจในภาพรวมจากการอ่านได้ ดังนั้นครูจึงควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน ตามความถนัด ความสนใจ และศักยภาพด้านการเรียนภาษาอังกฤษ เพราะผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันในการเรียนรู้

ปัญหาที่พบเกี่ยวข้องกับการสอนทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของผู้วิจัย พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดอินทาราม ยังขาดความรู้ความสามารถในการใช้ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ และขาดกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างพัฒนาการด้านการอ่านอย่างแท้จริง ตลอดจนแรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียน จึงทำให้นักเรียนไม่ประสบความสำเร็จในการอ่านเท่าที่ควรและมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวางของ Day and Bamford (2002:1-2) ที่ได้กล่าวไว้ว่า กิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวางเป็นการอ่านที่สนับสนุนนักเรียนได้ดีที่สุด โดยนักเรียนสามารถเลือกอ่านหนังสือประเภทต่างๆ ตามความสนใจและตามระดับความสามารถของตนเอง เริ่มอ่านหนังสือจากระดับง่ายไปสู่ระดับยาก ทำให้เกิดการพัฒนาในเรื่องของภาษาและความเข้าใจในการอ่าน นอกจากนี้ นักเรียนจะมีนิสัยรักการอ่านมากขึ้น เพราะนักเรียนสามารถเลือกอ่านหนังสือตามที่ตนเองสนใจ ไม่จำกัดจำนวนหนังสือ สามารถอ่านได้ทุกที่ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน หากอ่านแล้วไม่เกิดความพึงพอใจก็สามารถหยุดอ่านและเปลี่ยนไปอ่านหนังสือเล่มใหม่ได้ การอ่านแบบวิธีนี้เป็นวิธีการอ่านที่ให้อิสระแก่นักเรียน โดยไม่มีครูมาบังคับ จึงทำให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องคำศัพท์และโครงสร้างของประโยค ตลอดจนพัฒนาตนเองเป็นนักอ่านที่ดี มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาภาษาอังกฤษ สอดคล้องกับผลการวิจัย

ของ Beniko Mason and Stephen Krashen (2005: 1-5) ที่พบว่ากิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวางช่วยพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนญี่ปุ่นที่เรียนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ กิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวางช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจและมีความรับผิดชอบในการอ่าน ทำให้นักเรียนไม่คิดว่าการเรียนภาษาอังกฤษเป็นเรื่องยากและน่าเบื่ออีกต่อไป ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะใช้กิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวางเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียน ซึ่งจะทำให้ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นประโยชน์กับครูผู้สอนในการนำกิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวางไปใช้ในการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลัง การใช้กิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวาง
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้กิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวางในการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดอินทาราม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 34 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มห้องเรียนของนักเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. หนังสืออ่านนอกเวลา (Graded Readers) จำนวน 95 เล่ม ที่มีการจัดประเภทหนังสือและจัดระดับของหนังสือให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน
2. แบบบันทึกการอ่าน (Book Report) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อดูว่านักเรียนได้อะไรจากการอ่านในแต่ละครั้ง ซึ่งแบบบันทึกการอ่านได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1
3. แบบทดสอบการอ่านเพื่อความเข้าใจ (Reading Comprehension Test) เป็นข้อสอบแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก มีทั้งหมด 50 ข้อ ที่มีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.20 - 0.80 ค่าอำนาจจำแนก (r) 0.20 - 0.75 และมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.75 และแบบทดสอบการอ่านเพื่อความเข้าใจ มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.81
4. แบบสอบถามความคิดเห็น เป็นแบบสอบถามประมาณค่า (Rating Scale) กำหนดไว้ทั้งหมด 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert (1932) มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1

ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมก่อนการใช้กิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวาง ผู้วิจัยมีการดำเนินการดังนี้

- 1.1 ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือ ได้แก่ แบบบันทึกการอ่าน แบบทดสอบการอ่านเพื่อความเข้าใจ และแบบสอบถามความคิดเห็น

1.2 ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากนักเรียนในการดำเนินการวิจัยและเก็บข้อมูล เริ่มจากให้นักเรียนทำแบบทดสอบการอ่านเพื่อทำความเข้าใจก่อนเรียน (Pre-Test) จำนวน 50 ข้อ

1.3 ผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคยกับนักเรียน และแนะนำกิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวาง รวมทั้งสอนวิธีการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและทักษะย่อยของการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ พร้อมกับยกตัวอย่างหนังสือที่น่าสนใจและสอนวิธีการเขียนบันทึกหลังการอ่านโดยทำให้นักเรียนดูเป็นตัวอย่าง

ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินการจัดกิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวาง

ผู้วิจัยนำหนังสืออ่านนอกเวลาและแบบบันทึกการอ่านไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 โรงเรียนวัดอินทาราม จำนวน 34 คน ผู้วิจัยจะมีหน้าที่เหมือนกับบรรณารักษ์ห้องสมุดในการอำนวยความสะดวกในการยืม-คืนหนังสืออ่านนอกเวลาให้กับนักเรียน และเก็บรวบรวมงานที่นักเรียนนำมาส่ง

ขั้นที่ 3 ขั้นหลังการใช้กิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวาง

3.1 ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนโดยให้นักเรียนทำแบบทดสอบการอ่านเพื่อความเข้าใจหลังการใช้กิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวาง (Post-Test) จำนวน 50 ข้อ จากนั้นนำคะแนนที่ได้มาทำการวิเคราะห์ผล

3.2 ให้นักเรียนตอบแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวาง แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเพื่อหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา

1. ผลการเปรียบเทียบทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจก่อนและหลัง การใช้กิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวางของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่าทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนหลังเรียนด้วยกิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวางสูงกว่าก่อนเรียน

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจก่อนและหลัง เรียนด้วยกิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวางของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

Test	n	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S.D.	\bar{D}	S.D. (\bar{D})	t	df	P- value
Pre - test	34	50	17.62	6.47	9.88	6.74	*8.33	32	0.00
Post – test	34	50	27.50	6.34					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 34 คน หลังเรียนด้วยกิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวาง เท่ากับ 27.50 ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจก่อนเรียนด้วยกิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวาง ซึ่งมีค่าเท่ากับ 17.62 คะแนนเฉลี่ยผลต่าง (\bar{D}) เท่ากับ 9.88 ค่าทดสอบ t เท่ากับ 8.33 ($P < 0.05$) จากค่าสถิติดังกล่าว แสดงว่า

ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ หลังเรียนด้วยกิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวางของกลุ่มตัวอย่างสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้กิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวางในการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ปรากฏผล ดังนี้

ตารางที่ 2 ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวางในการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ

ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวาง	\bar{X}	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
ด้านครูผู้สอน	4.60	0.54	มากที่สุด	1
ด้านหนังสืออ่านนอกเวลา	4.33	0.68	มาก	3
ด้านกิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวาง	4.32	0.68	มาก	4
ด้านการวัดและประเมินผล	4.39	0.69	มาก	2
รวม	4.41	0.65	มาก	

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าโดยรวมนักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวางในการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ อยู่ในระดับมาก $\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.65 เมื่อพิจารณาความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 ด้าน เรียงตามลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยสุดได้ดังนี้ 1) ด้านครูผู้สอน 2) ด้านการวัดและประเมินผล 3) ด้านหนังสือจัดระดับ และ 4) ด้านกิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวาง

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเรื่องผลการใช้กิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวางที่มีต่อการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนด้วยกิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวางสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเนื่องมาจาก

1.1 กิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวาง เป็นกิจกรรมที่ต้องคำนึงถึงผู้เรียนเป็นหลัก และอาศัยความรู้ความเข้าใจเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล เพราะนักเรียนแต่ละคนมีความรู้ความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษที่ไม่เท่ากัน การที่ครูสอนอ่านภาษาอังกฤษเรื่องเดียวกันกับนักเรียนทั้งห้อง อาจจะทำให้นักเรียนบางคนได้รับการส่งเสริมที่ไม่เหมาะสมกับระดับความรู้และความสามารถของตนเอง การอ่านแบบกว้างขวางจึงเป็นทางเลือกที่เหมาะสมกับนักเรียนทุกคนในการพัฒนาความสามารถการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ เพราะนักเรียนได้เลือกอ่านหนังสือนอกเวลาตามความสนใจและตามระดับความสามารถของตนเอง สอดคล้องกับแนวคิดของ สุชาติดา ชัยวิวัฒน์ (2544) Krishnan and others (2009:107-111) He (2014:16-25) และBell (1998) ที่ได้กล่าวถึงกิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวางว่าเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการพัฒนาตนเองในหลายด้าน เช่น เพิ่มพูนทักษะการอ่านและความรู้คำศัพท์ ช่วยให้

ภาษาอังกฤษได้เร็วและคล่องแคล่วมากขึ้น เกิดการสร้างกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง พัฒนาตนเองเป็นนักอ่านที่ดีและมีนิสัยรักการอ่าน ตลอดจนมีเจตคติที่ดีกับวิชาภาษาอังกฤษมากขึ้น

1.2 หนังสืออ่านนอกเวลา ที่ผู้วิจัยจัดเตรียมจากแหล่งการเรียนรู้ออนไลน์เพื่อการศึกษา ที่มีคุณภาพและชื่อเสียงอย่าง British Council และ MightyBook มีรูปแบบเนื้อหาที่น่าสนใจ เหมาะสมกับวัยของนักเรียน และมีเนื้อหาที่หลากหลาย เช่น นิทานอีสป นิทานที่เกี่ยวข้องกับบุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์ นิทานที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตประจำวัน นิทานที่มีข้อคิดสอนใจ เป็นต้น นอกจากนี้ผู้วิจัยได้จัดระดับความยากง่ายทางไวยากรณ์และคำศัพท์ ให้เหมาะสมกับความสามารถของนักเรียน จึงทำให้นักเรียนรู้สึกอ่านได้เร็วและเพลิดเพลิน จนพัฒนาเป็นนักอ่านที่ดี ในที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของ Waring (2003) ที่ได้กล่าวไว้ว่า Graded Readers เป็นหนังสือที่เขียนขึ้นมาเพื่อผู้เรียน ภาษา ทำให้ผู้เรียนอ่านหนังสือได้เป็นระบบ โดยเริ่มจากระดับง่ายไปสู่ระดับที่ยาก โดยจะมีการจัดระดับจากความยากง่ายของคำศัพท์ ความซับซ้อนของหลักไวยากรณ์ รวมถึงจำนวนคำศัพท์

2. ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวางในการพัฒนาความสามารถด้านการอ่าน ภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านครูผู้สอน รองลงมา คือด้านการวัดและประเมินผล ด้านหนังสือจัดระดับ และด้านกิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวาง ตามลำดับ การที่นักเรียน มีความคิดเห็นต่อกิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวางในระดับมาก อาจเนื่องมาจาก

2.1 ด้านครูผู้สอน เป็นด้านที่นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการใช้กิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวาง ในการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ตลอดการดำเนินกิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวางผู้วิจัยได้ดูแล เอาใจใส่ และอำนวยความสะดวกในการยืมคืนหนังสือ ซึ่งนักเรียนสามารถมาหาผู้วิจัยเพื่อขอคำปรึกษาและความช่วยเหลือได้ตลอดเวลา สิ่งเหล่านี้ทำให้นักเรียนรู้สึกอุ่นใจ และ คิดว่าผู้วิจัยไม่ได้ทอดทิ้งให้นักเรียนทำกิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวางเพียงลำพัง ในช่วงต้นของการทดลองพบว่า นักเรียนไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการส่งแบบบันทึกการอ่าน เพราะคิดว่าสิ่งที่ผู้วิจัยให้ทำเป็นการเพิ่มภาระงาน และ ไม่ค่อยยืมหนังสืออ่านนอกเวลาอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยจึงต้องอาศัยวิธีการกระตุ้นและการเสริมแรงเชิงบวก ตามทฤษฎี การเสริมแรง ของ Skinner (1971) โดยการ ให้คะแนนเสริมและรางวัลเล็กน้อยสำหรับนักเรียนที่ให้ความร่วมมือ ในการทดลอง และรางวัลใหญ่สำหรับผู้ที่ยืมหนังสืออ่านนอกเวลามากที่สุด ภายหลังพบว่าวิธีการดังกล่าวสามารถ เพิ่มประสิทธิภาพในการยืมหนังสืออ่านนอกเวลาของนักเรียนได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับ Day and Bamford (2002: 136-141) ที่ได้เสนอแนวคิดว่าคุณครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นและให้กำลังใจกับนักเรียนในการอ่านให้มาก และเร็วที่สุด เพื่อที่ผู้เรียนจะสามารถพัฒนาทักษะการอ่าน เสริมสร้างนิสัยรักการอ่าน และมีทัศนคติที่ดีกับวิชา ภาษาอังกฤษในที่สุด

2.2 ด้านการวัดและประเมินผล เป็นด้านที่นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการใช้กิจกรรมการอ่าน แบบกว้างขวางในการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวางมีการวัดและประเมินผลที่ไม่ซับซ้อนและสร้างความกดดัน ให้กับนักเรียน ไม่มีการสอบเก็บคะแนนทุกครั้งหลังจากที่อ่านหนังสือนอกเวลา ต่างจากการเรียนการสอนปกติที่ จะมีการสอบเก็บคะแนนทุกครั้งหลังจบบทเรียน ซึ่งจะทำให้ให้นักเรียนรู้สึกเครียดและวิตกกังวลกับการวัดและประเมินผล

สอดคล้องกับ Extensive Reading Foundation (2011:9) ที่กล่าวไว้ว่า ครูเป็นผู้ประเมินทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อมอ้อม สำหรับการประเมินผลทางตรง ครูจะดูผลคะแนนจากการให้นักเรียนทำแบบทดสอบการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ส่วนการประเมินทางอ้อมครูจะอาศัยการสังเกตจากผลงานนักเรียน เช่น สมุดจดบันทึก จำนวนหน้าที่นักเรียนอ่าน ปริมาณหนังสือที่อ่าน การเข้าร่วมกิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวาง เป็นต้น

2.3 ด้านหนังสืออ่านนอกเวลา เป็นด้านที่นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการใช้กิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวางในการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้วิจัยจัดเตรียมหนังสืออ่านนอกเวลาได้ตรงกับความต้องการของนักเรียน เพราะผู้วิจัยคำนึงถึงเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านสติปัญญาและความสนใจ จึงทำให้นักเรียนอ่านหนังสือได้อย่างเพลิดเพลิน สอดคล้องกับแนวคิดของ ไชยยศ เรื่องสุวรรณ (2544) ที่กล่าวไว้ว่าครูสามารถนำชุดกิจกรรมไปใช้ในการฝึกทักษะทางภาษา ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการกระตุ้นความสนใจและสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียน เพราะชุดกิจกรรมถูกจัดทำขึ้นมา โดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ และความต้องการของนักเรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้ชุดกิจกรรมยังมีการแบ่งระดับความสามารถในการใช้ภาษา แบบเป็นขั้นตอน จึงทำให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น

2.4 ด้านกิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวาง เป็นด้านที่นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการใช้กิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวางในการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในลำดับสุดท้าย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักเรียนส่วนมากรู้สึกไม่คุ้นเคยกับกิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวางที่ต้องใช้วิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง และขาดการฝึกฝนการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ เพราะการสอนอ่านภาษาอังกฤษทั่วไป ครูจะเป็นผู้ให้ความรู้ด้านคำศัพท์ แปลความหมายของบทความและสรุปความเข้าใจให้กับนักเรียน จึงทำให้นักเรียนหลายคนคิดวิเคราะห์หรือสรุปใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่านไม่ได้ ส่งผลให้นักเรียนไม่สามารถอ่านหนังสือนอกเวลาด้วยตนเองได้อย่างราบรื่นและไม่ประสบความสำเร็จในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจเท่าที่ควร สอดคล้องกับ (สุนีย์ สันหมุด, 2552) ที่ได้กล่าวว่า ครูสอนภาษาอังกฤษบางคนมีวิธีการสอนการอ่านภาษาอังกฤษที่ไม่ถูกต้อง คือมุ่งเน้นที่การแปลความความหมาย การจดจำคำศัพท์ และหลักไวยากรณ์ ทำให้นักเรียนไม่เข้าใจในสิ่งที่อ่านและไม่สามารถสรุปความเข้าใจในภาพรวมจากการอ่านได้

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัย เรื่อง ผลการใช้กิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวางที่มีต่อการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทางผู้วิจัยได้สรุปแนวคิดและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประเด็นดังต่อไปนี้
ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้ในห้องเรียน

1. การใช้กิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวาง เป็นกิจกรรมที่นักเรียนจะต้องลงมือปฏิบัติจริงในทุกชั้นตอนด้วยตนเอง ตั้งแต่การเลือกยืมหนังสืออ่านนอกเวลา ซึ่งอาจจะต้องใช้เวลาในการตัดสินใจค่อนข้างนาน ดังนั้น ผู้สอน

ควรจัดสรรกิจกรรมนี้ลงในคาบเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติม เช่น วิชาอ่าน-เขียน เป็นต้น เพราะหากใช้ในคาบเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน จะเกิดการรบกวนเวลาเรียนปกติได้ ทำให้เกิดปัญหาสอนเนื้อหาไม่ทันได้

2. การใช้กิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวาง ครูผู้สอนจะต้องมีบทบาทอย่างมากในการสนับสนุนและเป็นกำลังใจสำคัญให้กับนักเรียน เพราะปัญหาหลักที่ผู้วิจัยพบคือนักเรียนจำนวนมากไม่มีความรับผิดชอบในการเขียนแบบบันทึกการอ่าน จึงส่งผลให้การอ่านหนังสือนอกเวลาของนักเรียนไม่ราบรื่นเท่าที่ควร ดังนั้นครูผู้สอนจะต้องดูแลเอาใจใส่ เป็นที่ปรึกษา พร้อมเสริมแรงทางบวกให้กับนักเรียนอยู่เสมอ เช่น การให้คำชมเชยเมื่อพบว่านักเรียนตั้งใจและพยายามอ่านหนังสือนอกเวลาด้วยตนเอง การให้คะแนนเพิ่มเติมสำหรับทุกคนที่เข้าร่วมกิจกรรม การให้ของรางวัลแก่ผู้เรียนที่อ่านมากที่สุด เป็นต้น

3. การทำกิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวาง ควรมีกิจกรรมหลากหลายรูปแบบ เช่น กิจกรรมชุมนุมหนังสือ ที่ให้นักเรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนหนังสือนอกเวลาที่ตนเองอ่านกับเพื่อน หรือกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน ครูให้นักเรียนทำงานกันเป็นคู่ (เด็กเก่งคู่เด็กอ่อน) เพื่อเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยการแบ่งปันการเรียนรู้และประสบการณ์ร่วมกัน ทำให้เด็กนักเรียนไม่รู้สึกโดดเดี่ยวและมีความมั่นใจในการทำงานมากขึ้น

4. การทำกิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวาง ช่วยให้นักเรียนเกิดคลังคำศัพท์ในสมองจากการอ่านหนังสือนอกเวลาหลายๆเล่ม ดังนั้นครูผู้สอนควรพัฒนารูปแบบความรู้ด้านคำศัพท์ของนักเรียนให้เป็นกิจกรรมที่น่าสนใจ เช่น บัตรคำศัพท์รวมเล่มขนาดพกพา สมุดบันทึกคำศัพท์ เป็นต้น เพื่อให้นักเรียนรู้สึกสนุกสนานกับการตกแต่งบัตรคำศัพท์ หรือสมุดบันทึกคำศัพท์และเกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยด้วยการจัดกิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวาง ร่วมกับรูปแบบอื่น เช่น เปรียบเทียบระหว่างผลการใช้ระหว่าง Extensive Reading VS Intensive Reading เป็นต้น เพื่อช่วยกันพัฒนาและส่งเสริมการสอนการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจให้ดียิ่งขึ้น

2. ควรมีการนำวิจัย เรื่อง เรื่อง ผลการใช้กิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวางที่มีต่อการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างในระดับอื่น เช่น ชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นต้น

3. ควรมีการจัดกิจกรรมฝึกการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจที่โรงเรียนก่อน โดยครูผู้สอนสามารถใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ Intensive Reading ก่อนการใช้รูปแบบกิจกรรมการอ่านแบบ Extensive Reading โดยครูผู้สอนจะต้องทำให้ดูเป็นตัวอย่างก่อน เพราะกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Intensive Reading จะช่วยเตรียมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจให้กับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ก่อนที่นักเรียนจะเข้าร่วมกิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวาง (Extensive Reading) ด้วยตนเองต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ไชยยศ เรื่องสุวรรณ. (2544). เทคโนโลยีการศึกษา ทฤษฎีและการวิจัย. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

มาเรียม นิลพันธุ์. (2557). วิธีวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 8. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย ศิลปากร.

- สุชาติ ชัยวิวัฒน์ตระกูล. (2544). การใช้กิจกรรมการอ่านแบบกว้างขวางเพื่อเพิ่มพูน ความสามารถทางการอ่าน-เขียนภาษาอังกฤษ และนิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- สุนีย์ สันหมุด. (2552). “ปัญหาด้านการอ่าน” (ออนไลน์). สืบค้นจาก:<http://www.gotoknow.org/> (เข้าถึงเมื่อวันที่ 4 เมษายน 2563)
- Bell, T. (1998). Extensive Reading: Why? and How?. The Internet TESL Journal, 5.
- Day, R. R. and Bamford, J. (2002). Top Ten Principles for Teaching Extensive Reading. Reading in a Foreign Language, 14(2), 136-141.
- Extensive Reading Foundation. (2011). Evaluating Extensive Reading. The Extensive Reading Foundation's Guide to Extensive Reading. The Extensive Reading Foundation.
- He, M. (2014). Does Extensive Reading Promote Reading Speed?. The Reading Matrix, 14, 16-25.
- Krishnan, G., Rahim, R. A., Marimuthu, R., Abdullah, R. B., Mohamad, F. (2009). The Language Learning Benefits of Extensive Reading: Teachers Should Be Good Role Models. English Language Teaching 2 (4), 107-116.
- Likert, R. (1932). A Technique for Measurement of Attitudes. Archives of Psychology. New York: The Science Press. 140, 5-55.
- Mason, B., & Krashen, S. D. (1997). Can extensive reading help unmotivated students of EFL improve?. IJL- International Journal of Applied Linguistics, 117(1), 79-84.
- Skinner, B.F. (1973). Beyond Freedom and Dignity. Pelican Books, the U.S.A.
- Waring, R. (2003). Getting an Extensive Reading Program going. Notre Dame Seishin University, Okayama Japan, 1-5.

การพัฒนาชุดทดลองฟิสิกส์ เรื่อง แรงเสียดทาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ศิวกร กัตัญญุสนธิ์¹ และ ศรีสมร พุ่มสะอาด²

Siwakorn Katanyunusorn¹ and Srisamorn Pymsa-ard²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้รูปแบบเป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและหาประสิทธิภาพชุดทดลองเรื่อง แรงเสียดทาน ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 และ 2) เปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดทดลองเรื่องแรงเสียดทานกับเกณฑ์ระดับผลการเรียนของโรงเรียนที่กำหนด คือ ร้อยละ 70 ดำเนินการตาม 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนาชุดทดลอง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนฟิสิกส์จำนวน 3 คน และ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ จำนวน 1 ฉบับ และแบบสอบถาม 1 ฉบับ ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาชุดทดลอง โดยออกแบบและพัฒนาชุดทดลองจากนั้นทดสอบประสิทธิภาพทางวิทยาศาสตร์ของชุดทดลอง ขั้นตอนที่ 3 นำชุดทดลองไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ห้องเรียนวิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์ จำนวนนักเรียน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) ชุดทดลองเรื่องแรงเสียดทาน 3) คู่มือและใบกิจกรรมการทดลองเรื่อง แรงเสียดทาน 4) แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้หลังเรียนเรื่องแรงเสียดทาน เก็บข้อมูลโดยผู้วิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าร้อยละ ขั้นตอนที่ 4 ปรับปรุงพัฒนาชุดทดลองโดยศึกษาปัญหาการใช้และข้อบกพร่องจากการใช้งานจริงและทำการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง

ผลการวิจัยพบว่า 1) ได้ชุดทดลองเรื่อง แรงเสียดทาน มีลักษณะมีรูปร่างเหมาะสม ใช้งานง่ายและรูปร่างแปลกใหม่ ประสิทธิภาพของชุดทดลองเรื่อง แรงเสียดทาน E1/E2 เท่ากับ 92.00/84.00 สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ 80/80 2) ผลการเรียนรู้หลังเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดทดลอง สูงกว่าเกณฑ์ระดับผลการเรียนของโรงเรียน ร้อยละ 70

คำสำคัญ : ชุดทดลอง, แรงเสียดทาน, ฟิสิกส์

Abstract

The objectives of this study were 1) to develop experimental set and get 80/80 of efficiency and 2) to compare learning outcomes of the students in a group of using friction experimental set, with 70 percent of school's criteria for learning assessment. Research methodologies were conducted in 4 steps. 1) Basic information and requirements for friction experimental set were studied by using an interview and

¹ โรงเรียนหอวัง ปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี 12000 ประเทศไทย
Horwang Pathumthani School, Pathumthani 12000, Thailand.

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต จังหวัดปทุมธานี 12000 ประเทศไทย
Faculty of Education, Rangsit University, Pathumthani 12000, Thailand.

a questionnaire. The sample groups were 3 Physics teachers and 40 of grade 10 students in Science and Mathematics program. 2) The experimental set was developed and tested the scientific efficiency by finding the error value. 3) The experimental set was implemented in Physics classroom. The sample group were 40 of grade 10 students in Science and Mathematics program. The research instruments were 1) lesson plans, 2) the Physics experimental set on friction, 3) an experimental manual and experimental recorded sheet, and 4) the post-test. 4) The experimental set was developed basing on problems found.

The findings were 1) the experimental set on friction was used effectively in class, 2) the efficiency of the experimental set on friction was 92.00/84.00, higher than 80/80, and 3) students' learning outcomes were higher than 70% which was the school's criteria for learning assessment.

Keyword : Experiment set, Friction, Physic

บทนำ

สาระฟิสิกส์เป็นศาสตร์แขนงหนึ่งในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาความรู้พื้นฐาน มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความ เข้าใจ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นพื้นฐานการศึกษาวិทยาศาสตร์หลายสาขา ผู้วิจัยเป็นครูผู้สอนฟิสิกส์อยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้วัดผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่านักเรียนส่วนมากเรียนฟิสิกส์ไม่เข้าใจ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับฟิสิกส์เพื่อค้นหาแนวทางยกระดับคุณภาพผลการเรียนรู้ดังกล่าว พบว่ามีผู้ได้ทำวิจัยเกี่ยวกับการใช้ชุดทดลองเพื่อเพิ่มผลการเรียนรู้ฟิสิกส์ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่าชุดทดลองสามารถทำให้นักเรียนมีผลการเรียนรู้สูงขึ้นกว่าก่อนเรียนโดยใช้ชุดทดลอง (ศุภชัย ทองเข้ม, 2557: น.69) กล่าวได้ว่าการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนฟิสิกส์จึงควรมีการนำ สื่อ นวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพเข้ามาช่วยในการเรียนการสอน เพื่อช่วยดึงดูดความสนใจและสร้างความกระตือรือร้นของนักเรียนซึ่งสื่อการเรียนการสอนในปัจจุบันมีมากมายหลายชนิด และชุดทดลองก็เป็นสื่อ นวัตกรรมที่เหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนฟิสิกส์ เพราะชุดทดลองช่วยให้การเรียนการสอนในห้องเรียนน่าสนใจ กระตุ้นผู้เรียนให้อยากเรียนรู้โดยการใช้สื่อหลายชนิดให้เหมาะกับแต่ละวัตถุประสงค์ทำให้ผู้เรียนมองเห็นว่าเนื้อหาที่เรียนเป็นเรื่องใกล้ตัวและไม่ได้เป็นนามธรรม เช่นเดียวกับ Fisher และ คณะ (1998, P.353) ได้อธิบายเกี่ยวกับการทำการทดลองในห้องปฏิบัติการว่าเป็นสิ่งสำคัญในการเรียนรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ ในขณะที่ Tobin (2003 P,17) ได้อธิบายเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการทดลองปฏิบัติการไว้ว่าการจัดกิจกรรมการทดลอง ปฏิบัติการเป็นแนวทางที่ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้และเข้าใจในเนื้อหาภาคทฤษฎีมากขึ้นและในขณะเดียวกันยังเกิดองค์ความรู้ใหม่ๆ จากการจัดกิจกรรมการทดลองปฏิบัติทางด้านวิทยาศาสตร์ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาชุดทดลองเพื่อใช้เป็นเครื่องมือช่วยให้นักเรียน เรียนรู้ฟิสิกส์ได้อย่างเข้าใจมากขึ้น โดยพัฒนาชุดทดลองเรื่อง แรงเสียดทาน ซึ่งเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากและเป็นพื้นฐานในการศึกษาเรื่องอื่นๆ เช่น งานและกำลัง เป็นต้น ดังนั้นหากผู้เรียนไม่เข้าใจเรื่อง แรง อย่างถ่องแท้ก็จะเป็นผลต่อการเรียนรู้เรื่องอื่นๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพชุดทดลองเรื่อง แรงเสียดทาน ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
- 2) เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้หลังเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดทดลองเรื่องแรงเสียดทานกับเกณฑ์ระดับผลการเรียนของโรงเรียนที่กำหนดคือ ร้อยละ 70

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ซึ่งดำเนินการตามกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้ 4 ขั้นตอน คือ

1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนาชุดทดลอง (Research)
2. การพัฒนาชุดทดลอง (Development)
3. ทดลองนำชุดทดลองไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ (Research)
4. ปรับปรุงพัฒนาชุดทดลอง (Development)

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนาชุดทดลอง (Research)

การดำเนินงานในขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูลพื้นฐานและความต้องการของนักเรียนและผู้เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับชุดทดลองที่ผู้วิจัยจะพัฒนาขึ้น โดยดำเนินการ ดังนี้

- 1) กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล เป็นครูผู้สอนฟิสิกส์และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

- 1.1) ครูผู้สอนสาระฟิสิกส์กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 3 คน

- 1.2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัด ปทุมธานี จำนวน 40 คน

- 2) เครื่องมือ เป็นแบบสัมภาษณ์ครู จำนวน 1 ฉบับ และแบบสอบถามนักเรียน 1 ฉบับ

- 2.1) แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของครูผู้สอนสาระฟิสิกส์กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ลักษณะเป็นคำถามปลายปิดเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปและปลายเปิด เกี่ยวกับความจำเป็นในการใช้ชุดทดลองในการจัดการเรียนรู้ ความเพียงพอของชุดทดลองที่ใช้ในโรงเรียน และรูปแบบของชุดทดลองที่ต้องการใช้

- 2.2) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นคำถามปลายปิดเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปและปลายเปิด เกี่ยวกับความจำเป็นในการใช้ชุดทดลองในการเรียนฟิสิกส์ ความเพียงพอของชุดทดลองที่ใช้ในโรงเรียน และรูปแบบของชุดทดลองที่ต้องการใช้

- 3) การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการดังนี้

- 3.1) ผู้วิจัยสัมภาษณ์ความคิดเห็นของครูผู้สอนสาระฟิสิกส์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

ด้วยตนเอง

- 3.2) ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แล้วเก็บแบบสอบถามกลับ

ด้วยตนเอง

- 4) การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการดังนี้

- 4.1) วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยสรุปความคิดเห็นของครูเพื่อนำผลที่ได้มาทำการพัฒนาชุดทดลอง

4.2) คำนวณหาค่าร้อยละของข้อมูลจากแบบสอบถามของนักเรียน

นำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 ไปดำเนินการในขั้นตอนที่ 2 ต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาชุดทดลอง (Development)

ในขั้นตอนนี้เป็นการพัฒนาชุดทดลองเรื่อง แรงเสียดทาน โดยใช้ข้อมูลพื้นฐานและความต้องการที่ได้จากการทำการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 โดยผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1) ศึกษาทฤษฎีแนวคิด เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุดทดลองตามหลักการสร้างอุปกรณ์วิทยาศาสตร์ที่ดี

2) ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษา จุดมุ่งหมายของหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ มาตรฐานและตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง แรงเสียดทาน

3) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนาชุดทดลอง

4) ดำเนินการพัฒนาชุดทดลอง ดังนี้

4.1) นำผลการศึกษาในหัวข้อที่ 1) - 3) มาวางแผนพัฒนาชุดการทดลอง

4.2) ศึกษาขนาดและทิศทางของแรงเสียดทาน ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงเสียดทานกับพื้นผิวและแรงเสียดทานกับมวลของวัตถุตามทฤษฎี

4.3) ออกแบบและสร้างชุดทดลอง 2 ชุด โดยพิจารณาใช้วัสดุที่มีความคงทน ง่ายต่อการบำรุงรักษาและมีราคาไม่แพง โดยออกแบบให้มีขนาด รูปร่าง ที่เหมาะสม ซึ่งผู้วิจัยสร้างชุดทดลองที่ประกอบด้วยโครงสร้าง 2 ส่วน ส่วนที่ 1 ทำจากไม้โครงและไม้อัด 2 ชั้น ขนาด 30x50 เซนติเมตร ชั้นที่ 1 เป็นส่วนฐาน วางในแนวระนาบ ชั้นที่ 2 เป็นส่วนปรับความลาดเอียงได้ยึดกันด้วยนอตหรือสกรูทำให้เกิดจุดหมุนเพื่อสามารถปรับองศาได้ ติดสเกลสำหรับวัดระยะที่ขอบของแผ่นไม้ พื้นผิวของแผ่นไม้ชั้นที่ 2 สามารถปรับเปลี่ยนได้เพื่อให้ค่าแรงเสียดทานที่แตกต่างกัน และส่วนที่ 2 คือ กลองกระดาษด้านในบรรจุดินน้ำมันใช้เป็นมวลที่เคลื่อนที่

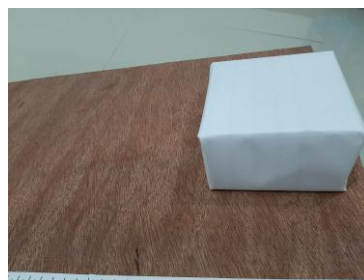
รูปที่ 1 โครงสร้างไม้โครงและไม้อัด

รูปที่ 2 การยึดไม้ด้วยนอตหรือสกรูเพื่อทำให้เกิดจุดหมุน

รูปที่ 3 สเกลสำหรับวัดระยะ

รูปที่ 4 กลองกระดาษด้านในบรรจุดินน้ำมัน

5) พัฒนาคู่มือการปฏิบัติการทดลองเรื่อง แรงเสียดทาน

คู่มือการทดลองพัฒนาขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกในการปฏิบัติการทดลอง ประกอบไปด้วย จุดประสงค์ การเรียนรู้ ซึ่งแจ้งขั้นตอนการใช้ชุดทดลอง ขั้นตอนการทดลอง ดำเนินการดังนี้

5.1) ศึกษาจุดประสงค์ของรายวิชาฟิสิกส์ 2 ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง แรงเสียดทาน

5.2) สร้างคู่มือการใช้ชุดทดลอง เรื่อง แรงเสียดทาน โดยมีส่วนประกอบ ดังนี้ ชื่อกิจกรรม, วัตถุประสงค์การทำกิจกรรม, วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการทดลอง

6) การทดสอบประสิทธิภาพของชุดทดลอง

ผู้วิจัยทดสอบประสิทธิภาพทางวิทยาศาสตร์ของชุดทดลองเรื่อง แรงเสียดทาน กำหนดแรงเสียดทานจากทฤษฎีเป็น 100 120 และ 140 โดยผู้วิจัยทำการทดลองจำนวน 10 ครั้ง ซึ่งความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้นมีค่าไม่เกินค่าที่กำหนดคือ + 5 เปอร์เซ็นต์ โดยพบว่าสิ่งที่ทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนมากที่สุดคือขั้นตอนการจับเวลาในการทดลอง

7) นำชุดทดลองเรื่อง แรงเสียดทาน ไปให้ครูผู้สอนสาระฟิสิกส์กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ 3 คน พิจารณาคุณสมบัติของชุดทดลอง ว่าควรปรับปรุงแก้ไขในส่วนของขั้นตอนการใช้งานหรือไม่ซึ่งพบว่า มีความคลาดเคลื่อนเล็กน้อยที่เกิดจากการทดลอง จึงมีข้อสังเกตชี้แนะเพิ่มเติมในการทำการทดลองคือ เรื่องการจับเวลาที่ควรทำให้แม่นยำที่สุด

8) นำชุดทดลองมาปรับปรุงแล้วเสนอบริการที่ปรึกษาเพื่อให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข ชุดทดลองเพื่อนำไปใช้จัดการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองนำชุดทดลองไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ (Research)

ในขั้นตอนนี้เป็นการนำชุดทดลองที่สร้างขึ้นและปรับปรุงให้เหมาะสมแล้วไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ โดยดำเนินการ ดังนี้

1) จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง แรงเสียดทาน จำนวน 2 แผน

2) ดำเนินการทดลองจัดการเรียนรู้ ดังนี้

2.1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในขั้นตอนนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ห้องเรียนวิทยาศาสตร์ - คณิตศาสตร์โรงเรียน แห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานีที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 280 คน จำนวน 7 ห้องเรียน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ห้องเรียนวิทยาศาสตร์ - คณิตศาสตร์ จำนวน 1 ห้อง จำนวนนักเรียน 40 คน ใช้วิธีสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยการจับฉลาก 1 ห้อง จาก 7 ห้อง

2.2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.2.1) แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง แรงเสียดทาน จำนวน 2 แผน

2.2.2) คู่มือและใบกิจกรรมการทดลองเรื่อง แรงเสียดทาน จำนวน 1 ฉบับ

2.2.3) แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้หลังเรียนเรื่อง แรงเสียดทาน จำนวน 1 ฉบับ

2.3) การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

2.3.1) จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง แรงเสียดทาน จำนวน 2 แผน ให้สอดคล้องกับ สาระสำคัญและตัวชี้วัดที่หลักสูตรกำหนด

2.3.2) สร้างคู่มือและใบกิจกรรม เรื่อง แรงเสียดทาน มีการดำเนินการดังนี้

1) สร้างคู่มือและใบกิจกรรมที่ประกอบด้วยแบบฝึกหัดและแบบทดสอบท้ายการทดลองโดยสร้างให้สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

2) นำแผนการจัดการเรียนรู้ คู่มือและใบกิจกรรมที่สร้างขึ้นที่ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คนเป็นครูที่มีประสบการณ์สอน พิสิกส์ไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 2 คนและนักวิจัยและวัดผลจำนวน 1 คน ประเมินเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและพฤติกรรมที่ต้องการวัด (Index of Congruence: IOC) ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 2 แผน คู่มือและใบกิจกรรมมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00

2.3.3) เครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลการเรียนรู้หลังเรียน คือแบบวัดผลการเรียนรู้ ดำเนินการดังนี้ สร้างแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้หลังเรียน เป็นปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ และอัตนัย 2 ข้อ มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

- 1) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับการวัดผล ประเมินผล และวิธีการสร้างแบบทดสอบ
- 2) ศึกษาผลการเรียนรู้และเนื้อหาเรื่อง แรงเสียดทาน
- 3) สร้างแบบทดสอบชนิดเลือกตอบแบบ 4 ตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ และอัตนัย 2 ข้อ โดยสร้างให้สอดคล้องกับพฤติกรรมที่ต้องการวัด คือ มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่อง แรงเสียดทาน ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยสร้างข้อสอบวัดความเข้าใจจำนวน 15 ข้อ และการนำไปใช้ จำนวน 2 ข้อ
- 4) นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เป็นครูที่มีประสบการณ์สอนพิสิกส์ไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 2 คนและนักวิจัยและวัดผลจำนวน 1 คน ประเมินเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบทดสอบ โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและพฤติกรรมที่ต้องการวัด (Index of Congruence: IOC) แล้วคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่า 0.50 ซึ่งข้อสอบทุกข้อมีผลค่า IOC มากกว่า 0.5 คือเท่ากับ 0.67-1.00
- 5) นำไปใช้ทดสอบกับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการทดลองที่ได้เรียนเรื่อง แรงเสียดทาน มาแล้วจำนวน 40 คน จากนั้นนำผลการทดสอบมาตรวจให้คะแนน และวิเคราะห์ข้อสอบรายข้อเพื่อหาค่าความยาก (p) ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0.20 - 0.77 และค่าอำนาจจำแนก (r) ที่มีค่าระหว่าง 0.53 - 0.76
- 6) นำแบบทดสอบที่คัดเลือกไว้ทั้งหมด 10 ข้อ มาหาค่าความเชื่อมั่นแบบคูเดอร์ริชาร์ดสัน โดยใช้สูตร KR-20 (Kuder - Richardson 20) ซึ่งค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบได้เท่ากับ 0.70

2.4) การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่โรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัด ปทุมธานี ตามขั้นตอนดังนี้

1. ชี้แจงนักเรียนกลุ่มตัวอย่างให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยพร้อมทั้ง แนะนำชุดทดลองที่สร้างขึ้น
2. จัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง แรงเสียดทาน ตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง และวัดผลในระหว่างนักเรียนปฏิบัติการทดลองนักเรียนทำใบกิจกรรมระหว่างเรียน (E1)
3. เมื่อนักเรียนเรียนเรื่อง แรงเสียดทานจบแล้ว นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้หลังเรียน
4. เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการวิเคราะห์ผลการวิจัยต่อไป

2.5) การวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) วิเคราะห์เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพของชุดทดลองเรื่อง แรงเสียดทาน โดยหาค่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ยระหว่างคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบระหว่างเรียนด้วยชุดทดลอง เรื่อง แรงเสียดทาน กับค่าร้อยละ

ของคะแนนเฉลี่ยที่เกิดจากการทำแบบทดสอบหลังเรียนเรื่อง แรงเสียดทาน จากนั้นนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบและหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ E1/E2 เท่ากับ 80/80 ซึ่ง E1/E2 มีค่าเท่ากับ 92.00/84.00

2) การวิเคราะห์ผลการเรียนรู้หลังเรียนเรื่อง แรงเสียดทาน โดยคำนวณหาค่าร้อยละเปรียบเทียบคะแนนผลการเรียนรู้อัตราเกณฑ์ระดับผลการเรียนของโรงเรียนร้อยละ 70

ขั้นตอนที่ 4 ปรับปรุงพัฒนาชุดทดลอง (Development)

4.1 ศึกษาข้อบกพร่องต่างๆของชุดทดลองขณะใช้ชุดทดลองแล้วฉบับที่กักไว้

4.2 ศึกษาปัญหาการใช้และข้อบกพร่องจากการสอบถามนักเรียน

4.3 นำข้อมูลข้อเสนอแนะปัญหาและข้อบกพร่อง เช่น การจับเวลาให้มีความคลาดเคลื่อนน้อยสามารถทำได้ยาก มาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขชุดทดลองและคู่มือให้มีคุณภาพและนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนาชุดทดลอง

จากการสัมภาษณ์ครูและนักเรียนได้ผลสอดคล้องกันว่าสมควรและจำเป็นที่จะต้องสร้างชุดทดลองเพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้หากมีการสร้างชุดทดลองอยากให้มีรูปร่างเหมาะสม ใช้งานง่ายและแปลกใหม่

2. ผลการพัฒนาชุดทดลอง

2.1 หลังจากสร้างและฝึกใช้งานชุดทดลองแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการหาประสิทธิภาพทางวิทยาศาสตร์ของชุดทดลองเรื่อง แรงเสียดทาน พบว่าค่าแรงเสียดทานที่ได้จากการทดลองมีความคลาดเคลื่อนจากทฤษฎีอยู่ระหว่าง 0 - 3.44 เปอร์เซ็นต์ มีความคลาดเคลื่อนเฉลี่ยเท่ากับ 1.55 เปอร์เซ็นต์ และมีความคลาดเคลื่อนอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนดไว้ไม่เกิน + 5 เปอร์เซ็นต์ ทุกการทดลอง

2.2 ผลการหาประสิทธิภาพของชุดทดลอง E1/E2 พบว่ามีประสิทธิภาพของชุดทดลองเรื่อง แรงเสียดทาน เท่ากับ 92.00/84.00

3. ผลการนำชุดทดลองไปใช้ในการจัดการเรียนรู้

ผลการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้หลังเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดทดลองกับเกณฑ์ระดับผลการเรียนของโรงเรียนร้อยละ 70 พบว่านักเรียนทุกคนมีผลการเรียนรู้หลังเรียนเมื่อเรียนโดยใช้ชุดทดลองเรื่อง แรงเสียดทาน สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือ ร้อยละ 70

4. ผลการปรับปรุงพัฒนาชุดทดลอง

หลังจากการนำชุดทดลองไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนแล้วพบว่าชุดทดลองที่พัฒนาขึ้นสามารถใช้งานได้ดีแต่มีข้อบกพร่องที่ควรพัฒนาต่อไปดังนี้

1) อาจเกิดความคลาดเคลื่อนเนื่องมาจากการจับเวลาของนักเรียนแต่ละคนที่ไม่เท่ากันควรทำให้ตัวเครื่องสามารถจับเวลาเองได้ซึ่งอาจมีความซับซ้อนเพิ่มขึ้นควรปรับปรุงในโอกาสถัดไป

2) วัสดุที่ใช้ค่อนข้างหนักและไม่สามารถกั้นน้ำได้ ควรปรับปรุงให้เบากว่าเดิมและสามารถกั้นน้ำได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงวางแผนที่จะปรับปรุง พัฒนา ชุดทดลองให้ดีขึ้นก่อนนำไปใช้จัดการเรียนรู้จริง

สรุป

ผลการดำเนินการวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

- 1) ได้ชุดทดลองเรื่อง แรงเสียดทาน ที่มีค่าความคลาดเคลื่อนเฉลี่ยเท่ากับ 1.09 และมีความคลาดเคลื่อนอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนดไว้ไม่เกิน + 5 เปอร์เซ็นต์
 - 2) ประสิทธิภาพของชุดทดลองเรื่อง แรงเสียดทาน E1/E2 เท่ากับ 92/84 สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ 80/80
 - 3) ผลการเรียนรู้หลังเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดทดลองเรื่อง แรงเสียดทาน สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือ ร้อยละ 70 โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ระดับผลการเรียนของโรงเรียน
 - 4) ชุดทดลองมีข้อบกพร่องเล็กน้อยหากนำไปปรับปรุงจะมีประสิทธิภาพในการใช้มากขึ้น
- สรุปได้ว่าชุดทดลองฟิสิกส์เรื่อง แรงเสียดทาน มีประสิทธิภาพดีสามารถนำไปใช้จัดการเรียนรู้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

อภิปรายผล

1) ได้ชุดทดลองเรื่อง แรงเสียดทาน ที่มีค่าความคลาดเคลื่อนเฉลี่ยเท่ากับ 1.09 และมีความคลาดเคลื่อนอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนดไว้ไม่เกิน + 5 เปอร์เซ็นต์ และประสิทธิภาพของชุดทดลองเรื่อง แรงเสียดทาน E1/E2 เท่ากับ 92/84 สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ 80/80 ในการทดสอบประสิทธิภาพทางวิทยาศาสตร์ของชุดทดลองเรื่อง แรงเสียดทาน พบว่ามีความคลาดเคลื่อนอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนดไว้ไม่เกิน + 5 เปอร์เซ็นต์ ทุกการทดลองซึ่งผลการทดลองที่ไม่ให้ผลตรงตามทฤษฎี 100 เปอร์เซ็นต์ อาจมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย เช่น การคลาดเคลื่อนที่มาจากความคลาดเคลื่อนของการจับเวลาเนื่องจากระบบจับเวลาใช้คนในการจับเวลาการเคลื่อนที่ของวัตถุบนพื้นผิวของชุดทดลอง ดังนั้นการเริ่มและหยุดเวลาอาจทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้จึงทำให้ค่าแรงเสียดทานที่ได้จากการทดลองคลาดเคลื่อนไปจากการคำนวณโดยใช้ทฤษฎีได้ ในการหาประสิทธิภาพของชุดทดลองเรื่อง แรงเสียดทาน อภิปรายได้ ดังนี้ นักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดทดลองเรื่อง แรงเสียดทาน ได้คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนและแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้หลังเรียนโดยรวม ร้อยละ 92/84 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ 80/80 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการสอนโดยวิธีทดลองซึ่งเป็นการเรียนที่นักเรียนมีส่วนร่วมในการกระทำ เป็นการเรียนที่เรียกว่า Active Learning ผู้เรียนจะไม่เกิดความเบื่อหน่าย จนเกิดความรู้ ความเข้าใจ

2) เมื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดทดลองเรื่องแรงเสียดทานกับเกณฑ์ระดับของโรงเรียนคือ 70% พบว่าผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดทดลองเรื่อง แรงเสียดทาน สูงกว่าเกณฑ์ระดับของโรงเรียนคือ 70% อันเนื่องมาจากเหตุผลหลายประการ ดังนี้ ประการแรกชุดทดลองเรื่องแรงเสียดทานมีประสิทธิภาพทางวิทยาศาสตร์โดยมีค่าความคลาดเคลื่อนไม่เกิน + 5 เปอร์เซ็นต์ ทำให้ได้ผลการทดลองที่ถูกต้องใช้อ้างอิงกับทฤษฎีได้ ประการที่สองชุดทดลองเรื่อง แรงเสียดทานเป็นส่วนที่สร้างความสนใจให้กับผู้เรียนซึ่งสอดคล้องกับ (ทิสนา เขมมณี, 2550, น.333) ซึ่งกล่าวว่าการสอนโดยใช้การทดลองเป็นกระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการที่ผู้สอน/ผู้เรียนกำหนดปัญหาและสมมุติฐานในการทดลอง ผู้สอนให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนและให้ผู้เรียนลงมือทดลองปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนด ใช้วัสดุอุปกรณ์

ที่จำเป็น ได้มีโอกาสใช้เครื่องมือวิทยาศาสตร์ เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล สรุปอภิปรายผลการทดลองและสรุปการเรียนรู้ที่ได้จากการทดลอง

ข้อเสนอแนะ

- 1) ควรใช้ชุดทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นห้องเรียนแผนวิทยาศาสตร์ - คณิตศาสตร์
- 2) ในการทำการทดลองควรใช้นาฬิกาจับเวลาหรือโทรศัพท์มือถือในการจับเวลาเพื่อความแม่นยำและลดความคลาดเคลื่อนหรือพัฒนาชุดทดลองให้สามารถจับเวลาได้อย่างอัตโนมัติ
- 3) ควรพัฒนาชุดทดลองเพื่อใช้ในการเรียนฟิสิกส์ในเรื่องอื่นๆ เช่น แรงดึงเชือก แรงกิริยาแรงปฏิกิริยา การเคลื่อนที่ เป็นต้น
- 4) ควรมีการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่มีความแตกต่างกัน (เก่ง ปานกลาง อ่อน) เพื่อเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์

เอกสารอ้างอิง

ทศนา แชมณี. (2550). รูปแบบการเรียนการสอนทางเลือกที่หลากหลาย. กรุงเทพฯ ฯ สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศุภชัย ทองเข้ม. (2557) การพัฒนาชุดทดลองทอร์กและโมเมนต์ความเฉื่อยเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสายปัญญารังสิต. มหาวิทยาลัยรังสิต, กรุงเทพฯ.

Fisher, D., A. Harrison, A. Hofstein and D. Henderson. (1998). Laboratory learning environments and practical tasks in senior secondary science classes. *Research in Science Education* 28(3):353-363.

Tobin, K.G. 2003. Research on science laboratory activities; in pursuit of better questions and answers to improve learning. *School Science and Mathematics* 90: 403-418.

การศึกษาผลการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษากับสถาบันอุดมการศึกษาต่างประเทศของของวิทยาลัยนานาชาติมหาวิทยาลัยมหิดลผ่านการประชุมวิชาการและนิทรรศการการศึกษานานาชาติ ระหว่างปี พ.ศ. 2560-2562

Content Analysis: Collaborative Model of Mahidol University International College from APAIE NAFSA and EAIE Conference from 2017-2019

รวีวรรณ ธนุทอง¹ และ อัญชิสา กาญจนรุจิวิวัฒน์¹
Raweewan Thanuthong¹ and Anchisa Kanjanarujivut¹

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) จัดทำขึ้นเพื่อวิเคราะห์เนื้อหาการรายงานการประชุมเจรจาความร่วมมือที่ได้จากการปฏิบัติงานในการเจรจาหรือความร่วมมือทางการศึกษา ณ งานประชุมวิชาการประจำปี APAIE, NAFSA และ EAIE ของวิทยาลัยนานาชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559-2562 เป็นระยะเวลา 3 ปี รวมทั้งสิ้นเป็นการเข้าร่วมงาน 9 งาน สามารถรวบรวมสรุปรายงานการประชุมเจรจาความร่วมมือจากผู้ที่ได้รับมอบหมายจากวิทยาลัยนานาชาติมหาวิทยาลัยมหิดลให้เป็นตัวแทนในการปฏิบัติงานได้ทั้งสิ้น 265 การประชุม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือแบบฟอร์มวิเคราะห์ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะการเจรจาประกอบไปด้วย

1) การหาหรือเพื่อขยายพันธมิตรทางการศึกษาใหม่ ซึ่งส่วนใหญ่พบว่าเป็นการเจรจาความร่วมมือด้านการเคลื่อนย้ายนักศึกษา (student mobility) ร้อยละ 87.15 การเจรจาเกี่ยวกับการสร้างหลักสูตรร่วม (joint academic program) ร้อยละ 7.14 และด้าน โอกาสในการศึกษาต่อในระดับปริญญาโท ร้อยละ 5.71

2) การเจรจาขยายความร่วมมือเดิม พบว่ามีการเจรจาใน 4 หัวข้อ คือ 2.1) ด้านโอกาสใหม่ๆ สำหรับการเคลื่อนย้ายนักศึกษา เช่น การหาทุนสนับสนุนสำหรับการเคลื่อนย้ายนักศึกษา การฝึกงาน การเพิ่มโอกาสในการเข้าร่วม summer หรือ winter program ณ สถาบันคู่สัญญา สำหรับนักศึกษาของวิทยาลัยภายใต้สัญญาการแลกเปลี่ยนนักศึกษาปัจจุบัน การเพิ่มคณะหรือสาขาวิชาที่นักศึกษาสามารถร่วมชั้นเรียนได้คิดเป็นร้อยละ 62.05 2.2) การต่อยอดในการทำหลักสูตรร่วม คิดเป็นร้อยละ 17.25 2.3) การแลกเปลี่ยนบุคคลากรทางการศึกษา 10.35 และ 2.4) ความร่วมมือด้านวิชาการและการวิจัย ร้อยละ 10.35

คำสำคัญ : การเจรจาความร่วมมือ รูปแบบความร่วมมือการศึกษา

Abstract

This content analysis aims to identify collaborative model discussed at 9 Conferences and Exhibitions for International Education namely The Asia Pacific Association for International Education (APAIE), Association of International Educators (NAFSA) and European Association for International

¹ งานต่างประเทศ วิทยาลัยนานาชาติมหาวิทยาลัยมหิดล นครปฐม 73000 ประเทศไทย
International Affairs Section, Mahidol University International College, Nakhon Pathom 73000, Thailand.
การประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 10

Education (EAIE), from 2016 to 2019 (3 years). The researcher collected the data of summary of minutes of meetings from MUIC representatives of each conference in total of 265 meetings. The analysis tools used for qualitative data are in-depth interview focus-group and survey. The quantitative data was analyzed by using frequency, percentage and standard deviation.

The study showed that collaborative discussion took place at the conference consist of

1) Discussion with prospects for possible establishing the collaborative activities. The majority of discussed topics are discussion of collaboration in student mobility (87.14%), joint academic development (7.14%), and discussion on continuing education with pathway to master's degree (5.71%)

2) Discussion in enhancing the ongoing collaborative activities with current partner universities. The discussed topics were 2.1) (62.05%) discussion in new opportunities for exchange students (scholarship, internship placement, update academic information etc.) 2.2) (17.25%) exploring the joint academic development 2.3) (10.35%) discussion in faculty mobility and 2.4) (10.35%) discussion in joint educational and research collaboration

Keyword: collaborative discussion, type of collaboration in education

บทนำ

การสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษากับสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ เป็นการนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในเวทีระดับนานาชาติสามารถตอบสนองการพัฒนาได้ทั้งชุมชนอุตสาหกรรม และระบบนวัตกรรม มหาวิทยาลัยที่มีศักยภาพสามารถผลิตกำลังคนในระดับสูงในสาขาวิชาต่าง ๆ อันเป็นที่ต้องการของประเทศ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือนั้นต้องอาศัยการร่วมกันทำงานของบุคคล หน่วยงาน หรือองค์กรที่มากกว่าสองบุคคลหรือสององค์กรขึ้นไปเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเดียวกัน โดยมีการสร้างความเข้าใจกัน ร่วมกันดำเนินตามหลักการ ข้อตกลง หรือวางแผนการทำงาน เพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตกลงกันไว้ อีกทั้งการสร้างเครือข่ายสามารถช่วยพัฒนาการทำงานในองค์กร เปิดโอกาสให้บุคคลและองค์กรได้แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร มีประสบการณ์กับบุคคลที่อยู่นอกหน่วยงานของตน มีโอกาสช่วยลดความซ้ำซ้อนในการทำงาน ให้ความร่วมมือกันในลักษณะที่ประโยชน์ซึ่งกันและกันเสมือนการเปิดประตูสู่โลกภายนอก (ชัชวาลย์ สิงหาทอง, 2561)

รัฐบาลไทยมีนโยบายในการพัฒนาการอุดมศึกษาโดยให้มีการจัดตั้งกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) โดยมี สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) เป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบด้านอุดมศึกษาเสนอแนะนโยบายและแผนการอุดมศึกษาที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมและกำหนดทิศทางการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษา ส่งเสริมการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้มีคุณภาพดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผลเน้นหลักธรรมาภิบาลและการบริหารจัดการที่ดีรวมทั้งส่งเสริมความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ (แผนยุทธศาสตร์ สกอ. 2558-2561)

มหาวิทยาลัยมหิดลได้รับมอบนโยบายจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ในการผลักดันให้เป็นมหาวิทยาลัยต้นแบบของประเทศที่ขึ้นไปอยู่ในอันดับ 1 ใน 100

มหาวิทยาลัยโลกเพื่อดึงคนเก่งที่มุ่งเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยที่ติดอันดับโลกมาเรียนในประเทศไทย โดย อว. คาดหวังว่าแนวคิดนี้จะเป็นแรงกระตุ้นให้มหาวิทยาลัยอื่นเกิดการตื่นตัวในการพัฒนาและมีความเป็นไปได้ที่ส่งผลให้ประเทศมีพลังใน ด้านการวิจัย พัฒนาและการลงทุนในเทคโนโลยีขั้นสูง โดยเหตุผลสำคัญในการมอบนโยบายในครั้งนี้คือ Internationalization หรือความเป็นสากลของมหาวิทยาลัยมหิดลอันเป็นหนึ่งในจุดแข็งที่ทำให้ อว. ได้เล็งเห็นถึงศักยภาพมหาวิทยาลัยในการผลักดันให้มหิดลก้าวสู่การเป็นมหาวิทยาลัยต้นแบบในการมอบนโยบายครั้งนี้ (จดหมายข่าวกระทรวง อว., 2562) ในด้านกลยุทธ์ในการบริหารนั้นมหาวิทยาลัยมหิดลมีนโยบายส่งเสริมให้มีความร่วมมือทางวิชาการ การวิจัย และกิจกรรมทางการศึกษาต่างๆกับสถาบันการศึกษาทั่วโลก

วิทยาลัยนานาชาติมหาวิทยาลัยมหิดลมีสถานะเป็นวิทยาลัยที่อยู่ภายใต้การกำกับโดยมหาวิทยาลัยมหิดล มีกระบวนการเรียนการสอนหลักสูตรนานาชาติภายใต้พันธกิจที่มุ่งหวังเป็นผู้เชี่ยวชาญในการให้การศึกษาด้าน liberal arts education และสาขาวิชาชีพที่ได้รับการคัดเลือกเพื่อเตรียมพลเมืองโลกสำหรับศตวรรษที่ 21 และปรับเปลี่ยนความรู้เพื่อประโยชน์ของสังคมผ่านการพัฒนาอย่างยั่งยืน เพื่อเป็นการส่งเสริมพันธกิจของวิทยาลัยในการเตรียมพลโลกสำหรับศตวรรษที่ 21 นั้น วิทยาลัยได้มุ่งเน้นให้มีการจัดทำแผนกลยุทธ์ ที่มีการเน้นถึงกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้น self- awareness และ social awareness ที่ตอบสนองความต้องการของสังคมทั้งในและต่างประเทศ ผ่านโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากคู่เครือข่ายภาคีทางการศึกษา โดยในปัจจุบันมีนักศึกษาต่างชาติเข้าร่วมกิจกรรมโครงการ study abroad program ที่วิทยาลัยฯ เป็นจำนวนมากกว่า 400 คนต่อปี โดยในปีการศึกษา 2559-2560 มีนักศึกษาต่างชาติเข้าร่วมกิจกรรม ที่วิทยาลัยฯ ทั้งสิ้น 402 คน โดย 40% ของนักศึกษาจำนวนดังกล่าวเป็นนักศึกษาจากทวีปอเมริกาเหนือ 35% เป็นนักศึกษาจากทวีปยุโรป และในปีการศึกษา 2560 - 2561 จำนวนนักศึกษาดังกล่าวเพิ่มขึ้นเป็น 453 คน จากความหลากหลายในสัญชาติของนักศึกษาต่างชาติ ที่มาเข้าร่วมกิจกรรมโครงการ study abroad program ที่วิทยาลัยฯ เป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญในการสร้างศักยภาพความเป็นสากลของมหาวิทยาลัยมหิดล งานการต่างประเทศวิทยาลัยนานาชาติได้รับมอบหมายตามข้อตกลงการปฏิบัติงาน (Performance Agreement) จากมหาวิทยาลัยมหิดล ในการเพิ่มจำนวนนักศึกษาต่างชาติที่เข้าร่วมกิจกรรมโครงการ study abroad program ที่วิทยาลัยฯ และเพิ่มเครือข่ายความร่วมมือและรูปแบบกิจกรรมด้านการเคลื่อนย้ายนักศึกษาในการส่งนักศึกษาของวิทยาลัยไปเข้าร่วมกิจกรรมการแลกเปลี่ยนในต่างประเทศ

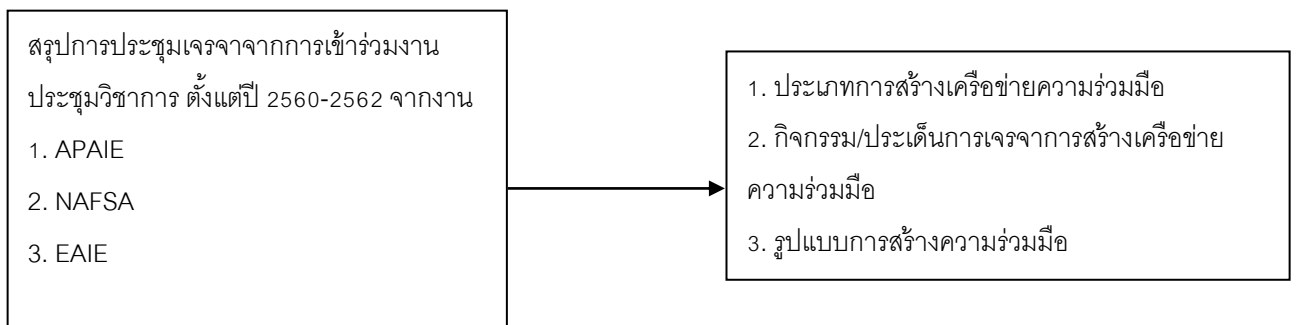
ฝ่ายการต่างประเทศวิทยาลัยนานาชาติมหาวิทยาลัยมหิดลมีหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินงานด้านวิเทศสัมพันธ์ของวิทยาลัยทั้งในด้านการขยายเครือข่ายพันธมิตรทางการศึกษานานาชาติ การส่งเสริมและสนับสนุน กิจกรรมภายใต้สัญญาความร่วมมือที่วิทยาลัยฯ ได้จัดทำขึ้นกับสถาบันคู่สัญญาต่างชาติ ฝ่ายต่างประเทศสนองการตอบรับนโยบายส่งเสริมให้มีความร่วมมือทางการศึกษาโดยกำหนดแผนการทำงานเชิงรุก (pro-active) ในการขยายและพัฒนาเครือข่ายพันธมิตรทางการศึกษาผ่านการเข้าร่วมการประชุมวิชาการและนิทรรศการ การศึกษานานาชาติ มีรองคณบดีฝ่ายวิเทศสัมพันธ์เป็นผู้ดูแลแผนการทำงานดังกล่าว ในปัจจุบันวิทยาลัยฯ ได้ให้ความสำคัญในการเข้าร่วมประชุมวิชาการสำหรับการพัฒนาเครือข่ายทางการศึกษากับสถาบันการศึกษาตามเขตทวีปกล่าวคือ APAIE (The Asia Pacific Association for International Education) ถือเป็นการประชุมหลักในเขตเอเชียแปซิฟิก NAFSA (Association of International Educators) เป็นเวทีสำคัญสำหรับการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในเขตอเมริกาเหนือ และ EAIE (European Association for International Education) ซึ่งเป็นการประชุมหลักสำหรับการพัฒนาความร่วมมือทางการศึกษาในเขตยุโรป

การเข้าร่วมงานประชุมแต่ละครั้งจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรจำนวนมาก เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพของการประชุมในทุกครั้งควรมีการจัดบันทึกการประชุม จัดทำรายงานการประชุม ติดตามผลการปฏิบัติตามมติที่ประชุม และสมาชิกผู้เข้าประชุมมีหน้าที่ศึกษาวาระการประชุมว่าจะประชุมเรื่องอะไร ประเด็นใดบ้าง เตรียมประชุมตามเวลาที่กำหนดให้มีความพร้อมมากที่สุด ด้วยการแสดงบทบาทตามระเบียบว่ามีหน้าที่อย่างไร แสดงความคิดเห็นในที่ประชุมพร้อมยอมรับมติที่ประชุม การมอบหมายงานจากที่ประชุม (สุมาลี ทองดี, 2561) การวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากการประชุมวิชาการ APAIE NAFSA และ EAIE จะสามารถทราบถึงแนวโน้มของลักษณะความร่วมมือที่ใหม่ๆ ในเวทีการเจรจาระดับโลกซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับการเตรียมความพร้อมในการวางแผนการเจรจาและเสนอกรอบนโยบาย เพื่อการขยายความร่วมมือต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาผลการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษากับสถาบันอุดมการศึกษาระดับนานาชาติของวิทยาลัยนานาชาติมหาวิทยาลัยมหิดลผ่านการประชุมวิชาการและนิทรรศการการศึกษานานาชาติระหว่างปี พ.ศ. 2560-2562

กรอบแนวคิด

นิยามศัพท์เฉพาะ

- APAIE (The Asia Pacific Association for International Education) หรือสมาคมการศึกษานานาชาติแห่งภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก กำหนดจัดงานประชุมวิชาการประจำปีในประเทศไทยแถบภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก ในช่วงเดือนมีนาคม
- NAFSA (The National Association of Foreign Student Advisers) ภายหลังเปลี่ยนชื่อสมาคมเป็น Association of International Educators กำหนดจัดงานประชุมวิชาการประจำปีในประเทศสหรัฐอเมริกา ในช่วงเดือนพฤษภาคม
- EAIE (European Association for International Education) กำหนดจัดงานประชุมวิชาการประจำปีในทวีปยุโรป ช่วงเดือนกันยายน

อุปกรณ์และวิธีการ

การสร้างเครื่องมือวิเคราะห์สำหรับงานวิเคราะห์เนื้อหารายงานการประชุมวิชาการและนิทรรศการการศึกษา นานาชาติฉบับนี้เป็นกรวิเคราะห์เนื้อหาเชิงสาระ ผู้ศึกษาได้สร้างแบบฟอร์มวิเคราะห์เนื้อหา หลังจากนั้น นำแบบฟอร์มที่ได้เสนอต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิเทศสัมพันธ์ จำนวน 5 ท่าน และรวบรวมข้อเสนอแนะ มาปรับปรุงแก้ไข จากนั้นนำแบบฟอร์มที่ได้จำแนกเนื้อหาสรุปการประชุมการเจรจาจากรายงานการเข้าร่วมประชุม วิชาการและนิทรรศการศึกษานานาชาติประจำปี APAIE NAFSA และ EAIE ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560-2562 โดยใช้ Microsoft Excel ในการช่วยหาค่าความถี่และร้อยละ

ผลการศึกษา

จากการศึกษาเนื้อหาเชิงสาระที่เกิดขึ้นจากการประชุม APAIE NAFSA และ EAIE ตั้งแต่ปี 2017 จนถึงปี 2019 รวมเป็นระยะเวลา 3 ปี รวมเป็นการเข้าร่วมงานจำนวน 9 ครั้ง วิทยาลัยฯ ได้มอบหมายผู้แทนเข้าร่วม ปฏิบัติหน้าที่เพื่อขยายเครือข่ายพันธมิตรทางการศึกษา อีกทั้งทำการประชาสัมพันธ์วิทยาลัยให้เป็นที่รู้จักในระดับ นานาชาติ ผู้ศึกษาสามารถรวบรวมสรุปการประชุมเจรจาความร่วมมือได้เป็นจำนวนทั้งสิ้น 265 ครั้ง เป็นการเจรจากับสถาบันคู่สัญญา (partner) จำนวนทั้งสิ้น 164 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 61.88 ทำการเจรจากับสถาบันเป้าหมาย (prospects) จำนวน 77 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 29.05 และทำการเจรจากับสถาบันที่ไม่ได้ทำการนัดหมายล่วงหน้า (walk-in) จำนวน 24 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 9.05

ตารางที่ 1 จำนวนการประชุมหรือกับคู่เจรจาแยกตามงานประชุมวิชาการ

ลำดับที่	งานประชุม	partner	prospect	Walk-in	จำนวนรวม (สถาบัน)
1.	APAIE 2017	17	8	4	29
2.	APAIE 2018	10	22	1	33
3.	APAIE 2019	20	11	5	36
4.	NAFSA 2017	29	5	10	44
5.	NAFSA 2018	23	4	-	27
6.	NAFSA 2019	28	8	-	36
7.	EAIE 2017	10	8	4	22
8.	EAIE 2018	12	3	-	15
9.	EAIE 2019	15	8	-	23
รวม (คู่เจรจา)		164	77	24	265
คิดเป็นร้อยละ		61.88	29.05	9.05	100

ผู้ศึกษาสามารถแบ่งประเภทของคู่เจรจาออกเป็น 3 ประเภทคือ

1) สถาบันคู่สัญญา (partner) หมายถึง สถาบันที่มีสัญญาความร่วมมือกับวิทยาลัยฯ อยู่แล้ว จากการสัมภาษณ์พบว่าตัวแทนผู้เข้าร่วมประชุมของวิทยาลัยฯ จะทำการนัดหมายสถาบันคู่สัญญาเพื่อขอเจรจา งานประชุมไว้ล่วงหน้ามีการศึกษาถึงประเด็นปัญหาหรือหัวข้อที่ต้องการเจรจาและหัวข้อไว้อย่างชัดเจนแล้วก่อนวัน กำหนดการประชุม

2) สถาบันเป้าหมาย (prospect) หมายถึง คู่เจรจาที่วิทยาลัยได้ทำการศึกษาถึงคุณสมบัติและศักยภาพที่เกี่ยวข้องเพื่อขอเจรจาถึงความเป็นไปได้ในการแลกเปลี่ยนนักศึกษาเป็นหลัก โดยผู้ที่ได้รับมอบหมายให้เข้าร่วมงานประชุมจะทำการนัดหมายวันและเวลาการประชุมคู่เจรจาจากสถาบันเป้าหมาย ไว้แล้วล่วงหน้าเช่นกัน

3) คู่เจรจาแบบ walk-in หมายถึง สถาบันที่พบปะกันในงานประชุมและมีการขอพบเพื่อสอบถามความสนใจในการทำความร่วมมือกับวิทยาลัยหรือแนะนำสถาบันโดยไม่ได้มีการนัดหมายไว้ล่วงหน้า

ลักษณะหัวข้อการประชุมกับคู่เจรจา โดยแบ่งตามสถานะของคู่เจรจา คือ

1) คู่สัญญาทางการศึกษาปัจจุบันของวิทยาลัย (partner) หัวข้อการเจรจากับพาร์ทเนอร์นั้น คิดเป็นร้อยละ 78 เป็นการหารือร่วมกันในการพัฒนากระบวนการ เคลื่อนย้ายนักศึกษาภายใต้โครงการ MUIC study abroad รองลงมาคือการเจรจาเพื่อขยายความร่วมมือต่อยอดจากกิจกรรมความร่วมมือที่มีอยู่ในปัจจุบันคิดเป็นร้อยละ 17.48 และการเจรจาในการปรับแก้เนื้อหาของสัญญาหรือการเจรจาต่ออายุสัญญา คิดเป็นร้อยละ 10.52 ตามลำดับ

2) สถาบันเป้าหมาย (prospect) ลักษณะในการแนะนำวิทยาลัยและหารือถึงรูปแบบและความสนใจในการสร้างกิจกรรมแลกเปลี่ยนนักศึกษาระหว่างกันเป็นส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 64.47 รองลงมาเป็นการเจรจาความร่วมมือในการจัดทำโครงการศึกษาต่อในระดับปริญญาโทสำหรับนักศึกษาของวิทยาลัยฯ คิดเป็นร้อยละ 15.78 มีการเจรจาต่อเนื่องในรายละเอียดสำหรับการทำความร่วมมือการแลกเปลี่ยนนักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 10.52 และมีการเจรจาต่อเนื่องในเนื้อหาของสัญญาทั้งกิจกรรมการแลกเปลี่ยน และการจัดทำโครงการศึกษาต่อในระดับปริญญาโทสำหรับนักศึกษาของวิทยาลัยฯ คิดเป็นร้อยละ 9.21 ตามลำดับ

3) คู่เจรจาประเภทสุดท้ายคือแบบ walk-in มีลักษณะหัวข้อเจรจาในการนำเสนอความร่วมมือ ต่างๆ เช่น การทำหลักสูตรร่วม (joint academic development) หรือการหารือเพื่อรูปแบบความร่วมมือต่างๆ คิดเป็นร้อยละ 86.95 และมีการเจรจาหัวข้อความเป็นไปได้ในการแลกเปลี่ยนนักศึกษาคิดเป็นร้อยละ 10.05 ลักษณะหัวข้อในการเจรจาสามารถสรุปเป็นตารางได้ ดังนี้

ตารางที่ 2 จำนวนหัวข้อการประชุมกับคู่เจรจาแบ่งตามลักษณะของคู่เจรจา

ลำดับที่	หัวข้อ	partner	prospect	walk-in	รวม (ครั้ง)
1.	การต่ออายุสัญญา หรือการตกลงการทำสัญญาความร่วมมือใหม่	6	7	-	13
2.	การเจรจาขยายความร่วมมือ	30	-	-	29
3.	การหารือเพื่อความร่วมมือ	-	49	20	70
4.	โครงการเส้นทางศึกษาต่อปริญญาโท	-	12	-	12
5.	ความเป็นไปได้ในการแลกเปลี่ยนนักศึกษา	-	8	3	11
6.	การปรับปรุงพัฒนาการเคลื่อนย้ายนักศึกษา	130	-	-	130
	รวมทั้งสิ้น	166	76	23	265
	คิดเป็นร้อยละ	62.88	29.05	9.05	100

การเจรจาเพื่อขยายความร่วมมือ (expanding collaboration)

ในหัวข้อการเจรจาที่ผู้วิจัยสามารถแบ่งรูปแบบของความร่วมมือนี้ออกเป็น 62.07 เป็นการพูดถึงการขยายความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนนักศึกษา เช่น การขยายสาขาวิชาที่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยน โอกาสการฝึกงานในต่างประเทศ การแลกเปลี่ยนนักศึกษาโดยการส่งนักศึกษาของวิทยาลัยเข้าร่วมโครงการ summer หรือ winter school ณ สถาบันคู่สัญญา รวมถึงการขยายเครือข่ายพันธมิตรทางการศึกษา เช่น การเพิ่มจำนวนคณะหรือสถาบันที่นักศึกษาแลกเปลี่ยนสามารถเข้าร่วมได้ ลำดับถัดมาคือร้อยละ 17.24 เป็นการเจรจาเพื่อขยายความร่วมมือในด้านความเป็นไปได้ในการเปิดหลักสูตรร่วม ร้อยละ 10.34 เป็นการเจรจาความร่วมมือการแลกเปลี่ยนคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ และสุดท้าย ร้อยละ 10.35 เป็นการเจรจาขยายความร่วมมือด้านวิชาการและงานวิจัย

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์การเจรจาหัวข้อการขยายความร่วมมือ (expanding collaboration)

ลำดับที่	รูปแบบความร่วมมือที่พบในการเจรจาขยายความร่วมมือ	จำนวน (ครั้ง) 29	คิดเป็นร้อยละ
1.	การขยายสาขาวิชาหรือคณะในการแลกเปลี่ยนนักศึกษา, การฝึกงานในต่างประเทศ, โครงการแลกเปลี่ยน summer และ winter program	18	62.05
2.	การทำหลักสูตรร่วม	5	17.25
3.	การแลกเปลี่ยนบุคคลากรทางการศึกษา	3	10.35
4.	ความร่วมมือทางวิชาการและการวิจัย	3	10.35
รวมทั้งสิ้น		29	100

การหาหรือรูปแบบความร่วมมือ (exploring type of collaboration)

ผู้ศึกษาพบว่าการเจรจาในหัวข้อด้านการเคลื่อนย้ายนักศึกษา (student mobility) เป็นหัวข้อที่พูดถึงมากเป็นลำดับที่ 1 คือ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 87.15 รองลงมาคือการหาหรือถึงเรื่องการเปิดหลักสูตรร่วมคิดเป็นร้อยละ 7.14 และสุดท้ายการเจรจาเรื่องโครงการศึกษาต่อระดับปริญญาโท คือคิดเป็น ร้อยละ 5.71

ตารางที่ 4 รูปแบบความร่วมมือที่ได้จากการประชุมหารือ

ลำดับที่	รูปแบบความร่วมมือ	จำนวน (ครั้ง) 70	คิดเป็นร้อยละ
1.	การแลกเปลี่ยนนักศึกษา, การฝึกงานในต่างประเทศ, โครงการแลกเปลี่ยน summer และ winter program และการรับนักศึกษาภายใต้โครงการ study abroad	61	87.15
2.	การเปิดหลักสูตรร่วม	5	7.14
3.	โครงการศึกษาต่อปริญญาโท	4	5.71
รวมทั้งสิ้น		70	100

ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์การหารูปแบบความร่วมมือเป็นรายปี เพื่อหาแนวโน้มของรูปแบบการเจรจา ซึ่งพบว่าการเจรจาด้านการเคลื่อนย้ายนักศึกษาและการเจรจาด้านเปิดหลักสูตรร่วมมือการพุดถึงหัวข้อนี้อยู่อย่างต่อเนื่องทุกปี โดยการเจรจาในเรื่องการศึกษาต่อระดับปริญญาโทนั้นพบว่า ได้มีการเริ่มเจรจาในหัวข้อนี้ในปี พ.ศ.2560 โดยมีสัดส่วนการเจรจาคิดเป็นร้อยละ 2.10 ของจำนวนการเจรจาทั้งหมดของปี 2560 แต่ในปี พ.ศ.2561 และ พ.ศ.2562 พบว่ามีการเจรจาในหัวข้อนี้เพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดดคิดเป็นร้อยละ 13.52 และ 12.36 ตามลำดับของการประชุมที่เกิดขึ้นในแต่ละปี จากการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมประชุมพบว่าในปี พ.ศ. 2561 งานการต่างประเทศ ได้ตั้งวาระการประชุมในการเจรจาด้านการศึกษาต่อระดับปริญญาโทเป็นหนึ่งในเป้าหมายหลักของการเข้าร่วมงานประชุม เพื่อทำความร่วมมือในการขยายโอกาสให้นักศึกษาของวิทยาลัยศึกษาต่อกับมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงระดับโลก ซึ่งถือว่าเป็นหัวข้อการเจรจารูปแบบใหม่ที่วิทยาลัยให้ความสนใจเป็นพิเศษเพิ่มจากการเจรจาในหัวข้อการเคลื่อนย้ายนักศึกษาซึ่งยังเป็นวาระหลักในการเจรจา การเจรจาด้านโอกาสการศึกษาต่อในระดับปริญญาโทจึงมีการพุดถึงขึ้นมาอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งปี พ.ศ. 2562 วิทยาลัยฯ ประสบความสำเร็จในการเจรจาความร่วมมือด้านการศึกษาต่อในระดับปริญญาโทอย่างเป็นทางการได้เป็นสัญญาแรกเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2562

การพัฒนาปรับปรุงการเคลื่อนย้ายนักศึกษา (student mobility improvement)

จากข้อมูลการเข้าร่วมปฏิบัติงานในการประชุมวิชาการและนอกระดานานาชาติ ทางการศึกษาใน 3 ปีที่ผ่านมา มีการนัดหมายเจรจาในหัวข้อดังกล่าวเป็นจำนวน 130 ครั้งประกอบไปด้วยการพุดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เป็นปัจจุบันอันเป็นประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนนักศึกษา เช่น ขั้นตอนการสมัครเข้าร่วมโครงการรายวิชาที่นักศึกษาสามารถเข้าร่วมชั้นเรียนได้ รายละเอียดของบ้านพัก และข้อมูลอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการใช้ชีวิต ณ มหาวิทยาลัย เจ้าภาพมีการพุดถึงมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 62.31 รองลงมาคือการเจรจาเพื่อปรับปรุงการแลกเปลี่ยนนักศึกษา โดยให้ทุนการศึกษาเป็นตัวผลักดันให้เกิดกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 15.38 ถัดไปเป็นการพุดถึงเรื่องของการฝึกงาน การเพิ่มการเข้าร่วม summer หรือ Winter Program ณ สถาบันพันธมิตรเข้าเป็นกิจกรรมภายใต้สัญญาความร่วมมือ ปัจจุบันและการแลกเปลี่ยนสื่อประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ พบว่ามีจำนวนที่ใกล้เคียงกันคือ 6 เปอร์เซนต์

ตารางที่ 5 ลักษณะความร่วมมือที่พบในการเจรจาเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการแลกเปลี่ยนนักศึกษา

ลำดับที่	ลักษณะความร่วมมือ	จำนวน 130 (ครั้ง)	คิดเป็นร้อยละ
1.	การให้ทุนการศึกษา	20	15.38
2.	การให้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบันในเรื่อง ขั้นตอนการรับสมัคร การเลือกลงรายวิชา ข้อมูลบ้านพัก และการใช้ชีวิต ณ มหาวิทยาลัยเจ้าภาพ	81	62.31
3.	การฝึกงานต่างประเทศ (สำหรับนักศึกษาไทย)	9	6.92
4.	โครงการวิจัยของนักศึกษา	1	0.77
5.	โครงการแลกเปลี่ยน summer และ winter program	8	6.15
6.	การแลกเปลี่ยนสื่อประชาสัมพันธ์โครงการ study abroad	8	6.15

7.	อื่นๆ	3	2.31
รวม		130	100.00

อภิปรายผล

งานการต่างประเทศวิทยาลัยนานาชาติมหาวิทยาลัยมหิดลได้กำหนดกลยุทธ์ในการทำงานเชิงรุก (pro-active) ในการดำเนินการงานด้านวิเทศสัมพันธ์ผ่านการเข้าร่วมประชุมวิชาการและงานนิทรรศการนานาชาติทางการศึกษา คือ

1. การหารือกับคณาจารย์ของวิทยาลัยฯ เกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมภายใต้สัญญาเพื่อแก้ไขข้อขัดข้องในการดำเนินการหรือเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานให้มากขึ้น หรือเพื่อหาแนวทางร่วมกันในการต่อยอดความร่วมมือที่มีอยู่ในปัจจุบัน วิทยาลัยฯ มีเครือข่ายพันธมิตรทางการศึกษาปัจจุบันมากกว่า 120 สถาบัน โดยวิทยาลัยฯ มีเป้าหมายให้แต่ละสัญญาเกิดกิจกรรมร่วมกันตามที่สัญญากำหนดฯไว้ การใช้เวทีประชุมวิชาการและงานนิทรรศการนานาชาติในการพบปะหารือกับผู้แทนจากสถาบันคู่สัญญาเป็นกิจกรรมสำคัญที่วิทยาลัยฯ ถือเป็นแนวทางปฏิบัติมาอย่างต่อเนื่อง

2. การเจรจาเพื่อให้ได้มาซึ่งคู่สัญญาความร่วมมือใหม่ที่มีคุณสมบัติเหมาะสม สำหรับการทำกิจกรรมนักศึกษาแลกเปลี่ยน หรือการพัฒนาหลักสูตรร่วม หรือ การทำโครงการ pathway to graduate degree program โดยมีแนวทางสอดคล้องกับประกาศมหาวิทยาลัยเรื่องหลักเกณฑ์การจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันการศึกษา หน่วยงาน และองค์กรในต่างประเทศ ซึ่งการพิจารณาการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือประกอบด้วยข้อเสียของคู่ภาคีและการยอมรับในระดับนานาชาติ ความต่อเนื่องของกิจกรรมความร่วมมือและการกระจายตัวของกิจกรรม

3. การประชาสัมพันธ์วิทยาลัยฯ ให้เป็นที่รู้จักแก่สถาบันการศึกษาต่างชาติ โดยเฉพาะสำหรับการศึกษาระยะสั้นในประเทศไทย (study abroad in Thailand) โดยในปัจจุบันวิทยาลัยฯ มีโครงการรองรับการศึกษาระยะสั้น 2 ประเภท คือ semester abroad (3 เดือน – 1 ปี) และ short-term abroad (1-3 สัปดาห์)

การเข้าร่วมประชุมและนิทรรศการนานาชาติทางการศึกษาเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญสำหรับการขยายและพัฒนาเครือข่ายทางการศึกษาระหว่างประเทศของวิทยาลัยฯ เนื่องจากเป็นโอกาสในการพบปะผู้แทนจากสถาบันการศึกษาที่เข้าร่วมงานที่หลากหลาย การเตรียมการก่อนการประชุมที่ดีและความสามารถของผู้แทนของวิทยาลัยฯ ในการวิเคราะห์และมองหาสถานการณ์ที่เอื้อต่อวิทยาลัยฯ ในการเจรจาความร่วมมือหรือพัฒนากิจกรรมภายใต้สัญญาที่มีอยู่หรือหารือในการพัฒนาความร่วมมือระหว่างกันเพื่อกระชับสัมพันธ์ระหว่างกัน ถือเป็นปัจจัยหลักต่อความสำเร็จของงาน ดังนั้นการเตรียมความพร้อมในการเข้าร่วมการปฏิบัติงานจึงเป็นขั้นตอนแรกที่สำคัญเพื่อให้กิจกรรมดังกล่าวบรรลุวัตถุประสงค์

โดยจากผลการวิเคราะห์เนื้อหาการเข้าร่วมงานประชุมวิชาการและนิทรรศการการศึกษานานาชาติ APAIE NAFSA และ EAIE ของวิทยาลัยนานาชาติ นี้สามารถสรุปได้ว่าการเข้าร่วมประชุมดังกล่าวมีส่วนสำคัญในการพัฒนาและขยายเครือข่ายภาคีทางการศึกษาโดยเฉพาะด้านการเคลื่อนย้ายนักศึกษาและความร่วมมือทางการศึกษาด้านอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายด้านวิเทศสัมพันธ์ของวิทยาลัยฯ ตามแนวคิดดังกล่าวการปฏิบัติงานด้านวิเทศสัมพันธ์ผ่านประชุมวิชาการและนิทรรศการการศึกษานานาชาติจึงเป็นปัจจัยเสริมที่สำคัญในการพัฒนา มหาวิทยาลัยมหิดลในด้านความเป็นนานาชาติ

การสร้างและพัฒนาเครือข่ายพันธมิตรทางการศึกษาสามารถดำเนินการผ่านกลยุทธ์ที่หลากหลาย การสร้างเครือข่ายผ่านการเข้าร่วม ประชุมวิชาการและนิทรรศการการศึกษานานาชาติ ถือเป็นกลยุทธ์เชิงรุกหนึ่ง ที่ฝ่ายการต่างประเทศวิทยาลัยนานาชาติมหาวิทยาลัยมหิดลถือเป็นแนวปฏิบัติสำคัญ การเข้าร่วมงานดังกล่าว มีส่วนช่วยให้การดำเนินงานด้านวิเทศสัมพันธ์มีประสิทธิภาพและเป็นปัจจุบันในระดับสากล สามารถเป็นที่ยอมรับ ในการทำความร่วมมือทางการศึกษาในระดับนานาชาติซึ่งมีส่วนช่วยในการพัฒนาคุณภาพให้เป็นมหาวิทยาลัยไทย ก้าวสู่มหาวิทยาลัยระดับโลกซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของคำเพชร ภูริปริญา (2550) ที่ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่จะนำหา วิทยาลัยไทยก้าวสู่มหาวิทยาลัยระดับโลกซึ่งมีหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลสู่ความสำเร็จนั้นคือความร่วมมือ ทางวิชาการและการพัฒนาด้านนานาชาติ คณะผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่าสรุปการวิเคราะห์การเข้าร่วมงานประชุม วิชาการนี้จะเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการอุดมศึกษาอื่นๆในประเทศไทยเพื่อนำไป ปรับใช้เป็นแนวทางการสร้างเครือข่ายแก่สถาบันของตนเอง

ข้อเสนอแนะในการทำงานครั้งต่อไป

จากการดำเนินงานด้านวิเทศสัมพันธ์ผ่านการเข้าร่วมงานประชุมวิชาการตลอดสามปีที่ผ่านมาผู้ศึกษา ยังได้ค้นพบอีกว่าผู้แทนที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ในงานประชุมเหล่านี้มีความพยายามในการดำเนินหน้าที่ ให้มีความสอดคล้องกับดัชนีชี้วัดผลงานตามข้อตกลงการปฏิบัติงาน (Performance Agreement) ตามที่มีการประชุม เตรียมการก่อนการเดินทางไปปฏิบัติงานในแต่ละการประชุม โดยภาระสำคัญที่งานการต่างประเทศได้มอบหมายคือ การสร้างและพัฒนาเครือข่ายภาคีทางการศึกษานานาชาติและการเพิ่มจำนวนนักศึกษาต่างชาติ การดำเนินการเพื่อนำมาซึ่งการเกิดกิจกรรมของสัญญาทางการศึกษาปัจจุบันของวิทยาลัย ทั้งนี้การศึกษาดังกล่าวถึงผลความสำเร็จ ที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ตามข้อตกลงการปฏิบัติงานจากการเข้าร่วมประชุมวิชาการนั้นเป็นอีกหัวข้อที่มีความน่าสนใจ ในดำเนินการศึกษาครั้งต่อไป

คำขอขอบคุณ

คณะผู้จัดทำขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิเทศสัมพันธ์ทั้ง 5 ท่าน ที่เสียสละเวลาอันมีค่าในการ พิจารณา ความสอดคล้องของเนื้อหา (content validity) ของแบบสอบถามและคำแนะนำต่างๆ อันเป็นประโยชน์ ต่อการดำเนินงานวิเคราะห์ครั้งนี้ ซึ่งมีรายชื่อดังต่อไปนี้

- 1) รศ.ดร.ชะนวนทอง ธนสุกาญจน์, คณบดีคณะสาธารณสุขศาสตร์มหาวิทยาลัยมหิดล
- 2) ผศ.ดร.กั้ววาน ยอดวิเศษศักดิ์ อาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจเพื่อสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- 3) นางสาว วรลักษณ์ สุธีวรรณนา, ผู้อำนวยการกองวิเทศสัมพันธ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- 4) Dr. Alexander Nanni, รองคณบดีฝ่ายวิเทศสัมพันธ์, วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยมหิดล
- 5) นางสาวภัศราธิ์ย์ ศุภชัยศิริกุล, Director of International Center for Engineering มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2562). *รวบ.อว. "ผลักัดัน"มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นมหาวิทยาลัยต้นแบบ*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- คำเพชร ภูริปริญญา. (2550) การนำเสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาศาสนสถานอุดมศึกษาไทยสู่การเป็นมหาวิทยาลัยระดับโลก. *ปริญญานิพนธ์ หลักสูตรปริญญาครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, หน้า 87
- ชัชวาลย์ สิงหาทอง. (กันยายน-ธันวาคม 2561). รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษา. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ปีที่ 1 ฉบับที่ 3*, หน้า 7.
- ดวงทิพย์ วิบูลศักดิ์ชัย. (2555). การพัฒนารูปแบบความร่วมมือด้านการวิจัยระหว่างมหาวิทยาลัยกับภาคอุตสาหกรรม. *ปริญญานิพนธ์ หลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, หน้า 25.
- ทรงยศ สาโรจน์ ทิวัดต์ มณีโชติ. (2560). รูปแบบความร่วมมือทางการศึกษาระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏกับมหาวิทยาลัยในอาเซียน+3. *วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, หน้า 164.
- ศรเนตร อารีโสภณพิเชฐ. (2551). รูปแบบเครือข่ายมหาวิทยาลัยในการบรรลุผลประโยชน์ร่วมกัน. *Journal of Community Development Research*, 37.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปีฉบับที่ 2 พ.ศ. 2551- 2565*. (หน้า 23). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุมาลี ทองดี. (13 ฉบับที่ 3 (พิเศษ) (2018): มกราคม - ธันวาคม 2561 ฉบับพิเศษ). *การวิเคราะห์เนื้อหารายงานการประชุม คณะกรรมการประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ ระหว่างปี พ.ศ. 2554-2559. อินทนิลทักษิณสาร*.
- Asia-Pacific Association for International Education. (2019). *About APAIE*. เรียกใช้เมื่อ 1 March 2020 จาก APAIE : <https://www.apaie2019.org/about/apaie>
- European Association for International Education. (2020). *About EAIE*. เรียกใช้เมื่อ 1 March 2020 จาก European Association for International Education: <https://www.eaie.org/about-eaie.html>
- NAFSA: Association of International Educators. (2020). *The History of NAFSA: Association of International Educators*. เรียกใช้เมื่อ 1 March 2020 จาก NAFSA: <https://www.nafsa.org/about/about-nafsa/history-nafsa-association-international-educators>

การสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับการเขียนจดหมายอิเล็กทรอนิกส์เชิงธุรกิจโดยใช้วิธีการสอนแบบกลวิธีเสริมต่อการเรียนรู้ สำหรับนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยอาชีวศึกษานครปฐม

Teaching Vocabulary for Business E-mail Writing by Using the Scaffolding Method to First Year High Vocational Certificate Students at Nakhon Pathom Vocational College

กัญฐลดา กลิ่นเมือง¹ และ บารมี เขียววิชัย²

Kantalada Klinmaung¹ and Baramee Kheovichai²

บทคัดย่อ

งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับการเขียนจดหมายอิเล็กทรอนิกส์เชิงธุรกิจ ก่อนและหลังเรียนโดยใช้วิธีการสอนแบบกลวิธีเสริมต่อการเรียนรู้ 2) ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับการเขียนจดหมายอิเล็กทรอนิกส์เชิงธุรกิจ โดยใช้วิธีการสอนแบบกลวิธีเสริมต่อการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 1 ที่กำลังศึกษารายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจและสังคม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 วิทยาลัยอาชีวศึกษานครปฐม โดยการสุ่มตัวอย่างง่ายมา 1 ห้องเรียน โดยมีกลุ่มตัวอย่าง 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ แบบวัดความสามารถการใช้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ และแบบสอบถามความคิดเห็น การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าสถิติคือค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบกรณีกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่มไม่เป็นอิสระจากกัน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้คำศัพท์ของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงระดับชั้นปีที่ 1 หลังการเรียนโดยใช้วิธีการสอนแบบกลวิธีเสริมต่อการเรียนรู้สูงกว่าผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้คำศัพท์ก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักศึกษามีความคิดเห็นที่ดีต่อการสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับการเขียนจดหมายอิเล็กทรอนิกส์เชิงธุรกิจ แบบกลวิธีเสริมต่อการเรียนรู้

คำสำคัญ : การสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ / การสอนแบบกลวิธีเสริมต่อการเรียนรู้/ ภาษาอังกฤษเชิงธุรกิจ / การเขียนจดหมายอิเล็กทรอนิกส์

Abstract

The purposes of this research were to: 1) compare the students' achievement before and after learning English vocabulary through the scaffolding method and 2) survey the students' opinion toward the scaffolding method. The sample consisted of one randomly selected class of 30 the first-year vocational

¹ วิทยาลัยอาชีวศึกษานครปฐม นครปฐม 73000 ประเทศไทย

Nakhon Pathom Vocational College, Nakhon Pathom 73000, Thailand.

² ภาควิชาภาษาอังกฤษ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร นครปฐม 73000 ประเทศไทย

Department of English, Faculty of Arts, Silpakorn University, Nakhon Pathom 73000, Thailand.

students of Nakhon Pathom Vocational College, during the academic year 2019. The instruments used in the study included the lesson plans, pre – posttest, and questionnaire. Statistical analyses involved percentage, mean, standard deviation and dependent sample t-test. The results of the research were as follows. 1) The post-test scores of the students' learning English vocabulary through the scaffolding method were significantly higher than the pre-test scores at the 0.05 significance level. 2) The students have a positive attitude toward the use of scaffolding method to teach vocabulary for business e-mail writing.

Keywords: Teaching English Vocabulary, Scaffolding Teaching Method, Business English, E-mail Writing

บทนำ

การสื่อสารทักษะภาษาอังกฤษประกอบด้วย 4 ทักษะ คือ ทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ทักษะที่กล่าวมาข้างต้นมีสำคัญในการติดต่อสื่อสารทั้งหมด แต่พื้นฐานของทักษะเหล่านั้นผู้เรียนที่เรียนภาษาในฐานะภาษาต่างประเทศมีความจำเป็นต้องมีความรู้คำศัพท์มาก (Alqahtani,2015) เนื่องจากการมีความรู้คำศัพท์ที่จำกัดจะเป็นอุปสรรคต่อการเรียนภาษา และทำให้ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียนภาษาลดลง (Sedita, 2005) ซึ่งสอดคล้องกับปัญหาส่วนใหญ่ของปัญหาด้านผู้เรียน ที่พบมากที่สุด คือ นักเรียนขาดความมั่นใจในการพูดสื่อสารภาษาอังกฤษ ซึ่งมาจากการที่นักเรียนเขินอาย ไม่กล้าแสดงออก อันเนื่องมาจากมีวงคำศัพท์ที่จำกัดและพื้นฐานความรู้ที่แตกต่างกัน (ประมาณ อุ่นพิมาย, 2561 และ ญัฐฐันรี ฤทธิรัตน์, 2557) นอกจากนี้ยังส่งผลต่อปัญหาด้านทักษะการเขียน ซึ่งเป็นประเด็นที่สำคัญ และทำลายความสามารถของครูผู้สอน ในการจัดการในชั้นเรียนกระตุ้นผู้เรียน การใช้เทคโนโลยี และวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของผู้เรียนในรายบุคคล (Sheeba,2018)

การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่จะช่วยพัฒนาทักษะการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจความหมาย และการนำคำศัพท์ไปใช้ และมีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างศักยภาพออกมาได้ด้วยตนเอง โดยได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อน และครู คือ วิธีการเรียนการสอนโดยใช้กลวิธีเสริมต่อการเรียนรู้ (Scaffolding) เป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดของ Lev Vygotsky (1978) กล่าวถึง แนวคิดการพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ (The zone of proximal development) คือ ความแตกต่างระดับพัฒนาการที่แท้จริงของเด็กในการแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง และการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพโดยได้รับการช่วยเหลือจากบุคคลที่มีความสามารถมากกว่า เป็นแนวคิดที่อยู่บนพื้นฐานทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึมเชิงสังคม (Social constructivism) มีการนำแนวคิด ZPD ไปใช้ในการศึกษา โดยเน้นความสำคัญในส่วนของพัฒนาความสามารถผู้เรียน เมื่อได้รับการช่วยเหลือจากผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่า ค่อยๆสร้าง “นั่งร้าน” (scaffolding) ให้ผู้เรียนพัฒนาศักยภาพของตนเองไปเรื่อย ๆ บนฐานความรู้เดิมที่ตนเองมีอยู่ จนสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ด้วยตนเอง จากกิจกรรมการเรียนการสอนแบบกลวิธีเสริมต่อการเรียนรู้ นั่งร้านหรือสิ่งที่ช่วยเหลือผู้เรียนนั้นเป็นเพียงแค่ชั่วคราว เมื่อผู้เรียนสามารถทำได้ด้วยตนเอง ครูต้องค่อยๆถอดนั่งร้านหรือความช่วยเหลือออกมา (Djwantoro Hardjito, 2010) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาวิธีการสอนแบบกลวิธีเสริมต่อการเรียนรู้เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาความสามารถในการใช้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับการเขียนจดหมายอิเล็กทรอนิกส์เชิงธุรกิจของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงระดับชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยอาชีวศึกษานครปฐม ก่อนและหลังเรียนโดยใช้วิธีการสอนแบบกลวิธีเสริมต่อการเรียนรู้
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อวิธีการสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับการเขียนจดหมายอิเล็กทรอนิกส์เชิงธุรกิจโดยใช้วิธีการสอนแบบกลวิธีเสริมต่อการเรียนรู้

วิธีการดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ระดับชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยอาชีวศึกษานครปฐม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มนักศึกษาอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. แผนการจัดการเรียนรู้การสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับการเขียนจดหมายอิเล็กทรอนิกส์เชิงธุรกิจ โดยใช้วิธีการสอนแบบกลวิธีเสริมต่อการเรียนรู้ โดยผสมผสานแนวคิดและกระบวนการวิธีการสอนแบบกลวิธีเสริมต่อการเรียนรู้ (Scaffolding method) ตามแนวคิดของ Walqui (2001), Anghileri (2006), Moro (2010) และ Sullindra W. (2015)
2. แบบวัดความสามารถการใช้คำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับการเขียนจดหมายอิเล็กทรอนิกส์เชิงธุรกิจ ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้วิธีการแบบเลือกตอบคำศัพท์และเรียงประโยคแบบทดสอบที่ค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.40 – 0.77 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.12 – 0.59 มีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1
3. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อวิธีการสอนแบบกลวิธีเสริมต่อการเรียนรู้ ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดขั้นตอนดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2547 และคำอธิบายรายวิชา 3000 – 1201 ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจและสังคม ตลอดจนหนังสือแบบเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจและสังคม และหนังสือแบบเรียนการเขียนจดหมายอิเล็กทรอนิกส์เชิงธุรกิจ เพื่อกำหนดขอบเขตเนื้อหา 4 เรื่อง คือ การเสนอขายสินค้า การสั่งซื้อสินค้า การเชิญประชุม และการสมัครงาน
2. ศึกษาหลักการและสังเคราะห์วิธีการสอนแบบกลวิธีเสริมต่อการเรียนรู้ ของ Walqui (2006), Moro (2010), Anghileri (2006) และ Sulindra W. (2015) จากนั้นผู้วิจัยกำหนดวิธีการสอนไว้ 6 ขั้นตอนไว้ดังนี้
 - 2.1 กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ (Purpose clarification) ครูเกริ่นนำเข้าสู่บทเรียนโดยการชี้แจงวัตถุประสงค์การเรียนการสอน

- 2.2 การวิเคราะห์รูปแบบ (Analysing the model) ครูให้นักศึกษาได้รู้จักรูปแบบและเนื้อหาที่ใช้สอนตามหัวข้อที่กำหนดตามวัตถุประสงค์ในการเขียนจดหมายอิเล็กทรอนิกส์เชิงธุรกิจ โดยการตั้งคำถามทั่วไป ให้นักศึกษาได้สแกนเนื้อหาว่า ใครเป็นคนเขียน เขียนถึงใคร จุดประสงค์ของอีเมลคือ มีระบุสถานที่ และเวลาหรือไม่
 - 2.3 เนื้อหา (Contextualizing) ครูนำเสนอคำศัพท์ที่ผู้เรียนสามารถพบเจอในการเขียนอีเมลการสั่งซื้อสินค้า การเสนอขายสินค้า การสมัครงาน และการเชิญประชุม จำนวน 10 – 13 คำ และสอนคำศัพท์โดยการอธิบายความหมายเป็นภาษาอังกฤษ และยกตัวอย่างประโยค พร้อมทั้งรูปภาพประกอบ และการสรุปความหมายเป็นภาษาไทยร่วมกันระหว่างครูและนักศึกษา
 - 2.4 การสร้างโครงความรู้ (Schema building) หลังจากครูสอนคำศัพท์เสร็จเรียบร้อยแล้ว ครูทบทวนความรู้คำศัพท์จากการทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน ในการเรียงคำตัวอักษรคำศัพท์ภาษาอังกฤษ การจับคู่ระหว่างคำศัพท์และความหมายภาษาอังกฤษ และการเรียงประโยคภาษาอังกฤษให้ถูกต้อง
 - 2.5 ตรวจสอบความถูกต้องความเข้าใจของนักเรียน (Checking understanding) ครูให้นักศึกษาทำแบบฝึกหัดทบทวนความรู้ พร้อมกันทั้งชั้นเรียน เพื่อเป็นการทบทวนความรู้ของนักศึกษาเกี่ยวกับคำศัพท์ที่เรียนไปต้นคาบเรียน และการเรียงลำดับเนื้อเรื่องของการเขียนจดหมายอิเล็กทรอนิกส์
 - 2.6 การนำเสนอเนื้อหา (Text representation) ครูทดสอบความรู้หลังเรียน โดยการให้นักศึกษานำคำศัพท์มาเติมในประโยคให้สมบูรณ์ และเรียงลำดับเนื้อหาสำหรับการเขียนจดหมายอิเล็กทรอนิกส์
3. สร้างแผนการจัดการเรียนรู้การสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับการเขียนจดหมายอิเล็กทรอนิกส์เชิงธุรกิจโดยวิธีการสอนแบบกลวิธีเสริมต่อการเรียนรู้ จำนวน 4 แผน ใช้เวลาในการสอน 8 คาบ คาบละ 60 นาที ระยะเวลา 4 สัปดาห์ และสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการใช้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ก่อนและหลังเรียน
 4. นำแผนการจัดการเรียนรู้และแบบทดสอบวัดความสามารถในการใช้คำศัพท์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) และนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ
 5. นำแผนการจัดการเรียนรู้ และแบบทดสอบก่อนเรียน หลังเรียนไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลองที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง หลังจากนั้นนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง โดยให้นักศึกษาทำแบบทดสอบก่อนเรียน และสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 4 สัปดาห์ และให้นักศึกษาทำแบบทดสอบหลังเรียน เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้คำศัพท์ก่อนและหลังเรียน โดยใช้ dependent t-test
 6. เมื่อเสร็จสิ้นการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ และแบบทดสอบหลังเรียน ครูให้นักศึกษาทำแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นที่มีต่อการสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับการเขียนจดหมายอิเล็กทรอนิกส์เชิงธุรกิจ โดยใช้วิธีการสอนแบบกลวิธีเสริมต่อการเรียนรู้ โดยนำค่าที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำไปแปลความหมายและเพื่อนำข้อเสนอแนะของนักศึกษาไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนต่อไป

ผลการดำเนินการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้คำศัพท์ของนักศึกษา หลังการเรียนโดยใช้วิธีการสอนแบบกลวิธีเสริมต่อการเรียนรู้สูงกว่าผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้คำศัพท์ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 1 ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับการเขียนจดหมายอิเล็กทรอนิกส์เชิงธุรกิจ ก่อนและหลังเรียน โดยใช้วิธีการสอนแบบกลวิธีเสริมต่อการเรียนรู้

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	S.D.	t	df	Sig.
ก่อนเรียน	40	10.53	3.67	-19.20	29	0.00
หลังเรียน	40	27.80	4.69			

*มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 โดยภาพรวมพบว่า คะแนนเฉลี่ยของการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับการเขียนจดหมายอิเล็กทรอนิกส์เชิงธุรกิจของนักศึกษา ก่อนเรียน ($\bar{X} = 10.53$, S.D. = 3.67) และหลังเรียน ($\bar{X} = 27.80$, S.D. = 4.69) ผลต่างเฉลี่ย (D) ระหว่างก่อนและหลังเรียนโดยใช้วิธีการสอนแบบกลวิธีเสริมต่อการเรียนรู้ เท่ากับ 17.27 ค่าสถิติ t เท่ากับ -19.20 สรุปว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้คำศัพท์ของนักศึกษากลุ่มตัวอย่าง คะแนนสอบหลังเรียน โดยใช้วิธีการสอนแบบกลวิธีเสริมต่อการเรียนรู้สูงกว่าผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้คำศัพท์ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการวิเคราะห์คะแนนความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับการเขียนจดหมายอิเล็กทรอนิกส์เชิงธุรกิจ โดยใช้วิธีการสอนแบบกลวิธีเสริมต่อการเรียนรู้ โดยภาพรวม นักศึกษาเห็นด้วยมากกับการจัดการเรียนการสอนแบบกลวิธีเสริมต่อการเรียนรู้ ดังตารางที่ 2 ตารางที่ 2 ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับการเขียนจดหมายอิเล็กทรอนิกส์เชิงธุรกิจ โดยใช้วิธีการสอนแบบกลวิธีเสริมต่อการเรียนรู้

ข้อ	รายการประเมิน	ผลความคิดเห็นของนักเรียน		แปลความหมาย	ลำดับ
		\bar{X}	S.D.		
ด้านเนื้อหา					
1.	เนื้อหา มีความเหมาะสมกับระดับของนักศึกษา	4.20	0.76	ดี	2
2.	เนื้อหา มีความน่าสนใจ	4.47	0.63	ดี	1
รวมเฉลี่ยด้านเนื้อหา		4.34	0.70	ดี	
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน					

ข้อ	รายการประเมิน	ผลความคิดเห็นของนักเรียน		แปลความหมาย	ลำดับ
		\bar{X}	S.D.		
3.	การเรียนการสอนแบบกลวิธีเสริมต่อการเรียนรู้มีขั้นตอนการสอนที่ชัดเจน ทำให้ง่ายต่อความเข้าใจ จุดประสงค์ในเนื้อหาภาษาอังกฤษ	4.33	0.76	ดี	7
4.	นักศึกษารู้สึกดีเมื่อมีการจัดกิจกรรมการเรียนสอนภาษาอังกฤษแบบกลุ่ม	4.37	0.72	ดี	6
5.	เพื่อนสามารถช่วยให้นักศึกษาเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษได้ดีขึ้นกว่าการศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.47	0.63	ดี	4
6.	กิจกรรมที่ครูเตรียมให้นักศึกษาเป็นสิ่งที่ช่วยให้เรียนรู้และจดจำคำศัพท์ได้ดี	4.63	0.56	ดีมาก	1
7.	การใช้รูปภาพในการอธิบายช่วยให้เรียนรู้และจดจำคำศัพท์ได้	4.50	0.63	ดีมาก	3
8.	การใช้ตัวอย่างประโยคภาษาอังกฤษในการอธิบายช่วยให้เรียนรู้และจดจำคำศัพท์	4.43	0.63	ดี	5
9.	การเรียนการสอนแบบกลวิธีเสริมต่อการเรียนรู้ช่วยเพิ่มพูนความสามารถในการเรียนคำศัพท์ได้ดี	4.57	0.57	ดีมาก	2
รวมเฉลี่ยด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน		4.50	0.64	ดีมาก	
ด้านประโยชน์จากการเรียนรู้					
10.	นักศึกษาสามารถนำคำศัพท์ที่ได้ไปใช้ในการเขียนจดหมายอิเล็กทรอนิกส์เชิงธุรกิจแต่ละประเภทได้	4.40	0.67	ดี	2
11.	นักศึกษาสามารถนำคำศัพท์ที่ได้ไปใช้ในสถานการณ์อื่นได้	4.37	0.76	ดี	3
12.	หัวข้อคำศัพท์ที่ใช้ในการสอนเขียนอีเมลเชิงธุรกิจมีประโยชน์สำหรับนักเรียนในสถานประกอบการ	4.43	0.68	ดี	1
รวมเฉลี่ยด้านประโยชน์จากการเรียนรู้		4.40	0.70	ดี	
ค่าเฉลี่ยโดยรวม		4.41	0.68	ดี	

จากตารางที่ 2 พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนแบบกลวิธีเสริมต่อการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.68) เมื่อพิจารณาความพึงพอใจของนักศึกษาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า 1) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.64) 2) ด้านประโยชน์จากการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.70) และ 3) ด้านเนื้อหา ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.70) ตามลำดับ

อภิปรายผล

1. จากผลการวิจัยข้อที่ 1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์หลังเรียนในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับการเขียนจดหมายอิเล็กทรอนิกส์เชิงธุรกิจด้วยวิธีการสอนแบบกลวิธีเสริมต่อการเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียนเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเนื่องจากเหตุผลดังต่อไปนี้

1.1 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยวิธีการสอนแบบกลวิธีเสริมต่อการเรียนรู้ มีการลำดับขั้นตอนการสอนที่ชัดเจน ซึ่งให้นักเรียนเข้าใจวัตถุประสงค์ในขั้นเริ่มแรก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Mckenize (2000) และ Sulindra & Mandala (2015) ที่ว่า การเตรียมลำดับขั้นตอนการสอนที่ชัดเจน ไม่ซับซ้อน ทำให้นักศึกษาเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 การจัดการเรียน การสอน มีกระบวนการปฏิสัมพันธ์การเรียนรู้ร่วมกับเพื่อนร่วมชั้นเรียน เมื่อนักศึกษาได้ทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน ทำให้นักศึกษามีความมั่นใจในการเรียนรู้คำศัพท์และการทำกิจกรรมมากยิ่งขึ้น เนื่องจากเพื่อนในกลุ่มคอยช่วยชี้แนะ และหาแนวทางร่วมกัน เพื่อให้ภาระงานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี และเกิดความเข้าใจในการใช้คำศัพท์ภาษาอังกฤษมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Lev Vygotsky (1978) ที่ว่า ความสามารถของเด็กสามารถพัฒนาได้ด้วยตนเองนั้น ต้องมีการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น จนทำให้เกิดความคิดรวบยอดเป็นของตนเอง

2. จากผลการวิจัยข้อที่ 2 พบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการจัดการเรียน การสอน คำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับการเขียนจดหมายอิเล็กทรอนิกส์เชิงธุรกิจโดยใช้วิธีการสอนแบบกลวิธีเสริมต่อการเรียนรู้ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน รองลงมา ด้านประโยชน์จากการเรียนรู้ และด้านเนื้อหาตามลำดับ อาจเนื่องจากเหตุผลดังต่อไปนี้

2.1 ด้านการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นหัวข้อที่นักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยมากที่สุด ซึ่งในส่วนของการเรียนการสอนมีความชัดเจน มีการยกอธิบายตัวอย่างได้อย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Rasinski, Padak และ Newton (2010) ที่ว่า ผู้สอนควรมีวิธีการนำเสนอการสอนคำศัพท์ในรูปแบบกิจกรรมหรือเกมส์ที่เน้นการเรียนรู้คำศัพท์ ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการรู้ศัพท์ และมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบกลุ่ม ซึ่งเพื่อนในกลุ่มสามารถช่วยให้การเรียนรู้และจดจำคำศัพท์ได้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Van Lier (1996) และ Aida Walqui (2006) ได้กล่าวว่า การสร้างบริบทการเรียนรู้ภายใต้สิ่งแวดล้อมที่ท้าทาย มีการมอบหมายชิ้นงานให้ผู้เรียนร่วมลงมือทำ เป็นการเอื้ออำนวยการสร้างความสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกัน จะทำให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายได้

2.2 ด้านประโยชน์จากการเรียนรู้ มีคะแนนความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เนื่องจากนักศึกษาส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่าคำศัพท์ที่ใช้นั้นมีประโยชน์ในชีวิตประจำวัน และสถานประกอบการ เนื่องด้วยรายวิชาที่สอนนั้นเป็นภาษาอังกฤษเพื่ออาชีพ เช่น การสั่งซื้อสินค้า การขายสินค้า การสมัครงาน และการเชิญประชุม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเลือกคำศัพท์ของ Gass และ Mackey (2002) กล่าวว่า ควรเลือกคำศัพท์ที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในในชีวิตประจำวัน เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจและตระหนักถึงการเรียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่สามารถนำไปใช้ในอนาคต

2.3 ด้านเนื้อหา มีคะแนนเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้ายของการการแสดงความความคิดเห็น เมื่อเปรียบเทียบ

กับสองอันดับแรก แต่คะแนนส่วนใหญ่ นักศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจาก คำศัพท์ที่สอนนั้น สามารถนำไปปรับใช้ในสถานประกอบการและในชีวิตประจำวัน เพื่อสามารถนำไปใช้ในการสื่อสารภาษาอังกฤษในอนาคต เช่น คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่ใช้ในการเขียนอีเมลสมัครงาน นักศึกษามองว่าเป็นเรื่องใกล้ตัว จึงรู้สึกว่ามีเนื้อหาที่น่าสนใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉัตรพร เปี่ยมใส (2560) ผู้เรียนต้องการทักษะภาษาอังกฤษที่เป็นพื้นฐานที่สามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน เพื่อเพิ่มพูนความรู้ภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับสายอาชีพของตนเอง

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัย เรื่อง การสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับการเขียนจดหมายอิเล็กทรอนิกส์เชิงธุรกิจ โดยใช้วิธีการสอนแบบกลวิธีเสริมต่อการเรียนรู้ นักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 1 ได้สรุปแนวคิดและข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. จุดเด่นของการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนคำศัพท์ โดยใช้วิธีการสอนแบบกลวิธีเสริมต่อการเรียนรู้ หลังจากที่ได้เรียนรู้ได้รู้จักคำศัพท์และความหมายจากขั้นเนื้อหา (Contextualizing) ผู้เรียนเสริมสร้างความเข้าใจยิ่งขึ้น ในขั้นตอนต่อไป คือ การสร้างความรู้ (Schema Building) เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนภายในกลุ่ม ช่วยกันแบ่งปันความรู้ เพื่อให้บรรลุกิจกรรมการสอนที่ครูได้เตรียมไว้ กิจกรรมที่ 1 เริ่มจากหลังจากนั้นผู้เรียนได้รู้จักรูปคำ (Form) จากกิจกรรมเรียงตัวอักษรเป็นคำศัพท์ให้ถูกต้อง กิจกรรมที่ 2 เมื่อผู้เรียนรู้จักคำศัพท์ ผู้เรียนต้องสามารถรู้ความหมาย (Meaning) ของคำศัพท์นั้น จากการจับคู่คำศัพท์และความหมายให้ถูกต้อง และกิจกรรมสุดท้าย คือการนำคำศัพท์ไปใช้ (Use) เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนเรียงประโยคให้ถูกต้องตามบริบทที่กำหนดให้ จากประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับในแต่ละกิจกรรมถูกกระตุ้นด้วยความท้าทาย เพื่อให้กลุ่มของตนเองได้รับคะแนนมากที่สุด แต่สิ่งสำคัญที่สุดคือความสามัคคีและการแบ่งปันความรู้ ช่วยให้เกิดการเรียนรู้แบบเรียนปนเล่น ทำให้ผู้เรียนรู้สึกผ่อนคลาย ได้รับความสนุกและความรู้ไปพร้อมกัน
2. ขั้นตอนการสอนแบบกลวิธีเสริมต่อการเรียนรู้ในการสอนคำศัพท์ สามารถบูรณาการกับการสอนภาษาอังกฤษในทักษะด้านการอ่าน การฟัง และการพูดได้ เนื่องจากมีขั้นตอนการสอนที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในกระบวนการกลุ่ม ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน โดยครูมีหน้าที่แค่อำนวยความสะดวก (Facilitator)

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบกลวิธีเสริมต่อการเรียนรู้ ผู้เรียนควรมีส่วนร่วมในการเลือกเนื้อหาที่คิดว่าเป็นประโยชน์ต่อตนเองในชีวิตประจำวัน และสถานประกอบการในอนาคต
2. หากมีผู้วิจัยท่านอื่นที่สนใจวิธีการสอนแบบกลวิธีเสริมต่อการเรียนรู้ ผู้วิจัยสามารถศึกษาขั้นตอนเพิ่มเติม และนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมตามบริบทของกลุ่มตัวอย่างที่มีผู้เรียนอยู่ในกลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มอ่อน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ทักษะภาษาอังกฤษของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- ประมาณ ชุ่มพิมาย. (2561). ปัญหาในการสอนภาษาอังกฤษและความต้องการในการพัฒนาวิชาชีพของครูชาวไทยผู้สอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศในระดับชั้นประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ณัฐนรีย์ ฤทธิรัตน์. (2557). ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาไทย. Graduate Research Conference 2014, HMP39: 2839 – 2540.
- Alqahtani, M. (2015). The Important of Vocabulary in Language Learning and How to be Taught. International Journal of Teaching and Education 2015, Volume 3, No.3: 21 – 22.
- Anghileri, J. (2006). Scaffolding practice that enhance mathematics learning. Journal of Mathematics Teacher Education, 9, 33-52. doi:10.1007/s10857-006-9005-9
- Gass, S., & Mackey, A. (2006). Input, Interaction and Output: An Overview. AILA Review, 19, 3-17. doi:10.1075/aila.19.03gas.
- Hardjito, D. (2010). The Use of Scaffolding Approach to Enhance Students' Engagement in Learning Structural Analysis. International Education Studies, Vol.3, No.1
- Mckenzie, J. (2000). Scaffolding for Success. In from Now On: The Education Technology.
- Moro, B. (2010). Scaffolding Strategies for English Language Learners. https://www.fordham.edu/download/downloads/id/4912/scaffolding_strategies_for_ells.pdf.
- Piamsai, C. (2017). An Investigation of Thai Learners' Needs of English Language Use for Intensive English Course Development. Pasa Paritat Journal 2017, Volume 32: 63 – 64.
- Rasinski, T., Padak, N., & Newton, R. M. (2010). Building Vocabulary from Word Roots: Rachelle Cracchiolo, M.S.Ed.
- Sedita, J. (2005). Effective Vocabulary Instruction. Insights on Learning Disabilities, 2, 33-45.
- Sheeba, S. (2018). Academic Writing Challenges at Universities in Saudi Arabia and Solution. International Journal of English Language 2018, Volume 4, Issue 10 (October): 291 – 292.
- Sulindra, W. E., & Mandala, W. (2015). Scaffolding in Business English Correspondence Classes at College Level.
- Vygotsky, L. (1978). Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. Cambridge: Harvard University Press.
- Walqui, A. (2006). Scaffolding Instruction for English Language Learners: A Conceptual Framework. International Journal of Bilingual Education and Bilingualism, 9(2), 159-180.

ผลการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

Effects of Using Task-Based Learning to Develop English Speaking Abilities of Grade Seven Students

รุ่งนภา จิตตสินนาวา¹, สุนีตา โสชิตชัยวัฒน์² และ วชิระ จันทรราช³

Rungnapa Jittasinawa¹, Suneeta Kositchaivat² and Vachira Jantarach³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2) ศึกษาระดับความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/4 โรงเรียน ภ.ป.ร. ราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ จำนวน 34 คน ที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษ 2 (อ21102) ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษ จำนวน 4 แผน 2) แบบทดสอบความสามารถทางการพูดภาษาอังกฤษ 3) เกณฑ์การประเมินความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษ และ 4) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน สถิติที่ใช้ ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าสถิติทดสอบ t แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test dependent)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษของกลุ่มตัวอย่างหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน มีระดับคะแนนสูงกว่าก่อนเรียน แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05
2. ความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: ผลการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน, ความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษ

Abstract

The purposes of this research were to: 1) compare English speaking abilities of the students before and after using task-based learning, and 2) survey the students' satisfaction toward the task-based learning. The sample consisted of 34 grade seven students at King's College who studied English 2 (E21102) during the second semester of academic year 2019. They were selected by using simple random sampling.

¹ ครูสอนภาษาอังกฤษ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ โรงเรียน ภ.ป.ร. ราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ นครปฐม 73110 ประเทศไทย
English Teacher, Foreign Language Department, King's College, Nakhon Pathom 73110, Thailand.

² อาจารย์สอนภาษาอังกฤษ สังกัดภาควิชาการสอนภาษานานาชาติ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร นครปฐม 73000 ประเทศไทย
English Teacher, Department of International Language Teaching, Faculty of Education, Silpakorn University, Nakhon Pathom 73000, Thailand.

³ อาจารย์สอนภาษาอังกฤษ สังกัดภาควิชาการสอนภาษานานาชาติ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร นครปฐม 73000 ประเทศไทย
English Teacher, Department of International Language Teaching, Faculty of Education, Silpakorn University, Nakhon Pathom 73000, Thailand.

The research instruments were 1) four task-based lesson plans 2) a direct test of English speaking abilities 3) an assessment rubric of English speaking abilities 4) a satisfaction survey toward task-based learning.

The data were analyzed by mean, standard deviation and t-test dependent.

The results of the study were as follows:

1. The students' English speaking abilities after studying through the task-based learning was significantly higher than those of before studying at .05 level.

2. The students' satisfaction towards the task-based learning was at a good level.

Keywords: Effects of Using Task-Based Learning, English Speaking Abilities

บทนำ

ในปัจจุบัน ภาษาอังกฤษมีความสำคัญกับนานาประเทศ เพราะต้องใช้เป็นภาษากลางในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน กระทรวงศึกษาธิการจึงตระหนักถึงความจำเป็นในการเรียนภาษาอังกฤษ และได้บรรจุวิชาภาษาอังกฤษเป็นวิชาพื้นฐานไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมุ่งพัฒนาความสามารถ 4 ทักษะ คือ ฟัง พูด อ่าน และเขียน ผู้เรียนจำเป็นต้องเรียนรู้ทักษะต่างๆ และมีฝนอย่างต่อเนื่องจึงจะเกิดความชำนาญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการพูด ซึ่งเป็นทักษะที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าผู้พูดมีทักษะทางภาษา (อุทพร ตันตระกูล, 2555) แม้ว่าผู้เรียนจะเรียนภาษาอังกฤษมาตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษา แต่หลายคนก็ยังไม่สามารถพูดภาษาอังกฤษได้ ญัฐริธา ทศน์แก้ว (2549) ให้เหตุผลว่าสาเหตุที่ผู้เรียนไม่สามารถพูดภาษาอังกฤษได้ทั้งๆที่พอมีความรู้ทางคำศัพท์และไวยากรณ์ คือ ขาดโอกาสในการใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันและการสื่อสารกับชาวต่างชาติ

ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษ ผู้สอนควรออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพูดภาษาอังกฤษในชั้นเรียน การจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน (Task-Based Learning) เป็นวิธีการสอนรูปแบบหนึ่งที่ช่วยสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้พูดภาษาอังกฤษ Nunan (1989) กล่าวว่า การปฏิบัติภาระงานช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ภาษาเป้าหมาย ในการพูดสื่อสารระหว่างกัน โดยมุ่งเน้นที่การถ่ายทอดความหมายมากกว่าโครงสร้างทางภาษา ทำให้ผู้เรียนสามารถพูดได้อย่างอิสระ เป็นธรรมชาติและมีชีวิตชีวา Prabhu (1987) สนับสนุนเพิ่มเติมว่าการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน ช่วยส่งเสริมกระบวนการคิด การแก้ปัญหา การตัดสินใจ ตลอดจนการวางแผน การใช้ภาษาเพื่อปฏิบัติภาระงานให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ โดยมีผู้สอนเป็นผู้สังเกตการณ์และให้คำปรึกษานอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในการสื่อสารมากขึ้น ผ่านการพูดที่สอดคล้องกับสถานการณ์ในชีวิตจริง และยังช่วยให้เกิดความท้าทายและมีแรงจูงใจในการเรียนมากขึ้นอีกด้วย (Frost, 2005)

จากประสบการณ์การสอนวิชาภาษาอังกฤษ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่โรงเรียน ภ.ป.ร. ราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดนครปฐมมาหลายปี ผู้วิจัยพบว่าผู้เรียนส่วนใหญ่ขาดทักษะการพูดภาษาอังกฤษ ซึ่งเห็นได้จากการพูดสนทนา การพูดเล่าเรื่อง หรือแม้กระทั่งการตอบคำถามในชั้นเรียน โดยผู้เรียนขาดความมั่นใจ มีความเขินอาย และไม่กล้าพูด สาเหตุที่ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถพูดภาษาอังกฤษได้ อาจเป็นเพราะขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน ที่ไม่เน้นให้ผู้เรียนพูดภาษาอังกฤษในชั้นเรียนเท่าที่ควรจะเป็น และวิธีการสอนของครูผู้สอนที่สอนตามตำราเรียน และเน้นการสอนไวยากรณ์ภาษามากกว่าการพัฒนาภาษาเพื่อการสื่อสาร ซึ่งการเริ่มเรียนไวยากรณ์ภาษาแล้วค่อยฝึกพูดจะทำให้ผู้เรียนกลัวพูดผิดหลักไวยากรณ์ จึงขาดความมั่นใจ ไม่กล้าพูดภาษาอังกฤษ และทำให้ไม่ได้พัฒนาทักษะการพูด (จารึก อະยะวงค์, 2556)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนารูปแบบการสอนและกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม เพื่อช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาความสามารถทางการพูดภาษาอังกฤษ จึงศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียน ภ.ป.ร. ราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนพูดภาษาอังกฤษ ในชั้นเรียนโดยมีสถานการณ์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริง อันนำไปสู่การพัฒนาความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษ และสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ใน ชีวิตจริงได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/4 โรงเรียน ภ.ป.ร. ราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดนครปฐม ที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษ 2 (อ21102) ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 34 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน จำนวน 4 แผน โดยมีหัวข้อ ได้แก่ 1) Free time activity 2) Ordering food 3) Asking and giving directions 4) Planning a trip ใช้เวลาสอนแผนละ 2 คาบเรียน คาบเรียนละ 50 นาที มีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นก่อนปฏิบัติภาระงาน 2) ขั้นปฏิบัติภาระงาน 3) ขั้นมุ่งเน้นภาษา มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.93

2) แบบทดสอบความสามารถทางการพูดภาษาอังกฤษ ใช้ทดสอบความสามารถทางการพูดภาษาอังกฤษ ก่อนและหลังการเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน มีหัวข้อ 4 หัวข้อตามแผนการจัดการเรียนรู้ ได้แก่

1) Free time activity 2) Ordering food 3) Asking and giving directions 4) Planning a trip ผู้เรียนทดสอบ โดยการจับคู่และจับสลาก 1 หัวข้อ โดยแสดงบทบาทสมมติตามสถานการณ์ที่กำหนดให้ มีเวลาในการเตรียมตัวพูด 15 นาที ใช้เวลาทดสอบคู่ละ 2-3 นาที มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.0

3) เกณฑ์การประเมินความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษ มีรายการประเมิน 5 ด้านคือ 1) การออกเสียง 2) การใช้คำศัพท์ 3) ความถูกต้องทางไวยากรณ์ 4) ความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา 5) ความเข้าใจของผู้ฟัง มีการให้คะแนน 4 ระดับ คือ 4 3 2 1 โดยมีคะแนนเต็ม 20 คะแนน มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.0

4) แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ มีรายการประเมิน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านเนื้อหาการสอน 2) ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ 3) ด้านการวัดและประเมินผล 4) ด้านประโยชน์ที่ได้รับ มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.93

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ผู้วิจัยศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน คำอธิบายรายวิชา มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด และหนังสือเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แล้วคัดเลือกหัวข้อสำหรับบทเรียน

1.2 ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานจำนวน 4 แผนการเรียนรู้ โดยมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นก่อนปฏิบัติภาระงาน 2) ขั้นปฏิบัติภาระงาน 3) ขั้นมุ่งเน้นภาษา

1.3 ผู้วิจัยนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น ไปปรึกษาต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของจุดประสงค์การเรียนรู้ ตรวจสอบภาษาและรูปแบบการจัดการเรียนรู้

1.4 ปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ตามที่ได้รับคำแนะนำ แล้วนำไปทดลองใช้กับกลุ่มศึกษานำร่อง

ขั้นที่ 2 ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทดสอบความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษก่อนเรียนโดยใช้แบบทดสอบความสามารถทางการพูดภาษาอังกฤษ ใช้เวลาในการทดสอบ 2 คาบเรียน

2.2 ผู้วิจัยดำเนินสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน จำนวน 4 บทเรียน บทเรียนละ 2 คาบ คาบละ 50 นาที

2.3 ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทดสอบความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษหลังเรียนโดยใช้แบบทดสอบความสามารถทางการพูดภาษาอังกฤษฉบับเดิม ใช้เวลาทดสอบ 2 คาบเรียน เมื่อเสร็จสิ้นการทดสอบแล้ว ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน

ขั้นที่ 3 ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำผลการทดสอบก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานและเพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า

1. ความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษของกลุ่มตัวอย่างหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานและผลการทดสอบด้วยค่าที (t-test)

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	\bar{x}	S.D.	\bar{D}	t	df	p-value
ก่อนเรียน	20	9.26	1.57	6.03	-37.51*	33	.000
หลังเรียน	20	15.29	1.70				

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 34 คน หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน มีค่าเท่ากับ 15.29 ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษก่อนเรียน ซึ่งมีค่าเท่ากับ 9.26 คะแนนเฉลี่ยของผลต่างมีค่าเท่ากับ 6.03 ค่าทดสอบ t เท่ากับ -37.51 ($P < 0.05$) จากค่าสถิติดังกล่าว แสดงว่า ความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษของกลุ่มตัวอย่างหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษอยู่ในระดับมาก รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน

รายการประเมิน	\bar{x}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ	ลำดับที่
ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้	4.49	0.65	มาก	1
ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.47	0.66	มาก	2
ด้านการวัดและประเมินผล	4.41	0.64	มาก	3
ด้านเนื้อหาการสอน	4.38	0.70	มาก	4
รวม	4.44	0.66	มาก	

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน รวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.44$, S.D. = 0.66) และมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากในทุกๆด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุด ดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.49$, S.D. = 0.65) รองลงมาลำดับที่ 2 คือ ด้านประโยชน์ที่ได้รับ ($\bar{x} = 4.47$, S.D. = 0.66) ลำดับที่ 3 คือ ด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{x} = 4.41$, S.D. = 0.64) และลำดับที่ 4 คือ ด้านเนื้อหาการสอน ($\bar{x} = 4.38$, S.D. = 0.70)

บทสรุป

1. จากผลการวิจัยข้อที่ 1 พบว่าความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษของกลุ่มตัวอย่างสูงขึ้น หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเกิดจากการที่ผู้วิจัยปฏิบัติตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน ดังนี้

1.1 ขั้นก่อนปฏิบัติการงาน (Pre-task) ผู้วิจัยเริ่มต้นด้วยการแนะนำหัวข้อในบทเรียน ชี้แจงวัตถุประสงค์ นำเสนอคำศัพท์ วลีหรือสำนวนภาษาที่จำเป็นต่อการปฏิบัติการงานให้แก่ผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนร่วมกันทำกิจกรรมเป็นคู่หรือเป็นกลุ่มเล็ก ได้แก่ การฟังและเติมบทสนทนาให้สมบูรณ์และการแยกคำศัพท์ตามหมวดหมู่ ซึ่งถือเป็นการเตรียมความพร้อมทางด้านภาษาให้แก่ผู้เรียนที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้เพียงพอที่จะสามารถปฏิบัติการงานได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Willis (1996) ที่อธิบายว่า การนำเสนอคำศัพท์หรือสำนวนภาษาที่เป็นประโยชน์ โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนดึงความรู้เดิมมาใช้ สามารถช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ทางภาษาที่ใช้ในการวางแผนปฏิบัติการงานได้

1.2 ขั้นปฏิบัติการงาน (Task cycle) ผู้วิจัยได้มอบหมายภาระงานให้ผู้เรียนแสดงบทบาทสมมติโดยมีสถานการณ์ สอดคล้องกับชีวิตจริงของผู้เรียน ต่อมาจึงให้ผู้เรียนเตรียมบทสนทนาและแสดงบทบาทสมมติหน้าชั้นเรียน โดยที่ผู้สอน

ยังไม่แก้ไขความถูกต้องทางด้านไวยากรณ์ภาษา จึงช่วยให้ผู้เรียนไม่มีความกังวลในการพูดและมีความมั่นใจในการพูดมากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Nunan (1989) ที่อธิบายว่า การผลิตภาษาของผู้เรียนในการปฏิบัติภาระงาน จะมุ่งเน้นที่การถ่ายทอดความหมายมากกว่าความถูกต้องทางโครงสร้างไวยากรณ์ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนพูดได้อย่างอิสระ จะช่วยให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในการพูดมากขึ้น สามารถพูดได้อย่างมีชีวิตชีวาและเป็นธรรมชาติ

1.3 ชั้นมุ่งเน้นภาษา (Language Focus) ผู้วิจัยให้ผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์ความบกพร่องทางการใช้ภาษาของตนเองระหว่างการแสดงบทบาทสมมุติหน้าชั้นเรียนและแก้ไขให้ถูกต้องร่วมกัน จากนั้นให้ร่วมกันระดมความคิดสรุปความรู้ที่ได้รับ ปัญหาที่พบ ตลอดจนแนวทางการแก้ไขปัญหา ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนทราบข้อบกพร่องของตนเองเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความผิดพลาดในครั้งต่อไป หลังจากให้ผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์ภาษาแล้ว ผู้วิจัยได้นำเสนอสำนวนภาษาเพิ่มเติมที่สอดคล้องกับสถานการณ์ในบทเรียน และให้ผู้เรียนฝึกฝนร่วมกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ Willis (1996) ที่อธิบายว่า การที่ผู้สอนนำเสนอคำศัพท์ วลี หรือสำนวนภาษาเพิ่มเติมและให้ผู้เรียนฝึกฝนร่วมกัน ช่วยให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ใหม่และนำไปสู่การพัฒนาทักษะทางภาษาต่อไป

2. จากผลการวิจัยข้อที่ 2 พบว่าระดับความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานอยู่ในระดับมาก อาจเกิดจากสาเหตุดังนี้

2.1 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานมีขั้นตอนที่เหมาะสม โดยเริ่มจากการแนะนำหัวข้อที่แจ่มชัด นำเสนอความรู้ทางด้านภาษา ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจเนื้อหาและสามารถปฏิบัติภาระงานได้ ต่อมาผู้วิจัยให้ผู้เรียนวางแผน ฝึกซ้อมและแสดงบทบาทสมมุติโดยใช้ภาษาพูดอย่างอิสระ ไม่ต้องกังวลเรื่องไวยากรณ์ภาษา ช่วยให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในการพูดภาษาอังกฤษมากขึ้น สุดท้ายจึงให้ผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์ภาษาและฝึกใช้ภาษาที่ถูกต้อง ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ใหม่และได้พัฒนาความสามารถทางการพูดภาษาอังกฤษ ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้นี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Willis (1996) และ Ellis (2003) ที่อธิบายในทำนองเดียวกันว่า การจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ 1) ขั้นตอนปฏิบัติภาระงาน (Pre-task) ที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถวางแผนและปฏิบัติภาระงานได้ 2) ขั้นตอนปฏิบัติภาระงาน (Task cycle) ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ภาษาเป้าหมายในการปฏิบัติภาระงาน 3) ชั้นมุ่งเน้นภาษา (Language focus) ที่ช่วยให้ผู้เรียนมีการพัฒนาด้านในการใช้ภาษาให้ถูกต้องตามโครงสร้างทางไวยากรณ์

2.2 การจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานช่วยให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในการพูดภาษาอังกฤษมากขึ้นและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Frost (2005) ที่กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานว่าช่วยให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในการสื่อสารกับผู้อื่นโดยใช้ภาษาได้อย่างอิสระและเป็นธรรมชาติ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สื่อสารตามบริบทที่สอดคล้องกับสถานการณ์ในชีวิตจริง นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานที่ให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันเป็นทีม ที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดและการแก้ปัญหา สอดคล้องกับแนวคิดของ Littlewood (1983) ที่กล่าวว่าการปฏิบัติภาระงานช่วยให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมชั้น ช่วยให้ผู้เรียนกล้าแสดงออก กล้าคิด กล้าแสดงความคิดเห็น จึงช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จทางการเรียนรู้และการใช้ภาษาเป้าหมายในการสื่อสาร

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่องผลการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงานเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังรายละเอียดต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอน

1. ผู้สอนควรควบคุมดูแลและให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนอย่างทั่วถึงในช่วงแรกของการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน เนื่องจากผู้เรียนยังไม่คุ้นเคยกับการปฏิบัติภาระงานรวมทั้งการคิดบทสนทนาสำหรับการแสดงบทบาทสมมุติหน้าชั้นเรียน
2. ผู้สอนควรมอบหมายให้ผู้เรียนจับบันทึกข้อดีและข้อบกพร่องของผู้เรียนกลุ่มอื่นๆ รวมทั้งตัดสินใจเลือกกลุ่มที่แสดงบทบาทสมมุติได้ดีที่สุด เพื่อให้ผู้เรียนตั้งใจฟังในขณะที่เพื่อนแสดงบทบาทสมมุติหน้าชั้นเรียน
3. ผู้สอนควรบันทึกวิถีไอร์แลนด์ระหว่างที่ผู้เรียนแสดงบทบาทสมมุติหน้าชั้นเรียนแล้วนำมาแสดงในชั้นมุ่งเน้นภาษา (Language Focus) เพื่อให้ผู้เรียนสังเกตและหาข้อบกพร่องทางการใช้ไวยากรณ์ภาษาของตนเองแล้วนำมาวิเคราะห์ให้ถูกต้องร่วมกัน
4. ผู้สอนควรเลือกหัวข้อสำหรับบทเรียนโดยทำแบบสำรวจความต้องการของผู้เรียน เป็นการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ การเลือกหัวข้อสำหรับบทเรียนที่ตรงตามความสนใจและความต้องการของผู้เรียน จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนใจใฝ่รู้ในการเรียนและการร่วมกิจกรรมมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรเลือกใช้กิจกรรมภาระงานประเภทอื่นๆ เพื่อพัฒนาความสามารถทางการพูดภาษาอังกฤษ เช่น การเล่าเรื่อง การสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือการสนทนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เป็นต้น ทั้งนี้ผู้วิจัยควรออกแบบภาระงานให้เหมาะสมกับวัยและระดับความสามารถทางภาษาของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรวิจัยเปรียบเทียบตัวแปรอื่นที่เป็นผลอันเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้แบบเน้นภาระงาน เช่น แรงจูงใจในการเรียนรู้ ความกล้าแสดงออก และความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- จาวีร์ อยะวงค์. (2556). **เด็กไทยอ่อนภาษาอังกฤษ “ผิดที่หลักสูตร”**. เข้าถึงเมื่อ 25 มีนาคม 2562. เข้าถึงได้จาก <https://www.sanook.com/campus/1233428/>.
- ณัฐริกา ทัศนแก้ว. (2549). **การเปรียบเทียบความสามารถทางการเรียนด้านการฟังและความสนใจต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารระหว่างการสอนโดยใช้เกมประกอบการสอนกับการสอนตามปกติของนักศึกษาชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาภาษาอังกฤษ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- อุรวร ตันตระกูล. (2555). **การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันโดยใช้บทฝึกการสนทนาภาษาอังกฤษ** (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- Ellis, R. (2003). *Task-Based Language Learning and Teaching*. Oxford: Oxford University Press.
- Frost, R. (2005). *A Task-Based Approach*. Retrieved 29 March 2018 from <https://www.teachingenglish.org.uk/article/a-task-based-approach>.
- Littlewood, W. (1983). *Communicative Language Teaching*. New York: Cambridge University Press.
- Nunan, D. (1989). *Designing Tasks for the Communicative Classroom*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Prabhu, N. (1987). *Second Language Pedagogy: A Perspective*. Oxford: Oxford University Press.
- Willis, J. (1996). *A Framework for Task-Based Learning*. London: Longman.

กลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ปัญหาและการจัดการการท่องเที่ยววัดจามเทวี อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

Problems and Tourism Management in Wat Chammedevi , Mueang Lamphun, Lamphun
Province

ชวลิต ดวงทวี¹

Chawalit Duangtawee¹

บทคัดย่อ

วัดจามเทวีเป็นโบราณสถานที่มีความสำคัญของจังหวัดลำพูน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่วัดพบว่ามีสถาปัตยกรรมที่นับว่ามีความสำคัญยิ่งในด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี ถึง 2 แห่งด้วยกันคือ เจดีย์กู่กุด และรัตนเจดีย์ เป็นหลักฐานสะท้อนถึงแนวคิดและอิทธิพลด้านรูปแบบพุทธศิลปกรรมที่เกิดขึ้นในอาณาจักรหริภุญไชย ราวพุทธศตวรรษที่ 17-18 ที่มีความสมบูรณ์ที่สุดในจังหวัดลำพูน แต่ในปัจจุบันพบว่าวัดนี้มีปัญหาสำคัญคือ วัดให้ความสำคัญกับกิจกรรมอื่นที่ส่งเสริมให้เกิดรายได้แก่วัด การทำบุญ การสร้างความเชื่อหรือประเพณี พิธีกรรมแบบดั้งเดิมเพื่อกระตุ้นจำนวนผู้เข้าชมให้มีจำนวนมากขึ้นโดยไม่ตระหนักถึงคุณค่าความสำคัญของโบราณสถานที่อยู่ซึ่งเป็นคุณค่าที่มีอาจประเมินค่าหรือทดแทนได้ การจัดการการท่องเที่ยวที่เหมาะสมในบริเวณวัดจามเทวีย่อมมีส่วนสำคัญในการเน้นคุณค่าของโบราณสถานทั้งด้านโบราณคดี ประวัติศาสตร์ และประวัติศาสตร์ศิลปะ และยังช่วยให้เกิดการพัฒนาพื้นที่ในบทบาทของแหล่งท่องเที่ยวที่จะส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวได้รับข้อมูลอย่างครบถ้วน ได้รับความพึงพอใจ ความเพลิดเพลิน ความสะดวกสบายประทับใจต่อการท่องเที่ยว ดังนั้นการจัดการท่องเที่ยวภายในวัดจามเทวีจึงควรมีการแบ่งบริเวณพื้นที่การใช้ประโยชน์ที่ชัดเจนระหว่างส่วนประกอบพิธีกรรมกับส่วนท่องเที่ยวเพื่ออำนวยความสะดวกให้บริการนักท่องเที่ยวกลุ่มต่างๆ และจะต้องจัดลำดับและเน้นให้ส่วนที่ประเมินว่ามีคุณค่าความสำคัญนั้นให้ได้รับการเยี่ยมชมก่อน รวมถึงมีการจัดทำสื่อให้ข้อมูลที่เหมาะสมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้ใช้เวลาในการเข้าชมเพิ่มมากขึ้นซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวสามารถรับรู้และเข้าใจถึงคุณค่าที่แท้จริงของโบราณสถานสามารถพัฒนาไปสู่การยกระดับการรับรู้และประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยวด้วยตัวนักท่องเที่ยวเอง เมื่อนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมได้รับการยกระดับการรับรู้และประสบการณ์ในด้านการท่องเที่ยวแล้วนั้น นักท่องเที่ยวจะตระหนักและยกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยวของตนเองให้เป็นนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ อันจะเป็นประโยชน์ทั้งในแง่ของ

¹ ภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตวังท่าพระ กรุงเทพมหานคร 10200 ประเทศไทย

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นโบราณสถานที่มีความสำคัญในประวัติศาสตร์รวมถึงการอนุรักษ์โบราณสถาน
ในอนาคตด้วย

คำสำคัญ : ปัญหาด้านการท่องเที่ยว, การจัดการการท่องเที่ยววัดจามเทวี, การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ศิลปะ,
ประวัติศาสตร์ศิลปะจังหวัดลำพูน, การท่องเที่ยววัดจามเทวี

Abstract

Wat Chammedevi is an important temple in Lamphun Province. The temple's area has two great important historic architectures they are Chedi Ku Kut and Rattana Chedi which reveal the Buddhist concept that had influence to the Buddhist artistic styles created in the Hariphunchai kingdom. These two chedis are considered to be historic evidences of the kingdom. The current problem is the authority of this temple has developed the temple's area for activities which promote its own revenue ; that is to say, appealing for donations, bringing people to have blind faith in the fake stories, and invention of new ceremonial ritual for tourism. Therefore the temple's authority and visitors have overlooked the actual value of the historic site. They should be aware of the risks to deterioration of the invaluable and inexchangeable monuments. Tourism management in Wat Chammedevi is not only playing an important role to bring back the significance of the monuments in different dimensions, such as archaeology, history, and art history but also giving the right way to develop the site. This information will recommend the place of tourist attraction that provides enjoyable and memorable experience for them. The management of land-use in Wat Chammedevi should follow the temple's function and utilization. The religious ritual area must not be mixed with the tourist attraction area which is evaluated as the focal point to be the first visit. So that the proper interesting media to attract tourists should be placed here and tourists will spend more time to see around. As the tourists spend more time in the focus area, they would receive more knowledge and understanding of the actual value of the historic site that will lead to the development of site's management as well as improving a perception of tourism, communally or individually.

Keyword: Art historic tourism, Tourism management in Wat Chammedevi, Problems in tourism, Art historic tourism in Lamphun Province, Tourism in Wat Chammedevi

บทนำ

แหล่งโบราณคดีในจังหวัดลำพูนหลายแห่งล้วนเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญต่อการศึกษาด้านต่างๆ เช่น โบราณคดี ประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรมศาสตร์ ประวัติศาสตร์ศิลปะและการท่องเที่ยว ในปัจจุบันพบว่าปัญหาหลักคือ การพัฒนาองค์ความรู้ที่ได้จากแหล่งโบราณคดีซึ่งปัจจุบันได้กลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวแล้วยังมีไม่มากนัก ทำให้การรับรู้คุณค่าของโบราณสถานนั้นมีน้อยมากในหมู่นักท่องเที่ยว แม้ว่าโบราณสถานจะมีสภาพสมบูรณ์เพียงใดก็ตาม การใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยว ณ แหล่งโบราณสถานหนึ่งๆค่อนข้างน้อย จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าชมโบราณสถานบริเวณที่มีสถาปัตยกรรมโบราณอยู่มีน้อยมาก เมื่อประเมินจากข้อมูลสถิติในปัจจุบันแล้ว จะพบว่า การรับรู้คุณค่าที่แท้จริงของโบราณสถานของนักท่องเที่ยวมีน้อยเกินไป แม้ว่าตัวโบราณสถานจะแสดงความงามอันโดดเด่น แสดงศิลปกรรมอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะหรือมีสภาพสมบูรณ์เพียงใดก็ตาม นักท่องเที่ยวส่วนมากไม่มีข้อมูลหรือไม่ทราบว่ามีคุณค่าโดดเด่นอยู่ที่ใด จึงเสียโอกาสในการรับรู้และเข้าใจถึงความสำคัญและความหมายที่เป็นองค์ความรู้ของโบราณสถานนั้นๆ บางกรณีนักท่องเที่ยวจึงใช้เวลาไปกับกิจกรรมอื่นที่ไม่เกิดประโยชน์ที่สมควรต่อตนเองและโบราณสถาน การส่งเสริมให้การทำกิจกรรมที่เป็นประเพณี พิธีกรรมที่บันเทิงรื่นเริงใหม่จนกลายเป็นกระแสและพัฒนาไปเป็นความนิยมที่นักท่องเที่ยวต้องร่วมทำในแหล่งท่องเที่ยวอยู่เสมอ ดังนั้นการจัดการการท่องเที่ยวที่เหมาะสมย่อมเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยแก้ไขปัญหา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อแก้ไขปัญหาที่มีอยู่ในปัจจุบันของแหล่งท่องเที่ยวประเภทโบราณสถานในจังหวัดลำพูน
2. เพื่อเสริมสร้างความรู้ให้แก่นักท่องเที่ยวในการตระหนักถึงคุณค่าที่แท้จริงของแหล่งท่องเที่ยวประเภทโบราณสถาน และความสำคัญของแหล่งโบราณสถานที่มีต่อภาคส่วนต่างๆ
3. เพื่อจัดการการท่องเที่ยวให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ก่อให้เกิดแนวคิดการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ เพื่อยกระดับไปสู่การสร้างมาตรฐานใหม่ในการท่องเที่ยวที่เน้นการเรียนรู้คุณค่าของโบราณสถานแต่ละแห่ง
4. เพื่อจัดการการท่องเที่ยวในแหล่งโบราณสถานให้มีความน่าสนใจ ให้ข้อมูลความรู้ของโบราณสถานที่เหมาะสมอันจะทำให้ผู้ที่มาเยี่ยมชมได้รับความรู้และประสบการณ์อันน่าประทับใจ นำไปสู่การท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวประเภทโบราณสถานที่มีคุณค่าต่อนักท่องเที่ยว

อุปกรณ์และวิธีการ

1. สังเกตและเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานและสื่อให้ข้อมูล ณ โบราณสถาน
2. สังเกตและเก็บข้อมูลการใช้งานพื้นที่ส่วนต่างๆในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว
3. ประเมินผลของทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อนำไปวางแผนจัดการการท่องเที่ยว
4. จัดทำแผนการจัดการการท่องเที่ยวและสื่อให้ข้อมูลในแหล่งท่องเที่ยว

ผลและวิจารณ์

จากการศึกษาตามวิธีการข้างต้นพบว่าในบริเวณโบราณสถานมีการจัดสรรบริเวณใช้สอยในพื้นที่เพื่อเน้นให้นักท่องเที่ยวได้ทำบุญและประกอบพิธีทางศาสนามากกว่าที่จะเน้นให้นักท่องเที่ยวได้เดินชมหรือรับทราบข้อมูลโบราณสถานจากป้ายให้ข้อมูลที่มีจำนวนค่อนข้างมาก เมื่อตรวจสอบรูปแบบและข้อมูลในป้ายข้อมูลเหล่านั้นพบว่า ป้ายมักทำจากวัสดุที่มีความแข็งแรงทนทาน แต่มักจะติดตั้งในจุดที่ไม่โดดเด่น อีกทั้งข้อมูลในป้ายยังมีแต่ข้อมูลตัวอักษร เนื้อหาในป้ายแต่ละป้ายนั้นขาดความเชื่อมโยงกัน หากพิจารณาเนื้อหาในป้ายกับรูปแบบของโบราณสถานแล้วพบว่าไม่สอดคล้องกัน จึงควรมีการออกแบบการจัดการท่องเที่ยวใหม่เพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านี้ กล่าวคือ

1. แบ่งพื้นที่ของวัดออกเป็น พื้นที่โบราณสถาน และ พื้นที่สำหรับการใช้งาน เพื่อกำหนดเขตสำหรับการอนุรักษ์โบราณสถานและการประกอบพิธีกรรม
2. พื้นที่ส่วนที่จัดสรรไว้เป็นพื้นที่โบราณสถาน ควรมีการปรับปรุงพื้นที่เพื่อให้การเข้าชมและดูแลรักษาโบราณสถานทำได้อย่างสะดวก
3. ควรมีการปรับภูมิทัศน์พื้นที่โบราณสถานให้มีความโดดเด่น เน้นจุดสำคัญของโบราณสถานที่ต้องชมและออกแบบจุดติดตั้งป้ายให้ข้อมูลที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย
4. สำหรับโบราณสถานที่มีปัญหาเรื่องข้อมูลลายลักษณ์อักษรจากเอกสารไม่สอดคล้องกัน ควรจัดให้มีการค้นคว้าหรือการเสวนาวิชาการเพื่อระดมความรู้จากผู้เชี่ยวชาญจากสหสาขาวิชาในการร่วมกันตรวจสอบ วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล อันจะทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่จากการศึกษาโบราณสถานเองซึ่งมีความถูกต้องสมบูรณ์และใช้ประโยชน์ได้จริงในอนาคตทั้งในด้านการนำเสนอคุณค่าของโบราณสถานและการอนุรักษ์โบราณสถาน
5. พื้นที่ที่จัดสรรไว้สำหรับการใช้งาน ควรมีระยะห่างที่จะไม่สร้างความเสื่อมต่อโบราณสถานทั้งด้านกายภาพและทัศนวิสัย รวมทั้งประเพณีหรือพิธีกรรมบั้นต้นที่สร้างขึ้นนั้นควรทำเฉพาะในพื้นที่สำหรับการใช้งานเท่านั้น

สรุป

การจัดการการท่องเที่ยวมีความสำคัญและจำเป็นอย่างมากต่อแหล่งท่องเที่ยวประเภทโบราณสถาน เนื่องจากโบราณสถานแต่ละแห่งนั้นหากไม่มีการจัดสรรพื้นที่อย่างเป็นระบบ ตัวโบราณสถานที่ดีควรเป็นจุดเด่น ก็อาจจะถูกบดบังด้วยอาคารอื่นที่ก่อให้เกิดรายได้มากกว่า หรืออาจเบียดบังก็ดขวางการเข้าชมโบราณสถาน จนทำให้เสียบรรยากาศในการเข้าชมโบราณสถาน ดังนั้นนักท่องเที่ยวจะเลือกชมสิ่งที่สามารถชมได้สะดวกมากกว่า คือ บริเวณสำหรับไหว้พระทำบุญ ร้านจำหน่ายของที่ระลึก หรือร้านจำหน่ายวัตถุมงคล ซึ่งสิ่งเหล่านี้คือจุดทอน ความสำคัญของโบราณสถานทีละน้อย การออกแบบและจัดพื้นที่สำหรับการชมโบราณสถานจึงเป็นเรื่องสำคัญ เพราะจะทำให้นักท่องเที่ยวสามารถชมส่วนต่างๆของโบราณสถานได้สะดวกโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ส่วนที่เป็นรายละเอียดที่เป็นหลักฐานในการกำหนดอายุและสะท้อนแนวคิดและอิทธิพลทางศิลปะ ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวใช้เวลาในการสำรวจและศึกษาโบราณสถานได้นานขึ้น อีกทั้งยังสามารถถ่ายภาพจากมุมต่างๆเพื่อเก็บเป็นความประทับใจในการเยี่ยมชมโบราณสถานได้ สำหรับโบราณสถานที่ไม่มีความสำคัญสำหรับการเข้าชม นักท่องเที่ยวเหล่านั้นอาจจะไม่ทราบถึงประวัติความเป็นมา ความสำคัญและคุณค่าที่แท้จริงของแต่ละโบราณสถานที่มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของแต่ละแห่ง จึงอาจจะทำให้สูญเสียโอกาสในการได้รับข้อมูล อันเป็นประโยชน์และอาจถูกชักจูงด้วยกิจกรรมใหม่ๆหรือการส่งเสริมประเพณีพิธีกรรมที่ปั้นแต่งขึ้นใหม่ได้ง่าย อาจทำให้เกิดแนวทางการท่องเที่ยวที่ผิดเพี้ยนไป เช่น การเน้นด้านกิจกรรมเสริมดวงชะตา เสี่ยงโชค การแขวนสิ่งต่างๆบนตัวโบราณสถาน หรือการส่งเสริมให้มีการทำกิจกรรมที่ต้องมีการติดตั้งบนตัวโบราณสถาน ย่อมก่อให้เกิดการเสื่อมสภาพของโบราณสถานและทัศนียภาพ ตลอดจนการสร้างข้อมูลที่บิดเบือนข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ เพื่อสนับสนุนกิจกรรมเหล่านี้ ดังนั้นเพื่อแก้ไขให้ถูกต้องโดยไม่ต้องมีปัญหาด้านทรัพยากรบุคคล จึงควรจัดทำสื่อให้ข้อมูลที่มีการตรวจสอบข้อมูลทางวิชาการโดยขอความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญภายนอกและนำเสนอในรูปแบบที่น่าสนใจ เพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวได้ทำความเข้าใจและตระหนักรู้ถึงคุณค่าของโบราณสถาน อันจะนำไปสู่การถ่ายทอดคุณค่าสู่สมาชิกในสังคมและสร้างจิตอนุรักษ์ต่อไป

คำขอบคุณ

ในการนี้ต้องขอขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะที่เป็นผู้วางแนวทางการศึกษานี้ ขอขอบพระคุณนักวิชาการท้องถิ่น เจ้าหน้าที่สำนักศิลปากรที่ ๘ เชียงใหม่ ที่กรุณาเอื้อเฟื้อข้อมูลและแนวคิดต่างๆในการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

พระโพธิ์รังสี. (2554). เรื่องจามเทวีวงศ์ พงศาวดารเมืองหริภุญไชย .พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ศรี
ปัญญา. หน้า 212

กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ.(2533). ประวัติวัดทั่วราชอาณาจักร เล่ม 9.กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
หน้า732

ศักดิ์ชัย สายสิงห์.(2552).รายงานการวิจัยเมืองลำพูนจากหลักฐานทางโบราณคดี ศิลปะและเอกสารทาง
ประวัติศาสตร์.กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร . หน้า 31

สันติ เล็กสุขุม. (2538). ศิลปะภาคเหนือ:หริภุญชัย-ล้านนา .กรุงเทพฯ:เมืองโบราณ . หน้า 26-27

ผลของการจัดการเรียนแบบห้องเรียนกลับด้านต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการควบคุมและ
การประกันคุณภาพอาหารของนักศึกษาเทคโนโลยีอาหาร มหาวิทยาลัยศิลปากร
Effects of flipped classroom on learning achievement in Food Quality Control and Assurance
Course of Food Technology Students of Silpakorn University

กัญรณี จันทิพย์วงษ์¹ และ รัชพงศ์ ชูศรี¹

Kanranee Jantipwong¹ and Touchpong Choosri¹

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการควบคุมและการประกันคุณภาพอาหารของนักศึกษาเทคโนโลยีอาหาร มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยเปรียบเทียบกับวิธีการเรียนการสอนแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่าการใช้วิธีการแบบห้องเรียนกลับด้านมีผลให้กลุ่มนักศึกษาที่มี GPA ต่ำกว่า 2.75 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการใช้วิธีการเรียนการสอนแบบปกติ

คำสำคัญ : ห้องเรียนกลับด้าน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก

Abstract

The objective of this research was to study the effects of flipped classroom method on learning achievement in food quality control and assurance course of Food technology students by comparing with traditional learning method. The results showed that the use of flipped classroom method resulted in the students with GPA less than 2.75 having higher learning achievement than using the traditional learning method.

Keyword: Flipped Classroom, Learning Achievement, Principle Component Analysis

¹ภาควิชาเทคโนโลยีอาหาร คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร นครปฐม 73000 ประเทศไทย

¹Department of Food Technology, Faculty of Engineering and Industrial Technology, Silpakorn University, Nakhon Pathom 73000, Thailand.

บทนำ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญในการผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพสำหรับสถาบันการศึกษาซึ่งมีเป้าหมายหลักคือการสร้างบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถในเชิงวิชาการ และมีความสามารถในการปฏิบัติงานในระดับสูงซึ่งการได้บัณฑิตที่มีคุณภาพนี้จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป แต่พฤติกรรมการใช้ชีวิตตามกระแสความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 จากการพัฒนาก้าวหน้าของเทคโนโลยีด้านการสื่อสารและอินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อสังคมออนไลน์ได้รับความนิยมอย่างมาก ณ ปัจจุบันทำให้ผู้เรียนมีกิจกรรมต่าง ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนให้เลือกทำได้มากมายทำให้ผู้เรียนมีความสนใจในการทำความเข้าใจในบทเรียนก่อนเข้าเรียน ทบทวนบทเรียน และศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมที่กิจกรรมนอกห้องเรียนลดลง ประวิตร์ จันทรอับ (2561) พบว่าสื่อสังคมออนไลน์มีผลกระทบทั้งทางบวก และลบต่อการเรียนของนักศึกษาซึ่งผลกระทบทางลบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษานั้น ประวิตร์ จันทรอับ (2561) สรุปไว้ว่าผลกระทบทางลบจากการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถแบ่งเวลาในการใช้งานได้อย่างเหมาะสม จนอาจส่งผลกระทบต่องานที่ต้องรับผิดชอบโดยตรง เช่น ไม่ทำการบ้าน ไม่ตั้งใจเรียน ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาต่ำลงโดยที่ รัตนา วงศ์คำสิงห์ (2561) พบว่ากิจกรรมในสื่อสังคมออนไลน์ส่วนใหญ่ของนักศึกษาจะเป็นไปเพื่อการบันเทิงมากกว่าการหาความรู้ เช่น สนทนากับเพื่อนหรือแชท ซึ่งสอดคล้องกับ อมรรัตน์ วงศ์โสภ (2557) พบว่านักศึกษส่วนใหญ่จะเล่นเกม ออฟไลน์ หรือแชทหรือชมคลิปวิดีโอหรือภาพยนตร์ มากกว่าในด้านเพื่อค้นหาความรู้ผลกระทบที่เกิดขึ้นนี้ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการใช้วิธีการเรียนการสอนแบบปกติ (Traditional Learning) ต่ำลง โดยการจัดการเรียนการสอนแบบปกติเป็นการจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้สอนเป็นผู้ป้อนความรู้ และประสบการณ์ให้ผู้เรียนในลักษณะของครูเป็นศูนย์กลาง (Teacher Center) ซึ่งยังเป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนซึ่งมีใช้มากในปัจจุบัน ดังนั้น เป้าหมายสำคัญหนึ่งของสถาบันการศึกษาที่มีหน้าที่หลักในการผลิตบัณฑิตคือการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้สูงขึ้นผ่านกระบวนการศึกษา และวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการเรียนการสอนประกอบด้วยการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาวัตกรรมการเรียนการสอน และการศึกษาวิจัยปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน เป็นการศึกษาวิจัยด้านการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีแนวคิดแตกต่างจากการจัดการเรียนการสอนแบบปกติ โดยมุ่งพัฒนาระบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งเน้นผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้และมีใจใฝ่เรียนรู้ ตลอดเวลาจัดเป็นวิธีการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child - centered Education) เป็นวิธีการศึกษาที่ได้รับการยอมรับว่าช่วยสร้างความรู้ ความสามารถ และพัฒนาศักยภาพของคน ห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) เป็นนวัตกรรมการศึกษาในด้านการจัดการเรียนการสอนเพื่อแก้ปัญหาผู้เรียนที่มีพฤติกรรมการใช้ชีวิตตามกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้โดยการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านเป็นรูปแบบการเรียนที่เป็นการประสานการใช้ประโยชน์ระหว่างการเรียนแบบออนไลน์และการเรียนระบบพบหน้ามีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนศึกษาเนื้อหาบทเรียนที่บ้านล่วงหน้าจากสื่อที่ผู้สอนจัดหาให้เช่น วีดิทัศน์บนอินเทอร์เน็ต (Internet) ช่วยให้ผู้เรียนได้ทำความเข้าใจในเนื้อหาที่จะเรียนมาล่วงหน้า และทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในห้องเรียนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนอย่างถ่องแท้ โดยภาพรวมห้องเรียนกลับด้านเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง กระตุ้นให้ผู้เรียนให้มีวินัยในการเรียนมากขึ้น ผู้เรียนรู้จักการจัดการเวลาของตนเอง ช่วยเหลือผู้เรียนอ่อนให้ขวนขวายหาความรู้ เกิดการลงมือปฏิบัติมีส่วนร่วมช่วยให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนด้วยกันและผู้เรียนกับผู้สอนมากขึ้น ทำให้เกิดการพัฒนาศักยภาพผู้เรียน

มีทักษะที่สำคัญที่จะสามารถปรับตัวและดำรงชีวิตอยู่ในโลกปัจจุบันอย่างมีความสุข จากข้อดีดังกล่าว จึงมีผู้ศึกษานำวิธีการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านมาใช้พัฒนาการเรียนการสอน ดังผลงานวิจัยของ อพิชชา และ ทิพรรัตน์ (2559) ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงานรายวิชา คอมพิวเตอร์สารสนเทศชั้นพื้นฐานสำหรับนิสิตปริญญาตรี พบว่า ประสิทธิภาพของการสอนการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านผ่านเกณฑ์ตามที่กำหนดไว้ ส่วนพิมพ์ประภา และ ณัฐพล (2557) และ ภาณุวัฒน์ (2559) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากวิธีการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านก่อนและหลังการเรียนพบว่าวิธีการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และกรวรรณ และ นพรัตน์ (2560) การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน (Flipped classroom) ด้วยการบูรณาการการเรียนการสอนรายวิชาเทคโนโลยีมีผลดีมีเดียผ่าน Google Classroom พบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเพิ่มขึ้น และผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านในระดับมาก

การศึกษาวิจัยปัจจุบันที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นการศึกษาเพื่อค้นหาตัวแปรที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาให้ผู้เรียนใช้ความสามารถ และศักยภาพที่มีอยู่ในการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดพบว่ามีกรรายงานถึงปัจจัยหลายประการที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สัมพันธ์กับองค์ประกอบด้านสติปัญญา และองค์ประกอบที่ไม่ใช่สติปัญญา เช่น ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เจตคติต่อการเรียน พฤติกรรมการเรียน สัมพันธภาพระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา และสัมพันธภาพระหว่างนักศึกษากับนักศึกษาเป็นต้น จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ทั่วไป 1 ของนักศึกษาเทคโนโลยีอาหาร มหาวิทยาลัยศิลปากร โดย กัญธรณี และ ธัชพงศ์ (2562) พบว่าความมีวินัยในการเรียนของผู้เรียนเป็นตัวแปรสำคัญที่มีผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์สูงขึ้น โดยความมีวินัยในการเรียนของผู้เรียนเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการจัดการเรียนการสอน ดังนั้น หากมีการพัฒนาวิธีการจัดการเรียนการสอนโดยนำวิธีการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านมาใช้ให้สอดคล้องกับสภาพการณ์แวดล้อม และเทคโนโลยีในปัจจุบันจะช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นได้ เมื่อเปรียบเทียบกับการใช้วิธีการเรียนการสอนแบบปกติ

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาผลของการนำวิธีการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านมาใช้ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการประกันคุณภาพอาหารของนักศึกษาเทคโนโลยีอาหาร ของนักศึกษาภาควิชาเทคโนโลยีอาหาร คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร

อุปกรณ์และวิธีการ

ประชากร

ประชากรในการศึกษาวิจัยนี้คือนักศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต ฉบับปรับปรุงปี พ.ศ. 2555 สาขาเทคโนโลยีอาหาร ซึ่งเข้าศึกษาในสาขาเทคโนโลยีอาหาร มหาวิทยาลัยศิลปากร ในช่วงปีการศึกษา 2555 ถึง 2559 (รหัสนักศึกษา 0955xxx – 0959xxx) และลงทะเบียนเรียนวิชาการควบคุมและการประกันคุณภาพอาหารตามแผนการเรียนในชั้นปีที่ 3 ในภาคการศึกษาปลาย ช่วงปีการศึกษา 2557 – 2561 จำนวน 71 คน, 67 คน, 95 คน, 86 คน

และ 109 คน ตามลำดับ โดยแบ่งออกเป็น การสอนแบบปกติ (ปีการศึกษา 2557 – 2559) และการสอนแบบห้องเรียนแบบกลับด้าน (ปีการศึกษา 2560 – 2561)

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ที่นำมาศึกษาในงานวิจัยนี้ 7 ตัวแปร ประกอบด้วย วิธีการจัดการเรียนการสอน ปีการศึกษาที่เปิดสอน เกรดเฉลี่ยสะสมของนักศึกษา (GPA) ในเทอมที่เรียน เพศของนักศึกษา ความคิดเห็นเกี่ยวกับอาจารย์ผู้สอน ความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมในห้องเรียน และนักศึกษาประเมินตนเอง ดังรายละเอียดในตารางที่ 1 โดยตัวแปรด้านวิธีการจัดการเรียนการสอนประกอบด้วย 2 วิธีการ คือ การเรียนการสอนแบบปกติ และการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน ดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 1 ตัวแปรอิสระที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนวิชาการควบคุมและการประกันคุณภาพอาหาร

ตัวแปรอิสระ	ความหมาย
X1: วิธีการจัดการเรียนการสอน	วิธีการจัดการเรียนการสอน 2 วิธี คือ การเรียนการสอนแบบปกติ และการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน
X2: ปีการศึกษา	ปีการศึกษาที่มีการเรียนการสอนวิชาการควบคุมและการประกันคุณภาพอาหาร
X3: เกรดเฉลี่ยสะสมของนักศึกษา (GPA)	เกรดเฉลี่ยสะสมของนักศึกษา (GPA) ถึงปี 3 เทอม 1 รวบรวมมาจากฐานข้อมูลของกองบริการการศึกษา
X4: เพศ	เพศของนักศึกษา
X5: ความคิดเห็นเกี่ยวกับอาจารย์ผู้สอน	ความรู้สึกรู้สึกของผู้เรียนต่อความรู้ความสามารถ ความพร้อม และทุ่มเทในการสอนของผู้สอน รวมถึงมีวิธีการวัดและประเมินผลที่เหมาะสม จากการตอบแบบสอบถามของนักศึกษาในเวปไซต์ http://www.foodtech.eng.su.ac.th/
X6: ความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมในห้องเรียน	ความรู้สึกรู้สึกของผู้เรียนต่อความเหมาะสมของอุปกรณ์และสถานที่ที่ใช้จัดการเรียนการสอนได้ จากการตอบแบบสอบถามของนักศึกษาในเวปไซต์ http://www.foodtech.eng.su.ac.th/
X7: นักศึกษาประเมินตนเอง	ความมีวินัยในการเรียน และกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ของนักศึกษา จากการตอบแบบสอบถามของนักศึกษาในเวปไซต์ http://www.foodtech.eng.su.ac.th/

ตัวแปรตาม คือ คะแนนร้อยละผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการควบคุมและการประกันคุณภาพอาหารที่นักศึกษาได้รับตามแผนการเรียนเมื่อนักศึกษาเรียนอยู่ชั้นปีที่ 3 ภาคการศึกษาปลาย รวบรวมมาจากฐานข้อมูลของในเวปไซต์ <http://www.foodtech.eng.su.ac.th/>

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (Multivariate correlation) ทั้ง 7 ตัวแปรโดยการสกัดองค์ประกอบด้วยวิธี Principle Component Analysis (PCA) เพื่อลดจำนวนตัวแปรลงโดยวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเส้นซึ่งคงค่าความแปรปรวนเดิมของตัวแปรที่ศึกษาไว้ให้มากที่สุด (Howard, et al. 2000) ทำให้สามารถรวมตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันไว้ในตัวแปรใหม่ หรือองค์ประกอบหลัก (Principle Component, PC) เดียวกันได้ โดยองค์ประกอบหลักจะใช้สัญลักษณ์เป็น PC1 – PC7 ซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนของข้อมูลได้จากมากที่สุด และลดลงตามลำดับ

ตารางที่ 2 ความแตกต่างของวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบปกติ และแบบห้องเรียนกลับด้านในวิชาการควบคุมและการประกันคุณภาพอาหาร

การเรียนการสอนแบบปกติ (จัดขึ้นในช่วงปีการศึกษา 2557-2559)	การเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน (จัดขึ้นในช่วงปีการศึกษา 2560-2561)
กิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียน	
ผู้สอนเป็นผู้บรรยาย และสไลด์เพื่อถ่ายทอดเนื้อหาด้วย power point การถามตอบหลังสิ้นสุดการบรรยาย	ประเมินความเข้าใจในบทเรียนก่อนเริ่มเรียน กิจกรรม ถาม - ตอบ ข้อสงสัยในบทเรียน กิจกรรมการเรียนรู้ในบทเรียน ประเมินความเข้าใจในบทเรียนหลังเรียน
กิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียน	
ทำแบบฝึกหัด ค้นคว้าเพิ่มเติม	ทำความเข้าใจบทเรียนก่อนเข้าเรียนทางวีดิทัศน์ออนไลน์ ทำแบบฝึกหัด ค้นคว้าเพิ่มเติม
เครื่องมือหลักสำหรับกิจกรรมการเรียนการสอน	
เอกสารประกอบการเรียน	เอกสารประกอบการเรียน วีดิทัศน์ออนไลน์บนเว็บไซต์ http://www.foodtech.eng.su.ac.th/
การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	
สอบเก็บคะแนนหลังเรียน สอบกลางภาค และปลายภาค	สอบเก็บคะแนนหลังเรียน สอบกลางภาค และปลายภาค

วิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการควบคุมและการประกันคุณภาพอาหารของนักศึกษาแต่ละวิธีการเรียนการสอนตามช่วงเกรดเฉลี่ยสะสม โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way Analysis of Variance: ANOVA) เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของตัวแปรเป็นรายกลุ่ม และวิเคราะห์ความแตกต่างของตัวแปรเป็นรายคู่โดยใช้ Duncan's multiple range tests

การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยนี้ทำโดยใช้โปรแกรม R version 3.2.2 (R Core Team, 2015) โดยใช้แพ็คเกจเสริม Factominer ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธี PCA และแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยกราฟ Score plot และ Correlation loading plot และใช้แพ็คเกจเสริม Agricole

ผลและวิจารณ์

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการควบคุมและการประกันคุณภาพอาหารของนักศึกษาในแต่ละรุ่นจำแนกตามช่วงคะแนนที่ได้แสดงดังตารางที่ 3 พบว่า นักศึกษาแต่ละรุ่นมีส่วนคะแนนที่แตกต่างกัน โดยนักศึกษาที่มีคะแนนร้อยละ 80-100 ในแต่ละรุ่นเรียงจากมากไปน้อยตามลำดับคือ นักศึกษารหัส 0959XXX, 0956XXX, 0958XXX, 0955XXX และ 0957XXX มีสัดส่วนของนักศึกษาเท่ากับร้อยละ 44.95, 38.81, 26.74, 18.31 และ 8.42 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการควบคุมและการประกันคุณภาพอาหารของนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนตามแผนการเรียนในช่วงปีการศึกษา 2557 – 2561 จำแนกตามช่วงคะแนน

รหัสนักศึกษา	ช่วงคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (%)							
	80 – 100	79-75	74-70	69-65	64-60	59-55	54-50	< 40
0959xxx	49 (44.95)	34 (31.19)	19 (17.43)	5 (4.59)	1 (0.92)	1 (0.92)	-	-
0958xxx	23 (26.74)	21 (24.42)	27 (31.40)	9 (10.47)	2 (2.33)	2 (2.33)	2 (2.33)	-
0957xxx	8 (8.42)	9 (9.47)	22 (23.16)	23 (24.21)	10 (10.53)	10 (10.53)	13 (13.68)	-
0956xxx	26 (38.81)	19 (28.36)	8 (11.94)	5 (7.46)	7 (10.45)	1 (1.49)	-	1 1.49
0955xxx	13 (18.31)	17 (23.94)	14 (19.72)	6 (8.45)	9 (12.68)	9 (12.68)	1 (1.41)	2 2.82

หมายเหตุ แสดงจำนวนนักศึกษา และร้อยละของจำนวนนักศึกษา

เมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน 7 ตัวแปรที่นำมาศึกษา (ตารางที่ 4) พบว่าเกรดเฉลี่ยสะสมของนักศึกษาแต่ละรุ่นมีความแตกต่างกัน ข้อมูลในด้านเพศของนักศึกษาพบว่าในทุกๆ รุ่นมีจำนวนนักศึกษาเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ความคิดเห็นเกี่ยวกับอาจารย์ผู้สอนของนักศึกษาทุกรุ่นเหมือนกันอยู่ในระดับมากแสดงว่านักศึกษาเห็นว่าอาจารย์ผู้สอนมีความรู้ความสามารถ ความพร้อม และทุ่มเทในการสอนในระดับมาก รวมถึงมีวิธีการวัดและประเมินผลที่เหมาะสมมาก ความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนการสอนทุกรุ่นอยู่ในระดับมากเหมือนกันแสดงให้เห็นว่า อุปกรณ์ และสถานที่ที่ใช้จัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสมมากอธิบายได้ว่าวิชาการควบคุมและการประกันคุณภาพอาหารเป็นวิชาที่มีการจัดการเรียนการสอนมาเป็นระยะเวลายาวนานโดยภาควิชาเทคโนโลยีอาหาร ดังนั้นวิธีการและสิ่งแวดลอมในการเรียนน่าจะได้รับจัดการให้มีมาตรฐานที่ดีแล้วรวมถึงผู้สอน

มีความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์สูง และนักศึกษาได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันจึงส่งผลให้ตัวแปรกลุ่มนี้
 ไม่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา ส่วนคะแนนนักศึกษาประเมินตนเองในแต่ละรุ่นมีค่า
 แตกต่างกันเมื่อเรียงคะแนนในแต่ละรุ่นจากมากไปน้อยตามลำดับ คือ 0959XXX, 0958XXX, 0956XXX, 0955XXX และ
 0957XXX แสดงให้เห็นว่าความมีวินัยในการเรียน และกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ของนักศึกษาแต่ละรุ่นมี
 ความแตกต่างกัน โดยนักศึกษารุ่นที่ใช้วิธีการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านเห็นว่าตนเองมีวินัยในการเรียน และ
 กระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ในระดับสูงกว่านักศึกษาที่เรียนด้วยวิธีการเรียนการสอนแบบปกติ ทั้งนี้อาจเป็นผล
 จากวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้นักศึกษามีวินัยในการเรียน
 และการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมมากขึ้น

ตารางที่ 4 ตัวแปรอิสระที่นำมาศึกษาความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการควบคุมและการประกันคุณภาพ
 อาหาร

ตัวแปร	0955XXX	0956XXX	0957XXX	0958XXX	0959XXX
1 วิธีการเรียนการสอน (X1)	แบบปกติ	แบบปกติ	แบบปกติ	แบบ ห้องเรียน กลับด้าน	แบบ ห้องเรียน กลับด้าน
2 ปีการศึกษา (X2)	2557	2558	2559	2560	2561
3 เกรดเฉลี่ยสะสม	2.59 ± 0.34	2.78 ± 0.32	2.60 ± 0.28	2.23 ± 0.38	2.32 ± 0.34
4 เพศของนักศึกษา (X4)					
ชาย	7	5	13	14	12
หญิง	63	63	82	72	97
5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับอาจารย์ ผู้สอน (X5)	4.15 ± 0.14	4.40 ± 0.15	4.30 ± 0.16	4.16 ± 0.14	4.31 ± 0.14
6 ความเหมาะสมของ สภาพแวดล้อมในห้องเรียน (X6)	4.31 ± 0.22	3.96 ± 0.22	4.25 ± 0.17	4.13 ± 0.20	4.26 ± 0.23
7 นักศึกษาประเมินตนเอง (X7)	3.86 ± 0.40	3.97 ± 0.35	3.76 ± 0.47	4.04 ± 0.32	4.16 ± 0.25

เมื่อพิจารณาข้อมูลของนักศึกษาแต่ละรุ่นตาม GPA ในเทอมที่ลงทะเบียนเรียนวิชาการควบคุมและการประกัน
 คุณภาพอาหาร โดยแบ่งนักศึกษออกเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มนักศึกษามี GPA > 3.00, 2.75 < GPA < 3.00, 2.50 < GPA
 < 2.75 และ GPA < 2.50 ตามลำดับดังแสดงข้อมูลในตารางที่ 5 พบว่านักศึกษาแต่ละรุ่นมีสัดส่วนผู้ได้ GPA ทั้ง 4 กลุ่ม
 แตกต่างกัน โดยนักศึกษารุ่นที่มีสัดส่วนของนักศึกษามี GPA > 3.00 จากมากไปน้อยตามลำดับ คือ นักศึกษารหัส
 0956XXX, 0955XXX, 0957XXX, 0958XXX และ 0959XXX มีสัดส่วนของนักศึกษาเท่ากับร้อยละ 20.90, 12.68, 8.42,

5.81 และ 4.59 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่าง GPA กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยพิจารณาจากสัดส่วนของนักศึกษาที่มี GPA > 3.00 ในแต่ละรุ่นไม่มีความสัมพันธ์กับสัดส่วนนักศึกษาที่ได้คะแนนร้อยละ 80-100 ดังจะเห็นว่าในรุ่นที่มีสัดส่วนนักศึกษาในกลุ่มดังกล่าวมากควรมีนักศึกษาที่ได้คะแนนในระดับสูงมากเช่นกัน แต่เมื่อพิจารณาข้อมูลในตารางที่ 3 และ 5 ร่วมกันพบว่าสัดส่วนทั้ง 2 ไม่มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน แสดงให้เห็นว่าเกรดเฉลี่ยสะสมของนักศึกษาไม่ใช่ตัวแปรเดียวที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการควบคุมและการประกันคุณภาพอาหาร ดังนั้น ในการศึกษาว่าตัวแปรใดมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจึงจำเป็นต้องศึกษาจากตัวแปรหลายชนิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาการควบคุมและการประกันคุณภาพอาหาร

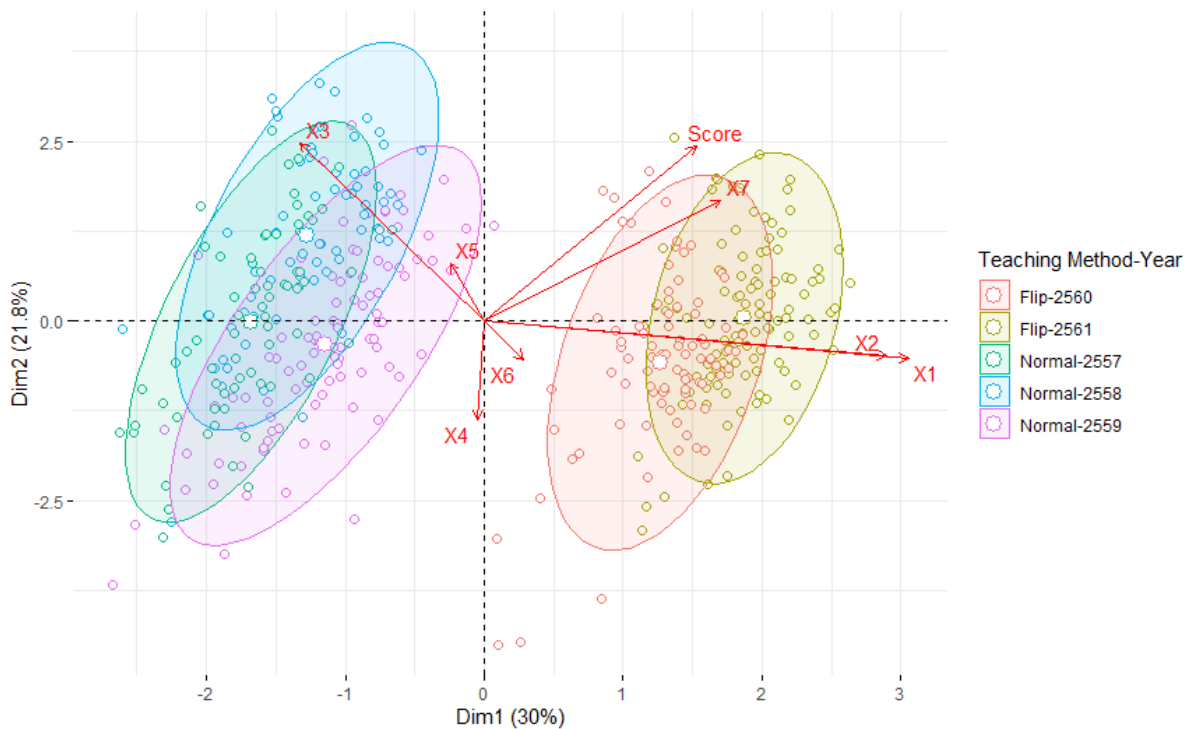
ตารางที่ 5 ข้อมูลนักศึกษาที่เรียนวิชาการควบคุมและการประกันคุณภาพอาหารที่เปิดสอนในปีการศึกษา 2557 – 2561 จำแนกกลุ่มตาม GPA

รหัสนักศึกษา / ปีการศึกษา	กลุ่มนักศึกษาตาม GPA			
	GPA > 3.00	2.75 < GPA < 3.00	2.50 < GPA < 2.75	GPA < 2.50
0959xxx / 2561	5 (4.59)	9 (8.26)	15 (13.76)	80 (73.39)
0958xxx / 2560	5 (5.81)	4 (4.65)	9 (10.47)	68 (79.07)
0957xxx / 2559	8 (8.42)	11 (11.58)	42 (44.21)	34 (35.79)
0956xxx / 2558	14 (20.90)	22 (32.84)	18 (26.87)	13 (19.40)
0955xxx / 2557	9 (12.68)	11 (15.49)	15 (21.13)	36 (50.70)

หมายเหตุ แสดงจำนวนนักศึกษา และร้อยละของจำนวนนักศึกษา

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้ง 7 ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนวิชาการควบคุมและการประกันคุณภาพอาหารด้วยวิธี PCA แสดงดังภาพที่ 1 แสดงการจำแนกกลุ่มนักศึกษาตามรุ่นปีการศึกษา โดยแสดงบริเวณของแต่ละกลุ่มประชากรที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ด้วยวงรีล้อมรอบบริเวณกลุ่มข้อมูล โดยพบว่าตัวแปรใหม่ทีวิเคราะห์ได้จากวิธี PCA คือ องค์ประกอบหลักที่ 1 และ 2 สามารถอธิบายความแปรปรวนของข้อมูลที่ศึกษาได้ร้อยละ 30.0 และ 21.8 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาข้อมูลจากคะแนนของนักศึกษาแต่ละคนที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธี PCA บนองค์ประกอบหลักที่ 1 และ 2 จากภาพที่ 1 จะเห็นได้ว่านักศึกษาทั้งหมดถูกจำแนกออกเป็น 2 กลุ่มหลักตามองค์ประกอบหลักที่ 1 คือกลุ่มที่มีคะแนนเป็นลบ และกลุ่มที่มีคะแนนเป็นบวกบนองค์ประกอบหลักที่ 1 โดยกลุ่มที่มีคะแนนเป็นลบคือกลุ่มของนักศึกษารุ่นรหัส 0955XXX, 0956XXX และ 0957XXX ซึ่งเรียนวิชาการควบคุมและการประกันคุณภาพอาหารโดยวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบปกติ ส่วนกลุ่มที่มีคะแนนเป็นบวกคือกลุ่มของนักศึกษารุ่นรหัส 0958XXX และ 0959XXX ซึ่งเรียนวิชาการควบคุมและการประกันคุณภาพอาหารโดยวิธีการจัดการเรียนการสอน

แบบห้องเรียนกลับด้าน แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบหลักที่ 1 เป็นตัวแปรใหม่ที่มีความสัมพันธ์กับวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ภาพที่ 1 แผนภาพคะแนน (Score plot) ของนักศึกษาเทคโนโลยีอาหารที่เรียนวิชาการควบคุมและการประกันคุณภาพอาหารที่เปิดสอนในปีการศึกษา 2557 – 2561 บนองค์ประกอบหลักที่ 1 และ 2 จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธี PCA

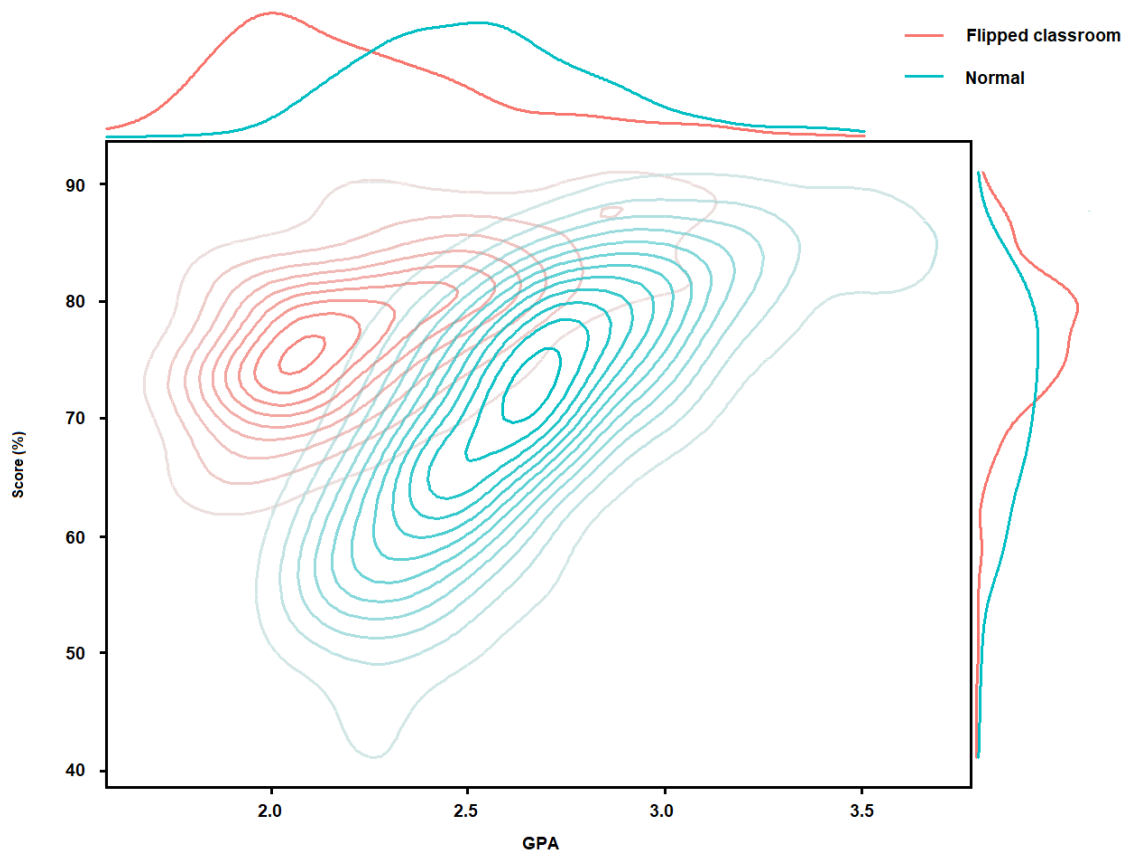
สำหรับองค์ประกอบหลักที่ 2 ไม่สามารถอธิบายความแตกต่างของวิธีการจัดการเรียนการสอนได้จึงมีเพียงองค์ประกอบหลักที่ 1 เท่านั้นที่สามารถอธิบายความแตกต่างของวิธีการจัดการเรียนการสอนได้ ดังนั้นในการศึกษาตัวแปรที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผู้วิจัยจะให้ความสนใจเฉพาะตัวแปรที่สัมพันธ์กับองค์ประกอบหลักที่ 1 เท่านั้น เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปรที่นำมาศึกษาทั้ง 7 ชนิดกับองค์ประกอบหลักที่ 1 และ 2 จากการวิเคราะห์องค์ประกอบหลักแสดงด้วยค่า Eigen vector ซึ่งเป็นสัมประสิทธิ์ของตัวแปรเชิงเส้นที่สัมพันธ์กับแต่ละองค์ประกอบหลัก ดังตารางที่ 6 และสามารถแสดงเป็นภาพด้วยขนาดและทิศทางของลูกศรในภาพที่ 1 จากค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรเชิงเส้นพบว่ากลุ่มตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบหลักที่ 1 ประกอบด้วยตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกคือวิธีการจัดการเรียนการสอน ปีการศึกษาที่เปิดสอน นักศึกษาประเมินตนเองมีค่า 0.949, 0.900 และ 0.528 ตามลำดับ โดยที่เกรดเฉลี่ยสะสมของนักศึกษามีความสัมพันธ์เชิงลบกับองค์ประกอบหลักที่ 1 มีค่า -0.411 สำหรับเพศ ความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมในห้องเรียน และความคิดเห็นเกี่ยวกับอาจารย์ผู้สอน เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับทั้ง 2 องค์ประกอบหลักต่ำ แสดงให้เห็นว่าตัวแปรที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาคือ วิธีการจัดการเรียนการสอน โดยตัวแปรของปีการศึกษาเป็นผลเนื่องจากอิทธิพลของวิธีการจัดการเรียนการสอนดังที่เห็นได้จากการแยกกลุ่มนักศึกษาเป็น 2 กลุ่มตามองค์ประกอบหลักที่ 1 เป็นไปตามวิธีการจัดการเรียนการสอน สำหรับความมีวินัยในการเรียน และกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ของนักศึกษาก็เกิดจากอิทธิพลของวิธีการจัดการเรียนการสอนเช่นกัน ส่วนเกรดเฉลี่ยสะสมของนักศึกษาเกิดจากความแตกต่างกันของผลการเรียนของนักศึกษาแต่ละรุ่นซึ่งเมื่อพิจารณา

จากข้อมูลในตารางที่ 7 จะเห็นว่ากลุ่มนักศึกษาที่เรียนด้วยวิธีการเรียนการสอนแบบปกติมีสัดส่วนของนักศึกษาที่มีเกรดเฉลี่ยสะสมในระดับสูงมากกว่ากลุ่มนักศึกษาที่เรียนด้วยวิธีการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน ดังนั้น ความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เกิดขึ้นจึงเป็นผลโดยหลักจากวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ใช้

ตารางที่ 6 ค่าสัมประสิทธิ์เชิงเส้น (Eigen vector) ขององค์ประกอบหลักที่ 1 และ 2

ตัวแปร	องค์ประกอบที่ 1	องค์ประกอบที่ 2
X1	0.949	-0.163
X2	0.900	-0.150
X3	-0.411	0.768
X4	-0.016	-0.426
X5	-0.076	0.246
X6	0.089	-0.167
X7	0.528	0.520

ดังนั้น ในการพิจารณาผลของวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านผู้วิจัยจึงพิจารณาจากข้อมูลนักศึกษา 2 กลุ่มคือกลุ่มนักศึกษาที่เรียนวิชาการควบคุมและการประกันคุณภาพอาหารด้วยวิธีการเรียนการสอนแบบปกติ และกลุ่มนักศึกษาที่เรียนด้วยวิธีการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน โดยพิจารณาผลกระทบที่เกิดขึ้นกับนักศึกษาที่มีระดับเกรดเฉลี่ยแตกต่างกันดังแสดงข้อมูลการศึกษาในตารางที่ 7 พบว่านักศึกษาทั้ง 2 กลุ่มที่มีระดับเกรดเฉลี่ยสะสมสูงกว่า 2.75 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเหมือนกันเนื่องจากนักศึกษาในกลุ่มดังกล่าวเป็นกลุ่มที่มีผลการเรียนในระดับดีถึงดีเยี่ยมจึงมีศักยภาพในการเรียนให้ได้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับดีอยู่แล้ว ส่วนนักศึกษาที่มีระดับเกรดเฉลี่ยสะสมในช่วง 2.50 - 2.75 พบว่ากลุ่มนักศึกษาที่เรียนด้วยวิธีการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับที่สูงกว่ากลุ่มนักศึกษาที่เรียนด้วยวิธีการเรียนการสอนแบบปกติโดยมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเหมือนกันกับกลุ่มนักศึกษาที่มีระดับเกรดเฉลี่ยสะสมสูงกว่า 2.75 และส่วนนักศึกษาที่มีระดับเกรดเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 2.5 ก็มีผลในทางเดียวกัน คือกลุ่มนักศึกษาที่เรียนด้วยวิธีการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับที่สูงกว่ากลุ่มนักศึกษาที่เรียนด้วยวิธีการเรียนการสอนแบบปกติ จากผลที่พบนี้แสดงว่าการใช้วิธีการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านช่วยให้ศักยภาพในการเรียนของนักศึกษาเพิ่มขึ้นได้ โดยจะเห็นผลกับนักศึกษากลุ่มที่มีผลการเรียนในระดับดีได้น้อยแต่วิธีการนี้จะมียผลอย่างมากกับการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาในกลุ่มนักศึกษาที่มีผลการเรียนในระดับปานกลางลงไป ผลที่เกิดขึ้นนี้แสดงได้ด้วยความสัมพันธ์ระหว่างเกรดเฉลี่ยสะสมกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการควบคุมและการประกันคุณภาพอาหารของนักศึกษาแต่ละคนดัง ภาพที่ 2 โดยแสดงข้อมูลแต่ละแกนร่วมกับการแจกแจงความหนาแน่นของข้อมูลบนแกนนั้นเมื่อพิจารณาบริเวณที่มีข้อมูลหนาแน่นที่สุดจากภาพจะแสดงให้เห็นได้ว่าการใช้วิธีการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านมีผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาสูงขึ้นกว่าการใช้วิธีการเรียนการสอนแบบปกติ

ภาพที่ 2 แผนภาพความสัมพันธ์ของเกรดเฉลี่ยสะสมของนักศึกษา กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการควบคุมและการประกันคุณภาพอาหารของนักศึกษาโดยจำแนกกลุ่มตามวิธีการจัดการเรียนการสอน 2 แบบ คือ แบบปกติ และแบบห้องเรียนกลับด้าน

ตารางที่ 7 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการควบคุมและการประกันคุณภาพอาหารของนักศึกษาในช่วงในปีการศึกษา 2557 – 2561 จำแนกตาม กลุ่มระดับเกรดเฉลี่ยสะสมของนักศึกษา และวิธีการเรียนการสอน

กลุ่มนักศึกษา	วิธีการเรียนการสอน	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (%)
3.00 < GPA	ห้องเรียนกลับด้าน	84.53 ± 5.56 ^a
	ปกติ	81.80 ± 5.12 ^a
2.75 < GPA < 3.00	ห้องเรียนกลับด้าน	84.34 ± 5.45 ^a
	ปกติ	77.57 ± 4.57 ^{ab}
2.5 < GPA < 2.75	ห้องเรียนกลับด้าน	80.61 ± 4.37 ^a
	ปกติ	70.81 ± 7.01 ^c
GPA < 2.5	ห้องเรียนกลับด้าน	75.22 ± 7.04 ^b
	ปกติ	61.20 ± 8.89 ^d

หมายเหตุ อักษรที่ต่างกันในตัวอักษรแสดงถึงความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

สรุป

จากการศึกษาผลของการจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการ ควบคุมและการประกันคุณภาพอาหารของนักศึกษาเทคโนโลยีอาหารเปรียบเทียบกับวิธีการจัดการเรียนการสอน แบบปกติ พบว่าการจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านมีผลทำให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น โดยที่การจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านมีผลช่วยให้นักศึกษากลุ่มที่มีผลการเรียนปานกลางลงไป (GPA < 2.75) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น เนื่องจากการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านเป็นกิจกรรมการเรียน การสอนที่มีการกำหนดระเบียบวิธีการเรียนสำหรับนักศึกษาทำให้เกิดวินัยในการเรียนขึ้นกับนักศึกษา สอดคล้อง กับงานวิจัยของกัญญณี และ ธัชพงศ์ (2562) ซึ่งพบว่า ความมีวินัยในการเรียนมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ ทั่วไป 1 ของนักศึกษา โดยระเบียบวิธีการเรียนที่ใช้ในงานวิจัยนี้ มีขั้นตอนสำคัญประกอบด้วย การให้นักศึกษา ทำความเข้าใจของบทเรียนก่อนเข้าเรียน ทำให้นักศึกษาได้เตรียมทำความเข้าใจขั้นต้นในเนื้อหาที่เรียน การสอบประเมิน ความเข้าใจในบทเรียนก่อนเริ่มเรียน ช่วยให้นักศึกษาทราบว่าตนเองไม่เข้าใจเนื้อหาของบทเรียนในส่วนใด แล้วจึงทำให้ ตนเองเข้าใจด้วยกิจกรรมในชั้นถัดไปคือ การถามตอบข้อสงสัยในบทเรียน กิจกรรมการเรียนรู้ในบทเรียนช่วยเสริมให้ นักศึกษามีความเข้าใจในบทเรียนอย่างลึกซึ้งมากขึ้น นักศึกษาจึงมีความรู้ ความเข้าใจมากเพียงพอในการสอบประเมิน ความเข้าใจในบทเรียนหลังเรียน โดยที่นักศึกษาจะไม่รู้สึกเครียดในการสอบ กิจกรรมการเรียนการสอนแบบห้องเรียน กลับด้านนี้ เป็นกิจกรรมที่ช่วยกระตุ้นให้นักศึกษามีความตื่นตัว และใส่ใจที่จะเรียนรู้เพิ่มขึ้น

คำขอขอบคุณ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณภาควิชาเทคโนโลยีอาหาร คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยศิลปากรที่เอื้อเฟื้ออุปกรณ์ และสถานที่ในการทำวิจัยให้กับโครงการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

กรวรรณ สืบสม และ นพรัตน์ หมี่พลัด. 2560. การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน (Flipped classroom) ด้วยการบูรณาการการเรียนการสอนรายวิชาเทคโนโลยีมีเดียผ่าน Google Classroom.

สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรม ราชกุมารี, 6(2): 118-127.

กัญญณี จันทิพย์วงษ์ และ ธัชพงศ์ ชูศรี. 2562. ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ทั่วไป 1 ของนักศึกษา เทคโนโลยีอาหาร มหาวิทยาลัยศิลปากร. การประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัย “ศิลปากรวิจัยครั้งที่ 11 : นวัตกรรมและการสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน”. วันที่ 13-14 มิถุนายน 2562. ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมเฉลิม พระเกียรติ 6 รอบพระชนมพรรษา มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์. นครปฐม. หน้า 151-162.

ประวิตร จันทร์อับ. 2561. พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์และผลกระทบต่อนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอน ปลายในจังหวัดพิษณุโลก. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ปริญญาศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและ สื่อสารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

พิมพ์ประภา พาลพ่าย และ ณัฐพล รำไพ. 2557. การใช้สื่อสังคมตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านเรื่อง ภาษาเพื่อการสื่อสาร เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี. 12(3): 92-100.

ภาณุวัฒน์ เวทา. 2559. การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านเพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยา และการรู้วิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

รัตนา วงศ์คำสิงห์. 2561. พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักศึกษาคณะศิลปศาสตร์ สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชัยภูมิ. รายงานการวิจัยคณะศิลปศาสตร์. สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชัยภูมิ.

อพัชชา ช้างขวัญยืน และ ทิพรรัตน์ สิทธิวงศ์. 2559. การจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน ร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงานรายวิชา คอมพิวเตอร์สารสนเทศขั้นพื้นฐาน สำหรับนิสิตปริญญาตรี. การประชุมวิชาการระดับชาติ “นเรศวรวิจัย” ครั้งที่ 12: วิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประเทศ. วันที่ 21- 22 กรกฎาคม 2559. อาคารเอกาทศรถ มหาวิทยาลัยนเรศวร. พิษณุโลก. หน้า 1344-1353.

อมรรัตน์ วงศ์โสภา. (2557). พฤติกรรมการใช้และผลกระทบของสื่อสังคมออนไลน์ประเภทเฟซบุ๊กต่อการดำเนินชีวิตของนักศึกษา : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

Howard, E.A. Tinsley and Steven, D.B. 2000. Handbook of Applied Multivariate Statistics and Mathematical Modeling. Academic Press. New York.

R Core Team, (2015). R: A Language and Environment for Statistical Computing. R Foundation for Statistical Computing. Retrieved July 15, 2017, from <http://www.R-project.org/>.

ผลการฝึกด้วยโปรแกรมการกระโดดที่มีผลต่อพลังกล้ามเนื้อขา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 3

EFFECTS OF THE JUMPING PROGRAM ON THE LEG MUSCLE POWER OF MIDDLE SCHOOL YEAR THREE STUDENTS

อภิสิทธิ์ กาญจนาด¹

Aphisit Kansaard¹

บทคัดย่อ

การศึกษาการวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการกระโดดที่มีผลต่อพลังกล้ามเนื้อขา
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตบางนา
จำนวน 20 คน โดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ด้วยการทดสอบการยืนกระโดดไกลและมีผลการทดสอบ
ท่าเครื่องมือการวิจัย 1.โปรแกรมการฝึกการกระโดด 2.แบบทดสอบยืนกระโดดไกล วิเคราะห์ข้อมูล 1.ค่าเฉลี่ยและ
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพลังของกล้ามเนื้อขาในการทดสอบการยืนกระโดดไกล ระหว่างก่อนการฝึก หลังการฝึก
สัปดาห์ที่ 4 และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 2.เปรียบเทียบผลการทดสอบพลังของกล้ามเนื้อขาของนักเรียนก่อนการฝึก
และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 ด้วยการทดสอบค่า-test dependent 3.เปรียบเทียบผลการทดสอบพลังของกล้ามเนื้อขา
ของนักเรียนก่อนการฝึก หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 ด้วยการทดสอบค่าความแปรปรวน
แบบทางเดียวชนิดวัดซ้ำและทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธี Bonferroni ผลการวิจัยพบว่า 1.ค่าเฉลี่ย
และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพลังของกล้ามเนื้อขา ก่อนการฝึก มีค่าเท่ากับ 100.20(1.765) หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 มี
ค่าเท่ากับ 100.30(1.689) และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 มีค่าเท่ากับ 104.45(5.316) 2.ผลการเปรียบเทียบพลัง
ของกล้ามเนื้อขา ระหว่างก่อนการฝึกและหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 ของนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ.05 3.ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวชนิดวัดซ้ำพลังกล้ามเนื้อขาของนักเรียนระหว่างก่อน
การฝึก หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 จึงทำ
การทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธี Bonferroni พบว่า พลังของกล้ามเนื้อขาของนักเรียนหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8
แตกต่างจากก่อนการฝึก และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 แตกต่างจากหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .05

คำสำคัญ : โปรแกรมการกระโดด, พลังกล้ามเนื้อขา, นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

¹ สาขาวิชา สุขศึกษาและพลศึกษา คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ 10110 ประเทศไทย

Health Education and Physical Education, Faculty of Physical Education, Srinakharinwirot University, Bangkok 10110, Thailand.

Abstract

Aims of this work is to study the effect of the jumping programs on leg muscle power of middle school year three students. The sample consisted of twenty middle school year three students in Satitbangna School. The samples were collected by purposive sampling with the standing long jump and low-test results. The research methods composed of the Jumping Training program and the Standing Long Jump testing. The results were analyzed by calculation of the average and standard deviation values of muscle power for Standing Long Jump testing to compare the results before and after training in the fourth and the eighth weeks, along with the dependent t-test and the comparison the results of the testing program between before and after training with one-way variance testing and Bonferroni method testing. Comparison of the average value and the standard deviation of muscle power before training, after the fourth and the eighth weeks training were shown the values 100.20 (1.765), 100.30 (1.689) and 104.45 (5.316) respectively. The comparative studied of the muscle power between the before and after training was shown the statistically significant difference level of .05. Analytical of the testing results with one-way variance analysis results and repeated measured leg muscle power of students during pre-training, after fourth weeks and eighth weeks training was statistically significant difference at level .05 and tested the differences in pairs by Bonferroni method. It found that, the comparison of pairs training duration affected the muscle power of students after the eighth week of training was shown the significantly different from before and after the eighth week of training was significantly different from the fourth week of training at a level of .05.

Keyword: Jumping program, Leg muscle power, Middle school year three students

บทนำ

สมรรถภาพทางกายมีความสำคัญเพราะสมรรถภาพทางกายเป็นตัวบ่งชี้ความสามารถในการใช้แรงกายของแต่ละบุคคลในชีวิตประจำวันว่ามีประสิทธิภาพเพียงใด รวมทั้งเป็นเครื่องบ่งชี้ที่แสดงถึงการมีสุขภาพร่างกายที่ดีอีกด้วย ซึ่งบุคคลที่มีสมรรถภาพทางกายที่ดีนั้นสามารถเป็นกำลังสำคัญในกลไกของการพัฒนาประเทศชาติ ได้สมรรถภาพทางกายยังเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญที่ทำให้มนุษย์มีสุขภาพที่ดี มีภูมิคุ้มกันโรคและสามารถประกอบกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวันให้สำเร็จลุล่วงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการเสริมสร้างสมรรถภาพทางกายสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การเดิน การวิ่ง การกระโดด เป็นต้น

โรงเรียนสาธิตบางนาได้มีการทดสอบสมรรถภาพทางกายของนักเรียนทุกภาคเรียน ผลปรากฏว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ส่วนใหญ่มีสมรรถภาพทางกายในด้านพลังกล้ามเนื้อขาต่ำกว่ามาตรฐานที่โรงเรียนกำหนด ซึ่งการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 10

พลังกล้ามเนื้อขาถือเป็นพื้นฐานสำคัญของการเคลื่อนไหวต่างๆ อีกทั้งยังก่อให้เกิดปัญหาส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ การสอนวิชาพลศึกษา เพราะวิชาพลศึกษา เน้นการเคลื่อนไหวที่เคลื่อนไหว นักเรียนที่มีสมรรถภาพทางกายต่ำทำให้ การปฏิบัติกิจกรรมที่ครูสั่งได้อย่างไม่เต็มที่และทำให้ประสิทธิภาพลดลง อาจทำให้ไม่ชอบเรียนวิชาพลศึกษาเพราะ ไม่สามารถปฏิบัติกิจกรรมแบบเพื่อนได้ ดังนั้นการเสริมสร้างพลังกล้ามเนื้อขาจึงเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะเด็กใน วัย 9-10 ปี จะมีประสบการณ์การเคลื่อนไหวพื้นฐานและจะเริ่มพัฒนาการเคลื่อนไหวซับซ้อนและยากขึ้นในรูปแบบ ที่แตกต่างกันออกไป การฝึกการกระโดดเป็นวิธีการฝึกสมรรถภาพทางกายที่ดีและสามารถพัฒนาความสามารถ ทางกลไกได้ เช่น ความคล่องแคล่วว่องไว ความแข็งแรง และพลังของกล้ามเนื้อ การฝึกการกระโดดอาจเป็นอีกวิธีหนึ่ง ที่เหมาะสมในการฝึกสมรรถภาพร่างกายให้กับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาการเล่นและปฏิบัติทักษะต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากเหตุผลที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับผลการฝึกด้วยโปรแกรม การกระโดดที่มีผลต่อพลังกล้ามเนื้อขาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยผู้วิจัยเชื่อว่าการฝึกด้วยโปรแกรม การกระโดดจะเป็นปัจจัยที่จะช่วยพัฒนาพลังกล้ามเนื้อขาของนักเรียนให้ดีขึ้น ทั้งนี้สามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ เป็นแนวทางในการฝึกเสริมเพื่อพัฒนาสมรรถภาพทางกายของนักเรียน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาผลการฝึกการกระโดดที่มีผลต่อพลังกล้ามเนื้อขาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
2. เพื่อเปรียบเทียบผลการฝึกการกระโดดที่มีผลต่อพลังกล้ามเนื้อขา ก่อนการฝึกและหลังการฝึกของ นักเรียน
3. เพื่อเปรียบเทียบผลการฝึกการกระโดดที่มีผลต่อพลังกล้ามเนื้อขาของนักเรียนระหว่างก่อนการฝึก หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

นักเรียนที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตบางนา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 90 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

นักเรียนที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตบางนา จำนวน 20 คน โดยการเลือกแบบ เฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ด้วยการทดสอบการยืนกระโดดไกล และมีผลการทดสอบต่ำ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. โปรแกรมฝึกการกระโดดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
2. แบบทดสอบยืนกระโดดไกล (กรมพลศึกษา, 2555, น.32)

นำโปรแกรมฝึกการกระโดด ให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน พิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of Item Objective Congruence) ผลการประเมินพบว่า โปรแกรมฝึกการกระโดด มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 -1.00 ดังตาราง

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของโปรแกรมฝึกการกระโดด

ลำดับ	ท่าการฝึก	IOC	แปลผล
1.	กระโดดข้ามรั้วต่ำ	0.8	ผ่านเกณฑ์
2.	กระโดดเท้าคู่	0.8	ผ่านเกณฑ์
3.	กระโดดซิกแซก	0.8	ผ่านเกณฑ์
4.	กระโดดแตะอก	0.8	ผ่านเกณฑ์
5.	กระโดดขึ้นลงกล่อง	0.8	ผ่านเกณฑ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างและการดำเนินการวิจัย เกณฑ์การคัดเลือกนักเรียนที่มีผลการทดสอบยื่นกระโดดไกลที่มีคะแนนต่ำและมีความพร้อมในการฝึก และเกณฑ์การคัดออกนักเรียนที่ไม่พร้อมในการฝึก ซึ่งแจ้งพร้อมลงนามในใบยินยอมของผู้ปกครองอนุญาตให้เก็บข้อมูลกับนักเรียน เตรียมความพร้อมของกลุ่มตัวอย่างโดยการทดสอบการยื่นกระโดดไกลกลุ่มตัวอย่างก่อนการฝึก หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 กลุ่มตัวอย่างทำการฝึกตามโปรแกรมฝึกการกระโดด โดยใช้ระยะเวลาในการฝึก 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน คือ วันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัน เวลา ที่กำหนดไว้ตามโปรแกรมกับกลุ่มตัวอย่าง นำผลที่ได้มาวิเคราะห์สถิติและสรุปผลการวิจัยในรูปแบบของตารางและความเรียง

การวิจัยนี้ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ ได้พิจารณาโครงการวิจัยและให้การรับรองโครงการวิจัย หมายเลขรับรอง SWUEC/X-380/2561

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพลังกล้ามเนื้อขา ในการทดสอบการยื่นกระโดดไกล ระหว่างก่อนการฝึก หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8
2. เปรียบเทียบผลการทดสอบพลังกล้ามเนื้อขาของนักเรียน ก่อนการฝึกและหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 ด้วยการทดสอบค่า t – test dependent
3. เปรียบเทียบผลการทดสอบพลังกล้ามเนื้อขาของนักเรียน ก่อนการฝึก หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 ด้วยการทดสอบค่าความแปรปรวนแบบทางเดียวชนิดวัดซ้ำ (One way repeated) และทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธี Bonferroni

ผลการวิจัย

ตารางที่ 2 การหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพลังกล้ามเนื้อขา ก่อนการฝึก หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 ของนักเรียน (n=20)

พลังของกล้ามเนื้อขา (เซนติเมตร)						
กลุ่ม	ก่อนการฝึก		หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4		หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8	
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D
นักเรียน	100.20	1.765	100.30	1.689	104.45	5.316

จากตารางที่ 2 พบว่า ก่อนการฝึกมีค่าเท่ากับ 100.20 (1.765) หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 มีค่าเท่ากับ 100.30 (1.689) และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 มีค่าเท่ากับ 104.45(5.316)

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบพลังกล้ามเนื้อขา ระหว่างก่อนการฝึกและหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 ของนักเรียน

กลุ่มทดลอง	n	\bar{X}	S.D.	t	Sig
ก่อนการฝึก	20	100.20	1.765	-3.969	.00*
หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8	20	104.45	5.316		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการเปรียบเทียบพลังกล้ามเนื้อขา ระหว่างก่อนการฝึกและหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 ของนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวชนิดวัดซ้ำพลังกล้ามเนื้อขาของนักเรียน (n=20)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
กลุ่มตัวอย่าง					
ระยะเวลาการฝึก	235.300	2	117.650	15.102	.00*
ความคลาดเคลื่อน	296.033	38	7.790		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวชนิดวัดซ้ำพลังกล้ามเนื้อขาของนักเรียนระหว่างก่อนการฝึก หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธี Bonferroni ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ของระยะเวลาในการฝึกที่มีต่อพลังกล้ามเนื้อขาของนักเรียน

ระยะเวลาการฝึก	\bar{X}	ก่อนการฝึก	หลังการฝึก สัปดาห์ 4	หลังการฝึก 8สัปดาห์
ก่อนการฝึก	100.20	-	-.100	-4.250*
หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4	100.30		-	-4.150*
หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8	104.45			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 พบว่า ผลการเปรียบเทียบรายคู่ของระยะเวลาในการฝึกที่มีต่อพลังกล้ามเนื้อขาของนักเรียน หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 แตกต่างจากก่อนการฝึก และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 แตกต่างจากหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพลังกล้ามเนื้อขา ก่อนการฝึก หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 ของนักเรียน พบว่า ก่อนการฝึกมีค่าเท่ากับ 100.20 (1.765) หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 มีค่าเท่ากับ 100.30 (1.689) หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 มีค่าเท่ากับ 104.45 (5.316)

2. ผลการเปรียบเทียบผลการทดสอบพลังกล้ามเนื้อขาของนักเรียน ก่อนการฝึก และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 พบว่า ผลการเปรียบเทียบพลังกล้ามเนื้อขา ระหว่างก่อนการฝึกและหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 ของนักเรียนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการเปรียบเทียบผลการทดสอบพลังกล้ามเนื้อขาของนักเรียน ก่อนการฝึก หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 ด้วยการทดสอบค่าความแปรปรวนแบบทางเดียวชนิดวัดซ้ำ (One way repeated) พบว่า พลังของกล้ามเนื้อขาของนักเรียนระหว่างก่อนการฝึก หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ.05 จึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธี Bonferroni พบว่า ผลการเปรียบเทียบรายคู่ของระยะเวลาในการฝึกที่มีต่อพลังกล้ามเนื้อขาของนักเรียน หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 แตกต่างจากก่อนการฝึก และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 แตกต่างจากหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานดังนี้ ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 ดีกว่าก่อนการฝึก โดยมีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 100.20 (1.765) และ 104.45 (5.316) ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับไพรัช ทศคาไชย (2562) ทำการทดลองการฝึกพลัยโอเมตริกด้วยเทคนิคการกระโดดข้ามสิ่งกีดขวางที่มีต่อพลังกล้ามเนื้อขาของผู้เรียนวิทยาลัยนาสิก ผลการวิจัยพบว่า หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าการฝึกพลัยโอเมตริกด้วยเทคนิคการกระโดดข้ามสิ่งกีดขวางมีผลต่อพลังกล้ามเนื้อขาของผู้เรียนวิทยาลัยนาสิก สอดคล้องกับทฤษฎีของ สุนธยา สีละมาต (2560) การพัฒนาพลังหมายถึงพลังเป็นชนิดของความแข็งแรงที่มีความเฉพาะเจาะจงกับการเคลื่อนไหวของนักกีฬา การเคลื่อนไหวทางการกีฬาส่วนใหญ่จะมีลักษณะการทำงานที่ต้องเอาชนะแรงต้านทานทั้งภายในและภายนอกร่างกายด้วยอัตราความเร็วในการหดตัวของกล้ามเนื้อสูงสุด ซึ่งการกระทำเช่นนั้นกล้ามเนื้อจะไม่ได้ต้องการความแข็งแรงสูงสุด แต่กล้ามเนื้อจะต้องการพลังเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตามสำหรับการพัฒนาพลังให้เพิ่มขึ้น พลังเป็นชนิดหนึ่งของความแข็งแรงและความแข็งแรงจะมีความสัมพันธ์กับพลัง การเพิ่มขึ้นของความแข็งแรงจึงช่วยให้พลังเพิ่มขึ้นได้

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ผลการทดสอบพลังกล้ามเนื้อของนักเรียน ก่อนการฝึกและหลังการฝึก สัปดาห์ที่ 8 แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ว่าผลการฝึกการ กระโดดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนการฝึกและหลังการฝึกมีความแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับจักรพงษ์ ชาวถิ่น และนภารินทร์ ชัยงาม (2553) ผลของรูปแบบการฝึกพลัยโอเมตริกระยะเวลา 6 สัปดาห์ที่มีต่อความเร็วในการวิ่งและสมรรถภาพการกระโดดของนักกีฬาฟุตบอลเพศชาย ผลของการศึกษาวิจัยแสดงว่ามีความแตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญทางด้านสถิติระหว่างกลุ่มที่ได้รับการฝึกและกลุ่มควบคุมของความเร็วในการวิ่งและสมรรถภาพ การกระโดด ในกลุ่มที่ได้รับการฝึกความเร็วในการวิ่งสำหรับระยะทาง 10-20 และ 0-30 เมตรเพิ่มขึ้น แต่ไม่มีผล เพิ่มขึ้นในระยะทาง 10-20 และ 20-30 เมตร สมรรถภาพการกระโดดของกลุ่มที่ได้รับการฝึกเพิ่มขึ้น ($p < 0.05$) แต่ไม่พบว่าการเปลี่ยนแปลงในแต่ละความเร็วในการวิ่งหรือสมรรถภาพการกระโดดสำหรับกลุ่มควบคุม ในบทสรุป รูปแบบการฝึก

พลัยโอเมตริกระยะเวลา 6 สัปดาห์ สามารถส่งผลเพิ่มความเร็วในการวิ่งและสมรรถภาพการกระโดดใน นักกีฬาฟุตบอลเพศชายที่ไม่มีการฝึกซ้อม สอดคล้องกับทฤษฎีของ ไรอัน & เฮียร์เนอร์ (Ryan, & Heaner 2000, p.23) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อพลังกล้ามเนื้อ คือความแข็งแรงและความเร็วในการหดตัวของกล้ามเนื้อ ดังนั้น ถ้าหากต้องการที่จะพัฒนาพลังกล้ามเนื้อ สามารถปฏิบัติได้โดยการออกกำลังกายที่มีการเคลื่อนที่ต้านกับแรงต้าน อย่างรวดเร็วรวมถึงการกระโดด การยกน้ำหนัก การวิ่งระยะสั้น เป็นต้น

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า ก่อนการฝึก หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธี Bonferroni พบว่า หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 แตกต่างจากก่อนการฝึก และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 แตกต่างจากหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับฟาวเซีย ฮัสวิน อะหมัด(2559) ผลของการฝึกพลัยโอเมตริก ควบคู่กับการฝึกแรงต้านด้วยยางยืดที่มีต่อความสามารถในการยืนกระโดดไกล ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของ ความสามารถในการยืนกระโดดไกล กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการฝึก หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 กับหลังการฝึก สัปดาห์ที่ 8 และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 กับหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 สอดคล้องกับทฤษฎีของ คิม (Kim, 1999: 125-126) ได้ให้ความหมายว่า พลัง หมายถึง แรง x ความเร็ว (ความเร็ว = ระยะทาง/เวลา) ดังนั้น พลัง คือ ความสามารถของแรงระเบิดและพลังในการเคลื่อนไหวโดยการทำงาน ร่วมกันของกล้ามเนื้อ ดังนั้น การเพิ่มพลัง ความเร็ว และกำลัง จะต้องเพิ่มโดยการพัฒนาความสามารถในการหดตัว ของกล้ามเนื้อ

เอกสารอ้างอิง

- กรมพลศึกษา. (2562). **แบบทดสอบและเกณฑ์มาตรฐานสมรรถภาพทางกายของเด็กเยาวชนและประชาชนไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักวิทยาศาสตร์การกีฬา.
- จักรพงษ์ ชาวถิ่น และ นภารินทร์ชัชงาม. (2553). **ผลของรูปแบบการฝึกพลัยโอเมตริกระยะเวลา 6 สัปดาห์ที่มีต่อความเร็วในการวิ่งและสมรรถภาพการกระโดดของนักกีฬาฟุตบอลเพศชาย**. วารสารวิทยาศาสตร์การออกกำลังกายและกีฬา, 7(1), 48-61.
- รัชพล หน่อแก้ว. (2550). **ศึกษาและเปรียบเทียบผลการฝึกพลัยโอเมตริกด้วยเทคนิค Multiple Box-to - Box Squat Jumps และ Depth Jump ที่มีต่อการกระโดดของนักกีฬาวอลเลย์บอล**. วิทยานิพนธ์ วท.ม. วิทยาศาสตร์การกีฬา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสารสาร, เชียงใหม่.
- พวงผกา มนต์วี. (2550). **ผลการฝึกโดยใช้น้ำหนักตัวเป็นแรงต้านที่มีความแข็งแรงและความเร็ว**. วิทยานิพนธ์ วท.ม. วิทยาศาสตร์การกีฬา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ
- ฟาวเซีย อัสวิน อะหมัด. (2559) **ผลการฝึกพลัยโอเมตริกควบคู่กับการฝึกแรงต้านด้วยยางยืดที่มีต่อความสามารถในการยืนกระโดดไกล**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (สุขศึกษาและพลศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ
- สถาบันการพลศึกษาวิทยาเขตชุมพร. (2553). **สมรรถภาพทางกาย**. สืบค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2557. จาก <http://www.ipecp.ac.th/ipecp.ac.th/cgi-binn/vni/Program/unit4/p2.html>.
- สนธยา สีละมาต. (2560). **หลักการฝึกกีฬาสำหรับผู้ฝึกสอนกีฬา**(พิมพ์ครั้งที่ 5 ed.). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักวิทยาศาสตร์การกีฬา. (2550). **ออกกำลังกายตามวัยอย่างไรดี**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- สิทธิศักดิ์ บุญหาญ. (2555). **ผลของการฝึกพลัยโอเมตริก ควบคู่กับการฝึกเอส เอ คิว ที่มีผลต่อความเร็วในการวิ่ง 50 เมตร**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (พลศึกษา), บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- Corbin, C. B., Pangrazi, R.P., and Franks, B.D. (2000). **Definitions: Health, fitness, and physical activity. Physical Activity and Fitness Research**. Retrieved.
- Greenberg, J., Dintiman, G. B., and Oakes, B.M. (1998). **Physical fitness and wellness**. Boston.
- Kim, Sang H. (1999). **Taekwondo Kyorugi**. 2nd ed. Wethersfield: Turtle Press.
- Mcclenton, L. S., Brown, L.E., Coburn, J.W., and Kersey, R.D., (2008). **The effect of short – term vertimax vs depth jump training on vertical jump performance**. Journal of Strength and Conditioning Research(22), 321-325.
- Rhea, M. R., Peterson, M.D. Oliverson, J.R., Ayllon, F.N., and Potenziano, B.J., (2008). **An examination of training on the Vertimax resisted jumping device for improvements in lower body power in highly trained college athletes**. Journal of Strength and Conditioning Research, 22, 735-740.

Urs Granacher , A. G. S. K. (2010). Effects of Balance Training on Postural Sway, Leg Extensor Strength, and Jumping Height in Adolescents. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 81:3, 245-251.

ความสัมพันธ์ระหว่างความเมตตากรุณาต่อตนเองและสุขภาพจิตในกลุ่มผู้ปกครองและบุตรที่ศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร

THE RELATIONSHIP BETWEEN SELF-COMPASSION AND MENTAL HEALTH AMONG PARENTS AND CHILDREN IN SENIOR SECONDARY SCHOOL IN BANGKOK

เกศินี ปรีเปรม¹, กมลพร วรณฤทธิ¹, ธนยศ สุมาลัยโรจน์¹

Kesinee Preprem¹, Kamonporn Wannarit¹, Thanayot Sumalroj¹

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเมตตากรุณาต่อตนเองและสุขภาพจิต และศึกษาหาความสามารถในการทำนายของความเมตตากรุณาต่อตนเองที่มีต่อสุขภาพจิตในกลุ่มผู้ปกครองและบุตรที่ศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวนกลุ่มตัวอย่างละ 44 คน รวมทั้งสิ้น 88 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป แบบประเมินความเมตตากรุณาต่อตนเอง และแบบประเมินสุขภาพจิตคนไทย โดยใช้สถิติในการวิจัย ได้แก่ ความถี่ ค่าเฉลี่ย และค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หาความสัมพันธ์โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และวิเคราะห์หาความสามารถในการทำนายโดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย ผลการศึกษาพบว่า ความเมตตากรุณาต่อตนเองของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ทางลบกับปัญหาการปรับตัวทางสังคมของบุตร และความเมตตากรุณาต่อตนเองของผู้ปกครองที่เพิ่มขึ้นจะนำไปสู่ความเมตตากรุณาต่อตนเองของบุตรที่เพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน ผู้ปกครองและบุตรส่วนใหญ่มีความเมตตากรุณาต่อตนเองอยู่ในระดับปานกลาง และพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุตรส่วนใหญ่เผชิญกับปัญหาความวิตกกังวล (56.8%) ในส่วนของกรวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า ความเมตตากรุณาต่อตนเองที่ดีของผู้ปกครองส่งผลต่อระดับความเมตตาต่อตนเองของบุตรที่เพิ่มขึ้น ($r = .560, p < .001$) และช่วยลดปัญหาการปรับตัวทางสังคมของบุตรได้ ($r = -.364, p < .001$) สรุปได้ว่าความเมตตากรุณาต่อตนเองของผู้ปกครองมีส่วนช่วยให้บุตรมีสุขภาพจิตที่ดีขึ้นได้

คำสำคัญ : ความเมตตากรุณาต่อตนเอง, สุขภาพจิต, นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

¹ ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล กรุงเทพมหานคร 10700 ประเทศไทย

Department of Psychiatry, Faculty of Medicine, Siriraj Hospital, Mahidol University, Bangkok 10700, Thailand

Abstract

The purposes of this study were to examine the association between self-compassion and mental health, and the predictive role of self-compassion to mental health in parents and children in senior secondary school. The sample consisted 88 samples (44 parents, 44 children). The research instruments to assessed self-compassion and mental health were 1).Self-compassion Scale (SCS) and 2).Thai Mental Health Questionnaire (TMHQ). The data were computed by frequency, mean and standard deviation, explored mental health problem by using T-score, explored the associations by Pearson correlations, and analyzed the predictive role by simple regression analysis. The results found parents' self-compassion negatively associated with social function state and higher parents' self-compassion is higher children's self-compassion. The results found overall parents' and children's self-compassion is at a moderate level and most children has high level of anxiety (56.8%). And Pearson correlations analysis shows parents' self-compassion positively associated with parent's self-compassion($r=.560$, $p<.001$) and leading to lower social function problem in their children ($r=-.364$, $p<.001$). In conclusion, parent's self-compassion helps develop children's mental health and give positive benefits to illness symptoms.

Keywords: self-compassion, mental health, senior secondary student

บทนำ

ในสังคมของความเป็นมนุษย์ที่ต้องประสบพบเจอกับความสุขสมหวัง ความปรารถนาในสิ่งต่าง ๆ และเป็นสังคมที่ขับเคลื่อนด้วยการแข่งขันที่มีความเข้มข้นสูงขึ้นไปทุกขณะ ย่อมปฏิเสธไม่ได้ว่าเราซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสังคม จำเป็นต้องเข้าร่วมการแข่งขันเหล่านั้นโดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ แน่หนอนว่าไม่มีผู้ใดที่จะสมหวังไปได้ตลอด ไม่มีผู้ใดที่ได้ทุกอย่างมาได้อย่างง่ายดาย เมื่อชีวิตไม่ได้โรยด้วยกลีบกุหลาบอันใด ทุกคนหากเป็นมนุษย์แล้วย่อมพบกับความผิดพลาด ความล้มเหลวและความผิดหวังกันทั้งสิ้น แต่จะมีสักกี่คนที่สามารถเผชิญหน้ากับปัญหาอย่างกล้าหาญและก้าวข้ามผ่านความรู้สึกต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม มิฉะนั้นแล้ว หากเราไม่สามารถกำจัดหรือสร้างสมดุลให้กับความรู้สึกเหล่านี้ปล่อยให้ปัญหาที่กำลังเผชิญมากกระทบจิตใจไปเรื่อย ๆ สุดท้ายแล้วอาจนำไปสู่ปัญหาในอนาคต ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพทางกาย ปัญหาความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นไปจนถึงปัญหาสุขภาพจิต(MacBeth & Gumley, 2012) สิ่งที่จะช่วยเยียวยาจิตใจจากผลกระทบเหล่านี้ได้ คือการส่งเสริมให้บุคคลมีทัศนคติที่เหมาะสมกับตนเอง ในการศึกษาทางจิตวิทยานี้ก็มีการค้นพบตัวแปรต่าง ๆ ที่มีส่วนช่วยให้บุคคลมีทัศนคติที่ดีต่อตนเองมากมาย หนึ่งในนั้นก็คือ “ความเมตตากรุณาต่อตนเอง” ซึ่งเป็นตัวแปรตัวใหม่ที่เพิ่งถือกำเนิดขึ้นเพื่อเป็นแนวทางใหม่ในการส่งเสริมให้บุคคลมีทัศนคติต่อตนเองอย่างเหมาะสม

ความเมตตากรุณาต่อตนเอง เป็นตัวแปรที่กล่าวถึงการมีทัศนคติต่อตนเองอย่างเหมาะสมเมื่อบุคคลเผชิญหน้ากับสถานการณ์ทางลบ อันได้แก่ ความผิดพลาด ความล้มเหลว หรือสถานการณ์ที่ยากลำบาก แบ่งเป็น 3

องค์ประกอบ คือ 1).การมีเมตตาต่อตนเองกับการตัดสินและตำหนิตนเอง (Self-kindness vs. Self-Judgment) คือ การปฏิบัติต่อตนเองด้วยความเมตตา อ่อนโยนและยอมรับกับความรู้สึกที่เกิดขึ้น ไม่ตัดสินตนเองหรือประเมินค่าตนเองต่ำลง 2).การเข้าใจธรรมชาติของความเป็นมนุษย์กับการรู้สึกโดดเดี่ยวและแปลกแยก (Common humanity vs. Isolation) คือ การเข้าใจว่าสถานการณ์ทางลบเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนย่อมต้องพบเจอ และ 3).การมีสติกับการระบุตนเองเกินจริง (Mindfulness vs. Over-Identification) คือ การเข้าใจอารมณ์และความรู้สึกของตนเอง ไม่จมอยู่กับความรู้สึกทางลบ ทั้งหมดนี้กล่าวได้ว่าผู้ที่มี Self-compassion สูงจะสามารถเผชิญกับปัญหาได้โดยไม่หลีกเลี่ยงปัญหา มีสติในการสำรวจและควบคุมความคิดทางลบต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้ ในขณะที่ผู้ที่มี Self-compassion ในระดับต่ำ มักไม่สามารถสำรวจควบคุมความคิดของตน

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาในกลุ่มเด็กวัยรุ่น อายุ 15-18 ปี ซึ่งเป็นวัยที่กำลังพัฒนาอัตลักษณ์ และบุคลิกภาพ สิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อการจัดการอารมณ์ การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหาและอาจส่งผลต่อสุขภาพจิตต่อไปในอนาคต ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อสุขภาพจิตในวัยรุ่น ได้แก่ สถาบันครอบครัว มีผลการศึกษาพบว่า หากผู้ปกครองมี Self-compassion ในระดับสูงก็มีแนวโน้มที่บุตรจะมี Self-compassion สูงตามไปด้วย นำไปสู่การเลี้ยงดูบุตรและสุขภาพจิตของบุตรที่แตกต่างกันในแต่ละครอบครัว แสดงให้เห็นว่าสถาบันครอบครัวมีส่วนสำคัญในการส่งต่อทัศนคติทางบวก และส่งผลต่อสุขภาพจิตของบุตรได้ จึงเป็นเรื่องที่ควรได้รับการศึกษาต่อยอดเพื่อศึกษาหาความสัมพันธ์ว่าความเมตตากรุณาต่อตนเองของบิดามารดาจะส่งผลให้บุตรมีคุณลักษณะด้านนี้แตกต่างกันไปหรือไม่ และจะส่งผลต่อสุขภาพจิตอย่างไร เพื่อหาแนวทางป้องกันปัญหาสุขภาพจิตที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์หลัก

- 1). เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของความเมตตากรุณาต่อตนเองของผู้ปกครองที่มีต่อความเมตตากรุณาต่อตนเองของบุตร
- 2). เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของความเมตตากรุณาต่อตนเองของผู้ปกครองที่มีต่อสุขภาพจิตของบุตร
- 3). เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของความเมตตากรุณาต่อตนเองและสุขภาพจิตของบุตร

วัตถุประสงค์รอง

- 1). เพื่อศึกษาความเมตตากรุณาต่อตนเองของผู้ปกครองและสุขภาพจิตของบุตร
- 2). เพื่อพยากรณ์ความเมตตากรุณาต่อตนเองของผู้ปกครองต่อสุขภาพจิตของบุตร

อุปกรณ์และวิธีการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบวัดความเมตตากรุณาต่อตนเอง (Self-compassion Scale) สร้างโดย Neff (2003) แปลไทยโดย วัชราวดี บุญสร้างสม (2556) ข้อคำถามทั้งหมด 26 ข้อ เป็นข้อคำถามการมีเมตตาต่อตนเอง 5 ข้อ การตัดสินตนเอง

5 ข้อ สัญชาติญาณความเป็นมนุษย์ 4 ข้อ การแยกตัว 4 ข้อ สัมมาสติ 4 ข้อ และการมองโลกเกินจริง 4 ข้อ ใช้มาตราประมาณค่าแบบลิเคิร์ต (Likert scale) 5 ระดับ ได้แก่ ไม่มี เล็กน้อย ปานกลาง ค่อนข้างมาก และมาก การได้คะแนนสูงสะท้อนถึงระดับความเมตตากรุณาต่อตนเองในระดับสูง

2. แบบวัดสุขภาพจิตคนไทย (Thai Mental Health Questionnaire) พัฒนาโดย สุชีรา ภัทรายุตวรรัตน และคณะ (2542) เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับ 1).ปัญหาทางกายเนื่องจากความผิดปกติทางจิต (Somatization) 2).ปัญหาวิตกกังวล (Anxiety) 3).ปัญหาซึมเศร้า (Depression) 4).ปัญหาโรคจิต (Psychotic) 5).ปัญหาการปรับตัวทางสังคม (Social function) รวมทั้งหมด 70 ข้อ ใช้มาตราประมาณค่าแบบลิเคิร์ต (Likert scale) 5 ระดับ ได้แก่ ไม่มี เล็กน้อย ปานกลาง ค่อนข้างมาก และมาก การได้คะแนนสูง (T-score > 65) สะท้อนการมีความผิดปกติของแต่ละด้าน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การกำหนดกลุ่มตัวอย่างใช้ในกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้ปกครองและบุตรที่เป็นนักเรียนและกำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ในโรงเรียนเขตกรุงเทพมหานคร คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ MedCalc version 19.1 (free trial) โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นหรือระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าอำนาจการทดสอบเท่ากับ .95 และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .41 โดยพิจารณาใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จากการศึกษาที่ผ่านมาที่พบว่าความเมตตากรุณาต่อตนเองและสุขภาพจิตในนิสิตมหาวิทยาลัยนเรศวรมีค่าอยู่ระหว่าง 0.41-0.56 (อรรรณพ มิ่งขวัญ, 2018) ปรากฏผลการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของการศึกษานี้จำนวนกลุ่มละ 71 คน แต่ได้รับแบบสอบถามกลับมาจำนวนกลุ่มละ 44 คน นับเป็น 61.9% ของขนาดกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้

วิธีเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม โดยมีวิธีกระบวนการในการเก็บข้อมูล ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ปกครอง ผู้วิจัยจะส่งแบบสอบถามให้ผ่านทางกลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุตร หากผู้ปกครองมีความประสงค์จะเข้าร่วมการวิจัยก็สามารถตอบแบบวัดความเมตตากรุณาต่อตนเอง (Self-compassion Scale) จากนั้นส่งคืนแก่ผู้วิจัยผ่านบุตรของตน
2. กลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุตร หากผู้ปกครองอนุญาตให้เข้าร่วมการวิจัย จึงส่งแบบสอบถามให้บุตรตอบได้แก่ แบบวัดความเมตตากรุณาต่อตนเอง (Self-compassion Scale) และแบบวัดสุขภาพจิต (Thai Mental Health Questionnaire) เป็นเวลาประมาณ 15-30 นาที และส่งคืนแก่ผู้วิจัย

สถิติที่ใช้

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป ระดับความเมตตากรุณาต่อตนเองและสุขภาพจิต โดยใช้สถิติพื้นฐาน ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. หาความสัมพันธ์ระหว่างความเมตตากรุณาต่อตนเองและสุขภาพจิต เนื่องจากข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์ถูกวัดออกมาเป็น score หรือ continuous data จึงใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient)

3. หาค่าพยากรณ์ของสุขภาพจิตของบุตร โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย (Simple Linear Regression) เพื่อศึกษาว่าความเมตตากรุณาต่อตนเองของผู้ปกครองสามารถร่วมกันทำนายภาวะสุขภาพจิตของบุตรได้หรือไม่ อย่างไร

ผลและวิจารณ์

ระดับเมตตากรุณาต่อตนเอง และสุขภาพจิตของผู้ปกครองและบุตร

ผลการศึกษาระดับความเมตตากรุณาต่อตนเองของผู้ปกครอง พบว่า ส่วนใหญ่หรือร้อยละ 77.3 อยู่ในระดับ ปานกลาง เช่นเดียวกับการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่มีระดับความเมตตากรุณาต่อตนเองอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน (Moreira, H., et al, 2015) เนื่องจากเมื่อบุคคลมีอายุมากขึ้นจะทำให้มีความเมตตากรุณาต่อตนเองสูงมากขึ้นด้วย ซึ่งเป็นผลมาจากการสั่งสมวุฒิภาวะของแต่ละบุคคลผ่านประสบการณ์ในชีวิตที่ผ่านมา (Neff, K.D., Faso, D.J., 2015).

ผลการศึกษาระดับความเมตตากรุณาต่อตนเองของบุตร พบว่า ส่วนใหญ่หรือร้อยละ 86.4 อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับสมมติฐานที่ว่า ความเมตตากรุณาต่อตนเองของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเมตตากรุณาต่อตนเองของบุตร ($r=.560, p<.001$) จากการศึกษาของ Moreira และคณะ (2015) พบว่าการที่ผู้ปกครองมีความเมตตากรุณาต่อตนเองสูง หมายถึง การมีสติในการเลี้ยงดูบุตรของตน (mindful parenting) สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเอง รู้เท่าทันความคิดที่เกิดขึ้น ซึ่งส่งผลดีทำให้ผู้ปกครองมีวิธีการจัดการปัญหาในการเลี้ยงดูบุตรให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น (Gouveia, M.J., et al., 2016) ซึ่งเมื่อบุตรมีต้นแบบที่ดีจะเกิดการเรียนรู้จากตัวแบบนำไปสู่การมีสติและเมตตากรุณาต่อตนเองในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน ในขณะที่เด็กที่มีผู้ปกครองที่จัดการกับปัญหาอย่างไม่เหมาะสม ต่ำหนืดตนเองบ่อยครั้ง ก็จะทำให้ขาดการเรียนรู้จากตัวแบบที่เหมาะสมไม่รู้วิธีการจัดการอารมณ์ของตนและปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น (Moreira, Gouveia & Canavarro, 2018)

ผลการศึกษาระดับระดับสุขภาพจิตของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุตร พบว่า ส่วนใหญ่มีความกังวลเกี่ยวกับอาการเจ็บป่วยทางกาย (ร้อยละ 77.3) ภาวะซึมเศร้า (61.4%) ภาวะ Psychotic (ร้อยละ 81.8) และความสัมพันธ์ทางสังคม (ร้อยละ 95.5) อยู่ในระดับปกติ แต่ในส่วนของมีความวิตกกังวลพบนักเรียนที่มีปัญหาสูงกว่าเกณฑ์ (ร้อยละ 56.8) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Weisz et al. (1988) ซึ่งพบว่า ปัญหาสุขภาพจิตของกลุ่มวัยรุ่นไทยส่วนใหญ่เป็นปัญหาความวิตกกังวล แต่การศึกษาในครั้งนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุตรมีความวิตกกังวลมากกว่าการศึกษาในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย (ร้อยละ 16.41) นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในประเทศจีน (ร้อยละ 4.1) นักเรียนมัธยมศึกษาในเวียดนาม (ร้อยละ 23) โดยสาเหตุของความวิตกกังวลมักมาจากความเครียดจากการเรียน ซึ่งพบว่าสามารถทำนายความวิตกกังวลในนักเรียนได้ และ

จากการศึกษาอื่นพบว่าการทำร้ายร่างกายและจิตใจจากคนรอบข้าง ไม่ว่าจะเป็นผู้ปกครอง ญาติผู้ใหญ่ อาจารย์หรือผู้ที่มีอายุมากกว่าก็เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความวิตกกังวลในกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายได้

ความสัมพันธ์ระหว่างความเมตตากรุณาต่อตนเองของผู้ปกครองต่อปัญหาสุขภาพจิตของบุตร

ความเมตตากรุณาต่อตนเองของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ทางลบกับปัญหาการปรับตัวทางสังคมของบุตร และมีความสามารถในการทำนายสุขภาพจิตของบุตรได้ร้อยละ 13.2 การศึกษาที่ผ่านมาพบว่า ความเมตตากรุณาต่อตนเองของผู้ปกครองส่งผลทางอ้อมต่อการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมใหม่ ๆ ของบุตรในช่วงวัยเด็กและวัยรุ่น เมื่อผู้ปกครองที่สามารถรับมือกับสถานการณ์ทางลบที่ผ่านมาในชีวิตไม่ว่าจะเป็นความเสียหาย ความผิดหวังหรือความล้มเหลวได้ จะส่งผลให้ผู้ปกครองกลุ่มนี้มีความเครียดที่ต่ำลง ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยพัฒนาทักษะการเลี้ยงดูบุตรของบิดาและมารดาช่วยให้บุตรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (Quality of Life) ซึ่งทักษะทางสังคมเองก็เป็นส่วนหนึ่งของการมีคุณภาพชีวิตที่ดีเช่นกัน ในขณะที่เดียวกันผู้ปกครองที่มีแนวโน้มหลีกเลี่ยงปัญหา มักจะขาดความอบอุ่นและความเมตตาต่อบุตร นำไปสู่การเลี้ยงดูบุตรแบบเข้มงวด และมีความคาดหวังในตัวบุตรสูงขึ้น สุดท้ายจะทำให้บุตรเกิดความเครียด มีคุณภาพชีวิตต่ำลงและนำไปสู่ปัญหาสุขภาพจิตต่อไป (Moreira et al, 2015)

ความสัมพันธ์ระหว่างความเมตตากรุณาต่อตนเองของบุตรกับปัญหาสุขภาพจิตของบุตร

ความเมตตากรุณาต่อตนเองของบุตรมีความสัมพันธ์ทางลบกับปัญหาสุขภาพจิตทั้ง 5 ด้านของบุตร สอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่า ความเมตตากรุณาต่อตนเองสามารถทำนายสุขภาพจิตของกลุ่มเด็กและวัยรุ่นได้ โดยผู้ที่มีความเมตตากรุณาต่อตนเองสูงมักจะมีแนวโน้มมีสุขภาพจิตที่ดี (Neff, K. D., & McGehee, P., 2010) เนื่องจากผู้ที่มีความเมตตากรุณาต่อตนเองสูงกว่าจะมีมุมมองต่อสถานการณ์ทางลบที่ดีกว่า ทำให้มีความยืดหยุ่นในการปรับตัวและจัดการกับความเครียดที่เกิดขึ้นได้ (Krieger et al., 2013; Neff et al., 2007) และมีส่วนในการส่งเสริมให้เกิดการรับรู้คุณค่าในตนเอง (self-worth) และการเคารพในตนเอง (Respect for self) ลดการหวั่นการประเมินจากบุคคลอื่น ช่วยส่งเสริมสุขภาวะทางจิตและช่วยในเรื่องของการควบคุมอารมณ์ได้ดีโดยเฉพาะเมื่อมีความผิดปกติทางอารมณ์ (Werner et al, 2012; Døssing et al, 2015) ในขณะที่ผู้ที่มีความเมตตากรุณาต่อตนเองต่ำ จะมีความรู้สึกโดดเดี่ยวมากกว่าและมีความคิดที่ไม่สมเหตุสมผล มีแนวโน้มตำหนิตนเองเมื่อพบเจอกับความล้มเหลว (Ahmet AKIN, 2010; Fonseca & Canavarro, 2018). นอกจากนี้ความเมตตากรุณาต่อตนเองยังสามารถทำนาย ภาวะซึมเศร้าในบุคคลได้ 18% และทำนายระดับความเครียดได้ 21% ดังนั้นความเมตตากรุณาต่อตนเองจึงเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่ช่วยป้องกันปัญหาสุขภาพจิตได้ (Özyeşil, Z., & Akbağ, M., 2013)

สรุป

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเมตตากรุณาต่อตนเองของผู้ปกครองและสุขภาพจิตของบุตร พบว่า ความเมตตากรุณาต่อตนเองของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ทางลบกับปัญหาการปรับตัวทางสังคมของบุตร แสดงถึงหากผู้ปกครองมีความเมตตากรุณาต่อตนเองสูงจะทำให้บุตรสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดีขึ้น ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาต่อยอดไปสู่โปรแกรมพัฒนาความเมตตากรุณาต่อตนเองของผู้ปกครอง เพื่อพัฒนาสุขภาพจิตของบุตร รวมถึงนำไปศึกษากับกลุ่มผู้ป่วยทางจิตเวชเกี่ยวกับปัญหาการปรับตัวทางสังคมของเด็กและ

วัยรุ่นต่อไป อย่างไรก็ตามการศึกษานี้ศึกษาในกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก จึงอาจทำให้ไม่สามารถเป็นตัวแทนที่ดีของกลุ่มประชากรได้ จึงควรศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่ใหญ่กว่าเดิมและมีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

วัชราวดี บุญสร้างสม. (2556). *ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความเครียดและความสุขในนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัย โดยมีความเมตตากรุณาต่อตนเองเป็นตัวแปรส่งผ่าน* (Doctoral dissertation, จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย).

สุชีรา ภัทรายุตวรรัตน, เขียรชัย งามทิพย์วัฒนา, & กนกรัตน์ สุขะตุงคะ. (2542). การสร้างเกณฑ์ปกติสำหรับ วัดสุขภาพจิตในคนไทย. *วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย*, 44(4), 285-296.

Akin, A. (2010). Self-compassion and Loneliness. *International Online Journal of Educational Sciences*, 2(3).

Døssing, M., Nilsson, K. K., Svejstrup, S. R., Sørensen, V. V., Straarup, K. N., & Hansen, T. B. (2015). Low self-compassion in patients with bipolar disorder. *Comprehensive psychiatry*.

Fonseca, A., & Canavarro, M. C. (2018). Exploring the paths between dysfunctional attitudes towards motherhood and postpartum depressive symptoms: The moderating role of self-compassion. *Clinical psychology & psychotherapy*, 25(1).

Gouveia, M.J., Carona, C., Canavarro, M.C. et al. Self-Compassion and Dispositional Mindfulness Are Associated with Parenting Styles and Parenting Stress: the Mediating Role of Mindful Parenting. *Mindfulness* 7, 700–712 (2016). <https://doi.org/10.1007/s12671-016-0507-y>

Krieger, T., Altenstein, D., Baettig, I., Doerig, N., & Holtforth, M. (2013). Self-compassion in depression: Associations with depressive symptoms, rumination, and avoidance in depressed outpatients. *Behavior Therapy*, 44(3), 501-513. doi:10.1016/j.beth.2013.04.004

MacBeth, A., & Gumley, A. (2012). Exploring compassion: A meta-analysis of the association between self-compassion and psychopathology. *Clinical Psychology Review*, 32, 545-552.

Moreira, H., Gouveia, M. J., & Canavarro, M. C. (2018). Is Mindful Parenting Associated with Adolescents' Well-being in Early and Middle/Late Adolescence? The Mediating Role of Adolescents' Attachment Representations, Self-Compassion and Mindfulness. *Journal of youth and adolescence*, 1-18.

Moreira, H., Gouveia, M. J., Carona, C., Silva, N., & Canavarro, M. C. (2015). Maternal attachment and

- children's quality of life: The mediating role of self-compassion and parenting stress. *Journal of Child and Family Studies*, 24(8), 2332-2344.
- Neff, K. D. (2003). Self-compassion: An alternative conceptualization of a healthy attitude toward oneself. *Self and Identity*, 2, 85-102.
- Neff, K. D. (2003). The development and validation of a scale to measure self-compassion. *Self and identity*, 2(3), 223-250.
- Neff, K. D., & Faso, D. J. (2015). Self-compassion and well-being in parents of children with autism. *Mindfulness*, 6(4), 938-947.
- Neff, K. D., Kirkpatrick, K. & Rude, S. S. (2007). Self-compassion and its PDF to adaptive psychological functioning. *Journal of Research in Personality*, 41, 139-154.
- Neff, K. D., Kirkpatrick, K. L., & Rude, S. S. (2007). Self-compassion and adaptive psychological functioning. *Journal of research in personality*, 41(1), 139-154.
- Neff, K. D., & McGehee, P. (2010). Self-compassion and psychological resilience among adolescents and young adults. *Self and identity*, 9(3), 225-240.)
- Özyeşil, Z., & Akbağ, M. (2013). Self-compassion as a protective factor for depression, anxiety and stress: A research on Turkish sample. *The Online Journal of Counseling and Education*, 2(2), 36-43.
- Weisz, J. R., Suwanlert, S., Chaiyasit, W., Weiss, B., Walter, B. R., & Anderson, W. W. (1988). Thai and American perspectives on over- and undercontrolled child behavior problems: Exploring the threshold model among parents, teachers, and psychologists. *Journal of consulting and clinical psychology*, 56(4), 601.
- Werner, K. H., Jazaieri, H., Goldin, P. R., Ziv, M., Heimberg, R. G., Gross, J. J. (2012). Self-compassion and social anxiety disorder. *Anxiety, Stress & Coping*, 25 (5), 543-558.

กลยุทธ์ปากต่อปากผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางนำเข้าจากต่างประเทศผ่านร้าน Multi-Brand ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

The Electronic Word-of-Mouth Strategies Affecting to the Decision to Purchase Foreign Multi-Brand Beauty Store, Bangkok.

พงศกร งามวิวัฒน์สว่าง¹ และ ผศ.ดร.ศศิประภา พันธนาเสวี²

Pongsagorn Ngamvivatsawang¹ and Sasiprapa Phanthanasaeewee²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลยุทธ์แบบปากต่อปากผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (E-WOM) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริโภคที่มีต่อกลยุทธ์แบบปากต่อปาก และศึกษาถึงการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางนำเข้าจากต่างประเทศผ่านร้าน Multi-Brand ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า 1) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีอายุระหว่าง 20 – 29 ปี สถานภาพโสด มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชนรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 25,001 – 35,000 บาท และมีการศึกษาในระดับปริญญาตรี 2) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารจากเฟซบุ๊ก (Facebook) โดยเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางประเภทผลิตภัณฑ์บำรุงผิว มีการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์น้อยกว่า 2 ครั้ง/เดือน ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครั้งที่ไปเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง 1,001 – 2,000 บาท เพื่อน/คนรู้จักมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง ซื้อผลิตภัณฑ์ประจำที่เคาน์เตอร์แบรนด์ในห้างสรรพสินค้า แบนด์ที่ซื้อประจำคือ Sephora ตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เพราะมาตรฐานและคุณภาพของแบรนด์เลือกซื้อร้าน Sephora ประจำมีเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางนำเข้าจากต่างประเทศจากร้าน Sephora เพราะ สะดวก 3) กลยุทธ์ปากต่อปากผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์มีภาพรวมและรายด้านในระดับมาก 4) การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางนำเข้าจากต่างประเทศผ่านร้าน Multi-Brand ผ่านสื่อออนไลน์ในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุด 5) ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า กลยุทธ์ปากต่อปากผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ภาพรวม ด้านการสื่อสารแบบปากต่อปากผ่านอินเทอร์เน็ต ผ่านวีดีโอออนไลน์ และผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางนำเข้าจากต่างประเทศผ่านร้าน Multi-Brand ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านการสื่อสารแบบปากต่อปากผ่านอีเมลไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางนำเข้าจากต่างประเทศผ่านร้าน Multi-Brand ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

คำสำคัญ : กลยุทธ์ปากต่อปาก, การตัดสินใจซื้อ, เครื่องสำอาง

¹ สาขาการจัดการธุรกิจระหว่างประเทศ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

² รองคณบดีคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

Abstract

The objective of this research is to study the strategy of word of mouth and study the decision-making process used by consumers about imported cosmetics products from foreign countries through Multi-Brand stores of in Bangkok, as well as study the strategy of the electronic word of mouth (E-WOM) that affect the decision to purchase cosmetic products. The results of the study show that the overall factors of the strategy of the electronic word of mouth and in each item were highly significant and the overall factors of the decision-making process used by most respondents about imported cosmetics products from foreign countries through Multi-Brand stores each item were at a highest level.

The results of the research and the hypothesis test show that overall of the strategy of the electronic word of mouth and proved that the electronic word of mouth via the internet, online video and through online social networks affect the decision to purchase cosmetics products imported from foreign countries through Multi-Brand stores of consumers in Bangkok with a statistical significance at the level of 0.05. On the other hand, the strategy of the word of mouth via email does not affect the decision to purchase cosmetic products imported from foreign countries through Multi-Brand stores of consumers in Bangkok.

The results of this research can be applied to make a strategic plan that is appropriate for the business to influence the purchasing decisions of consumers and can be further developed with other research in the future

Key words: The strategy of the electronic word of mouth, purchasing decision, and Cosmetic products

บทนำ

ในปัจจุบันทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัยที่ให้ความสำคัญกับเรื่องการดูแลตัวเอง มีความกังวลเกี่ยวกับรูปร่างและการดูแลรักษาตัวเอง (Metro Sexual) เพราะความงามถือเป็นส่วนหนึ่งในการเสริมสร้างบุคลิกภาพ และความมั่นใจกับตัวเอง (ธนาคารกรุงเทพ, 2018) จากข้อมูลข้างต้นทำให้สถิติการบริโภคเครื่องสำอางโลกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีมูลค่าประมาณ 40 พันล้านเหรียญสหรัฐในปี 2557 (สว., 2557) และขึ้นแท่นธุรกิจที่เติบโตเป็นอันดับ 1 ของไทย ระหว่างปี 2554 - 2557 และมีการเติบโตเฉลี่ยปีละ 18% มีมูลค่าการตลาดรวม 2.1 แสนล้านบาท แบ่งเป็นตลาดในประเทศ 60% และตลาดต่างประเทศ(ส่งออก) 40% (ผู้จัดการ, 2015) ในปี 2559 อัตราการเติบโตยังคงมีขึ้นอย่างต่อเนื่อง สูงถึง 6.5% มีมูลค่ารวมกว่า 1.54 แสนล้านบาท จนเป็นตลาดที่ใหญ่ที่สุดในกลุ่มอาเซียน (brand buffet, 2017) ผลิตภัณฑ์ส่วนมากนำเข้ามาจากประเทศ ฝรั่งเศส รองลงมาคือ สหรัฐอเมริกา จีน ญี่ปุ่น และเกาหลี ตามลำดับ (ธนาคารกรุงเทพ, 2560) อย่างไรก็ตามมูลค่าการนำเข้าเครื่องสำอางในประเทศไทยมีอัตราที่เพิ่มมากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับมูลค่าการส่งออก โดยเพิ่มขึ้นจาก 11.73 หมื่นล้านบาท ในปี 2554 มาเป็น 30.99 หมื่นล้านบาทในปี 2560 (กระทรวงการคลัง, 2561) ต่างจากมูลค่าการส่งออกเครื่องสำอางในประเทศไทยที่ค่อนข้างคงที่ โดยมีมูลค่าการส่งออกอยู่ที่ 12.66 หมื่นล้านบาทในปี 2554 เพิ่มขึ้นเป็น 13.29 หมื่นล้านบาทในปี 2560 (กระทรวงการคลัง, 2561) ทั้งนี้จังหวัดกรุงเทพมหานครถือเป็นตลาดที่สำคัญของธุรกิจ

เครื่องสำอางนำเข้าเมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่นๆในประเทศไทย (มดิชน, 2560) เนื่องด้วย Lifestyle และฐานเงินเดือนที่สูงกว่าจังหวัดอื่นทำให้ผู้บริโภคในกรุงเทพฯมีกำลังซื้อที่มากกว่า (Terrabkk, 2016)

จากข้อมูลดังกล่าวมาข้างต้นจะแสดงให้เห็นว่าปัจจุบันประเทศไทยมีการนำเข้าเครื่องสำอางจากต่างประเทศมากกว่าการส่งออก ทำให้ธุรกิจการนำเข้าเครื่องสำอางจากต่างประเทศเพื่อนำเข้ามาจำหน่ายในไทยได้กลายมาเป็นธุรกิจที่น่าจับตามอง โดยมีการนำเข้าเครื่องสำอางจากหลายประเทศ และมีช่องทางการจัดจำหน่ายเครื่องสำอางที่สะดวกต่อการเข้าถึงผู้บริโภคมากขึ้น ทั้งการจำหน่ายผ่านเคาน์เตอร์แบรนด์โดยตรงในห้างสรรพสินค้า, การนำเข้ามาขายที่ซูเปอร์มาร์เก็ต(ตัวอย่างเช่น Big C และ Tesco Lotus), ร้านขายยา(ตัวอย่างเช่น Boots และ Watson), จัดจำหน่ายผ่านช่องทางออนไลน์โดยเว็บไซต์ของแบรนด์นั้นๆ และรวมไปถึงการจำหน่ายผ่านร้านค้าปลีกของแบรนด์นั้นๆเองเพื่อให้ตอบสนองกับความต้องการของผู้บริโภคต่อเครื่องสำอางนำเข้าที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ธุรกิจ Multi-brand Shops ประเภท Health and Beauty จึงถือกำเนิดขึ้น (รัตติกาล เงามเงิน, 2558) ยกตัวอย่างเช่น Eve and Boy, Sephora, Beautrium, และ Lashes ซึ่งเป็นร้านที่รวบรวมเครื่องสำอาง และน้ำหอมจากหลากหลายแบรนด์ หลากหลายราคา หลากหลายคุณภาพ โดยรวมทั้งแบรนด์จากฝั่งอเมริกา ยุโรป และเอเชียเข้ามาไว้ที่ร้านเดียวกัน นอกจากนี้ยังมีร้านสัญชาติญี่ปุ่นที่มาเปิดสาขาในประเทศไทย เช่น Ogenki, Tsuruha, และ Matsumoto Kiyoshi โดยเป็นร้านที่ผสมผสานระหว่าง Drug store และ Beauty Store ของผลิตภัณฑ์ที่นำเข้ามาจากญี่ปุ่น (Cosmenet, 2014) ซึ่งร้านค้า Multi-brand เหล่านี้มีอยู่ทั่วไปในประเทศไทย ทั้งในกรุงเทพฯและต่างจังหวัดและประสบความสำเร็จอย่างมาก โดยมีแนวโน้มว่าธุรกิจ Multi-brand Shops ประเภท Health and Beauty จะสามารถเติบโตขึ้นอีกในภายภาคหน้า อ้างอิงข้อมูลจากการเติบโตของธุรกิจเครื่องสำอางนำเข้าที่กล่าวมาข้างต้น และตัวอย่างธุรกิจของร้าน Eve and Boy ร้านค้า Multi-brand สัญชาติไทยที่ในปี 2560 สามารถทำรายได้เท่ากับ 1,627.36 ล้านบาท และทำกำไรสุทธิได้สูงถึง 156.55 ล้านบาท (लगทუნศาสตร, 2017) ซึ่งก่อตั้งสาขาแรกในปี 2549 ต่อมาขยายสาขาที่ 11 ในปี 2561 (Thairat, 2018) และยังคงขยายธุรกิจโดยการนำเข้าตลาดหุ้นอีกด้วยนอกจากนี้ข้อมูลจาก Marketeet (2018)ได้ระบุว่า การเติบโตนี้ทำให้ “แบรนด์เครื่องสำอาง” และ “เซนร้านค้า” จากต่างประเทศต่างก็ต้องการที่จะเข้ามาลงทุนในประเทศไทย ซึ่งก็รวมไปถึง “@cosme store” เครือข่ายร้านค้า Multi-brand (เครื่องสำอาง และ ร้านขายยา) ที่ก่อตั้งจากญี่ปุ่นอีกด้วย

ทั้งนี้ปริมาณเครื่องสำอางนำเข้าที่เพิ่มขึ้นอธิบายได้ว่าผู้บริโภคให้ความสำคัญเชื่อมั่นถึงคุณภาพและประสิทธิภาพของเครื่องสำอางนำเข้า ว่ามีคุณภาพสูงหรือส่วนประกอบที่ดีกว่าแบรนด์ท้องถิ่นภายในประเทศ (เนตรนพิศ ประทุม, 2554) แต่คุณภาพของเครื่องสำอางนำเข้าแบรนด์ใด หรือประเภทใดที่จะสามารถชักจูงผู้บริโภคได้นั้น จำเป็นจะต้องใช้กลยุทธ์ในการบริหารจัดการ และการตลาดเข้ามาช่วย เช่นกลยุทธ์การสื่อสารแบบปากต่อปาก (Word of Mouth (WOM)) เนื่องด้วยอิทธิพลจากการสื่อสารแบบปากต่อปากสามารถสร้างผลกระทบต่อธุรกิจนำเข้าเครื่องสำอางอย่างมาก และเป็นรูปแบบกลยุทธ์ที่ใช้กันอย่างแพร่หลายตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยการสื่อสารแบบปากต่อปากสามารถเข้าถึงผู้บริโภคได้ทุกพื้นที่ และสร้างกระแสการบอกต่อกันผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ให้ผลิตภัณฑ์เป็นที่รู้จักมากขึ้นในยุคที่การสื่อสารทำได้ง่าย สะดวก และรวดเร็ว เช่น การสื่อสารแบบปากต่อปากผ่านทางออนไลน์ Chat-Application หรือ Email ซึ่งการสื่อสารทั้งหมดที่กล่าวมามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภค (พัชราวรรณ จันรัตนวิวัฒน์ (2559)) โดยจะนำเสนอผลิตภัณฑ์ผ่านการทดลองใช้จริงและมาบอกเล่าประสบการณ์แบบปากต่อปากผ่านทาง Chanel ต่างๆ เช่น YouTube, Facebook , Instagram ยกตัวอย่างเพจ Soundtiss จะนำเครื่องสำอาง

มารีวิวสอณแตงหน้าสรรพคุณต่างๆของผลิตภัณฑ์ โดยจะรีวิวผลิตภัณฑ์ต่างๆตามทีผู้สนับสนุนได้จ้างมาและหากผลิตภัณฑ์ใดได้รับความนิยม และเป็นทีกล่าวถึงอย่างแพร่หลายจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อย่างสูง (Jalilvand, Esfahani&Samiei, 2010) จากข้อความข้างต้น สามารถระบุได้ว่า กลยุทธ์ปากต่อปาก (WOM) เป็นกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพต่อธุรกิจเครื่องสำอางนำเข้าทีเป็นร้านค้า Multi-brand เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะเมื่อนำกลยุทธ์กลยุทธ์ปากต่อปากมาใช้ในการสื่อสารผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์(E-WOM) ซึ่งจะสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ให้เพิ่มยิ่งขึ้นไปอีก

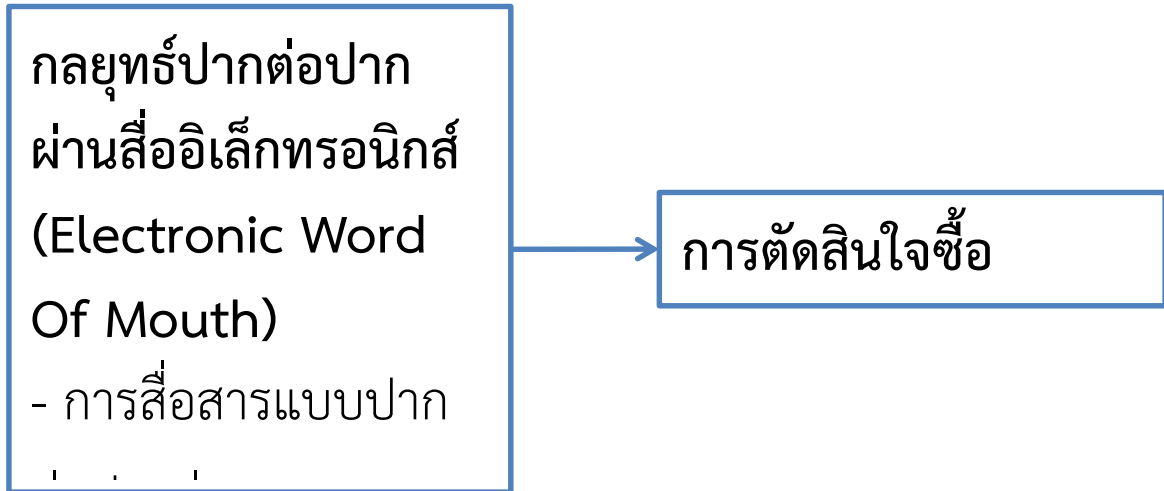
จากข้างต้นทีกล่าวมา พบว่างานวิจัยส่วนใหญ่ในอุตสาหกรรมนี้จะใช้กลยุทธ์ปากต่อปากทีส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอาง ซึ่งทำให้ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงกลยุทธ์ปากต่อปากผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์คือ กลยุทธ์ทีธุรกิจส่วนใหญ่ใช้กันแต่ยังไม่พบว่าม้งานวิจัยทีเคยศึกษาเรื่อง กลยุทธ์ปากต่อปากผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ทีส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผู้วิจัยจึงสนใจทีจะศึกษาถึงกลยุทธ์ปากต่อปากผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ทีส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางนำเข้าจากต่างประเทศผ่านร้าน Multi-Brand ของผู้บริโภคนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยผลจากการวิจัยครั้งนี้จะมีข้อมูลทีเป็นประโยชน์ในการวางแผนการตลาดของธุรกิจมากขึ้นและสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ในเรื่องกลยุทธ์แบบปากต่อปาก ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ไม่มากนัก้อย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากลยุทธ์แบบปากต่อปากผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (E-WOM) ทีส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางนำเข้าจากต่างประเทศผ่านร้าน Multi-Brand ของผู้บริโภคนในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริโภคนในเขตกรุงเทพมหานครทีมีต่อกลยุทธ์แบบปากต่อปากผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางนำเข้าจากต่างประเทศผ่านร้าน Multi-Brand
3. เพื่อศึกษาถึงการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางนำเข้าจากต่างประเทศผ่านร้าน Multi-Brand ของผู้บริโภคนในเขตกรุงเทพมหานคร

อุปกรณ์และวิธีการ

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ และใช้วิธีวิจัยแบบสำรวจ โดยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการวิจัย จากนั้นเก็บรวบรวมข้อมูลผู้ทีเคยซื้อเครื่องสำอางผ่านสื่อออนไลน์ในเขตกรุงเทพมหานครทั้งเพศหญิงและชายทีมีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป จำนวน 400 คน เพื่อนำมาทดสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.917 และแปลผลข้อมูล ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ซึ่งได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับสถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) ใช้การวิเคราะห์ถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression) ได้แก่กลยุทธ์ปากต่อปากผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ทีส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางนำเข้าจากต่างประเทศผ่านร้าน Multi-Brand ส่วนการใช้การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression) ได้แก่ด้านการสื่อสารแบบปากต่อปากผ่านอินเทอร์เน็ตด้านการสื่อสารแบบปากต่อปากผ่านอีเมลล์ ด้านการสื่อสารแบบปากต่อปากผ่านวิดีโอออนไลน์ และด้านการสื่อสารแบบปากต่อปากผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดในงานวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 77.5 มีอายุ 20 – 29 ปี ร้อยละ 61.0 มีสถานภาพโสด ร้อยละ 84.8 มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 48.8 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 25,001 – 35,000 บาท ร้อยละ 36.0 มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 77.3

พฤติกรรมการใช้ช่วงวัน/เวลาหรือสถานการณ์ในการซื้อเครื่องสำอางนำเข้าผ่านร้าน Multi-Brand พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารจากเฟซบุ๊ก (Facebook) ร้อยละ 39.8 เลือกซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางประเภทผลิตภัณฑ์บำรุงผิว ร้อยละ 37.5 การเลือกซื้อผลิตภัณฑ์น้อยกว่า 2 ครั้ง/เดือน ร้อยละ 54.3 มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครั้งที่ไปเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง 1,001 – 2,000 บาท ร้อยละ 50.5 เพื่อน/คนรู้จัก มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง ร้อยละ 47.8 ซื้อผลิตภัณฑ์ประจำที่เคาน์เตอร์แบรนด์ในห้างสรรพสินค้า ร้อยละ 48.8 ซื้อประจำของ Sephora ร้อยละ 35.8 ซื้อ Sephora เพราะมาตรฐานและคุณภาพของแบรนด์ ร้อยละ 52.5 เลือกซื้อที่ร้าน Sephora ประจำ ร้อยละ 35.3 มีเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เพราะสะดวก ร้อยละ 26.5

ระดับความคิดเห็นกลยุทธ์ปากต่อปากผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ภาพรวมและรายด้านมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สำหรับระดับความคิดเห็นกับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางนำเข้าจากต่างประเทศผ่านร้าน Multi-Brand ผ่านสื่อออนไลน์อยู่ในระดับมากที่สุด

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า กลยุทธ์ปากต่อปากผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางนำเข้าจากต่างประเทศผ่านร้าน Multi-Brand ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 มีปัจจัยในการพยากรณ์ 45.8% ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 กลยุทธ์ปากต่อปากผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางนำเข้าจากต่างประเทศผ่านร้าน Multi-Brand ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

ตัวแปร	การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง			
	B	Std.	Beta	T
ค่าคงที่ (Constant)	1.143	0.170		6.723
กลยุทธ์ปากต่อปากผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์	0.779	0.042	0.677	18.375

R = .677 R² = .459 Adjusted R Square = .458 SEE = .36766 F = 337.630 Sig. = .000

สำหรับ กลยุทธ์ปากต่อปากผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ด้านการสื่อสารแบบปากต่อปากผ่านอินเทอร์เน็ต ผ่านวีดีโอออนไลน์ และผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางนำเข้าจากต่างประเทศผ่านร้าน Multi-Brand ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 มีปัจจัยในการพยากรณ์ 58.4% ยกเว้นกลยุทธ์ปากต่อปากผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ด้านการสื่อสารแบบปากต่อปากผ่านอีเมลล์ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางนำเข้าจากต่างประเทศผ่านร้าน Multi-Brand ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 กลยุทธ์ปากต่อปากผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางนำเข้าจากต่างประเทศผ่านร้าน Multi-Brand ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

ตัวแปร	การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง			
	B	Std.	Beta	T
ค่าคงที่ (Constant)	0.895	0.151		5.939
ด้านการสื่อสารแบบปากต่อปากผ่านอินเทอร์เน็ต	0.205	0.041	0.214	4.944
ด้านการสื่อสารแบบปากต่อปากผ่านอีเมลล์	-0.043	0.027	-0.058	-1.623
ด้านการสื่อสารแบบปากต่อปากผ่านวีดีโอออนไลน์	0.154	0.040	0.167	3.824
ด้านการสื่อสารแบบปากต่อปากผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์	0.493	0.042	0.519	11.856

R = .767 R² = .589 Adjusted R Square = .584 SEE = .32182 F = 141.280 Sig. = .000

สรุป

ผลการศึกษาที่สรุปว่า กลยุทธ์ปากต่อปากผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางนำเข้าจากต่างประเทศผ่านร้าน Multi-Brand ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้การทำการตลาดผ่านคลิบวีดีโอได้รับความนิยมเป็นอย่างสูง โดยการอัพโหลดวีดีโอการบอกต่อข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ ด้านราคา รูปแบบ วัตถุประสงค์ และประสบการณ์จากผู้ใช้งานจริงช่วยดึงดูดความสนใจต่อการตัดสินใจเลือกซื้อ โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของจันทวรรณ เนาสราญ และศศิประภา ชัยประสิทธิ์ (2556)

ด้านการสื่อสารแบบปากต่อปากผ่านอินเทอร์เน็ต ผ่านวีดีโอออนไลน์ และผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางนำเข้าจากต่างประเทศผ่านร้าน Multi-Brand ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้การทำการตลาดผ่านคลิบวีดีโอได้รับความนิยม

เป็นอย่างสูง โดยการอัปโหลดวิดีโอ การบอกต่อข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ เช่น ผลของการใช้ สถานที่เลือกซื้อ ขั้นตอนการใช้ทำให้เกิดความสนใจ รวมถึงการสาธิตวิธีการใช้ผลิตภัณฑ์ผ่านทางเครือข่ายสังคมออนไลน์จากบุคคลใกล้ชิด หรือจากบุคคลผู้มีชื่อเสียงดึงดูดความสนใจต่อการตัดสินใจเลือกซื้อ แล้วผู้ใช้บริการได้รับข้อมูลการส่งต่อ และการประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ผ่านสื่อออนไลน์ ด้วยข้อมูลถูกต้องครบถ้วนชัดเจน เป็นช่องทาง การจำหน่ายสินค้าบริการ และการโฆษณาประชาสัมพันธ์ที่ดี รวดเร็วและแพร่หลาย สอดคล้องกับงานวิจัย ของจันทร์รัตน์ เนาสราญ และศศิประภา ชัยประสิทธิ์ (2556) นิตนา สุานิตธนกร (2555) กนกวรรณ สันธิโร (2558) และณัฐพร พละไชย (2556)

ด้านการสื่อสารแบบปากต่อปากผ่านอีเมลล์ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางนำเข้า จากต่างประเทศผ่านร้าน Multi-Brand ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครทั้งนี้ผู้ใช้บริการได้รับข้อมูลที่ถูกส่งต่อมาจากบุคคลที่น่าเชื่อถือ หรือหน่วยงาน/องค์กรที่มีความเกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์นั้น แต่เนื่องจากช่องทางนี้ดึงดูด ความสนใจในผลิตภัณฑ์น้อยกว่าช่องทางอื่นจึงไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์โดยการทำการตลาดด้วยอีเมลล์ มีผลตอบสนองเฉลี่ยร้อยละ 10-15 สอดคล้องกับงานวิจัยของจันทร์รัตน์ เนาสราญ และศศิประภา ชัยประสิทธิ์ (2556) และณัฐพร พละไชย (2556)

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

ผลการศึกษาจากสมมุติฐานของกลยุทธ์ปากต่อปากผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางนำเข้าจากต่างประเทศผ่านร้าน Multi-Brand ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า นักการตลาดจะต้องเน้นการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของผลิตภัณฑ์ในรูปแบบวิดีโอออนไลน์บนเครือข่ายสังคม ออนไลน์ เช่น Line Facebook Instagram Twitter เป็นต้น โดยเป็นข้อมูลการใช้ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางจาก ผู้มีประสบการณ์จริงด้วยการทำวิดีโอออนไลน์ เช่น สถานที่เลือกซื้อ การรีวิวการใช้เครื่องสำอางยี่ห้อต่างๆ ซึ่งจะบอก ถึงวิธีใช้เครื่องสำอาง ข้อดีข้อเสียเครื่องสำอาง และวิธีการเก็บรักษาเครื่องสำอางแล้วทำการโฆษณาบนเครือข่าย สังคมออนไลน์ต่างๆ ทำให้ลูกค้ากลุ่มเป้าหมายได้เห็นสื่อประชาสัมพันธ์ จนเกิดการบอกต่อ และสนใจซื้อผลิตภัณฑ์ เครื่องสำอางนำเข้าจากต่างประเทศผ่านร้าน Multi-Brand เนื่องจากการโฆษณาบนอินเทอร์เน็ตจนเกิดเป็นเครือข่าย สังคมหรือชุมชนที่การเชื่อมโยงกันจนกลายเป็นเครือข่ายที่สามารถเชื่อมโยงไปยังทั่วโลกได้ เพราะมีความรวดเร็วและ แพร่หลาย จึงเป็นอีกหนึ่งช่องทางของการจำหน่ายสินค้าบริการ และการโฆษณาประชาสัมพันธ์ที่ดี

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1. ทำการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มอื่นระดับจังหวัดหรือภูมิภาคเพื่อให้เห็นมุมมองที่ชัดเจน และ ตรงกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น
2. การศึกษาเชิงคุณภาพเพิ่มเพื่อได้ข้อมูลเชิงลึก
3. ศึกษาตัวแปรต้นอื่นที่มีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางนำเข้าจากต่างประเทศ เช่น ส่วนประสมทางการตลาด หรือความพึงพอใจ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการคลัง. (2561). มูลค่าการนำเข้าเครื่องสำอางในประเทศไทย. สืบค้นเมื่อ 28 ตุลาคม 2561, จาก <http://dataservices.mof.go.th/Dataservices/IELuxury>
- ตลาดเครื่องสำอาง. (2558, 8 มิถุนายน). ธนาคารกรุงไทย, 1-2. สืบค้นเมื่อ 25 มกราคม 2560, จาก <https://sme.ktb.co.th/sme/productListAction.action?command=getDetail&cateMenu=KNOWLEDGE&catelId=32&itemId=60>
- รัตติกาล เงามเงิน. (2558). แผนธุรกิจร้านเครื่องสำอางสำหรับผู้หญิงยุคใหม่ (ค้นคว้าอิสระ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)
- ดัชนีหลักทรัพย์เศรษฐกิจปี 2559 จาก 3 สมาคมอสังหาริมทรัพย์ไทย. (2559, 29 ตุลาคม). Terrabkk. 1-1. สืบค้นเมื่อ 30 ตุลาคม 2560. จาก <https://www.terrabkk.com/news/110124>
- ธุรกิจ EVEANDBOY กำไร 150 ล้าน. (2561, 24 กรกฎาคม). ลงทุนศาสตร์. 1-1. สืบค้นเมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2561 จาก <http://www.investerest.co/business/150-million-eveandboy/>
- พัชรารวรรณ จันรัตนวิวัฒน์. (2559). อิทธิพลของการตลาดแบบปากต่อปากผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ คลินิกศัลยกรรมขนาดเล็กของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร (ค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ).
- ภาพรวมภาวะเศรษฐกิจและธุรกิจธนาคารพาณิชย์. (2560). ธนาคารกรุงเทพ. 3-5. สืบค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2560. จาก https://www.bangkokbank.com/-/media/Files/Investor-Relations/AnnualReport/2017/AR2017_8Th.ashx?la=thTH&hash=A2B4E7DD4BCAFE75F8ECB1E2420D2663270A43A1
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทยคาดค่าใช้จ่ายคนกรุงเทพฯ เลือกซื้อเครื่องสำอางปี 2560 ลดลง. (2560, 25 กรกฎาคม). มติชนออนไลน์, 1-1. สืบค้นเมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม 2560, จาก https://www.matichon.co.th/publicize/news_610272
- ศูนย์วิเคราะห์เศรษฐกิจทีเอ็มบี คาดอุตสาหกรรมเครื่องสำอางไทยขึ้นแทนเจ้าตลาดอาเซียนไม่ยาก. (2558, 19 พฤศจิกายน). ผู้จัดการออนไลน์, 1-1. สืบค้นเมื่อ 26 มกราคม 2559, จาก <https://mgronline.com/smes/detail/9580000128326>
- เศรษฐกิจแยแต่ตลาดความงามไม่สะเทือน. (2560, 13 มีนาคม). Brand buffet, 1-1. สืบค้นเมื่อ 16 มีนาคม 2560, จาก <https://www.brandbuffet.in.th/2017/03/beauty-market-in-thailand/>
- Jalilvand, M. R., Esfahani, S. S., & Samiei, N. (2011). Electronic word-of-mouth: Challenges and opportunities. *Procedia Computer Science*, 3, pp. 42-46

แนวทางการพัฒนาศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศของสถาบันการพลศึกษา เขตภาคกลาง. Guidelines for the development of sports centers for excellence in the Institute of Physical Education, Central Region.

ชุมพล กุลเกษมานนท์¹ ผศ.ดร.ปัทมทิญา สิงห์คราม และ ดร.อัศวิน จันทระสม²
Chumpol_Kulkemanon¹ Asst.Prof.Patantiya Singcram,Ph.D.² Assawin Chanthonsarasom,DBA.²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศในสถาบันการพลศึกษา เขตภาคกลาง และเสนอแนวทางการพัฒนาศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศ กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ บุคลากรของศูนย์กีฬา ในสถาบันการพลศึกษา เขตภาคกลาง ประกอบด้วย กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และนักกีฬา รวมทั้งสิ้น 175 คน โดยทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากทุกหน่วยของกลุ่มประชากร ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างให้ตรงตามหลักเกณฑ์หรือจุดมุ่งหมายของผู้วิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแนวทางการพัฒนาศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศของสถาบันการพลศึกษา เขตภาคกลาง วิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการปฏิบัติจริงการบริหารจัดการศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศสถาบันการพลศึกษา เขตภาคกลาง โดยทุกด้าน อยู่ในระดับมาก 2) ปัญหาการบริหารจัดการศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศสถาบันการพลศึกษา เขตภาคกลาง โดยทุกด้าน อยู่ในระดับน้อย 3) แนวทางการบริหารจัดการศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศสถาบันการพลศึกษา เขตภาคกลาง ด้านการวางแผน ควรมีการจัดหาอุปกรณ์กีฬาและสิ่งอำนวยความสะดวก จัดหารายการแข่งขัน ผู้เชี่ยวชาญทั้งในประเทศและต่างประเทศ ระบบการคัดเลือกนักกีฬาที่ชัดเจน ระบบการส่งเสริมนักกีฬาต่อยอดการศึกษา วิเคราะห์และการประเมินผลการฝึกซ้อมและการแข่งขัน ด้านการจัดองค์กร มอบหมายงานความรับผิดชอบที่ชัดเจน กำหนดการคิดภาระงานที่เหมาะสม การจัดการเรียนพิเศษ ด้านการนำ การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกร การสร้างบรรยากาศในการทำงาน การระดมความคิดเห็น มองข้ามผลประโยชน์ส่วนตัว จัดการกับอารมณ์และความเครียด มีศีลธรรมและมีจริยธรรม ด้านการควบคุม ประเมินความสำเร็จของแผนปฏิบัติการ ติดตามการใช้งบประมาณ การจัดทำการจัดการความรู้ การจัดการความเสี่ยง และการจัดการแบบดัด

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา/ศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศ/สถาบันการพลศึกษา

¹ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการกีฬาและนันทนาการ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี ชลบุรี 20000 ประเทศไทย
Master of arts in sports and recreation management Faculty of Liberal Art,
Thailand National Sports University CHON BURI CAMPUS, ChON BURI 20000, Thailand.

² คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชลบุรี ชลบุรี 20000 ประเทศไทย
Faculty of Liberal Art, Thailand National Sports University CHON BURI CAMPUS, Chon BURI 20000, Thailand.

Abstract

Chumpol. (2020). the Guidelines for Development of Sports Centers for Excellence in the Institute of Physical Education, Central Region.

This study aimed to investigate the state of and the problems with management in sports centers for excellence in the Institute of Physical Education, Central Region, and propose the guidelines for development of sports centers for excellence. The samples used in this study comprised 175 personnel consisting of administrators, skilled coaches and athletes in the Institute of Physical Education, Central Region. A constructed questionnaire was used as the tool of this study. The data were analyzed in terms of frequency distribution, percentage, mean and standard deviation.

The findings revealed that 1) the actual state of management in sports centers for excellence in the Institute of Physical Education, Central Region was found at a high level as a whole in every aspect. 2) The problems with management in sports centers for excellence in the Institute of Physical Education, Central Region was found at a low level as a whole in every aspect. 3) The guidelines for development of sports centers for excellence: Planning, provision of sports equipment and facilities, provision of sports competition events, provision of skilled coaches within the country and from overseas, transparent athlete selection system, system of athlete promotion for furthering their study, analysis and evaluation of training and competition; Organizing, clear work assignment, appropriate workload thinking, extra class arrangement; Leading, participatory management, personnel interaction and relationship, enhancement of working atmosphere, brain storming, self-interest overlooking, temper and stress management, morality and ethics; Controlling, assessment on success of the action plan, budget utilization monitoring, knowledge management, risk management and Lean management.

Keywords: the guidelines for development, sports centers for excellence, Institute of Physical Education

บทนำ

ปัจจุบันกีฬาที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตไม่น้อยเพราะกีฬาทำให้คนไทยมีความสุขกันถ้วนหน้า ดังวลีที่ว่า “กีฬาสร้างคน คนสร้างชาติ” จากประโยคนี้เป็นคำยืนยันที่ชัดเจนว่า “กีฬา” (ยุทธศาสตร์การกีฬาแห่งประเทศไทย. 2557 - 2560) สร้างให้คนเป็นคนที่มีความดี มีคุณภาพ มีความเข้มแข็งของจิตใจ มีจริยธรรม คุณธรรม มีวินัยในตนเอง มีความซื่อสัตย์ มีความเคารพซึ่งกันและกัน รู้รักสามัคคี รู้จักให้อภัย และมีน้ำใจเป็นนักกีฬา ซึ่งคุณสมบัติเหล่านี้เป็นเป้าหมายที่จะพัฒนาจิตใจของคน แล้วทำให้คนเหล่านี้ช่วยกันสร้างชาติให้มีความรุ่งเรืองต่อไป กีฬาจึงเป็นเครื่องมือในการที่จะนำไปแก้ปัญหาของชาติได้

ประเทศไทยจะประสบความสำเร็จในด้านการกีฬาไม่น้อยเพียงใดปัจจัยสำคัญคือคุณภาพและประสิทธิภาพของนักกีฬาแต่ในเวลานี้วงการกีฬาของไทย เริ่มเข้าสู่ยุคหยุดนิ่ง ขาดความต่อเนื่อง จากหลายวงการเริ่มวิตกและมองหาโอกาสใหม่ ที่จะพัฒนากีฬาของชาติให้ยั่งยืนกว่า ที่ผ่านมา แม้ในเวลานี้เมืองไทยจะอุดม

ไปด้วยโรงเรียนกีฬาที่เกิดขึ้นมามากถึง 11 แห่งทั่วประเทศ มีสถาบันพลศึกษา 17 แห่ง รวมถึงมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่มีการบรรจุ คณะพลศึกษา คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา เป็นหลักสูตรในการผลิตบุคลากร อย่างไรก็ตาม การพัฒนาคุณภาพของนักกีฬาให้เจริญก้าวหน้า ด้วยการพัฒนาบุคลากร การพัฒนายุทธวิธีในการประสานความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานที่มีศักยภาพและมีความเกี่ยวข้องกันในด้านความรับผิดชอบ ได้แก่ การกีฬาแห่งประเทศไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข มหาวิทยาลัย ต่าง ๆ และการพัฒนา ระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้การพัฒนาการกีฬาด้วยวิทยาศาสตร์การกีฬาของชาติได้ผลเป็นที่ยอมรับเชื่อถือได้ ของทุกคนให้มีการประสานงาน ประสานประโยชน์รวมทั้งการจัดหาระบบเครือข่ายข้อมูล ด้วยการจัดการความรู้ด้าน วิทยาศาสตร์การกีฬาให้เกิดความเชื่อมโยงกันได้ทุกหน่วยงาน (สราวุฒิ พงษ์พิพัฒน์, 2554) สำหรับในสถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทย ซึ่งถือว่าเป็นสถาบันที่มีบทบาทสำคัญมากในแง่ของการ นำเอาหลักการทางพลศึกษาและวิทยาศาสตร์การกีฬาไปใช้ ดังนั้นควรมีการพัฒนาและปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงความก้าวหน้าทางด้านนี้ ทั้งการพัฒนาบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาเอง ซึ่งได้แก่ นิสิต นักศึกษา นักกีฬา และบุคลากรในสถาบัน รวมถึงการใช้บุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาเป็นสื่อกลางในการขยายแนวคิดหรือถ่ายทอดหลักการและวิธีการที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์การกีฬา

จากสภาพการณ์ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าการพัฒนาการกีฬานั้น ยังขาดการประสานความร่วมมือกัน ทั้งภายในหน่วยงาน ระหว่างหน่วยงานและยังต้องการการพัฒนาระบบการจัดการให้มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของสถาบันอุดมศึกษา หากไม่มีการบริหารจัดการหน่วยงานที่เป็นศูนย์กีฬาที่ดีมีประสิทธิภาพ จะส่งผลกระทบต่อ นิสิต นักศึกษา นักกีฬา รวมทั้งบุคลากรที่เกี่ยวข้องโดยตรงต่อการ พลศึกษา การส่งเสริมกิจกรรมทางกาย เพื่อสุขภาพ การพัฒนาศักยภาพนักกีฬา และการยกระดับองค์ความรู้ทางด้านการกีฬา ดังนั้นข้อมูลเกี่ยวกับสภาพ และปัญหาการบริหารจัดการ จึงมีความจำเป็นต่อการพัฒนาศูนย์กีฬา ในสถาบันอุดมศึกษา เป็นอย่างยิ่ง ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารจัดการศูนย์กีฬา ในสถาบันการพลศึกษา เขตภาคกลาง เพื่อนำผลการวิจัย เสนอผู้ที่เกี่ยวข้องในการนำไปใช้เป็นข้อมูล เพื่อการพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์กีฬา ในสถาบันการพลศึกษา เขตภาคกลาง ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการศูนย์กีฬา ในสถาบันการพลศึกษา เขตภาคกลาง
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการศูนย์กีฬาในสถาบันการพลศึกษา เขตภาคกลาง
3. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารจัดการศูนย์กีฬาในสถาบันการพลศึกษา เขตภาคกลาง

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษา ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและองค์ประกอบแนวทางการพัฒนาศูนย์กีฬา เพื่อความเป็นเลิศของสถาบันการพลศึกษา เขตภาคกลาง เพื่อหาแนวทางการพัฒนาศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศของสถาบันการพลศึกษา ให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินการและก่อให้เกิดผลกับนักกีฬา โดยมีประชากรที่ใช้ในการวิจัย จำนวนทั้งสิ้น 175 คน คือ ทำการศึกษาวิจัยในกลุ่มบุคคลากรของศูนย์กีฬา ในสถาบันการพลศึกษา เขตภาคกลาง โดยมี 3 กลุ่มดังต่อไปนี้ คือ กลุ่มผู้บริหาร จำนวน 10 คน กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ 15 คน นักกีฬาประจำการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 10

ศูนย์กีฬา 150 คน จากนั้น ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างให้ตรงตามหลักเกณฑ์หรือจุดมุ่งหมายของผู้วิจัย จำนวน 175 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ การศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research Approach) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพและองค์ประกอบ แนวทางการพัฒนาศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศของสถาบันการพลศึกษา ในเขตภาคกลาง

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรต้น คือ องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับสภาพการบริหารจัดการศูนย์กีฬา ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์กร ด้านการนำ และด้านการควบคุมการบริหารจัดการศูนย์กีฬาสถาบันการพลศึกษา เขตภาคกลาง ให้สำเร็จด้วยความเต็มใจ
2. ตัวแปรตาม คือ ความสำเร็จของการบริหารจัดการศูนย์กีฬาในสถาบันการพลศึกษา เขตภาคกลาง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การบริหารจัดการศูนย์กีฬาและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ เพื่อจะใช้ เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยทำการทดสอบคุณภาพของแบบสอบถามจากการหาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความน่าเชื่อถือ (Reliability) โดยการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ได้ค่า IOC = .91 และนำแบบสอบถามทดลองแจก (Try Out) ได้ค่า Cronbach's Alpha = .89

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ของความคิดเห็นสภาพและปัญหาการบริหารจัดการ ศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศสถาบันการพลศึกษา เขตภาคกลาง นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง
2. นำเสนอแนวทางการพัฒนาศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศของสถาบันการพลศึกษา เขตภาคกลาง

ผลและวิจารณ์

1. สภาพการปฏิบัติจริงการบริหารจัดการศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศสถาบันการพลศึกษา เขตภาคกลาง โดยรวมทุกด้าน ดังตารางที่ 1 คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการปฏิบัติจริงการบริหารจัดการ ศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศสถาบันการพลศึกษา เขตภาคกลาง โดยรวมทุกด้าน

ตารางที่ 1 แสดงสภาพการปฏิบัติจริงการบริหารจัดการศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศสถาบันการพลศึกษา เขตภาคกลาง

รายการ	μ	σ	ระดับ
1. ด้านการวางแผน	4.11	0.45	มาก
2. ด้านการจัดองค์กร	4.16	0.35	มาก
3. ด้านการนำ	4.24	0.85	มาก
4. ด้านการควบคุม	3.82	0.88	มาก

รวม	4.08	0.44	มาก
-----	------	------	-----

จากตารางที่ 1 แสดงว่า สภาพการปฏิบัติจริงการบริหารจัดการศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศสถาบันการพลศึกษา เขตภาคกลาง โดยรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.08, S.D.=0.44$)

เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีสภาพการปฏิบัติจริงมากที่สุด คือ ด้านการนำด้านการจัดองค์การ ด้านการวางแผน และด้านการควบคุม ตามลำดับ

2. ปัญหาการบริหารจัดการศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศสถาบันการพลศึกษา เขตภาคกลาง โดยรวมทุกด้าน ดังตารางที่ 2 คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัญหาการบริหารจัดการศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศสถาบันการพลศึกษา เขตภาคกลาง โดยรวมทุกด้าน (n=175)

ตารางที่ 2 แสดง ปัญหาการบริหารจัดการศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศสถาบันการพลศึกษา เขตภาคกลาง

รายการ	μ	σ	ระดับ
1. ด้านการวางแผน	2.58	0.52	น้อย
2. ด้านการจัดองค์การ	2.55	0.50	น้อย
3. ด้านการนำ	2.53	0.43	น้อย
4. ด้านการควบคุม	2.76	0.64	ปานกลาง
รวม	2.60	0.38	น้อย

จากตารางที่ 2 แสดงว่า ปัญหาการบริหารจัดการศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศสถาบันการพลศึกษา เขตภาคกลาง โดยรวมทุกด้าน อยู่ในระดับน้อย ($\mu = 2.60, S.D.=0.38$)

เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีปัญหามากที่สุด คือ ด้านการควบคุมด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์การ และด้านการนำ ตามลำดับ

3. ข้อเสนอแนะในพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศ สถาบันการพลศึกษา เขตภาคกลาง

3.1 ด้านการวางแผน 1) การจัดหาอุปกรณ์กีฬาและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการฝึกซ้อม เสริมสร้างสมรรถภาพทางกายที่ได้มาตรฐาน และมีจำนวนที่เพียงพอ 2) จัดหารายการการแข่งขันในรายการต่างๆ เพื่อพัฒนาทักษะ ความสามารถ และประสบการณ์ทั้งในประเทศและในต่างประเทศ 3) จัดหาผู้เชี่ยวชาญทั้งในประเทศและต่างประเทศ 4) มีแผนการส่งเสริมให้มีการพัฒนาผู้เชี่ยวชาญในแต่ละชนิดกีฬาให้มีศักยภาพสูงสุด 5) การจัดหานักวิทยาศาสตร์การกีฬา 6) มีระบบการคัดเลือกนักกีฬาที่ชัดเจน 7) มีระบบการส่งเสริมนักกีฬาต่อยอดการศึกษาให้กับนักกีฬา 8) มีระบบการวิเคราะห์และการประเมินผลการฝึกซ้อมและการแข่งขัน

3.2 ด้านการจัดองค์การ 1) มีการมอบหมายงานความรับผิดชอบที่ชัดเจน ทั้งภาระงานหลัก และภาระงานรอง 2) กำหนดการคิดภาระงานของบุคคลกรที่เข้าร่วมทำงานให้กับศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศ ให้มีการประเมินที่แตกต่างจากอาจารย์ทั่วไป 3) การจัดการเรียนพิเศษให้กับนักกีฬา

3.3 ด้านการนำ 1) ผู้บริหารที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจของผู้ปฏิบัติงาน โดยการฟังเสียงและเป็นที่ปรึกษา 2) มอบหมายงานเพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาโดยจะดูแล แนะนำ สนับสนุนและการช่วยเหลือให้ก้าวหน้าตาม

ความต้องการ 3) การสร้างบรรยากาศของในการทำงานร่วมกัน 4) การจัดเวที หรือสิ่งแวดล้อมในองค์กรให้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่าง 5) การระดมความคิดเห็น 6) มองข้ามผลประโยชน์ส่วนตัว 7) มีสามารถจัดการกับอารมณ์และความเครียดในสถานการณ์วิกฤต 8) ผู้ที่มีศีลธรรมและมีจริยธรรม

3.4 ด้านการควบคุม 1) มีการประเมินความสำเร็จของแผนปฏิบัติการและ นำผลการรายงานมาเป็นข้อมูลในการวางแผน มาจัดทำSWOT 2) ควรจัดให้มีการติดตามการใช้งบประมาณ 3) การจัดทำารจัดการความรู้ 4) การจัดการความเสี่ยง 5) การจัดการแบบลีน

จากสรุปผลการวิจัย พบว่า สภาพการปฏิบัติจริงการบริหารจัดการศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศสถาบันการพลศึกษา โดยรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก และปัญหาการบริหารจัดการศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศสถาบันการพลศึกษา โดยรวมทุกด้าน อยู่ในระดับน้อย ผู้วิจัยของอภิปรายผลเป็นรายด้านดังนี้

1. ด้านการวางแผนสภาพการปฏิบัติจริงการบริหารจัดการศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศสถาบันการพลศึกษา อยู่ในระดับมาก และปัญหาการบริหารจัดการศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศสถาบันการพลศึกษา อยู่ในระดับน้อย เพราะ ศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศ สถาบันการพลศึกษามีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายวัตถุประสงค์ ยุทธศาสตร์ และแผนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของสถาบันการพลศึกษา นำไปสู่ขั้นตอนและการระยะเวลาในการปฏิบัติงานให้มีผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ มีการกำหนดแผนฝึกอบรมทักษะและความสามารถของผู้ฝึกสอนกีฬา สอดคล้องกับหลักการบริหารแบบ POLC ของ Bartol & Martin (1991) ที่กล่าวว่า การวางแผน เป็นกระบวนการพิจารณาตัดสินใจล่วงหน้าว่าจะทำอะไร อย่างไรมีการกำหนดเลือกวัตถุประสงค์ และวิธีปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น โดยอาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลจากอดีต การตัดสินใจในปัจจุบัน และทำการประเมินผลในอนาคต ทั้งนี้ต้องมีการทำอย่างต่อเนื่อง มีความยืดหยุ่นรองรับต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และสอดคล้องกับ Masteralaxis; Barr; & Hums (2005) กล่าวถึง ด้านการวางแผน ในการจัดการกีฬา ต้องจัดหางบประมาณเพื่อการเตรียมทีมนักกีฬา การเตรียมแผนการคัดเลือกนักกีฬา การจัดหาอุปกรณ์เครื่องอำนวยความสะดวก และวัสดุสิ้นเปลืองต่างๆ ทางการกีฬา เช่น สนามกีฬา อุปกรณ์กีฬา ผู้เก็บของและสิ่งอื่นๆ การดำเนินการคัดเลือกตัวนักกีฬาที่เหมาะสม การสร้างสมรรถภาพทางกีฬา ได้แก่ การฝึกซ้อมทักษะ เทคนิคต่างๆ การวางแผนการป้องกันและการบาดเจ็บทางการกีฬา เช่น การให้ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับ การป้องกันและการบาดเจ็บทางการกีฬา การเตรียมอุปกรณ์เครื่องป้องกันการบาดเจ็บทางการกีฬา การสร้างสมรรถภาพ และบำรุงรักษาสภาพจิตใจของนักกีฬา ตลอดจนการจัดอาหาร การพักผ่อน และอื่นๆ

2. ด้านจัดการองค์กร สภาพการปฏิบัติจริงการบริหารจัดการศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศสถาบันการพลศึกษา อยู่ในระดับมาก และปัญหาการบริหารจัดการศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศสถาบันการพลศึกษา อยู่ในระดับน้อย เพราะศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศสถาบันการพลศึกษามีการจัดหาผู้เชี่ยวชาญทั้งในประเทศและต่างประเทศที่มีความรู้ความสามารถในการฝึกกีฬา มีการจัดหานักวิทยาศาสตร์การกีฬาที่มีความรู้ความสามารถในการพัฒนานักกีฬา มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการดำเนินงาน นำมาปฏิบัติไปสู่การแก้ปัญหาต่างที่เกิดขึ้นในองค์กรสอดคล้องกับ Hoye., et.al. (2006) กล่าวว่า การจัดการองค์กรกีฬา ต้องเรียนรู้ถึง วิธีการบริหารและการจัดการกีฬาในเรื่องการแก้ปัญหาต่างที่เกิดขึ้นในองค์กรกีฬา โดยต้องรู้จักและ ใช้ประสบการณ์ความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการในการคาดการณ์ในเหตุการณ์ ความคิดอย่างมีเหตุผล และมีการใช้ลำดับขั้นในการตัดสินใจ และสอดคล้องกับแอน มหาศิเต และนภัสวรรณ เจริญชัยภินันท์ (2562) ได้ศึกษาแนวทางการปฏิรูปองค์กรกีฬาในสวนภูมิภาคของประเทศไทย พบว่า การพัฒนาศักยภาพนักกีฬานั้น ระบบตรวจสอบกระบวนการฝึกซ้อมเพื่อให้เป็นไป การประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 10

ตามแผนการฝึกซ้อม มีการนำองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์การกีฬา เช่น สรีรวิทยาการกีฬา จิตวิทยาการกีฬา โภชนาการการกีฬา เวชศาสตร์การกีฬา มาบูรณาการใช้ในการพัฒนานักกีฬา

3. ด้านการนำ สภาพการปฏิบัติจริงการบริหารจัดการศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศสถาบันการพลศึกษา อยู่ในระดับมาก และปัญหาการบริหารจัดการศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศสถาบันการพลศึกษา อยู่ในระดับน้อย เพราะการบริหารงานของผู้บริหารของศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศสถาบันการพลศึกษา เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ การสร้างแรงจูงใจในการทำงาน มีกระบวนการที่นำตามแผนในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุสำเร็จตามวัตถุประสงค์ มีการบริหารจัดการความขัดแย้งในการปฏิบัติงาน สามารถให้คำแนะนำและคำปรึกษาผู้ปฏิบัติงาน และมีการบริหารแบบมีส่วนร่วม สอดคล้องกับปัทมา ชวโอส (2558) กล่าวถึง ภาวะผู้นำในองค์กรกีฬาไว้ว่าเป็น บุคคลสำคัญในองค์กร เพราะเป็นผู้กำหนดทิศทางและเป้าหมาย รวมทั้งวางแผนดำเนินการเพื่อหาวิธีที่จะบรรลุเป้าหมาย ผู้นำองค์กรกีฬาที่มีความสามารถต้องมีความรู้ที่นำมาซึ่งเหมาะสมและมีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับองค์กรและเนื้องานที่รับผิดชอบ จึงจะนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายในที่สุด และต้องปรับตัวอยู่ตลอดเวลาจึงควรที่ต้องศึกษาแนวคิด ทฤษฎี วิธีการของภาวะผู้นำเพื่อสร้างคุณสมบัติการเป็นผู้นำของตนเองให้เหมาะสมเป็นที่ต้องการขององค์กร เพื่อการบริหารจัดการองค์กรกีฬาอย่างมีประสิทธิภาพ ทันสมัย และบรรลุเป้าหมาย

4. ด้านการควบคุมสภาพการปฏิบัติจริงการบริหารจัดการศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศสถาบันการพลศึกษา อยู่ในระดับมาก และปัญหาการบริหารจัดการศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศสถาบันการพลศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง เพราะศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศสถาบันการพลศึกษา ยังดำเนินการควบคุมยังไม่มีประสิทธิภาพสูงสุดในการการวัดผลการปฏิบัติงานตามเกณฑ์ การนำผลการรายงานมาเป็นข้อมูลในการวางแผน และการมีระบบติดตามตรวจสอบ ประเมินผลการใช้งบประมาณเป็นระยะเพื่อนำเสนอข้อมูลด้านงบประมาณ ทบทวนและการปรับวิธีการควบคุมเมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับหลักการบริหารตามทฤษฎี PDCA Check คือ ตรวจสอบและประเมินผลเพื่อทราบว่าการบรรลุผลหรือไม่และหากพบมีสิ่งใดที่ผิดพลาดหรือหรือบกพร่องจะนำไปปรับปรุงแก้ไข และ Act คือ ยอมรับการเปลี่ยนแปลง หากบรรลุผลเป็นที่น่าพอใจหรือหากผลการปฏิบัติไม่เป็นไปตามแผน ให้ทำซ้ำวงจรโดยใช้การเรียนรู้จากการกระทำในวงจรที่ได้ปฏิบัติไปแล้ว (Deming, 1986) และสอดคล้องกับณัฐชานิตย์ ธรรมพานนท์ (2556) ได้ศึกษา แนวทางการแก้ปัญหาการบริหารจัดการศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศ สถาบันการพลศึกษา ควรจัดทำแผนบริหารจัดการความเสี่ยง ด้านการควบคุมให้มีการประเมินผลการดำเนินงานเป็นระยะ และนำผลการประเมินมาปรับปรุง จัดทำขั้นตอน กระบวนการปฏิบัติงานรวม

สรุป

สภาพการปฏิบัติจริงการบริหารจัดการศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศสถาบันการพลศึกษา เขตภาคกลาง โดยรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก และปัญหาการบริหารจัดการศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศสถาบันการพลศึกษา เขตภาคกลาง โดยรวมทุกด้าน อยู่ในระดับน้อย โดยมีข้อเสนอแนะคือด้านการวางแผน ควรมีการจัดหาอุปกรณ์กีฬา และสิ่งอำนวยความสะดวก จัดหารายการการแข่งขันผู้เชี่ยวชาญทั้งในประเทศและต่างประเทศ ระบบการคัดเลือกนักกีฬาที่ชัดเจน ระบบการส่งเสริมนักกีฬาต่อยอดการศึกษา วิเคราะห์และการประเมินผลการฝึกซ้อมและการแข่งขัน ด้านการจัดองค์กร มอบหมายงานความรับผิดชอบที่ชัดเจน กำหนดการคิดภาระงานของที่เหมาะสม การจัดการเรียนพิเศษ ด้านการนำ การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกร การสร้างบรรยากาศ

ของในการทำงาน การระดมความคิดเห็น มองข้ามผลประโยชน์ส่วนตัว จัดการกับอารมณ์และความเครียด มีศีลธรรม และมีจริยธรรม ด้านการควบคุม ประเมินความสำเร็จของแผนปฏิบัติการติดตามการใช้งบประมาณ การจัดทำ การจัดการความรู้ การจัดการความเสี่ยง และการจัดการแบบลีน

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐชา นิตย ธรรมพานนท์. (2556). แนวทางการแก้ปัญหาการบริหารจัดการศูนย์กีฬาเพื่อความเป็นเลิศ สถาบันการพลศึกษา. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การออกกำลังกายและการกีฬา, คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปัทมา ชวส. (2558). ภาวะผู้นำในองค์กรกีฬา.วารสารสมาคมการจัดการกีฬาแห่งประเทศไทย.4 (3).13-19.
- สรวิชัย พงษ์พิพัฒน์. (2554). การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการกีฬาในมหาวิทยาลัยพะเยา. ดุษฎีนิพนธ์บัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การออกกำลังกายและการกีฬา คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยบูรพา
- แอน มหาคีตะ และนภัสวรรณ เจริญชัยภินันท์. (2562). แนวทางการปฏิรูปองค์กรกีฬาในส่วนภูมิภาค ของประเทศไทย.วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.13(1).143-155.
- Bartol, K.M. and Martin D. C. (1991). Management. NewYork: McGraw-Hill, Inc.
- Deming W. Edwards. (1986). Out of the Crisis. London: MIT Press.
- Hoye, R., et al. (2006). Sport Management Principles and applications. India: Cepha Imaging Pvt.
- Masteralexis, L. P., Barr, C. A., & Hums, M. A. (2005). Principles and practice of sport management (2nd ed.). Sudbury, MA: Jones and Bartlett.

คุณสมบัติพิเศษของรถยนต์ Eco car ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของประชากรในกรุงเทพมหานคร

Features of an Eco-Car Affecting to the Decision to Buy an Eco-car in Bangkok.

กัมพล ลิโปบลูย์วงศ์¹และ ศศิประภา พันธนาเสวี²

GumpolLeepaiboonwong¹and SasiprapaPhanthanasaeewee²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณสมบัติพิเศษของรถยนต์ Eco car ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ Eco car ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาถึงความคิดเห็นของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครที่มีต่อคุณสมบัติพิเศษ และเพื่อศึกษาถึงการตัดสินใจซื้อรถยนต์ Eco car ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า 1) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 21-30 ปี มีสถานภาพโสด การศึกษาระดับปริญญาตรี มีอาชีพรับจ้าง/พนักงานบริษัทเอกชน มีรายได้ 30,001-40,000 บาท/เดือน และมีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 4-6 คน 2) ผู้ตอบแบบสอบถามใช้ค่าน้ำมันรถยนต์ส่วนตัวโดยเฉลี่ย 3,001-4,000 บาท/เดือน ใช้รถยนต์ราคามากกว่า 500,000 บาท ตนเองมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ และผ่อนชำระเงินรถยนต์เป็นระยะเวลา 4-6 ปี ใช้รถยนต์ Eco car เป็นคันที่ 1 ขับซึ่งง่ายคล่องตัว มีขนาดเล็กช่วยประหยัดค่าน้ำมันใช้รถยนต์ ไตโยต้า เพราะเป็นยี่ห้อเจ้าตลาด มีความน่าเชื่อถือสูง และใช้งานได้คล่องแคล่ว 3) คุณสมบัติพิเศษของรถยนต์ Eco car มีภาพรวมในระดับมาก และรายด้านในระดับมากที่สุด 4) การตัดสินใจซื้อรถยนต์ Eco car มีภาพรวมในระดับมาก 5) ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า คุณสมบัติพิเศษของรถยนต์ Eco car โดยรวมและทุกด้านส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : รถยนต์,อีโคคาร์, การตัดสินใจซื้อ

Abstract

The purpose of this research is to study the features of Eco car that affects the decision to buy Eco car of consumers in Bangkok. Study the opinions of consumers in Bangkok on the features and the decision to buy an Eco car.

The results of this research are as follows:

1) Most of the respondents are female aged from 21 to 30 years old who have single status and bachelor's degree education. They work as private company employee with average monthly incomes between 30,001-40,000 baht and they have family member's 4-6 people.

¹สาขาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

²รองคณบดีคณะบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยกรุงเทพ

2) Respondents use the average monthly private car fuel cost from 3,001 to 4,000 baht, use a car that is priced more than 500,000 baht. Self-influences the purchasing decision and installment payment for cars within period of 4-6 years, using the Eco car as the first car, easy to drive, compact size, saving fuel consumption costs. They use Toyota cars because Toyota is the popular market brand with highly reliable and use it fluently.

3) The overview of Eco car special features is in high level and each feature in the highest level.

4) The overview of decision to buy an Eco car has a high level.

5) The hypothesis test found that the overall of special features of Eco car and in all aspects affects the purchasing decisions of consumers in Bangkok with statistical significance at the level of 0.05.

Key words: Car, Eco car, Decision

บทนำ

สถานการณ์ภาวะเศรษฐกิจโลกเกิดการเปลี่ยนแปลงส่งผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจในประเทศไทย และส่งผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตของคนไทยหนึ่งนั้นก็คือการปรับขึ้นราคาค่าโดยสารของระบบขนส่งสาธารณะในทุก ๆ ปี ประกอบกับโครงการคืนเงินภาษีสำหรับรถยนต์คันแรกของรัฐบาลในปี พ.ศ. 2555 เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจให้เกิดการใช้จ่าย จึงทำให้เกิดการตัดสินใจที่จะซื้อรถยนต์มาใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทาง และเมื่ออัตราการซื้อรถยนต์ในแต่ละครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้นในทุกๆปี ส่งผลให้การจราจรในกรุงเทพมหานครไม่มีความคล่องตัว เมื่อจำนวนผู้ใช้รถยนต์มากขึ้นทำให้เกิดความต้องการใช้น้ำมันในปริมาณที่สูงขึ้นตามไปด้วย แต่ด้วยราคาน้ำมันที่ปรับตัวสูงขึ้น ทำให้เกิดพฤติกรรมของผู้บริโภคที่ต้องการแสวงหานวัตกรรมใหม่ๆที่เป็นทางเลือกในการประหยัดค่าใช้จ่าย ด้วยเหตุนี้รัฐบาลจึงมีแนวคิดที่จะลดการใช้น้ำมันซึ่งมีความสอดคล้องกับสถานการณ์ลดการใช้พลังงานของโลก เพื่อรักษาสภาพแวดล้อมและการตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคที่ต้องการลดค่าใช้จ่ายด้านราคาน้ำมัน (ธีรพงศ์ เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2558) ส่วนแนวโน้มตลาดรถยนต์ในประเทศไทยปี พ.ศ. 2561 ผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศมีการเติบโตเพิ่มขึ้นที่ 3.9% การส่งเสริมการลงทุนจากภาครัฐและภาคเอกชนทำให้ผู้บริโภคมีความเชื่อมั่น และการแนะนำผลิตภัณฑ์ใหม่จากบริษัทรถยนต์ต่างๆมีส่วนในการกระตุ้นตลาดให้เติบโตได้ แนวโน้มตลาดรถยนต์โดยรวมในประเทศไทยปี พ.ศ. 2561 อยู่ในระดับ 900,000 คัน เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมามีประมาณ 3.4% แบ่งเป็นรถยนต์นั่งเพิ่มขึ้น 1.9% (352,000 คัน) รถเพื่อการพาณิชย์เพิ่มขึ้น 4.3% (548,000 คัน) รถกระบะ 1 ตันรวมรถกระบะดัดแปลงลดลง 0.1% (424,000 คัน) (ประชาชาติธุรกิจ, 2561) ผู้บริโภคมีความสนใจรถยนต์อีโคคาร์เนื่องจากการประหยัดน้ำมัน ด้วยสถานการณ์ราคาน้ำมันที่สูงขึ้นทำให้ผู้บริโภคมีความต้องการใช้เพิ่มขึ้น โดยการประหยัดน้ำมันวิ่งได้ระยะทางเฉลี่ย 20 กม./ลิตร ช่วยให้ผู้บริโภคประหยัดค่าใช้จ่ายการเติมน้ำมันในแต่ละครั้ง จึงทำให้บริษัทรถยนต์ได้นำมาเป็นจุดขายด้านการตลาดในการตัดสินใจซื้อรถยนต์จากสถานการณ์เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ผู้ประกอบได้รับการอนุมัติการลงทุนในโครงการรถยนต์อีโคคาร์จำนวน 6 ราย กำลังการผลิตรวม 685,000 คัน โดยส่วนใหญ่เป็นการผลิตเพื่อการส่งออกไปจำหน่ายทั่วโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

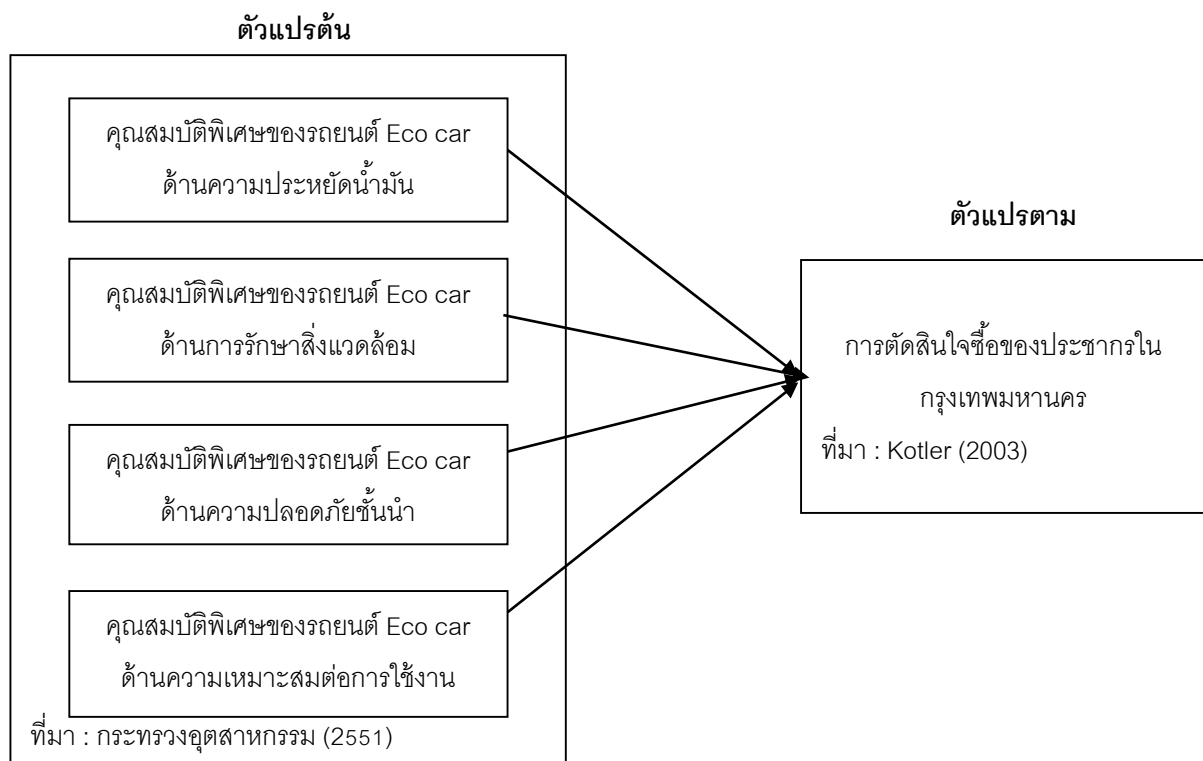
จากข้อมูลการศึกษางานวิจัยในอดีตที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจซื้อรถยนต์ Eco car พบว่า งานวิจัยของ เมวดี บุตรวงศ์นรา (2553) นิตา ดิษฐ์บุญเจริญ (2553) อำนวย พนาคุณากร (2554) ธีรพงศ์ เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2558) และจารุพันธ์ ยาชมภู (2559) ได้มุ่งเน้นศึกษาไปที่ส่วนประสมการตลาดเป็นหลักคือกลยุทธ์ 4P's ซึ่งเป็นกลยุทธ์หนึ่งที่บริษัทรถยนต์นำมาใช้เพื่อทำให้ประสบความสำเร็จทางด้านยอดขายรถยนต์ที่เพิ่มมากขึ้นในทุก ๆ ปี โดยที่ยังไม่พบว่ามีการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องของคุณสมบัติพิเศษของรถยนต์ Eco car ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของประชากรในกรุงเทพมหานครด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงประเด็นทางช่องว่าง ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องดังกล่าวเพราะในปัจจุบันรถยนต์ Eco car แต่ละคันก็มีคุณสมบัติพิเศษที่แตกต่างกันเรื่อง ความประหยัดน้ำมัน การรักษาสีเงาแว่นล้าม ความปลอดภัยขั้นนำ และความเหมาะสมต่อการใช้งาน ซึ่งการศึกษาข้อมูลจากประเด็นดังกล่าวนี้ จะช่วยนำมาซึ่งการแก้ไขและปรับปรุงคุณสมบัติพิเศษของรถยนต์ Eco car ของค่ายรถยนต์ต่าง ๆ ให้ดียิ่งขึ้น ทำให้สามารถกำหนดมาตรฐานใหม่และเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคทั่วไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณสมบัติพิเศษของรถยนต์ Eco car ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ Eco car ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครที่มีต่อคุณสมบัติพิเศษของรถยนต์ Eco car
3. เพื่อศึกษาการตัดสินใจซื้อรถยนต์ Eco car ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นกลุ่มประชากรทุกเพศที่มีอายุ 18-50 ปี ในกรุงเทพมหานครที่เคยซื้อหรือกำลังตัดสินใจซื้อรถยนต์ Eco car โดยใช้โปรแกรม G* Power ในการคำนวณได้จำนวน 230 คน นำมาทดสอบค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.877 ด้วยระดับความเชื่อมั่น 95% และมีความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.05 การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) และสุ่มแบบสะดวก (Convenience Sampling) โดยใช้แบบสอบถามแบบออนไลน์บน facebook page : Eco Car Racing Thailand จนครบจำนวน การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ซึ่งได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับสถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) ใช้การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression) ได้แก่ คุณสมบัติด้านความประหยัดน้ำมันคุณสมบัติด้านการรักษาสีเงาแว่นล้ามคุณสมบัติด้านความปลอดภัยขั้นนำและคุณสมบัติด้านความเหมาะสมต่อการใช้งานมีกรอบแนวคิดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดในงานวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2 และ 3 พบว่า ระดับความคิดเห็นคุณสมบัติพิเศษของรถยนต์ Eco car ภาพรวม ด้านความปลอดภัยขั้นสูงตามมาตรฐานความปลอดภัยของยุโรป ด้านการรักษาสิ่งแวดล้อม ด้านความคล่องตัวสูง ด้านการประหยัดน้ำมันและระดับความคิดเห็นกับการตัดสินใจซื้อรถยนต์ Eco car มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 ดังตารางที่ 1 และ 2

ตารางที่ 1 คุณสมบัติพิเศษของรถยนต์ Eco car ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของประชากรในกรุงเทพมหานคร

ตัวแปร	การตัดสินใจซื้อรถยนต์ Eco car				
	B	Std.	Beta	T	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	0.362	0.156		2.323	0.021
คุณสมบัติพิเศษของรถยนต์ Eco car	0.925	0.038	0.848	24.185	0.000

$$R = 0.848 \quad R^2 = 0.720 \quad SEE = 0.2699 \quad F = 584.934 \quad \text{Sig.} = 0.000$$

จากตารางที่ 1 คุณสมบัติพิเศษของรถยนต์ Eco car ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของประชากรในกรุงเทพมหานคร ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 มีปัจจัยในการพยากรณ์ 72.0%

ตารางที่ 2 แสดงค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเชิงพหุ และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานระหว่าง คุณสมบัติพิเศษของรถยนต์ Eco car ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของประชากรในกรุงเทพมหานคร

ตัวแปร	การตัดสินใจซื้อรถยนต์ Eco car				
	B	Std.	Beta	T	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	.230	.155		1.477	.141
ด้านการประหยัดน้ำมัน	.250	.042	.299	5.897	.000
ด้านการรักษาสิ่งแวดล้อม	.121	.042	.147	2.877	.004
ด้านความปลอดภัยขั้นนำ	.212	.041	.228	5.187	.000
ด้านความเหมาะสมต่อการใช้งาน	.376	.039	.396	9.703	.000

$$R = 0.862 \quad R^2 = 0.742 \quad SEE = 0.261 \quad F = 161.939 \quad Sig. = 0.000$$

จากตารางที่ 2 คุณสมบัติพิเศษของรถยนต์ Eco car ด้านการประหยัดน้ำมัน ด้านการรักษาสิ่งแวดล้อม ด้านความปลอดภัยขั้นนำ และด้านความคล่องตัวสูงที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 มีปัจจัยในการพยากรณ์ 74.2%

สรุปและอภิปรายผล

ผลการศึกษาที่สรุปว่า คุณสมบัติพิเศษของรถยนต์ Eco car ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของประชากรในกรุงเทพมหานครทั้งนี้เพราะคุณสมบัติพิเศษของรถยนต์ Eco car ด้านความปลอดภัยขั้นนำตามมาตรฐานความปลอดภัยของยุโรป ได้แก่ การป้องกันก่อนเกิดอุบัติเหตุให้กับผู้ขับขี่ โดยอย่างน้อยต้องมีระบบห้ามล้อแบบป้องกันการล็อก และมีการติดตั้งระบบควบคุมเสถียรภาพแบบอิเล็กทรอนิกส์ ทำให้รู้สึกไว้วางใจกับระบบความปลอดภัยนี้ของรถยนต์ Eco car ด้านการรักษาสิ่งแวดล้อม ได้แก่ รถยนต์ Eco car เป็นรถยนต์ที่ก่อให้เกิดมลพิษต่ำ โดยผ่านตามเกณฑ์มาตรฐาน UNECE หรือ Euro 4 ช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม ทำให้สามารถช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมของโลกได้ในทางอ้อมด้านความคล่องตัวสูง ได้แก่ ขนาดตัวถังที่เล็กของรถยนต์ Eco car ทำให้สามารถจอดรถในพื้นที่จำกัด จึงส่งผลให้จอดรถได้ง่ายและลดความเสี่ยงในการเบียดเสียดกับรถยนต์คันอื่นที่จอดและด้านการประหยัดน้ำมัน ได้แก่ การใช้วัสดุในการผลิตที่มีประสิทธิภาพ มีน้ำหนักเบาแต่แข็งแรง ทำให้สามารถลดการสิ้นเปลืองเชื้อเพลิงได้มากกว่ารถยนต์ประเภทอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา การรับรู้ด้านสิ่งแวดล้อมและการทำกิจกรรมทางสังคมเพื่อสิ่งแวดล้อมของธุรกิจที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์อีโคคาร์ (Eco Car) ของประชากรในจังหวัดกรุงเทพมหานครและสมุทรปราการ ของจันทร์ พันธุ์ภักดีวงศ์ (2559) พบว่าการรับรู้ด้านสิ่งแวดล้อม การรับรู้ผลกระทบของสิ่งแวดล้อมต่อธุรกิจ และการทำกิจกรรมทางสังคมเพื่อสิ่งแวดล้อมของธุรกิจ การดำเนินธุรกิจให้สอดคล้องกับสังคมด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์อีโคคาร์ของประชากรในจังหวัดกรุงเทพมหานครและสมุทรปราการอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05

จากผลการวิจัยพบว่า ด้านการประหยัดน้ำมันส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครทั้งนี้เป็นเพราะว่าการใช้วัสดุในการผลิตที่มีประสิทธิภาพ มีน้ำหนักเบาแต่แข็งแรง ทำให้สามารถลดการสิ้นเปลืองเชื้อเพลิงได้มากกว่ารถยนต์ประเภทอื่นๆ อัตราการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงไม่เกิน 5 ลิตรต่อ 100 กิโลเมตร ทำให้สามารถประหยัด

ค่าใช้จ่ายในการเดินทางได้เครื่องยนต์เบนซินมีความจุไม่เกิน 1.3 ลิตรและดีเซลมีความจุไม่เกิน 1.4 ลิตร ด้วยเครื่องยนต์ที่มีขนาดเล็ก ทำให้ท่านรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยลดการเกิดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์และรถยนต์ Eco car ที่ใช้น้ำมันเบนซินน้ำมันแก๊สโซฮอล์ และน้ำมันดีเซล ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้ออีโคคาร์ของประชากรในเขตพื้นที่ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ของอัญชลี พลະສາ (2558) พบว่า ค่าเฉลี่ยของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการซื้ออีโคคาร์คือ ความประหยัดน้ำมัน การรักษาสีเงา ความปลอดภัย ความเหมาะสมต่อการใช้งาน ค่าบำรุงรักษาต่ำ ต้นทุนความเป็นเจ้าของต่ำและความคล่องตัวสูง จะมีค่าเฉลี่ยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้ออีโคคาร์แต่ละยี่ห้อไม่แตกต่างกัน

ด้านการรักษาสีเงาส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครทั้งนี้เป็นเพราะว่ารถยนต์ Eco car เป็นรถยนต์ที่ก่อให้เกิดมลพิษต่ำ โดยผ่านตามเกณฑ์มาตรฐาน UNECE หรือ Euro 4 ช่วยรักษาสีเงา ล้างทำความสะอาด ทำให้สามารถช่วยรักษาสีเงาของโลกได้ในทางอ้อม โดยรถยนต์ Eco car จะปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์น้อยกว่า 120 กรัมต่อระยะทาง 1 กิโลเมตร ทำให้สามารถลดมลพิษในอากาศได้มากกว่ารถยนต์ประเภทอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับ ปัจจัยการตลาด การรับรู้และทัศนคติที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ รถยนต์อีโคคาร์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ของณัฐธาดา นาวิวงศ์ (2556) พบว่าปัจจัยการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค การรับรู้ด้านผลิตภัณฑ์และราคามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค และทัศนคติด้านความรู้ ความเข้าใจและความรู้สึกชอบมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์อีโคคาร์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

ด้านความปลอดภัยขึ้นนำส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครทั้งนี้เป็นเพราะว่ารถยนต์ Eco car มีคุณสมบัติด้านความปลอดภัยเชิงป้องกันก่อนเกิดอุบัติเหตุให้กับผู้ขับขี่ โดยอย่างน้อยต้องมีระบบห้ามล้อแบบป้องกันการล็อก และติดตั้งระบบควบคุมเสถียรภาพแบบอิเล็กทรอนิกส์ ทำให้รู้สึกไว้วางใจกับระบบความปลอดภัยนี้การใช้วัสดุในการประกอบโครงสร้างของรถยนต์ Eco car ได้มาตรฐานของยุโรป ทำให้มีความมั่นใจในคุณภาพของรถยนต์ Eco car รถยนต์ Eco car คือผ่านมาตรฐาน ความปลอดภัยของยานยนต์ในเรื่องการปกป้องผู้โดยสารจากการชนด้านหน้าและด้านข้าง (UNECE 94, 95) และรถยนต์ Eco car มีความทันสมัยและเน้นความปลอดภัยมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ สุมล ศุภนิมิตกุล (2556) เพราะการรับรู้ข้อมูลด้านผลิตภัณฑ์ การรับรู้ข้อมูลด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และการรับรู้ข้อมูลด้านการส่งเสริมการตลาดมีอิทธิพลต่อทัศนคติที่มีต่อรถยนต์อีโคคาร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และการรับรู้ข้อมูลด้านผลิตภัณฑ์ การรับรู้ข้อมูลด้านราคา และทัศนคติที่มีต่อรถยนต์อีโคคาร์มีอิทธิพลต่อแนวโน้มการตัดสินใจซื้อรถยนต์อีโคคาร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยที่ปัจจัยทั้งหมดสามารถทำนายแนวโน้มการตัดสินใจซื้อรถยนต์อีโคคาร์ของกลุ่มตัวอย่างได้ร้อยละ 55

ด้านความเหมาะสมต่อการใช้งานส่งผลต่อการใช้งานส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครทั้งนี้เป็นเพราะว่าขนาดตัวถังที่เล็กของรถยนต์ Eco car ทำให้สามารถจอดรถในพื้นที่ที่จำกัด ทำให้จอดรถได้ง่ายและลดความเสี่ยงในการเบียดเสียดกับรถยนต์คันอื่นที่จอดอยู่ และสามารถขับเข้าไปตามซอยแคบ ง่ายต่อการเปลี่ยนช่องทางการขับขี่ จึงสะดวกต่อการใช้งานในชีวิตประจำวัน เหมาะสมกับการใช้งานภายในตัวเมืองกรุงเทพมหานคร ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ สิริกร แสงชัยนาท (2556) เพราะผู้บริโภคเลือกซื้อรถยนต์อีโค คาร์ เพราะประหยัดน้ำมันมากที่สุด ประกอบกับผู้ประกอบการในปัจจุบันมีข้อเสนอต่างๆ ที่กระตุ้นผู้บริโภคให้เกิดการซื้อเพิ่มขึ้น โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะซื้อด้วยวิธีผ่อนชำระ และตัดสินใจซื้อรถยนต์ด้วยตัวเอง จากการศึกษาวิจัยทำให้ทราบ

ว่าปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางด้านการตลาด ทุกด้านมีความสำคัญต่อพฤติกรรมในการซื้อรถยนต์อีโค คาร์ ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1. นักการตลาดควรนำเสนอให้ลูกค้าทราบถึงคุณสมบัติพิเศษของรถยนต์ Eco car ทั้งด้านระบบความปลอดภัย เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การได้รับมาตรฐานชั้นนำระดับโลก การประหยัดน้ำมันแล้วเพิ่มเติมด้วยการนำเสนออุปสงค์ทั้งภายนอกและภายใน ของรถยนต์ Eco car ที่มีความสวยงาม และสิ่งอำนวยความสะดวกภายในรถ เพื่อเป็นการกระตุ้นการตัดสินใจซื้อรถยนต์ Eco car มากขึ้น

2. ด้านการประหยัดน้ำมัน ผู้ประกอบการควรมีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับรถยนต์ Eco car ในการประหยัดน้ำมันสูงเฉลี่ย 20 กิโลเมตรต่อลิตร มีการนำเทคโนโลยีใหม่มาพัฒนาให้รถยนต์ให้ประหยัดน้ำมันที่มากขึ้นหรือทดแทนน้ำมันบางส่วน เพื่อให้ก้าวทันความเปลี่ยนแปลงของความต้องการของลูกค้าในอนาคตได้

3. ด้านการรักษาสิ่งแวดล้อม ผู้ประกอบการควรนำเสนอว่าการใช้รถยนต์ Eco car นั้นเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และมลพิษที่ออกมาปริมาณที่ต่ำ และเป็นพลังงานสะอาด เพื่อตอบสนองผู้บริโภคในปัจจุบันที่ให้ความสำคัญทางด้านสิ่งแวดล้อม ทำให้ผู้บริโภคเห็นว่าผู้ประกอบการมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมมีคุณค่า

4. ด้านความปลอดภัยชั้นนำ ผู้ประกอบการนำเสนอได้รับมาตรฐานด้านความปลอดภัยระดับโลก เชิงป้องกันก่อนเกิดอุบัติเหตุให้กับผู้ขับขี่ โดยมีระบบห้ามล้อแบบป้องกันการล็อก และติดตั้งระบบควบคุมเสถียรภาพแบบอิเล็กทรอนิกส์ ทำให้ผู้บริโภคมั่นใจในการใช้รถยนต์ Eco car

5. ด้านความเหมาะสมต่อการใช้งาน ผู้ประกอบการนำเสนออุปสงค์ของรถยนต์ Eco car จอดรถในพื้นที่ที่จำกัด ทำให้จอดได้ง่ายและลดความเสี่ยงในการเบียดเสียดกับรถยนต์คันอื่น สะดวกต่อการใช้งานในชีวิตประจำวัน รวมถึงเหมาะสมกับการใช้งานภายในตัวเมืองกรุงเทพมหานครที่มีพื้นที่จำกัด

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

1. แนะนำให้ทำการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มอื่น ๆ เพราะงานวิจัยนี้การสำรวจเฉพาะกลุ่มผู้ใช้รถยนต์ Eco car เท่านั้นในการวิจัยสำรวจครั้งต่อไป จะได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ตรงกับกลุ่มเป้าหมายมากที่สุด

2. แนะนำให้ทำการศึกษาในสถานที่แตกต่างกัน เพราะในงานวิจัยครั้งนี้ศึกษาแต่ในกรุงเทพมหานครเท่านั้นในการวิจัยสำรวจครั้งต่อไปควรมีการศึกษาในจังหวัดอื่นๆด้วย เช่น นนทบุรี สมุทรปราการ เป็นต้น เพื่อให้มีความครอบคลุมของข้อมูล

3. แนะนำให้มีการศึกษาเชิงคุณภาพเพิ่มเติม เพราะในงานวิจัยนี้ศึกษาเพียงเชิงปริมาณ หากทำการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการสำรวจความคิดเห็นเชิงคุณภาพ เพื่อสอบถามข้อมูลเชิงลึกที่แบบสอบถามทั่วไปไม่สามารถเก็บข้อมูลได้

4. แนะนำให้มีการศึกษาตัวแปรต้นอื่นที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม และปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจมีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจซื้อรถยนต์อีโคคาร์ เช่น การรับรู้ข่าวสารในช่องทางใดบนสื่อออนไลน์มากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). ECO Car รถประหยัดพลังงาน. สืบค้นเมื่อ 30 เมษายน 2563, จาก <https://www.Moe.go.th/eco-car-รถประหยัดพลังงาน>
- มอเดอริง. (2561, 16 มกราคม). “โตโยต้า” ลั่นขอขาย 3 แสนคัน ยอมรับพลาดเป้า ปีที่แล้วขายแค่ 2.4 แสนคัน. ประชาชาติธุรกิจ, สืบค้นเมื่อ 30 เมษายน 2563, จาก <https://www.prachachat.net/motoring/news-102040>
- Thailand Automotive Institute. (2560, 31 มกราคม). ECO Sticker กับ ความปลอดภัย [วีดิทัศน์].
- กัญจน์กาศ ยิ่งชล. (2559). นวัตกรรมของอุตสาหกรรมยานยนต์ในระดับ SMEs. สืบค้นเมื่อ 30 เมษายน 2563, จาก http://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2016/TU_2016_5802031343_5215_4114.pdf
- จันทร พันธุ์ภักดิ์วงษ์. (2557). การรับรู้ด้านสิ่งแวดล้อมและการทำกิจกรรมทางสังคมเพื่อสิ่งแวดล้อมของธุรกิจที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์อีโคคาร์ (Eco Car) ของประชากรในจังหวัดกรุงเทพมหานครและสมุทรปราการ. สืบค้นเมื่อ 30 เมษายน 2563, จาก <http://dspace.bu.ac.th/bitstream/123456789/1963/1/Jantorn.panp.pdf>
- จารุพันธ์ ยาชมณ. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์ขนาดไม่เกิน 1,500 ซีซี. สืบค้นเมื่อ 30 เมษายน 2563, จาก http://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2016/TU_2016_5802030121_5812_4250.pdf
- ณัฐมาน นาวิวงศ์. (2558). ปัจจัยการตลาด การรับรู้ และทัศนคติที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์อีโค คาร์ ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร. EAU HERITAGE JOURNAL Social Science and Humanity, 5(1), หน้า 264.
- ธีรพงศ์ เทพหัสดิน ณ อยุธยา. (2558). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ (Eco-Cars) ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร. สืบค้นเมื่อ 30 เมษายน 2563, จาก http://econ.eco.ku.ac.th/2016/is/IS%205714.pdf?fbclid=IwAR3tDw4LLlclL7vpZOwaQkGI09rqM5Qxx772NIAg16C_yj8xbYMk53FZDk5c
- นิตา ดิษฐ์บุญเชิญ. (2553). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อรถยนต์อีโค คาร์ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร. สืบค้นเมื่อ 30 เมษายน 2563, จาก http://thesis.swu.ac.th/swuthesis/Man/Nita_D.pdf
- สิริกกร แสนชัยนาท. (2556). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ประหยัดพลังงานมาตรฐานสากล (Eco car) ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร. สืบค้นเมื่อ 30 เมษายน 2563, จาก http://www.research-system.siam.edu/images/independent/FACTORS_AFFECTING_CONSUMERS_BUYING_BEHAVIOR_OF_ECO_CAR_IN_BANGKOK/%E0%B8%9B%E0%B8%81.pdf
- สุมล ศุภนิมิตกุล. (2556). การรับรู้และทัศนคติที่มีผลต่อแนวโน้มการตัดสินใจซื้อรถยนต์อีโคคาร์ของผู้บริโภคในเขตจังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุชาดา พาสิทธิ์. (2558). ความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาดบริการในการเลือกซื้อรถยนต์อีโคคาร์ของประชาชนในจังหวัดปทุมธานี. สืบค้นเมื่อ 30 เมษายน 2563, จาก http://grad.vru.ac.th/Database_thesis/thesis/file_pdf/Abstract_5d58caffb5140.pdf

- ราช ศิริวัฒน์. (2560). ทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อ. สืบค้นเมื่อ 30 เมษายน 2563, จาก <https://doctemple.wordpress.com/2017/01/25/ทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อ/>
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. (2558). ECO CAR รุ่น 2. ส่งเสริมการลงทุน, 26(3), 6. สืบค้นเมื่อ 30 เมษายน 2563, จาก http://www.boi.go.th/upload/content/BOI_March58_93611.pdf
- อัญชลี พลสาร. (2558). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้ออีโคคาร์ของประชากรในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี. สืบค้นเมื่อ 30 เมษายน 2563, จาก http://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/56710078.pdf
- อำนาจ พนาคุณากร. (2554). การศึกษาปัจจัยแวดล้อมในการดำรงชีวิตที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ Eco-Car ในเขตกรุงเทพมหานคร. สืบค้นเมื่อ 30 เมษายน 2563, จาก http://dspace.bu.ac.th/bitstream/123456789/917/1/aumnart_pana.pdf
- เมวดี บุตรวงศ์นรา. (2553). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์อีโคคาร์ในสถานการณ์น้ำมันแพงของผู้บริโภคในจังหวัดนครราชสีมา. สืบค้นเมื่อ 30 เมษายน 2563, จาก <http://narinet.sut.ac.th:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/321/ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์อีโคคาร์ในสถานการณ์น้ำมันแพงของผู้บริโภค%20ในจังหวัดนครราชสีมา.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- แคเรีย ภูพันธ์. (2551). ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์โตโยต้า นิว วิออลส ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. สืบค้นเมื่อ 30 เมษายน 2563, จาก http://thesis.swu.ac.th/swuthesis/Mark/Careeya_B.pdf
- HITESH MEHTA. (2015). FACTORS AFFECTING CONSUMER PURCHASING DECISION IN KENYA'S MOTOR INDUSTRY: CASE OF TOYOTA KENYA CUSTOMERS. Retrieved April 30, 2020, from http://erepo.usiu.ac.ke/bitstream/handle/11732/588/Hitesh_final%202015%20.pdf?sequence=4&isAllowed=y
- Xiangyu Wu, Yi Zheng. (2016). Social factors that influence consumers' decisions when buying second-hand cars in China—Based on EKB model. Retrieved April 30, 2020, from <http://www.diva.portal.se/smash/get/diva2:937516/FULLTEXT01.pdf>

การโฆษณาโดยใช้บุคคลที่มีชื่อเสียง ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาแบรนด์ไนกี้ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

Celebrity Endorsement in Advertising has affects the Consumer Making Purchase Decision of Nike Sports Shoes Brand in Bangkok Area

ขวัญชนก พะลัง¹ และ ผศ.ดร.ศศิประภา พันธนาเสวี²
Kwanchanok Phalang¹ and Asst.Prof. Ph.D Sasiprapa Phanthanasaewee²

บทคัดย่อ

วิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาถึงความมีอิทธิพลของการโฆษณาโดยใช้บุคคลที่มีชื่อเสียงที่มีต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาแบรนด์ไนกี้ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร 2) ศึกษาถึงการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาแบรนด์ไนกี้ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร 3) ศึกษาถึงความคิดเห็นของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อการโฆษณาโดยใช้บุคคลที่มีชื่อเสียงในการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาแบรนด์ไนกี้ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งแบบสอบถามได้ผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาและความเชื่อมั่นด้วยวิธีครอนบาค กับกลุ่มตัวอย่างทดลองจำนวน 40 คน ได้ระดับความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.972 และใช้แจกจริงกับกลุ่มผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครที่เคยเห็นโฆษณาและเคยสวมใส่รองเท้ากีฬาไนกี้ จำนวน 400 คน ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นคือ สถิติเชิงพรรณนา ซึ่งได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอ้างอิงที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐานคือการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ ผลการศึกษาพบว่า การโฆษณาโดยใช้บุคคลที่มีชื่อเสียง ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยด้านความดึงดูดใจ, ความไว้วางใจ, ความชำนาญเชี่ยวชาญ และความเคารพ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาแบรนด์ไนกี้ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับที่ 0.05 ส่วนความเหมือนกับกลุ่มเป้าหมาย ไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาแบรนด์ไนกี้ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

คำสำคัญ: การโฆษณาโดยใช้บุคคลที่มีชื่อเสียง, การตัดสินใจซื้อ, รองเท้ากีฬาแบรนด์ไนกี้

Abstract

The purpose of this study was for three main reasons. 1) Study the influence of advertising by famous people on the purchase of Nike brand sports shoes by consumers in Bangkok. 2) Study the decision to buy Nike brand sports shoes from consumers in Bangkok. 3) Study about an effects influence of advertising by celebrity on the purchase of Nike brand sports shoes, consumers in Bangkok. By using questionnaires as a tool for data collection this questionnaire has been validated for content validity and confidence in by Cronbach. With a sample of 40 people with a confidence of level 0.972 and actually used

¹ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ กรุงเทพฯ 10110 ประเทศไทย
Faculty of Business administration, Bangkok University, Bangkok 10110, Thailand.

² คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ กรุงเทพฯ 10110 ประเทศไทย
Faculty of Business administration, Bangkok University, Bangkok 10110, Thailand.

distribution with consumers in Bangkok who bought 400 brands Nike sports shoes. The statistics used in the initial data analysis were Descriptive statistics, Include the average, percentage, standard deviation and the reference statistics used in the hypothesis testing is the multiple regression analysis. It was found that Advertising by celebrity who influence the decision it consists of attractiveness, trust, expertise, and respect they're influencing the decision to buy Nike brand sports shoes among consumers in Bangkok significantly at level 0.05 As for the similarity with the target group does not influence the decision to buy Nike brand sports shoes of consumers in Bangkok significantly.

Keyword: Advertising by celebrity, Customer's Decision, Nike brand sports shoes

บทนำ

เนื่องจากสภาพการแข่งขันในปัจจุบันตลาดรองเท้ามีอัตราการเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 15-30 ต่อปี จากในอดีตที่เป็นตลาดเฉพาะ (Niche) ปัจจุบันกลายเป็นตลาดกระแสหลัก (Mainstream) อีกทั้งเศรษฐกิจก็แทบไม่ได้ส่งผลกระทบต่อกำลังซื้อของลูกค้าตั้งแต่ราคาหลักพันจนถึงหลักหมื่นบาท การที่ตลาดรองเท้ากีฬาเติบโตอย่างต่อเนื่อง นับเป็นปัจจัยบวกให้ตลาด ผลิตภัณฑ์ดูแลรองเท้าและเครื่องหนังเติบโตตามอย่างเห็นได้ชัด (บริษัท มาร์เก็ตเรียร์ จำกัด, 2562) หนึ่งในกลยุทธ์ที่ได้รับความนิยมจากกลุ่มผู้บริโภค คือ โฆษณาเป็นการสื่อสารที่สำคัญมากที่สุด เพื่อสร้างการรับรู้ เสริมสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้บริโภคถึงประโยชน์และความโดดเด่นของรองเท้ากีฬา (ณัฐวิทย์ เจิมแป้น, 2560) ตลาดโฆษณาในปี 2562 นั้นมีการนำสื่อ Social media เข้ามาช่วยในการโฆษณา ซึ่งทำให้การตลาดเติบโตขึ้น ร้อยละ 20 อยู่ที่ 17,000 ล้านบาทของการลงทุนด้านโฆษณาที่จะใช้จ่ายถึง 91,000 ล้านบาท ในปี 2562 โดยจะเห็นการเติบโตอยู่ที่ ร้อยละ 5 จากปี 2561 รองลงมาปัจจัยหลักของการเติบโตยังมาจากทีวี, ออนไลน์ และสื่อออนไลน์ (Out of Home) การเติบโตดังกล่าวจาก 87,000 ล้านบาท ปี 2561 เพิ่มขึ้นเป็น 91,000 ล้านบาท ปี 2562 ปัจจัยหลักๆ มาจากการเติบโตของสื่อออนไลน์ที่เติบโตขึ้นอีก ร้อยละ 20 ซึ่งเป็นการโตต่อเนื่องจากปีที่แล้วที่โตเกือบ ร้อยละ 20 เช่นกัน ส่วนสื่อออนไลน์ (Out of Home) ประมาณ ร้อยละ 10 หรือคิดเป็นเงิน 12,000 ล้านบาท (บริษัท มาร์เก็ตเรียร์ จำกัด, 2562)

ในยุคดิจิทัลไทยแลนด์ (ยุคดิจิทัล 4.0) ที่พฤติกรรมผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว แบนด์รองเท้ากีฬาต่างมีกลยุทธ์ที่มีความแตกต่างกันออกไป ความเคลื่อนไหวในธุรกิจรองเท้าและอุปกรณ์กีฬากลับมาที่มีการแข่งขันที่สูงและรุนแรงเพิ่มมากขึ้น เมื่อ Adidas ซึ่งเป็นผู้ประกอบการรายใหญ่ของอุตสาหกรรมรองเท้าในเยอรมนี จากรายงานผลประกอบการไตรมาสแรกประจำปี 2560 โดยกำไรสุทธิของบริษัทเพิ่มขึ้นถึง ร้อยละ 30 จากยอดขายที่เพิ่มขึ้น ร้อยละ 19 ซึ่งตลาดอเมริกาเหนือขยายตัวอย่างแข็งแกร่งที่สุดสำหรับ Adidas โดยทำกำไร 31% ซึ่ง Adidas เริ่มด้วยการผลิตรองเท้าฟุตบอล และประสบความสำเร็จจากรองเท้าวิ่งรุ่นบอสท์ เมื่อปี 2559 เดือนตุลาคม ประธานเจ้าหน้าที่บริหาร (CEO) แคลสพาร์ รอร์สเต็ด แก่แนวทาง Adidas ให้เป็นรองเท้ากีฬาแฟชั่นให้เทียบเท่ากับแบรนด์คู่แข่งอย่าง Nike จากสหรัฐฯ โดย Adidas ทดลองนำรองเท้ารุ่นซูเปอร์สตาร์ ที่มีความโด่งดังในช่วงปี 1980 ทำให้รองเท้ารุ่นซูเปอร์สตาร์ในปัจจุบันนั้นขายดีที่สุด ส่งผลให้ Adidas สามารถแย่งส่วนแบ่งทางการตลาดจาก Nike ได้สำเร็จ ทำให้ Nike มียอดขายรองเท้ากีฬาในอเมริกาเหนือเพิ่มขึ้นเพียง ร้อยละ 3 เท่านั้น ทั้งนี้การลงทุนขยายช่องทางจำหน่ายออนไลน์ เป็นอีกหนึ่งในความสำเร็จของ Adidas ที่มียอดขายออนไลน์เพิ่มขึ้นถึง ร้อยละ 53

โดยการวางแผนนำนวัตกรรมมาเป็นตัวช่วยพร้อมทั้งวางกลยุทธ์เพิ่มยอดขายผ่านระบบ E-commerce ภายในปี 2563 ส่วนด้าน Nike ได้มีการปรับกลยุทธ์ทางการตลาดแบบใหม่และเข้าร่วมในการลงทุน เช่น นวัตกรรม ชีพพลายเซน และการจัดจำหน่าย โดยตั้งยอดขายผ่านระบบ E-commerce ประมาณ 2.42 แสนล้านบาท ภายในปี 2563 มีการพัฒนาสินค้าประกอบกับการจัดส่งที่รวดเร็วไปยังผู้บริโภค และพัฒนาระบบในกี เอ็กซ์เพรส เคน ที่ปรับเปลี่ยนรูปแบบสินค้าได้ทันท่วงที เพื่อรองรับความต้องการของผู้บริโภคและการจัดส่งได้อย่างรวดเร็ว สิ่งที่สำคัญ Nike เน้นจ้างนักกีฬาต่างมาลงโฆษณาผ่านสื่อสิ่งพิมพ์หรือโทรทัศน์ (หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์, 2560) เน้นการโฆษณาสร้างแบรนด์อย่างจริงจังและโปร่งใส แบบตรงไปตรงมาเป็นกระแสที่เกิดขึ้นมาก มีโฆษณาจำนวนมากที่สร้างคุณค่าแบรนด์บนความจริง จะเห็นได้ว่าในปี 2560 ในประเทศไทย Nike ช่วยส่งเสริมโครงการวิ่ง ตู่น บอด้ส์แลม ทำให้เกิดกระแสหลายด้านว่ามองเป็นการโปรโมทขายรองเท้าหรือมองเป็นเรื่องปกติที่ดี จากการประเมินในภาพรวมสรุปได้ว่าการส่งเสริมของ Nike นั้นต้องยอมรับว่าได้ประโยชน์จากการสนับสนุนการวิ่งของตูนอย่างเต็มที่ เพราะการที่ตูนออกสื่อต่างๆ ทำให้ Nike เป็นที่จับตามองของคนไทยที่ได้รับรู้ถึงนวัตกรรมของ Nike อย่างชัดเจน (เว็บไซต์ Thumbsup team, 2560)

จะเห็นได้ว่าแบรนด์ในกี เป็นแบรนด์ที่ได้นำกลยุทธ์การโฆษณาใช้คนมีชื่อเสียงเข้ามาในการดำเนินธุรกิจอย่างต่อเนื่อง จึงเป็นเหตุผลหลักที่ผู้วิจัยจะศึกษาเพิ่มเติมเรื่องกลยุทธ์ด้านการโฆษณาโดยใช้บุคคลที่มีชื่อเสียง ว่าจะมีอิทธิพลต่อการซื้อรองเท้ากีฬาก็ว่าแบรนด์ในกีได้หรือไม่ โดยศึกษาข้อมูลจากงานวิจัยกับประเด็นดังกล่าวว่ามีอิทธิพลต่อการซื้อรองเท้ากีฬาก็ว่า พบว่างานวิจัยส่วนใหญ่เน้นที่จะศึกษาด้านภาพลักษณ์ คุณค่า และความภักดีในตราสินค้า ยกตัวอย่างเช่น การศึกษาด้านความคาดหวังในองค์ประกอบของผลิตภัณฑ์ งานวิจัย ชฎาพร อรชุน (2558) พบว่า ด้านคุณค่าและด้านการให้บริการอื่นๆ ถือเป็นปัจจัยหลักที่คาดหวังมากที่สุดของผู้บริโภคส่งผลในการซื้อ มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรिता สุภาพันธ์ (2559) และงานวิจัย วุฒิกกร ตุลาพันธ์ (2560) ตรงที่คุณค่าในตราด้านการเชื่อมโยง มีผลในการซื้อรองเท้ากีฬาก็ว่า ขณะที่ด้านการรู้จักและด้านการรู้ถึงคุณภาพ ไม่มีผลในการซื้อรองเท้ากีฬาก็ว่า และมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธันวาทพล จันทร์จีน (2560) ในเรื่องของภาพลักษณ์และค่านิยมมีผลในการซื้อรองเท้ากีฬาก็ว่า สุดท้ายงานวิจัย อนุชา ลังสุย (2561) พบว่าความภักดี ความพึงพอใจ และการรู้ถึงคุณภาพสินค้า มีผลต่อการตัดสินใจเลือกรองเท้ากีฬาก็ว่าเช่นเดียวกัน เหตุผลดังกล่าวข้างต้น เนื่องจากการโฆษณาที่ใช้คนโด่งดังในประเทศไทยไม่ค่อยมีงานวิจัยในเรื่องนี้และไม่มีการศึกษาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นผู้ทำวิจัยจึงได้ศึกษาในประเด็น “การโฆษณาโดยใช้บุคคลที่มีชื่อเสียงมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาก็ว่าแบรนด์ในกีของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร” เพื่อให้ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ในการจัดการเรื่องการตลาด การวางแผน การโฆษณา ให้เข้าถึงกลุ่มคนตามลักษณะทางสังคมที่หลากหลาย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาถึงความมีอิทธิพลของการโฆษณาโดยใช้บุคคลที่มีชื่อเสียงที่มีต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาก็ว่าแบรนด์ในกีของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาถึงการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาก็ว่าแบรนด์ในกีของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาถึงความคิดเห็นของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อการโฆษณาโดยใช้บุคคลที่มีชื่อเสียงในการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาก็ว่าแบรนด์ในกี

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้หญิงและผู้ชาย มีอายุระหว่าง 21 – 60 ปี อยู่ในเขตกรุงเทพฯ เนื่องจากเป็นกลุ่มเป้าหมายของสินค้าซึ่งบริษัทกำหนดไว้ และเป็นวัยที่มีกำลังซื้อชားก่อให้เกิดผลผลิตทางด้านเศรษฐกิจเขตกรุงเทพฯ (กรมการปกครอง, 2561) จำนวน 5,676,648 คน (ระบบสถิติทางการทะเบียน, 2561) และเป็นผู้บริโภคที่เคยใช้หรือเห็นโฆษณาในครั้งโดยใช้บุคคลที่มีชื่อเสียงในเขตกรุงเทพมหานคร เนื่องจากผู้วิจัยไม่รู้จำนวนผู้บริโภคที่แน่ชัด จึงใช้สูตรเพื่อคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยคำนวณสูตร Yamane (1967) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้กำหนดไว้ที่ร้อยละ 0.05 ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างที่สามารถเชื่อถือได้จำนวน 400 ตัวอย่าง

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 400 คน โดยจัดแบ่งตัวอย่างกลุ่มย่อยใช้เกณฑ์เขตการปกครองในกรุงเทพมหานคร ทั้งหมด 50 เขต เพื่อให้ได้จำนวนของกลุ่มตัวอย่างแต่ละเขตเป็นไปตามสัดส่วนของจำนวนประชากรในเขตนั้นๆ โดยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามโควตา ดังนั้น ผู้วิจัยทำการแจกแบบสอบถามแก่ ประชากรกลุ่มตัวอย่างตามอาคารสถานที่ ห้างสรรพสินค้า ตลาดสด ในเขตต่างๆ 50 เขต ซึ่งเป็นประชากรกลุ่มเป้าหมายที่จะศึกษาโดยนำแบบสอบถามให้โดยตรงด้วยตนเอง พร้อมชี้แจงรายละเอียดและวัตถุประสงค์ของแบบสอบถามพร้อมเปิดโอกาสให้ทำแบบสอบถามอย่างอิสระ ทั้งหมด 400 ชุด สามารถเก็บคืนและตรวจสอบความสมบูรณ์ได้ทั้งหมด 400 ชุด คิดเป็น 100%

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 5 ส่วน สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ส่วนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปเป็นคำถามปลายเปิด แบบให้เลือกตอบจำนวน 6 ข้อ มี 2 ประเภท ได้แก่ ระดับการวัดข้อมูลประเภทนามบัญญัติ คือ เพศ สถานภาพ และอาชีพ ส่วนระดับการวัดข้อมูลประเภทเรียงลำดับ คือ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ส่วนที่ 2 เกี่ยวกับพฤติกรรมกรรับรู้การส่งเสริมทางการตลาดของรองเท้านักกีฬาแบรนด์ไนกี้ ผ่านบุคคลที่มีชื่อเสียง (พรีเซนเตอร์) ได้แก่ บุคคลที่มีชื่อเสียงที่เคยแสดงโฆษณา ช่วงเวลาที่เคยเห็นโฆษณาของแบรนด์ไนกี้ ความถี่ในการรับชมโฆษณา เป็นต้น เป็นคำถามปลายปิด จำนวน 9 ข้อ

ส่วนที่ 3 เกี่ยวกับปัจจัยการโฆษณาโดยใช้บุคคลที่มีชื่อเสียง เป็นคำถามที่แสดงระดับความคิดเห็น จำนวน 5 ข้อใหญ่ แยกย่อย 5 ข้อ โดยมีระดับแสดงความคิดเห็นเป็นในระดัับ 1-5

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อรองเท้านักกีฬาแบรนด์ไนกี้ เป็นคำถามที่แสดงระดับความคิดเห็น จำนวน 1 ข้อใหญ่ แยกย่อย 5 ข้อ โดยมีระดับแสดงความคิดเห็นเป็นในระดัับ 1-5

ส่วนที่ 5 เกี่ยวกับข้อเสนอแนะอื่นๆ

การตรวจสอบเครื่องมือ

การตรวจสอบเนื้อหา นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน และความสอดคล้องของเนื้อหาตรงกับเรื่องที่ศึกษา

การตรวจสอบความเชื่อมั่น ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา โดยใช้สูตร ครอนบาค (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2546, หน้า 449) ค่าที่ได้จะแสดงถึงระดับความคงที่ของแบบสอบถาม โดยจะมีค่าระหว่าง $0 < \alpha < 1$ ค่าที่ใกล้เคียงกับ 1 มากที่สุดแสดงว่ามีความเชื่อมั่นสูง โดยค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) ที่ยอมรับ จะต้องมากกว่า 0.70 ขึ้นไป จึงได้ค่าความเชื่อมั่นในแต่ละด้านของกลุ่มตัวอย่าง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. การวิเคราะห์ผลข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics Analysis) ใช้เพื่อนำมาอธิบายข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง เช่น การแจกแจงความถี่, การหาค่าร้อยละ, ค่าคะแนนเฉลี่ย, การหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

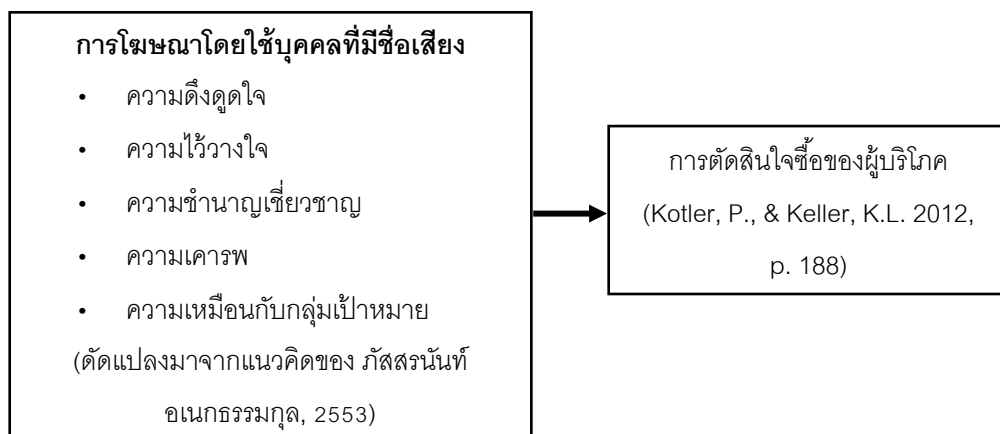
2. การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics Analysis) ประกอบด้วย การคาดการณ์ช่วงของความเชื่อมั่นและใช้ทดสอบสมมติฐาน โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธี Enter Regression มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 วิเคราะห์ปัจจัยย่อยของตัวแปรต้น ได้แก่ ด้านความดึงดูด, ด้านความไว้วางใจ, ด้านความชำนาญเชี่ยวชาญ, ด้านความเคารพ และด้านความเหมือนอกับกลุ่มเป้าหมาย

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การโฆษณาโดยใช้บุคคลที่มีชื่อเสียง ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อของแท้ก็ฟ้าแบรนด์ในกี้อของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

กรอบแนวคิดการวิจัยนี้แสดงถึงการโฆษณาโดยใช้บุคคลที่มีชื่อเสียง ด้านความดึงดูด ด้านความไว้วางใจ ด้านชำนาญเชี่ยวชาญ ด้านความเคารพ และด้านความเหมือนอกับกลุ่มเป้าหมาย (ดัดแปลงมาจากแนวคิดของ ภัตสรนันท์ อเนกธรรมกุล, 2553) และการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค (Kotler, P., & Keller, K.L. 2012, p. 188)

ผลการวิจัย

1. จากการศึกษาอิทธิพลของการโฆษณาโดยใช้บุคคลที่มีชื่อเสียงต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาแบรนด์ไนกี้ ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า อิทธิพลของการโฆษณาเป็นผลมาจากปัจจัยการโฆษณาโดยใช้บุคคลที่มีชื่อเสียง ด้านความดึงดูดใจ ด้านความไว้วางใจ ด้านความชำนาญเชี่ยวชาญ ด้านความเคารพ และ ด้านความเหมือนกับกลุ่มเป้าหมาย ร้อยละ 93.1 ส่วนที่เหลืออีก ร้อยละ 6.9 เป็นผลมาจากปัจจัยอื่นที่ไม่ทราบได้

2. จากการศึกษาการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาแบรนด์ไนกี้ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่เห็นด้วยในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เมื่อผู้บริโภคเกิดความพึงพอใจในรองเท้ากีฬาแบรนด์ไนกี้ที่ทานซื้อ ผู้บริโภคจะกลับมาซื้อซ้ำอีกมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$) รองลงมาคือ ผู้บริโภคมักจะทำการค้นหาข้อมูล ก่อนตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาแบรนด์ไนกี้ เมื่อผู้บริโภคได้รับข้อมูลข่าวสารหรือการประชาสัมพันธ์จากสื่อต่างๆ เช่น โทรทัศน์ ป้ายโฆษณา เป็นต้น และ ทุกครั้งที่จะเลือกซื้อจะซื้อแบรนด์นี้ เพราะรองเท้ากีฬาแบรนด์ไนกี้ มีความคุ้มค่ากับเงินที่จ่ายไป มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$) และ ลำดับสุดท้ายคือ ก่อนทำการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาแบรนด์ไนกี้ ผู้บริโภคได้เปรียบเทียบคุณสมบัติต่างๆ ของรองเท้ากีฬาที่ผู้บริโภคสนใจกับตราสินค้าอื่นมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$) ตามลำดับ

3. จากการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อการโฆษณาโดยใช้บุคคลที่มีชื่อเสียงในการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาแบรนด์ไนกี้ ภาพรวม ผู้บริโภคส่วนใหญ่เห็นด้วยในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เมื่อเกิดความพึงพอใจในรองเท้ากีฬาแบรนด์ไนกี้ที่ซื้อ จะกลับมาซื้อซ้ำอีก มีค่าเฉลี่ยสูงสุดรองลงมาคือ จะทำการค้นหาข้อมูล ก่อนตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาแบรนด์ไนกี้ เมื่อได้รับข้อมูลข่าวสารหรือการประชาสัมพันธ์จากสื่อต่างๆ เช่น โทรทัศน์ ป้ายโฆษณา เป็นต้น และทุกครั้งที่จะเลือกซื้อจะซื้อแบรนด์นี้ เพราะรองเท้ากีฬาแบรนด์ไนกี้มีความคุ้มค่ากับเงินที่จ่ายไป และลำดับสุดท้ายคือ ก่อนทำการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาแบรนด์ไนกี้ ได้เปรียบเทียบคุณสมบัติต่างๆ ของรองเท้ากีฬาที่สนใจกับตราสินค้าอื่น ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐาน

1. สมมติฐานหลัก ผลของค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการโฆษณาโดยใช้บุคคลที่มีชื่อเสียงกับอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาแบรนด์ไนกี้ ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร (ในภาพรวม) จำนวน 400 คน ผลจากการศึกษาสมมติฐาน ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 : ภาพรวมปัจจัยการโฆษณาโดยใช้บุคคลที่มีชื่อเสียงกับอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาไนกี้

ตัวแปรต้น	B	Beta	t	Sig
Constant	0.177		1.982	0.048*
การโฆษณาในภาพรวม	0.957	0.907	42.885	0.000*

$R^2 = 0.822$, $F = 1839.165$, $p < 0.05$

ค่า Sig. มีค่าเท่ากับ 0.000 ซึ่งต่ำกว่าค่าระดับนัยสำคัญ 0.05 ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานที่ 1 สรุปว่าการโฆษณาโดยใช้บุคคลที่มีชื่อเสียงมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาแบรนด์ไนกี้ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน (Beta) พบว่ามีค่าเท่ากับ 0.907 หมายความว่า การโฆษณาโดยใช้บุคคลที่มีชื่อเสียงมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาแบรนด์ไนกี้ ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

2. สมมติฐานย่อย พบว่า ด้านที่สอดคล้องกับสมมติฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ ด้านความตั้งใจ ด้านความไว้วางใจ ด้านความชำนาญเชี่ยวชาญ และด้านความเคารพ ส่วนผลการศึกษาที่ไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ ด้านความเหมือนกับกลุ่มเป้าหมาย ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 : ปัจจัยการโฆษณาโดยใช้บุคคลที่มีชื่อเสียงแต่ละด้านที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาไนกี้

ตัวแปรต้น	B	Beta	t	Sig
Constant	.129		2.247	0.025*
ด้านความตั้งใจ	.681	.702	28.776	0.000*
ด้านความไว้วางใจ	.219	.237	8.035	0.000*
ด้านความชำนาญเชี่ยวชาญ	-.049	-.050	-2.044	0.042*
ด้านความเคารพ	.150	.157	6.179	0.000*
ด้านความเหมือนกับกลุ่มเป้าหมาย	-.029	-.032	-1.200	0.231

$R^2 = 0.931$, $F = 1064.801$, $p < 0.05$

บทสรุป

จากการศึกษาการโฆษณาโดยใช้บุคคลที่มีชื่อเสียง ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาแบรนด์ไนกี้ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร แสดงให้เห็นว่าปัจจัยการโฆษณาโดยใช้บุคคลที่มีชื่อเสียงมี 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความตั้งใจ ด้านความไว้วางใจ ด้านความชำนาญเชี่ยวชาญ และด้านความเคารพ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาแบรนด์ไนกี้ แต่ด้านความเหมือนกับกลุ่มเป้าหมายเป็นปัจจัยที่ไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาแบรนด์ไนกี้ สรุปได้ดังนี้

การโฆษณาโดยใช้บุคคลที่มีชื่อเสียงในภาพรวมมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาแบรนด์ไนกี้ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากผู้บริโภคส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อสื่อโฆษณาโดยใช้บุคคลที่มีชื่อเสียง เพื่อดึงดูดให้ซื้อรองเท้ากีฬาแบรนด์ไนกี้ ซึ่งอิทธิพลของบุคคลที่มีชื่อเสียง ส่งผลพฤติกรรมความต้องการซื้อสินค้า กลุ่มบุคคลดังกล่าวอาจเป็นกลุ่มคนรู้จักของสังคมจากอาชีพต่างๆ เช่น ดารา ศิลปิน และนักกีฬา เป็นต้น โดยผู้บริโภคมักลอกเลียนแบบจากบุคคลนั้นๆ ฉะนั้นสิ่งแรกที่มีอิทธิพลต่อการซื้อ ก็คือ ปัจจัยด้านความชำนาญเชี่ยวชาญของ Presenter ที่โฆษณารองเท้าประกอบกับพฤติกรรมของผู้บริโภคส่วนใหญ่มีความชื่นชอบนักกีฬา เช่น Michael Jordan (นักบาสเกตบอล) หรือ ตูม บอดี้ แอสลม (นักร้องประเทศไทย) เป็นต้น จึงทำให้ผู้ประกอบการให้ความสำคัญเป็นอย่างมากกับสื่อโฆษณาใช้คนโด่งดัง โดยเน้นความโดดเด่นด้านกีฬาเพื่อเป็นการทำให้เกิดความสนใจและตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬา ซึ่งสอดคล้องแนวคิด ภาณุพงศ์ เตชะ (2558) ศึกษาวิจัยเรื่อง ทศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อการโฆษณาผ่านบุคคลที่มีชื่อเสียงทางโซเชียลมีเดีย ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากนิยมซื้อสินค้าประเภทเสื้อผ้า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากได้ติดตามบุคคลที่มีชื่อเสียง โดยมีเกณฑ์การเลือกติดตามแตกต่างกัน ส่วนใหญ่เลือกเพราะชื่นชอบบุคลิกภาพของบุคคลที่มีชื่อเสียง

ส่วนทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างต่อสื่อโฆษณาผ่านคนที่มีชื่อเสียงทาง Social media มีความเห็นว่าสื่อโฆษณาผ่านคนที่มีชื่อทางโซเชียลมีเดีย ช่วยให้สินค้าดึงดูดและเป็นที่ยอมรับมากขึ้น

ด้านความดึงดูดใจของบุคคลที่มีชื่อเสียงมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาแบรนด์ไนกี้ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจาก การนำเสนอความโดดเด่นจากภาพลักษณ์ต่างๆ ทำให้เกิดความชื่นชอบ ความใส่ใจ ใช้ความดึงดูดใจในการเสนอ จะช่วยกระตุ้นผู้ซื้อให้เกิดทัศนคติที่ดี และหน้าตาของ Presenter มีผลต่อการซื้อมากกว่าการพูด สามารถดึงดูดให้ผู้บริโภคอยากมีกิจกรรมร่วมกับสินค้านั้นๆ โดยไม่ต้องใช้ข้อมูลการซื้ออีก ทั้งจะช่วยตอบสนองให้ผู้บริโภคเกิดความอยากซื้อดีกว่าคนธรรมดา (Priester and Petty, 2003)

ด้านความไว้วางใจของบุคคลที่มีชื่อเสียงที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาแบรนด์ไนกี้ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากผู้บริโภครู้สึกยอมรับใน Presenter ที่มีชื่อเสียง ทำให้ผู้บริโภคเกิดความไว้วางใจมากกว่าบุคคลทั่วไป และโน้มแนวโน้มให้ซื้อสินค้าได้ การใช้ Presenter ที่เป็นผู้ทรงอิทธิพลหรือผู้นำกระแส ทำให้ท่านเกิดความมั่นใจในการซื้อสินค้าแบรนด์ไนกี้ เช่น ตูน บอดี้แสลม (นักร้องประเทศไทย) ที่มีอาชีพเป็นนักร้องแต่มีความโดดเด่นเรื่องการวิ่งและสามารถวิ่งเพื่อำเงินที่ได้รับบริจาคมาช่วยเหลือโรงพยาบาลต่างๆ ทั่วประเทศ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม คนโด่งดังในมุมมองของผู้บริโภค มักจะให้ความไว้วางใจได้สูงกว่าคนธรรมดา เพราะผู้บริโภคได้รับผลจากสื่อมากกว่าคนธรรมดาโดยผู้บริโภคใช้เกณฑ์วัดความไว้วางใจ มีความสำคัญเป็นอย่างมากในการสร้างทัศนคติกลุ่มเป้าหมายให้เป็นด้านบวก โดยไม่ต้องคำนึงถึงสินค้าและ Presenter (Chan, Ng and Luk, 2013 และ Shimp, 2003)

ด้านความชำนาญเชี่ยวชาญของบุคคลที่มีชื่อเสียงที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาแบรนด์ไนกี้ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากผู้บริโภคนึกถึง Presenter ที่มีประสบการณ์ ทักษะเฉพาะ และความรู้ เมื่อบุคคลเหล่านั้นเผยแพร่สินค้าที่เกี่ยวข้องผ่านสื่อโฆษณาไปยังผู้ซื้อ ควรมีวิธีการทำอย่างไรให้ผู้ซื้อเข้าใจ ทำให้ผู้บริโภคเกิดความต้องการในการซื้อรองเท้ากีฬาแบรนด์ไนกี้ รู้สึกเชื่อมั่นใน Presenter ที่มีประสบการณ์หรือทักษะการนำเสนอสินค้า

ด้านความเคารพของบุคคลที่มีชื่อเสียงที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาแบรนด์ไนกี้ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากเป็นความชื่นชอบ ชื่นชม ในบุคคลนั้นเป็นที่ยอมรับจนเกิดเป็นแบบอย่าง Shimp (2003) โดยนักโฆษณาจึงเลือกใช้นำเสนอสินค้าได้หลากหลายประเภทที่ไม่ต้องมีความเกี่ยวข้องกับสินค้า เพราะความเคารพจะส่งเสริมให้มีความมั่นใจในการตัดสินใจซื้อ

ด้านความเหมือนกับกลุ่มเป้าหมายของบุคคลที่มีชื่อเสียงไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาแบรนด์ไนกี้ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากผู้บริโภคส่วนใหญ่ที่ตอบแบบสอบถามนั้น มีความแตกต่างกับ Presenter รองเท้ากีฬาแบรนด์ไนกี้ ในด้านบุคลิกภาพ วิถีชีวิต เพศ อายุ เชื้อชาติ ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเพราะไม่จำเป็นต้องมีอายุที่เท่ากัน ต่างอายุก็สามารถเป็นแรงจูงใจในการซื้อได้ หรือไม่จำเป็นต้องเชื้อชาติเดียวกัน คนต่างชาติดันแต่อาจนิยมใช้ของใช้ที่เหมือนกัน อาจมีรูปแบบในการดำเนินชีวิตและรสนิยมที่เหมือนกันก็ได้ เป็นต้น ดังนั้นจึงไม่สามารถเชื่อมโยงสินค้ากับกลุ่มเป้าหมายได้และไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาแบรนด์ไนกี้ได้ ขัดแย้งกับแนวคิดของ Shimp (2003) ที่ว่า ความคล้ายคลึงของ Presenter และผู้บริโภค มีความสำคัญ ต่อเมื่อการนำเสนอสินค้ามีรูปแบบที่ต่างกันไป เช่น โฆษณาทำให้ผู้บริโภครับรู้ได้ถึงความเป็นกัน

จะเป็นผลดีต่อทางเลือกของกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้ผู้บริโภคมักมีความเชื่อบางอย่างในประเด็นของคุณค่าที่มีความเหมือนกันกับคนโด่งดัง

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้ประกอบการธุรกิจเกี่ยวกับรองเท้ากีฬาและผู้ที่มีสนใจในอุตสาหกรรมรองเท้ากีฬา จะต้องคัดเลือกศิลปินหรือดารานักทรงที่มีชื่อเสียงในปัจจุบันมาเป็น Presenter เพื่อดึงดูดผู้บริโภคซื้อรองเท้ากีฬาได้ง่ายขึ้น
2. ผู้ประกอบการธุรกิจเกี่ยวกับรองเท้ากีฬาควรเลือกใช้คนโด่งดังที่เป็นที่รู้จักและพบเห็นได้ง่าย เมื่อได้รับชมโฆษณาผู้บริโภคจะเกิดการรับรู้ได้เร็วและสนใจในโฆษณา ทำให้จำในสินค้าที่นำเสนอได้และเชื่อมั่นในสินค้าจนเกิดการซื้อ
3. ผู้ประกอบการธุรกิจเกี่ยวกับรองเท้ากีฬา และผู้ที่มีสนใจในอุตสาหกรรมรองเท้ากีฬาควรคัดเลือกบุคคลที่มีความสามารถหรือชื่อเสียงเกี่ยวกับด้านกีฬาโดยตรง เช่น การโฆษณารองเท้าไนกี้โดยนำ ชนาธิป นักเตะขวัญใจชาวไทย มาเป็น Presenter โฆษณารองเท้าไนกี้ประเภทรองเท้าสำหรับกีฬาฟุตบอลเพื่อให้โฆษณามีความสมจริง และเหมาะกับการใช้งานจริงของผู้บริโภคที่ต้องการซื้อรองเท้าสำหรับการแข่งขันฟุตบอล
4. ผู้ประกอบการธุรกิจเกี่ยวกับรองเท้ากีฬา และผู้ที่มีสนใจในอุตสาหกรรมรองเท้ากีฬาควรเลือกใช้คนโด่งดังที่ประสบความสำเร็จในแต่ละด้าน ช่วยกระตุ้นผู้บริโภคให้ดึงดูด ซึ่งคนโด่งดังควรเป็นต้นแบบที่ดีส่งเสริมให้ผู้บริโภคเกิดเจตคติที่ดีต่อโฆษณา โดยสามารถใช้เสียงหรือคำพูดของบุคคลที่มีชื่อเสียง มาใช้ในการโฆษณาเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้นได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

แนะนำให้ทำการศึกษากับกลุ่มประชากรหรือกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มอื่นๆในพื้นที่ที่แตกต่างกัน เพราะในวิจัยนี้เก็บข้อมูลในพื้นที่เขตกรุงเทพมหานครเท่านั้น และวิธีการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างมีเพียงวิธีเดียว คือแจกแบบสอบถาม ซึ่งอาจไม่เพียงพอต่อข้อมูลที่ได้ จึงควรเพิ่มเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย เช่น การสนทนากลุ่มหรือการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลในมุมมองที่ต่างออกไปและมีความละเอียดมากยิ่งขึ้น และแนะนำให้ใช้สถิติตัวอื่นมาวิเคราะห์ในแง่มุมอื่นๆ เนื่องจากในหลายๆ ผลลัพธ์ที่มีการนำโฆษณาโดยใช้บุคคลที่มีชื่อเสียงอยู่มารวมไปถึงคู่แข่งทางการตลาดในด้านอุตสาหกรรมรองเท้า จึงแนะนำให้ใช้สถิติในเชิงเปรียบเทียบกับคู่แข่งเพื่อมาวิเคราะห์ให้เกิดประโยชน์ในแง่ของการแข่งขันทางธุรกิจที่จะเติบโตในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2546). สถิติสำหรับงานวิจัย. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กรมการปกครอง. (2561). สถิติจำนวนประชากรและบ้าน ณ ฐานข้อมูลปัจจุบัน. กรุงเทพฯ: กรมการปกครอง.
- ชฎาพร อรชุน. (2558). ความคาดหวังในองค์ประกอบของผลิตภัณฑ์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี. การค้นคว้าอิสระ (บธ.ม.)--บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ณัฐรทัย เจิมแป้น. (2560). การโฆษณาโดยใช้บุคคลที่มีชื่อเสียง มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์สกี้อต ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระ (บธ.ม.) -- บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ธันวาทล จันทรจัน. (2560). ภาพลักษณ์และค่านิยมที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาแบรนด์เนมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระ (บธ.ม.)--บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ธีมอัฟ ทิม. (2560). กลยุทธ์ปรับตัวสำหรับนักการตลาด. สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2562, จาก <https://www.thumbsup.in.th/group-m-focal-2017>
- บริษัท มาร์เก็ตเธียร์ จำกัด. (2562). ทำไมตลาด 'สแน็กเกอร์' ผลักธุรกิจ "ผลิตภัณฑ์ดูแลรองเท้า" เติบโต B2C ทั้งที่คู่แข่งเพียบ. สืบค้นเมื่อ 29 ตุลาคม 2562, จาก <https://marketeeronline.co/archives/95557>
- พัชรिता สุภาพพันธ์. (2559). คุณค่าตราสินค้าและบุคลิกภาพของตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้ากีฬาของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระ (บธ.ม.)--บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ภัสสรนันท์ เอนกธรรมกุล. (2553). ผลกระทบจากการใช้บุคคลที่มีชื่อเสียง (Celebrity) ที่เป็นผู้นำเสนอสินค้า หลากหลายตราสินค้าในงานโฆษณา. การศึกษาเฉพาะบุคคลปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ภานุพงศ์ เตชะ. (2558). ทศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อการโฆษณาผ่านบุคคลที่มีชื่อเสียงทางโซเชียลมีเดีย. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ระบบสถิติทางการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2561). ข้อมูลประชากร. สืบค้นเมื่อ 19 กันยายน 2561, จาก <http://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statTDD/>.
- วุฒิกกร ตุลาพันธุ์. (2560). ความภักดีในตราสินค้า และคุณค่าตราสินค้าที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อรองเท้ากีฬาแบรนด์เกาหลี่. การค้นคว้าอิสระ (บธ.ม.)--บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- หนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์. (2560). ค่าปลีกพลิกโฉม ซู้อบปิ้งเซ็นเตอร์ 4.0. สืบค้นเมื่อ 19 กันยายน 2562, จาก <https://www.posttoday.com/economy/news/520637>
- อนุชา ลังสุ้ย. (2561). ความภักดีในตราสินค้า ความพึงพอใจ และการรับรู้ถึงคุณภาพสินค้าที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อรองเท้ากีฬาแบรนด์เนม ของประชากรในกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระ (บธ.ม.)--บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- Chan, K., Ng, Y. L., & Luk, E. K. (2013). Impact of celebrity endorsement in advertising on brandimage among Chinese adolescents. *Young Consumer*, 14(2), 167-179.
- Kotler, P., & Keller, K.L. (2012). *Marketing management* (14th ed.). Upper Saddle River, New Jersey: Prentice Hall.

Priester, J. R., & Petty, R. E. (2003). The influence of spokesperson trustworthiness on message elaboration, attitude strength, and advertising effectiveness. *Journal of Consumer Psychology*, 13(4), 408-421.

Shimp, T.A. (2003). *Advertising, promotion: Supplemental aspects of integrated marketing communications*. (5th ed.). Forth worth, Tex.: Dryden. Till, B. D.

Yamane. (1967). *Taro Statistic: An Introductory Analysis*. New York: Harper & row.

ผลของโปรแกรมการฝึกเกมสนามเล็กร่วมกับการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาที่มีต่อความสามารถในการรับและส่งลูกฟุตบอล

EFFECTS OF SMALL SIDED GAMES TRAINING PROGRAM AND LEG MUSCLES STRENGTH TRAINING TO BALL PASSING AND RECEIVING ABILITY

อัทธ์ คุ้มพุ่ม¹

Autt Kumpum¹

สาธิน ประจันบาน²

Sathin Prachanban²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาและเปรียบเทียบผลของโปรแกรมการฝึกเกมสนามเล็กและโปรแกรมการฝึกเกมสนามเล็กร่วมกับการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาที่มีต่อความสามารถในการรับและส่งลูกฟุตบอลก่อนการฝึกและหลังการฝึก (2) เปรียบเทียบความสามารถในการรับและส่งลูกฟุตบอลของกลุ่มที่ได้รับการฝึกด้วยโปรแกรมการฝึกเกมสนามเล็ก และกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมการฝึกเกมสนามเล็กร่วมกับการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา (3) วิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างโปรแกรมการฝึกกับช่วงเวลา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนที่เรียนวิชาเพิ่มเติมกีฬาฟุตบอล โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา จำนวน 30 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Select) จากการทดสอบด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถการรับและส่งลูกฟุตบอล แล้วแบ่งกลุ่มแบบจับคู่ (Matching Group) โดยการแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองที่ 1 ฝึกด้วยโปรแกรมการฝึกเกมสนามเล็ก และกลุ่มทดลองที่ 2 ฝึกด้วยโปรแกรมการฝึกเกมสนามเล็กร่วมกับการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา ผลการวิจัยพบว่า (1) ค่าเฉลี่ยของความสามารถในการรับและส่งลูกฟุตบอลของกีฬาฟุตบอล ของกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนการฝึกและหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4, 6, และ 8 มีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของความสามารถในการรับและส่งลูกฟุตบอลของกีฬาฟุตบอลในกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนการฝึกและหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4, 6 และ 8 พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเมื่อทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกคู่ (2) ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของความสามารถในการรับและส่งลูกฟุตบอลของกีฬาฟุตบอล ระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 พบว่า ก่อนการฝึกและหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 ไม่แตกต่างกัน แต่หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 6 และ 8 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (3) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างโปรแกรมการฝึกกับช่วงเวลาในการรับและส่งลูกฟุตบอล แตกต่างกันทุกคู่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

¹ สาขาวิชา สุขศึกษาและพลศึกษา คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ 10110 ประเทศไทย

Health Education and Physical Education, Faculty of Physical Education, Srinakharinwirot University, Bangkok 10110, Thailand.

² สาขาวิชาพลศึกษา คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ 10110 ประเทศไทย

Physical Education, Faculty of Physical Education, Srinakharinwirot University, Bangkok 10110, Thailand.

คำสำคัญ : โปรแกรมการฝึกเกมสนามเล็ก, โปรแกรมการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา, ความสามารถในการรับและส่งลูกฟุตบอล

Abstract

The purposes of the study were to (1) study and compare the effects of small sided game training program and small sided game training program including leg muscles strength training to ball passing and receiving ability before and after training, (2) compare ball passing and receiving ability between a group of small sided game training program and the other of small sided game training program including leg muscles strengthen training, (3) analyze the interaction between the training program and the length of training time. The samples of this study were 30 students of the elective course in football at Triam Udom Suksa school. They were selected by Purposive Selection with testing of ball passing and receiving ability and were divided by the Matching Group technique into 2 groups. The first one was trained with small sided game training program and the second one with small sided game training program including leg muscles strength training The study revealed that (1) The average levels of the ability to ball passing and receiving in the first group and the second group before and after program in the fourth, sixth, and eighth week were increasing continually and comparing the difference of the average levels to ball passing and receiving ability in the first and the second group before and after training in the fourth, sixth, and eighth week were different at a significance level .05. Moreover, the average level of each group was totally different at a significance level .05. (2) The average levels of ball passing and receiving ability in the first and the second group both before and after training in the fourth was no difference but after training in the sixth and eighth week is different at a significance level .05. (3) The interaction between training program and the length of time in ball passing and receiving was completely different at a significance level .05.

Keyword: Small Sided Games Training Program, Leg Muscles Strength Training, Ball Passing and Receiving Ability

บทนำ

ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาเพิ่มเติมกีฬาฟุตบอลของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพบว่านักเรียนมีปัญหาการรับและส่งลูกฟุตบอลซึ่งส่งผลกระทบต่อรายบุคคลและการเล่นเป็นทีม เพราะการรับและส่งลูกฟุตบอลสามารถครอบครองลูกฟุตบอลเพื่อจะมีโอกาสในการรุกเพื่อทำประตูที่ทำให้พบว่า ควรหาแบบฝึกที่สามารถช่วยพัฒนาทักษะการรับและการส่งลูก และปัจจุบันสภาพการณ์ทางการเรียนรู้อาจได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการฝึกกีฬาให้มีความหลากหลาย เพื่อใส่รายละเอียดและเทคนิคต่างๆเข้าไปให้ชัดเจนมากขึ้น จึงได้นำการเล่นเกมนามเล็ก (Small Sided Games) มาช่วยฝึกทักษะฟุตบอล เนื่องจากการฝึกเกมนามเล็ก สามารถปรับเปลี่ยนได้ง่าย

ต่อการครองบอล (ส่งลูก, เลี้ยงลูก ยิงลูก) ง่ายต่อการฝึกฝน ไม่ต้องมีการแนะนำ ตลอดจนผู้เล่นมีจำนวนเพิ่มขึ้นได้ ส่งผลให้เกิดเกมที่แตกต่างจากเดิม ซึ่งช่วยเพิ่มทักษะและการแก้ปัญหาได้ ก่อให้เกิดความพยายามเข้าถึง ส่งบอลและทำประตูมากขึ้น ผู้รักษาประตูได้ฝึกฝนมากขึ้น ไม่จำเป็นต้องมีกรรมการตัดสิน ไม่ต้องบันทึกผลการแข่งขัน ไม่มีตำแหน่งต่างๆในสนาม มีเพียงผู้เล่นด้วยกัน ผู้เล่นทุกคนมีหน้าที่ของตนเองที่จะต้องรักษาทีมไว้ (Michael Beale, 2017) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นฤชล อรชร (2560) ที่พบว่าเมื่อใช้โปรแกรมการฝึกเกมสนามเล็กกลุ่มทดลองมีความสามารถในการรับและส่งลูกฟุตบอลกระทบผนัง แบบจับคู่ และแบบเคลื่อนที่ระยะ 4 เมตร 1 นาที ดีกว่าก่อนทดลอง

นักกีฬาฟุตบอลต้องมีความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาเป็นพื้นฐาน โดยเฉพาะในการแข่งขันฟุตบอลหรือเยาวชน ทีมใดที่มีผู้เล่นที่มีความแข็งแรงยอมเป็นฝ่ายที่ได้เปรียบคู่แข่ง สอดคล้องกับงานวิจัย บัณฑิตด้านสมรรถภาพทางกายที่มีผลต่อทักษะการส่งและการรับลูกฟุตบอลของนิสิตคณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีปัจจัยโดยเรียงลำดับจากปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ได้แก่ การประสานสัมพันธ์ การทรงตัว ความเร็ว และความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ซึ่งปัจจัยทั้ง 4 นี้สามารถร่วมกันทำนายทักษะการส่งและการรับลูกฟุตบอลของนิสิตคณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้ร้อยละ 50.30 (อนุศักดิ์ สุขคง, เทเวศน์ จันทร์หอม, ธิติพงษ์ สุขดี, และดิศรณ์ แก้วคล้าย, 2559)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะใช้โปรแกรมการฝึกเกมสนามเล็กร่วมกับการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาเพื่อพัฒนาทักษะความสามารถในการรับและส่งลูกฟุตบอลในการเล่นกีฬาฟุตบอลให้เพิ่มมากขึ้น และทำให้ผลการฝึกซ้อมและการแข่งขันกีฬาฟุตบอลมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

(1) เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบผลของกลุ่มที่ได้รับการฝึกด้วยโปรแกรมการฝึกเกมสนามเล็ก และกลุ่มที่ได้รับการฝึกเกมสนามเล็กร่วมกับการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขามีต่อความสามารถในการรับและส่งลูกฟุตบอลก่อนการฝึกและหลังการฝึก (2) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการรับและส่งลูกฟุตบอลของกลุ่มที่ได้รับการฝึกด้วยโปรแกรมการฝึกเกมสนามเล็ก และกลุ่มที่ได้รับการฝึกเกมสนามเล็กร่วมกับการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา (3) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างโปรแกรมการฝึกกับช่วงเวลาที่มิต่อความสามารถในการรับและส่งลูกฟุตบอล

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

นักเรียนที่เรียนวิชาเพิ่มเติมกีฬาฟุตบอล โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 60 คน ปีการศึกษา 2562

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

นักเรียนที่เรียนวิชาเพิ่มเติมกีฬาฟุตบอล โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 30 คน ปีการศึกษา 2562 ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถการรับและส่งลูกฟุตบอล แล้วแบ่งกลุ่มทดลองออกเป็น 2 กลุ่ม ด้วยวิธีการจับคู่ (Matching Group)

จากนั้นสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) ให้กลุ่มทดลองที่ 1 ฝึกด้วยโปรแกรมการฝึกเกมสนามเล็ก และกลุ่มทดลองที่ 2 ฝึกด้วยโปรแกรมการฝึกเกมสนามเล็กร่วมกับการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. โปรแกรมการฝึก ประกอบด้วย 1.1) โปรแกรมการฝึกเกมสนามเล็ก และ 1.2) โปรแกรมการฝึกเกมสนามเล็กร่วมกับการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา

2. แบบทดสอบความสามารถในการรับและส่งลูกฟุตบอลของ นฤชล อรชร (2560)

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ในส่วนของ โปรแกรมการฝึกนั้น ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับทักษะการรับและส่งลูกฟุตบอล การฝึกเกมสนามเล็ก การฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา จากการค้นคว้าจากหนังสือและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นได้ดำเนินการจัดทำโปรแกรมการฝึก 2 โปรแกรม ได้แก่ 1) โปรแกรมการฝึกเกมสนามเล็ก และ 2) โปรแกรมการฝึกเกมสนามเล็กร่วมกับการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา โดยทั้ง 2 โปรแกรม มีระยะเวลาการฝึก 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง สำหรับโปรแกรมการฝึกเกมสนามเล็ก และครั้งละ 1 ชั่วโมง 30 นาที สำหรับโปรแกรมการฝึกเกมสนามเล็กร่วมกับการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา

2. ตรวจสอบคุณภาพของโปรแกรมการฝึกทั้ง 2 โปรแกรม โดยหาความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) ด้วยการหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีขั้นตอนดังนี้ 2.1) นำโปรแกรมการฝึกเกมทั้ง 2 โปรแกรม ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท เพื่อปรับปรุงแก้ไข 2.2) นำโปรแกรมการฝึกเกมทั้ง 2 โปรแกรม ที่แก้ไขไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพินิจและความเหมาะสมของโปรแกรมต่อการนำไปใช้จริง ซึ่งกำหนดคุณสมบัติผู้เชี่ยวชาญคือเป็นผู้ที่การศึกษาระดับปริญญาโท สาขาพลศึกษา หรือมีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ (คศ.3) เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการสอนพลศึกษา หรือเกี่ยวข้องกับกีฬาฟุตบอลอย่างน้อย 5 ปี 2.3) จากนั้นนำโปรแกรมการฝึกทั้ง 2 โปรแกรม มาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

3. ในส่วนของแบบทดสอบความสามารถในการรับและส่งลูกฟุตบอล ผู้วิจัยใช้เครื่องมือของ นฤชล อรชร (2560) มาใช้เป็นเครื่องมือใช้เก็บรวบรวมข้อมูล และดำเนินการหาคุณภาพเครื่องมือ โดยหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการวัดซ้ำกับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน พบว่ามีค่าเชื่อมั่นเท่ากับ .97

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้ 1) ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างและการดำเนินการวิจัย 2) ให้นักเรียนกลุ่มทดลองทดสอบความสามารถในการรับและส่งลูกฟุตบอล นฤชล อรชร (2560) ก่อนการฝึก 3) ให้กลุ่มทดลองที่ 1 ฝึกโปรแกรมการฝึกเกมสนามเล็ก ในขณะที่กลุ่มทดลองที่ 2 ฝึกโปรแกรมเกมสนามเล็กร่วมกับการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา ที่ผู้วิจัยขึ้น เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง 30 นาที 4) ทดสอบความสามารถในการรับและการส่งลูกฟุตบอลของนักเรียนกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม เมื่อสิ้นสุดการฝึกในสัปดาห์ที่ 4, 6 และ 8 ตามลำดับ และ 5) นำผลที่ได้มาวิเคราะห์สถิติ และสรุปผลการวิจัยในรูปแบบของตารางและความเรียง

อนึ่งการวิจัยนี้ได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ ได้พิจารณาโครงการวิจัยและให้การรับรองโครงการวิจัย หมายเลขรับรอง SWUEC-G-119/2562X

การวิเคราะห์ข้อมูล

1 หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ผลของโปรแกรมการฝึกเกมสนามเล็ก และโปรแกรมการฝึกเกมสนามเล็กร่วมกับการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาที่มีต่อความสามารถในการรับและส่งลูกฟุตบอล จากการทดสอบก่อนการทดลองและหลังการทดลองสัปดาห์ที่ 4, 6 และ 8 สัปดาห์ จากนั้นเปรียบเทียบผลของโปรแกรมการฝึกเกมสนามเล็ก และโปรแกรมการฝึกเกมสนามเล็กร่วมกับการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาที่มีต่อความสามารถในการรับและส่งลูกฟุตบอล ก่อนการฝึกและหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4, 6 และ 8 ดำเนินการโดยใช้สถิติทดสอบสมมติฐานใช้ (One way repeated measures ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างทำการทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีของ Bonferroni

2 เปรียบเทียบความสามารถในการรับและส่งลูกฟุตบอล ระหว่างกลุ่มที่ฝึกด้วยโปรแกรมการฝึกเกมสนามเล็กและกลุ่มที่ฝึกด้วยโปรแกรมการฝึกเกมสนามเล็กร่วมกับการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาที่มีต่อความสามารถในการรับและส่งลูกฟุตบอล ดำเนินการโดยใช้สถิติทดสอบสมมติฐานใช้ (t-test Independent)

3 วิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มที่ฝึกด้วยโปรแกรมการฝึกเกมสนามเล็กและกลุ่มที่ฝึกด้วยโปรแกรมการฝึกเกมสนามเล็กร่วมกับการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา กับช่วงเวลาที่มีต่อความสามารถในการรับและส่งลูกฟุตบอล โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางแบบวัดซ้ำ (Two-way repeated measure ANOVA)

ผลการวิจัย

ตาราง 1 ผลค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลของโปรแกรมการฝึกเกมสนามเล็กร่วมกับการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาที่มีต่อความสามารถในการรับและส่งลูกฟุตบอล ก่อนการฝึกและหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4, 6, และ 8

รายการ	ผลการทดสอบ							
	ก่อนการฝึก		หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4		หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 6		หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
โปรแกรมการฝึกเกมสนามเล็ก	8.93	1.57	11.20	1.47	12.93	.96	14.53	.52
โปรแกรมการฝึกเกมสนามเล็กร่วมกับการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา	9.20	1.74	11.87	1.18	14.00	.76	16.13	.92

จากตาราง 1 แสดงว่า พบว่า หลังการฝึกด้วยโปรแกรมการฝึกสนามเล็ก กลุ่มนักเรียนตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยความสามารถในการรับและส่งลูกฟุตบอลสูงขึ้นตามลำดับ คือ จาก 8.93 (S.D. 1.57) เพิ่มขึ้นเป็น 14.53 (S.D. .52)

เช่นเดียวกับ กลุ่มที่ได้รับการฝึกด้วยโปรแกรมการฝึกเกมสนามเล็กร่วมกับการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา ที่มีค่าเฉลี่ยความสามารถในการรับและส่งลูกฟุตบอลสูงขึ้นตามลำดับ คือ จาก 9.20 (S.D. 1.74) เพิ่มขึ้นเป็น 16.13 (S.D. .92)

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความสามารถในการรับและส่งลูกฟุตบอล เป็นรายคู่ ระหว่างก่อนการฝึกและหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4, 6 และ 8 ของกลุ่มที่ใช้โปรแกรมเกมสนามเล็ก

ระหว่างเวลาทดสอบ	\bar{X}	ก่อน การฝึก	หลังการฝึก สัปดาห์ที่ 4	หลังการฝึก สัปดาห์ที่ 6	หลังการฝึก สัปดาห์ที่ 8
\bar{X}	-	8.93	11.20	12.93	14.53
ก่อนการฝึก	8.93	-	-2.27*	-4.00*	-5.60*
หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4	11.20	-	-	-1.73*	-3.33*
หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 6	12.93	-	-	-	-1.60*
หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8	14.53	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 2 แสดงว่า ความสามารถในการรับและส่งลูกฟุตบอล เป็นรายคู่ ของกลุ่มที่ใช้โปรแกรมการฝึก เกมสนามเล็ก ก่อนการฝึกและหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4, 6, และ 8 โดยใช้วิธีของบอนเฟอรโรนี (Bonferroni) พบว่า ความสามารถในการรับและส่งลูกฟุตบอลแตกต่างกันทุกคู่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความสามารถในการรับและส่งลูกฟุตบอล เป็นรายคู่ ระหว่างก่อนการฝึกและหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4, 6, และ 8 ของกลุ่มที่ใช้โปรแกรมเกมสนามเล็กร่วมกับการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา

ระหว่างเวลาทดสอบ	\bar{X}	ก่อน การฝึก	หลังการฝึก สัปดาห์ที่ 4	หลังการฝึก สัปดาห์ที่ 6	หลังการฝึก สัปดาห์ที่ 8
\bar{X}	-	9.20	11.87	14.00	16.13
ก่อนการฝึก	9.20	-	-2.27*	-4.80*	-6.93*
หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4	11.87	-	-	-2.13*	-4.27*
หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 6	14.00	-	-	-	-2.13*
หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8	16.13	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 3 แสดงว่า ความสามารถในการรับและส่งลูกฟุตบอล เป็นรายคู่ ของกลุ่มที่ใช้โปรแกรมการฝึก เกมสนามเล็กร่วมกับการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา ก่อนการฝึกและหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4, 6, และ 8 โดยใช้ วิธีของบอนเฟอรโรนี (Bonferroni) พบว่า ความสามารถในการรับและส่งลูกฟุตบอลแตกต่างกันทุกคู่อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 4 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยผลการใช้โปรแกรมการฝึกเกมสนามเล็กและผลการใช้โปรแกรมการฝึกเกมสนามเล็กร่วมกับการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาที่มีต่อความสามารถในการรับและส่งลูกฟุตบอล ก่อนการฝึกและหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4, 6, และ 8

รายการ	โปรแกรมการฝึกเกมสนามเล็ก		โปรแกรมการฝึกเกมสนามเล็กร่วมกับการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา		t	Sig.
	X	S.D.	X	S.D.		
	ก่อนการฝึก	8.93	1.57	9.20		
หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4	11.20	1.47	11.87	1.18	-1.36	.18
หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 6	12.93	.96	14.00	.76	-3.38*	<.01
หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8	14.53	.51	16.13	.92	-5.90*	<.01

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 4 แสดงว่า ผลเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความสามารถในการรับและส่งลูกฟุตบอล ของโปรแกรมการฝึกเกมสนามเล็กและโปรแกรมการฝึกเกมสนามเล็กร่วมกับการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาที่มีต่อความสามารถในการรับและส่งลูกฟุตบอล ก่อนการฝึก และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 ไม่แตกต่างกัน ในขณะที่หลังการฝึก สัปดาห์ที่ 6 และ 8 กลุ่มที่ได้รับการฝึกตามโปรแกรมการฝึกเกมสนามเล็กร่วมกับการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขามีความสามารถในการรับและส่งลูกฟุตบอล ดีกว่ากลุ่มที่ได้รับการฝึกตามโปรแกรมการฝึกเกมสนามเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 5 วิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างโปรแกรมการฝึกกับช่วงเวลาที่ມีต่อความสามารถในการรับและส่งลูกฟุตบอล

แหล่งความแปรปรวน	SS	DF	MS	F	P
ระหว่างกลุ่ม					
โปรแกรมการฝึก	24.30	1	24.30	6.33*	.02
ความคลาดเคลื่อน	107.50	28	3.84		
ภายในกลุ่ม					
ช่วงเวลาของการฝึก	647.83	1.78	364.69	321.81*	<.01
โปรแกรมการฝึก*	7.30	1.78	4.11	3.63*	.04
ช่วงเวลาของการฝึก					
ความคลาดเคลื่อน	56.37	49.74	1.13		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 5 แสดงว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างโปรแกรมการฝึกกับช่วงเวลาของการฝึกที่มีต่อความสามารถในการรับและส่งลูกฟุตบอล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลการวิจัย

(1). ค่าเฉลี่ยของความสามารถในการรับและส่งลูกฟุตบอลของกีฬาฟุตบอลและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนการฝึกและหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4, 6, และ 8 มีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพิ่มขึ้นตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของความสามารถในการรับและส่งลูกฟุตบอลของกีฬาฟุตบอลในกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนการฝึกและหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4, 6 และ 8 พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ของกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 ตามลำดับ พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกคู่ (2) เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของความสามารถในการรับและส่งลูกฟุตบอลระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 พบว่า ก่อนการฝึก และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 ไม่แตกต่างกัน แต่หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 6 และ 8 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (3) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างโปรแกรมการฝึกกับช่วงเวลาในการรับและส่งลูกฟุตบอล แตกต่างกันทุกคู่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยผลของโปรแกรมการฝึกเกมสนามเล็กร่วมกับการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาที่มีผลต่อความสามารถในการรับและส่งลูกฟุตบอล จากการทดสอบการรับและส่งลูกฟุตบอลแบบเคลื่อนที่ระยะ 4 เมตร 1 นาที สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการรับและส่งลูกฟุตบอล ของกลุ่มที่ใช้โปรแกรมการฝึกเกมสนามเล็กร่วมกับการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา ก่อนการฝึกและหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4, 6, และ 8 พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากโปรแกรมที่ผู้วิจัยได้ออกแบบเพื่อพัฒนาทักษะความสามารถในการรับและส่งลูกฟุตบอลโดยใช้เกมสนามเล็กนั้น ทำให้นักเรียนมีการรับและส่งลูกฟุตบอลได้บ่อยครั้งขึ้นในพื้นที่ที่จำกัด ทำให้เกิดความชำนาญเพิ่มขึ้น ร่วมกับระยะเวลาในการฝึกซ้ำๆ จึงทำให้นักเรียนมีความสามารถในการรับและส่งลูกฟุตบอลเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ Us, 2017 (อ้างถึงใน นฤชล อรชร.2560) ได้กล่าวถึงความสำคัญของเกมสนามเล็กว่า 1) ช่วยให้เกิดการพัฒนาการทางด้านทักษะที่เพิ่มขึ้น 2) เกิดการพัฒนาทางด้านสติปัญญาในขณะที่มีลูกฟุตบอลอยู่ในการครอบครองและไม่มีลูกฟุตบอลอยู่ในการครอบครอง และส่งเสริมการตัดสินใจและการรับรู้ที่เร็วขึ้น 3) เกิดการพัฒนาความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันภายในทีม และเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่เพิ่มขึ้นผู้วิจัยจึงได้เพิ่มการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาเข้ามาร่วมด้วย สอดคล้องกับแนวคิดของ ชนะชนม์ กัลลาหาญ (2554) ที่ระบุว่าความสำเร็จในการเล่นกีฬานั้นจะขึ้นอยู่กับทักษะเบื้องต้นและความแข็งแรงของร่างกายเป็นสำคัญ ความแข็งแรงจึงเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่จะเพิ่มความสำเร็จให้กับนักกีฬา

2. จากการเปรียบเทียบความสามารถในการรับและส่งลูกฟุตบอล ระหว่างกลุ่มที่ใช้โปรแกรมการฝึกเกมสนามเล็กกับกลุ่มที่ใช้โปรแกรมการฝึกเกมสนามเล็กร่วมกับการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา ที่มีต่อความสามารถในการรับและส่งลูกฟุตบอล พบว่า ก่อนการฝึกและหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 ไม่แตกต่างกัน แต่หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 6 และ 8 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพราะว่า การฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาช่วยพัฒนาความสามารถในการรับและส่งลูกฟุตบอลเพิ่มขึ้น ทำให้ช่วยแก้ไขข้อบกพร่องในการรับและส่งลูกฟุตบอลได้ ทั้งนี้ผู้นำนักการส่งบอล ทิศทางการส่งลูกบอล และการเคลื่อนที่ของบุคคล ส่งผลให้มีการเคลื่อนตัวได้ดีขึ้น มีความสามารถในการรับและส่งลูกฟุตบอลเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของอนุศักดิ์ สูง และคนอื่น ๆ (2559) ที่ศึกษาปัจจัยด้านสมรรถภาพทางกายที่มีผลต่อทักษะกีฬาฟุตบอลของนิสิตคณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ พบว่าปัจจัยด้านสมรรถภาพทางกายที่มีผลต่อทักษะการส่งและการรับลูกฟุตบอลของนิสิตคณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 4 ปัจจัยโดยหนึ่งในนั้นคือ ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ซึ่งปัจจัยทั้ง 4 นี้สามารถร่วมกันทำนายทักษะการส่งและการรับลูกฟุตบอลของนิสิตคณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้ร้อยละ 50.30

3. มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างโปรแกรมการฝึกกับช่วงเวลาของการฝึกที่มีต่อความสามารถในการรับและส่งลูกฟุตบอลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่า การฝึกโปรแกรมการฝึกเกมสนามเล็กร่วมกับการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาช่วยพัฒนาความสามารถในการรับและส่งลูกฟุตบอลให้เพิ่มขึ้นตามช่วงระยะเวลาการฝึกในระยะเวลาต่างๆได้ แสดงให้เห็นว่าการฝึกโปรแกรมการฝึกเกมสนามเล็กร่วมกับการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาทำให้ความสามารถในการรับและส่งลูกฟุตบอลเพิ่มขึ้นกว่าการฝึกโปรแกรมการฝึกเกมสนามเล็กเพียงอย่างเดียว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรศิษฐ์ ศรีบูรินทร์ และคนอื่น ๆ (2554) ที่ศึกษาผลของการฝึกระหว่างเกมสนามเล็กและแบบฝึกเฉพาะเจาะจงต่อสมรรถภาพต้นแอโรบิคและแอนแอโรบิคในนักกีฬาฟุตบอล กลุ่มตัวอย่างเป็นนักกีฬาฟุตบอลทีม มหาวิทยาลัยมหิดลเพศชายมีอายุระหว่าง 19 - 22 ปี จำนวน 30 คน ที่พบว่า ภายหลังการทดลอง 8 สัปดาห์ ความสามารถในการใช้ออกซิเจนสูงสุดและ ความแข็งแรงเชิงมุมของกล้ามเนื้อเหยียดเข่าระหว่างกลุ่มทดลองทั้ง 3 กลุ่มไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05 แต่พบว่า ความแข็งแรงเชิงมุมของกล้ามเนื้อข้อเข่าของกลุ่มฝึกแบบเกมสนามเล็กและกลุ่มฝึกแบบเฉพาะเจาะจงมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากกลุ่มฝึกแบบต่อเนื่องและอัตราส่วนความแข็งแรงเชิงมุมของกล้ามเนื้อ (งอเข่า/เหยียดเข่า) ระยะเวลาในการวิ่ง 30 เมตร ความคล่องแคล่วว่องไวและกำลังของกล้ามเนื้อของกล้ามเนื้อของกล้ามเนื้อที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากกลุ่มฝึกแบบต่อเนื่องไม่พบความแตกต่างระหว่างกลุ่มฝึกแบบเกมสนามเล็กและกลุ่มฝึกแบบเฉพาะเจาะจง นอกจากนี้พบว่าผลของการฝึก 8 สัปดาห์มีผลทำให้ความสามารถในการใช้ออกซิเจนสูงสุดและความแข็งแรงเชิงมุมของกล้ามเนื้อข้อเข่าของทุกกลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากก่อนการฝึก ส่วนระยะเวลาในการวิ่ง 30 เมตร ความคล่องแคล่วว่องไว และกำลังของกล้ามเนื้อ ภายหลังการทดลอง 8 สัปดาห์ ของกลุ่มฝึกแบบเกมสนามเล็กและกลุ่มฝึกแบบเฉพาะเจาะจงมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากก่อนการฝึก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาผลของโปรแกรมการฝึกเกมสนามเล็กร่วมกับการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาที่มีต่อความสามารถในการรับและส่งลูกฟุตบอล พบว่า โปรแกรมการฝึกเกมสนามเล็กร่วมกับการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาที่มีต่อความสามารถในการรับและส่งลูกฟุตบอลเพิ่มขึ้นกว่าโปรแกรมการฝึกเกมสนามเล็กเพียงอย่างเดียว ควรนำไปใช้ในการฝึกซ้อมนักกีฬาโรงเรียนเพื่อพัฒนาความสามารถของนักเรียนทางด้านกีฬาฟุตบอล

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาโปรแกรมการฝึกเกมสนามเล็กร่วมกับการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาที่มีต่อความสามารถในการรับและส่งลูกฟุตบอลระยะไกล (ส่งบอลยาว)
2. ควรทำการศึกษาโปรแกรมการฝึกเกมสนามเล็กร่วมกับปัจจัยสมรรถภาพทางกายอื่นๆ เช่น การฝึกประสานสัมพันธ์ การทรงตัว พลัง ความเร็ว ที่มีผลต่อความสามารถในทักษะกีฬาฟุตบอล

เอกสารอ้างอิง

Michael Beale. (2017). 64 Small-sided Soccer Games: Coach your players the Dutch way Soccer Coach Weekly. United Kingdom: Green Star Media Ltd.

ชนะชนม์ กล้าหาญ. (2554). ผลการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาที่มีต่อความสามารถในการยิงประตูระยะไกลในกีฬาบาสเกตบอล. วารสารคณะพลศึกษา, 14(1), 49-56.

นฤชาล อรชร. (2560). ผลของโปรแกรมฝึกเกมสนามเล็กที่มีต่อความสามารถในการรับและส่งลูกฟุตบอลของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ). <http://cuir.car.chula.ac.th/dspace/bitstream/123456789/59872/1/5983922527.pdf>

วรศิษฐ์ ศรีบุรินทร์, ราตรี เรืองไทย, และ ไถ่ฮอน ชินธเนศ. (2554). ผลของการฝึกระหว่างเกมสนามเล็กและแบบฝึกเฉพาะเจาะจงต่อสมรรถภาพด้านแอโรบิคและแอนแอโรบิคในนักกีฬาฟุตบอล. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการกีฬา, 10(1), 55 - 72.

อนุศักดิ์ สุขคง, เทเวศน์ จันทร์หอม, ธิติพงษ์ สุขดี, และ ดิศรณ์ แก้วคล้าย. (2559). ปัจจัยด้านสมรรถภาพทางกายที่มีผลต่อทักษะกีฬาฟุตบอลของนิสิต คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. รายงานการวิจัย คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.เอกสารอัดสำเนา

ผลของการฝึกพลัยโอเมตริก และการฝึกพลัยโอเมตริกควบคู่ความคล่องแคล่วว่องไวที่มีต่อพลังกล้ามเนื้อและความคล่องแคล่วว่องไวในนักกีฬา кабаบดี

THE EFFECT OF PLYOMETRIC AND PLYOMETRIC WITH AGILITY ON MUSCLE POWER AND AGILITY IN KABADDI PLAYERS

อลิสา ลิ้มสำราญ¹ ธาวุฒิ ปลื้มสำราญ² และ เทเวศร์ พิริยะพฤษณี³

Alisa limsamran¹ Thawuth Pluemsamran² and Tawate piriyaapruen³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเพื่อศึกษาผลของการฝึกพลัยโอเมตริก และการฝึกพลัยโอเมตริกควบคู่ความคล่องแคล่วว่องไวที่มีผลต่อพลังกล้ามเนื้อและความคล่องแคล่วว่องไวในนักกีฬา кабаบดี และเพื่อเปรียบเทียบผลของการฝึกพลัยโอเมตริก และการฝึกพลัยโอเมตริกควบคู่ความคล่องแคล่วว่องไวที่มีผลต่อพลังกล้ามเนื้อและความคล่องแคล่วว่องไวในนักกีฬา кабаบดี โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักกีฬา кабаบดี โรงเรียนเทพศิรินทร์ลาดหญ้า กาญจนบุรี จำนวน 20 คน ได้มาจากการทดสอบสมรรถภาพด้วยการยืนกระโดดไกล แบ่งกลุ่มๆละ 10 คน จำนวน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ฝึกด้วยโปรแกรมฝึกพลัยโอเมตริก และกลุ่มที่ฝึกด้วยโปรแกรมฝึกพลัยโอเมตริกควบคู่ความคล่องแคล่วว่องไว เก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างโดยการทดสอบพลังกล้ามเนื้อด้วยการยืนกระโดดไกล และทดสอบความคล่องแคล่วว่องไวด้วยแบบทดสอบ 5-10-5 Agility test ก่อนการฝึก หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำ

ผลการวิจัย พบว่า 1) ภายหลังจากการฝึกในสัปดาห์ที่ 4 และ 8 ทั้งสองกลุ่มมีพลังกล้ามเนื้อสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ภายหลังจากการฝึกในสัปดาห์ที่ 4 และ 8 ทั้งสองกลุ่มมีความคล่องแคล่วว่องไวสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ภายหลังจากการฝึกในสัปดาห์ที่ 8 กลุ่มที่ได้รับการฝึกพลัยโอเมตริกจะมีระยะทางในการกระโดดไกลน้อยกว่า กลุ่มที่ได้รับการฝึกพลัยโอเมตริกควบคู่กับ

¹ ภาควิชาพลศึกษา คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ 10110 ประเทศไทย

Department of Physical, Faculty of Physical, Srinakarinwirot University, Bangkok 10110, Thailand.

² ภาควิชาพลศึกษา คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ 10110 ประเทศไทย

Department of Physical, Faculty of Physical, Srinakarinwirot University, Bangkok 10110, Thailand.

³ ภาควิชาพลศึกษา คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ 10110 ประเทศไทย

Department of Physical, Faculty of Physical, Srinakarinwirot University, Bangkok 10110, Thailand.

ความคล่องแคล่วว่องไว 4) การฝึกพลัยโอเมตริกและการฝึกพลัยโอเมตริกควบคู่กับความคล่องแคล่วว่องไว ที่มีผลต่อระยะเวลาที่ใช้ในการทดสอบความคล่องแคล่วว่องไวของกลุ่มทดลองหลังการฝึกไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: พลังกล้ามเนื้อ, ความคล่องแคล่วว่องไว

Abstract

This study is conducted with aim to study physical benefits of plyometric training and plyometric plus agility training that directly affect level of muscle power and agility of Kabaddi athletes. The study finding shows comparative results of both exercises against the level of muscle power and agility of Kabaddi athletes. The selected study sample is a group of 20 Kabaddi athletes of the Debsirin Lad Ya, Kanchanaburi Province in Thailand. The athletes were divided into two groups, 10 of each, one group was trained under plyometric program and another trained under plyometric plus agility program. A 'standing board jump' test was used to measure muscle power of the athletes and a '5-10-5' exercise was used to identify their agility level. All athletes underwent the above physical tests prior the start of plyometric training phase and on a completion of Week 4 and Week 8 of the training, respectively. The researcher analyzed the collected data by verifying the means, standard deviation, t-test, and one-way repeated measure ANOVA.

The result showed 1) After training with Plyometric training program and Plyometric with Agility training program. The results revealed that the muscle power and agility of the sample group increased before training at a statistically significant level of .05 2) After training 8th week Plyometric training group have less jumping ability Plyometric with Agility training group. 3) After training 8th week Plyometric training group and Plyometric with Agility group. There is not difference in agility.

Key word: Plyometric, Agility

บทนำ

กบฏดี เป็นกีฬาที่เล่นโดยสองทีม ในสนามที่แบ่งด้วยเส้นบนพื้นสนาม จุดมุ่งหมายของการแข่งขัน คือ การผลัดกันรุกและรับของทีมแข่งขัน โดยทีมที่มีสิทธิ์รุก จะใช้ผู้เล่น 1 คน รุกเข้าไปยังแดนฝ่ายรับพร้อมเปล่งเสียง “กบฏดี ๆ ๆ” เพื่อให้ข้อวัวยะสวนต่าง ๆ เช่น มือ เท้า หรือทุกส่วนของร่างกาย ให้สัมผัสผู้เล่นฝ่ายรับ ภายในเวลา 30 วินาที โดยฝ่ายรับต้องหลบหลีกจากการพยายามเข้าไปสัมผัสของผู้รุก และพยายามจับผู้รุกไว้ เพื่อไม่ให้กลับไปยังแดนได้ เมื่อผู้รุกกลับไปยังแดนของตนเองหรือตาย ฝ่ายรับจะได้สิทธิ์ในการรุกแทน การแข่งขันกบฏดีนั้นแต่ละทีมจะได้คะแนนโดยการรุกของฝ่ายรุก จากการสัมผัสตัวหรือการต่อสู้อันแล้วกลับมา ยังแดนของตนเองของฝ่ายรุก แต่ฝ่ายรับได้คะแนนจากการที่สามารถจับฝ่ายรุกไม่ให้กลับไปยังแดนของฝ่ายรุก โดยคิดที่ 1 คน ต่อ 1 คะแนน ต่อการรุกและการตั้งรับแต่ละครั้ง และจากการได้คะแนนจะทำให้ผู้เล่นที่ตายอยู่ ลงกลับมาเล่นใหม่ตามจำนวนคะแนน (สมปราชญ์ ผลชู 2552) กบฏดีเป็นกีฬาที่เริ่มมีผู้นิยมเล่นกัน อย่างแพร่หลายมากขึ้นในปัจจุบัน ในการแข่งขันกีฬาระดับสากล เช่น เอเชียนเกมส์ กีฬากบฏดี นับเป็นกีฬา ระดับสากลอีกหนึ่งประเภทที่ได้รับการบรรจุเป็นกีฬาที่มีการแข่งขันเพื่อชิงเหรียญรางวัล และอีกทั้งยังมีการแข่งขันเป็นลีกอาชีพในประเทศอินเดียอีกด้วย กบฏดีเป็นกีฬาที่ผู้เล่นจะต้องมีสมรรถภาพทางกายที่ดี จะเห็นได้ว่าการแข่งขันกีฬากบฏดีในปัจจุบันมีการพัฒนารูปแบบ กลยุทธ์ วิธีการเล่นที่หลากหลายกว่าในอดีต ไม่ว่าจะเป็นการใช้ทักษะในรูปแบบต่าง ๆ ในเกมการแข่งขัน จึงจำเป็นต้องมีวิทยาศาสตร์การกีฬาเข้ามาช่วย ในการฝึกซ้อมทางด้านสมรรถภาพทางกาย ความคล่องแคล่วว่องไว และพลังกล้ามเนื้อ มีสำคัญอย่างมาก ที่จะสามารถพัฒนาศักยภาพในการฝึกซ้อมทักษะ และแข่งขันในกีฬากบฏดี เจริญ กระบวนรัตน์ (2545) กล่าวว่า ความคล่องแคล่ว หมายถึง ความสามารถในการเคลื่อนที่ หรือเคลื่อนไหวได้ในระยะเวลาที่สั้นที่สุด เป็นการทำงานที่ต้องการความสัมพันธ์ของระบบประสาทและกล้ามเนื้อ ซึ่งทำหน้าที่ประสานงานกันได้อย่างดี ปฏิบัติการรับรู้ และตอบสนองอย่างรวดเร็ว และความความสามารถในการเคลื่อนที่ และเคลื่อนไหว เปลี่ยนทิศทางได้อย่างคล่องแคล่ว พลัยโอเมตริก คือการออกกำลังกายหรือการฝึกบริหารร่างกายที่รวมไว้ ซึ่งกำลังความแข็งแรง และความรวดเร็วในการหดตัวของกล้ามเนื้อ เพื่อการเคลื่อนไหวอย่างฉับพลัน ลักษณะของการฝึกสามารถกระทำได้หลากหลายรูปแบบ เช่น การฝึกกระโดด การเขย่ง ในรูปแบบต่างๆ กัน เพื่อพัฒนาส่วนล่างของร่างกาย (เจริญ กระบวนรัตน์, 2531 : 119)

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิธีการพัฒนาพลังกล้ามเนื้อ และความคล่องแคล่ว ว่องไวในนักกีฬากบฏดี โดยการฝึกด้วยโปรแกรมพลัยโอเมตริก และโปรแกรมการฝึกพลัยโอเมตริกควบคุม ความคล่องแคล่วว่องไว ทั้งนี้เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยไปใช้ฝึกซ้อมเพื่อพัฒนาความสามารถของนักกีฬาให้ ประสบผลสำเร็จในการแข่งขันต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาผลของการฝึกพลัยโอเมตริก และการฝึกพลัยโอเมตริกควบคุมความคล่องแคล่วว่องไวที่มีผลต่อพลังกล้ามเนื้อและความคล่องแคล่วว่องไวในนักกีฬาการบัดดี้
2. เพื่อเปรียบเทียบผลของการฝึกพลัยโอเมตริก และการฝึกพลัยโอเมตริกควบคุมความคล่องแคล่วว่องไวที่มีผลต่อพลังกล้ามเนื้อและความคล่องแคล่วว่องไวในนักกีฬาการบัดดี้

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาผลของการฝึกพลัยโอเมตริก และพลัยโอเมตริกควบคู่กับการฝึกความคล่องแคล่วว่องไวที่มีผลต่อพลังกล้ามเนื้อและความคล่องแคล่วว่องไวในนักกีฬาการบัดดี้เยาวชนทีมหญิง โรงเรียนเทพศิรินทร์ลาดหญ้า กาญจนบุรีที่มีอายุ 15-18 ปี ปีการศึกษา 2561 จำนวน 20 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักกีฬาการบัดดี้เยาวชนทีมหญิง โรงเรียนเทพศิรินทร์ลาดหญ้า กาญจนบุรี ที่มีอายุ 15-18 ปี ปีการศึกษา 2561 ได้มาจากการทดสอบสมรรถภาพทางกาย โดยการยื่นกระโดดไกลและการวัดพลังกล้ามเนื้อโดยการหาค่าเฉลี่ยของทั้งสองรายการมีค่าใกล้เคียงกันมากที่สุด แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 10 คน จำนวน 20 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. โปรแกรมการฝึกพลัยโอเมตริก
2. โปรแกรมการฝึกพลัยโอเมตริกควบคุมความคล่องแคล่วว่องไว
3. สร้างโปรแกรมการฝึกพลัยโอเมตริกควบคุมความคล่องแคล่วว่องไว
 - 3.1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเอกสารงานวิจัยแล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดกรอบแนวคิด
 - 3.2. สร้างโปรแกรมฝึกพลัยโอเมตริก และโปรแกรมการฝึกพลัยโอเมตริกควบคุมความคล่องแคล่วว่องไว
 - 3.3. นำโปรแกรมการฝึกพลัยโอเมตริกและโปรแกรมการฝึกพลัยโอเมตริกควบคุมความคล่องแคล่วว่องไว นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบความเรียบร้อย แนะนำ ปรับปรุง และแก้ไขส่วนที่บกพร่อง
 - 3.4. นำโปรแกรมการฝึกพลัยโอเมตริกและโปรแกรมพลัยโอเมตริกควบคุมความคล่องแคล่วว่องไว ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสม
 - 3.5. ปรับปรุงแก้ไขตามที่ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านได้ตรวจสอบ
 - 3.6. นำโปรแกรมการฝึกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรง (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อหาความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ (Index of Item objective Congruence: IOC) ซึ่งได้ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ดังนี้

3.6.1. โปรแกรมฝึกพลัยโอเมตริก (Plyometric training) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC = 1)

3.6.2. โปรแกรมความคล่องแคล่วว่องไว (Agility training) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC = 1)

4.แบบทดสอบการยืนกระโดดไกล

5.แบบทดสอบความคล่องแคล่วว่องไว

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ขั้นตอนดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. กำหนดวัน เวลา อุปกรณ์ สถานที่ และกลุ่มตัวอย่างในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. จัดเตรียมสถานที่ อุปกรณ์ ตารางการฝึก โปรแกรมที่ผลการทดลอง เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลในการดำเนินการ

3. ประชุม อธิบาย ชี้แจงขั้นตอนวิธีการฝึก และวิธีการทดสอบโดยละเอียดแก่ผู้ช่วยในการฝึกซ้อม และกลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มทดลอง โดยมีตารางการฝึก ดังนี้

3.1 อบอุ่นร่างกายและยืดเหยียดกล้ามเนื้อ ระยะเวลา 15 นาที

3.2 ฝึกโปรแกรมพลัยโอเมตริก ระยะเวลา 30 นาที

3.3 ฝึกโปรแกรมความคล่องแคล่วว่องไว ระยะเวลา 30 นาที

3.4 คลายอุ่นและยืดเหยียดกล้ามเนื้อ ระยะเวลา 15 นาที

4. ทำการฝึกตามโปรแกรมเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ ละ 3 วัน คือ วันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ เวลา 17.00-18.30 น.

5.ทำการทดสอบด้วยแบบทดสอบสมรรถภาพ และบันทึกคะแนนลงในโปรแกรม

6. นำผลการทดสอบมาวิเคราะห์ผลทางสถิติ

7. นำผลที่ได้รับมาสรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยที่ได้วิเคราะห์ข้อมูล โดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป (SPSS for Windows)

1. คำนวณค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของผลทดสอบสมรรถภาพทางกาย ก่อนฝึก ภายหลังการฝึก 4 สัปดาห์ และภายหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8

2. เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยกำลังกล้ามเนื้อ และค่าเฉลี่ยของความคล่องแคล่วว่องไวของกลุ่มทดลอง ก่อนฝึก ภายหลังการฝึก 4 สัปดาห์ และภายหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 โดยใช้สถิติทดสอบ ค่า ที่ (t-test Independent) ความมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

3. ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนรูปแบบทางเดียว ด้วยวิธี (One – Way repeated measure ANOVA)

สรุปผลการวิจัย

1. การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยผลของการฝึกพลัยโอเมตริกที่มีผลต่อพลังกล้ามเนื้อโดยวัดจาก ระยะทางในการกระโดดไกล ระหว่างก่อนการฝึก สัปดาห์ที่ 4 และสัปดาห์ที่ 8

ตาราง 1 การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยผลของการฝึกพลัยโอเมตริกที่มีผลต่อพลังกล้ามเนื้อโดย วัดจาก ระยะทางในการกระโดดไกล ระหว่างก่อนการฝึก สัปดาห์ที่ 4 และสัปดาห์ที่ 8

ระยะกระโดด	ค่าเฉลี่ย	ก่อนการฝึก	สัปดาห์ 4	สัปดาห์ 8
		1.60	1.67	1.85
ก่อนการฝึก	1.60	-	-.068*	-.253*
สัปดาห์ 4	1.67		-	-.185*
สัปดาห์ 8	1.85			-

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยผลของการฝึกพลัยโอเมตริกที่มีผลต่อพลังกล้ามเนื้อ โดยวัดจากระยะทางในการกระโดดไกล ระหว่างก่อนการฝึก สัปดาห์ที่ 4 และสัปดาห์ที่ 8 พบว่า หลังการฝึกในสัปดาห์ที่ 8 มีค่าเฉลี่ยระยะทางในการกระโดดไกลมากกว่าการฝึกในสัปดาห์ที่ 4 และก่อนการฝึก และการฝึกในสัปดาห์ที่ 4 มีค่าเฉลี่ย ระยะทางในการกระโดดไกลมากกว่าก่อนการฝึก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 2 การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยผลของการฝึกพลัยโอเมตริกที่มีผลต่อความคล่องแคล่วว่องไวโดยวัด จากระยะเวลาที่ใช้ในการทดสอบระหว่างก่อนการฝึก สัปดาห์ที่ 4 และสัปดาห์ที่ 8

ระยะเวลา	ค่าเฉลี่ย	ก่อนการฝึก	สัปดาห์ 4	สัปดาห์ 8
		7.38	7.11	6.89
ก่อนการฝึก	7.38	-	.271*	.493*
สัปดาห์ 4	7.11		-	.222*
สัปดาห์ 8	6.89			-

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยผลของการฝึกพลัยโอเมตริกที่มีผลต่อความคล่องแคล่วว่องไว โดยวัดจากระยะเวลาที่ใช้ในการทดสอบระหว่างก่อนการฝึก สัปดาห์ที่ 4 และสัปดาห์ที่ 8 พบว่า หลังการ ฝึกในสัปดาห์ที่ 8 มีค่าเฉลี่ยของระยะเวลาที่ใช้ในการทดสอบมากกว่าการฝึกในสัปดาห์ที่ 4 และก่อนการฝึก และการฝึกในสัปดาห์ที่ 4 มีค่าเฉลี่ยของระยะเวลาที่ใช้ในการทดสอบมากกว่าก่อนการฝึก อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

2. การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยผลของการฝึกพลัยโอเมตริกและการฝึกพลัยโอเมตริกควบคู่กับความคล่องแคล่วว่องไว ภายหลังจากการฝึกสัปดาห์ที่ 8

ตาราง 3 เปรียบเทียบผลของการฝึกพลัยโอเมตริกและการฝึกพลัยโอเมตริกควบคู่กับความคล่องแคล่วว่องไวที่มีผลต่อระยะทางในการกระโดดไกลของกลุ่มทดลองหลังการฝึก

รูปแบบการฝึก	N	Max	Min	M	S.D.	t	P
พลัยโอเมตริก	10	2.20	1.70	1.85	.15	-4.170*	.0005
พลัยโอเมตริกควบคู่กับ ความคล่องแคล่วว่องไว	10	2.75	1.85	2.29	.29		

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตารางที่ 3 จากการเปรียบเทียบผลของการฝึกพลัยโอเมตริกและการฝึกพลัยโอเมตริกควบคู่กับความคล่องแคล่วว่องไวที่มีผลต่อพลังกล้ามเนื้อของกล้ามเนื้อหลังการฝึก โดยวัดจากระยะทางในการกระโดดไกล พบว่า ภายหลังจากการฝึกด้วยพลัยโอเมตริก มีระยะทางในการกระโดดไกลสูงสุด 2.20 เมตร ต่ำสุด 1.70 เมตร มีค่าเฉลี่ยของระยะทางในการกระโดดไกล 1.85 เมตร และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .15 ส่วนการฝึกพลัยโอเมตริกควบคู่ความคล่องแคล่วว่องไว มีระยะทางในการกระโดดไกลสูงสุด 2.75 เมตร ต่ำสุด 1.85 เมตร มีค่าเฉลี่ยของระยะทางในการกระโดดไกล 2.29 เมตร และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .29 โดยกลุ่มที่ได้รับการฝึกพลัยโอเมตริกจะมีระยะทางในการกระโดดน้อยกว่ากลุ่มที่ได้รับการฝึกพลัยโอเมตริกควบคู่กับความคล่องแคล่วว่องไวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 4 เปรียบเทียบผลของการฝึกพลัยโอเมตริกและการฝึกพลัยโอเมตริกควบคู่ความคล่องแคล่วว่องไวที่มีผลต่อระยะเวลาที่ใช้ในการทดสอบของกลุ่มทดลองหลังการฝึก

รูปแบบการฝึก	N	Max	Min	M	S.D.	t	P
พลัยโอเมตริก	10	7.95	6.30	6.89	.47	.417	.682
พลัยโอเมตริกควบคู่กับ ความคล่องแคล่วว่องไว	10	7.22	6.42	6.82	.24		

ตารางที่ 4 จากการเปรียบเทียบผลของการฝึกพลัยโอเมตริกและการฝึกพลัยโอเมตริกควบคู่ความคล่องแคล่วว่องไวที่มีผลต่อความคล่องแคล่วว่องไวของกลุ่มทดลองหลังการฝึก โดยวัดจากระยะเวลาที่ใช้ในการทดสอบ พบว่าการฝึกพลัยโอเมตริก ในสัปดาห์ที่ 8 มีระยะเวลาในการทดสอบสูงสุด 7.95 วินาที ต่ำสุด 6.30 วินาที มีค่าเฉลี่ยของระยะเวลาทดสอบ 6.89 วินาที และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .47 ส่วนการฝึกพลัยโอเมตริกควบคู่กับความคล่องแคล่วว่องไว มีระยะเวลาในการทดสอบสูงสุด 7.22 วินาที ต่ำสุด 6.42 วินาที มีค่าเฉลี่ยของระยะเวลาทดสอบ 6.82 วินาที และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .24 โดยการฝึกพลัยโอเมตริกและการฝึกพลัยโอเมตริกควบคู่กับความคล่องแคล่วว่องไวที่มีผลต่อระยะเวลาที่ใช้ในการทดสอบของกลุ่มทดลองหลังการฝึกไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

ผลการวิจัย พบว่า 1) ภายหลังจากการฝึกในสัปดาห์ที่ 4 และ 8 ทั้งสองกลุ่มมีพลังกล้ามเนื้อสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ภายหลังจากการฝึกในสัปดาห์ที่ 4 และ 8 ทั้งสองกลุ่มมีความคล่องแคล่วว่องไวสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ภายหลังจากการฝึกในสัปดาห์ที่ 8 กลุ่มที่ได้รับการฝึกพลัยโอเมตริกจะมีระยะทางในการกระโดดไกลน้อยกว่า กลุ่มที่ได้รับการฝึกพลัยโอเมตริกควบคุมกับความคล่องแคล่วว่องไว 4) การฝึกพลัยโอเมตริกและการฝึกพลัยโอเมตริกควบคุมกับความคล่องแคล่วว่องไวที่มีผลต่อระยะเวลาที่ใช้ในการทดสอบความคล่องแคล่วว่องไวของกลุ่มทดลองหลังการฝึกไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ควรมีแบบทดสอบเฉพาะทักษะกีฬาที่ดี เพื่อได้มีการเปรียบเทียบผลการฝึกได้ชัดเจนมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- เจริญ กระบวนรัตน์. (2545). หลักการและเทคนิคการฝึกกรีฑา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์
ภาควิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา.
- สมปราชญ์ ผลชู. (2552). หลักสูตรผู้ฝึกสอนกอล์ฟระดับชาติชั้นกลาง. กรุงเทพฯ.

ผลของการฝึกด้วยแรงต้านสามวิธีที่มีต่อความเร็วในการวิ่ง 50 เมตร

The Effect of Three Resistance Training Programs on The Running Speed in 50 Meters

ธีรชัย ตันติทัตต์¹ ธาวุฒิ ปลื้มสำราญ² และ เทเวศร์ พิริยะพูนท์³

Theerachai Tantithatt¹ Thawuth Pluemsamran² and Tawate piriyaapuen³

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบผลของโปรแกรมการฝึกด้วยแรงต้าน 3 วิธีที่มีต่อความเร็วในการวิ่งในระยะ 50 เมตร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 30 คน ที่เรียนในรายวิชากรีฑาและเป็นสมาชิกของชมรมกรีฑา ซึ่งได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 10 คน กลุ่มที่ 1 ฝึกด้วยโปรแกรมการฝึกวิ่งโดยใช้ยางยืด กลุ่มที่ 2 ฝึกด้วยโปรแกรมการฝึกวิ่งด้วยการลากรถล้อรถยนต์ และกลุ่มที่ 3 ฝึกด้วยโปรแกรมการฝึกวิ่งบนพื้นทราย แต่ละกลุ่มใช้ระยะเวลาในการฝึก 8 สัปดาห์ โดยมีการวัดผลก่อนการฝึกและหลังการฝึกทุก ๆ 2 สัปดาห์ แล้ววิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัย พบว่า 1) ภายหลังจากการฝึกในสัปดาห์ที่ 2 4 6 และ 8 นักเรียนทุกกลุ่มมีความเร็วในการวิ่งสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ภายหลังจากการฝึกในสัปดาห์ที่ 8 นักเรียนที่ได้รับการฝึกวิ่งโดยใช้ยางยืด การฝึกวิ่งด้วยการลากรถล้อรถยนต์ และการฝึกวิ่งบนพื้นทราย มีความเร็วในการวิ่งไม่แตกต่างกันทางสถิติ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า โปรแกรมการฝึกด้วยแรงต้านทั้ง 3 วิธี สามารถพัฒนาความเร็วในการวิ่งของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : การฝึกวิ่งด้วยแรงต้าน การฝึกวิ่งด้วยยางยืด การลากรถล้อรถยนต์ การวิ่งบนพื้นทราย

Abstract

The purposes of this research were to study and compare the effect of three resistance training programs on running speed in 50 meters. The samples were 30 eighth grade students who studied in Athletics and were a member of Athletics club, selected by purposive sampling. The students were divided into three experimental groups. Each group consisted of ten students. The first group was trained using

¹ ภาควิชาพลศึกษา คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ 10110 ประเทศไทย

Department of Physical, Faculty of Physical, Srinakarinwirot University, Bangkok 10110, Thailand.

² ภาควิชาพลศึกษา คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ 10110 ประเทศไทย

Department of Physical, Faculty of Physical, Srinakarinwirot University, Bangkok 10110, Thailand.

³ ภาควิชาพลศึกษา คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ 10110 ประเทศไทย

Department of Physical, Faculty of Physical, Srinakarinwirot University, Bangkok 10110, Thailand.

the elastic training program. The second group was trained by the car tire training program. The third group was trained by the sand training program. The students were trained for eight weeks and measured their running speed before training and after training, every two weeks. The data were compared and analyzed by mean, standard deviation, and One-way ANOVA. The results showed that after the second, fourth and eighth week of the training program, the running speed of the students in the experimental group in the 50 meters increased significantly at a level of .05. After the eighth week of the training program, the running speed of the students of the 50 meters in elastic training, car tire training and sand training group were not significantly different. It may be inferred that all resistance training programs could effectively develop the running speed of the students.

Keywords: Resistance training, Elastic training, Car tire training, Sand training

บทนำ

กรีฑาเป็นกิจกรรมการออกกำลังกายและกีฬาอย่างหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหว การเล่นกรีฑาสามารถพัฒนาสมรรถภาพทางกายของผู้ที่เล่นได้เป็นอย่างดี ซึ่งถือได้ว่ากรีฑาเป็นกีฬาเบื้องต้นของกีฬาอื่น ๆ ในปัจจุบัน กรีฑาเป็นกีฬาที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก จะเห็นได้ว่าการแข่งขันกีฬาประเภทนี้ในทุกกระดับ ไม่ว่าจะเป็นระดับโรงเรียนหรือระดับจังหวัด และกลายมาเป็นการแข่งขันเยาวชนแห่งชาติจนถึงการแข่งขันกีฬาแห่งชาติ และการที่เป็นนักกรีฑาที่ประสบความสำเร็จได้นั้น จะต้องมีความอดทนและมีความมานะพยายามอย่างมาก ในการฝึกซ้อม เพราะจะต้องฝึกซ้อมอย่างหนักตลอดทั้งปี การที่จะทำเช่นนั้นนักกรีฑาจะต้องมีความต้องการหรือความรักในกีฬานี้ (กิตติภูมิ บริสุทธิ์, 2555)

เจริญ กระบวนรัตน์ (2538) กล่าวว่า ในการแข่งขันกีฬาแทบทุกชนิดไม่ว่าจะเป็นระดับใดก็ตาม นักกีฬาสามารถควบคุมการเคลื่อนไหวโดยใช้ความเร็วได้อย่างมีประสิทธิภาพสัมพันธ์กับขั้นตอนของทักษะการเคลื่อนไหว ในกิจกรรมนั้น ๆ ย่อมก่อให้เกิดผลดีต่อทั้งตนเองและเพื่อนร่วมทีม การปฏิบัติทักษะกิจกรรมการเคลื่อนไหว ความสามารถในการเคลื่อนไหว โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเร็วในการเคลื่อนที่ระยะทาง 20-40 เมตรแรกนั้น นับเป็นหัวใจสำคัญของกีฬาหลายชนิด อาทิ ฟุตบอล บาสเกตบอล แฮนด์บอล ฮอกกี้ และกรีฑาประเภทวิ่งระยะสั้น ที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งของนักกีฬาที่ควรตระหนักไว้ คือ ความเร็วเป็นคุณสมบัติที่สามารถพัฒนาหรือสามารถปรับปรุงให้ดีขึ้นได้ด้วยการจัดระบบการฝึกให้ถูกต้อง เหมาะสม และต่อเนื่องสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับ Ackland, Elliott, and Bloomfield (2009) ได้กล่าวว่า การวิ่งด้วยความเร็วสูงสุดที่ดีนั้น จำเป็นเสริมสร้างความแข็งแรงและกำลังของกล้ามเนื้อพร้อมด้วย ด้วยวิธีการฝึกดังกล่าวก็จะส่งผลให้ความเร็วในการวิ่งพัฒนาดีขึ้นได้ หากได้มีการจัดโปรแกรมการฝึกซ้อมไว้อย่างถูกต้อง

ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาผลของการฝึกด้วยแรงต้านสามวิธีที่มีผลต่อความเร็วในการวิ่ง 50 เมตร เนื่องจาก ระยะทาง 50 เมตร ถูกใช้ในการทดสอบสมรรถภาพทางกายของกรมพลศึกษา อีกทั้งระยะนี้เป็นระยะที่สามารถ ใช้ความเร็วในการวิ่งสูงสุดได้ และเพื่อเปรียบเทียบผลของการฝึกของอุปกรณ์แรงต้านและการวิ่งบนพื้นทรายเพื่อ เป็นแนวทางในการฝึกซ้อมและพัฒนาความสามารถของ และเพื่อนำผลไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาแบบฝึกและ การจัดโปรแกรมการฝึกซ้อมให้กับนักกรีฑาเพื่อพัฒนาและเสริมสร้างความเร็วได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเร็วในการวิ่งของนักเรียนระยะ 50 เมตร ที่ฝึกด้วยแรงต้าน 3 วิธี
2. เพื่อเปรียบเทียบความเร็วในการวิ่งของนักเรียนระยะ 50 เมตร ภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่มในการฝึก ด้วยแรงต้าน 3 วิธี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์ และทำการเลือกกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง โดยเป็นนักเรียนที่เรียนรายวิชากรีฑาและ เป็นสมาชิกชมรมกรีฑา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ มีเครื่องมือที่ใช้จำนวน 3 เครื่องมือ ประกอบด้วย 1) โปรแกรมการฝึกด้วยยางยืด ควบคุมกับการฝึกวิ่งระยะสั้นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น 2) โปรแกรมการฝึกด้วยการลากยางรถยนต์ควบคุมกับการวิ่งระยะสั้น ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น 3) โปรแกรมฝึกด้วยการวิ่งบนพื้นทรายควบคุมกับการวิ่งระยะสั้นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และ 4) แบบทดสอบ วัดความเร็ววิ่งระยะทาง 50 เมตร โดยมีวิธีการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือดังต่อไปนี้

- 2.1 ศึกษา ค้นคว้าเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนสอบถามผู้เชี่ยวชาญ
- 2.2 สร้างโปรแกรมการฝึกด้วยแรงต้าน 3 รูปแบบ ควบคุมกับการวิ่งระยะสั้น
- 2.3 นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยโปรแกรมการ ฝึกด้วยแรงต้าน 3 รูปแบบ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1
- 2.4 นำโปรแกรมการฝึกด้วยแรงต้านควบคุมกับการฝึกวิ่งระยะสั้น ไปทดลองใช้ (Tryout) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่ม ตัวอย่าง พบว่า โปรแกรมการฝึกทั้ง 3 รูปแบบ มีความเหมาะสมกับนักเรียน และมีระยะเวลาที่ใช้ฝึกอย่างเหมาะสม
- 2.5 นำโปรแกรมการฝึกด้วยแรงต้านควบคุมกับการฝึกวิ่งระยะสั้น ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล และนำมาวิเคราะห์ และสรุปผลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ทำการทดสอบความเร็วในการวิ่งระยะ 50 เมตร ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วเรียงลำดับเวลาที่ในการวิ่งของกลุ่มตัวอย่างจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด จากนั้นจัดกลุ่มนักเรียน ที่มีความสามารถใกล้เคียงกันเข้ากลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการจับเข้ากลุ่ม (Matching Group)

3.2 นำค่าเฉลี่ยของเวลาที่ได้ในการวิ่งของทั้ง 3 กลุ่ม มาทำการทดสอบทางสถิติค่าที (t-test) ผลการทดสอบพบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าความสามารถในการวิ่งระยะทาง 50 เมตร ของทั้ง 3 กลุ่ม ไม่แตกต่างกัน

3.3 ทำการจับฉลากเพื่อกำหนดกลุ่มทดลองที่ 1 ฝึกด้วยโปรแกรมการฝึกด้วยยางยืดควบคู่กับการฝึกวิ่งระยะสั้น กลุ่มทดลองที่ 2 ฝึกด้วยโปรแกรมการฝึกด้วยการลากยางรถยนต์ควบคู่กับการวิ่งระยะสั้น และกลุ่มทดลองที่ 3 ฝึกด้วยโปรแกรมการฝึกวิ่งบนพื้นทรายควบคู่กับการวิ่งระยะสั้น

3.4 ทำการฝึกนักเรียนตามโปรแกรมที่สร้างขึ้น และทดสอบหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 2 สัปดาห์ที่ 4 สัปดาห์ที่ 6 และสัปดาห์ที่ 8

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลของเวลาในการวิ่งระยะทาง 50 เมตร ทั้งก่อนการฝึก และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 2 สัปดาห์ที่ 4 สัปดาห์ที่ 6 และสัปดาห์ที่ 8 โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

4.2 วิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเวลาในการวิ่งระยะทาง 50 เมตร ระหว่างกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม ทั้งก่อนการฝึก และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 2 สัปดาห์ที่ 4 สัปดาห์ที่ 6 และสัปดาห์ที่ 8 โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำ (one-way repeated-measures ANOVA) โดยมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาความเร็วในการวิ่งของนักเรียนระยะ 50 เมตร ที่ฝึกด้วยแรงต้าน 3 วิธี

จากการทดสอบความเร็วในการวิ่งของกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ฝึกด้วยยางยืด กลุ่มที่ฝึกด้วยล้อรถยนต์ กลุ่มที่ฝึกด้วยพื้นทราย แล้ววิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า

กลุ่มที่ฝึกด้วยยางยืด มีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเร็วในการวิ่งก่อนการฝึกเท่ากับ 8.39 และ 0.65 วินาที หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 2 เท่ากับ 8.24 และ 0.55 วินาที หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 เท่ากับ 8.24 และ 0.55 หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 6 เท่ากับ 7.62 และ 0.42 และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 เท่ากับ 7.29 และ 0.43 ตามลำดับ

กลุ่มที่ฝึกด้วยล้อรถยนต์ มีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความเร็วในการวิ่งก่อนการฝึกเท่ากับ 8.39 และ 0.65 วินาที หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 2 เท่ากับ 8.20 และ 0.49 วินาที หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 เท่ากับ 7.95 และ 0.44 หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 6 เท่ากับ 7.56 และ 0.38 และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 เท่ากับ 7.29 และ 0.43 ตามลำดับ

กลุ่มที่ฝึกด้วยพื้นทราย มีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความเร็วในการวิ่ง ก่อนการฝึกเท่ากับ 8.35 และ 0.59 วินาที หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 2 เท่ากับ 8.22 และ 0.57 วินาที หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 เท่ากับ 8.05 และ 0.59 หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 6 เท่ากับ 7.68 และ 0.52 และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 เท่ากับ 7.44 และ 0.16 ตามลำดับ ดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความเร็วในการวิ่ง ในช่วงก่อนการฝึก หลังการสัปดาห์ที่ 2 หลังการฝึกสัปดาห์ 4 หลังการฝึกสัปดาห์ 6 และหลังการฝึกสัปดาห์ 8 ของกลุ่มที่ฝึกด้วยยางยืด ล้อรถยนต์ และพื้นทราย

โปรแกรมการฝึก	ช่วงที่ทดสอบ	ความเร็วในการวิ่งระยะ 50 เมตร (วินาที)	
		X	S.D.
การฝึกด้วยยางยืด (n = 10)	ก่อนการฝึก	8.39	.65
	หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 2	8.24	.55
	หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4	8.08	.40
	หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 6	7.62	.42
	หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8	7.29	.43
การฝึกด้วยล้อรถยนต์ (n = 10)	ก่อนการฝึก	8.39	.65
	หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 2	8.20	.49
	หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4	7.95	.44
	หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 6	7.56	.38
	หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8	7.29	.43
การฝึกด้วยพื้นทราย (n = 10)	ก่อนการฝึก	8.35	.59
	หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 2	8.22	.57
	หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4	8.05	.59
	หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 6	7.68	.52
	หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8	7.44	.16

2. การเปรียบเทียบความเร็วในการวิ่งของนักเรียนระยะ 50 เมตร ภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่มในการฝึกด้วยแรงต้าน 3 วิธี

2.1 จากการเปรียบเทียบความเร็วในการวิ่งภายในกลุ่มที่ฝึกด้วยยางยืด กลุ่มที่ฝึกลากล้อรถยนต์ และกลุ่มที่ฝึกวิ่งบนพื้นทราย ระหว่างก่อนการฝึก หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 2 สัปดาห์ที่ 4 สัปดาห์ที่ 6 และสัปดาห์ที่ 8 โดยวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียวแบบวัดซ้ำ พบว่า

กลุ่มที่ฝึกด้วยยางยืด มีความเร็วในการวิ่งในสัปดาห์ที่ 2 สัปดาห์ที่ 4 สัปดาห์ที่ 6 และสัปดาห์ที่ 8 สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามลำดับ ดังตาราง 3

กลุ่มที่ฝึกด้วยการลากยางรถยนต์ มีความเร็วในการวิ่งในสัปดาห์ที่ 2 สัปดาห์ที่ 4 สัปดาห์ที่ 6 และสัปดาห์ที่ 8 สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามลำดับ ดังตาราง 4

กลุ่มที่ฝึกวิ่งบนพื้นทราย มีความเร็วในการวิ่งในสัปดาห์ที่ 2 สัปดาห์ที่ 4 สัปดาห์ที่ 6 และสัปดาห์ที่ 8 สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามลำดับ ดังตาราง 5

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ของค่าเฉลี่ยของความเร็วในการวิ่ง ในช่วงก่อนการฝึก หลังการ สัปดาห์ที่ 2 หลังการฝึกสัปดาห์ 4 หลังการฝึกสัปดาห์ 6 และหลังการฝึกสัปดาห์ 8 ของกลุ่มฝึกด้วยยางยืด

ฝึกด้วย		ก่อนฝึก	สัปดาห์ 2	สัปดาห์ 4	สัปดาห์ 6	สัปดาห์ 8
ยางยืด	ค่าเฉลี่ย	8.39	8.24	8.08	7.62	7.29
ก่อนการฝึก	8.39	-	.150*	.311*	.774*	1.106*
สัปดาห์ 2	8.24		-	.161*	.624*	.956*
สัปดาห์ 4	8.08			-	.463*	.795*
สัปดาห์ 6	7.62				-	.332*
สัปดาห์ 8	7.29					-

*P = <.05

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ของค่าเฉลี่ยของความเร็วในการวิ่ง ในช่วงก่อนการฝึก หลังการ สัปดาห์ที่ 2 หลังการฝึกสัปดาห์ 4 หลังการฝึกสัปดาห์ 6 และหลังการฝึกสัปดาห์ 8 ของกลุ่มฝึกด้วยลัทธิยนต์

ฝึกด้วย		ก่อนฝึก	สัปดาห์ 2	สัปดาห์ 4	สัปดาห์ 6	สัปดาห์ 8
ลัทธิยนต์	ค่าเฉลี่ย	8.39	8.20	7.95	7.56	7.29
ก่อนการฝึก	8.39	-	.193*	.443*	.833*	1.203*
สัปดาห์ 2	8.20		-	.250*	.640*	1.010*
สัปดาห์ 4	7.95			-	.390*	.760*
สัปดาห์ 6	7.56				-	.370*
สัปดาห์ 8	7.29					-

*P = <.05

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่ของค่าเฉลี่ยของความเร็วในการวิ่ง ในช่วงก่อนการฝึก หลังการ สัปดาห์ที่ 2 หลังการฝึกสัปดาห์ 4 หลังการฝึกสัปดาห์ 6 และหลังการฝึกสัปดาห์ 8 ของกลุ่มฝึกด้วยพื้นทราย

ฝึกด้วย		ก่อนฝึก	สัปดาห์ 2	สัปดาห์ 4	สัปดาห์ 6	สัปดาห์ 8
พื้นทราย	ค่าเฉลี่ย	8.35	8.22	8.05	7.68	7.44
ก่อนการฝึก	8.35	-	.130*	.296*	.666*	.909*
สัปดาห์ 2	8.22		-	.166*	.536*	.779*
สัปดาห์ 4	8.05			-	.370*	.613*
สัปดาห์ 6	7.68				-	.243*
สัปดาห์ 8	7.44					-

*P = <.05

2.2 จากเปรียบเทียบความเร็วในการวิ่งระหว่างกลุ่มที่ฝึกด้วยยางยืด กลุ่มที่ฝึกลากล้อรถยนต์ และกลุ่มที่ฝึกวิ่งบนพื้นทราย พบว่า ในช่วงก่อนการฝึก การฝึกสัปดาห์ที่ 2 การฝึกสัปดาห์ที่ 4 การฝึกสัปดาห์ที่ 6 และการฝึกสัปดาห์ที่ 8 ความเร็วในการวิ่งไม่มีความแตกต่างกัน ดังตาราง 6

ตาราง 6 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของความเร็วในการวิ่ง ระหว่างกลุ่มฝึกด้วยยางยืด กลุ่มฝึกด้วยล้อรถยนต์ และกลุ่มฝึกด้วยพื้นทราย ในช่วงก่อนการฝึกและหลังการฝึก

สัปดาห์ที่ฝึก	แหล่งความแปรปรวน	ss	df	MS	F	P
ก่อนการฝึก	ระหว่างกลุ่ม	.012	2	.006	.015	.985
	ภายในกลุ่ม	10.868	27	.403		
	รวม	10.881	29			
สัปดาห์ที่ 2	ระหว่างกลุ่ม	.008	2	.004	.014	.986
	ภายในกลุ่ม	8.011	27	.297		
	รวม	8.019	29			
สัปดาห์ที่ 4	ระหว่างกลุ่ม	.094	2	.047	.198	.821
	ภายในกลุ่ม	6.404	27	.237		
	รวม	6.498	29			
สัปดาห์ที่ 6	ระหว่างกลุ่ม	.076	2	.038	.188	.830
	ภายในกลุ่ม	5.456	27	.202		
	รวม	5.532	29			
สัปดาห์ที่ 8	ระหว่างกลุ่ม	.318	2	.159	.747	.484
	ภายในกลุ่ม	5.759	27	.213		
	รวม	6.078	29			

P = <.05

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาและเปรียบเทียบผลของการฝึกวิ่งระยะ 50 เมตร ด้วยโปรแกรมการฝึกด้วยแรงต้าน 3 วิธี คือ การฝึกด้วยยางยืด การฝึกด้วยการลากล้อรถยนต์ และการฝึกด้วยพื้นทราย ผลการศึกษาพบว่า การฝึกทั้ง 3 วิธี ช่วยให้นักเรียนมีความเร็วในการวิ่งเพิ่มมากขึ้นและให้ผลไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การฝึกวิ่งด้วยยางยืดควบคู่กับการวิ่งระยะสั้น การฝึกวิ่งด้วยการลากล้อรถยนต์ควบคู่กับการวิ่งระยะสั้น และการฝึกวิ่งบนพื้นทรายควบคู่กับการวิ่งระยะสั้นนั้น สามารถทำให้นักเรียนมีความเร็วในการวิ่งระยะ 50 เมตรเพิ่มมากขึ้นได้ เนื่องจากโปรแกรมการฝึกวิ่งทั้ง 3 รูปแบบ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการสร้างโปรแกรมฝึกด้วยแรงต้าน ซึ่งการฝึกด้วยแรงต้านนั้นเป็นการฝึกที่ได้รับความนิยมมาเป็นระยะเวลาช้านาน และแพร่หลาย เป็นโปรแกรมการฝึกที่สามารถพัฒนาอัตราความเร็วในการก้าวเท้าได้ และให้ผลที่ดีกว่าการฝึกวิ่งในรูปแบบเดียว โดยเฉพาะการพัฒนาอัตราความเร็วในการก้าวเท้าและความเร็วในการวิ่งระยะทาง 40 -50 เมตร ให้ดีขึ้น (เจริญ กระบวนรัตน์. 2538)

การฝึกแรงต้านโดยใช้ยางยืด มีผลต่อการพัฒนาพลังกล้ามเนื้อขาและความคล่องแคล่วว่องไว โดยจะทำให้ค่าพลังกล้ามเนื้อขาและความคล่องแคล่วว่องไวของนักกีฬานั้นเพิ่มมากขึ้น (ชวพัทธ์ โตเจริญบดี. 2560) การฝึกวิ่งด้วยการลากล้อรถยนต์ เป็นโปรแกรมฝึกที่ได้ผลดีและมีการลงทุนน้อย เป็นการฝึกที่ใช้วัสดุใกล้ตัว ซึ่งได้รับความนิยมจากผู้ฝึกสอนกีฬาที่ใช้ความเร็วเป็นอย่างมาก การฝึกวิ่งด้วยการลากล้อรถยนต์นั้น ถือเป็นวิธีการฝึกที่ใช้เครื่องลากถ่วงน้ำหนักที่สามารถเพิ่มความเร็วในการวิ่งของนักกีฬาที่ได้รับการฝึกได้เป็นอย่างดี (ชลิต ประทุมศรี. 2526) ในขณะเดียวกัน การฝึกวิ่งบนพื้นทรายเป็นการฝึกที่เกี่ยวข้องกับความเร็วและความคล่องตัว นักกีฬาที่ได้รับการฝึกวิ่งบนพื้นทรายนั้นจะมีความคล่องตัวในการเคลื่อนที่มากขึ้น และมีความเร็วเพิ่มมากขึ้น (นัฐพนธ์ จันทราชฎี. 2550)

จะเห็นได้ว่า การฝึกวิ่งด้วยแรงต้านทั้ง 3 วิธี จะเป็นการฝึกที่กระตุ้นให้นักกีฬาแต่ละคนพยายามเพิ่มอัตราเร็วในการก้าวเท้าและเพิ่มความยาวของช่วงก้าวในการวิ่งให้มากกว่าปกติ เป็นการฝึกในลักษณะบังคับให้นักกีฬาต้องใช้ความพยายามเพิ่มความเร็วในการวิ่งให้สูงขึ้นกว่าที่เคยฝึกซ้อมหรือมากกว่าวิธีที่ใช้อยู่ทั่วไป การฝึกเพื่อเสริมความเร็วให้กับนักกีฬาในระยะเวลาระยะทางสั้น ๆ นั้น เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาขีดความสามารถสูงสุดของความเร็วให้กับนักกีฬา (เจริญ กระบวนรัตน์. 2538) และจากผลการศึกษา พบว่า การฝึกวิ่งด้วยยางยืดควบคู่กับการวิ่งระยะสั้น การฝึกวิ่งด้วยการลากล้อรถยนต์ควบคู่กับการวิ่งระยะสั้น และการฝึกวิ่งบนพื้นทรายควบคู่กับการวิ่งระยะสั้นนั้น มีผลต่อความเร็วในการวิ่งของนักเรียนในระยะ 50 เมตร ไม่แตกต่างกัน ดังนั้น การเลือกใช้วิธีการฝึกโดยพิจารณาให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของแต่ละบุคคล จะช่วยให้นักกีฬามีผลการฝึกที่ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาผลการฝึกด้วยแรงต้านที่มีต่อสมรรถภาพทางกายในด้านอื่น ๆ เช่น กำลัง ความคล่องแคล่วว่องไว ความอ่อนตัว การทรงตัว เป็นต้น
2. ควรศึกษาผลการฝึกด้วยแรงต้านสามวิธีที่มีต่อความเร็วในการวิ่งในระยะที่เพิ่มขึ้น ตั้งแต่ 100 เมตร ขึ้นไป

เอกสารอ้างอิง

กิตติภูมิ บริสุทธิ. (2555). ผลของการฝึกความ คล่องแคล่วว่องไวต่อการทดสอบตารางเก้าช่องในนักกีฬาเทเบิล เทนนิส. (ปริญญาโท) (กศ.ม. (พลศึกษา)) -- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

เจริญ กระบวนรัตน์. (2538). เทคนิคการฝึกความเร็ว. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ ภาควิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา.

ชลิต ประทุมศรี. (2526). ผลการฝึกโดยใช้เครื่องลากถ่วงน้ำหนักที่มีต่อความเร็วในการวิ่ง 100 เมตร. จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

ชวพัทธ์ โตเจริญบดี. (2560). ผลของการฝึกด้วยแรงต้านจากยางยืดแบบลูกรอกที่มีผลต่อการพัฒนาพลังกล้ามเนื้อขา และความคล่องแคล่วว่องไวในนักกีฬาแบดมินตันระดับมหาวิทยาลัย. จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

นัฐพนธ์ จันทราชฎี. (2550). ผลการฝึกความคล่องตัวที่มีต่อความสามารถในการเคลื่อนที่บนพื้นทราย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

Ackland, T. R., Elliott, B., & Bloomfield, J. (2009). *Applied anatomy and biomechanics in sport: Human Kinetics.*

การสร้างแบบทดสอบทักษะกีฬาบาสเกตบอลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

A construction of basketball skill test for junior high school students

พลรบ บุญคงมา¹ ธาวุฒิ ปลื้มสำราญ² และ เทเวศร์ พิริยะพูนที³

Ponrob Boonkongma¹ Thawuth Pluemsamran² and Tawate piriyaapruen³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อสร้างแบบทดสอบทักษะบาสเกตบอลและเกณฑ์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น แบบทดสอบประกอบด้วย 5 ทักษะ คือ ทักษะการยิงประตูระยะใกล้ ทักษะการเลี้ยงลูกบาสเกตบอล ทักษะการส่งลูกสองมือระดับอกกระทบผนัง ทักษะการยิงประตู ณ จุดโทษ และทักษะการยิงประตูแบบเลย์อัพ โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่เฝ้าหาคุณภาพของแบบทดสอบเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนห้วยกรดวิทยา จำนวน 30 คน ที่ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย และมีกลุ่มตัวอย่างในการสร้างเกณฑ์เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนมัธยมในจังหวัดชัยนาท จำนวน 348 คน ที่ได้มาโดยวิธีการสุ่มหลายขั้นตอน หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบทดสอบโดยวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน หาความเป็นปรนัยของแบบทดสอบโดยวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน หาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบโดยวิธีการทดสอบซ้ำ และสร้างเกณฑ์โดยใช้คะแนนดิบและคะแนนที่

ผลการวิจัยพบว่า 1. แบบทดสอบทักษะบาสเกตบอลเป็นแบบทดสอบที่มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบอยู่ในช่วง .80-1.00 แบบทดสอบแต่ละทักษะมีความเป็นปรนัยอยู่ในระดับดีมาก ($r = .892-.975$) และมีความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทุกทักษะอยู่ในระดับยอมรับได้ถึงดีมาก ($r = .666-.935$) 2. เกณฑ์ประเมินทักษะบาสเกตบอลจะมีคะแนนการประเมินแตกต่างกันในนักเรียนชายและหญิง

คำสำคัญ : บาสเกตบอล, การสร้างแบบทดสอบ

¹ ภาควิชาพลศึกษา คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ 10110 ประเทศไทย
Department of Physical, Faculty of Physical, Srinakarinwirot University, Bangkok 10110, Thailand.

² ภาควิชาพลศึกษา คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ 10110 ประเทศไทย
Department of Physical, Faculty of Physical, Srinakarinwirot University, Bangkok 10110, Thailand.

³ ภาควิชาพลศึกษา คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ 10110 ประเทศไทย
Department of Physical, Faculty of Physical, Srinakarinwirot University, Bangkok 10110, Thailand.

Abstract

The purpose of this research were to construct basketball skill tests and establish norms for secondary school students. The tests consisted of five skill tests: field goal, dribbling, wall bounce, penalty shot and lay-up shot. Thirty secondary school students from HuaikrotWittaya School, selected by simple random sampling, were used to examine the quality of the tests. Three hundred and forty-eight secondary school students in Chai Nat Province, selected by multi-stage sampling, were used to establish the norms. The Index of Item–Objective Congruence (IOC) by 5 experts was used to analyze the validity of the tests. The Pearson correlation coefficient was used to analyze the objectivity of the tests. Test–Retest method was used to analyze the reliability of the tests. Raw score and T score were used to establish the norms.

The result showed that 1. The basketball skill tests had validation. The IOC were varied in the range between .80-1.00. The objectivity levels of the tests were very good ($r = .892-.975$). The reliability levels of the tests were varied in the range between acceptable to very good ($r = .666-.935$). 2. The norms of basketball skill tests were different score in male and female student.

Keyword: Basketball, A construction of test

บทนำ

กีฬาบาสจะมีการเล่นเป็นทีม ทีมละ 5 คนในสนามและตัวสำรองอีก 7 คนซึ่ง สามารถผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันลงมาเล่นได้ตลอดการแข่งขัน ซึ่งหลัก ๆ แล้วเป้าหมายของกีฬาบาสเกตบอลคือการทำแต้มซึ่งการทำแต้มก็ใช้ว่าจะทำได้โดยง่ายเนื่องจาก จะมีการป้องกันจาก ผู้เล่นฝ่ายตรงข้ามเพื่อไม่ให้ผู้เล่นอีกฝ่ายทำคะแนนได้โดยง่าย ซึ่งเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งของกีฬาบาสเกตบอล ซึ่งหากจะกล่าวถึงแต่ทักษะการยิงประตูว่าสำคัญที่สุดเลยก็ไม่สามารถพูดได้เนื่องจาก ก่อนเกิดทักษะยิงประตูนั้น ย่อมมีทักษะ อื่น ๆ มาผสมผสานเพื่อนำไปสู่การยิงประตูไม่ว่าจะเป็น ทักษะการเคลื่อนที่ทักษะการสร้างคุ่นเคย์กับลูกบาสเกตบอล ทักษะการเลี้ยงลูก ทักษะการรับและส่งลูก และทักษะการยิงประตู

ฉัฐรส บุญชาชาญชัย (ฉัฐรส บุญชาชาญชัย, 2540) กล่าวว่า การเรียนการสอนรายวิชาบาสเกตบอลนั้นจะเน้นทักษะเบื้องต้นเป็นพื้นฐานในการเล่น บาสเกตบอล ซึ่งได้แก่การรับ-ส่งลูกบาสเกตบอล การเลี้ยงลูกบาสเกตบอล การยิงประตูบาสเกตบอล ซึ่งสอดคล้องกับ ศุภวัฒน์ นาคนาม (ศุภวัฒน์ นาคนาม, 2553) กล่าวว่า ทักษะการเล่นบาสเกตบอล หมายถึงการเล่นต่าง ๆ ที่ใช้ในการเล่นบาสเกตบอล เช่นการรับลูกบาสเกตบอล การส่งลูกบาสเกตบอล การเลี้ยงลูกบาสเกตบอล การยิงประตูบาสเกตบอล และ สอดคล้องกับ อรรถกวรรณ พรหมหงษ์ (อรรถกวรรณ พรหมหงษ์, 2553) กล่าวว่าองค์ประกอบทักษะบาสเกตบอลประกอบด้วย การส่ง-รับลูกสองมือระดับอก กระบะพนัก การส่ง-รับลูกกระดอนกระบะพนัก การเลี้ยงลูกบาสเกตบอลต่ำ การเลี้ยงลูกบาสเกตบอลสูง และการยิงประตู

ดังนั้นเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนการสอนครูผู้สอนจึงต้องมีแบบทดสอบทักษะที่เป็นมาตรฐานและครอบคลุมสามารถวัดได้ตรงกับทักษะที่ต้องทำการวัดซึ่งสอดคล้องกับจอห์นสันและเนลสัน (Johnson B.L. and J.K. Nelson, 1974) ที่ได้กล่าวไว้ว่าแบบทดสอบที่ดีควรมีลักษณะดังนี้ 1. มีความเที่ยงตรง หมายถึง ความสามารถที่จะวัดในสิ่งที่ต้องการวัดตรงตามจุดมุ่งหมาย 2. มีความเชื่อมั่น หมายถึง แบบทดสอบมีความแน่นอนในการวัดโดยการทดสอบหลายครั้งก็ได้ผลเช่นเดิม 3. มีเกณฑ์ปกติ เพื่อใช้เป็นตัวแทนของประชากรเฉพาะกลุ่ม และ 4. มีความเป็นปรนัย หมายถึง แบบทดสอบมีมาตรฐานที่แน่นอนชัดเจนในการดำเนินงานและการให้คะแนน แม้จะมีผู้วัดหลายคนก็ได้คำตอบหรือคะแนนเท่ากัน

จากที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญในการสร้างแบบทดสอบทักษะที่มีคุณภาพ เพื่อมีแบบทดสอบทักษะบาสเกตบอลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และทำให้ครูผู้สอนวิชาบาสเกตบอลมีเครื่องมือใช้วัดความสามารถและการพัฒนาของผู้เรียน รวมถึงใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น พร้อมทั้งมีเกณฑ์ในการทดสอบทักษะกีฬาบาสเกตบอลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อนำไปใช้ในการเป็นเครื่องมือในการประเมินผลในการเรียนวิชาบาสเกตบอล เพื่อปรับปรุงและพัฒนารูปแบบการสอนให้มีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังสามารถใช้ในการวัดพัฒนาความก้าวหน้าของผู้เรียนได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างแบบทดสอบทักษะบาสเกตบอลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อสร้างเกณฑ์ทักษะบาสเกตบอลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการหาคุณภาพของแบบทดสอบ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ผ่านการเรียนวิชาบาสเกตบอลมาแล้ว ของโรงเรียนห้วยกรดวิทยา จังหวัดชัยนาท ปีการศึกษา 2561 จำนวน 30 คน เป็นนักเรียนชาย จำนวน 15 คน และนักเรียนหญิงจำนวน 15 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการจับสลาก

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสร้างเกณฑ์ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ผ่านการเรียนวิชาบาสเกตบอลมาแล้ว ของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชัยนาท ปีการศึกษา 2561 โดยจำนวนกลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการเปิดตารางสำเร็จรูปของ ยามาเน่ (Yamane Taro, 1973) จำนวน 333 คน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้กลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ จำนวน 348 คน เป็นนักเรียนชาย จำนวน 174 คน และนักเรียนหญิง จำนวน 174 คน ซึ่งได้มาโดยใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) โดยจังหวัดชัยนาท ประกอบด้วยอำเภอทั้งหมด 8 อำเภอ 13 โรงเรียนมัธยมศึกษา คัดเลือกโดยการสุ่มโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในแต่ละอำเภอ โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับสลากโดยวิธีการแบบสุ่ม 50% จาก 13 โรงเรียนเหลือ 6 โรงเรียน และทำการสุ่มอย่างง่าย โดยการจับสลาก นักเรียนชายจำนวน 29 คน และนักเรียนหญิง จำนวน 29 คน ของโรงเรียนที่ถูกเลือก

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ผู้วิจัยทำการศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับกีฬาสกเกตบอร์ด จากเอกสาร ตำรา คู่มือเอกสารงานวิจัย ปรินทูปนิพนธ์ และปริกษา ขอคำแนะนำจากประธานและกรรมการควบคุมปรินทูปนิพนธ์ เกี่ยวกับขอบเขตของทักษะกีฬาสกเกตบอร์ด

2. ร่างแบบทดสอบทักษะสกเกตบอร์ด โดยให้ครอบคลุมทักษะพื้นฐานในกีฬาสกเกตบอร์ด คือ การรับ-ส่งลูกสกเกตบอร์ด การเลี้ยงลูกสกเกตบอร์ด และการยิงประตูสกเกตบอร์ด และ นำแบบทดสอบทักษะสกเกตบอร์ดที่ร่างขึ้นไปให้ประธานและกรรมการควบคุมปรินทูปนิพนธ์ตรวจและแก้ไข ก่อนจะนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ

3. นำแบบทดสอบทักษะสกเกตบอร์ดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และให้ข้อเสนอแนะ จำนวน 5 ท่าน

4. นำแบบทดสอบทักษะสกเกตบอร์ดที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบมาแก้ไข ปรับปรุงตามคำแนะนำ และ นำแบบทดสอบที่แก้ไขตามคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ มาปริกษากับประธานและกรรมการควบคุมปรินทูปนิพนธ์

5. ทำการสร้างแบบทดสอบทักษะสกเกตบอร์ดสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ฉบับสมบูรณ์ ดังรูป 1-5

วิธีการดำเนินการทดลอง

1. เตรียมอุปกรณ์ เครื่องอำนวยความสะดวกและสถานที่ที่ใช้ในการทดสอบ เพื่อเก็บข้อมูลพร้อมทั้งนัดหมายวันเวลาที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

2. จัดหาผู้ช่วยในการเก็บข้อมูล อธิบายและสาธิตวิธีการทดสอบแก่ผู้ช่วยและผู้รับการทดสอบ เพื่อให้เข้าใจถึงวิธีการทดสอบและรายละเอียด อื่น ๆ

3. นำแบบทดสอบทักษะสกเกตบอร์ดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เป็นชาย 15 คน หญิง 15 คน จำนวน 2 ครั้ง โดยทดสอบซ้ำระยะเวลาห่างกัน 2 อาทิตย์

4. นำแบบทดสอบทักษะสกเกตบอร์ดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปทดสอบนักเรียนกลุ่มตัวอย่างเพื่อสร้างเกณฑ์

5. นำผลการทดสอบมาวิเคราะห์ทางสถิติ

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าความเป็นปรนัย (Objectivity) ของแบบทดสอบทักษะกีฬาสกเกตบอร์ดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จากคะแนนการทดสอบ โดยวิธีของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) จากครูพลศึกษา 3 ท่าน โดยโดยพิจารณาตามเกณฑ์การแปลความหมายของ Kirkendall D.R. et al. (1987) ดังนี้ ดีมาก = .95 - 1.00, ดี = .85 - .94, ยอมรับได้ = .70 - .84 และ ต่ำ = .00 - .69

2. หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบทักษะกีฬาสกเกตบอร์ดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แต่ละรายการ โดยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคะแนนการทดสอบครั้งที่ 1 กับครั้งที่ 2 โดยวิธีของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) โดยพิจารณาตามเกณฑ์การแปลความหมายของ Kirkendall D.R. et al. (1987) ดังนี้ ดีมาก = .90 - 1.00, ดี = .80 - .89, ยอมรับได้ = .60 - .79 และ ต่ำ = .00 - .59

3. หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายใน (Inter Correlation Coefficient) ของแบบทดสอบทักษะกีฬาบาสเกตบอลที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างการทดสอบทักษะกีฬาบาสเกตบอลแต่ละรายการ โดยวิธีของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

4. สร้างเกณฑ์ (Norms) ของแบบทดสอบทักษะกีฬาบาสเกตบอลแต่ละรายการและรวมทุกรายการ โดยใช้คะแนนดิบและคะแนนที (T – Score) แบ่งระดับความสามารถด้านทักษะบาสเกตบอลออกเป็น 5 ระดับ คือ สูงมาก สูง ปานกลาง ต่ำ และต่ำมาก

ผลการวิจัย

แบบทดสอบทักษะกีฬาบาสเกตบอลที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบทดสอบที่มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบอยู่ในช่วง .80-1.00 แบบทดสอบแต่ละทักษะมีความเป็นปรนัยอยู่ในระดับดีมาก ($r = .892-.975$) และมีความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทุกทักษะอยู่ในระดับยอมรับได้ถึงดีมาก ($r = .666-.935$) และเกณฑ์ประเมินทักษะบาสเกตบอล 5 ทักษะมีรายละเอียดที่แตกต่างกันในนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ดังตาราง 1-5

สรุป

ผู้วิจัยศึกษาการสร้างแบบทดสอบทักษะกีฬาบาสเกตบอลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีความมุ่งหมายของการวิจัย คือ 1. เพื่อสร้างแบบทดสอบทักษะกีฬาบาสเกตบอลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และ 2. เพื่อสร้างเกณฑ์ทักษะกีฬาบาสเกตบอลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ทำให้มีแบบทดสอบทักษะกีฬาบาสเกตบอลสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และทำให้ครูผู้สอนวิชาบาสเกตบอลมีเครื่องมือใช้วัดความสามารถและการพัฒนาของผู้เรียน รวมถึงใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น พร้อมทั้งมีเกณฑ์ในการทดสอบทักษะกีฬาบาสเกตบอล และมีประชากร เป็น นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ผ่านการเรียนวิชาบาสเกตบอลมาแล้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5 จังหวัดชัยนาท ปีการศึกษา 2561 จำนวน 13 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ 1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการหาคุณภาพของแบบทดสอบ 2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสร้างเกณฑ์ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างร่างแบบทดสอบทักษะกีฬาบาสเกตบอลขึ้นมา 7 แบบทดสอบ เมื่อนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยได้ผลดังนี้ 1.แบบทดสอบการยิงประตูระยะใกล้(1.00)สามารถนำไปใช้ได้ 2.แบบทดสอบการเลี้ยงลูกบาสเกตบอล (.80)สามารถนำไปใช้ได้ 3.แบบทดสอบการส่งลูกสองมือระดับอกกระทบผนัง(1.00)สามารถนำไปใช้ได้ 4.แบบทดสอบการยิงประตู ณ จุดโทษ(.80)สามารถนำไปใช้ได้ 5.แบบทดสอบการเลี้ยงแบบซิกแซก(.40)ตัดออก 6.แบบทดสอบการเลี้ยงแบบความเร็วในทางตรง(.20)ตัดออก และ 7.แบบทดสอบการยิงประตูแบบเลย์อัพ(1.00)นำไปใช้ได้ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำให้ตัดแบบทดสอบทักษะที่มีความซ้ำซ้อนในการทดสอบออก ซึ่งตัดออก 2 แบบทดสอบ ทำให้เหลือแบบทดสอบทักษะกีฬาบาสเกตบอลที่จะนำไปใช้ 5 แบบทดสอบ เมื่อได้แบบทดสอบแล้ว ผู้วิจัยได้ศึกษาความเป็นปรนัยโดยครูพลศึกษา 3 ท่าน ด้วยการทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างแล้วนำคะแนนของครูพลศึกษา 3 ท่าน หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ พบว่า แบบวัดทุกทักษะมีความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนจากการทดสอบของครูพลศึกษา 3 ท่านในทางบวก

และมีความเป็นปรนัยอยู่ในระดับดีมาก ($r=.892-.975$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การทดสอบความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทักษะกีฬาบาสเกตบอล ผู้วิจัยทำการทดสอบซ้ำ 2 ครั้ง และได้คำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พบว่า แบบทดสอบทุกรายการมีความเชื่อมั่นในระดับยอมรับได้ถึงระดับความเชื่อมั่นดีมาก ($r=.666-.935$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนของเกณฑ์ปกติของแบบทดสอบทักษะกีฬาบาสเกตบอลทุกทักษะมีความแตกต่างกันในนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ซึ่งสอดคล้องกับ จอห์นสัน และเนลสัน (Johnson B.L. and J.K. Nelson, 1986) กล่าวว่า แบบทดสอบที่ดีควรมีลักษณะ ดังนี้ 1. ความเที่ยงตรง หมายถึง ความสามารถวัดในสิ่งที่ต้องการวัด 2. ความเชื่อมั่น หมายถึง แบบทดสอบมีความแน่นอนในการวัดโดย ผู้รับการทดสอบ ทดสอบหลายครั้งก็ได้ผลเช่นเดิม 3. เกณฑ์ปกติ หมายถึง ข้อมูลที่ใช้เพื่อเป็นตัวแทนของประชากรเฉพาะกลุ่ม 4. ความเป็นปรนัย หมายถึง แบบทดสอบมีความเป็นมาตรฐานแน่นอน แจ่มชัดในการดำเนินงาน และการให้คะแนน เมื่อมีผู้วัดหลายคนก็ได้คำตอบหรือคะแนนเท่ากัน

เอกสารอ้างอิง

- ฉัฐรส บัญชาชาญชัย. (2540). การสร้างแบบประเมินและแบบทดสอบทักษะกีฬาบาสเกตบอล สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. ปรินญญานิพนธ์ (กศ.ม. (พลศึกษา))มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ศุภวณัฐ นาคนาม. (2555). ระดับทักษะบาสเกตบอลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี ปีการศึกษา 2554. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อรรกวรณ พรมหงษ์. (2553). การสร้างแบบทดสอบทักษะกีฬาบาสเกตบอลสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอมตยกุล. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Johnson B.L. and J.K. Nelson. (1986). "Basic Concept in Test Evaluation," Practical Measurement For Evaluation in Physical Education: Minnesota : Burgess internation Group Inc.
- Kirkendall D.R., Gruber J.J., & Johnson R.E. (1987). *Measurement and Evaluation for Physical Educators:* Human Kinetics Publishers.
- Yamane Taro. (1973). *Statistics : an Introductory Analysis:* Harper & Row.

ตาราง1 เกณฑ์การทดสอบทักษะการยิงประตูระยะใกล้

ระดับทักษะ	เกณฑ์สำหรับนักเรียนชาย(N=174)		เกณฑ์สำหรับนักเรียนหญิง(N=174)	
	คะแนนดิบ (ครั้ง)	คะแนนที่	คะแนนดิบ (ครั้ง)	คะแนนที่
สูงมาก	7 ขึ้นไป	66 ขึ้นไป	5 ขึ้นไป	64 ขึ้นไป
สูง	5-6	56-65	4	55-63
ปานกลาง	3-4	45-55	2-3	46-54
ต่ำ	1-2	35-44	1	37-45
ต่ำมาก	0	34	0	36

ตาราง2 เกณฑ์การทดสอบทักษะการเลี้ยงลูกบาสเกตบอล

ระดับทักษะ	เกณฑ์สำหรับนักเรียนชาย(N=174)		เกณฑ์สำหรับนักเรียนหญิง(N=174)	
	คะแนนดิบ (วินาที)	คะแนนที่	คะแนนดิบ (วินาที)	คะแนนที่
สูงมาก	10.51 ลงมา	36 ลงมา	12.34 ลงมา	34 ลงมา
สูง	10.52-12.02	37-45	12.35-13.87	35-44
ปานกลาง	12.03-13.53	46-54	13.88-15.56	45-55
ต่ำ	13.54-15.04	55-63	15.57-17.09	56-65
ต่ำมาก	15.05 ขึ้นไป	64 ขึ้นไป	17.10 ขึ้นไป	66 ขึ้นไป

ตาราง3 เกณฑ์การทดสอบทักษะการส่งลูกสองมือระดับออกกระทบผนัง

ระดับทักษะ	เกณฑ์สำหรับนักเรียนชาย(N=174)		เกณฑ์สำหรับนักเรียนหญิง(N=174)	
	คะแนนดิบ (ครั้ง)	คะแนนที่	คะแนนดิบ (ครั้ง)	คะแนนที่
สูงมาก	23 ขึ้นไป	65 ขึ้นไป	21 ขึ้นไป	66 ขึ้นไป
สูง	21-22	55-64	19-20	56-65
ปานกลาง	19-20	46-54	17-18	45-55
ต่ำ	17-18	36-45	15-16	35-44
ต่ำมาก	16 ลงมา	35 ลงมา	14 ลงมา	34 ลงมา

ตาราง4 เกณฑ์การทดสอบทักษะการยิงประตู ณ จุดโทษ

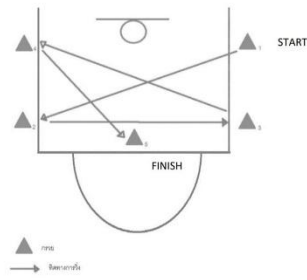
ระดับทักษะ	เกณฑ์สำหรับนักเรียนชาย(N=174)		เกณฑ์สำหรับนักเรียนหญิง(N=174)	
	คะแนนดิบ (ครั้ง)	คะแนนที่	คะแนนดิบ (ครั้ง)	คะแนนที่
สูงมาก	7 ขึ้นไป	66 ขึ้นไป	5 ขึ้นไป	66 ขึ้นไป
สูง	5-6	56-65	4	56-65
ปานกลาง	3-4	45-55	2-3	45-55
ต่ำ	1-2	35-44	1	35-44
ต่ำมาก	0	34	0	34

ตาราง5 เกณฑ์การทดสอบทักษะการยิงประตูแบบเลย์อัฟ

ระดับทักษะ	เกณฑ์สำหรับนักเรียนชาย	เกณฑ์สำหรับนักเรียนหญิง
------------	------------------------	-------------------------

	คะแนนดิบ (ครั้ง)	คะแนนที่	คะแนนดิบ (ครั้ง)	คะแนนที่
สูงมาก	5 ขึ้นไป	64 ขึ้นไป	4 ขึ้นไป	64 ขึ้นไป
สูง	4	55-63	3	55-63
ปานกลาง	3	46-54	2	46-54
ต่ำ	1-2	37-45	1	37-45
ต่ำมาก	0	36	0	36

ภาพที่ 1

วัตถุประสงค์ เพื่อวัดความแม่นยำในการยิงประตูในระยะใกล้

อุปกรณ์

- ลูกบาสเกตบอล
- กรวย
- โบว์นึ่งที่คละแนม
- นาฬิกาจับเวลา

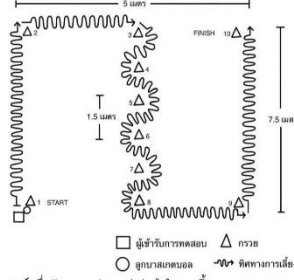
วิธีการทดสอบ

- ผู้เข้าร่วมทดสอบยืนเริ่มต้นที่กรวยที่ 1
- ผู้ควบคุมการทดสอบให้สัญญาณ "เริ่ม"
- ยิงประตูยิงด้วยท่าทางจุดที่กำหนดจนครบ

ระเบียบการทดสอบ

- ในการยิงประตูแต่ละจุดใช้เวลาไม่เกินจุดละ 5 วินาที
- ยิงประตูจากกรวยที่ 1 ถึง กรวยที่ 5 นับเป็นจบรอบที่ 1
- ให้ทำการทดสอบต่อโดยยิงประตูยิงจุดแบบเดิมต่ออีกรอบ
- เท่ากับว่าจะยิงประตูในแต่ละจุด จุดละ 2 ลูก รวมทั้งหมด 10 ลูก

ภาพที่ 2

วัตถุประสงค์ เพื่อวัดความคล่องแคล่วไวในการเลี้ยงลูกบาสเกตบอล

อุปกรณ์

- ลูกบาสเกตบอล
- กรวย
- โบว์นึ่งที่คละแนม
- นาฬิกาจับเวลา

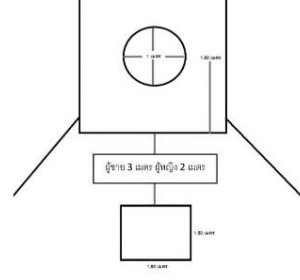
วิธีการทดสอบ

- ผู้เข้าร่วมทดสอบยืนเริ่มต้นที่กรวยที่ 1
- ผู้ควบคุมการทดสอบให้สัญญาณ "เริ่ม"
- เลี้ยงลูกบาสเกตบอลอย่างกรวยที่กำหนดจนครบ

ระเบียบการทดสอบ

- การเลี้ยงลูกบาสเกตบอลต้องถูกต้องตามกติกา โดยเลี้ยงลูกบาสเกตบอลมือใดก็ได้
- ผู้ควบคุมการทดสอบเป็นผู้จับเวลา
- ให้ผู้เข้าร่วมทดสอบทำไปเรื่อยๆ โดยทำการทดสอบ 2 ครั้ง เขาเวลาที่ดีที่สุด

ภาพที่ 3

วัตถุประสงค์ เพื่อวัดความแม่นยำในการส่งลูกบาสเกตบอลแบบสองมือระดับอก

อุปกรณ์

- ลูกบาสเกตบอล
- ผนังที่มีลักษณะเรียบ
- โบว์นึ่งที่คละแนม
- นาฬิกาจับเวลา

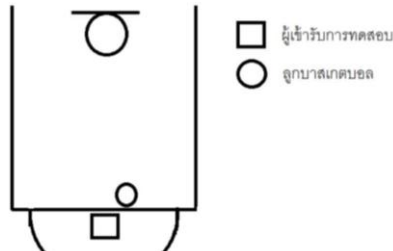
วิธีการทดสอบ

- ผู้เข้าร่วมทดสอบยืนเริ่มต้นในกรอบสี่เหลี่ยมที่กำหนด
- ผู้ควบคุมการทดสอบให้สัญญาณ "เริ่ม"
- ส่งลูกบาสเกตบอลผ่านผนัง

ระเบียบการทดสอบ

- ต้องเป็นการส่งสองมือระดับอกเท่านั้น
- หากทำซ้ำออกไปนอกกรอบสี่เหลี่ยมจะไม่นับเป็นคะแนน
- หากส่งลูกไม่เข้าเป้าวงกลม ไม่นับเป็นคะแนน ต้องส่งเข้าเป้าและรับจึงนับเป็น 1 คะแนน ใช้เวลาในการทดสอบ 30 วินาที

ภาพที่ 4

วัตถุประสงค์ เพื่อวัดความแม่นยำในการยิงประตู ณ จุดโยนโทษ

อุปกรณ์

- ลูกบาสเกตบอล
- โบว์นึ่งที่คละแนม
- นาฬิกาจับเวลา

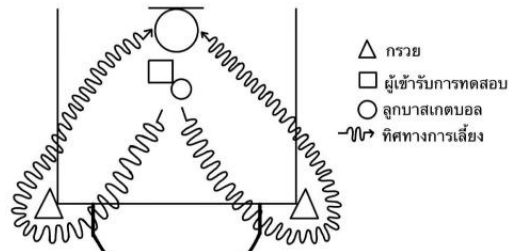
วิธีการทดสอบ

- ผู้เข้าร่วมทดสอบยืนเริ่มต้นถึงเส้นโยนโทษ
- ผู้เข้าร่วมควบคุมการทดสอบให้สัญญาณ "เริ่ม"
- ผู้เข้าร่วมทดสอบเริ่มต้นยิงประตู

ระเบียบการทดสอบ

- ผู้เข้าร่วมทดสอบยิงประตูด้วยวิธีที่ไม่มีกติกา
- ผู้เข้าร่วมการทดสอบต้องไม่เหยียบเส้นโยนโทษและยิงประตู
- ผู้เข้าร่วมการทดสอบมีเวลาในการยิงประตูครั้งละไม่เกิน 5 วินาที
- ใช้เวลาในการทดสอบ 1 นาที
- มีผู้ช่วยเก็บและส่งลูกบาสเกตบอลให้

ภาพที่ 5

วัตถุประสงค์ เพื่อวัดความสามารถในการทำประตูแบบเลย์อัพ

อุปกรณ์

- ลูกบาสเกตบอล
- กรวย
- โบว์นึ่งที่คละแนม
- นาฬิกาจับเวลา

วิธีการทดสอบ

- ผู้เข้าร่วมการทดสอบยืนเริ่มต้นในเขตปลอดการฟาวล์จน ได้ห่วงประตู
- ผู้ควบคุมการทดสอบให้สัญญาณ "เริ่ม"
- ผู้เข้าร่วมการทดสอบเลี้ยงบอลไปล้อมกรวยเริ่มที่ส่งได้ก็ได้
- เมื่อล้อมกรวยแล้วให้เลี้ยงต่อมาทำประตูแบบเลย์อัพ

ระเบียบการทดสอบ

- ต้องเป็นการทำประตูแบบเลย์อัพเท่านั้น
- การเลี้ยงลูกบาสเกตบอลต้องถูกต้องตามกติกา
- ใช้เวลาในการทดสอบ 30 วินาที
- ให้ผู้เข้าร่วมการทดสอบเก็บลูกบาสเกตบอลเอง

ภาพที่ 1 แบบทดสอบการยิงประตูระยะใกล้, ภาพที่ 2 แบบทดสอบการเลี้ยงลูกบาสเกตบอล, ภาพที่ 3 แบบทดสอบการส่งลูกสองมือระดับอก, ภาพที่ 4 แบบทดสอบการยิงประตู ณ จุดโทษ และ ภาพที่ 5 แบบทดสอบการยิงประตูแบบเลย์อัพ

ฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระและฤทธิ์ต้านแบคทีเรียก่อโรคผิวหนังของสารสกัดกิ่งหม่อนพันธุ์เชียงใหม่ 60 Antioxidant and Antibacterial Activities Against Skin Pathogenic Bacteria of *Morus alba* L. (Chiang Mai 60) Branch Extract

จันทนา ปราวการสมุทร¹, เธียร ธีระวรวงษ์², ภัศราวดี เผ่าจินดา³ และ ปิลันธนา เลิศสถิตธนกร⁴

Chantana Prakarnsamut¹, Thien Thiraworawong², Patsarawadee Paojinda³ and Pilanthana Lertsatitthanakorn⁴

บทคัดย่อ

หม่อนพันธุ์เชียงใหม่ 60 เป็นพันธุ์ที่ให้ผลดีและรสชาติดี เกษตรกรจำเป็นต้องตัดกิ่งทิ้งเพื่อเพิ่มผลผลิตของผลหม่อน ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาฤทธิ์ของสารสกัดกิ่งหม่อนพันธุ์เชียงใหม่ 60 ในการต้านอนุมูลอิสระและต้านแบคทีเรียก่อโรคผิวหนัง โดยทำการสกัดกิ่งหม่อนด้วยวิธีการหมักใน 70 % เอทานอล และนำสารสกัดหยาบที่ได้มาทำการทดสอบฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ โดยวิธี 2,2 Diphenyl -1 picrylhydrazyl radical scavenging assay (DPPH assay) และทดสอบฤทธิ์ต้านเชื้อแบคทีเรียก่อโรคผิวหนัง ได้แก่ *Staphylococcus aureus*, *S. epidermidis*, Methicillin Resistance *S. aureus* (MRSA) และ *Streptococcus pyogenes* โดยวิธี disk diffusion และ broth microdilution ผลการวิจัยพบว่าสารสกัดกิ่งหม่อนมีค่าความเข้มข้นที่จับอนุมูลอิสระ DPPH ได้ 50% (IC₅₀) เท่ากับ 3.621 ± 0.472 mg/ml สารสกัดกิ่งหม่อนที่ความเข้มข้น 250, 500 และ 1,000 mg/ml มีค่า Inhibition zone สูงสุดต่อเชื้อ *S. pyogenes* รองลงมาคือเชื้อ *S. aureus* และสารสกัดนี้มีค่า minimum inhibitory concentration (MIC) และ minimum bactericidal concentration (MBC) ค่อนข้างต่ำต่อเชื้อ *S. aureus* (7.812 และ 125 mg/ml ตามลำดับ) อาจสรุปได้ว่าสารสกัดจากกิ่งหม่อนพันธุ์เชียงใหม่ 60 มีศักยภาพที่จะนำไปพัฒนาเป็นเวชสำอางทำ ความสะอาดร่างกาย เช่น สบู่เหลวที่มีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระและป้องกันการติดเชื้อแบคทีเรียที่ผิวหนัง ซึ่งจะช่วยให้มูลค่าของ กิ่งหม่อนพันธุ์เชียงใหม่ 60 ต่อไปในอนาคต

คำสำคัญ : หม่อนพันธุ์เชียงใหม่ 60, ฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ, ฤทธิ์ต้านแบคทีเรียก่อโรคผิวหนัง

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเภสัชกรรมไทย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กรุงเทพฯ 10600 ประเทศไทย

M.Sc.student Master of Science Program in Thai Traditional Pharmacy, Faculty of Science and Technology, Bansomdejchaopraya Rajabhat University, Bangkok 10600, Thailand.

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กรุงเทพฯ 10600 ประเทศไทย

Assistant Professor, Biology Program, Faculty of Science and Technology, Bansomdejchaopraya Rajabhat University, Bangkok 10600, Thailand.

³ อาจารย์ สาขาวิชาเทคนิคการแพทย์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กรุงเทพฯ 10600 ประเทศไทย

Lecturer, Department of Medical Technology, Faculty of Science and Technology, Bansomdejchaopraya Rajabhat University, Bangkok 10600, Thailand.

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเภสัชกรรมไทย และศูนย์วิจัยกัญชา กัญชง และกระท่อมเพื่อการแพทย์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กรุงเทพฯ 10600 ประเทศไทย

Assistant Professor, Master of Science Program in Thai Traditional Pharmacy and Cannabis, Hemp and Kratom Research Center, Faculty of Science and Technology, Bansomdejchaopraya Rajabhat University, Bangkok 10600, Thailand.

Abstract

Morus Alba L. (Chiang Mai 60) is a fruitful mulberry and give a tasty fruit. The farmers have got to cut the branch to enhance the fruit yield. Therefore, *Morus Alba* L. (Chiang Mai 60) branch extract has been studied its Antioxidant and antibacterial activities against skin pathogenic bacteria. *Morus Alba* L. (Chiang Mai 60) branch was macerated in 70 % ethanol. Antioxidant activity of the extract was determined by 2, 2 Diphenyl -1 picrylhydrazyl radical scavenging assay (DPPH assay). In addition, antibacterial activity of the extract against *Staphylococcus aureus*, *S. epidermidis*, Methicillin Resistance *S. aureus* (MRSA) and *Streptococcus pyogenes* was studied by disk diffusion and broth microdilution methods. The results revealed that the concentration of *Morus alba* L. (Chiang Mai 60) branch extract that scavenged 50 % (IC₅₀) of DPPH radical was 3.621 ± 0.472 mg/ml. The extract at 250, 500 and 1,000 mg/ml showed the highest Inhibition zone against *S. pyogenes* and the second one was *S. aureus*. On the one hand, the extract showed rather low minimum inhibitory concentration (MIC) and minimum bactericidal concentration (MBC) values against *S. aureus* (7.812 and 125 mg/ml, respectively). In conclusion, *Morus Alba* L. (Chiang Mai 60) branch extract possessed ability to be developed as cleansing cosmetic such as antioxidant and antibacterial liquid soap that might lead to value adding of the mulberry branch in the future.

Keyword: *Morus Alba* L. (Chiang Mai 60), Antioxidant activity, Antibacterial activity

บทนำ

หม่อนเป็นพืชสมุนไพรที่มีสรรพคุณช่วยการหมุนเวียนของเลือดและบำรุงผิวพรรณให้ชุ่มชื้น หม่อนพันธุ์เชียงใหม่ 60 เป็นสายพันธุ์ที่ให้ผลดี รสชาติดีและราคาสูง โดยปกติเกษตรกรมักตัดแต่งกิ่งออกเพื่อให้ต้นหม่อนออกผลนอกฤดูฤดูกาลกิ่งหม่อนพันธุ์ดังกล่าว จึงถูกทิ้งเปล่าประโยชน์ จากการศึกษาของ MoHamed *et al.* (2013) ได้ศึกษาการยับยั้งเชื้อแบคทีเรีย *Bacillus cereus*, *Staphylococcus aureus* และ *Escherichia coli* ของสารสกัดจากแก่นและเปลือกต้นหม่อนโดยสกัดด้วยตัวทำละลายหลายชนิด พบว่าสารสกัดของแก่นและเปลือกต้นหม่อนด้วยเอธิลอะซิเตท มีฤทธิ์ต้านเชื้อดังกล่าวได้ดีที่สุดในหลอดทดลอง เมื่อทดสอบด้วยวิธี disk diffusion การศึกษาของ Somvong and Prasitpuriprecha (2012) ซึ่งได้ศึกษาฤทธิ์ป้องกันอนุมูลอิสระไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ในหลอดทดลอง โดยนำสารสกัดหยาบส่วนน้ำและส่วนเอธิลอะซิเตทของใบหม่อนที่ความเข้มข้น 0.75, 12.5, 25, 50, 100, 200, 400 และ 800 ไมโครกรัมต่อมิลลิตร มาทดสอบในเซลล์เพาะเลี้ยงเมลานินของหนูในสภาวะที่ถูกเหนี่ยวนำให้เกิดไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ พบว่าสารสกัดส่วนน้ำและส่วนเอธิลอะซิเตทที่ความเข้มข้น 800 ไมโครกรัมต่อมิลลิตรมีฤทธิ์ป้องกันอนุมูลอิสระไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์มากที่สุด วิชิตา จันทร์ข้างแรม(2560)ได้ศึกษาฤทธิ์ทางชีวภาพของสารสกัดหยาบเอทานอลจากหม่อนและกาวไหม เพื่อการตั้งสูตรตำรับผลิตภัณฑ์ผิวขาวด้วยการวิเคราะห์การต้านออกซิเดชันและปริมาณสารฟีนอลิก ด้วยวิธีต่างๆ ได้แก่ ABTS (2,2'-azino-bis (3-ethylbenzthiazoline-6-sulphonic)) , DPPH (2,2 - Diphenyl-1 - picrylhydrazyl radical) และ ferric reducing antioxidant power (FRAP) หาปริมาณฟีนอลิกโดยรวมด้วยวิธี Folin-Ciocalteu หาปริมาณฟลาโวนอยด์โดยรวมโดยใช้วิธี aluminum chloride colorimetric assay พบว่าหม่อนทั้ง 2 สายพันธุ์ได้แก่สายพันธุ์สุกนครและสายพันธุ์นางน้อยศรัทธาเกษนั้นมีความฟีนอลิกโดยรวมและปริมาณฟลาโวนอยด์โดยรวมสูง และส่งผลให้มีฤทธิ์ในการต้านออกซิเดชันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และจากการศึกษาของปัญญาดา ปัญญาทิพย์ และคณะ (2556) ได้วิเคราะห์ปริมาณเมลานินและศึกษาฤทธิ์ทางเภสัชวิทยาการประสมวิชาการบัณฑิตศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 10

ของสารสกัดจากใบหม่อน 8 สายพันธุ์ ด้วยการทดลองนำผงใบหม่อนมาสกัดด้วยด้วยเมทานอล แล้วทำให้บริสุทธิ์ขึ้นด้วยตัวดูดซับของแข็ง นำไปวิเคราะห์หาปริมาณเมลาโทนินด้วยโครมาโตกราฟีของเหลวสมรรถนะสูงร่วมกับเครื่องตรวจวัดฟลูออเรสเซนซ์ และนำสารสกัดดังกล่าวมาคัดกรองฤทธิ์ทางเภสัชวิทยาโดยทดสอบฤทธิ์การต้านอนุมูลอิสระด้วยวิธีจับอนุมูลอิสระ DPPH ฤทธิ์ยับยั้งการทำงานของเอนไซม์ไทโรซิเนสและยับยั้งไนตริกออกไซด์ พบว่าใบหม่อนพันธุ์ไฟมีปริมาณเมลาโทนินมากที่สุด (783.99 ng/g ของน้ำหนักแห้ง) ใบหม่อนพันธุ์หมีมีฤทธิ์ต้านออกซิเดชันมากที่สุด ($IC_{50} = 75.86 \mu\text{g/ml}$) ใบหม่อนพันธุ์ไฟอุบลยับยั้งเอนไซม์ไทโรซิเนสได้สูงที่สุด (36.02%) และต้านการอักเสบที่ความเข้มข้น 20 $\mu\text{g/ml}$ และใบหม่อนพันธุ์หมียับยั้งการสร้างไนตริกออกไซด์ มากที่สุด (78.62%) สรุปได้ว่าปริมาณ เมลาโทนิน ฤทธิ์ต้านออกซิเดชัน ฤทธิ์ต้านเอนไซม์ไทโรซิเนส และต้านการอักเสบ แตกต่างกันไป ใบหม่อนแต่ละสายพันธุ์

งานวิจัยนี้จึงมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระและต้านเชื้อแบคทีเรียก่อโรคผิวหนังของสารสกัดจากกิ่งหม่อนพันธุ์เชียงใหม่ 60 เพื่อนำองค์ความรู้ดังกล่าวไปพัฒนาเวชสำอางทำความสะอาดร่างกายจากสารสกัดกิ่งหม่อน เช่น สบู่เหลวที่มีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระและป้องกันการติดเชื้อแบคทีเรียที่ผิวหนัง ซึ่งจะช่วยให้มูลค่าของกิ่งหม่อนพันธุ์เชียงใหม่ 60 ต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระและฤทธิ์ต้านแบคทีเรียก่อโรคผิวหนังของสารสกัดจากกิ่งหม่อนพันธุ์เชียงใหม่ 60

อุปกรณ์และวิธีการ

อุปกรณ์ เตาอบ (Oven, ยี่ห้อ Memmert, รุ่น UN 260), เครื่องระเหยระบบสุญญากาศแบบหมุน (Rotary evaporator with cooling system, ยี่ห้อ Heidolph, รุ่น S/N 200020687 0215), อ่างน้ำควบคุมอุณหภูมิ (Water bath, ยี่ห้อ Memmert, รุ่น WNB 14-45), เครื่องอัลตราไวโอเล็ตและวิสิเบิลสเปกโทรโฟโตมิเตอร์ (UV-VIS Spectrophotometer, ยี่ห้อ PG Instruments, รุ่น T80), อ่างน้ำควบคุมอุณหภูมิ (Water bath, LABTECH), เครื่องกวนสารให้ความร้อน (Hot plate stirrer, ยี่ห้อ Jlabtech, รุ่น LMS - 100), เครื่องชั่งน้ำหนัก ทศนิยม 4 ตำแหน่ง (balance 4 position, ยี่ห้อ Mettler toledo, รุ่น New classic MS) เครื่องชั่งน้ำหนัก ทศนิยม 2 ตำแหน่ง (balance 4 position, ยี่ห้อ Mettler toledo, รุ่น New classic MS, เครื่องเขย่าสาร (Vortex Mixers & Shakers, ยี่ห้อ Scientific Industries, รุ่น Vortex Genie 2), หม้อนึ่งฆ่าเชื้อโรค (Autoclave, ยี่ห้อ Hirayama, รุ่น HVE 50), ตู้บ่มเชื้อ (Cooled Incubator, ยี่ห้อ Velp scientifica, รุ่น FOC2251), เครื่องหมุนเหวี่ยง (Centrifuges, ยี่ห้อ Hettich, รุ่น MIKRO 220R), อ่างอัลตราโซนิก (Ultrasonic bath, ยี่ห้อ witeg, รุ่น WUC-DO3H)

วิธีการ

1. การเตรียมสารสกัดจากกิ่งหม่อน นำกิ่งหม่อนสดของต้นหม่อนสายพันธุ์เชียงใหม่ 60 ซึ่งได้จากกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และนำมาเพาะปลูกที่ตำบลมวกเหล็ก อำเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี มาล้างทำความสะอาด อบที่อุณหภูมิ 50 องศาเซลเซียส จนแห้งสนิท ลดขนาดโดยการหั่นแล้วนำไปหมักกับ 70% เอทานอล เขย่าสลับหยุดพักเป็นเวลา 3 วัน กรองสารสกัดและนำไประเหยแห้งด้วยเครื่องระเหยสารแบบหมุนจนได้สารสกัดเข้มข้น บรรจุสารสกัดในขวดที่บดแสง ปิดสนิท และเก็บในตู้เย็นอุณหภูมิ 4 องศาเซลเซียส เพื่อไว้ใช้ในการทดสอบต่อไป

2. การตรวจสอบกลุ่มสารพิษเคมีในสารสกัดกึ่งหม่อน การตรวจสอบกลุ่มสารพิษเคมีเบื้องต้นของสารสกัดกึ่งหม่อน ใช้ปฏิกิริยาการเกิดสีหรือการเกิดตะกอน (ศรีนรัตน์ ฉัตรธีระนันท์, วรางคณา สบายใจ และสิริมาศ นิยมไทย, 2556) ดังนี้

- การตรวจสอบแอนทราควิโนน (Antraquinones) ใช้วิธีการทดสอบของบอร์นทราเกอร์ (Borntrager's test)
- การตรวจสอบเทอร์ปีนอยด์ (Terpenoids) ใช้การทดสอบของซาลโควสกี (Salkowski test)
- การตรวจสอบฟลาโวนอยด์ (Flavonols) ใช้การทดสอบของไซอาดิโนน (Cyadinin test)
- การตรวจสอบซาโปนิน (Saponins) ใช้การทดสอบการเกิดฟอง (Frothing test)
- การตรวจสอบแทนนิน (Tannins) ใช้การทดสอบ Prussian blue method โดยการนำไปทำปฏิกิริยากับเฟอร์ริกคลอไรด์ (FeCl₃) เพื่อให้ได้ตะกอนสีน้ำเงิน

การตรวจสอบแอลคาลอยด์ (Alkaloids) ใช้การทดสอบของดราเจนดอร์ฟ (Dragendorff's test)

การตรวจสอบคาร์ดิแอกไกลโคไซด์ (Cardiac glycosides) ชั่งสารสกัด 0.20 กรัม สกัดสีออกด้วย ปีโตรเลียมอีเทอร์ (petroleum ether) ปริมาตร 6 มิลลิลิตร แล้วแบ่งใส่หลอดทดลองออกเป็น 3 หลอด

- หลอดที่ 1 ทดสอบสเตอรอยด์ (Steroids) ด้วยวิธีการทดสอบของลิเบอร์แมน (Liebermann test)

- หลอดที่ 2 ทดสอบคาร์ดิแอกไกลโคไซด์ (Cardiac glycosides) ส่วนวงแหวนแลกโตนที่ไม่อิ่มตัว (unsaturated lactone ring) ด้วยการเติมน้ำยาเคดเด (Kedde reagent)

- หลอดที่ 3 ทดสอบคาร์ดิแอกไกลโคไซด์ (Cardiac glycosides) ส่วนน้ำตาลดีออกซี (deoxy-sugar) ด้วยวิธีการทดสอบของเคลเลอร์คิลเลียนี (Keller-Kiliani test)

3. การทดสอบฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระของสารสกัดกึ่งหม่อนโดยวิธี 2,2-Diphenyl-1-picrylhydrazyl radical scavenging assay (DPPH assay) เตรียมสารละลายของสารสกัดกึ่งหม่อน (stock solution) ที่ความเข้มข้น 10 mg/ml ในเอทานอล และเตรียมสารละลาย DPPH ในเอทานอลให้มีความเข้มข้น 0.2 mM ใส่สารสกัดลงใน 96 well plate แล้วใช้เทคนิค Two fold dilution ในการเจือจางสารสกัดให้ได้ 12 ความเข้มข้น เติมสารละลาย DPPH ลงไปในสารสกัดแต่ละความเข้มข้นในอัตราส่วน 1 : 1 โดยใช้เอทานอลเป็นกลุ่มควบคุม นำสารผสมแต่ละความเข้มข้นไปวัดค่าการดูดกลืนแสง UV-visible ที่ความยาวคลื่น 517 นาโนเมตร ทำซ้ำ 3 ครั้งสำหรับสารสกัดกึ่งหม่อน คำนวณ % radical scavenging จากสมการที่ 1

$$\% \text{ radical scavenging} = [1 - (A_{\text{sample}}/A_{\text{control}})] \times 100 \quad \text{สมการที่ 1}$$

เมื่อ A_{sample} = ค่า absorbance ที่วัดได้ของสารสกัดกึ่งหม่อนที่ผสมกับ DPPH

A_{control} = ค่า absorbance ที่วัดได้ของเอทานอลที่ผสมกับ DPPH

พล็อตกราฟระหว่าง % radical scavenging กับความเข้มข้นของสารสกัด คำนวณค่าความเข้มข้นของสารสกัดที่จับอนุมูลอิสระ DPPH ได้ 50% (IC₅₀)

4. การทดสอบฤทธิ์ต้านเชื้อแบคทีเรียก่อโรคผิวหนังของสารสกัดกึ่งหม่อน เชื้อที่ใช้ทดสอบจัดซื้อจากกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข ได้แก่ *Staphylococcus aureus* DMST 8840, *S. epidermidis* DMST 15505, Methicillin Resistance *S. aureus* (MRSA) DMST 20645 และ *Streptococcus pyogenes* DMST 17020 (Choi, J.-Y. et al., 2012)

4.1 การศึกษาฤทธิ์ต้านเชื้อแบคทีเรียก่อโรคผิวหนังของสารสกัดกึ่งหม่อน โดยวิธี Disk diffusion วิธีการทดสอบมีดังนี้ นำเชื้อที่ต้องการทดสอบมาเกลี่ยเชื้อให้ทั่วผิวน้ำอาหารเลี้ยงเชื้อ Mueller-Hinton agar (MHA) จากนั้นเตรียม 95% เอทานอล และสารสกัดที่เจือจางด้วย 95% เอทานอลให้มีความเข้มข้น 200, 400 และ 800 µL/ml แล้วนำสารละลายปริมาตร 30 µL หยดลงบน paper disc ทิ้งไว้ที่อุณหภูมิห้อง เป็นเวลา 30 นาที จึงวางแผ่นยามาตรฐาน Ampicillin และการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 10

Norfloxacin บนอาหาร MHA ที่มีเชื้อ หลังจากนั้นวาง paper disc ของสารสกัดและ 95% Ethanol บนอาหาร MHA ที่มีเชื้อ บ่มเป็นเวลา 24 ชั่วโมง อ่านผลโดยใช้ Vernier caliper วัดเส้นผ่านศูนย์กลางของโซนใส (Inhibition zone) รอบ paper disc ทำการทดลองซ้ำ 3 ครั้งต่อเชื้อแบคทีเรียแต่ละชนิด

4.2 การศึกษาความไว (Susceptibility) ของเชื้อแบคทีเรียก่อโรคผิวหนังต่อสารสกัดกิ่งหม่อน โดยวิธี Broth microdilution อ้างอิงตามวิธีของ Choi, J.-Y. *et al.* (2012) ทำโดยบ่มเชื้อ $\sim 5 \times 10^7$ CFU/ml ในอาหารเลี้ยงเชื้อเหลว Mueller-Hinton broth (MHB) ที่ความเข้มข้นระหว่าง 0.098 ถึง 800 mg/ml บ่มเชื้อข้ามคืนที่อุณหภูมิ 37 องศาเซลเซียส จึงได้ผล Minimal Inhibitory Concentration (MIC) ซึ่งค่า MIC คือ ค่าความเข้มข้นต่ำสุดที่ใช้ยับยั้งเชื้อแบคทีเรียที่มองเห็นได้ พิจารณาการยับยั้งเชื้อโดยการนำไปเทียบกับ well เลี้ยงเชื้อที่ไม่ใส่สารสกัดหรือ well ควบคุม จากนั้นหาค่า Minimum bactericidal concentration (MBC) โดยนำ well ที่ไม่เห็นการเจริญของเชื้อจากการหาค่า MIC มาเพาะเชื้อบนอาหารเลี้ยงเชื้อ ชนิดแข็ง (MHA) หลังบ่มเชื้อ 24 ชั่วโมง อ่านค่า MBC คือค่าความเข้มข้นต่ำสุดที่ฆ่าเชื้อแบคทีเรียได้ ซึ่งเป็นความเข้มข้นที่ทำให้ปริมาณเชื้อลดลง 99% กล่าวคือไม่พบโคโลนีเจริญบนอาหาร MHA

ผลและวิจารณ์

1. ผลการเตรียมสารสกัดจากกิ่งหม่อน โดยการหมักใน 70% เอทานอล เมื่อระเหยตัวทำละลายออกพบว่า สารสกัดหยาบที่ได้มีลักษณะเหนียวหนืดข้น และมีสีเขียวแกมน้ำตาลเข้ม ได้ร้อยละผลผลิตของสารสกัดเท่ากับ 10.69

2. ผลการทดสอบกลุ่มสารพฤกษเคมีเบื้องต้น

จากการทดสอบกลุ่มสารพฤกษเคมีในสารสกัดกิ่งหม่อน พบว่ากลุ่มสารที่ตรวจพบคือ terpenoid, flavonoids และ tannin (ตารางที่ 1) ซึ่งสอดคล้องกับรายงานของ สุदारัตน์ หอมหวล (2553) ที่ระบุว่าสารที่พบในเนื้อไม้หม่อนคือ morin ซึ่งเป็นสารกลุ่ม Flavonoid ในลำต้นมี steroidal sapogenin ซึ่งเป็นสารกลุ่ม saponins และในเปลือกมี α -amyrin ซึ่งเป็นสารกลุ่ม Terpenoid ทั้งนี้สารสกัดกิ่งหม่อนพันธุ์เชียงใหม่ 60 ที่ใช้ในงานวิจัยนี้ ไม่พบสารกลุ่ม saponins อาจเนื่องจากภูมิประเทศ และฤดูกาลปลูกซึ่งส่งผลต่อชนิดของสารพฤกษเคมีในกิ่งหม่อนที่นำมาทดสอบ

ตารางที่ 1 แสดงกลุ่มสารพฤกษเคมีเบื้องต้นของสารสกัดกิ่งหม่อน

กลุ่มสารพฤกษเคมี	ผลที่ได้
Antraquinones	-
Terpenoids	+
Flavonols	+
Saponins	-
Tannins	+
Alkaloids	-
	Liebermann test
Cardiac glycosides	Kedde test
	Keller-Kiliani test

3. ผลการทดสอบฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระของสารสกัดกิ่งหม่อนโดยวิธี 2,2-Diphenyl-1-picrylhydrazyl radical scavenging assay (DPPH assay)

จากการทดสอบฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระของสารสกัดกิ่งหอม พบว่าความเข้มข้นของสารสกัดที่จับ อนุมูลอิสระ DPPH ได้ร้อยละ 50 (IC₅₀) มีค่าเท่ากับ 3.621 ± 0.472 mg/ml สอดคล้องกับงานวิจัยของ Lee-Wen Chang *et al.* (2011) ซึ่งได้ศึกษาฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระของสารสกัดเอทานอลจากกิ่งและเปลือกรากของหอม โดยวิธี DPPH radicals scavenging assay พบว่าสารสกัดจากกิ่งหอมมีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระสูงมากที่ความเข้มข้น 0 - 100 µg/ml โดยแสดงค่า Scavenging effects อยู่ในช่วง 0 - 37% และสอดคล้องกับการศึกษาของปัญญาดา ปัญญาทิพย์ และคณะ (2556) ซึ่งพบว่าสารสกัดใบหอมพันธุ์หมีมีค่า IC₅₀ ต่อกิจกรรมต้านอนุมูลอิสระ DPPH เท่ากับ 75.86 µg/ml ทั้งนี้คาดว่าสารกลุ่ม flavonoids ที่พบในสารสกัดกิ่งหอมส่งผลให้เกิดฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ เนื่องจาก Pourmorad *et al.* (2006) พบว่าสารสกัดที่มีปริมาณสารประกอบฟลาโวนอยด์สูงจะมีฤทธิ์ต้านออกซิเดชันสูงด้วย

4. การทดสอบฤทธิ์ต้านเชื้อแบคทีเรียก่อโรคผิวหนังของสารสกัดกิ่งหอม

4.1 ผลการทดสอบฤทธิ์ต้านเชื้อแบคทีเรียก่อโรคผิวหนังของสารสกัดกิ่งหอมด้วยวิธี Disk diffusion แสดงดังตารางที่ 2

จากการทดสอบฤทธิ์ต้านเชื้อแบคทีเรียของสารสกัดกิ่งหอมที่ความเข้มข้น คือ 250, 500, 1,000 mg/ml พบว่าสารสกัดกิ่งหอมทุกความเข้มข้น มีค่า Inhibition zone สูงสุดต่อเชื้อ *S. pyogenes* รองลงมาคือเชื้อ *S. aureus* แต่ไม่แสดง Inhibition zone ต่อเชื้อ *S. epidermidis* และ MRSA (ตารางที่ 2) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Mohamed *et al.* (2013) ที่ได้ศึกษาฤทธิ์ของสารสกัดหยาบส่วนเมทานอลของแก่นและเปลือกไม้หอม ในการยับยั้งเชื้อแบคทีเรีย *S. aureus* และพบว่าสารสกัดจากแก่นและเปลือกไม้หอมมีฤทธิ์ยับยั้งเชื้อแบคทีเรียชนิดดังกล่าวได้ที่ความเข้มข้น 200 µg/ml

ตารางที่ 2 Inhibition zone ของสารสกัดกิ่งหอมต่อเชื้อแบคทีเรียก่อโรคผิวหนังเมื่อทดสอบด้วยวิธี Disk diffusion

เชื้อแบคทีเรีย	Inhibition Zone (mm)			Norfloxacin (mm)	Ampicillin (mm)	Negative (95% ethanol) (mm)
	250 (mg/ml)	500 (mg/ml)	1,000 (mg/ml)			
<i>S. aureus</i>	6.67 ± 1.15	7.00 ± 1.00	7.00 ± 0.50	10.00 ± 1.73	7.67 ± 0.76	-
<i>S. epidermidis</i>	-	-	-	-	16.47 ± 0.15	-
<i>S. pyogenes</i>	8.07 ± 1.30	8.30 ± 1.57	9.90 ± 1.91	32.80 ± 1.39	19.33 ± 1.12	-
MRSA	-	-	-	-	-	-

4.2 ผลการทดสอบฤทธิ์ต้านเชื้อแบคทีเรียก่อโรคผิวหนังของสารสกัดกิ่งหอมด้วยวิธี Broth microdilution แสดงดังตารางที่ 3

จากตารางแสดงผลการทดสอบฤทธิ์ต้านแบคทีเรียด้วยวิธี Broth microdilution พบว่าสารสกัดกิ่งหอมมีค่า MIC และ MBC ค่อนข้างต่ำต่อเชื้อ *S. aureus* (7.812 และ 125 mg/ml ตามลำดับ) (ตารางที่ 3) ซึ่งสอดคล้องกับผลการทดสอบด้วยวิธี Disk diffusion อาจกล่าวได้ว่าฤทธิ์ต้านแบคทีเรียของสารสกัดกิ่งหอมมีความสัมพันธ์กับชนิดของกลุ่มสารพฤกษเคมีที่ตรวจพบในสารสกัด เนื่องจากสารกลุ่ม flavonoid สามารถ adhere กับเชื้อจุลินทรีย์และเกิด complex กับผนังเซลล์ของจุลินทรีย์ ในขณะที่สารกลุ่ม terpenoid สามารถยับยั้งการส่งอิเล็กทรอนิกส์ทรอนภายในเซลล์ ส่งผลให้การเจริญเติบโตของจุลินทรีย์ถูกยับยั้งและจุลินทรีย์ตายในที่สุด (Rojas *et al.*, 1992)

ตารางที่ 3 MIC และ MBC ของสารสกัดกิ่งหม่อนต่อเชื้อแบคทีเรียก่อโรคผิวหนังเมื่อทดสอบด้วยวิธี Broth microdilution

เชื้อแบคทีเรีย	MIC (mg/ml)	MBC (mg/ml)
<i>S. aureus</i>	7.81	125
<i>S. epidermidis</i>	1.95	>250
<i>S. pyogenes</i>	15.62	>250
MRSA	7.812 – 31.25	31.25

สรุป

สารสกัดจากกิ่งหม่อนพันธุ์เชียงใหม่ 60 ซึ่งสกัดด้วย 70 % เอทานอล มีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระและฤทธิ์ต้านแบคทีเรียก่อโรคผิวหนังโดยเฉพาะเชื้อ *S. aureus* และมีศักยภาพที่จะนำไปพัฒนาเป็นเวชสำอางทำความสะอาดร่างกาย เช่น สบู่เหลวที่มีฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระและป้องกันการติดเชื้อแบคทีเรียที่ผิวหนัง ซึ่งจะช่วยให้มูลค่าของกิ่งหม่อนพันธุ์เชียงใหม่ 60 ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ปัญญาดา ปัญญาทิพย์, ปิยะสุตา ไทสวนจิตร, สุภาสินี ทัพพสารพงศ์, ปราโมทย์ มหคุณากร, เพลินทิพย์ ภูทองกิ่ง และบรรลือ สังข์ทอง. (2556). การวิเคราะห์ปริมาณเมลาโทนินและการศึกษาฤทธิ์ทางเภสัชวิทยาของสารสกัดจากใบหม่อน. การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานระดับชาติ *The 5th Annual Northeast Pharmacy Research Conference of 2013 "Pharmacy Profession Moving Forward to ASEAN Harmonization"* วันที่ 16-17 กุมภาพันธ์ 2556 ณ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสารคาม. 58-59.
- ศรินทร์ต์ ฉัตรธีระนันท์, วรางคณา สบายใจ และ สิริมาส นิยมไทย. (2556). การทดสอบ องค์ประกอบทางพฤกษเคมี และฤทธิ์ต้านออกซิเดชันของใบช่อยดา. *วารสารวิทยาศาสตร์ มข.* 41(3), 723-730.
- สุदारัตน์ หอมหวล. (2553). หม่อน. *ฐานข้อมูลสมุนไพร คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*. สืบค้น 15 พฤษภาคม 2563, จาก <http://www.phargarden.com/main.php?action=viewpage&pid=125>
- Chang LW., Juang LJ., Wang BS., Wang MY., Tai HM., Hung WJ., Chen YJ. And Huang MH. (2011). Antioxidant and antityrosinase activity of mulberry (*Morus alba* L.) twigs and root bank. *Food chem Toxicol* 2011, 49, 785 -779
- Choi, J.-Y., Damte, D., Lee, S.-J., Kim, J.-C. And Park, S.-C. (2012). Antimicrobial Activity of Lemongrass and Oregano essential oil against standard antibiotic resistant *Staphylococcus aureus* and field isolates from chronic mastitis cow. *International Journal of Phytomedicine* , 4 (1), 134-139.
- Mohamed S., Hussein A., Yousry G. and Abdwl-Wahab ES. (2013). Biological activity of extracts form *Morus alba* L. *Albizzia lebbeck* (L.), *Casuarina glauca* Sieber against the growth of some pathogenic bacteria. *Int J AgricFood Res* 2013, 2(1), 9-22.
- Pourmorad F., Hosseinimehr S.J., and Shahabimajd N. (2006). Antioxidant activity, phenol and flavonoid contents of some selected Iranian medicinal plants. *African Journal of Biotechnology*, 5(11), 1142-1145.

Rojas A., Hernandez L., Pereda-Miranda R. and Mata R. (1992) Screening for antimicrobial activity of crude drug extracts and pure natural products from Mexican medicinal plants. *Journal of Ethnopharmacology*, 35(3), 275-283.

Somvong K. and Prasitpuriprecha C. (2012). Antioxidant and melanogenesis stimulating activities of some thai traditional medicine plant extracts for grey hair treatment. *Isan J Pharm Sci* 2012, 8(1), 125-134.

การพัฒนาหลักสูตรระยะสั้น เรื่อง การทำขนมปังขลิบกุ้งจ่อม

The Developing of Short Course in the Title of Making Shrimp Cakes.

ศักดิ์สิทธิ์ กมลภูผจงภักดิ์¹ อลงกต ยะไวทย์² และ ฐิติยา เรือนนระการ³

Saksit kamonpuprajongpak¹ Alongkot Yawai² and Thitiya Ruennakarn³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรระยะสั้น เรื่อง การทำขนมปังขลิบกุ้งจ่อม และศึกษาผลการใช้หลักสูตร กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาเป็นผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน และนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) แผนกวิชาอุตสาหกรรมเกษตร วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีบุรีรัมย์ อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรและแบบประเมินผลงานของนักศึกษาจนได้หลักสูตรระยะสั้น เรื่อง การทำขนมปังขลิบกุ้งจ่อม จำนวน 4 แผน เป็นเวลา 12 ชั่วโมง ระยะเวลา 2 วัน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้น เรื่อง การทำขนมปังขลิบกุ้งจ่อม โดยมีองค์ประกอบของหลักสูตร ดังนี้
1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาสาระ 4) โครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น 5) กิจกรรมการฝึกอบรม 6) สื่อ/วัสดุการฝึกอบรม 7) การวัดผลประเมินผล มีผลการประเมินหลักสูตร จากผู้เชี่ยวชาญ มีค่าคะแนนรวมเฉลี่ย 4.83 อยู่ในระดับมากที่สุด
2. ผลการนำหลักสูตรไปใช้ มีผลของการประเมินผลงานที่เกิดจากการใช้หลักสูตร เรื่อง การทำขนมปังขลิบกุ้งจ่อม มีคะแนนของการประเมินผลงาน คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 99.47 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน และมีความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.) เท่ากับ 0.83 คะแนน

คำสำคัญ : หลักสูตรระยะสั้น

ABSTRACT

The purpose of this research were to develop and study the performance of a short course on making shrimp cakes. The target groups used in the study are 3 experts and 15 Diploma level students in the Department of Agro-Industry, BuriRam College of Agriculture and Technology, Mueang District, Buriram Province, 2nd semester, Academic year 2019. The research tools used in the study were the curriculum suitability evaluation form and the student performance evaluation form, until obtaining the short course on making shrimp cakes, consisting of 4 plans for 12 hours, duration of 2 days. Data analysis used mean and standard deviation.

Research result

1. The results of the development of a short course on making shrimp cakes found that the course components are as follows 1) principles and reasons 2) objectives 3) content 4) short-term training course structure 5) training activities 6) training media/materials 7) evaluation. Curriculum evaluation results from experts was an average score of 4.83 at the highest level.

2. Course implementation results found that curriculum on making shrimp cakes were scores of performance evaluation have the average score was 99.47 out of 100 points and standard deviation was 0.83.

Keywords: short course

¹สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล นครราชสีมา 30000 ประเทศไทย

Curriculum and Instruction Faculty of Education Wong Chavalitkul University, NakhonRatchasima 30000, Thailand

² อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร. สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล นครราชสีมา 30000 ประเทศไทย

Independent study Advisors Curriculum and Instruction Faculty of Education Wong Chavalitkul University, NakhonRatchasima 30000, Thailand

บทนำ

ประเทศไทยได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี เพื่อให้การพัฒนาประเทศมีความต่อเนื่องและมีแนวทางที่ชัดเจน ดังคติพจน์ประจำชาติว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และพร้อมรองรับประเทศไทยยุค 4.0 โดยใช้การศึกษาเป็นกลไกหลักในการพัฒนาประเทศ กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อกำหนดกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศไทยให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นหน่วยงานหลักในการจัดการอาชีวศึกษา เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพ ระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี รวมทั้งการฝึกอบรมวิชาชีพเพื่อเพิ่มพูนความรู้ และการฝึกทักษะอาชีพระยะสั้นและสังเคราะห์ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและขับเคลื่อนการจัดการอาชีวศึกษาของประเทศไทย ให้สอดคล้องกับเป้าหมายและทิศทางของการพัฒนากำลังคนตามยุทธศาสตร์ชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน (คณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2561)

อาชีวศึกษาแห่งชาติ ส่งเสริมผลผลิตและพัฒนากำลังคนระดับฝีมือ ให้มีสมรรถนะ มีคุณธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ เปิดโอกาสให้เลือกรเรียนได้อย่างกว้างขวาง เน้นสมรรถนะด้วยการปฏิบัติจริง (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2562) พัฒนาค้นทุกช่วงวัยโดยส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้มีความรู้และทักษะใหม่ที่สามารถประกอบอาชีพได้หลากหลายตามแนวโน้มการจ้างงานในอนาคต (พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี) การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนระดับฝีมือ ระดับเทคนิคและระดับเทคโนโลยี ให้มีคุณภาพและมาตรฐาน สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน รวมทั้งเป็นการยกระดับการศึกษาวิชาชีพให้สูงขึ้น ทั้งนี้ โดยนำความรู้ในทางทฤษฎีอันเป็นสากลและภูมิปัญญาไทยมาพัฒนาผู้รับการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถ ในทางปฏิบัติ และมีสมรรถนะจนสามารถนำไปประกอบอาชีพในลักษณะผู้ปฏิบัติหรือประกอบอาชีพโดยอิสระได้ โดยได้กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาไว้ 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาระบบทวิภาคี

(พระราชบัญญัติการศึกษา 2551) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีบทบาทหน้าที่ในการจัดการอาชีวศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพตามหลักสูตรที่คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด ได้แก่ หลักสูตรประกาศนียบัตร วิชาชีพ (ปวช.) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

การฝึกอบรมวิชาชีพจะคำนึงถึง ความรู้และทักษะที่ได้รับจากการทำงานในอาชีพ การฝึกอบรมจะเป็นการต่อยอดความรู้ และทักษะ เพื่อพัฒนาความชำนาญเฉพาะทางในวิชาชีพ ซึ่งเชื่อมโยงกับการขับเคลื่อนพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงให้มีมาตรฐานและเป็นรูปธรรมชัดเจนยิ่งขึ้น หลักสูตรวิชาชีพพระยะสั้น คือ แผนการจัดการเรียน การสอนที่มีระยะเวลาเรียน ตั้งแต่ 30-150 ชั่วโมง โดยเปิดสอนให้กับกลุ่มที่สนใจ โดยไม่จำกัดพื้นฐานความรู้เป็นอาชีพ เฉพาะทางซึ่งเป็นหลักสูตรที่มีความหลากหลายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานการพัฒนาหลักสูตร วิชาชีพพระยะสั้น (สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ 2561)

ดังนั้นการฝึกอบรม เป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยกิจกรรมระยะสั้น ๆ เพื่อเพิ่มพูน ความรู้ทักษะ และความชำนาญ ในการปฏิบัติงาน และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เข้ารับการอบรมระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรมไม่ยาวนาน เน้นให้ผู้เข้ารับการ อบรมสามารถปฏิบัติในเรื่องที่เข้ารับการอบรมได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์

จากสภาพในชุมชนเมือง อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ เนื่องจากกึ่งจ่อมเป็นผลิตภัณฑ์สินค้าโอท็อป ซึ่งเป็นที่รู้จัก โดยทั่วไปอยู่แล้ว ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นความสำคัญในเรื่องดังกล่าวจึงได้จัดทำหลักสูตรระยะสั้น เรื่อง การทำขนมปั้นขลิบกึ่งจ่อม เพื่อการสร้างหลักสูตรนี้จึงเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์กึ่งจ่อม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรระยะสั้น เรื่อง การทำขนมปั้นขลิบกึ่งจ่อม
2. เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตร เรื่อง การทำขนมปั้นขลิบกึ่งจ่อม

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นพัฒนาหลักสูตร

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

- 1.1 ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี ในการพัฒนาหลักสูตร และแนวคิดทฤษฎีในการอบรม
- 1.2 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานชุมชน โดยศึกษาจากสภาพทั่วไปทางด้านเศรษฐกิจสังคมและสภาพการตลาด
- 1.3 ศึกษาข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบหลักสูตรระยะสั้น เรื่อง การทำขนมปั้นขลิบกึ่งจ่อม

ในการวิจัยผู้วิจัยจะไม่ศึกษาข้อมูลความคิดเห็นและความต้องการ เนื่องจากกึ่งจ่อมเป็นผลิตภัณฑ์สินค้าโอท็อป ซึ่งเป็น ที่รู้จักโดยทั่วไปอยู่แล้ว การสร้างหลักสูตรนี้จึงเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์กึ่งจ่อม

- 1.4 การสร้างหลักสูตรระยะสั้น เรื่อง การทำขนมปั้นขลิบกึ่งจ่อม โดยมีองค์ประกอบของหลักสูตร ดังนี้
 - 1) หลักการและเหตุผล
 - 2) วัตถุประสงค์
 - 3) เนื้อหาสาระ
 - 4) โครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น

5) กิจกรรมการฝึกอบรม

6) สื่อ/วัสดุการฝึกอบรม

7) การวัดผลประเมินผล

1.5 นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์แล้วนำมาแก้ไข

1.6 การประเมินผลหลักสูตรเพื่อประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร ใช้แบบประเมินหลักสูตรของ อังคณา เรื่องชัย (2555) แล้วนำแบบประเมินให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณา

1.6.1 ผู้เชี่ยวชาญประเมินผลหลักสูตร ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 1 ท่าน อาจารย์ ดร. พิณโย พรหมเมือง ผู้เชี่ยวชาญด้านอุตสาหกรรมเกษตร วิทยาศาสตร์การอาหาร และคหกรรมศาสตร์ จำนวน 2 ท่าน อาจารย์ ดร. จิตตะวันกุกุโปลา และ นายโชติพงษ์ ไนสว่าง

1.6.2 เพื่อประเมินระดับความเหมาะสมโดยรวมของหลักสูตร โดยใช้แบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า โดยกำหนดการให้คะแนน ดังนี้

5 หมายถึง มีความเหมาะสมมากที่สุด

4 หมายถึง มีความเหมาะสมมาก

3 หมายถึง มีความเหมาะสมปานกลาง

2 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อย

1 หมายถึง มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

และใช้เกณฑ์การประเมิน (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 103) ดังนี้

4.51 – 5.00 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง เหมาะสมมาก

2.51 – 3.50 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง เหมาะสมน้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

โดยใช้แบบประเมินหลักสูตรของ บุญชม ศรีสะอาด (2545)

1.6.3 นำการประเมินของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน มาปรับปรุงหลักสูตรและสร้างคู่มือหลักสูตรก่อนนำไปใช้จริง ประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผล 2) คุณสมบัติของผู้เข้าอบรม 3) รายละเอียดการอบรม 4) แผนการจัดการอบรม

2. การนำหลักสูตรไปใช้

1. นำหลักสูตรระยะสั้น เรื่อง การทำขนมปั้นขลิบกุ้งจ่อม ที่ได้จัดทำขึ้นในระยะเวลาที่ 1 โดยใช้วิธีการอบรมปฏิบัติการกับกลุ่มตัวอย่าง 15 คน

2. การดำเนินการอบรมโดยการดำเนินการ ดังนี้

2.1 ดำเนินการก่อนฝึกอบรม

1) ติดต่อประสานงานกับผู้อำนวยการวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีบุรีรัมย์ อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อขอฝึกอบรม

2) ติดต่อประสานงาน เรื่อง สถานที่ อาหาร เครื่องดื่ม ตลอดระยะเวลาของการฝึกอบรม

3) จัดทำแบบประเมินผลงานที่เกิดจากการใช้หลักสูตร โดยปรับใช้ของแผนกวิชาอุตสาหกรรมเกษตร วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีบุรีรัมย์ และเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

4) จัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์และเอกสารต่าง ๆ

2.2 การดำเนินการฝึกอบรม

1) การดำเนินการฝึกอบรมผู้วิจัยจะเป็นเพียงผู้สังเกตการณ์เท่านั้น

2) จัดหาครูในแผนกวิชาอุตสาหกรรมเกษตร จำนวน 1 ท่าน ซึ่งไม่ใช่ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการฝึกอบรม

3) ดำเนินการอบรมตามแผน ในคู่มือหลักสูตรระยะสั้น เรื่อง การทำขนมปั้นขลิบกุ้งจ่อม กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 4 แผน เป็นเวลา 12 ชั่วโมง ระยะเวลา 2 วัน

4) ประเมินผลงาน ในการทำขนมปั้นขลิบกุ้งจ่อม โดยครูในแผนกวิชาอุตสาหกรรมเกษตร จำนวน 1 ท่าน ซึ่งไม่ใช่ผู้วิจัยเป็นผู้ประเมิน

5) ปรับปรุงหลักสูตรและคู่มือในการฝึกอบรมที่ได้จากการสังเกต

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้น เรื่อง การทำขนมปั้นขลิบกุ้งจ่อม

ในการร่างหลักสูตรอบรมระยะสั้น มีส่วนประกอบของโครงสร้างหลักสูตร ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ โครงสร้างหลักสูตร กิจกรรม สื่อ/วัสดุ และการวัดประเมินผล หลักสูตรระยะสั้นฉบับนี้ เป็นคู่มือเพื่อทำกิจกรรม เน้นการฝึกอบรมระยะสั้น เรื่อง การทำขนมปั้นขลิบกุ้งจ่อม โดยได้กำหนด รายละเอียดฝึกอบรม และแผนการจัดการอบรมอย่างละเอียด ซึ่งในแผนการจัดการอบรมนั้น ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ ระยะเวลา การอบรม วิธีการฝึกอบรม งบประมาณในการอบรม และผลที่คาดว่าจะได้รับหลังจากการอบรม แผนการจัดการอบรมในหลักสูตรนี้ ประกอบด้วย 4 แผน ดังนี้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ประกอบด้วย ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการทำขนมปั้นขลิบกุ้งจ่อม ประวัติความเป็นมาของขนมปั้นขลิบ ความหมายและความสำคัญของขนมปั้นขลิบ และความรู้ทั่วการทำขนมปั้นขลิบ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับการทำขนมปั้นขลิบกุ้งจ่อม และขนมปั้นขลิบกุ้งจ่อม

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 ประกอบด้วย การบรรจุภัณฑ์

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 ประกอบด้วย การคิดราคา ต้นทุน กำไร การจัดจำหน่าย

ผู้วิจัยได้นำหลักสูตรระยะสั้นที่ร่างไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านอุตสาหกรรมเกษตร วิทยาศาสตร์การอาหารและคหกรรมศาสตร์ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน ประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร พบว่า ผลของการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น จากผู้เชี่ยวชาญ ในด้านที่ 1 หลักการและเหตุผลของหลักสูตร

มีความเหมาะสมโดยรวม คิดเป็นร้อยละ 4.88 อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่ 2 วัตถุประสงค์ของหลักสูตร มีความเหมาะสมโดยรวม คิดเป็นร้อยละ 4.73 อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่ 3 เนื้อหาของหลักสูตร มีความเหมาะสมโดยรวม คิดเป็นร้อยละ 4.88 อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่ 4 โครงสร้างของหลักสูตร มีความเหมาะสมโดยรวม คิดเป็นร้อยละ 4.77 อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่ 5 กิจกรรมการฝึกอบรม มีความเหมาะสมโดยรวม คิดเป็นร้อยละ 5.00 อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่ 6 สื่อ/วัสดุ การประกอบการฝึกอบรม มีความเหมาะสมโดยรวม คิดเป็นร้อยละ 5.00 อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่ 7 การวัดผล ประเมินผลหลักสูตร มีความเหมาะสมโดยรวม คิดเป็นร้อยละ 4.66 อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นโดยรวมทั้ง 7 ด้าน มีค่าคะแนนรวมเฉลี่ยร้อยละ 4.83 อยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการนำหลักสูตรไปใช้

จากผลการนำหลักสูตรอบรมระยะสั้นไปใช้ ผู้วิจัยได้ทำการประเมินผลงานที่เกิดจากการใช้หลักสูตร พบว่า ผลงานที่เกิดจากการใช้หลักสูตรการฝึกอบรมระยะสั้น เรื่อง การทำขนมปั้นขลิบกุ้งจ่อม มีคะแนนของการประเมินความสามารถในการทำขนมปั้นขลิบกุ้งจ่อม เท่ากับ 1,492 คะแนน คิดเป็นคะแนน (\bar{X}) เท่ากับ 99.47 คะแนน และมีความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.) เท่ากับ 0.83 คะแนน

บทสรุป

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้น เรื่อง การทำขนมปั้นขลิบกุ้งจ่อม โดยมีองค์ประกอบของหลักสูตร ดังนี้
1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาสาระ 4) โครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น 5) กิจกรรมการฝึกอบรม 6) สื่อ/วัสดุการฝึกอบรม 7) การวัดผลประเมินผล มีผลการประเมินหลักสูตร จากผู้เชี่ยวชาญ มีค่าคะแนนรวมเฉลี่ย 4.83 อยู่ในระดับมากที่สุด
2. ผลการนำหลักสูตรไปใช้ มีผลของการประเมินผลงานที่เกิดจากการใช้หลักสูตร เรื่อง การทำขนมปั้นขลิบกุ้งจ่อม มีคะแนนของการประเมินผลงาน คิดเป็นคะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 99.47 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน และมีความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.) เท่ากับ 0.83 คะแนน

อภิปรายผล

จากการวิจัยครั้งนี้ได้พัฒนาหลักสูตรระยะสั้น เรื่อง การทำขนมปั้นขลิบกุ้งจ่อม โดยกลุ่มเป้าหมายเป็นนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) แผนกอุตสาหกรรมเกษตร วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีบุรีรัมย์ สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การประเมินหลักสูตรระยะสั้น เรื่อง การทำขนมปั้นขลิบกุ้งจ่อม โดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า หลักสูตรระยะสั้น เรื่องการทำขนมปั้นขลิบกุ้งจ่อม ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เพราะคู่มือหลักสูตรระยะสั้น เรื่อง การทำขนมปั้นขลิบกุ้งจ่อม ประกอบด้วยแผนการจัดการอบรม 4 แผน ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจากผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างหลักสูตรระยะสั้น เรื่องการทำขนมปั้นขลิบกุ้งจ่อม อย่างเป็นระบบ โดยใช้ทฤษฎีของทาบาและผู้วิจัยได้ศึกษา สังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอย่างหลากหลาย จึงทำให้ได้หลักสูตรระยะสั้น เรื่อง การทำขนมปั้นขลิบกุ้งจ่อม ที่มีองค์ประกอบครบ และมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด นำไปใช้ในการจัดอบรมได้เป็นอย่างดีการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร

โดยผู้เชี่ยวชาญมีความสอดคล้องกับแนวคิด ของ ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2551) ที่กล่าวไว้ว่า การพัฒนาหลักสูตรก่อนนำไปใช้จริงการดำเนินการ ในขั้นการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรนี้จะช่วยให้ได้ หลักสูตรที่ตรงตามความต้องการ นอกจากนี้ยังทำให้การนำหลักสูตรไปใช้ในการอบรมประสบผลสำเร็จได้มากที่สุด

2. ผลการนำหลักสูตรไปใช้ ผลงานที่เกิดจากการใช้หลักสูตรการฝึกอบรมระยะสั้น เรื่อง การทำขนมปั้นขลิบกุ้ง มีคะแนนเท่ากับ 1,492 คะแนน คิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 99.47 เพราะคู่มือหลักสูตรระยะสั้น เรื่อง การทำขนมปั้นขลิบกุ้ง จုံม และแผนการจัดการอบรมที่ดี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างหลักสูตรเป็นระบบ และสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอย่างหลาย พบว่า มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ อังคณา เรื่องชัย (2555 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น เรื่อง การทำน้ำสมุนไพร เพื่อเป็นอาชีพเสริมในครอบครัว มีข้อมูลสอดคล้องกัน และมีความเหมาะสมขององค์ประกอบหลักสูตรในระดับมาก ผลสัมฤทธิ์การใช้หลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น เรื่อง การทำน้ำสมุนไพร เพื่อเป็นอาชีพเสริมในครอบครัวมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.15 คะแนน และมีความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น เรื่อง การทำน้ำสมุนไพร เพื่อเป็นอาชีพเสริมในครอบครัว ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 เนื่องจากผลการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้น เรื่อง การทำขนมปั้นขลิบกุ้งจုံม มีผลการประเมินผลงาน มีคะแนนเฉลี่ยมากกว่า 80 คะแนน ควรนำไปใช้ในการเรียนการสอนในรายวิชาเพิ่มเติมต่อไป

1.2 จากผลการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้น เรื่อง การทำขนมปั้นขลิบกุ้งจုံม ควรเพิ่มเนื้อหาสาระแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องการเก็บรักษา ขนมปั้นขลิบกุ้งจုံม

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการพัฒนาหลักสูตร การทำขนมปั้นขลิบกุ้งจုံม ให้เป็นหลักสูตรเพิ่มเติมให้กับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 ควรมีการวิจัยหาแนวทางประชาสัมพันธ์ในเรื่อง การทำขนมปั้นขลิบกุ้งจုံม ให้กับเยาวชนทั้งระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน ตลอดจนบุคคลต่างๆ ที่มีความสนใจ

เอกสารอ้างอิง

ทิตินา แชมมณี (2556). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.

กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญชม ศรีสะอาด. (2546). การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

วิชัย วงษ์ใหญ่. (2537). กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

สังัด อุทรานันท์. 2532. พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์.

สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 – 2561

สุเทพ ช่อมเจริญ. (2557) การพัฒนาหลักสูตร : ทฤษฎีและการปฏิบัติ : ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อังคณา เรืองชัย. (2555). หลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้นเรื่อง การทำน้ำสมุนไพรเพื่อเป็นอาชีพเสริมใน
ครอบครัว. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร.

การศึกษาวิธีการดูแลรักษาในการอนุรักษ์ภาพเขียนเบื้องต้น

The Study of Basic Methods of Collection Care in Painting Conservation.

ญาณิศา ทองฉาย¹ รัตนพงศ์ คงเจริญ² พิมพัชรา จำปาโชค³ Florian Pollheimer⁴

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการดูแลรักษาในการอนุรักษ์ภาพเขียนเบื้องต้น จากการอบรมเชิงปฏิบัติการที่จัดขึ้นภายในศูนย์อนุรักษ์ศิลปกรรมนานาชาติ มหาวิทยาลัยศิลปากร ซึ่งมีระยะเวลาในการจัดอบรมจำนวน 5 วัน ผู้บรรยายและผู้สอนปฏิบัติคือ นางสาวดาเลีย เลิฟเร็ก เป็นนักอนุรักษ์ภาพเขียน จากสถาบันการอนุรักษ์ศิลปะกรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย โดยใช้หลักการอนุรักษ์ตามมาตรฐานสากล ซึ่งเนื้อหาที่เกี่ยวข้องสามารถแบ่งออกเป็น 3 หมวด ได้แก่ หมวดที่ 1) เนื้อหาทางการอนุรักษ์เชิงป้องกัน หมวดที่ 2) เนื้อหาการตรวจสอบสภาพผลงานและการฝึกปฏิบัติ และหมวดที่ 3) การฝึกปฏิบัติการทำความสะอาดภาพเขียนเบื้องต้น เนื่องจากในปัจจุบันองค์ความรู้ด้านการอนุรักษ์ภาพเขียน ยังไม่มีการเรียนการสอนกันอย่างแพร่หลายมากและถูกหลักตามมาตรฐานสากล

บทความนี้จึงเป็นประโยชน์ต่อองค์กร หน่วยงานที่มีงานศิลปะ นักสะสมผลงานศิลปะ ผู้ที่ดูแลและนักจัดการผลงานศิลปะ นักอนุรักษ์ ผู้ที่ทำหน้าที่เคลื่อนย้ายขนส่งงานศิลปะ และผู้สนใจในงานอนุรักษ์ศิลปะเป็นต้น สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการอนุรักษ์และดูแลรักษาผลงานศิลปะเบื้องต้นได้ ตลอดจนการพัฒนาความสามารถในด้านการอนุรักษ์คุณค่าทางประวัติศาสตร์ให้ช่วยยืดอายุและคงสภาพออกไปให้ได้ยาวนานที่สุด

หลังจากที่ได้จัดการอบรมเรียบร้อยแล้วพบว่าผู้ที่เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการมีความพึงพอใจในเนื้อหาทั้ง 3 หมวด มากที่สุดและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในงานที่เกี่ยวข้องได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังมีข้อเสนอแนะอยากให้การอบรมอย่างต่อเนื่องและจัดอบรมในขั้นตอนการทำทำความสะอาดในขั้นตอนต่อไป

คำสำคัญ: การอนุรักษ์เชิงป้องกัน, การตรวจสอบสภาพผลงาน, การดูแลรักษา, การอนุรักษ์ภาพเขียน

Abstract

This academic article studies the basic methods of collection care in painting conservation from the 5-day practical workshops of the International Arts Conservation Center, Silpakorn University, conducted by The Ms. Daria Lovrek who was a painting conservator from the Vienna Institute of Art Conservation in Austria. The instructor separated the contents of the workshop into 3 categories, namely Category 1: The preventive conservation, Category 2: The condition report and practicum, and Category 3: The basic practicum of painting cleaning process by applying the conservation principles in accordance with international standards.

¹ นักอนุรักษ์ภาพเขียน ศูนย์อนุรักษ์ศิลปกรรมนานาชาติ วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยศิลปากร (yanisa.toyou@gmail.com)

² อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยศิลปากร (rattanapongkong@gmail.com)

³ อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยศิลปากร (phimpattra.c@gmail.com)

⁴ อาจารย์วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยศิลปากร (florian.polleimer@gmail.com)

This academic article will be beneficial to organizations and agencies working as art collectors, art handlers and managers, conservators, art logistic experts, and those interested in art preservation, etc. This knowledge can be applied to preserve and maintain basic artwork, as well as the development of conservation capabilities, and the extension of historical values for ages.

After the workshop had been completed, the researcher found that all participations were extremely satisfied with all 3 categories and could utterly apply knowledge to their related works. Besides, there are some suggestions for ongoing workshops and the next step of cleaning practicum onwards.

Keywords: Preventive Conservation, Condition Report, Collection Care, Painting Conservation

บทนำ

ภูมิอากาศในประเทศไทยเป็นพื้นที่เขตร้อนชื้น มีแดดจัดและฝนตกตลอดทั้งวัน จึงทำให้อุณหภูมิและความชื้นเปลี่ยนแปลงและไม่คงที่ตลอดทั้งปี ส่งผลทำให้วัสดุมีการเปลี่ยนแปลงเกิดการหดตัวและขยายตัว เกิดการชำรุดและความเสียหายได้ง่าย หรือเกิดจากสาเหตุที่ศิลปินได้นำวัสดุที่มีความหลากหลายมาสร้างสรรค์เป็นผลงานชิ้น หรือเกิดจากขาดการดูแลรักษา รวมถึงสภาพแวดล้อมในการจัดเก็บและการจัดแสดงที่ไม่เหมาะสม หรือเกิดจากความสูญเสียและความเสียหายในอดีต ดังนั้นเพื่อช่วยให้เกิดการชำรุดการเสื่อมสภาพก่อนเวลาอันควร จำเป็นต้องมีการดูแลรักษา การอนุรักษ์ภาพเขียน การป้องกันการเสื่อมสภาพและช่วยยืดอายุภาพเขียนให้ได้ยาวนานมากที่สุด ในแนวคิดตามหลักการอนุรักษ์มาตรฐานสากล

ผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลและรักษาภาพเขียนจำเป็นต้องศึกษาทางด้านอนุรักษ์เชิงป้องกัน ซึ่งเป็นความรู้พื้นฐานและเป็นความรู้ที่สำคัญอย่างยิ่งในงานอนุรักษ์ ไม่ว่าจะเป็นชนิดและคุณสมบัติของวัสดุที่นำมาใช้ในงานอนุรักษ์ สาเหตุการเสื่อมสภาพ การเคลื่อนย้ายและการบรรจุหีบห่อ การจัดเก็บและการจัดแสดง การควบคุมอุณหภูมิและความชื้น การควบคุมแสงสว่าง การป้องกันการกำจัดแมลงและการออกแบบอาคารในการจัดเก็บและการจัดแสดง เป็นต้น

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลและวิธีการดูแลรักษาในการอนุรักษ์ภาพเขียนเบื้องต้นและสามารถนำความรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้จริง

อุปกรณ์และวิธีการ

การดูแลรักษาในการอนุรักษ์ภาพเขียนเบื้องต้นในครั้งนี้ มีการนำเสนอและการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 หมวด ได้ดังนี้

1. การอนุรักษ์เชิงป้องกัน (Preventive Conservation)

การศึกษาและการวิเคราะห์ทางด้านอนุรักษ์ก่อนที่จะลงมือปฏิบัติจำเป็นต้องมีความรู้อย่างแท้จริงและเข้าถึงในงานอนุรักษ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพก่อน เพื่อไม่ให้เกิดการสูญเสียและเกิดความเสียหายขึ้นทั้งในระยะสั้นและในระยะยาว วิธีการที่นำมาใช้ในงานอนุรักษ์สามารถทำให้ย้อนกลับได้ (Reversible) ซึ่งจะไม่ไปรบกวนกับวัสดุและโครงสร้างเดิมหรือไม่ปรับเปลี่ยนหรือเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ดังนั้นหากยังไม่ได้ศึกษาทฤษฎีทางด้านอนุรักษ์อย่างแท้จริงแล้ว สิ่งหนึ่งที่สามารถทำได้คือการอนุรักษ์เชิงป้องกัน (Preventive Conservation) มาช่วยในการวางแผน

การดำเนินงานได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นการลงทะเบียนในการจัดเก็บ การจัดทำบรรจุภัณฑ์ การขนส่ง การควบคุมอุณหภูมิและความชื้น การจัดการแมลง หรือแม้กระทั่งการวางแผนฉุกเฉินเมื่อเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ ขึ้นอีกด้วย ในหลักการอนุรักษ์เชิงป้องกันจะมีปัจจัยทางสภาพแวดล้อมที่มีผลเกี่ยวข้องต่อการอนุรักษ์ภาพเขียนดังนี้

1.1 การควบคุมแสงสว่าง

แสงสว่างเป็นสิ่งที่จำเป็นในการจัดเก็บและจัดแสดงในงานภาพเขียน ซึ่งแสงสว่างจะสามารถแบ่งออกเป็นสเปกตรัม (Spectrum) ของคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าที่สามารถมองเห็นได้ รังสีอัลตราไวโอเล็ตหรือรังสียูวี (Ultraviolet (UV)) เป็นช่วงหนึ่งของคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าที่มีความยาวของคลื่นสั้นกว่าแสงที่มองเห็น หากได้รับพลังงานในระดับที่ต่ำจะไม่ส่งผลกระทบต่อตัวผลงานมาก ส่วนรังสีอินฟราเรด (Infrared (IR)) เป็นคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าที่มีความยาวของคลื่นอยู่ระหว่างคลื่นวิทยุ มีความถี่ในช่วงเดียวกับไมโครเวฟ เมื่อภาพเขียนได้รับพลังงานจากรังสีอินฟราเรดจะสร้างความเสียหายน้อยกว่ารังสีอัลตราไวโอเล็ตแต่จะให้ความร้อนมากกว่า หากความถี่ของแสงยิ่งมีความถี่สูงมากพลังงานของแสงก็จะสูงขึ้น ทำให้ภาพเขียนเกิดการชำรุดการเสื่อมสภาพได้อย่างรวดเร็ว

ส่วนความเสียหายของภาพเขียนที่ไม่ได้มีการควบคุมแสงสว่างทำให้เกิดความร้อนการเปลี่ยนแปลงทั้งทางกายภาพและทางเคมี วัสดุที่ใช้ในการสร้างสรรค์ภาพเขียนมีการเสื่อมสภาพอ่อนตัวลง น้ำยาเคลือบมีสีเหลืองเข้ม ภาพเขียนมีสภาพแห้ง มีรอยแตก มีความกรอบ เปราะบาง สีซีดจางหรือเปลี่ยนไปจากเดิมอย่างเห็นได้ชัดเจน หากมองด้วยตาเปล่า โดยเฉพาะภาพถ่าย ภาพเขียนที่มีการใช้น้ำ สีไม้ สีอะคริลิกและสีน้ำมัน เป็นต้น

ภาพที่ 1: ภาพตัวอย่างของสภาพเรซินที่เกิดความเสียหายจากแสงสว่าง ซึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางเคมี

ที่มา : จัดทำโดยนางสาวดาเลิย เลิฟเร็ก, เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2563

ภาพที่ 2: ภาพตัวอย่างบริเวณขอบด้านล่างมีสีแดงเข้มกว่าด้านบนเนื่องจากกรอบรูปถูกบังภาพเขียน จึงทำให้สีแดงที่มีความไวต่อแสงซีดจางหายไป

ที่มา : จัดทำโดยนางสาวดาเลิย เลิฟเร็ก, เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2563

ในการควบคุมความเข้มของแสงและรังสีอัลตราไวโอเล็ตควรมีมาตรฐานกันแสง บานประตูหน้าต่างติดตั้งฟิล์มป้องกันแสงหรือวัสดุกรองรังสียูวี (Filters) ควบคุมไปด้วย ควรใช้อุปกรณ์กรองแสงชนิดที่ดูดซับรังสีอัลตราไวโอเล็ตได้ และปล่อยรังสีอัลตราไวโอเล็ตในปริมาณต่ำ และควรหรีไฟหรือลดระดับของแสง เปิดหรือปิดไฟเฉพาะเวลาที่จำเป็น อีกทั้งควรเคลื่อนย้ายภาพเขียนสลับเปลี่ยนพื้นที่ เพื่อไม่ให้ผลงานมีความเสี่ยงมากยิ่งขึ้น ค่ามาตรฐานของการควบคุมความเข้มของแสงและรังสีอัลตราไวโอเล็ตที่เหมาะสมต่องานภาพเขียนไม่ให้เกิน 50 ลักซ์และไมโครวัตต์ต่อลูเมน

1.2 การควบคุมความชื้นสัมพัทธ์ (Temperature and Relative Humidity (RH))

ความชื้นสัมพัทธ์ มีลักษณะเป็นไอน้ำที่มีอยู่ในชั้นบรรยากาศ มีค่าหน่วยความชื้นสัมพัทธ์เป็นร้อยละเปอร์เซ็นต์ (%) หากมีการผันแปรความชื้นอย่างรวดเร็ว จะส่งผลเสียต่อภาพเขียนขึ้นได้ ค่าความชื้นสัมพัทธ์มากกว่า 65 เปอร์เซ็นต์ สามารถทำให้เกิดการเจริญเติบโตของราและการกัดกร่อนของโลหะขึ้นได้ แต่หากค่าความชื้นสัมพัทธ์ต่ำกว่า 45 เปอร์เซ็นต์ วัสดุประเภทอินทรีย์จะมีการแห้ง หดตัว โค้ง งอ หรือเกิดการแตกร้าวขึ้นได้ ตรงกันข้ามค่าความชื้นสัมพัทธ์ที่ต่ำจะเหมาะกับการจัดเก็บโลหะได้เป็นอย่างดี ส่วนอุณหภูมิคงที่ที่เหมาะสมกับการจัดเก็บและจัดแสดงได้เป็นอย่างดี หรือแม้หากมีการเคลื่อนย้ายภาพเขียนไปต่างสถานที่ จำเป็นต้องมีสภาพแวดล้อมเดียวกัน หรือมีการปรับหรือเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิอย่างช้าๆ วัสดุประเภทอินทรีย์จะสามารถปรับตัวได้ดีกว่าการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิอย่างรวดเร็ว ซึ่งจะทำให้วัสดุเกิดความเสียหายขึ้นมีการขยายตัวและหดตัว ดังนั้นควรหลีกเลี่ยงการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิอย่างฉับพลัน

ผลกระทบที่ทำให้ภาพเขียนเกิดความเสียหายเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์ จะพบภาพเขียนมีรอยย่น ขึ้นสีมีสีเหลือง พบแมลง ราและการผุกร่อนเป็นต้น

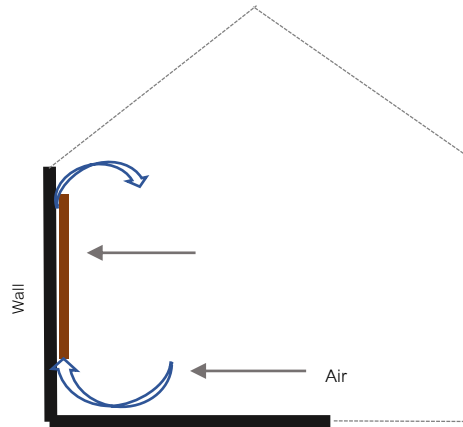

ภาพที่ 3: ภาพตัวอย่างความเสียหายที่เกิดจากความชื้นสูง ทำให้ตะปูที่ยึดผ้าใบ เกิดสนิมขึ้นและส่งผลทำให้บริเวณผ้าใบเกิดรอยฉีกขาด
ที่มา : จัดทำโดยนางสาวดาเลีย เลิฟเร็ก, เมื่อวันที่ 25

ภาพที่ 4: ภาพตัวอย่างของราที่มีการกระจายอยู่ด้านหลังของผ้าใบ สาเหตุเกิดจากการไม่ควบคุมความชื้น
ที่มา : จัดทำโดยนางสาวดาเลีย เลิฟเร็ก, เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2563

ภาพเขียนในการจัดเก็บและการจัดแสดง ในการติดตั้งควรแขวนกรอบรูปไม่ให้สัมผัสกับผนังโดยตรง ควรเป็นพื้นที่ที่มีการไหลเวียนของอากาศ นอกจากวัสดุที่ก่อให้เกิดราแล้ว ราเป็นสิ่งมีชีวิตนอกจากจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อภาพเขียนยังเป็นอันตรายต่อสุขภาพของมนุษย์ โรคทางเดินหายใจ โรคผิวหนังหรือโรคภัยแรงอันตรายถึงแก่ชีวิต ดังนั้นสภาพแวดล้อมในการจัดเก็บและการจัดแสดง ควรเป็นที่ที่มีอากาศหมุนเวียนถ่ายเทได้ดี สำหรับอาคารที่ไม่มีเครื่องปรับอากาศควรเปิดหน้าต่างเพื่อให้อากาศมีการหมุนเวียนและถ่ายเทได้ดี ส่วนอาคารที่มีเครื่องปรับอากาศควรมีการควบคุมอุณหภูมิและความชื้นให้เหมาะสม มีการตรวจสอบสภาพผลงานอยู่บ่อยครั้ง หากพบปัญหาท่อน้ำแตกรั่วอุดตันเพราะจะทำให้ความชื้นสะสม ควรรีบดำเนินการซ่อมแซมทันที โดยอุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์ก่อให้เกิดการเจริญของราได้ 70 เปอร์เซ็นต์ขึ้นไป

ภาพที่ 5: ภาพตัวอย่างการติดตั้งภาพบนผนัง โดยมีช่องว่างทำให้อากาศหมุนเวียนได้ดี
ที่มา : จัดทำโดยนางสาวดาเลีย เลิฟเร็ก, เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2563

1.3 ฝุ่นละอองและสิ่งสกปรก

มีลักษณะเป็นฝุ่นผงขนาดเล็กสามารถยึดติดกับพื้นผิวได้อย่างถาวร บริเวณที่มีฝุ่นมากจะมีความชื้นค่อนข้างสูง ฝุ่นยังสามารถเป็นตัวดึงดูดทำให้เกิดที่อยู่อาศัยของแมลงและการขบถ่ายของแมลงซึ่งมีค่าความเป็นกรดเมื่อไปปรากฏอยู่บนภาพเขียนจะมีลักษณะเป็นจุดสีน้ำตาล สีดำและรอยต่างขึ้นได้ ในบางกรณีฝุ่นสามารถทำให้เกิดความเสียหายทางกายภาพให้โครงสร้างของภาพเขียนมีการบิดเบือนรูปร่างและทำให้เกิดรอยแตกขึ้น ดังนั้นควรปกป้องและหมั่นดูแลรักษาทำความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ เพื่อไม่ให้เป็นที่สะสมของฝุ่นและสิ่งสกปรก อีกทั้งควรมีการออกแบบอาคาร ประตู หน้าต่างที่สามารถป้องกันฝุ่นละอองได้ด้วยและหากมีการใช้เครื่องปรับอากาศควรเปลี่ยนแผ่นกรองอากาศเพื่อลดความชื้นและหลีกเลี่ยงการเกิดจุลินทรีย์ได้ด้วย

ภาพที่ 6: ภาพตัวอย่างความเสียหายที่เกิดจากสะสมของฝุ่นและสิ่งสกปรกที่เกิดจากการขบถ่ายของแมลง
ที่มา : จัดทำโดยนางสาวดาเลีย เลิฟเร็ก, เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2563

ภาพที่ 7: ภาพตัวอย่างความเสียหายที่เกิดจากฝุ่นและสิ่งสกปรกจากการขบถ่ายของหนูและค้างคาวที่มาอาศัยอยู่บริเวณด้านหลังของภาพเขียน
ที่มา : จัดทำโดยนางสาวญานิศ ทองฉาย, เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2563

1.4 แมลง

แมลงมีหลากหลายชนิดสามารถพบได้ในบริเวณเขตร้อนชื้นอาทิ แมลงสาบ หนอนหนังสือ เหาหนังสือ ปลวก มอด ฝีเสื้อกินผ้าและแมลงสามง่ามเป็นต้น มักก่อให้เกิดความเสียหายต่อภาพเขียน มีการกัดกินวัสดุที่เป็นประเภทอินทรีย์หรือแม้แต่ประเภทอนินทรีย์ หิน แก้วและโลหะ แมลงก็สามารถก่อให้เกิดความเสียหาย หรือทั้งการขบถ่าย

ไว้บนภาพเขียนทำให้เกิดรอยต่างดำขึ้นได้ ทั้งในสถานที่การจัดเก็บและจัดแสดง และยังเป็นอันตรายต่อสุขภาพของมนุษย์ได้อีกด้วย เมื่อพื้นผิวสกปรกด้วยอนุภาคของฝุ่น สภาพภูมิอากาศก็เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการขยายพันธุ์ของแมลงได้อย่างรวดเร็ว เพื่อหยุดยั้งวงจรชีวิตของแมลง จึงควรมีวิธีการป้องกันโดยมีการตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ ปิดทางเข้าและออกของแมลง ควบคุมสภาพแวดล้อมให้ห่างจากแหล่งอาหารสิ่งที่ชักชวนให้แมลงมาถิ่นกินหรือแม้กระทั่งสัตว์ชนิดอื่นๆ หนูและนก เป็นต้น ในแนวคิดการจัดการแมลง Integrated Pest Management หรือ IPM เป็นการจัดการแมลงมากกว่าการใช้สารเคมี ซึ่งในการใช้สารเคมีเมื่อในอดีตมีอันตรายต่อมนุษย์และวัสดุด้วย

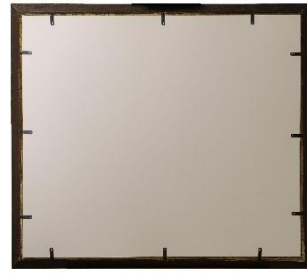
1.5 การดูแลและการเคลื่อนย้ายภาพเขียน

ก่อนการเคลื่อนย้ายทุกครั้ง ควรมีการทำบันทึกรายงานการตรวจสอบสภาพของผลงานให้เรียบร้อยก่อนและวางแผนการเคลื่อนย้ายอย่างรอบคอบ เช่น ใช้วัสดุอะไรในการบรรจุภัณฑ์ ขนย้ายด้วยวิธีใด ไปสถานที่ใด ขนาดของภาพเขียนมีขนาดเท่าไร รวมไปถึงกำลังคนที่จะเคลื่อนย้าย หากมีภาพเขียนจำนวนมากและต้องมีความรู้ความสามารถในการหยิบจับเคลื่อนย้ายอย่างถูกวิธีการ ควรสวมถุงมือทุกครั้งในการหยิบจับและเคลื่อนย้าย แต่หากภาพเขียนเกิดความเสียหาย อาทิ ภาพเขียนที่แขวนบนผนังร่วนสุพื้น ชั้นสีมีการหลุดร่อนและโครงไม้มีการแตกหักไม่สามารถเคลื่อนย้ายได้ กรณีอย่างนี้ควรมีการวางแผนอย่างดีและมีการยึดหรือเสริมความแข็งแรงชั่วคราวก่อนที่จะทำการเคลื่อนย้าย ในการเคลื่อนย้ายควรจัดการสิ่งกีดขวาง เปิดประตูระหว่างทางขนย้าย ภาพเขียนที่มีการเคลื่อนย้ายด้วยรถเข็นนั้น ควรเป็นรถเข็นที่มีล้อและมีโฟมทำเป็นเบาะรองรับก่อน ที่จะวางภาพเขียนและนำสายรัดยึดเพื่อไม่ให้ภาพเขียนที่อยู่บนรถเข็นเกิดการสั่นสะเทือน การเคลื่อนไหวและการกระแทกไปมาระหว่างการเคลื่อนย้าย ควรมีสายรัดด้วย แต่ไม่ควรรัดแน่นมากจนเกินไป ในบางกรณีที่จะต้องมีการวางภาพเขียนไว้ชั่วคราวที่พื้นควรมีหมอนรองบุแผ่นกันกระแทกก่อนวางภาพเขียนให้มีความหนาขึ้นประมาณ 7-10 เซนติเมตร เพื่อกันความชื้นจากพื้นและไม่ให้ผลงานสัมผัสกับพื้นโดยตรง และหากมีภาพเขียนจำนวนมากให้นำภาพเขียนมาวางเรียงกัน โดยมีตัวคั่นระหว่างภาพเขียนสามารถใช้วัสดุที่เป็นโฟมบอร์ดไร้กรดคั้นในแต่ละชั้นให้มีขนาดใหญ่กว่าภาพเขียนชั้นนั้นๆ เพื่อลดการเกิดความเสียหายต่อรูปภาพ กรอบรูปและการเสียดสีกัน การทำบันทึกรายงานการตรวจสอบภาพเขียนก่อนส่งมอบให้ผู้รับนั้น หากมีการทำประกันภัยระหว่างทางขนย้ายหรือช่วงที่ยิมผลงานไปจัดแสดง เมื่อเกิดความเสียหายขึ้นการบันทึกจะช่วยเพื่อเป็นหลักฐานสำคัญสามารถเรียกร้องความเสียหายได้

การติดแผ่นปิดหลังภาพช่วยป้องกันฝุ่นและสิ่งสกปรก การฉีก รอยขีดข่วน ชะลอการเกิดออกซิเดชันกับวัสดุด้านหลังของภาพเขียน สามารถลดการสั่นสะเทือนของผ้าใบระหว่างการขนย้าย อีกทั้งยังสามารถช่วยดูดซับความชื้นเพื่อไม่ให้เข้าสู่ผ้าใบด้านหลังโดยตรง ควรเลือกวัสดุที่แข็งแรงและมีน้ำหนักเบาเป็นบอร์ดที่ปราศจากสารเคมี กาวสีและเป็นกรด ทนต่อสภาพภูมิอากาศมีการหมุนเวียนได้ดี มีการยึดติดถอดเปลี่ยนใช้งานได้ง่าย

ภาพที่ 8 : ภาพตัวอย่างโฟมบอร์ด (Foam Board)
ที่มา : Kapa Board, Foam Board, เข้าถึงเมื่อวันที่ 24
เมษายน 2563, เข้าถึงได้จาก <https://fortuna-digital.com/en/katalog-proizvoda/kapa-board-kapa-mount-3a-composite/>

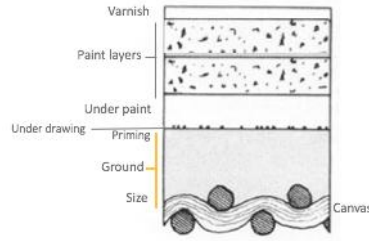
ภาพที่ 9 : ภาพตัวอย่างการปิดแผ่นหลังภาพด้วยโฟมบอร์ด
และตัวยึดติดสามารถถอดเปลี่ยนได้
ที่มา : จัดทำโดยนางสาวดาเลีย เลิฟเร็กและนางสาวญาณิศา
ทองฉาย เมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2563

2. การตรวจสอบภาพผลงานและการฝึกปฏิบัติ

ในการตรวจสอบภาพผลงานจะเริ่มจากการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรไม่ว่าจะเป็นสภาพก่อนการอนุรักษ์ และการวางแผนเพื่อดำเนินการอนุรักษ์ การรวบรวมรายละเอียดชนิดของวัสดุที่ใช้เกี่ยวกับสภาพของภาพเขียน ชื่อศิลปิน ชื่อภาพเขียน วันเดือนปีที่สร้างสรรค์ผลงาน ขนาดของผ้าใบและกรอบรูปพร้อมทั้งถ่ายรูปประกอบอย่างชัดเจน จากนั้นนำภาพเขียนและกรอบรูปออกจากกันเพื่อบันทึกสภาพโดยละเอียด อาทิ ภาพเขียนมีฝุ่นและสิ่งสกปรกหรือไม่ มีการเคลือบชั้นผิวหรือไม่ เกิดการเสื่อมสภาพด้วยตัววัสดุที่นำมาใช้หรือไม่ การได้รับความชื้น การเกิดอุบัติเหตุจากการเคลื่อนย้าย ความเสียหายที่แมลงกัดกินและทั้งการขยับถ่ายไว้ ชั้นรองรับ โครงไม้ กรอบรูปทำมาจากอะไร การยึดผ้าใบด้วยวัสดุอะไร มีลักษณะแบบไหนเป็นต้น อีกทั้งสามารถค้นหาวิธีการและเทคนิคในการสร้างสรรค์ผลงานจากผู้สร้างสรรค์ผลงาน หากภาพเขียนมีอายุมากและไม่สามารถค้นหาข้อมูลและเทคนิคได้นั้น จะนำภาพไปตรวจสอบด้วยวิธีทางวิทยาศาสตร์เพื่อการอนุรักษ์เพื่อให้ทราบถึงสาเหตุที่แท้จริงของความเสียหายที่เกิดขึ้น หลังจากนั้นวางแผนเพื่อดำเนินการอนุรักษ์ในขั้นตอนต่อไป ควรนำภาพมาเปรียบเทียบกับก่อนและหลังในการเปลี่ยนแปลง สามารถบันทึกลงบนกระดาษและในรูปแบบดิจิทัล

โครงสร้างของภาพเขียนจะประกอบไปด้วย

- ชั้นรองรับ (Support) วัสดุที่นำมาใช้ อาทิ ผ้าใบ ผ้าลินิน กระดาษ หินและไม้เป็นต้น
- ชั้นกาวเคลือบผ้าใบ (Size) เพื่อไม่ให้ชั้นสีกระทบต่อตัวชั้นรองรับ
- การเตรียมพื้น (Ground) ผู้สร้างสรรค์ผลงานมักมีการเตรียมรองพื้นเพื่อให้พื้นผิวมีความเรียบไม่ขรุขระ มักนิยมใช้เป็นสีพลาสติกเป็นสีอะคริลิกสีขาว ซอล์กและน้ำมัน
- การเตรียมพื้น (Priming) จะหมายถึงผู้สร้างสรรค์ผลงานอาจมีการเตรียมรองพื้นมากกว่า 1 ครั้ง ในลักษณะเดียวกัน จะอยู่เหนือชั้นรองรับชั้นแรก และเป็นชั้นการร่างภาพก่อนลงสี
- ชั้นสี (Paint Layers) เป็นชั้นสีที่มีการใช้สีเพื่อให้เกิดภาพวาดขึ้นมา
- ชั้นเคลือบผิว (Varnish) ช่วยปกป้องฝุ่นละออง แสงสว่างและอื่นๆ

ภาพที่ 10: โครงสร้างของภาพเขียน

ที่มา : Art News, Care for your paintings, เข้าถึงเมื่อวันที่ 24 เมษายน 2563, เข้าถึงได้จาก

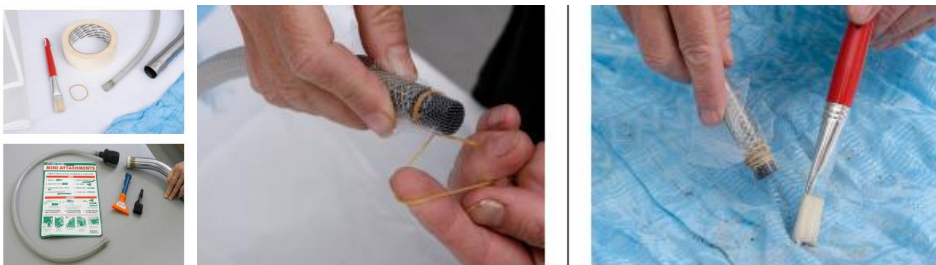
<http://www.vxartnews.com/2012/10/conservation-care-for-your-paintings-2/>

3. การฝึกปฏิบัติในการทำความสะอาดภาพเขียนแบบเบื้องต้น

หลังจากที่มีการตรวจสอบภาพเรียบร้อยแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการทำความสะอาด ก่อนจะทำความสะอาด ต้องให้แน่ใจว่ากระบวนการทำความสะอาดที่จะดำเนินการนั้นจะไม่ทำให้พื้นผิวของภาพเขียนเกิดความเสียหายขึ้น และไม่มีสารตกค้างที่ทำให้เกิดผลเสียต่อภาพเขียนในระยะยาว ภาพเขียนที่มีการเคลือบวานิชในการทำความสะอาดเบื้องต้นนั้น พื้นผิวจะไม่เป็นอันตรายหรือส่งผลเสียมากกว่าการทำความสะอาดที่สัมผัสกับฝุ่นและสิ่งสกปรก แมลง รา เชื้อราจากควันบูหรืออื่นๆ ติดอยู่กับชั้นสีโดยตรง ซึ่งในการทำความสะอาดภาพเขียนมีการทำความสะอาดด้วยวิธีแบบแห้งและการทำความสะอาดด้วยวิธีแบบเปียกดังนี้

3.1. การทำความสะอาดด้วยวิธีแบบแห้ง

จำเป็นต้องมีการตรวจสอบก่อนว่าชั้นสีของภาพเขียนมีความแข็งแรงหรือไม่ หากชั้นสีมีการหลุดร่อน ควรจะมีการเสริมความแข็งแรงก่อนเริ่มทำความสะอาด ในการทำความสะอาดวิธีนี้เป็นทำความสะอาดคราบฝุ่นและสิ่งสกปรกที่เกาะอยู่หลวมๆ ออกไปก่อน ใช้เครื่องดูดฝุ่นปรับแรงดูดให้ต่ำพร้อมแปรงขนอ่อนในการทำความสะอาดค่อยๆ นำแปรงปัดฝุ่นเข้ามายังเครื่องดูดฝุ่นตามทิศทางของเส้นพู่และเส้นยืนของผ้าใบหรือตามรอยแปรงที่ผู้สร้างสรรค์ผลงานใช้ในการเขียนภาพ (Brush Stroke) โดยข้อเสียของการทำความสะอาดด้วยวิธีแบบแห้งนี้อาจทำให้ฝุ่นฟุ้งกระจายในบางพื้นที่ที่เป็นโพรงพื้นผิวไม่เรียบ วิธีการทำความสะอาดนี้อาจไม่สามารถเข้าถึงสิ่งสกปรกที่ฝังตัวอยู่ได้ และหากพบชั้นสีมีรอยแตกเป็นชั้นที่มีขนาดเล็กหรือละเอียดมาก ควรระมัดระวังเพราะการทำความสะอาดวิธีนี้อาจทำให้สีหลุดออกไปได้ด้วย

ภาพที่ 11 : ภาพตัวอย่างการใช้เครื่องดูดฝุ่น

ที่มา : จัดทำโดยนางสาวดาเลีย เลิฟเร็ก, เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2563

ในบางกรณีการทำความสะอาดด้วยวิธีการปัดฝุ่นและสิ่งสกปรกแบบถูกวิธี ก็สามารถทำให้ภาพเขียนนั้นเกิดความแตกต่างก่อนและหลังการทำความสะอาดได้อย่างเห็นได้ชัดเจนหรือมีความสะอาดขึ้นก็สามารถ

หยุดการทำความสะอาดได้ บางกรณีพบสิ่งสกปรกที่ไม่สามารถเอาออกไปได้ ในการอบรมครั้งนี้ได้นำฟองน้ำทำความสะอาดมาให้ทดลองอยู่ 3 ประเภท ซึ่งมีคุณสมบัติเพื่อทำความสะอาดแต่มีวิธีใช้งานที่แตกต่างกันออกไป

3.1.1 ฟองน้ำโพลียูรีเทน (Polyurethane Sponge) หรือ PU Sponge ซึ่งใช้ในการทำความสะอาดได้ดีปราศจากกาว มีความเหนียว ทนทานต่อการกัดกร่อน ทนต่อสารเคมี ความร้อนและเป็นฉนวนกันไฟได้ดี และสามารถใช้อย่างลบที่ทำมาจากยางพารามีลักษณะเป็นก้อนนุ่มและมีความเหนียวไม่ทิ้งสิ่งตกค้าง ควรล้างลงบนภาพเขียนเบาๆ เพื่ออุ้มสิ่งสกปรกออกมาได้อย่างดี ฟองน้ำชนิดนี้ใช้งานแล้วสามารถนำกลับมาใช้งานได้อีกโดยการนำไปล้างด้วยน้ำเปล่าและตากหรือฟิ้งให้แห้ง

3.1.2 ฟองน้ำยางพารา (Wall Master Sponge) เป็นฟองน้ำที่ทำจากยางพารา 100 เปอร์เซ็นต์แต่ผ่านกระบวนการเติมกำมะถันเข้าไปด้วย เนื้อฟองน้ำมีความพรุน สามารถทำความสะอาดได้ทั้งวิธีแบบแห้งและวิธีแบบเปียกไม่หลงเหลือสิ่งตกค้างและสามารถนำสิ่งสกปรกออกมาได้ ฟองน้ำชนิดนี้ใช้งานแล้วสามารถนำกลับมาใช้งานได้อีกโดยการนำไปล้างด้วยน้ำเปล่าและตากหรือฟิ้งให้แห้งเช่นกัน

3.1.3 ฟองน้ำยางสังเคราะห์ (Akapad Sponge) มีส่วนประกอบหลักคือน้ำยางสังเคราะห์และกำมะถัน ใช้ความร้อนในการอัดขึ้นรูปทรงเพื่อให้มีผิวเรียบมากขึ้น ในการทำความสะอาดจะทำความสะอาดด้วยวิธีแบบแห้งเท่านั้น โดยใช้ด้านที่เป็นสีเหลืองหรือสีอ่อนกว่าในการทำความสะอาดบริเวณพื้นผิวที่มีสิ่งสกปรก ส่วนด้านที่เป็นโฟมแข็งสีฟ้านั้นจะเป็นด้านที่ไว้สำหรับการทำความสะอาดหลังจากด้านสีเหลืองและสีอ่อนถูกใช้ทำความสะอาดไป เพื่อไม่ให้พื้นผิวถูกทำลายมากขึ้น

ภาพที่ 12 : ภาพตัวอย่างฟองน้ำสำหรับการทำความสะอาด

ที่มา : Deffner&Johann, Sponge, เข้าถึงเมื่อวันที่ 24 เมษายน 2563, เข้าถึงได้จาก <https://www.deffner-johann.de/akapad-soft-dry-cleaning-pad.html>

3.2. การทำความสะอาดด้วยวิธีแบบเปียก

ก่อนทำความสะอาดต้องตรวจสอบให้แน่ใจก่อนว่าสีไม่มีการละลายน้ำแน่นอนก่อนที่จะทำความสะอาด โดยการตรวจสอบด้วยน้ำกลั่น (Distilled Water) พินด้ายปลายไม้ และฟู่ละอองและสิ่งสกปรกออกมาหรือไม่ ควรจุ่มด้ายพอมหาดหรือเกือบแห้ง ห้ามจุ่มด้ายในน้ำกลั่นมาก จะทำให้ภาพเขียนมีความชื้นจนเกินไป จากนั้นค่อยๆ กลิ้งให้สัมผัสกับพื้นผิวของภาพเขียนและหมั่นเปลี่ยนด้ายอยู่บ่อยครั้ง เพื่อไม่ให้สิ่งสกปรกย้อนกลับมา เวลาทำความสะอาดควรทำความสะอาดบริเวณที่เป็นสีเดียวกัน เพื่อป้องกันในบางพื้นที่ที่เรามองด้วยตาเปล่าไม่เห็น ในบางภาพเขียนอาจใช้น้ำหรือสีที่สามารถละลายในน้ำร่วมด้วย ในการทำความสะอาดอาจทำให้สีทับซ้อนกันหรือหลุดออกมาได้ น้ำเป็นของเหลวที่เป็นตัวทำละลาย (Solvent) ได้ดีในกาว โปรตีน และสารเคมีเช่น ใช้ในการเจือจางสี อะซิโตน โทลูอิน และในแอลกอฮอล์เป็นต้น อย่างไรก็ตามไม่ว่าจะเป็นตัวทำละลายชนิดไหน จำเป็นต้องศึกษาให้แน่ใจก่อนที่จะนำมาใช้ ไม่ทำให้วัสดุ สี เกิดความเสียหายและการเปลี่ยนแปลงทั้งในระยะสั้นและในระยะยาว

น้ำลาย มีเอนไซม์ที่สามารถขจัดสิ่งสกปรกออกได้ และมีโปรตีนหลายชนิดที่ช่วยทำหน้าที่ เป็นสารลดแรงตึงผิว แต่มีสารตกค้างและไปช่วยกระตุ้นให้เกิดจุลินทรีย์รวมทั้งสารประกอบทางเคมีไม่มีความเสถียร

สารลดแรงตึงผิว (Surfactant) หากมีการทำความสะอาดด้วยน้ำเพียงอย่างเดียว บางครั้งคราบสิ่งสกปรก ไม่สามารถออกมาได้ จึงมักใช้สารลดแรงตึงผิวควบคู่เข้าไปด้วย ซึ่งสามารถช่วยเพิ่มการละลายของคราบร่องรอย ที่เกิดจากการขบถ่ายของแมลงและสิ่งสกปรกที่ปรากฏอยู่บนชั้นสีของภาพเขียน ด้วยสารลดแรงตึงผิวที่มีโมเลกุลหรือ ไอออนที่มีส่วนประกอบด้วยน้ำ ซึ่งเป็นสารที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน เช่น ผงซักฟอก สบู่และยาสระผม เป็นต้น อยู่ในกระบวนการทำความสะอาดที่ทำให้เกิดฟอง การทำให้เปียก ในการอบรมในครั้งนี้ได้มีการใช้สารลดแรงตึงผิว ที่มีชื่อว่า Marlipal® 1618/25 เป็นสารลดแรงตึงผิวที่อยู่ในกลุ่มแอลกอฮอล์ (Oxyethylated) ที่ไม่ใช่ไอออนิกสามารถละลาย ในน้ำได้ดี มีอายุจากวันผลิตเพียง 12 เดือนเท่านั้น หากยังไม่มีการผสม แต่หากผสมจะมีอายุอยู่ได้ 5 วันโดยประมาณ วิธีการใช้งานในอัตราส่วน 1-3 เปอร์เซ็นต์ในน้ำกลั่น ปิดฝาให้สนิททุกครั้งหลังใช้งานเพื่อไม่ให้สัมผัสกับออกซิเจน ในบรรยากาศเพราะจะทำให้ตัวสารลดแรงตึงผิวชนิดนี้มีประสิทธิภาพลดน้อยลง หลังจากใช้ทำความสะอาดแล้วควรใช้น้ำลูบหรือซับบริเวณเดิมอีกครั้ง เพื่อไม่ให้สิ่งตกค้างหรือสิ่งสกปรกยังคงหลงเหลืออยู่ อีกชนิดที่ใช้ในการทำความสะอาด คือสารพอก Agar Agar Gel เป็นในรูปแบบเจลสีใส ใช้สำหรับทำความสะอาดในพื้นที่ที่มีความไวต่อน้ำ ทำมาจาก สาหร่ายแดง ซึ่งเป็นสาร Polysaccharide Agarose เป็นผนังเซลล์ (Cell wall) ของสาหร่ายชนิดหนึ่ง มีเส้นใย (Fiber) อยู่มากถึง 80 เปอร์เซ็นต์ เมื่อได้รับน้ำแล้วจะพองตัวหลายเท่า สามารถควบคุมการแทรกซึมได้ดี ใช้ทำความสะอาด เฉพาะจุดลดการกระจายและผลข้างเคียงที่เกิดขึ้นกับภาพเขียนที่ไวต่อน้ำในระหว่างการทำความสะอาด อัตราส่วน ในการใช้งาน 2 กรัม ในน้ำกลั่น 50 มิลลิลิตร

ภาพที่ 13 : ภาพตัวอย่างการทำความสะอาดด้วย Agar Agar Gel

ที่มา : จัดทำโดยนางสาวดาเลีย เลิฟเร็ก, เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2563

ผลและวิจารณ์

ในการอบรมเชิงปฏิบัติการผู้เข้าร่วมทุกท่านได้มีการยกตัวอย่างและปัญหาในปัจจุบันที่ส่งผลทำให้ภาพเขียน เกิดความเสียหายและชำรุดขึ้น สามารถนำความรู้วิธีการที่ได้จากการอบรมไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้จริง แต่จำเป็นต้อง ปฏิบัติอย่างระมัดระวัง ควรศึกษาปัจจัยและกระบวนการ บางกรณีในการทำความสะอาดอาจจะทำลายสารยึดเกาะ ของชั้นสีออกไปได้ด้วย หรือชั้นสีมีการหลุดออกไปหลังจากการทำความสะอาดเรียบร้อยแล้ว การใช้สารเคมีและมีสารตกค้างทิ้งไว้บนชั้นเคลือบผิวหรือชั้นสี รวมไปถึงสารละลายและของเหลวต่างๆ ในรอยแตกและรูต่างๆ และสีที่ละลาย ได้ด้วยน้ำ การทำความสะอาดโดยไม่ระวัง สีอาจหลุดออกไปอาจทำให้สภาพของภาพเขียนมีการอ่อนแอลงได้ ข้อควรระมัดระวัง อย่าใช้น้ำยาทำความสะอาดสำเร็จรูป อาทิ น้ำยาทำความสะอาดคร้วเรือน หรือสารซักฟอกทั่วไป ที่อยู่ขายตามท้องตลาด เนื่องจากในการอนุรักษ์ภาพเขียนจำเป็นต้องมีการศึกษา เรียนรู้สิ่งให้นำมาใช้ก่อน เพื่อไม่ส่งผล ในระยะสั้นและในระยะยาว นักอนุรักษ์ไม่นิยมนำมาใช้เพื่อการอนุรักษ์และไม่ถูกต้องตามหลักมาตรฐานสากล

สรุป

การศึกษาเรียนรู้การถ่ายทอดวิธีการทั้งองค์ความรู้เบื้องต้นในการอนุรักษ์ภาพเขียนสู่สาธารณะในวงกว้าง ทั้งอาชีพนักจัดการศิลปะ ภัณฑารักษ์ เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ นักสะสม นักวิจัย อาจารย์และผู้สนใจและผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการจัดเก็บและจัดแสดงศิลปะ สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในงานที่เกี่ยวข้องได้ อาทิ เรื่องการอนุรักษ์เชิงป้องกันเพื่อเป็นการศึกษาวิธีการป้องกันหรือชะลอการเกิดความเสียหายหรืออาจส่งผลให้เกิดการสูญเสียและไม่สามารถย้อนกลับมาได้เหมือนเดิม ซึ่งการอนุรักษ์เชิงป้องกันเป็นองค์ความรู้ที่มีความสำคัญในงานอนุรักษ์มาก หากไม่มีการอนุรักษ์เชิงป้องกัน ภาพเขียนก็อาจจะมียายุได้ไม่ยาวนาน ต่อมาเรื่องการตรวจสภาพผลงาน ต้องศึกษาเรื่องอาการของความเสียหายหรือการประเมินอาการในเบื้องต้นก่อน มีการวิเคราะห์วัสดุที่ผู้สร้างสรรค์ได้นำมาใช้ อายุ สภาพแวดล้อมในการจัดเก็บและจัดแสดงเป็นต้น เพื่อทราบข้อเท็จจริงก่อนจะวางแผนการดำเนินการและลงมือวิธีการอนุรักษ์ โดยนักอนุรักษ์ (Conservator) ทำหน้าที่คล้ายแพทย์ในการรักษาศิลปะใช้หรือป้องกันโรค ตรวจสอบและวิเคราะห์ดำเนินการอนุรักษ์ให้ถูกต้องตามมาตรฐานสากล

จากการอบรมผู้เข้าร่วมทุกท่านได้แสดงความคิดเห็นว่าในการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการดูแลรักษาในการอนุรักษ์ภาพเขียนเบื้องต้นครั้งนี้ มีประโยชน์มากสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติได้จริงและอยากเป็นนักอนุรักษ์ หากมีหลักสูตรที่เปิดสอนในระดับปริญญาโท หรือมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการขึ้นบ่อยครั้ง ทั้งนี้ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลในการจัดอบรมครั้งต่อไป ซึ่งผู้เข้าร่วมอบรมเสนอให้จัดการอนุรักษ์งานประติมากรรมและงานไม้ การอนุรักษ์โบราณ และการอนุรักษ์ภาพถ่ายขึ้น เพื่อพัฒนาต่อยอดความรู้ อันจะทำให้มีผู้สนใจเข้าร่วมมากยิ่งขึ้นและสามารถนำผลสรุปมาเปรียบเทียบต่อไป

เอกสารอ้างอิง

Binhduong. (2012). *Care for your paintings*. Retrieved 24 April 2020, from :

<http://www.vxartnews.com/2012/10/conservation-care-for-your-paintings-2/>

Deffner&Johann. (2020). *Sponge*. Retrieved 24 April 2020, from :

<https://www.deffner-johann.de/akapad-soft-dry-cleaning-pad.html>

Familypestcontrol. (2017). *Silverfish*. Retrieved 24 April 2020, from :

<https://www.familypestcontrol.com/blog/post/family-pest-control-offers-seamless-silverfish-removal-in-san-antonio>

Museum at home. (2020). *The Bedroom*. Retrieved 14 April 2020, from :

<https://www.vangoghmuseum.nl/en/collection/s0047V1962>

ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้การทดลองแบบสืบเสาะหาความรู้ ที่มีต่อทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหาของนิสิตครู

Effect of Learning Management by Using Inquiry Laboratory on Critical Thinking and Problem Solving Skills of Student Teachers

ปิยธิดา สุภา¹ และปิยรัตน์ ดรบบัณฑิต²

Piyatida Supa¹ and Piyarat Dornbundit²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา เรื่อง การหาปริมาณเหล็กในน้ำ ก่อนและหลังเรียนด้วยการทดลองแบบสืบเสาะหาความรู้ 2) เพื่อศึกษาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา เรื่อง การหาปริมาณเหล็กในน้ำหลังเรียนด้วยการทดลองแบบสืบเสาะหาความรู้ กลุ่มตัวอย่างคือ นิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาเคมี ชั้นปีที่ 4 คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (cluster sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ บทปฏิบัติการและแบบประเมินทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติทดสอบ t-test for dependent samples ผลการวิจัยพบว่า 1) ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา เรื่องการหาปริมาณเหล็กในน้ำของนิสิตครูหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหาลงเรียนของนิสิตครูอยู่ในระดับดีมาก โดยมีคะแนนด้านการสร้างชิ้นงานเป็นลำดับที่หนึ่ง รองลงมาคือ การใช้เหตุผล วิธีการแก้ปัญหา การค้นคว้าข้อมูลและความเข้าใจของวิธีวิเคราะห์ ตามลำดับ

คำสำคัญ: การทดลองแบบสืบเสาะหาความรู้ ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา

Abstract

The purposes of this research were to 1) compare learning achievement on determination of Iron (II) in water before and after learning by inquiry laboratory approach. 2) study critical thinking and problem solving skills before and after learning by inquiry laboratory approach. The participants in this study was fourth year undergraduate students in the Faculty of science, Srinakharinwirot University. They were selected by cluster sampling. The research instruments consisted of inquiry laboratory, critical thinking and problem solving skills assessment form. The data were analyzed by using mean, standard deviation and t-test for dependent sample. The results of this research were as follow: 1) the critical

¹ ภาควิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร 10110 ประเทศไทย
Department of Chemistry Faculty of Science, Srinakharinwirot University, Bangkok 10110, Thailand.

² ภาควิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร 10110 ประเทศไทย
Department of Chemistry Faculty of Science, Srinakharinwirot University, Bangkok 10110, Thailand.

thinking and problem solving skills by using inquiry laboratory higher than before learning at the .05 level of significance. 2) The level of critical thinking and problem solving skills after learning was at very good level whereas the scores were at a high level towards the creative production, reasoning, problem solving, and discovery and method validation respectively.

Keywords: Inquiry laboratory, Critical thinking and Problem solving skills

บทนำ

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นที่ทราบกันดีว่าควรจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนอยู่รอดท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ระบบการศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการปรับให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงในหลายๆ ด้าน (Delaney, 2019) การศึกษาในปัจจุบันมีลักษณะที่สำคัญคือการสร้างให้ผู้เรียนมีทักษะในการเรียนรู้ตลอดชีวิต และมีกระบวนการทางความคิดที่ซับซ้อนมากขึ้น (Sleicher, 2010) ทำให้ปฏิเสธไม่ได้เลยว่า การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิดเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นองค์ภาคีความร่วมมือทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 หรือ P21 จึงกำหนดให้ “ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ และการแก้ปัญหา” เป็นหนึ่งในทักษะที่สำคัญต่อการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21st Century Skills, 2010) นอกจากนี้แล้วสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ให้ความเห็นไว้ว่า การพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ในประเทศไทยนั้น สิ่งที่สำคัญที่สุดคือการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนให้สามารถจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการทักษะในศตวรรษที่ 21 ไปสู่การปฏิบัติกรในชั้นเรียนได้ ดังนั้นการพัฒนานิสิตครูให้มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 จึงสำคัญเป็นอย่างยิ่ง (สุพรรณิ ชาญประเสริฐ, 2556)

ในทำนองเดียวกัน การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาและปริมาณความรู้ที่มีมากขึ้นในแต่ละวัน การเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ในยุคก่อนเป็นการถ่ายทอดความรู้โดยใช้วิธีบรรยาย และใช้ปฏิบัติการเป็นสื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องราววิทยาศาสตร์ผ่านการปฏิบัติ (Phomphisutthimas, 2013) โดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้วิชาเคมีต้องอาศัยการทดลองในห้องปฏิบัติการ (laboratory experiment) ซึ่งเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความสำคัญและขาดไม่ได้ แต่การทดลองส่วนใหญ่จะมีลักษณะคล้ายกับทำอาหารตามหนังสือ (cookbook) ซึ่งผู้เรียนได้ใช้ทักษะกระบวนการคิดน้อย (ภิรมย์ เชน ประโคน, 2560) ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ในห้องปฏิบัติการควรส่งเสริมกระบวนการคิดให้แก่ผู้เรียนมากขึ้น อย่างไรก็ตาม การเรียนรู้ในบริบทศตวรรษที่ 21 อาจจัดการเรียนรู้ได้หลากหลายแบบ แต่กระบวนการจัดการเรียนรู้ควรให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองได้ (Laloknam et al., 2010) การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีพื้นฐานแนวคิดอยู่บนหลักการการจัดการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึม (Constructivism) ที่เน้นให้จัดการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติกรทดลองด้วยตนเอง (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2549) จากการศึกษางานวิจัยพบว่า มีการนำการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ไปใช้ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (Honghem, 2014) และยังนำไปใช้เพื่อพัฒนาความสามารถการคิดวิเคราะห์ในวิชาเคมี (Klinkla, 2016) จะเห็นได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้มีข้อดีที่ช่วยส่งเสริมกระบวนการคิดขั้นสูงของผู้เรียนได้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำการจัดการเรียนรู้

แบบสืบเสาะหาความรู้ มาช่วยส่งเสริมทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหาให้กับผู้เรียน ซึ่งเป็นทักษะการคิดที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 อีกทั้งการจัดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ในปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลงในหลายๆ ด้านเนื่องจากเทคโนโลยี (Evenson, 2017) โดยพัฒนาการทดลองขึ้นมาใหม่เรียกว่า “หลักการไมโครฟลูอิดิกส์” ซึ่งใช้สารเคมีในปริมาณน้อยระดับไมโครลิตร (อดิสร เตือนตรานนท์, 2556) โดยอุปกรณ์ที่ใช้หลักการไมโครฟลูอิดิกส์มีหลากหลาย เช่น อุปกรณ์ตรวจวิเคราะห์ฐานกระดาษ ไบโอบีโชนเซอร์ และห้องปฏิบัติการบนชิพ

อุปกรณ์ห้องปฏิบัติการบนชิพหรือ Lab-on-a-chip (Castillo & Jaime, 2015) เป็นหนึ่งในอุปกรณ์ที่ใช้หลักการไมโครฟลูอิดิกส์ สามารถตรวจวิเคราะห์ทางเคมีทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ห้องปฏิบัติการบนชิพเป็นอุปกรณ์ที่จำลองการทำงานของห้องแล็บไว้บนแผ่นชิพ เปรียบเสมือนกับเป็นห้องปฏิบัติการที่ย่อส่วนการทดลองลง (สมสกุล เผ่าจินดา मुख, 2547) จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอุปกรณ์ห้องปฏิบัติการบนชิพสำหรับใช้ในการจัดการเรียนรู้พบว่า ในปี ค.ศ. 2010 (Yang, 2010) ผลิตห้องปฏิบัติการบนชิพโดยใช้เจลลาดิน เพื่อใช้ในการสอนปฏิบัติการทดลอง เมื่อนำมาใช้จัดการเรียนรู้ในห้องเรียนผลปรากฏว่า ผู้เรียนให้ความสนใจเป็นอย่างมากและทำให้การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนดีขึ้น หลังจากนั้นไม่นาน Davis, (2015) ได้พัฒนาการทดลองเพื่อสาธิตการทดลองในการเรียนวิชาเคมีโดยใช้อุปกรณ์ห้องปฏิบัติการบนชิพ พบว่า การทดลองที่พัฒนาขึ้นผู้เรียนสามารถนำชุดอุปกรณ์ออกไปเรียนรู้ได้นอกห้องเรียนเพราะอุปกรณ์ห้องปฏิบัติการบนชิพมีขนาดเล็ก พกพาได้ง่าย และใช้สารเคมีในปริมาณน้อยซึ่งไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้เรียน จากงานวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่าการทดลองโดยใช้อุปกรณ์ห้องปฏิบัติการบนชิพสำหรับทดลองในรายวิชาเคมี ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองให้กับผู้เรียนได้และไม่ขาดโอกาสในการปฏิบัติการทดลองไป อีกทั้งยังลดปริมาณการใช้สารเคมีและอุปกรณ์ได้อีกด้วย แต่จากงานวิจัยข้างต้นผู้วิจัยพบว่า การผลิตห้องปฏิบัติการบนชิพจากเจลลาดินนั้น อุปกรณ์ห้องปฏิบัติการบนชิพที่สร้างขึ้นไม่มีความคงรูป ความยืดหยุ่นสูง ผู้วิจัยจึงต้องการพัฒนาอุปกรณ์ห้องปฏิบัติการบนชิพให้มีความคงรูปมากขึ้น โดยสร้างชิพจากกุนที่ใช้ในอุตสาหกรรมอาหารเนื่องจากกุนเป็นสารไบโอบอลิเมอร์ที่ได้จากธรรมชาติ มีคุณสมบัติในการกัมน้ำ ทำให้สารคงรูป มีลักษณะแข็ง โดยความแข็งของกุนจะสัมพันธ์กับปริมาณของผงกุนที่ใช้ (ณิชาภัทร สมบูรณ์, 2557) จึงทำให้การสร้างอุปกรณ์ห้องปฏิบัติการบนชิพมีความคงรูปมากขึ้นได้ เมื่อวิเคราะห์หลักสูตรวิทยาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย พบว่ามีการใช้ เครื่องยูวี-วิสิเบิล สเปคโตรโฟโตมิเตอร์ (UV-Visible spectrophotometer) ในการจัดการเรียนรู้เรื่องการหาปริมาณเหล็กด้วยวิธีวัดค่าการดูดกลืนแสง แต่อย่างไรก็ตาม เครื่องยูวี-วิสิเบิล สเปคโตรโฟโตมิเตอร์ มีราคาค่อนข้างแพง จึงทำให้มีการพัฒนาการทดลองที่ต้องใช้เครื่องมือในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้สะดวกต่อการจัดการเรียนรู้มากขึ้น เช่น การทดลองเรื่องการหาปริมาณเหล็กในน้ำตัวอย่างโดยใช้เครื่องวัดการดูดกลืนแสงอย่างง่าย (จารุวัฒน์ ชูรักษา, 2557) การทดลองโดยวัดค่าความเข้มสีจากโทรศัพท์สมาร์ทโฟน (Dangkulwanich, 2018) และการทดลองโดยใช้เครื่องวัดการดูดกลืนแสงอย่างง่ายด้วยสมาร์ทโฟนร่วมกับการใช้แอปพลิเคชันเป็นตัววิเคราะห์ความเข้มสี (Pradub, 2018) จะเห็นได้ว่าการทดลองด้วยการใช้สมาร์ทโฟนในการวิเคราะห์ค่าความเข้มสีแทนการใช้เครื่องสเปคโตรโฟโตมิเตอร์เป็นทางเลือกหนึ่งที่ทำให้การจัดการเรียนรู้ในห้องปฏิบัติการทดลองสะดวกและรวดเร็วขึ้น เหมาะสำหรับการนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ในยุคปัจจุบัน

จากสภาพปัญหาและเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหาของนิสิตครู จึงได้เชื่อมโยงเนื้อหาเรื่องการหาปริมาณเหล็กในน้ำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ด้วยการทดลองแบบสืบเสาะหาความรู้ โดยใช้อุปกรณ์ห้องปฏิบัติการบนชิพที่ร่วมกับการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 10

การวิเคราะห์สีจากสมาร์ทโฟน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะต่าง ๆ สำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการสืบเสาะและเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิต อันเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา เรื่อง การหาปริมาณเหล็กในน้ำของนิสิตครู ก่อนและหลังเรียนด้วยการทดลองแบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่องการหาปริมาณเหล็กในน้ำ
2. เพื่อศึกษาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา เรื่อง การหาปริมาณเหล็กในน้ำของนิสิตครู หลังเรียนด้วยการทดลองแบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่องการหาปริมาณเหล็กในน้ำ

อุปกรณ์และวิธีการ

แบบแผนการวิจัย

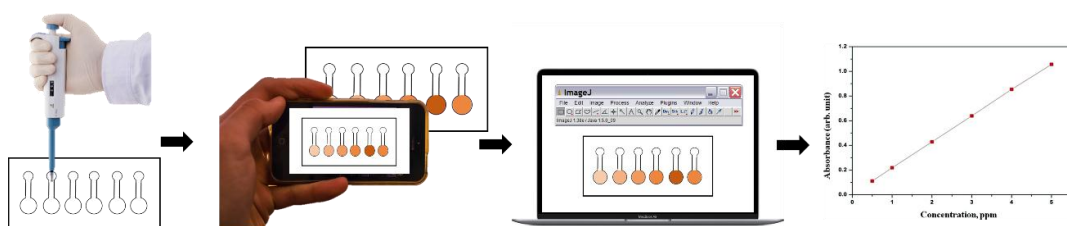
การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองขั้นต้น (Pre-Experimental Design) รูปแบบศึกษากลุ่มเดี่ยว วัดสองครั้ง (One Group Pretest-Posttest Design)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือนิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 หลักสูตรการศึกษาด้านจิต สาขาวิชาเคมี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ทั้งหมด 22 คน ที่ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (cluster sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. บทปฏิบัติการเคมีแบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่องการหาปริมาณเหล็กในน้ำ ผู้วิจัยได้พัฒนาการทดลอง เรื่องการหาปริมาณเหล็กในน้ำโดยใช้อุปกรณ์ห้องปฏิบัติการบนชิพ (Lab on a chip) ร่วมกับการวิเคราะห์แบบเทียบสี การวิเคราะห์หาปริมาณเหล็กในน้ำสามารถวิเคราะห์ความเข้มข้นของปฏิกิริยาที่เกิดขึ้น บนอุปกรณ์ห้องปฏิบัติการบนชิพ จากนั้นถ่ายภาพโดยใช้สมาร์ทโฟนแล้วทำการวิเคราะห์ความเข้มสีด้วยโปรแกรม ImageJ และนำค่าความเข้มสีที่ได้มาสร้างกราฟมาตรฐานระหว่างค่าความเข้มสีและความเข้มข้นของเหล็กมาตรฐาน จากนั้นจะสามารถคำนวณหาปริมาณเหล็กออกมาได้ เมื่อพัฒนาการทดลองเรียบร้อยแล้ว นำวิธีการทดลองมาสร้างบทปฏิบัติการจากการทดลองที่พัฒนาขึ้น โดยเล่มบทปฏิบัติการจะใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ มีขั้นตอนทั้งหมด 5 ขั้นตอน คือ 1. ขั้นสร้างความสนใจ 2. ขั้นสำรวจและค้นหา 3. ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป 4. ขั้นขยายความรู้ และ 5. ขั้นประเมินผล รวมทั้งหมด 9 ชั่วโมง การตรวจสอบคุณภาพของบทปฏิบัติการเคมีพบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง(IOC) เท่ากับ 1.00 และบทปฏิบัติการมีความเหมาะสมมาก โดยแผนภาพการทดลองแบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่องการหาปริมาณเหล็กในน้ำ แสดงดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 แผนภาพการทดลองเรื่องการหาปริมาณเหล็กในน้ำที่ออกแบบและพัฒนาขึ้น

2. แบบประเมินทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา

ผู้วิจัยได้สร้างแบบประเมินทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา เป็นแบบมาตรฐานค่า (Rating Scale) 4 ระดับ มีเกณฑ์การให้คะแนน (Rubrics) ดัดแปลงมาจากชุมชนแห่งการเรียนรู้ของผู้เชี่ยวชาญของประเทศสหรัฐอเมริกา (EdLeader21, 2014) ประกอบด้วยแบบประเมิน 2 ชุด คือ แบบประเมินการออกแบบผลงานและแบบประเมินชิ้นงาน เกณฑ์การประเมินการออกแบบผลงานแบ่งเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ การค้นคว้าข้อมูล วิธีการแก้ปัญหา และการให้เหตุผล ให้คะแนนจากการตรวจเล่มบทปฏิบัติการ เกณฑ์การประเมินชิ้นงานแบ่งเป็น 2 ด้าน ได้แก่ การสร้างชิ้นงานและความใช้ได้ของวิธีวิเคราะห์ เกณฑ์การสรุปผลการประเมินทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหาแสดงดังตารางที่ 1 ผลการพิจารณาคุณภาพของเครื่องมือ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 จากนั้นนำแบบประเมินทั้ง 2 ฉบับที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (tryout) กับผู้เรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วทำการหาค่าความเชื่อมั่นระหว่างผู้ประเมิน 3 ท่าน (Inter-Rater Reliability: IRR) พบว่า ค่าที่ได้มีค่า 0.9 แสดงว่ามีความเชื่อมั่นสูง จากนั้นนำแบบประเมินมาปรับปรุงอีกครั้งก่อนจะนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ตารางที่ 1 เกณฑ์การสรุปผลการประเมินทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา

ระดับทักษะ	ปรับปรุง	พอใช้	ดี	ดีมาก
ร้อยละ	0-25	26-50	51-75	76-100

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำบทปฏิบัติการไปทดลองจัดการเรียนรู้ โดยดำเนินการดังนี้

ชี้แจงทำความเข้าใจกับนิสิตกลุ่มตัวอย่าง แล้วทดสอบทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา ก่อนเรียน โดยให้ผู้เรียนสร้างชิ้นงานต้นแบบก่อนที่จะดำเนินการจัดการเรียนรู้

2. ดำเนินการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้บทปฏิบัติการเคมี ทั้งหมด 5 ขั้นตอน ดังตารางที่ 2

3. ทำการทดสอบทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหาหลังเรียน

ตารางที่ 2 การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้บทปฏิบัติการเรื่อง การหาปริมาณเหล็กในน้ำ

ขั้นตอน	การจัดการเรียนรู้
ขั้นที่ 1 สร้างความสนใจ	ครูใช้ปัญหาสิ่งเจือปนในน้ำประปาที่มีสีส้มแดงคล้ายสนิม เพื่อกระตุ้นผู้เรียนสร้างคำถาม เมื่อมีคำถามน่าสนใจจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจประเด็นที่ต้องการศึกษา เช่น การวิเคราะห์หาปริมาณเหล็กในน้ำและอุปกรณ์ห้องปฏิบัติการบนชิพ
ขั้นที่ 2 สำรวจและค้นหา	ผู้เรียนรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปฏิกิริยาการหาปริมาณเหล็กในน้ำ และการสร้างอุปกรณ์ห้องปฏิบัติการบนชิพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเพียงพอที่จะใช้ในการสร้างชิ้นงาน
ขั้นที่ 3 อธิบายและลงข้อสรุป	ผู้เรียนได้ข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้เรียนทำการทดลองแล้วนำผลการทดลองที่ได้มาวิเคราะห์ อธิบายและลงข้อสรุป ร่วมกันในชั้นเรียน และลงข้อสรุปร่วมกัน
ขั้นที่ 4 ขยายความรู้	-ผู้เรียนนำอุปกรณ์ห้องปฏิบัติการบนชิพที่สร้างขึ้น ไปใช้วิเคราะห์หาปริมาณเหล็กในน้ำ เชื่อมโยงความรู้เดิมและความรู้ใหม่ เพื่ออธิบายความรู้ที่มีความลุ่มลึกมากขึ้น

ขั้นที่ 5 ผู้เรียนตรวจสอบความใช้ได้ของวิธีวิเคราะห์การหาปริมาณเหล็กในน้ำ ที่ผู้เรียนทำการ
ประเมินผล ทดลอง เพื่อสะท้อนให้เห็นผลของการทำการทดลองว่ามีส่วนใดที่ต้องปรับปรุงต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติทดสอบ t-test for dependent samples
2. วิเคราะห์ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 เปรียบเทียบทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหาของนิสิตครู ก่อนและหลังเรียนโดยใช้ การทดลองแบบสลับเสาะหาความรู้ เรื่องการหาปริมาณเหล็กในน้ำ

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบผลทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา ของนิสิตนิสิตครูก่อนและหลังเรียน ด้วยการทดลองแบบสลับเสาะหาความรู้

ทดสอบทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ และการแก้ปัญหา	n	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S.D.	t	df	p
ก่อนเรียน	22	20	9.8	2.17	4.743*	4	.00
หลังเรียน	22	20	15.8	0.84			

*p < .05

จากตารางที่ 3 พบว่า เมื่อเปรียบเทียบผลทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา ของนิสิตครูก่อน และหลังเรียนด้วยการทดลองแบบสลับเสาะหาความรู้ เรื่อง การหาปริมาณเหล็กในน้ำด้วยอุปกรณ์ห้องปฏิบัติการ บนชิพพร้อมกับการวิเคราะห์แบบเทียบสี ด้วยสถิติค่าที (t-test) เมื่อพิจารณาค่า t พบว่า ผลทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ และการแก้ปัญหา ของนิสิตระดับปริญญาตรี หลังจัดการเรียนรู้โดยใช้การทดลองแบบ สลับเสาะหาความรู้ เรื่อง การหาปริมาณเหล็กในน้ำสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 2 ศึกษาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหาของนิสิตครู หลังเรียนด้วยการทดลองแบบสลับ เสาะหาความรู้ เรื่องการหาปริมาณเหล็กในน้ำ

ตารางที่ 4 คะแนนทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหาของนิสิตครูในแต่ละด้าน หลังเรียนด้วยการทดลอง แบบสลับเสาะหาความรู้

รายการประเมิน	คะแนนเต็ม	ค่าสถิติ		ระดับทักษะ	
		\bar{X}	S.D.		$\bar{X}_{ร้อยละ}$
1. การค้นคว้าข้อมูล	4	3.0	0.00	75	ระดับดี
2. วิธีการแก้ปัญหา	4	3.2	1.30	80	ระดับดีมาก
3. การใช้เหตุผล	4	3.4	0.55	85	ระดับดีมาก
4. การสร้างชิ้นงาน	4	4.0	0.00	100	ระดับดีมาก

5. ความใช้ได้ของวิธีวิเคราะห์	4	2.2	1.10	55	ระดับดี
รวม	20	15.8	2.96	79	ระดับดีมาก

จากตารางที่ 4 พบว่า ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหาหลังเรียนของนิสิตครู มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 79 แสดงว่ามีทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหาอยู่ในระดับดีมาก เมื่อวิเคราะห์แยกองค์ประกอบพบว่าองค์ประกอบในด้านการสร้างชิ้นงานมีค่าเฉลี่ยร้อยละสูงสุดเท่ากับ 100 รองลงมาคือ การใช้เหตุผลวิธีการแก้ปัญหา การค้นคว้าข้อมูลและความใช้ได้ของวิธีวิเคราะห์ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 85, 80, 75 และ 55 ตามลำดับ

บทสรุป

การวิจัยเรื่อง ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้การทดลองแบบสืบเสาะหาความรู้ที่มีต่อทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหาของนิสิตครู พบว่า ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหาของนิสิตครู หลังจัดการเรียนรู้โดยใช้การทดลองแบบสืบเสาะหาความรู้ สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้ด้วยการทดลองแบบสืบเสาะหาความรู้ เป็นวิธีการที่ทำให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดที่หลากหลาย เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนได้สืบเสาะหาความรู้ด้วยตนเอง โดยผ่านการจัดการเรียนรู้ทั้งหมด 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นสร้างความสนใจ เป็นการให้ผู้เรียนได้เผชิญสถานการณ์ปัญหาหรือเหตุการณ์ที่น่าสนใจ เพื่อกระตุ้นผู้เรียนอยากรู้ อยากเห็น ซึ่งในการทดลองได้ให้ผู้เรียนสืบค้นประเด็นปัญหาการวิเคราะห์สิ่งเจือปนในน้ำประปา ปัญหาดังกล่าวเป็นเรื่องใกล้ตัวผู้เรียนทำให้ผู้เรียนสามารถสืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย แต่ในทางตรงกันข้ามผู้เรียนจะได้ข้อมูลมาจำนวนมากเช่นกัน ทำให้ผู้เรียนจะต้องตัดสินใจภายใต้เหตุผลและความรู้ที่มีจนนำมาสู่วิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ สาธิต ชุมของ (2562) ที่ได้พบว่า การศึกษาค้นคว้าข้อมูลด้วยตนเองส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดและการแก้ปัญหาที่ดีขึ้น 2) ขั้นสำรวจและค้นหา เป็นขั้นที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติการสำรวจตรวจสอบวิธีการแก้ปัญหาหรือประเด็นที่สนใจใคร่รู้ แสดงดังภาพประกอบ 2 ผู้เรียนสืบค้นวิธีการหาปริมาณเหล็กในน้ำด้วยตนเองจนสามารถนำความรู้ที่ได้มาประดิษฐ์อุปกรณ์ห้องปฏิบัติการบนชิพ โดยที่ครูเป็นผู้จัดเตรียมเพียงแค่วัสดุและอุปกรณ์ในการทดลองให้ ดังที่ ทิศนา ขมณี (2551) ได้สรุปเอาไว้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้การทดลองแบบสืบเสาะหาความรู้ ครูทำหน้าที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดคำถาม เกิดความคิด และลงมือแสวงหาความรู้ ครูเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้ใหม่เข้ากับประสบการณ์หรือความรู้เดิม 3) ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป เป็นขั้นที่ผู้เรียนแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกันโดยใช้เหตุผล โดยนำผลการทดลองที่ได้มาวิเคราะห์ร่วมกันในชั้นเรียน ช่วยให้ผู้เรียนรู้จักการวิพากษ์ข้อมูลที่ได้จากการทดลอง อธิบายความเป็นไปได้ของการทดลอง การทดลองที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติเป็นการย่อยส่วนการทดลองให้มีขนาดเล็กลง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุทธพงษ์ อุดแน่น (2551) และ สาลินี อาจารย์ (2552) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การสอนโดยใช้การทดลองที่ย่อยส่วนขนาดของการทดลองลงไม่ได้ก่อให้เกิดปัญหาต่อการจัดการเรียนรู้แต่อย่างใด 4) ขั้นขยายความรู้ เป็นการนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ผ่านกิจกรรมการทดลอง ซึ่งในการทดลองผู้เรียนจะต้องสร้างชิ้นงานขึ้นมา นั่นคืออุปกรณ์ห้องปฏิบัติการบนชิพเพื่อใช้สำหรับการวิเคราะห์หาปริมาณเหล็กในน้ำ สอดคล้องกับ จรุงพงษ์ ชลสินธุ์ (2561) ที่พบว่าจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสร้างชิ้นงานขึ้นมาภายใต้เงื่อนไขหรือข้อจำกัดที่กำหนด สามารถส่งเสริมทักษะในการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหาขั้นสูงของผู้เรียนได้ 5) ขั้นประเมินผล เป็นการตรวจสอบความสามารถในการสืบเสาะหาความรู้ การประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 10

ของตนเองและเพื่อนๆ ผู้เรียนได้ตรวจสอบความเข้าใจของวิธีวิเคราะห์การหาปริมาณเหล็กในน้ำที่ผู้เรียนทำการทดลอง สอดคล้องกับ Brophy, et al. (2008) ได้กล่าวว่า การให้ผู้เรียนได้ตรวจสอบและประเมินชิ้นงานของตนเอง มี ปรับปรุง หรือทำซ้ำ จะช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจปัญหามากขึ้น

จากการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการดังกล่าว จึงสรุปได้ว่าทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหาของนิสิตครู หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้การทดลองแบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง การหาปริมาณเหล็กในน้ำ สูงกว่าก่อนเรียนและระดับทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหาของนิสิตครูอยู่ในระดับดีมาก

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ควรมีการนำการจัดการเรียนรู้โดยใช้การทดลองแบบสืบเสาะหาความรู้ เพื่อส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ด้านอื่น ๆ เช่น ทักษะการสื่อสารและร่วมมือทำงาน ผู้วิจัยเล็งเห็นว่าการปฏิบัติการทดลองในแต่ละครั้งต้องใช้ระยะเวลาเป็นไปตามที่กำหนด จึงมีความจำเป็นที่ผู้เรียนต้องทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติการทดลอง และฝึกฝนทักษะการสื่อสารกับเพื่อนร่วมงานได้อีกด้วย

คำขอบคุณ

ขอขอบคุณภาควิชาเคมี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่เอื้อเฟื้อสถานที่ในการศึกษา ขอขอบคุณผู้เรียนกลุ่มที่อ้างอิงในงานวิจัยนี้

เอกสารอ้างอิง

- จรรยาพงษ์ ชลสินธุ์. (2561). การวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ปริมาณสารสัมพันธ์ ตามแนวสะเต็มศึกษาที่เน้นกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม ที่ส่งเสริมสมรรถนะการแก้ปัญหาแบบร่วมมือ. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์*. 20 (2). 32-46.
- จารุวัฒน์ ชูรักษ์. (2557). การพัฒนาเครื่องวัดการดูดกลืนแสงและบทปฏิบัติการเคมีวิเคราะห์สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี. *ปริญญาโท (กศ.ม. (เคมี))*, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- ณิชภัทร สมบูรณ์. (2557). สมบัติของเจลผสมระหว่างปูนกับเจลาตินปลา. *ปริญญาโท (วท.ม. (วิทยาศาสตร์การอาหารและโภชนาการ))*, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, ปัตตานี.
- ทีศนา แหมมณี. (2551). ศาสตร์การสอน:องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภัทรารรณ ไชยมงคล. (2560). การพัฒนาความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ เรื่อง ปริมาณสารสัมพันธ์ โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการสืบเสาะที่ขับเคลื่อนด้วยกลวิธีการโต้แย้ง. *วารสารหน่วยวิจัยวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้*. 8(1). 27-40.
- ภิรมย์ เชนประโคน. (2560). พัฒนาการสอนในห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ. สืบค้นเมื่อ กุมภาพันธ์ 14, 2563, จาก <https://il.mahidol.ac.th/th/i-Learning-Clinic/lecturer-and-learning-management-articles/พัฒนาการสอนในห้องปฏิบัติ/>

php/sueduresearchjournal/index

Klinkla, R. (2016). The Effect of Inquiry Learning and Open Approach on Stoichiometry Chemistry to Develop Ability in Analytical Thinking for 11th Grade Students. *Journal of Education Naresuan University*, 18(1), 211-217. Retrieved from https://so06.tcithaijo.org/index.php/edujournal_nu/article/view/54777

Laloknam, S., Sirisopana, S., and Phornphisutthimas, S.(2010). Learning Retention in Undergraduate Biology using A Hands-on Practical “Enzyme Detection from Vegetables and Fruits”. *Journal of Chemistry and Chemical Engineering*. 4(5), 29-35.

Partnership for 21st Century Skills. (2009). Framework for 21st Century Learning. United States: Tucson.

Phornphisutthimas, S. (2013). Learning Management of Science in 21st Century. *Journal of research on science, technology and environment for learning*, 4(1) , 55-63. Retrieved from <http://ejournals.swu.ac.th/index.php/JSTEL/article/view/4078>

Pradub, S. (2018). Smartphone Photometry for Undergraduate Chemistry Courses. *Journal of Education Naresuan University*, 20(2), 233-240. Retrieved from https://so06.tcithaijo.org/index.php/edujournal_nu/article/view/131579

Scleicher, A. (2010). The case for 21stcentury learning. Retieved January 20, 2020, from <https://www.oecd.org/general/thecasefor21st-centurylearning.htm>

Vangunten, M.T. (2020). 3D-Printed Microfluidics for Hands-On Undergraduate Laboratory Experiments. *Journal of Chemical Education*. 97, 178-183 doi: 10.1021/acs.jchemed.9b00620

Veltri, M.L. (2020). Microfluidics for Personalized Reactions to Demonstrate Stoichiometry. *Journal of Chemical Education*. doi: 10.1021/acs.jchemed.9b00620

Wietsma, J. J. (2018). Lab-on-a-Chip: Frontier Science in the Classroom. *Journal of Chemical Education*, 95(2), 267-275. doi: <https://doi.org/10.1021/acs.jchemed.7b00506>

Yang, C. W. T. (2010). Using Inexpensive Jell-O Chips for Hands-On Microfluidics Education. *Analytical Chemistry*, 82(13), 5408-5414. doi: 10.1021/ac902926x

ภาพประกอบ 2 การจัดการเรียนรู้โดยใช้การทดลองแบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่องการหาปริมาณเหล็กในน้ำ

การสร้างโปรแกรมการฝึกเอส คิว ที่มีต่อความเร็วในการวิ่ง 50 เมตร ของนิสิต มหาวิทยาลัยบูรพา

The Construction of S Q Training Program on the Speed of 50 Meter of the Students in Burapha University

มูรธา นามพลกรัง¹ และ ลักษมี ฉิมวงษ์²

Murata Namponkrang¹ and Luxsamee Chimwong²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างโปรแกรมการฝึกเอส คิว ที่มีต่อความเร็วในการวิ่ง 50 เมตร ของนิสิต มหาวิทยาลัยบูรพา กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตสาขาวิทยาศาสตร์การกีฬา จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โปรแกรมการฝึกเอส คิว สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่าที่ t-test dependent

ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพของเครื่องมือโปรแกรมการฝึกเอส คิว ที่มีผลต่อความเร็วในการวิ่ง 50 เมตร ของนิสิต มหาวิทยาลัยบูรพา พบว่ามีความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ ร้อยละ 100 จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย ขั้นตอนร่างกายด้วยการยืดเหยียดกล้ามเนื้อแบบเคลื่อนที่ ชั้นฝึกความเร็วและความว่องไว ชั้นคลายอุ่นด้วยการยืดเหยียดกล้ามเนื้อแบบอยู่กับที่ โดยใช้เวลาในการฝึก 4 สัปดาห์ ๆ ละ 3 วัน โดยใช้เวลาฝึกครั้งละ 90 นาที และได้มีนำไปศึกษานำร่องเพื่อหาความเป็นไปได้ของโปรแกรมในสภาพจริง พบว่าหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.59 (1.009) ดีกว่าก่อนการฝึก 7.70 (1.012) และเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความเร็ว ระหว่างก่อนการฝึกและหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 พบว่า แตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงสรุปได้ว่าการสร้างโปรแกรมการฝึกเอส คิวที่มีผลต่อความเร็วในการวิ่ง 50 เมตรของนิสิตมีความเหมาะสมในการไปเก็บใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

คำสำคัญ: โปรแกรมการฝึกเอส คิว/ ความเร็ว/ นิสิต

Abstract

The purpose of this research was to construct the S Q training program on to the speed of 50 meter of the students in Burapha University. The samples were 15 sport science students. Research instrument was S Q training program. Data were analyzed by using percentage, mean, standard deviation and dependent t-test.

¹ สาขาวิชาสุขภาพและพลศึกษา คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ 10110 ประเทศไทย

Health Education and Physical Education, Faculty of Physical Education, Srinakharinwirot University, Bangkok 10110, Thailand.

² ภาคพลศึกษา คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ 10110 ประเทศไทย

Department of Physical Education, Faculty of Physical Education, Srinakharinwirot University, Bangkok 10110, Thailand.

Findings were founded that: the quality of instrument of the S Q training program on to the speed of 50 meter of the students in Burapha University was one hundreds percentage of face validity from five experts and included warm up with dynamic stretching, speed and quickness training and cool down with static stretching. The training program used three days per weeks, training in four weeks and ninety minutes in each times. Then pilot study found that the mean and standard division of after attending 4-week program were higher 7.59 (1.009) than before 7.70 (1.012) and when comparing the average of speed between before and after 4-week program found that there were significant differences at the 0.05 level. The conclusion was the construction of S Q training program on the speed of 50 meter of the students suitable to use in the sampling group in the future.

Keyword : S Q training program/ speed/ students

บทนำ

กรีฑานั้นเริ่มมีมาตั้งแต่มนุษย์ได้ถือกำเนิดขึ้นมาในโลก เพื่อความอยู่รอดของชีวิตและครอบครัว การล่าสัตว์ เพื่อหาอาหาร จนเป็นพื้นฐานของการใช้ชีวิตประจำวันของมนุษย์ รวมถึงเป็นพื้นฐานการเคลื่อนไหวของหลายชนิดกีฬา การเคลื่อนไหวพื้นฐานของกรีฑา ได้แก่ การวิ่ง กระโดด การทุ่ม การพุ่ง และการขว้าง กรีฑาจึงได้รับการบรรจุไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ทางทักษะต่าง ๆ อย่างถูกต้องตั้งแต่เล็กไปจนกระทั่งถึงระดับอุดมศึกษาและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันอย่างถูกต้อง และเป็นประโยชน์กับตนเองและผู้อื่น กรีฑาเป็นกิจกรรมทางด้านร่างกายที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวตามธรรมชาติของมนุษย์ (สมาคมกรีฑาแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2558)

ซึ่งการเคลื่อนไหวพื้นฐานที่สำคัญของกรีฑา คือ การวิ่ง ซึ่งการวิ่งที่ดั้นนั้นจะต้องใช้ร่างกายทุกส่วนให้มีจังหวะสัมพันธ์กัน ซึ่งจะต้องอาศัยความว่องไว ความเร็ว คล่องตัวของข้อต่อต่าง ๆ ในการพัฒนาการเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเร็วของนักวิ่งระยะสั้นจะต้องให้ความสำคัญกับองค์ประกอบของการฝึกความเร็ว ซึ่งประโยชน์จากการวิ่งคือ ช่วยให้ออกกำลังกายได้สม่ำเสมอ แข็งแรง ระบบประสาทที่ดีขึ้น ระบบหายใจดีขึ้น ทั้งยังส่งผลต่อระบบไหลเวียนโลหิตดี ให้ออกกำลังกายแข็งแรงมีความต้านทานโรค (กรมพลศึกษา, 2557) เนื่องจากกรวิ่งระยะทาง 50 เมตร จะต้องใช้ทั้งกำลังและความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ เพื่อที่จะส่งลำตัวไปข้างหน้าให้ได้เร็วที่สุด เพื่อเพิ่มความเร็วในการทำงานของกล้ามเนื้อ กลุ่มใดจะต้องเพิ่มกำลังให้กับกลุ่มกล้ามเนื้อนั้น การเพิ่มความแข็งแรงให้กับกล้ามเนื้อ การเพิ่มประสิทธิภาพในการหดตัวของกล้ามเนื้อและแรงในการหดตัวของกล้ามเนื้อนั้น จะเป็นผลทำให้ส่วนหนึ่งส่วนใดหรือทุกส่วนของร่างกายเคลื่อนไหวได้อย่างรวดเร็ว (Bloomfield et al., 1994) แต่การวิ่งที่ดีและมีประสิทธิภาพสูงต้องมียุทธศาสตร์ประกอบที่สำคัญอีก คือ ความเร็ว (Speed) และความว่องไว (Quickness) การพัฒนาความเร็วในการวิ่งของนักกีฬาระยะสั้น เป้าหมายที่สำคัญคือ ความเร็ว (Speed) เนื่องจากเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของนักวิ่งระยะสั้น (Sprinters) ในการฝึกทั้งในอดีตและปัจจุบันมุ่งเน้นพัฒนาขีดความสามารถทางด้านความเร็วให้กับนักกีฬาเป็นหลัก (สิทธิศักดิ์ บุญหาญ, 2555) และ

ความว่องไวสามารถเพิ่มอัตราเร่ง (Accelerate) ให้ไปสู่ความเร็วสูงสุดได้ในเวลาสั้นๆ รวมทั้งสามารถเปลี่ยนทิศทางการเคลื่อนที่อย่างรวดเร็วและสามารถเพิ่มความเร็วให้ไปถึงความเร็วสูงสุดได้

โดยผู้วิจัยมีความสนใจโปรแกรม เอส คิว เพื่อนำไปสู่การพัฒนาความรู้ ความสามารถให้กับนิสิต คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา เพื่อที่จะนำไปต่อยอดพัฒนาความรู้ความสามารถในการพัฒนาโปรแกรม เอส คิว ให้กับนิสิต นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับตนเอง ทางด้านการศึกษา ทางด้านกีฬาและวิชาชีพของนิสิตในอนาคตหรือพัฒนาต่อยอด เป็นนักกีฬาตัวแทนมหาวิทยาลัยในอนาคตหรือเป็นผู้ฝึกสอนให้ความรู้สืบทอดไปในวิชาชีพของตนเอง จากที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนาโปรแกรมการฝึกเอส คิว เพื่อพัฒนาในการวิ่ง 50 เมตรเพื่อไปศึกษา ของนิสิต มหาวิทยาลัยบูรพาขึ้น ให้มีความสามารถทางความเร็วได้นั้นจะต้องมีพื้นฐานทางด้านร่างกายที่ดี จึงสามารถต่อยอดด้านความเร็วและความเร่งที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของความเร็วในการวิ่งได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งจุดเด่นของการฝึก เอส คิว คือด้านความเร็ว และความถี่นั้นจะต้องสร้างความสนุกสนานและแรงจูงใจให้มากที่สุด พร้อมทั้งจะต้องเริ่มต้นการฝึกจากง่ายไปถึงยาก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการอย่างต่อเนื่องและทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะได้ในอนาคต การฝึกด้วยโปรแกรม เอส คิว รูปแบบโดยการฝึกความเร็ว และความว่องไวมาเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย ของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาต่อไป เพื่อนำไปสู่วิทยานิพนธ์เรื่องผลของการฝึกโปรแกรมเอสคิวที่มีผลต่อความเร็วของนิสิต มหาวิทยาลัยบูรพา

วัตถุประสงค์

เพื่อสร้างโปรแกรมการฝึกเอส คิว ที่มีต่อความเร็วในการวิ่ง 50 เมตร ของนิสิต มหาวิทยาลัยบูรพา

อุปกรณ์และวิธีการ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

นิสิตชั้นปีที่ 1 สาขาวิทยาศาสตร์การกีฬา คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 90 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

นิสิตชั้นปีที่ 1 สาขาวิทยาศาสตร์การกีฬา คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยบูรพา จำนวน 15 คน

ตามความสมัครใจของนิสิต เพื่อใช้ในการศึกษานำร่องของโปรแกรมฝึก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. โปรแกรมการฝึกเอส คิว ที่มีต่อความเร็วในการวิ่ง 50 เมตรที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
2. แบบทดสอบวิ่ง 50 เมตร (ธีรพงษ์ พานิชรัมย์, 2560)

การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. โปรแกรมการฝึกเอสคิวที่มีผลต่อความเร็ว

1.1 ศึกษารวบรวมข้อมูลจากบทความ เอกสาร หนังสือตำรา และรายงานการวิจัย

ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างโปรแกรมการฝึกเอสคิวที่มีผลต่อความเร็ว โดยโปรแกรมการฝึกมี 3 ขั้นตอน (ACSM, 2014: 164 pp.) ดังนี้

1.1.1 ขั้นตอนการอบอุ่นร่างกาย คือ การยืดเหยียดกล้ามเนื้อแบบเคลื่อนไหวที่

1.1.2 ขั้นตอนการออกกำลังกาย คือ การฝึกความเร็วและความว่องไว

1.1.3 ขั้นตอนการคลายอุ่น คือ การยืดเหยียดกล้ามเนื้อแบบอยู่กับที่

1.2 ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบการสร้างโปรแกรมการฝึกเอสคิวที่มีผลต่อ

ความเร็ว

1.3 นำโปรแกรมการฝึกเอสคิวที่มีผลต่อความเร็ว ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นส่งผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยมีความเชี่ยวชาญด้านพลศึกษา ด้านกรีฑา ด้านการสร้างโปรแกรม ผลปรากฏว่าอยู่ในระดับเหมาะสมร้อยละ 100 แบบมีข้อเสนอแนะ

1.4 นำโปรแกรมที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว หาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยนำไปโปรแกรมไปศึกษานำร่อง (Pilot Study) กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คน เพื่อหาความเป็นไปได้ของโปรแกรมในสภาพจริง

1.5 นำโปรแกรมมาปรับปรุงแก้ไขพร้อมกับให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ พร้อมนำโปรแกรมการฝึกเอสคิวที่มีผลต่อความเร็ว ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริงต่อไป เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ ๆ ละ 3 วัน ใช้เวลาในการฝึกวันละ 90 นาที โดยฝึกซ้อมในวันจันทร์ วันพุธ วันศุกร์ ช่วงเวลา 16.30 – 18.00 น.

1.6 แบบทดสอบในการวิ่ง 50 เมตร โดยนำไปทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบก่อนนำไปใช้จริง มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.74 (ธีรพงษ์ พานิชรัมย์, 2560)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒถึงผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตรวจเครื่องมือ และคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อขออนุญาติให้นำโปรแกรมศึกษานำร่อง (Pilot Study) กับนิสิตสาขาวิทยาศาสตร์การกีฬา จำนวน 15 คน เพื่อหาความเป็นไปได้ของโปรแกรมในสภาพจริง

2. เตรียมอุปกรณ์และสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกในการฝึกและเก็บรวบรวมข้อมูล

3. ผู้วิจัยดำเนินการฝึกซ้อมและควบคุมการฝึกซ้อมตามโปรแกรมการฝึกด้วยตนเอง บางส่วนของโปรแกรมเพื่อหาความเป็นไปได้ของโปรแกรมในสภาพจริงโดยการศึกษา นำร่อง (Pilot study) เป็นเวลา 4 สัปดาห์ ๆ ละ 3 วัน คือ วันจันทร์ วันพุธ วันศุกร์ ช่วงเวลา 16.30 – 18.00 น. พร้อมกับทดสอบการวิ่ง 50 เมตร ก่อนฝึกและหลังฝึก สัปดาห์ที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าร้อยละของความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ของโปรแกรมการฝึกเอสคิวที่มีผลต่อความเร็วที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากกลุ่มตัวอย่างที่นำโปรแกรมการฝึกเอสคิวที่มีผลต่อความเร็วที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปศึกษานำร่อง (Pilot Study) ระหว่างก่อนการฝึกและหลังการฝึก สัปดาห์ที่ 4 ด้วย t-test dependent

ผลการวิจัย

การพัฒนาเครื่องมือโปรแกรมการฝึกเอส คิว ที่มีผลต่อความเร็วในการวิ่ง 50 เมตร ได้มีการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาตามความเหมาะสมโดยผ่านผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พบว่า ขั้นตอนอบอุ่นร่างกายด้วยการยืดเหยียดกล้ามเนื้อแบบเคลื่อนที่ ชั้นฝึกความเร็วและความว่องไว และชั้นคลายอุ่นด้วยการยืดเหยียดกล้ามเนื้อแบบอยู่กับที่ ในทุกสัปดาห์มีความเหมาะสมร้อยละ 100 โดยมีข้อเสนอแนะ ด้านการอบอุ่นร่างกายควรให้ครบทุกส่วนของร่างกาย และข้อสังเกตการยืดเหยียดแบบอยู่กับที่ทำเฉพาะส่วนล่างเพียงอย่างเดียว ควรเพิ่มทักษะ ลดเวลาฝึก เพิ่มความหนักทักษะหรือลดเวลาในการฝึก ให้เพิ่มระยะเวลาการปฏิบัติให้เหมือนกัน การยืดเหยียดอยู่กับที่ไม่มีคำอธิบาย รูปด้านหน้ากับรูปไม่ตรงกันตารางใส่รหัส ให้ตรวจสอบให้ครบให้ตรงกับทำเช็คชื่อทำให้ตรงกับตาราง ควรปรับตามหลักคลายอุ่นให้ได้ทุกส่วนของกล้ามเนื้อและปรับรูปแบบของการฝึกเป็นจำนวนครั้ง ให้มีความเข้มข้นของงานแก้ไขเครื่องมือภาพถ่ายให้ครบ

ตารางเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของโปรแกรมการฝึกเอส คิว ที่มีต่อความเร็วในการวิ่ง 50 เมตร ของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษานำร่องระหว่างก่อนการฝึกและหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4

รายการ	n	\bar{x}	S.D.	t	p
ก่อนการฝึก	15	7.70	1.01	4.86*	.00
หลังการฝึก	15	7.59	1.01		

* $p < .05$

จากตารางเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของโปรแกรมการฝึกเอส คิว ที่มีต่อความเร็วในการวิ่ง 50 เมตร ของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษานำร่องระหว่างก่อนการฝึกและหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 พบว่าแตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อวิจารณ์

จากผลการวิจัยพบว่าการหาคุณภาพของโปรแกรมการฝึกเอส คิว ด้านความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พบว่าขั้นตอนอบอุ่นร่างกาย ชั้นฝึกความเร็วและความว่องไว และชั้นคลายอุ่นในทุกสัปดาห์มีความเหมาะสมร้อยละ 100 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยหลายชิ้นในการหาความเที่ยงตรงของโปรแกรมโดยผ่านผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน พบว่ามีความเหมาะสม (ธีรพงษ์ พานิชรัมย์, 2560; นนทนต์ เผ่าภูรี, 2560; พลเอก สุภาสงวน, 2558; สิทธิศักดิ์ บุญหาญ, 2555) เห็นได้ว่าโปรแกรมการฝึกเอส คิว ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนั้น ได้สร้างตามหลักการฝึกด้วยประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ชั้นของการอบอุ่นร่างกาย ชั้นของการฝึก และชั้นของการคลายอุ่น โดยมีการยืดเหยียดกล้ามเนื้อในส่วนของการอบอุ่นร่างกายและการคลายอุ่น (ACSM, 2014) และได้มีการนำโปรแกรมไปศึกษานำร่อง โปรแกรมเพื่อหาความเป็นไปได้ของโปรแกรมในสภาพจริง เป็นเวลา 4 สัปดาห์ ๗ ละ 3 วัน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของโปรแกรมการฝึกโดยฝึกกับนิสิตสาขาวิทยาศาสตร์การกีฬาที่สมัครใจในการเข้าร่วมฝึก พบว่า

มีความเหมาะสม สอดคล้องกับอดีต เทพ วิชาญ (2562) และ ธีรพงษ์ พานิชรัมย์ (2560) หลังจากสร้างโปรแกรมตามที่มีผู้วิจัยสร้างขึ้นพร้อมส่งผู้เชี่ยวชาญเพื่อหาความเที่ยงตรงแล้ว ต้องนำโปรแกรมไปศึกษานำร่อง ก่อนเก็บจริงเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของโปรแกรมตามสภาพจริงว่ามีข้อบกพร่องอื่นหรือไม่ ต้องมีการแก้ไขส่วนไหนก่อนไปใช้จริงกับกลุ่มที่มีความใกล้เคียง และหลังจากศึกษานำร่องโปรแกรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเป็นเวลา 4 สัปดาห์ ๆ ละ 3 วัน พบว่าหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.59 (1.009) ดีกว่าก่อนการฝึก 7.70 (1.012) และเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของโปรแกรมการฝึกเอส คิว ที่มีต่อความเร็วในการวิ่ง 50 เมตร ของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษานำร่องระหว่างก่อนการฝึกและหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 พบว่าแตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เนื่องจากโปรแกรมมีประสิทธิภาพในการพัฒนาความเร็วและความว่องไวที่สามารถเพิ่มอัตราเร่งให้ไปสู่ความเร็วสูงสุดได้ในช่วงเวลาสั้น ๆ ของกลุ่มตัวอย่างที่สอดคล้องกับ ดาวร กมฺุทศรี (2560) ได้กล่าวไว้ว่า การเคลื่อนที่หรือเคลื่อนไหวของร่างกายในการเล่นกีฬาด้วยความรวดเร็วจะทำให้ความสามารถในการเล่นหรือแข่งขันมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะนักกีฬาที่ใช้ความเร็วตามรูปแบบของเทคนิคทักษะได้อย่างถูกต้องจะทำให้การเล่นมีคุณภาพตลอดการแข่งขัน ความเร็วจึงหมายถึงความสามารถของร่างกายที่เคลื่อนที่หรือเคลื่อนไหวไปในทิศทางต่างๆได้อย่างรวดเร็ว ทั้งยังสอดคล้องงานวิจัยของศิริโสภา จรรยาสิงห์, พรศรี ศรีอัษฎาพร, อาภาวรรณ หนูคง, อัจฉรา เบื้องเวทย์ และ สุภาวดี ลิขิตมาศกู (2554: 65-73) ได้ทำการศึกษานำร่องผลของโปรแกรมการสร้างพลังใจของผู้ดูแลต่อการควบคุมเบาหวานที่บ้านในเด็กเบาหวานที่ควบคุมโรคไม่ดี พบว่า หลังเข้าร่วมโปรแกรมการสร้างพลังใจ ผู้ดูแลมีพฤติกรรม การดูแลเด็กเบาหวานดีกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) และควรใช้โปรแกรมการสร้างพลังใจ นี้ สร้างพลังใจแก่ผู้ดูแลในการควบคุมเบาหวานที่บ้านในเด็กเบาหวานที่ควบคุมโรคไม่ดี และเด็กเบาหวานรายใหม่ รวมถึงควรขยายเวลาในการดำเนินการและติดตามผลในระยะยาว และงานวิจัยของพลเอก สุภาสงวน (2558) ค่าเฉลี่ยความเร็วของกลุ่มทดลองระหว่างก่อนการฝึกกับการฝึกกับหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 2, 4, 6 และ 8 ระหว่างการฝึกสัปดาห์ที่ 2 กับหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4, 6 และ 8 ระหว่างหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 กับหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 6 และ 8 และระหว่างหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 กับหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 6 และ 8 และระหว่างหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 6 กับหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุป

การพัฒนาโปรแกรมการฝึกเอส คิว ที่มีต่อความเร็วในการวิ่ง 50 เมตรของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอนได้แก่ ขั้นตอนอบอุ่นร่างกายแบบยืดเหยียดกล้ามเนื้อแบบเคลื่อนที่ ขั้นฝึกความเร็วและความว่องไว และขั้นคลายอุ่นแบบยืดเหยียดกล้ามเนื้อแบบอยู่กับที่ โดยฝึก 4 สัปดาห์ ๆ ละ 3 วัน คือวันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ ใช้เวลาฝึกต่อครั้ง 90 นาที โดยมีการทดสอบความเร็วก่อนการฝึก หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 ตามลำดับ

คำขอขอบคุณ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ ดร.นภัสวรรณ เจริญชัยภินันท์ ดร.ลักษมี ฉิมวงษ์ และคณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ให้ความรู้ให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำ รวมถึงชี้แนะ แก้ไขให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์ และขอขอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการสนับสนุนการดำเนินงานวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กรมพลศึกษา. (2557). *คู่มือผู้ฝึกสอนกรีฑา*. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาบุคลากรกรมพลศึกษาและการกีฬา.
- ถาวร กมฺุทศรี. (2560). *การเสริมสร้างสมรรถภาพทางกาย*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: หจก.มีเดีย เพรส.
- ธีรพงษ์ พานิชรัมย์. (2560). *ผลของการฝึกพลัยโอเมตริก และ การฝึก เอส เอ คิว ที่มีต่อความเร็วในการวิ่ง 50 เมตร*. (ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, คณะพลศึกษา, สาขาพลศึกษา.
- นนทนันต์ เผ่าภูริ. (2560). *ผลของการฝึกแบบเชิงซ้อนที่มีต่อความเร็วในการวิ่ง 50 เมตร*. (ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, คณะพลศึกษา, สาขาพลศึกษา.
- พลเอก สุภาสงวน. (2558). *ผลการฝึกเอส เอ คิว ที่มีต่อความเร็วของนักกีฬาฟุตบอล*. (ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, คณะพลศึกษา, สาขาพลศึกษา.
- ศิริโสภา จรรยาสิงห์, พรศรี ศรีอำภุพร, อาภาวรรณ หนูคง, อัจฉรา เป็รื่องเวทย์ และ สุภาวดี ลิขิตมาศกุ. (2554). *การศึกษานำร่องผลของโปรแกรมการสร้างพลังใจของผู้ดูแลต่ออาการควบคุมเบาหวานที่บ้านในเด็กเบาหวานที่ควบคุมโรคไม่ดี*. *วารสารพยาบาลศาสตร์*. 29 (2), 65-73.
- สมาคมกรีฑาแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2558). *สมาคมกรีฑาแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์*. [เว็บไซต์]. สืบค้นจาก :<http://www.aat.or.th>.
- สิทธิศักดิ์ บุญหาญ. (2555). *ผลของการฝึกพลัยโอเมตริก ควบคู่กับการฝึกเอส เอ คิว ที่มีผลต่อความเร็วในการวิ่ง 50 เมตร*. (ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, คณะพลศึกษา, สาขาพลศึกษา.
- อดิเทพ วิชาญ. (2562). *ผลการฝึกแบบผสมผสานที่มีผลต่อความเร็วและความคล่องแคล่วว่องไวในนักกีฬาแฮนด์บอลหญิงสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตลำปาง*. (ปริญญานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- American College of Sports Medicine. (2014). *ACSM's Guidelines for Exercise Testing and Prescription*. 9th ed. Philadelphia: Pennsylvania..
- Bloomfield, J., Ackland, T.R., and Elliott, B.C. (1994). *Applied anatomy and biomechanics in Sport*. Melbourne: Black Well Scientific publication.

การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์ให้สอดคล้องกับแนวคิดพื้นที่สาธารณะ

The development of electronic participation in response to public space concept

นครินทร์ เจริญเหล่าศิริ¹ และ นราเขต ยิ้มสุข²
Nakaran Charoenloasiri¹ and Narakate Yimsook²

บทคัดย่อ

ปัจจุบันภาครัฐมุ่งพัฒนาการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้นด้วยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศภายใต้กรอบการพัฒนาของรัฐบาลดิจิทัลจึงเกิดแนวคิด “การมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์” จนกระทั่งประเทศไทยรับแนวคิดการมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ แต่สถานะการประยุกต์ใช้ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันยังคงมีความท้าทายและช่องว่างการพัฒนาในการวิเคราะห์ผ่านมิติทางสังคมศาสตร์ การศึกษาค้นคว้าจึงมุ่งเน้นการประยุกต์ใช้แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน และแนวคิดพื้นที่สาธารณะประกอบกับการวิเคราะห์ผ่านการมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อที่จะชี้ให้เห็นความสำคัญ พร้อมทั้งการหารูปแบบ และเสนอแนวทางการพัฒนาตามแนวคิดเชิงสังคมศาสตร์ที่เหมาะสม จึงทำให้เห็นข้อค้นพบใหม่ในการพัฒนาให้ตอบโจทย์ และตรงต่อความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ โดยการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์ต้องชี้ให้เห็นการยกระดับต่อช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ให้เป็นพื้นที่สาธารณะที่ให้ความสำคัญกับการเป็นปัจเจก และปราศจากอำนาจการควบคุม การชี้ให้เห็นการให้ความสำคัญในการนำข้อเสนอแนะไปใช้ประโยชน์ต่อยอด เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามแนวคิดพื้นที่สาธารณะ พร้อมทั้งข้อเสนอแนะในการศึกษาเพิ่มเติมในลำดับถัดไป เพื่อให้การดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และตอบโจทย์พื้นฐานของมนุษย์มากขึ้น

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์, การมีส่วนร่วม, พื้นที่สาธารณะ

Abstract

Nowadays, the government aims to improve work efficiency by applying information technology. Following the development framework of the digital government, there is an idea of “electronic participation”. Thailand has adopted the concept of electronic participation, but the current application is still challenging. There is a gap of knowledge in analysis through social sciences, so this study focuses on the application of the concept of public participation and public space concepts for analysis with electronic participation in order to point out the importance, find a new pattern and propose properly guidelines for development based on social science concepts. There are the new discoveries in the development to meet the needs and the basic of human. Electronic Participation must be point out the importance of the development of electronic channels to be public spaces that focus on the value of

¹ นักศึกษาปริญญาเอก ภาควิชานโยบายสังคม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพฯ 10200 ประเทศไทย

PhD. Candidate, Department of Social Policy, Faculty of Social Administration, Thammasat University, Bangkok 10200, Thailand.

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำภาควิชานโยบายสังคม การพัฒนาสังคมฯ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพฯ 10200 ประเทศไทย

Asst.prof. at Department of Social Policy and Social Development, Faculty of Social Administration, Thammasat University, Bangkok 10200, Thailand.

การประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 10

individual and without power to control the space, pointing out the importance of using the ideas to additional benefit that is the achievement of objectives in accordance with the public space and finally the suggestion for further studies in order to done it be effectively.

Keywords: Electronic Participation, Public Participation, Public Space

บทนำ

จากกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานต่อทุกภาคส่วน สำหรับภาครัฐเป็นที่มาของกรอบการดำเนินการที่เน้นการพัฒนาด้วยเทคโนโลยี เริ่มแรกถูกขนานนามว่า “รัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์” (Electronic Government : e-Government) มุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีพัฒนาการทำงานในแต่ละส่วนงาน หรือในระดับจุลภาค (Micro-level) ซึ่งยังไม่เพียงพอต่อบริบทสังคมก่อให้เกิดแนวคิดใหม่เป็น “รัฐบาลดิจิทัล” (Digital Government) ที่เน้นการยกระดับบริการและกิจกรรมของรัฐบาลผ่านช่องทางออนไลน์ เน้นการบูรณาการการทำงานข้ามหน่วยงาน รวมถึงการรับฟังความคิดเห็นจากภาคส่วนอื่น ๆ ในการประกอบการดำเนินกิจกรรมของรัฐบาล (Jungwoo L et al, 2018) โดยการมีส่วนร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยให้รัฐบาลมีประสิทธิภาพในการทำงานตอบโจทย์ต่อความต้องการของประชาชนมากขึ้น เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่น โปร่งใสในการบริหารงานของภาครัฐ ครอบคลุม และส่งถึงทุกกลุ่มคนในสังคม (Davies and Simon, 2012)

จากกรอบการดำเนินงาน “รัฐบาลดิจิทัล” มีการกล่าวถึงการรับฟังความคิดเห็นจากภาคส่วนอื่น ๆ ในสังคม จึงก่อให้เกิดเป็นแนวคิด “การมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Participation)” ที่เป็นการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี ในการรับฟังความคิดเห็น และเป็นอีกเครื่องมือในการขยายโอกาสการมีส่วนร่วมของประชาชน เพิ่มขยายโอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วมผ่านอุปกรณ์ที่ประชาชนเข้าถึงได้ เช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ เพื่อยกระดับบริการให้สอดคล้องต่อความต้องการของประชาชน (Simon Smith, 2008; IMC Technologies, 2009; วีระ เลิศสมพร, 2559) จึงเป็นช่องทางที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยในการเสริมพลังให้กับคนในสังคมสามารถบรรลุเป้าหมายร่วมกันได้ง่ายขึ้น เพื่อที่จะร่วมกันสร้างสังคมที่แข็งแกร่ง (สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล, 2561)

กรณีของประเทศไทยมีการขับเคลื่อนตามแนวทางดังกล่าว โดยได้มีการขับเคลื่อนด้านรัฐบาลดิจิทัลอย่างจริงจัง สะท้อนจากการพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2561 ที่เป็นการโอนภารกิจ และปรับเปลี่ยนขอบเขตงานจากสำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ มาเป็น สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล โดยการนิยามศัพท์ “รัฐบาลดิจิทัล” มีความหมายเกี่ยวข้องกับสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน มากไปกว่านั้นเมื่อเข้าไปตรวจสอบประเด็นด้านการมีส่วนร่วมในกรอบการดำเนินงานหลักของประเทศอย่างแผนและนโยบายระดับชาติ พบว่า มีการกล่าวถึงประเด็นด้านการมีส่วนร่วมไว้อย่างชัดเจน แต่ยังไม่ลงรายละเอียดถึงช่องทาง และรูปแบบมากนัก เริ่มตั้งแต่รัฐธรรมนูญ ปี 2560 ในมาตรา เช่น มาตรา 43 133 254 256 และต้องจัดรับฟังความเห็นจากประชาชนใน มาตรา 58 65 77 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ในประเด็นเรื่องการบริหารบริการประชาชน และประสิทธิภาพภาครัฐ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ในยุทธศาสตร์ที่ 5 ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่งคั่งและยั่งยืน แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ยุทธศาสตร์ ที่ 4 การปรับเปลี่ยนภาครัฐสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล

(ร่าง) แผนพัฒนาวิสาหกิจดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ.2563-2565 ยุทธศาสตร์ที่ 3 การส่งเสริมการเป็นข้อมูลดิจิทัลภาครัฐ ล้วนแล้วแต่มีความเกี่ยวข้องกับประเด็นด้านการมีส่วนร่วมทั้งสิ้น

จากแผนและนโยบายระดับชาติที่มีการกล่าวถึงและระบุถึงการมีส่วนร่วมไว้อย่างชัดเจนในหลากหลายส่วน และหลากหลายมาตราจากหลายฉบับ โดยเฉพาะในเป้าหมายของยุทธศาสตร์ที่ 4 การปรับเปลี่ยนภาครัฐสู่การเป็นวิสาหกิจดิจิทัล ตามแผนพัฒนาวิสาหกิจดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม จัดทำโดยกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ที่มีการกำหนดไว้อย่างชัดเจนในด้านการให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลภาครัฐได้อย่างสะดวกและเหมาะสม เพื่อส่งเสริมความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยมีการกำหนดคำเป้าหมายด้านการมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์ คือ ดัชนี e-Participation จากองค์การสหประชาชาติ ในการสำรวจของ e-Government Index มีอันดับเพิ่มขึ้น 10 อันดับ อีกทั้งยังสอดคล้องกับแผนงานที่ 3 ในการสนับสนุนให้มีการเปิดเผยข้อมูลที่เป็นประโยชน์ และให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทำงานของรัฐ ของประชาชนและภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดนโยบาย ประกอบกระบวนการตัดสินใจที่เกิดจากการหลอมรวมทางสังคม พร้อมทั้งการกระตุ้นให้เกิดการตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ ที่จะนำไปสู่ความโปร่งใสในการบริหารจัดการ และลดปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน พร้อมกับการถูกระบุอยู่ใน (ร่าง) แผนพัฒนาวิสาหกิจดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ.2563-2565 จัดทำโดยสำนักงานพัฒนาวิสาหกิจดิจิทัล ในยุทธศาสตร์ที่ 3 การส่งเสริมการเป็นข้อมูลดิจิทัลภาครัฐ และการใช้ข้อมูล เพื่อส่งเสริมให้เกิดความโปร่งใส สร้างการมีส่วนร่วม รวมถึงสร้างนวัตกรรมใหม่ ในกลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากข้อมูลเพื่อความโปร่งใสสร้างการมีส่วนร่วม และส่งเสริมนวัตกรรม ที่มีโครงการหลักสำคัญ คือ โครงการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์โดยตรง

การตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์จากแผนงานข้างต้น หน่วยงานภาครัฐในระดับปฏิบัติการได้มีการศึกษาถึงแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยอ้างอิงตามแนวคิดขององค์การสหประชาชาติ ในดัชนีชี้วัดระดับการมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Participation Index)(United Nations, 2018) ว่าเป็นรูปธรรมจากสำนักงานวิสาหกิจดิจิทัล (สพร.) (2561) ดำเนินการศึกษา “การศึกษาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์” โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาเชิงเทคนิค เทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสม พร้อมกับแนวทางการบริหารจัดการ บูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เพื่อผลักดันให้การมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์สามารถเกิดขึ้นได้จริง อย่างเป็นรูปธรรม และเห็นว่าขีดความสามารถดังกล่าวเป็นแนวคิดที่อ้างอิง และพัฒนาขึ้นบนพื้นฐานขององค์การสหประชาชาติ จากการศึกษาแนวทางการพัฒนา ปัจจุบัน สดช.ในฐานะหน่วยงานรับผิดชอบหลักในการดำเนินการเรื่องดังกล่าว ได้ริเริ่มโครงการนำร่องภายใต้ชื่อ ผ่านบนเว็บไซต์ โดยอ้างอิงระดับการมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์ตามแนวคิดขององค์การสหประชาชาติ

จากสถานะการพัฒนาข้างต้น พบว่า ประเทศไทยริเริ่มดำเนินการในประเด็นดังกล่าวอย่างจริงจัง ได้เริ่มมาตั้งแต่การเปิดโอกาสจากแผนและนโยบายระดับชาติ จนกระทั่งถึงการศึกษาแนวทางการดำเนินงาน และเริ่มการปฏิบัติจริง อย่างไรก็ตามการศึกษาและการพัฒนาข้างต้นยังคงมีช่องว่างองค์ความรู้ในการพัฒนา เนื่องจากการศึกษาเชิงกรรมทางเทคโนโลยีอย่างการมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นกิจกรรมที่มีปฏิสัมพันธ์ตรงต่อมนุษย์ หรือประชาชนในฐานะผู้ใช้บริการในฐานะผู้เกี่ยวข้องหลัก แต่ยังไม่มีการศึกษาองค์ความรู้ด้านสังคมศาสตร์เป็นอีกหนึ่งองค์ประกอบ ย่อมส่งผลต่อรูปแบบแนวทางที่กำลังดำเนินการอยู่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น ในส่วนของบทความฉบับนี้จะเป็นส่วนหนึ่งในการขยายองค์ความรู้ด้านการมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์ให้ก้าวไกลยิ่งขึ้น ขยายกิจกรรมทางเทคโนโลยีไปสอดคล้องต่อแนวคิดทางฝั่งสังคมศาสตร์ เพื่อพัฒนาให้สอดคล้องต่อพื้นฐานของมนุษย์ในการยกระดับการพัฒนากิจกรรมทางเทคโนโลยีนี้ให้ตอบโจทย์ และตรงต่อความต้องการของประชาชน

เพื่อที่จะขยายองค์ความรู้ตามแนวทางข้างต้น บทความนี้จึงมุ่งศึกษาแนวคิด ทฤษฎีทางสังคมศาสตร์มาประกอบการศึกษาการมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยมีคำถามสำหรับการดำเนินการศึกษา คือ พัฒนาการมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์อย่างไร เพื่อให้สามารถตอบโจทย์ตรงความต้องการบนพื้นฐานของมนุษย์ หรือประชาชนในฐานะผู้ใช้บริการ

บทความส่วนต่อจากนี้จะกล่าวถึงวัตถุประสงค์ แนวคิดสำหรับการดำเนินการศึกษาที่ประกอบด้วย แนวคิดด้านการมีส่วนร่วม และแนวคิดด้านพื้นที่สาธารณะ ที่นำมาวิเคราะห์ร่วมกับการมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อค้นหาคำตอบของการดำเนินการศึกษาในครั้งนี้ จากนั้นจะเป็นส่วนของข้อค้นพบและการอภิปรายผลแนวทางการยกระดับ พร้อมกับข้อเสนอสำหรับการศึกษาค้างต่อไป เพื่อยกระดับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์ให้ครอบคลุมรอบด้านมากขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์ให้ตอบโจทย์ต่อแนวคิดสังคมศาสตร์
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางการยกระดับการมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์ตามแนวคิดพื้นที่สาธารณะอย่างเหมาะสม

แนวคิดสำหรับการดำเนินการศึกษา

การศึกษาในครั้งมุ่งศึกษารอบการดำเนินงานของการมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์ในมิติที่แตกต่างออกไปจากธรรมชาติของการศึกษาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน การดำเนินการศึกษาจะรวบรวมแนวคิดเชิงสังคมศาสตร์ที่เกี่ยวข้องและสามารถประยุกต์ใช้ได้กับการมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยจะนำเสนอ 2 แนวคิดหลัก คือแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) และพื้นที่สาธารณะ (Public Sphere) โดยแต่ละมีส่วน มีสาระสำคัญ ดังนี้

- แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) การมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นส่วนต่อขยายจากการมีส่วนร่วมของประชาชน ที่เริ่มจากแนวคิดพื้นฐานของการมีส่วนร่วม คือ การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นการมีส่วนร่วมระหว่างสองผู้กระทำการสองคนขึ้นไปกระทำบางอย่างที่มุ่งวัตถุประสงค์เดียวกัน หรือในประเด็นที่ตนเองสนใจ ไม่ว่าจะเขาจะได้ปฏิบัติการเพื่อแสดงความสนใจมากน้อยเพียงใด หรือไม่สนใจเลยก็ตาม และไม่มี ความจำเป็นที่บุคคลนั้นจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้น ๆ โดยตรง แต่อาจมีทัศนคติ ความสนใจ ความคิดเห็น ความห่วงใย ก็มากพอที่จะเรียกว่าเป็นการมีส่วนร่วมได้ ต่อยอดถึง การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) หมายถึง การที่กลุ่มคนหรือกลุ่มประชาชน เข้ามารับรู้ข้อมูล ตรวจสอบข้อมูล ร่วมกับการสร้างโอกาสให้ทุกคนได้เข้าถึง ข้อมูลที่ต้องการอย่างเท่าเทียม จนกระทั่งถึงความพร้อมที่จะแสดงออกและให้เห็นถึงความต้องการ ความสนใจร่วมกัน ที่จะบรรลุเป้าหมายใดเป้าหมายหนึ่ง ทั้งทางเศรษฐกิจและการเมือง หรือการดำเนินการร่วมเพื่อให้เกิดอำนาจ ในการต่อรอง รวมถึงเพื่อการปรับปรุงสภาพในสังคม ทั้งนี้ต้องอยู่บนฐานคิดที่ว่าประชาชนมีอิสระในความคิด มีความสามารถ และเต็มใจที่จะเข้าร่วมต่อกิจกรรมนั้น ๆ โดยหลักการของการมีส่วนร่วมของประชาชนต้องมีลักษณะ ที่ครบวงจร เพื่อผลประโยชน์สูงสุด (จินตวิริ์ เกษมศุข, 2557; บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และถวิลวดี บุรีกุล, 2540; อรทัย ก๊กผล, (2552) ซึ่งมักเกิดในรูปแบบปกติ ที่มีลักษณะเป็นการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็น ประชุมในรูปแบบต่าง ๆ สัมมนา ชุมชน การล่ารายชื่อเสนอข้อกฎหมาย และหากแบ่งระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน สามารถแบ่งได้เป็น 5 ระดับ รายละเอียดตามตารางที่ 1

สำหรับแนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์ (United Nations, 2018) คือ การใช้ประโยชน์จากการมีส่วนร่วมฯ และอาศัยประสิทธิภาพจากเทคโนโลยี เพื่ออำนวยความสะดวกการมีส่วนร่วมให้ตอบโต้ได้ตรงต่อวัตถุประสงค์ และเป็นการขยายโอกาสให้สามารถแสดงความคิดเห็นในวงกว้างมากขึ้น ปราศจากข้อจำกัดในด้านเวลา สถานที่ สำหรับช่องทางของการมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์มักอยู่บนเว็บไซต์ หรือแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์มือถือ ที่จะเป็นสื่อกลางให้ประชาชนเข้ามาแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ นอกจากนี้การมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์ยังเป็นส่วนสำคัญที่ส่งเสริมการเป็นประชาธิปไตยอิเล็กทรอนิกส์ ที่สามารถส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยด้วยการใช้เครื่องมือที่เป็นรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ได้อีกด้วย ที่กล่าวถึงสังคมประชาธิปไตยที่มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ผ่านการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีอีกด้วย (กุสุมา ภูใหญ่, 2556; วีระ เลิศสมพร, 2559)

ดังนั้น เมื่อศึกษารายละเอียด พบว่า การมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์สามารถแบ่งได้ออกเป็นทั้งหมด 3 ระดับ มีรายละเอียดตามตารางที่ 1 จากระดับการมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์ สะท้อนให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมในหลากหลายมิติ เริ่มตั้งแต่การเข้าไปตรวจสอบข้อมูลที่เปิดเผย การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน รวมไปถึงการร่วมกันปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน ซึ่งจะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างพื้นที่สาธารณะในรูปแบบใหม่ผ่านช่องทางออนไลน์ที่มีลักษณะเป็นการสื่อสารผ่านตัวกลางโดยใช้ (Mediated Communication) มากกว่าการสื่อสารแบบเผชิญ (Face to Face Communication) (Paddy Cardiff, 1989)

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชน และการมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์

การมีส่วนร่วมของประชาชน	การมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์
1. ระดับการรับรู้ข่าวสาร : การมีส่วนร่วมในระดับที่ต่ำที่สุด บทบาทของประชาชนจะมีเพียงแค่การทราบถึงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ภาครัฐเท่านั้น	1. การให้ข้อมูลแบบอิเล็กทรอนิกส์ : เน้นการให้บริการด้านข้อมูล และเป็นไฟล์เอกสารที่สามารถคอมพิวเตอร์สามารถอ่านได้ (Machine Readable) ที่นำไปใช้ต่อได้อย่างไม่มีเงื่อนไข
2. ระดับการปรึกษาหารือ : การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล รับฟัง และตรวจสอบข้อเท็จจริง เพื่อเป็นการประกอบการตัดสินใจในการดำเนินงาน	2. ประชาชนเข้ามาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในนโยบายและบริการ : การสร้างการมีส่วนร่วมร่วมกัน แลกเปลี่ยนระหว่างภาครัฐและภาคประชาชน เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายและการบริการสาธารณะ และรวมถึงภาคประชาชนด้วยตนเองบนช่องทางอิเล็กทรอนิกส์
3. ระดับการรับฟังความคิดเห็น : การโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตลอดกระบวนการตัดสินใจ เพื่อจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน	3. ประชาชนร่วมกันปฏิบัติ และเข้ามามีส่วนร่วมกำหนดนโยบายและบริการ : ประชาชนมีส่วนร่วมปฏิบัติ และเข้ามามีส่วนร่วมกำหนดกฎเกณฑ์เชิงนโยบาย และร่วมออกแบบบริการ โดยเน้นการทำงานเป็นเครือข่ายในการแสดงออกจุดยืนผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์
4. ระดับสร้างความร่วมมือ : การอนุญาตให้ประชาชนมีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจ โดยสะท้อนผ่านกระบวนการดำเนินงาน	
5. ระดับเสริมอำนาจให้ประชาชน : การให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจเอง โดยเป็นลักษณะของการลงประชามติ หรือสภาเมือง	

จากตารางที่ 1 การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน และการมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์ พบว่าการมีส่วนร่วมทั้ง 2 รูปแบบไม่ได้มีความแตกต่างกันในรายละเอียด โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนกลางถึงระดับการมีส่วนร่วมที่เริ่มต้นจากการบริการด้านข้อมูล จนกระทั่งถึงการมีส่วนร่วมในระดับสูงสุดที่เข้ามากำหนดนโยบายในการดำเนินกิจกรรมใด ๆ ที่จะเกิดขึ้น สอดคล้องกับการมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มีจำนวนระดับที่น้อยกว่า แต่ในรายละเอียดส่วนลึกไม่ต่างกันนอย่านัยยะสำคัญ เริ่มต้นจากการบริการข้อมูล จนกระทั่งถึงระดับที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกำหนดนโยบาย

เช่นเดียวกัน และสามารถเทียบเคียงได้ตามตารางที่ 3 แต่ความแตกต่างที่ชัดเจน คือ ช่องทางที่เป็นสื่อกลางในการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ที่การมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์ใช้ ช่องทางเทคโนโลยีเป็นเพียงสื่อกลางในการเชื่อมโยง 2 ภาคส่วนเข้าด้วยกัน

- พื้นที่สาธารณะ (Public Sphere) ตามแนวคิดของเจอร์เกน ฮาเบอร์มาส (Jürgen Habermas) นักปรัชญา เยอรมัน สมัยใหม่ ที่ได้นำเสนอผลงานอันมีชื่อเสียงเรื่อง “การแปลงรูปเชิงโครงสร้างของพื้นที่สาธารณะ” (The Structural Transformation of the Public Sphere : an Inquiry into a Category of Bourgeois Society) ในปี ค.ศ. 1962 โดยฮาเบอร์มาสเป็นสมาชิกของสำนักแพ่งเฟิร์ตที่สนใจการวิพากษ์วิจารณ์ระบบและโครงสร้างทางสังคมในทฤษฎีแนววิพากษ์ (Critical Theory) และแนวคิดสำคัญของฮาเบอร์มาส คือ การนำเสนอเกี่ยวกับพื้นที่สาธารณะ (Public Sphere) ที่ลึกซึ้งและหลากหลายมิติ จึงได้ถูกนำมาศึกษาต่อยอดกันอย่างกว้างขวางในเชิงสังคมศาสตร์ในทั้งระดับสากล และในประเทศไทย (Roger Bolton, 2005; กาญจนา แก้วเทพ และคณะ, 2543) การศึกษาครั้งนี้เช่นเดียวกัน จึงได้หยิบยก ส่วนหนึ่งของแนวคิดพื้นที่สาธารณะของฮาเบอร์มาสมาต่อยอดในประเด็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์

แนวคิดพื้นที่สาธารณะของ ฮาเบอร์มาส มีหลักใจความสำคัญเกี่ยวกับเสรีภาพของปัจเจก เพื่อสร้างความจริงทางสังคม โดยเชื่อว่าหากเกิดพื้นที่สาธารณะที่สมบูรณ์ จะนำไปสู่การวิพากษ์ความชอบธรรมของระบบเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมได้อย่างลึกซึ้ง ครอบคลุม ต่อเนื่อง จนพื้นที่เหล่านั้นหันเข้าสู่แนวคิดทางประชาธิปไตย และเป็นพื้นที่ของการแสดงตัวตนในฐานะพลเมือง เพื่อสร้างความโปร่งใส และกระตุ้นการเปิดเผยข้อมูลเพื่อความเป็นธรรมของสังคม (James G Finkayson, 2005) เพื่อให้ท้ายที่สุดสามารถนำไปสู่การปลดปล่อยสังคมให้เป็นอิสระจากการถูกอำนาจครอบงำ (ซัชพันธุ์ ยิ้มอ่อน , 2554) กล่าวได้ว่า พื้นที่สาธารณะเป็นพื้นที่สำหรับทุกคนที่สามารถเข้าร่วมได้อย่างเสรี ไม่มีการกีดกัจากผู้มีอำนาจ และใช้พื้นที่เพื่อการปฏิสัมพันธ์แลกเปลี่ยนตามวัตถุประสงค์วัตถุประสงค์หนึ่งของประชาชนหรือผู้คนที่เข้าร่วม เกิดการแลกเปลี่ยนบนหลักความเสมอภาคแบบไม่มีพิธีรีตองข้อมูลต่าง ๆ จะถูกตีแผ่แลกเปลี่ยนกันบนพื้นที่สาธารณะ พื้นที่สาธารณะจึงเป็นหนึ่งองค์ประกอบหลักสำคัญของชุมชนเมือง ที่จะช่วยในการยกระดับคุณภาพชีวิต และรองรับความหลากหลายของคนในเมือง (กุสุมา ภูใหญ่, 2556; ศุภชัย ชัยจันท และณรงพน ไฉ่ประกอบทรัพย์, 2559)

จากแนวคิดพื้นที่สาธารณะ ประกอบการมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน แนวทั้ง 2 ส่วนสอดคล้อง และสนับสนุนซึ่งกันและกัน ทั้งในด้านของการเปิดโอกาส ไม่กีดกัน เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และมุ่งสู่ความต้องการที่จะบรรลุเป้าหมายใดเป้าหมายหนึ่งร่วมกัน แต่ในกรณีของพื้นที่สาธารณะกล่าวถึงเพิ่มเติมในประเด็นการปราศจากการครอบงำจากผู้มีอำนาจในการควบคุม เพื่อที่จะสร้างพื้นที่ที่สามารถแสดงออกของปัจเจกได้เสรี ดังนั้น หากจะพัฒนา และยกระดับการมีส่วนร่วมบนช่องทางออนไลน์ให้กลายเป็นพื้นที่สาธารณะจำเป็นต้องคำนึงถึงไม่เพียงแต่มิติที่สอดคล้องกัน แต่ยังคงต้องพิจารณามิติด้านการครอบงำเพิ่มเติม และถือเป็นความท้าทายหลักที่รัฐบาลดิจิทัลต้องพิจารณาในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศไทย

ข้อค้นพบและการอภิปรายผล

จากช่องว่างองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาารัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ในปัจจุบันของประเทศไทยเมื่อนำแนวคิดการมีส่วนร่วม และแนวคิดพื้นที่สาธารณะเข้ามาวิเคราะห์ประกอบการพัฒนาดังกล่าว ช่วยทำให้ค้นพบแนวทาง

การพัฒนาที่ขยายขอบเขตเพิ่มเติมไปจากการพัฒนาเพียงด้านเทคนิค โดยแนวคิดการมีส่วนร่วมเป็นส่วนสนับสนุน และเป็นเครื่องยืนยันการมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์ถึงการมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์ทดแทน แทนที่ หรือควบคู่ไปกับการมีส่วนร่วมในรูปแบบปกติได้ เนื่องจากเมื่อเปรียบเทียบถึงข้อแตกต่างระหว่าง การมีส่วนร่วม 2 รูปแบบไม่ได้มีข้อแตกต่างกันอย่างมีนัยยะสำคัญ นอกจากนี้ เมื่อนำการมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์มาวิเคราะห์ประกอบกับแนวคิดพื้นที่สาธารณะ ทำให้เกิดข้อค้นพบใหม่สำหรับการพัฒนาในประเด็นดังกล่าว กล่าวคือ หากต้องการยกระดับรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีเป็นช่องทางในการสื่อสารนั้น ประเด็นหลักสำคัญ คือ การพัฒนาและปรับตัวให้เป็นไปตามพื้นฐาน และธรรมชาติของพื้นที่สาธารณะเพื่อให้สอดคล้องต่อธรรมชาติของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับพื้นที่สาธารณะอยู่อย่างเป็นปกติ จำเป็นต้องสร้าง การกระตุ้นให้ประชาชนรับรู้ และเข้าใจถึงการเป็นอยู่ของการมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มีลักษณะใกล้เคียง และเข้าใกล้พื้นที่สาธารณะมากที่สุด โดยประเด็นหลักสำคัญในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์ให้สอดคล้องต่อแนวคิดพื้นที่สาธารณะให้มากที่สุด จำเป็นต้องพัฒนาโดยมีรายละเอียดขั้นต่ำดังนี้

1. การพัฒนาต่อยอดให้เป็นพื้นที่สาธารณะ ตามแนวคิดพื้นที่สาธารณะมีการกล่าวถึงและให้ความสำคัญในประเด็นเรื่องความเป็นเสรีภาพของปัจเจก และเป็นพื้นที่ที่ปราศจากอำนาจครอบงำของกลุ่มคนใดกลุ่มคนหนึ่งเพื่อที่จะยกระดับให้เป็นพื้นที่สาธารณะ การมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์จำเป็นต้องมีทิศทางและสอดคล้องต่อแนวคิดดังกล่าว トラบเท่าที่รูปแบบการมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์ยังคงใช้อุปกรณ์ทางเทคโนโลยีเป็นสื่อกลาง อุปกรณ์การอิเล็กทรอนิกส์นี้ต้องเป็นพื้นที่เสรีไม่กีดกัน เปิดรับฟังความคิดเห็นในวงกว้าง และประเด็นสำคัญ คือ การปราศจาก การครอบงำจากผู้มีอำนาจ หรือหน่วยงานผู้เกี่ยวข้องโดยตรงกับการบริหารจัดการในการแทรกแซง หรือหาผลประโยชน์ บนช่องทางออนไลน์ดังกล่าว เพื่อสร้างพื้นที่ให้ผู้คนสามารถเข้ามามีบทบาทตามแนวคิดพื้นที่สาธารณะเกิดขึ้นได้จริง

2. การนำไปใช้ประโยชน์ต่อยอด เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของพื้นที่สาธารณะที่กล่าวถึงการขับเคลื่อนประเด็นจากการแลกเปลี่ยนถกเถียงให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้จริงอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น เช่นเดียวกันการมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์หน่วยงานผู้จัดทำและดูแลจำเป็นต้องสร้างความเชื่อมั่นถึงความคิดเห็นที่แสดงผ่านการแลกเปลี่ยนบนช่องทางอิเล็กทรอนิกส์นี้ ได้รับการปกป้อง ให้คุณค่า และนำไปพิจารณาต่อยอดเป็นนโยบาย หรือกิจกรรมที่ตรงต่อความต้องการของเจ้าของความคิดเห็นอย่างประชาชน เช่นเดียวกับการมีส่วนร่วมในรูปแบบอื่น เช่นการทำประชาพิจารณ์ หากไม่เกิดการสร้างความเชื่อมั่น หรือไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นรูปธรรมตามข้อคิดเห็น การมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์จะไม่สามารถเป็นพื้นที่สาธารณะได้อย่างสมบูรณ์

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาข้างต้นทำให้เห็นความสำคัญจำเป็นของการมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อสร้างอีกหนึ่งพื้นที่สาธารณะให้แก่ประชาชนในการแลกเปลี่ยน แสดงความคิดเห็น และร่วมพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ไปร่วมกันทั้งภาครัฐและภาคประชาชน ดังนั้นเพื่อให้การมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์เกิดขึ้นจริงในสังคมไทย สำหรับการศึกษานี้ครั้งถัดไปควรมีการศึกษาในประเด็นอื่น ๆ เพิ่มเติมนอกเหนือจากมิติทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ดังต่อไปนี้

1. หลังจากการคำนึงถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์ ควรศึกษาในรายละเอียดเพิ่มเติมถึงปัจจัยที่เข้ามามีผลกระทบให้การมีส่วนร่วมรูปแบบนี้ประสบความสำเร็จทั้งปัจจัยพื้นฐานของมนุษย์ที่มีผลต่อการแสดง

ความคิดเห็น ทั้งเชิงนโยบาย และกิจกรรมทั่วไปที่มีผลกระทบต่อกลับมาที่ตัวผู้แสดงความคิดเห็นเองอีกทั้งปัจจัยส่งเสริมต่าง ๆ ที่ส่งผลให้การมีส่วนร่วมทางอิเล็กทรอนิกส์สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. เพื่อการส่งเสริมการใช้ประโยชน์ต่อยอดอย่างไม่มีที่สิ้นสุด การกระตุ้นให้ผู้คน ประชาชนทั่วไปเข้ามาแสดงความคิดเห็นเป็นส่วนที่สำคัญ เนื่องจากหากไม่ทราบถึงการมีอยู่ของช่องทางนี้ ผลลัพธ์ที่เป็นคุณค่าประชาชนย่อมเกิดขึ้นได้ยากเช่นเดียวกัน ดังนั้น การศึกษาถึงแนวทางการประชาสัมพันธ์ การสื่อสารให้ประชาชนรับทราบเป็นอีกหนึ่งประเด็นที่ไม่ควรละเลย โดยต้องสื่อสารให้รับทราบกันอย่างทั่วถึงต่อเนื่องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนพร้อมทั้งการส่งต่อนโยบายในเชิงของการสื่อสารถึง

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ, กิตติ กัญภัย และปาริชาติ สถาปิตานนท์ สโรบล. (2543). มองสื่อใหม่ มองสังคมใหม่. กรุงเทพฯ : เอดิสัน เพรส โพรดักส์.
- กุสุมา ภูใหญ่. (2556). แนวคิดพื้นที่สาธารณะ. สืบค้นเมื่อวันที่ 8 กันยายน 2562, จากเว็บไซต์: <http://kusumakooyai.blogspot.com/2013/05/blog-post.html?m=0>
- จินตวีร์ เกษมสุขุม. (2557). หลักการมีส่วนร่วมกับการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน. (น. 9-11). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัชพันธุ์ ยี่ม่อน. (2554). การวิพากษ์รัฐศาสตร์แนวพฤติกรรมศาสตร์ ตามกรอบแนวคิดของฮาเบอร์มาส. (น. 27). วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2554.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และถวิลวดี บุรีกุล. 2540. ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) (น. 15). กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล. (2561). การศึกษาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมอิเล็กทรอนิกส์ (e-Participation). สืบค้นเมื่อวันที่ 23 กันยายน 2562, จากเว็บไซต์: <https://www.dga.or.th/th/content/2015/12989/>.
- วีระ เลิศสมพร. (2559). ประชาธิปไตยอิเล็กทรอนิกส์: เสริมสร้างหรืออุดร้ง. วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์. (น. 138-160). ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2559).
- ศุภชัย ชัยจันท และณรงพน ไต้ประกอบทรัพย์. (2559). แนวคิดสาธารณะของพื้นที่สาธารณะในเมือง. วารสารวิชาการคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ปีที่ 15 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม.
- อรรถัย กักผล. (2552). คู่คิด คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน สำหรับนักบริหารท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: จรัญสนิทวงศ์การพิมพ์.
- Davies Anna and Simon Julie. (2013). The Value and Role of Citizen Engagement in Social Innovation. Brussel: European Commission. DG Research.
- Jurgen Habermas. (1962). The Structural Transformation of the Public Sphere: Inquiry into a Category of Bourgeois Society (Thomas Burger, trans.). MIT Press Ltd.
- IMC Technologies. (2009). eParticipation with eDialogos Solution. Greece: IMC Technologies.
- James Gordon Finlayson. (2005). ฮาเบอร์มาส มนุษย์กับพื้นที่สาธารณะ [Habermas: A very Short Introduction] (วรารัก เฉลิมพันธุ์ศักดิ์, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สวนเงินมีนา. (2559)

- Jungwoo L, Byoung K, Seon P, Sungbum P and Kangtak O. (2018). Proposing a Value-Based Digital Government Model: Toward Broadening Sustainability and Public Participation. (p. 5). MDPI. Sustainability 2018, 10, 3078.
- Paddy Cardiff. (1989). Public Service Broadcasting and Modern Public Life. (p. 135-166). Media, Culture and Society (SAGE, London, Newburt Park and New Delhi), Vol.11.
- Roger Bolton. (2005). A Comparison of A Habermas-Inspired Approach and Economists' Approach's To Social Capital. Department of Economics and Center for Environmental Studies. Williams College.
- Simon Smith. (2008). European eParticipation: Study and Supply of Services on the Development of eParticipation in the EU. European Commission: eGovernment and CIP Operations, Unit H2.
- United Nation. (2018). E-Participation Index. United Nations eGovernment Survey.

แรงจูงใจทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนบางกะเจ้า จังหวัดสมุทรปราการ

Tourism Motivations of Thai Tourists Visiting Bangkachao Samut Prakan Province

กชพรรณ คัดชาชัย¹ และ อัศวิน แสงพิกุล²

Kodchapan Kudchachai¹ and Aswin Sangpikul²

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจผลักดันและดึงดูดของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนบางกะเจ้า จังหวัดสมุทรปราการ โดยจำแนกเปรียบเทียบตามลักษณะประชากรศาสตร์ โดยทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนบางกะเจ้า จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 400 ตัวอย่าง ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Convenience Sampling) จนได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างครบตามจำนวนที่ต้องการ ซึ่งข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามนั้นจะนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อคำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานนั้น ได้แก่ สถิติ (T-test) และสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลจากการศึกษาพบว่าแรงจูงใจการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนบางกะเจ้า จังหวัดสมุทรปราการนั้นมีปัจจัยผลักดันในระดับมากที่สุดลำดับที่ 1 คือ เลือกเดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนบางกะเจ้า เพื่อต้องการพักผ่อนหย่อนใจ (ค่าเฉลี่ย 4.40) ส่วนปัจจัยดึงดูดของชุมชนบางกะเจ้าที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวในระดับมากที่สุดลำดับที่ 1 คือ มีอากาศบริสุทธิ์เป็นธรรมชาติ (ค่าเฉลี่ย 4.22) จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันของนักท่องเที่ยวไทยส่งผลต่อแรงจูงใจปัจจัยผลักดันให้เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนบางกะเจ้าต่างกัน คือ อาชีพ ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันของนักท่องเที่ยวไทยส่งผลต่อแรงจูงใจปัจจัยดึงดูดให้เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนบางกะเจ้าต่างกัน คือ อายุ อาชีพ และรายได้ โดยมีค่า Sig น้อยกว่า 0.05

คำสำคัญ : แรงจูงใจทางการท่องเที่ยว, นักท่องเที่ยวชาวไทย, บางกะเจ้า

¹ สาขาการจัดการการท่องเที่ยว คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต 10210 ประเทศไทย

Department of Tourism Management, Faculty of Tourism and Hotel, Dhurakij Pundit University, Bangkok 10210, Thailand.

² สาขาการจัดการการท่องเที่ยว คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต 10210 ประเทศไทย

Department of Tourism Management, Faculty of Tourism and Hotel, Dhurakij Pundit University, Bangkok 10210, Thailand.

การประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 10

Abstract

The objectives of this study were to study demographic characteristics, to study tourism motivations, and to compare the differences of demographic characteristics related to tourism motivations of Thai tourists traveling to the Bangkachao community Samut Prakan Province. The area of the motivation's evaluation included push and pull factors. The sample group of this study were 400 Thai tourists who had traveling to the Bangkachao community. Data were collected by distributing questionnaires using convenience sampling method. As for data analysis, descriptive analysis included the analysis of percentage, mean, and standard deviation. The inferential statistics included Independent T - Test and One - Way ANOVA at statistical significance of 0.05.

The overall tourism motivations were at high level. According to the differences of demographic characteristics related to motivations, As for the tourism motivation of tourists traveling to Bangkachao community has the highest level of Push factors to choose to travel to Bangkachao community for recreation. As for the Pull factor is the fresh air is natural. From the hypothesis testing, it was found that the comparison of Push factors to travel in Bangkachao community of Thai tourists, it was found that the age, occupation and salary that there were statistically significant at the level of .05 These results can be used as a guidelines for improving products and services which would be useful for the company and government's organizations whose work related to tourism in Bangkachao community.

Keyword: Tourism Motivations, Thai Tourists, Bangkachao

บทนำ

ปัจจุบันสังคมของไไทยนั้นได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมจนกลายเป็นสังคมที่รีบเร่งต้องแข่งขันกันอยู่ตลอดเวลา จึงทำให้การท่องเที่ยวได้รับอิทธิพลจากสิ่งนี้ไปด้วยทำให้นักท่องเที่ยวจำนวนมากเห็นว่าการท่องเที่ยวเป็นการพักผ่อน การใช้ชีวิตที่ไม่ควรเร่งรีบ ไม่ควรถูกกดดัน นักท่องเที่ยวจึงมีแนวโน้มเดินทางท่องเที่ยวเพื่อไปสัมผัสธรรมชาติและสัมผัสบรรยากาศของชุมชนท้องถิ่น และเพลิดเพลินกับกิจกรรมการท่องเที่ยว ต้องการสัมผัสกับธรรมชาติแบบไม่เร่งรีบและเข้าไปมีส่วนร่วมในการช่วยดูแลธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งอุดหนุนสินค้าของชุมชน ซึ่งชุมชนบางกะเจ้า เป็นแหล่งท่องเที่ยวพื้นที่สีเขียวที่ใกล้กรุงเทพมหานครมากที่สุด ถูกเรียกว่า “กระเพาะหมู” เนื่องจากมีรูปร่างคล้ายกระเพาะหมูและใกล้บริเวณแหล่งอุตสาหกรรม ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของกรุงเทพมหานคร อยู่ในอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ และยังคงเป็นพื้นที่เกษตรกรรมที่มีประชากรอาศัยไม่หนาแน่น ได้รับการขนานนามว่า “ปอดสีเขียว” ของกรุงเทพฯ ปี พ.ศ. 2549 นิตยสารไทม์เอเชีย ฉบับ Best of Asia ได้ยกย่องให้บางกะเจ้าเป็นปอดกลางเมืองที่ดีที่สุดในเอเชีย (best urban oasis) เป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีขนาดใหญ่ติดอันดับต้น ๆ ของเอเชียที่อยู่ใกล้กรุงเทพฯ มากที่สุด (www.khungbangkachao.com, 2563) เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ ได้แก่ เส้นทางจักรยานที่ปลอดภัยตลอดทางน้ำผึ้งและอื่น ๆ อีกมากมายทั้งนี้ยังได้เรียนรู้และสัมผัสศิลปวัฒนธรรมของคนในชุมชนบางกะเจ้า ผู้คนที่มาบางกะเจ้ามักมาสัมผัสธรรมชาติและปั่นจักรยานชมวิวและมีการเปิดตลาดบางน้ำผึ้งในช่วงวันหยุดเสาร์ – อาทิตย์ และยังเป็นที่ตั้งของสวนสาธารณะในชุมชนและสวนพฤกษชาติศรีนครเขื่อนขันธ์มีพื้นที่ประมาณ 200 กว่าไร่

โดยพื้นที่คู้บางกะเจ้า ถือเป็นชุมชนที่ทรงคุณค่าทั้งสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ ท่องเที่ยว สังคมและวัฒนธรรม แต่ในปัจจุบัน ชุมชนสีเขียวแห่งนี้กำลังประสบปัญหาอย่างหนักจากการขยายตัวของการพัฒนาเมือง รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม โครงการ ‘OUR Khung BangKachao’ จึงเกิดขึ้นด้วยความร่วมมือจากองค์กรชั้นนำกว่า 34 องค์กรของประเทศไทย (www.ourkhungbangkachao.com, 2563) ที่มุ่งเน้นการทำงานร่วมกันแบบบูรณาการร่วมกับชุมชน เพื่อช่วยอนุรักษ์และพัฒนาให้คู้บางกะเจ้ากลับมาเป็นพื้นที่สีเขียวอันอุดมสมบูรณ์ พร้อมทั้งพัฒนาวิถีชีวิตความเป็นอยู่และการเติบโตทางเศรษฐกิจของคนในท้องถิ่นให้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งปัจจุบันประเทศไทยให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวของไทยอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนบางกะเจ้า จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อนำผลที่ได้ไปนำเสนอหน่วยงานต่างๆ ที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐและเอกชน สำหรับเป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์ทางการท่องเที่ยวรวมไปถึงการปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยวของชุมชนบางกะเจ้า จังหวัดสมุทรปราการให้เหมาะสม

วัตถุประสงค์

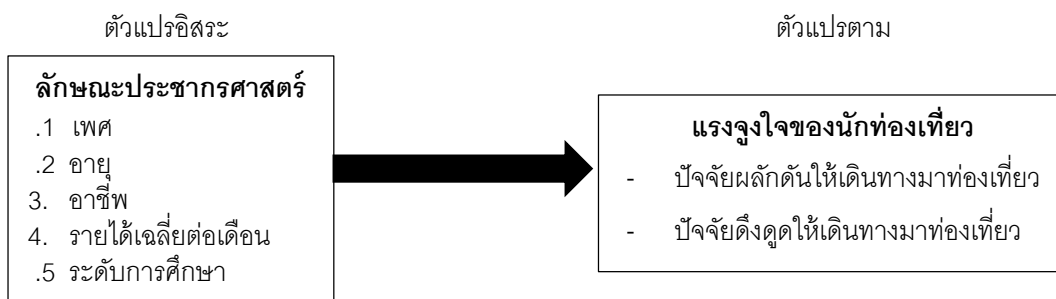
1. เพื่อศึกษาแรงจูงใจผลักดันและดึงดูดการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนบางกะเจ้า จังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อเปรียบเทียบแรงจูงใจผลักดันและดึงดูดการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนบางกะเจ้า จังหวัดสมุทรปราการ

การทบทวนวรรณกรรม

ในการทบทวนวิจัยเรื่องการศึกษาแรงจูงใจทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนบางกะเจ้า จังหวัดสมุทรปราการ ผู้วิจัยได้ศึกษาทบทวนแนวทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ แรงจูงใจทางการท่องเที่ยวมีทั้งแรงผลัก (Push Factors) คือ ความต้องการที่เกิดขึ้นจากสภาวะภายในที่ต้องการอยากเดินทางท่องเที่ยวและในขณะเดียวกันสิ่งที่ดึงดูดให้เลือกเดินทางไปยังจุดหมายปลายทางได้นั้นขึ้นกับแรงดึง (Pull Factors) ซึ่งทั้ง 2 ปัจจัยนี้ถือว่าเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้คนเดินทางท่องเที่ยว เป็นสิ่งที่กระตุ้นให้จิตใจก่อเกิดการกระทำและความรู้สึกหรือพฤติกรรมผู้วิจัยจึงได้นำทฤษฎีของฮัดแมน (Hudman, 1980) ที่กล่าวว่าแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเกิดจากทั้งแรงผลัก และแรงดึงดูด ซึ่งเป็นปัจจัยหลัก โดยมีความสัมพันธ์กันคือแต่ละตัวจะเสริมกำลังให้กันและกัน มาใช้ในการศึกษาการศึกษาแรงจูงใจการท่องเที่ยวและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนบางกะเจ้า จังหวัดสมุทรปราการ โดยจากงานวิจัยของอมรรัตน์ พิริญญาณี (2558) การส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบในชุมชนบางกะเจ้า จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยปัจจัยจูงใจในการมาเยือนพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวเพื่อต้องการมาพักผ่อนใกล้ชิดกับธรรมชาติ ส่วนปัจจัยดึงดูดในการมาเยือนเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสินค้าและบริการอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ทัศนียภาพของคนในชุมชนบางกะเจ้าที่เป็นมิตร

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แรงจูงใจทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนบางกะเจ้า จังหวัดสมุทรปราการ มีกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

วิธีการวิจัย

การศึกษาแรงจูงใจการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนบางกะเจ้า จังหวัดสมุทรปราการ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีประชากร คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยอายุ 20 ปีขึ้นไป ที่เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนบางกะเจ้า จังหวัดสมุทรปราการ ในช่วงเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2562 ถึง สิงหาคม พ.ศ.2562 เนื่องจากประชากรมีขนาดใหญ่และไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ดังนั้นขนาดตัวอย่างสามารถคำนวณได้จากสูตรไม่ทราบขนาดตัวอย่างของ คอแครน W.G .Cochran,1977 (อ้างใน ธีรภูมิ เอกะกุล ,2543) โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ซึ่งในการคำนวณนั้น ได้กลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 384 คน เพื่อความสะดวกในการประเมินและการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยจึงใช้

ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 ตัวอย่าง ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์ตามที่เงื่อนไขกำหนด คือ ไม่น้อยกว่า 384 ตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Convenience Sampling) จนได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างครบตามจำนวนที่ต้องการ ซึ่งข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามนั้นจะนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อคำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานนั้น ได้แก่ สถิติ (T-test) และสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามตามวัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยศึกษาและค้นคว้าแนวคิดทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรแล้วนำมาสร้างข้อคำถามที่มีความครอบคลุมและสัมพันธ์กับนิยามศัพท์ของตัวแปรทั้งหมดที่จะใช้ในการวัดผล โดยแบบสอบถามแรงจูงใจการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนบางกะเจ้า จังหวัดสมุทรปราการ ประกอบด้วย 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูด ได้แก่ ท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ ท่องเที่ยวเพื่อพาครอบครัวมาท่องเที่ยว ความเรียบง่ายและเป็นธรรมชาติ มีทั้งหมด 14 ข้อ และได้้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นสำหรับการวิจัยครั้งนี้ไปทดสอบความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือดังนี้ (พวงรัตน์, 2543) 1.) การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยนำแบบสอบถามไปเสนอขอคำปรึกษาจากคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อขอคำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้ตรงตามเนื้อหา และครอบคลุมวัตถุประสงค์ในการวิจัย ตลอดจนถึงการใช้ภาษาที่ง่ายต่อความเข้าใจจากนั้นนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไข และ 2.) การตรวจสอบความน่าเชื่อถือ (reliability) โดยการนำแบบสอบถามที่ได้ตรวจสอบ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาแล้วไปทดสอบ (pre-test) กับกลุ่มประชากรที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน จากนั้นนำข้อมูลจากแบบสอบถามมาพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) รายข้อ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (cronbach's alpha coefficient) (พวงรัตน์, 2543) ได้ค่าเท่ากับ .823 ซึ่งใช้ในกรณีเครื่องมือสร้างขึ้นมีการให้ค่าคะแนนเป็นแบบจัดอันดับ หรือมาตราส่วนประมาณค่า

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “แรงจูงใจการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนบางกะเจ้า จังหวัดสมุทรปราการ” ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาดังนี้

ผลของการวิเคราะห์แรงจูงใจการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนบางกะเจ้า จังหวัดสมุทรปราการ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีแรงจูงใจปัจจัยผลักดันและแรงจูงใจปัจจัยดึงดูดของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนบางกะเจ้า จังหวัดสมุทรปราการนั้น มีแรงจูงใจปัจจัยผลักดันให้เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนบางกะเจ้าในลำดับที่ 1 คือ เลือกลงเดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนบางกะเจ้า เพื่อต้องการพักผ่อนหย่อนใจ (ค่าเฉลี่ย 4.40) ลำดับที่ 2 คือ เพื่อหลีกเลี่ยงความจำเจ / ความเครียดในชีวิตประจำวัน (ค่าเฉลี่ย 4.36) และลำดับที่ 3 คือ เพื่อสัมผัสความเป็นธรรมชาติ (ค่าเฉลี่ย 4.35) ส่วนแรงจูงใจปัจจัยดึงดูดให้เดินทางมาท่องเที่ยวในลำดับที่ 1 คือ มีอากาศบริสุทธิ์เป็นธรรมชาติ (ค่าเฉลี่ย 4.22) ลำดับที่ 2 คือ ความหลากหลายทางกิจกรรม (ค่าเฉลี่ย 4.15) และลำดับที่ 3 คือ ความมีชื่อเสียงของ “ชุมชนบางกะเจ้า” (ค่าเฉลี่ย 4.13) จากสมมติฐานการวิจัยที่ว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน เช่น เพศ อายุ อาชีพ รายได้ และระดับการศึกษา มีระดับแรงจูงใจการท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนบางกะเจ้า

จังหวัดสมุทรปราการที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยจำแนกนักท่องเที่ยวตามลักษณะส่วนบุคคลตาม เพศ ออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ เพศชาย (38.00%) เพศหญิง (62.00%) กลุ่มอายุ ออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มวัยรุ่น (47.50%) กลุ่มผู้ใหญ่ (41.00%) และกลุ่มผู้สูงอายุ (10.50%) กลุ่มอาชีพออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ นิสิต/นักศึกษา (36.00%) ข้าราชการ (15.50%) พนักงานบริษัทเอกชน (27.25%) ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย (15.25%) และอาชีพอื่น ๆ (6.00%) กลุ่มรายได้ ออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ รายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท (36.75%) รายได้ 15,001 – 30,000 บาท (40.50%) รายได้ 30,001 – 50,000 บาท ขึ้นไป (18.50%) กลุ่มระดับการศึกษา ออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ต่ำกว่าปริญญาตรี (24.00%) ปริญญาตรี (65.00%) ปริญญาโท ขึ้นไป (11.00%)

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีลักษณะทางประชากร เช่น เพศ อายุ อาชีพ รายได้ และระดับการศึกษา ที่แตกต่างกันนั้นมีแรงจูงใจปัจจัยผลักดันให้เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนบางกะเจ้าต่างกันอยู่ 1 คู่ คือ กลุ่มที่มีอาชีพนิสิต/นักศึกษากับธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย โดยมีค่า Sig น้อยกว่า 0.05 ส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีลักษณะประชากรศาสตร์ เช่น เพศ อายุ อาชีพ รายได้ และระดับการศึกษา ที่แตกต่างกันนั้นมีแรงจูงใจปัจจัยดึงดูดให้เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนบางกะเจ้าต่างกันอยู่ 5 คู่ คือ กลุ่มวัยรุ่น กับกลุ่มผู้ใหญ่ กลุ่มที่มีอาชีพนิสิต/นักศึกษากับกลุ่มอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน และกลุ่มที่มีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน กับอาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขายกลุ่มรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท กับรายได้ 15,001 - 30,000 บาท และกลุ่มรายได้ต่ำกว่า และกลุ่มรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาทกับรายได้ 30,001 - 50,000 บาท ขึ้นไป โดยมีค่า Sig น้อยกว่า 0.05

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาระดับแรงจูงใจผลักดันและดึงดูดของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนบางกะเจ้า จังหวัดสมุทรปราการ โดยจำแนกเปรียบเทียบตามลักษณะประชากรศาสตร์ พบว่า ระดับแรงจูงใจปัจจัยผลักดันของนักท่องเที่ยวที่ทำให้เดินทางมาท่องเที่ยวชุมชนบางกะเจ้ามากที่สุดนั้นเพื่อต้องการพักผ่อนหย่อนใจ ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของอมรรัตน์ ปริญญาณี (2558) ที่ได้ศึกษาคุณลักษณะของนักท่องเที่ยวที่สนใจการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบในชุมชนบางกะเจ้า พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวเพื่อต้องการมาพักผ่อนใกล้ชิดกับธรรมชาติเช่นกัน ซึ่งชุมชนบางกะเจ้าควรจัดให้มีกิจกรรมตามความต้องการของนักท่องเที่ยว ได้ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีสภาพความเป็นธรรมชาติ สูงทำให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสพักผ่อนทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจได้เต็มที่ อีกทั้งสังคมของไทยในปัจจุบันนั้นได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมจนกลายเป็นสังคมที่รีบเร่งต้องแข่งขันกันอยู่ตลอดเวลาจึงทำให้การท่องเที่ยวได้รับอิทธิพลจากสิ่งนี้ไปด้วย ส่งผลให้นักท่องเที่ยวจำนวนมากรู้สึกว่าการท่องเที่ยวเป็นการพักผ่อน ชุมชนบางกะเจ้าจึงควรมีการประชาสัมพันธ์ในด้านภาพลักษณ์การเป็นแหล่งท่องเที่ยวสีเขียวที่ทำให้นักท่องเที่ยวอยากมาพักผ่อนและได้อยู่ใกล้ชิดธรรมชาติ ทั้งนี้จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยแรงจูงใจปัจจัยผลักดันให้เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนบางกะเจ้าของนักท่องเที่ยวชาวไทย กับลักษณะส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มที่มีอาชีพนิสิต/นักศึกษากับธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย มีแรงจูงใจปัจจัยผลักดันแตกต่างกัน

ส่วนระดับแรงจูงใจปัจจัยดึงดูดของชุมชนบางกะเจ้าที่ทำให้นักท่องเที่ยวเลือกเดินทางมาเยือนมากที่สุด คือ ชุมชนบางกะเจ้ามีอากาศบริสุทธิ์เป็นธรรมชาติ ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษานี้สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของ ฮัดแมน (Hudman, 1980) ได้กล่าวว่าแรงจูงใจในการท่องเที่ยวเกิดจากทั้งแรงผลัก และแรงดึงดูด ซึ่งเป็นปัจจัยหลัก

โดยมีความสัมพันธ์กันคือแต่ละตัวจะเสริมกำลังให้กันและกัน ทั้งนี้จากผลการศึกษาที่พบว่า แรงจูงใจปัจจัยผลักดันของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่ชุมชนบางกะเจ้า คือ ต้องการพักผ่อนหย่อนใจ ซึ่งปัจจัยดึงดูดของแหล่งท่องเที่ยวจะเป็นตัวที่ทำให้นักท่องเที่ยวเลือกที่จะไปเที่ยวในชุมชนบางกะเจ้า คือ มีอากาศบริสุทธิ์เป็นธรรมชาติ โดยปัจจัยดึงดูดดังกล่าวได้สะท้อนถึงพื้นที่คู้บางกะเจ้า ซึ่งเป็นพื้นที่สีเขียวขนาดใหญ่เป็นแหล่งผลิตอากาศบริสุทธิ์ ที่เปรียบเสมือน “ปอดของกรุงเทพ” ซึ่งถือเป็นปัจจัยดึงดูดที่สำคัญของแหล่งท่องเที่ยว

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีลักษณะทางประชากร เช่น เพศ อายุ อาชีพ รายได้ และระดับการศึกษา ที่แตกต่างกันนั้นมีแรงจูงใจปัจจัยผลักดันให้เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนบางกะเจ้าต่างกันอยู่ 1 คู่ คือ กลุ่มที่มีอาชีพนิสิต/นักศึกษา/กับธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย โดยมีค่า Sig น้อยกว่า 0.05 ส่วนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีลักษณะทางประชากร เช่น เพศ อายุ อาชีพ รายได้ และระดับการศึกษา ที่แตกต่างกันนั้นมีแรงจูงใจปัจจัยดึงดูดให้เดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนบางกะเจ้าต่างกันอยู่ 5 คู่ คือ กลุ่มวัยรุ่น กับกลุ่มผู้ใหญ่ กลุ่มที่มีอาชีพนิสิต/นักศึกษา กับอาชีพพนักงานบริษัทเอกชนและกลุ่มที่มีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน กับอาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย กลุ่มรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท กับรายได้ 15,001 – 30,000 บาท และกลุ่มรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท กับรายได้ 30,001 – 50,000 บาท ขึ้นไป โดยมีค่า Sig น้อยกว่า 0.05 ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติยา มโนธรรมรักษา (2559) ศึกษาค้นคว้าเรื่องแรงจูงใจและความพึงพอใจมีผลต่อพฤติกรรมการของนักท่องเที่ยวชาวไทย กรณีศึกษาตลาดน้ำอโยธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยผลการวิจัยพบว่า ลักษณะประชากรศาสตร์ (ปัจจัยส่วนบุคคล) ที่แตกต่างกันของนักท่องเที่ยวชาวไทย ส่งผลต่อแรงจูงใจในการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยที่พบว่าแรงจูงใจผลักดันที่ทำให้นักท่องเที่ยวชาวไทยเลือกเดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนบางกะเจ้าในระดับมากที่สุด คือ เพื่อต้องการพักผ่อนหย่อนใจ เนื่องจากสังคมของไทยในปัจจุบันนั้นได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมจนกลายเป็นสังคมที่รีบเร่งต้องแข่งขันกันอยู่ตลอดเวลาจึงทำให้การท่องเที่ยวได้รับอิทธิพลจากสิ่งนี้ไปด้วย จึงทำให้นักท่องเที่ยวจำนวนมากรู้สึกว่าการท่องเที่ยวเป็นการพักผ่อน ชุมชนบางกะเจ้าจึงควรมีการประชาสัมพันธ์ในด้านภาพลักษณ์การเป็นแหล่งท่องเที่ยวสีเขียวที่ทำให้นักท่องเที่ยวอยากมาพักผ่อนและได้อยู่ใกล้ชิดธรรมชาติ ส่วนผลจากการศึกษาที่พบว่าแรงจูงใจดึงดูดที่ทำให้นักท่องเที่ยวชาวไทยเดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนบางกะเจ้ามากที่สุด คือ มีอากาศบริสุทธิ์เป็นธรรมชาติ ซึ่งจากผลการศึกษาได้สะท้อนถึงการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของชาวชุมชนบางกะเจ้าในการอนุรักษ์พื้นที่สีเขียวเอาไว้จนเกิดเป็นปัจจัยที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวเดินทางมาเยือน ซึ่งพื้นที่คู้บางกะเจ้า ถือเป็นพื้นที่สีเขียวขนาดใหญ่เป็นแหล่งผลิตอากาศบริสุทธิ์ ที่เปรียบเสมือน “ปอดของกรุงเทพ” เป็นแหล่งโอโซนที่ดีที่สุดในเอเชีย จนได้รับการยกย่องให้เป็น “THE BEST URBAN OASIS OF ASIA” ซึ่งถือเป็นจุดขายของแหล่งท่องเที่ยวที่ควรรักษาไว้ให้คงอยู่ต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการวิจัยเพิ่มเติมในส่วนของคุณภาพของผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวของชุมชนบางกะเจ้า เพราะจุดขายหลักในปัจจุบันคือทรัพยากรทางธรรมชาติและวิถีชีวิตชุมชน จึงควรมีการศึกษาเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวอื่น ๆ ขึ้นมาใช้เป็นจุดขาย เช่น การพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

เอกสารอ้างอิง

กิตติยา มโนธรรมรักษา. (2559). การศึกษาแรงจูงใจและความพึงพอใจมีผลต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทย กรณีศึกษา ตลาดน้ำอโยธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อมรรัตน์ พิริญญาณี. (2558). การส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบในชุมชนบางกระเจ้าจังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

Hudman, L. E. (1980). Tourism: A shining world. Ohio: Grid.

www.khungbangkachao.com, (2563). นิตยสารไทม์เอเชีย ฉบับ Best of Asia ได้ยกย่องให้บางกระเจ้าเป็นปอดกลางเมืองที่ดีที่สุดในเอเชีย (best urban oasis) เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 11 มิถุนายน 2563

www.ourkhungbangkachao.com, (2563). โครงการ 'OUR Khung BangKachao'. เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 11 มิถุนายน 2563

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความผูกพันต่อองค์กรกับการเป็นผู้สนับสนุนองค์กรของพนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดมหาสารคาม

The Relationship between Employee Engagement Factors and Employee Brand Advocacy Of the Staffs of Bank For Agriculture And Agricultural Cooperatives, Mahasarakham Province

ฐิติรัตน์ บำรุงกุล¹ และ ทิพย์วรรณ งามศักดิ์²

Thitirut Bumrungrkul and Tipvanna Ngarmsak

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน 2) เพื่อศึกษาระดับการเป็นผู้สนับสนุนองค์กร 3) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างพนักงานที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และตำแหน่งงานที่แตกต่างกัน กับปัจจัยความผูกพันต่อองค์กรและการเป็นผู้สนับสนุนองค์กร 4) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความผูกพันต่อองค์กรกับการเป็นผู้สนับสนุนองค์กรของพนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดมหาสารคาม โดยใช้แบบสอบถามวัดปัจจัยความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน 8 ด้าน จำนวน 26 ข้อ ใช้มาตราวัด 5 ระดับ และวัดการเป็นผู้สนับสนุนองค์กร 1 ข้อ ใช้มาตราวัด 11 ระดับ ศึกษากับพนักงานจำนวน 200 คน ผลการศึกษาพบว่า 1) พนักงานความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง 2) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่ม Promoter หรือผู้สนับสนุนองค์กร คิดเป็นร้อยละ 61 3) ระยะเวลาในการปฏิบัติงานและตำแหน่งงานที่แตกต่างกันมีระดับปัจจัยความผูกพันต่อองค์กรและการเป็นผู้สนับสนุนองค์กรที่แตกต่างกัน 4) ปัจจัยความผูกพันต่อองค์กร 3 ด้าน มีความสำคัญต่อการเป็นผู้สนับสนุนองค์กรของพนักงาน เพื่อสามารถนำไปเป็นแนวทางในการเสริมสร้างความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานและเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมพนักงานสำหรับการปฏิบัติงานที่รองรับทิศทางการยุทธศาสตร์ของธนาคาร

คำสำคัญ: ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน, การเป็นผู้สนับสนุนองค์กร

Abstract

This research aimed to study 1) the level of employee engagement 2) the level of employee brand advocacy 3) compare the differences between the work durations and position rankings in relation to employee engagement and employee brand advocacy and 4) the relationship between employee engagement and employee brand advocacy of the staff Bank For Agriculture And Agricultural Cooperatives, Mahasarakham Province. Employee engagement questionnaire of 8 dimensions 26 items, with 5 level scale and employee

¹ วิทยาลัยบัณฑิตศึกษากิจการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ขอนแก่น 40002 ประเทศไทย

College of Graduate Study in Management, Khon Kaen University, Khon Kaen 40002, Thailand

² คณะเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยขอนแก่น ขอนแก่น 40002 ประเทศไทย

Faculty of Technology, Khon Kaen University, Khonkaen 40002, Thailand

brand advocacy of 1 item with 11 level scales were used with the 200 staffs. 1) Results found that means all of 26 items of employee engagement were at the level of strongly agree 2) 61 percentages of the employees were Classified as a 'Promoter'. 3) The differences in work durations and position rankings showed different in the means of employee engagement and employee brand advocacy. 4) Three dimensions of employee engagement are significance important to employee brand advocacy. An approach to strengthening employee engagement and to prepare staff for support strategic direction.

Keywords: Employee Engagement, Employee Brand Advocacy

1. บทนำ

การที่องค์กรจะก้าวสู่ความสำเร็จในธุรกิจได้นั้นนอกจากจะมีการบริหารจัดการกลยุทธ์ในทางธุรกิจที่ดีมีเป้าหมายและวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนแล้ว อีกปัจจัยหนึ่งที่ต้องคำนึงถึงคือเรื่องทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร จากเศรษฐกิจแบบดิจิทัลในปัจจุบันทำให้สถาบันการเงินซึ่งเป็นหนึ่งในธุรกิจบริการที่ต้องทำการปรับตัวเพื่อรองรับกับพฤติกรรมและความต้องการของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะการให้บริการพร้อมเพย์และ e-Payment ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) เป็นสถาบันการเงินของรัฐที่ให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่เกษตรกรตลอดจนการให้บริการทางการเงินครบวงจร (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร, 2563) ธนาคารได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบสาขา มีระบบอัตโนมัติให้มากขึ้น ทั้งยังพัฒนาบุคลากรโดยเน้นการเพิ่มความรู้ความสามารถและเพิ่มบทบาทให้กับพนักงานสาขา การเพิ่มขีดความสามารถของพนักงานให้มีความเชี่ยวชาญตรงสายงาน มีความคิดต่อยอดสร้างสรรค์นวัตกรรม มีพฤติกรรมอันพึงประสงค์ของพนักงานตามวัฒนธรรมองค์กร อีกทั้งธนาคารได้มีการปรับรูปแบบการปฏิบัติงานภายในองค์กร พนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดมหาสารคาม บางส่วนที่ไม่สามารถปรับบทบาทในการทำงานได้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงเกิดความไม่มั่นใจในการปฏิบัติงานก่อให้เกิดความกดดันและความเครียดในการปฏิบัติงานจนในที่สุดพนักงานจะลาออกจากงาน เมื่อพนักงานที่มีความผูกพันต่อองค์กรย่อมจะมีความตั้งใจกระตือรือร้นและทุ่มเทความสามารถทั้งหมดที่มีเพื่อปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด เปรียบเสมือนพนักงานคือแรงขับเคลื่อนองค์กรและมีส่วนร่วมในการก้าวพัฒนาองค์กรสู่ความสำเร็จ ถือว่าความผูกพันของพนักงานที่มีต่อองค์กรนั้นเป็นหัวใจอย่างขององค์กรอันนำไปสู่ความสามารถในการแข่งขัน ดังนั้นผู้ศึกษาในฐานะพนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดมหาสารคาม จึงมีความสนใจที่จะศึกษาความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานและการเป็นผู้สนับสนุนองค์กรของพนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดมหาสารคาม เพื่อข้อมูลจากการศึกษาสามารถเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารในการนำไปเป็นแนวทางเสริมสร้างความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน รักษาไว้ซึ่งพนักงานที่มีความผูกพันต่อองค์กร มุ่งมั่นทุ่มเทและเป็นพลังขับเคลื่อนพัฒนาองค์กรให้ก้าวหน้าและเติบโตอย่างยั่งยืนและเป็นการเตรียมพนักงานให้พร้อมสำหรับการปฏิบัติงานที่รองรับทิศทางยุทธศาสตร์ธนาคารให้เพียงพอต่อการดำเนินงาน

2. การทบทวนวรรณกรรม

Kahn (1990) เป็นคนแรกที่ทำให้ความหมายและทฤษฎีความผูกพัน กล่าวไว้ว่าความรู้สึกผูกพันที่มีต่อองค์กรคือ การควบคุมตนเองในการทำงานกับองค์กร ถ้าหากบุคคลมีความรู้สึกผูกพันกับองค์กรแล้วนั้นจะอุทิศตัวของเขาในการปฏิบัติงานทั้งทางจิตใจร่างกายและความคิด จะแสดงออกทางพฤติกรรมในการทำงานโดยเป็นการแสดงสิ่งที่คุณค่าอันดีมีชื่อว่าทฤษฎีเงื่อนไขทางจิตวิทยา จากการศึกษานี้ของ The Conference Board Inc. United State กล่าวว่า ความผูกพันที่มีต่อองค์กรเป็นสิ่งเชื่อมโยงระหว่างพนักงานกับองค์กร จะแสดงออกให้เห็นได้จากการความมุ่งมั่นในการทำงาน อารมณ์และพฤติกรรม โดยแบ่งปัจจัยความผูกพันออกเป็น 8 ด้าน ได้แก่ 1.ด้านความไว้วางใจและความซื่อสัตย์ 2.ด้านลักษณะงาน 3.ด้านความสอดคล้องของบทบาทของพนักงานกับบทบาทขององค์กร 4.ด้านโอกาสในการเติบโตในอาชีพ 5.ด้านความภาคภูมิใจต่อองค์กร 6.ด้านเพื่อนร่วมงาน 7.ด้านพัฒนาพนักงาน 8.ด้านความสัมพันธ์ต่อหัวหน้างาน (Gibbons, 2006) นอกจากนี้ Reichheld (2003) กล่าวว่าความผูกพันเป็นมากกว่าความพึงพอใจ แต่เป็นการที่ผู้รับบริการหรือผู้มีส่วนได้เสียปรารถนาที่จะสนับสนุนองค์กรด้วยวิธีการต่างๆ และได้ทำการประเมินระดับการเป็นผู้สนับสนุนองค์กร (Net Promoter Score) เมื่อได้ผลของคำตอบจะแบ่งกลุ่มเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1.กลุ่มที่เป็นผู้สนับสนุนองค์กร (Promoters) 2.กลุ่มที่พร้อมจะเปลี่ยนใจ (Passives) 3.กลุ่มผู้ที่ไม่สนับสนุน (Detractors) เพื่อองค์กรจะใช้กลยุทธ์จัดการแต่ละกลุ่มได้อย่างเหมาะสม โดยพนักงานที่สนับสนุนองค์กรถือเป็นกระบอกเสียงภาพลักษณ์ขององค์กรในเชิงบวกสอดคล้องกับCommander (2007) กล่าวว่าพนักงานที่มีความรู้สึกผูกพันกับองค์กรจะพูดถึงองค์กรในเชิงบวกและเป็นภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กรเพื่อให้องค์กรเป็นที่รู้จัก เปรียบได้ว่าพนักงานเหล่านั้นคือผู้สนับสนุนองค์กรหรือผู้ส่งเสริมองค์กรให้มีภาพลักษณ์ที่ดี และLowenstein (2017) ได้อธิบายทฤษฎีการเป็นผู้สนับสนุนองค์กรของพนักงาน ประกอบไปด้วยสามส่วน คือ 1.มีความมุ่งมั่นต่อองค์กรมีความคิดเชิงบวกเกี่ยวกับองค์กร แสดงออกถึงความภูมิใจและจงรักภักดี 2.ความมุ่งมั่นที่จะนำเสนอคุณค่ามีความมุ่งมั่นและความสอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร รับรู้ได้จากตัวผลิตภัณฑ์หรือการบริการ 3.มีความมุ่งมั่นที่จะนำเสนอองค์กรต่อลูกค้า จากการศึกษานี้ของ Naicker (2017) พบว่าคะแนนความผูกพันสามารถใช้ทำนายคะแนนผู้สนับสนุนสุทธิของพนักงานต่อความผูกพันองค์กร (Employee Net Promoter Scores) ความผูกพันต่อองค์กรมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อคะแนนผู้สนับสนุนสุทธิของพนักงาน และพงค์ศรีพันธ์ พลศรีเลิศ (2559) พบว่า ระดับความพึงพอใจในการทำงานของบุคลากรมีผลในเชิงบวกต่อระดับความผูกพันที่มีต่อองค์กรของบุคลากร และมีผลในเชิงบวกต่อคะแนนผู้สนับสนุนสุทธิของบุคลากรที่มีความผูกพันต่อองค์กร จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องผู้ศึกษาได้เห็นความสำคัญของความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานว่า หากพนักงานรู้สึกไม่ผูกพันกับองค์กรแล้วย่อมจะทำงานให้ออกมาไม่เต็มที่ แต่ในทางกลับกันเมื่อพนักงานมีความผูกพันต่อองค์กรเขาจะอุทิศตัวของเขาในการปฏิบัติงานทั้งทางร่างกาย ความคิด และจิตใจ เพื่อไปมุ่งสู่เป้าหมายขององค์กร สามารถช่วยลดปัญหาการตั้งใจลาออกหรือทำข้อผิดพลาดในการทำงานได้อีกด้วย

3. วัตถุประสงค์

1) เพื่อศึกษาระดับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน 2) เพื่อศึกษาระดับการเป็นผู้สนับสนุนองค์กร 3) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างพนักงานที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และตำแหน่งงานที่แตกต่างกัน

กับปัจจัยความผูกพันต่อองค์กรและการเป็นผู้สนับสนุนองค์กร 4) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความผูกพันต่อองค์กรกับการเป็นผู้สนับสนุนองค์กรของพนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดมหาสารคาม

4. วิธีการศึกษา

4.1 กรอบแนวคิด

การศึกษาในครั้งนี้ ได้ทำการศึกษาระยะเวลาในการปฏิบัติงานและตำแหน่งงานที่แตกต่างกัน กับปัจจัยความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานและการเป็นผู้สนับสนุนองค์กรรวมถึงศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานทั้งหมด 8 ด้านกับการเป็นผู้สนับสนุนองค์กร ดังแสดงตามรูปที่ 1

4.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ พนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 396 คน (ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร, 2563) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane (1973) คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างได้ 191.9 คนจึงปรับเป็น 200 คน

4.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของพนักงานที่ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ตำแหน่งงาน ใช้มาตรวัดนามบัญญัติ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลปัจจัยความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดมหาสารคาม โดยใช้เครื่องมือที่ดัดแปลงมาจาก The Conference Board Inc. United State มีคำถามทั้งหมด 8 ด้าน จำนวน 26 ข้อ (Gibbons, 2006) โดยใช้ลิเคิร์ตสเกล (Likert Scale) 5 ระดับเป็นมาตรวัด คือ 5 หมายถึงเห็นด้วยอย่างยิ่ง 1 หมายถึงไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และใช้ความกว้างอันตรภาคชั้นเป็นเกณฑ์การแปลผลของค่าเฉลี่ยแบบสอบถามทั้งฉบับ มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาคเท่ากับ 0.956

ส่วนที่ 3 ข้อมูลการเป็นผู้สนับสนุนองค์กรของพนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดมหาสารคาม โดยใช้เครื่องมือวัดการเป็นผู้สนับสนุนองค์กรของ Reichheld (2003) จำนวน 1 ข้อ โดยใช้มาตรวัด 11 ระดับ คือ 0 เท่ากับคงจะไม่แนะนำเลย 5 เท่ากับยังไม่แน่ใจ และ 10 เท่ากับคงจะแนะนำแน่นอน นำค่าร้อยละของมาตร 0-6 มารวมกันแปรผลเป็นกลุ่มผู้ที่ไม่สนับสนุน (Detractors) มาตร 7-8 มารวมกันแปรผลเป็นกลุ่มที่พร้อมจะเปลี่ยนใจ (Passives) มาตร 9-10 มารวมกันแปรผลเป็นกลุ่มที่เป็นผู้สนับสนุนองค์กร (Promoters)

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และส่วนที่ 2 ข้อมูลปัจจัยความผูกพันต่อองค์กร นำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนที่ 3 ข้อมูลการเป็นผู้สนับสนุนองค์กร นำมาวิเคราะห์โดยใช้มาตรวัด 11 ระดับ นำค่าร้อยละของแต่ละมาตรมาแปรผลเป็นแต่ละกลุ่ม ส่วนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลความเปรียบเทียบความแตกต่างใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว One - way Analysis of Variance และเปรียบเทียบเชิงซ้อนโดยใช้ Duncan's Multiple Range Test การวิเคราะห์ข้อมูลหาความสัมพันธ์ระหว่าง

ปัจจัยความผูกพันต่อองค์กรกับการเป็นผู้สนับสนุนองค์กรใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis, Stepwise Method)

5. ผลการศึกษาและอภิปราย

5.1 ผลการศึกษา

1) ข้อมูลทั่วไปของพนักงานที่ตอบแบบสอบถาม พบว่า พนักงานที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 53 มีอายุในช่วงระหว่าง 36-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 23 ระดับการศึกษาอยู่ที่ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 78 ระยะเวลาในการปฏิบัติงานอยู่ที่มากกว่า 21 ปี คิดเป็นร้อยละ 44.5 และตำแหน่งงานคือพนักงานปฏิบัติการ คิดเป็นร้อยละ 51.5 ดังแสดงตามรูปที่ 2

2) ข้อมูลปัจจัยความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดมหาสารคาม พบว่า พนักงานให้ความคิดเห็นในปัจจัยความผูกพันต่อองค์กรทั้ง 26 ข้อ ของ 8 ด้าน ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ยกเว้นข้อ 3 ท่านรับรู้ได้ว่าในองค์กรมีการสื่อสารข้อความที่ซับซ้อนต่อกันได้ดีของด้านความไว้วางใจและความซื่อสัตย์ พนักงานให้ความคิดเห็นในระดับเห็นด้วย ดังแสดงตามรูปที่ 3

3) ข้อมูลการเป็นผู้สนับสนุนองค์กรของพนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้คะแนน 9 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 26.5 และเมื่อจัดกลุ่มการผู้สนับสนุนองค์กรเป็นกลุ่ม Promoters หรือกลุ่มที่เป็นผู้สนับสนุนองค์กร คิดเป็นร้อยละ 61 ดังแสดงตามรูปที่ 4

4) การศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างพนักงานที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานและตำแหน่งงานที่ต่างกับปัจจัยความผูกพันต่อองค์กรและการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของกลุ่มการเป็นผู้สนับสนุนกับปัจจัยความผูกพันต่อองค์กร พบว่า ระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่แตกต่าง มีปัจจัยความผูกพันต่อองค์กรแตกต่างกัน อย่างน้อยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 อยู่ 6 ด้าน ได้แก่ ด้านความไว้วางใจและความซื่อสัตย์ ด้านลักษณะของงาน ด้านความสอดคล้องของบทบาทของพนักงานกับบทบาทขององค์กร ด้านความภาคภูมิใจต่อองค์กร ด้านเพื่อนร่วมงาน ด้านการพัฒนาพนักงาน และรวมทั้ง 8 ด้าน ส่วนตำแหน่งงานที่แตกต่าง มีความแตกต่างกันกับปัจจัยความผูกพันต่อองค์กร อย่างน้อยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 อยู่ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านโอกาสในการเติบโตในอาชีพ ด้านความภาคภูมิใจต่อองค์กร ด้านการพัฒนาพนักงาน และรวมทั้ง 8 ด้าน ส่วนการเป็นผู้สนับสนุนที่แตกต่าง มีความแตกต่างกันกับปัจจัยความผูกพันต่อองค์กร อย่างน้อยสำคัญที่ 0.05 อยู่ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความไว้วางใจและความซื่อสัตย์ ด้านลักษณะของงาน ด้านความสอดคล้องของบทบาทของพนักงานกับบทบาทขององค์กร ด้านโอกาสในการเติบโตในอาชีพ ด้านการพัฒนาพนักงาน ดังแสดงตามตารางที่ 1

5) การศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระยะเวลาในการปฏิบัติงานและตำแหน่งงานที่แตกต่างกับการเป็นผู้สนับสนุนองค์กร พบว่า ระยะเวลาในการปฏิบัติงานและตำแหน่งงานที่แตกต่าง ส่วนใหญ่เป็นผู้สนับสนุนองค์กรร้อยละ 61 ระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่เป็นผู้สนับสนุนองค์กรมากที่สุดคือ 1-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 66.04 ส่วนตำแหน่งงานที่เป็นผู้สนับสนุนองค์กรมากที่สุดคือผู้บริหาร ร้อยละ 66.67 ดังแสดงตามตารางที่ 2

6) การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความผูกพันต่อองค์กรทั้ง 8 ด้านและการเป็นผู้สนับสนุนองค์กร พบว่า ผลการวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานทั้ง 8 ด้าน ค่าคะแนนความผูกพันโดยรวม

และค่าการเป็นผู้สนับสนุนองค์การมีความสัมพันธ์ทางบวกต่อกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ดังแสดงตามตารางที่ 3

7) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความผูกพันต่อองค์กรกับการเป็นผู้สนับสนุนองค์การของพนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดมหาสารคาม พบว่าความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานรายด้านที่มีผลต่อการเป็นผู้สนับสนุนองค์การของพนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดมหาสารคาม มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ R เท่ากับ 0.618 ค่าสัมประสิทธิ์การเป็นผู้สนับสนุนองค์การ R^2 เท่ากับ 0.381 แสดงว่า ตัวแปรปัจจัยความผูกพันต่อองค์กร ด้านความไว้วางใจและความซื่อสัตย์ ด้านลักษณะงาน และด้านความสอดคล้องของบทบาทของพนักงานกับบทบาทขององค์กร ทั้ง 3 ตัวร่วมกันสามารถพยากรณ์การเป็นผู้สนับสนุนองค์การได้ร้อยละ 38.1 ค่าความคาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์มีค่า 0.801 ดังแสดงตามตารางที่ 4

5.2 อภิปรายผล

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความผูกพันต่อองค์กรกับการเป็นผู้สนับสนุนองค์การของพนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดมหาสารคาม พนักงานมีระดับความผูกพันต่อองค์กรในภาพรวมอยู่ให้เห็นด้วยอย่างยิ่ง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของKahn (1990) และGibbons (2006) ว่าความผูกพันที่มีต่อองค์กรเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงระหว่างพนักงานกับองค์กร โดยพนักงานจะอุทิศตนในการปฏิบัติงานทั้งทางจิตใจร่างกาย และความคิดแสดงออกให้เห็นได้จากการความมุ่งมั่นในการทำงาน อารมณ์และพฤติกรรม เมื่อจัดกลุ่มการผู้สนับสนุนองค์การ พบว่าส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่เป็นผู้สนับสนุนองค์การ (Promoters) สอดคล้องกับแนวคิดของ Reichheld (2003) และ Commander (2007) ที่ว่าพนักงานที่มีความผูกพันต่อองค์กรถือเป็นกระบอกเสียงเกี่ยวกับภาพลักษณ์ขององค์กรในเชิงบวก เมื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างพนักงานที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ตำแหน่งงาน และการเป็นผู้สนับสนุนที่แตกต่างกัน กับปัจจัยความผูกพันต่อองค์กร พบว่าระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่แตกต่าง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 อยู่ 6 ด้าน ส่วนตำแหน่งงานที่แตกต่าง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 อยู่ 4 ด้าน การเป็นผู้สนับสนุนที่แตกต่าง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 อยู่ 5 ด้าน สรุปได้ว่าตำแหน่งงานที่แตกต่างกันและการเป็นผู้สนับสนุนองค์การที่แตกต่างกันมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 มากที่สุด ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานทั้ง 8 ด้าน ค่าคะแนนความผูกพันโดยรวม และค่าการเป็นผู้สนับสนุนองค์การมีความสัมพันธ์ทางบวกต่อกัน แสดงให้เห็นว่าการที่พนักงานมีความผูกพันต่อองค์กรในระดับที่สูงนั้น การกระทำของพนักงานที่ปฏิบัติออกมาทั้งทางการปฏิบัติงาน การให้บริการต่อลูกค้า การอยู่ร่วมกันของพนักงานในองค์กรที่เปรียบเสมือนครอบครัว ช่วยเหลือเอื้ออาทรต่อกันไม่ว่าจะเป็นเรื่องในการปฏิบัติงาน การสอนงานหรือการดำรงชีวิตย่อมส่งผลมาจากความผูกพันที่เกิดขึ้นภายในองค์กร และเมื่อพนักงานเหล่านั้นจะต้องมีการพูดถึงองค์กรหรือเป็นตัวแทนขององค์กรย่อมจะพูดถึงองค์กรในเชิงบวกและจะนำเสนอถึงองค์กรของตนเองในแบบอย่างที่ดี พร้อมทั้งจะบอกต่อหรือแนะนำองค์กรให้แก่ผู้อื่นได้เป็นที่รู้จัก ไม่ว่าจะเป็นทางสินค้าหรือบริการต่างๆที่เกิดขึ้นตลอดจนการเข้ามาร่วมงานหรือสนับสนุนด้านต่างๆกับองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พงศ์ศรีพันธ์ พลศรีเลิศ (2559) ที่พบว่าระดับความพึงพอใจในการทำงานของบุคลากรมีผลในเชิงบวกต่อระดับความผูกพันที่มีต่อองค์กรของบุคลากร และมีผลในเชิงบวกต่อคะแนน

ผู้สนับสนุนสุทธิของบุคลากรที่มีความผูกพันต่อองค์กร สำหรับปัจจัยความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์การเกษตร จังหวัดมหาสารคาม สามารถพยากรณ์การเป็นผู้สนับสนุนองค์กรได้ร้อยละ 38.1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัย Naicker (2017) ที่กล่าวว่าคะแนนความผูกพันสามารถใช้ทำนายคะแนนผู้สนับสนุนสุทธิของพนักงานต่อความผูกพันองค์กร(Employee Net Promoter Scores) โดยปัจจัยความผูกพันต่อองค์กรด้านความไว้วางใจและความซื่อสัตย์ ด้านลักษณะงาน และด้านความสอดคล้องของบทบาทของพนักงานกับบทบาทขององค์กร ทั้ง 3 ตัวร่วมกันพยากรณ์การเป็นผู้สนับสนุนองค์กรของพนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดมหาสารคาม

6. สรุปผลการศึกษา

1) ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของพนักงานที่ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 53 ภูมิลำเนาในช่วงระหว่าง 36-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 23 ระดับการศึกษาอยู่ที่ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 78 ระยะเวลาในการปฏิบัติงานอยู่ที่มากกว่า 21 ปี คิดเป็นร้อยละ 44.5 และตำแหน่งงานคือพนักงานปฏิบัติการ คิดเป็นร้อยละ 51.5

2) ผลการวิเคราะห์ระดับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน พบว่า ระดับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดมหาสารคาม ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง

3) ผลการวิเคราะห์การเป็นผู้สนับสนุนองค์กร พบว่า พนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดมหาสารคาม จัดอยู่ในกลุ่ม Promoters หรือ กลุ่มสนับสนุนองค์กร ร้อยละ 61

4) ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์กรแตกต่างกัน

5) ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของตำแหน่งงาน ที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ตำแหน่งงานที่แตกต่างกันมีความผูกพันต่อองค์กรที่แตกต่างกัน ตำแหน่งพนักงานปฏิบัติงานมีความผูกพันต่อองค์กรแตกต่างจากตำแหน่งงานผู้บริหารและหัวหน้างาน

6) ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของการเป็นผู้สนับสนุนองค์กร ที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดมหาสารคาม พบว่า การเป็นผู้สนับสนุนองค์กรที่แตกต่างกันมีความผูกพันต่อองค์กรแตกต่างกัน

7) ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความผูกพันต่อองค์กรกับการเป็นผู้สนับสนุนองค์กรของพนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานรายด้านที่มีผลต่อการเป็นผู้สนับสนุนองค์กร มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยตัวแปรปัจจัยความผูกพันต่อองค์กร ด้านความไว้วางใจและความซื่อสัตย์ ด้านลักษณะงาน และด้านความสอดคล้องของบทบาทของพนักงานกับบทบาทขององค์กร ทั้ง 3 ตัวร่วมกัน สามารถพยากรณ์การเป็นผู้สนับสนุนองค์กรได้ร้อยละ 38.1

7. ข้อเสนอแนะ

1) จากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อรักษากลุ่มพนักงานที่มีความผูกพันต่อองค์กรและกลุ่มผู้ที่สนับสนุนองค์กรไว้ให้คงอยู่กับองค์กร ผู้บริหารหรือผู้จัดการควรส่งเสริมและสนับสนุนพนักงานในองค์กรทุกระดับให้มีความเท่าเทียมและยุติธรรม เพื่อให้พนักงานมีความรู้สึกที่ดีต่อองค์กร และสนับสนุนองค์กรต่อไป โดยการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความผูกพันต่อองค์กร อาทิเช่น การแข่งขันกีฬาในภายในจังหวัด การแข่งขันกีฬาระหว่างจังหวัด การจัดกิจกรรมเสริมสร้างความเป็นหนึ่งเดียวกัน ภายในจังหวัดและระหว่างจังหวัด การจัดกิจกรรมระลึกถึงการเป็นพนักงานธนาคาร

2) จากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในการปฏิบัติงานและรองรับทิศทางการยุทธศาสตร์ธนาคาร ผู้บริหารหรือผู้จัดการควรมีการจัดการประเมินความพร้อมในการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆตามขีดความสามารถของพนักงานและจัดอบรมให้ตรงตามขีดความสามารถ ตรงตามสายงานที่ปฏิบัติ เพื่อที่จะพัฒนาพนักงานต่อไปให้เพียงพอต่อการดำเนินงานของธนาคาร

3) สำหรับการศึกษาค้นคว้าต่อไป ผู้ศึกษาต้องการศึกษาเพิ่มเติมในหัวข้อของความผูกพันและความพึงพอใจในงาน หากศึกษาเพิ่มเติมนอกเหนือจากปัจจัยความผูกพันต่อองค์กรและการเป็นผู้สนับสนุนองค์กรก็อาจจะช่วยให้องค์กรรักษาไว้ซึ่งพนักงานที่มีความผูกพันต่อองค์กร มุ่งมั่นทุ่มเทในงาน เพื่อขับเคลื่อนองค์กรให้ก้าวหน้าและเติบโตอย่างยั่งยืน อันเป็นประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร

เอกสารอ้างอิง

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร. (2563). **รู้จัก ธ.ก.ส.** ค้นเมื่อ 8 มีนาคม 2563, จาก www.baac.or.th/th พงศ์ศรีพันธ์ พลศรีเลิศ. (2559). ตัวแบบสมการโครงสร้างปัจจัยความพึงพอใจในงานที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของ

บุคลากร กรณีศึกษาของรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่ง. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**

มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์ ปีที่ 2 ฉบับที่ 1, 2(1).

Commander, C. (2007). **Transforming Employees into Brand Advocates.** Forrester Leadership Boards.

CMO Group. http://www.forrester.com/role_based/pdfs/Transforming_Employees_Into_Brand_Advocates_ReportBrief.pdf. Accessed 11/11/2018

Duncan D B. (1955). **T tests and intervals for comparisons suggested by the data.** *Biometrics* 31:339-59, 1975.

Reichheld, F. F. (2003). **The one number you need to grow.** *Harvard business review*, 81(12), 46-55.

John Gibbons (2006). **Employee Engagement; A Review of Current Research and Its Implications.** The Conference Board Inc. United State

Kahn WA (1990), **Psychological conditions of personal engagement and disengagement at work,**

Academy of Management Journal, 33(4), 692-724

Lowenstein, M.W. (2012). **The Customer Advocate and the Customer Saboteur Linking Social Word-**

of-Mouth, Brand Impression, and Stakeholder Behavior. Milwaukee, Wisconsin: ASQ Quality Press.

Naicker, D.(2017). Employee net promoter scores and engagement in a South African financial services organisation (Doctoral dissertation).

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างระยะเวลาในการปฏิบัติงานและตำแหน่งงานที่แตกต่างกัน กับปัจจัยความผูกพันต่อองค์กร

ปัจจัยความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน	ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน			ตำแหน่งงาน			การเป็นผู้สนับสนุนองค์กร		
	1-10 ปี	11-20 ปี	21ปีขึ้นไป	ผู้บริหาร	หัวหน้างาน	พนักงานปฏิบัติการ	กลุ่ม Promoters	กลุ่ม Passives	กลุ่ม Detractor
ด้านที่ 1 ด้านความไว้วางใจและความซื่อสัตย์	4.49 ^a	4.28 ^a	4.33 ^{ab}	4.45 ^a	4.33 ^a	4.32 ^a	4.56 ^b	4.05 ^a	4.07 ^a
ด้านที่ 2 ด้านลักษณะของงาน	4.72 ^b	4.49 ^a	4.60 ^{ab}	4.68 ^a	4.57 ^a	4.57 ^a	4.74 ^b	4.39 ^{ab}	4.11 ^a
ด้านที่ 3 ด้านความสอดคล้องของบทบาทของพนักงานกับบทบาทขององค์กร	4.77 ^b	4.53 ^a	4.66 ^{ab}	4.72 ^a	4.63 ^a	4.62 ^a	4.73 ^b	4.52 ^a	4.56 ^{ab}
ด้านที่ 4 ด้านโอกาสในการเติบโตในอาชีพ	4.67 ^a	4.50 ^a	4.56 ^a	4.70 ^a	4.60 ^{ab}	4.48 ^a	4.69 ^b	4.38 ^a	4.56 ^{ab}
ด้านที่ 5 ด้านความภาคภูมิใจต่อองค์กร	4.85 ^b	4.72 ^{ab}	4.67 ^a	4.83 ^b	4.77 ^{ab}	4.66 ^a	4.78 ^a	4.65 ^a	4.67 ^a
ด้านที่ 6 ด้านเพื่อนร่วมงาน	4.72 ^b	4.47 ^a	4.41 ^a	4.60 ^a	4.53 ^a	4.45 ^a	4.56 ^a	4.42 ^a	4.56 ^a
ด้านที่ 7 ด้านการพัฒนาพนักงาน	4.67 ^a	4.35 ^a	4.35 ^a	4.64 ^a	4.30 ^a	4.38 ^a	4.53 ^b	4.28 ^{ab}	4.22 ^a
ด้านที่ 8 ด้านความสัมพันธ์ต่อหัวหน้างาน	4.63 ^a	4.60 ^a	4.55 ^a	4.60 ^a	4.58 ^a	4.57 ^a	4.63 ^a	4.52 ^a	4.44 ^a
รวมทั้ง 8 ด้าน	4.68 ^a	4.47 ^a	4.50 ^a	4.64 ^a	4.52 ^{ab}	4.49 ^a	4.64 ^a	4.37 ^a	4.37 ^a

*ตัวอักษรที่ต่างกันแสดงว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบกลุ่มระหว่างระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และตำแหน่งงานที่แตกต่างกันกับการเป็นผู้สนับสนุน

การเป็นผู้สนับสนุน	ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน			ตำแหน่งงาน			การเป็นผู้สนับสนุนองค์กร
	1-10 ปี	11-20 ปี	21 ปีขึ้นไป	ผู้บริหาร	หัวหน้างาน	พนักงานปฏิบัติการ	
ผู้ไม่สนับสนุนองค์กร (Detractors)	0	3.45	1.12	0	2.33	1.94	1.50
ผู้ที่พร้อมจะเปลี่ยนใจ (Passives)	33.96	46.55	33.71	33.33	39.53	38.83	37.50
ผู้สนับสนุนองค์กร (Promoters)	66.04	50.00	65.17	66.67	58.14	59.23	61.00

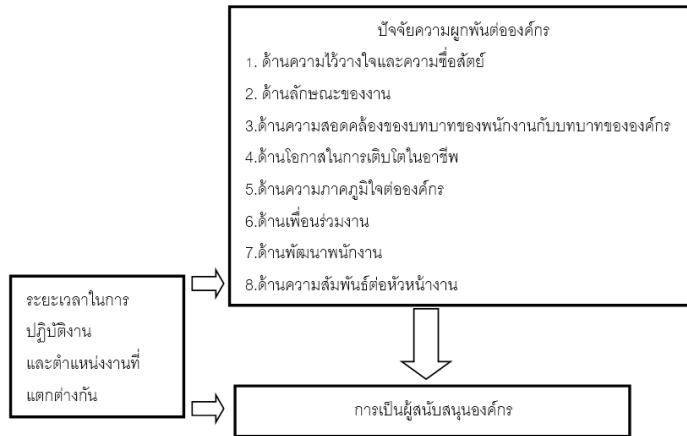
ตาราง 3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (Pearson correlation coefficient)

Total	Mean	SD	ด้านที่ 1	ด้านที่ 2	ด้านที่ 3	ด้านที่ 4	ด้านที่ 5	ด้านที่ 6	ด้านที่ 7	ด้านที่ 8	ค่าคะแนนความผูกพันต่อองค์กรรวม	ผู้สนับสนุนองค์กร
ด้านที่ 1 ด้านความไว้วางใจและความซื่อสัตย์	4.36	0.52	1	.626**	.595**	.514**	.364**	.487**	.579**	.436**	.842**	.566**
ด้านที่ 2 ด้านลักษณะของงาน	4.60	0.45	.626**	1	.604**	.467**	.325**	.419**	.466**	.284**	.725**	.504**
ด้านที่ 3 ด้านความสอดคล้องของบทบาทของพนักงานกับบทบาทขององค์กร	4.65	0.43	.595**	.604**	1	.481**	.394**	.587**	.527**	.438**	.790**	.277**
ด้านที่ 4 ด้านโอกาสในการเติบโตในอาชีพ	4.57	0.51	.514**	.467**	.481**	1	.350**	.233**	.374**	.280**	.643**	.276**
ด้านที่ 5 ด้านความภาคภูมิใจต่อองค์กร	4.73	0.41	.364**	.325**	.394**	.350**	1	.350**	.368**	.466**	.593**	.163**
ด้านที่ 6 ด้านเพื่อนร่วมงาน	4.51	0.52	.487**	.419**	.587**	.233**	.350**	1	.538**	.575**	.719**	.250**
ด้านที่ 7 ด้านการพัฒนาพนักงาน	4.43	0.54	.579**	.466**	.527**	.374**	.368**	.538**	1	.492**	.760**	.341**
ด้านที่ 8 ด้านความสัมพันธ์ต่อหัวหน้างาน	4.58	0.47	.436**	.284**	.438**	.280**	.466**	.575**	.492**	1	.673**	.180**
ค่าคะแนนความผูกพันต่อองค์กรรวม	4.54	0.35	.842**	.725**	.790**	.643**	.593**	.719**	.760**	.673**	1	.469**
ผู้สนับสนุนองค์กร	8.75	1.01	.566**	.504**	.277**	.276**	.163**	.250**	.314**	.180**	.469**	1

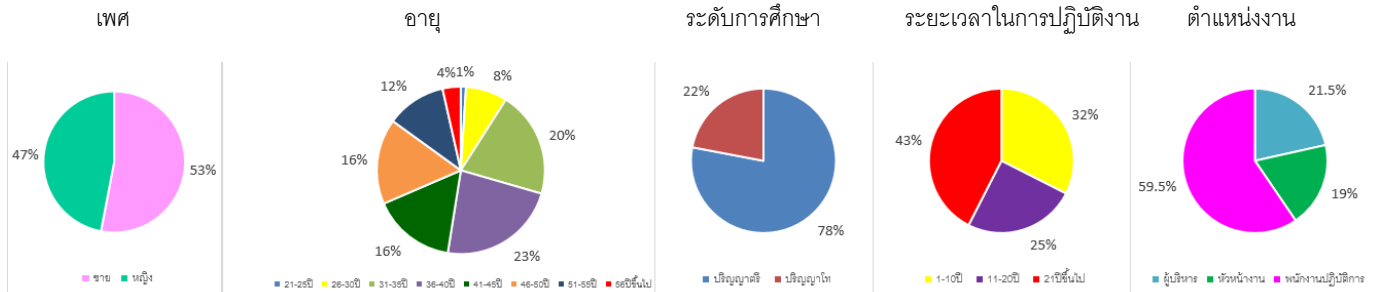
** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).
* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

ตารางที่ 4 ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความผูกพันต่อองค์กรกับการเป็นผู้สนับสนุนองค์กร

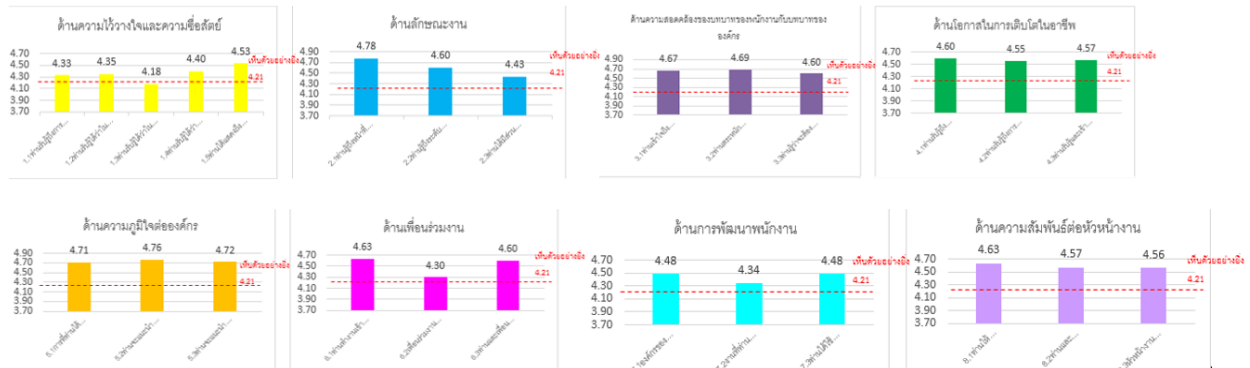
ปัจจัยความผูกพันต่อองค์กร	การเป็นผู้สนับสนุนองค์กร			
	B	SE	β	P
ค่าคงที่	3.464	0.670		0.000
ด้านที่ 1 ด้านความไว้วางใจและความซื่อสัตย์	0.955	0.151	0.487	0.000
ด้านที่ 2 ด้านลักษณะของงาน	0.736	0.175	0.325	0.000
ด้านที่ 3 ด้านความสอดคล้องของบทบาทของพนักงานกับบทบาทขององค์กร	-0.486	0.175	-0.209	0.006
R^2 Adjust R^2 F	R=0.618 R^2 = 0.381 Adjust R^2 = 0.372 F = 40.276			

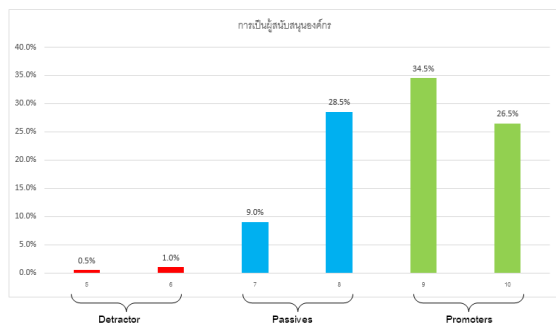
รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการศึกษา

รูปที่ 2 จำนวนและร้อยละของพนักงานที่ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษา อายุงาน ตำแหน่งงาน

รูปที่ 3 ค่าเฉลี่ยของปัจจัยความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

รูปที่ 4 แสดงร้อยละของการเป็นผู้สนับสนุนองค์กร

ความเชื่อของชาวสิงหลในวรรณกรรมบาลีเรื่องสมันตกุฎาวณณา

Beliefs of Sinhalese in The Pāli Literature, Samantakūṭavaṇṇanā.

พระมหากวีศักดิ์ วาปีกุลเศรษฐี¹

Phramaha Kaweesak Wapeekunlaset¹

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาความเชื่อของชาวสิงหลที่ปรากฏในวรรณกรรมบาลีเรื่องสมันตกุฎาวณณา โดยใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร ผลการวิจัยพบว่าสมันตกุฎาวณณาสะท้อนภาพความเชื่อของชาวสิงหล ดังนี้ (1) ความเชื่อทางศาสนาพุทธ เช่น รอยพระพุทธรูปบาท สัตว์ลักษณะมงคลได้ฝ่าพระพุทธรูปบาท การบูชา รอยพระพุทธรูปบาท (2) ความเชื่อทางศาสนาพราหมณ์-ฮินดู เช่น พระศรี-ลักษมี ช้างแบกโลก และ (3) ความเชื่อท้องถิ่น เช่น สุมณฑเทพ จันทรุปราคา สมันตกุฎาวณณาจึงแสดงให้เห็นว่าแม้สังคมส่วนใหญ่ของชาวสิงหลจะนับถือพุทธศาสนาเป็นหลัก แต่ก็ไม่ได้ปฏิเสธความเชื่อจากศาสนาพราหมณ์-ฮินดูหรือความเชื่อท้องถิ่นโดยสิ้นเชิง อาจเป็นการผสมผสานความเชื่อที่ปรากฏร่วมกันในสังคมสิงหลในช่วงพุทธศตวรรษที่ 18

คำสำคัญ : ความเชื่อ, สิงหล, สมันตกุฎาวณณา

Abstract

This research article aims to study beliefs of Sinhalese that appeared in The Pāli literature, Samantakūṭavaṇṇanā, based on document as the main resources for data collection. The result of the research is that Samantakūṭavaṇṇanā reflects the beliefs of Sinhalese as (1) Buddhist beliefs such as Buddha's footprint, auspicious signs on the Buddha's footprint, Worshiping the Buddha's footprint (2) Brahmanism-Hinduism beliefs such as Śrī-Lakṣmī, elephant carrying the world and (3) local beliefs such as Sumanadeva, the lunar eclipse. Samantakūṭavaṇṇanā shows that even though the majority of the Sinhalese society is mainly Buddhism, but does not reject Brahmanism-Hinduism or local beliefs altogether. It is a combination of beliefs that appear in Sinhalese society during 13th Century.

Keywords: Beliefs, Sinhalese, Samantakūṭavaṇṇanā

บทนำ

สมันตกุฎาวณณาเป็นวรรณกรรมภาษาบาลีที่ประพันธ์ขึ้นที่เกาะสิงหลโดยพระเวทเทเถระ ในช่วงปลายพุทธศตวรรษที่ 18 มีเนื้อหาเกี่ยวกับพุทธประวัติ การเสด็จมาสิงหล 3 ครั้งของพระพุทธเจ้า การพรรณนา

¹ สาขาวิชาจารึกภาษาไทยและภาษาตะวันออก ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร กรุงเทพฯ 10200 ประเทศไทย

Program in Epigraphy in Thai and Oriental Languages, Department of Oriental Languages, Faculty of Archaeology, Silpakorn University, Bangkok 10200, Thailand.

ภูเขาสมันตภูฏ และ การประดิษฐ์ฐานรอยพระพุทธรูปบาทบนยอดเขาสมันตภูฏ เนื้อหาหลักของวรรณกรรมเรื่องนี้มีแหล่งที่มาจากนิทานภชาของอรรถกถาชาดก และมหาวงศ์ (Godakumbura, 1958: xix) มีเนื้อหาโดยสังเขปดังนี้

เนื้อหาเริ่มต้นด้วยบทพระนามพจน์แสดงความเคารพต่อพระรัตนตรัย (คาถาที่ 1-3) แล้วแสดงจุดประสงค์ของผู้ประพันธ์โดยขอให้ผู้อ่านตั้งใจสดับรับฟังเรื่องนี้เพื่อจุดหมายสูงสุดคือพระนิพพาน (คาถาที่ 4-6) จากนั้นเริ่มบรรยายเรื่องราวพุทธประวัติกล่าวคือตั้งแต่ขณะที่พระพุทธรูปประทับอยู่บนสวรรค์ชั้นดุสิต (คาถาที่ 7-10) แล้วบรรยายสภาพแวดล้อมของเมืองกบิลพัสดุ์ (คาถาที่ 11-19) เรื่องราวของพระเจ้าสุทโธทนะและพระนางมหายา (คาถาที่ 20-26) การประสูติของเจ้าชายสิทธัตถะ (คาถาที่ 27-37) ชีวิตขณะทรงพระเยาว์และการอภิเษกสมรสกับพระนางยโสธรา (คาถาที่ 38-53) จากนั้นบรรยายเรื่องราวขณะเจ้าชายสิทธัตถะทรงเบื่อหน่ายชีวิตในพระราชวัง การประสูติของราหุลกุมาร และการเสด็จออกมหาภิเนษกรรม (คาถาที่ 54-93) พระโพธิสัตว์ทรงรับจีวรจากท้าวมหาพรหม และเสด็จไปสู่เมืองราชคฤห์ (คาถาที่ 94-105) พระโพธิสัตว์ประทับอยู่ที่เมืองราชคฤห์ ปฏิเสธข้อเสนอของพระเจ้าพิมพิสาร และเสด็จไปสู่ตำบลอุรุเวลา (คาถาที่ 106-132) พระโพธิสัตว์ทรงบำเพ็ญทุกรกิริยา พบนางสุชาดาเสด็จไปสู่แม่น้ำนีลวาหิณี จากนั้นเสด็จไปสู่สาละวัน พบโสดาปัตติพรหมณ์ และประทับนั่งใต้ต้นโพธิ์ (คาถาที่ 133-146) พระโพธิสัตว์ทรงตั้งปฏิญญา และขณะมารที่มาจากจนถึง 11 ครั้ง และได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า (คาถาที่ 147-402) พระพุทธเจ้าทรงเสวยวิมุตติสุข 7 สัปดาห์ภายหลังการตรัสรู้ และได้ชนะธิดาของพญามารที่มารบกวนในสัปดาห์ที่ 5 (คาถาที่ 403-469) จากนั้นเป็นการบรรยายถึงการเสด็จมาลังกาครั้งที่ 1 ของพระพุทธเจ้า (คาถาที่ 470-552) การเสด็จมาลังกาครั้งที่ 2 (คาถาที่ 553-594) การเสด็จมาลังกาครั้งที่ 3 และเสด็จไปยังแม่น้ำกัลยาณี (คาถาที่ 595-717) สุมณฑ (เทพผู้รักษาเขาสมันตภูฏ) นิมนต์พระพุทธเจ้าเสด็จไปภูเขาสมันตภูฏ และบรรยายรายละเอียดของภูเขานี้ (คาถาที่ 718-746) พระพุทธเจ้าพร้อมกับเหล่าภิกษุเสด็จไปภูเขาสมันตภูฏ (คาถาที่ 747-752) พระพุทธเจ้าทรงประทับรอยพระบาทเบื้องซ้ายไว้บนยอดเขาสมันตภูฏ (คาถาที่ 753-790) พระพุทธเจ้าเสด็จไปสู่ที่ฆวปี ณ ตำบลโรหณะ (คาถาที่ 791-792) พระพุทธเจ้าประทับอยู่ที่เมืองอนูราธปุระ (คาถาที่ 793-794) พระพุทธเจ้าเสด็จกลับพระเชตวัน (คาถาที่ 795) บทสรุป (คาถาที่ 796) นิคมณฑกา (บทส่งท้าย) แสดงประวัติของพระเวทนะ (คาถาที่ 797-802)

เนื้อหาในตอนต้นเกี่ยวกับพุทธประวัติซึ่งมีมาจากนิทานภชาของอรรถกถาชาดกตามขนบของวรรณกรรมที่เล่าเรื่องพุทธประวัติ แต่เนื้อหากการเสด็จมาสิงหลของพระพุทธเจ้านั้นมีที่มาจากมหาวงศ์ (พงศาวดารของสิงหล) ซึ่งแม้สมันตภูฏวณณนาจะเป็นวรรณกรรมบาลี แต่ก็ไม่ได้มุ่งกล่าวเฉพาะเรื่องประวัติพระพุทธเจ้าหรือตำนานเพียงอย่างเดียว หากยังสะท้อนภาพความเชื่อและกิจกรรมทางพุทธศาสนาของชาวสิงหลได้ด้วย ทั้งนี้ ก่อนที่ผู้ประพันธ์จะมาบวชเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา ท่านระบุในสมันตภูฏวณณนาว่ามาจากตระกูลวิปคาม (วิปคามวิเสกเกตุโก) (คาถาที่ 801) ซึ่งเป็นตระกูลพรหมณ์ ฉะนั้น ความเชื่อบางอย่างที่ปรากฏในงานก็สะท้อนแนวคิดและความเชื่อทางศาสนาพรหมณ์-ฮินดูได้ด้วย ฉะนั้นจึงเป็นที่น่าสนใจว่าพระเวทนะผู้ประพันธ์ได้สะท้อนความเชื่อของชาวสิงหลในวรรณกรรมเรื่องนี้อย่างไรบ้าง

อนึ่ง ในบทความนี้จะนำเสนอเพียงคำแปลภาษาไทยเท่านั้น แต่ผู้ที่สนใจด้วยภาษาบาลีสามารถสอบเทียบได้กับวิทยานิพนธ์ของผู้วิจัยซึ่งจะเผยแพร่ต่อไป หรือฉบับพิมพ์อักษรโรมันของสมาคมบาลีปกรณ์ (Pāli Text Society) ในชื่อ ว่า Samantakūṭavannāna of Vedeha Thera ซึ่งตรวจชำระโดย Godakumbura ในปี 1958 ที่ผู้วิจัยใช้เป็นฉบับหลักในการศึกษา

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาความเชื่อของชาวสิงหลที่ปรากฏในวรรณกรรมบาลีเรื่องสมันตภูมิกถา

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ผู้วิจัยใช้ระเบียบการวิจัยเอกสาร (Documentary research) นำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบการพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical description)

ผลการวิจัย

เมื่อศึกษาความเชื่อของชาวสิงหลในสมันตภูมิกถาแล้วสามารถจำแนกออกเป็น 3 ประเด็น คือ (1) ความเชื่อทางศาสนาพุทธ (2) ความเชื่อทางศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และ (3) ความเชื่อท้องถิ่น ดังต่อไปนี้

1. ความเชื่อทางศาสนาพุทธ

สมัยที่ประพันธ์เรื่องสมันตภูมิกถานี้ขึ้นอยู่กับรัชสมัยของพระเจ้าปรัทกมพาทูที่ 2 (พ.ศ. 1779-1813) แห่งอาณาจักรทมิฬทมิฬ กษัตริย์ทรงนับถือพระพุทธศาสนา อีกทั้งวรรณกรรมเรื่องนี้ยังมีเนื้อหาทางศาสนาเป็นสำคัญ ฉะนั้น สมันตภูมิกถานี้จึงสะท้อนความเชื่อทางพุทธศาสนาเป็นหลัก เช่น

รอยพระพุทธบาท ในการเสด็จไปสิงหลครั้งที่ 3 พระพุทธเจ้าประทับรอยพระบาทเบื้องซ้ายไว้บนยอดเขาสมันตภูมิกถาว่า “พระนางเจ้า ครั้นเสด็จถ้อยคำนิมิตต์ของเทพบุตรนั้นแล้ว ทรงเล็งเห็นความเจริญอย่างยิ่งใหญ่ของชาวโลกในอนาคตกาล ผู้อันชาวโลกทั้งหลายสรรเสริญแล้ว จึงได้ประทับรอยไว้ด้วยพระบาทเบื้องซ้าย” (คาถาที่ 779) ต่างจากมหาวงศ์ที่ไม่ได้ระบุว่ารอยพระบาทข้างใด และผู้ประพันธ์ได้พรรณนาถึงความศักดิ์สิทธิ์และความน่าอัศจรรย์ของรอยพระบาทว่า ไม่ว่าจะเสด็จไปในที่ใดก็ตามแม้จะเป็นที่ลุ่มหรือที่ดอนก็จะราบเรียบเป็นหน้ากลองและโรยด้วยดอกไม้ แม้หนทางจะมีตอไม้ หนาม ก้อนกรวด หรือเป็นหล่ม โคลนตม ก็จะกลับกลายเป็นหนทางที่ปกติ โดยที่สุดแล้วภูเขาก็ยังต้องขยับกลับลงไปในพื้นที่ดิน เปลวไฟนรกก็มอดดับและมีดอกไม้สดขึ้นรองรับพระพุทธบาท (คาถาที่ 762-764) และผู้ประพันธ์ได้พรรณนาถึงความอัศจรรย์แห่งรอยพระบาทหลังจากที่พระพุทธเจ้าประทับไว้บนยอดเขาสมันตภูมิกถาว่า ฝนก็ตกต้องมิตกฤดูกาล รัตนะ ภูษา ดอกไม้ ผงทองคำ ไปรยปรายลงมาจากท้องฟ้า ต้นไม้ ภูเขาต่างโน้มลงมาสัมผัสการรอยพระบาทนั้น ประชาชนมากมายต่างพากันขึ้นไปกราบไว้อย่างแน่นหนา (คาถาที่ 782-790)

สัญลักษณ์มงคลใต้ฝ่าพระพุทธบาท สัญลักษณ์มงคลมีมาตั้งแต่ในวรรณกรรมชั้นพระไตรปิฎกกล่าวคือ ในพระสุตตร (มหาปทานสูตร ลักษณะสูตร และพรหมายสุตตร) ระบุไว้ 7 ประการ ต่อมาอรรถกถาพระสุตตร ที่ประพันธ์ในช่วงปลายพุทธศตวรรษที่ 9 (สมังควลิลาสินีและปัญจสุทนี) ระบุไว้ 39 ประการ เมื่อนับรวมมงคลที่ไม่ซ้ำกับพระสุตตรจะมี 41 ประการ (ดู พระคัมภีร์สาราภิวงศ์, 2550: 110-115) จากนั้นสัญลักษณ์มงคลครบ 108 ประการเป็นครั้งแรกในสมันตภิกทิกา อรรถกถาของอนาคตวงศ์ (ดู พระมหาสมลักษณ์ คณฺฐสาโร, 2553: 105, 318-321; Skilling, 1992: 77) และปรากฏต่อมาในชินาลังการฎีกา ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 17 (ดู ชินา.ฎี.177) และปัทมมกุ (ดู พระคัมภีร์สาราภิวงศ์, 2550: 149-152)

แม้จะมีวรรณกรรมบาลีก่อนหน้าสมันตภูฏาวัณณาระบุเรื่องสัญลักษณ์มงคลไว้ครบ 108 ประการแล้วก็ตาม² แต่ก็ปรากฏในสมันตภูฏาวัณณาเพียง 85 ประการ โดยผู้ประพันธ์ระบุไว้เพียงสังเขปเท่านั้น ในตอนที่สมณเทพกล่าวสรรเสริญพระบาทของพระพุทธเจ้า เพื่อนิมนต์ให้พระพุทธองค์ประทับรอยพระบาทอันศักดิ์สิทธิ์นี้ไว้บนยอดเขาสมันตภูฏา ดังความว่า

“(1) รูปเรือนยอด (2) รูปสวัสดิคิยะ (3) รูปดอกไม้กรองบนศิระชะ (4) รูปปราสาท (5) รูปตั้งทองคำ (6) รูปถ้วยใส่น้ำเต็ม (7) รูปเศวตฉัตร (8) รูปพระขรรค์ (9) รูปพัดหางนกยูง (10) รูปดอกบัว (11) รูปดอกนิลบลเป็นต้น (12) รูปเขาพระสุเมรุ (13-19) รูปภูเขาสัตตปริภันท์ (20) รูปมหาสมุทร (21-27) รูปแม่น้ำสายใหญ่ 7 สาย (28-34) รูปสระน้ำสี่พันครทั้ง 7 สระ (35) รูปภูเขาหิมพานต์ (36) รูปภูเขาจักรวาล (37) รูปดวงจันทร์ (38) รูปดวงอาทิตย์ (39) รูปดวงดาว (40-45) รูปเทวโลก 6 ชั้น (46-61) รูปพรหมโลก 16 ชั้น (62) รูปมนุษย์โลก (63) รูปสำเภาทอง (64) รูปวอทอง (65) รูปสังข์ (66) รูปภูเขาไกรลาส (67) รูปธงชัย (68) รูปขุมประตู่ (69) รูปแก้วจินดามณี (70) รูปกรอบหน้า (มงกุฏ) (71) รูปแม่โคนมที่มีลูกโค (72) รูปปลาตู้ (73) รูปพระเจ้าจักรพรรดิพร้อมเหล่าเสนา (74) รูปพญาราชสีห์ (75) รูปพญาม้า (76) รูปพญาช้าง (77) รูปพญาเสือโคร่ง (78) รูปพญาหงส์ (79) รูปพญาวัว (80) รูปกนิษฐ (81) รูปพญานกยูง (82) รูปพญานกกระเรียน (83) รูปพญาช้างเอราวัณ (84) รูปพญานกจากพราภ และ (85) รูปมกรเป็นต้นเหล่านั้น เป็นลักษณะมหามงคลนาประการ ล้อมรอบลายกัจจกรนั้นนั่นแล สองประกายรุ่งเรืองอยู่เนื่องนิรันดร์” (คาถาที่ 766-770)

การบูชารอยพระพุทธรูปแล้วจะได้ขึ้นสวรรค์ ผู้ประพันธ์กล่าวว่ารอยพระพุทธรูปเป็นสิ่งที่ควรเคารพบูชา ประชาชนต่างขึ้นไปบนภูเขาเพื่อกราบไหว้อย่างแน่นหนาโดยไม่ขาดสาย ดังความว่า “มิ่ง (หรืออนก) ถูกทำให้เป็นเครื่องหมายที่ปลายแห่งซึ่งมีด้วยแหวนประทับตราของกษัตริย์ ฉันทิ รอยพระพุทธรูปบนยอดเขาสมันตภูฏาก็เป็นสิ่งที่ควรเคารพฉันนั้นเหมือนกัน” (คาถาที่ 781) “บนภูเขานั้นซึ่งมีรอยพระพุทธรูปอันประเสริฐเป็นสัญลักษณ์ แม้เมื่อชนเป็นอันมากมาประชุมกัน ณ สถานที่ที่มีขนาดเท่าเพียงลานนวดข้าว (แต่) โอโฮ! รอยพระพุทธรูป ก็ยังมีพื้นที่ว่าง (เพียงพอสำหรับคุณ)” (คาถาที่ 788) “ครั้งเมื่อสัตว์โลกมาประชุมพร้อมกันแล้วบูชา (รอยพระพุทธรูป) พอพากันออกไปเท่านั้น เมฆฝนก็ตั้งเค้าขึ้นแล้วชำระ (สัตว์โลกเหล่านั้น) ให้หมดจด ด้วยสายฝนคือดอกไม้ด้วยดี ความอัศจรรย์ตลอดเวลาแม้เช่นนี้แลมีอยู่บนภูเขาสมันตภูฏานั้น” (คาถาที่ 789)

สะท้อนให้เห็นว่ารอยพระพุทธรูปบนภูเขาสมันตภูฏาเป็นสถานที่ที่ผู้คนต่างเดินทางแวะเวียนมากกราบไหว้ โดยตลอด ดังผู้ที่ประพันธ์ถึงกับเปรียบเปรยว่า รอยพระพุทธรูปบนยอดเขาสมันตภูฏาแม้เป็นสถานที่ที่มีขนาดเท่าเพียงลานนวดข้าว แต่ก็ยังมีพื้นที่ว่างเพียงพอคุณ ทั้งนี้ในปัจจุบันชาวสิงหลยังคงมีความเชื่อด้วยว่า หากผู้ใดได้บูชา

² คติเรื่องมงคล 108 ประการได้มาพระบาทของพระพุทธเจ้านี้อาจเป็นคติของเถรวาทบาลีเท่านั้น เพราะฝ่ายสันสกฤตไม่ได้กำหนดแน่นอนว่าต้องมี 108 ประการ (ดู พระคัมภีร์สาราภิวงศ์, 2550: 170-171; Skilling, 2011: ix; ดู Skilling, 1992: 67-79; ดู Skilling, 1996: 5-28) และถึงแม้ว่าคติเรื่องมงคล 108 ประการจะปรากฏในวรรณกรรมบาลีของลังกา แต่ก็ไม่พบว่ามีการระบุพระบาทในลังกาที่ประกอบด้วยมงคล 108 ประการเลย กลับพบว่ารอยพระบาทที่แสดงมงคล 108 ประการที่เก่าแก่ที่สุดนั้นคือ รอยพระบาทที่เจดีย์โลกนันทะ ในเมืองพุกาม ประเทศพม่า ราวพุทธศตวรรษที่ 17-18 (Win, 2017: 2, 4-5) ซึ่งประเด็นนี้ผู้วิจัยยังไม่พบข้อสรุปที่แน่ชัด

³ กษัตริย์ (รวมถึงชนชั้นปกครอง) ในสมัยโบราณ (เช่น ตั้งแต่ต้นสมัยเมโสโปเตเมีย) จะมีแหวนประจำตระกูลซึ่งมีตราสัญลักษณ์แตกต่างกัน ใช้ปิดตราลงบนขี้ผึ้งเพื่อปิดผนึกจดหมายหรือเอกสารสำคัญ ตวาดังกล่าวจึงถือว่าเป็นเครื่องแสดงสถานภาพอันสูงส่งของผู้ปกครองแผ่นดิน ในคานานนี้ ผู้ประพันธ์ระบุถึงแหวนประทับตราสัญลักษณ์ที่สลักเป็นรูปผึ้งหรือนกซึ่งอาจเป็นสัญลักษณ์ของกษัตริย์ลังกาสมัยใดสมัยหนึ่ง โปรดดูใน The Singnet Ring, เข้าถึงเมื่อ 14 มิถุนายน 2563, เข้าถึงได้จาก www.wministry.com/the-singnet-ring/.

กราบไหว้รอยพระพุทธรูปบาทบนภูเขาสมันตภูฏานี่เป็นเวลา 7 ปีติดต่อกันจะได้บรรลुพระนิพพาน (Enriquez, 1927: 171 cited in Aksland, 2001: 55) และช่วงกลางเดือนธันวาคมถึงกลางเดือนพฤษภาคมของทุกปี จะมีเทศกาลขึ้นเขาไหว้ รอยพระพุทธรูป โดยไม่จำกัดว่าประชาชนจะนับถือศาสนาใด (ลังกาภูมาร, 2555: 29)

2. ความเชื่อทางศาสนาพราหมณ์-ฮินดู

แม้สมันตภูฏานจะเป็นวนรณกรรมพุทธศาสนา แต่เนื่องจากผู้ประพันธ์เคยเป็นพราหมณ์มาก่อน เหตุการณ์ในเรื่องบางประการจึงสะท้อนภาพความเชื่อทางศาสนาพราหมณ์-ฮินดูด้วย ซึ่งสะท้อนผ่านการใช้คำอุปมา หรือภาพพจน์ ที่จะต้องเป็นการรับรู้และความเชื่อร่วมกันของกวีและผู้อ่าน เช่น

พระศรี-ลักษมี พระศรี (ป. สิริ) หรือพระลักษมี (ป. ลกฺษี) เป็นชายาของพระนารายณ์หรือพระวิษณุ คุณลักษณะเด่นของพระลักษมีนั้นหมายู้กันว่าเป็นเทวีผู้อำนวยโชค มีน้ำพระหทัยเมตตาปราณี ทั้งเป็นตัวอย่างแห่งสตรีผู้งดงามด้วยรูปโฉมและกิริยามารยาท มีวาจาอันยวนเสน่ห์และไพเราะ และนำความเจริญมาให้ (พระยาสังฆาภิรมย์ (สรวง ศรีเพ็ญ), 2556: 99)

ความเชื่อเรื่องพระลักษมีในสิ่งหลมีหลักฐานทั้งด้านโบราณคดีและหลักฐานลายลักษณ์ คือ ในด้านโบราณคดี พบเหรียญโลหะรูปชคชลักษมี ตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 6 หรือเหรียญดินเผาที่ด้านหนึ่งมีรูปชคชลักษมี ส่วนอีกด้านหนึ่งมีสัญลักษณ์มงคล เช่น สวัสดิคเก (ดู เนื้ออ่อน ขรวัทองเขียว, 2550: 70) ส่วนหลักฐานลายลักษณ์ ปรากฏในมหาวงศ์ เช่น ในตอนที่กองทัพของพระเจ้าปรักรมพาวุที่ 1 (พ.ศ.1696-1729) เข้าโจมตีโรชนนบทแล้ว ได้รับชัยชนะ จึงพากันบูชาพระลักษมีในปางวีรัลักษมี (ปางแห่งวีรชน) ด้วยการตีกลองชัย (วีรัลกฺษี ๑ เชษฐ อดุตโนชยเอริยา) (มหานามาตี, 2541: 155)

ในสมันตภูฏานปรากฏความเชื่อในเรื่องพระลักษมีเป็นผู้อำนวยโชค เป็นผู้ดงาม โดยสะท้อนจากการที่ผู้ประพันธ์กล่าวอุปมากับความงดงามตัวละครที่เป็นผู้หญิงและความรุ่งเรืองของพระนคร คือ กล่าวชมพระนางมหายา พระราชมารดาของเจ้าชายสิทธีตตะว่า “ลกฺษี วาสุเทวสุส” แปลว่า “(พระนางมหายา) ดุจดัง **พระลักษมี** ของวาสุเทพ” (คาถาที่ 26) และกล่าวชมความมีรูปลักษณ์งดงามของพระนางยโสธรา ผู้เป็นมเหสีของเจ้าชายสิทธีตตะว่า “ปัจจุชรูปลกฺษี ว” แปลว่า “ผู้ปานประหนึ่ง **พระลักษมี**ซึ่งมีรูปโฉมงดงามประจักษ์แจ้ง” (คาถาที่ 51) และกล่าวว่าพระนครกบิลพัสดุ์มีธงหลากสีประดับโบกอย่างซ้ำ ๆ เหนือกำแพงเมือง รวากับว่าเป็นแขนของ **พระลักษมี** กำลังเชิญชวนให้เข้ามาภายในเมือง (คาถาที่ 16) และเนื่องจากพระลักษมีนั้นเป็นที่รับรู้กันว่าเป็นเทวีแห่งโชค จึงเป็นผู้มีใจอ่อนหรือใจง่ายมักย้ายไปสถิตอยู่กับสถานที่ที่จะมีโชคลาภ กล่าวคือหากที่ใดมีความรุ่งโรจน์ พระนางก็จะไปประทับอยู่ ณ ที่นั้น ในคาถาที่ 597 จึงกล่าวว่าเมืองสาวัตถิขโมยสิริจากที่ประทับของ **พระศรี** มาไว้ในเมือง

ข้างประจําทิศทำหน้าทีแบกโลก แนวคิดเรื่องข้างประจําทิศเป็นความเชื่อของศาสนาพราหมณ์-ฮินดูปรากฏมาตั้งแต่สมัยมหากาพย์-ปุราณะ เช่น ในรามายณะ พาลกานท์ สรรคที่ 39 กล่าวถึงข้างประจําทิศหลัก 4 ทิศ ซึ่งเรียกว่า “ทิคฺช” ทำหน้าที่แบกโลกอยู่ข้างใต้ ยามใดที่สายศึระจะกัจะทำให้เกิดแผ่นดินไหวบนโลกมนุษย์ หรือในมหาภารตะ กฤษณบรพ ก็กล่าวถึงข้างสวรรค์จำนวน 8 ตัว ที่ทำหน้าที่ประคองโลกและจักรวาล สามารถเหาะไปนอากาศได้ตามอิสระ (ณัชพล ศิริสวัสดิ์, 2555: 109; ละเอียด วิสุทธิแพทย, 2522: 36) และต่อมาในสมัยปุราณะ ก็กล่าวถึงข้างจำนวน 8 ตัวเช่นเดียวกัน ซึ่งทำหน้าที่เป็นพาหนะของโลกบาลผู้อภิบาลรักษาทิศทั้งแปด ในภาษาสันสกฤตเรียกข้างเหล่านี้ว่า โลกपाल ทิคฺช ทิคาคช ทิควารณ ทิกฺกรินู ทิงมาตงค อชฎทิคฺช เป็นต้น (ณัชพล ศิริสวัสดิ์, 2555: 109-110; ละเอียด วิสุทธิแพทย, 2522: 36) สมันตภูฏานี่ปรากฏแนวคิดเรื่องข้างประจําทิศนี้

อย่างชัดเจน โดยพระเวทเทรธระผู้ประพันธ์ใช้คำเรียกข้างประจำทิศว่า **ทิส** ซึ่งมาจากคำว่า “ทิส” แปลว่า “ทิศ” และ “อิท” แปลว่า “ข้าง” ปรากฏในตอนที่เหลือเทวดาโปรยปรายดอกไม้ เครื่องอสังการต่าง ๆ ลงมาจากท้องฟ้า แต่แผ่นดินก็ไม่ได้ยุบลงเพราะน้ำหนักของดอกไม้และเครื่องบูชาเหล่านั้นเลย เนื่องจากว่ามีข้างประจำทิศคอยแบกโลกอยู่ ดังความว่า “ธรณีนันหนักแน่นมิได้ยุบลงเพราะดอกไม้เครื่องบูชาอันเหล่าเทวดาในชาติเขตบุชชาเลย **ไอโย นี้เป็นกำลังของข้างประจำทิศ**” (คาถาที่ 177)

3. ความเชื่อท้องถิ่น

ความเชื่อท้องถิ่นของชาวสิงหลในที่นี้หมายถึงความเชื่อที่ไม่ได้เกิดจากศาสนาตั้งแต่ตอนแรก หรือ อาจจะเป็นความเชื่อที่เกิดจากปรากฏการณ์ธรรมชาติ แต่ภายหลังอาจถูกอธิบายโดยศาสนา ซึ่งความเชื่อเหล่านี้ปรากฏในสมันตภูฏาวัดถมนานา ดังนี้

สุมนเทพ “เทพชื่อว่าสุมนะ” หรือ “สมัน” (Saman) ในภาษาสิงหล สันนิษฐานอย่างน้อยที่สุดน่าจะเป็นที่รู้จักแล้วในช่วงพุทธศตวรรษที่ 11 เพราะปรากฏในมหาวงศ์ปริจเจทที่ 1 และถูกกล่าวถึงอีกครั้งในปริจเจทที่ 84 รัชสมัยของพระเจ้าปรักกมพาหุที่ 2 ซึ่งสัมพันธ์กับบทบาทในสมันตภูฏาวัดถมนานาที่บรรยายถึงความสำคัญของเทพองค์นี้ว่า ในคราวที่พระพุทธเจ้าเสด็จไปสิงหลครั้งที่ 3 ณ แม่น้ำกัลยาณีเพื่อแสดงธรรมแก่พญานาคมนิอักษิยะ หลังจากแสดงธรรมเสร็จ สุมนเทพได้ทูลนิมนต์พระพุทธองค์ให้เสด็จไปสู่เขาสมันตภูฏออันเป็นที่อยู่ของตนเพื่อความสิริมงคลดังที่พระองค์ทรงโปรดเหล่าพญานาค โดยพรรณนาถึงความงดงามแห่งภูเขาที่พร้อมด้วยพฤษภานานาพันธุ์และสัตว์นานาชนิด (คาถาที่ 718-746) แล้วกราบทูลถึงลักษณะพระบาทของพระพุทธเจ้าว่ามีความอัศจรรย์และประดับด้วยรอยงจักรซึ่งสมบุรณ์ด้วยสัญลักษณ์มงคลต่าง ๆ (คาถาที่ 760-776) พร้อมทั้งทูลนิมนต์ให้พระพุทธองค์ประทับรอยพระบาทไว้เป็นสัญลักษณ์บนยอดเขาสมันตภูฏอ หลังจากที่พระพุทธเจ้าประทับรอยพระบาทแล้ว สุมนเทพพร้อมเหล่าเทวดารวมทั้งพระภิกษุทั้งหลายก็พากันสรรเสริญ (คาถาที่ 780) จากบทบาทสำคัญของสุมนเทพนี้จึงทำให้ประชาชนชาวสิงหลเชื่อว่าเป็นผู้ดูแลรักษารอยพระบาทบนยอดเขาสมันตภูฏอ จึงให้ความเคารพอย่างมาก กล่าวคือชาวสิงหลต้องมานบนานขอพรเพื่อให้มีความปลอดภัยขณะเดินขึ้นเขาเพื่อจะกราบไหว้รอยพระบาท (พระมหาพจน์ สุวโจ, 2559: 179) ภายหลังปรากฏความเชื่อว่า สุมนเทพเป็นเทพผู้พิทักษ์พระพุทธศาสนาที่วัดในถ้ำดัมบุลละ (Dambulla) (Senaviratna, 2009: 50-51 อ้างถึงใน ดนัย ปรีชาเพิ่มประสิทธิ์, 2555: 490) ในสมัยอาณาจักรคัมโปละ รัชสมัยของพระเจ้าภูเวกพาหุที่ 4 (พ.ศ. 1884-1894) สุมนเทพกลายเป็นเทพที่คอยปกป้องรักษาสิงหลร่วมกับเทพองค์อื่น ๆ เช่น เทพอุปวัตถณะ เทพวิษณะ เทพสกันทมูมาร จากหลักฐานที่ปรากฏในจารึกลังกาติลกะ (ดู Paranavitana, 1960: 11)

ความเชื่อเรื่องจันทรปราคา ตามหลักดาราศาสตร์ “จันทรปราคา” คือ ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อดวงอาทิตย์โลก และดวงจันทร์โคจรมาอยู่ในแนวเดียวกัน ทำให้เงาของโลกตกลงบนดวงจันทร์บางส่วนหรือทั้งหมด (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 312) คำว่า “จันทรปราคา” นี้เป็นคำที่เรียกกันในภาษาไทย เพราะแท้จริงแล้วในภาษาสันสกฤตจะเรียกว่า “จันทรครห” “จันทรปราคา” “โสมครห” “โสมครหณ” “ศศิครห” เป็นต้น (Monier-Williams, 1981: 387, 388, 1250, 1260) ส่วนในสมันตภูฏาวัดถมนานาเรียกจันทรปราคาว่า “โสมริปุคาหกวาสร” ในตอนที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงอิทธิฤทธิ์กำจัดเหล่ายักษ์บนเกาะลังกาให้ราบคาบเพื่อเตรียมเกาะลังกาให้กลายเป็นดินแดนแห่งพุทธศาสนาในภายภาคหน้า ผู้ประพันธ์สื่อสารกับผู้อ่านว่าไม่เพียงคิดว่าพระพุทธเจ้าทรงทรมานพวกยักษ์ เพราะพระองค์ทรงเล็งเห็นความเจริญของดินแดนแห่งนี้จึงได้ทำเช่นนี้ อุปมากับคนที่อยากให้ผลไม้ ออกดอกออกผล มีผลตก จึงเอามัดเคาะหรือเฉาะต้นไม้ในวันที่เกิดจันทรปราคา ดังความว่า “ใครก็ตามไม่ควรคิดว่า “แม้พระพุทธเจ้าทั้งหลาย

เองก็เป็นผู้มีพระหฤทัยประสพทุกข์เพราะความทุกข์ลำบากของผู้อื่น แต่เพราะเหตุไรพระองค์จึงทรงทำ ความเดือดร้อน (แก่ยักษ์เหล่านั้น)” (เพราะว่า) ชาวโลก เพราะประสงค์จะให้ต้นไม้ออกผล จึงเอามีดเคาะ ต้นไม้ในวันจันทร์ปราคา” (คาถาที่ 524)

แม้ความเชื่อเรื่องจันทร์ปราคาจะปรากฏในแทบทุกท้องถิ่น และมีธรรมเนียมปฏิบัติต่อเหตุการณ์นี้ต่างกัน เช่น ชาวฮินดูบางพวกตามชนบทของอินเดีย เมื่อเกิดเหตุการณ์นี้ก็จะให้ร้องหรือตีกลอง (เรียกว่าโกลา หรือตัมลา) แล้วสวดสรรเสริญพระราหู เพราะเชื่อว่าพระราหูทำถูกแล้วที่บิดบังพระจันทร์ เมื่อราหูพอใจก็จะประทานความสุข โชคลาภให้ (พหุศาสตร์ เจิมสวัสดิ์, 2523: 83 อ้างถึงใน เอมอร เซาร์สวณ, 2530: 31) หรือกลุ่มชาติพันธุ์ทั้งใน ประเทศไทยและนอกประเทศไทยจะตีเกราะเคาะไม้ จุดประทัด ยิงปืนขึ้นฟ้า ส่งเสียงดังเพื่อให้ราหูตกใจและ คายพระจันทร์ออกมา หรือเอามีดเคาะต้นไม้ที่ไม่ออกลูกออกดอกเพื่อหวังให้ต้นไม้ที่มีดอกออกผล (ดู ปฐุม หงส์สุวรรณ, 2542: 202-204) และในสมันตภูฏานนั้นแม้จะมีธรรมเนียมปฏิบัติไม่ต่างจากท้องถิ่นอื่น แต่ก็ถือว่ามีความสำคัญในฐานะเป็นหลักฐานลายลักษณ์ที่ปรากฏอย่างชัดเจนว่าอย่างน้อยก็มีการปฏิบัติเช่นนี้ตั้งแต่ พุทธศตวรรษที่ 18

บทสรุป

สมันตภูฏานเป็นวรรณกรรมภาษาบาลีที่มุ่งแสดงเรื่องตำนานความศักดิ์สิทธิ์ของภูเขาสมันตภูฏานใน เกาะสิงหล พระเวทเทเถระผู้ประพันธ์ได้สะท้อนภาพความเชื่อของชาวสิงหลในขณะนั้น ได้แก่ (1) ความเชื่อทาง พุทธศาสนา เช่น เรื่องรอยพระพุทธรูป สถูปลักษณะมงคลได้ฝ่าพระพุทธรูป การบูชารอยพระพุทธรูปแล้วจะได้ขึ้น สวรรค์ (2) ความเชื่อทางศาสนาพราหมณ์-ฮินดู เช่น พระศรี-ลักษมี ช้างประจำทิศทำหน้าที่แบกโลก และ (3) ความเชื่อท้องถิ่น เช่น ความเชื่อเรื่องสมุนเทพ (เทพพื้นเมืองที่มีความสำคัญในขณะนั้น) จันทร์ปราคา

ความเชื่อทางพุทธศาสนาสัมพันธ์กับศาสนาหลักที่กษัตริย์ทรงนับถืออย่างแนบแน่นในขณะนั้น ดังที่ มหาวงศ์ระบุว่า พระเจ้าปรักกมพาทูที่ 2 (พ.ศ. 1779-1813) ทรงอุปถัมภ์พุทธศาสนาเป็นอย่างดี และทรงมีพระราช ศรัทธาต่อรอยพระพุทธรูปทบทยอดเขาสมันตภูฏานเป็นอย่างดี (ดู มหานามาติ, 2541: 252-263) โดยเฉพาะความเชื่อ เรื่องรอยพระพุทธรูปทบทยอดเขาสมันตภูฏานที่สืบต่อมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน ทั้งได้แพร่มาในประเทศไทยอีกด้วย นอกจากนี้ การที่ผู้ประพันธ์เคยเป็นพราหมณ์มาก่อน (วิบุปคามวิเสกเกตโก) จึงสะท้อนแนวคิดความเชื่อทางศาสนา พราหมณ์-ฮินดูบางประการผ่านการใช้โวหารภาพพจน์ เช่น เรื่องพระลักษมี ซึ่งสัมพันธ์กับหลักฐานโบราณคดีและ วรรณกรรมบาลีก่อนหน้านี้ และสุดท้ายคือความเชื่อท้องถิ่นซึ่งเป็นความเชื่อดั้งเดิมก็ยังคงปรากฏร่วมกับความเชื่อ ทางศาสนา ไม่ได้หายไปไหน สัมพันธ์กับมหาวงศ์ที่ระบุว่า นอกจากสมุนเทพผู้เป็นเทพท้องถิ่นที่ได้รับการนับถือ จากกษัตริย์แล้วยังมีอุปปลววรรณเทพ (เทพผู้มีสติเหมือนดอกอุบล) อีกด้วย (ดู พระมหานามาติ, 2541: 248)

ฉะนั้น แม้สมันตภูฏานจะมีความเก่าแก่ 600 กว่าปีที่แล้ว แต่ก็ยังมีคุณค่าอย่างยิ่งในฐานะแหล่งบันทึก ความเชื่อของชาวสิงหล ซึ่งความเชื่อบางอย่างก็ยังคงปรากฏอยู่ในปัจจุบันไม่เปลี่ยนแปลง แสดงให้เห็นถึงความสืบ ต่อมาหลายร้อยปี แม้วิทยาศาสตร์จะก้าวหน้าไปไกลก็ตาม แต่การศึกษาวรรณกรรมโบราณก็ยังคงมีความสำคัญ ในฐานะเป็นแหล่งความรู้ในการศึกษาวิถีชีวิตของคนในอดีต เพื่อเป็นแนวในการดำรงชีวิตของคนในปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- दन्य प्रीशा प्रेम प्रसिद्धि. (2555). **ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาในประเทศไทยศรีลังกา**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เนื่ออ่อน ขวัญทองเขียว. (2550). รูปแบบและความเชื่อของงานศิลปกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระศรี-ลักษมีที่พบในประเทศไทยก่อนพุทธศตวรรษที่ 19." *วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ มหาวิทยาลัยศิลปากร*
- ณัชพล ศิริสวัสดิ์. (2555). "โลกบาลในวรรณคดีพุทธศาสนา." *วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาบาลีและสันสกฤต ภาควิชาภาษาตะวันออก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- ปฐม หงษ์สุวรรณ. (2542). "การวิเคราะห์ตำนานสุริยคราสและจันทรคราสของชนชาติไทย." *วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- พระคันธสารากวีวงศ์, ผู้แปล. (2550). **ปัทมมถุ คัมภีร์พรรณนาความอัศจรรย์แห่งพุทธลักษณะ**. กรุงเทพฯ: ไทยรายวันการพิมพ์.
- พระมหาสมลักษณ์ คนุทธาโร. (2553). "คัมภีร์สมันตภัททิกา อรรถกถาขนาดดวงศ์ : การแปลและศึกษาวิเคราะห์." *วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*.
- พระยาสังฆาภิรมย์ (สรวง ศรีเพ็ญ). (2556). **เทวกำเนิด**. พิมพ์ครั้งที่ 18. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง. มหานามาทิ. (2540-41). **มหาวิไล (ปฐมโม-หุติโย ภาค)**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์วิญญาน.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554**. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- ละเอียด วิสุทธิแพทย์. (2522). "ช้างในวรรณคดีบาลีและสันสกฤต." *วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาบาลีและสันสกฤต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- ลังกาภูมาร. (2555). **ของดีศรีลังกา**. นครปฐม: สาละพิมพ์การ.
- เอมอร เชาว์นัสวณ. (2530). "เทพนพเคราะห์." *สารนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร*.
- Aksland, Markus. (2001). *The Sacred Footprint: A Cultural History of Adam's Peak*. Bangkok: Orchid Press.
- Godakumbura, C. E. (1958). *Samantakūṭavavṇanā of Vedeha Thera*. London: Pāli Text Society.
- Monier-Williams, Monier. (1981). *Sanskrit-English Dictionary*. Delhi: Motilal Banarsidass.
- Paranavitana, S. (1960). "Lankatilaka Inscriptions." *University of Ceylon Review* Vol. XVIII, Nos. 1&2 (January): 1-45.
- Skilling, Peter. (1992). "Symbols on the Body, Feet, and Hands of a Buddha Part I-Short List." *Journal of The Siam Society* 80, 2: 67-79.
- _____. (1996). "Symbols on the Body, Feet, and Hands of a Buddha Part II-Short List." *Journal of The Siam Society* 84, 1: 5-28.

_____. (2011). "Foreword." in *A Mirror Reflecting the Entire World The Pāli Buddhapādamāṅgala or "Auspicious Signs on the Buddha's Feet"*. Bangkok: Fragile Palm Leaves Foundation.

The Singnet Ring. เข้าถึงเมื่อ 14 มิถุนายน 2563, เข้าถึงได้จาก www.wministry.com/the-signet-ring/.

Win, Su Latt. (2017). *The Significance of the Buddha Footprint in the Bagan Metropolis*. Accessed May 26 2020, Available from <https://www.soas.ac.uk/saaap/news/file126601.pdf>.

ปัญหาเรื่องอัตลักษณ์และการบูรณาการเข้ากับสังคมของตัวละครผู้อพยพในนวนิยายเรื่อง *สะพานปากน้ำ โกลเด้น ฮอร์น (Die Brücke vom Goldenen Horn)* ของเอิสตามาร์ (Özdamar) และ *สถานีระหว่างทาง (Zwischenstationen)* ของแวร์ทลิบ (Vertlib)

Problems of Identity and Integration of Migrant Characters in Özdamar's *Die Brücke vom Goldenen Horn* and Vertlib's *Zwischenstationen*

กุลวิภา อ้วนดวงดี¹

Goonwiga Auanduengdee¹

บทคัดย่อ

นวนิยายเรื่อง *สะพานปากน้ำ โกลเด้น ฮอร์น (Die Brücke vom Goldenen Horn)* ของเอิสตามาร์ (Özdamar) และ *สถานีระหว่างทาง (Zwischenstationen)* ของแวร์ทลิบ (Vertlib) สะท้อนให้เห็นปัญหาเรื่องอัตลักษณ์และการบูรณาการเข้ากับสังคมของตัวละครผู้อพยพ ในนวนิยายทั้งสองเรื่อง อัตลักษณ์ส่งผลต่อการบูรณาการเข้ากับสังคม กล่าวคือการยึดติดกับอัตลักษณ์ของหญิงสาวชาวตุรกีในเรื่อง *สะพานปากน้ำ โกลเด้น ฮอร์น* และอัตลักษณ์ความเป็นยิวในเรื่อง *สถานีระหว่างทาง* ทำให้ตัวละครประสบปัญหาการบูรณาการเข้ากับสังคมในตอนต้นของเรื่อง ในขณะที่การเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ของตัวละครออกจากอัตลักษณ์แบบหญิงสาว “ตะวันออก” (ตุรกี) ไปเป็นอัตลักษณ์แบบหญิงสาว “ตะวันตก” (เยอรมัน) ในเรื่อง *สะพานปากน้ำ โกลเด้น ฮอร์น* และกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ในสภาวะเปลี่ยนผ่านและไร้รากเหง้าของตัวละครเอกในเรื่อง *สถานีระหว่างทาง* ส่งผลต่อการบูรณาการเข้ากับสังคมในตอนท้ายของเรื่อง

คำสำคัญ : วรรณกรรมผู้อพยพ, อัตลักษณ์และการบูรณาการเข้ากับสังคม, *สะพานปากน้ำ โกลเด้น ฮอร์น*, *สถานีระหว่างทาง*

Abstract

Özdamar's *Die Brücke vom Goldenen Horn* and Vertlib's *Zwischenstationen* reflect on the problem of identity and social integration of the migrant characters. These two novels point out that identity is an important factor that impacts on social integration. The adherence to female Turkish identity in Özdamar's *Die Brücke vom Goldenen Horn* and the attachment to the Jewish identity in Vertlib's *Zwischenstationen* generate integration problems of the migrants' characters at the beginning of the story. However, the identity's transformation from Eastern (Turkish) female identity to Western (German) female identity of the main character

¹ นิสิตมหาบัณฑิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ภาควิชาภาษาตะวันตก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ 10330 ประเทศไทย

Master Student of Department of Western Languages, Faculty of Arts, Chulalongkorn University, Bangkok 10330 Thailand

in *Die Brücke vom Goldenen Horn*, as well as, the main character's translocal and unhoused conditions in *Zwischenstationen* have a positive effect on the idea of social integration at the end of the story.

Keyword : Migration Literature, Identity and Integration, *Die Brücke vom Goldenen Horn*, *Zwischenstationen*

บทนำ

นวนิยายเรื่อง *สะพานปากน้ำ โกลเด้น ฮอร์น* ของเอิสตามาร์ และ *สถานีระหว่างทาง* ของแวร์ทลิบจัดเป็นวรรณกรรมผู้อพยพ กล่าวคือวรรณกรรมทั้งสองเรื่องเขียนโดยนักเขียนที่เป็นผู้อพยพ ตัวละครหลักเป็นผู้อพยพ และมีแก่นเรื่องเกี่ยวกับชีวิตของผู้อพยพ (Thore, 2004, p. 39) นวนิยายเรื่อง *สะพานปากน้ำ โกลเด้น ฮอร์น* (ตีพิมพ์ปี ค.ศ. 1998) แต่งโดย เอมีนี เซเย เอิสตามาร์ (Emine Sevgi Özdamar) นักเขียนหญิงชาวตุรกีที่อพยพมาอยู่ที่ประเทศเยอรมนีตั้งแต่ปี ค.ศ. 1965 นวนิยายเรื่องนี้เล่าถึงหญิงสาวชาวตุรกีที่อพยพมาที่ประเทศเยอรมนีเพื่อทำงานในโรงงานแห่งหนึ่งในกรุงเบอร์ลินระหว่างปี ค.ศ. 1966 จนถึงปี ค.ศ. 1975 นอกจากตัวละครหลักจะได้เรียนรู้วัฒนธรรมเยอรมันที่แตกต่างอย่างมากจากวัฒนธรรมตุรกีที่ชาวเยอรมันมองว่าเป็น “โลกตะวันออก” เธอยังได้เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มนักศึกษาในสมัยนั้น หลังจากที่เธอกลับไปบ้านเกิดเพื่อศึกษาต่อทางด้านการศึกษา เธอได้นำแนวคิดและการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่เธอได้เรียนรู้จากประเทศเยอรมนีมาปรับใช้และเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองในกรุงอิสตันบูล แต่ในตอนจบของเรื่อง เธอตัดสินใจเดินทางกลับไปที่กรุงเบอร์ลินอีกครั้งเพื่อตามล่าความฝันการเป็นนักแสดง

นวนิยายเรื่อง *สถานีระหว่างทาง* (ตีพิมพ์ปี ค.ศ. 1999) แต่งโดย วลาดีเมียร์ เวิร์ทลิบ (Vladimir Vertlib) นักเขียนชาวรัสเซียเชื้อสายยิวที่อพยพมาอยู่ที่กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย ในปี ค.ศ. 1981 เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับครอบครัวชาวยิวเชื้อชาติรัสเซียที่อพยพย้ายถิ่นฐานไปยังประเทศต่างๆ ในช่วงปี ค.ศ. 1973 ถึง ค.ศ. 1993 รวมทั้งสิ้น 5 ประเทศ ได้แก่ ประเทศอิสราเอล ออสเตรีย อิตาลี ฮอลแลนด์และสหรัฐอเมริกา เนื่องจากตัวละครผู้เป็นพ่อต้องการค้นหาประเทศที่ดีและเหมาะสมที่สุดสำหรับผู้อพยพชาวยิว นวนิยายเรื่องนี้เล่าถึงการเดินทางอพยพของครอบครัวนี้ถึง 10 ครั้ง และปัญหาเรื่องการบูรณาการเข้ากับสังคมปลายทางในประเทศต่างๆ ซึ่งท้ายที่สุดครอบครัวนี้ตัดสินใจอพยพกลับมาอยู่ที่ประเทศออสเตรีย

วัตถุประสงค์

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์

1. ปัญหาการบูรณาการเข้ากับสังคมของตัวละครผู้อพยพในนวนิยายเรื่อง *สะพานปากน้ำ โกลเด้น ฮอร์น* ของเอิสตามาร์ และ *สถานีระหว่างทาง* ของแวร์ทลิบ
2. ความสำคัญของอัตลักษณ์และกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ที่มีผลต่อการบูรณาการเข้ากับสังคมของตัวละครผู้อพยพในนวนิยายดังกล่าว

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย ได้แก่ การตีความตัวบท โดยมีการศึกษาภูมิหลังทางด้านประวัติศาสตร์และอัตชีวประวัติของผู้แต่ง การใช้ทฤษฎีเกี่ยวกับอัตลักษณ์และทฤษฎีเรื่อง “พื้นที่” ในวรรณกรรมมาช่วยในการวิเคราะห์ตัวบท

ผลการวิจัย

1. อัตลักษณ์และการบูรณาการเข้ากับสังคมของตัวละครผู้อพยพในนวนิยายเรื่อง *สะพานปากน้ำ โกลเด้น ฮอว์น*

1.1 ปัญหาการบูรณาการเข้ากับสังคมของตัวละครผู้อพยพ

วรรณกรรมเรื่อง *สะพานปากน้ำ โกลเด้น ฮอว์น* สะท้อนปัญหาการบูรณาการเข้ากับสังคมเยอรมันของแรงงานอพยพผ่านประสบการณ์ของตัวละครเอกซึ่งเป็นหญิงสาวชาวตุรกี ในช่วงต้นของนวนิยาย ตัวละครเอกประสบปัญหาการถูกกีดกันจากสังคมเยอรมัน เธอและหญิงแรงงานชาวตุรกีใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่ในโรงงานและแทบไม่มีปฏิสัมพันธ์กับชาวเยอรมันเลย นอกจากคนคุมหอพักที่เป็นชาวเยอรมัน ซึ่งสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาดังกล่าวมีหลายประการ ประการที่หนึ่งคือ สภาพแวดล้อมในการทำงานในโรงงานที่หนักและกดดันจนทำให้หญิงแรงงานต่างไม่มีเวลาที่จะมีชีวิตร่วมตัวและเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมในสังคมเยอรมัน ดังที่เอิสตามาร์บรรยายชีวิตการทำงานที่กดดันของหญิงแรงงานชาวตุรกีในตอนหนึ่งว่า “ช่วงเวลาตอนเย็นไม่เคยเริ่มขึ้น เวลาตอนเย็นได้ขาดหายไป เรากินเพื่อที่เราจะได้รีบเข้าห้องอย่างรวดเร็ว พวกเรากระโดดข้ามเวลาหัวค่ำไปตอนกลางคืนเลย”² (Özdamar, 1998, p. 20) นอกจากนั้นเอิสตามาร์ยังสะท้อนสภาพการทำงานที่แรงงานอพยพต้องทำงานหนักเสมือนเครื่องจักร (Özdamar, 1998, p. 17) ซึ่งเวเบอร์ (Weber, 2010, p. 45) ได้มองว่าฉากดังกล่าวเป็นการสะท้อน “การลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ของแรงงานในโรงงาน” สาเหตุประการที่สองคือสภาพที่อยู่อาศัยของหอพักของแรงงานผู้อพยพนั้นถูกตัดขาดจากแหล่งชุมชนชาวเยอรมัน ซึ่งหอพักตั้งอยู่โดดเดี่ยวริมทางด่วนที่มีเพียงรถราวิ่งผ่านไปมา (Özdamar, 1998, p. 118) ซึ่งเป็นอุปสรรคประการหนึ่งที่ทำให้ผู้อพยพถูกตัดโอกาสในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับชาวเยอรมันมากขึ้น สาเหตุประการที่สามซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญคืออุปสรรคทางด้านภาษา ในตอนต้นของนวนิยาย ตัวละครเอกและผู้อพยพคนอื่นๆ ไม่สามารถพูดภาษาเยอรมันได้จึงทำให้การสนทนาของพวกเขากับคนเยอรมันเป็นไปด้วยความยากลำบาก (Özdamar, 1998, p. 57-58) ซึ่งจากสาเหตุดังกล่าวเหล่านี้ ทำให้ตัวละครเอกใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่แต่ในกลุ่มเพื่อนซึ่งเป็นเพียงสาวโรงงานชาวตุรกีด้วยกันเอง และแม้แต่ต่อมาที่เธอเข้าร่วมกลุ่มการเคลื่อนไหวทางการเมืองในประเทศเยอรมนีก็เป็นกลุ่มเคลื่อนไหวที่สมาชิกส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาชาวตุรกีเช่นกัน (Özdamar, 1998, p. 168)

จากปัจจัยต่างๆ ดังกล่าวจะเห็นได้ว่าในตอนต้นของนวนิยาย ตัวละครเอกแทบจะไม่มีปฏิสัมพันธ์กับสังคมเยอรมันและชาวเยอรมันเลย ซึ่งเอิสตามาร์บรรยายถึงความรู้สึกถูกกีดกันและแปลกแยกจากสังคมเยอรมันของตัวละครเอกในตอนหนึ่งว่า

² ข้อความที่อ้างอิงมาจากนวนิยายเรื่อง *สะพานปากน้ำ โกลเด้น ฮอว์น* และนวนิยายเรื่อง *สถานีระหว่างทาง* เป็นสำนวนแปลของผู้วิจัย

“ถนนหนทางและผู้คนดูราวกับภาพยนตร์เรื่องหนึ่ง แต่ฉันกลับไม่ได้แสดงอยู่ในภาพยนตร์เรื่องนั้น ฉันมองเห็นคนอื่น ๆ แต่คนอื่น ๆ กลับมองไม่เห็นฉัน เราเปรียบเสมือนนกที่บินไปที่ใดสักแห่งและบินลงมาบนโลกใบนี้บางครั้งบ้างคราว เพื่อที่จะบินกลับสู่ท้องฟ้าดังเดิม” (Özdamar, 1998, p. 39-40)

ในที่นี่ การเปรียบเทียบตัวละครเอกว่าเป็นเพียงแค่ผู้ชมภาพยนตร์สะท้อนให้เห็นความเป็น “คนนอก” ที่ไม่อาจมีส่วนร่วมกับใคร ในสังคมปลายทาง และนกที่โฉบบินก็เป็นสัญลักษณ์ของสภาวะสัจธรรมที่ดำเนินต่อไปเรื่อยๆ ไม่มีหลักแหล่งถาวรเชกเช่นตัวละครเอกในฐานะผู้อพยพในประเทศเยอรมนี “คนนอก” ในที่นี้หมายถึงผู้ที่อพยพมาเป็น “แรงงานรับเชิญ” ในประเทศเยอรมนีในสมัยหลังสงครามโลกครั้งที่สอง หรือในภาษาเยอรมันเรียกว่า Gastarbeiter ผู้แต่งได้สะท้อนปัญหาการเชิญ “แขก” ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวตุรกีเข้ามาทำงานในประเทศเยอรมนีในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง โดยปราศจากมาตรการที่ชัดเจนทางด้านการบูรณาการผู้อพยพเหล่านี้ให้เข้ากับสังคมเยอรมันและชาวเยอรมัน ทำให้แรงงานอพยพเหล่านี้ไม่มีโอกาสมีปฏิสัมพันธ์กับชาวเยอรมัน และต้องอยู่อาศัยแต่กับกลุ่มแรงงานอพยพด้วยกันเอง (Yano, 2007, p. 9-10)

1.2 การเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ของตัวละครเอกและภาพของผู้หญิงตุรกียุคใหม่

แม้ว่าตัวละครเอกประสบปัญหาหลายอย่างในการบูรณาการให้เข้ากับสังคมปลายทาง แต่นวนิยายเรื่องนี้ก็สะท้อนให้เห็นพัฒนาการของเธอที่พยายามเรียนรู้วัฒนธรรมเยอรมันและเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ของตนเองเพื่อปรับตัวให้เข้ากับสังคมเยอรมัน กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางอัตลักษณ์ของตัวละครเอกสะท้อนให้เห็นใน 3 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรกคือการปลดแอกตนเองออกจากบทบาทการเป็น “ลูกสาว” ที่ต้องเชื่อฟังบิดามารดาตามแบบฉบับวัฒนธรรมตุรกีมาเป็นหญิงสาวที่เชื่อมั่นในความคิดและการตัดสินใจของตนเองหลังจากได้ซึมซับความคิดแบบเยอรมันที่ให้คุณค่ากับความเป็นปัจเจก ประการที่สอง ตัวละครเอกต้องการปลดแอกตัวเองออกจากค่านิยมและธรรมเนียมปฏิบัติทางสังคมตุรกีในเรื่องการถือพรหมจรรย์ของสตรีเพศ เธอต้องการละทิ้งพรหมจรรย์โดยการมีเพศสัมพันธ์แบบไม่ผูกมัดกับใครก็ได้ในประเทศเยอรมนี (Özdamar, 1998, p. 162) เธอกล่าวในฉากหนึ่งว่า “หลังจากที่ฉันกลับมาจากปารีส ฉันยิ่งคิดถึงอยู่เสมอว่าฉันจะต้องสละเพชรของฉันให้ได้ (...) ฉันคิดว่าฉันต้องทำมันให้สำเร็จที่เบอร์ลินนี้ เพราะที่อิสตันบูลฉันคงไม่มี ความกล้าพอ” (Özdamar, 1998, p. 162) ในที่นี้ ตัวละครเอกเปรียบเทียบพรหมจรรย์ของตนเป็น “เพชร” ซึ่งคำอุปมาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นค่านิยมแบบโลกตะวันออกของตุรกีที่อบรมให้สตรียึดถือพรหมจรรย์เป็นสิ่งล้ำค่า ดังนั้น ความตั้งใจในการสละพรหมจรรย์ของตัวละครเอกจึงเป็นการปลดแอกตนเองออกจากค่านิยมที่ถูกครอบงำโดยบุรุษเพศในสังคมแบบปิตาธิปไตยในโลกมุสลิมที่มีต้นกำเนิดมาจากการตีความคัมภีร์ทางศาสนาที่บิดเบือนเพื่อผลประโยชน์ทางการปกครอง (Abid, 2003, p. 154-155) นอกจากตัวละครเอกแล้ว เอ็ดดามาร์ยังสร้างตัวละครหญิงชาวตุรกีอื่นๆ ที่ต้องการแสดงออกในเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศชายกับเพศหญิงด้วยเช่นกัน (Özdamar, 1998, p. 23) การเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ประเด็นสุดท้ายคือ “การปลดแอกทางปัญญา” ของตัวละครเอกซึ่งหมายถึงการเปลี่ยนแปลงทัศนคติทางการเมืองจากผู้หญิงที่เป็นช่างเท้าหลังที่ไม่ตระหนักเรื่องการเมืองมาเป็นนักต่อสู้ทางการเมือง ในช่วงกลางของนวนิยาย ตัวละครเอกได้เรียนภาษาเยอรมันจนสามารถสื่อสารกับชาวเยอรมันได้ (Özdamar, 1998, p. 110) และได้เรียนรู้เกี่ยวกับสังคมและการเมืองผ่านการอ่านหนังสือเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองของนักปฏิวัติหลายๆคน

จนภายหลังเธอได้เข้าร่วมกลุ่มการเคลื่อนไหวทางการเมือง (Özdamar, 1998, p. 161) ซึ่งเป็นสิ่งที่เธอไม่เคยรู้จักและไม่เคยทำมาก่อนในประเทศตุรกี เธอได้อ่านหนังสือเกี่ยวกับประวัติของโรซา ลุคเซิมบวร์ค (Rosa Luxemburg) สตรีชาวโปแลนด์ที่เป็นแกนนำการเคลื่อนไหวความคิดทางการเมืองแบบสังคมนิยมในประเทศเยอรมนีในช่วงปี ค.ศ. 1898 โดยตัวละครเอกยัดสตรีนักปฏิวัติผู้นี้เป็นต้นแบบของอัตลักษณ์ในอุดมคติของเธอ

ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ตัวละครเอกได้มีโอกาสเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมในสังคมปลายทางซึ่งนำไปสู่การพัฒนาอัตลักษณ์และการบูรณาการเข้ากับสังคมปลายทางก็คือภาษา หลังจากตัวละครเอกสามารถสื่อสารภาษาเยอรมันได้ดี เธอได้เลื่อนตำแหน่งจากพนักงานโรงงานไปเป็นล่ามประจำโรงงาน การที่ตัวละครเอกพูดได้ทั้งภาษาตุรกีและภาษาเยอรมันทำให้เธอมีความเป็นลูกผสม (Hybridity) ที่ส่งเสริมให้เธอสามารถปรับตัวให้เข้ากับหลายวัฒนธรรมได้ ดังที่ปากของตัวละครเอกกล่าวกับเธอในฉากหนึ่งว่า “เธอได้เรียนภาษาเยอรมันมา รู้หนึ่งภาษาเป็นหนึ่งคน รู้สองภาษากลายเป็นคนสองคน” (Özdamar, 1998, p. 179) การเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ให้เข้ากับวัฒนธรรมตะวันตกและการรู้ภาษาเยอรมันของตัวละครเอกทำให้ตัวละครเอกปรับตัวและบูรณาการตนเองให้เข้ากับสังคมตะวันตกได้ในที่สุดและทำให้เธอตัดสินใจกลับไปใช้ชีวิตในประเทศเยอรมนีในตอนท้ายของเรื่อง

กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางอัตลักษณ์ของตัวละครเอกในเรื่องนี้ตรงกับทฤษฎีเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของ Stuart Hall ที่กล่าวว่า “อัตลักษณ์ไม่เคยมีความเป็นเอกภาพ และในยุคสมัยใหม่มีความแตกแยกและกระจัดกระจายมากขึ้น ไม่เคยก่อร่างสร้างขึ้นภายในครั้งเดียว แต่ถูกสร้างขึ้นหลายๆ ครั้งขึ้นอยู่กับการปฏิบัติ ปฏิสัมพันธ์และสถานะที่หลากหลาย” (Hall, 1996, p. 4) นั้นแสดงให้เห็นว่า อัตลักษณ์ขึ้นอยู่กับการปฏิบัติทางสังคมและบทบาททางสังคมของปัจเจกในสังคมนั้นๆ ในขณะที่สังคมเป็นตัวกำหนดอัตลักษณ์ของปัจเจก ปัจเจกก็เรียนรู้ที่จะนิยามอัตลักษณ์ของตนเองให้สอดคล้องกับบทบาทและหน้าที่ของตนเองในสังคมในเวลาเดียวกัน (Bever, 1990, p. 276-279) ในนวนิยายเรื่องนี้ตัวละครเอกต้องเผชิญกับวัฒนธรรมสองขั้วที่ต่างกันคือวัฒนธรรมเยอรมันกับวัฒนธรรมตุรกี ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่กระตุ้นให้ตัวละครเอกพัฒนาอัตลักษณ์ของตนเอง ทั้งนี้ เอ็ดดามาร์ไม่เพียงแต่สร้างตัวละครเอกที่สามารถปลดแอกจากกรอบวัฒนธรรมตุรกีเพียงผู้เดียว แต่ยังมีตัวละครหญิงแรงงานชาวตุรกีคนอื่นอีกที่กล้าท้าทายบทบาทของผู้หญิงที่ถูกขนบทางสังคมกำหนดให้เป็นช่างทำหลัง เนื่องจากตัวละครแรงงานสตรีเหล่านี้ทำหน้าที่เป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัวโดยหารายได้ส่งกลับไปให้ครอบครัวของตนที่ประเทศตุรกี เลี้ยงดูพ่อแม่และพี่น้องที่เป็นเพศชาย ผู้หญิงจึงเปลี่ยนสถานะจากผู้รับไปเป็นผู้ให้ นอกจากนี้ นวนิยายเรื่องนี้ยังสะท้อนให้เห็นว่าผู้หญิงตุรกีมีบทบาทสำคัญต่อสภาพเศรษฐกิจและการเมืองในประเทศเยอรมนี เนื่องจากแรงงานอพยพเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการฟื้นฟูสภาพเศรษฐกิจของประเทศเยอรมนี และแรงงานส่วนหนึ่งยังได้เข้าร่วมเคลื่อนไหวทางการเมืองในเวลานั้นเช่นกัน ด้วยเหตุนี้ จึงถือได้ว่าเอ็ดดามาร์ได้นำเสนอภาพผู้หญิงตุรกีที่เข้มแข็งและมีบทบาททางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองซึ่งเป็นการหักล้างภาพผู้หญิงตุรกีที่เป็นช่างทำหลังตามแบบฉบับของสังคมมุสลิมในนวนิยายของเธอ (Weber, 2010, p. 37) ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการนำเสนอภาพผู้หญิงตุรกีที่เป็นแรงงานอพยพในนวนิยายเรื่องนี้สะท้อนให้เห็นถึงปรากฏการณ์ “Turkish Turn” ซึ่งเป็นการนำเสนอภาพเกี่ยวกับประเทศและวัฒนธรรมตุรกีในมุมมองใหม่ในช่วงเปลี่ยนผ่านสู่ศตวรรษที่ 20 (Adelson, 2005, p. 27)

2. อุดมการณ์และการบูรณาการเข้ากับสังคมของตัวละครผู้อพยพในนวนิยายเรื่อง *สถานีระหว่างทาง*

2.1 อุดมการณ์ของชาวยิวกับปัญหาการบูรณาการเข้ากับสังคม

ในวรรณกรรมเรื่อง *สถานีระหว่างทาง* ของ วลาดีมีเยร์ แวร์ทลิบ ผู้แต่งได้นำเสนอปัญหาอุดมการณ์ของชาวยิวที่เป็นอุปสรรคสำคัญในการบูรณาการเข้ากับสังคมของตัวละครผู้อพยพ ในบริบททางประวัติศาสตร์นั้น ประเด็นปัญหาการปฏิเสธและกีดกันชาวยิวมีความเป็นมาที่ยาวนาน เริ่มตั้งแต่การสถาปนาคริสต์ศาสนาซึ่งเกิดขึ้นพร้อมกับการปฏิเสธความเชื่อและพิธีกรรมแบบยิวทั้งหมด นอกจากนั้นชาวคริสต์ยังกล่าวโทษชาวยิวว่าเป็นผู้ฆ่าพระเยซูอีกด้วย (Bergmann & Wyrwa, 2011, p. 4-5) ต่อมาในคริสต์ศตวรรษที่ 14 ถึง 16 ที่ชาวยิวเริ่มมีบทบาททางเศรษฐกิจและสังคมในยุโรปมากขึ้น ได้เกิดการต่อต้านชาวยิวในบริบททางการเมืองและสังคมนั่นคือ ชาวยิวถูกขับขึ้นสูงและชนชั้นกลางกล่าวหาว่าเป็นพ่อค้าหน้าเลือด (Bergmann & Wyrwa, 2011, p. 10-12) และสมัยปฏิวัติอุตสาหกรรมในคริสต์ศตวรรษที่ 19 ชาวยิวถูกกล่าวหาว่าเป็นชนชั้นทุนนิยมที่เอาใจเอาเปรียบผู้อื่น (Bergmann & Wyrwa, 2011, p. 52-60) ซึ่งความเกลียดชังที่มีต่อชาวยิวได้ทวีความรุนแรงขึ้นในช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่สองและปะทุเป็นการไล่ล่าและฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิวจากพวกนาซี (Bergmann & Wyrwa, 2011, p. 97-108) บริบทดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าชาวยิวไม่เคยหลุดพ้นจากชะตากรรมที่ถูกปฏิเสธและต่อต้านรวมถึงถูกกีดกันออกจากสังคมตั้งแต่ต้นคริสตกาลจนกระทั่งถึงคริสต์ศตวรรษที่ 20 จากเหตุผลดังกล่าว ดรินดา (Drynda, 2012, p. 103) จึงกล่าวเปรียบเทียบว่า “ชาวยิวมีชะตากรรมเหมือนหนูในลู่วิ่ง” หมายถึงชาวยิวถูกกีดกันและต่อต้านอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

แวร์ทลิบนำเสนอปัญหาอุดมการณ์ที่ซับซ้อนของชาวยิวในนวนิยายของเขา อุดมการณ์ความเป็นยิวเป็นอุปสรรคหลักที่ทำให้ครอบครัวตัวละครเอกไม่สามารถบูรณาการเข้ากับสังคมปลายทางในประเทศต่าง ๆ ที่พวกเขาอพยพเข้าไป เมื่อครอบครัวตัวละครเอกอพยพไปในประเทศออสเตรเลีย ตัวละครพ่อรู้สึกว่าการตั้งรกรากของครอบครัวชาวยิวเนื่องจากเขามองว่าคนออสเตรเลียเป็นพวกนาซี (Vertlib, 1999, p. 85) หลังจากนั้นตัวละครพ่อได้พาครอบครัวอพยพไปยังประเทศอิสราเอลซึ่งตอนแรกเขามองว่าเป็นดินแดนที่เหมาะสมกับคนเชื้อชาติยิวที่สุด แต่ครอบครัวของเขาก็ประสบปัญหาเรื่องการบูรณาการเข้ากับสังคมอิสราเอลอีกเช่นกัน เนื่องจากสังคมในประเทศอิสราเอลมีการแบ่งกลุ่มอุดมการณ์ชาวยิวออกเป็นหลายกลุ่ม ได้แก่ ยิวบริสุทธิ์ (Jews) พวกที่ไม่นับว่าเป็นยิว (Goi) และยิวที่ทรยศต่อชาวยิวด้วยตนเอง (Jored) และเนื่องจากตัวละครแม่เป็นชาวคริสต์ ครอบครัวนี้จึงถูกมองว่าเป็นยิวที่ไม่บริสุทธิ์และไม่นับว่าเป็นยิว (Vertlib, 1999, p. 145) และเมื่อครอบครัวได้อพยพออกจากอิสราเอล ก่อนที่จะอพยพเข้ามาอีกเป็นครั้งที่สองก็ถูกมองว่าเป็นพวกทรยศต่อชาวยิว (Vertlib, 1999, p. 142) จึงทำให้ครอบครัวนี้ตัดสินใจไม่ตั้งรกรากในประเทศอิสราเอลในที่สุด

ปัญหาการบูรณาการเข้ากับสังคมปลายทางเห็นได้ชัดเจนในตัวละครพ่อ ซึ่งสาเหตุสำคัญคือการยึดติดกับอุดมการณ์ชาวยิว ตัวละครเอกกล่าวถึงบิดาของเขาว่า “พ่อของผมไม่ยอมให้ชีวิตอยู่ที่ออสเตรเลีย เพราะฮิตเลอร์และพวกนาซีคนสำคัญเกิดที่นั่น คุณต้องเข้าใจว่าพวกเราเป็นชาวยิว” (Vertlib, 1999, p. 85) การที่ตัวละครพ่อมองทุกอย่าง “ผ่านแว่นตาของความเป็นยิว” (Vertlib, 1999, p. 273) ทำให้เขาก็กีดกันตนเองออกจากสังคมออสเตรเลียจนไม่สามารถบูรณาการเข้ากับสังคมปลายทางในประเทศออสเตรเลียได้ ต่างจากตัวละครเอกที่เปรียบเสมือนข้าวตรงข้ามของพ่อที่ไม่ยอม

ให้อัตลักษณ์ชาวอิวมาขัดขวางการบูรณาการเข้ากับสังคมของเขา เขาเคยโต้แย้งกับพ่อว่าความเป็นอิวของเขาไม่ใช่สาเหตุของปัญหาในการเข้ากับสังคม ดังที่เขากล่าวครั้งหนึ่งว่า “จริงๆที่โรงเรียนผมถูกด่าว่าเป็นไอ้รัสเซียหน้าโง่อยู่หลายครั้ง แต่มีเพียงครั้งเดียวที่ผมถูกว่าเป็นอิวโสมม” (Vertlib, 1999, p. 257-258) ดังนั้น ตัวละครพ่อจึงเป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่าปัญหาการบูรณาการเข้ากับสังคมไม่ได้เกิดจากการที่สังคมไม่ยอมรับผู้อพยพเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากการที่ผู้อพยพก็ดันตนเองออกจากสังคมด้วยเช่นกัน จากกระบวนการพัฒนาอัตลักษณ์ในตัวละครสองตัวที่แตกต่างกันอย่างเด่นชัดนี้ ทำให้กล่าวได้ว่า “ในนวนิยายของแวร์ทลิบตัวละครในเรื่องได้ถ่ายทอดถึงความอคติ การเหมารวมตนเองและผู้อื่น ไปจนถึงการเลือกปฏิบัติและการเหยียดชนชาติในบริบทที่แตกต่างกันอยู่ตลอดเวลา” (Kegelmann, 2015, p. 84-85)

2.2 “สภาพไร้รากเหง้า” ของตัวละครเอกกับการบูรณาการเข้ากับสังคม

ในขณะที่ตัวละครพ่อยึดติดกับอัตลักษณ์ชาวอิวจนไม่สามารถบูรณาการเข้ากับสังคมปลายทางได้นั้น ตัวละครเอกซึ่งเป็นลูกชายกลับสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมปลายทางในประเทศออสเตรียซึ่งเป็นประเทศสุดท้ายที่ครอบครัวของเขาตัดสินใจตั้งรกรากที่นั่นได้ในที่สุด เนื่องจากครอบครัวของเขาต้องอพยพไปในหลายประเทศ ตั้งแต่เขายังเป็นเด็ก เขาจึงได้ใช้ชีวิตในสังคมที่หลากหลาย ซึ่งเขาเปิดใจกับวัฒนธรรมในประเทศต่างๆ เหล่านั้น ตรงข้ามกับพ่อและแม่ของเขาเอง เขาเรียนภาษาในประเทศที่อพยพไปจนสามารถพูดได้หลายภาษาอย่างคล่องแคล่ว ทั้งภาษารัสเซีย ภาษาเยอรมัน ภาษาอังกฤษ และภาษาอิตาลี (Vertlib, 1999, p. 299) ความเคยชินกับสภาวะที่ไร้หลักแหล่งตั้งแต่เด็กทำให้ตัวละครเอกไม่ยึดติดกับวัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่งโดยเฉพาะ ในทางตรงกันข้าม เขามองว่าการแบ่งแยกทางเชื้อชาติและศาสนาเป็นเรื่องไร้สาระ (Vertlib, 1999, p. 287) ความคิดดังกล่าวส่งผลให้เขามองโลกอย่างยืดหยุ่นยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมและปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมที่ต่างต่างนั้นได้ ในตอนท้ายของเรื่องเขาปรับตัวเข้ากับสังคมในประเทศออสเตรีย เขารู้สึกว่าเขาเป็นคนออสเตรียและคนออสเตรียก็ยอมรับเขาเป็นคนออสเตรียด้วยเช่นกัน เขาลงหลักปักฐานในประเทศออสเตรียและบูรณาการเข้ากับสังคมได้ในที่สุด (Vertlib, 1999, p. 300)

นวนิยายของแวร์ทลิบ แปลชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยได้ว่า *สถานีระหว่างทาง* นั้นหมายถึงผู้แต่งตั้งใจเน้นสภาวะการเดินทางอันไร้หลักแหล่งของตัวละครผู้อพยพ ซึ่งตรงกับเนื้อเรื่องที่ตัวละครเอกและครอบครัวซึ่งเป็นผู้อพยพชาวรัสเซียเชื้อสายยิวต้องอพยพย้ายถิ่นฐานไปยังหลายประเทศ ซึ่งเดิมที ตัวละครพ่อคิดว่าประเทศอิสราเอลและประเทศอเมริกาเป็นประเทศที่เหมาะสมที่สุดสำหรับผู้อพยพเชื้อสายยิว ประเทศอื่นๆ เช่น ประเทศออสเตรีย อิตาลี หรือฮอลแลนด์จึงเป็นเพียง “สถานีระหว่างทาง” ที่พวกเขาใช้เป็นที่พักชั่วคราวเพื่อรอการอพยพต่อไปยังประเทศอิสราเอลและประเทศอเมริกาเท่านั้น ประเทศเหล่านี้จึงเปรียบเสมือนเป็น “สถานีที่เปลี่ยนผ่าน” (Transitraum) ที่อยู่ระหว่างสถานที่ที่เป็นสถานีต้นทางและสถานที่ที่เป็นสถานีปลายทาง ทั้งนี้ สถานีที่เปลี่ยนผ่านไม่ได้หมายถึงประเทศทางผ่านของผู้อพยพเท่านั้น แต่หมายรวมถึงสถานที่ที่มนุษย์เข้าไปอยู่ชั่วขณะหนึ่ง ไม่ได้ลงหลักปักฐานอยู่ในสถานที่นั้น เช่น สถานีรถไฟ สนามบิน ห้างสรรพสินค้า หรือยานพาหนะต่างๆ เป็นต้น (Hess-Lüttich, 2017, p. 16) ในนวนิยายของแวร์ทลิบนั้น สถานีที่เปลี่ยนผ่านและสภาวะเปลี่ยนผ่านมีบทบาทสำคัญต่อกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของตัวละครเอก ส่งผลให้ตัวละครเอกมีอัตลักษณ์ที่หลากหลาย ไร้ซึ่งการยึดติดในวัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่ง ดังที่เคเกลมันน์ (Kegelmann, 2015, p. 84-85) กล่าวถึงประเด็นปัญหาเรื่องอัตลักษณ์ในนวนิยายเรื่องนี้ว่าประเด็นเรื่องอัตลักษณ์ในเรื่อง

ได้สะท้อนให้เห็น “ชีวประวัติและอัตลักษณ์แบบปัจจุบันที่อยู่ท่ามกลางวัฒนธรรมที่หลากหลายสามารถมีลักษณะที่ซับซ้อนและแตกต่างไม่สามารถแบ่งแยกเป็นข้อตรงข้ามแบบพื้นฐาน (โดยส่วนใหญ่แบ่งตามเชื้อชาติ) “ได้อีกต่อไป”

บทสรุป

จากการวิจัย พบว่าแม้นวนิยายทั้งสองเรื่องสะท้อนชีวิตของผู้อพยพที่เดินทางเข้ามาตั้งรกรากในดินแดนที่ต่างกัน และมีแรงจูงใจในการอพยพไม่เหมือนกัน แต่ตัวละครผู้อพยพในทั้งสองเรื่องต่างประสบปัญหาการบูรณาการเข้ากับสังคมปลายทางเหมือนกัน พวกเขาต่างถูกกีดกันออกจากคนในสังคมปลายทางและรู้สึกเป็น “คนนอก” ในสังคมนั้น อย่างไรก็ตาม นวนิยายทั้งสองเรื่องได้นำเสนอสาเหตุของปัญหาการบูรณาการแตกต่างกันออกไป กล่าวคือ ในขณะที่ตัวละครเอกในเรื่อง *สะพานปากน้ำ โกลเด้น ฮอว์น* ประสบปัญหาการบูรณาการเข้ากับสังคมจากสภาพแวดล้อมการทำงาน เวลางาน สภาพและเขตที่อยู่อาศัย อุปสรรคทางด้านภาษาและกลุ่มเพื่อน ครอบครัวของตัวละครเอกในเรื่อง *สถานีระหว่างทาง* ไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมปลายทางได้เพราะการยึดติดกับอัตลักษณ์ความเป็นยิวของตัวละครพอนอกจากประเด็นดังกล่าว นวนิยายทั้งสองเรื่องยังแสดงให้เห็นเหมือนกันว่าอัตลักษณ์ของตัวละครผู้อพยพมีบทบาทสำคัญในการบูรณาการเข้ากับสังคมปลายทาง การยึดติดกับอัตลักษณ์เดิมของผู้อพยพเป็นอุปสรรคสำคัญในการปรับตัวให้เข้ากับสังคม ในขณะที่ความสามารถในการพัฒนาและปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ทำให้ตัวละครเอกทั้งสองต่างปรับตัวเข้ากับสังคมปลายทางได้ในที่สุด นวนิยายทั้งสองเรื่องถือเป็นนวนิยายที่สะท้อนปัญหาผู้อพยพที่มีชื่อเสียงในแวดวงวรรณกรรมเยอรมัน เนื่องจากประเด็นปัญหาเรื่องการบูรณาการเข้ากับสังคมและปัญหาอัตลักษณ์ของผู้อพยพเป็นประเด็นปัญหาร่วมสมัยและเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดคู่กับการอพยพย้ายถิ่นฐานของมนุษย์มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- Abid, L. (2003). Die Debatte um Gender und Menschenrechte im Islam. In Gerhard, U. et al. (Eds.), *Facetten islamischer Welten* (pp. 145-162). Bielefeld: transcript.
- Adelson, L. (2005). *Turkish turn in contemporary german literature: towards a new critical grammar of migration*. London: Palgrave Macmillan.
- Bergmann, W., & Wyrwa, U. (2011). *Antisemitismus in Zentraleuropa: Deutschland, Österreich und die Schweiz vom 18. Jahrhundert bis zur Gegenwart*. Darmstadt: WBG, Wissenschaftliche Buchgesellschaft.
- Bevers, A. M. (1990). Identität. In Digel, W. (Ed.), *Meyers grosses Taschenlexikon in 24 Bänden* (pp. 276-279). Mannheim: BI-Taschenbuchverl.
- Drynda, J. (2012). »Der ewige Jude im Hamsterrad«: Zur Literatur und zum Literaturverständnis von Vladimir Vertlib. *Aussiger Beiträge*, 6, 103-107.
- Hall, S. et al. (1996). *Questions of cultural identity*. Thousand Oaks: Sage.
- Hess-Lüttich, E. W. B. (2017). Begegnungen in Transiträumen / Transitorische Begegnungen. In Bonner, W. et al. (Eds.), *Transiträume und transitorische Begegnungen in Literatur, Theater und Film* (pp. 15-29). Frankfurt am Main: Peter Lang.
- Kegelmann, R. (2015). „Ein Deutsch schreibender jüdischer Russe, der zur Zeit in Österreich lebt“ – Vladimir Vertlib im literarischen Leben der Bundesrepublik Deutschland. In Gissenwehler, M. & Keim, K. (Eds.), *Materialitäten des Kultur- und Wissenstransfers in prä- und transnationalen Kontexten* (pp. 75-85). Frankfurt am Main: Peter Lang.
- Özdamar, E. S. (1998). *Die Brücke vom Goldenen Horn: Roman*. Köln: Kiepenheuer & Witsch.
- Thore, P. (2004). *"Wer bist du hier in dieser Stadt, in diesem Land, in dieser neuen Welt" die Identitätsbalance in der Fremde in ausgewählten Werken der deutschsprachigen Migrantenliteratur*. Uppsala: Uppsala University.
- Vertlib, V. (1999). *Zwischenstationen: Roman*. München: Deutschen Taschenbuch-Verlag.
- Weber, B. M. (2010). Work, Sex, and Socialism: Reading Beyond Cultural Hybridity in Emine Sevgi Özdamar's *Die Brücke vom Goldenen Horn*. *German Life and Letters*, 63(1), 37-53.
- Yano, H. (2007). Migrationsgeschichte. In Chiellino, C. G. (Ed.), *Interkulturelle Literatur in Deutschland: Ein Handbuch*, (pp. 1-15). Stuttgart: Metzler.

ผลการใช้โครงการภาษาอังกฤษในการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

Effects of Using English Project Works to Enhance English Speaking Skills of Grade 12 Students

อลิษา จันทร์เปล่ง¹, สุนีตา โสมิตชัยวัฒน์² และ วชิระ จันทรราช³
Alisa Junpleng¹, Suneeta Kositchaivat² and Vachira Jantarach³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังเรียนด้วยโครงการภาษาอังกฤษ 2) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อกิจกรรมโครงการภาษาอังกฤษ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/5 โรงเรียนธรรมโชติศึกษาลัย ที่เรียนในรายวิชาภาษาอังกฤษ 6 (อ33102) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 25 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 3 แผน 2) แบบทดสอบวัดทักษะการพูดภาษาอังกฤษ 3) แบบประเมินทักษะการพูดภาษาอังกฤษแบบรูบริก (rubric) และ 4) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อกิจกรรมโครงการภาษาอังกฤษ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าสถิติทดสอบ t แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test dependent) และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ทักษะการพูดภาษาอังกฤษของกลุ่มตัวอย่างหลังเรียนด้วยโครงการภาษาอังกฤษ มีคะแนนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และ 2) ความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างต่อกิจกรรมโครงการภาษาอังกฤษอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: โครงการภาษาอังกฤษ, ทักษะการพูดภาษาอังกฤษ

Abstract

The purposes of this research were to 1) compare the students' speaking skills before and after using English project work and 2) survey the students' satisfactions toward the English project works. The sample consisted of 25 grade twelve students of Thammachotesuksalai School who enrolled in English 6 (E33102) during the second semester of the academic year 2019. They were selected by using simple random sampling. The research instruments were 1) three lesson plans 2) a direct test of English speaking skills 3) an assessment rubric of English speaking skills and 4) a satisfaction survey toward the

¹ ครูสอนภาษาอังกฤษ สังกัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ โรงเรียนธรรมโชติศึกษาลัย สุพรรณบุรี 72120 ประเทศไทย
Foreign Language Department, Thammachotesuksalai School, Suphanburi 72120, Thailand.

² อาจารย์สอนภาษาอังกฤษ สังกัดภาควิชาการสอนภาษานานาชาติ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร นครปฐม 73000
Department of International Language Teaching, Faculty of Education, Silpakorn University, Nakhon Pathom 73000, Thailand.

³ อาจารย์สอนภาษาอังกฤษ สังกัดภาควิชาการสอนภาษานานาชาติ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร นครปฐม 73000
Department of International Language Teaching, Faculty of Education, Silpakorn University, Nakhon Pathom 73000, Thailand.

English project works. The data were analyzed by mean, standard deviation, t-test dependent and content analysis.

The results of the study were as follows: 1) The students' English speaking skills after using English project works were significantly higher than before at .05 level and 2) The students' satisfaction towards the English project works was at the highest level.

Keyword: English project works, English speaking skills

บทนำ

ปัจจุบันหลักสูตรการศึกษาระดับขั้นการศึกษาพื้นฐานกำหนดให้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ พื้นฐานที่นักเรียนทุกคนต้องได้เรียนรู้ สามารถสื่อสารกับชาวต่างชาติ (ฟาฏินาวงศ์เลขา, 2553) ทักษะการพูดภาษาอังกฤษเป็นทักษะสำคัญในการดำเนินชีวิตที่ทุกสังคมโลกต้องเชื่อมต่อกันอย่างไม่มีที่สิ้นสุด (สุภัทราอักษรานุเคราะห์, 2532) ดังนั้นทักษะการพูดภาษาอังกฤษของทุกคนควรได้รับการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง

จากการศึกษาเกี่ยวกับทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนไทย พบว่า ผู้เรียนยังไม่สามารถพูดภาษาอังกฤษได้ดีเท่าที่ควร ยังขาดการสื่อสารในระดับถ้อยคำข้อมูล (กัลยา มหาวาน, 2549) ไม่สามารถพูดสื่อสารโต้ตอบกับผู้อื่นได้ เนื่องมาจากการเรียนการสอนที่ส่วนใหญ่ยังคงเป็นการเน้นในการท่องจำเพียงเท่านั้น และเป็นรูปแบบการสื่อสารเพียงทางเดียว ไม่มีกิจกรรมการเรียนการสอนที่สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้เรียนด้วยกัน (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2553) นอกจากนี้ ครูยังคงสอนในรูปแบบของการยึดกับตำราเรียน และสอนแบบบรรยาย มุ่งเน้นตัวภาษา เช่น คำศัพท์ และไวยากรณ์ ที่ไม่สามารถสื่อสารในชีวิตประจำวันได้ (Richards and Nunan, 1990: 122 อ้างถึงใน อติกานต์ ทองมาก, 2552)

จากการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษ พบว่า มีการใช้วิธีการสอนแบบโครงการ เพื่อพัฒนาการใช้ภาษาอังกฤษของผู้เรียน ซึ่งเป็นวิธีที่ตรงกับความสนใจของผู้เรียนและได้ใช้ภาษาอังกฤษในสถานการณ์จริง (อติกานต์ ทองมาก, 2552) ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษได้เล็งเห็นความสำคัญที่จะต้องมีโครงการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของผู้เรียนให้อยู่ในระดับดี จึงได้นำแนวคิดการใช้กิจกรรมโครงการภาษาอังกฤษมาพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของผู้เรียน โดยออกแบบการจัดกิจกรรมที่เอื้อต่อการทำกิจกรรมโครงการภาษาอังกฤษและการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของผู้เรียน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังเรียนด้วยโครงการภาษาอังกฤษ
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อกิจกรรมโครงการภาษาอังกฤษ

วิธีดำเนินการวิจัย

ผลการใช้โครงการภาษาอังกฤษในการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงทดลอง ใช้รูปแบบการวิจัยแบบ One- Group-Pretest-Posttest Design ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้น ดังนี้

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ กิจกรรมโครงการภาษาอังกฤษ
2. ตัวแปรตาม ได้แก่
 - 2.1 ทักษะการพูดภาษาอังกฤษ
 - 2.2 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมโครงการภาษาอังกฤษ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 โรงเรียนธรรมโชติศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี ที่เรียนในรายวิชา ๓3102 วิชาภาษาอังกฤษ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 7 ห้องเรียน จำนวน 225 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนธรรมโชติศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี ที่ได้มาโดยใช้วิธีสุ่มห้องเรียนอย่างง่าย (Simple random sampling) ได้ห้องเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/5 จำนวน 25 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือเพื่อนำมาใช้ในการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 3 แผน โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์หัวข้อที่วัดตามหลักสูตรแกนกลาง พุทธศักราช 2551 เพื่อมุ่งพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียน ซึ่งนำมาสู่การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 3 แผน ได้แก่ 1) Describing People 2) Clothing และ 3) Fashion Styles

2. แบบทดสอบวัดทักษะการพูดภาษาอังกฤษก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมโครงการภาษาอังกฤษ ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาแบบทดสอบเป็นวิธีการสอบพูดทางตรง ซึ่งแบบทดสอบดังกล่าวมีข้อความที่สอดคล้องกับเนื้อหาในแผนการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมโครงการภาษาอังกฤษ กลุ่มตัวอย่างสอบโดยการพูดบรรยายเกี่ยวกับรูปภาพที่สุ่มเลือกมา 1 รูป จากรูปภาพทั้งหมด 20 รูป หลังจากทีกลุ่มตัวอย่างฟังข้อความจบแล้ว แต่ละคนจะมีเวลาเตรียมตัวคนละ 1 นาที เพื่อทดสอบทักษะการพูดภาษาอังกฤษดังกล่าว และแต่ละคนมีเวลาสอบพูดบรรยาย คนละ 3 นาที

3. แบบประเมินทักษะการพูดภาษาอังกฤษ เป็นการประเมินแบบแยกส่วน 5 ด้าน คือ 1) ด้านการออกเสียง 2) ด้านคล่องแคล่วในการใช้ภาษา 3) ด้านการใช้คำศัพท์และไวยากรณ์ 4) ด้านเนื้อหา และ 5) ด้านความเป็นธรรมชาติ โดยเกณฑ์การให้คะแนนแบ่งเป็น 4 ระดับ คือ 1) ระดับที่ 1 หมายถึง ปรับปรุง 2) ระดับที่ 2 หมายถึง พอใช้ 3) ระดับที่ 3 หมายถึง ดี และ 4) ระดับที่ 4 หมายถึง ดีเยี่ยม ซึ่งมีคะแนนเต็ม 20 คะแนน

4. แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อกิจกรรมโครงการภาษาอังกฤษ เป็นการประเมินแบบแยกส่วน 5 ด้าน คือ 1) ด้านเนื้อหา 2) ด้านสื่อการเรียนการสอน 3) ด้านประโยชน์ที่ได้รับ 4) ด้านครูผู้สอน และ 5) ด้านบรรยากาศ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ตามวิธีของ Likert มี 5 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับที่ 1 หมายถึง น้อยที่สุด 2) ระดับที่ 2 หมายถึง น้อย 3) ระดับที่ 3 หมายถึง ปานกลาง 4) ระดับที่ 4 หมายถึง มาก และ 5) ระดับที่ 5 หมายถึง มากที่สุด

การเก็บและรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โดยใช้เวลา 8 คาบ รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 16 ชั่วโมง โดยมีลำดับขั้นตอนการเก็บและรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. จัดปฐมนิเทศนักเรียนกลุ่มตัวอย่างเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการเรียน บทบาทของผู้เรียน จุดประสงค์ของการเรียน และวิธีการประเมินผล

2. สัมภาษณ์หัวข้อโครงการที่กลุ่มตัวอย่างมีความสนใจมากที่สุด จาก 4 หัวข้อ ได้แก่ 1) แฟชั่นเสื้อผ้า 2) บุคคลสำคัญ 3) อาหารและเครื่องดื่ม 4) การพยากรณ์อากาศ ได้หัวข้อการทำโครงการที่กลุ่มตัวอย่างสนใจมากที่สุด คือ แฟชั่นเสื้อผ้า คิดเป็น ร้อยละ 72 รองลงมาคือ อาหารและเครื่องดื่ม คิดเป็น ร้อยละ 16 รองลงมา คือ บุคคลสำคัญ คิดเป็น ร้อยละ 8 และลำดับสุดท้ายคือ การพยากรณ์อากาศ คิดเป็น ร้อยละ 4

3. ทดสอบก่อนเรียน โดยใช้แบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อวัดระดับทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง สำหรับการประเมินเป็นการประเมินแบบแยกส่วน 5 ด้าน คือ 1) ด้านการออกเสียง 2) ด้านคล่องแคล่วในการใช้ภาษา 3) ด้านการใช้คำศัพท์และไวยากรณ์ 4) ด้านเนื้อหา และ 5) ด้านความเป็นธรรมชาติ โดยเกณฑ์การให้คะแนนแบ่งเป็น 4 ระดับ คือ 1) ระดับที่ 1 หมายถึง ปรับปรุง 2) ระดับที่ 2 หมายถึง พอใช้ 3) ระดับที่ 3 หมายถึง ดี และ 4) ระดับที่ 4 หมายถึง ดีเยี่ยม ซึ่งมีคะแนนเต็ม 20 คะแนน

4. ดำเนินการสอนโดยผู้วิจัยเป็นผู้สอนด้วยตนเอง ดำเนินการสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ทั้งสิ้น 3 แผน แต่ละแผนเน้นการสอนทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการบรรยาย ได้แก่ 1) Describing People บรรยายรูปลักษณะ และบุคลิกภาพของบุคคล 2) Clothing บรรยาย ประเภท รูปแบบ ลักษณะของเสื้อผ้า และเครื่องประดับต่างๆ 3) Fashion Styles บรรยายประเภทแฟชั่นเสื้อผ้า และการแต่งกายในแฟชั่นประเภทต่างๆ โดยครูผู้สอนจะแนะนำให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างสังเกตการใช้ภาษาและเก็บรวบรวมความรู้เพื่อนำมาใช้ในกิจกรรมโครงการของตนเองต่อไป

5. หลังจากที่นักเรียนกลุ่มตัวอย่างเรียนรู้อบรมทั้ง 3 แผนแล้ว ลำดับต่อไป นักเรียนกลุ่มตัวอย่างจะได้เรียนรู้และพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษผ่านการทำกิจกรรมโครงการภาษาอังกฤษในหัวข้อ Fashion Show โดยนักเรียนกลุ่มตัวอย่างจะดำเนินการผ่านขั้นตอนการทำโครงการ ดังนี้

5.1 นักเรียนกลุ่มตัวอย่างจะทำโครงการเป็นกลุ่ม โดยได้แบ่งกลุ่มมาแล้วตั้งแต่การเรียน ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 โดยใช้วิธีการแบ่งกลุ่มด้วยการจัดกลุ่มตามความสามารถด้านทักษะการพูดภาษาอังกฤษ

5.2 นักเรียนวางแผนการทำโครงการ และศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมนอกห้องเรียน ที่ได้รับจากการเรียนด้วยแผนการเรียนรู้ที่ 3 แผน เป็นแนวทางในการทำโครงการเพื่อนำเสนอโครงการ เรื่อง Fashion Show ต่อไป โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้ให้คำปรึกษาและแนะนำ (Coach)

5.3 นักเรียนนำเสนอโครงการ Fashion Show ซึ่งนักเรียนจะได้แสดงทักษะการพูดภาษาอังกฤษ ผ่านการนำเสนอโครงการแฟชั่นโชว์ของแต่ละกลุ่ม พร้อมทั้งประเมินการนำเสนอโครงการของกลุ่มตนเองและเพื่อน

6. ทำการทดสอบทักษะการพูดภาษาอังกฤษหลังเรียนด้วยกิจกรรมโครงการภาษาอังกฤษ โดยใช้วิธีการสอบพูดทางตรง แบบทดสอบเป็นคำถาม 1 ข้อ โดยให้นักเรียนเข้าทดสอบทีละคน แต่ละคนจะสุ่มเลือกรูปภาพมา 1 รูป จากรูปภาพทั้งหมด 20 รูป ซึ่งรูปภาพที่ใช้เป็นรูปภาพของบุคคลที่แต่งตัวในสไตล์ต่างๆ ผู้เข้าทดสอบจะพูดบรรยายเกี่ยวกับรูปภาพที่ได้สุ่มเลือกดังกล่าว โดยกรรมการจะให้เวลาผู้เข้าสอบเตรียมตัว คนละ 1 นาที และแต่ละคนมีเวลาสอบพูดบรรยาย คนละ 3 นาที

7. นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมโครงการภาษาอังกฤษ โดยผู้วิจัยเป็นผู้อธิบายถึงวิธีการทำแบบประเมินและข้อความในแบบประเมินทุกข้อ และให้ผู้เรียนทำไปพร้อมๆ กัน

ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบทักษะการพูดภาษาอังกฤษของกลุ่มตัวอย่างหลังการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมโครงการภาษาอังกฤษมีคะแนนสูงกว่าก่อนเรียนด้วยกิจกรรมโครงการภาษาอังกฤษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังผลการวิเคราะห์ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบทักษะการพูดภาษาอังกฤษของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมโครงการภาษาอังกฤษ

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S.D.	\bar{D}	S.D.(D)	t	df	p-value
ก่อนเรียน	20	8.53	1.46	6.59	0.2466	26.7234*	24	0.000
หลังเรียน	20	15.22	2.23					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนการทดสอบทักษะการพูดภาษาอังกฤษหลังเรียนด้วยกิจกรรมโครงการภาษาอังกฤษ มีค่าเท่ากับ 15.22 ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนการทดสอบทักษะการพูดภาษาอังกฤษก่อนเรียนด้วยโครงการภาษาอังกฤษ ซึ่งมีค่าเท่ากับ 8.53 คะแนนผลต่างเฉลี่ย (\bar{D}) ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมโครงการภาษาอังกฤษ มีค่าเท่ากับ 6.59 และค่าทดสอบ t มีค่าเท่ากับ 26.72 ($p < .05$) จากค่าสถิติดังกล่าวแสดงว่า ทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมโครงการภาษาอังกฤษมีคะแนนสูงกว่าก่อนเรียนด้วยกิจกรรมโครงการภาษาอังกฤษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1

2. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อกิจกรรมโครงการภาษาอังกฤษ

ตารางที่ 2 คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จากแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมโครงการภาษาอังกฤษของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 25 คน

ประเด็นการประเมิน	\bar{X}	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
ด้านที่ 1: เนื้อหา	4.45	0.62	มาก	④
ด้านที่ 2: ด้านสื่อการเรียนการสอน	4.49	0.62	มาก	③
ด้านที่ 3: ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.59	0.56	มากที่สุด	②
ด้านที่ 4: ครูผู้สอน	4.59	0.50	มากที่สุด	①
ด้านที่ 5: ด้านบรรยากาศ	4.44	0.67	มาก	⑤
รวม	4.51	0.59	มากที่สุด	

จาก ตารางที่ 2 พบว่า ผู้เรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 25 คน มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมโครงการภาษาอังกฤษ ทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D.= 0.59) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 และเมื่อพิจารณาความพึงพอใจแยกเป็นด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมโครงการภาษาอังกฤษอยู่ในระดับมากที่สุดและมาก โดยเรียงลำดับจากมากที่สุดถึงน้อยที่สุด ได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านครูผู้สอน ($\bar{X} = 4.59$, S.D.= 0.50) ลำดับที่ 2 ด้านประโยชน์ที่ได้รับ ($\bar{X} = 4.59$, S.D.= 0.56) ลำดับที่ 3 ด้านสื่อการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.49$, S.D.= 0.62) ลำดับที่ 4 ด้านเนื้อหา ($\bar{X} = 4.45$, S.D.= 0.62) และลำดับที่ 5 ด้านบรรยากาศ ($\bar{X} = 4.44$, S.D.= 0.67)

บทสรุป

การวิจัยเรื่อง ผลการใช้โครงการภาษาอังกฤษในการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากผลการวิจัยข้อที่ 1 พบว่า ทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมโครงการภาษาอังกฤษมีคะแนนสูงกว่าก่อนเรียนด้วยกิจกรรมโครงการภาษาอังกฤษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเนื่องมาจาก

1.1 การทำกิจกรรมโครงการภาษาอังกฤษส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถฝึกทักษะการพูดภาษาอังกฤษจากการปฏิบัติจริง โดยกระบวนการทำโครงการ ขั้นตอนการวางแผนโครงการ ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเพื่อวางแผนในการทำโครงการ วิเคราะห์ขั้นตอนในการทำโครงการ มีโอกาสได้ฝึกใช้ภาษาก่อนที่จะนำไปใช้ในการทำโครงการจริง สอดคล้องกับแนวคิดของกรมวิชาการ (2544) ที่กล่าวว่า การเตรียมตัวผู้เรียนในด้านภาษาที่หลากหลายส่งผลให้ผู้เรียนเห็นความเกี่ยวข้องของภาษากับชีวิตจริงทั้งในและนอกห้องเรียน และสอดคล้องกับแนวคิดของ Fried-Booth (1987) ที่กล่าวว่า ขั้นตอนการวางแผนเป็นการกระตุ้นความสนใจ เป็นการอภิปรายความคิดต่างๆ ให้ข้อแนะนำและแลกเปลี่ยนทักษะทางภาษาที่จะฝึกฝนคือการพูด การฟัง การอ่านในหัวข้อเรื่องที่จะศึกษาร่วมกัน ส่งผลให้การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินตนเองในการปฏิบัติโครงการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการปฏิบัติในการปรึกษากันกับเพื่อนอย่างมีเหตุผลอยู่ในระดับดีมาก กล่าวแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และร่วมกันออกแบบการนำเสนอโครงการจนเป็นที่น่าพอใจ

1.2 การทำกิจกรรมโครงการภาษาอังกฤษ ขั้นการดำเนินโครงการ ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง โดยผู้เรียนได้ช่วยกันทำงานตามความรับผิดชอบของตน เช่น ค้นคว้าหาข้อมูล จัดการกับข้อมูลที่ได้ นำเอาข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการนำเสนอโครงการ ตั้งคำถามเมื่อมีข้อสงสัยและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จริง จนถึงการนำเสนอโครงการ สอดคล้องกับแนวคิดของ Phillips; Burwood; and Dunford (1991) ที่กล่าวว่า จุดมุ่งหมายของการทำโครงการคือ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนดึงความรู้ทุกอย่างมาแก้ปัญหาโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อ ให้ผู้เรียนรับผิดชอบกับการเรียนของตนเอง พึ่งพาตนเอง ทำงานร่วมกันอย่างเท่าเทียมเพื่อทำโครงการให้สำเร็จลุล่วง ส่งผลให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนต่อไป สังเกตได้จากการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษและความมั่นใจในการพูดภาษาอังกฤษมากขึ้น

1.3 การทำกิจกรรมโครงการภาษาอังกฤษ ขั้นการประเมินผลโครงการ การทำกิจกรรมโครงการภาษาอังกฤษเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประเมินผลงานของตนเองและของเพื่อนต่างกลุ่ม โดยพิจารณาถึงข้อดีและข้อควรปรับปรุงของผลงาน รวมทั้งให้เหตุผลประกอบการประเมินที่ชัดเจนซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนในการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของตนเองต่อไป สอดคล้องกับแนวคิดของ Harris and McCann (1994) ที่กล่าวว่า การประเมิน เป็นการสะท้อนถึงการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งความรู้ ความเข้าใจ วิถีคิด วิถีทำงาน ความพึงพอใจในกระบวนการทำงาน ผลงาน และความต้องการพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น ดังจะเห็นได้จากผลการประเมินการนำเสนอโครงการ ด้านการใช้ภาษาอังกฤษในการนำเสนอผลงานของกลุ่มตัวอย่าง (เพื่อนประเมินเพื่อน) ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ย 18 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 80

2. จากผลการวิจัยข้อที่ 2 พบว่า ความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างต่อกิจกรรมโครงการภาษาอังกฤษอยู่ในระดับมากที่สุด อาจเนื่องมาจาก

2.1 ผู้วิจัยมีการศึกษาและวิเคราะห์เนื้อหาตามหลักสูตรแกนกลาง พุทธศักราช 2551 นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้มีการศึกษาเอกสารและงานวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับทักษะการพูดภาษาอังกฤษและการสอนแบบโครงการ ภาษาอังกฤษเพื่อให้ผลการใช้กิจกรรมโครงการภาษาอังกฤษในการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษมีประสิทธิภาพ โดยผู้วิจัยมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียน คอยให้คำแนะนำ และตอบข้อซักถามเมื่อผู้เรียนเกิดข้อสงสัย สอดคล้องกับแนวคิดของ กรมวิชาการ (2544) ที่กล่าวว่า ครูผู้สอนมีหน้าที่ให้คำสั่งที่ชัดเจน และต้องมีการตรวจสอบว่าผู้เรียนเข้าใจวิธีทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อให้โครงการบรรลุผลสำเร็จได้ด้วยดี และให้ความช่วยเหลือตามความจำเป็น ขณะผู้เรียนทำงาน เพื่อให้แน่ใจว่าผู้เรียนทำงานตามแผนที่วางไว้ โดยผลการวิจัย พบว่า โดยรวมกลุ่มตัวอย่าง มีความพึงพอใจต่อครูผู้สอนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.59$, S.D. =0.50)

2.2 ผู้วิจัยได้คำนึงถึงประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้รับสูงสุดจากการเรียนด้วยกิจกรรมโครงการ ภาษาอังกฤษ สอดคล้องกับแนวคิดของ Haines (2002) ที่กล่าวว่า การทำโครงการจะช่วยให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า เรื่องที่เกี่ยวกับโลกแห่งความเป็นจริง ได้ทำงานร่วมกับผู้เรียนที่มีความสามารถต่างกัน นอกจากนี้โครงการ ยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกความคล่องในการใช้ภาษา และเห็นความสำคัญของการใช้ภาษาอย่างถูกต้อง โดยผลการวิจัย พบว่า โดยรวมกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อประโยชน์ที่ได้รับอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.59$, S.D. =0.56)

2.3 ผู้วิจัยได้ออกแบบการจัดการเรียนรู้จากการสำรวจหัวข้อที่ผู้เรียนสนใจมากที่สุด ซึ่งการเรียน แต่ละครั้ง ผู้วิจัยจะแนะนำให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างสังเกตการใช้ภาษาและเก็บรวบรวมความรู้ เพื่อนำมาใช้ ในการทำโครงการต่อไป สอดคล้องกับแนวคิดของ Haines (2002) ที่กล่าวว่า การทำโครงการ ผู้เรียนมีอิสระ ในการเลือกหัวข้อที่ตนเองสนใจ บรรยายภาคในการเรียนรู้ไม่เป็นทางการ ส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้สึกผ่อนคลาย จากวิธีการเรียนแบบปกติ และสอดคล้องกับแนวคิดของ จิราภรณ์ ศิริทวี (2542) ที่กล่าวว่า การสอนแบบโครงการ มีจุดประสงค์คือ ต้องการกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักสังเกต และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เพื่อตอบคำถามที่ตนเองอยากรู้ โดยผลการวิจัย พบว่า โดยรวมกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อด้านเนื้อหาอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.45$, S.D. =0.62)

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง ผลการใช้โครงการภาษาอังกฤษในการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้สรุปแนวคิด และนำเสนอข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ และเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมโครงการภาษาอังกฤษ แก่ผู้ที่จะทำวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมโครงการภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษต่อไป มีรายละเอียดดังนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากการทำวิจัยในครั้งนี้ พบว่า วิธีการใช้กิจกรรมโครงการภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาทักษะการพูด ภาษาอังกฤษ เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะพูดภาษาอังกฤษของผู้เรียนในหัวข้อ ตามความถนัดและความสนใจของตน ดังนั้นโครงการที่จัดต้องเหมาะสมกับความสนใจและระดับความสามารถ ของนักเรียน สอดคล้องกับค่านิยม ช่างวัย และสังคมที่นักเรียนอาศัยอยู่ด้วย

2. ในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า นักเรียนแต่ละกลุ่มมีความกระตือรือร้นที่จะสร้างสรรค์ผลงานของตนให้โดดเด่น กว่ากลุ่มอื่นๆ ดังนั้นควรมีรางวัล หรือเกียรติบัตร ให้นักเรียน เพื่อให้นักเรียนทุกคนที่เก่งด้านการพูดภาษาอังกฤษ

หรือความประพฤติดี ทำงานดี มีความตั้งใจในการเรียน ได้เกิดความภาคภูมิใจในตนเองและมีกำลังใจในการพัฒนาตนเองต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมโครงการภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษด้านอื่นๆ เช่น การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสนทนา เป็นต้น
2. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมโครงการภาษาอังกฤษร่วมกับวิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นเพื่อช่วยส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสาร และทักษะชีวิต

เอกสารอ้างอิง (Reference)

กรมวิชาการ. (2544). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

เกียรติกิติ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2553). **การคิดเชิงวิเคราะห์ (Analytical Thinking)**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ:

ซัคเซสมีเดีย.

กัลยา มหาวาน. (2549). “การใช้การอภิปรายกลุ่มเพื่อส่งเสริมความสามารถทางการพูดและการเขียนภาษาอังกฤษและทักษะทางสังคม.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

จิราภรณ์ ศิริทวี. (2542). “โครงการ: ทางเลือกใหม่ของการสร้างปัญญาชน.” **วารสารวิชาการ** 2, 8 (สิงหาคม): 33-38.

ฟาฏินา วงศ์เลขา. (2553). “กลไกขับเคลื่อนการศึกษาก้าวสู่ประชาคมอาเซียน.” **เดลินิวส์** (2 มีนาคม): 15.

ลัดดา ภูเกียรติ. (2552). **การสอนแบบโครงการและการสอนแบบใช้วิจัยเป็นฐาน : งานที่ครูประถมทำได้**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุภัทรา อักษรานุเคราะห์. (2532). **การสอนทักษะทางภาษาและวัฒนธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ:

โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อดิگانต์ ทองมาก. (2552). “การใช้วิธีการสอนภาษาอังกฤษแบบโครงการเพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษและทักษะการคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านควนสวรรค์ จังหวัดตรัง.”

ปริญญาานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Fried-Booth, Diana L. (1987). **Project Work**. Great Britain: Oxford University Press.

Simon, Haines. (2002). **Project for The EFL Classroom**. Resource Material for Teachers. UK: Nelson.

Harris, Michael., and Paul McCann. (1994). **Assessment**. เข้าถึงเมื่อ 3 ธันวาคม. เข้าถึงได้จาก

<https://saidnazulfiqar.files.wordpress.com/2008/04/assessment.pdf>

Diiane, Phillips., Sarah Burnwood, and Helen Dunford. (1999). **Project with Young Learners**. New York: Oxford University Press.

Ribe, R., and Nicolas Vidal. (1993). **Project Work: Handbooks for the English Classroom**. Scotland: Macmillan Publishers Limited.

Richards, Jack C., and Nunan David. (1990). "Second Language Teacher Education."

Applied Linguistics 13, 4 (December): 427-428

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีต่อการจัดการพุทธสถานวัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา กรณีศึกษา : วัดเล่งเน่ยยี่1 และ วัดเล่งเน่ยยี่2

Opinions of Foreign Tourists on Chinese Temples Buddhism Management to become a Religious Tourism Learning Place
Case Study : Leng Nuei Yee1 and Leng Nuei Yee2

พระศรีบุญย์ ช้างกุล¹ และ รองศาสตราจารย์ ดร.อัศวิน แสงพิกุล²

Phra Saran Changkun¹ and Assoc.Prof. Dr. Aswin Sangpikul²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อการจัดการพุทธสถานวัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา และ 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อการจัดการพุทธสถานวัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป ซึ่งเดินทางมาท่องเที่ยวที่วัดเล่งเน่ยยี่1 และวัดเล่งเน่ยยี่2 จำนวน 400 คน ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการพุทธสถานวัดจีนเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ด้านแหล่งข้อมูลมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านการเข้าถึง เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการพุทธสถานวัดจีน พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้านสถานที่ ด้านบุคลากร ด้านวิธีการบริหารจัดการ และด้านการเข้าถึง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักท่องเที่ยวที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้านกิจกรรมในสถานที่ ด้านวิธีการบริหารจัดการ และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ การจัดการพุทธสถาน แหล่งเรียนรู้ การท่องเที่ยวเชิงศาสนา

Abstract

The objectives of this research are 1) to study the opinions of foreign tourists on chinese temples buddhism management to become a religious tourism learning place and 2) to compare the opinions of foreign tourists on chinese temples buddhism management to become a religious tourism learning place, classified by personal factors. The samples for this research were 400 foreign tourists who 20 years old and over to traveling to Wat Leng Nuei Yee1 and Wat Leng Nuei Yee2. The results revealed that the chinese temples buddhism management to become a religious tourism learning place, tourism foreign focus mostly on data source, next are facilities and access side. The comparison of opinions of foreign tourists on chinese temples buddhism management classified by personal factors are tourists with different the average monthly incomes have opinions about places, staff, management and access side differences

¹ สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต กรุงเทพมหานคร 10210 ประเทศไทย
Department of Tourism Management, Faculty of Tourism and Hospitality, Dhurakij Pundit University, Bangkok 10210, Thailand.

² สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต กรุงเทพมหานคร 10210 ประเทศไทย
Department of Tourism Management, Faculty of Tourism and Hospitality, Dhurakij Pundit University, Bangkok 10210, Thailand.

were statistically significant at .05 level. And tourists with different ages have opinions about activity area, management and facilities differences were statistically significant at .05 level.

Keywords: expectations, shopping experience, elderly tourists

บทนำ

ปัจจุบันนักท่องเที่ยวจำนวนมากให้ความสนใจกับการท่องเที่ยวแบบการท่องเที่ยวเชิงพุทธ และการเรียนรู้ ที่เป็นการเดินทางเพื่อการศึกษาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม และแสวงหาคูณค่าทาง ด้านคุณธรรมจริยธรรม อันนำไปสู่ การประพฤติปฏิบัติในแนวทางที่ถูกต้อง ทั้งแก่เพื่อนมนุษย์และต่อสิ่งแวดล้อม (พระครูสังฆรักษ์สาธิต ปุณฺณเสฏฺฐิโก และคณะ, 2561 : 1475-1489) ในลักษณะที่ก่อให้เกิดประโยชน์เกื้อกูลต่อกันและกัน ผ่านการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในลักษณะต่างๆ เช่น กิจกรรมการท่องเที่ยวไหว้พระ 9 วัด การไหว้พระประจำวันเกิด ปีเกิด การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโดยเน้นการฝึกสมาธิทางพระพุทธศาสนา เป็นต้น เพื่อส่งเสริมให้ผู้สนใจได้เรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ และพระพุทธศาสนา อันจะนำไปสู่การปลูกฝังด้านศีลธรรม จริยธรรม และการประพฤติปฏิบัติที่ดีงาม สะท้อนให้เห็นค่านิยม ในการทำบุญและการแสวงบุญของสังคมไทยที่ปฏิบัติมานับแต่อดีตซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวแนวดังกล่าว ได้รับความสนใจตอบรับจากนักท่องเที่ยวเป็นอย่างดี การท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมจึงเป็นปัจจัย ที่สำคัญในการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยซึ่งเป็นลักษณะของการเดินทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์ ต่อผู้คน ชุมชน สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา เป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวเฉพาะด้าน ที่มีกลุ่มนักท่องเที่ยวจำนวนมากให้ความสนใจเกี่ยวกับการศึกษาพุทธศาสนา ขึ้นชมสถาปัตยกรรมหรือประวัติศาสตร์ และบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์การนมัสการเกจิอาจารย์รวมถึงการปฏิบัติกิจกรรมของแต่ละศาสนา (นภวรรณ สุวานะกาญจน์ พงษ์เขียว และคณะ, 2561 : 112-121)

บทบาทของวัดในอดีต วัดเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดวิชาความรู้ ศีลธรรม จริยธรรม วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ไปสู่ชุมชน เป็นสถานที่ซึ่งคนในชุมชนส่งบุตรหลานของตนเข้ามาในวัดเพื่อเรียนและศึกษาหาวิชาความรู้ต่างๆ วัดจึงมีความสำคัญมาก และมีบทบาทสูงในทุกชนชั้นของสังคมไทย วัดและพระภิกษุสงฆ์ เป็นที่ยอมรับนับถือ และเคารพศรัทธาจากคนในชุมชน ด้วยดีตลอดมาตั้งแต่ในอดีต วัดจึงถือได้ว่าเป็นสถาบันหลัก เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนไทยตลอดมา ในสังคมไทยไม่ว่าจะเป็นสังคมเมืองหรือสังคมชนบท ทุกหมู่บ้านต่างก็มีวัด เป็นศาสนสถานบิณฑบาตร่วมกันของคนในท้องถิ่น ประชาชนในแต่ละหมู่บ้านก็มีความสัมพันธ์ผูกพันแนบแน่นกับวัด เพราะวัด เป็นเสมือนสถานที่ที่ให้ความอบอุ่นใจสบายใจ ให้ความรู้แก่ชุมชน ดังนั้น วัดจึงเป็นศูนย์กลางทั้งทางด้านสติปัญญา จิตใจของพุทธศาสนิกชน มีการสื่อสารในสิ่งที่เป็นคุณประโยชน์ สิ่งที่เป็นสาระข้อเท็จจริง ประกอบด้วยเหตุผลและความจริงใจ สามารถนำไปสู่การพัฒนาเพื่อให้เกิดความยั่งยืนของการเรียนรู้ การพัฒนาการท่องเที่ยว และการอนุรักษ์ โบราณวัตถุ โบราณสถานอันเป็นสมบัติของชาติได้ และถ้าวัดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวได้มีการดำเนินการในลักษณะของการเสริมสร้างคุณค่าของแหล่งการเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพในการบริหารจัดการและการส่งเสริมให้ประชาชน ชุมชน และผู้ประกอบการ การท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว และการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ (พระครูสังฆรักษ์วุฒิมงคล วุฑฒิวโร และคณะ, 2561:1597-1598)

การท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทย ซึ่งเป็นลักษณะของการเดินทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้คนชุมชน สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม แต่อย่างไรก็ตาม การจัดการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาไม่จำเป็นที่จะเป็นการบริหารจัดการวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว การจัดการแหล่งโบราณสถานและพุทธศิลป์ในแต่พื้นที่ยังพบว่ามีปัญหาในเรื่องของการจัดการเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการรักษา มรดกทางวัฒนธรรม ของพระพุทธศาสนาและการจัดการเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ต่อกิจกรรมการท่องเที่ยว ดังนั้น ผู้วิจัย ได้เล็งเห็นว่า การที่เรามุ่งเน้นเรื่องการพัฒนาวัดต่างๆ ในประเทศไทย เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้เชิงศาสนา ประกอบกับเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวควบคู่กันไป เพื่อการพัฒนาที่สร้างความเจริญทั้งทางสังคม ความเจริญทางเศรษฐกิจ รวมไปถึงเน้นพัฒนาความเจริญทางด้านจิตใจไปพร้อมๆ กัน โดยการแสวงหาและใช้ต้นทุนทางสังคมทรัพยากรธรรมชาติและทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่อย่างมั่งคั่งในประเทศไทย เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดเชื่อมโยงสู่การศึกษาเชิงพุทธศาสนา เพื่อเป็นการดำรงไว้ซึ่งพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นรากฐานวัฒนธรรมของชาติ และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับประเทศชาติ ในเชิงเศรษฐกิจการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการสร้างมูลค่าทั้งทางปัญญา และทางเศรษฐกิจเข้าสู่ความรับผิดชอบต่อสังคม ในวงกว้างได้ โดยผ่านการท่องเที่ยวเชิงศาสนา ประกอบกับแหล่งเรียนรู้ในวัดจีนยังมีการศึกษาน้อยมาก ซึ่งพบว่า วัดมังกรกมลาวาส (เล่งเน่ยยี่ 1) และวัดบรมราชากาญจนานิกะกอนุสรณ์ คณะสงฆ์จีนนิกายรังสรรค์ (เล่งเน่ยยี่ 2) เป็นพุทธสถานที่เป็นที่นิยมและรู้จักของนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างชาติ และมีความสำคัญที่ควรเป็นแหล่งเรียนรู้ ในชุมชนแต่ยังไม่มีการบริหารจัดการ การศึกษาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ครั้งนี้ จึงถือเป็นการนำร่องเพื่อให้ทราบถึง

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของวัดจีน เพื่อเป็นประโยชน์ให้กับนักเรียน ประชาชน และผู้สนใจทั่วไป นอกจากนี้การบริหารจัดการที่เหมาะสมจะทำให้ผู้ศึกษาได้รับประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ในเต็มที่ ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง “ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อการจัดการพุทธสถานวัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา” เพื่อนำองค์ความรู้จากงานวิจัยครั้งนี้ไปใช้ประโยชน์ต่อองค์กรที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการพุทธสถานต่างๆ ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ทรงคุณค่าเชิงสถานต่อไป

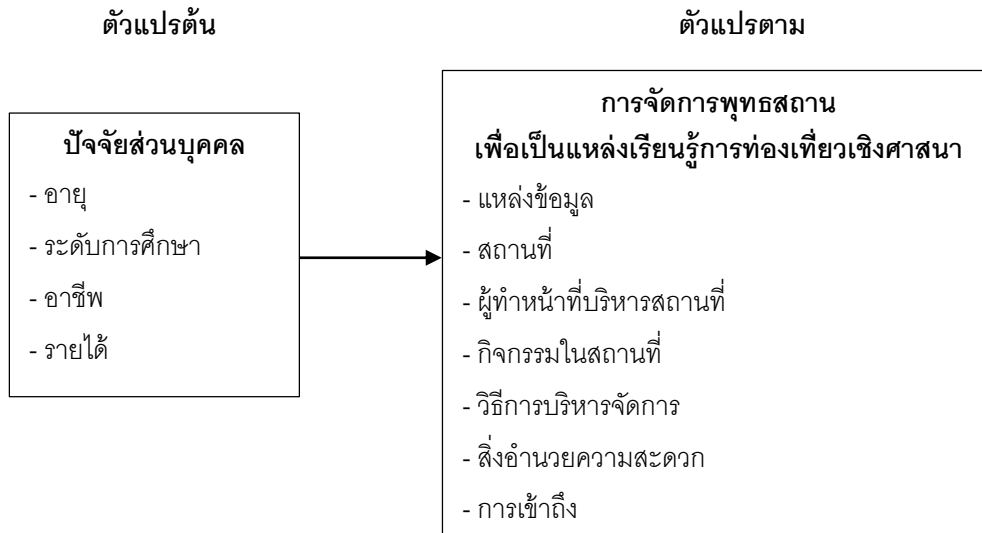
วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อการจัดการพุทธสถานวัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อการจัดการพุทธสถานวัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐานการวิจัย

นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการพุทธสถานวัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนาแตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้บูรณาการความหมายของแหล่งเรียนรู้ ประเภทของแหล่งเรียนรู้ และการจัดการท่องเที่ยว เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการพุทธสถานเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ดังนี้

นาวา วงษ์พรม (2560:น.131-143) กล่าวถึง ความหมายของแหล่งเรียนรู้ไว้ว่า แหล่งเรียนรู้ หมายถึง แหล่งข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ และประสบการณ์ ที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนใฝ่เรียน ใฝ่รู้ แสวงหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัย เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้

Ramirez (1954 : 386) จำแนกแหล่งเรียนรู้ในชุมชนออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1) แหล่งความรู้ที่เป็นธรรมชาติ อาทิ แสงแดด อากาศ ดิน น้ำ เป็นต้น 2) แหล่งความรู้ที่เป็นบุคคล ได้แก่ บุคคลที่มีความรู้ความสามารถในชุมชน 3) แหล่งความรู้ทางด้านเทคโนโลยี ได้แก่ แหล่งความรู้ที่เกิดจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์ การคิดประดิษฐ์สิ่งต่างๆ เช่น เครื่องยนต์ และ 4) แหล่งความรู้ที่เป็นสถาบัน ได้แก่ สถาบันต่างๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น โรงเรียน โบสถ์ เป็นต้น

พระครูวิมลศิลป์กิจ (เรืองฤทธิ์ ธนปญโญ) และคณะ (2555) ได้ศึกษาการศึกษารูปแบบและสภาพแหล่งเรียนรู้ของวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย พบว่า สภาพการจัดการแหล่งเรียนรู้ของวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว

ในจังหวัดเชียงรายด้านพุทธศิลป์/สถาปัตยกรรมเหมาะสมกับเป็นแหล่งเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยเป็นรายข้อ พบว่า ความสวยงามของปะติมากรรมฝาผนังภายในวัด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ความสวยงามของสถาปัตยกรรมภายในวัด และความสวยงามของจิตรกรรมฝาผนังภายในวัด ด้านความสะอาดสบายในการท่องเที่ยววัด ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยเป็นรายข้อพบว่า มีป้ายชื่อและรายละเอียดแจ้งถึงสถานที่ภายในวัดที่ชัดเจน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ที่จอดรถเพียงพอ สำหรับผู้เข้าไปท่องเที่ยวภายในวัด จำนวนห้องน้ำเพียงพอกับผู้ใช้ไปท่องเที่ยว ด้านค่าใช้จ่ายของการเข้าท่องเที่ยว ภายในวัด ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยเป็นรายข้อ พบว่า ราคาเครื่องสักการบูชา มีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยสูงสุดรองลงมาได้แก่ ราคาวัตถุมงคลมีความเหมาะสม และราคาอาหาร/เครื่องดื่มเหมาะสม ด้านแหล่งเรียนรู้ที่เป็นสารประโยชน์ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยเป็นรายข้อ พบว่า ศิลปวัฒนธรรมที่มีในวัดเป็นแหล่งเรียนรู้ได้เหมาะสม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ มีสุขภาพจิตใจดี หลักรธรรม มีให้อ่านให้ศึกษา และบุคลากร/ประชาสัมพันธ์ของวัดให้ความรู้ได้ดีเท่ากัน และแหล่งศึกษาเรียนรู้ด้านธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมส่วนแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ควรปรับปรุงค่าให้พระธาตุ/พระพุทธรูป รองลงมาได้แก่ ประวัติวัด/ประวัติ พระธาตุ ภาพจิตรกรรม พิพิธภัณฑสถานและคติคำคม ตามลำดับ

คำ วงศ์เทพ (2554) ได้ศึกษา เรื่อง การศึกษาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในอำเภอแม่ลาน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 พบว่า การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้โรงเรียนที่จัดการศึกษา ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอแม่ลาน้อย ด้านการวางแผนจัดการแหล่งเรียนรู้มีการปฏิบัติในภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก ด้านการดำเนินการใช้แหล่งเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านการติดตามและตรวจสอบการใช้ แหล่งเรียนรู้มีการปฏิบัติในภาพรวมปานกลางและด้านการปรับปรุงและแก้ไขพัฒนาแหล่งเรียนรู้มีการปฏิบัติในภาพรวม ปานกลาง

พระครูสังฆรักษ์ (วุฒิมิ่งษ์ วุฑฒิมิวโธ) และคณะ (2561) ได้ศึกษาการพัฒนาวัดในประเทศไทยเป็นแหล่งเรียนรู้ เชิงพุทธ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอาเซียน พบว่า ผลการวิจัยการพัฒนาวัดในประเทศไทย เป็นแหล่งเรียนรู้เชิงพุทธ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอาเซียน พบว่า 1. วัดที่มีการพัฒนาเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงพุทธจะนำเสนอเนื้อหาให้แก่ นักท่องเที่ยวที่ประกอบด้วย ศิลปะ วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ประเพณี ความเชื่อหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ โดยพัฒนาแหล่งเรียนรู้บนพื้นฐานที่นักท่องเที่ยวเกิดกระบวนการเรียนรู้ คือ เกิดจากการรับรู้ และการคิด, เกิดจากการปฏิบัติ, การเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข และเรียนรู้ ให้เข้าใจ เพื่อรู้จักตนเองอย่างแท้จริง 2. วัดแต่ละวัดจะมีการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวในลักษณะ ที่คล้ายๆ กันคือ เรื่องห้องน้ำ ที่พัก อาหาร ลานจอดรถ ฯลฯ 3. การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของวัด ชุมชน ภาครัฐ และ เอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในด้านต่างๆ น้อยมาก อีกทั้งวัดยังขาดบุคลากรที่ชำนาญด้านภาษา และงบประมาณยังคงเป็น ข้อจำกัดประการสำคัญในการพัฒนาวัด จากผลการวิจัย สามารถสรุปแนวทางการพัฒนาวัดที่เป็นแหล่งเรียนรู้เชิงพุทธ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอาเซียน มีองค์ประกอบหลัก คือ กระบวนการบริหารจัดการ, เหมาะสมกาลเทศะ, แหล่งเรียนรู้ และการท่องเที่ยวอาเซียน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีอายุเกิน 20 ปีขึ้นไป ที่มาท่องเที่ยว วัดเล่งเน่ยยี่ 1 และวัดเล่งเน่ยยี่ 2 การคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้สูตรของ Cochran โดยกำหนดความคลาดเคลื่อน ของกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 5 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน ในการหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ทราบจำนวน ประชากร ดังนี้

$$n = \frac{Z^2}{4e^2}$$

โดย n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

e = ระดับความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ยอมให้เกิดขึ้นได้

Z = ค่า Z ที่ระดับความเชื่อมั่นหรือระดับนัยสำคัญ

ถ้าระดับความเชื่อมั่น 95% หรือระดับนัยสำคัญ 0.05 มีค่า $Z = 1.96$

$$n = \frac{(1.96)^2}{4(0.05)^2}$$

$$n = 384.16 \approx 384 \text{ ราย}$$

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถามภาษาอังกฤษ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ลักษณะประชากรศาสตร์ ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อการจัดการพุทธสถานวัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา ประกอบด้วย แหล่งข้อมูลสถานที่ ผู้ทำหน้าที่บริหารสถานที่ กิจกรรมในสถานที่ วิธีการบริหารจัดการ สิ่งอำนวยความสะดวก และการเข้าถึง มีลักษณะเป็นคำถามแบบ Likert Scale 5 ระดับ (1 = น้อยที่สุด และ 5 = มากที่สุด) แบบสอบถามที่สร้างขึ้นได้มีการทดลองแจก 30 ชุด เพื่อทำการทดสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ด้วยการใช้วิธีวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคของแบบสอบถาม มากกว่า 0.70 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือและตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบเพื่อสร้างแบบสอบถาม

2. สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อการจัดการพุทธสถาน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา รวมถึงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะอื่นๆ

3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความครบถ้วนถูกต้องแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

4. ความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปปรึกษากับอาจารย์หรือผู้เชี่ยวชาญช่วยตรวจสอบความถูกต้องและความครอบคลุมของเนื้อหาที่ต้องการศึกษา โดยมีผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้เท่ากับ 0.86 และเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 มาใช้เป็นข้อคำถาม

5. นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับนักท่องเที่ยวในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

6. นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้ มาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha - coefficient) ที่ค่าระดับความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.96 ซึ่งถือได้ว่าอยู่ในระดับดีมากหมายถึง แบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปศึกษากับกลุ่มตัวอย่างจริงได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลปฐมภูมิ ได้มาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม โดยทำการสุ่มแบบบังเอิญจากกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางท่องเที่ยววัดมังกรกมลาวาส (เล่งเน่ยยี่ 1) กรุงเทพมหานคร และวัดบรมราชากาญจนาภิเษกอนุสรณ์ คณะสงฆ์จีนนิกายรังสรรค์ (เล่งเน่ยยี่ 2) จังหวัดนนทบุรี

2. ข้อมูลทุติยภูมิ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา วารสาร รายงานวิจัย อินเทอร์เน็ต และข้อมูลสถิติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ทำโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ และได้กำหนดพื้นที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในการเดินทางมาท่องเที่ยววัดเล่งเน่ยยี่ 1 และวัดเล่งเน่ยยี่ 2

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางท่องเที่ยววัดมิ่งกรมลาวาส (เล่งเน่ยยี่ 1) กรุงเทพมหานคร และวัดบรมราชากาญจนภิเษกอนุสรณ์ คณะสงฆ์จีนนิกายรังสรรค์ (เล่งเน่ยยี่ 2) จังหวัดนนทบุรี โดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อการจัดการพุทธสถาน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อการจัดการพุทธสถานเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลโดยการหาค่า t-test และ F-test

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง

จากการสำรวจข้อมูลของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมาวัดเล่งเน่ยยี่ 1 และเล่งเน่ยยี่ 2 จำนวน 400 คน พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 30-55 ปี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของกิจการ และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001 – 30,000 ดอลลาร์สหรัฐ

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อการจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา

การจัดการพุทธสถานวัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับแหล่งข้อมูลมากที่สุด ($\bar{X} = 3.98$) รองลงมาคือ สิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{X} = 3.95$) และการเข้าถึง ($\bar{X} = 3.63$) ตามลำดับ

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อการจัดการพุทธสถานวัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

1. ด้านแหล่งข้อมูล พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีระดับการศึกษา และอาชีพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการพุทธสถานวัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และการทดสอบรายคู่ไม่แตกต่างกัน

2. ด้านสถานที่ พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการพุทธสถานวัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และการทดสอบรายคู่ พบว่า ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี แตกต่างกับปริญญาโทและสูงกว่า

3. ด้านบุคลากร พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการพุทธสถานวัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และการทดสอบรายคู่ไม่แตกต่างกัน

4. ด้านกิจกรรมในสถานที่ พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีอายุ และระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการพุทธสถานวัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และการทดสอบรายคู่ พบว่า อายุ 35-50 ปี แตกต่างกับอายุ 56-65 ปี ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี แตกต่างกับปริญญาตรี

5. ด้านวิธีการบริหารจัดการ พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีอายุ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ย ต่อเดือนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการพุทธสถานวัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และการทดสอบรายคู่ พบว่า ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี แตกต่างกับปริญญาโทและสูงกว่า และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,001 – 50,000 ดอลลาร์สหรัฐ แตกต่างกับ 50,001 – 100,000 ดอลลาร์สหรัฐ

6. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการพุทธสถานวัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และการทดสอบรายคู่ พบว่า อายุ 36-50 ปี แตกต่างกับ อายุ 56-65 ปี ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี แตกต่างกับปริญญาตรี และอาชีพนักเรียน/นักศึกษา แตกต่างกับ เกษตรกร

7. ด้านการเข้าถึง พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการพุทธสถานวัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และการทดสอบรายคู่ พบว่า ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี แตกต่างกับ ปริญญาโทและสูงกว่า

การสรุปและอภิปรายผล

นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ให้ความสำคัญกับแหล่งข้อมูลมากที่สุด รองลงมาคือ สิ่งอำนวยความสะดวก และการเข้าถึง ซึ่งใกล้เคียงกับงานวิจัยของพระครูพิทักษ์ ศิลปาคม (นุชิต วชิรวิฑูโธ) (2561) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาวัด เพื่อการท่องเที่ยววัฒนธรรมในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี พบว่า ด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการเข้าถึง ด้านการรักษาความปลอดภัย ด้านการตลาด และด้านนักท่องเที่ยว แนวทางการพัฒนาวัด เพื่อการท่องเที่ยววัฒนธรรมในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ที่สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบันและแนวโน้ม เศรษฐกิจ พบว่า ด้านสิ่งดึงดูดใจ ได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของทุกฝ่ายร่วมกันรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชนมอญและ เผยแพร่สู่สาธารณชน เป็นต้น ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของทุกฝ่ายร่วมกันจัดศูนย์บริการ นักท่องเที่ยวรองรับนักท่องเที่ยวต่างประเทศและมีผู้เชี่ยวชาญภาษาอยู่ประจำการ เป็นต้น ด้านการเข้าถึง ได้แก่ กรมทางหลวงติดตั้งป้ายบอกทางเพิ่มเติมในจุดเชื่อมต่อหรือบริเวณทางแยก เป็นต้น ด้านการรักษาความปลอดภัย ได้แก่ วัดดำเนินการติดตั้งกล้องวงจรปิดเพิ่มเติมให้ครอบคลุมแหล่งท่องเที่ยวและพื้นที่ภายในวัด เป็นต้น ด้านการตลาด ได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของทุกฝ่ายร่วมกันประชาสัมพันธ์ในช่องทางที่หลากหลาย เป็นต้น และด้านนักท่องเที่ยว ได้แก่ ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวในพื้นที่ให้บริการกับนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างชาติโดยเสมอภาคกัน เป็นต้น ซึ่งการที่ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติให้ความสำคัญกับแหล่งข้อมูลมากที่สุด โดยเฉพาะประเด็นวัดมีแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับสถานที่ สำคัญทางศาสนาตั้งแต่สมัยพุทธกาลจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแหล่งข้อมูลเป็นสิ่งที่สำคัญในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ และแหล่งข้อมูลทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ ประสบการณ์ การเรียนรู้ ทางพุทธศาสนา ความสำคัญของศาสนา

การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อการจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ การท่องเที่ยวเชิงศาสนา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ด้านแหล่งข้อมูล ด้านสถานที่ ด้านบุคลากร ด้านวิธีการ บริหารจัดการ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านกิจกรรมในสถานที่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยอายุ 35-50 ปี แตกต่างกับ อายุ 56-65 ปี อาจเนื่องมาจากช่วงอายุ 35-50 ปี และช่วงอายุ 56-65 ปี มีความแตกต่างในด้านความคิดเห็นซึ่งในช่วงวัยที่แตกต่างกันอาจต้องการกิจกรรมที่แตกต่างกันไป และ ด้านการเข้าถึง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยระดับการศึกษา ต่ำกว่าปริญญาตรี แตกต่างกับ ปริญญาโทและสูงกว่า อาจเนื่องมาจากระดับการศึกษาชี้ให้เห็นถึงมุมมองแนวคิดที่แตกต่างกัน การได้รับความรู้ จากการศึกษาที่แตกต่างกันจึงทำให้นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นแตกต่างกันด้วย ซึ่งใกล้เคียงกับงานวิจัยของ ประสิทธิ์ พิทักษ์ชวงค์ (2554) ที่ได้ศึกษาการจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา ในจังหวัดปทุมธานี พบว่า การเปรียบเทียบการจัดการแหล่งเรียนรู้ชุมชนตามขนาดสถานศึกษา ประเภทสถานศึกษา และที่ตั้งของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน พบว่า ขนาดสถานศึกษา ประเภทสถานศึกษา และที่ตั้ง

ของสถานศึกษา ที่แตกต่างกัน มีการดำเนินงานการจัดแหล่งเรียนรู้ชุมชนของสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากผลการศึกษาอาจเป็นเพราะปัจจัยส่วนบุคคลไม่ส่งผลต่อความคิดเห็นด้านแหล่งข้อมูลด้านสถานที่ ด้านบุคลากร ด้านวิธีการบริหารจัดการ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ของนักท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านกิจกรรมในสถานที่ ซึ่งแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. จากผลการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการพุทธสถานวัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา พบว่านักท่องเที่ยวต่างชาติที่ให้ความสำคัญกับแหล่งข้อมูลมากที่สุด ดังนั้น วัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการพัฒนาแหล่งข้อมูลของวัดให้มีความชัดเจนและเชื่อมโยงต่อนักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น เช่น มีเว็บไซต์ แผ่นพับ สื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น เพื่อนำเสนอความรู้ ข้อมูลต่างๆ ของวัดให้แก่ผู้ที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับวัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ให้แก่ประชาชนทั่วไปและนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมจีน ความเชื่อ ศาสนา พิธีกรรม ของชาวจีน เป็นต้น และในด้านบุคลากรอยู่ในระดับน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าวัดเล่งเน่ยยี่ 1 และ 2 อาจจะยังขาดบุคลากรที่ทำหน้าที่ให้ข้อมูลหรือคำแนะนำแก่นักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือน ซึ่งวัดควรมีการพัฒนาบุคลากรของวัด เช่น พระภิกษุ สามเณร หรือศิษยานุศิษย์ ในการเป็นวิทยากรแนะนำสถานที่ต่างๆ หรือระเบียบ กฎเกณฑ์ของวัด โดยเฉพาะในช่วงเทศกาลที่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงข้อมูลต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง หรืออาจนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการแนะนำ บริการข้อมูลต่างๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวสืบค้นด้วยตนเอง เช่น มีจุดสแกน QR CODE เพื่อดูข้อมูลแนะนำสถานที่ต่างๆ ภายในวัด วิธีการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามความเชื่อ เป็นต้น หรือวัดควรส่งเสริมให้นักเรียนในชุมชนใกล้เคียงฝึกฝนหรือมีประสบการณ์ในการเป็นวิทยากร มัคคุเทศก์ ในการให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ภายในวัด ซึ่งจะเป็นการพัฒนาทักษะให้แก่ผู้มีจิตอาสา หรือเยาวชน ในการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และได้ฝึกภาษาอีกด้วย

2. จากผลการศึกษาเกี่ยวกับความแตกต่างของความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อการจัดการพุทธสถาน วัดจีน เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้การท่องเที่ยวเชิงศาสนา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ด้านแหล่งข้อมูลด้านสถานที่ ด้านบุคลากร ด้านวิธีการบริหารจัดการ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านกิจกรรมในสถานที่ และด้านการเข้าถึง แตกต่างกัน ดังนั้น วัดและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจึงควรให้ความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมที่น่าสนใจภายในวัด เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวและเป็นแหล่งเรียนรู้ทางศาสนา เช่น การจัดทำห้องสมุดเพื่อเผยแพร่ความรู้ทางศาสนา พิธีกรรมเพื่อแสดงนิทรรศการหรือให้ความรู้ต่างๆ เกี่ยวกับวัดจีน และควรมีการพัฒนาช่องทางการเข้าถึงบริการต่างๆ ของวัดสำหรับนักท่องเที่ยวหรือผู้ที่สนใจ เช่น บริการเว็บไซต์ แอปพลิเคชัน สื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ ที่สามารถเข้าถึงวัดได้สะดวกและง่ายขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบเกี่ยวกับการจัดการแหล่งเรียนรู้ของวัดไทย และวัดจีน ในประเทศไทย
2. ควรมีการศึกษา การพัฒนาวัดในประเทศไทยเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงพุทธ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ในลักษณะกลุ่มตัวแปร
3. ควรมีการศึกษา ภาวะผู้นำตามหลักธรรมเพื่อพัฒนาวัดในประเทศไทยเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงพุทธเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว

คำขอบคุณ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เพราะความสนับสนุนและช่วยเหลือจากหน่วยงานและบุคลากรหลายฝ่าย ซึ่งผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.อัศวิน แสงพิบูล ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ คณาจารย์ทุกท่านที่ให้ความรู้ อบรมสั่งสอน ให้คำปรึกษาชี้แนะแนวทางการทำสารนิพนธ์ ตลอดจนตรวจ แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ให้มีความสมบูรณ์ของการศึกษา ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณ พระดร.ภาณุวัฒน์ เลิศประเสริฐพันธ์ (เสี่ยสก) ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดบรมราชาภาวนาภิเษกอนุสรณ์ คณะสงฆ์จีนนิกายรังสรรค์ วัดเล่งเน่ยยี่ 2 พระวีระพงษ์ ปาसानนท์ (เสี่ยไต้) ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดบรมราชาภาวนาภิเษกอนุสรณ์ คณะสงฆ์จีนนิกายรังสรรค์ วัดเล่งเน่ยยี่ 2 พระครูสังฆรักษ์สัญญา หงส์ทอง (เสี่ยซัง) ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดมังกรกมลาวาส วัดเล่งเน่ยยี่ 1 พระมงคลรัตน์ ไชยเดช (เสี่ยมุย) ผู้ช่วยเจ้าอาวาส วัดมังกรกมลาวาส วัดเล่งเน่ยยี่ 1 พระดร.ธวัชชัย แก้วสิงห์ (เสี่ยเหลียง) ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดมังกร กมลาวาส วัดเล่งเน่ยยี่ 1 พระภูกิตานน จุฑาเกียรติ (เสี่ยกือ) ฝ่ายประชาสัมพันธ์ วัดมังกรกมลาวาส วัดเล่งเน่ยยี่ 1 ที่ให้ความกรุณา ช่วยเหลือเป็นอย่างดีในการให้ข้อมูลเพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ และขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ ที่สนับสนุนทางการศึกษาและเป็นกำลังใจเสมอมา

เป็นแรงผลักดันในการทำการศึกษให้สำเร็จ คุณค่าหรือประโยชน์อันใดที่เกิดจากการศึกษานี้ ขอมอบแต่ผู้มีพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

คำ วงศ์เทพ. (2554). การศึกษาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนในอำเภอแม่ลาน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

นภวรรณ สุวานะกาญจน์ พงษ์เขียว และคณะ. (2561). พฤติกรรมการรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมของผู้มาเยือนอุทยานแห่งชาติปางสีดา. วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ 11(1).

ประสิทธิ์ พิทักษ์ชวงค์. (2554). การจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในจังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

พระครูพิทักษ์ ศิลปาคม (นุชิต วชิรวิฑูโฒ). (2561). การพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูวิมลศิลป์กิจ (เรืองฤทธิ์ ธนปญโญ) นายฤทธิ์ชัย แกมภาค และนายนเรศร์ บุญเลิศ. (2555). การศึกษารูปแบบและสภาพแหล่งเรียนรู้ของวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูสังฆรักษ์ (วุฒิพงษ์ วุฑฒิวินัย) อินถา ศิริวรรณ สีน งามประโคน และวีระ สุภะ. (2561). การพัฒนาวัดในประเทศไทยเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงพุทธ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอาเซียน. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร 6(4):1594-1606

พระครูสังฆรักษ์สาร ปุญญเสถียรโก. (2561). การพัฒนากลยุทธ์การเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร 6(4).

Ramirez,Emiliano C. (1954. Some Community School Practices. Quezan city : National Printing. Sutchai

ความคาดหวังและประสบการณ์การช้อปปิ้งของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวต่างชาติ ในเขตกรุงเทพมหานคร

Expectation and Shopping Experience of Foreign Elderly Tourists in Bangkok Metropolis

สุรางค์รัตน์ เพ็ญพูนศรีศิลป์¹ และ รองศาสตราจารย์ ดร.อัศวิน แสงพิกุล²

Surangrat Pheamphoonsrisilp¹ and Assoc.Prof. Dr. Aswin Sangpikul²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาประเภทของสินค้าที่นักท่องเที่ยวสูงอายุชาวต่างชาตินิยมซื้อ (2) เพื่อศึกษาความคาดหวังในการช้อปปิ้งของนักท่องเที่ยวสูงอายุชาวต่างชาติ (3) เพื่อศึกษาประสบการณ์ในการช้อปปิ้งของนักท่องเที่ยวสูงอายุชาวต่างชาติ และ (4) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของประสบการณ์ในการช้อปปิ้งที่นักท่องเที่ยวได้รับ จำแนกตามปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างคือ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีอายุ 55 ปีขึ้นไป ซึ่งเดินทางเข้ามาซื้อของในแหล่งช้อปปิ้งต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานคร โดยใช้สูตรของ Cochran ในการหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ทราบจำนวนประชากร โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแตกต่างด้วยค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวน ผลการวิจัยพบว่า สินค้าที่นักท่องเที่ยวสูงอายุชาวต่างชาตินิยมซื้อมากที่สุดคือ ของที่ระลึก โดยนักท่องเที่ยวความคาดหวังต่อการช้อปปิ้งด้านการส่งเสริมการตลาดมากที่สุด ซึ่งประกอบด้วยประเด็นย่อย ได้แก่ ความสะดวกในการแลกเปลี่ยนเงินตรา มีส่วนลดราคาสินค้า ผู้ขายสามารถพูดภาษาอังกฤษได้ และการให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งซื้อของ/ช้อปปิ้ง ประสบการณ์การช้อปปิ้งที่นักท่องเที่ยวได้รับมากที่สุดคือ ด้านการให้ข้อมูลสินค้า ซึ่งประกอบด้วยประเด็นย่อย ได้แก่ การให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งซื้อของ/ช้อปปิ้ง ส่วนลดราคา ผู้ขายสามารถพูดภาษาอังกฤษได้ และความสะดวกในการแลกเปลี่ยนเงินตรา และยังพบอีกว่านักท่องเที่ยวที่มีปัจจัยด้านประชากรศาสตร์คือ เพศ แตกต่างกัน จะได้รับประสบการณ์การช้อปปิ้งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนักท่องเที่ยวที่มีอายุ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ ภูมิภาคเน่า ผู้ร่วมเดินทาง การเดินทาง และจำนวนครั้งที่มาประเทศไทย แตกต่างกัน จะได้รับประสบการณ์การช้อปปิ้ง ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : ความคาดหวัง ประสบการณ์ การช้อปปิ้ง นักท่องเที่ยวสูงอายุ

Abstract

The purpose of this research were (1) to study the types of goods purchased by elderly foreigners (2) to study the shopping expectations of foreign elderly tourists (3) to study the shopping experiences of foreign elderly tourists and (4) to compare the different shopping experiences that tourists receive classified by demographic factors sample is foreign tourists aged 55 and over who come to shop in various shopping

¹ สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต กรุงเทพมหานคร 10210 ประเทศไทย

Department of Tourism Management, Faculty of Tourism and Hospitality, Dhurakij Pundit University, Bangkok 10210, Thailand.

² สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต กรุงเทพมหานคร 10210 ประเทศไทย

Department of Tourism Management, Faculty of Tourism and Hospitality, Dhurakij Pundit University, Bangkok 10210, Thailand.

areas of Bangkok by using Cochran's formula to find the number of unknown population. Accidental sampling method by using questionnaires as a tool for data collection and the statistics used for data analysis are frequency, percentage, mean, and standard deviation. Analyzing differences with t-values analysis of variance the result of the research shows that products that elderly tourists, most foreigners buy, are souvenirs by tourists, most about shopping promotion. Which consists of minor issues such as ease of currency exchange. There is a discount on the product price. The seller can speak English. And providing information about places to buy / shop. The shopping experience that tourists get the most is providing product information which consists of sub-issues such as providing information about shopping, discounts, prices, sellers can speak English. And the convenience of currency exchange and also found that tourists with demographic factors, which are different in gender, will receive different shopping experiences with statistical significance at the .05 level. Education levels, income, occupation, domicile, travel companion, traveling and the number of visits to Thailand are different, will get a shopping experience not different.

Keywords: expectations, shopping experience, elderly tourists

บทนำ

กลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพที่กลายเป็นตลาดนักท่องเที่ยวที่หลายประเทศมุ่งให้ความสนใจ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวคุณภาพให้เดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศของตน เช่น ในประเทศมาเลเซียให้สิทธิผู้สูงอายุจากญี่ปุ่นเข้าประเทศได้โดยไม่ต้องขอวีซ่า (จิราวดี รัตนไพฑูรย์ชัย, 2557: 2) เพื่อเป็นการกระตุ้นระยะเวลาพำนักของนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ที่จะนำไปสู่การพัฒนาและการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศต่อไป สำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุนับว่าเป็นกลุ่มตลาดที่มีคุณค่าและเป็นผู้มีประสบการณ์มักมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนและเพื่อการศึกษาเรียนรู้ (Chiang, L. et al., 2014) เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีระยะเวลาพำนักยาวนาน (นรินทร์ สังข์รักษา และคณะ, 2559: 2) มีการจับจ่ายค่อนข้างสูง และเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักที่มีส่วนช่วยฟื้นฟูธุรกิจการท่องเที่ยวไทยได้ เนื่องจากมีศักยภาพและมีกำลังซื้อ (สมยศ วัฒนากมลชัย และคณะ, 2553 อ้างใน เลิศพร ภาரசกุล, 2562)

การช้อปปิ้งเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยวมาตั้งแต่มนุษย์มีการเดินทางไปยังต่างแดน การซื้อของเป็นกิจกรรมอันดับต้นๆ ของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศสหรัฐอเมริกา (Goeldner & Ritchie, 2006 อ้างใน ดวงดาว โยชิตะ และคณะ, 2561) ส่วนหนึ่งของการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวคือ การซื้อของที่ระลึกเพื่อเป็นของฝากแก่ผู้อื่น (เลิศพร ภาரசกุล, 2562: 74-92) พฤติกรรมผู้บริโภคของผู้สูงอายุพบว่า ความเชื่อที่ว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ชอบอยู่บ้านและมีการเข้าสังคมน้อยลงกลับไม่ได้เป็นเช่นนั้น แต่จากผลสำรวจพบว่า ผู้สูงอายุกว่าร้อยละ 60 มักจะออกไปทำกิจกรรมนอกบ้านอย่างน้อยสัปดาห์ละครั้ง และกิจกรรมหลักอันดับหนึ่งคือ การออกไปช้อปปิ้ง ซื้ออาหาร หรือของใช้ในชีวิตประจำวัน รองลงมาคือ การออกไปพบปะสังสรรค์กับเพื่อนฝูง ดังนั้น ผู้ประกอบการค้าปลีกจึงไม่ควรมองข้ามโอกาสที่จะปรับเปลี่ยนกลยุทธ์การดำเนินธุรกิจให้ตอบสนองกับไลฟ์สไตล์ของกลุ่มนี้มากขึ้น จากข้อมูลด้านพฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้สูงอายุดังกล่าว ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาความคาดหวังและประสบการณ์การช้อปปิ้งของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวต่างชาติในเขตกรุงเทพมหานคร ก่อนที่จะเดินทางมาท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร และเมื่อได้ท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานครแล้วนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในกรุงเทพมหานครอย่างไร ประกอบกับกรุงเทพฯ เป็นเมืองหลวงของไทยที่มีแหล่งท่องเที่ยวมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งแหล่งจับจ่ายซื้อของในกรุงเทพมหานครที่มีหลายแห่งและหลายรูปแบบ ดังนั้น ผู้วิจัยคาดหวังว่าผลการศึกษานี้จะเกิดประโยชน์ในการปรับปรุงการให้บริการของร้านค้า แหล่งช้อปปิ้งต่างๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความพึงพอใจและจะนำไปสู่การใช้เวลาในแหล่งท่องเที่ยวยาวนานขึ้น และใช้จ่ายมากขึ้นอันจะนำไปสู่รายได้จากการท่องเที่ยวที่สูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาประเภทของสินค้าที่นักท่องเที่ยวสูงอายุชาวต่างชาตินิยมซื้อ
2. เพื่อศึกษาความคาดหวังในการช้อปปิ้งในกรุงเทพฯ ของนักท่องเที่ยวสูงอายุชาวต่างชาติ

3. เพื่อศึกษาประสบการณ์ในการช้อปปิ้งในกรุงเทพฯ ของนักท่องเที่ยวสูงอายุชาวต่างชาติ
4. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของประสบการณ์ในการช้อปปิ้งที่นักท่องเที่ยวได้รับ จำแนกตามปัจจัยด้านประชากรศาสตร์

สมมติฐานการวิจัย

นักท่องเที่ยวสูงอายุชาวต่างชาติที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ต่างกัน มีประสบการณ์การช้อปปิ้งในกรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

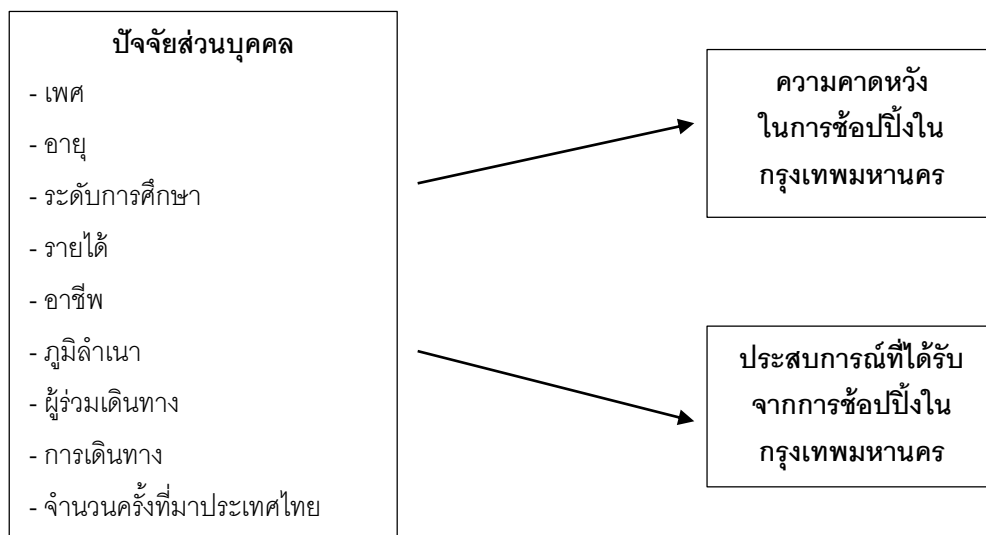
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงความคาดหวังของนักท่องเที่ยวสูงอายุชาวต่างชาติต่อการช้อปปิ้งในกรุงเทพมหานคร
2. ทำให้ทราบถึงประสบการณ์ช้อปปิ้งของนักท่องเที่ยวสูงอายุชาวต่างชาติในกรุงเทพมหานคร
3. ผู้ประกอบธุรกิจในการจำหน่ายสินค้าสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวและทำให้เกิดการซื้อซ้ำ
4. หน่วยงานภาครัฐสามารถนำผลที่ได้รับจากการศึกษามาประกอบเพื่อวางแผนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานครให้เป็นไปอย่างเหมาะสมและตรงตามความต้องการของนักท่องเที่ยว

กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ทบทวนวรรณกรรม

เลิศพร ภาวะสกุล (2562) ได้ศึกษาความคาดหวังและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อประสบการณ์การช้อปปิ้งในกรุงเทพมหานคร พบว่า สินค้าที่นักท่องเที่ยวนิยมซื้อเป็นของฝากและของที่ระลึกมากที่สุดคือ เสื้อผ้า ยกเว้นนักท่องเที่ยวชาวจีนที่นิยมซื้อสินค้าประเภทเครื่องสำอางและยาสมุนไพรมากที่สุด ในด้านของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรภูมิภาคของนักท่องเที่ยวกับความพึงพอใจต่อประสบการณ์การช้อปปิ้ง พบว่า ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กัน นักท่องเที่ยวที่มาจากภูมิภาคต่างกันมีระดับความพึงพอใจต่อประสบการณ์การช้อปปิ้งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ องค์ประกอบด้านของความคาดหวังและประสบการณ์ที่ได้รับจริงจากการช้อปปิ้งที่นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจเพียง 2 ด้าน คือ ด้านราคาที่ไม่แตกต่างกันในแต่ละร้าน และในด้านของราคาที่ตายตัวไม่ต้องต่อรอง องค์ประกอบที่ต้องการการปรับปรุงโดยเร่งด่วนมี 6 ด้านได้แก่ ด้านความสะอาดต่อลูกค้า ด้านราคาที่ต้องเหมาะสม ด้านสินค้าที่เป็นตัวแทนทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น ด้านคุณภาพการบริการ ด้านความหลากหลายของสินค้า และด้านคุณภาพของสินค้า องค์ประกอบที่ต้องการการปรับปรุงแต่ไม่เร่งด่วนมี 5 ด้านได้แก่ ด้านการให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งช้อปปิ้ง ด้านความสะดวกในการแลกเปลี่ยนเงินตรา ด้านสินค้าที่เป็นของแท้ ด้านภาษาอังกฤษของผู้ขายสินค้า และด้านสถานที่จำหน่ายสินค้าที่ไม่แออัด มีประเด็นสุดท้ายที่ต้องการการปรับปรุงน้อยมากหรืออาจมองข้ามไปได้คือ

ด้านความเป็นมิตรของผู้ขายต่อลูกค้าถึงแม้ว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะพอใจกับประสบการณ์การซื้อของในกรุงเทพมหานคร แต่ข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยวฝ่ายเจ้าบ้านที่เกี่ยวข้องจะต้องนำไปพิจารณาเพื่อปรับปรุงได้แก่ การพัฒนาทักษะทั้งภาษาอังกฤษและภาษาจีนของผู้ขาย การเพิ่มป้ายภาษาจีนให้มากขึ้น การปรับราคาสินค้าที่ขาย นักท่องเที่ยวให้เท่าเทียมกับคนไทย ปลูกฝังความซื่อสัตย์แก่ผู้ขายสินค้า เพิ่มการให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งจำหน่ายสินค้า เพิ่มสินค้าพื้นเมืองให้มากขึ้น และปรับปรุงคุณภาพ

จุฑาทิพย์ ทิพย์เหรียญ (2559) ได้ศึกษาพฤติกรรมการซื้อของฝากของนักท่องเที่ยวชาวจีนแบบอิสระในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ลักษณะของสินค้าที่นักท่องเที่ยวนิยมซื้อกลับไปยังภูมิลำเนาของนักท่องเที่ยวนั้นมีลักษณะดังนี้ สินค้าที่เมื่อเอ่ยถึงทุกคนก็ทราบถึงที่มาของสินค้านั้น สินค้าที่แหล่งท่องเที่ยวเป็นต้นกำเนิดหรือมีชื่อเสียงในการผลิต สินค้าที่ระลึกประเภทนี้ สินค้าที่มีราคาถูกกว่าและคุณภาพดีที่กว่าวางขายในภูมิลำเนาของนักท่องเที่ยวซึ่ง โดยปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์และปัจจัยด้านราคาของสินค้าไทยเป็นตัวกระตุ้นที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อค่อนข้างมาก นักท่องเที่ยวจะให้ความสำคัญด้านคุณภาพของสินค้า นักท่องเที่ยวมีความเชื่อมั่นในคุณภาพของสินค้าของไทย ส่วนในด้าน การสื่อสารทางการตลาดสำหรับสินค้าที่มีสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความเป็นไทยหรือการมีป้ายเชิญชวนและพนักงานขายที่สามารถสื่อสารภาษาจีนได้จะมีส่วนช่วยในการตัดสินใจซื้อเพิ่มขึ้น โดยนักท่องเที่ยวชาวจีนแบบอิสระจะมี Awareness และหาข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าในอินเทอร์เน็ตมากที่สุดผลการวิจัยจะประโยชน์ต่อผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับ นักท่องเที่ยวชาวจีน ซึ่งผู้ประกอบการสามารถนำข้อมูลไปประยุกต์ปรับปรุงแนวทางการตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวจีนได้ดียิ่งขึ้น

Egesi & Polat (2016) ศึกษาปัญหาของนักท่องเที่ยวที่ไปท่องเที่ยวและซื้อของในกรุงอิสตันบูล ประเทศตุรกี พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เกือบครึ่งเมื่อกล่าวถึงปัญหาคุณภาพด้านการให้บริการของผู้ขาย รองลงมาคือ ปัญหาด้านผลิตภัณฑ์การบริการและสิ่งแฉดล้อม อันดับที่สามคือ ปัญหาด้านความไม่หลากหลายของสินค้าและการให้บริการเสริม เช่น การให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งซื้อของและการแลกเปลี่ยนเงินตรา ปัญหาประการสุดท้ายคือ ปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพและราคาของสินค้า ในการศึกษาเรื่องนี้สิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในอิสตันบูล ปรับปรุงมากที่สุดคือ การปรับปรุงผลิตภัณฑ์การบริการและสิ่งแฉดล้อมซึ่งประกอบด้วยประเด็นที่ต้องปรับปรุงในด้านของการควบคุมราคาจำหน่ายไม่ให้เกิดต่างกันในแต่ละร้าน การระบุราคาสินค้าให้ชัดเจน ปรับปรุงคุณภาพของการบริการ ปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน และป้ายต่าง ๆ ด้วยภาษาอังกฤษให้มากขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

ตัวอย่างและการเก็บรวบรวมข้อมูล

ตัวอย่างในงานวิจัยนี้ คือ กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีอายุ 55 ปีขึ้นไป จำนวน 400 คน ผู้วิจัยได้ใช้สูตรของ คอแครน (Cochran, 1977 อ้างใน ธีรวิมล เอกะกุล, 2543) ในการหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ทราบจำนวนประชากร โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling) จากนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาซื้อของในแหล่งช้อปปิ้งต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานคร ในช่วงเวลาที่ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล (ประมาณเดือนมกราคม – กุมภาพันธ์ 2563) ได้แก่ ห้างสรรพสินค้ามาบุญครอง ห้างสรรพสินค้าสยามพารากอน และท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ประเภทสินค้าที่นักท่องเที่ยวนิยมซื้อ ความคาดหวัง และประสบการณ์ที่ได้รับจากการช้อปปิ้งในกรุงเทพฯ

การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือและตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบเพื่อสร้างแบบสอบถาม
2. สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ความคาดหวัง และประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวสูงอายุชาวต่างชาติ ต่อการช้อปปิ้งในกรุงเทพมหานคร รวมถึงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ
3. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความครบถ้วนถูกต้องแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา
4. นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับนักท่องเที่ยวในเขตกรุงเทพมหานครที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน
5. นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้ มาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยค่าที่หาได้จะต้องไม่ต่ำกว่า 0.7 ของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ทิตัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha - coefficient) ได้เท่ากับ 0.894

6. นำแบบสอบถามที่ผ่านการวัดหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ไม่ต่ำกว่า 0.7 ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาให้ความเห็นชอบแล้วนำแบบสอบถามที่ผ่านความเห็นชอบไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการใช้แบบสอบถามนักท่องเที่ยวในส่วนของคุณสมบัติทั่วไปของนักท่องเที่ยว และสินค้าที่นักท่องเที่ยวนิยมซื้อในกรุงเทพฯ จะวิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ สำหรับชุดคำถามด้านความคาดหวังและประสบการณ์การช้อปปิ้งในกรุงเทพฯ เป็นชุดคำถามที่มีการอ้างอิงในการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เลิศพร ภาระสกุล (2562), ดวงดาว โยชิตะ และคณะ (2561) และ Tosun et al. (2007) โดยจะใช้วิธีการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ F-test (ANOVA)

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง

จากการสำรวจข้อมูลของนักท่องเที่ยวสูงอายุชาวต่างชาติที่เดินทางมาซึ่งเดินทางเข้ามาซื้อของในแหล่งช้อปปิ้งต่าง ๆ ของกรุงเทพฯ จำนวนทั้งสิ้น 400 คน พบว่า เป็นเพศหญิง ร้อยละ 65.5 (262คน) และเพศชาย ร้อยละ 34.5 (138 คน) ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 56-60 ปี ร้อยละ 55.0 (220 คน) มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 67.3 (269 คน) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 1401-2400U\$\$ (ประมาณ 44,600 – 76,500 บาท) ร้อยละ 60.5 (242 คน) มีอาชีพเจ้าของกิจการ ร้อยละ 39.5 (158 คน) ส่วนใหญ่เป็นชาวยุโรป ร้อยละ 45.8 (183 คน) เดินทางกับเพื่อน ร้อยละ 65.5 (262 คน) โดยเดินทางมากับคณะทัวร์ ร้อยละ 58.3 (233 คน) และเคยมาประเทศไทยเป็นครั้งแรก ร้อยละ 82.3 (329 คน)

ความคาดหวังต่อการช้อปปิ้งในกรุงเทพฯ ของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง

นักท่องเที่ยวสูงอายุชาวต่างชาติคาดหวังต่อการช้อปปิ้งในกรุงเทพฯ มาก ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.60) ในประเด็นย่อยด้านการส่งเสริมการตลาดมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 3.70) รองลงมา ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ (ค่าเฉลี่ย = 3.69) ด้านบุคลากร (ค่าเฉลี่ย = 3.61) ด้านการจัดจำหน่าย (ค่าเฉลี่ย = 3.57) ด้านราคา (ค่าเฉลี่ย = 3.53) และด้านสถานที่ (ค่าเฉลี่ย = 3.47) ตามลำดับ

ประสบการณ์การช้อปปิ้งในกรุงเทพฯ ของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง

นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับประสบการณ์ด้านการส่งเสริมการตลาดมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 3.60) ซึ่งประกอบด้วยประเด็นย่อย ได้แก่ การให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งซื้อของ/ช้อปปิ้ง ส่วนลดราคาสินค้า ผู้ขายสามารถพูดภาษาอังกฤษได้และความสะดวกในการแลกเปลี่ยนเงินตรา รองลงมา ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ (ค่าเฉลี่ย = 3.57) ซึ่งประกอบด้วยประเด็นย่อย ได้แก่ เป็นสินค้าที่มีคุณภาพดี สินค้ามีความหลากหลาย เป็นสินค้าของแท้หรือผลิตในประเทศไทย และเป็นสินค้าที่สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้านราคา (ค่าเฉลี่ย = 3.53) ซึ่งประกอบด้วยประเด็นย่อย ได้แก่ ราคาขายตัวไม่ต้องต่อรอง ราคาไม่แตกต่างกันในแต่ละร้าน รองรับชำระเงินด้วยบัตรเครดิต และราคาสินค้ามีความเหมาะสม ด้านบุคลากร (ค่าเฉลี่ย = 3.52) ซึ่งประกอบด้วยประเด็นย่อย ได้แก่ พนักงานสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์อย่างถูกต้อง พนักงานให้การต้อนรับอย่างเป็นกันเอง พนักงานให้บริการที่ดี และพนักงานยิ้มแย้มแจ่มใสมีความเป็นมิตร ด้านสถานที่ (ค่าเฉลี่ย = 3.52) ซึ่งประกอบด้วยประเด็นย่อย ได้แก่ สถานที่ช้อปปิ้งมีความกว้างขวางไม่แออัด ทำเลที่ตั้งสะดวกในการเดินทาง และสถานที่สะอาด เป็นระเบียบและด้านการจัดจำหน่าย (ค่าเฉลี่ย = 3.50) ซึ่งประกอบด้วยประเด็นย่อย ได้แก่ ร้านค้าขายของไม่ซ้ำกัน บริเวณที่ขายของไม่แออัด การได้รับสินค้าอย่างรวดเร็ว และการชำระเงินมีความรวดเร็ว

ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของประสบการณ์ในการช้อปปิ้งที่นักท่องเที่ยวได้รับ จำแนกตามปัจจัยด้านประชากรศาสตร์

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบประสบการณ์ในการช้อปปิ้งในกรุงเทพฯ ของนักท่องเที่ยวสูงอายุชาวต่างชาติ จำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์

ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์		ประสบการณ์การช้อปปิ้งในกรุงเทพฯ				
		\bar{X}	S.D.	t	Sig.	ผลทดสอบ
เพศ	ชาย	3.60	.346	3.053	.002*	แตกต่าง
	หญิง	3.50	.283			
การเดินทาง	เดินทางด้วยตนเอง	3.52	.295		.311	ไม่แตกต่าง

ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์		ประสบการณ์การช้อปปิ้งในกรุงเทพฯ				
		\bar{X}	S.D.	t	Sig.	ผลทดสอบ
	เดินทางมากับคนะทัวร์	3.55	.319	-		
จำนวนครั้งที่มา ประเทศไทย	มาครั้งแรก	3.55	.308	1.399	.162	ไม่แตกต่าง
	มาครั้งที่สองหรือมากกว่านั้น	3.49	.316			
		\bar{X}	S.D.	F	Sig.	ผลทดสอบ
อายุ	50-55 ปี	3.51	.302	.565	.569	ไม่แตกต่าง
	56-60 ปี	3.55	.312			
	61 ปีขึ้นไป	3.54	.317			
ระดับการศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	3.60	.319	.425	.654	ไม่แตกต่าง
	ปริญญาตรี	3.53	.310			
	ปริญญาโทและสูงกว่า	3.54	.308			
รายได้	น้อยกว่า 900 U\$\$	3.56	.352	1.066	.363	ไม่แตกต่าง
	901-1400 U\$\$	3.52	.290			
รายได้	1401-2400 U\$\$	3.53	.305			
	มากกว่า 2401 U\$\$	3.60	.343			
อาชีพ	แม่บ้าน	3.56	.297	1.422	.226	ไม่แตกต่าง
	เกษียณอายุ	3.58	.327			
	ไม่ทำงาน	3.56	.354			
	นักวิชาการ	3.48	.303			
	เจ้าของกิจการ	3.50	.283			
ภูมิลำเนา	เอเชีย	3.56	.294	2.331	0.55	ไม่แตกต่าง
	แอฟริกา	3.59	.352			
	อเมริกาเหนือ/ใต้	3.39	.322			
	ยุโรป	3.56	.313			
	ออสเตรเลีย	3.46	.285			
ผู้ร่วมเดินทาง	เดินทางคนเดียว	3.50	.303	1.033	.378	ไม่แตกต่าง
	เดินทางเป็นครอบครัว	3.59	.313			
	เดินทางกับเพื่อน	3.53	.309			
	เดินทางกับญาติพี่น้อง	3.58	.322			

จากตารางที่ 1 พบว่า นักท่องเที่ยวสูงอายุชาวต่างชาติที่มีเพศแตกต่างกัน จะมีประสบการณ์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในส่วนของปัจจัยประชากรศาสตร์ ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ ภูมิลำเนา ผู้ร่วมเดินทาง การเดินทาง และจำนวนครั้งที่มาประเทศไทย แตกต่างกัน จะมีประสบการณ์ไม่แตกต่างกัน

บทสรุป

นักท่องเที่ยวสูงอายุชาวยุโรปนิยมซื้อสินค้ามากเป็นอันดับที่หนึ่ง ประเภทสินค้าที่นิยมซื้อมากที่สุด คือ ของฝาก อาจเนื่องมาจากนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางมาในต่างแดนจึงมีความสนใจสินค้าประเภทของฝาก เพื่อไปฝากญาติพี่น้อง เพื่อนๆ เป็นต้น หรืออาจเนื่องมาจากสินค้าของฝากในประเทศไทยมีความเป็นเอกลักษณ์ งดงาม แสดงถึงวัฒนธรรมที่โดดเด่น จึงเป็นที่ดึงดูดให้ลูกค้าชาวต่างชาติให้ความสนใจในการซื้อสินค้าเป็นอันดับแรก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเลิศพร ภาวะสกุล (2562) ที่ศึกษาความคาดหวังและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อประสบการณ์การซื้อของในกรุงเทพมหานคร พบว่า สินค้าที่นักท่องเที่ยวนิยมซื้อเป็นของฝากและของที่ระลึก และงานวิจัยของจุฑาทิพย์ ทิพย์เหรีญ (2559) ที่ศึกษาพฤติกรรมการซื้อของฝากของนักท่องเที่ยวชาวจีนแบบอิสระในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ลักษณะของสินค้าที่นักท่องเที่ยวนิยมซื้อกลับไปยังภูมิลำเนาของนักท่องเที่ยว นั้นมีลักษณะดังนี้ สินค้าที่เมื่อเอ่ยถึงทุกคนก็ทราบถึงที่มาของสินค้านั้น สินค้าที่แหล่งท่องเที่ยวอันเป็นที่กำเนิด หรือมีชื่อเสียงในการผลิตสินค้าที่ระลึกประเภทนี้ สินค้าที่มีราคาถูกกว่าและคุณภาพดีที่ต่ำกว่าของในภูมิลำเนาของนักท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวสูงอายุชาวต่างชาติมีความคาดหวังต่อการช้อปปิ้งในกรุงเทพมหานครด้านการส่งเสริมการตลาดมากที่สุด ได้แก่ ความสะดวกในการแลกเปลี่ยนเงินตรามีส่วนลดราคาสินค้า ผู้ขายสามารถพูดภาษาอังกฤษได้ และการให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งซื้อของ/ช้อปปิ้ง อาจเป็นเพราะว่า การมาซื้อของในประเทศไทยทางร้านค้าต่างๆ อาจจะมีการส่งเสริมการตลาดเพื่อส่งเสริมการขายเพื่อดึงดูดลูกค้าทำให้นักท่องเที่ยวมีความคาดหวังซื้อสินค้ามากที่สุด หรืออาจเป็นเพราะมีการแข่งขันสูงหรือมีร้านค้าจำนวนมากในแหล่งช้อปปิ้งในประเทศไทยซึ่งอาจทำให้ร้านค้าจำเป็นต้องมีการจัดโปรโมชั่นหรือมีการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดด้านการส่งเสริมการขายที่แตกต่างกันเพื่อดึงดูดลูกค้า ชาวต่างชาติให้มาซื้อสินค้าร้านของตนเองจึงทำให้แต่ละร้านค้ามีสิ่งส่งเสริมการขายที่โดดเด่นแตกต่างกันไป ซึ่งสอดคล้องเลิศพร ภาวะสกุล (2562) ที่มีการศึกษาความคาดหวังและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อประสบการณ์การซื้อของในกรุงเทพมหานคร พบว่า นักท่องเที่ยวต่างชาติได้รับความพึงพอใจจากความคาดหวังและประสบการณ์ด้านการให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งซื้อของด้านความสะดวกในการแลกเปลี่ยนเงินตรา ด้านสินค้าที่เป็นของแท้ ด้านภาษาอังกฤษของผู้ขายสินค้า และด้านสถานที่จำหน่ายสินค้าที่ไม่แออัดอยู่ในระดับที่ต้องการการปรับปรุงน้อยมากหรืออาจมองข้ามไม่ได้

นักท่องเที่ยวสูงอายุชาวต่างชาติให้ความสำคัญกับประสบการณ์การช้อปปิ้งด้านการส่งเสริมการตลาดมากที่สุด อาจเป็นไปได้ว่า ขณะมาซื้อของในประเทศไทยลูกค้าพบราคาโปรโมชั่นจากร้านค้าเกือบทุกแห่ง หรืออาจพบกลยุทธ์ต่างๆ ในการส่งเสริมการตลาดของร้านค้าที่พยายามสร้างขึ้นเพื่อดึงดูดลูกค้าและให้เกิดความประทับใจในร้านค้าของตนเอง เช่น การจัดโปรโมชั่นในเทศกาลต่างๆ การบริการของพนักงานที่น่าประทับใจ ความใส่ใจลูกค้าของพนักงานร้าน เป็นต้น จึงอาจทำให้ได้รับประสบการณ์ด้านนี้มากที่สุด เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับสอดคล้องกับ Wong & Wan (2013) กล่าวว่า ประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับจริงคือการรับรู้ของนักท่องเที่ยวต่อช่วงเวลาแห่งความเป็นจริงต่าง ๆ ได้แก่ การรับรู้ต่อตัวสินค้า ต่อการบริการของผู้ขาย ต่อสถานที่จำหน่ายสินค้า ถ้าประสบการณ์ที่ได้รับมีปริมาณเท่ากับที่คาดหวังไว้หรือสูงกว่า หมายความว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจ แต่ถ้าประสบการณ์ที่ได้รับน้อยกว่าที่คาดหวังไว้ก็หมายความว่านักท่องเที่ยวไม่พึงพอใจ นอกจากนี้ Heung & Cheng (2000) และ Wong & Law (2003) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ต่อประสบการณ์การซื้อของและต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวมีหลายปัจจัยด้วยกันคือ สถานที่ที่นักท่องเที่ยวซื้อของ คุณภาพของสินค้าที่ซื้อ ความหลากหลายของสินค้าที่ผู้ขายนำมาจำหน่าย ราคาของสินค้า บริการของผู้ขาย และท่าทีของผู้ขายที่มีต่อตัวนักท่องเที่ยวที่เป็นผู้ซื้อ

นักท่องเที่ยวสูงอายุชาวต่างชาติที่มีเพศแตกต่างกัน จะมีประสบการณ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในส่วนของปัจจัยประชากรศาสตร์ ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ ภูมิลำเนา ผู้ร่วมเดินทาง การเดินทาง และจำนวนครั้งที่มาประเทศไทยแตกต่างกัน จะมีประสบการณ์ไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะความแตกต่างทางเพศทำให้พฤติกรรมของบุคคลในการเลือกซื้อสินค้าแตกต่างกันไป โดยเพศหญิงจะมีความละเอียดอ่อน รักการช้อปปิ้ง และเพลิดเพลินในการช้อปปิ้ง/ซื้อสินค้า เมื่อเดินทางท่องเที่ยวไปในที่ต่างๆ มากกว่าเพศชาย ซึ่งเพศชายอาจจะชอบการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อกิจกรรมอื่นๆ ที่น่าตื่นเต้น ได้ประสบการณ์ใหม่ๆ ทำทาย มากกว่าการเดินทางช้อปปิ้ง/ซื้อสินค้า แต่อาจมาเดินซื้อสินค้าเพราะต้องมาพร้อมครอบครัว คนรัก เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับนานา ศรีธรรมศักดิ์ และคณะ (2561) ได้ศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีต่อตลาดนำตลิ่งชัน พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีเพศแตกต่างกันมีพฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้าแตกต่างกัน โดยนักท่องเที่ยวเพศหญิงให้ความสำคัญกับการเลือกซื้อสินค้ามากกว่าเพศชาย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ควรประชาสัมพันธ์เรื่องความหลากหลายของสินค้าของฝากและของที่ระลึกที่นำชื่อของไทยพร้อมทั้งแหล่งซื้อสินค้าให้กับนักท่องเที่ยวผ่านสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ที่นักท่องเที่ยวใช้ในการหาข้อมูล เช่น Google Weibo อื่นๆ

2. ควรมีโครงการให้ความรู้แก่ชุมชนท้องถิ่นที่เป็นผู้ผลิตสินค้าของฝากและของที่ระลึกประเภทสมุนไพรและเครื่องสำอางในด้านมาตรฐานการผลิต เพื่อให้ผู้ซื้อเกิดความมั่นใจว่าจะได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพและปลอดภัย และมีการให้ความรู้ในด้านของการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่สะท้อนถึงการเป็นสินค้าของไทย

ข้อเสนอแนะเชิงธุรกิจ

1. ควรมีการพัฒนาสินค้าใหม่ๆ เพิ่มมากขึ้น ร้านจำหน่ายสินค้าอาจจะมีหลายร้านที่จำหน่ายสินค้าอย่างเดียวกัน เช่น เสื้อผ้า แต่ละร้านควรสร้างความแตกต่างในด้านของการออกแบบวัสดุ คุณภาพการตัดเย็บ สีส้น ควรมีการพัฒนาสินค้าที่มีชื่อเสียงของแต่ละชุมชนหรือแต่ละท้องถิ่น ซึ่งจะไม่สามารถหาซื้อได้ในท้องที่อื่นเพื่อสร้างความโดดเด่นให้แก่ผลิตภัณฑ์และเพื่อให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจซื้อโดยทันที ผู้ผลิตควรบอกวิธีใช้สินค้าแต่ละอย่างเพื่อให้ นักท่องเที่ยวเข้าใจ

2. ผู้ขายสินค้าจะต้องมีทักษะทางภาษาเพื่อสื่อสารกับนักท่องเที่ยวอย่างน้อยหนึ่งภาษา หรือถ้าเป็นไปได้ควรมีความสามารถในการฟังและการพูด โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ ผู้ขายจึงควรพัฒนาทักษะในด้านนี้ให้คล่องแคล่วและชำนาญ

3. ผู้ประกอบการควรวางแผนการตลาดในส่วนของส่งเสริมการตลาด เช่น โปรโมชั่นพิเศษ มีแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าผ่านสื่อออนไลน์ มีเว็บไซต์ร้านค้า เพื่อช่วยดึงดูดความสนใจของลูกค้าในการมาจับจ่ายซื้อสินค้า

4. ควรปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งจำหน่าย และด้านการแลกเปลี่ยนเงินตราให้มากยิ่งขึ้น เพิ่มการให้ข้อมูลเกี่ยวกับที่ตั้งของแหล่งจำหน่ายสินค้าต่าง ๆ ว่ามีอยู่ที่ใดบ้างในกรุงเทพมหานคร

การวิจัยที่ควรทำต่อไป

1. เนื่องจากตลาดนักท่องเที่ยวสูงอายุเป็นตลาดที่มีจำนวนมากขึ้นในปัจจุบัน จึงควรมีการวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติ ความต้องการของนักท่องเที่ยวสูงอายุที่จัดการเดินทางด้วยตัวเองและเดินทางกับคณะทัวร์ที่มีต่อสินค้าของฝาก และของที่ระลึกในประเทศไทย การค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าประเภทของสินค้าที่ซื้อ กระบวนการการตัดสินใจซื้อหรือปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจ หรือ ต่อการซื้อซ้ำ

2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบในหัวข้อเดียวกันในกลุ่มนักท่องเที่ยวช่วงวัยต่างๆ กัน เพื่อทราบถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวในแต่ละกลุ่มอายุ และนำไปสู่การวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวในประเด็นต่างๆ ต่อไป

3. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆ ทางด้านผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวและการจัดการที่จะส่งผลต่อการบอกต่อและการกลับมาเยือนซ้ำ เพื่อปรับปรุงแก้ไขการบริหารจัดการนักท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำขอบคุณ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เพราะความสนับสนุนและช่วยเหลือจากหน่วยงานและบุคลากรหลายฝ่าย ซึ่งผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.อัศวิน แสงพิกุล ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คณาจารย์ทุกท่าน ที่ให้ความรู้ อบรมสั่งสอน ให้คำปรึกษาชี้แนะแนวทางการทำวิทยานิพนธ์ ตลอดจนตรวจ แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ให้มีความสมบูรณ์ของการศึกษา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาของท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการให้ข้อมูลเพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ขอกราบขอบพระคุณพ่อ-แม่ ที่สนับสนุนทางการศึกษาและเป็นกำลังใจเสมอมา เป็นแรงผลักดันในการทำการศึกษาให้สำเร็จ คุณค่าหรือประโยชน์อันใดที่เกิดจากการวิจัยนี้ ขอมอบแต่ผู้มีพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

- จิรวาดิ รัตนไพฑูริย์ชัย. (2557, 26 สิงหาคม 2557). ตลาดนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ: โอกาสใหม่ไทยเติบโตรับ AEC. หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ Section: ASEAN: 1.
- จุฑาทิพย์ ทิพย์เหรียญ. (2559). พฤติกรรมการซื้อของฝากของนักท่องเที่ยวชาวจีนแบบอิสระในเขตกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ดวงดาว โยชิตะ และคณะ. (2561). ความคาดหวังและความพึงพอใจในการเดินทางท่องเที่ยวประเทศไทยของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวญี่ปุ่น. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี 12(พิเศษ):127-137.
- นานา ศรีธรรมศักดิ์ และคณะ. (2561). การศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีต่อตลาดน้ำตลิ่งชัน. วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย 13(1):27-35.
- นรินทร์ สังข์รักษา และคณะ. (2559). พฤติกรรมการท่องเที่ยวที่ไร้ความเร่งรีบของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย 36(2):1-19.
- เลิศพร ภาวะสกุล. (2562). ความคาดหวังและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อประสบการณ์การซื้อของในกรุงเทพมหานคร. วารสารการจัดการสมัยใหม่ 17(1):74-92.
- Chiang, L. et al. (2014). A comparative study of generational preferences for trip-planning resources: A case study of international tourists to Shanghai. *Quality Assurance in Hospitality and Tourism*, 15(1): 78 - 99.
- Egresi, I., & Polat, D. (2016). Assessing Tourists' Satisfaction with their Shopping Experience in Istanbul. *GeoJournal of Tourism and Geosites Year X, no. 2, vol.18, November 2016*:172-186.
- Goeldner, C., & Ritchie, J. R. B. (2006). *Tourism: principles, practices, philosophies* (10th ed.). Hoboken:Wiley.
- Heung, V., C., S., & Cheng, E. (2000). Assessing tourists' satisfaction in the Hong Kong special administrative region of China. *Journal of Travel Research*, 38 (4):396-404.
- Tosun, C., Temizkan, S., P., Timothy, D., J., & Fyall, A. (2007). Tourist shopping experiences and satisfaction. *International Journal of Tourism Research*, 9:87-102.
- Wong, I., A., & Wan, J., K., P., (2013). A systematic approach to scale development in tourist shopping satisfaction: linking destination attributes and shopping experience. *Journal of Travel Research*, 52 (1):29-41.
- Wong, J., & Law, R. (2003). Difference in shopping satisfaction levels: a study of tourists in Hong Kong. *Tourism Management*, 24 (4):401-410.

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการก้าวเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0: กรณีศึกษา การใช้แอปพลิเคชัน สมาร์ท อสม. ของอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

FACTORS AFFECTING THE PARTICIPATION OF VILLAGE HEALTH VOLUNTEERS IN STEPPING INTO THAILAND 4.0: A CASE STUDY OF USING THE APPLICATION SMART'VHV IN SONG PHI NONG DISTRICT, SUPHAN BURI PROVINCE.

นิตยา ฐิติวัฒน์พงษ์¹

Nittaya Thitiwattanapong¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการก้าวเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0: กรณีศึกษา การใช้แอปพลิเคชัน สมาร์ท อสม. ของอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อที่จะสามารถนำมาพัฒนาเป็นแนวทางในการสร้างความร่วมมือในการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพในชุมชน โดยการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านของอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 1,787 คน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 327 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการก้าวเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 ผลการศึกษา พบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และ 2) ผลการทดสอบปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน และปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก ได้แก่ ปัจจัยทางการเมือง และปัจจัยทางสังคมมีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม/อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน/ ปัจจัยส่วนบุคคล/ ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก

Abstract

This research is a study of factors affecting the participation of village health volunteers in stepping into Thailand 4.0: a case study of using the application SMART'VHV in Song Phi Nong District, Suphan Buri Province. In order to be able to develop as a way to create effective collaboration in the community. This study was quantitative research. The population includes 1,787 village health volunteer staff in Song Phi Nong District, SuphanBuri Province and 327 of them were the sample of the population. A questionnaire was used as a research instrument and the data collected from the field were statistically analyzed. The results show that 1) the level of participation of

¹ ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล นครปฐม 73170 ประเทศไทย

¹ Department of Social, Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University, Nakhon Pathom 73170, Thailand.

the village health volunteer staff is at a moderate level. And 2) the results of testing the factors affecting the participation of the village health volunteer staff show that there is statistically significant evidence that one of the personal factors including different educational levels has an effect on the participation in receiving the benefits at significant level of 0.05 whereas there is statistically significant evidence that the external environmental factors including the political factors and social factors have an effect on the participation of the village health volunteer staff at a significant level of 0.05.

Key words: Participation/ Village health volunteers/ Personal factors/ External environment factors

บทนำ

กระทรวงสาธารณสุขถือได้ว่าเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมเป้าหมายที่มุ่งเน้นจะพัฒนาหน่วยงานให้ก้าวเข้าสู่การขับเคลื่อนเข้าสู่ยุค 4.0 กระทรวงได้นำนโยบายไทยแลนด์ 4.0 เข้าเป็นส่วนหนึ่งในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ด้านสาธารณสุข ระยะ 20 ปี โดยมีการตั้งเป้าหมาย “ประชาชนมีสุขภาพดี เจ้าหน้าที่มีความสุข ระบบสุขภาพยั่งยืน” (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์, 2560) โดยยุทธศาสตร์ดังกล่าวได้ให้ความสำคัญด้านเครือข่ายสุขภาพอำเภอ โดยการผลักดันนโยบายของรัฐไปสู่การปฏิบัติในระดับพื้นที่ และดำเนินการเพิ่มศักยภาพในชุมชนพัฒนาอาสาสมัครสุขภาพครอบครัว นอกจากนี้กระทรวงสาธารณสุขโดยกรมสนับสนุนบริการสุขภาพมีภารกิจหลักในการส่งเสริมบทบาทการพัฒนาให้แก่สมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านได้มีความรอบรู้และเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านสุขภาพซึ่งมีแนวคิดการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านให้เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน 4.0 อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โดยมีการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้กับการทำงาน เป็นการพัฒนาช่องทางการสื่อสารข้อมูลที่ถูกต้อง รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีการพัฒนาแอปพลิเคชัน “สมาร์ท อสม.” เพื่อเป็นเครื่องมือให้แก่สมาชิก อสม. ในการดูแลสุขภาพของตนเองและประชาชนในชุมชน นำไปสู่ชุมชนพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนและการแสดงให้เห็นถึงการเริ่มต้นที่ดีต่อการก้าวเข้าสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 กับกลุ่มอุตสาหกรรมสาธารณสุข สุขภาพและเทคโนโลยีการแพทย์ โดยปัจจุบันการที่กระทรวงสาธารณสุขได้มุ่งเน้นการพัฒนาอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านให้ก้าวเข้าสู่ 4.0 ได้นั้น ส่วนหนึ่งเกิดจากการมีส่วนร่วมของสมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการพัฒนาดังกล่าว ซึ่งการมีส่วนร่วมของสมาชิกนั้นสามารถที่จะเกิดขึ้นได้จากหลายปัจจัย ทั้งปัจจัยบุคคลและปัจจัยภายนอกที่อาจมีผลเป็นทั้งโอกาส และอุปสรรคในการก้าวเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 ได้ ดังนั้นหากหน่วยงานสาธารณสุขสามารถทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านได้นั้นก็จะสามารถนำมาปรับใช้เป็นปัจจัยที่จะผลักดันหรือเป็นแรงจูงใจให้แก่เจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีความเต็มใจที่จะให้ความร่วมมือกับหน่วยงานตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้ โดยปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกสามารถที่จะศึกษาจากการใช้รูปแบบของ PEST Analysis (สมพร น้อยสำราญ, 2558, น.27-29) ซึ่งประกอบไปด้วย ปัจจัยทางการเมือง ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางสังคม และปัจจัยทางเทคโนโลยี โดยปัจจัยเหล่านี้สามารถแสดงให้เห็นถึงความพร้อมในแต่ละด้านของเจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการเข้ามามีส่วนร่วมในการก้าวเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 และจะทำให้หน่วยงานสาธารณสุขได้ตระหนักถึงปัจจัยภายนอกถึงแม้ว่าจะจะเป็นปัจจัยที่ไม่สามารถควบคุมได้ แต่หน่วยงานจะสามารถเตรียมความพร้อมและตั้งรับให้การมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ในก้าวเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 ดำเนินการได้อย่างยั่งยืน

จังหวัดสุพรรณบุรีเป็นจังหวัดที่ได้ให้ความสำคัญกับสุขภาพของประชาชนเป็นอย่างมากซึ่งมีการจัดตั้งชมรมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านและตระหนักถึงการดูแลที่มุ่งให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนในชุมชนและจากแนวคิดดังกล่าวนี้ ตำบลบ้านท่าไคร้ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรีได้รับรางวัลดีเด่นระดับจังหวัด ในการประกวดการใช้งานแอปพลิเคชันอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ออนไลน์ โดยใช้ชื่อแอปพลิเคชันว่า สมาร์ท อสม. ซึ่งในการประกวดครั้งนี้ เป็นการช่วยส่งเสริมให้เครือข่ายอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านได้เกิดการเรียนรู้การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับใช้กับการดำเนินงาน สามารถที่จะติดต่อสื่อสารระหว่างกลุ่มงานสาธารณสุขได้อย่างสะดวกและรวดเร็วมากขึ้น รวมทั้งยังสามารถควบคุมโรคระบาดได้อย่างทันถ่วงที ส่งผลทำให้การดูแลประชาชนในชุมชนนั้นมีประสิทธิภาพมากขึ้น (สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์, 2561)

จากข้อมูลข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะทำการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านของจังหวัดสุพรรณบุรีในการก้าวเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 โดยทำการเลือกศึกษาเขตอำเภอสองพี่น้อง ซึ่งมีทั้งหมดจำนวน 15 ตำบล และเป็นอำเภอที่ได้รับรางวัลดีเด่น “ประกวดการใช้งานแอปพลิเคชันอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านออนไลน์” ระดับจังหวัด (สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์, 2561) โดยเป็นการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกอาสาสมัครประจำหมู่บ้านในการก้าวเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 รวมทั้งระดับและความแตกต่างของแต่ละบุคคลที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกและเป็นผู้นำในการพัฒนา รวมทั้งแสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้ามาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนยิ่งขึ้นไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการก้าวเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0: กรณีศึกษาการใช้งานแอปพลิเคชัน สมาร์ท อสม. ของอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี
2. ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการก้าวเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0: กรณีศึกษา การใช้งานแอปพลิเคชัน สมาร์ท อสม. ของอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี
3. พัฒนาแนวทางและข้อเสนอแนะของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการก้าวเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0: กรณีศึกษา การใช้งานแอปพลิเคชัน สมาร์ท อสม. ของอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

การสร้างกรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมและสังเคราะห์จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการก้าวเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0: กรณีศึกษา การใช้งานแอปพลิเคชัน สมาร์ท อสม. ของอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยผู้วิจัยสามารถที่จะกำหนดตัวแปรไว้ดังนี้ ตัวแปรอิสระ ได้แก่ 1) ปัจจัยส่วนบุคคลจากการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบไปด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน และ 2) ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก ผู้วิจัยได้ใช้ PEST Analysis (สมพร น้อยสำราญ, 2558, น.27-29) ในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก ซึ่งประกอบไปด้วย ปัจจัยทางการเมือง ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางสังคม และปัจจัยทางเทคโนโลยี และได้นำแนวคิดการมีส่วนร่วมของโคเฮนและอัฟฮอฟฟ์ (Cohen & Uphoff, 1977) มากำหนดใช้เป็นตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการก้าวเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 ซึ่งประกอบไปด้วย 1) การมีส่วนร่วม

ในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยจำนวน 2 ข้อ ได้แก่ 1) ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการก้าวเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 ที่แตกต่างกัน และ 2) ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกมีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการก้าวเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0

วิธีการศึกษา

ผู้วิจัยได้ศึกษาทบทวนวรรณกรรมและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) จัดทำการสำรวจปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการก้าวเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0: กรณีศึกษา การใช้แอปพลิเคชัน สมาร์ท อสม. ของอำเภอสองพี่น้องจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 15 ตำบล ซึ่งได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนสาขาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล โดยได้รับรหัสการอนุมัติ MUSSIRB 2020/003 (B1) ลงวันที่ 14 มกราคม 2563 มีขอบเขตการวิจัย ดังต่อไปนี้

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ สมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 1,787 คน (ระบบสารสนเทศงานสุขภาพภาคประชาชน กองสนับสนุนสุขภาพภาคประชาชน, 2562) โดยใช้สูตรการคำนวณหากลุ่มตัวอย่างของ ทาโร ยามาเน่ Yamane (Taro Yamane, 1973) และเมื่อทำการแทนค่าสูตรทำให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 327 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการก้าวเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0: กรณีศึกษา การใช้แอปพลิเคชัน สมาร์ท อสม. ของอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 327 ชุด โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ 1) แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล 2) แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก 3) แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการก้าวเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 และ 4) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ทำการดำเนินการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งนำมาตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามโดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ดังนี้

1) การตรวจวัดความเที่ยงตรง (Content Validity) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้ทำการตรวจสอบตามแบบประเมิน พบว่า แบบสอบถามแต่ละข้อมีค่าตั้งแต่ 0.67-1.00 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เป็นค่าที่ยอมรับได้

2) ทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นและทำการปรับปรุงแก้ไขแล้วนั้น ไปทำการทดสอบ (Try out) จำนวน 30 ชุดกับกลุ่มประชากรที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการหาความเชื่อมั่นโดยหาค่าสัมประสิทธิ์ (Cronbach's Alpha) พบว่า แบบสอบถามมีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.935 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า แบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือ สามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วนั้น มาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ เพื่อนำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลการศึกษาดำเนินการทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปโดยมีขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ดังนี้

1.1 การหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามในส่วนของผู้วิจัยส่วนบุคคล

1.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) และการหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามในส่วนของผู้วิจัยสภาพแวดล้อมภายนอก และการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการก้าวเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0

2. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

2.1 สถิติวิเคราะห์ค่าที (Independent t-test) ใช้เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน

2.2 สถิติวิเคราะห์ One-Way ANOVA ใช้ทดสอบตัวแปรเชิงกลุ่มและเชิงปริมาณ ได้แก่ ตัวแปรอิสระ 1 ตัว และตัวแปรตาม 1 ตัว ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของตัวแปรตามหลายกลุ่ม และหากพบว่ามีค่าแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ผู้วิจัยจะทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ้ (Scheffé)

2.3 สถิติวิเคราะห์ Regression ใช้ทดสอบตัวแปรเชิงปริมาณกับเชิงปริมาณ ได้แก่ ตัวแปรอิสระมากกว่า 1 ตัว และตัวแปรตาม 1 ตัว โดยใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ Multiple Linear Regression Analysis

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการก้าวเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 กรณีศึกษา การใช้แอปพลิเคชัน สมาร์ท อสม. ของอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นผลการวิเคราะห์จากแบบสอบถามจำนวน 327 ราย โดยผลการวิจัยสามารถนำเสนอตามรูปแบบของแบบสอบถามทั้ง 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับผู้วิจัยส่วนบุคคล

ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 243 คน คิดเป็นร้อยละ 74.3 มีอายุ 51 ปีขึ้นไปจำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 47.4 มีระดับการศึกษามัธยมศึกษา/ประกาศนียบัตรวิชาชีพ จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 44.3 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 43.4 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 61.5

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีผลต่อการความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.39 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ปัจจัยทางการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.21 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.34 ปัจจัยทางสังคม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.45 และปัจจัยเทคโนโลยี อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.55 โดยสามารถเรียงลำดับได้ดังนี้ 1) ปัจจัยทางเทคโนโลยี 2) ปัจจัยทางสังคม 3) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และ 4) ปัจจัยทางการเมือง

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

ผลการวิจัย พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.29 เมื่อพิจารณาทางด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.18 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.06 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.92 และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.02 โดยสามารถเรียงลำดับได้ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ 2) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 3) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ส่วนที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการก้าวเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 ที่แตกต่างกัน

ผลทดสอบความแตกต่างการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำแนกตาม เพศ ช่วงอายุ อาชีพ และช่วงรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการก้าวเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 ที่ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

ผลทดสอบความแตกต่างการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำแนกตาม ระดับการศึกษา พบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการก้าวเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 ที่ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน แต่เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน เพื่อให้ทราบความแตกต่าง ผู้วิจัยได้ทำการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ตามวิธีการของ Scheffé test พบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน โดยอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่มีระดับการศึกษา ระดับประถมศึกษามีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์แตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่มีระดับการศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกมีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการก้าวเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0

ผลการทดสอบปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกมีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการก้าวเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 มีค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณมีค่า 0.485 สามารถพยากรณ์การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านได้ร้อยละ 22.6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าความคาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ เท่ากับ 0.44612 และพบว่า ปัจจัยทางการเมืองและปัจจัยทางสังคมมีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เมื่อพิจารณาปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขมากที่สุด คือ ปัจจัยทางสังคม รองลงมา คือ ปัจจัยทางการเมือง

อภิปรายผล

อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ที่ 1 ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการก้าวเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0: กรณีศึกษา การใช้แอปพลิเคชัน สมาร์ท อสม. ของอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการก้าวเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายด้านสามารถเรียงลำดับการมีส่วนร่วมจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ 2) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 3) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล อาจเนื่องจากการก้าวเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เป็นการปรับรูปแบบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ โดยการนำแอปพลิเคชัน สมาร์ท อสม. มาเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานในส่วนต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นไปตามความประสงค์ของกรมสนับสนุนบริการสุขภาพที่ได้มีการส่งเสริมและผลักดันให้ อสม. ให้เป็น อสม. 4.0 ซึ่งแนวทางดังกล่าวได้มีการเริ่มต้นดำเนินงานเมื่อปี 2560 จึงอาจทำให้เจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านบางเขตพื้นที่ยังคงต้องใช้ระยะเวลาในการปรับตัวให้เกิดความคุ้นชินกับการปฏิบัติงานที่ทันสมัยขึ้น และยังคงต้องการการสนับสนุนด้านเทคโนโลยีจากทางภาครัฐอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นจึงอาจทำให้การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการก้าวเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธาพร เตยศิริยะกุล (2559) ได้ศึกษางานวิจัย การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในงานส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในงานส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านของอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอนนั้นมีความรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์ให้แก่ประชาชนในชุมชนเป็นอย่างมาก แต่บางครั้งยังคงขาดการสนับสนุนทางด้านทรัพยากรในการปฏิบัติหน้าที่ จึงทำให้การมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอยู่ในระดับปานกลาง

อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ที่ 2 ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการก้าวเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0: กรณีศึกษา การใช้แอปพลิเคชัน สมาร์ท อสม. ของอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งผู้วิจัย ได้ทำการทดสอบสมมติฐานตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการก้าวเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 ที่แตกต่างกัน

ผลการทดสอบ พบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการก้าวเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 ที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ผู้วิจัยจึงได้ทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ พบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษามีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์แตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่มีระดับการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง อาจเนื่องมาจากสมาชิกอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันออกไปอย่างหลากหลาย โดยส่วนใหญ่จะมีระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา/ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ซึ่งในแต่ละระดับการศึกษาของเจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อาจให้ความสำคัญตามวิวัฒนาการของยุคสมัย โดยอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีวิวัฒนาการตั้งแต่ ยุค 1.0 ในช่วงปีพุทธศักราช 2520 จนถึงปัจจุบันนั้นคือ ยุค 4.0 จึงทำให้ระดับการศึกษาของเจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุข

ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการก้าวเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 ที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กฤษยาภัสสร ชาวปฐมทิพย์ (2556) ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขในการส่งเสริมสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัย พบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกมีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการก้าวเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0

ผลการทดสอบปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกมีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการก้าวเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 ร้อยละ 22.6 พบว่า ปัจจัยทางการเมืองและปัจจัยทางสังคมมีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขมากที่สุด คือ ปัจจัยทางสังคม อาจเนื่องมาจากการก้าวเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเป็นการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานมากขึ้น ซึ่งเจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านส่วนใหญ่ได้รับการคัดเลือกและการสนับสนุนจากประชาชนในชุมชนให้เข้ามาปฏิบัติหน้าที่ เพื่อเป็นผู้นำทางด้านสุขภาพให้แก่ชุมชนนั้น ๆ ดังนั้นจึงถือได้ว่า ปัจจัยทางสังคมมีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน หากสภาพแวดล้อมทางสังคมของแต่ละชุมชนมีการให้ความสำคัญและเห็นถึงประโยชน์ของการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในการปฏิบัติงานก็จะสามารถเป็นแรงผลักดันให้เจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านพยายามที่จะนำแอปพลิเคชัน สมาร์ท อสม. และการเทคโนโลยีต่าง ๆ มาปรับใช้ในหน่วยงานมากขึ้นได้ เพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชนในชุมชน นอกจากนี้ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลคือ ปัจจัยทางการเมือง อาจเนื่องมาจากการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านนั้นเป็นการปฏิบัติงานร่วมกันของหน่วยงานภาครัฐกับประชาชน ซึ่งในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านนั้นมีความจำเป็นที่จะต้องได้รับการสนับสนุนทางด้านทรัพยากรต่าง ๆ จากหน่วยงานภาครัฐอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่การเริ่มต้นของการจัดเตรียมวางแผนงานในแต่ละขั้นตอนของการดำเนินงานตลอดจนการประเมินผล ต่าง ๆ และการนำแอปพลิเคชัน สมาร์ท อสม. มาเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ถือได้ว่าเป็นแนวทางในการก้าวเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 ของหน่วยงานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ตามนโยบายของภาครัฐเช่นกัน ดังนั้นรูปแบบการปฏิบัติงานของภาครัฐ สถานการณ์บ้านเมือง และกลุ่มผู้มีอิทธิพลทางการเมือง จึงมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการก้าวเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 ซึ่งสอดคล้องกับเครื่องมือ PEST Analysis ที่ได้อธิบายปัจจัยทางสังคมไว้ว่า เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับชีวิตประจำวันและมีผลต่อพฤติกรรมของคนในสังคม/ชุมชนและปัจจัยทางการเมืองนั้นสามารถที่จะเป็นทั้งโอกาสและอุปสรรคต่อการดำเนินโครงการนั้น ๆ ได้ ในขณะเดียวกันโคเฮน และอัฟฮอฟฟ์ (Cohen & Uphoff, 1977) ได้กล่าวว่า ปัจจัยทางสังคมมีความเกี่ยวข้องกับการจัดชนชั้นทางสังคม ความเข้มแข็งของครอบครัวในชุมชน ซึ่งมีบทบาทต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน และยังกล่าวอีกว่า การดำเนินกิจกรรมใดก็ตามที่มีความเกี่ยวข้องกับการเมืองสามารถที่จะส่งผลกระทบต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมได้เช่นกัน

อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ที่ 3 พัฒนาแนวทางและข้อเสนอแนะของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการก้าวเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0: กรณีศึกษา การใช้แอปพลิเคชัน สมาร์ท อสม. ของอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

จากการพัฒนาแนวทางจากข้อเสนอแนะของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน พบว่า เจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านควรให้ความสำคัญกับการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในการปฏิบัติงานให้มากขึ้น ควรที่จะศึกษาและพัฒนาความรู้ ความสามารถของตนเอง เพื่อให้การปฏิบัติงานของหน่วยงานมีประสิทธิภาพ โดยหน่วยงานภาครัฐนั้นควรให้การสนับสนุนทางด้านทรัพยากรเกี่ยวกับเทคโนโลยีต่าง ๆ ให้แก่หน่วยงานอยู่เสมอ โดยควรมีการอบรมความรู้เกี่ยวกับการปรับใช้เทคโนโลยีให้แก่เจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถเลือกใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนได้อย่างแท้จริงและนอกจากนี้จะเห็นได้ว่า ผลการวิจัยของปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในภาพรวมนั้น ได้แก่ ปัจจัยทางการเมืองและปัจจัยทางสังคม ซึ่งทั้ง 2 ปัจจัยสามารถที่จะเป็นทั้งโอกาสและอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านได้ ดังนั้นหน่วยงานสาธารณสุขและชุมชนท้องถิ่นต่าง ๆ จำเป็นต้องทำความเข้าใจและสร้างความร่วมมือที่ดีต่อกัน เพื่อที่จะสามารถนำปัจจัยเหล่านี้มาพัฒนาเป็นโอกาสในการผลักดันให้แก่เจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านสามารถที่จะดูแลช่วยเหลือประชาชนในชุมชนที่มีความเป็นอยู่ที่สมบูรณยิ่งขึ้นได้

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. จากผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมในการก้าวเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 โดยการใช้แอปพลิเคชัน สมาร์ท อสม. ของเจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งหน่วยงานสาธารณสุข ควรมีการจัดทำแผนนโยบายที่มุ่งเน้นให้แก่เจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านได้มีการตระหนักถึงรูปแบบการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการปฏิบัติหน้าที่ และชี้แจงให้เห็นถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมในการก้าวเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 ที่แท้จริง เพื่อเป็นการยกระดับและผลักดันให้เจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขมีความกระตือรือร้นในการปรับตัวและพัฒนาบทบาทหน้าที่ของตนเองให้เป็นไปตามการขับเคลื่อนของกระทรวงสาธารณสุข

2. จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยทางสังคมมีผลต่อการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการก้าวเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 มากที่สุด ดังนั้นหน่วยงานสาธารณสุข ควรมีการจัดทำนโยบายสนับสนุนด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการใช้แอปพลิเคชัน สมาร์ท อสม. ระหว่างเจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านกับประชาชนในชุมชน โดยการเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในแต่ละด้าน เพื่อเป็นการระดมความคิดตามแนวทางของแต่ละฝ่ายมาปรับใช้และพัฒนาให้เกิดแนวทางการปฏิบัติที่มีความเหมาะสมกับแต่ละชุมชน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. หน่วยงานสาธารณสุขควรเพิ่มบทบาทการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขให้มีความเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีนวัตกรรมไทยแลนด์ 4.0 ให้มากขึ้น เพื่อเป็นการสร้างความร่วมมือในการก้าวเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 โดยอาจจัดกิจกรรมเสริมสร้างความร่วมมือให้แก่เจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้หน่วยงานภาครัฐควรมีการสนับสนุนทางด้านเทคโนโลยีในแต่ละเขตพื้นที่ เช่น อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ สัญญาณอินเทอร์เน็ตไร้สาย เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงการใช้เทคโนโลยีของชุมชน

2. หน่วยงานสาธารณสุขควรเพิ่มช่องทางการรับฟังความคิดเห็นจากเจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เพื่อเป็นการสร้างการมีส่วนร่วม ทั้งด้านการตัดสินใจ การปฏิบัติการ การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล เนื่องจากการเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ที่มีการปฏิบัติงานและลงพื้นที่จริง ได้มีการเสนอแนะถึงปัญหาและแนวทางการแก้ไข ในการดำเนินงาน จะทำให้หน่วยงานสามารถรับรู้ถึงปัญหาที่แท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎาภัสสร ขาวปทุมทิพย์. (2556). การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขในการส่งเสริมสุขภาพของ โรง พ ย า บ า ล ส่งเสริมสุขภาพตำบล อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา การศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. หน้า 95.
- ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. (2554). การประยุกต์ใช้ SPSS วิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย. มหาสารคาม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย. หน้า 283.
- ระบบสารสนเทศสุขภาพภาคประชาชน กองสนับสนุนสุขภาพภาคประชาชน. (2562). รายงานตารางรายชื่อและที่อยู่ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านปี 2562. 23 สิงหาคม 2562.
<http://www.thaiphc.net/phc/phcadmin/administrator/Report/OSMRP00002.php>
- สมพร น้อยสำราญ. (2558). การปรับตัวของผู้ประกอบการส่งออกผลไม้ในอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงรายต่อการเปิดสะพาน มิตรภาพแห่งที่ 4. หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขา ธุรกิจระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยสยาม. หน้า 27.
- สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์. (2561). จังหวัดสุพรรณบุรี ชมรมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน บ้านท่าไชย คว่ำรางวัล แอปพลิเคชัน อสม.ออนไลน์ มุ่งสู่ไทยแลนด์ 4.0, 22 สิงหาคม 2562.
http://thainews.prd.go.th/th/website_th/news/news_detail/ WNICT6102130010001
- สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์. (2560). สรุป Thailand ๔.๐ ด้านสาธารณสุข, 22 สิงหาคม 2562.
https://ict.moph.go.th/upload_file/files/f458b9e53681c00be9b974f6f22e8f76.pdf
- สุดปรีชา เตียติวิริยะกุล (2559). การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในงานส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน. หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การบริหารงานสาธารณสุข มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น.
- Cohen, John M. & T. Uphoff. (1977). *Rural Participation: Concepts and Measures for Project Design*. New York: McGraw-Hall.
- Yamane, Taro. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. Third edition. New York: Harper and Row Publication

กรณีศึกษาการใช้คำปรากฏร่วมในการสอนคำบ่งชี้ในภาษาเกาหลี

A Case Study of Using Collocations in Teaching Korean Particles

ยองซู คิม

Youngsu Kim¹

บทคัดย่อ

วิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการสอนคำบ่งชี้ (Korean particles) ที่มีประสิทธิภาพให้กับผู้เรียนภาษาเกาหลี ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการทดสอบการใช้คำปรากฏร่วม (collocations) ในรูปแบบของ 'คำนาม + คำบ่งชี้ + คำกริยา / คำคุณศัพท์' เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้เรียนได้มีความคุ้นเคยกับการใช้คำบ่งชี้ในภาษาเกาหลีขั้นพื้นฐาน โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมการทดสอบเป็นนักศึกษาหลักสูตรนานาชาติจากมหาวิทยาลัยในไทย จำนวน 9 คน ซึ่งผู้เข้าร่วมทั้งหมดเป็นผู้ที่ผ่านการเรียนเรื่องคำบ่งชี้ในภาษาเกาหลีขั้นพื้นฐานมาแล้ว และเครื่องมือที่นำมาใช้ในการทดสอบครั้งนี้ คือ การทดสอบ CONTRIX, การทดสอบ Error Correction Test และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล ผลจากการศึกษาพบว่า ผลของการทดสอบแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพและเห็นผลได้ชัดเจนในทันทีกับกลุ่มผู้เรียนภาษาเกาหลีระดับกลาง ในขณะที่มีความแตกต่างของแต่ละบุคคลปรากฏเด่นชัดในกลุ่มผู้เรียนภาษาเกาหลีในระดับเริ่มต้น ซึ่งความหมายโดยนัยที่สามารถดึงออกมาจากผลของการวิจัยนี้คือ เมื่อพูดถึงการสอนเรื่องคำบ่งชี้ในภาษาเกาหลีให้กับผู้เรียนนั้น การจัดเรียนการสอนเรื่องคำบ่งชี้ไม่ควรจะทำเพียงครั้งเดียว แต่ควรจัดการเรียนการสอนและฝึกฝนอย่างต่อเนื่องในทุกคลาสเรียนภาษาเกาหลี โดยไม่ต้องคำนึงถึงระดับความสามารถทางภาษาเกาหลีของผู้เรียนในเรื่องนี้ การใช้คำปรากฏร่วม (collocations) ในรูปแบบของ 'คำนาม + คำบ่งชี้ + คำกริยา / คำคุณศัพท์' ในการสอนนั้น จะสามารถช่วยให้ผู้เรียนได้มีความคุ้นเคยกับการใช้คำบ่งชี้ในบริบทของภาษาเกาหลีได้อย่างถูกต้องมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: คำบ่งชี้ในภาษาเกาหลี 한국어 조사, ข้อผิดพลาดในการใช้คำบ่งชี้ 조사 오류, CONTRIX, คำปรากฏร่วม 연어

Abstract

In search of an efficient way of teaching particles to Korean learners, this study aims to examine the effect of using the 'Noun + Particle + Verb/Adjective' collocations as a solution to guide learners to get accustomed to the use of basic Korean particles. 9 International Program students of a Thai University who already had studied about the basic Korean particles have participated in this research. CONTRIX tests, Error Correction tests, and in-depth interviews are used as tools of the experiment. The results show that it can be *immediately* effective in the intermediate group, while individual differences are prominent in the beginner

¹ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต, ประเทศไทย

group. The implication that can be drawn from the results of this research is that when it comes to teaching Korean particles, training needs to be an ongoing process, not a one-off event regardless of their level of Korean proficiency. In this regard, 'Noun + Particle + Verb/Adjective' collocations are useful in helping learners to get accustomed to the use of Korean particles.

Keywords: Korean Particles 한국어 조사, Particle Errors 조사 오류, CONTRIX, Collocations 연어

Introduction

Learning a foreign language is difficult, and learning Korean as a foreign language is not an exception. Then, which part of Korean as a foreign language is considered to be particularly difficult for learners? According to a research on the writing of advanced Korean learners (Won, 2016), 50.8% of total errors were grammar errors, and 55.2% of grammar errors were particle errors. Won (2016) points out that advanced learners have repeatedly made similar errors in the use of basic particles that they had already studied in the beginner course.² This paper is also about the basic particles. In English the sequence of words is critical in communication because it is the word order that determines the syntactic role of each word in the sentence. In Korean, such a role is covered in the wide-ranging functions of particles. The morphologically-attached particles combine with a noun, an adverb, a verb, etc. But particles do not carry lexical meaning and are not syntactically autonomous (Choi-Jonin & Sarda :127). Instead, they indicate a range of linguistic functions (Lee et al 2013: 290-291): Case Particles 주격 조사 such as 'yi|/ga가', 'eul을/leul를', 'e에/eseo에서' indicate the syntactic role of the word to which the particles are attached, for example, determining the noun is a subject or an object in the sentence; Auxiliary Particles 보조사 such as 'eun은/neun는', 'do도(also)' add meaning to the word to which the particles are attached; and Conjunctive Particles 접속 조사 such as 'wa와/gwa과' connect words having the same level of importance in a sentence. There are hundreds of particles in the Korean language, but many of them are not used often. The particles selected in this study are 'yi/ga', 'eun/neun', 'eul/leul', and 'e/eseo'³ based on particle errors frequently produced by participants. Among various types of particle errors⁴

² Studies about particles errors made by Thai students also show that it is not just beginners who are facing difficulties in use of Korean particles. In the study of particle errors made by Korean learners in Thai Universities, for example, Park (2018) found out that Thai students of both the beginner level and the intermediate level are continuously facing difficulties in the use of particles of e/eseo.

³ These are named as most frequently used particles in other studies too. For example, in the comprehensive research by the Ministry of Culture and Tourism (Cho et al. 2002:164), frequently used particles were Subject Case Marker *ga* (21.05%), Object Case Marker *leul* (16.36%), Adverbial Case Marker *e* (15.48%) and *eseo* (5.20%), and Auxiliary Particle *neun* (14.86%). In the study of particle errors made by Thai students (Kim, 2017: 46-47), most frequently used Korean particles were in the order of Auxiliary Particle *eun/neun* (26%), Adverbial Case Markers *e/eseo* (24%), Object Case Marker *eul/leul* (20%), and Subject Case Marker *yi/ga* (14%). Both studies commonly show that these key particles are most frequently used particles.

⁴ Particle **omission** takes place when a particle is dropped where an appropriate particle is supposed to be used. Particle **replacement** occurs when an

such as omission⁵, replacement, addition, malformation, and others, just omission errors and replacement errors are covered in this study reflecting the high rate of errors made by participants. Kim (2017) also selected 'yi/ga', 'eun/neun', 'eul/leul', and 'e/eseo' for the study of particle errors made by Thai students in Thailand. According to the results of Kim (2017:50), for example, only 37% of beginners replied properly in use of eun/neun particle, and Intermediate groups did not show a significant difference, only 40% and 55% depending on their proficiency levels could answer correctly.

Then why many learners are experiencing difficulties with these basic particles? This question is linked to the next question that how to guide learners to overcome the difficulties in learning basic particles. Studies based on the perspective of contrastive analysis attribute such difficulties to the differences between the Korean language and the first language of a Korean learner. Accordingly, the teaching solution was focused on the contrastive analysis between Korean and the native language to predict and minimize particle errors as interference by the native language of the learner.⁶ Although a certain portion of particle errors may be related to the negative transfer influenced by the native language, as stated in error analysis, the causes of particle errors can be defined in terms of intralingual and developmental errors too. Recognizing such other factors beyond the interlingual errors, Kim (2006:63) proposes to teach particles repeatedly in the pattern of [**Noun** (Subject) 'yi/ga' + **Noun** (Object) 'eul/leul'+ **Verb**] instead of teaching every single particle on a 'one-off' basis. Kim's (2006) method of teaching particles is consistent with proposals of Paik (2001) and Jeong & Yoo (2018). Paik (2001:70) proposes to present case particles together with corresponding verbs to reveal the relation between particles and verbs. According to Jeong & Yoo (2018:49), learners make particle errors not because they do not know the basic meaning of them but because they are not accustomed to using them properly in context. In this regard, it can be a practical solution to provide learners with more opportunities to practice the use of particles in context using the '**Noun + Particle + Verb/Adjective**' collocations⁷.

inappropriate particle is used in place of a proper one. Particle **addition** refers to the error caused by a redundant particle. Particle **malformation** is an error in the particle form ignoring the phonological variants: **yi** after a consonant; **ga** after a vowel. Omission and replacement errors were prominent particle errors in many studies such as Jeong & Yoo (2018), etc.

⁵ In some cases, particles can be omitted especially in spoken Korean. Kim et al. (2005: 406-414) explains about when particles can be omitted. By the way, according to the corpus analysis of Lee SH & Song JY (2012), the rate of particle ellipsis in Korean is not as high as generally assumed and register variation is a significant factor only in spoken corpora: 98% of particles are realized in the written corpora, while 88% realized in the spoken corpora (Lee SH & Song JY, 2012: 18). For educational purpose, even though particle omission can be acceptable especially in spoken Korean, the proper use of particles without omission is highly recommended, at least for learners who are still not accustomed to the use of Korean particles.

⁶ Kim (2017) and Park (2018) also attribute the cause of such difficulties to the interference by the mother language of Thai students.

⁷ The National Institute of Korean Language has developed a user-friendly vocabulary searching system. Various vocabulary contents, including collocations systematically sorted in excel files, are conveniently available in the report of *Research on Korean Language Education Vocabulary Content Development (Stage 4)* (Han et al., 2015). In the Oxford dictionary, collocation is defined as the habitual juxtaposition of a particular word with another word or words with a frequency greater than chance ("Collocation," n.d.). This vocabulary searching system includes phrases that are frequently found in the

Objective

In search of an efficient way of teaching particles to Korean learners, this study aims to examine the effect of using the 'Noun + Particle + Verb/Adjective' collocations as a solution to guide learners to get accustomed to the use of Korean particles. In specific, the results of this research are to answer the two questions as follows: First, is the effect *different in two groups* of beginner and intermediate levels? Second, what are the remarkable *individual differences* among the participants in learning Korean particles?

Materials and Method

9 Thai International Program students aged 18-20 have participated in the experiment being divided into two groups: Five beginner learners (Group 1) learned Korean for one semester, and four intermediate learners (Group 2) learned Korean for three semesters in the University.

Figure 1: Participant Information: Background of Korean Learning

Student	TOPIK	Learning Period	Before University	Student	TOPIK	Learning Period	Before University
A	Level1	6 Months	-	F	Level3	1 Years & 6 Months	-
B	Level2	3 Years & 6 Months	High School(3Y)	G	Level3	1 Years & 6 Months	-
C	Level2	3 Years & 6 Months	High School(3Y)	H	Level3	1 Years & 6 Months	-
D	Level2	2 Years & 6 Months	Language Center(2Y)	I	Level2	1 Years & 6 Months	-
E	Level1	6 Months	-				

The experiment took place for about one and a half months from 17 January 2020 to 16 March 2020, during which participants were performing assignments using 'Noun + Particle + Verb/Adjective' collocations, as shown in Figure 2. The performance of participants worked as the source of particle errors used in this study. Given that all participants have already studied basic Korean particles in their earlier Korean courses, they were encouraged to practice collocations to improve their Korean vocabulary and to get accustomed to the use of Korean particles. For this purpose, a user-friendly vocabulary searching system (Han et al., 2015) was referred to in the selection of the 'Noun + Particle +Verb /Adjective' collocations for the assignment.

corpus in the definition of collocation, besides words that are associating together with a possibility that is statistically higher than chance (Han et al., 2015:36). Among various types of lexical collocations such as Noun +(particle)+Verb collocations, Noun +(particle)+ Noun collocations, Adverb + Verb/Adjective collocations, Adjective/Verb + Noun collocations and so on, Noun +(particle)+Verb collocations are most common. And the most frequently used particles are related with this type of collocations. This is why this research is focusing on the type of Noun +(particle)+Verb collocations.

Figure 2: Sample assignments for the study of Korean collocations

	Word	Collocation Examples	Making a sentence using the given word
1	시다 (sour)	귤이 시다 (mandarins are sour) 식초가 시다 (vinegar is sour)	
2	물고기 (fish)	물고기를 잡다 (catch a fish) 물고기가 살다 (fish live)	

To examine the immediate effects of using collocations in teaching particles to Korean learners, tools prepared for this experiment were the test formats of CONTRIX (Constituent Matrix) and Error Correction. The CONTRIX format, as shown in Figure 3, was developed as a tool to assess L2 learners' productive knowledge of 'Verb + Noun' collocations⁸. In the example, the expected answer is 'tell + the + truth'. This format of 'Verb + Noun' Collocations in English can be conveniently transformed into the format of 'Noun + Particle + Verb/Adjective' collocations in Korean. Some studies applied this format of CONTRIX to Korean collocations, and Figure 4 is an example (Ahn, 2012). In the example test item shown in Figure 5, the test taker is supposed to choose a noun, a particle (or none), and a verb/adjective from the three-column matrix on the right.⁹

Figure 3. An example item of CONTRIX in English

The quickest way to win a friend's trust is to show that you are able to _____.	tell	a/an	Joke
	take	the	Secret
	keep	-	Truth

Figure 4. An example item of CONTRIX in Korean (Ahn, 2012:108)

[Question] Choose one item from each column. For the first column, for example, you need to choose one among 시간, 시기, 세월.	[보기]	시간	을/를	가요
	LA에서 뉴욕까지 보통 얼마나 --- ?	시기	이/가	걸려요
		세월	-	지나요

Figure 5. An example item of CONTRIX in Korean

⁸ "Revier (2009) administered this test to L1 Danish secondary school and university students. The test had a high internal consistency, and discriminated well between age levels and scores increased with greater exposure to English... This test presents a clear, reliable format for testing somewhat productive knowledge of multi-word phrases without requiring a high amount of reading." (Smith, 2014 :61-62)

⁹ In the example, the expected answer is '(Kimchi) + (leul) + (like)'. In Korean, 김치를 좋아하다 is a collocation, while 나는 김치를 좋아한다 is a sentence. 김치가 비싸다 is a collocation, and 김치가 비싸요(Kimchi is expensive) is a sentence. But in the sentence of the question, there is Subject I (나는 or 내가). Accordingly, the matrix or combination of words of '나는 김치가 비싸요.' doesn't make sense, while '나는 김치를 좋아해요.' is natural and correct.

나는 한국 식당에 자주 가요. 나는 _____.	김치 Kimchi	가 /ga/	비싸요 expensive
I frequently go to a Korean restaurant. I _____.	가격 price	를 /leul/	많아요 crowded
	손님들 customers	-	좋아해요 like

In the Error Correction Test, as shown in Figure 6, the test taker should identify an error in the given sentence and correct it. In Example 1, the object marker 'leul' is used in the place where the auxiliary Postpositional Particle 'neun' should be used. In Example 2, the particle of 'neun' is dropped.

Figure 6. Example items of Error Correction Test

Directions: Correct the errors in the following sentences.	
Example 1: 제 취미를 여행입니다. (My hobby is traveling.)	⇒ 제 취미는 여행입니다.
Example 2: 제 취미 여행입니다. (My hobby is traveling.)	⇒ 제 취미는 여행입니다.

The test items were based on the errors produced by participants. Each test format consists of two categories of particle error patterns: Particle Omission and Particle Replacement. Test items of Particle Omission were selected from error sentences where particles of 'yi/ga' and 'eun/neun' were dropped, and those of Particle Replacement were selected from error sentences where particles of 'yi/ga', 'eun/neun', 'eul/leul', and 'e/eseo' were replaced with other particles. For the survey, [CONTRIX 1] with 10 test items was handed out first to participants. After completion of [CONTRIX 1], participants had a session for reviewing each test item. Then participants took tests in the sequence of [ERROR CORRECTION 1], [CONTRIX 2], and [ERROR CORRECTION 2]. Given that a review session after each test was provided, the difficulty level of tests was arranged to be higher progressively. As a way to supplement the findings of the survey, intensive individual interviews were conducted. Regardless of whether participants have answered correctly or not, the reason why each participant selected to use that particle in the given test item was identified through the in-depth interview.

Result and Discussion

The result shows apparent group differences for beginner and intermediate levels. In the case of the intermediate group, the rate of particle errors made by participants *immediately* decreased in the course of the research. As shown in Figure 7, the average score of the intermediate group improved. On the other hand, there was no immediate improvement in the rate of particle errors in the beginner group. Given that sentences used in the test items were selected from sentences produced by both groups, participants of the intermediate group could focus on the particles. On the other hand, participants of the beginner group must have been more

affected by vocabulary or context. As shown in Figure 8, the result of Participant A in the beginner group reveals the relation between the basic knowledge of particles and the difficulty level of vocabulary or contexts. Participant A in the beginner group, not in the intermediate group, got the highest individual score at the test of CONTRIX 1, which was plainest in vocabulary and sentences compared to the remaining tests. Participant A had a clear understanding of the Korean particles learned from a previous grammar class, according to the in-depth interview after the tests. However, her scores were falling significantly in proportion to the increased difficulty in vocabulary and contexts of the next series of tests. It means just knowledge of particles is not enough if it is not in balance with other linguistic competence like vocabulary and syntactic awareness. While Participant A studied Korean for six months in the University, her classmate Participant B started to study Korean since high school. Accordingly, Participant B was more competitive than Participant A in general Korean skills like vocabulary and syntactic awareness. Nevertheless, as Figure 9 reveals, similar particle errors were repeatedly produced by Participant B. According to the in-depth interview, it looked to be related to the lack of timely feedback in high school, where one teacher had to cover lots of students.

Figure 7. Particle Test Results:

Beginner Group vs. Intermediate Group

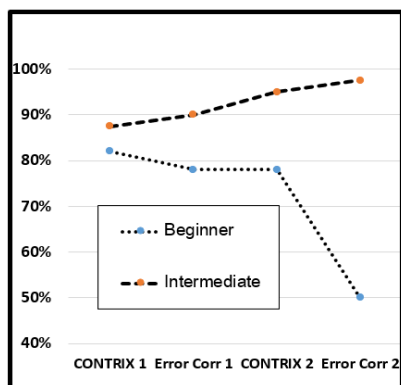

Figure 8. Participant A:

Knowledge of particles is not enough

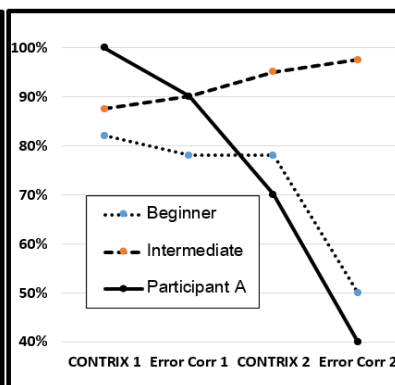
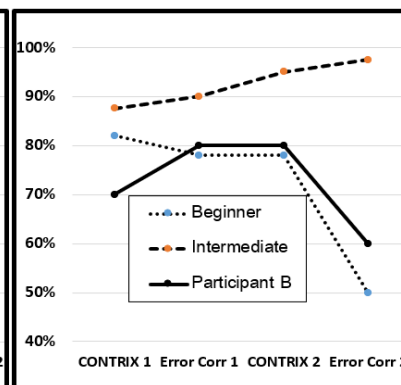

Figure 9. Participant B:

In need of timely feedbacks

Conclusion

Regardless of Korean proficiency levels, to use Korean particles correctly is a big challenge for learners who are accustomed to different grammar structures of their native languages. In search of an efficient way of teaching particles to Korean learners who have already studied basic particles, this study examined the effect of using the 'Noun + Particle + Verb/Adjective' collocations. The results show that the intermediate group has an *immediate* positive effect, while individual differences are prominent in the beginner group: Participant A studied Korean for six months is more affected by vocabulary and syntactic awareness than knowledge of particles; Participant B studied Korean for three and a half years made similar particle errors repeatedly owing

to the lack of timely feedback in high school. The implication from the results of this study is that when it comes to teaching Korean particles, training needs to be an ongoing process, not a one-off event regardless of their level of Korean proficiency. In this regard, 'Noun + Particle + Verb/Adjective' collocations are useful in helping learners to get accustomed to the use of Korean particles.

Acknowledgement

This work was supported by a research grant from the Faculty of International Studies, Prince of Songkla University Phuket Campus.

Reference

- An, J.K. (2012). A Study on Teaching Collocations as a means to improve Korean Lexical Competence: Focusing on English-Speaking Learners. (Master's thesis). Seoul National University, Seoul, Korea.
- Cho, C.H. et al. (2002). A Study on Korean Learners' Particle Errors. The Ministry of Culture and Tourism.
- Choi-Jonin, I. & Sarda L. (2007). The Expression of Semantic Components and the Nature of Ground Entity in Orientation Motion Verbs: a Cross-Linguistic Account based on French and Korean. In M. Aurnague, M. Hickmann & L. Vieu (eds), *The categorization of spatial entities in language and cognition*. pp. 123-149. Amsterdam: John Benjamins (Human Cognitive Processing series).
- Collocation. (n.d.). In Oxford dictionary on Lexico.com. <https://www.lexico.com/definition/collocation>
- Han, S.H. et al. (2015). Research on Korean Language Education Vocabulary Content Development (Stage 4). National Institute of Korean Language.
- Jeong, J.R. & Yoo, H.J. (2018). A Study on the Korean Language Training through the Analysis of Postposition Errors. *International Journal of Korean Language Education* 4(1). The International Foundation for Korean Language & Culture Education, 47-77.
- Kim, D.Y. (2017). A Study on the Difference of the Types of Particle Errors between Korean and Thai – Focusing on 'eun/neun', 'ee/ga', 'eul/leul', 'ea/eseo'-. (Master's thesis). University of Seoul, Seoul, Korea.
- Kim, J. S. et al. (2005). *Korean Grammar for Foreigners 1*. Seoul: Communication Books.
- Kim, J.S. (2006). Teaching method on Korean case particle for the learners from the Russian-speaking area. (Master's thesis). Kyunghee University, Seoul, Korea.
- Lee, S.H. & Song, J.Y. (2012). Annotating Particle Realization and Ellipsis in Korean. *Proceedings of the 6th Linguistic Annotation Workshop*, 175-183.

Lee, S.-H., Dickinson, M. & Israel, R. (2013). Corpus-based error analysis of Korean particles. In S. Granger, G. Gilquin & F. Meunier (eds) *Twenty Years of Learner Corpus Research: Looking back, Moving ahead. Corpora and Language in Use – Proceedings 1*, Louvain-la-Neuve: Presses universitaires de Louvain, 289-299.

Paik, S.Y. (2001). *An Analytic Study of Russian KFL Learners' Errors in Using the Case of Korean Language and the Teaching Method*. (Master's thesis). Ewha Womans University, Seoul, Korea.

Park, S.H. (2018). L2 Korean Acquisition on Case Marking in Movement Verb Construction by L1 Thai Speakers. *The Language & Culture* 14(3). Korean Language and Culture Education Society, 39-58.

Smith, S.A. (2014). *The nature of multi-word vocabulary among children with English as a first or additional language and its relationship with reading comprehension*. (Doctoral dissertation). University of Oxford, Oxford, United Kingdom.

Won, H.Y. (2016). *A Study on Fossilization phenomenon of Particle Errors in the Writing of Advanced Korean Language Learners*. *Urimal* 44. Ulimalhaghoe, 223-252.

Appendix 1: [Korean Collocations] Sample Assignments

Name: _____

	등급 Level	어휘 Word	품사 Word Class	연어 Collocations	문장 만들기 연습 Make a sentence using a sample collocation. (*Revised sentences made by students.)
1	초급	걸리다	동사	시간이 걸리다 30초가 걸리다	김밥을 만들 때 준비하는 시간이 너무 많이 걸립니다.
2	초급	만들다	동사	음식을 만들다 도자기를 만들다	저는 지난 주에 새로운 학생증을 만들었어요.
3	중급	-사	명사	간호사가 되다 간호사로 일하다	저는 한국어를 공부해서 통역사가 되고 싶어요.
4	초급	아프다	형용사	배가 아프다 마음이 아프다	어제 축구를 해서 다리가 몹시 아파요.
5	초급	오다	동사	학교에 오다 서울로 오다	다음달에 부모님이 푸젯에 와요.
6	초급	좋아하다	동사	꽃을 좋아하다 딸기를 좋아하다	저는 한국 음식 중 특히 떡볶이를 좋아해요.
7	초급	학교	명사	학교에 가다 학교에서 배우다	저는 송클라대학교에서 한국어를 배우고 있어요.

Appendix 2: [CONTRIX] Test Format

Name: _____

[보기]와 같이 어울리는 말을 고르십시오.

[보기]	돈	이	잘해요
그 남자는 부자예요.	키	를	커요
_____.	운동	-	많아요

1. 우리집 정원에는 큰 _____.	나무	가	있다
	바람	을	했다
	공부	-	붙었다

6. 저는 태국 사람입니다.	제 이름	은	리사예요
_____.	제 나이	을	왔습니다
	푸켓	-	스무 살입니다

2. 가족은 방콕에 살아요. 내일 푸켓에 _____.	부모님	이	유명해요
	팟타이	을	맛있어요
	관광지	-	와요

7. 저는 한국 식당에 자주 갑니다. 특히 _____.	된장찌개	가	말합니다
	한국음악	를	듣습니다
	손님들	-	좋아합니다

3. 왜 어제 학교에 안 왔어요? _____.	몸	이	만났어요
	친구	을	아팠어요
	도서관	-	갔어요

8. 운동한 후에 기숙사에 가요. 그리고 _____.	저녁	은	왔어요
	공부	을	먹어요
	전화	-	힘들어요

4. 저는 한국어를 공부합니다. _____.	통역사	가	좋아합니다
	장학금	를	받고 싶습니다
	한국	-	되고 싶습니다

9. 어느 나라 사람이에요? 저는 _____.	태국	에	왔어요
	어제	에서	있어요
	엑소	은	좋아요

5. 저는 서울에 살아요. 그러나 _____.	한국인	이	갑니다
	김밥	를	아닙니다
	인사동	-	먹고 싶습니다

10. 여보세요. 나띠 씨, 지금 어디예요? 학교 앞 _____.	커피숍	에	어려워요
	한국어	에서	있어요
	떡볶이	을	만들어요

Appendix 3: [Error Correction] Test Format

Name: _____

[보기]와 같이 잘못된 부분을 바로잡아 수정하십시오.

[보기]	제 취미를 여행입니다.
	는
	제 취미 여행입니다.
	는

1. 어제 축구를 연습해서 다리 몹시 아파요.	6. 저는 지난 주에 새로운 학생증이 만들었어요.
2. 김밥을 만들 때 준비하는 시간 너무 많이 걸립니다.	7. 저는 통역사를 되고 싶어서 한국어를 공부하고 있어요.
3. 저는 배가 고파서 밥은 먹었어요.	8. 다음달에 부모님을 푸켓에 와요.
4. 루나의 기숙사에 소파를 있어요? 아니요, 없어요.	9. 지금 어디야? 응, 나 지금 식당에서 있어.
5. 지금은 코로나 바이러스를 있어서 방콕에 안 가는 게 좋습니다.	10. 저는 송클라 대학교에 한국어를 배우고 있어요.

Appendix 4: [Survey After Tests]

Name: _____

공통 질문 Common Questions		개별 질문 Individual Questions (eg. Student A)	
1. TOPIK 점수	() 점 / () 급	초급 1학년인데 CONTRIX 1	"네. 한국어"
2. 한국어 학습 기간	() 년 () 개월	점수가 가장 높아요(만점).	
3. 한국 체류 계획 (기간)	() 년 () 개월	한국어 조사에 관한 문항을 모두	

4. 한국어를 배우는 목적	()	알고 맞춘 것인가요?	조사를 지난 학기에 배웠어요. 문제가 어렵지 않았어요."	
5. 대학 입학 전 한국어를 배운 곳 (복수 응답 가능)	고등학교/학원/Youtube/ (기타:)	언제 '이/가, 을/를, 예/에서' 등을 사용하는지 배운 내용을 말해 볼 수 있어요?	주어, 목적어 등에 따라 달리 사용/ 조사에 대해 배운 내용을 잘 기억함	
6. 학교 수업 외 한국어 학습 시간	1주일 평균 ()시간 ()분			
7. 연어 활용 학습이 학습 동기를 높여준다.		1. 아주 아니다 2. 아니다 3. 보통이다 4. 그렇다 5. 아주 그렇다	받침이 있을 때와 없을 때에 따라 형태가 달라지는 것도 잘 알고 있어요?	
8. 연어 활용 학습이 학습량 증가에 도움이 된다.				구체적 사례를 들어 확인하는 질문에 정확히 답변을 함
9. 연어 활용 학습이 어휘력 향상에 도움이 된다.			CONTRIX 1 이후, 오류 수정1, CONTRIX 2, 오류 수정 2의 순서로 어휘 및 문장 난이도가 높아짐에 비례하여 점수가 낮아짐	어휘와 문장이 어려워지면 문장 의미 파악이 안되어 알맞은 조사를 찾지 못했음을 확인
10. 연어 활용 학습이 조사의 사용 능력 향상에 도움이 된다.				

กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษาของนักศึกษาไทยคณะวิศวกรรมศาสตร์ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษสูง

Language Learning Strategies Used by Thai Engineering Students with High English Learning Proficiency

บุษศรีรินทร์ ภูสุ่ม¹ และ อุสาห์ภรณ์ สุขารมณ²

Bootsarin Phusum¹ and Usaporn Sucaromana²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ภาษาของนักศึกษาไทย คณะวิศวกรรมศาสตร์ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษสูง กลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยคือนักศึกษาไทย คณะวิศวกรรมศาสตร์ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษในระดับสูง จำนวน 50 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามการใช้พฤติกรรมการเรียนรู้ภาษาของอ็อกซ์ฟอร์ด (1990) โดยการวิเคราะห์ข้อมูลมีการใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาไทย คณะวิศวกรรมศาสตร์ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษสูง ใช้พฤติกรรมการเรียนรู้ภาษาอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งพฤติกรรมการเรียนรู้ภาษาที่มีการนำไปใช้มากที่สุดคือ กลวิธีด้านอภิปัญญา ตามด้วยกลวิธีด้านสังคม กลวิธีด้านการจำ กลวิธีด้านความรู้ ความคิด กลวิธีด้านอารมณ์ และกลวิธีด้านการทดแทน

คำสำคัญ : กลยุทธ์การเรียนรู้ภาษา, นักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์, ภาษาอังกฤษ, การเรียนรู้, นักศึกษา

Abstract

This study aimed to investigate English language learning strategies used by Thai engineering students with high English learning proficiency. The participants were 50 Thai engineering students with high English learning proficiency. They were selected through purposive sampling method. The research instrument was Oxford's (1990) Strategy Inventory for Language Learning (SILL) questionnaire. Mean and standard deviation were selected to analyse the data. The results showed that Thai engineering students with high English learning proficiency usually used language learning strategies. The most frequently used strategy was metacognitive strategies, followed by social strategies, memory strategies, cognitive strategies, affective strategies and compensation strategies.

Keywords : Language learning strategies, Engineering students, English, Learning, Students

¹ นิสิตหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร 10110 ประเทศไทย
Master of Arts Program in English, Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University, Bangkok 10110, Thailand

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร 10110 ประเทศไทย
Assistant Professor at Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University, Bangkok 10110, Thailand

Introduction

English is claimed as a lingua franca and international language which plays a crucial role in communication around the world. In many countries, English is the official language, medium of instruction and a mandatory subject at school. The power of the English language is recognised and accepted around the world, including in Thailand. For instance, the Thai government sets English as a mandatory subject from grade 1 in primary education to grade 12 in secondary education in order to encourage a positive attitude towards English and give people the ability to communicate in English and proceed to education at a higher level (Ministry of Education, 2008). Similar to a higher education students who have entered tertiary level, they also need to learn English as a required fundamental subject (Ministry of Education, 2008).

Language learning strategies are techniques used by learners to aid acquisition, storage and retrieval of information and are crucial tools for active, self-directed involvement which are essential for the improvement of communicative competence (Oxford, 1990). The use of appropriate language learning strategies leads to improvements in language achievement (Wharton, 2000).

Oxford (1990) divided language learning strategies into two types - direct strategies and indirect strategies. The direct strategies were subdivided into three parts, memory strategies, cognitive strategies, and compensation strategies. Memory strategies help learners to remember and store information effectively and retrieve information for future language use. Cognitive strategies relate to practice systematically and naturally receive and send messages, analyse information including create the sentence structure for input and output. Compensation strategies help learners to compensate the missing knowledge in the target language intelligently and overcome their limitations in speaking and writing in the target language. The indirect strategies were subdivided into three parts, metacognitive strategies, affective strategies, and social strategies. Metacognitive strategies help learners to learn more effectively by concentrating on studies, managing, planning, and evaluating their learning. Affective strategies help learners to control their feeling in order to promote their learning including relieving anxiety and encouraging themselves. Lastly, social strategies which learners use to interact with other people in the society which are to ask questions, cooperate and emphasise with others.

Little research has focused on the strategies that Thai engineering students use in order to learn English. For instance, Intaraprasert (2000) investigated the types of language learning strategies which Thai engineering students frequently used. The findings showed that all students used language learning strategies at a medium level. It would be interesting to discover which techniques or strategies used by students with high English learning proficiency in order to apply those strategies in teaching methods to further improve their English proficiency. Therefore, this study investigated the use of English language learning strategies by Thai engineering students with high English learning proficiency.

Objectives

1. To investigate English language learning strategies used by Thai engineering students with high English learning proficiency.
2. To investigate the most frequently used strategy and the least frequently used strategy used by Thai engineering students with high English learning proficiency.

Method

This research investigated the use of English language learning strategies used by Thai engineering students with high English learning proficiency. The 50 participants were selected by using purposive sampling method. The level of language proficiency of the students was measured by their final grades of the second semester in 2019 academic year. Based on the criterion, students who received grades A or B+ were classified as high English learning proficiency.

The Strategy Inventory for Language Learning (SILL) questionnaire version 7.0 was used to investigate the use of English language learning strategies among Thai engineers. The questionnaire comprised 50 items divided into six parts; memory strategies (9 items), cognitive strategies (14 items), compensation strategies (6 items), metacognitive strategies (9 items), affective strategies (6 items), and social strategies (6 items). To complete the SILL questionnaire, the participants were asked to rate their use of language learning strategies in five-point likert scale with items ranged from 1 – Never or Almost Never True of Me to 5 – Always or Almost Always True of Me.

The results of the SILL are the average use of language learning strategies. Each part of the SILL represents a strategy, hence the average of each strategy shows which strategies learners most frequently use. The ranges of the averages are as follows (Oxford, 1990):

Most means always or almost always used	4.50 to 5.00
High means usually used	3.50 to 4.49
Medium means sometimes used	2.50 to 3.49
Less means generally not used;	1.50 to 2.49
Least means never or almost never used	1.00 to 1.49

Mean and Standard Deviation (S.D.) were used to analyse the data according to the research questions.

Results

The level of English language learning strategies used by Thai engineering students with high English learning proficiency are shown in Table 1.

Table 1 The use of English Language Learning Strategies

Language Learning Strategies	Mean	S.D.	Level
Metacognitive strategies	3.75	0.08	High
Social strategies	3.65	0.14	High
Memory strategies	3.64	0.11	High
Cognitive strategies	3.62	0.13	High
Affective strategies	3.42	0.09	Medium
Compensation strategies	3.40	0.07	Medium
Total	3.58	0.03	High

From Table 1, the findings showed that Thai engineering students with high English learning proficiency usually used language learning strategies (Mean = 3.58, S.D. = 0.03). The most frequently used strategy was metacognitive strategies (Mean = 3.75, S.D. = 0.08), followed by social strategies (Mean = 3.65, S.D. = 0.14), memory strategies (Mean = 3.64, S.D. = 0.11), cognitive strategies (Mean = 3.62, S.D. = 0.13), affective strategies (Mean = 3.42, S.D. = 0.09), and compensation strategies (Mean = 3.40, S.D. = 0.07).

Discussions and Conclusions

The findings showed that Thai engineering students with high English learning proficiency usually used English language learning strategies. This result is relevant to other research conducted in Asia. Mandasari and Oktaviani (2018) indicated that UTI engineering students usually used learning strategies. However, the findings were different from various studies of English language learning strategies conducted in Thailand. It diverges from Intaraprasert's (2000) study, which showed that Thai engineering students in Thailand sometimes used language learning strategies. Rardprakhon (2016) also revealed that first-year engineering students sometimes used language learning strategies

In addition, metacognitive strategies were found to be the most frequently used, which suggests that Thai engineering students with high English learning proficiency might be good at managing and evaluating their language studies. The findings are relevant to the research of Gerami and Baighlou (2011). Gerami and Baighlou (2011) examined English language learning strategies used by successful and unsuccessful Iranian EFL students. The results showed that successful students used metacognitive

strategies the most. In addition, Intaraprasert (2000) revealed that Thai engineering students used metacognitive strategies the most. Kavasoglu (2009) also showed that metacognitive strategies were used the most by pre-service teachers in Turkey.

Compensation strategies were found to be the least frequently used, which suggests Thai engineering students with high English learning proficiency might not compensate the missing knowledge in the target language intelligently. They probably cannot overcome their limitations in speaking and writing in the target language. Relatedly, Rismayana (2017) investigated types of language learning strategies used by English Department students in Indonesia and the relationship between strategy use and variable of language proficiency. The findings indicated that English Education and Business English students used compensation the least. However, it is not relevant to Khamkhien (2011) who revealed Thai and Vietnamese university students used compensation strategies the most.

Recommendations For Further Studies

Since this study only comprised a quantitative method, qualitative methods such as open-ended questions should be included. In addition, the questionnaire used to collect the data was Strategy Inventory for Language Learning (SILL) version 7.0 by Oxford (1990). For a further study, the researcher might use other questionnaires to cover a different range of language learning strategies.

References

- Gerami, M. H., & Baighlou, S. M. G. (2011). Language learning strategies used by successful and unsuccessful Iranian EFL students. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 29(0), 1567-1576.
- Intaraprasert, C. (2000). *Language learning strategies employed by engineering students learning English at the tertiary level in Thailand*. University of Leeds.
- Kavasoglu, M. (2009). Learning strategy use of pre-service teachers of English language at Mersin University. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 1(1), 993-997.
- Khamkhien, A. (2011). Language learning strategies used by Thai and Vietnamese university students. *Manusya: Journal of Humanities*, 14(2), 1-23.
- Mandasari, B., & Oktaviani, L. (2018). English language learning strategies: An exploratory study of management and engineering students. *Premise: Journal of English Education*, 7(2), 61-78.
- Ministry of Education, O. o. t. B. E. C. (2008). Basic Education Core Curriculum (2008). In: The Agriculture Co-operative Federation of Thailand Publisher Bangkok.
- O'malley, J. M., O'Malley, M. J., Chamot, A. U., & O'Malley, J. M. (1990). *Learning strategies in second language acquisition*: Cambridge university press.
- Oxford, R. (1990). *Language learning strategies* (Vol. 3). New York: Cambridge University Press.

- Rardprakhon, J. (2016). *Language learning strategies used by Thai engineering freshmen with different English academic achievement levels*. Burapha University,
- Rismayana, R. (2017). The correlation between language learning strategies and proficiency level of English Department students in Universitas Negeri Makassar (UNM). *English and Literature Journal*, 4(2), 37-50.
- Wharton, G. (2000). Language learning strategy use of bilingual foreign language learners in Singapore. *Language learning*, 50(2), 203-243.

ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผมของผู้บริโภคชาวไทย

Knowledge , Attitudes and Purchasing Behaviors of Thai Consumers Towards Organic Skin Care Products

สุชาวดี ณรงค์ชัย¹ และ พรรณพิลาส กุลดิลก²

Suchawadi Narongchai and Panpilas Kuldilok

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผมของผู้บริโภคชาวไทย และ 2) ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผมของผู้บริโภคชาวไทย โดยใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริโภคชาวไทย อายุ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 400 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน ผลการศึกษาพบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผม อยู่ระดับสูง คะแนนเฉลี่ยทัศนคติต่อผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผม อยู่ระดับปานกลาง และคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผม อยู่ระดับมาก ในส่วนความสัมพันธ์ระหว่าง 3 องค์ประกอบ พบว่า 2) ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติที่มีต่อผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผม ทัศนคติที่มีต่อผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผม และพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกัน

คำสำคัญ : ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์ออร์แกนิก, เครื่องสำอางออร์แกนิก

Abstract

The purposes of this research study are 1) to study the knowledge, attitudes and purchasing behaviors of the Thai consumers towards the organic skin care products and 2) to investigate the relationships among the knowledge, attitudes and purchasing behaviors by administering questionnaires in order to collect data from 400 sampled Thai consumers who were 18 years or older. The data were

¹ ภาควิชานิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ชลบุรี ประเทศไทย 20131

Department of art Communication , Faculty of Humanities and Social Sciences , Burapha University, Chonburi 20131

² ภาควิชานิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ชลบุรี ประเทศไทย 20131

Department of art Communication , Faculty of Humanities and Social Sciences , Burapha University, Chonburi 20131

analyzed with frequency, percentage, mean, standard deviation and Pearson correlation coefficient. It was found that 1) the samples had the average scores of the knowledge about the products at the high level, the average scores of the attitudes towards the products at the moderate level, and the average scores of the purchasing behaviors at the high level. Regarding the relationships among the three components, it was found 2) that the knowledge of the products had the statistically significant and positive relationship with the attitudes towards the products. The attitudes towards the products had the statistically significant and positive relationship with the purchasing behaviors. The purchasing behaviors had the statistically significant and positive relationship with the knowledge about the products.

Keywords : knowledge, attitudes, purchasing behaviors, organic skin products, organic makeups

บทนำ

ตลาดเครื่องสำอางเป็นตลาดที่มีการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง ถึงแม้ในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ จึงนับว่าเป็นตลาดที่น่าจับตามองเป็นอย่างมาก จากผลการคาดการณ์ของ Orbis พบว่า ตลาดผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางทั่วโลก ระหว่างปี พ.ศ. 2562 – 2566 จะเติบโต 7.14 % และมีมูลค่าตลาดกว่า 8 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (ฐานเศรษฐกิจ, 2561) สำหรับตลาดเครื่องสำอางในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2560 มูลค่ารวมของอุตสาหกรรมเครื่องสำอางของไทย อยู่ที่ประมาณ 2.51 แสนล้านบาท โดยแยกเป็นตลาดเครื่องสำอางในประเทศ มูลค่าประมาณ 1.68 แสนล้านบาท มีการเติบโตเฉลี่ยประมาณร้อยละ 7.6 ต่อปี และในปี พ.ศ. 2561 มูลค่าตลาดอยู่ที่ประมาณ 2.76 แสนล้านบาท (ศูนย์วิจัยกสิกร, 2561)

การเติบโตดังกล่าวเป็นผลจากพฤติกรรมคนไทยยุคใหม่ ที่ต่างหันมาสนใจความสวยความงาม โดยตลาดขยายตัวจากกลุ่มเพศหญิงวัยทำงานไปสู่กลุ่มวัยรุ่นและคนสูงวัย รวมถึงกลุ่มเพศชายเองก็หันมาดูแลใส่ใจดูแลร่างกายมากขึ้นกว่าในอดีต ส่งผลให้ตลาดยังมียุทธศาสตร์เติบโตจากฐานผู้บริโภคที่ขยายไปสู่กลุ่มใหม่ที่เฉพาะเจาะจงมากขึ้น (พรีมาแคร์, 2561) นอกจากนี้ปัจจุบันผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางของไทยได้รับความนิยมในต่างประเทศ เช่นเดียวกัน เนื่องจากความเชื่อมั่นในคุณภาพมาตรฐานการผลิตและความปลอดภัย ความหลากหลายของประเภทเครื่องสำอาง ประกอบกับการมีวัตถุดิบผลิตเครื่องสำอาง โดยเฉพาะวัตถุดิบที่มาจากธรรมชาติ จากการผลิตดังกล่าวส่งผลให้ผู้ประกอบการสนใจเข้ามาในอุตสาหกรรมเครื่องสำอางจำนวนมาก จนทำให้ไทยเป็นประเทศผู้ผลิตและส่งออกเครื่องสำอางอันดับที่ 17 ของโลกและลำดับ 2 ในเอเชียรองจากญี่ปุ่น และทำให้ไทยเป็น 1 ในฐานการผลิตเครื่องสำอางที่สำคัญของโลก (กรุงศรีกรุ๊ป, 2562)

ผลิตภัณฑ์ตลาดเครื่องสำอาง สามารถแบ่งได้เป็นผลิตภัณฑ์ดูแลผิว (Skincare) ผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับผม (Hair) ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ทำความสะอาดร่างกาย (Hygiene) เครื่องสำอางสำหรับตกแต่ง (Makeup) และน้ำหอม (Fragrance) โดยผลิตภัณฑ์ดูแลผิวและผมเป็นผลิตภัณฑ์ซึ่งมีส่วนแบ่งการตลาดขนาดใหญ่ที่สุดและมีการเติบโตที่สูงกว่าเครื่องสำอางประเภทอื่น ๆ (ศูนย์วิจัยกสิกร, 2561)

อย่างไรก็ตามเนื่องจากเทรนด์ความงามตลาดโลกมีการเปลี่ยนแปลงซึ่งหนึ่งในเทรนด์ที่น่าสนใจเป็นอย่างมาก คือ เทรนด์ออร์แกนิก (Organic Trend) อันเนื่องมาจากผู้บริโภคหันมาใส่ใจสุขภาพและสิ่งแวดล้อม (แบรนดโฮจ, 2562) โดย ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางออร์แกนิก (Organic Cosmetics) นั้นเป็นผลิตภัณฑ์ที่ปราศจาก

สารเคมี ไม่มีการทดสอบผลิตภัณฑ์กับสัตว์ (Cruelty-free) กระบวนการผลิต บรรจุนีบห่อและขนส่งทั้งหมด จะถูกควบคุมผ่านการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกอย่างชัดเจนจากสถาบันผู้รับผิดชอบในแต่ละประเทศ ทั้งนี้ศูนย์วิจัยกสิกรรมไทยได้ประเมินว่า มูลค่าตลาดสินค้าออร์แกนิกจะอยู่ที่ 2,700 - 2,900 ล้านบาท และน่าจะมีมูลค่าพุ่งไปสู่ระดับ 5,400 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2564 ตามที่ภาครัฐได้คาดการณ์ไว้ (ศูนย์วิจัยกสิกรรม, 2561)

แนวโน้มการเติบโตดังกล่าวส่งผลให้ตลาดเครื่องสำอางออร์แกนิกเป็นตลาดที่ได้รับความนิยมจากผู้ประกอบการทั้งรายใหญ่และรายย่อยเป็นอย่างมาก (ภัทรพร ธนสารโสภิต, 2558) แต่อย่างไรก็ตามการจะดำเนินธุรกิจให้ประสบความสำเร็จ ผู้ประกอบการจำเป็นต้องปรับตัวให้ทันกับพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลง โดยเริ่มจากความเข้าใจในพฤติกรรมของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำความเข้าใจในความรู้ทัศนคติ และพฤติกรรมการซื้อของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผม

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกพบว่างานวิจัยในอดีตส่วนใหญ่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ออร์แกนิก โดยผลการวิจัยพบว่า ผู้บริโภคที่มีความพึงพอใจในด้านคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์ ด้านราคาที่เหมาะสม ด้านสถานที่ในการขายที่สะดวกและน่าเชื่อถือ และด้านการส่งเสริมการขาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งพนักงานขายที่มีความรู้ มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์ออร์แกนิก นอกจากนี้รูปแบบการดำเนินชีวิตรวมถึงกลุ่มอ้างอิงมีผลกับความจงรักภักดีในผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกเช่นเดียวกัน โดยปัจจัยเรื่องสุขภาพและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยสำคัญในกระบวนการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ออร์แกนิก (ชัญญา ชินมิตร และพัชณี เชนจรรยา, 2559, ภัทรพร ธนสารโสภิต, 2558, พิทวัส เอื้อสังคมเศรษฐ์, 2559, เสรี เปล่งปลั่ง, 2558, โอฬาร เลิศศักดิ์นรินทร์ และเพ็ญจิรา คันธวงค์, 2559) แต่ยังไม่พบการศึกษาในประเด็นความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง ซึ่งจากแนวคิด KAP ของ Schwartz ได้ระบุไว้ว่าความรู้ (Knowledge) ทัศนคติ (Attitudes) และการปฏิบัติ (Practice) มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาในประเด็นดังกล่าวเพื่อเป็นการเติมเต็มช่องว่างทางความรู้และเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการดำเนินการสื่อสารการตลาดของผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางออร์แกนิกของผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งยังเพื่อเป็นความรู้ให้แก่ผู้ที่สนใจศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผมของผู้บริโภคชาวไทย
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผมของผู้บริโภคชาวไทย

สมมติฐานการวิจัย

1. ความรู้ต่อผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผมมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผมของผู้บริโภคชาวไทย

2. ทศนคติต่อผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผมของผู้บริโภคชาวไทย
3. พฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผมมีความสัมพันธ์กับความรับรู้ต่อผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผมของผู้บริโภคชาวไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้คือ กลุ่มผู้บริโภคชาวไทยที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย โดยมีอายุ 18 ปีขึ้นไป โดยจากข้อมูลของระบบสถิติทางการทะเบียน พบว่า จำนวนประชากรเฉพาะผู้มีสัญชาติไทยและมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป มีจำนวน 50,430,392 คน (สถิติทางการทะเบียนปี, 2561) โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มด้วยการคำนวณจากสูตรของ ยามาเน (Yamanee) (1973, อ้างถึงใน วิเชียร เกตุสิงห์, 2537) กำหนดความเชื่อมั่นไว้ที่ 95 % และความคลื่อนที่ยอมรับได้ไม่น้อยกว่า 5 % จากประชากรทั้งหมดได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 400 คน ทำการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) และการสุ่มแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) คือการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์บนเว็บไซต์และแจกแบบสอบถามผ่านการส่งต่อเครือข่าย (Network) เครื่องมือวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคั้งนี้ใช้ เป็นแบบสอบถามในการเก็บข้อมูลซึ่งเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งได้สร้างจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องซึ่งผู้วิจัยได้ปรับปรุงและพัฒนาโดยแบบสอบถามโดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น อายุ เพศ สถานภาพครอบครัว การศึกษา อาชีพ รายได้ เป็นต้น

ตอนที่ 2 แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผม จำนวน 10 ข้อ โดยข้อคำถามเป็นปรนัยมี 2 ตัวเลือก คือ ถูกและผิด โดยเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ ตอบถูกได้ 1 คะแนน และตอบผิดได้ 0 และแปรผลระดับความรู้โดยเกณฑ์แบ่งระดับคะแนนของ Bloom BS

ตอนที่ 3 แบบสอบถามทัศนคติเกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผม จำนวน 9 ข้อ ซึ่งประกอบด้วยคำถามที่มีข้อความที่มีหมายทางบวกและทางลบ โดยลักษณะเป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 3 ระดับ คือ เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผม จำนวน 5 ข้อ ซึ่งประกอบด้วยคำถามที่มีข้อความหมายทางบวกและทางลบ โดยลักษณะเป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มี 5 ระดับ คือ ความตั้งใจซื้อมากที่สุด ความตั้งใจซื้อมาก ความตั้งใจซื้อปานกลาง ความตั้งใจซื้อน้อย และความตั้งใจซื้อน้อยที่สุด

ทั้งนี้แบบสอบถามได้ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ดำเนินการโดยนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วไปให้นักวิชาการผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการสื่อสารการตลาดพิจารณาความถูกต้อง ความสอดคล้องกับเนื้อหา ความครอบคลุมของประเด็นย่อย รวมถึงภาษาที่ใช้ จากนั้นได้ดำเนินการปรับปรุงและนำไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทำการทดสอบ (Pre-Test) กับกลุ่มคนที่มีลักษณะเหมือนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ชุด เพื่อปรับปรุงแบบสอบถามในเรื่องการใช้ภาษา และความเข้าใจต่อประเด็นต่าง ๆ และทดสอบความเชื่อมั่นก่อนการเก็บข้อมูลจริง โดยนำข้อมูลที่ได้มาทำการทดสอบความเชื่อมั่นด้วยสูตร

สัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient Alpha) ของ Cronbach โดยผลจากการคำนวณหาค่าความเชื่อถือของแบบสอบถาม มีค่าความน่าเชื่อถือเท่ากับ .787

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) หาค่าความสัมพันธ์โดยใช้สถิติไคสแควร์ (Chi - Square) และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson' Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามสมบูรณ์กลับคืนมาทั้งสิ้นจำนวน 400 ชุด คิดเป็นอัตราการตอบคืนร้อยละ 100.0 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ข้อมูลทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะเป็นเพศหญิง ร้อยละ 70.5 มีอายุระหว่าง 18-22 ปี ร้อยละ 36.8 สถานภาพโสด ร้อยละ 78.3 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 73.8 ประกอบอาชีพนิสิต/นักศึกษา ร้อยละ 42.3 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระหว่าง 10,000-20,000 บาท ร้อยละ 44.0 และเคยซื้อผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผม ร้อยละ 78.8 โดยสาเหตุหลักที่เลือกซื้อและมีแนวโน้มใช้ผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผม เนื่องจากคุณภาพของสินค้า ร้อยละ 66.5 ความถี่ในการซื้อผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผม นาน ๆ ครั้งหรือมากกว่า 3 เดือนขึ้นไป ร้อยละ 34.8 ค่าใช้จ่ายในการซื้อผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผม เฉลี่ย 501-1,000 บาท ร้อยละ 39.0 และสถานที่ในการซื้อผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผมคือ ร้านค้าเฉพาะอย่าง ร้อยละ 46.0

ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผม

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผมอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 76.5 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อคำถามที่กลุ่มตัวอย่างตอบถูกมากที่สุดคือ ผลิตภัณฑ์ออร์แกนิก คือ ผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนผสมจากธรรมชาติ ซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมในทุกกระบวนการทุกขั้นตอน ตั้งแต่การเพาะปลูกแบบเกษตรอินทรีย์ ไปจนถึงกระบวนการผลิต ที่ปราศจากสารเคมี ตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ร้อยละ 94.5 และพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ที่ผิดเกี่ยวกับคำถามว่า ผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผม ไม่มีการทดสอบผลิตภัณฑ์กับสัตว์ (Cruelty-free) ร้อยละ 26.5

ทัศนคติต่อการซื้อผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผม

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อการซื้อผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผม อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 26.1 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อการซื้อ ผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผม โดยเห็นด้วยกับข้อคำถามว่า ผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผมไม่เป็นอันตรายต่อมนุษย์ สัตว์ และสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 81.0 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นไม่แน่ใจกับคำถามว่า ผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผมไม่มีการทดสอบผลิตภัณฑ์กับสัตว์ (Cruelty-free) ร้อยละ 30.5 และมีความคิดเห็นไม่เห็นด้วยกับข้อคำถามว่า ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผมไม่มีประโยชน์ตามที่กล่าวอ้าง ร้อยละ 40.5

พฤติกรรมความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผม

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผมอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 35.8 เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผมมากที่สุด หากใช้ผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผมแล้วเกิดความพึงพอใจนั้นจะมีการซื้อซ้ำ ร้อยละ 33.3 นอกจากนี้ยังพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผมปานกลาง หากจะเปลี่ยนจากการซื้อผลิตภัณฑ์สำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผมทั่วไปมาซื้อผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผม ร้อยละ 41.5 และพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผมน้อยที่สุด หากจะซื้อผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผมถึงแม้จะมีราคาที่สูงขึ้น ร้อยละ 6.0

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผมของผู้บริโภคชาวไทย

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผมของผู้บริโภคชาวไทย พบว่า ความรู้ต่อผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติต่อผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผม ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ .314 ซึ่งสัมพันธ์กันระดับค่อนข้างต่ำ ส่วนทัศนคติต่อผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผม ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ .273 ซึ่งสัมพันธ์กันระดับค่อนข้างต่ำ และความรู้ต่อผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผม ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ .185 ซึ่งสัมพันธ์กันระดับค่อนข้างต่ำมาก ดังแสดงตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผมของผู้บริโภคชาวไทย (n=400)

	ความรู้	ทัศนคติ	พฤติกรรม
ความรู้			
ทัศนคติ	.314 **		
พฤติกรรม	.185 **	.273 **	

** หมายถึง ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

บทสรุป

จากสรุปผลการวิจัยข้างต้นสามารถนำมาอภิปรายผลได้ตามองค์ประกอบแนวคิด KAP ดังต่อไปนี้

1. ด้านความรู้ ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มผู้บริโภคชาวไทยมีความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผมในระดับสูง ซึ่งความรู้ดังกล่าวในแนวคิด KAP ได้อธิบายว่า บุคคลส่วนมากจะได้รับความรู้ผ่านประสบการณ์โดยการเรียนรู้จากการตอบสนองของสิ่งเร้า แล้วจัดระบบเป็นโครงสร้างของความรู้ที่ผสมผสานระหว่างความจำกับสภาพจิต (สุรพงษ์ ใสธนะเสถียร, 2533) โดยความรู้ที่เกิดขึ้นนี้เชื่อมโยงกับการเปิดรับข่าวสาร

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยในอดีตที่พบว่า การเกิดความรู้ในประเด็นสินค้าออร์แกนิกนี้มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสื่อสารผ่านสื่อต่าง ๆ ทั้งสื่อดั้งเดิมและสื่อใหม่จากตราสินค้าที่เกี่ยวข้อง (ศิริวรรณ วิมลชาติ, 2561, สุพุกษา ท่าสระ, 2561) ทั้งนี้การที่ผู้บริโภคมีความรู้ในประเด็นนั้น ๆ สามารถใช้เป็นแนวทางในการณรงค์ให้เกิดทัศนคติที่ดี และส่งต่อไปถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ (สุนิตา ตูจินดา, 2559 รัฐกรรณ์ ตีระพงษ์ศักดิ์, 2558)

2. *ด้านทัศนคติ* ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มผู้บริโภคชาวไทยมีทัศนคติต่อการซื้อผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผมในระดับปานกลาง ทั้งนี้ตามแนวคิด KAP ทัศนคติเป็นความพร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้าและมีมติของการประเมินเพื่อแสดงว่าชอบหรือไม่ชอบต่อประเด็นหนึ่ง ๆ ซึ่งถือเป็นการสื่อสารภายในบุคคลที่เป็นผลกระทบมาจากการรับสาร อันจะมีผลต่อการตัดสินใจและพฤติกรรมต่อไป (ทัตพิชา เขียววิจิตร และพิษณุ อภิสมอาจารย์ธิน, 2561) เนื่องจากทัศนคติเป็นสิ่งที่ใช้เชื่อมโยงระหว่างพฤติกรรม

3. *ด้านพฤติกรรมการซื้อ* ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มผู้บริโภคมีพฤติกรรมความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผมในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับระดับความรู้ และทัศนคติตามแนวคิด KAP ได้อธิบายว่าการที่บุคคลมีพฤติกรรมที่แตกต่างกัน เนื่องมาจากการมีความรู้และทัศนคติที่แตกต่างกัน ความแตกต่างกันในการแปลความหมายของสารที่ตนเองได้รับ จึงก่อให้เกิดประสบการณ์สัมผัสที่แตกต่างกัน อันมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของบุคคล แต่อย่างไรก็ตามผลการวิจัยดังกล่าวไม่สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อัคราพรรณ ภูจำปา และเยาวภา ปฐมศิริกุล (2558) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง บุคลิกภาพและทัศนคติที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกแบรนด์เครื่องสำอางของผู้บริโภคในจังหวัดปทุมธานี และพบว่า ทัศนคติไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกแบรนด์เครื่องสำอาง ซึ่งความแตกต่างของผลวิจัยดังกล่าว อาจเกิดจากคุณลักษณะระหว่างสินค้าเครื่องสำอางทั่วไปและสินค้าออร์แกนิก นอกจากนี้บุคคลจะมีพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผมในระดับมากนี้ สอดคล้องกับกระแสอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นสิ่งเร้าที่เป็นค่านิยมทางสังคมที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ปัจจุบัน อันเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้บุคคลมีการปรับตัวไปตามสถานการณ์

จากข้อค้นพบเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผมของผู้บริโภคมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกนั้น สอดคล้องกับที่ Schwartz ระบุว่า ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมต่างก็มีความเกี่ยวพันต่อเนื่องกันเป็นลูกโซ่อาจเกี่ยวพันกันทั้งทางตรงและทางอ้อม (วิลาวรรณ ช่วงทิพย์, 2553) ทั้งนี้จากความสัมพันธ์ที่พบนี้ นักการสื่อสารการตลาดสามารถนำไปใช้ในการวางแผนการสื่อสารเพื่อกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าได้โดยการสร้างสารที่ให้ความรู้แก่ผู้บริโภคและเนื้อหาของสารดังกล่าวควรเร้าให้ผู้บริโภคเกิดทัศนคติที่ดีต่อผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผม นอกจากนี้อาจกระตุ้นให้ผู้บริโภคเกิดการทดลองใช้ผลิตภัณฑ์ซึ่งอาจก่อให้เกิดทัศนคติที่ดีและความรู้ต่อผลิตภัณฑ์แบบย้อนกลับได้ อย่างไรก็ตามการวิจัยในครั้งนี้เป็นการสำรวจความคิดเห็นของผู้บริโภคเท่านั้นซึ่งอยู่ในฐานะผู้รับสารเท่านั้น ในการศึกษาครั้งต่อไปควรทำการศึกษากลุ่มอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มผู้ส่งสาร เช่น เจ้าของตราสินค้า นักการตลาด นักสื่อสารการตลาด เพื่อให้เห็นมุมมองที่ครอบคลุมตามกระบวนการสื่อสาร และการวิจัยในครั้งนี้ทำการศึกษาโดยใช้แนวคิด KAP เป็นพื้นฐานในงานวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาผ่านแนวคิดทฤษฎีอื่น ๆ ที่จะทำความเข้าใจผู้บริโภคในมิติที่หลากหลายต่อไป

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากความสัมพันธ์ที่พบนี้ นักการสื่อสารการตลาดสามารถนำไปใช้ในการวางแผนการสื่อสารเพื่อกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมความตั้งใจซื้อสินค้าได้โดยการสร้างสารที่ให้ความรู้แก่ผู้บริโภคและเนื้อหาของสารดังกล่าวควรทำให้ผู้บริโภคเกิดทัศนคติที่ดีต่อผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกสำหรับดูแลผิวพรรณและเส้นผม นอกจากนี้อาจกระตุ้นให้ผู้บริโภคเกิดการทดลองใช้ผลิตภัณฑ์ซึ่งอาจก่อให้เกิดทัศนคติที่ดีและความรู้ต่อผลิตภัณฑ์แบบย้อนกลับได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต

1. การวิจัยในครั้งนี้เป็นการสำรวจความคิดเห็นของผู้บริโภคเท่านั้นซึ่งอยู่ในฐานะผู้รับสารเท่านั้นในการศึกษาครั้งต่อไปควรทำการศึกษากลุ่มอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มผู้ส่งสาร เช่น เจ้าของตราสินค้า นักการตลาด นักสื่อสารการตลาด เพื่อให้เห็นมุมมองที่ครอบคลุมตามกระบวนการสื่อสาร
2. งานวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาผู้บริโภคในเชิงปริมาณเท่านั้น ในงานวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการศึกษาโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกหรือการสนทนากลุ่มเพื่อทำความเข้าใจกลุ่มเป้าหมายได้ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น
3. การวิจัยในครั้งนี้ทำการศึกษาโดยใช้แนวคิด KAP เป็นพื้นฐาน ในงานวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาผ่านแนวคิดทฤษฎีอื่น ๆ ที่จะทำความเข้าใจผู้บริโภคในมิติที่หลากหลาย

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรุงศรีกรุ. (2562). เครื่องสำอางเมดอินไทยแลนด์ ธุรกิจนี้ยังสดใสท่ามกลาง “คู่แข่ง”. เข้าถึงได้จาก <https://www.krungsri.com/bank/th/plearn-plearn/cosmetics-made-in-thailand.html>
- จิรวัดมน วังศ์สวัสดิวัฒน์. (2547). ทัศนคติ ความเชื่อ และพฤติกรรม การวัด การพยากรณ์ และการเปลี่ยนแปลง. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ.
- ชญญา ชินมิต และพัชนี เขยจรรยา. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารออร์แกนิกออนไลน์ของผู้บริโภค. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- ฐนิตา ตูจินดา. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องสำอางนำเข้าจากประเทศกลุ่มอาเซียนของนักศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยบูรพา,
- ฐานเศรษฐกิจ. (2561). ธุรกิจปีวดีปี 62 เทรนด์"ธรรมชาติ"แรง. <http://www.thansettakij.com/content/341246>
- ทัตพิชา เขียววิจิตร และพิษณุ อภิสมมาตรโยธิน. (2561). ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่มีไขมันสูงของ นิสิตระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งจังหวัดพิษณุโลก. มหาวิทยาลัยทักษิณ,
- แบรนดเจจ. (2562). ส่อง 7 เทรนด์คอสเมติกปี 2019 แค่ก้าวตามก็โตได้อย่างสะพรั่ง. เข้าถึงได้จาก <http://www.brandage.com/article/5301/NEA>

พรีมาแคร์. (2561). ธุรกิจสุขภาพ และความงามมาแรงในปี 2018 รู้ก่อนรวยก่อน. เข้าถึงได้จาก <https://www.premacare.co.th>

พิทวัส เอื้อสังคมเศรษฐ์. (2559). ทศนคติ ความตั้งใจและพฤติกรรมการซื้อของผู้บริโภคต่ออาหารเกษตรอินทรีย์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,

ภัทรพร ธนสารโสภิน. (2558). การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกในเขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑล. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,

รัฐภรณ์ ติระพงษ์ศักดิ์. (2558). ความรู้ ทศนคติ และพฤติกรรมต่อการใช้จักรยานของประชาชน ในเขต กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ,

วิลาวรรณ ช่างทิพย์. (2553). ความรู้ความเข้าใจ ทศนคติและพฤติกรรมการลดปัญหาภาวะโลกร้อนของพนักงาน เทศบาลตำบลเจ้าพระยาสุรศักดิ์ อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี มหาวิทยาลัยบูรพา,

ศิววรรณ วิมุลชาติ. (2561). การศึกษาถึงกลยุทธ์การตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์ออร์แกนิก (Organic Product Marketing) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษา กลุ่มผลิตภัณฑ์ ความงามและดูแลร่างกาย (Beauty and Personal Care). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ,

ศูนย์วิจัยกสิกร. (2561). ตลาดบิวตี้ยังแจ๋วเกาะเทรนด์ธุรกิจทำเงิน. เข้าถึงได้จาก https://www.kasikornbank.com/th/business/sme/KSMEKnowledge/article/KSMEAnalysis/Documents/Beauty-Business_Trend.pdf

สถิติทางการทะเบียน. (2561). จำนวนประชากรแยกอายุทั่วประเทศ. เข้าถึงได้จาก http://stat.dopa.go.th/stat/statnew/upstat_age_disp.php

สุพฤกษา ท่าสระ. (2561). พฤติกรรมและการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางสมุนไพรของประชาชนในจังหวัด พระนครศรีอยุธยา. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี,

เสรี เปล่งปลั่ง. (2558). รูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่มอิทธิพลของผู้บริโภคสินค้าออร์แกนิก. มหาวิทยาลัยบูรพา,

สุรพงษ์ ไสธนะเสถียร. (2533). การสื่อสารกับสังคม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อัศราพรรณ ภูจำปา และเยาวภา ปฐมศิริกุล. (2558). บุคลิกภาพและทัศนคติที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกแบรนด์ เครื่องสำอางค์ของผู้บริโภคในจังหวัดปทุมธานี. มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

อัศราพรรณ ภูจำปา และเยาวภา ปฐมศิริกุล. (2558). บุคลิกภาพและทัศนคติที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกแบรนด์ เครื่องสำอางค์ของผู้บริโภคในจังหวัดปทุมธานี. มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

ไอฟาร์ เลิศศักดิ์นรินทร์ และเพ็ญจิรา คันธวงศ์. (2559). การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์และอิทธิพลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้ออาหารออร์แกนิกของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ,

ความสัมพันธ์ของสมรรถนะผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

THE RELATIONSHIP BETWEEN THE SCHOOL ADMINISTRATOR'S COMPETENCIES AND SCHOOL PERSONEL MANAGEMENT UNDER SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

นางสาวรุชนม พันธุ์บุญมี, อาจารย์ ดร.เลอลักษณ์ โททากานนท์ (ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาญชัย วงศ์สิริสวัสดิ์ (กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม)

TANACHOM PHANBOONMEE, LERLAK OTHAKANON, Chanchai wongsirasawat

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสมรรถนะผู้บริหารในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 2) ศึกษาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 3) เปรียบเทียบสมรรถนะผู้บริหารในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยจำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา และขนาดของสถานศึกษา 4) เปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยจำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาและขนาดของสถานศึกษา 5) ศึกษาความสัมพันธ์ของสมรรถนะผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือ รองผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือ หัวหน้างานบุคคลในสถานศึกษา ในเขตสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทำการสุ่มแบบหลายขั้นตอนและกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปเครจซี่ มอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 331 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม เรื่อง ความสัมพันธ์ของสมรรถนะผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา แบบมาตราส่วน 5 ระดับ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า

1. สมรรถนะผู้บริหารในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.81$, S.D. = 0.23) เมื่อผู้วิจัยพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การพัฒนาตนเอง ($\bar{x} = 4.83$, S.D. = 0.21) การพัฒนาศักยภาพของบุคลากร ($\bar{x} = 4.82$, S.D. = .21) การบริการที่ดี ($\bar{x} = 4.81$, S.D. = .22) การทำงานเป็นทีม ($\bar{x} = 4.81$, S.D. = .22) การสื่อสารและการจูงใจ ($\bar{x} = 4.81$, S.D. = .24) การคิดวิเคราะห์ และสังเคราะห์ ($\bar{x} = 4.80$, S.D. = .25) การมีวิสัยทัศน์ ($\bar{x} = 4.80$, S.D. = .23) และการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ($\bar{x} = 4.79$, S.D. = .22) ตามลำดับ
2. การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.80$, S.D. = .26) เมื่อผู้วิจัยพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้การสรรหา

และบรรจ ($\bar{x} = 4.86, SD = .21$) การวางแผนอัตรากำลัง ($\bar{x} = 4.82, SD = .22$) การออกจากราชการ ($\bar{x} = 4.77, SD = .33$) และวินัยและการรักษาวินัย ($\bar{x} = 4.73, SD = .27$) ตามลำดับ

3. การเปรียบเทียบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยจำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา และขนาดของสถานศึกษา พบว่าโดยรวมสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05

4. การเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยจำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา และขนาดของสถานศึกษา พบว่าโดยรวมการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05

5. ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวก ระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญที่ .01 ($r = .64$)

คำสำคัญ : สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา / การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา / สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

Abstract

The purposes of this research were to 1) study the school administrators' competencies under the Secondary Educational Service Areas Office ,2) study the school personnel management under the Secondary Educational Service Areas Office ,3) compare the school administrator's competencies under the Secondary Educational Service Areas Office, classified by administration experience in schools and school sizes ,4) compare the school personnel management under the Office of Secondary Education Service Areas Classified by administration experience in schools and school sizes and 5) study the relationship between the school administrators' competencies and the school personnel management under Secondary Education Service Areas Office. School director or deputy director of school or head of Personnel section in School under the Secondary of Educational Service Area, the Office of the Basic Education Commission based on the table of sampling. of Krejcie & Morgan, with a total of 331 respondents.

The instrument used in this research was a 5 levels scale questionnaire with an index of consistency index, criteria for considering IOC value which was greater than or equal to 0.50 or more. In this case, the IOC of each questionnaire is calculated between 0.60-1.00. The data is analyzed by using frequency, percentage, mean, standard deviation. independent sample T-test statistics, One-way Analysis of Variance and Pearson's product moment Correlation coefficient.

The findings of two study were as follows.

1. Competency of Executive administrators in educational institutions under the Secondary of Educational Service Areas, the overall showed that the highest level, ($\bar{x} = 4.81, SD = .23$) when

the researcher considered each aspect, found that the highest level in all aspects by arranging the arithmetic mean values from high to low as follows: self-development, (\bar{x} = 4.83, SD = .21), potential development of personnel, average (\bar{x} = 4.82, SD = .21), Good service, mean (\bar{x} = 4.81, SD = .22) teamwork, mean (\bar{x} = 4.81, SD = .22), communication and motivation, mean (\bar{x} = 4.81, SD = .24), critical thinking and The mean synthesis (\bar{x} = 4.80, SD = .25), the average of Vision (\bar{x} = 4.80, SD = .23) and the average of Achievement (\bar{x} = 4.79, SD = .22) respectively.

2. The personnel administration of the school administrators in overall was at the highest level, mean (\bar{x} = 4.80, SD = .26) when the researcher considered each aspect found that the highest level in all aspects by arranging the arithmetic mean from highest to lowest as follows: recruitment and packing (\bar{x} = 4.86, SD = .21) manpower planning (\bar{x} = 4.82, SD = .22) retirement (\bar{x} = 4.77, SD = .33) and disciplinary and disciplinary (\bar{x} = 4.73, SD = .27) consecutively.
3. A comparison of competencies of school director under the Secondary of educational Service Area Classified by experience in school administration working and size of the school shown that experience in school administration and the school size makes the school administrators' performance differently which is significantly at .05
4. A comparison of personnel administration in schools under the Secondary of educational Service Area classified by experience in school administration working and size of school, overall showed experience in school administration and size of school are differently at 0.5 level of significance.
5. In the results lead to conclude that the relationship between the school administrators' competency and the administration people in school, the Secondary of Educational Service Area have a positive relationship at a medium level.

Key words: Competency of school executive administrators, Personnel management in educational institutions Office in the Secondary of Educational Service Areas office.

บทนำ

ปัจจุบันระบบราชการเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาประเทศ โดยการนำนโยบายของรัฐไปปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล พร้อมทั้งตอบสนองความต้องการของประชาชน ซึ่งการบริหารการศึกษาให้พัฒนาอย่างต่อเนื่องนั้นต้องอาศัยปัจจัยหลายด้านด้วยกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตรงตามที่รัฐกำหนดความสำคัญของสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นคุณลักษณะร่วมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกตำแหน่งและมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ร่วมกัน โดยแยกเป็นสมรรถนะหลัก 4 สมรรถนะ คือ 1.มุ่งผลสัมฤทธิ์ 2. การบริหารที่ดี 3. การพัฒนาตนเอง 4. การทำงานเป็นทีม และสมรรถนะประจำสายงาน 4 สมรรถนะ คือ 1. การคิดวิเคราะห์ และสังเคราะห์ 2. การสื่อสาร

และการจูงใจ 3. การพัฒนาศักยภาพของบุคลากร 4. การมีวิสัยทัศน์ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2548) การบริหารจัดการองค์การให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ นั้นผู้บริหารไม่เพียงแต่ใช้วิถีคิดของตนเองอยู่เพียงในกรอบกระบวนการจัดการ ทั้ง 4 ประการอันประกอบด้วย 1. การวางแผน 2. การจัดการองค์การ 3. การชี้นำ 4. การควบคุม ผู้บริหารจึงควรมีวิถีคิดที่แตกต่างและสร้างสรรค์ เพื่อสนับสนุนกระบวนการจัดการองค์การให้ประสบผลสำเร็จ (จอมพงศ์ มงคลวนิช, 2556) ทั้งนี้สมรรถนะในการบริการสถานศึกษานั้นสอดคล้องกับคุณลักษณะร่วมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกตำแหน่ง ซึ่งในการบริหารสถานศึกษาสิ่งสำคัญของผู้บริหารจึงต้องมีสมรรถนะเข้ามาเป็นบทบาทสำคัญเพื่อให้เกิดการพัฒนาองค์การเกิดประสิทธิภาพ องค์การจะขับเคลื่อนและพัฒนาอย่างต่อเนื่องได้นั้นต้องได้รับความร่วมมือจากบุคลากรในองค์การ การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาจึงเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้การทำงานเกิดประสิทธิภาพในองค์การ ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการบริหารสามารถดูได้จากสภาพการทำงานของบุคลากรในหน่วยงาน เพราะการบริหารงานบุคคลเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของงานโดยตรงในวงการบริหาร ถือว่าการบริหารงานบุคคลเป็นหัวใจสำคัญของการบริหาร เพราะความสำเร็จของงานขึ้นอยู่กับคนเป็นสำคัญ ผู้บริหารที่ดี จึงต้องเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถสูงในการบริหารงานบุคคลให้ทุกคนร่วมมือกันปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุผลข้างต้นผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญของสมรรถนะผู้บริหารในการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา จึงต้องการศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับความสัมพันธ์สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานบุคคลให้เกิดประสิทธิภาพต่อองค์การ

วัตถุประสงค์

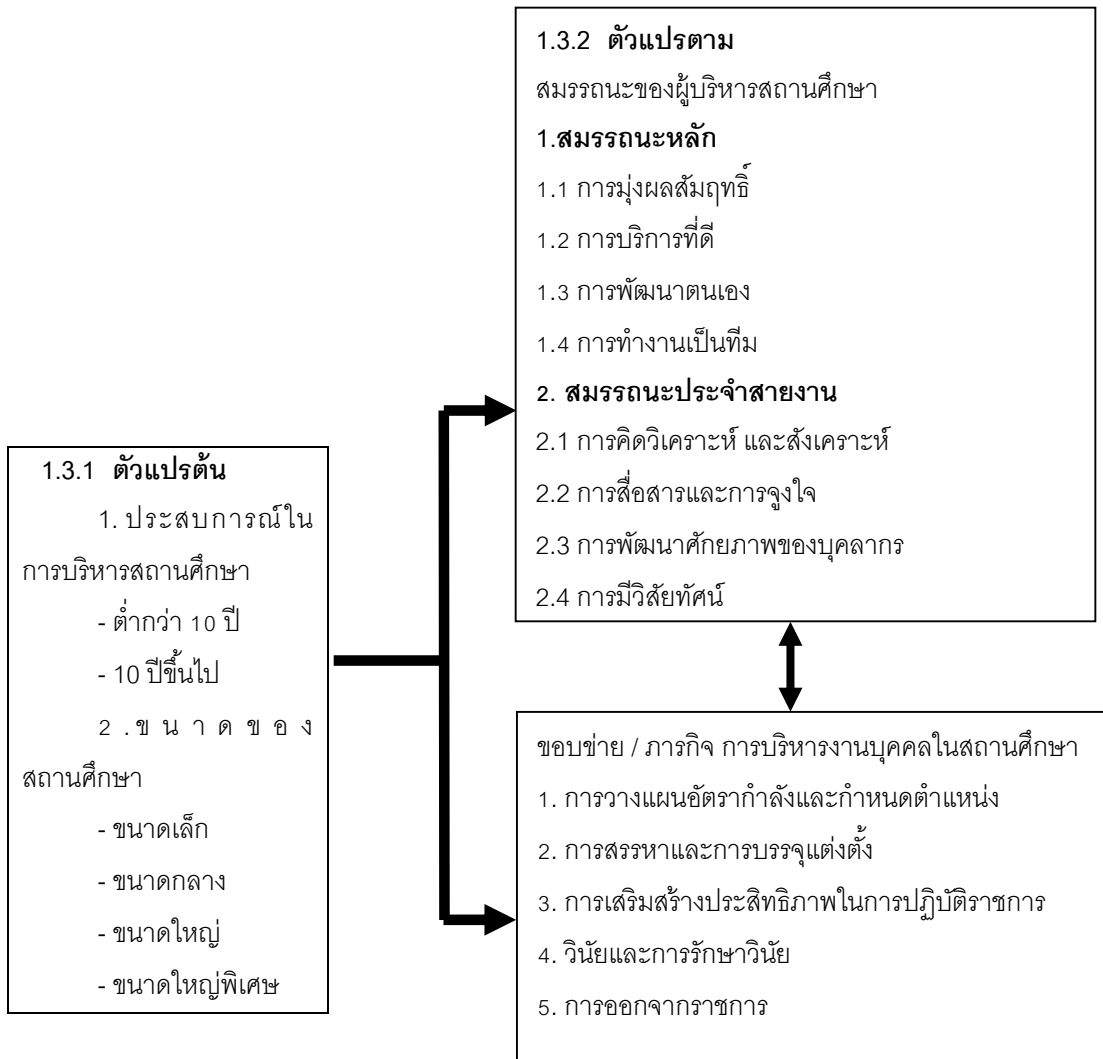
1. เพื่อศึกษาสมรรถนะผู้บริหารในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
2. เพื่อศึกษาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
3. เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะผู้บริหารในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยจำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา และขนาดของสถานศึกษา
4. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยจำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาและขนาดของสถานศึกษา
5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของสมรรถนะผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยจำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา และขนาดของสถานศึกษา

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

1.3.1 ศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2548)

1.3.2 ศึกษาขอบข่าย / ภารกิจในการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา โดยมีขอบข่าย / ภารกิจ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552)

วิธีดำเนินการ

การศึกษาความสัมพันธ์ของสมรรถนะของผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ประชากรในการศึกษา คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือ รองผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือ หัวหน้างานบุคคลในสถานศึกษา ในเขตสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 42 เขต มีผู้อำนวยการและผู้ดำรงตำแหน่ง ผู้อำนวยการ จำนวนทั้งสิ้น 2,358 คน โดยแยกตามขนาดของโรงเรียน ขนาดเล็ก จำนวน 1,098 คน ขนาดกลาง จำนวน 750 คน ขนาดใหญ่ จำนวน 271 คน และขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 239 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือ รองผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือ หัวหน้างานบุคคลในสถานศึกษา ในเขตสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มาจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนและกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปเครซี่ มอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 331 คน

2. เครื่องมือที่ใช้การวิจัย มีดังนี้

แบบสอบถามความสัมพันธ์ของสมรรถนะผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มากปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

3. การสร้างเครื่องมือ

3.1 ผู้วิจัยศึกษาหลักการ ทฤษฎี ปรัชญาและแนวคิดจากเอกสาร บทความ และ การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของสมรรถนะผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยนำกรอบแนวคิดสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา.2548) และ ขอบข่าย / ภารกิจ การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.2552) มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการทำการวิจัย เพื่อกำหนดขอบเขต ในการสร้างเครื่องมือ

3.2 ศึกษาวิธีสร้างเครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต(Likert) และ การสร้างแบบสอบถามแบบปลายเปิดจากตำราของ บุญชม ศรีสะอาด (2545)

3.3 ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยนำแบบสอบถามงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาปรับปรุงและหาคุณภาพของเครื่องมือใหม่ เพื่อใช้ในการวิจัยในครั้งนี้

3.4 ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ของคำถามแต่ละข้อโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (IOC: Index of consistency)

3.5 ประเมินความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดที่ได้รับแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามจากการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม ค่าดัชนีความสอดคล้อง

3.6 คัดเลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง โดยเกณฑ์การพิจารณา ค่า IOC คือ มากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 ขึ้นไป ทั้งนี้ คำนวณค่า IOC ของแบบสอบถามเป็นรายข้อมีค่าอยู่ ระหว่าง 0.60-1.00

3.7 นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอ ข้อเสนอแนะ และ นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาเสนอแนะอีกครั้งหนึ่ง คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง

3.8 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 30 คน

3.9 นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้มาหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามที่เป็นรายข้อโดย การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item total correlation) (วารสารณั ,2557)

3.10 นำแบบสอบถามแต่ละข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกเข้าเกณฑ์การพิจารณาข้อคำถาม พิจารณาจากข้อคำถามที่มีดัชนีความสอดคล้องไม่ต่ำกว่า 0.05 ถ้าข้อคำถามใดมีค่าดัชนีความสอดคล้องต่ำกว่า 0.05 ต้องนำไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะก่อนที่จะนำไปทดลองใช้ (Try.out) ถ้าผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือพบค่าดัชนีสอดคล้องสูงกว่า 0.05 จึงนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ทั้งฉบับ พบว่าแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.79 แสดงว่า แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น เป็นที่ยอมรับได้ (วัลลภ รัฐฉัตรานนท์, 2561)

3.11 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาต่อไป

4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย เสนอต่อผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พร้อมกับแบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ด้วยตนเอง

4.2 ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง จำนวน 331 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 และ ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม เพื่อนำผลการตอบแบบสอบถามไปวิเคราะห์ข้อมูล ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยต่อไป

5 การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษาโดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

5.2 วิเคราะห์ระดับสมรรถนะของผู้บริหารในสถานศึกษา และระดับการบริหารงานบุคคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบ กับเกณฑ์แปลความหมาย (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2553) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีสมรรถนะการบริหารหรือการบริหารงานบุคคลอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีสมรรถนะการบริหารหรือการบริหารงานบุคคลอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีสมรรถนะการบริหารหรือการบริหารงานบุคคลอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีสมรรถนะการบริหารหรือการบริหารงานบุคคลอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีสมรรถนะการบริหารหรือการบริหารงานบุคคลอยู่ในระดับน้อยที่สุด

5.3 วิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบระดับของสมรรถนะผู้บริหารในสถานศึกษา และระดับการบริหารงานบุคคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาโดยจำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาใช้สถิติ ทดสอบที (t-test) และขนาดของสถานศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (OneWay Analysis Of Variance) และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของ เชฟเฟ (Scheffe) หากพบว่า ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน ทางเดียวมีนัยสำคัญทางสถิติ (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2553)

5.4 วิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของสมรรถนะผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์ ค่า r (Pearson's product moment Correlation coefficient) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์แปลความหมายตามเกณฑ์การพิจารณาความสัมพันธ์ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ดังนี้ (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2553)

0.71 – 1.00	หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับสูง
0.31 – 0.70	หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง
0.10 – 0.30	หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ
0.00	หมายถึง ไม่สัมพันธ์กัน

ผลการวิจัยพบว่า

ตารางที่ 1.1 สมรรถนะผู้บริหารในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ด้าน	สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา	\bar{x}	S.D.	ระดับ
สมรรถนะหลัก				
1.	การมุ่งผลสัมฤทธิ์	4.79	.25	มากที่สุด
2.	การบริการที่ดี	4.81	.22	มากที่สุด
3.	การพัฒนาตนเอง	4.83	.21	มากที่สุด
4.	การทำงานเป็นทีม	4.81	.22	มากที่สุด
สมรรถนะประจำสายงาน				
1.	การคิดวิเคราะห์ และสังเคราะห์	4.80	.25	มากที่สุด
2.	การสื่อสารและการจูงใจ	4.81	.24	มากที่สุด
3.	การพัฒนาศักยภาพของบุคลากร	4.82	.21	มากที่สุด
4.	การมีวิสัยทัศน์	4.80	.23	มากที่สุด
รวม		4.81	.23	มากที่สุด

จากตารางที่ 1.1 สมรรถนะผู้บริหารในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.81$, S.D. = 0.23) เมื่อผู้วิจัยพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การพัฒนาตนเอง ($\bar{x} = 4.83$, S.D. = 0.21) การพัฒนาศักยภาพของบุคลากร ($\bar{x} = 4.82$, S.D. = .21) การบริการที่ดี ($\bar{x} = 4.81$, S.D. = .22) การทำงานเป็นทีม ($\bar{x} = 4.81$, S.D. = .22) การสื่อสารและการจูงใจ ($\bar{x} = 4.81$, S.D. = .24) การคิดวิเคราะห์ และสังเคราะห์ ($\bar{x} = 4.80$, S.D. = .25) การมีวิสัยทัศน์ ($\bar{x} = 4.80$, S.D. = .23) และการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ($\bar{x} = 4.79$, S.D. = .22) ตามลำดับ ดังปรากฏในตารางที่ 1.1

ตารางที่ 2.1 การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา	\bar{x}	S.D.	ระดับ
1. การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง	4.82	.22	มากที่สุด
2. การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง	4.86	.21	มากที่สุด
3. การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ	4.81	.27	มากที่สุด
4. วินัยและการรักษาวินัย	4.73	.27	มากที่สุด
5. การออกจากราชการ	4.77	.33	มากที่สุด
รวม	4.80	.26	มากที่สุด

จากตารางที่ 2.1 การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.80, SD = .26$) เมื่อผู้วิจัยพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การสรรหาและบรรจุ ($\bar{x} = 4.86, SD = .21$) การวางแผนอัตรากำลัง ($\bar{x} = 4.82, SD = .22$) การออกจากราชการ ($\bar{x} = 4.77, SD = .33$) และวินัยและการรักษาวินัย ($\bar{x} = 4.73, SD = .27$) ตามลำดับ ดังปรากฏในตารางที่

ตารางที่ 3.1 การเปรียบเทียบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยจำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา

สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาจำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา

ด้าน	แบ่งกลุ่ม	SS	df	MS	F	Sig.
1. การมุ่งผลสัมฤทธิ์	ระหว่างกลุ่ม	.97	4	.25	4.04	.00
	ภายในกลุ่ม	20.07	326	.06		
	รวม	21.06	330			
2. การบริการที่ดี	ระหว่างกลุ่ม	.50	4	.13	2.75	.03
	ภายในกลุ่ม	14.85	326	.05		
	รวม	15.35	330			
3. การพัฒนาตนเอง	ระหว่างกลุ่ม	.45	4	.11	2.60	.04
	ภายในกลุ่ม	14.19	326	.04		
	รวม	14.65	330			
4. การทำงานเป็นทีม	ระหว่างกลุ่ม	.65	4	.16	3.37	.01
	ภายในกลุ่ม	15.73	326	.05		
	รวม	16.38	330			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.53	4	.13	5.52	.000
	ภายในกลุ่ม	7.77	326	.02		
	รวม	8.29	330			
1. การคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์	ระหว่างกลุ่ม	.34	4	.09	1.38	.24
	ภายในกลุ่ม	20.14	326	.06		
	รวม	20.48	330			
2. การสื่อสารและการจูงใจ	ระหว่างกลุ่ม	.27	4	.07	1.18	.32
	ภายในกลุ่ม	18.34	326	.06		
	รวม	18.61	330			

3. การพัฒนา ศักยภาพของ บุคลากร	ระหว่างกลุ่ม	.47	4	.12	2.77*	.03
	ภายในกลุ่ม	13.73	326	.04		
	รวม	14.19	330			
4. การมีวิสัยทัศน์	ระหว่างกลุ่ม	.95	4	.24	4.62*	.00
	ภายในกลุ่ม	16.80	326	.05		
	รวม	17.75	330			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.41	4	.10	4.45*	.00
	ภายในกลุ่ม	7.54	326	.02		
	รวม	7.95	330			

*P<.05

ตารางที่ 3.2 การเปรียบเทียบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดย
จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

ด้าน	แบ่งกลุ่ม	SS	df	MS	F	Sig.
1. การมุ่งผลสัมฤทธิ์	ระหว่างกลุ่ม	1.21	3	.40	6.63*	.00
	ภายในกลุ่ม	19.85	327	.06		
	รวม	21.06	330			
2. การบริการที่ดี	ระหว่างกลุ่ม	.58	3	.19	4.29*	.01
	ภายในกลุ่ม	14.77	327	.05		
	รวม	15.35	330			
3. การพัฒนาตนเอง	ระหว่างกลุ่ม	.42	3	.14	3.23*	.02
	ภายในกลุ่ม	14.23	327	.04		
	รวม	14.65	330			
4. การทำงานเป็น ทีม	ระหว่างกลุ่ม	1.07	3	.36	7.60*	.00
	ภายในกลุ่ม	15.31	327	.05		
	รวม	16.38	330			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.68	3	.23	9.71*	.00
	ภายในกลุ่ม	7.61	327	.02		
	รวม	8.30	330			
1. การคิดวิเคราะห์ และสังเคราะห์	ระหว่างกลุ่ม	.52	3	.17	2.82*	.04
	ภายในกลุ่ม	19.96	327	.06		
	รวม	20.48	330			

2. การสื่อสารและ การจูงใจ	ระหว่างกลุ่ม	.30	3	.10	1.77*	.15
	ภายในกลุ่ม	18.31	327	.06		
	รวม	18.61	330			
3. การพัฒนา ศักยภาพของ บุคลากร	ระหว่างกลุ่ม	.61	3	.20	4.86*	.00
	ภายในกลุ่ม	13.59	327	.04		
	รวม	14.19	330			
4. การมีวิสัยทัศน์	ระหว่างกลุ่ม	1.13	3	.38	7.40*	.00
	ภายในกลุ่ม	16.62	327	.05		
	รวม	17.75	330			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.58	3	.19	8.51*	.00
	ภายในกลุ่ม	7.37	327	.02		
	รวม	7.95	330			

*P<.05

จากตารางที่ 3.1 และตารางที่ 3.2 การเปรียบเทียบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยจำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา และขนาดของสถานศึกษา พบว่าโดยรวมสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 ดังปรากฏในตารางที่ 3.1 และตารางที่ 3.2

ตารางที่ 4.1 การเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยจำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา

ด้าน	แบ่งกลุ่ม	SS	df	MS	F	Sig.
1. การวางแผนอัตรากำลัง และกำหนดตำแหน่ง	ระหว่างกลุ่ม	.86	4	.21	4.45*	.00
	ภายในกลุ่ม	15.67	326	.05		
	รวม	16.53	330			
2. การสรรหาและการบรรจุ แต่งตั้ง	ระหว่างกลุ่ม	.56	4	.14	3.22*	.01
	ภายในกลุ่ม	14.14	326	.04		
	รวม	14.70	330			
3. การเสริมสร้าง ประสิทธิภาพในการปฏิบัติ ราชการ	ระหว่างกลุ่ม	.41	4	.10	1.37	.25
	ภายในกลุ่ม	24.20	326	.07		
	รวม	24.61	330			
4. วินัยและการรักษาวินัย	ระหว่างกลุ่ม	1.07	4	.27	3.72*	.01
	ภายในกลุ่ม	23.39	326	.07		
	รวม	24.46	330			

5. การออกจากราชการ	ระหว่างกลุ่ม	.94	4	.23	2.22	.07
	ภายในกลุ่ม	34.50	326	.11		
	รวม	35.44	330			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.67	4	.17	6.61*	.00
	ภายในกลุ่ม	8.31	326	.03		
	รวม	8.99	330			

ตารางที่ 4.2 การเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

ด้าน	แบ่งกลุ่ม	SS	df	MS	F	Sig.
1. การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง	ระหว่างกลุ่ม	1.20	3	.40	8.56*	.00
	ภายในกลุ่ม	15.32	327	.05		
	รวม	16.53	330			
2. การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง	ระหว่างกลุ่ม	.49	3	.16	3.74*	.01
	ภายในกลุ่ม	14.21	327	.04		
	รวม	14.70	330			
3. การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ	ระหว่างกลุ่ม	.62	3	.20	2.83*	.04
	ภายในกลุ่ม	23.99	327	.07		
	รวม	24.61	330			
4. วินัยและการรักษาวินัย	ระหว่างกลุ่ม	.88	3	.29	4.05*	.01
	ภายในกลุ่ม	23.58	327	.07		
	รวม	24.46	330			
5. การออกจากราชการ	ระหว่างกลุ่ม	.26	3	.09	.80	.50
	ภายในกลุ่ม	35.18	327	.11		
	รวม	35.44	330			

*P<.05

จากตารางที่ 4.1 และตารางที่ 4.2 การเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยจำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาและขนาดของสถานศึกษา พบว่าโดยรวมการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 ดังปรากฏในตารางที่ 4.1 และตารางที่ 4.2

ตารางที่ 5.1 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

สมรรถนะ ผู้บริหาร สถานศึกษา	การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา					รวม เฉลี่ย	ระดับความ สัมพันธ์
	การวางแผน อัตรากำลัง และกำหนด ตำแหน่ง	การสรรหาและ การบรรจุแต่งตั้ง	การเสริมสร้าง ประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติ ราชการ	วินัยและการ รักษาวินัย	การออก จาก ราชการ		
การมุ่ง ผลสัมฤทธิ์	.40**	.31**	.17**	.26**	.21**	.41**	ปานกลาง
การบริการที่ดี	.32**	.22**	.21**	.20**	.09	.32**	ปานกลาง
การพัฒนา ตนเอง	.39**	.16**	.20**	.23**	.13*	.34**	ปานกลาง
การทำงานเป็น ทีม	.48**	.38**	.30**	.23**	.18**	.48**	ปานกลาง
การคิด วิเคราะห์ และ สังเคราะห์	.21**	.16**	.12*	.15**	.16**	.25**	ต่ำ
การสื่อสารและ การจูงใจ	.38**	.29**	.33**	.21**	.08	.39**	ปานกลาง
การพัฒนา ศักยภาพของ บุคลากร	.52**	.34**	.33**	.31**	.23**	.53**	ปานกลาง
การมีวิสัยทัศน์	.33**	.37**	.36**	.26**	.11*	.43**	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	.61**	.44**	.41**	.38**	.24**	.64**	ปานกลาง

5. ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวก ระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญ
ที่ .01 ($r = .64$) ดังปรากฏในตารางที่ 5.1

อภิปรายผล

1. จากการศึกษาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา อภิปรายได้ดังนี้

เมื่อพิจารณาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาพรวม
อยู่ในระดับมากที่สุด อาจเป็นเพราะสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน
ในด้านการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด นอกจากนี้ผู้บริหารในยุคการเปลี่ยนแปลง

ได้ตระหนักถึงบทบาทการเป็นผู้นำเพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาบรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด อีกทั้งผู้บริหารยังเปิดโอกาสให้บุคลากรและชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารสถานศึกษาโดยมีการวางแผน วิเคราะห์ อุปสรรคการทำงานเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และ เป้าหมาย พร้อมทั้งกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับการพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ สนับสนุนการคิดหาแนวทางใหม่ๆ ในการพัฒนาหรือปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพขึ้นกว่าเดิม รวมทั้งสถานศึกษาจัดให้มีการติดต่อสื่อสารที่ชัดเจน เปิดโอกาสให้ทุกคนได้รับรู้ข่าวสารข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพียงพอ และจัดให้เป็นระบบ สร้างความเข้าใจที่ทั่วถึงทั้งองค์กรและกระตุ้นผลักดันให้บุคลากรมีเจตคติที่ดี เกิดความศรัทธา เต็มใจและพร้อมทุ่มเทในการทำงานจนบรรลุเป้าหมายขององค์กร (สุนิดา พินิจการ, 2550) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย เรื่องสมรรถนะผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8 ของนางสาวปาริฉัตร ช่อชิต โดยภาพรวมรายด้านอยู่ในระดับมา ได้กล่าวถึงสมรรถนะของผู้บริหารไว้ว่าสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนของการบริหารจัดการงานด้านต่างๆ ภายในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. จากการศึกษาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอภิปรายได้ดังนี้

เมื่อพิจารณาบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมากที่สุด อาจเป็นเพราะการบริหารงานบุคคลกระบวนการหนึ่งร่วมกันพัฒนาองค์การให้เกิดประสิทธิภาพ และการพัฒนาบุคลากรเป็นการพัฒนาศักยภาพของคนในหน่วยงานให้สามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบได้ดียิ่งขึ้นทั้งในด้าน ความรู้ความสามารถ ความชำนาญการ และประสบการณ์การบริหารงานบุคคลยังมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานให้เป็นไปในทางที่ดี มีกำลังใจ รักงาน มีความคิดที่จะปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นในการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการทำงานนั้น นอกจากการพัฒนาบุคลากรยังมีการเสริมสร้างประสิทธิภาพโดยการเลื่อนขั้นเงินเดือน การเพิ่มค่าจ้างให้กับบุคลากรให้เกิดประสิทธิภาพแก่ระบบการบริหารงานบุคคล ตลอดจนการประเมินผลการปฏิบัติงานให้ทราบถึงผลงานและคุณค่า ที่จะช่วยให้งานเกิดประสิทธิภาพสูงสุด การสร้างขวัญและกำลังใจให้กับบุคลากร (นันทนา จิตมุสิก, 2546) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย เรื่องการบริหารงานบุคคลด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการกับสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ของโสภณ สวดยขุนทด ในภาพรวมและรายด้านของการบริหารงานบุคคลด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

3. จากผลการเปรียบเทียบสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยจำแนกจากประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา และขนาดของสถานศึกษาโดยรวมประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา และขนาดของสถานศึกษาที่แตกต่างกัน ทำให้สมรรถนะผู้บริหารแตกต่างกัน อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารบางคนมีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา เป็นระยะเวลาบ้าง น้อยบ้าง ทำให้การพัฒนาความสามารถในการพัฒนาองค์การอย่างมีทิศทางและต่อเนื่องแตกต่างกันออกไป และขนาดของสถานศึกษายังปัจจัยหนึ่งในด้านการพัฒนาองค์การ เนื่องจากผู้บริหารจะต้องมีกระบวนการที่ทำให้ผู้ได้บังคับบัญชาเกิดการเปลี่ยนแปลงในการปฏิบัติงานให้บรรลุตามเป้าหมาย โดยต้องมีวิธีการจูงใจที่ดีที่ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ มีความกระตือรือร้นในการพัฒนางาน การจัดการเรียนการสอน และต้องเป็นผู้ที่มีสมรรถนะเฉพาะในลักษณะงานด้วย เพื่อจะได้เข้าใจงานที่ชัดเจน ผลักดันให้มีความกระตือรือร้นในการทำงาน

เพื่อนักเรียนอย่างต่อเนื่อง และนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนได้อธิบายถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลเปรียบเทียบกับภูเขาน้ำแข็ง การที่บุคคลจะมีพฤติกรรมในการทำงานอย่างไรขึ้นอยู่กับคุณลักษณะที่บุคคลมีอยู่ในตัวเองซึ่งอธิบายในรูปแบบภูเขาน้ำแข็งได้ว่าส่วนเล็กๆของภูเขาน้ำแข็งที่ลอยอยู่เหนือน้ำนั้นจะสังเกตเห็นได้และสามารถที่จะวัดได้นำมาพัฒนาได้ก็เปรียบเสมือนกับส่วนขององค์ความรู้และทักษะต่างๆ ที่บุคคลมีอยู่ภายนอกซึ่งจะถ่ายทอดการที่จะพัฒนาแต่ส่วนของภูเขาน้ำแข็งที่อยู่ใต้น้ำเป็นส่วนใหญ่กว่า เห็นได้ยาก สังเกตได้ยาก จัดได้ยากกว่า แต่เป็นส่วนที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพของบุคคลและซ่อนเร้นอยู่ลึกๆ ภายในตัวบุคคล ซึ่งได้แก่ บทบาทที่แสดงออกต่อสังคม ภาพลักษณ์ภายใน แรงจูงใจ ลักษณะนิสัย แรงผลักดันเบื้องลึก สมรรถนะเหล่านี้ยากต่อการวัดและพัฒนาบางครั้งสมรรถนะที่อยู่ใต้น้ำสามารถเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาได้ด้วยการฝึกอบรมการบำบัดทางจิตวิทยาและหรือการพัฒนาโดยการให้ประสบการณ์ทางบวกแก่บุคคล แต่ก็เป็นสิ่งที่ควรพัฒนาค่อนข้างยากและต้องใช้เวลา และเนื่องจากมีการกล่าวไว้ว่าส่วนของภูเขาน้ำแข็งที่อยู่ใต้น้ำหรืออาจหมายถึงส่วนลึกๆ ของจิตใจของบุคคลมีความสำคัญกว่าส่วนของความรู้ ทักษะ ความสามารถ ทำให้บางครั้งโมเดลสมรรถนะไปเน้นในส่วนนี้มากจนละเลยส่วนของความรู้ ทักษะ ความสามารถ แต่ในความจริงแล้วการที่บุคคลจะมีผลปฏิบัติงานที่ดีได้ สิ่งแรกที่ต้องมีและขาดเสียไม่ได้เลย นั่น คือ ความรู้ ทักษะ ความสามารถที่จะทำงาน หรือปัจจัยที่เรียกว่า “Can Do” หรือความสามารถที่จะทำงานนั้นๆ ได้ ส่วนของภูเขาน้ำแข็งที่อยู่ภายใต้หรือส่วนลึกๆ ในจิตใจของบุคคลนั้น แต่เดิมเคยเรียกว่าเป็นปัจจัย “Will Do” คือ เมื่อมีความรู้ ความสามารถแล้วแต่จะตั้งใจทำงานหรือไม่เป็นอีกปัจจัยหนึ่งซึ่งแยกออกมาต่างหาก ถ้าบุคคลนั้นมีทั้งความสามารถ และคุณลักษณะที่เหมาะสมกับงานก็จะทำให้งานได้ดี (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2553) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา เอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ของ กมลพัชร หินแก้ว ได้กล่าวว่า สมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ในภาพรวม พบว่าแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อทดสอบรายด้านพบว่า ทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. จากผลการเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา โดยจำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา และขนาดของสถานศึกษา

โดยรวมประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา และขนาดของสถานศึกษาที่แตกต่างกัน ทำให้การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาแตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากผู้บริหารบางคนมีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาเป็นระยะเวลามากบ้าง น้อยบ้าง และบริบทขนาดของสถานศึกษาต่างกันจึงส่งผลให้การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาต่างกันด้วย ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการบริหารงานบุคคลเป็นการบริหารงานบุคคลถือเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งที่มีความสำคัญและมีการศึกษาเรียนรู้อย่างกว้างขวางตลอดจนถึงปัจจุบันโดยเฉพาะผู้ดำรงตำแหน่งทางการบริหารมีความจำเป็นที่จะเรียนรู้ให้มีความลึกซึ้งและการนำไปใช้ให้เกิดทักษะในการบริหารงานเพราะจะเป็นผลต่อความสำเร็จของหน่วยงานเป็นอย่างยิ่ง กล่าวคือความสำเร็จของการปฏิบัติงานจะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบคือ การได้บุคคลที่มีความสามารถเหมาะสมกับงานมาปฏิบัติในหน่วยงานและผู้บริหารของหน่วยงานสามารถใช้คนปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ธีระวัฒน์ มอนโรสง, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

เขต 5 ของปารีชาติ สถิติภา ได้กล่าวไว้ว่าการเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและ ครู เมื่อจำแนกตามขนาดสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

5. จากการหาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

โดยรวมมีความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีสัมพันธ์กันในทางบวก ระดับปานกลาง แต่สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา ในด้านการคิดวิเคราะห์ และสังเคราะห์ มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานบุคคลในเชิงบวก ระดับต่ำ อาจเนื่องมาจาก สมรรถนะ หมายถึง ความรู้ (Knowledge) สมรรถนะ หรือ ทักษะ (Skills) และคุณลักษณะ (Attributes) ของบุคคลที่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับงานที่ปฏิบัติ (Job Roles) เพื่อให้ได้ผลงานที่มีประสิทธิภาพและทรงคุณค่าโดยคำว่าคุณลักษณะในที่นี้หมายถึงพฤติกรรม (Behavior) บุคลิกภาพ (Personality) ที่มองเห็นได้และค่านิยม (Value) ทศนคติ (Attitude) ความเชื่อ (Trait) ที่ไม่อาจเห็นได้แต่จำเป็นต้องปฏิบัติ (อรัญญา สมแก้ว, 2547) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องสมรรถนะการทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตคลองสาน สังกัดกรุงเทพมหานคร ของ ญัฐริดา บัญทอง ได้กล่าวว่าระดับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตคลองสาน สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านวินัยและการรักษาวินัย ด้านการพัฒนาบุคลากรด้านการวางแผนอัตรากำลัง ด้านการให้พ้นจากงานและด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้งระดับสมรรถนะการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตคลองสาน สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการมีเป้าหมายเดียวกัน ด้านความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ ด้านการมีส่วนร่วมและด้านการสื่อสารอย่างเปิดเผยสมรรถนะการทำงานเป็นทีมมีความสัมพันธ์กับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตคลองสาน สังกัดกรุงเทพมหานครในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และงานวิจัยเรื่องภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ของชญาดา พันธุ์ยาว ได้กล่าวว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์กับสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ($r = .64$) แสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยรวมมีความสัมพันธ์กันในทางบวก ระดับปานกลาง เว้นในสมรรถนะของผู้บริหาร ด้านการคิดวิเคราะห์ และสังเคราะห์ที่หาความสัมพันธ์กับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา อยู่ในระดับต่ำ ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและขนาดของสถานศึกษาส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีสมรรถนะในด้านการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อการบริหารงานบุคคลให้เกิดประสิทธิภาพสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษา สังกัดประถมศึกษา ว่ามีประสิทธิผลอย่างไร
2. ควรมีการหาความสัมพันธ์ของสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษากับงานด้านอื่นๆ ในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2556). การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : วี.พริ้นท์.
- ชูชัย สมितिไกร. (2552). การสรรหาคัดเลือกและการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : วี. พริ้นท์.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2553). **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 12.** นนทบุรี: ไทเนรมิตกิจ อินเตอร์
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ภิญโญ สาร. (2519). **หลักการบริหารโรงเรียน.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช. (2526). **หลักการบริหารการศึกษา.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ครูสภาลาดพร้าว.
- ภิญโญ สาร. (2517). **หลักการบริหารงานบุคคล.** กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- รุ่ง แก้วแดง. (2539). **รีเอ็นจิเนียริงระบบราชการไทย ภาค 2.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน.
- วัลลภ รัฐฉัตรานนท์. (2561). **เทคนิควิจัยทางสังคมศาสตร์.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2557
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). **แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

คุณภาพชีวิตในการทำงานของนักสืบสวนสอบสวน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ

Quality of Work Life of Investigators at Office of the Public Sector Anti-Corruption Commission

ออมทอง นันตา¹ และ ภิรดา ชัยรัตน์²

Aomthong Nunta¹ and Pirada Chairatana²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของนักสืบสวนสอบสวน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ 2) เพื่อศึกษาระดับบรรยากาศองค์การของนักสืบสวนสอบสวน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ 3) เพื่อเปรียบเทียบระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของนักสืบสวนสอบสวน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 4) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของนักสืบสวนสอบสวน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ นักสืบสวนสอบสวน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ จำนวน 195 คน โดยกลุ่มตัวอย่างมีการเลือกแบบสุ่มแบบง่าย การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการศึกษาพบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานและบรรยากาศองค์การของนักสืบสวนสอบสวน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ อยู่ในระดับปานกลาง ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า นักสืบสวนสอบสวน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐที่มีเพศและระดับตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในการทำงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับบรรยากาศองค์การในด้านโครงสร้างและขนาดองค์การ ด้านรูปแบบความเป็นผู้นำ ด้านลักษณะเป้าหมายขององค์การ และด้านสายใยการติดต่อสื่อสารมีความสัมพันธ์กับระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของนักสืบสวนสอบสวน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐที่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : คุณภาพชีวิตในการทำงาน นักสืบสวนสอบสวน

Abstract

The purpose of this study were 1) to study the quality of work life of Investigators at Office of the Public Sector Anti-Corruption Commission 2) to study the organizational atmosphere of Investigators at Office of the Public Sector Anti-Corruption Commission 3) to compare the quality of work life of Investigators

¹ ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 10900 ประเทศไทย

Department of Political Science and Public Administration, Faculty of Social Science, Kasetsart University, Bangkok 10900, Thailand.

² ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 10900 ประเทศไทย

Department of Political Science and Public Administration, Faculty of Social Science, Kasetsart University, Bangkok 10900, Thailand.

at Office of the Public Sector Anti-Corruption Commission of classified by personal factors; and 4) to study the relationship between the organizational atmosphere and the quality of work life of Investigators at Office of the Public Sector Anti-Corruption Commission. The sample consisted of 195 investigators of Office of the Public Sector Anti-Corruption Commission. The sample group in this study was selected by Simple Random Sampling. The questionnaire was used as the instrument of the study. Statistical tools were percentage, mean, standard deviation, One-Way ANOVA and Pearson product-moment correlation coefficient, at the .05 level of significance.

The results of this study found that the quality of work life and organization atmosphere of Investigators at Office of the Public Sector Anti-Corruption Commission were at moderated level. Hypothesis testing revealed that the Investigators who had the difference in sex and level of working position did different in quality of work life at the .05 level of significance. The organizational atmosphere, including size and structure of organization, type of leadership, organizational target and the communication had relationship with the quality of work life of Investigators at Office of the Public Sector Anti-Corruption Commission at the .05 level of significance.

Keyword : Quality of Work Life, Investigators

บทนำ

ในปัจจุบันการบริหารจัดการให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ขององค์กรนั้น จะต้องมีการบริหารจัดการทรัพยากรขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด มีปัจจัยในการบริหารหลายประการที่จะผลักดันให้องค์กรไปสู่ความสำเร็จ ประกอบด้วยเงิน วัสดุอุปกรณ์ การอำนวยความสะดวก ความทันสมัย เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “บุคลากร” ซึ่งเป็นทรัพยากรทางการบริหารที่มีความสำคัญลำดับต้นขององค์กร ดังคำกล่าวที่ว่า “คนเป็นทรัพย์สินที่มีค่าขององค์กร ที่สามารถสร้างคุณูปการแก่องค์กรอย่างมหาศาล” (สุรชัย แก้วพิกุล, 2552) ดังนั้น ทรัพยากรบุคคล นับว่าเป็นเสมือนหัวใจในการขับเคลื่อนองค์กรที่มีความสำคัญอย่างหนึ่ง กล่าวคือ องค์กรจะสามารถดำเนินการได้หรือไม่ได้นั้น ขึ้นอยู่กับทรัพยากรบุคคลที่มีอยู่เช่นกัน

โดยทิพวรรณ ศิริคุณ (2542) กล่าวถึงคุณภาพชีวิตในการทำงาน (Quality of Working Life) ถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งเพราะคนเป็นทรัพยากรที่มีค่าและมีความสำคัญต่อองค์กร ดังนั้น สภาพแวดล้อมและบรรยากาศในสถานที่ทำงานต้องมีความเหมาะสมและเอื้อต่อการทำงาน คือ ทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีรู้สึกที่ดีต่องาน มีความมุ่งมั่นทำให้เกิดความสุข โดยจะส่งผลดีทั้งตัวบุคคลและองค์กร เช่น (1) ช่วยเพิ่มผลผลิตขององค์กร เนื่องจากการจัดการคุณภาพชีวิตในองค์กรทำให้องค์กรมีนโยบายและการวางแผนด้านคุณภาพชีวิต มีการจัดกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานด้านต่าง ๆ ทั้งในด้านลักษณะงาน บุคลากร และสภาพแวดล้อมที่ดีซึ่งส่งผลโดยตรงและอ้อมต่อการดำเนินงาน ส่งผลให้ผลผลิตภาพขององค์กรเพิ่มขึ้น (2) ช่วยเพิ่มขวัญและกำลังใจของผู้ปฏิบัติงาน เนื่องจากการมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดี ทำให้พนักงานมีความพึงพอใจในงานก่อให้เกิดเป็นแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ทั้งยังส่งผลต่อความผูกพันและจงรักภักดีต่อองค์กร (3) ช่วยปรับปรุงศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน การพัฒนาคุณภาพ

ชีวิตการทำงานด้วยการเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานเพิ่มพูนทักษะความสามารถของตนเอง ไม่ว่าจะโดยการศึกษา ฝึกอบรมหรือการพัฒนาต่างเป็นการเพิ่มศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานให้สูงขึ้น เป็นต้น

ดังนั้น ในหน่วยงานภาครัฐการนั้น อาจกล่าวได้ว่า “ข้าราชการ” เป็นทรัพยากรบุคคลของภาครัฐที่มีค่ายิ่ง เพราะข้าราชการเป็นผู้ทำงานรับใช้ประชาชนและประเทศชาติ ปฏิบัติหน้าที่เพื่อตอบสนองนโยบายและสอดคล้องกับกลไกการบริหารประเทศของรัฐบาลไปสู่การปฏิบัติร่วมกับประชาชนทุกภาคส่วน มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของประชาชน ตลอดจนความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืนของประเทศชาติ

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.) เป็นหนึ่งในหน่วยงานราชการของรัฐบาลไทย มีฐานะเทียบเท่ากรม ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทในฐานะองค์กรหลักของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ มีอำนาจหน้าที่ตามที่พระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

ในการดำเนินงานของสำนักงาน ป.ป.ท. นั้น ตำแหน่งนักสืบสวนสอบสวน ถือเป็นข้าราชการตำแหน่งที่เป็นสายงานหลักและมีจำนวนข้าราชการมากที่สุด มีลักษณะการปฏิบัติงานที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถทางวิชาการ ในการปฏิบัติงานด้านสืบสวนสอบสวน มีหน้าที่ในการแสวงหา ตรวจสอบข้อเท็จจริงและข้อมูลหลักฐาน แล้วนำมารวบรวมเพื่อให้ทราบรายละเอียดของความผิดหรือเพื่อพิสูจน์ความผิด ตลอดจนเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดทำสำนวนคดีการสืบสวนสอบสวน โดยนำตัวบทกฎหมายอาญาและกฎหมายอื่นที่มีโทษทางอาญามาเป็นข้อกำหนดในการจัดทำสำนวนคดีดังกล่าว ดังนั้น เจ้าหน้าที่จึงควรมีความรู้ความสามารถและได้รับการพัฒนาอยู่เสมอ จากการดำเนินงานด้านการพัฒนาบุคลากรที่ผ่านมาพบปัญหาต่าง ๆ ในงานสืบสวนสอบสวน ทั้งปัญหาด้านการวางแผนกำลังคน อัตรากำลังของนักสืบสวนสอบสวนไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่ ในขณะที่มีประชาชนเข้ามาร้องเรียนกล่าวหาเกี่ยวกับปัญหาการทุจริตในภาครัฐมากขึ้น ทำให้เกิดปัญหาหลายประการติดตามมา ตลอดจนปัญหาการขาดองค์ความรู้และประสบการณ์ เนื่องจากงานสืบสวนสอบสวนมีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการทางกฎหมายอาญา จึงเกี่ยวข้องกับเรื่องต่าง ๆ หลายเรื่อง มิใช่เพียงข้อกฎหมายเท่านั้นและจำเป็นต้องอาศัยการใช้เวลาในการสั่งสมประสบการณ์ เฉพาะด้าน จึงทำให้บุคคลที่มีความรู้ทางด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องอาจไม่เพียงพอในการปฏิบัติหน้าที่ อีกทั้งเป็นสายงานที่มีความเสี่ยงต่อภาวะวิตกกังวลและเครียดของอารมณ์และจิตใจ ตลอดจนสุขภาพร่างกายที่เสื่อมโทรมจากการทำงานด้วยปัจจัยต่าง ๆ

ปัญหาต่าง ๆ ข้างต้นที่ย่อมส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของนักสืบสวนสอบสวน ซึ่งเป็นสายงานหลักและมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานในภาพรวมของสำนักงาน ป.ป.ท. การได้รับทราบระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของนักสืบสวนสอบสวนดังกล่าวที่มีผลต่อคุณภาพการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุดต่อสำนักงาน ป.ป.ท. นักสืบสวนสอบสวนจึงมีความเป็นอยู่อย่าง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของนักสืบสวนสอบสวน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ

2. เพื่อศึกษาระดับบรรยากาศองค์การของนักสืบสวนสอบสวนสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ

3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของนักสืบสวนสอบสวน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศในองค์การกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของนักสืบสวนสอบสวน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักสืบสวนสอบสวนของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ จำนวน 375 คน (ข้อมูลกองการเจ้าหน้าที่ ณ เดือนธันวาคม 2562) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ นักสืบสวนสอบสวนของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ จำนวน 195 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างวิธีการคำนวณสูตรตารางสำเร็จของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) กำหนดให้มีค่าความคลาดเคลื่อนได้ 0.05 และดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยใช้วิธีจับฉลากเลือกกลุ่มตัวอย่างจากรายชื่อทั้งหมดของประชากร ทั้งนี้ ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือน มีนาคม 2563

เครื่องมือใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ทดสอบความเชื่อมั่นด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช (Cronbach's Alpha Coefficient) ปรากฏผลทดสอบค่าเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.966 แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับบรรยากาศองค์การของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของผู้ตอบแบบสอบถาม และส่วนที่ 4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม ทั้งนี้ ส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 เป็นแบบประเมินค่า (Rating Scale) มีคำตอบให้เลือกตอบ 5 ระดับ คือ โดยให้เลือกตอบได้เพียงคำตอบเดียว โดยการกำหนดค่าน้ำหนักของการประเมินเป็น 5 ระดับตามวิธีของลิเคิร์ต (Five-Point Likert Scales) แบ่งระดับความคิดเห็นต่อบรรยากาศองค์การและคุณภาพชีวิตการทำงาน เป็นการวัดข้อมูลในแบบอันตรภาคชั้น (Interval Scale) ซึ่งกำหนดค่าระดับการให้ความสำคัญตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

ระดับความคิดเห็น	คะแนนข้อความเชิงบวก	คะแนนข้อความเชิงลบ
มากที่สุด	5	1
มาก	4	2
ปานกลาง	3	3
น้อย	2	4
น้อยที่สุด	1	5

ซึ่งสามารถแปลความหมายของบรรยากาศองค์การและคุณภาพชีวิตในการทำงานได้ ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การแปลความหมายของบรรยากาศองค์การและคุณภาพชีวิตในการทำงาน

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย บรรยากาศองค์การ	ความหมายคุณภาพชีวิตในการทำงาน
1.00 – 2.33	ระดับบรรยากาศองค์การไม่ดี	ระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานไม่ดี
2.34 – 3.67	ระดับบรรยากาศองค์การปานกลาง	ระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานปานกลาง
3.68 – 5.00	ระดับบรรยากาศองค์การดี	ระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานดี

ผลการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 60 มีอายุ ระหว่าง 31 ปี - 40 ปี จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 39.5 มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาโทหรือเทียบเท่า จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 62.1 ดำรงตำแหน่งนักสืบสอบสวนระดับชำนาญการ จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 53.3 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงานต่ำกว่า 6 ปี จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 37.4 ได้รับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 30,000 บาท จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 44.1 และมีสถานภาพโสด จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 55.9

2. ระดับบรรยากาศองค์การ โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.21 ซึ่งหมายความว่า นักสืบสอบสวนสอบสวนมีความคิดเห็นว่า องค์การมีระดับบรรยากาศองค์การอยู่ในระดับปานกลาง สามารถจำแนกความคิดเห็นตามรายด้านได้ ตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับบรรยากาศองค์การของนักสืบสอบสวนสอบสวน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ

n=195

บรรยากาศองค์การ	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านโครงสร้างและขนาดองค์การ	3.20	0.67	ปานกลาง
ด้านรูปแบบความเป็นผู้นำ	3.52	0.86	ปานกลาง
ด้านลักษณะเป้าหมายขององค์การ	3.02	0.79	ปานกลาง
ด้านสายใยการติดต่อสื่อสาร	3.09	0.66	ปานกลาง
รวม	3.21	0.65	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 สามารถอธิบายผลการวิจัยและวิจารณ์ของระดับบรรยากาศองค์การในด้านที่มีค่าเฉลี่ยระดับบรรยากาศองค์การสูงสุดและต่ำสุดได้ ดังนี้

(1) ด้านรูปแบบความเป็นผู้นำ พบว่า มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงสุดเมื่อเทียบกับบรรยากาศองค์การด้านอื่น มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.52 ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการปฏิบัติงาน ต้องเป็นไปตามกฎหมายและความยุติธรรม ในขณะที่เดียวกัน ความยุติธรรมอาจนำมาซึ่งความไม่เท่าเทียม

(2) ด้านลักษณะเป้าหมายขององค์การ พบว่า มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่ำสุดเมื่อเทียบกับบรรยากาศองค์การด้านอื่น มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.02 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วม

กำหนดเป้าหมายของงานสืบสวนสอบสวนของหน่วยงาน มีค่าเฉลี่ย 2.66 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากผู้ปฏิบัติงานจำเป็นประพฤติดุปฏิบัติตน โดยไม่ขัดต่อข้อกฎหมายอย่างเคร่งครัด ทำให้ผู้ปฏิบัติงาน ไม่สามารถที่จะกำหนดหลักเกณฑ์หรือข้อปฏิบัติต่าง ๆ ของหน่วยงานตามความพึงพอใจของตนเองหรือ สภาพความเป็นจริงที่เกี่ยวข้องการปฏิบัติงานได้โดยง่าย

3. ระดับคุณภาพชีวิตในการทำงาน โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.06 ซึ่งหมายความว่า นักสืบสวนสอบสวนมีความคิดเห็นเห็นว่า ระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานปานกลาง สามารถจำแนกความคิดเห็นตามคุณภาพชีวิตในการทำงานได้ ตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของนักสืบสวนสอบสวน สำนักงาน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ

n=195

คุณภาพชีวิตในการทำงาน	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านรายได้และประโยชน์ตอบแทนที่เป็นธรรมและเพียงพอ	2.94	0.84	ปานกลาง
ด้านสิ่งแวดล้อมที่ดี ปลอดภัย และปลอดภัย	3.02	0.76	ปานกลาง
ด้านโอกาสในการพัฒนาตนเองและใช้ความสามารถของบุคคล	2.59	0.85	ปานกลาง
ด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน	2.68	0.98	ปานกลาง
ด้านการบูรณาการทางสังคม	3.69	0.63	สูง
ด้านประชาธิปไตยในการทำงาน	3.27	0.77	ปานกลาง
ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานโดยส่วนรวม	2.85	0.76	ปานกลาง
ด้านความเกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อสังคม	3.46	0.77	ปานกลาง
รวม	3.06	0.61	ปานกลาง

จากตารางที่ 3 สามารถอธิบายผลการวิจัยและวิจารณ์ของระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานในด้านที่มี ค่าเฉลี่ยระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานสูงสุดและต่ำสุดได้ ดังนี้

จากตารางที่ 3 สามารถอธิบายผลการวิจัยและวิจารณ์ได้ดังต่อไปนี้

(1) ด้านการบูรณาการทางสังคม พบว่า มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงสุดเมื่อเทียบกับคุณภาพชีวิต ในการทำงานด้านอื่น แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างเห็นว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานด้านการบูรณาการทางสังคม มีระดับคุณภาพชีวิตที่ดี มีค่าเฉลี่ย 3.69 โดยประเด็นเรื่อง การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ร่วมงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.93 ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากความจำเป็นของนักสืบสอบสวนในการติดต่อสื่อสารและประสานงานร่วมกับบุคคล และหน่วยงานต่าง ๆ ความคุ้นชินกับการทำงานร่วมกับผู้อื่นหรือเป็นคณะทำงาน มีส่วนทำให้นักสืบสอบสวน สามารถปรับตัวให้เข้ากับบุคคลและสภาพแวดล้อมการทำงานที่ต้องประสบพบเจอ เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้ง และสร้างความคล่องตัวในการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี

(2) ด้านโอกาสในการพัฒนาตนเองและใช้ความสามารถของบุคคล พบว่า มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่ำสุด เมื่อเทียบกับคุณภาพชีวิตในการทำงานด้านอื่น โดยกลุ่มตัวอย่างเห็นว่า มีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง

มีค่าเฉลี่ย 2.59 ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการงานสืบสวนสอบสวนเป็นงานที่ไม่ได้ใช้เพียงความรู้ความสามารถเกี่ยวกับหลักการสืบสวนสอบสวนเพียงอย่างเดียว แต่จำเป็นต้องประยุกต์ใช้ความรู้ความสามารถในด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสำนวนคดี ในขณะที่การจัดสรรกรณีกอบบรมและการฝึกฝนการปฏิบัติงานก่อนการปฏิบัติงานจริงให้แก่นักสืบสอบสวนยังคงมีไม่เพียงพอและเหมาะสมกับสภาพการทำงานจริง เห็นได้จากผู้ตอบแบบสอบถามมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในประเด็นดังกล่าวต่ำที่สุด มีค่าเฉลี่ย 2.48

4. ผลการทดสอบสมมติฐานที่ว่า นักสืบสอบสวนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในการทำงานแตกต่างกัน พบว่า นักสืบสอบสวนที่มีเพศปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และสถานภาพทางการสมรสแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานของนักสืบสอบสวนไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากไม่ว่าจะมีอายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และสถานภาพทางการสมรสใด นักสืบสอบสวนจำเป็นต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนตามที่ได้รับมอบหมายและคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของหน่วยงานตามอำนาจและหน้าที่ของตน

ในขณะที่นักสืบสอบสวนที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศและระดับตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงานแตกต่างกันมีคุณภาพชีวิตในการทำงานของนักสืบสอบสวนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากลักษณะทางกายภาพของเพศชายและเพศหญิงที่ไม่เท่ากัน เพศชายจึงมีแนวโน้มที่จะได้รับมอบหมายการปฏิบัติงานนอกสถานที่มากกว่าเพศหญิง ในขณะที่ระดับตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงานนั้น ผู้ที่มีระดับตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงานที่สูงกว่าย่อมมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการและวางแผนการปฏิบัติงานของตน จึงสามารถยอมรับปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างปฏิบัติงานได้ดีกว่าผู้ที่มีระดับตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงานที่ต่ำกว่า จึงอาจทำให้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานที่แตกต่างกัน

5. จากสมมติฐานที่ว่า บรรยากาศองค์การมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตในการทำงานของนักสืบสอบสวน พบว่า บรรยากาศองค์การมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตในการทำงานของนักสืบสอบสวน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะบรรยากาศองค์การเกิดจากการรับรู้หรือเกิดจากความรู้สึกจากทางร่างกายและจิตใจของบุคคล มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรม ตลอดจนสะท้อนถึงผลของการปฏิบัติงาน รวมถึงคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคคลได้ สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีที่ว่า บรรยากาศองค์การมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตการทำงานของฟอร์แฮนด์และกริมเมอร์ (Forehand & Gilmer ,1964) โดยเมื่อบรรยากาศองค์การดี คุณภาพชีวิตในการทำงานจะดีตามไปด้วย และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพัตรา มากทอง (2554) ที่ว่า ปัจจัยด้านบรรยากาศองค์การมีความสัมพันธ์กับระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของข้าราชการกรมป่าไม้ สังกัดส่วนกลาง

บทสรุป

นักสืบสอบสวนมีคุณภาพชีวิตในการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.06 และมีบรรยากาศองค์การอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.21 ผลการทดสอบสมมติฐานสามารถสรุปได้ตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

ตัวแปรอิสระ	ค่านัยสำคัญทางสถิติ	ผลการทดสอบสมมติฐาน	
		ยอมรับ	ปฏิเสธ
1. ความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคล			
เพศ	036.0	✓	
อายุ	487.0		✓
วุฒิการศึกษา	0.295		✓
ระดับตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงาน	0.044	✓	
ประสบการณ์ในการทำงาน	0.516		✓
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	0.539		✓
2. ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศองค์การและคุณภาพชีวิตในการทำงาน	000.0	✓	

จากข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 26 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33 เสนอแนะให้มีการบริหารบุคคลให้เหมาะสมกับงาน การใช้บทลงโทษกับนักสืบสอบสวนสอบสวนอย่างเคร่งครัด และการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกัน รวมทั้งการเพิ่มอัตรานักสืบสอบสวนให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน การจัดการฝึกอบรมและให้ความรู้เพิ่มเติม นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างยังเสนอแนะเกี่ยวกับการให้มีอาคารสถานที่ตั้งของหน่วยงานเอง เน้นความสะดวกสบายของสถานที่ทำงานและจัดสรรเครื่องมืออุปกรณ์ให้เพียงพอ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ วิธีการทำงานโดยสิ้นเปลืองเวลาและสูญเสียพลังงานในการทำงานน้อยที่สุด แต่เกิดประโยชน์และความพึงพอใจสูงสุด (นันทนา ธรรมบุศย์. 2540) และองค์การสามารถปรับตัวได้ทันกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

ในการนี้ ผลการวิจัยและข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ จึงเห็นควรให้ หน่วยงานควรเพิ่มสวัสดิการต่าง ๆ หรือแสวงหาแนวทางช่วยเหลือเพิ่มเติม ส่งเสริมให้นักสืบสอบสวนสอบสวนเข้ารับกรฝึกอบรมเกี่ยวกับงานสืบสวนสอบสวนและพัฒนาความรู้ด้านอื่น ๆ จัดทำแผนเพิ่มอัตรากำลังของนักสืบสอบสวนสอบสวนตามปริมาณสำนวนคดีและภารกิจของกองและสำนักต่าง ๆ และเปิดโอกาสให้นักสืบสอบสวนสอบสวนหารือและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพิ่มเติมเพื่อกำหนดเป้าหมายของงานสืบสวนสอบสวนร่วมกับผู้บังคับบัญชา โดยนำผลที่ได้รับไปเสนอในการประชุม ระดับผู้บริหารและนำไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดเป้าหมายขององค์การต่อไป ตลอดจนสนับสนุนให้มีช่องทางการติดต่อสื่อสารมีความหลากหลายและอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ทิพวรรณ ศิริคุณ. (2542). **คุณภาพชีวิตในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กร : ศึกษากรณี บริษัทบริหารสินทรัพย์ สถาบันการเงิน**. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขารัฐศาสตร์. คณะรัฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 18
- นันทนา ธรรมบุศย์. (2540). **การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน**. วารสารแนะแนว, 31 (166), 25-30
- สุพัตรา มากทอง. (2554) **คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการป่าไม้ สังกัดส่วนกลาง**. การศึกษาค้นคว้าอิสระ. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 88-90
- สุรัชย์ แก้วพิบูล. (2552). **คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรวิทยาลัยพยาบาลตำรวจ**. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, สาขาการบริการและนโยบายสวัสดิการสังคม.), 1
- Taro Yamane. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. 3rdEd. New York. Harper and Row Publications.
- Forehand and Gilmer. (1964). **Environmental variation in Studies of Organization Behavior**. Forehand, Garlie A, Von Haller, Gilemer, Psychological Bullection, Vol 62 (6), P.361-382.

ผลตอบแทนที่ไม่ใช่ตัวเงินที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัทผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์แห่งหนึ่งในนิคมอุตสาหกรรม 304 จังหวัดปราจีนบุรี

Relational Return Compensation Affects Organizational Engagement in an Electronics Parts Manufacturing Company in 304 Industrial Estate, Prachinburi

อดิศักดิ์ สืบธรรมมา¹
Adisak Surbothammah¹

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1)ศึกษาผลตอบแทนที่ไม่ใช่ตัวเงิน ได้แก่ การยกย่องและการเลื่อนตำแหน่ง การมอบหมายงานที่ทำทหายความสามารถ การให้ความมั่นคงในงาน และการให้โอกาสในการเรียนรู้ 2)ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลตอบแทนที่ไม่ใช่ตัวเงินและความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัทผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ในนิคมอุตสาหกรรม 304 จังหวัดปราจีนบุรี เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามในรูปแบบมาตราส่วนประมาณค่า มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์ผลตอบแทนที่ไม่ใช่ตัวเงิน ได้แก่ การให้ความมั่นคงในงาน การมอบหมายงานที่ทำทหายความสามารถ และการให้โอกาสในการเรียนรู้มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับความผูกพันต่อองค์กรโดยรวม

คำสำคัญ : ผลตอบแทนที่ไม่ใช่ตัวเงิน, ความผูกพันต่อองค์กร

Abstract

The aims of this research to study relational return compensation such as recognition and status, challenging work, employment security and learning opportunity affecting organizational engagement of employees of electronics parts manufacturing in 304 industrial estate, Prachinburi. The data collected by using questionnaires, estimation, value scale reliant valued at 0.92. Statistics for analyzing the data were mean, percentage, standard deviation and multiple regression analysis. According to the findings, the relational returns compensation strategy in term of employment security, challenging work, and learning opportunity as well as helping them to engagement in their work path had relation and positive impact on organizational engagement in overall.

Keyword: Relational Return Compensation, Organizational Engagement

¹ สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ คณะวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสระแก้ว สระแก้ว 27160 ประเทศไทย
Major of Human Resource Management, Faculty of Science and Social Science, Burapa University, Sakeow Campus, Sakeow 27160, Thailand.

บทนำ

ปัจจุบันองค์กรทั้งภาคเอกชน ภาครัฐ ต่างมีการแข่งขันเพื่อเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการสร้างความมั่นคงขององค์กรทำให้ทุกองค์กรมีการนำกลยุทธ์ในการบริหารงานต่างๆ มาปรับปรุงระบบการบริหารงานและการดำเนินงานเพื่อพัฒนาตนเองให้ทันต่อสภาวะการณ์การแข่งขันนำไปสู่ความสำเร็จ สิ่งที่จะต้องคำนึงถึงและไม่สามารถมองข้ามไปได้นั้นคือ การเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจ การพัฒนาคุณภาพ การดึงดูดและรักษา “คน” ที่ดีและมีคุณภาพไว้กับองค์กรจึงเป็นเรื่องที่องค์กรต่างๆ ควรที่จะต้องตระหนักและให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในสถานประกอบการกิจการที่เป็นโรงงานอุตสาหกรรมซึ่งใช้แรงงานเป็นปัจจัยหลัก (Labor Intensive) จะต้องสร้างแรงจูงใจและความพึงพอใจให้ผู้ประสงค์ที่จะทำงานได้เลือกเข้ามาทำงานในสถานประกอบการของตนและมีความพึงพอใจที่จะร่วมงานกับองค์กรเป็นเวลานาน เนื่องจากในปัจจุบัน ได้มีการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมส่งผลให้ตลาดแรงงานและการจ้างงานเปลี่ยนแปลงไปนั่นก็คือ ลูกจ้างที่มีฝีมือและมีคุณภาพจะมีทางเลือกมากขึ้นในการเปรียบเทียบและเลือกทำงานกับสถานประกอบการที่ตนพึงพอใจ

การบริหารค่าตอบแทนเป็นขั้นตอนที่สำคัญในกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ อีกทั้ง ยังเป็นเงื่อนไขที่สำคัญเงื่อนไขหนึ่ง ที่ทำให้องค์กรมีโอกาสเลือกบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ เข้ามาทำงานในองค์กรรวมถึงรักษาบุคคลเหล่านั้นให้อยู่กับองค์กรตราบเท่าที่ยังพึงพอใจในค่าตอบแทนที่ได้รับจากการทำงาน ซึ่งจัดว่าเป็นอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างในการจ้างงาน การกำหนดค่าตอบแทนที่เหมาะสม ยุติธรรมจะทำให้การดำเนินงานขององค์กรบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Efficiency) และประสิทธิผล (Effectiveness) ตลอดจนสามารถดำเนินธุรกิจแข่งขันกับคู่แข่งได้

ค่าตอบแทนเป็นปัจจัยให้พนักงานที่มีความสามารถ มีศักยภาพ มีความพึงพอใจ มีความรักและผูกพันต่อองค์กรทำให้เกิดความรักในงานและปรารถนาเป็นสมาชิกขององค์กร โดยมีลด์โควิชและนิวแมน (2005) ที่ได้อธิบาย ว่ารูปแบบของค่าตอบแทนนั้นสามารถแยกประเภทของค่าตอบแทนออกได้เป็น 2 ส่วน ใหญ่ๆ คือ ค่าตอบแทนรวม (Total Compensation) และผลตอบแทนที่ไม่ใช่ตัวเงิน (Relational Returns) โดยค่าตอบแทนรวมเป็นผลตอบแทนทั้งหมดที่พนักงานจะได้รับจากการทำงานแบ่งเป็นค่าตอบแทนที่เป็นตัวเงิน (Cash Compensation) ผลประโยชน์และสวัสดิการ (Benefits) และผลตอบแทนที่ไม่ใช่ตัวเงิน (Relational Returns) หมายถึง ผลตอบแทนของพนักงานที่ไม่สามารถแสดงเป็นจำนวนได้ซึ่งเป็นผลตอบแทนทางจิตวิทยาเชิงบวกซึ่งเกิดจากการทำงานโดยมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของพนักงานประกอบด้วย

ผลตอบแทนที่ไม่ใช่ตัวเงิน

ผลตอบแทนที่ไม่ใช่ตัวเงินเป็นปัจจัยที่จูงใจรักษาคนให้อยู่และดึงดูดให้คนอยู่ร่วมงานกับองค์กรด้วยการจัดสรรสวัสดิการที่ไม่ใช่ตัวเงินโดยตรง เช่น ลักษณะให้ออกาสลูกจ้างทางการศึกษา การฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้ การยกระดับมาตรฐานแรงงานของลูกจ้างโดยเป้าหมายการจัดการจะเน้นที่การสร้างคุณค่าเพิ่มขึ้นของศักยภาพ ทำให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ (จรรยาศักดิ์ สุนทรเดชา 2561) โดยระดับของค่าตอบแทนเป็นตัวเงินที่พนักงานใช้พิจารณาความทุ่มเทพยายามค่าจ้างที่สูงเป็นสิ่งที่ทำให้พนักงานมั่นใจว่าจะทำงานเต็มความสามารถ ไม่หลบเลี่ยงหน้าที่ เพราะค่าจ้างที่สูงกลายเป็นต้นทุนที่สูงสำหรับลูกจ้างที่จะสูญเสียงานไป (โชติรส ดำรงศานติ 2554) ผลตอบแทนที่ไม่ใช่ตัวเงิน (Relational Returns) ผลตอบแทนของพนักงานที่ไม่สามารถแสดงเป็นจำนวนได้ซึ่งเป็นผลตอบแทนทางจิตวิทยาเชิงบวกซึ่งเกิดจากการ ทำงานโดยมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของพนักงานประกอบด้วย

1) การยกย่องและการเลื่อนตำแหน่ง (Recognition and Status) ซึ่งพนักงานจะได้รับผลตอบแทนจากการปฏิบัติงาน อยู่ในรูปแบบของการเลื่อนตำแหน่ง หรือการประกาศยกย่องเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่พนักงาน 2) การมอบหมายงาน ที่ท้าทายความสามารถ (Challenging Work) เป็นการให้ผลตอบแทนโดยมอบหมายงานที่สำคัญและท้าทาย ความสามารถมากกว่างานที่ทำประจำ 3) การให้ความมั่นคงในงาน (Employment Security) เป็นการให้พนักงาน เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและมั่นคงในงานที่ทำอยู่ซึ่งอยู่ในรูปแบบสวัสดิการหรือการให้สิทธิพนักงาน 4) การให้โอกาสในการเรียนรู้ (Learning Opportunities) เป็นการได้รับการฝึกอบรมทักษะด้านการปฏิบัติงาน โดยอาจเป็นการหมุนเวียนหน้าที่ความรับผิดชอบที่มีมากขึ้น

ความผูกพันต่อองค์กร

ความผูกพันต่อองค์กรเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อความอยู่รอดและความมีประสิทธิผลขององค์กร ผู้ที่มีความผูกพันต่อองค์กรสูงจะปฏิบัติงานได้ดีกว่าผู้ที่มีความผูกพันต่อองค์กรต่ำหรือไม่มีเลย ซึ่งผลดีก็จะตกอยู่กับ องค์กรและผู้ปฏิบัติงานเอง สิ่งเหล่านี้เป็นคุณสมบัติอันพึงปรารถนาของทุกองค์กร ซึ่งถ้าพนักงานในองค์กร มีความผูกพันต่อองค์กรแล้วจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรอย่างมาก นอกจากนี้แล้วความสำคัญของความผูกพัน ต่อองค์กร (ประภาพร พุกษะศร 2557) เป็นขั้นตอนหนึ่งในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับองค์กรในกระบวนการ เกี่ยวกับองค์กร (Organizational attachment) อีกมิติหนึ่งความผูกพันต่อองค์กรเป็นแรงผลักดันผู้ปฏิบัติงาน ในองค์กรให้ทำได้ดีกว่าผู้ที่ไม่มีความผูกพันต่อองค์กร ความผูกพันต่อองค์กรจึงประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ประการ 1)การพูดถึงองค์กรในเชิงบวก (Say) หมายถึง การเน้นให้พนักงานในองค์กรรับรู้ว่าตนเองได้รับการกระตุ้นให้เกิดว่า ตนทำงานในองค์กรแห่งนี้อย่างภาคภูมิใจ 2) ความปรารถนาที่จะอยู่กับองค์กร (Stay) หมายถึง ความปรารถนา ที่จะเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรต่อไป เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความสำเร็จ 3) ความพยายาม ที่ทำงานเต็มความสามารถ (Strive) หมายถึง ความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามในการปฏิบัติงานเพื่อองค์กร ซึ่งบุคคลจะอุทิศกำลังกายและกำลังใจเพื่อปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมายอย่าง เต็มที่และสร้างสรรค์ผลงานที่ดีมากยิ่งขึ้นไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาผลตอบแทนที่ไม่ใช่ตัวเงินและความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัทผลิตชิ้นส่วน อิเล็กทรอนิกส์แห่งหนึ่งในนิคมอุตสาหกรรม 304 จังหวัดปราจีนบุรี
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลตอบแทนที่ไม่ใช่ตัวเงินและความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัท ผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์แห่งหนึ่งในนิคมอุตสาหกรรม 304 จังหวัดปราจีนบุรี

วิธีการดำเนินการศึกษา

การดำเนินการศึกษาโดยรูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณซึ่งทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการใช้แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นและแก้ไขปรับปรุงเรียบร้อยแล้ว ไปทดสอบหาความเชื่อมั่นกับพนักงานฝ่าย ปฏิบัติการ จำนวน 30 คน ซึ่งภาพรวมค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามได้ 0.92 และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงพรรณนา โดยใช้ค่าสถิติ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้การวิเคราะห์

ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ในการหาผลตอบแทนที่ไม่ใช่ตัวเงินที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาจากอาศัยแนวคิดที่เกี่ยวข้องพัฒนามาเป็นแบบสอบถามโครงสร้างของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล โดยเป็นแบบสอบถามแบบเลือกคำตอบตามข้อเท็จจริง ซึ่งประกอบไปด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาการปฏิบัติงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับผลตอบแทนที่ไม่ใช่ตัวเงินของพนักงาน ได้แก่ การยกย่องและการเลื่อนตำแหน่ง การมอบหมายงานที่ท้าทายความสามารถ การให้ความมั่นคงในงานและการให้โอกาสในการเรียนรู้

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน ได้แก่ การพูดถึงองค์กรในทางบวก ความปรารถนาที่จะอยู่กับองค์กรและความพยายามที่ทำงานเต็มความสามารถ

ลักษณะคำถามผลตอบแทนที่ไม่ใช่ตัวเงินและความผูกพันต่อองค์กร เป็นการถามคำถามที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้แสดงระดับความคิดเห็น ซึ่งมีอยู่ 5 ระดับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมประมวลผลเพื่อหาค่าสถิติต่างๆ ดังนี้

1. ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อใช้ในการอธิบายข้อมูลทั้งหมดของกลุ่มตัวอย่าง ความคิดเห็นของพนักงานในระดับผลตอบแทนที่ไม่ใช่ตัวเงินกับและความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัทผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์แห่งหนึ่งในนิคมอุตสาหกรรม 304 จังหวัดปราจีนบุรี ความคิดเห็นของพนักงานที่มีต่อการทำวิจัย ผู้วิจัยอาศัยเกณฑ์ในการแปลผลค่าเฉลี่ยเลขคณิต ดังต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 ความหมาย มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.41 - 4.20 ความหมาย มาก

ค่าเฉลี่ย 2.61 - 3.40 ความหมาย ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.81 - 2.60 ความหมาย น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.80 ความหมาย น้อยที่สุด

2. การวิเคราะห์พหุคูณถดถอย (Multiple Regression Analysis) แบบ Stepwise เพื่อใช้วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม คือ ผลตอบแทนที่ไม่ใช่ตัวเงินด้านใดมีผลต่อความผูกพันของพนักงานบริษัทผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์

ผลและวิจารณ์

ผลการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของพนักงานบริษัทผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 80.9 มีอายุ 20 ถึง 30 ปี ร้อยละ 42.6 ระดับการศึกษาสูงสุดเป็นระดับปวส. ร้อยละ 57.8 มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานต่ำกว่า 1 ปี ร้อยละ 31.5

ตารางที่ 1 สรุปค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและแสดงระดับความคิดเห็นผลตอบแทนที่ไม่ใช่ตัวเงิน

ปัจจัยด้านค่าตอบแทนไม่ใช่ตัวเงิน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความคิดเห็น
การยกย่องและการเลื่อนตำแหน่ง	3.09	0.80	ปานกลาง
การมอบหมายงานที่ทำหายความสามารถ	3.49	0.84	มาก
การให้ความมั่นคงในงาน	3.55	0.89	มาก
การให้โอกาสในการเรียนรู้	3.27	0.78	ปานกลาง
	3.35	0.82	ปานกลาง

ผลการศึกษาจากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อผลตอบแทนที่ไม่ใช่ตัวเงินของพนักงานบริษัทผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (mean = 3.35, S.D. = 0.82) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทั้ง 2 ด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยด้านความมั่นคงในการทำงาน (mean = 3.55, S.D. = 0.89) ด้านการมอบหมายงานที่ทำหายความสามารถ (mean = 3.49, S.D. = 0.84) และ 2 ด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ด้านโอกาสในการเรียนรู้ (mean = 3.27, S.D. = 0.78) และด้านการยกย่องและเลื่อนตำแหน่ง (mean = 3.09, S.D. = 0.80)

ตารางที่ 2 สรุปค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและแสดงระดับความคิดเห็นความผูกพันต่อองค์กร

ปัจจัยด้านความผูกพันต่อองค์กร	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความคิดเห็น
การพูดถึงองค์กรในทางบวก	3.20	0.69	ปานกลาง
ความปรารถนาที่จะอยู่กับองค์กร	3.42	0.73	มาก
ความพยายามที่ทำงานเต็มความสามารถ	3.37	0.79	ปานกลาง
	3.33	0.73	ปานกลาง

ผลการศึกษาจากตารางที่ 2 พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัทผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (mean = 3.33, S.D. = 0.73) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทั้ง 3 ด้านมีด้านความปรารถนาที่จะอยู่กับองค์กร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (mean = 3.42, S.D. = 0.73) ด้านความพยายามที่ทำงานเต็มความสามารถ (mean = 3.37, S.D. = 0.79) และด้านการพูดถึงองค์กรในทางบวก (mean = 3.20, SD = 0.69) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันระหว่างผลตอบแทนที่ไม่ใช่ตัวเงินรายด้านกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัทผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ (n = 209)

ผลตอบแทนที่ไม่ใช่ตัวเงิน	ความผูกพันต่อองค์กร				
	B	SE(b)	Beta	t	p-Value
ค่าคงที่ (Constant)	0.473	0.115		4.281	0.001
การยกย่องและการเลื่อนตำแหน่ง	0.147	.069	0.079	-1.635	0.179
การมอบหมายงานที่ท้าทายความสามารถ	0.427	.074	0.257	5.261	0.001*
การให้ความมั่นคงในงาน	0.593	.045	0.344	7.862	0.000*
การให้โอกาสในการเรียนรู้	0.203	.088	0.196	4.315	0.000*

$R^2 = 0.613, p = 0.000$

ผลการศึกษาจากตารางที่ 3 พบว่า ค่า p ของตัวแปรผลตอบแทนที่ไม่ใช่ตัวเงินที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กร ด้านการยกย่องและการเลื่อนตำแหน่ง ด้านการมอบหมายงานที่ท้าทายความสามารถ ด้านการให้ความมั่นคงในงาน ด้านการให้โอกาสในการเรียนรู้ และมีค่า 0.179, 0.001, 0.000 และ 0.000 ตามลำดับ ซึ่งพบว่ามีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนด 0.05 ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการให้ความมั่นคงในงาน ($p=0.000, \beta = .344$) ด้านการมอบหมายงานที่ท้าทายความสามารถ ($p=0.001, \beta = .257$) และด้านการให้โอกาสในการเรียนรู้ ($p=0.000, \beta = .196$) จึงสามารถสรุปได้ว่า ตัวแปรของผลตอบแทนที่ไม่ใช่ตัวเงินของพนักงานบริษัทผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์เหล่านี้มีผลต่อการพยากรณ์ความผูกพันต่อองค์กร และสามารถอธิบายจากผลการทดสอบได้ว่ามีความสอดคล้องโดยมีสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ได้ร้อยละ 61.37 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

ผลการศึกษาวิจัยผลตอบแทนที่ไม่ใช่ตัวเงินที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัทผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์แห่งหนึ่งในนิคมอุตสาหกรรม 304 จังหวัดปราจีนบุรี สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ผลตอบแทนที่ไม่ใช่ตัวเงินต่อความผูกพันต่อองค์กร ด้านการยกย่องและการเลื่อนตำแหน่ง ด้านการมอบหมายงานที่ท้าทายความสามารถ ด้านการให้ความมั่นคงในงานและด้านการให้โอกาสในการเรียนรู้ สามารถร่วมในการพยากรณ์ความผูกพันต่อองค์กร อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในนิคมอุตสาหกรรม 304 ในทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้เนื่องจากพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กร สอดคล้องกับ สุเทพ ทองคำ (2556) ที่ศึกษา ปัจจัยการบริหารค่าตอบแทนที่มีผลต่อความผูกพันวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดลำปาง พบว่า การให้ความมั่นคงในงาน มีอิทธิพลทางบวกต่อความผูกพันต่อองค์กร ของพนักงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกับการศึกษาของ สุพชร ไตรวิจิตรศิลป์ (2558) ที่พบว่า การให้โอกาสในการเรียนรู้มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานเจนเนอเรชั่นวายในองค์กรเอกชน เขตสาทรและอโศกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้จากการศึกษา อิทธิพลของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่มีต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัทในกลุ่มปิโตรเคมี จังหวัดระยอง ของ อุไรวรรณ แก้วเก็บ (2559) พบว่า ปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุน ด้านความมั่นคงในงาน มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากบุคลากรมีความพึงพอใจในงานที่ปฏิบัติและงานที่ได้รับมอบหมายก็สามารถทำได้เสร็จตามกำหนดเวลา บุคลากรมีความมั่นใจในคุณภาพของงานที่สามารถบริหารจัดการวิธีการทำงานด้วยตนเอง อีกทั้งยังได้รับมอบหมายงาน

ตรงตามภาระหน้าที่เสมอและรัฐขอบเขตภาระงานที่ได้รับมอบหมายอย่างชัดเจนสอดคล้องกับ นโยบายขององค์กร ที่ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนเช่นกัน เนื่องจากงานอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในนิคมอุตสาหกรรม 304 จะเป็นงานที่ต้องใช้ความรับผิดชอบเชิงเทคโนโลยีและเทคนิคขั้นสูง องค์กรจึงต้องกำหนดการบริหารของบุคลากรอย่างชัดเจนและเหมาะสมที่สุด เพราะมีความสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ขององค์กรด้วยส่งผลให้งานที่ทำอยู่ในปัจจุบันมีความมั่นคง สร้างความมั่นใจให้กับพนักงาน เพราะผลจากนโยบายขององค์กรที่ชัดเจนเกี่ยวกับการจ้าง การประเมินผลและการต่อสัญญาจ้างมีความแน่นอนชัดเจน

จากการวิเคราะห์ผลตอบแทนที่ไม่ใช่ตัวเงิน มีผลเชิงบวกต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 ซึ่งทำให้เห็นว่าองค์กรที่มีการบริหารผลตอบแทนไม่ใช่ตัวเงินที่เหมาะสมจะทำให้พนักงานมีความผูกพันต่อองค์กรมากขึ้นตามลำดับ

บทสรุป

งานวิจัยนี้ศึกษากับพนักงานบริษัทผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์แห่งหนึ่งในนิคมอุตสาหกรรม 304 จังหวัดปราจีนบุรี เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามซึ่งผลการศึกษพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 80.9 มีอายุ 20 ถึง 30 ปี ร้อยละ 42.6 ระดับการศึกษาสูงสุดเป็นระดับปวส. ร้อยละ 57.8 มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานต่ำกว่า 1 ปี ร้อยละ 31.5 พบว่าพนักงานบริษัทผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร ทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.35 โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความผูกพันต่อองค์กร มี 3 ปัจจัยที่สามารถร่วมกันพยากรณ์ระดับความผูกพันต่อองค์กร ตัวแปรที่มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการทำนายอิทธิพลหลัก (main effect) โดยตัวแปรได้รับคัดเลือกเข้าสู่สมการถดถอย มี 3 ตัวแปร คือ การมอบหมายงานที่ทำหายความสามารถ การให้ความมั่นคงในงาน และการให้โอกาสในการเรียนรู้ที่สามารถร่วมกันพยากรณ์ระดับความผูกพันต่อองค์กร ได้ร้อยละ 61.37 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 38.63 เป็นผลมาจากตัวแปรอื่นที่ไม่ได้นำมาพิจารณา

เอกสารอ้างอิง

- จรรยาศักดิ์ สุนทรเดชา. (2561). เทคนิคการบริหารค่าตอบแทนที่มีประสิทธิภาพ. วารสารสถาบันวิจัยพินลธรรม, 5(1) หน้า (43-54)
- โชติรส ดำรงศานติ. (2554). การให้สิ่งจูงใจที่ไม่ใช่ตัวเงินและกลยุทธ์การสื่อสารของผู้นำที่มีผลต่อความรักและพลังขับเคลื่อนองค์กรของคนเก่ง. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์กร คณะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. หน้า 10
- ประภาพร พุกกะเศร. (2557). ปัจจัยค่าตอบแทนที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัท สยามแม็คโคร จำกัด (มหาชน) ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม. หน้า 21
- พนัชร สิมะขจรบุญ. (2554). การศึกษาค่าตอบแทนและสวัสดิการของธุรกิจโรงแรมประเภทแฟรนไชส์: กรณีศึกษา กรุงเทพมหานคร. วารสารวิชาการVeridian E-Journal บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศิลปากร. 4(1), 526-540

- เรณู บุตรนิล และมยุขพันธ์ ไชยมันคง. (2558). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และกลยุทธ์ค่าตอบแทนกับความผูกพันต่อองค์กร บริษัท นันยางการทออุตสาหกรรม จำกัด. การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 34, มหาวิทยาลัยขอนแก่น. หน้า 1774-1782
- วรรณภา เวณุอาธร. (2555). การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรและจากหัวหน้างาน ความผูกพันในงานและความตั้งใจลาออกของพนักงานระดับปฏิบัติการ องค์กรภายใต้การดูแลของรัฐแห่งหนึ่ง. ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สกล บุญสิน. (2559). ปัจจัยด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่มีอิทธิพลต่อการจ่ายค่าตอบแทน. วารสารการจัดการ WMS Journal of Management มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. 5(2), หน้า 12-29
- สุเทพ ทองคำ. (2556). ปัจจัยการบริหารค่าตอบแทนที่มีผลต่อความผูกพัน วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดลำปาง. วารสารการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง. 6(2), หน้า 129-135
- สุพชร ไตรวิจิตรศิลป์. (2558). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันของพนักงานต่อองค์กรกรณีศึกษาพนักงานเจนเนอเรชั่นวายในองค์กรเอกชน เขตสาทรและอโศก. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. 6(2), หน้า 260-266
- สำราญ มีแจ้ง. (2557). สถิติขั้นสูงสำหรับกรวิจัยทฤษฎีและปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อุไรวรรณ แก้วเก็บ พิมพ์ปวีณ์ วัฒนาทรงยศและอภิญา อิงอาจ. (2559). อิทธิพลของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่มีต่อความผูกพันขององค์กรของพนักงานบริษัทในกลุ่มปิโตรเคมี จังหวัดระยอง. วารสารการจัดการธุรกิจ คณะการจัดการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยบูรพา. หน้า 84-100
- George T. Milkovich, Jerry M. Newman. (2005). Compensation. McGraw-Hill Ryerson, Limited.

การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

The Ability Development of Chinese Reading Comprehension by Using Cooperative Learning, CIRC Technique for Mathayomsuksa 1 Students

ดวงสุดา นาเจริญ* ดร.พินโย พรหมเมือง**

Duangssuda Nacharoen* Dr. Pinyo Prommuang**

Faculty of Education in Curriculum and Instruction, Vongchavalitkul University

Corresponding author Email address: duangssuda.nac0076@gmail.com*

บทคัดย่อ

การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียน และหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC และ 2) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียน โดยใช้โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC กับเกณฑ์ร้อยละ 70 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 34 คน โรงเรียนเทพสถิตวิทยา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ 1) แผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาจีน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 5 แผน 2) แบบทดสอบความสามารถด้านการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจ เรื่อง 我喜欢的动物 สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่าที (t-test) ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีคะแนนค่าเฉลี่ยความสามารถด้านการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และความสามารถด้านการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC, การอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจ

ABSTRACT

The Ability Development of Chinese Reading Comprehension by Using Cooperative Learning, CIRC Technique for Mathayomsuksa 1 Students the objectives of this research were to compare the ability of Chinese reading for comprehension of Mathayomsuksa 1 students' pretest and posttest scores by learning from Cooperative learning, CIRC technique, and to compare the ability of Chinese reading for comprehension of Mathayomsuksa 1 students' posttest scores with the criteria at 70%. The sample were 34 students at Thepsathit School. The research instruments consisted of 5 lesson plans and Chinese Reading for Comprehension Test on My Favorite Pets. The statistics consisted of mean, standard

deviation and t-test. The research findings were found as follows Mathayomsuksa 1 Students had posttest scores of the ability of Chinese reading for comprehension more than pretest scores with the statistically significant difference at the 0.05 level and results of Chinese reading for comprehension of Mathayomsuksa 1 Students' posttest scores had higher than the criteria at 70% with the statistically significant difference at the 0.05 level.

Keywords: Cooperative Learning, CIRC Technique, Chinese Reading Comprehension

บทนำ

จากปัจจัยทางด้านภูมิศาสตร์ของประเทศจีนที่มีขนาดใหญ่และจำนวนประชากรที่มีมากจนติดอันดับต้น ๆ ของโลก ทำให้ภาษาจีนเป็นภาษาที่มีคนใช้มากที่สุดในโลก และถือเป็นหนึ่งในห้าภาษาหลักขององค์การสหประชาชาติ ประกอบกับนโยบายปฏิรูปเศรษฐกิจและเปิดประเทศในยุคผู้นำใหม่ เช่น การเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (WTO) และการลงนามจัดตั้งเขตการค้าเสรีกับไทย แสดงให้เห็นว่าจีนเป็นประเทศที่มีโอกาสทางธุรกิจสูง เป็นตลาดการค้าที่ใหญ่อันดับต้นๆ และมีแนวโน้มการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง เมื่อไม่นานมานี้ รัฐบาลไทยได้มีการกำหนดให้ภาษาจีนเป็นภาษาต่างประเทศภาษาที่สองสำหรับคนไทยจึงปฏิเสธไม่ได้ว่าการรู้ภาษาจีนย่อมมีประโยชน์อย่างยิ่ง คนที่สามารถใช้ภาษาจีนในการติดต่อสื่อสารได้คล่องแคล่ว ก็เท่ากับมีเครื่องมือชิ้นสำคัญที่จะนำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ การประกอบอาชีพ การขยายโอกาสทางธุรกิจ และการศึกษาหาความรู้ในวิทยาการแขนงต่างๆ ซึ่งจีนเปรียบเสมือนคลังภูมิปัญญาตะวันออกที่มีค่ามหาศาล (สุภิญญา เรือนแก้ว, 2552) ฉะนั้น การเรียนภาษาจีนจึงเป็นเรื่องสำคัญ โดยเฉพาะการอ่าน

การอ่านเป็นทักษะสำคัญในการเรียนภาษา การอ่านเป็นกระบวนการที่ต้องฝึกฝนอย่างมีระบบเพราะการอ่านเป็นทักษะที่สามารถฝึกได้ การฝึกมากก็ทำให้มีความสามารถในการอ่านเพิ่มมากขึ้นตามระดับของการอ่าน (ฉวีวรรณ คูหาภินันท์, 2542: 16-17) ซึ่งในระบบการศึกษาไทยการเรียนการอ่านจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะต้องอาศัยตำราหรือหนังสือเป็นส่วนใหญ่นั้นการอ่านจึงค่อนข้างสำคัญ โดยการอ่านหนังสือไม่ได้หมายความว่าอ่านออกหรืออ่านไม่ออก หากแต่ต้องสามารถอ่านจับใจความ มีวิจารณญาณในการอ่าน มีความเข้าใจในคำศัพท์สำนวนหรือจุดประสงค์ที่ผู้เขียนส่งมา จึงจะสามารถนำสาระความรู้จากเรื่องที่อ่านไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างเต็มที่ (เสนีย์ วิชาวรรณ, 2546 : 109)

จากการศึกษาสภาพปัจจุบันของระบบการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนระดับมัธยมศึกษาในประเทศไทยพบว่า ผู้เรียนให้ความสนใจและความตั้งใจในการเรียนวิชาภาษาจีนค่อนข้างต่ำ และระดับพื้นฐานภาษาจีนของผู้เรียนแตกต่างกัน ส่งผลให้ทักษะการอ่านของผู้เรียนต่ำไปด้วย ในการแก้ปัญหานี้จึงจำเป็นต้องมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสนใจและตั้งใจเรียนภาษาจีนมากยิ่งขึ้น โดยการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความสนใจและความตั้งใจของผู้เรียน ฉะนั้น การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการเรียนแบบร่วมมือที่ออกแบบขึ้นเพื่อนำไปใช้ในการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านโดยเฉพาะ และที่สำคัญกิจกรรมการเรียนการสอนจะเป็นกิจกรรมกลุ่มที่จัดกลุ่ม โดยลดความสามารถร่วมมือกันเรียนรู้ทักษะด้าน

ต่าง ๆ ซึ่งเชื่อว่าจะเป็นเทคนิควิธีสอนแบบหนึ่งที่จะสามารถพัฒนาความสามารถทางการอ่านของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาได้

เมื่อวิเคราะห์บริบทพื้นฐานการเรียนการสอนภาษาจีนของนักเรียนโรงเรียนเทพสถิตวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในภาพรวมต่ำกว่าเกณฑ์ที่ระดับร้อยละ 70 ตามที่โรงเรียนกำหนด (โรงเรียนเทพสถิตวิทยา.2562) เช่นเดียวกับรายวิชาภาษาจีน ผู้วิจัยซึ่งเป็นครูผู้สอนรายวิชานี้ พบว่า ผู้เรียนมีปัญหาในการอ่านภาษาจีน ดังนั้น จึงไม่สามารถอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจได้ จึงเป็นปัญหาในระดับสถานศึกษาที่ควรจะมีการร่วมกันพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น

สำหรับรายวิชาภาษาจีน การที่จะพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการให้สูงขึ้นได้นั้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศจึงกำหนดผลการเรียนรู้ไว้ว่า ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจภาษาจีนด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจ ด้วยเหตุนี้ รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ดังเช่น Slavin (Mustafa,2015, P.31) ผู้พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้นี้ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC เป็นเทคนิคที่ใช้ในพัฒนาทักษะการอ่านที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยกิจกรรมหลัก 3 กิจกรรมคือ ชี้แนะเสนอบทเรียน ขั้นปฏิบัติกิจกรรมการอ่าน และขั้นประเมินผล จุดประสงค์หลัก คือ ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้เนื้อหาสาระด้วยตนเองและด้วยความร่วมมือและช่วยเหลือจากเพื่อน ๆ มีงานวิจัยหลายเรื่องที่มีการนำการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ไปใช้ในการพัฒนาการอ่าน เช่น จุฬาลักษณ์ กองพิลา (2553) สมสมร ทีวีเวียง (2552) Mustafa (2015) Yin Shi Wei (2018) เป็นต้น งานวิจัยของนักวิจัยดังกล่าวมีข้อค้นพบไปในทางเดียวกันว่าการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC สามารถพัฒนาทักษะการอ่านภาษาจีนและภาษาอังกฤษได้

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC มาใช้ในการจัดการกิจกรรมการเรียนภาษาจีนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทพสถิตวิทยา อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 โดยจะทำการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC นอกจากนี้ยังกำหนดเกณฑ์ความสามารถด้านการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจไว้ที่ร้อยละ 70 ซึ่งจะส่งผลดีต่อการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้นได้ เป็นไปตามนโยบายของสถานศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC กับเกณฑ์ร้อยละ 70

สมมติฐานของการวิจัย

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC มีความสามารถด้านการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC มีความสามารถด้านการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ดำเนินการดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนเทพสถิตวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 จำนวน 34 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

2. เครื่องมือในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองทดลอง ได้แก่ 1. แผนการจัดการเรียนรู้ภาษาจีน โดยใช้การจัดการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นนำเสนอบทเรียน ขั้นปฏิบัติกิจกรรมการอ่านและขั้นประเมินผล หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง 我喜欢的动物 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 5 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง และ 2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลด้านการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง 我喜欢的动物 จำนวน 20 ข้อ มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.30-0.67 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.26-0.68 และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ คือ 0.74

3. การวิเคราะห์ข้อมูลและการใช้สถิติการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

- 3.1 คะแนนผลการทดสอบวัดผลด้านการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจ เรื่อง 我喜欢的动物 ก่อนและหลังก่อนและหลังการใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC โดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

- 3.2 การเปรียบเทียบผลการทดสอบวัดผลด้านการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจ เรื่อง 我喜欢的动物 ก่อนและหลังเรียน โดยการทดสอบค่าที (t-Test) แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (Dependent Group)

- 3.3 การเปรียบเทียบผลการทดสอบวัดผลด้านการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจ เรื่อง 我喜欢的动物 (สัตว์ที่ฉันชื่นชอบ)หลังเรียน กับเกณฑ์ร้อยละ 70 ด้วยการทดสอบค่าที (One sample t-test)

ผลการวิจัย

1. ความสามารถด้านการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจ เรื่อง ก่อนและหลังการใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ความสามารถด้านการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจก่อนใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ

เทคนิค CIRC เรื่อง 我喜欢的动物 คะแนน 6.62 จากคะแนนเต็ม 20 คิดเป็นร้อยละ 33.09 ความสามารถด้านการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจหลังการใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC เรื่อง 我喜欢的动物 16.32 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คิดเป็นร้อยละ 81.62 และคะแนนความก้าวหน้ามีค่าเฉลี่ย 9.71 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 48.53 โดยการทดสอบค่าที่ (t-test) แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (Dependent Group)

ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความสามารถด้านการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจ เรื่อง 我喜欢的动物 ก่อนและหลังการใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC

ผลการเรียนรู้	n	\bar{x}	S.D	t	p
ก่อนเรียน	34	6.62	2.37	24.296 *	0.000
หลังเรียน	34	16.32	1.75		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. การเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจ เรื่อง 我喜欢的动物 หลังเรียน กับเกณฑ์ร้อยละ 70 ด้วยการทดสอบค่าที่ (One sample t-test) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจ เรื่อง 我喜欢的动物 หลังการใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC กับเกณฑ์ร้อยละ 70

ผลการเรียนรู้	คะแนนเต็ม	ผ่านเกณฑ์	\bar{x}	S.D	t	p
หลังเรียน	20	14	16.32	1.75	7.727*	0.000

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญในการอภิปรายดังนี้

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการเรียนเรื่อง 我喜欢的动物 โดยใช้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นนำเสนอบทเรียน ขั้นปฏิบัติกิจกรรมการอ่านและขั้นประเมินผล ความสามารถด้านการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจก่อนเรียน 11.52 ความสามารถด้านการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจหลังเรียน 24.17 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน พบว่า ความสามารถด้านการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 และผลการวิจัยยังพบอีกว่า ความสามารถด้านการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือ มีค่าเฉลี่ย 16.32 จากคะแนนเต็ม 20 คิดเป็นร้อยละ 81.62 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายผลได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC เป็นรูปแบบการเรียน

การสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และด้วยความร่วมมือช่วยเหลือจากเพื่อนๆ รวมทั้งได้พัฒนาทักษะทางสังคมโดยเทคนิค CIRC (Cooperative Integrated Reading and Composition) เป็นรูปแบบหนึ่งของการเรียนแบบร่วมมือ ซึ่งเป็นการสอนที่พัฒนาขึ้นสำหรับสอนการอ่าน เป็นเทคนิคที่พัฒนาขึ้นโดย Slavin (1995) เป็นรูปแบบการจัดการเรียนที่ง่ายและทรงประสิทธิภาพ ประกอบด้วย ขั้นตอนเสนอ ขั้นปฏิบัติกิจกรรมการอ่าน และขั้นประเมินผล ฉะนั้น ความสามารถทางการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจของนักเรียนหลังเรียนจึงสูงกว่าก่อนเรียน และสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ระดับดี หรือ ร้อยละ 70 ตามเกณฑ์ที่กำหนดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา พุทธศักราช 2551 (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2552) ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของจุฬาลักษณ์ กองพิลา (2553) การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือแบบ CIRC ผลการศึกษา แสดงให้เห็นว่าความสามารถด้านการอ่านจับใจความ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือแบบ CIRC มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของสมสมร ภิภูเวียง (2552) ผลของการจัดการเรียนรู้แบบ CIRC ที่มีต่อความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ และความสามารถในการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า สามารถพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ และความสามารถในการทำเป็นกลุ่ม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 สอดคล้องกับผลการวิจัยของจุฬาลักษณ์ กองพิลา (2553) การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือแบบ CIRC ผลการศึกษา แสดงให้เห็นว่าความสามารถด้านการอ่านจับใจความ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือแบบ CIRC มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของสมสมร ภิภูเวียง (2552) ผลของการจัดการเรียนรู้แบบ CIRC ที่มีต่อความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ และความสามารถในการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า สามารถพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ และความสามารถในการทำเป็นกลุ่ม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ผลการวิจัยเบื้องต้น สามารถสรุปเป็นหลักการเบื้องต้นได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC สามารถพัฒนาความสามารถด้านการอ่านภาษาจีนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้

ข้อเสนอแนะและการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 เนื่องจากผลการทดลองใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ในการจัดการเรียนการสอนเรื่อง 我喜欢的动物 มีผลด้านการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และผลด้านการอ่านภาษาจีนเพื่อความเข้าใจสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ควรนำไปใช้ในการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศต่อไปเนื่องจากเทคนิคนี้เหมาะสมกับการเรียนภาษาต่างประเทศที่เน้นทักษะการอ่านและการเขียน

1.2 ครูควรจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับความแตกต่างกันของนักเรียน โดยครูควรแบ่งกลุ่มแบบคละความสามารถ ส่งเสริมให้นักเรียนเก่งช่วยเหลือนักเรียนอ่อนภายในกลุ่มของตนเองและคอยกระตุ้นเสริมแรง ให้นัก้า คิด กล้าแสดงออก และควรมีรางวัลให้นักเรียนเพื่อความสนุกสนาน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยทดลองนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค CIRC ไป ทดลองใช้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้เทคนิคอื่น เช่น เทคนิค STAD เทคนิค TAI

2.2 ควรมีการวิจัยเพื่อนำไปใช้ในรายวิชาที่มีลักษณะการใช้ทักษะทางภาษา เช่น วิชา ภาษาไทย ภาษาต่างประเทศอื่น ๆ

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551).หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

จุฬาลักษณ์ กองพิลา. (2553).การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือแบบ CIRC. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. (2542). การอ่านและการส่งเสริมการอ่าน. กรุงเทพฯ: ศิลปบรรณาการ.

วัชรรา เล่าเรียนดี. (2545). เทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้สำหรับครูมืออาชีพ. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สมสมร ทิฏเวียง. (2552).ผลของการจัดการเรียนรู้แบบ CIRC ที่มีต่อความสามารถในการอ่าน ภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและความสามารถในการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

สุภิญญา เรือนแก้ว. (2552). ความสำคัญของภาษาจีนในปัจจุบัน. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

เสนีย์ วิลาวรรณ. (2546).พัฒนาทักษะการอ่าน. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

Mustafa.(2015) Cooperative Integrated Reading and Composition Technique for Improving Content and Organization in Writing. Studies in English Language and Education, 2(1), 29-44, 2015

尹士伟.(2018) CIRC 对泰汉语阅读与写作教学中的应用研究——以 Watsongtham 学校高中三年级的学生为例. 泰国华侨崇圣大学

คุณภาพชีวิตในการทำงานและความพึงพอใจในการทำงานมีอิทธิพลต่อความตั้งใจอยู่ในองค์กรของวิศวกรบริษัทญี่ปุ่น ในเขตประกอบการเสรี นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค จ.พระนครศรีอยุธยา

Quality of Working and Job Satisfaction Influence Intention to Stay of Engineer Working in Japanese Companies at I-EA-T Free Zone, Hi-Tech Industrial Estate, Phra Nakhon Sri Ayutthaya

ธัญญาวดี เพ็งตะโก¹และ อมารินทร์ เทวตา²

Thanyawadee Pengtako¹ and Amarin Tawata²

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตในการทำงาน ความพึงพอใจในการทำงาน และความตั้งใจอยู่ในองค์กรของวิศวกรบริษัทญี่ปุ่น ในเขตประกอบการเสรี นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค จ.พระนครศรีอยุธยา 2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของคุณภาพชีวิตในการทำงานและความพึงพอใจในการทำงานที่มีต่อความตั้งใจอยู่ในองค์กร ของวิศวกรบริษัทญี่ปุ่น ในเขตประกอบการเสรี นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค จ.พระนครศรีอยุธยา กลุ่มตัวอย่าง คือ วิศวกรบริษัทญี่ปุ่น ในเขตประกอบการเสรี นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค จ.พระนครศรีอยุธยา จำนวน 245 คน เครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้ Multiple Regression Analysis

ผลการวิจัยพบว่า 1.ปัจจัยส่วนบุคคลของประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุต่ำกว่า 30 ปี มีสถานภาพโสด มีระดับการศึกษาอยู่ที่ระดับปริญญาตรี มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,001-50,000 บาท และมีระยะเวลาการทำงานในองค์กร 1 – 5 ปี 2.ปัจจัยด้านคุณภาพชีวิตในการทำงานและความพึงพอใจในการทำงานมีอิทธิพลทางบวกต่อความตั้งใจอยู่ในองค์กร ของวิศวกรบริษัทญี่ปุ่น ในเขตประกอบการเสรี นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค จ.พระนครศรีอยุธยา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ประโยชน์ที่ได้รับไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาในการบริหารงานด้านทรัพยากรมนุษย์ภายในองค์กร

คำสำคัญ : คุณภาพชีวิตในการทำงาน, ความพึงพอใจในการทำงาน, ความตั้งใจอยู่ในองค์กร, วิศวกรในบริษัทญี่ปุ่น

¹ 29/1 ม.5 ต.ศรีษะทอง อ.นครชัยศรี จ.นครปฐม 73120 ประเทศไทย

29/1 Moo.5 Srisathong, Nakhonchaisi, Nakhon Pathom 73120,Thailand.

²คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร เพชรบุรี 76120 ประเทศไทย

Faculty of Management Science Silpakorn University, Petchaburi 76120 ,Thailand.

Abstract

The purpose of this research was to investigate 1. Levels of quality of working life, job satisfaction, and intention to stay of engineers in Japanese companies in I-EA-T Free Zone, Hi-Tech Industrial Estate, Phra Nakhon Sri Ayutthaya 2. An influence of quality of working life and job satisfaction toward intention to stay of the engineers. The sample group was 245 engineers who were working in Japanese companies at I-EA-T Free Zone, Hi-Tech Industrial Estate, Phra Nakhon Sri Ayutthaya. The research instrument was questionnaires. The data analysis was done by using frequencies, percentages, means, standard deviation and multiple regression.

The study results found that 1. The samples were mostly male, age below 30 years with a single status. Most of them earned bachelor degree. The average income per month is 30,001-50,000 baht and working duration 1-5 years. 2. Quality of working life and job satisfaction positively influenced intention to stay of the engineers with statistical significance at level 0.01. These results can be applied to human resource management in an organization.

Keywords: Quality of working life, Job satisfaction, Intention to stay, Engineers in Japanese companies

บทนำ

ระบบเศรษฐกิจที่ผ่านมาจากอดีตถึงปัจจุบันประเทศไทยได้มีนักลงทุนจากญี่ปุ่นที่เข้ามาลงทุนในประเทศไทยจำนวนมาก ซึ่งจะทำให้การลงทุนจากประเทศญี่ปุ่นมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของประเทศไทย (สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม(สศอ.), 2562) การลงทุนจากญี่ปุ่นเป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยอย่างเห็นได้ชัด คิดเป็นมูลค่า 1 ใน 4 ของเศรษฐกิจไทย (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, 2559)

ความสำคัญของการลงทุนจากญี่ปุ่น ญี่ปุ่นมองว่าไทยขาดแคลนกำลังคนระดับสูงในภาคอุตสาหกรรม โดยผลการศึกษาด้านทรัพยากรมนุษย์ในไทยพบว่า ทรัพยากรมนุษย์ในประเทศไทยยังมีจุดอ่อนทางด้านปริมาณและคุณภาพโดยเฉพาะการขาดแคลนวิศวกรออกแบบพัฒนาอุตสาหกรรมใหม่ อีกทั้งบุคลากรที่ผลิตได้ยังมีปริมาณไม่เพียงพอต่อความต้องการ ดังนั้นหากธุรกิจใดต้องการอยู่ในอุตสาหกรรมและยกระดับประเทศไทยไปสู่การเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างมูลค่าด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีขั้นสูงจำเป็นต้องแก้ไขปัญหานี้ (สราวุธ ไพฑูรย์พงษ์, 2559)

การพัฒนาบุคลากร มุ่งพัฒนากำลังแรงงานของไทยให้มีความรู้และทักษะเป็นไปตามความต้องการของตลาดแรงงาน ได้รับการรับรองคุณวุฒิวิชาชีพ มีคุณภาพชีวิตที่ดีได้รับสวัสดิการและการคุ้มครองที่ดีในทุกด้าน มีสุขภาพดี และปลอดภัยจากอุบัติเหตุในการทำงาน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

อาชีพหนึ่งที่สำคัญในการพัฒนาประเทศและขับเคลื่อนเศรษฐกิจให้เติบโตยิ่งขึ้น คือ อาชีพ “วิศวกร” ซึ่งเป็นอาชีพที่เป็นเบื้องหลังความสำเร็จของนวัตกรรมต่างๆ ตลอดจนการนำไปใช้ประโยชน์ในภาคธุรกิจอุตสาหกรรม จึงอาจกล่าวได้ว่า วิศวกรเป็นกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในยุค Thailand 4.0 ที่ต้องอาศัย

ความคิดสร้างสรรค์ เพราะวิศวกรทำหน้าที่วิเคราะห์ สังเคราะห์ แก้ไขปัญหา และสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ วิศวกรจะเป็นกำลังหลักในการพัฒนาประเทศให้ขับเคลื่อนไปในทิศทางที่ดี (เดลินิวส์, 2559)

การทำงานมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์เป็นอย่างยิ่ง อาจกล่าวได้ว่าการทำงานเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตที่ปฏิบัติมากกว่ากิจกรรมใด ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมอุตสาหกรรม คุณภาพชีวิตในการทำงาน เป็นองค์ประกอบหรือเป็นมิติหนึ่งที่สำคัญของคุณภาพชีวิต (Quality of Life) ทักษะคิดและความรู้ลึกของพนักงานซึ่งได้รับมาจากการอบรมการทำงานทำให้เกิดความพึงพอใจมีความสุขในการทำงาน คุณภาพชีวิตในการทำงานเป็นการสนองความต้องการและความคาดหวังของพนักงานซึ่งจะส่งผลต่อองค์กร (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2557)

การบริหารสไตล์ญี่ปุ่นหรือวัฒนธรรมองค์กรของประเทศญี่ปุ่น มี เน้นเรื่องความต้องการของพนักงานให้พนักงานได้รับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะความสามารถ เน้นการทำงานเป็นทีมและ ความเข้มงวดของบริษัทญี่ปุ่น เกี่ยวกับความเคร่งครัดในกฎระเบียบของบริษัทอาจส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานได้ พนักงานคนไทยมีระดับการยอมรับในข้อจำกัดและกฎระเบียบในการทำงานแบบญี่ปุ่นในระดับต่ำ จึงส่งผลให้มีพนักงานคนไทยบางส่วนลาออกจากการทำงาน (บุญพร ศิริรัตน์, 2555)

การทำงานมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์เป็นอย่างยิ่ง ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่ทำงานด้านวิศวกรรมที่เป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ คุณภาพชีวิตในการทำงาน ว่าเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งเพราะคนเป็นทรัพยากรที่มีค่าและมีความสำคัญต่อองค์กร การสร้างคุณภาพชีวิตในการทำงาน เป็นสิ่งที่จำเป็นและมีความสำคัญอย่างยิ่ง คุณภาพชีวิตในการทำงานในลักษณะของความพึงพอใจในการทำงานนั้น นำไปสู่การปฏิบัติงาน และยังเป็นสิ่งจูงใจให้เกิดความต้องการทำงาน ซึ่งนำไปสู่ประสิทธิภาพและเกิดการเพิ่มผลผลิตของบริษัทหรือองค์กรในที่สุด จากปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าวในช่วงต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงาน และความพึงพอใจในการทำงานมีอิทธิพลต่อความตั้งใจในองค์กรของวิศวกรบริษัทญี่ปุ่น ในเขตประกอบการเสรี นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค จ.พระนครศรีอยุธยา เพื่อเป็นทิศทางในการพัฒนาบุคลากรในองค์กร

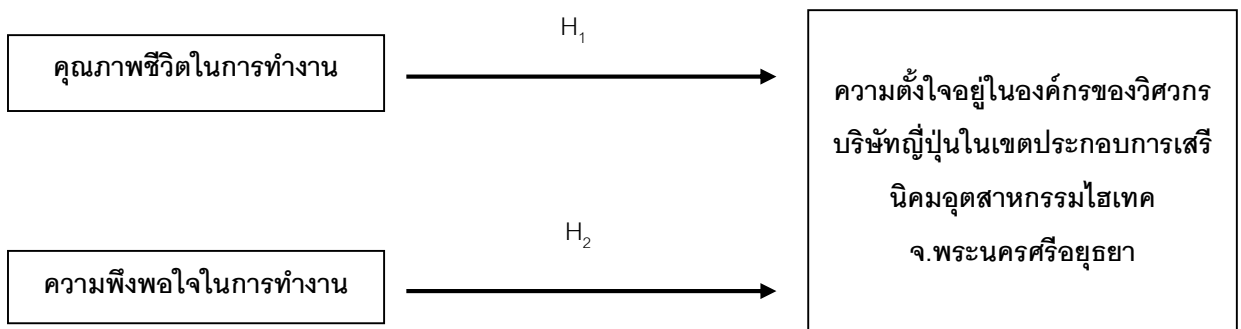
วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตในการทำงาน ความพึงพอใจในการทำงาน และความตั้งใจอยู่ในองค์กรของวิศวกรบริษัทญี่ปุ่น ในเขตประกอบการเสรี นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค จ.พระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของคุณภาพชีวิตในการทำงานและความพึงพอใจในการทำงานที่มีต่อความตั้งใจอยู่ในองค์กร ของวิศวกรบริษัทญี่ปุ่น ในเขตประกอบการเสรี นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค จ.พระนครศรีอยุธยา

สมมติฐานของการศึกษา

คุณภาพชีวิตในการทำงานและความพึงพอใจในการทำงานมีอิทธิพลทางบวกต่อความตั้งใจอยู่ในองค์กร

กรอบแนวคิด

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัย เชิงปริมาณ (Quantitative Data) ชนิดวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaire)

1. ประชากรในการวิจัย

ประชากรของงานวิจัยครั้งนี้ คือ วิศวกรบริษัทญี่ปุ่นในเขตประกอบการเสรี นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค จ.พระนครศรีอยุธยา โดยมีจำนวนประชากรทั้งหมด 627 คน

2. ขนาดตัวอย่างและการสุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างซึ่งทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน จึงใช้วิธีหาขนาดกลุ่มตัวอย่างที่จะเก็บข้อมูลโดยวิธีการคำนวณจากสูตร Taro Yamane (วิเชียร เกตุสิงห์, 2541: 24) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 245 ราย

โดยการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้กลุ่มตัวอย่างการคำนวณหาขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยตามขั้น ตอนต่อไปนี้

$$\text{จากสูตร } n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

n หมายถึง จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

N หมายถึง ขนาดของประชากรที่ใช้ในการวิจัย

e หมายถึง ค่าเปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนจากสุ่มตัวอย่าง

การศึกษานี้ได้กำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95% นั่นคือยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการเลือกตัวอย่างได้ 5% (0.01) ดังนั้นจึงแทนค่าขนาดตัวอย่างดังนี้

$$n = \frac{627}{1+627(0.01)^2} = 244.2 \text{ หรือ } 245 \text{ ตัวอย่าง}$$

การสุ่มตัวอย่างในขั้นแรกผู้วิจัยเลือกใช้แบบแผนการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional stratified random sampling design) โดยใช้กลุ่มบริษัทในเขตประกอบการเสรี นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค จ.พระนครศรีอยุธยา เป็นหลัก เพื่อหาสัดส่วนกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มี

คุณภาพ กระจายตัวทั่วถึง และมีความแม่นยำ จากนั้นในขั้นที่สองผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างใน แต่ละบริษัทโดยใช้แบบแผนการสุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก (Convenience sampling design) เพื่อ ความสะดวกและรวดเร็วในการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลจากการเก็บรวบรวมแบบสอบถามไป ใช้สำหรับวิเคราะห์และประเมินผลต่อไป

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (แบบสอบถาม)

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงาน

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจในการทำงาน

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับความตั้งใจอยู่ในองค์กร

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD)

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic)

สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานเป็นสถิติเชิงอนุมาน โดยใช้ Multiple Regression Analysis เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 ปัจจัยด้านคุณภาพชีวิตในการทำงาน และทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 ปัจจัย ด้านความพึงพอใจในการทำงานมีอิทธิพลทางบวกต่อความตั้งใจอยู่ในองค์กร สถิติที่ใช้ทดสอบระดับ อิทธิพลด้วยวิธีวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) วิธีการคัดเลือกแบบ ขั้นตอน (Stepwise Selection) เป็นการศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลหรือผลต่อตัวแปรตามหลาย ๆ ปัจจัย (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2550)

ผลการวิจัย

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้อธิบายวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง คือ วิศวกร บริษัทญี่ปุ่นในเขตประกอบการเสรี นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค จ.พระนครศรีอยุธยา ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระยะเวลาการปฏิบัติงานในองค์กร อธิบายวิเคราะห์ข้อมูล ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้วยค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ(Percent) พบว่าปัจจัยส่วนบุคคล ของวิศวกรส่วนใหญ่เป็นเพศชายคิดเป็นร้อยละ 90.6 มีอายุต่ำกว่า 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 49.8 มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 67.3 มีระดับการศึกษาอยู่ที่ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 73.9 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,001- 50,000 บาทคิดเป็นร้อยละ 46.1 และมีระยะเวลาการปฏิบัติงานในองค์กร 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 46.1

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงานจาก ข้อมูลระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 245 คน ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) และนำเสนอข้อมูลโดยการแสดงค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

(Standard Deviation) และระดับความคิดเห็นของตัวแปรทั้งหมดที่ผู้วิจัยใช้ในการศึกษาวิจัยสามารถอธิบายปัจจัยคุณภาพชีวิตในการทำงานโดยรวมดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงาน

ปัจจัยด้านคุณภาพชีวิตในการทำงาน	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความคิดเห็น
ด้านการได้รับค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม	4.58	0.35	มากที่สุด
ด้านสิ่งแวดล้อมในการทำงานที่ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ	4.65	0.27	มากที่สุด
ด้านความก้าวหน้าและการพัฒนาในหน้าที่การงาน	4.61	0.38	มากที่สุด
ด้านการบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน	4.61	0.32	มากที่สุด
ด้านการใช้หลักประชาธิปไตยในการทำงาน	4.53	0.37	มากที่สุด
ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตส่วนตัวกับการทำงาน	4.57	0.35	มากที่สุด
รวม	4.59	0.15	มากที่สุด

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับด้านความพึงพอใจในการทำงานจากข้อมูลระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 245 คน ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) และนำเสนอข้อมูลโดยการแสดงค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สามารถอธิบายปัจจัยด้านความพึงพอใจในการ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.62 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.23 และหากพิจารณาในรายละเอียดข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับ จะพบว่า ข้อคำถามความพึงพอใจต่อรูปแบบการบริหารงานขององค์กร ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.70 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.57 รองลงมาคือความรู้สึกมีความสุขในทุกวันที่ได้มาทำงาน ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.69 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.46 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ความกระตือรือร้นในการทำงานเป็นอย่างมาก ความรู้สึกที่ท้าทายและสนุกไปกับงาน ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.64 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.67

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านความตั้งใจอยู่ในองค์กรจากข้อมูลระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 245 คน ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) และนำเสนอข้อมูลโดยการแสดงค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สามารถอธิบายปัจจัยด้านความตั้งใจในองค์กร โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.26 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.19 และหากพิจารณาในรายละเอียดข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับ จะพบว่า ข้อคำถาม มีความคาดหวังว่าจะทำงานตำแหน่งปัจจุบันในที่องค์กรเดิม ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.69 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.46 รองลงมาคือ ความตั้งใจที่ยังคงทำงานในองค์กรนี้ต่อไปให้นานที่สุดเท่าที่ทำได้ ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.68 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.47 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ เลือกออาชีพปัจจุบัน เพราะเป็นความต้องการของตัวเอง ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.64 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.48 อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ

2. การทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อหาคุณภาพชีวิตในการทำงานและความพึงพอใจ
ในการทำงานที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจอยู่ในองค์กร

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณของปัจจัยด้านคุณภาพชีวิตในการทำงานและด้านความพึงพอใจใน
การทำงานที่มีอิทธิพลทางบวกต่อความตั้งใจอยู่ในองค์กร

กลุ่มตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความ ตั้งใจอยู่ในองค์กร ของวิศวกร บริษัทญี่ปุ่น	ค่าสัมประสิทธิ์ การถดถอยไม่ ปรับมาตรฐาน	ค่าสัมประสิทธิ์ การถดถอย ปรับมาตรฐาน	T	Sig.
ค่าคงที่	2.380		5.572	0.000**
ด้านคุณภาพชีวิตในการทำงาน(X_1)	0.320	0.235	3.816	0.000**
ด้านความพึงพอใจในการทำงาน (X_2)	0.172	0.188	3.048	0.003**
R = 0.325 SE _{est} = 0.197 F = 14.309				
R ² = 0.106 Adjusted R ² = 0.098 Sig. of F = 0.000**				
Durbin-Watson = 2.089				

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณของปัจจัยด้านคุณภาพชีวิตในการทำงานและ
ด้านความพึงพอใจในการทำงานที่มีอิทธิพลทางบวกต่อความตั้งใจอยู่ในองค์กร ของวิศวกรบริษัทญี่ปุ่น ในเขตประกอบ
การเสรี นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค จ.พระนครศรีอยุธยา ผลการทดสอบค่า Durbin-Watson เท่ากับ 2.089 ซึ่งอยู่
ระหว่าง 1.5 ถึง 2.5 แสดงว่าค่าความคาดเคลื่อนเป็นอิสระต่อกัน การทดสอบสมมติฐานด้วยค่าสถิติ F-test ที่ระดับ
นัยสำคัญ 0.01 พบว่าค่า Sig. เท่ากับ 0.000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ ($\alpha = 0.01$) แสดงว่าตัวแปร
อิสระที่มีอิทธิพลทางบวกต่อความตั้งใจอยู่ในองค์กร ของวิศวกรบริษัท นั้นคือ ด้านคุณภาพชีวิตในการทำงานและ
ปัจจัยด้านความพึงพอใจในการทำงานที่มีอิทธิพลทางบวกต่อความตั้งใจอยู่ในองค์กร ของวิศวกรบริษัทญี่ปุ่น ในเขต
ประกอบการเสรี นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค จ.พระนครศรีอยุธยา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่า
ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน 0.197 (SE_{est} = 0.197) ค่าคงที่ของสมการการถดถอยเชิงพหุในรูปแบบคะแนนดิบ
เท่ากับ 2.380 ในการพยากรณ์เท่ากับ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R) มีค่าเท่ากับ 0.325 และค่าสัมประสิทธิ์
การพยากรณ์ที่ปรับค่าแล้ว (Adjusted R²) มีค่าเท่ากับ 0.098 แสดงว่า ตัวแปรอิสระสามารถอธิบายความผันแปร
ของตัวแปรตามได้ร้อยละ 9.8 ซึ่งให้เห็นว่ามีตัวแปรอิสระอีกประมาณร้อยละ 90.2 ที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม
แต่อยู่นอกเหนือการศึกษา การทดสอบด้วยค่าสถิติ t-test ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 พบว่า ตัวแปรอิสระมีค่า Sig.
น้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Sig < 0.01) ดังนั้น ตัวแปรอิสระสามารถเขียน สมการพยากรณ์คะแนนดิบได้ดังนี้

$$\hat{Y} = 2.380 + 0.320X_1 + 0.172X_2$$

เมื่อ \hat{Y} = ความตั้งใจอยู่ในองค์กร ของวิศวกรบริษัทญี่ปุ่น ในเขตประกอบการเสรี นิคมอุตสาหกรรม
ไฮเทค จ.พระนครศรีอยุธยา

X_1 = ปัจจัยด้านคุณภาพชีวิตในการทำงาน

X_2 = ปัจจัยด้านความพึงพอใจในการทำงาน

ดังนั้นจากสมการคะแนนดิบจะสามารถอธิบายได้ว่าตัวแปรปัจจัยด้านคุณภาพชีวิตในการทำงาน(X_1)
มีอิทธิพลทางบวกต่อความตั้งใจอยู่ในองค์กร ของวิศวกรบริษัทญี่ปุ่น ในเขตประกอบการเสรี นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค

จ.พระนครศรีอยุธยา และปัจจัยด้านความพึงพอใจในการทำงาน (X_2) อิทธิพลทางบวกต่อความตั้งใจอยู่ในองค์กรของวิศวกรบริษัทญี่ปุ่น ในเขตประกอบการเสรี นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค จ.พระนครศรีอยุธยาเช่นกัน

ซึ่งถ้าปัจจัยด้านคุณภาพชีวิตในการทำงาน (X_1) มีค่าเพิ่มขึ้น 1 หน่วย ในขณะที่ปัจจัยด้านความพึงพอใจในการทำงาน (X_2) มีค่าคงที่จะทำให้ความตั้งใจอยู่ในองค์กร (ตัวแปรตาม) มีค่าเพิ่มขึ้น 0.320 หน่วย ถ้าปัจจัยด้านความพึงพอใจในการทำงาน (X_2) มีค่าเพิ่มขึ้น 1 หน่วย ในขณะที่ปัจจัยด้านคุณภาพชีวิตในการทำงาน (X_1) มีค่าคงที่จะทำให้ความตั้งใจอยู่ในองค์กร (ตัวแปรตาม) มีค่าเพิ่มขึ้น 0.172 หน่วย จากคะแนนมาตรฐานแสดงให้เห็นว่าตัวแปร (X_1) ปัจจัยด้านคุณภาพชีวิตในการทำงานมีอิทธิพลต่อความตั้งใจอยู่ในองค์กร (ตัวแปรตาม) มากที่สุด รองลงมาคือตัวแปร (X_2) ถ้าปัจจัยด้านความพึงพอใจในการทำงาน

สรุปผลการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคล

ข้อมูลทางด้านลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง คือวิศวกรบริษัทญี่ปุ่นในเขตประกอบการเสรี นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค จ.พระนครศรีอยุธยา จำนวน 245 คน ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระยะเวลาการปฏิบัติงานในองค์กร อธิบายวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้วยค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลของวิศวกรส่วนใหญ่เป็นเพศชายคิดเป็นร้อยละ 90.6 มีอายุต่ำกว่า 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 49.8 มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 67.3 มีระดับการศึกษาอยู่ที่ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 73.9 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,001-50,000 บาทคิดเป็นร้อยละ 46.1 และมีระยะเวลาการปฏิบัติงานในองค์กร 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 46.1

2. ระดับความคิดเห็นคุณภาพชีวิตในการทำงาน ความพึงพอใจในการทำงาน และด้านความตั้งใจอยู่ในองค์กร

ระดับความคิดเห็นของตัวแปรทั้งหมดที่ผู้วิจัยใช้ในการศึกษาวิจัยสามารถอธิบาย ปัจจัยด้านคุณภาพชีวิตในการทำงานโดยรวมมากที่สุด ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.59 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.15 หากพิจารณาในรายละเอียดจะพบว่า คือ ด้านสิ่งแวดล้อมในการทำงานที่ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.65 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.27 ปัจจัย ด้านความพึงพอใจในการทำงานระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.26 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.23 และหากพิจารณาในรายละเอียดจะพบว่า ข้อคำถาม ความพึงพอใจต่อรูปแบบการบริหารงานขององค์กรที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.70 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.57 และปัจจัยด้านความตั้งใจอยู่ในองค์กร โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.26 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.19 และหากพิจารณาในรายละเอียดจะพบว่า ข้อคำถาม มีความคาดหวังว่าจะทำงานตำแหน่งปัจจุบันในที่องค์กรเดิมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.69 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.46

3. ทดสอบสมมติฐาน

การทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อหาปัจจัยด้านคุณภาพชีวิตในการทำงานและด้านความพึงพอใจในการทำงานมีอิทธิพลทางบวกต่อความตั้งใจอยู่ในองค์กร ของวิศวกรบริษัทญี่ปุ่น ในเขตประกอบการเสรี นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค จ.พระนครศรีอยุธยา

ผลการทดสอบค่า Durbin-Watson เท่ากับ 2.089 ซึ่งอยู่ระหว่าง 1.5 ถึง 2.5 แสดงว่าค่าความคาดเคลื่อน เป็นอิสระต่อกัน การทดสอบสมมติฐานด้วยค่าสถิติ F-test ที่ระดับ นัยสำคัญ 0.01 พบว่าค่า Sig. เท่ากับ 0.000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ ($\alpha = 0.01$) แสดงว่าตัวแปรอิสระมีอิทธิพลทางบวกต่อความตั้งใจอยู่ในองค์กร ของวิศวกรบริษัท นั่นคือ ด้านคุณภาพชีวิตในการทำงานและปัจจัยด้านความพึงพอใจในการทำงานมีอิทธิพลทางบวกต่อความตั้งใจอยู่ในองค์กร ของวิศวกรบริษัทที่ปฏิบัติงาน ในเขตประกอบการเสรี นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค จ.พระนครศรีอยุธยา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน 0.197 (SEest = 0.197) ค่าคงที่ของสมการการถดถอยเชิงพหุในรูปแบบคะแนนดิบเท่ากับ 2.380 ในการพยากรณ์เท่ากับ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R) มีค่าเท่ากับ 0.325 และค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ที่ปรับค่าแล้ว (Adjusted R²) มีค่าเท่ากับ 0.098 แสดงว่า ตัวแปรอิสระสามารถอธิบายความผันแปรของตัวแปรตามได้ร้อยละ 9.8 ซึ่งให้เห็นว่าตัวแปรอิสระอีกประมาณร้อยละ 90.2 ที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม แต่อยู่นอกเหนือการศึกษา การทดสอบด้วยค่าสถิติ t-test ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 พบว่า ตัวแปรอิสระมีค่า Sig. น้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Sig < 0.01)

หมายความว่า ด้านคุณภาพชีวิตในการทำงานด้านการได้รับค่าตอบแทน, ด้านคุณภาพชีวิตในการทำงาน ด้านการใช้หลักประชาธิปไตยในการทำงาน, ด้านคุณภาพชีวิตในการทำงานด้านความสมดุลระหว่างชีวิตส่วนตัวกับการทำงาน และปัจจัยด้านความพึงพอใจในการทำงานมีอิทธิพลทางบวกต่อความตั้งใจอยู่ในองค์กร ของวิศวกรบริษัทที่ปฏิบัติงาน ในเขตประกอบการเสรี นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค จ.พระนครศรีอยุธยา

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตในการทำงานและความพึงพอใจในการทำงานมีอิทธิพลต่อความตั้งใจอยู่ในองค์กรของวิศวกรบริษัทที่ปฏิบัติงาน ในเขตประกอบการเสรี นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค จ.พระนครศรีอยุธยา สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

ระดับความคิดเห็นของตัวแปรของการศึกษาในครั้งนี้ ประกอบด้วย คุณภาพชีวิตในการทำงานเมื่อพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อมในการทำงานที่ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ ด้านความก้าวหน้าและการพัฒนาในหน้าที่การงาน ด้านการบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน ด้านการได้รับค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตส่วนตัวกับการทำงาน ด้านการใช้หลักประชาธิปไตยในการทำงาน ตามลำดับ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของพิมพ์กมล จักรานุกุล และคณะ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง อิทธิพลของความผูกพันต่อองค์กรและคุณภาพชีวิตการทำงานที่มีต่อการรักษารักษาพนักงานโรงแรมระดับ 5 ดาว ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า 2 กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตการทำงาน ด้านความมั่นคงในหน้าที่อยู่ในระดับมากที่สุด (Mean=4.21) ซึ่งข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ที่ 4.28 คือพนักงานมีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับงานที่ปฏิบัติ(พิมพ์กมล จักรานุกุล และคณะ, 2559)

ปัจจัยด้านคุณภาพชีวิตในการทำงานมีอิทธิพลทางบวกต่อความตั้งใจอยู่ในองค์กร ของวิศวกรบริษัทที่ปฏิบัติงาน ในเขตประกอบการเสรี นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค จ.พระนครศรีอยุธยา จากการสรุปผลการวิจัย พบว่า ยอมรับสมมติฐานที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ แสดงให้เห็นว่าเมื่อวิศวกรมีคุณภาพชีวิตในการทำงานย่อมส่งผลให้มีอิทธิพลทางบวกต่อความตั้งใจอยู่ในองค์กร กล่าวคือสภาวะความเป็นอยู่ ชีวิตในการทำงาน หรือความสุขโดยรวม โดยมีค่าตอบแทนที่เป็นธรรม สิ่งแวดล้อมในการทำงานที่ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ มีความก้าวหน้าและการพัฒนาในหน้าที่การงาน

มีการบูรณาการทางสังคมหรือการทำงานร่วมกัน องค์กรใช้หลักประชาธิปไตยในการทำงาน และพนักงานมีสมดุลระหว่างชีวิตส่วนตัวกับการทำงานทั้งหมดนี้ในการทำงานเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง พบว่าคุณภาพชีวิตในการทำงานจะเกี่ยวข้องโดยตรงกับความตั้งใจอยู่ในองค์กรของวิศวกรนอกจากนี้องค์กรควรให้ความสำคัญในการสร้างคุณภาพชีวิตในการทำงานให้ดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของพิมพัทกุล จักรานุกุล และคณะ (2559) ได้ศึกษาเรื่องอิทธิพลของความผูกพันต่อองค์กรและคุณภาพชีวิตการทำงานที่มีต่อการธำรงรักษาพนักงานโรงแรมระดับ 5 ดาวในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าความผูกพันต่อองค์กร และคุณภาพชีวิตในการทำงานในภาพรวมมีอิทธิพลทางบวกในระดับปานกลางต่อการธำรงรักษาพนักงานโรงแรมระดับ 5 ดาวความต้องการที่จะรักษาสถานภาพการเป็นพนักงานของตนต่อโรงแรมที่ทำงานอยู่ ณ ปัจจุบันก็จะสูงขึ้น เช่นเดียวกันในขณะที่คุณภาพชีวิตในการทำงานนั้นเป็นการศึกษาแนวทางความเป็นมนุษย์และสังคมโดยรวมเพื่อสนองความต้องการของมนุษย์ให้เกิดความพึงพอใจ จึงเกิดแรงผลักดันให้มีความสัมพันธ์กับการธำรงอยู่ของพนักงาน(พิมพัทกุล จักรานุกุล และคณะ, 2559) เช่นเดียวกับงานวิจัยของมรกต เจียประเสริฐ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานตำแหน่งวิศวกรของบริษัทแห่งหนึ่งในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร ผลการวิจัยพบว่า พนักงานตำแหน่งวิศวกรของบริษัทแห่งหนึ่งในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร มีความผูกพันต่อองค์กรค่อนข้างมาก ในด้านความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามอย่างมากในการปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ขององค์กรมากที่สุด ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมขององค์กร มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กร ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 (มรกต เจียประเสริฐ, 2559)

ปัจจัยด้านความพึงพอใจในการทำงานมีอิทธิพลทางบวกต่อความตั้งใจอยู่ในองค์กร ของวิศวกรบริษัทญี่ปุ่น ในเขตประกอบการเสรี นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค จ.พระนครศรีอยุธยาจากการสรุปผลการวิจัย พบว่า ยอมรับสมมติฐานที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ แสดงให้เห็นว่าเมื่อวิศวกรมีความพึงพอใจในการทำงานย่อมส่งผลให้มีอิทธิพลทางบวกต่อความตั้งใจอยู่ในองค์กร กล่าวคือการทำงานเป็นกิจกรรมพื้นฐานที่สำคัญของมนุษย์ โดยคนเราใช้เวลาส่วนใหญ่ในชีวิตไปกับการทำงาน ดังนั้นความพึงพอใจในการทำงานเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง พบว่าคุณภาพชีวิตในการทำงานจะเกี่ยวข้องโดยตรงกับความตั้งใจอยู่ในองค์กรของวิศวกร นอกจากนี้องค์กรควรให้ความสำคัญในการสร้างความพึงพอใจในการทำงานให้กับเพื่อให้แรงจูงใจในการทำงานและมีความตั้งใจอยู่ในองค์กรต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของวารุณี มิลินทปัญญา (2561) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการคงอยู่ในงานของบุคลากรโรงพยาบาลมหาวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการคงอยู่ในงานของบุคลากรด้านความพึงพอใจมีความสัมพันธ์กับการคงอยู่ในงาน และปัจจัยด้านความผูกพันมีความสัมพันธ์กับการคงอยู่ในงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยความพึงพอใจในงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการคงอยู่ในงานในระดับปานกลาง (วารุณี มิลินทปัญญา, 2561) เช่นเดียวกับงานวิจัยของจิราพร ระบุฐาน (2559) ได้ศึกษาเรื่องความพึงพอใจในการทำงาน ความผูกพันต่อองค์กร คุณภาพชีวิตและความสุขในการทำงาน กับผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรสุขภาพ

เขตพื้นที่ภาคตะวันออก ผลการวิจัยพบว่า ในการวิเคราะห์เส้นทางของอิทธิพล พบว่าระดับความพึงพอใจในการทำงานมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อผลการปฏิบัติงาน โดยมีขนาดของอิทธิพลเท่ากับ 0.264 และมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อระดับความผูกพันคงอยู่ โดยมีขนาดของอิทธิพลรวมที่มีต่อระดับความผูกพัน (engagement) เท่ากับ 0.408 (จิราพร ระบุฐาน, 2559)

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

บริษัทญี่ปุ่น ในเขตประกอบการเสรี นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค จ.พระนครศรีอยุธยา สามารถนำผลการวิจัยไปประกอบการตัดสินใจวางแผนกลยุทธ์และจัดทำแผนปฏิบัติการที่มีมาตรฐานและประสิทธิภาพเพื่อดึงดูดให้วิศวกรอยู่กับบริษัทนานขึ้น

ผู้บริหารและฝ่ายบุคคลสามารถนำข้อมูลเบื้องต้นไปใช้ในการพัฒนาปัจจัยการบริหารบริษัทส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงาน ด้านสิ่งแวดล้อมในการทำงานที่ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะโดยสร้างการทำงานโดยทางทฤษฎีและความปลอดภัยในการทำงานจะถูกจัดให้มีขึ้นโดยอาศัยหลักพื้นฐาน 3 ประการ หรือที่เรียกว่า 3 E คือ Engineering หลักการทางด้านวิศวกรรม Education หลักการศึกษาอบรม และ Enforcement หลักการบังคับให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับขององค์กรและบ้านเมือง ในปัจจุบันวิศวกร นอกจากจะทำหน้าที่ผู้สร้างแล้วยังต้องทำหน้าที่บำรุงรักษาซ่อมแซม ปรับปรุงเปลี่ยนแปลง แก้ไขให้สิ่งหรือระบบที่ได้สร้างขึ้นมาสามารถทำงานให้แก่มนุษย์ได้ ใช้จนบรรลุวัตถุประสงค์ได้เพราะฉะนั้น วิศวกรความปลอดภัย นอกจากจะมีหน้าที่สร้างและปรับปรุงระบบป้องกันอุบัติเหตุ และระบบความปลอดภัยในการทำงานแล้วยังต้องมีหน้าที่ทำให้ระบบนั้นๆ ทำงานได้ดีตามวัตถุประสงค์

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. งานวิจัยในครั้งนี้ศึกษาใช้ข้อมูลเชิงปริมาณ ทำการศึกษาเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการนำไปปฏิบัติจริงมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยเสนอแนะให้ทำการศึกษาความผูกพันต่อองค์กร โดยการใช้วิธีเชิงคุณภาพพร้อมด้วย เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participation Observation) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participation Observation) การถอดบทเรียน (Lesson Learned) การศึกษาจากเรื่องเล่า (Narrative Approach) การตะล่อมกลุ่มเถลา (Probe) เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อสนับสนุนในการพัฒนาร่วมกับงานวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อก่อให้เกิดกระบวนการดำเนินงานให้เป็นไปตามทิศทางที่สอดคล้องกับเป้าหมายองค์กรอย่างแท้จริง

2. ผู้ที่มีความสนใจที่จะศึกษาเพิ่มเติม สามารถศึกษาถึงปัจจัยด้านอื่นๆที่คาดว่าจะเกี่ยวข้องและมีอิทธิพลต่อความตั้งใจอยู่ในองค์กร เช่น พฤติกรรมการทำงาน ทักษะในการทำงาน การบริหารความขัดแย้ง บรรยากาศขององค์กร เป็นต้น เพื่อให้การศึกษามีความครอบคลุมถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจอยู่ในองค์กรของพนักงานมากยิ่งขึ้น ทำให้ผลการศึกษามีความแม่นยำยิ่งขึ้นในการนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2546). การวิเคราะห์สถิติ : สถิติสำหรับการบริหารและวิจัย. กรุงเทพฯ: บริษัทธรรมสาร.

จิราพร ระบุฐาน. (2559). ความพึงพอใจในการทำงาน ความผูกพันต่อองค์กร คุณภาพชีวิต และความสุขในการทำงาน กับผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การสุภาพระ เขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี: หน้า24-34.

เดลินิวส์. (2559). บทบาทวิศวกรไทยในยุค THAILAND 4.0. เข้าถึงเมื่อ 2 ตุลาคม. เข้าถึงได้จาก <https://www.dailynews.co.th/article/518834>

บุญพร ศิริรัตน์. (2555). ความแตกต่างของการรับรู้วัฒนธรรมองค์กร ความผูกพันและความสุขในองค์กร ระหว่างพนักงานชาวไทยในองค์กรธุรกิจไทยและองค์กรธุรกิจญี่ปุ่น กรณีศึกษาบริษัทตรวจสอบสินค้าสากล (อัสโก้) จำกัด และบริษัท โอเม็ค จำกัด. ภาควิชาการประกอบการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

พิมพ์กมล จักรานุกุล. (2559). อิทธิพลของความผูกพันต่อองค์กรและคุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีต่อการดำรงรักษาพนักงานโรงแรมระดับ 5 ดาว ในเขตกรุงเทพมหานคร” BU ACADEMIC REVIEW 16, 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม): หน้า 128-143.

มรกต เจียประเสริฐ. (2559). ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานตำแหน่งวิศวกรของบริษัทแห่งหนึ่งในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร. ภาควิชาการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

วิเชียร เกตุสิงห์. (2541). สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์และทาบปกเจริญผล.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2557). รายงานการประเมินคุณภาพชีวิตในการทำงานการทำงานและความสุขของข้าราชการ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปี พ.ศ. 2557. กลุ่มบริหารงานบุคคล สำนักงานอำนวยการ กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม(สศอ.). (2562). “Circular Economy กับการปรับตัวของภาคธุรกิจเพื่อเศรษฐกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม” จุลสารOIE SHARE 8, 91(ตุลาคม): หน้า 8

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. (2559). รายงานประจำปี2559. เข้าถึงเมื่อ 2 ตุลาคม. เข้าถึงได้จาก <https://www.boi.go.th>

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). สรุปสาระสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสอง. เข้าถึงเมื่อ 2 ตุลาคม. เข้าถึงได้จาก <https://www.nesdb.go.th>

สราวุธ ไพฑูรย์พงษ์. (2559). แรงงานญี่ปุ่นในไทย โดย สราวุธ ไพฑูรย์พงษ์. เข้าถึงเมื่อ 2 ตุลาคม.

เข้าถึงได้จาก https://www.matichon.co.th/columnists/news_237354

การประเมินความพึงพอใจของปัจจัยส่วนประสมการตลาดของบริษัท สุพรรณณีปิโตรเลียม 2009 จำกัด จังหวัดขอนแก่น ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ความสำคัญและบทบาท

Evaluating the Satisfaction of the Marketing Mix Factors of Supanee Petroleum 2009 Company Limited, Khon Kaen Province Using Importance-Performance Analysis

จุฑาทิพย์ นนทพิสุทธิ์เมธา¹ และ ทิพย์วรรณ งามศักดิ์²

Chuthathip Nonphisutmetha¹ and Tipvanna Ngarmsak²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมการตลาด ศึกษาระดับความพึงพอใจของปัจจัยส่วนประสมการตลาด ศึกษาความแตกต่างของกลุ่มลูกค้าแต่ละกลุ่มกับระดับความพึงพอใจของส่วนประสมการตลาด และศึกษาแนวทางการปรับปรุงความพึงพอใจของปัจจัยส่วนประสมการตลาดของลูกค้าของบริษัท สุพรรณณีปิโตรเลียม 2009 จำกัด โดยใช้แบบสอบถามวัดระดับความสำคัญปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและระดับความพึงพอใจปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7 ด้าน จำนวน 35 ข้อ โดยมีกลุ่มตัวอย่างลูกค้า จำนวน 330 คน ผลการศึกษา พบว่า ระดับความสำคัญและความพึงพอใจของส่วนประสมทางการตลาด ในรายชื่อส่วนใหญ่ อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด และความพึงพอใจมากที่สุด ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของลูกค้าแต่ละกลุ่มกับระดับความพึงพอใจของส่วนประสมทางการตลาด พบว่า ในรายชื่อส่วนใหญ่ ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 แนวทางการปรับปรุงความพึงพอใจของส่วนประสมทางการตลาด พบว่า มีเพียง 7 ข้อ ที่อยู่ใน ที่อยู่ในองค์ประกอบที่ 4 ที่จะต้องให้ความเอาใจใส่

คำสำคัญ : ความพึงพอใจ, ส่วนประสมทางการตลาด

Abstract

The objective of this study is to study the importance of marketing mix factors. Study the satisfaction levels of marketing mix factors Study the differences between each customer group and the satisfaction level of the marketing mix. And study the approaches to improve the satisfaction of the customers' marketing mix factors of Supanee Petroleum 2009 Limited by using the questionnaire to measure the importance of marketing mix factors and the satisfaction with the marketing mix factors in 7 aspects. 35 items, with a sample of 330 customers. The study found that the importance and satisfaction of marketing mix In most cases In the highest priority And the most satisfied The comparison of differences between each group of customers and the satisfaction level of the marketing mix found that most of the items were not different at the significant level 0.05. The guidelines for improving the satisfaction of the marketing mix were as follows: Only 7 items in the Quadrant 4 that need attention

Keyword : Satisfaction, Marketing Mix

¹วิทยาลัยบัณฑิตศึกษากิจการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จ.ขอนแก่น .40000 ประเทศไทย
College of Graduate Study in Management, Khon Kaen University40000, Thailand.

²วิทยาลัยบัณฑิตศึกษากิจการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จ.ขอนแก่น .40000 ประเทศไทย
College of Graduate Study in Management, Khon Kaen University40000, Thailand.

บทนำ

แก๊สหุงต้มเป็นเชื้อเพลิงอเนกประสงค์ที่นิยมใช้ทั่วไปในครัวเรือน จังหวัดขอนแก่น มีโรงงานบรรจุแก๊สจำนวน 13 แห่ง (โรงงานอุตสาหกรรมไทย, 2562) ทำให้การจำหน่ายแก๊สในจังหวัดขอนแก่นมีการแข่งขันกันสูง บริษัท สุพรรณิณีปิโตรเลียม 2009 จำกัด เป็นหนึ่งในโรงงานบรรจุแก๊สหุงต้ม มีลูกค้าจำนวน 1,525 ราย แบ่งออกเป็นร้านขนาดใหญ่ ปริมาณการสั่งซื้อตั้งแต่ 801 กิโลกรัม ขึ้นไป ร้านขนาดกลาง ปริมาณการสั่งซื้อ 401 – 800 กิโลกรัม และร้านขนาดเล็ก ปริมาณการสั่งซื้อ 200 – 400 กิโลกรัม มีพนักงานส่งแก๊สจำนวน 31 คน เนื่องจาก บริษัท สุพรรณิณีปิโตรเลียม 2009 จำกัดเป็นธุรกิจการบริการ จึงจำเป็นต้องมีข้อมูลความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร ด้านกระบวนการให้บริการ และด้านลักษณะทางกายภาพ (Lovelock and Patterson, 2015) ได้มีการคิดเทคนิคการวิเคราะห์ความสำคัญและผลการดำเนินงาน (Importance Performance Analysis : IPA) ขึ้นโดย โดย Martilla และ James ในปี ค.ศ. 1977 โดยทำเป็นตาราง 2 มิติแบ่งออกเป็น 4 องค์ประกอบ คือ 1) การติดตามการทำงานที่ดี ระดับความสำคัญและผลการดำเนินงานสูงทั้งคู่ ควรรักษาไว้ 2) ศักยภาพที่มีมากเกินไป ระดับความสำคัญต่ำแต่ระดับผลการดำเนินงานสูง 3) ลำดับความสำคัญต่ำระดับความสำคัญและผลการดำเนินงานต่ำทั้งคู่ และ 4) ความจืดจางระดับความสำคัญสูงแต่ระดับผลการดำเนินงานต่ำ ควรให้ความสนใจต้องเร่งแก้ไขปรับปรุง (Oh, 2001) ได้มีงานวิจัยที่ศึกษาถึงความสำคัญและความพึงพอใจในปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7 ด้านและนำเทคนิค IPA มาวิเคราะห์ (วีรินทร์ ภัครพงศ์ไธพาร และ สิริเกียรติ รัชชุตานติ, 2559; วราภรณ์ สุขแสน, ชนายนันท์ กัลยณูช, กิตติพงศ์ พิทยา, สุรเดช หวังทอง และ ภูริพัฒน์ ชาญกิจ, 2560) ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงความสำคัญและความพึงพอใจในปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและนำเทคนิค IPA มาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงระดับความพึงพอใจของลูกค้าแต่ละกลุ่มเพื่อการรักษาสถานลูกค้าและให้ลูกค้าแนะนำผู้อื่นมาใช้บริการของบริษัท สุพรรณิณีปิโตรเลียม 2009 จำกัด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับความสำคัญและความพึงพอใจในปัจจัยส่วนประสมการตลาดของลูกค้า บริษัท สุพรรณิณีปิโตรเลียม 2009 จำกัด
2. เพื่อศึกษาความแตกต่างของระดับความพึงพอใจในปัจจัยส่วนประสมการตลาดของลูกค้าแต่ละกลุ่มของ บริษัท สุพรรณิณีปิโตรเลียม 2009 จำกัด
3. เพื่อศึกษาแนวทางการปรับปรุงความพึงพอใจของปัจจัยส่วนประสมการตลาดของลูกค้าของบริษัท สุพรรณิณีปิโตรเลียม 2009 จำกัด

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดส่วนประสมการตลาดบริการ

ส่วนประสมการตลาดบริการ (Marketing Mix: 7P's) (Lovelock and Patterson, 2015) 7 ด้าน ได้แก่ 1) ผลิตภัณฑ์ (Product) หมายถึง สิ่งที่น่าเสนอแก่ตลาดเพื่อตอบสนองความจำเป็นหรือความต้องการของผู้บริโภคหรือกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งผลิตภัณฑ์มีทั้งผลิตภัณฑ์ที่สัมผัสจับต้องได้ 2) ราคา (Price) หมายถึง การกำหนดราคาสินค้าให้เหมาะสมกับลักษณะของผลิตภัณฑ์ ลูกค้า และวิธีการในการจัดจำหน่าย ในการตั้งราคาต้องให้เหมาะสม

กับคุณค่าที่ลูกค้าจะได้รับ 3) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) หมายถึง วิธีการหรือรูปแบบการนำเสนอผลิตภัณฑ์ ออกสู่ท้องตลาดให้ส่งถึงผู้บริโภคอย่างเหมาะสม ด้วยการขนส่ง คลังสินค้า การเก็บรักษา และการจัดจำหน่าย 4) การส่งเสริมการตลาด (Promotion) หมายถึง เครื่องมือสื่อสารการตลาด เพื่อสร้างความพอใจต่อตราสินค้าและ ตัวผลิตภัณฑ์ที่องค์กรธุรกิจนำเสนอ เพื่อจูงใจให้เกิดความต้องการและตัดสินใจซื้อ 5) พนักงาน (People) หมายถึง ผู้ให้บริการ ซึ่งเป็นผู้ส่งมอบบริการและพบกับลูกค้าโดยตรง พนักงานที่ให้บริการที่ดีและมีคุณภาพ บริษัท มีการคัดเลือก การฝึกอบรม เพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า 6) กระบวนการ (Process) หมายถึง ระเบียบ วิธีการ และงานที่ปฏิบัติในการบริการที่นำเสนอให้กับผู้ใช้บริการ เช่น การต้อนรับ การสอบถามข้อมูลเบื้องต้น การให้บริการ ตามความต้องการ การชำระเงิน เป็นต้น 7) หลักฐานทางกายภาพ (Physical Evidence) หมายถึง สิ่งที่ลูกค้าเห็น ได้อย่างเป็นรูปธรรม ได้แก่ อาคารของธุรกิจบริการ เครื่องมือและอุปกรณ์ การตกแต่งสถานที่ ลานจอดรถ สวนหย่อมน้ำ เป็นต้น

2. แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ

Parasuraman, Zeithaml and Berry (1988) อธิบายว่า ผู้รับบริการจะเกิดความพึงพอใจเป็นอย่างมาก หากได้รับการบริการที่ตรงตามความต้องการหรือสูงกว่า ความพึงพอใจ หรือ ความพอใจ ตามความหมายของพจนานุกรมทางด้านจิตวิทยา ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า เป็นความรู้สึกของผู้ที่มาใช้บริการต่อสถานบริการ ตามประสบการณ์ที่ได้รับจากการเข้าไปติดต่อขอรับบริการในสถานบริการนั้น Kotler and Keller (2016) ความพึงพอใจ คือ ระดับความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อผลิตภัณฑ์หรือบริการ ซึ่งเป็นผลมาจากความคุ้มค่าในด้านราคา ความสะดวกในการซื้อ ความมั่นใจต่อสินค้าผลิตภัณฑ์ ความรู้สึกที่ดีของบุคคลที่ได้รับการตอบสนอง เมื่อบรรลุวัตถุประสงค์ในสิ่งที่ต้องการ และคาดหวัง ซึ่งระดับความพึงพอใจของแต่ละบุคคลย่อมแตกต่างกัน เนื่องจากพื้นฐานทางการศึกษา ทางด้านเศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม

3. เทคนิคการวิเคราะห์ความสำคัญของประสิทธิภาพ

เทคนิคการวิเคราะห์ความสำคัญของประสิทธิภาพ (Importance-Performance Analysis: IPA) ถูกนำมาใช้ในการวิจัยทางการตลาดเพื่อทำความเข้าใจความพึงพอใจของลูกค้า โดยการจับคู่ระหว่างการรับรู้ที่มีต่อความสำคัญของคุณลักษณะและประสิทธิภาพ โดย Martilla และ James ในปี ค.ศ. 1997 การจัดอันดับความสำคัญและประสิทธิภาพ โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การติดตามการทำงานที่ดีระดับความสำคัญและผลการดำเนินงานสูงทั้งคู่ ควรรักษาไว้ 2) ศักยภาพที่มีมากเกินไป ระดับความสำคัญต่ำแต่ระดับผลการดำเนินงานสูง 3) ลำดับความสำคัญต่ำ ระดับความสำคัญและผลการดำเนินงานต่ำทั้งคู่ และ 4) ความจืดจางระดับความสำคัญสูงแต่ระดับผลการดำเนินงานต่ำควรให้ความสนใจต้องเร่งแก้ไขปรับปรุง (Deng and Pierskalla, 2018)

อุปกรณ์และวิธีการ

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเก็บข้อมูลโดยใช้การสำรวจ (Survey)

1. กรอบแนวคิดในการศึกษา

การศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริการของพนักงานแผนกขนส่ง บริษัท สุพรรณิณีโปรดเลียม 2009 จำกัด ผู้ศึกษาทำการศึกษาข้อมูลลูกค้า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และความพึงพอใจในการใช้บริการ

ของลูกค้ำที่ซื้อแก๊สจากบริษัท สุพรรณิณีปิโตรเลียม 2009 จำกัด โดยศึกษาความแตกต่างของข้อมูลแล้วนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาดังภาพที่ 1

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษา คือ ลูกค้ำของบริษัท สุพรรณิณีปิโตรเลียม 2009 จำกัด จำนวน 1,525 คน (บริษัท สุพรรณิณีปิโตรเลียม 2009 จำกัด, 2563) โดยใช้สูตรคำนวณของ Barlett, Kotlik and Higgins (2001) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 330 คนแบ่งเป็นร้านขนาดใหญ่ 130 ราย ร้านขนาดกลาง 110 ราย ร้านขนาดเล็ก 90 ราย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือแบบสอบถามมีทั้งหมด 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ระยะเวลาในการเป็นลูกค้ำ และปริมาณการสั่งซื้อต่อเดือน โดยใช้มาตรวัดนามบัญญัติ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาด วัดระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมการตลาด 7 ด้าน รวม 35 ข้อ ใช้มาตรวัดระดับความสำคัญ 5 ระดับ เริ่มตั้งแต่ 1 น้อยที่สุด ไปจนถึง 5 มากที่สุด และแปรผลโดยใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ย แบบสอบทั้งฉบับมีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบัก เท่ากับ 0.971

ส่วนที่ 3 ข้อมูลความพึงพอใจในส่วนประสมทางการตลาด วัดระดับความพึงพอใจในปัจจัยส่วนประสมการตลาด 7 ด้าน รวม 35 ข้อ ใช้มาตรวัดระดับความสำคัญ 5 ระดับ เริ่มตั้งแต่ 1 น้อยที่สุด ไปจนถึง 5 มากที่สุด และแปรผลโดยใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ย แบบสอบทั้งฉบับมีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบัก เท่ากับ 0.965

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการศึกษา ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว เปรียบเทียบเชิงซ้อนโดยใช้ Duncan's Multiple Range Test และการวิเคราะห์ความสำคัญและผลการดำเนินงาน (Importance Performance Analysis : IPA)

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

1. ผลการศึกษา

1.1 ผลการศึกษาระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมการตลาดของ บริษัท สุพรรณิณีปิโตรเลียม 2009 จำกัด

1) ผลการศึกษาระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมการตลาด

(1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

การศึกษาคั้งนี้พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 53.33 อายุ 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.12 ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. คิดเป็นร้อยละ 29.09 มีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 51.82 ระยะเวลาในการเป็นลูกค้ำ 2-3 ปี คิดเป็นร้อยละ 46.36 ปริมาณการสั่งซื้อร้านขนาดเล็ก ปริมาณการสั่งซื้อ 200 – 400 กิโลกรัม คิดเป็นร้อยละ 48.18 (ดังภาพที่ 2)

(2) ผลการศึกษาระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด

ผลการศึกษาระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด พบว่าลูกค้ำให้ความสำคัญในทุกข้อย่อยของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7 ด้าน อยู่ในระดับสำคัญมากที่สุด ยกเว้น ข้อราคา

ถูกกว่าบริษัทอื่นๆในด้านราคาที่อยู่ในระดับสำคัญมาก และข้อดีของแถม ในด้านการส่งเสริมการตลาดที่อยู่ในระดับสำคัญมาก และข้อพนักงานแต่งกายสะอาดเรียบร้อยในด้านบุคลากรอยู่ในระดับสำคัญมาก (ภาพที่ 3)

(3) ผลการศึกษาระดับความพึงพอใจในปัจจุบันส่วนประสมการตลาด

ผลการศึกษาระดับความพึงพอใจในปัจจุบันส่วนประสมการตลาด พบว่าลูกค้าให้ความพึงพอใจในทุกข้อย่อยของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7 ด้าน อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด ยกเว้น ข้อราคาถูกกว่าบริษัทอื่นๆในด้านราคาที่อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก ข้อมีของแถม ในด้านการส่งเสริมการตลาดที่อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก และข้อพนักงานแต่งกายสะอาดเรียบร้อยในด้านบุคลากรที่อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก (ภาพที่ 3)

1.2 ผลการศึกษาความแตกต่างของลูกค้าแต่ละกลุ่มกับความพึงพอใจในการใช้บริการของบริษัท สุพรรณิณีโทรเลียม 2009 จำกัด

ผลการศึกษาความแตกต่างของระดับความพึงพอใจในปัจจุบันส่วนประสมการตลาดของลูกค้าแต่ละกลุ่มของ บริษัท สุพรรณิณีโทรเลียม 2009 จำกัด พบว่าลูกค้าทั้ง 3 กลุ่ม มีความพึงพอใจในปัจจุบันส่วนประสมการตลาดไม่แตกต่างกัน (ตารางที่ 1) แต่เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อนำหนักแก๊สที่บรรจุได้มาตรฐานตามที่ระบุไว้ในด้านผลิตภัณฑ์ แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ข้อเปิดให้บริการทุกวันในด้านช่องทางการจัดจำหน่าย แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ข้อขั้นตอนการให้บริการมีมาตรฐานและปลอดภัยในด้านกระบวนการให้บริการ แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และข้อทำเลที่ตั้งการคมนาคมสะดวก ข้อสถานที่สะอาด ปลอดภัย ข้อโรงบรรจุแก๊สมีป้ายชื่อชัดเจน มองเห็นได้ง่ายในด้านลักษณะทางกายภาพ แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

1.3 ผลการศึกษาแนวทางการปรับปรุงความพึงพอใจของปัจจัยส่วนประสมการตลาดของลูกค้าของบริษัท สุพรรณิณีโทรเลียม 2009 จำกัด

ผลการศึกษาแนวทางการปรับปรุงความพึงพอใจของปัจจัยส่วนประสมการตลาดของลูกค้าของบริษัท สุพรรณิณีโทรเลียม 2009 จำกัด

จากผลการวิเคราะห์ความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและความพึงพอใจของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ความสำคัญและบทบาท (IPA) พบว่า คะแนนปัจจัยส่วนประสมการตลาดและความพึงพอใจในการใช้บริการ อยู่ที่ทั้ง 4 Quadrant โดย Quadrant 1 คือ ผู้ให้บริการสามารถตอบสนองได้เป็นอย่างดีในคุณลักษณะที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญมาก Quadrant 2 คือ ผู้ให้บริการให้ความสำคัญมากเกินความจำเป็นในคุณลักษณะที่มีความสำคัญน้อยต่อการตัดสินใจของผู้บริโภค Quadrant 3 คือ ผลงานการบริการต่ำในคุณลักษณะที่ไม่สำคัญต่อผู้บริโภค ผู้ให้บริการสามารถเลื่อนการปรับปรุงออกไปก่อน และ Quadrant 4 คือ คุณลักษณะที่มีความสำคัญต่อผู้บริโภคและไม่ได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอ โดยปัจจัยที่อยู่ใน Quadrant 1 ถือว่าดีอยู่แล้ว แต่ปัจจัยที่อยู่ใน Quadrant 4 ต้องทำการปรับปรุง ซึ่งมี 7 ข้อ (ดังตารางที่ 7 และภาพที่ 4)

2. อภิปรายผล

ผลการศึกษาความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและผลการศึกษาความพึงพอใจในปัจจุบันส่วนประสมการตลาดพบว่าลูกค้าให้ความสำคัญในระดับสำคัญมากที่สุด

ลูกค้าให้ความสำคัญใน ระดับความพึงพอใจมากที่สุด ในรายข้อตรงกัน ลูกค้าให้ความสำคัญใน ระดับสำคัญมาก ลูกค้าให้ความสำคัญใน ระดับความพึงพอใจมากในรายข้อตรงกัน แสดงว่ารายข้อเหล่านี้บริษัทได้ปฏิบัติดีแล้ว ข้อที่ลูกค้าให้ความสำคัญต้องรักษาไว้และเพิ่มระดับความพึงพอใจให้มากขึ้น

จากผลการศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของลูกค้าแต่ละกลุ่มที่มีปริมาณการซื้อ ที่แตกต่างกัน กับ ความพึงพอใจในการใช้บริการ พบว่า ลูกค้าแต่ละกลุ่ม มีระดับความพึงพอใจในการใช้บริการ ไม่แตกต่างกัน แสดงว่า บริษัทได้ปฏิบัติต่อลูกค้าทุกกลุ่มดีแล้ว

การวิเคราะห์ความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและความพึงพอใจของปัจจัย ส่วนประสมทางการตลาด ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ความสำคัญและบทบาท (IPA) พบว่า คะแนนปัจจัยส่วนประสม การตลาดและความพึงพอใจในการใช้บริการ อยู่ทั้ง 4 Quadrant โดยปัจจัยที่อยู่ใน Quadrant 1 ถือว่าดีอยู่แล้ว แต่ปัจจัยที่อยู่ใน Quadrant 4 ต้องทำการปรับปรุง ซึ่งมี 7 ข้อ คือ 1) บริษัทมีชื่อเสียงน่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับ 2) ราคาถูกกว่าบริษัทอื่น ๆ 3) มีบริการจัดส่งที่รวดเร็ว 4) ของแถมสำหรับร้านค้านำไปแจกลูกค้ารายย่อย เช่น ฝากันเปื้อน ถุงมือจับของร้อน 5) การให้เครดิตในการชำระเงิน 6) พนักงานกระตือรือร้นในการให้บริการ และ 7) พนักงานเพียงพอในการให้บริการ

จากการศึกษาการประเมินความพึงพอใจของปัจจัยส่วนประสมการตลาดของบริษัท สุพรรณิ ปีโตรเลียม 2009 จำกัด จังหวัดขอนแก่น มีความสอดคล้องกับการศึกษาของวารภรณ์ สุขแสนชนานันท์ และคณะ (2560) พบว่า ความพึงพอใจของการให้บริการ 7Ps อยู่ในระดับมาก และทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า การเปรียบเทียบความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้ใช้บริการในการได้รับบริการของโรงพยาบาลเวชการุณย์รัศมี ด้านผลิตภัณฑ์ กระบวนการให้บริการ บุคลากรและกายภาพ ในแต่ละแผนกแตกต่างกัน ส่วนความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้ใช้บริการด้านราคา สถานที่ และโปรโมชั่น ในแต่ละแผนกไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ วิรินท์ ภัทรพงศ์โอฬาร และสิริเกียรติ รัชชชานติ (2559) พบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ระดับความสำคัญกับส่วนประสมการตลาดทั้ง 7 ด้าน ในระดับมากทุกด้าน การเปรียบเทียบระหว่าง ระดับความสำคัญและระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการต่อส่วนประสมการตลาดของร้านวอช อีฟ คาร์แคร์ จังหวัดเชียงใหม่ ด้วยเทคนิค IPA พบว่า Quadrant A คือ ผู้ใช้บริการให้ความสำคัญมาก แต่มีความพึงพอใจน้อย ต้องปรับปรุง ได้แก่ ด้านบุคคลและด้านช่องทางการจัดจำหน่าย

สรุป

จากผลการศึกษาสามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. ระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด พบว่า ระดับความสำคัญของส่วนประสมทางการตลาด ในรายข้อส่วนใหญ่ อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุด
2. ระดับความพึงพอใจในการใช้บริการ พบว่า ระดับความพึงพอใจรายข้อส่วนใหญ่ ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด
3. การเปรียบเทียบความแตกต่างของลูกค้าแต่ละกลุ่มกับความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจในการใช้บริการของ บริษัท สุพรรณิปีโตรเลียม 2009 จำกัด พบว่า ลูกค้าที่มีปริมาณการซื้อ ที่แตกต่างกัน มีระดับความพึงพอใจในการใช้บริการ ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ .05
4. การวิเคราะห์ความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและความพึงพอใจของปัจจัย ส่วนประสมทางการตลาด ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ความสำคัญและบทบาท (IPA) พบว่า คะแนนปัจจัยส่วนประสม

การตลาดและความพึงพอใจในการใช้บริการที่อยู่ใน Quadrant 1 ถือว่าดีอยู่แล้ว แต่ปัจจัยที่อยู่ใน Quadrant 4 ต้องทำการปรับปรุง ซึ่งมี 7 ข้อ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้

1) ควรนำผลการศึกษาที่ได้มาวางแผนเพื่อปรับปรุงการให้บริการของบริษัท สุพรรณิณีปิโตรเลียม 2009 จำกัด เพื่อให้สามารถให้บริการที่ทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจมากยิ่งขึ้น

ควรนำผลการศึกษาที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนการตลาดของบริษัท เพื่อให้สามารถรักษาสถานลูกค้าเดิม ให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจและเป็นลูกค้าอย่างต่อเนื่องและสามารถเพิ่มฐานลูกค้าใหม่ได้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรทำการศึกษาความต้องการของลูกค้าที่ใช้บริการบริษัท สุพรรณิณีปิโตรเลียม 2009 จำกัด เพื่อให้สามารถให้บริการได้ตรงตามความต้องการของลูกค้าได้มากยิ่งขึ้น

2) ควรทำการศึกษารวบรวมการตลาดระยะยาว เพื่อให้บริษัทมียอดขายเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และสามารถรักษาส่งแบ่งทางการตลาดเดิมไว้ได้ และสามารถเพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาดใหม่ได้มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

บริษัท สุพรรณิณีปิโตรเลียม 2009 จำกัด. (2563). *จำนวนลูกค้า*. ขอนแก่น: บริษัท สุพรรณิณีปิโตรเลียม 2009 จำกัด.

วารสารณัฐชนนภัณฑศึกษา, กิตติพงษ์พิทยาสุรเดช, หวังทอง และภูริพัฒน์ ชาญกิจ. (2560). ความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้ใช้บริการแผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลเวชการุณย์รัศมี. *วารสารราชพฤกษ์*, 15(3), 105-114.

วีรินทร์ ภักธพงษ์ไพโร และสิริเกียรติ รัชชสุสานติ. (2559). ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการต่อส่วนประสมการตลาดของร้านวอช อฟ คาร์แคร์ จังหวัดเชียงใหม่. *การประชุมผลงานวิจัยด้านการจัดการธุรกิจ ครั้งที่ 9*. วันที่ 18 พฤศจิกายน 2559 ณ .สำนักบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (UNISERV) จังหวัดเชียงใหม่ . 870-889.

Bartlett, J.E., Kotrlik, J.W. & Higgins, C.C. (2001) Organizational Research: Determining Appropriate Sample Size in Survey Research. *Information Technology, Learning, and Performance Journal*, 19, 43-50.

Deng, J. & Pierskalla, C.D. (2018). Linking Importance–Performance Analysis, Satisfaction, and Loyalty: A Study of Savannah, GA. *Sustainability* 2018, 10, 704; doi:10.3390/su10030704

Kotler, P. and Armstrong, G. (2012). *Principles of Marketing*. 14th ed. Upper Saddle River, N.J.: Prentice Hall.

_____, & Keller, K. (2015). *Marketing Management*. Global Edition. 15th ed. Upper Saddle River, N.J.: Prentice Hall.

_____, & Keller, K. (2016). *Marketing Management*. 15th ed. Upper Saddle River, N.J.: Prentice Hall.

Lovelock, C. and Patterson, P. (2015). *Services Marketing*. Frenchs Forest: Pearson Australia.

Oh, H. (2001). Revisiting Importance-Performance Analysis. *Tourism Management*, 22(6), 617-627.

Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., & Berry, L. L. (1988). SERVQUAL: A multiple-item scale for measuring consumer perceptions of service quality. *Journal of Retailing*, 64(1), 12–40.

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด โดยจำแนกตามขนาดร้านตามปริมาณการสั่งซื้อ

ความพึงพอใจ	ขนาดร้านตามปริมาณการสั่งซื้อ		
	ร้านขนาดใหญ่ ปริมาณการสั่งซื้อตั้งแต่ 801 กิโลกรัม ขึ้นไป	ร้านขนาดกลาง ปริมาณการสั่งซื้อ 401 – 800 กิโลกรัม	ร้านขนาดเล็ก ปริมาณการสั่งซื้อ 200 – 400 กิโลกรัม
ด้านผลิตภัณฑ์			
บริษัทมีชื่อเสียงน่าเชื่อถือ เป็นที่รู้จัก	4.48 ^a	4.47 ^a	4.42 ^a
ถึงบรรจุภัณฑ์ได้มาตรฐานมีความปลอดภัยมีเครื่องหมายรับรองคุณภาพ มอก.	4.67 ^a	4.63 ^a	4.60 ^a
ถึงบรรจุภัณฑ์ได้รับการตรวจสอบตามระยะเวลาที่กำหนดอยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน	4.52 ^a	4.36 ^a	4.45 ^a
น้ำหนักแก๊สที่บรรจุได้มาตรฐานตามที่ระบุไว้	4.48 ^a	4.73 ^b	4.49 ^a
ขนาดถังบรรจุแก๊สมีหลายขนาดให้เลือก	4.67 ^b	4.49 ^a	4.52 ^a
ด้านราคา			
ราคาเหมาะสมกับคุณภาพ	4.41 ^a	4.45 ^a	4.39 ^a
ราคาถูกกว่าบริษัทอื่นๆ	4.11 ^a	3.96 ^a	4.04 ^a
มีหลายราคาตามขนาดถังแก๊สให้เลือก	4.66 ^a	4.59 ^a	4.58 ^a
มีการแจ้งราคาจำหน่ายที่ชัดเจน	4.50 ^a	4.52 ^a	4.47 ^a
ปรับราคาแก๊สขึ้นลงตามกลไกตลาด	4.25 ^a	4.13 ^a	4.29 ^a
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย			
มีบริการจัดส่งที่รวดเร็ว	4.44 ^a	4.36 ^a	4.41 ^a
สามารถสั่งซื้อสินค้าทางโทรศัพท์ สั่งผ่านสื่อออนไลน์ทางเฟซบุ๊กได้	4.56 ^a	4.52 ^a	4.48 ^a
มีปริมาณถังแก๊สเพียงพอกับความ ต้องการสามารถสั่งซื้อได้ทันที	4.56 ^b	4.44 ^a	4.38 ^a

เปิดให้บริการทุกวัน	4.73 ^b	4.80 ^a	4.58 ^a
มีบริการร่วมอย่างอื่น เช่น จำหน่ายอุปกรณ์เกี่ยวกับระบบแก๊ส	4.58 ^a	4.54 ^a	4.50 ^a

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด โดยจำแนกตามขนาดร้านตามปริมาณการสั่งซื้อ (ต่อ)

ความพึงพอใจ	ขนาดร้านตามปริมาณการสั่งซื้อ		
	ร้านขนาดใหญ่ ปริมาณการสั่งซื้อตั้งแต่ 801 กิโลกรัม ขึ้นไป	ร้านขนาดกลาง ปริมาณการสั่งซื้อ 401 – 800 กิโลกรัม	ร้านขนาดเล็ก ปริมาณการสั่งซื้อ 200 – 400 กิโลกรัม
ด้านการส่งเสริมการตลาด			
โฆษณาผ่านช่องทางต่างๆ เช่น สื่อออนไลน์ทางเฟซบุ๊ก และการโฆษณาแบบป้ายโฆษณา	4.55 ^a	4.50 ^a	4.49 ^a
ของแถมสำหรับร้านค้านำไปแจกลูกค้ารายย่อย เช่น ผ้ากันเปื้อน ถุงมือจับของร้อน	3.91 ^a	3.86 ^a	4.05 ^a
ส่วนลดเมื่อสั่งซื้อแก๊สตามจำนวนที่บริษัทกำหนด	4.61 ^a	4.50 ^a	4.53 ^a
การให้เครดิตในการชำระเงิน	4.14 ^a	4.38 ^b	4.26 ^{ab}
ระยะเวลารับประกันถังแก๊ส	4.55 ^a	4.58 ^a	4.52 ^a
ด้านบุคลากร			
พนักงานแต่งกายสะอาดเรียบร้อย	4.16 ^a	4.19 ^a	4.10 ^a
พนักงานมีความรู้ ความชำนาญเกี่ยวกับสินค้า	4.52 ^a	4.67 ^a	4.56 ^a
พนักงานอรรถยาศัยดี ให้บริการด้วยความสุภาพ	4.42 ^a	4.39 ^a	4.38 ^a
พนักงานปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงความปลอดภัย	4.63 ^a	4.60 ^a	4.64 ^a
พนักงานกระตือรือร้นในการให้บริการ	4.52 ^a	4.49 ^a	4.36 ^a
ด้านกระบวนการให้บริการ			
มีขั้นตอนการให้บริการที่รวดเร็ว	4.52 ^a	4.63 ^a	4.46 ^a
มีขั้นตอนการบรรจุแก๊สที่ปลอดภัย	4.45 ^a	4.42 ^a	4.48 ^a
มีพนักงานเพียงพอในการให้บริการ	4.42 ^a	4.50 ^a	4.44 ^a
มีระบบการขายที่ทันสมัยผ่านแอปพลิเคชัน	4.50 ^a	4.44 ^a	4.49 ^a

ขั้นตอนการให้บริการมีมาตรฐานและปลอดภัย	4.73 ^b	4.78 ^b	4.52 ^a
--	-------------------	-------------------	-------------------

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด โดยจำแนกตามขนาดร้านตามปริมาณการสั่งซื้อ (ต่อ)

ความพึงพอใจ	ขนาดร้านตามปริมาณการสั่งซื้อ		
	ร้านขนาดใหญ่ ปริมาณการสั่งซื้อตั้งแต่ 801 กิโลกรัม ขึ้นไป	ร้านขนาดกลาง ปริมาณการสั่งซื้อ 401 – 800 กิโลกรัม	ร้านขนาดเล็ก ปริมาณการสั่งซื้อ 200 – 400 กิโลกรัม
ด้านลักษณะทางกายภาพ			
มีขั้นตอนการให้บริการที่รวดเร็ว	4.34 ^a	4.54 ^a	4.38 ^{ab}
มีขั้นตอนการบรรจุแก๊สที่ปลอดภัย	4.61	4.50	4.50
มีพนักงานเพียงพอในการให้บริการ	4.67 ^b	4.66 ^b	4.48 ^a
มีระบบการขายที่ทันสมัยผ่านแอปพลิเคชัน	4.50 ^{ab}	4.65 ^b	4.44 ^a
ขั้นตอนการให้บริการมีมาตรฐานและปลอดภัย	4.58 ^a	4.54 ^a	4.42 ^a

*ค่าเฉลี่ยที่มีตัวอักษรต่างกันแสดงว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและความพึงพอใจของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ความสำคัญและบทบาท (IPA)

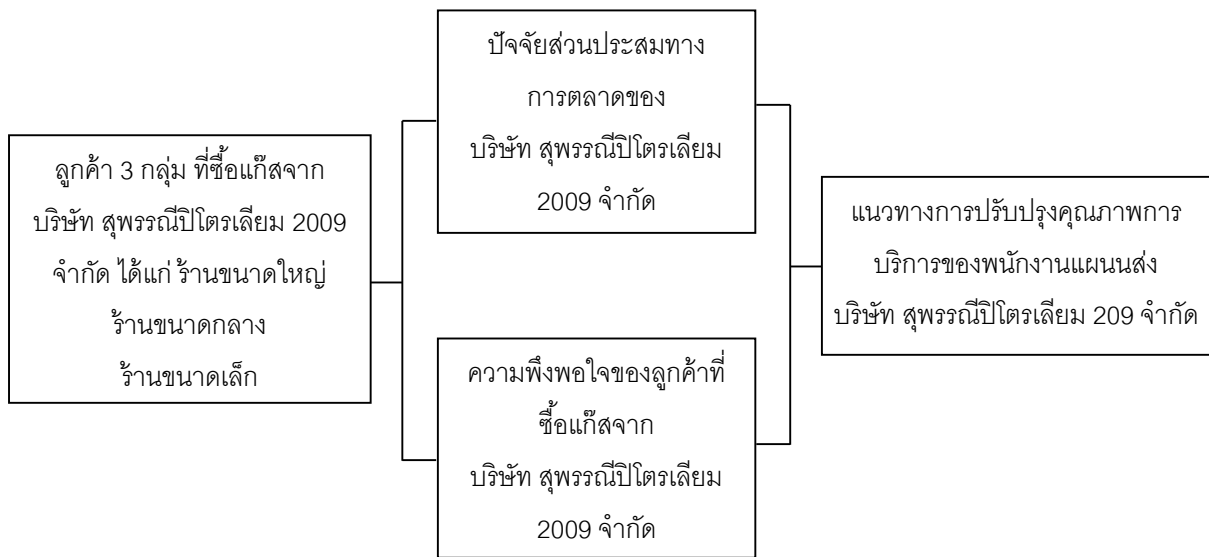
ปัจจัย	รหัส	ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ	ค่าเฉลี่ยปัจจัยส่วนประสมการตลาด	ความสำคัญ (BPNN)	Quadrants
ด้านผลิตภัณฑ์					
บริษัทมีชื่อเสียงน่าเชื่อถือและเป็นที่รู้จัก	● P101	4.45	4.39	0.06	Q2
ถังบรรจุแก๊สได้มาตรฐานมีความปลอดภัยมีเครื่องหมายรับรองคุณภาพ มอก.	● P102	4.63	4.54	0.09	Q1
ถังบรรจุแก๊สได้รับการตรวจสอบตามระยะเวลาที่กำหนดอยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน	● P103	4.43	4.49	-0.06	Q3
น้ำหนักแก๊สที่บรรจุได้มาตรฐานตามที่ระบุไว้	● P104	4.57	4.54	0.03	Q1
ขนาดถังบรรจุแก๊สมีหลายขนาดให้เลือก	● P105	4.54	4.55	-0.01	Q2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและความพึงพอใจของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ความสำคัญและบทบาท (IPA) (ต่อ)

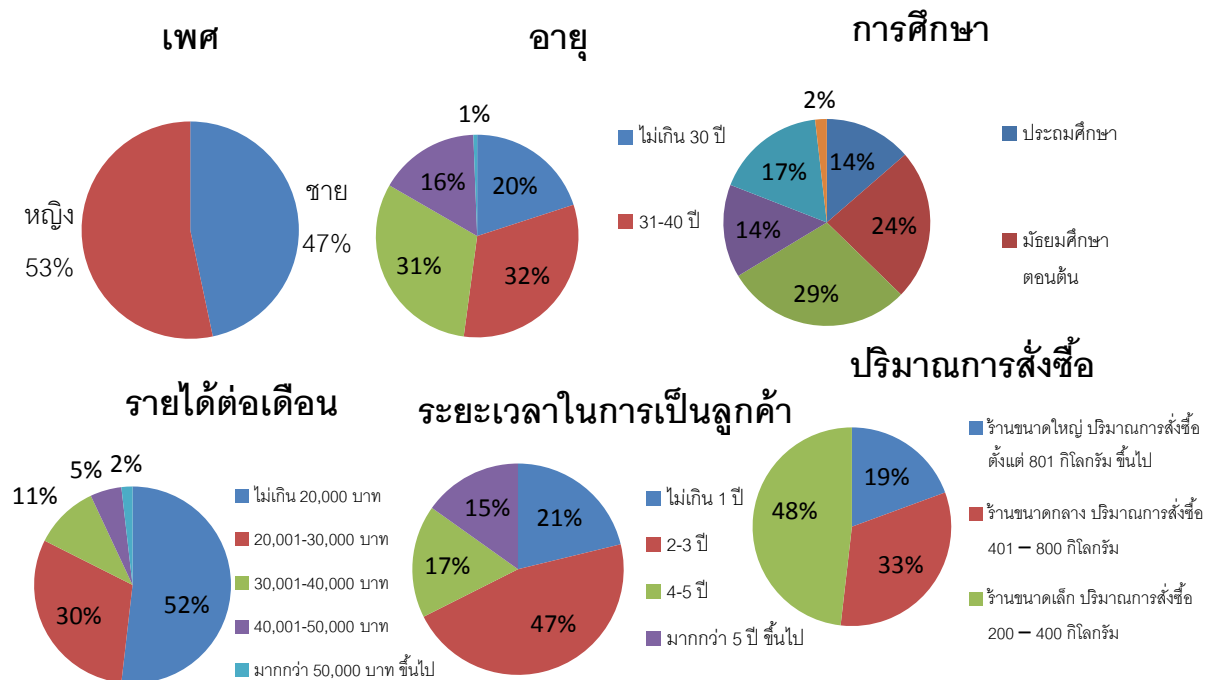
ปัจจัย	รหัส	ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ	ค่าเฉลี่ยปัจจัยส่วนประสมการตลาด	ความสำคัญ (BPNN)	Quadrants
ด้านราคา					
ราคาเหมาะสมกับคุณภาพ	■ P201	4.41	4.45	-0.04	Q3
ราคาถูกกว่าบริษัทอื่นๆ	■ P202	4.03	3.99	0.04	Q2
มีหลายราคาตามขนาดถึงแก่ให้เลือก	■ P203	4.6	4.54	0.06	Q1
มีการแจ้งราคาจำหน่ายที่ชัดเจน	■ P204	4.49	4.54	-0.05	Q2
การปรับราคาแก้มขึ้นลงตามกลไกตลาด	■ P205	4.23	4.25	-0.02	Q3
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย					
มีบริการจัดส่งที่รวดเร็ว	● P301	4.4	4.33	0.07	Q2
สามารถส่งสินค้าทางโทรศัพท์ ส่งผ่านสื่อออนไลน์ทางเฟสบุ๊คได้	● P302	4.51	4.52	-0.01	Q2
มีปริมาณถึงแก่เพียงพอกับความต้องการสามารถสั่งซื้อได้ทันที	● P303	4.43	4.52	-0.09	Q3
เปิดให้บริการทุกวัน	● P304	4.68	4.68	0	Q2
มีบริการร่วมอย่างอื่น เช่น จำหน่ายอุปกรณ์เกี่ยวกับระบบแก๊ส	● P305	4.53	4.53	0	Q2
ด้านการส่งเสริมการตลาด					
โฆษณาผ่านช่องทางต่างๆ เช่น สื่อออนไลน์ทางเฟสบุ๊ค และการโฆษณาแบบป้ายโฆษณา	● P401	4.51	4.55	-0.04	Q2
ของแถมสำหรับร้านค้านำไปแจกลูกค้ารายย่อย เช่น ผ้ากันเปื้อน ถุงมือจับของร้อน	● P402	3.96	3.89	0.07	Q2
ส่วนลดเมื่อสั่งแก๊สตามจำนวนที่บริษัทกำหนด	● P403	4.54	4.49	0.05	Q1
การให้เครดิตในการชำระเงิน	● P404	4.28	4.26	0.02	Q2
ระยะเวลารับประกันถึงแก๊ส	● P405	4.54	4.55	-0.01	Q2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและความพึงพอใจของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ความสำคัญและบทบาท (IPA) (ต่อ)

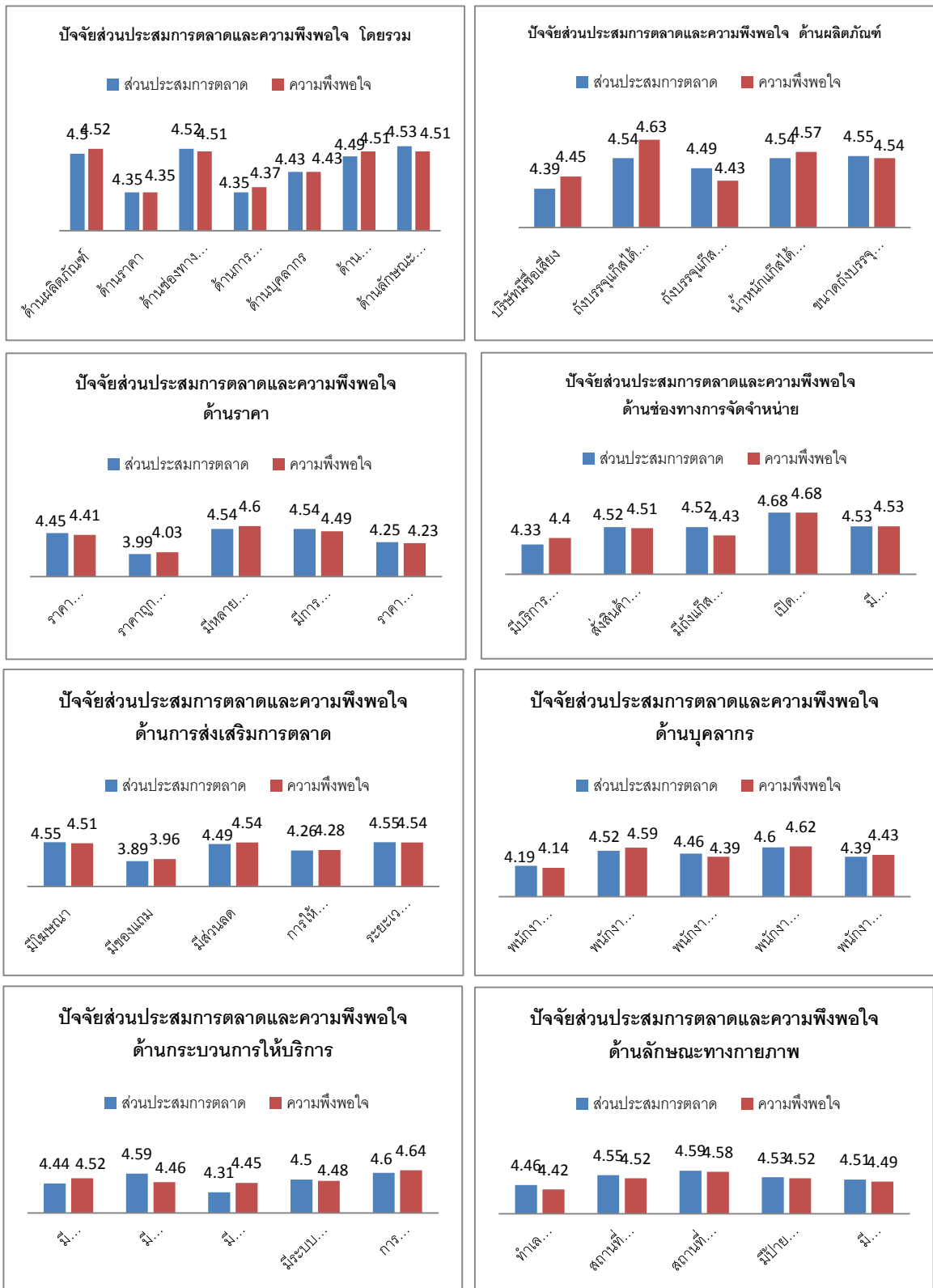
ปัจจัย	รหัส	ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ	ค่าเฉลี่ยปัจจัยส่วนประสมการตลาด	ความสำคัญ (BPNN)	Quadrants
ด้านบุคลากร					
พนักงานแต่งกายสะอาดเรียบร้อย	● P501	4.14	4.19	-0.05	Q3
พนักงานมีความรู้ ความชำนาญเกี่ยวกับสินค้า	● P502	4.59	4.52	0.07	Q1
พนักงานอภัยด้วยดี ให้บริการด้วยความสุภาพ	● P503	4.39	4.46	-0.07	Q3
พนักงานปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงความปลอดภัย	● P504	4.62	4.6	0.02	Q1
พนักงานกระตือรือร้นในการให้บริการ	● P505	4.43	4.39	0.04	Q2
ด้านกระบวนการให้บริการ					
มีขั้นตอนการให้บริการที่รวดเร็ว	■ P601	4.52	4.44	0.08	Q1
มีขั้นตอนการบรรจุแก๊สที่ปลอดภัย	■ P602	4.46	4.59	-0.13	Q3
มีพนักงานเพียงพอในการให้บริการ	■ P603	4.45	4.31	0.14	Q2
มีระบบการขายที่ทันสมัยผ่านแอปพลิเคชัน	■ P604	4.48	4.5	-0.02	Q3
ขั้นตอนการให้บริการมีมาตรฐานและปลอดภัย	■ P605	4.64	4.6	0.04	Q1
ด้านลักษณะทางกายภาพ					
มีขั้นตอนการให้บริการที่รวดเร็ว	● P701	4.42	4.46	-0.04	Q3
มีขั้นตอนการบรรจุแก๊สที่ปลอดภัย	● P702	4.52	4.55	-0.03	Q2
มีพนักงานเพียงพอในการให้บริการ	● P703	4.58	4.59	-0.01	Q2
มีระบบการขายที่ทันสมัยผ่านแอปพลิเคชัน	● P704	4.52	4.53	-0.01	Q2
ขั้นตอนการให้บริการมีมาตรฐานและปลอดภัย	● P705	4.49	4.51	-0.02	Q2

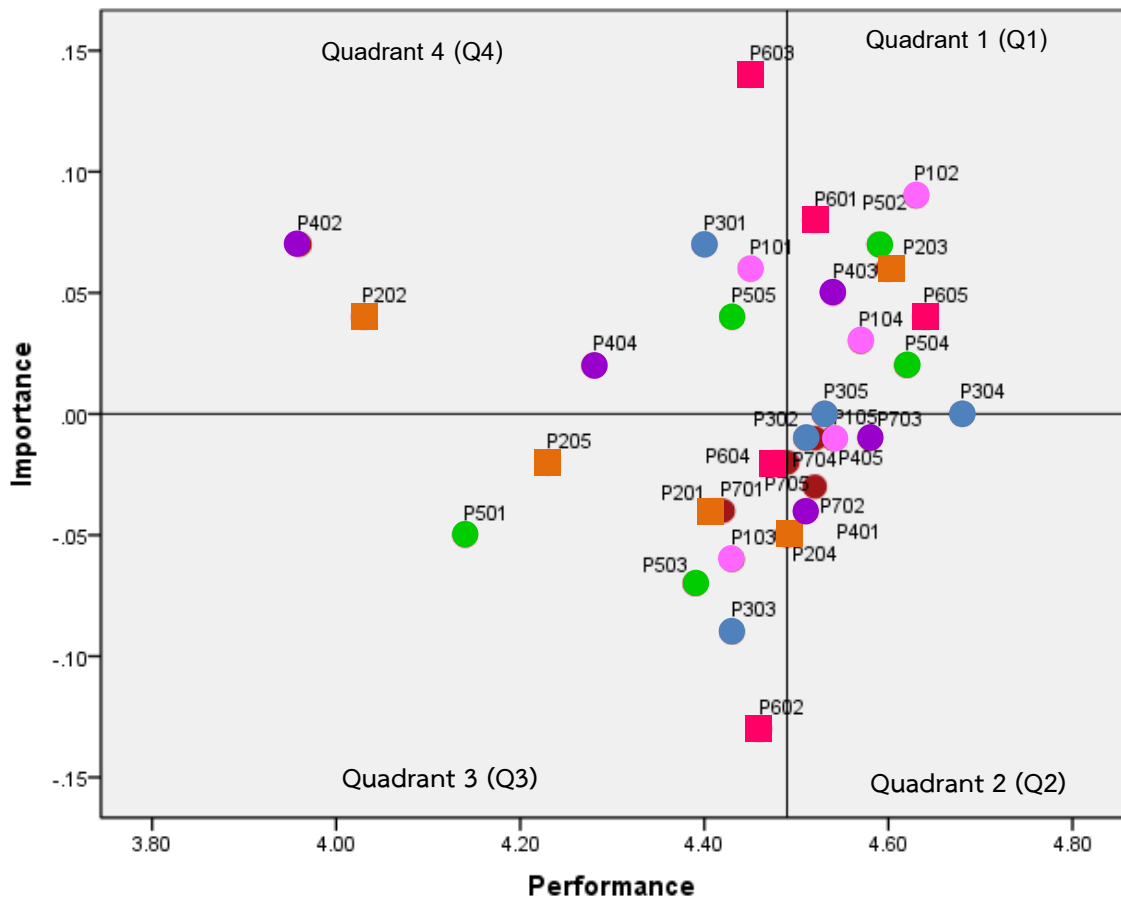
ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

ภาพที่ 2 ร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ภาพที่ 3 ค่าเฉลี่ยของระดับความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมการตลาด และระดับความพึงพอใจในการใช้บริการของบริษัท สุพรรณนิปีโตรเลียม 2009 จำกัด

ภาพที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสำคัญของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและความพึงพอใจของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ความสำคัญและบทบาท (IPA) (P1 = ด้านผลิตภัณฑ์, P2 = ด้านราคา, P3 = ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย, P4 = ด้านการส่งเสริมการตลาด, P5 = ด้านบุคลากร, P6 = ด้านกระบวนการให้บริการ, P7 = ด้านลักษณะทางกายภาพ) Quadrant 1 (Q1) (Keep up the good Work การทำงานที่ดี) Quadrant 2 (Q2) (Possible Overskill ศักยภาพมากเกินไป) Quadrant 3 (Q3) (Low Priority ลำดับความสำคัญต่ำ) และ Quadrant 4 (Q4) (Concentrate Here ความเอาใจใส่)

ภาษาพูดในภาษาเยอรมัน: การศึกษาลักษณะทางสัทศาสตร์และวากยสัมพันธ์และข้อเสนอแนะสำหรับการเรียนการสอนภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศ¹

Spoken German: A Study of Phonetic and Syntactic Features and Suggestions for Teaching German as a Foreign Language

เอกพล สุวัชรเมธากุล²

[Ekaphol Suvattanametakul](#)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาลักษณะเฉพาะด้านสัทศาสตร์และวากยสัมพันธ์ของภาษาพูดในภาษาเยอรมันผ่านบทสนทนาจริงในชีวิตประจำวันของชาวเยอรมันในคลังข้อมูลภาษา Platform Gesprochenes Deutsch จำนวน 81 บท มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ผลการวิเคราะห์เป็นพื้นฐานการเลือกลักษณะเฉพาะของภาษาพูดที่นำมาสร้างบทเรียนจำลองเกี่ยวกับหัวข้อดังกล่าวเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศ ผลการวิจัยพบว่า ปรากฏการณ์ด้านสัทศาสตร์ที่พบบ่อย ได้แก่ การรวบเสียงพยัญศัททำย การกร่อนเสียงพยัญศัททำย ก่อนสุดทำย การกลมกลืนเสียง และปรากฏการณ์ด้านวากยสัมพันธ์ที่พบบ่อย ได้แก่ การละข้อความ การพูดแบบไม่ต่อเนื่องและการพูดซ้ำ การใช้อนุประโยคที่มีคำกริยาอยู่ในตำแหน่งที่สอง เมื่อใช้คำสันธาน weil

คำสำคัญ: คลังข้อมูลภาษา ภาษาพูดในภาษาเยอรมัน ภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศ

Abstract

This study aims to scrutinize the phonetic and syntactic features of spoken German through the 81 authentic conversations in daily life of German in the corpus "Plattform Gesprochenes Deutsch". Its objective is to use the findings as a foundation for the feature selection to design lesson plans about this topic for the development of teaching German as a Foreign Language. The results indicate that the common phonetic features are apocope, aphaeresis and assimilation. While the common syntactic features are ellipsis, discontinuation and repetition and also the use of subjunction *weil* with the finite verb on the second position.

Keywords: language corpus, spoken German, German as a Foreign Language

¹ งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนจาก สกว. ภายใต้โครงการทุนวิจัยมหาบัณฑิต สกว. ด้านมนุษยศาสตร์-สังคมศาสตร์

² นิสิตระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาเยอรมัน คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ 10330 ประเทศไทย

Master Student of German Section, Faculty of Arts, Chulalongkorn University, Bangkok 10330, Thailand.

บทนำ

ในปัจจุบัน การเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ด้านการสื่อสารเป็นหลัก การเรียนเนื้อหาเชิงไวยากรณ์เพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอต่อการพัฒนาทักษะการใช้ภาษา ผู้เรียนจำเป็นต้องมีองค์ความรู้อื่นประกอบเพื่อจะสามารถใช้ภาษาในสถานการณ์การสื่อสารจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถใช้ภาษาได้เหมาะสมใกล้เคียงเจ้าของภาษามากที่สุด “ภาษาพูดในภาษาเยอรมัน” นับเป็นอีกองค์ความรู้หนึ่งที่สำคัญ เนื่องจากหัวข้อดังกล่าวเป็นหนึ่งในความรู้ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนเมื่อต้องใช้ภาษาในสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวัน

แม้ว่านักภาษาศาสตร์ภาษาเยอรมันได้เริ่มสนใจที่จะวิเคราะห์และวิจัยภาษาพูดในภาษาเยอรมันในเชิงโครงสร้างมากขึ้นเป็นลำดับ แต่ในบริบทของการเรียนการสอนภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศกลับยังไม่ได้ประยุกต์ผลการวิจัยไปใช้ในการเรียนการสอนจริงเท่าไรนัก รวมทั้งในการผลิตสื่อการสอน เช่น แบบเรียนและหนังสือไวยากรณ์ ทำให้ผู้เรียนยังขาดความรู้เรื่องดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนการสอนภาษาเยอรมันนอกประเทศที่ใช้ภาษาเยอรมันเป็นภาษาราชการ (Auslandsgermanistik) ที่ผู้เรียนมีโอกาสสนทนากับเจ้าของภาษานอกห้องเรียนน้อยมาก การเรียนแต่ในห้องเรียนที่ใช้ภาษาเขียนเป็นหลักยิ่งทำให้ผู้เรียนขาดความตระหนักรู้เกี่ยวกับภาษาพูดตามไปด้วย

ผู้วิจัยในฐานะผู้เรียนภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศเล็งเห็นถึงปัญหาดังกล่าว จึงสนใจที่จะศึกษาลักษณะเฉพาะของภาษาพูดผ่านคลังข้อมูลภาษาที่รวบรวมจากการใช้ภาษาจริงของชาวเยอรมัน โดยจะศึกษาข้อมูลดังกล่าว ในเชิงสถิติก่อนที่ผู้วิจัยจะนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์ เพื่อที่จะนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ไปใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศในส่วนที่เกี่ยวกับภาษาพูดในลำดับถัดไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาลักษณะเฉพาะด้านสัทศาสตร์และวากยสัมพันธ์ของภาษาพูดในภาษาเยอรมัน
2. เพื่อนำผลของการศึกษาดังกล่าวมาปรับใช้ในการเรียนการสอนภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศ

การทบทวนวรรณกรรม

ในขั้นแรก ผู้วิจัยศึกษาทฤษฎีพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับภาษาพูดในภาษาเยอรมันและทฤษฎีที่จะนำมาช่วยวิเคราะห์สาเหตุการเกิดลักษณะเฉพาะของภาษาพูดในประเด็นต่าง ๆ โดยผู้วิจัยเลือกใช้แนวคิดและประเด็นศึกษาอ้างอิงตามหนังสือ “Gesprochenes Deutsch: Eine Einführung” ของ Johannes Schwitalla ซึ่งตีพิมพ์ในปี พ.ศ. 2555 และ “Grammatik der gesprochenen Sprache in Theorie und Praxis” ของ Mathilde Hennig ซึ่งตีพิมพ์ในปี พ.ศ. 2549 เป็นหลัก เนื่องจากหนังสือทั้งสองเล่มได้ให้ภาพรวมเกี่ยวกับทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและลักษณะเฉพาะของภาษาพูดในมุมมองที่แตกต่างกัน กล่าวคือ หนังสือเล่มแรกอธิบายทฤษฎีพื้นฐานและลักษณะเฉพาะของภาษาพูดในด้านต่าง ๆ อย่างครอบคลุม ตั้งแต่ระดับสัทศาสตร์และสัทสัมพันธ์ วากยสัมพันธ์ คำศัพท์ หรือวัจนปฏิบัติศาสตร์ รวมไปถึงด้านคำศัพท์ ในขณะที่หนังสือเล่มที่สองกล่าวถึงทฤษฎีพื้นฐานเกี่ยวกับลักษณะเฉพาะของภาษาพูดด้านวากยสัมพันธ์และการนำกรอบแนวคิดไปวิเคราะห์ภาษาพูด

หลังจากที่ได้ศึกษาทฤษฎีพื้นฐานที่เกี่ยวกับภาษาพูดเบื้องต้นแล้ว ผู้วิจัยจึงศึกษาลักษณะเฉพาะของภาษาพูดโดยละเอียดเป็นลำดับถัดไป ผู้วิจัยตัดสินใจเลือกศึกษาลักษณะเฉพาะด้านสัทศาสตร์และวากยสัมพันธ์ของ

ภาษาพูดในภาษาเยอรมันมาตรฐาน (das gesprochene Standarddeutsch) เนื่องด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้ ประการแรก สัทศาสตร์และวากยสัมพันธ์เป็นแขนงซึ่งผู้เรียนสามารถสังเกตเห็นลักษณะเฉพาะของภาษาพูดได้ชัดเจนที่สุด เนื่องจากในบางกรณี ลักษณะเฉพาะดังกล่าวไม่สอดคล้องกับกฎไวยากรณ์ที่ผู้เรียนได้ศึกษามาก่อน ในชั้นเรียน ประการที่สอง ลักษณะเฉพาะด้านสัทศาสตร์และวากยสัมพันธ์ได้รับอิทธิพลของภาษาถิ่นไม่มากเท่ากับด้านคำศัพท์ เนื่องจากผู้ใช้ภาษาในแต่ละท้องถิ่นใช้คำศัพท์ที่แตกต่างหลากหลายไปตามสภาพทางภูมิศาสตร์และสังคม ซึ่งไม่สอดคล้องกับประเด็นการวิจัยที่ต้องการศึกษาภาษาเยอรมันมาตรฐานอันเป็นรูปแบบที่ผู้เรียนชาวต่างประเทศคุ้นเคยเป็นอย่างดี

ในเชิงทฤษฎี ลักษณะเฉพาะด้านสัทศาสตร์และวากยสัมพันธ์ของภาษาพูดในภาษาเยอรมันสามารถแบ่งแยกย่อยออกได้เป็นหลายลักษณะ ในที่นี้ ผู้วิจัยขอยกเพียงลักษณะที่พบได้บ่อยมาอภิปรายเท่านั้น

ลักษณะเฉพาะด้านสัทศาสตร์ที่พบบ่อย ได้แก่ การรวบเสียงพยางค์ท้าย (Apokope) มักเกิดขึ้นกับคำกริยาที่ผันรูปในประโยค เช่น คำว่า “habe” คนเยอรมันส่วนใหญ่มักออกเสียงเป็น “hab” เนื่องจากความเร็วในการพูด และในประโยคมีบริบททางไวยากรณ์อื่น ๆ เป็นตัวช่วยทำให้ผู้ร่วมในสนทนาเข้าใจได้ว่าคู่สนทนาของตนพูดว่าอะไร บริบทดังกล่าวอาจเป็นบุรุษสรรพนามที่ทำหน้าที่เป็นประธานของประโยค คือคำว่า “ich” (สรรพนามบุรุษที่ 1 เอกพจน์) เป็นต้น เหตุผลที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้คนเยอรมันมักพูดรวบเสียงพยางค์ท้ายคือหน่วยเสียง [ə] (เสียง Schwa) ตรงท้ายพยางค์ เป็นหน่วยเสียงที่มีความก้องของเสียงต่ำ เมื่อผู้ใช้ภาษาเยอรมันเป็นภาษาแม่พูดด้วยระดับความเร็วซึ่งเป็นธรรมชาติอาจทำให้หน่วยเสียงดังกล่าวมีโอกาสหายไปได้

การกลมกลืนเสียง (Assimilation) และการลดเสียงสระในพยางค์ (Synkope) ก็เช่นเดียวกัน ผู้สื่อสารต้องอาศัยบริบทโดยรอบเป็นตัวช่วยในการทำความเข้าใจประโยค เช่น ในประโยค “sie sind gekommn” การหายไปของหน่วยเสียง [ə] ในพยางค์สุดท้าย ไม่ส่งผลกระทบต่อความเข้าใจ เพราะองค์ประกอบอื่นในประโยค ทำให้ผู้ฟังเข้าใจได้ว่าเป็นประโยคที่ใช้รูปอดีตกาลแบบ Perfekt ส่วนการกลมกลืนเสียงนั้นมักเกิดขึ้นเวลาผู้พูดพูดด้วยความเร็ว โดยเสียงหนึ่งมักจะไปกลืนกับเสียงข้าง ๆ ตัวอย่างเช่น “anbinden” [ออกเสียงเหมือน mb] “eben” [ออกเสียงเหมือน bm] เป็นต้น ในขณะที่การกร่อนเสียงสระพยางค์ก่อนสุดท้าย (Verkürzung der Endsilbe) คือการทำให้พยางค์ก่อนสุดท้ายสั้นลง ส่วนใหญ่มักเกิดกับคำนำหน้านามแบบไม่ชี้เฉพาะเจาะจง จำพวก ein เช่น eine, einen เป็นต้น คำนามที่กำกับกับคำนำหน้านามจะเป็นตัวช่วยให้ผู้ฟังสามารถเข้าใจความหมายได้โดยอัตโนมัติ เช่น วลี “ne Tasche” ผู้ฟังก็สามารถเข้าใจได้ทันทีว่า “ne” ในที่นี้มาจากคำนำหน้านามแบบไม่ชี้เฉพาะ eine โดยสามารถเดาได้จากบริบททางไวยากรณ์เรื่องเพศทางไวยากรณ์ของคำนาม

ภาวะลื่นรัว (Freudscher Versprecher) และภาวะผสมภาษา (Code-Mixing/Sprachmischung) เป็นปรากฏการณ์ด้านสัทศาสตร์ที่พบได้บ่อยเช่นกัน โดยภาวะลื่นรัวมักเกิดขึ้นเมื่อเวลาผู้พูดตั้งใจพูดคำหนึ่งคำมากจนเกินไป ทำให้เมื่อพูดออกมาแล้วลื่นกลับรัวและทำให้พูดสลับอักษรกัน เช่น ตั้งใจจะพูดว่า “spektakulär” แต่กลับพูดออกมาว่า “spektukalär” เป็นต้น ซึ่งการพูดสลับอักษรนี้สามารถเกิดขึ้นได้ทุกตำแหน่งในพยางค์ ทั้งต้น กลางและท้ายพยางค์ ในขณะที่ภาวะผสมภาษา คือการใช้ภาษาต่างประเทศปะปนกับภาษาเยอรมันซึ่งเป็นภาษาแม่ อาจเกิดขึ้นเนื่องจากอิทธิพลภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาอังกฤษที่เข้ามาปะปนในภาษาเยอรมันปัจจุบัน

นอกจากด้านตัวอย่างด้านสัทศาสตร์ที่ยกมาพอสังเขปแล้ว **ลักษณะเฉพาะทางวากยสัมพันธ์** ก็เป็นสิ่งที่พบในภาษาพูดบ่อยไม่แพ้กัน ซึ่งประเด็นที่ได้รับการศึกษาอย่างกว้างขวาง ได้แก่ การละข้อความ (Ellipse)

การนำส่วนของประโยคไปไว้หลังคำกริยาคำสุดท้ายซึ่งเป็นตัวกำกับกรอบของประโยค (Ausklammerung) หรือ การที่ผู้พูดใช้อนุประโยคที่โดยปกติต้องวางคำกริยาไว้ท้ายประโยค แต่เมื่อใช้คำสันธานบางคำ เช่น คำว่า weil (เพราะว่า) กลับใช้อนุประโยคที่มีคำกริยาอยู่ในตำแหน่งที่สอง (weil mit Verbzweitstellung) ซึ่งผิดแผกไปจาก ไวยากรณ์ภาษาเขียนมาตรฐาน เป็นต้น

การละข้อความมักเกิดขึ้นในบริบทที่มีการใช้โครงสร้างประโยคร่วมกัน จึงสามารถละส่วนของประโยค ซึ่งเป็นที่เข้าใจร่วมกันของผู้สนทนาอยู่แล้วออกได้ เช่น

ER: ja das geNÜCHT ja Auch.

SIE: JA, (-) che MIR nlch, ³ (Schwitalla, 2012, p. 104)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้สนทนาฝ่ายหญิงต้องการบอกว่า ตนเองนั้นยังต้องการสิ่งนั้นอีก จึงใช้โครงสร้างที่มี คำกริยา genügen (“เพียงพอ”) ตามด้วยกรรมรูป Dativ ซึ่งเป็นโครงสร้างเดียวกับที่ผู้สนทนาฝ่ายชายใช้ โดยไม่จำเป็นต้องกล่าวประธานและคำกริยาของประโยคซ้ำ

การนำส่วนของประโยคไปวางไว้หลังคำกริยาคำสุดท้ายซึ่งเป็นตัวกำกับกรอบของประโยค มีจุดประสงค์หลักเพื่อเน้นข้อความสำคัญในประโยคที่ยาวและมีข้อมูลจำนวนมาก เพราะภาษาเยอรมันมี “โครงสร้างแบบกรอบประโยค” (Klammerkonstruktion) ที่ส่วนขยายเกือบทั้งหมดจะอยู่ที่ตำแหน่งส่วนกลาง (Mittelfeld) ของประโยคซึ่งอยู่ระหว่างคำกริยาที่อยู่ตำแหน่งที่สองและคำกริยาอีกคำหนึ่งที่อยู่ตำแหน่งสุดท้าย ของประโยค การนำส่วนของประโยคไปวางไว้หลังคำกริยาคำสุดท้ายซึ่งเป็นตัวกำกับกรอบของประโยค นอกจากจะเป็น การเน้นเนื้อหาส่วนนั้น ๆ ดังที่กล่าวไปแล้ว ยังเป็นการช่วยให้ผู้สนทนาไม่ต้องจดจำข้อมูลในตำแหน่งส่วนกลางของ ประโยคจำนวนมากอีกด้วย เช่น

[...] man müsste jetzt wirklich untersuchungen anstellen *über die verschiedenen rassen in verschiedenen erdteilen* ob ... [...] (Rath, 1976, p. 296 as cited in Schwatilla, 2012, p. 116).

จากตัวอย่างข้างต้น ส่วนที่เน้นตัวหนาและทำตัวเอียงไว้ ตามปกติต้องอยู่หน้าคำกริยา anstellen เพราะว่า ตามกฎไวยากรณ์ภาษาเยอรมันคำกริยาที่อยู่ตำแหน่งสุดท้ายทำหน้าที่เป็นตัวกำกับกรอบของประโยค ไม่ควรมีอะไร อยู่ตามหลังอีก แต่เนื่องจากในบริบทนี้ข้อความดังกล่าวเป็นเนื้อหาสำคัญที่ผู้พูดต้องการเน้น ผู้พูดจึงยกส่วนของ ประโยคนั้นมาไว้นอกกรอบของประโยคหรือหลังคำกริยาคำสุดท้ายเพื่อจุดประสงค์ดังกล่าว

ประเด็นด้านวากยสัมพันธ์อีกหัวข้อหนึ่ง ซึ่งเป็นเรื่องที่นักภาษาศาสตร์เยอรมันยังถกเถียงและอภิปราย กันอย่างกว้างขวางว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์หรือไม่คือการที่ผู้พูดใช้คำสันธานบางคำกับอนุประโยค ที่โดยปกติต้องวางคำกริยาไว้ท้ายประโยค แต่กลับใช้อนุประโยคที่มีคำกริยาอยู่ในตำแหน่งที่สอง ซึ่งผิดแผกไปจาก กฎไวยากรณ์ภาษาเขียนมาตรฐาน ทั้งนี้แต่เดิมถือว่าผิดหลักไวยากรณ์และไม่เป็นที่ยอมรับ กรณีที่เป็นที่ถกเถียงกัน มากที่สุด ได้แก่ การใช้อนุประโยคที่มีคำกริยาอยู่ในตำแหน่งที่สองกับคำสันธาน weil ซึ่งคำสันธานดังกล่าว ใช้บอกเหตุผล โดยคำกริยาในอนุประโยคที่ตามหลังคำสันธาน weil ต้องอยู่ตำแหน่งสุดท้ายของประโยคเสมอ แต่ในปัจจุบัน นักวิชาการจำนวนหนึ่งมองว่า ในบริบทของภาษาพูด คำสันธานดังกล่าวเปลี่ยนหน้าที่เป็นดัชนีบริจเฉท (Diskursmarker) ซึ่งบ่งบอกถึงการคาดคะเนของ ผู้พูด (epistemischer Gebrauch) และสูญเสียความหมาย

³ การถอดเสียงตัวอย่างประโยคในงานวิจัยนี้ยึดตามระบบ Gesprächsanalytisches Transkriptionssystem 2 (GAT2)

ของการบอกเหตุผลไป โดยหลังจากการพูดคำสั้นาน weil ในรูปแบบดังกล่าวมักมีการเว้นวรรคสั้น ๆ ก่อนที่จะพูด ส่วนประกอบอื่นในประโยค และคำกริยาของประโยคจะย้ายไปอยู่ตำแหน่งที่สองแทน

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนการวิจัยประกอบไปด้วย 2 ขั้นตอน ได้แก่ การรวบรวมและจัดการข้อมูลในคลังข้อมูลภาษา และการวิเคราะห์ผล

ขั้นตอนแรก ผู้วิจัยจัดเตรียมข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ โดยเลือกใช้ตัวบทในคลังข้อมูลภาษา “Plattform Gesprochenes Deutsch” เนื่องจากบทสนทนาในคลังข้อมูลได้รับการคัดกรองมาให้เหมาะสมกับบริบทการวิจัยเพื่อการเรียนการสอนภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะ นอกจากนั้นยังมีความเหมาะสมอีกหลายประการ ได้แก่ มีจำนวนของตัวบทภาษาพูดเพียงพอต่อการวิจัย กล่าวคือประมาณ 100 บท ซึ่งจำแนกได้ตามสถานการณ์การสื่อสาร ทำให้ง่ายต่อการเลือกใช้ นอกจากนี้คลังข้อมูลภาษาดังกล่าว ยังมีข้อดีทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กล่าวคือตัวบทในคลังข้อมูลดังกล่าวเป็นบทสนทนาจริงในชีวิตประจำวันของชาวเยอรมัน และได้บันทึกเสียงอย่างถูกต้องโดยได้รับความยินยอมทางกฎหมายให้สามารถเผยแพร่ต่อสาธารณชนได้รวมไปถึงการที่ในคลังข้อมูลมีคลิปวิดีโอหรือคลิปเสียงบทสนทนาที่ได้ถอดเสียงเป็นตัวอักษรตามหลักทฤษฎีการวิเคราะห์วาทกรรม ทำให้ผู้วิจัยสามารถกลับมาตรวจสอบได้เมื่อมีข้อสงสัยต่อนิเคราะห์ตัวบท อีกทั้งการเข้าถึงคลังข้อมูลออนไลน์ดังกล่าวไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ

เมื่อได้คลังข้อมูลที่เหมาะสม ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์บทสนทนาในภาพรวม พบว่าจากบทสนทนาทั้งหมดจำนวน 101 บทในคลังข้อมูล “Plattform Gesprochenes Deutsch” สามารถนำมาวิเคราะห์ได้เพียง 81 บท เนื่องจากบทสนทนาจำนวน 19 บทข้อมูลไม่สมบูรณ์และอีก 1 บทเป็นบทสนทนาที่ผู้พูดใช้ภาษาเยอรมันสำเนียงที่ใช้ในประเทศสวิตเซอร์แลนด์ เนื่องด้วยจำนวนตัวอย่างภาษาเยอรมันสำเนียงสวิสที่มีน้อยเกินไป ไม่เพียงพอต่อการวิเคราะห์และสรุปผล ผู้วิจัยจึงตัดสินใจตัดบทสนทนานี้ออก หลังจากวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวมเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจึงได้ทำการคัดลอกข้อมูลการถอดเสียงซึ่งผู้จัดทำคลังข้อมูลภาษาได้เตรียมไว้ให้แล้ว เก็บในเอกสารรูปแบบ WORD เพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์ รวมถึงการรวบรวมผลเชิงสถิติต่อไป

ลักษณะเฉพาะของภาษาพูดในภาษาเยอรมันที่ผู้วิจัยพบในคลังข้อมูลภาษามีทั้งสิ้น 14 ปรากฏการณ์ ได้แก่⁴

1. การรวบเสียงพยางค์ท้าย (Apokope ([AP])
2. การกลมกลืนเสียง (Assimilation [AS])
3. การลดเสียงพยางค์ไม่เน้นในคำที่ตามมา (Enklise [EK])
4. การกร่อนเสียงสระพยางค์ก่อนสุดท้าย (Verkürzung der Endsilbe [VE])
5. การลดเสียงสระในพยางค์ (Synkope [SK])
6. การออกเสียงพยัญชนะกริ่งที่ปล่อยลมมากกว่าปกติ (Plosive mit überstarker Fortis-Artikulation mit Behauchung [FAmB])

⁴ ในตารางที่ 1 ซึ่งสรุปความถี่ของปรากฏการณ์ที่ปรากฏในคลังข้อมูลภาษา ผู้วิจัยได้ใส่เฉพาะอักษรย่อของแต่ละปรากฏการณ์ดังที่ให้ไว้วงเล็บสี่เหลี่ยมหลังชื่อภาษาเยอรมัน

7. ภาวะผสมภาษา (Code-Mixing [CM])
8. การละข้อความ (Ellipse [EL])
9. การใช้อ่อนประโยคที่มีคำกริยาอยู่ในตำแหน่งที่สอง เมื่อใช้คำสันธาน weil (weil mit Verbzweitstellung [WV2])
10. การย้ายส่วนของประโยคมาไว้ต้นประโยค (Linksversetzung [LV])
11. การย้ายส่วนของประโยคมาอยู่ท้ายประโยค (Rechtsversetzung [RV])
12. การนำส่วนของประโยคไปไว้หลังคำกริยาคำสุดท้ายซึ่งเป็นตัวกำกับกรอบของประโยค (Ausklammerung [AK])
13. การพูดแบบไม่ต่อเนื่องและการพูดซ้ำ (Abbruch und Wiederholung [AmW])
14. การพูดแบบไม่ต่อเนื่องและการแก้ไขหรือเริ่มใหม่ (Abbruch und Korrektur oder Neuanfang [AmK/N])

ผลการวิจัย

สถานการณ์การสื่อสาร	AP	AS	EK	VE	SK	FAmB	EL	WV2	RV	LV	AK	AmW	AmK/N	CM
บทสนทนาทางโทรศัพท์	29	2	0	9	2	1	1	3	0	0	2	2	2	0
การสื่อสารทางการแพทย์	547	50	34	199	39	0	34	10	0	0	6	39	12	0
บทสนทนาในมหาวิทยาลัย	379	27	8	117	28	1	29	13	0	0	2	8	7	0
บทสนทนาตอนเก็บเงิน	57	22	0	51	6	3	5	0	0	0	0	2	2	0
บทสนทนาตอนติดต่อกับทางราชการ	94	6	0	24	11	0	11	1	0	0	1	0	2	0
บทสนทนาในธุรกิจบริการ	312	34	2	92	16	5	53	11	0	0	3	19	9	2
บทสนทนาในครอบครัว	480	83	16	123	34	0	106	21	0	0	2	16	13	1
บทสนทนาบนโต๊ะอาหาร	7	0	0	5	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
จำนวนความถี่รวม	1,905	224	60	620	137	11	239	59	0	0	18	86	47	3

ตารางที่ 1 ตารางสรุปผลความถี่ของลักษณะเฉพาะแต่ละประเด็น

ข้อมูลที่รวบรวมได้แสดงให้เห็นว่า ลักษณะเฉพาะทางสัทศาสตร์ที่มีความถี่สูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การรวบเสียงพยงค์ท้าย (1,905 ตำแหน่ง) ตามมาด้วย การกร่อนเสียงสระพยงค์ก่อนสุดท้าย (620 ตำแหน่ง) และการกลมกลืนเสียง (224 ตำแหน่ง) ส่วนลักษณะเฉพาะทางวากยสัมพันธ์ที่มีความถี่สูงสุด 3 อันดับ ได้แก่ การละข้อความ (239 ตำแหน่ง) การพูดแบบไม่ต่อเนื่องและการพูดซ้ำ (86 ตำแหน่ง) และการใช้อ่อนประโยคที่มีคำกริยาอยู่ในตำแหน่งที่สอง เมื่อใช้คำสันธาน weil (59 ตำแหน่ง) (ดูตารางที่ 1 เปรียบเทียบ)

จากผลการวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะของภาษาพูดดังกล่าว ผู้วิจัยขอยกสาเหตุของการเกิดปรากฏการณ์การละข้อความมาอธิบายพอสังเขป ดังนี้

จากการวิเคราะห์ข้อมูลบทสนทนาในคลังข้อมูลภาษา ประเภทของการละข้อความที่พบบ่อยที่สุดคือ การละหัวข้อของบทสนทนา ปัจจัยที่เป็นสาเหตุหลักของการเกิดปรากฏการณ์ดังกล่าวคือ ปัจจัยด้านสถานการณ์ เนื่องจากผู้ส่งสารและผู้รับสารอยู่ในพื้นที่และเวลาเดียวกัน บริบทของการสื่อสารดังกล่าวจะถูกกำหนดโดยสถานการณ์ ผู้ร่วมสนทนาทั้งสองยอมเข้าใจสถานการณ์ร่วมกันคืออยู่เนื่องจากอยู่ในบริบทสถานการณ์เดียวกัน ส่งผลให้ผู้ส่งสารเลือกใช้ภาษาที่แสดงออกโดยยึดโยงกับบริบทสถานการณ์ได้ กล่าวคือ การจัดโครงสร้างข้อมูลโดยพึ่งพิงบริบทสถานการณ์ โดยไม่จำเป็นต้องพูดแบบครบโครงสร้างดังเช่นในภาษาเขียน สามารถละข้อความบางส่วนซึ่งเป็นที่เข้าใจร่วมกันระหว่างผู้สนทนาอยู่แล้วออกไปได้ เช่น บทสนทนาในสถานการณ์การสื่อสารทางการแพทย์ คู่สนทนาคนหนึ่ง ซึ่งเป็นลูกค้าเข้ามาสอบถามว่ายาคุมกำเนิดชนิดไหนดีดีกว่ากัน ระหว่างการสนทนา คู่สนทนาทั้งสองยังคงคุยกันในหัวข้อเดิม คือยาคุมกำเนิด (die Antibabypille หรือ “die Tablette”) ด้วย เพราะการพูดอ้างอิงถึงสิ่งเดียวกัน ผู้พูดจึงต่างละคำนามคำนั้นไว้ในฐานที่เข้าใจและเหลือไว้เพียงคำนำหน้านามแบบชี้เฉพาะ คือ die เท่านั้น เนื่องจากเป็นที่เข้าใจตรงกันอยู่แล้วว่าคำนำหน้านามทดแทนคำนามโดยอยู่

หลังจากที่ผู้วิจัยรวบรวมผลและวิเคราะห์สาเหตุการเกิดลักษณะเฉพาะของภาษาพูดเรียบร้อยแล้ว จึงศึกษา ทฤษฎีพื้นฐานเกี่ยวกับการวางแผนบทเรียนและทดลองวางแผนบทเรียนจำลองสำหรับผู้เรียนในระดับ B1⁵ วัตถุประสงค์หนึ่งของการสร้างบทเรียนจำลองนี้เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศ ที่ไม่มีโอกาสใช้ภาษาเยอรมันนอกห้องเรียนมากนักได้ทำความเข้าใจและคุ้นเคยกับลักษณะเฉพาะของภาษาเยอรมัน อีกรูปแบบหนึ่งที่พบบ่อยในชีวิตประจำวัน โดยผู้วิจัยคัดเลือกลักษณะเฉพาะของภาษาพูดที่มีความถี่ของการเกิด ปรากฏการณ์สูงสุดในแต่ละด้าน อันได้แก่ เรื่อง “การรวบรวมเสียงพยางค์ท้าย” และ “การละข้อความ” มานำเสนอ ในบทเรียนจำลองดังกล่าว ทั้งนี้การนำปรากฏการณ์เฉพาะของภาษาพูดเหล่านี้ไปใช้เป็นเนื้อหาในชั้นเรียนจะทำให้ ผู้เรียนเกิดความตระหนักรู้ลักษณะเฉพาะของภาษาพูดในภาษาเยอรมันซึ่งถือเป็นข้อได้เปรียบอันจะนำไปสู่ สัมฤทธิผลด้านการสื่อสารที่เพิ่มขึ้น เมื่อผู้เรียนต้องใช้ภาษาได้อย่างเหมาะสมในสถานการณ์การสื่อสารจริง

ผู้วิจัยได้วางแนวทางการเรียนการสอนประเด็นเรื่องภาษาพูดในภาษาเยอรมันไว้ 4 ด้าน กล่าวโดยสรุป ได้ดังนี้

1. การเรียนการสอนภาษาพูดควรควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะอื่นด้วย เนื่องจากการเรียน ภาษาต่างประเทศไม่ว่าจะเรื่องใดก็ตาม วัตถุประสงค์หลักยังคงเป็นความสามารถในการสื่อสารในสถานการณ์จริงได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการที่ผู้เรียนจะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้ ต้องอาศัยการพัฒนาทักษะทางภาษา ทั้งเพื่อการรับสารและการส่งสาร ทักษะที่ควรพัฒนาควบคู่ไปด้วยกับทักษะการพูดก็คือ การฟัง ซึ่งการได้ฟัง บทสนทนาที่ผู้สนทนาพูดด้วยความเร็วปกติเหมือนอย่างที่คนเยอรมันพูดกันโดยทั่วไปในชีวิตประจำวัน แม้ในช่วงแรก ผู้เรียนอาจประสบปัญหาที่จะทำความเข้าใจตัวบทอยู่บ้าง แต่หากฝึกฝนบ่อยครั้ง ก็จะทำให้ผู้เรียนเกิดความคุ้นชิน และสามารถเข้าใจได้ในที่สุด ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าการพัฒนาทักษะการฟังไม่ได้มีประโยชน์เฉพาะด้านการสื่อสารเท่านั้น

⁵ กรอบมาตรฐานการประเมินความสามารถทางภาษาของกลุ่มประเทศในยุโรป หรือ CEFR (Common European Framework of Reference for Languages) ได้ จัดระดับความสามารถทางภาษาของผู้เรียนไว้เป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับเริ่มต้น (A1-A2) ระดับกลาง (B1-B2) และระดับชำนาญ (C1-C2) ซึ่งหลักเกณฑ์การแบ่ง ระดับของผู้เรียนครอบคลุมทั้งความสามารถทางภาษาทั้งสี่ทักษะ ได้แก่ การฟัง การอ่าน การพูด และการเขียน ตลอดจนสมรรถนะด้านอื่นที่เกี่ยวข้องกับการใช้ ภาษา เช่น ความรู้ด้านไวยากรณ์ การเลือกใช้คำศัพท์ และความรอบรู้เชิงวัฒนธรรม ส่วนเหตุผลที่ผู้วิจัยเลือกสร้างบทเรียนจำลองสำหรับผู้เรียนในระดับนี้ เนื่องจากผู้เรียนในระดับดังกล่าวพอมีความรู้ภาษาเยอรมันพื้นฐานอยู่บ้างแล้ว จึงสามารถ จำแนกความแตกต่างระหว่างรูปไวยากรณ์ที่เคยเรียนรู้มาซึ่งยึดหลักเกณฑ์ภาษาเขียนเป็นใหญ่กับลักษณะเฉพาะของภาษาพูดที่เป็นเนื้อหาใหม่ได้

แต่ผู้เรียนยังได้พัฒนาเนื้อหาและทักษะอื่นไปพร้อมกันด้วย เช่น การเพิ่มพูนคลังคำศัพท์ การเดาความหมาย จากบริบท เป็นต้น

2. ในบริบทการเรียนการสอน การเลือกหัวข้อหรือประเด็นที่เกี่ยวกับภาษาพูดมาสอนในแต่ละครั้ง อย่างเป็นระบบเป็นสิ่งสำคัญ ทั้งนี้ผู้สอนควรมุ่งความสำคัญไปที่ปรากฏการณ์ทางภาษาประเด็นใดประเด็นหนึ่งก่อน โดยอาจอ้างอิงจากผลการวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะของภาษาพูดที่พบบ่อยในคลังข้อมูลภาษา หากสอนทุกประเด็น พร้อมกันทั้งหมดอาจทำให้ผู้เรียนสับสนและไม่สามารถจับประเด็นสำคัญได้ เช่น ในกรณีที่ประเด็นหลักในชั่วโมงเรียน นั้นคือหัวข้อ “การละข้อความ” ผู้สอนไม่จำเป็นต้องพูดถึงลักษณะเฉพาะของภาษาพูดแบบอื่น ๆ ที่อาจปรากฏอยู่ใน บทสนทนาเดียวกันก็ได้ หรือหากไวยากรณ์ของภาษาพูดเรื่องดังกล่าวมีความซับซ้อนสูง เช่น “การละข้อความ” ซึ่งมีหลายประเภท อีกทั้งยังสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งในระดับคำและระดับประโยค ผู้สอนอาจเลือกอภิปรายเฉพาะบางประเด็นที่สอดคล้องกับเนื้อหานั้น ๆ

3. การสร้างบทเรียนที่เกี่ยวข้องกับลักษณะเฉพาะของภาษาพูด ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ตั้งข้อสังเกตและสรุปด้วยตนเอง โดยที่ผู้สอนช่วยให้คำแนะนำในบางครั้ง การกระตุ้นให้ผู้เรียนค้นหาคำตอบด้วยตนเอง เป็นหนทางหนึ่ง que ผู้สอนจะช่วยให้ผู้เรียนมีความตระหนักรู้และเข้าถึงความละเอียดอ่อนทางภาษาได้ดียิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น “การรวบเสียงพยางค์ท้าย” ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่พบบ่อยที่สุดในคลังข้อมูลภาษา โดยมักเกิดขึ้นเมื่อคำกริยาผันรูปตามประธานสรรพนามบุรุษที่ 1 เอกพจน์ “ich” ในประโยค เมื่อผู้เรียนได้ฟังบทฟัง ที่มีลักษณะเฉพาะดังกล่าวปรากฏอยู่ ผู้สอนอาจตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนหาคำตอบจากสิ่งที่ได้ยินว่า มีเสียงใด หายไปหรือมีข้อแตกต่างจากรูปแบบทางไวยากรณ์ที่ผู้เรียนเคยเรียนมาในชั้นเรียนก่อนหน้าหรือไม่ ในบริบทนี้ผู้เรียน ต้องเชื่อมโยงความรู้เดิมที่มีอยู่กับปรากฏการณ์ทางภาษาในบทฟังเพื่อหาคำตอบและข้อสรุปรูปแบบของปรากฏการณ์ดังกล่าว

4. ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกพูดอย่างอิสระ (freies Sprechen) โดยการฝึกพูดดังกล่าว ผู้สอนควรเข้าไป กำกับให้น้อยที่สุด ในชั้นเรียนซึ่งนับเป็นสถานที่ที่สำคัญมากในการฝึกฝนทักษะการพูดอันเป็นทักษะที่สำคัญ ต่อการสื่อสารเป็นอย่างยิ่ง การจำลองสถานการณ์และบรรยากาศให้เหมือนการสื่อสารในสถานการณ์จริง ได้มากเท่าไร โอกาสที่ผู้เรียนจะสามารถนำกลยุทธ์การสื่อสารที่ได้ เรียนรู้จากสถานการณ์จำลองในห้องเรียนไปใช้ในสถานการณ์จริงยิ่งมีความเป็นไปได้มากขึ้นเท่านั้น

สรุป

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากบทสนทนาจริงในคลังข้อมูลภาษาของชาวเยอรมันผู้วิจัยพบว่าการใช้ภาษา ในชีวิตประจำวันของผู้ใช้ภาษาเยอรมันเป็นภาษาแม่มีแนวโน้มที่จะตัดทอนหรือลดองค์ประกอบของภาษาในระดับ ต่าง ๆ ทั้งในระดับเสียง คำ หรือแม้กระทั่งในระดับประโยค เมื่อศึกษาต่อไปถึงสาเหตุการเกิดปรากฏการณ์เหล่านั้น ยิ่งทำให้ผู้วิจัยมองเห็นความสำคัญของเรื่องดังกล่าวมากขึ้น การผนวกหัวข้อเรื่องปรากฏการณ์และลักษณะเฉพาะ ของภาษาพูดเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศจึงเป็นเรื่องที่ควร ให้ความสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนจะได้คุ้นชินและยอมรับว่าภาษาพูดมีลักษณะเฉพาะหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ มี “มาตรฐาน” ของตนเอง อันจะนำไปสู่การปรับมุมมองว่ารูปแบบเฉพาะด้านภาษาพูดนั้นมีฐานะที่ทัดเทียมกับกฎไวยากรณ์ในภาษา เขียนและมีส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารในชีวิตประจำวันได้อย่างเป็นธรรมชาติและมีประสิทธิภาพ งานวิจัยชิ้นนี้เป็นเพียงจุดเริ่มต้นที่จะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์การวิจัยเรื่องภาษาพูดในภาษาเยอรมัน

ต่อไปในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนภาษาพูดที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียน ในแต่ละระดับตั้งแต่มัธยมศึกษาถึงระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง

Hennig, M. (2006). *Grammatik der gesprochenen Sprache in Theorie und Praxis*. Kassel: Kassel Univ. Press.

Schwitalla, J. (2012). *Gesprochenes Deutsch: Eine Einführung*. Berlin: Erich Schmidt.

Günthner, S. (2016). *Plattform Gesprochenes Deutsch – authentische Alltagsinteraktionen für die Forschung und Praxis im Bereich DaF und DaZ*. Retrieved November 14, 2018, from <https://dafdaz.sprache-interaktion.de/>.

การเปลี่ยนแปลงเนื้อหาด้านศิลปกรรม วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยในแบบเรียนประวัติศาสตร์ ไทย พ.ศ.2521-2563

Changes in the content of Thai history textbooks regarding arts, culture and wisdom, 1978-2020.

ศิริโชค อภิวัดทองใส¹ และ ชاکริต ชุ่มวัฒนนะ²

[Sirichok Aphiphatphongsai](#) and Chakrit Choomwattana

บทคัดย่อ

การศึกษาระดับชั้นมัธยมระหว่าง พ.ศ.2521-2563 นั้น อยู่ภายใต้การกำกับของหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการจำนวน 6 หลักสูตร อันได้แก่ หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ.2521 หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ.2524 หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ.2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ.2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 แบบเรียนวิชาประวัติศาสตร์ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนแต่ละช่วงเวลาก็ต้องจัดทำให้สอดคล้องกับหลักสูตรที่ใช้ในช่วงนั้น ๆ สิ่งที่แปรเปลี่ยนนอกจากรูปแบบที่อาจดูทันสมัยขึ้น ก็คือเนื้อหาซึ่งต้องปรับให้เข้ากับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่ใช้อยู่ แบบเรียนของสำนักพิมพ์ต่าง ๆ ก็ต้องมีเนื้อหาตามที่หลักสูตรกำหนดเพื่อจะได้รับการอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนได้ เนื้อหาเกี่ยวกับศิลปกรรม วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยที่ปรากฏในแบบเรียนวิชาประวัติศาสตร์ในช่วง 40 กว่าปีนี้ก็เปลี่ยนไปด้วยเช่นกัน

ผลการศึกษาพบว่า มีปัจจัยหลัก 4 ประการที่เป็นเหตุให้มีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาเกี่ยวกับศิลปกรรม วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทยในแบบเรียนวิชาประวัติศาสตร์เป็นระยะ ๆ ซึ่งอาจจะทำให้มีการเพิ่มรายละเอียดในบางประเด็น หรือตัดทอนบางหัวข้อ หรือให้น้ำหนักแกบางเรื่องมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากหลักสูตรที่ใช้ในปัจจุบันซึ่งเน้นด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญามากกว่าด้านศิลปกรรม ปัจจัยทั้ง 4 ข้อ ได้แก่ การต้องปรับตัวเมื่อเผชิญกับกระแสโลกาภิวัตน์ การส่งเสริมให้เยาวชนไทยตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การให้เยาวชนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์คือ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และความเป็นไทย และการปลูกฝังวัฒนธรรมไทยให้แก่เยาวชนเพื่อสร้างพลเมืองที่ดีให้แก่สังคม

คำสำคัญ : แบบเรียนประวัติศาสตร์, ศิลปกรรม, วัฒนธรรม, ภูมิปัญญา

¹ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร 10110 ประเทศไทย

Graduate student Department of History, Faculty of Social Sciences, Srinakharinwirot University, Bangkok 10110, Thailand.

² รองศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร 10110 ประเทศไทย

Associate Professor, Ph.D, Department of History, Faculty of Social Sciences, Srinakharinwirot University, Bangkok 10110, Thailand.

Abstract

During 1978-2020 high school education has been supervised by six curriculum of the Ministry of Education: Lower Secondary Education Curriculum 1978, Upper Secondary Education Curriculum 1981, and Lower Secondary Education Curriculum 1978 (1990 Revision), Upper Secondary Education Curriculum 1981(1990 Revision), Basic Education Curriculum B.E. 2544 (A.D. 2001) and Basic Education Core Curriculum B.E. 2551 (A.D. 2008). History textbooks of each period have to conform to the curriculum regulations in use. Apart from the more modern appearance of the textbooks, the content has to be revised in accordance with the objectives of each curriculum. History textbooks of various publishing houses are allowed to be used in schools only if the content is in the same direction as the curriculum guidelines. Therefore, the content regarding arts, culture and Thai wisdom as appeared in history textbooks during this period of 40 years has changed regularly as well.

It is found that there are four major factors causing the revision of content regarding arts, culture and Thai wisdom in history textbooks intermittently. This has led to more detail given to some aspects, deletion of certain topics or more emphasis placed on some issues as one can notice that the current curriculum has put more weight on culture and wisdom than arts. The four factors are self-adjustment in confrontation with globalization, the enhancement of the value of Thai culture and wisdom among young people, the promotion of desired qualifications to students, which is to cherish nation, religion, king and Thainess, and finally the teaching of Thai culture to young people in order to bring about good Thai citizens to the society.

Keyword: Thai History Textbooks, arts, culture, wisdom

บทนำ

แบบเรียนประวัติศาสตร์ไทยในช่วง พ.ศ.2521-2563 นั้น ปรากฏว่ามีความเปลี่ยนแปลงด้านเนื้อหาเนื่องจากแบบเรียนมีการปรับปรุงให้เป็นไปตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ โดยการเปลี่ยนแปลงของแบบเรียนในแต่ละหลักสูตรเป็นไปเพื่อตอบสนองจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแต่ละยุคสมัย ที่เกิดจากบริบทของสังคม และนโยบายการศึกษาชาติที่เปลี่ยนแปลงไป

บทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของเนื้อหาในแบบเรียนประวัติศาสตร์ไทยด้านศิลปกรรม วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย ในช่วง พ.ศ.2521-2563 ที่ปรากฏในแบบเรียนของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ.2521 หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ.2524 หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ.2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ.2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 โดยเป็นการวิเคราะห์ว่าเนื้อหาด้านศิลปกรรม วัฒนธรรมและ

ภูมิปัญญาไทยนั้นมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไรในช่วง 40 กว่าปีนี้ โดยพิจารณาจากเอกสารแบบเรียนของสำนักพิมพ์ที่กระทรวงศึกษาธิการอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนเป็นหลัก และข้อมูลประกอบอื่น ๆ เพื่อให้ได้ข้อสรุปว่าปัจจัยใดที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของเนื้อหา

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาการเปลี่ยนแปลงของเนื้อหาในแบบเรียนประวัติศาสตร์ไทยระดับมัธยมศึกษาด้านศิลปกรรม วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย ตั้งแต่ พ.ศ.2521-2563
2. วิเคราะห์ปัจจัยของการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาด้านศิลปกรรม วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยในแบบเรียนประวัติศาสตร์ไทยระดับมัธยมศึกษา พ.ศ.2521-2563

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ศึกษาค้นคว้าด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ วิธีการหลัก คือ การวิเคราะห์หลักสูตรและแบบเรียนประวัติศาสตร์ไทยตั้งแต่หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ.2521 – หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 ทั้งหมด 6 หลักสูตรที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับศิลปกรรม วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย

นอกจากการใช้เอกสารชั้นต้นแล้ว มีการใช้เอกสารชั้นรองประเภทบทความ งานวิจัย หนังสือ และวิทยานิพนธ์ เพื่อช่วยในการสังเคราะห์และเรียบเรียงข้อมูลในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

เนื้อหาด้านศิลปกรรม วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยที่ปรากฏในแบบเรียนระดับมัธยมศึกษา พ.ศ.2521-2563

หลักสูตรการศึกษาของไทยสำหรับระดับชั้นมัธยมศึกษาช่วง พ.ศ.2521 – 2563 มีทั้งสิ้นจำนวน 6 หลักสูตร เมื่อศึกษาหลักสูตรของกลุ่มสาระสังคมศึกษาในช่วงเวลาดังกล่าว ผู้วิจัยได้จัดกลุ่มหลักสูตรเป็น 2 ระยะ คือ ระยะแรก ตั้งแต่ปี 2521-2543 มีหลักสูตรการศึกษา 4 หลักสูตร คือหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ.2521 หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ.2524 หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ.2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ.2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) พบว่าไม่มีการจัดการเรียนการสอนรายวิชาประวัติศาสตร์แยกออกมาโดยเฉพาะ แต่จัดการเรียนการสอนในลักษณะบูรณาการ โดยวิชาประวัติศาสตร์ถูกบูรณาการรวมเป็นส่วนหนึ่งของวิชาสังคมศึกษา ร่วมกับรายวิชาอื่นถึง 7 รายวิชา ไม่ใช่รายวิชาบังคับที่เรียนสัปดาห์ละหนึ่งชั่วโมงดังปรากฏมาแต่หลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.ศ.1-2-3) พ.ศ.2503 ถึงหลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนต้น หมวดวิชาสังคมศึกษา พุทธศักราช 2520 ซึ่งเป็นหลักสูตรก่อนหน้านี้อีกทั้งยังพบว่าจุดประสงค์ของรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ได้หายไปเป็นจำนวนมาก ส่วนกลุ่มหลักสูตรระยะที่สอง ตั้งแต่ พ.ศ.2544-2563 มี 2 หลักสูตรการศึกษา คือ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 ผู้วิจัยพบว่า รายวิชาประวัติศาสตร์ถูกบรรจุกลับมา

เป็น 1 ใน 5 สาขหลักของวิชาสังคมศึกษา มีการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์แยกออกมา ดังเช่นที่เคยมีมาในหลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.ศ.1-2-3) พ.ศ.2503

จากการศึกษาแบบเรียนประวัติศาสตร์ไทยช่วง พ.ศ.2521 – 2563 รวมทั้งสิ้น 6 หลักสูตร มีการนำเสนอเนื้อหาเรื่องศิลปกรรม วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยที่เปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ แบบเรียนของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ.2521 ไม่ปรากฏเนื้อหาเกี่ยวกับศิลปกรรม วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย ส่วนหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ.2524 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6³ พบเนื้อหาศิลปกรรมปรากฏเป็นส่วนหนึ่งของประเด็นเกี่ยวกับโครงสร้างทางศิลปกรรมไทยซึ่งแบ่งเป็น 3 ยุค คือ ยุคก่อนการปฏิวัติใน พ.ศ.2475 ที่ได้รับอิทธิพลจากชาติตะวันตก แต่ยังคงทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมไทย เช่น ด้านสถาปัตยกรรมแต่ละรัชสมัยมีการสร้างวังและวัดทั้งแบบไทยและฝรั่ง ยุคหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 ที่ให้ความสำคัญกับแนวคิดชาตินิยม โดยเฉพาะสมัยจอมพลแปลก พิบูลสงคราม ที่เน้นความสำคัญของความเป็นชาติในลักษณะต่าง ๆ เช่น ภาษา วัฒนธรรม สมบัติของชาติที่ล้ำค่า ประวัติศาสตร์ของการสร้างชาติ เป็นผลให้มีการบูรณะซ่อมแซมโบราณสถาน และปรับปรุงพิพิธภัณฑ์เพื่อเก็บรักษาโบราณวัตถุต่าง ๆ รวมถึงหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และสุดท้ายยุคการฟื้นฟูและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมกับการสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ครบรอบ 200 ปี พ.ศ.2525 โดยมีการฟื้นฟูศิลปกรรมต่าง ๆ ทั้งจิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรมที่วัดพระศรีรัตนศาสดารามและพระบรมมหาราชวัง และมีการฟื้นฟูพระราชพิธีสำคัญที่เป็นวัฒนธรรมของชาติ เช่น พิธีเสด็จพระราชดำเนินโดยขบวนพยุหยาตราทางชลมารค รวมถึงมีการตกแต่งถนนราชดำเนินด้วยการจำลองลวดลายดวงตราพระราชลัญจกรประจำแต่ละรัชกาลรวม 9 รัชกาล

ต่อมาแบบเรียนของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ.2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3⁴ ในหัวข้อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้กล่าวถึงด้านศิลปกรรมนับแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา ซึ่งเป็นช่วงเวลา ศิลปะไทยก้าวเข้าสู่ศิลปะสมัยใหม่อันเนื่องจากการผสมผสานศิลปะจากตะวันตก โดยแบ่งออกเป็นด้านต่าง ๆ ในด้านสถาปัตยกรรมนิยมสร้างงานตามแบบตะวันตกทั้งพระราชวัง ที่ทำการราชการต่าง ๆ ด้านประติมากรรมมีการสร้างรูปปั้นมนุษย์รูปเหมือนจริงไว้เป็นอนุสาวรีย์ต่าง ๆ ด้านจิตรกรรมนิยมเขียนภาพเหมือนจริงมีแสงและเงา และนิยมเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนังที่แสดงขนบธรรมเนียมประเพณีทางพุทธศาสนาและชีวิตประจำวันของคนไทย ด้านนาฏศิลป์และดนตรีมีการรับอิทธิพลจากตะวันตกทำให้เกิดละครชนิดใหม่ เช่น ละครดึกดำบรรพ์ ละครร้อง และละครพูด และสุดท้ายด้านวรรณกรรมเกิดความนิยมวรรณกรรมไทยแบบร้อยแก้ว เช่น นวนิยายและเรื่องสั้น โดยเค้าโครงเรื่องมีการเน้นบทบาทของมนุษย์ที่เป็นบุคคลธรรมดาสามัญขึ้น และความนิยมงานแปลวรรณกรรมต่างชาติที่เพิ่มมากขึ้น ส่วนแบบเรียน

³สืบแสง พรหมบุญ, ณรงค์ พ่วงพิศ และสัญญาชัย สุวังบุตร. (2534). หนังสือเรียนสังคมศึกษา รายวิชา ส 605 สังคมศึกษา สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 (ม.6). หน้า 69.

⁴วิทยา สุจิตรอนารักษ์ และคณะ. (2536). หนังสือเรียนสังคมศึกษา ส 306 ประเทศของเรา 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. หน้า 76-81.

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ.2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6⁵ แบ่งศิลปกรรมของไทย ออกเป็น 3 สมัย สมัยแรก คือศิลปะแบบดั้งเดิมในยุคก่อนประวัติศาสตร์ในดินแดนไทย หลักฐานเช่น หม้อดินเผาลายก้น หอยเขียนสีแดงที่บ้านเชียง กลองมโหระทึกกลวดลายรูปดวงดาว ดวงอาทิตย์ และรูปกบ รวมถึงภาพรูปคล้ายเรขาคณิต รูป คน ฝ่ามือ และสัตว์ที่อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี สมัยต่อมาคือศิลปะแบบประเพณีนิยม เริ่มตั้งแต่สมัย ประวัติศาสตร์โดยรับอิทธิพลจากอินเดียและจีนเข้ามาผสมผสานในศิลปะแบบดั้งเดิม เกิดเป็นศิลปะหลวงที่ตั้งในเขต ศูนย์กลางแคว้นแคว้น แบ่งแบบแผนทางศิลปะออกเป็นแบบศรีวิชัย แบบทวารวดี แบบลพบุรีหรือละโว้ แบบสุโขทัย แบบ ล้านนา แบบอยุธยา และแบบรัตนโกสินทร์ และสมัยสุดท้ายคือศิลปะสมัยใหม่ เริ่มตั้งแต่รัชกาลที่ 4 เรื่อยมาโดยรับ อิทธิพลจากอารยธรรมตะวันตก การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะไม่ได้เน้นศรัทธาเพียงอย่างเดียว แต่เน้นเพื่อประโยชน์ใช้สอย ของมนุษย์ และเพื่อแสดงถึงอารมณ์ของมนุษย์โดยทั่วไป

ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 แบบเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1⁶ กล่าวถึงศิลปวัฒนธรรมของ สมัยสุโขทัยในด้านประติมากรรม สถาปัตยกรรม วรรณกรรม และประเพณี ส่วนแบบเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4⁷ มีการอธิบายเนื้อหาด้านศิลปกรรม วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย โดยแบ่งเนื้อหาเป็น 2 ส่วนสำคัญ เนื้อหาส่วนแรกคือเรื่อง พัฒนาการศิลปะไทย เนื้อหาส่วนนี้เป็นการอธิบายข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ศิลปะ แบ่งเป็นศิลปะไทยก่อนพุทธศตวรรษ ที่ 19 เช่น ศิลปะทวารวดี ลพบุรี อุทอง ศรีวิชัย และเชียงแสน กับศิลปะไทยตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา ได้แก่ ศิลปะสุโขทัย อยุธยา รัตนโกสินทร์ตอนต้น และรัตนโกสินทร์ตั้งแต่รัชกาลที่ 4 เนื้อหาส่วนที่สองคือวัฒนธรรมและ ภูมิปัญญาไทย กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาไทย อิทธิพลภายนอกที่มีผลต่อการสร้างสรรค์ภูมิปัญญา ไทย และมีการแบ่งลักษณะภูมิปัญญาไทยออกหลายลักษณะ คือ ภูมิปัญญาไทยด้านการเมืองการปกครอง เช่น การควบคุมกำลังคน ด้านการสร้างคติความเชื่อเพื่อควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคม ด้านการรู้จักแก้ปัญหาใน การดำรงชีวิต เช่น การหาทำเลในการสร้างเมืองราชธานี ระบบการชักน้ำ เก็บน้ำ และระบายน้ำ การรักษาโรคภัยไข้เจ็บ ด้านศิลปกรรม เช่น งานปูนปั้น งานเครื่องไม้จำหลัก ด้านเครื่องมือเครื่องใช้ เช่น การประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้ด้วยโลหะ เครื่องปั้นดินเผา นอกจากนี้ยังมีการระบุถึงแนวทางการนำภูมิปัญญาไปใช้ในชีวิตประจำวัน และการอนุรักษ์ภูมิปัญญา ไทยไว้เป็นมรดกของชาติ

ในแบบเรียนหลักสูตรล่าสุดซึ่งยังใช้ในปัจจุบัน คือ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 แบบเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของกระทรวงศึกษาธิการ⁸ กล่าวถึงภูมิปัญญาไทยโดยเฉพาะ โดยแบ่งรูปแบบภูมิปัญญาไทย

⁵ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และคณะ. (2541). หนังสือเรียนสังคมศึกษา ส 605 สังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. หน้า 20-41.

⁶ณรงค์ พ่วงพิศ, วุฒิชัย มูลศิลป์ และชาคริต ชุ่มวัฒนะ. (2550). หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม : ประวัติศาสตร์ ม.1 ช่วงชั้นที่ 3. หน้า 110-116.

⁷ไพฑูริย์ มีกุล และคณะ. (2550). หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐาน ประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. หน้า 186.

⁸กระทรวงศึกษาธิการ. (2557). หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. หน้า 158-160.

ตามการสร้างสรรค กล่าวคือ ภูมิปัญญาด้านเทคโนโลยีและการดำรงชีวิต เช่น เครื่องมือและภาชนะต่าง ๆ ภูมิปัญญาด้านภาษา เช่น จารึกโบราณภาษาขอมอูโบราณ เขมรโบราณ บาลี สันสกฤต และขอม ภูมิปัญญาด้านศาสนา และภูมิปัญญาด้านศิลปะและการก่อสร้าง โดยปรากฏเนื้อหาศิลปกรรมสมัยสุโขทัยทั้งด้านสถาปัตยกรรม ประติมากรรม และระบบชลประทาน ส่วนแบบเรียนของระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6⁹ ได้ให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมไทยเป็นหลัก โดยจำแนกวัฒนธรรมไทยออกเป็นวัฒนธรรมทางภาษาและวรรณกรรม วัฒนธรรมทางวัตถุ วัฒนธรรมทางจิตใจ วัฒนธรรมทางจารีตและขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมทางสุนทรีย์ โดยเนื้อหาศิลปกรรมสมัยสุโขทัย อยุธา และรัตนโกสินทร์ ซึ่งประกอบด้วยงานทัศนศิลป์ ได้แก่ สถาปัตยกรรม ประติมากรรม และจิตรกรรม และงานประณีตศิลป์ถูกจัดให้อยู่ภายใต้หัวข้อวัฒนธรรมทางสุนทรีย์ ส่วนภูมิปัญญาไทยในแบบเรียนได้กล่าวถึงภูมิปัญญาที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของคนไทยในหลายด้านประกอบด้วย ภูมิปัญญาด้านการเมืองการปกครอง เช่น สถาบันกษัตริย์ ระบบเกณฑ์แรงงาน ภูมิปัญญาด้านความคิดความเชื่อ เช่น ความเชื่อทางจิตวิญญาณและทางพระพุทธศาสนา และภูมิปัญญาด้านการดำเนินชีวิต เช่น การตั้งถิ่นฐาน ระบบการจัดการน้ำ การรักษาโรค การประดิษฐ์เครื่องปั้นดินเผาและเครื่องจักสาน และภายในแบบเรียนยังมีการเพิ่มแนวทางการนำภูมิปัญญาไทยไปใช้ในชีวิตประจำวัน รวมถึงการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย ส่วนแบบเรียนเล่มอื่นของระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6¹⁰ ได้กล่าวถึงเนื้อหาวัฒนธรรมไทยเพียงคร่าว ๆ คือ ความหมายของวัฒนธรรม ปัจจัยที่ก่อให้เกิดวัฒนธรรม และการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยเท่านั้น แตกต่างกับหัวข้อการสร้างสรรค ภูมิปัญญาไทยที่แบบเรียนให้ความสำคัญมาก โดยนอกจากการกล่าวถึงความหมายของภูมิปัญญา ปัจจัยที่ก่อให้เกิดภูมิปัญญา และการสืบทอดและเปลี่ยนแปลงภูมิปัญญาแล้ว ยังมีกรยกตัวอย่างการสร้างสรรคภูมิปัญญาไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน โดยภูมิปัญญาสมัยสุโขทัย เช่น ระบบการชักน้ำ เก็บน้ำ และระบายน้ำ การประดิษฐ์เครื่องปั้นดินเผา การประดิษฐ์ตัวอักษรไทย และการอาศัยวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อจรรโลงสังคม ส่วนสมัยอยุธยาภูมิปัญญาสำคัญคือ การสร้างสถาบันกษัตริย์เพื่อเป็นศูนย์รวมจิตใจ การควบคุมกำลังคน การใช้ภาษาและวรรณกรรมเพื่อคุณประโยชน์ทางการเมืองและสังคมผ่านวรรณกรรมจินตามณีและพระมาลัยคำหลวง และภูมิปัญญาไทยทางด้านศิลปกรรมรวม 3 ประเภท คือ สถาปัตยกรรม จิตรกรรม และงานปูนปั้น ในสมัยธนบุรีภูมิปัญญาไทยที่สำคัญคือด้านวรรณกรรม และด้านศิลปกรรมโดยมีงานจิตรกรรมที่โดดเด่นคือสมุดภาพไตรภูมิพระร่วง และสมัยรัตนโกสินทร์มีการยกตัวอย่างภูมิปัญญาด้านต่าง ๆ คือ การสร้างเมืองราชธานี การใช้พงศาวดารปลุกใจเรื่องสงคราม การเก็บภาษีปากเรือ การแพทย์ รถมล้อเครื่อง และรถอีแต่น นอกจากนี้ในแบบเรียนยังมีการกล่าวถึงปัจจัยและบุคคลที่ส่งเสริมการสร้างสรรควัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยในปัจจุบัน โดยยกตัวอย่างบุคคลสำคัญและพระราชกรณียกิจในการส่งเสริมภูมิปัญญาไทย โดยบุคคลสำคัญที่แบบเรียนยกตัวอย่างมาคือ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์

จากการศึกษาจะเห็นได้ถึงพัฒนาการของการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาด้านศิลปกรรม วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย โดยหลักสูตรหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ.2521 ยังไม่ปรากฏเนื้อหาในส่วนนี้ ส่วนหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย

⁹ไพฑูริย์ มีกุล และคณะ. (2558). หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ประวัติศาสตร์ไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6. หน้า157-175.

¹⁰ณรงค์ พงษ์พิศ และวุฒิชัย มูลศิลป์. (2558). หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ประวัติศาสตร์ไทย ม.4-ม.6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6. หน้า 142-177.

พ.ศ.2524 แบ่งเนื้อหาศิลปกรรมออกเป็น 3 ยุคตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 จนถึงสมัยปัจจุบัน โดยพบว่ารูปแบบศิลปกรรมเปลี่ยนแปลงตามกระแสของประเทศในช่วงเวลานั้นโดยชนชั้นนำ รูปแบบงานศิลปกรรมจึงเป็นลักษณะของการผสมผสานระหว่างความเป็นไทยกับความทันสมัยแบบตะวันตก หลักสูตรช่วงเวลาต่อมาคือ หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ.2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ปรากฏเนื้อหาศิลปกรรมตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมาในด้านสถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม นาฏศิลป์และดนตรี โดยแสดงให้เห็นถึงการรับอิทธิพลของตะวันตกจนเกิดเป็นรูปแบบใหม่ของศิลปกรรมไทย และในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ.2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) เนื้อหาศิลปกรรมได้มีการศึกษาย้อนไปในอดีตโดยแบ่งออกเป็น 3 ยุคหลัก ยุคแรกคือศิลปะสมัยก่อนประวัติศาสตร์ในดินแดนไทย ยุคต่อมาคือศิลปะของรัฐต่าง ๆ ในไทยตั้งแต่ทวารวดีจนถึงรัตนโกสินทร์ตอนต้น และยุคสุดท้ายคือศิลปะสมัยใหม่ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมาที่รับอิทธิพลจากตะวันตก ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปรากฏเนื้อหาศิลปกรรมโดยเป็นหัวข้อรองที่แทรกอยู่ในหัวข้อใหญ่ของสมัยสุโขทัย อโยธยา ธนบุรี และรัตนโกสินทร์ ครอบคลุมในด้านประติมากรรม สถาปัตยกรรม วรรณกรรม และประเพณี แต่ในแบบเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายนั้นภูมิปัญญาไทยได้กลายเป็นหัวข้อหลักในแบบเรียนควบคู่ไปกับศิลปวัฒนธรรมซึ่งมีมาแต่เดิม ทำให้นอกจากหัวข้อศิลปกรรมของรัฐต่าง ๆ ในไทยตั้งแต่สมัยทวารวดีจนถึงรัตนโกสินทร์ที่ยังคงเดิมแล้ว ในแบบเรียนได้มีการเพิ่มเนื้อหาภูมิปัญญาไทยเข้ามาเป็นครั้งแรก โดยเป็นภูมิปัญญาไทยที่แสดงให้เห็นถึงความเจริญของไทยตั้งแต่อดีต แต่ยังไม่มีการแบ่งภูมิปัญญาตามยุคสมัยดังหัวข้อศิลปกรรม และในตอนท้ายได้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการใช้และการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย ส่วนหลักสูตรปัจจุบันคือหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 พบว่าหัวข้อวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยยังคงได้รับความสำคัญดังเดิม โดยแบบเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นภูมิปัญญาไทยได้แทรกอยู่ในหัวข้อสุโขทัย อโยธยา ธนบุรี และรัตนโกสินทร์ ส่วนแบบเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยได้แยกออกมาเป็นหัวข้อหลัก โดยแบ่งยุคสมัยการสร้างสรรคภูมิปัญญาไทยออกเป็นสมัยสุโขทัย อโยธยา ธนบุรี และรัตนโกสินทร์ รวมถึงมีการยกตัวอย่างบุคคลที่ส่งเสริมการสร้างสรรควัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย และเน้นย้ำถึงการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย แต่หัวข้อที่เกิดการเปลี่ยนแปลงคือเรื่องศิลปกรรม ที่ถูกลดความสำคัญลง โดยไม่สามารถเป็นหัวข้อหลักในแบบเรียนอีกต่อไป แต่ถูกนำไปเป็นเนื้อหาย่อยในหัวข้อภูมิปัญญาไทย หรือหัวข้อวัฒนธรรมในบางเล่ม

จากการศึกษาข้างต้นเพื่อความสะดวกในการทำความเข้าใจ ผู้วิจัยจึงจัดทำตารางแสดงข้อมูลเนื้อหาในประเด็นศิลปกรรม วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย จากแบบเรียนประวัติศาสตร์ไทยช่วง พ.ศ.2521 – 2563 ดังปรากฏ

ประเด็น	หลักสูตร			
	2521,2524 ¹¹	ปรับปรุง 2533 ¹²	2544 ¹³	2551 ¹⁴
ศิลปกรรม วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย				
- ศิลปกรรม	/	/	/	/
- วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย			/	/

ผลจากการศึกษาวิเคราะห์แบบเรียนทั้ง 6 หลักสูตรในประเด็นศิลปกรรม วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย พบว่าแบบเรียนในระยะแรก ปี พ.ศ.2521-2543 รวมทั้งสิ้น 4 หลักสูตร ตั้งแต่หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ.2521 ถึงหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ.2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ให้ความสำคัญกับเนื้อหาศิลปกรรมในยุคสมัยต่าง ๆ เป็นหลัก โดยเฉพาะสมัยปัจจุบันตั้งแต่รัชกาลที่ 4 เป็นต้นมาที่เกิดศิลปกรรมรูปแบบใหม่จากการรับอิทธิพลของชาติตะวันตก โดยเนื้อหาอธิบายข้อมูลในเชิงประวัติศาสตร์ศิลปะของยุคต่าง ๆ เป็นหลัก กระทั่งเข้าสู่หลักสูตรระยะที่สองตั้งแต่ปี พ.ศ.2544-2563 ที่เกิดการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาประเด็นศิลปกรรม วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย โดยในแบบเรียนในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 ได้เพิ่มเนื้อหาเรื่องภูมิปัญญาไทยเข้ามาเป็นครั้งแรกควบคู่ไปกับเนื้อหาด้านศิลปกรรมและวัฒนธรรม กระทั่งในแบบเรียนหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 ที่เนื้อหาด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยกลายเป็นเนื้อหาหลักที่ปรากฏในแบบเรียน ส่วนเนื้อหาด้านศิลปกรรมถูกลดความสำคัญลงกลายเป็นเพียงหัวข้อย่อยของเนื้อหาด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาด้านศิลปกรรม วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยในแบบเรียนประวัติศาสตร์ไทย พ.ศ.2521-2563

จากการศึกษาโครงเรื่องและการนำเสนอเนื้อหาด้านศิลปกรรม วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย ในแบบเรียนของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ.2521 ถึงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 รวมทั้งสิ้น 6 หลักสูตร พบว่าเนื้อหาในแบบเรียนมีการเปลี่ยนแปลง โดย 4 หลักสูตรในระยะแรกคือหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ.2521 ถึงหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ.2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) มีเนื้อหาศิลปกรรมที่ให้ข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ศิลปะของงานศิลปกรรมด้านต่าง ๆ ของไทยทั้งศิลปะแบบทวารวดี ศรีวิชัย ละโว้ เชียงแสน อู่ทอง สุโขทัย อยุธยา และรัตนโกสินทร์ อย่างไรก็ตามหลักสูตรในระยะที่สองตั้งแต่หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 เกิดการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาโดยมีการเพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยเข้ามาควบคู่กับงานศิลปกรรมเป็นครั้งแรก และเมื่อมีการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 พบว่าวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยได้กลายเป็นเนื้อหาหลักในแบบเรียน

¹¹หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ.2521 และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ.2524

¹²หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ.2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ.2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533)

¹³หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544

¹⁴หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551

ส่วนเนื้อหาศิลปกรรมถูกจัดให้เป็นหัวข้อย่อยภายใต้เนื้อหาวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย ผู้วิจัยพบว่าปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาด้านศิลปกรรม วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยในแบบเรียนมีทั้งสิ้น 4 ประการ ดังนี้

ประการแรก การต้องปรับตัวเมื่อเผชิญกับกระแสโลกาภิวัตน์ ผู้วิจัยพบว่ากรณีที่เนื้อหาในแบบเรียนเปลี่ยนมาให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยเพราะกระแสโลกยุคโลกาภิวัตน์เปลี่ยนค่านิยม พฤติกรรม และทัศนคติของคนในสังคม โดยหันไปสนใจด้านวัตถุนิยมและบริโภคนิยม ผู้คนให้ความสำคัญกับตนเองมากกว่าส่วนรวม และละเลยวัฒนธรรมและภูมิปัญญาอันเป็นรากเหง้าของชาติไทย ดังที่กรมวิชาการกล่าวถึงผลกระทบของกระบวนการโลกาภิวัตน์ว่า

“... ทำลายวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชาติไทยและสภาพสังคมไทยได้เสื่อมโทรมลง ส่งผลให้เกิดความฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย กระแสวัตถุนิยมและบริโภคนิยม ได้ครอบงำวิถีไทยวัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรมท้องถิ่น ที่สำคัญคือ ความไม่สนใจหรือความไม่เข้าใจความเป็นชาติไทยที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาช้านานและไม่รู้จักซาบซึ้งและความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์ชาติไทย...”¹⁵

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550 - 2554) ก็ได้กล่าวถึงโลกาภิวัตน์ไว้ในหัวข้อการพัฒนาที่ไม่สมดุลและไม่ยั่งยืน ด้านผลกระทบต่อคนและสังคมไทยว่า

“... การที่ระบบเศรษฐกิจและสังคมไทยเปิดกว้างสู่โลกาภิวัตน์ และเกิดการเคลื่อนไหวของวัฒนธรรมอย่างไร้พรมแดนเข้าสู่สังคมไทย โดยขาดความรู้ที่จำเป็น ภูมิคุ้มกันในการกลั่นกรองที่ดี ได้ส่งผลกระทบต่อระบบคุณค่า ความเชื่อ พฤติกรรม การดำรงชีวิต และการปฏิสัมพันธ์ในสังคมไทยให้ปรับเปลี่ยนไปจากเดิม คนไทยมีค่านิยมและพฤติกรรมที่เน้นวัตถุนิยมและบริโภคนิยมเพิ่มมากขึ้น ขาดจิตสำนึกสาธารณะ ให้ความสำคัญส่วนตนมากกว่าส่วนรวม การให้คุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นคนและการยึดหลักธรรมในการดำรงชีวิตเริ่มเสื่อมถอยลง วัฒนธรรมและภูมิปัญญาของชาติถูกละเลย และมีการถ่ายทอดสู่คนรุ่นใหม่ค่อย...”¹⁶

ประกอบกับการให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมของท้องถิ่นทั่วประเทศ อันเนื่องมาจากมีการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มาเป็นแนวทางปฏิบัติขับเคลื่อนประเทศให้เกิดความสมดุล เป็นธรรมและยั่งยืน มุ่งสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน โดยหนึ่งในหลักการทรงงานที่สำคัญ คือการยึดหลัก “ภูมิสังคม” ที่คำนึงถึงการดำเนินวิถีชีวิตของคนในสังคมหนึ่งๆ ซึ่งมีลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อและศาสนา ประเพณี เศรษฐกิจ และสภาพแวดล้อม การพัฒนาจึงจำเป็นต้องเริ่มจากภายในไปสู่ภายนอก

¹⁵ กรมวิชาการ. (2543). เอกสารทางวิชาการ เรื่องการพัฒนาการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ไทย. หน้า 4.

¹⁶ ราชกิจจานุเบกษา. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550 - 2554). วันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ.2549. หน้า ๑๖.

จากบริบททางสังคมที่กล่าวมาจึงพบว่าวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยอันเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของชาติไทย กำลังประสบปัญหาเสื่อมถอย และถูกละเลยอันเนื่องมาจากกระแสโลกยุคโลกาภิวัตน์ เป็นผลทำให้เนื้อหาวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 ได้รับการยกระดับความสำคัญขึ้นมา

ประการที่สอง การส่งเสริมให้เยาวชนไทยตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย เกิดจากความต้องการของรัฐที่จะให้คนไทยรู้ความเป็นมาของวัฒนธรรมของประเทศตนและประเทศอื่น ๆ รวมทั้งสามารถแยกแยะความเป็นไทยออกจากชนชาติอื่นได้ โดยสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาได้อธิบายเหตุผลของการปรับเปลี่ยนเนื้อหาในแบบเรียนในการยกระดับความสำคัญของวัฒนธรรมภูมิปัญญาไทยไว้ว่า

“... วัฒนธรรมไทยในนัยของประวัติศาสตร์ย่อมรวมถึงวิถีคิด วิถีปฏิบัติซึ่งสะท้อนออกมาในรูปแบบต่าง ๆ คงไม่ได้แสดงที่รูปร่าง หน้าตา การแต่งกาย การนับถือศาสนา อาหาร การกิน ซึ่งแทบจะแยกแยะได้ยากกับความเป็นคนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือชาวอาเซียนหรือผู้คนในภูมิภาคอื่นในยุคโลกาภิวัตน์ การเรียนรู้ความเป็นมาของวิถีคิดและวิถีปฏิบัติหรือรากเหง้าของวัฒนธรรมไทยจะทำให้เราสามารถแยกแยะ “ความเป็นคนไทย วัฒนธรรมไทย วิถีไทย” ออกจากสังคมมนุษย์อื่น ๆ ได้ ...¹⁷

ในข้อนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาที่กล่าวถึงความสำคัญของภูมิปัญญาไทยในการช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่นมั่นคง สร้างความภาคภูมิใจ และศักดิ์ศรีเกียรติภูมิแก่คนไทย สร้างความสมดุลระหว่างคนกับสังคมและธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน และช่วยเปลี่ยนแปลงปรับวิถีชีวิตของคนไทยให้เหมาะสมได้ตามยุคสมัย โดยในปัจจุบันสังคมไทยที่เผชิญวิกฤตการณ์ทางปัญญา คือการพึ่งตนเองในการแก้ปัญหาไม่ได้ อันเนื่องมาจากการสูญหายไปจากสังคมไทยของภูมิปัญญาไทย โดยมีภูมิปัญญาสากลที่ไม่เหมาะสมกับสังคมไทยเข้ามาแทนที่¹⁸ ซึ่งส่งผลกระทบต่อประเทศไทยและสังคมไทยที่ไม่สามารถหาทางออกด้วยตนเองได้เมื่อประสบปัญหาและวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง นำมาสู่ความพยายามในการส่งเสริมภูมิปัญญาไทยผ่านการศึกษา

ดังนั้น จุดมุ่งหมายสำคัญประการหนึ่งของการศึกษาวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยที่ถูกเพิ่มเข้ามาในแบบเรียนคือช่วยให้คนไทยเข้าใจว่าสังคมไทยมีวิถีคิด วิถีปฏิบัติ และเอกลักษณ์เฉพาะตัว รวมถึงช่วยทำให้เข้าใจลักษณะเฉพาะของชนชาติอื่น อันเป็นการสร้างความเข้าใจต่อกัน ช่วยให้คนไทยสามารถแยกแยะลักษณะความเป็นไทยออกจากคนในสังคมอื่นได้ และที่สำคัญจะทำให้คนไทยเกิดความตระหนักถึงคุณค่าของภูมิปัญญาไทยในการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง และสามารถพึ่งพาตนเองใช้ชีวิตในสังคมสมัยใหม่ได้อย่างมีความสุข

¹⁷สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2558). *แนวการสอนประวัติศาสตร์ : ประวัติศาสตร์ไทย หลากหลายวิธีเรียน*. หน้า 89.

¹⁸สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2541). *แนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา*. หน้า ๑.

ประการที่สาม การให้เยาวชนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์คือ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และความเป็นไทย โดยในแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 ได้ระบุถึงภูมิปัญญาไทยไว้ในหมวดที่ 1 หลักการและความมุ่งหมายในหลักการข้อที่ 3 ความว่า

“... การก้าวทันความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการสมัยใหม่ และการรับวัฒนธรรมจากต่างประเทศหรือจากภายนอกชุมชน จะต้องประสานควบคู่ไปกับความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าของภูมิปัญญา ภาษา และวัฒนธรรมดั้งเดิมของท้องถิ่นและของสังคมไทย เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาความรู้ใหม่ๆ ที่สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น ...”¹⁹

ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้กล่าวถึงภูมิปัญญาไทย ในหมวด 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ ในมาตรา 7 ความว่า

“... ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษามรดกวัฒนธรรมส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ...”²⁰

เป็นผลให้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 ต่างก็ต้องการให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คือ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และรักความเป็นไทย ดังระบุถึงคุณภาพของผู้เรียนเมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ว่า “... มีความรู้เรื่องภูมิปัญญาไทย ความภูมิใจในความเป็นคนไทย ประวัติศาสตร์ของชาติไทย ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ...”²¹ รวมถึงมาตรฐานการเรียนรู้ที่หลักสูตรต้องการคือ “... เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรักความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย ...”²² ดังนั้น เนื้อหาวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยในแบบเรียนจึงมีความสำคัญใน

¹⁹สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2535). แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535. หน้า 7.

²⁰ราชกิจจานุเบกษา. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ.2542. หน้า 3.

²¹กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551. หน้า 5.

²²กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). เล่มเดิม. หน้า 3.

การสร้างความรู้สึกร่วมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางสังคม และตระหนักในคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นและชาติ อันจะทำให้ผู้เรียนเกิดความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และความเป็นไทย

ประการสุดท้าย การปลูกฝังวัฒนธรรมไทยให้แก่เยาวชนเพื่อสร้างพลเมืองที่ดีให้แก่สังคม โดยในบทความวิถีไทยกับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองไทย กล่าวถึงระบบการศึกษาในฐานะที่เป็นสื่อในการทำให้คนไทยเชื่อว่าวัฒนธรรมไทยเป็นส่วนหนึ่งของการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองไทย ดังกล่าวว่า

“... “วัฒนธรรมไทย” เป็น “วิถีไทยที่ถูกต้องดีงาม” เพราะส่งผลให้ “เมืองไทยนี้ดี” คือทำให้สังคมไทยมีระเบียบ ความสงบสุข ความมั่นคง และความเจริญก้าวหน้า เมื่อใดก็ตามที่คนไทยละทิ้งหรือหลงลืม “วิถีไทย” ไป ก็จะต้องสูญเสียวิถีชีวิตอันดีงามแบบไทยไปอย่างน่าเสียดาย และจะต้องประสบกับปัญหาต่าง ๆ ตามมาทั้งปัญหาชีวิตและปัญหาสังคม ...”²³

ความเป็นพลเมืองไทยนั้นต้องสอดคล้องกับวัฒนธรรมของสังคมไทย โดยวัฒนธรรมไทยเป็นกระบวนการหนึ่งในสังคมเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมไทยไปสู่เป้าหมายที่ต้องการคือเกิดพลเมืองในวิถีประชาธิปไตย โดยใช้วิถีไทยแบบใหม่ เช่น “คุณธรรมไทย” ที่ปราศจากวิหิงสา และความฉลาดในการประสานประโยชน์ รวมถึงความรับผิดชอบร่วมกันของสังคมและการเคารพต่อกฎระเบียบของสังคม เอกสารการประชุมวิชาการของสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 13 ประจำปี 2554 ได้กล่าวถึงความสำคัญของวัฒนธรรมไทยว่า “... คุณค่า วิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของผู้คนในสังคมไทย เป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในสังคมไทย เพราะการส่งเสริมแนวคิดความเป็นพลเมืองให้เกิดขึ้นในสังคมหนึ่ง ๆ ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมและค่านิยมของคนในชาตินั้น ๆ อยู่ไม่น้อย ...”²⁴ ดังนั้น การศึกษาวัฒนธรรมไทย จึงเป็นองค์ประกอบสำคัญหนึ่งในการสร้างพลเมืองไทย

บทสรุป

แบบเรียนประวัติศาสตร์ไทยในช่วง พ.ศ.2521-2563 นั้น เป็นแบบเรียนที่จัดทำขึ้นตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ.2521 หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ.2524 หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ.2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ.2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) หลักสูตรการศึกษาระดับพื้นฐาน พ.ศ.2544 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 รวมทั้งสิ้น 6 หลักสูตร ซึ่งปรากฏความเปลี่ยนแปลงด้านเนื้อหาเป็นระยะ ๆ เนื่องจากแบบเรียนต้องปรับปรุงเนื้อหาให้เป็นไปตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ที่มี

²³ สายชล สัตยานุรักษ์. (2556). วิถีไทยกับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองไทย. ใน *ประวัติศาสตร์ ศาสนา วัฒนธรรม และการศึกษา : รวมบทความไทยศึกษาเพื่อระลึกถึงศาสตราจารย์ อิมิชิ โยเนะโอะ*. หน้า 286.

²⁴ สถาบันพระปกเกล้า. (2555). *เอกสารประกอบการประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 13 ประจำปี 2554 เล่ม 1 ความเป็นพลเมืองกับอนาคตประชาธิปไตย (Citizenship and the Future of Thai Democracy)*. หน้า 17.

การระบุดมมุ่งหมายของหลักสูตรแต่ละยุคสมัย อันเนื่องมาจากบริบททางสังคม และนโยบายการศึกษาชาติ ที่เปลี่ยนแปลงไป

บทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของเนื้อหาด้านศิลปกรรม วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย และปัจจัยที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเนื้อหา ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยหลัก 4 ประการที่เป็นเหตุให้มีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาเกี่ยวกับศิลปกรรม วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทยในแบบเรียน ประการแรกคือความต้องการปรับตัวเมื่อเผชิญกับกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงค่านิยมความคิดของคนในสังคมที่ขาดจิตสำนึกสาธารณะและละเลยความเป็นไทย ประการที่สองคือการส่งเสริมให้เยาวชนไทยตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย เพื่อที่จะสามารถแยกแยะลักษณะของความเป็นคนไทย ประการที่สามคือความต้องการให้เยาวชนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์คือ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และความเป็นไทย และประการสุดท้ายคือการปลูกฝังวัฒนธรรมไทยให้แก่เยาวชนเพื่อสร้างพลเมืองที่ดีให้แก่สังคม จากหลักฐานที่ค้นคว้า ผู้วิจัยพบว่าการศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยสามารถตอบสนองความมุ่งหมายของสังคมในการผลิตผู้เรียนที่มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รักความเป็นไทย และเป็นพลเมืองดีของสังคม ได้มากกว่าการศึกษาเกี่ยวกับศิลปกรรม จึงนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเนื้อหาแบบเรียนในหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 ซึ่งเป็นหลักสูตรที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ที่มีการลดหรือตัดทอนเนื้อหาศิลปกรรมออกไป และให้ความสำคัญแก่นโยบายทางด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยแทน

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2524). *หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2524). *หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2533). *หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533)*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2534). *หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533)*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2546). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม)*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กรมวิชาการ. (2543). *เอกสารทางวิชาการ เรื่องการพัฒนาการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ไทย*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2557). *หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ สกสค. ลาดพร้าว.
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา และฉลอง สุนทราวาณิชย์. (2556). *ประวัติศาสตร์ ศาสนา วัฒนธรรม และการศึกษา*

- : รวมบทความไทยศึกษาเพื่อระลึกถึงศาสตราจารย์ อิมิอิ โยเนะโอะ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สร้างสรรค์.
ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และคณะ. (2541). หนังสือเรียนสังคมศึกษา ส 605 สังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. กรุงเทพฯ:
ไทยวัฒนาพานิช.
- ณรงค์ พ่วงพิศ, วุฒิชัย มูลศิลป์ และชาคริต ชุ่มวัฒนะ. (2550). หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐาน
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม : ประวัติศาสตร์ ม.1 ช่วงชั้นที่ 3. กรุงเทพฯ:
อักษรเจริญทัศน์ อจท.
- ไพฑูริย์ มีกุล และคณะ. (2550). หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐาน ประวัติศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. กรุงเทพฯ:
วัฒนาพานิช.
- ไพฑูริย์ มีกุล และคณะ. (2558). หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ประวัติศาสตร์ไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6. กรุงเทพฯ:
วัฒนาพานิช.
- ราชกิจจานุเบกษา. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550 - 2554).
วันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ.2549.
- ราชกิจจานุเบกษา. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. วันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ.2542.
- วิทยา สุจริตธนารักษ์ และคณะ. (2536). หนังสือเรียนสังคมศึกษา ส 306 ประเทศของเรา 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.
กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2555). เอกสารประกอบการประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 13 ประจำปี 2554 เล่ม 1
ความเป็นพลเมืองกับอนาคตประชาธิปไตยไทย (Citizenship and the Future of Thai Democracy). กรุงเทพฯ:
สถาบันพระปกเกล้า.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2535). แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535. กรุงเทพฯ:
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2541). แนวทางการส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา.
กรุงเทพฯ: บริษัท พิมพ์ดี จำกัด.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2558). แนวการสอนประวัติศาสตร์ : ประวัติศาสตร์ไทย หลากหลายวิธีเรียน.
กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สืบแสง พรหมบุญ, ณรงค์ พ่วงพิศ และสัณชัย สุวังบุตร. (2534). หนังสือเรียนสังคมศึกษา รายวิชา ส 605 สังคมศึกษา
สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 (ม.6). กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง โจทย์ปัญหาเกี่ยวกับปริมาตรของทรงสี่เหลี่ยมมุมฉาก โดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดของ Van Hiele สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

The Development of Mathematic Learning Achievement on Problem Solution Questions about Volume of Rectangles by Using Van Hiele Instruction Model for Grade 5 Students

แคทรีเยา สมวงศ์* ดร.พินโย พรหมเมือง** ดร.มนูญพงษ์ ชัยพันธุ์***

Cattareeya Somwong* Dr.Pinayo Prommuang** Dr.Manoonpong Chaiphan***

*Master Degree Student at Faculty of Education in Curriculum and Instruction, Vongchavalitkul University

** , *** Lecturers at Faculty of Education in Curriculum and Instruction, Vongchavalitkul University

Corresponding author Email address: cattareeyasom26@gmail.com*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ก่อนและหลังเรียนเรื่อง โจทย์ปัญหาเกี่ยวกับปริมาตรของทรงสี่เหลี่ยมมุมฉาก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยรูปแบบการสอนตามแนวคิดของ Van Hiele (2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง โจทย์ปัญหาเกี่ยวกับปริมาตรของทรงสี่เหลี่ยมมุมฉาก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนด้วยรูปแบบการสอนตามแนวคิดของ Van Hiele กับเกณฑ์ร้อยละ 70 (3) ศึกษาความพึงพอใจหลังเรียนต่อรูปแบบการสอนตามแนวคิดของ Van Hiele ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง โจทย์ปัญหาเกี่ยวกับปริมาตรของทรงสี่เหลี่ยมมุมฉาก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนบ้านแซะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 จำนวน 14 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการจัดการเรียนรู้ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test ผลการวิจัยพบว่า (1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยรูปแบบการสอนตามแนวคิดของ Van Hiele หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2) การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยรูปแบบการสอนตามแนวคิดของ Van Hiele ไม่สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 (3) ความพึงพอใจหลังเรียนต่อรูปแบบการสอนตามแนวคิดของ Van Hiele ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, คณิตศาสตร์, รูปแบบการสอนตามแนวคิดของ Van Hiele

ABSTRACT

The objectives of this research were (1) to compare learning mathematic learning achievement between pretest and posttest scores on problem solution questions about volume of rectangles by using Van Hiele Instruction Model for Grade 11 Students, (2) to compare their learning mathematic learning achievement on problem solution questions about volume of rectangles by using Van Hiele Instruction Model with the criteria at 70%, and (3) to study their satisfaction with learning on problem solution questions about volume of rectangles by using Van Hiele Instruction Model. The sample was 14 Grade 11 Students who were studying at Baan Sae School under Nakhonratchasima Primary Educational Service Area Office 3 in second semester of the academic year 2019. Research instruments consisted of Learning Achievement Test and Lesson plan. The statistics consisted of mean, standard deviation, and t-test. The research findings were revealed that Grade 11 students' mathematic learning achievement had posttest scores higher than pretest's scores with the statistically significant difference at the 0.05 level; their mathematic learning achievement of posttest's scores did not reach to the criteria at 70%; and their satisfaction with Van Hiele Instruction Model was at the highest level.

Keywords: Learning achievement, Mathamatics, Van Hiele Instruction Model

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) กล่าวถึงความสำคัญของทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ไว้ว่า คณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากคณิตศาสตร์ ช่วยให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบ มีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหา หรือสถานการณ์ได้อย่างรอบคอบและถี่ถ้วน ช่วยให้คาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจ แก้ปัญหา ได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ คณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือในการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และศาสตร์อื่น ๆ อันเป็นรากฐานในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติให้มีคุณภาพและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้ทัดเทียมกับนานาชาติ การศึกษาคณิตศาสตร์ จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วในยุคโลกาภิวัตน์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) โดยเฉพาะในเรื่องของเราคณิต ซึ่งเป็นความรู้ที่สำคัญประการหนึ่งในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ กล่าวคือ เราใช้เรขาคณิตในชีวิตจริงเพื่อทำความเข้าใจ หรืออธิบายสิ่งต่าง ๆ รอบตัว เช่น ใช้เรขาคณิตในการสำรวจพื้นที่ สร้างผังเมือง สร้างถนนหนทางสำรวจโลกและอวกาศหรือบางครั้งเราอาจแทนความคิดหรือสิ่งต่าง ๆ ด้วยรูปเรขาคณิต เรขาคณิตช่วยพัฒนาทักษะที่สำคัญหลายประการ เช่น ทักษะเชิงมิติสัมพันธ์ หรือความรู้สึกเชิงปริภูมิ การคิด การให้เหตุผล และการคิดสร้างสรรค์ ซึ่งทักษะเหล่านี้เป็นพื้นฐานการเรียนรู้คณิตศาสตร์เรื่องอื่น ๆ เช่น จำนวน การวัด ตลอดจนเนื้อหาคณิตศาสตร์ขั้นสูงต่อไป

อย่างไรก็ตาม ในสภาพที่เป็นจริงของนักเรียนไทยในปัจจุบัน มีปัญหาทางด้านคณิตศาสตร์ คือ ประการที่ 1 ปัญหาทางการสอน พบว่า การจัดการเรียนรู้เรขาคณิตยังไม่ส่งเสริมให้นักเรียนได้มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการคิดวิเคราะห์ การให้เหตุผล และความสัมพันธ์ของมิติต่าง ๆ และประการสุดท้าย ปัญหาเกี่ยวกับผู้เรียน จากรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน (O-NET) พบว่า ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2561 รายวิชาคณิตศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ 37.50 เมื่อจำแนกตามมาตรฐานการเรียนรู้ พบว่า มาตรฐาน ค.3.1 อธิบายและวิเคราะห์รูปเรขาคณิตสองมิติและสามมิติ มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดเป็นลำดับที่ 4 (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2562)

จากการพิจารณาบริบทของโรงเรียนบ้านแซะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 ผู้วิจัยสังเกตผลการเรียนทางด้านคณิตศาสตร์ของนักเรียน พบว่า มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่อนข้างน้อย และในการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนบ้านแซะ ได้กล่าวถึงปัญหาการเรียนคณิตศาสตร์ไว้ว่า นักเรียนขาดทักษะการแก้โจทย์ปัญหา (โรงเรียนบ้านแซะ, 2551, น. 14) นอกจากนี้แล้ว จากรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) ปีการศึกษา 2560 (โรงเรียนบ้านแซะ, 2560, น. 74) ได้เสนอแนะแนวทางในการพัฒนานักเรียนไว้ว่า “นักเรียนควรได้รับการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ การสร้างความคิดรวบยอด ความคิดสร้างสรรค์” ซึ่งข้อความนี้สามารถตีความได้ว่า วิชาคณิตศาสตร์สามารถช่วยพัฒนาการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการคิดรวบยอดได้ โดยใช้กระบวนการในการแก้โจทย์ปัญหา

จากการศึกษาแนวคิดของ Van Hiele ซึ่งได้คิดค้นแนวคิดขึ้นมาเพื่อการแก้ปัญหาลearningคณิตศาสตร์ พบว่า การเรียนที่เป็นขั้นตอนจะช่วยพัฒนาการเรียนคณิตศาสตร์ได้ นอกจากนั้นยังมีผลงานที่สนับสนุนแนวคิดของ Van Hiele เช่น อภิญา กาลมงคล (2554) อมรัตน์ ใจไหว (2551) และฐิติพร มาตรโคกสูง (2553) จากผลการศึกษา พบว่า นักเรียนสามารถพัฒนาระดับการคิดเชิงเรขาคณิตตามกรอบทฤษฎีของ Van Hiele จากระดับที่ 1 การรับรู้จากการมองเห็นและระดับที่ 2 การวิเคราะห์ หรือพรรณนารูปลักษณะ ไปสู่ระดับที่ 3 การให้เหตุผลเชิงนิรนัยอย่างไม่เป็นแบบแผน หรือการจัดลำดับความสัมพันธ์ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์สูงขึ้น

ดังนั้นจากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำรูปแบบการสอนตามแนวคิดของ Van Hiele ซึ่งเป็นรูปแบบการสอนที่ส่งเสริมการคิดของนักเรียนมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนเรขาคณิตสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนบ้านแซะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 ในเรื่องโจทย์ปัญหาเกี่ยวกับปริมาตรของทรงสี่เหลี่ยมมุมฉาก เพื่อพัฒนาระดับการคิดเชิงเรขาคณิตให้เป็นพื้นฐานสู่การเรียนเรขาคณิตระดับสูงขึ้นไป และยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้ได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ก่อนและหลังเรียน เรื่อง โจทย์ปัญหาเกี่ยวกับปริมาตรของทรงสี่เหลี่ยมมุมฉาก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยรูปแบบการสอนตามแนวคิดของ Van Hiele

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง โจทย์ปัญหาเกี่ยวกับปริมาตรของทรงสี่เหลี่ยมมุมฉาก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนด้วยรูปแบบการสอนตามแนวคิดของ Van Hiele กับเกณฑ์ร้อยละ 70

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจหลังเรียนต่อรูปแบบการสอนตามแนวคิดของ Van Hiele ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง โจทย์ปัญหาเกี่ยวกับปริมาตรของทรงสี่เหลี่ยมมุมฉาก

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง โจทย์ปัญหาเกี่ยวกับปริมาตรของทรงสี่เหลี่ยมมุมฉาก หลังเรียนด้วยรูปแบบการสอนตามแนวคิดของ Van Hiele สูงกว่าก่อนเรียน

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง โจทย์ปัญหาเกี่ยวกับปริมาตรของทรงสี่เหลี่ยมมุมฉาก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนด้วยรูปแบบการสอนตามแนวคิดของ Van Hiele สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70

วิธีการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (pre-experimental design) ดำเนินการทดลองโดยใช้รูปแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One Group Pretest-Posttest Design) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง โจทย์ปัญหาเกี่ยวกับปริมาตรของทรงสี่เหลี่ยมมุมฉาก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยรูปแบบการสอนตามแนวคิดของ Van Hiele มีการดำเนินการดังนี้

1.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนบ้านแซะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 3 จำนวน 14 คน

1.2 เครื่องมือในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1.2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองทดลอง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง โจทย์ปัญหาเกี่ยวกับปริมาตรของทรงสี่เหลี่ยมมุมฉาก ด้วยรูปแบบการสอนตามแนวคิดของ Van Hiele ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีจำนวน 3 แผน รวมทั้งสิ้น 6 ชั่วโมง ซึ่งผ่านการตรวจสอบความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 20 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.37 – 0.77 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.45 – 0.88 ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการคำนวณจากสูตร KR-20 ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน มีค่าเท่ากับ 0.83 และแบบสอบถามความพึงพอใจผ่านการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00

2. การวิเคราะห์ข้อมูลและการใช้สถิติ การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

2.1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง โจทย์ปัญหาเกี่ยวกับปริมาตรของทรงสี่เหลี่ยมมุมฉาก ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้สถิติทดสอบที (t-test dependent) ซึ่งผู้วิจัยได้ทำ

การทดสอบความเป็นการกระจายแบบปกติ (Normality Test) ด้วยสถิติ Kolmogorov-Smirnov (K-S) test พบว่าคะแนนก่อนเรียน มีค่าเท่ากับ 0.153 (Sig >0.05) และ คะแนนหลังเรียนมีค่าเท่ากับ 0.152 (Sig >0.05)

2.2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องโจทย์ปัญหาเกี่ยวกับปริมาตรของทรงสี่เหลี่ยมมุมฉาก หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยใช้สถิติทดสอบที (One-Sample t-test)

2.3 การวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำไปเทียบกับเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554 :123) คือ ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึงพึงพอใจมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง พึงพอใจมาก ค่าเฉลี่ย 2.50 –3.49 หมายถึง พึงพอใจปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง พึงพอใจน้อย และ ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง พึงพอใจน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยรูปแบบการสอนตามแนวคิดของ Van Hiele หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยรูปแบบการสอนตามแนวคิดของ Van Heile

ผลการเรียน	n	\bar{X}	S.D.	T	p
ก่อนเรียน	14	8.64	2.793	11.98	0.000*
หลังเรียน	14	15.43	2.932		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยรูปแบบการสอนตามแนวคิดของ Van Hiele สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยรูปแบบการสอนตามแนวคิดของ Van Heile กับเกณฑ์ร้อยละ 70

กลุ่ม	ผลการเรียน	n	ร้อยละ 70	\bar{X}	S.D.	T	p
E ₁	หลังเรียน	14	14	15.43	2.932	1.95	.081

3. นักเรียนมีความพึงพอใจในกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยรูปแบบการสอนตามแนวคิดของ Van Heile อยู่ในระดับมากที่สุด อันดับที่ 1 ด้านบรรยากาศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รองลงมา คือ ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (\bar{X} = 4.77) และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (\bar{X} = 4.71) ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการวิจัย เรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยรูปแบบการสอนตามแนวคิดของ Van Hiele ผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญในการอภิปรายดังนี้

1. ผลการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยรูปแบบการสอนตามแนวคิดของ Van Hiele หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อภิปรายผลได้ว่า เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง มีการสังเกต สำรวจค้นหาความรู้ การตั้งคำถาม ซึ่งการเรียนรู้ร่วมกันทำให้เกิดพัฒนาด้านทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ สามารถพัฒนาให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจากที่ได้รับการเรียนรู้ตามเนื้อหา และทำกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้สอดคล้องกับ อภิญา กาลมงคล (2554) ได้ศึกษาการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง รูปเรขาคณิตสามมิติและปริมาตรของทรงสี่เหลี่ยมมุมฉาก โดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดของ Van Hiele สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากที่กล่าวมาข้างต้น พอสรุปเป็นหลักการเบื้องต้นได้ว่าผลการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยรูปแบบการสอนตามแนวคิดของ Van Hiele สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนได้

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยรูปแบบการสอนตามแนวคิดของ Van Hiele สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อภิปรายผลได้ว่า รูปแบบการสอนตามแนวคิดของ Van Hiele เป็นกิจกรรมที่ต้องใช้จินตนาการ ซึ่งนักเรียนได้มีการสำรวจปัญหา พูดคุยพร้อมกันนำสิ่งที่ปัญหา มาสร้างความเข้าใจ ใช้ความสามารถและประสบการณ์มาช่วยในการแก้ปัญหา จากการสังเกตของผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัย ได้ให้นักเรียนจับคู่ ระหว่างนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีกับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำหรือปานกลาง ส่งผลให้ในการสำรวจปัญหาและการพูดคุยและสร้างปัญหา ระหว่างกลุ่มนั้น นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ดี จะแสดงออกทางความคิดมากกว่า อนึ่ง มีนักเรียนที่เรียนซ้ำในห้องมีจำนวน 3 คน มาจับคู่กับนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงด้วย ซึ่งนักเรียนกลุ่มนี้จะพียงพานักเรียนที่ตนเองจับคู่ ฉะนั้น เมื่อให้แต่ละกลุ่มนำเสนอ นักเรียนที่เรียนดีจะเป็นตัวแทนของกลุ่มนำเสนอหน้าชั้นเรียนเสมอ ส่วนนักเรียนเรียนซ้ำจะเป็นผู้นั่งฟังเพื่อนนำเสนอ เมื่อให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเพื่อมาเทียบกับเกณฑ์ นักเรียนที่เรียนซ้ำจะทำแบบทดสอบได้ต่ำ จึงทำให้คะแนนของนักเรียนเรียนซ้ำดึงให้คะแนนให้ต่ำลง อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาผลการเรียนของนักเรียนเรียนซ้ำ จำนวน 3 คน นี้ มีคะแนนพัฒนาการที่เพิ่มขึ้น ผลการวิจัยนี้ จึงไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิภาพร งอยกุลจิก และหลัก ภาวภูตานนท์ (2558) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดของ Van Hiele และใช้โปรแกรม The Geometer's Sketchpad เป็นเครื่องมือช่วยการเรียนรู้ เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างรูปเรขาคณิตสองมิติและสามมิติ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเกณฑ์ที่กำหนด

จากที่กล่าวมาจึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยรูปแบบการสอนตามแนวคิดของ Van Hiele มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักเรียนมีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยรูปแบบการสอนตามแนวคิดของ Van Heile อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยรูปแบบการสอนตามแนวคิดของ Van Heile เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ลงมือทำด้วยตนเอง มีการตั้งคำถาม การสังเกต มีสื่อการสอนที่เป็นรูปธรรมจับต้องได้ ทำให้นักเรียน สนุกสนานกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีความสนใจและมองภาพได้อย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับ อูทัย พรรณ สูดใจ (2545) ได้กล่าวถึง ความพึงพอใจว่า เป็นความรู้สึกรัก ชอบ ยินดี เต็มใจ หรือมีเจตคติที่ดีของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความพอใจจะเกิดเมื่อได้รับตอบสนองความต้องการ ทั้งด้านวัตถุและด้านจิตใจ ความพึงพอใจ เป็นเรื่องเกี่ยวกับอารมณ์ ความรู้สึก และทัศนคติของบุคคล อันเนื่องมาจากสิ่งเร้าและสิ่งจูงใจ โดยอาจเป็นไปในเชิง ประเมินค่า ว่าความรู้สึกหรือทัศนคติต่อสิ่งเหล่านั้น เป็นไปในทางลบหรือบวก ซึ่งสอดคล้องกับ กชกร เป้าสุวรรณ และคณะ (2550) ได้กล่าวถึง ความหมายของความพึงพอใจว่า สิ่งที่เราจะเป็นไปตามความต้องการ ความพึงพอใจ เป็นผลของการแสดงออกของทัศนคติของบุคคลอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งเป็นความรู้สึกเอนเอียงของจิตใจที่มีประสบการณ์ ที่มนุษย์เราได้รับอาจจะมากหรือน้อยก็ได้ และเป็นความรู้สึกที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นไปได้ทั้งทางบวกและทางลบ แต่เมื่อได้สิ่งนั้น สามารถตอบสนองความต้องการ หรือทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายได้ ก็จะทำให้เกิดความรู้สึกบวก เป็นความรู้สึกที่พึงพอใจ แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าสิ่งนั้นสร้างความรู้สึกผิดหวัง ก็จะทำให้เกิดความรู้สึกทางลบ เป็นความรู้สึกไม่พึงพอใจ และสอดคล้องกับ Maslow (1954, p. 35-46) ได้ตั้งทฤษฎีทั่วไปเกี่ยวกับการจูงใจ โดยมี สมมติฐานว่ามนุษย์มีความต้องการอยู่เสมอและไม่มีที่สิ้นสุด เมื่อความต้องการใดได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการอย่างอื่นก็จะเข้ามาแทนที่ ความต้องการของคนเราอาจจะซ้ำซ้อนกัน ความต้องการอย่างหนึ่งอาจจะยังไม่ทั้งหมดไป ความต้องการอีกอย่างหนึ่งก็จะเกิดขึ้นได้ สรุปก็คือ เมื่อมนุษย์ได้รับการตอบสนองความต้องการมนุษย์ ก็จะมี ความพึงพอใจ และมีความสุข

จากที่กล่าวมา จึงสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการสอนตามแนวคิดของ Van Heile อยู่ในระดับมากที่สุด ในด้านบรรยากาศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การทำกิจกรรม และสร้างความสนใจในบทเรียน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551(ฉบับปรับปรุง2560)*.

กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น

โรงเรียนบ้านแซะ. (2560). *รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) ปีการศึกษา 2560*.

[เอกสารอัดสำเนา].

วิภาพร งอยกุดจิก และหล้า ภวภูตานนท์. (2558). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดของ van Hiele และใช้โปรแกรม The Geometer's Sketchpad เป็นเครื่องมือช่วยการเรียนรู้ เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างรูปเรขาคณิตสองมิติและสามมิติ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 38(2), 98-102.

- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2562). รายงานผลการทดสอบแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2561. [เอกสารอัดสำเนา]
- อภิญา กาลมงคล. (2554). การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง รูปเรขาคณิตสามมิติ และ ปริมาตรของทรงสี่เหลี่ยมมุมฉาก โดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดของแวน ฮีลี สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต).มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น.
- อุทัยพรรณ สุดีใจ. 2545. ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อการให้บริการขององค์การโทรศัพท์ แห่งประเทศไทยจังหวัดชลบุรี. (วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาประยุกต์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ.
- Crowley, M.L. (1987). "The Van Hiele Model of The Development of Geometric Thought." In *Learning and Teaching Geometry, K-12*. Virginia: National Council of Teachers of Mathematics.
- Maslow, A.H. (1954). *Motivation and Personality*. New York: Harper & Brothers.

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

Satisfaction of international tourists to tourism management at world heritage site in Phra Nakhon Si Ayutthaya province.

ณัฐวิภา รัตพันธ์¹

Matthiwut Rodphan¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้ 1) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และ 2) เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติจำนวน 400 คน ที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานของผลต่างระหว่างค่าเฉลี่ย การทดสอบความแตกต่างของค่ากลางของสองประชากรอิสระและการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวต่างชาติส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อยู่ในช่วงอายุ 31 - 45 ปี มีสถานภาพโสด การศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในช่วง 2,501 – 4,000 ดอลลาร์สหรัฐ เป็นการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวพระนครศรีอยุธยาเป็นครั้งแรก ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลก พบว่า ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลก คือ พึงพอใจในมาตรการด้านการป้องกันขอบเขตมรดกโลกพระนครศรีอยุธยา ในระดับมากที่สุด รองลงมา พึงพอใจเกี่ยวกับป้ายสัญลักษณ์ระบุพื้นที่ส่วนต่าง ๆ ของจุดเยี่ยมชมโบราณสถาน และ พึงพอใจในเส้นทางที่สะดวกในการเดินทางเข้าถึงอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ตามลำดับ

คำสำคัญ : ประสบการณ์การท่องเที่ยว, ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว, แหล่งมรดกโลก

¹ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

¹ Master of arts student, Faculty of Tourism and Hospitality, Dhurakij Bundit University.

Abstract

The purposes of this research are 1) To study satisfaction of international tourists to tourism at world heritage site in Phra Nakhon Si Ayutthaya province and 2) To analyze with different satisfaction of international tourists to tourism at world heritage site by different personal characteristics. The sample size of this study consisted of 400 the international tourists who travelled in Phra Nakhon Si Ayutthaya province. The data were analyzed by statistics including Descriptive statistics using for data analysis are Percentage, Mean, Standard Deviation Independent Samples (t-test), and One Way ANOVA (f-test).

The results of this research showed that most tourists were female, single, aged between 31 to 45, those graduated with bachelor's degree, employees with the salary between 2,501 to 4,000 dollars, first time to visit Phra Nakhon Si Ayutthaya province. In terms of travel experiences of International tourists, it was found that international tourists have the satisfaction with the tourism management at world heritage sites, it was found that the level of satisfaction were found the international tourists were satisfied with the division of main areas and protected areas of sensitive areas of Ayutthaya world heritage sites, followed by the area management to be a tourist attraction in the Ayutthaya world heritage sites, personnel and facilities were a great service and the sources of access to the world heritage sites area which is easy access route to Ayutthaya world heritage sites respectively.

Keyword: Travel experience, Tourist Satisfaction, world heritage site

บทนำ

เรื่องของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวถือว่าเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมที่ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกให้ความสำคัญ ประกอบกับจำนวนนักท่องเที่ยวโลกยังคงขยายตัวอย่าง ต่อเนื่องเป็นผลพวงจากการฟื้นตัวของเศรษฐกิจยุโรปและความผันผวนของค่าเงิน ในสกุลต่าง ๆ ข้อมูลจากรายงานของ UNWTO World Tourism Barometer ระบุว่า ตั้งแต่ต้นปี 2561 เป็นต้นมา สำหรับประเทศไทยสถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวยังคงได้รับความนิยมจากชาวต่างชาติในการเลือกประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทางทางการท่องเที่ยวอันดับต้นๆ ของโลก (Bangkokbiznews.com , 2562) ซึ่งอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่มีความสำคัญสามารถสร้างรายได้นำเงินตราต่างประเทศเข้ามาในประเทศไทยได้จำนวนมากจากนักท่องเที่ยวต่างชาติจึงทำให้เกิดการเติบโตของธุรกิจที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ การท่องเที่ยวยังช่วยกระตุ้นให้มีการนำทรัพยากรของประเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า เพื่อสามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาในประเทศไทยได้มากยิ่งขึ้น (ฉันทิช วรรณถนอม, 2552)

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคกลางซึ่งเป็นเขตเศรษฐกิจที่สำคัญโดยมีผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดมีมูลค่าสูงเป็นอันดับ 3 ของประเทศและมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนาน เคยมีชื่อเสียงในฐานะเป็น

แหล่งปลูกข้าวที่สำคัญ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (สุขุม คงดิษฐ์, ธนรัตน์ รัตนพงศ์ธระ. 2558) และสำหรับ เกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา มีแม่น้ำ 3 สายล้อมรอบ มีความงดงามและมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาของราชธานี ยาวนานถึง 417 ปี ได้รับการยกย่องเป็นเมืองมรดกโลก จากองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) เมื่อ 13 ธันวาคม 2534 เมื่อผนวกเข้ากับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555– 2559 จัดอยู่ในกลุ่มท่องเที่ยวมรดกโลกเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และกลุ่มท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำภาคกลางมีความสอดคล้องในการจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ด้วยเหตุนี้เสน่ห์ของเมืองหลวงเก่าอย่างจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (Ayutthaya Thailand) จึงไม่เคยลดน้อยไปจากความนิยมของนักท่องเที่ยวต่างชาติเลยแม้แต่น้อย แต่นับวันยิ่งจะเป็นที่สนใจมากยิ่งขึ้น ทำให้จังหวัดพระนครศรีอยุธยาตอนนี้จึงกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์อย่างเต็ม

จากที่กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับการเข้ามาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีจำนวนมากขึ้นในทุกช่วงเวลาในทุก ๆ ปีนั้น ผู้ทำวิจัยได้ศึกษาข้อมูลด้านการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาพบว่ามีหลากหลายหัวข้อ แต่สิ่งหนึ่งที่ผู้ทำวิจัยได้ตั้งข้อสังเกตคือ ยังไม่พบวิจัยในเรื่องความพึงพอใจต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเท่าไรนัก ดังนั้นผู้ทำวิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา “ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ทราบถึงข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นประสบการณ์และความพึงพอใจต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกของนักท่องเที่ยวต่างชาติ เพื่อช่วยกันรักษา และพัฒนาจังหวัดพระนครศรีอยุธยาให้เป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับโลกต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างระดับของความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐานการวิจัย

1. นักท่องเที่ยวที่มีปัจจัยส่วนบุคคล (เพศ อายุ การศึกษา รายได้) ที่แตกต่างกันจะมีระดับความพึงพอใจต่อการจัดการแหล่งมรดกโลกแตกต่างกัน

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2552) กล่าวถึงความพึงพอใจไว้ว่า เป็นทัศนคติที่ดีที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และปฏิกิริยาที่ตอบสนองต่อสิ่งต่าง ๆ ของบุคคล

ธนาภรณ์ เมทนีสุดดี (2543, น. 14) ได้สรุปความหมายของความพึงพอใจที่สอดคล้องกันว่า หมายถึง ความรู้สึก ความชอบ ความพอใจและความต้องการของบุคคลที่มีต่อ สิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความรู้สึกพึงพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลได้รับใน สิ่งที่ต้องการ

เยาวยวี เจริญสวัสดิ์ (2543, น. 7) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจว่า หมายถึงความสามารถของบุคคลในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุขสนุกสนาน ปราศจากความรู้สึกเป็นทุกข์ ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่า บุคคลจะได้รับการตอบสนองอย่างสมบูรณ์ในทุกสิ่งที่ต้องการ แต่ความพึงพอใจนั้นจะหมายถึงความสุขที่เกิดขึ้นจากการปรับตัวของบุคคลต่อสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี และเกิดความสมดุลระหว่างความต้องการของบุคคลกับการได้รับการตอบสนอง หลักการและทฤษฎี

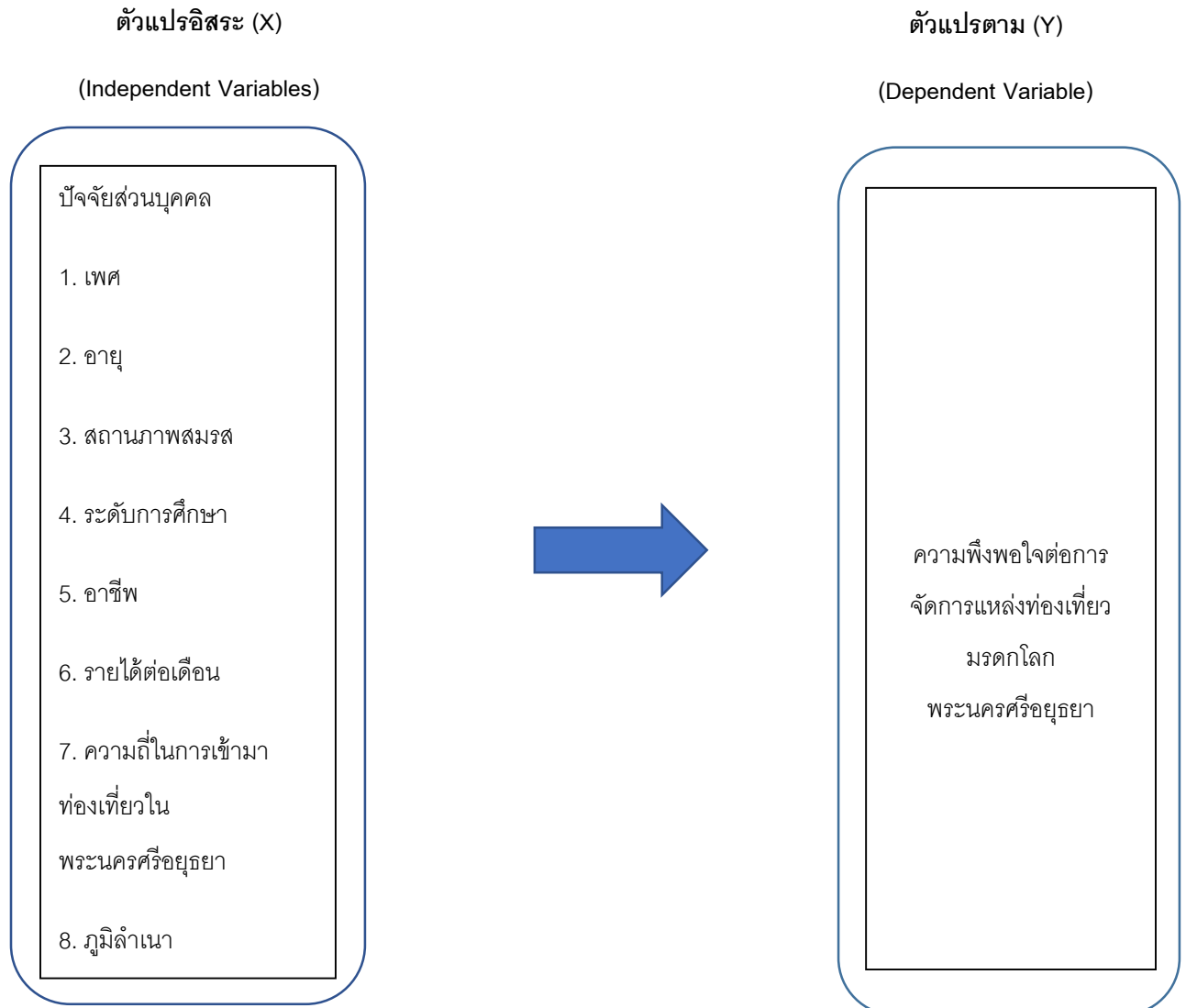
แนวคิดการบริหารจัดการมรดกโลก

ธาทรี มหันตรัตน์, สิริพัฒน์ ลากิจิตร (2555) ปีพุทธศักราช 2478 กรมศิลปากรในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบ การดูแลรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุของชาติ ได้ดำเนินการประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานเมืองอยุธยาให้เป็น อุทยานประวัติศาสตร์ และนับจากนั้นเป็นต้นมา การสงวนรักษาและคุ้มครองนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาอัน ยิ่งใหญ่และทรงคุณค่าก็ได้เริ่มขึ้นและดำเนินการอย่างต่อเนื่องตลอดมา นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาและ โบราณสถานโดยรอบได้รับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถาน แห่งชาติ พุทธศักราช 2504 โดยกรมศิลปากรได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีเมื่อปีพุทธศักราช 2520 ให้ดำเนินการอนุรักษ์ และบริหารจัดการนครประวัติศาสตร์แห่งนี้ภายใต้แผนงานอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ฉบับที่ 1 ปีที่ 2520 โดยมีวัตถุประสงค์หลักเฉพาะในส่วนของการบูรณะโบราณสถานในขอบเขตพื้นที่ในเกาะเมืองอยุธยาที่กำหนดเท่านั้น แต่ หลังจากที่นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งมรดกโลกเมื่อปีพุทธศักราช 2534 แล้ว กรมศิลปากรได้ปรับปรุงแผนงานอุทยานประวัติศาสตร์ดังกล่าวให้มีขอบเขตการดำเนินงานที่กว้างขวางและครอบคลุม มากยิ่งขึ้นในรูปของแผนแม่บทนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเมื่อปี พุทธศักราช 2536 ภายใต้แผนแม่บทฉบับนี้ กรมศิลปากรได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานเป็นแผนงานหลัก 5 แผน ดังนี้ คือ (1) แผนงานโบราณคดี ประวัติศาสตร์ และโบราณสถาน (2) แผนงานพัฒนาและปรับปรุงสาธารณูปโภคและ สาธารณูปการหลัก (3) แผนงานบูรณะปรับปรุงสภาพแวดล้อมและภูมิทัศน์ (4) แผนงานพัฒนาและปรับปรุงชุมชน และ (5) แผนงานรื้อย้ายและปรับปรุงการใช้ประโยชน์ที่ดินทั้งนี้โดยมี วัตถุประสงค์ให้นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ดำรงคุณค่าและเอกลักษณ์ อันโดดเด่น เป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันยิ่งใหญ่ของโลกได้ตลอดไป นครประวัติศาสตร์ พระนครศรีอยุธยาและเมืองบริวาร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อยู่ภายใต้การดูแลและรับผิดชอบโดยแผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่เน้นนโยบายการเป็นอุทยานประวัติศาสตร์มรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งมีเป้าประสงค์ ในการอนุรักษ์มรดกโลกในเขตประวัติศาสตร์และใช้ประโยชน์จากมรดกทางวัฒนธรรมในการเพิ่มพูนมูลค่าด้าน การท่องเที่ยว สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ที่เน้นการอนุรักษ์ฟื้นฟู และสืบสานมรดกทางวัฒนธรรม เพื่อดำรงไว้ซึ่งวิถีชีวิตเป็นเอกลักษณ์ทางสังคมไทย มุ่ง สร้างค่านิยมให้ชุมชนเกิดความภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พัฒนา และสืบทอดวิถี ชีวิตของชุมชนอย่างต่อเนื่อง [3]อำนาจ บริหารจัดการนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาและเมืองบริวาร ตามที่

ประเทศไทยได้ร่วมเป็นรัฐภาคีสมาชิกของอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ ค.ศ.1972 โดยวัตถุประสงค์ของอนุสัญญา ดังกล่าวคือ การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในการคุ้มครองและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติให้ดำรงคุณค่าความโดดเด่นเป็นมรดกของมวลมนุษยชาติคงอยู่ตลอดไป และในฐานะเดียวกันอนุสัญญาฯ จะกำหนดหน้าที่เป็นกรอบกติกาและเครื่องมือคอยเตือนใจให้นานาชาติพึงตระหนักถึงปฏิสัมพันธ์ซึ่งระหว่างมนุษย์และสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ วัฒนธรรม รวมทั้งความจำเป็นในการศึกษาความสมดุลระหว่างมนุษย์และธรรมชาติอีกด้วย

กรอบแนวคิดในงานวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกใน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการทำวิจัยดังนี้

วิธีการดำเนินวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ดังนี้ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ อายุ 20 ปีขึ้นไปเข้ามาท่องเที่ยวที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาและมีการพักแรมอย่างน้อย 1 คืน โดยเลือกเก็บตัวอย่างจากนักท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวสำคัญทางมรดกโลกจำนวน 10 แห่ง ซึ่งการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเนื่องจากประชากรมีขนาดใหญ่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน อ้างอิงจากสถิตินักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในปี 2560 พบว่า มีนักท่องเที่ยวต่างชาติทั้งสิ้น 355,607 คน (กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา, 2561) ผู้วิจัยจึงใช้ประชากรกลุ่มนี้เพื่อนำมาคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการแทนค่าในสูตรการคำนวณขนาดตัวอย่างของ Taro Yamane (อัศวิน แสงพิบูล, 2556, น.154) โดยกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 หรือที่ระดับความเชื่อมั่น 95% เพื่อความสะดวกในการประเมินผล การวิเคราะห์ข้อมูล และป้องกันความผิดพลาดจากการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างไว้ที่จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยจัดทำแบบสอบถามเป็นฉบับภาษาอังกฤษจากการแปลแบบสอบถามฉบับภาษาไทยที่ได้รับการแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาและนำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่มีความคล้ายกับ กลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา จำนวน 30 คน ผู้วิจัยดำเนินการจัดเก็บข้อมูลโดยตนเองในช่วง ระหว่างเดือน พฤศจิกายน 2562 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2563 ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การ วิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าเฉลี่ย (Mean) และการวิเคราะห์สถิติ เชิงอนุมาน (Inferential Statistics) การทดสอบสมมติฐานของผลต่างระหว่างค่าเฉลี่ย เมื่อสุ่มตัวอย่างจากแต่ละประชากรเป็นอิสระต่อกัน (Independent Samples t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวหรือแบบมีปัจจัยเดียว (F-test หรือ One Way ANOVA)

ผลการวิจัย

1. จากจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 คน นักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า มีส่วนใหญ่มากเป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 31-45 ปี สถานภาพแต่งงานแล้ว มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน และมีรายได้ระหว่าง 2,501 - 4,000 ดอลลาร์ต่อเดือน และเพิ่งจะเคยเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นครั้งแรก

2. การศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลก พบว่า ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความพึงพอใจนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ต่อด้านการจัดการด้านพื้นที่ของแหล่งมรดกโลก

ลำดับ	ด้านการจัดการพื้นที่ของแหล่งมรดกโลก	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1	ท่านพึงพอใจเกี่ยวกับป้ายสัญลักษณ์ระบุพื้นที่ส่วนต่าง ๆ ของจุดเยี่ยมชมโบราณสถาน	4.28	1.036	มากที่สุด
2	ท่านพึงพอใจในเส้นทางที่สะดวกในการเดินทางเข้าถึงแหล่งมรดกโลกพระนครศรีอยุธยา	4.20	.913	มาก
3	ท่านพึงพอใจเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในแหล่งมรดกโลกพระนครศรีอยุธยา	4.06	.955	มาก
4	ท่านพึงพอใจต่อการจัดสัดส่วนพื้นที่และภูมิทัศน์ของโบราณสถานในแหล่งมรดกโลก พระนครศรีอยุธยา	4.03	.887	มาก
ภาพรวม		4.15		มาก

จากตารางที่ 1 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกจังหวัดพระนครศรีอยุธยาต่อ ด้านการจัดการด้านพื้นที่ของแหล่งมรดกโลก โดยรวมอยู่ในระดับ มาก และเมื่อพิจารณาข้อรายย่อย พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจ เกี่ยวกับป้ายสัญลักษณ์ระบุพื้นที่ส่วนต่าง ๆ ของจุดเยี่ยมชมโบราณสถานมากที่สุด ($\bar{X} = 4.28$) รองลงมา พึงพอใจในเส้นทางที่สะดวกในการเดินทางเข้าถึงแหล่งมรดกโลกพระนครศรีอยุธยา ($\bar{X} = 4.20$) เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในแหล่งมรดกโลกพระนครศรีอยุธยา ($\bar{X} = 4.06$) การจัดสัดส่วนพื้นที่และภูมิทัศน์ของโบราณสถานในแหล่งมรดกโลก พระนครศรีอยุธยา ($\bar{X} = 4.03$) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกจังหวัดพระนครศรีอยุธยาต่อด้านการจัดการการป้องกันและอนุรักษ์พื้นที่ของแหล่งมรดกโลก

ลำดับ	ด้านการจัดการการป้องกันและอนุรักษ์พื้นที่ของแหล่งมรดกโลก	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1	ท่านพึงพอใจในมาตรการด้านการป้องกันขอบเขตมรดกโลกพระนครศรีอยุธยา	4.40	.804	มากที่สุด
2	ท่านพึงพอใจต่อการอนุรักษ์และทะนุบำรุงรักษาโบราณสถานในอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา	4.17	.733	มาก
3	ท่านพึงพอใจเกี่ยวกับการแบ่งพื้นที่ของส่วนพื้นหลักและพื้นที่แนวป้องกันเขตของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา	4.01	.665	มาก

4	ท่านพึงพอใจเกี่ยวกับการจัดการป้องกันตัวอาคาร โบราณสถานในอุทยานประวัติศาสตร์ พระนครศรีอยุธยา	4.03	.737	มาก
ภาพรวม		4.15		มาก

จากตารางที่ 2 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกจังหวัดพระนครศรีอยุธยาต่อ ด้านการจัดการการป้องกันและอนุรักษ์พื้นที่ของแหล่งมรดกโลก โดยรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาข้อย่อย พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจ ด้านมาตรการในด้านมาตรฐานการป้องกันเขตอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยามากที่สุด ($\bar{X} = 4.40$) รองลงมา การอนุรักษ์และทะนุบำรุงรักษาโบราณสถานในอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ($\bar{X} = 4.17$) การแบ่งพื้นที่ของส่วนพื้นหลักและพื้นที่แนวป้องกันเขตของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ($\bar{X} = 4.01$) และการจัดการการป้องกันตัวอาคารโบราณสถานในอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ($\bar{X} = 3.87$) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกจังหวัดพระนครศรีอยุธยาต่อด้านการจัดการพื้นที่ของแหล่งมรดกโลกเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยว

ลำดับ	ด้านการจัดการแหล่งมรดกโลกพระนครศรีอยุธยา เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยว	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1	ท่านพึงพอใจเกี่ยวกับเอกสารแนะนำข้อมูลแหล่ง ท่องเที่ยวที่ดูง่ายและหลากหลายแบบของอุทยาน ประวัติศาสตร์ พระนครศรีอยุธยา	3.70	.750	มากที่สุด
2	ท่านพึงพอใจเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ใน การเป็นแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานประวัติศาสตร์ พระนครศรีอยุธยา	3.67	.829	มาก
3	ท่านพึงพอใจเกี่ยวกับค่าเข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์ พระนครศรีอยุธยา	3.59	.927	มาก
4	ท่านพึงพอใจเกี่ยวกับการเป็นแหล่งท่องเที่ยวของอุทยาน ประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา	3.57	.802	มาก
ภาพรวม		3.63		มาก

จากตารางที่ 3 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ต่อด้านการจัดการแหล่งมรดกโลกเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยรวมอยู่ในระดับ มาก และเมื่อพิจารณา

ข้อย่อย พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจ ด้านเอกสารแนะนำข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวที่ดูง่ายและหลากหลายแบบของ อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยามากที่สุด ($\bar{X} = 3.70$) รองลงมา เกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการเป็น แหล่งท่องเที่ยวของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ($\bar{X} = 3.67$) ค่าเข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์ พระนครศรีอยุธยา ($\bar{X} = 3.59$) และการเป็นแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ($\bar{X} = 3.57$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกจังหวัด พระนครศรีอยุธยาต่อการจัดการด้านการบริการในแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลก

ลำดับ	ด้านการจัดการด้านการบริการในแหล่งท่องเที่ยว มรดกโลก	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1	ท่านพึงพอใจเกี่ยวกับการบริการต่าง ๆ แก่นักท่องเที่ยว ในอุทยานประวัติศาสตร์ พระนครศรีอยุธยา	4.10	.782	มาก
2	ท่านพึงพอใจเกี่ยวกับพนักงานบริการในอุทยาน ประวัติศาสตร์ พระนครศรีอยุธยา	4.03	.742	มาก
3	ท่านพึงพอใจในความสามารถในทักษะการสื่อสารของ พนักงานบริการของอุทยานประวัติศาสตร์ พระนครศรีอยุธยา	3.93	.882	มาก
ภาพรวม		4.02		มาก

จากตารางที่ 4 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกจังหวัด พระนครศรีอยุธยาต่อ ด้านการจัดการทางด้านการบริการในแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกโดยรวมอยู่ในระดับ มาก และ เมื่อพิจารณาข้อย่อย พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจ ด้านการบริการต่าง ๆ แก่นักท่องเที่ยวในอุทยานประวัติศาสตร์ พระนครศรีอยุธยามากที่สุด ($\bar{X} = 4.10$) รองลงมา เกี่ยวกับพนักงานบริการในอุทยานประวัติศาสตร์ พระนครศรีอยุธยา ($\bar{X} = 4.03$) และความสามารถในทักษะการสื่อสารของพนักงานบริการของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ($\bar{X} = 3.93$) ตามลำดับ

3.ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกในจังหวัด พระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ปัจจัยประชากรศาสตร์ทั้งด้านของ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ และรายได้ปัจจุบัน ของนักท่องเที่ยวต่างชาติในเรื่องของความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มี ต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ และรายได้ปัจจุบัน แตกต่างกัน อย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ 0.05

การอภิปรายผล

จากการศึกษาระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า โดยรวมนักท่องเที่ยวต่างชาติมีความพึงพอใจในระดับมาก ในเรื่อง มาตรการในด้านมาตรฐานความปลอดภัยของแหล่งโบราณสถานของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา มากที่สุด รองลงมา การอนุรักษ์และทะนุบำรุงรักษาโบราณสถานในอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา เรื่องเจ้าหน้าที่บริการในอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา เรื่องความสามารถในทักษะการสื่อสารของเจ้าหน้าที่บริการ เส้นทางที่สะดวกในการเดินทางเข้าถึงอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา การแบ่งพื้นที่ของส่วนพื้นที่หลัก พื้นที่แนวป้องกันเขตอ่อนไหว และพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ตามลำดับ จากผลการศึกษาที่มีความสอดคล้องกับ กัลป์ยานี ทองงาม (2553) ได้ทำการศึกษา เรื่องความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีต่อการท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย เกี่ยวกับประเด็นที่ว่า นักท่องเที่ยวต่างชาติมีความพึงพอใจมากที่สุดต่อด้านความเป็นมรดกโลก รองลงมาด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านบุคลากรผู้ให้บริการ ตามลำดับ

สรุป

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง "ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา" สรุปได้คือ ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว เกิดจากประสบการณ์ที่ดีในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญของการเดินทางของนักท่องเที่ยวที่ส่งผลตรงต่อความรู้สึก ที่มีผลต่อความพึงพอใจ ไม่ว่าจะเป็น ด้านการจัดการพื้นที่แหล่งมรดกโลก ด้านการป้องกันและอนุรักษ์พื้นที่ของแหล่งมรดกโลก ด้านการจัดการแหล่งมรดกโลกเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยว และด้านการจัดการด้านการบริการในแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลก สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความรู้สึกพึงพอใจในประสบการณ์การท่องเที่ยว ดังนั้นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในภาคส่วนต่าง ๆ ของแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาควรให้ความสำคัญในทุก ๆ ด้านการจัดการแหล่งมรดกโลกเพื่อรองรับการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถสร้างชื่อเสียงและสิ่งสำคัญคือรายได้จากการเข้ามาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติ และสร้างชื่อเสียงในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกที่ดีต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านการจัดการพื้นที่ในแหล่งมรดกโลก ควรมีการดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาสภาพ พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวให้มีความสวยงามเพื่อดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น โดยเน้นการจัดการดูแล รักษาความสะอาดเรียบร้อยของแหล่งท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงมีการจัดมาตรการการรักษา ความปลอดภัยให้เป็นที่น่าเชื่อถือของนักท่องเที่ยว
2. ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเมืองมรดกโลก ควรจัดให้มีสื่อประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยวเมืองมรดกโลกเหมาะสมและตรงกลุ่มเป้าหมาย มีเอกสาร แผ่นพับให้ข้อมูล การท่องเที่ยวเมืองมรดกโลกอย่างชัดเจน ส่วนเครื่องมืออุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก ในการให้บริการเข้าชมแหล่งเที่ยวนั้นนักท่องเที่ยวต้องการหุ้ข้อมูล วีดิทัศน์ รดวาง ศูนย์ข้อมูล นักท่องเที่ยวรวมถึงแผนผังที่ตั้งสถานที่ โบราณสถาน
3. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ควรมีมาตรการในการอนุรักษ์พื้นที่ การอนุรักษ์ด้านการจัดการ สิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับวิถีชีวิตของชุมชน ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหน่วยงานภาครัฐและ เอกชนควรจัดทำเอกสารประชาสัมพันธ์

เส้นทางการท่องเที่ยวอยุธยาเมืองมรดกโลกผ่านสื่อต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ควรปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว ระบบการจราจร ระบบสุขอนามัย การจัดระเบียบผู้ค้าบริเวณแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงการอบรมผู้ประกอบการในเรื่อง จิตบริการ ความเป็นเจ้าบ้านที่ดี และทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสาร

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อการกลับมาเยือนซ้ำของนักท่องเที่ยวต่างชาติในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อนำมาเปรียบเทียบและนำผลไปปรับปรุงพัฒนาด้านการจัดการระบบต่าง ๆ ของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาให้ดีขึ้น

2. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องการรับรู้ข้อมูลการท่องเที่ยวจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่ส่งผลกระทบต่อประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติ เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถนำไปพัฒนาและปรับปรุงการประชาสัมพันธ์ข้อมูลการท่องเที่ยวให้มีความน่าสนใจ และดึงดูดได้มากขึ้น

3. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องของปัจจัยด้านความไม่พึงพอใจเกี่ยวกับการเข้ามาท่องเที่ยวจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อจะได้นำข้อมูลที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาทางด้านการท่องเที่ยวให้ดีขึ้นในทุก ๆ มิติ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2562). สถิติด้านการท่องเที่ยว 2018. สืบค้น 22 ธันวาคม 2562, จาก

https://www.mots.go.th/old/more_news.php?cid=411

จิราณัฐ ไสภกา, จิราพร สุวรรณเกษม, รัญจวน ประวัติเมือง, พิมพัรวิ ทหารแก้ว, ณัฐปริยา โพธิ์พันธุ์, ชุตินา จักรจรัส, กาญจนรัตน์ รัตนสนธิ. (2554). การศึกษาศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเมืองมรดกโลก กรณีศึกษา: อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาและสุโขทัย-ศรีสัชนาลัยกำแพงเพชร เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

ธาดารี มหันตรัตน์, สิริพัฒน์ ลากจิต. (2555) รูปแบบการบริหารจัดการมรดกโลกที่เหมาะสมกับนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาและเมืองบริวาร, รายงานการวิจัยนำเสนอต่อสำนักงาน คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

ปราณี ต้นประยูร, กิติมา ทามาลี. (2561). การจัดการการท่องเที่ยวอยุธยาเมืองมรดกโลก. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 8(3), 171-183. <http://acad.vru.ac.th/Journal>

วรพร ชาญกี (2556). ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีต่อการเข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัยจังหวัดสุโขทัย. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วรณรัตน์ คัทมาตย์. (2562). ส่องวงการ 'ท่องเที่ยวไทย' 10 ปีผ่านไป มีอะไรเปลี่ยนบ้าง?. สืบค้น 22 ธันวาคม 2562, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/859178>

ศศิธร เครือโคตร. (2553). *Tourist's viewpoint on the management of Ayutthaya as a World Heritage City and Tourist destination*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- สุขุม คงดิษฐ์, ธนวัฒน์ รัตนพงศ์ธระ. (2558). การศึกษาภาพลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวของมรดกโลก นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ในสายตานักท่องเที่ยวต่างชาติ. คณะศิลปศาสตร์.
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.
- อัศวิน แสงพิกุล. (2558). *A Study of travel Experience, Tourist Satisfaction and Destination Loyalty to Phuket.*
คณะกรรมการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- อัศวิน แสงพิกุล. (2556). *ระเบียบวิธีวิจัยด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรม (RESEARCH METHODOLOGY FOR TOURISM AND HOSPITALITY.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา. (2561). *เอกสารรวบรวมสถิตินักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมอุทยานประวัติศาสตร์
ปีงบประมาณ 2560.*

ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชนหมู่บ้านอีต่อง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี
กลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชนหมู่บ้านอีต่อง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี
Tourism Potential of E-Tong Village's Community in Thong Pha Phum District, Kanchanaburi
Province

นางสาวกิตติยา แกะเข้า¹ดร.ณัฐกรฤกษ์ เอศวรณัง²

Kittiya Kaehao¹ Dr.Nuttakrit Eakwannang²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชน หมู่บ้านอีต่อง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบประเมินศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชน เก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับหมู่บ้านอีต่อง จำนวน 30 คน ในช่วงเดือนกันยายน – ธันวาคม พ.ศ. 2562 โดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชนหมู่บ้านอีต่อง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี โดยภาพรวม มีศักยภาพปานกลาง เมื่อพิจารณาจากศักยภาพหลัก 5 ด้าน พบว่ามีศักยภาพ 3 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ศักยภาพด้านบริการการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ศักยภาพด้านจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน และศักยภาพด้านบริการและความปลอดภัย ในขณะที่มีศักยภาพ 2 ด้านอยู่ในระดับต่ำ ได้แก่ ศักยภาพด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม และศักยภาพด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี ในศักยภาพทั้ง 5 ด้านดังกล่าว หากพิจารณาในประเด็นย่อยแล้วพบว่า มี 7 ประเด็นย่อยที่มีศักยภาพต่ำอันสมควรต่อการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพ ประเด็นเหล่านั้น ได้แก่ 1) การจัดสรรรายได้กระจายไปทั่วทั้งชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ 2) การสนับสนุนให้สมาชิกในชุมชนมีการคิดค้นผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ๆ แก่นักท่องเที่ยว ที่มาจากวัตถุประสงค์และภูมิปัญญาที่มีในท้องถิ่น 3) การเปิดโอกาสในผู้สูงอายุ เด็กผู้พิการ ให้ได้รับประโยชน์และโอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วม 4) การรวบรวมข้อมูลบันทึกวิถีชีวิต ภูมิปัญญาศิลปวัฒนธรรมของชุมชน 5) การอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่นมีประสิทธิภาพ 6) จุดบริการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ 7) การบริหารจัดการเส้นทาง การเดินทางท่องเที่ยวในชุมชนมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว, การท่องเที่ยวชุมชน, หมู่บ้านอีต่อง

1 นักศึกษาปริญญาโท สาขาการจัดการการท่องเที่ยว คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต กรุงเทพมหานคร 10210 ประเทศไทย
Master Degree Student in Tourism Management Program, Faculty of Tourism and Hospitality, Dhurakij Pundit University, Bangkok 10210, Thailand.

2 อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต กรุงเทพมหานคร 10210 ประเทศไทย
Lecturer in Tourism Management Program, Faculty of Tourism and Hospitality, Dhurakij Pundit University, Bangkok 10210, Thailand.

ABSTRACT

This study aimed to study the potential of E – Tong Tong Village's Community in Thong Pha Phum District, Kanchanaburi Province. A questionnaire was used as a research instrument to collect data from the samples including 30 sampling who involving E – Tong Tong Village's community in period from September to December 2019. Statistics for data analysis were mean and standard deviation.

The findings revealed that tourism potential of E-Tong Village's community in Thong Pha Phum District, Kanchanaburi province, overall had medium potential in 5 parts; 3 potentials were in medium level including potential of tourism management by local communities, and potential of safety and service and 2 potentials in low level including potential of conservative and cultural heritage and the potential of economic, social, and well-being administrations. There were 7 aspects of the main potential were in low potential including. 1) Income could be completely separated to local communities for improve local economy. 2) Created new business opportunities from local things. 3) Opportunities for children, disabled. 4) Collect data and promote cultural exchange 5) Conservative of local culture. 6) Quality tourists checking point. 7) Tourism route management.

Keyword: Tourism Potential, Community-based Tourism, E-Tong Village.

บทนำ

ปัจจุบันการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้รับความสนใจในมิติของการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยเฉพาะในภูมิภาคอาเซียนที่มุ่งส่งเสริมการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในอาเซียน โดยมียุทธศาสตร์สำคัญประการหนึ่ง คือ การจัดทำมาตรฐานการท่องเที่ยวอาเซียน (ASEAN Tourism Standards) เพื่อยกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยวของแต่ละประเทศในอาเซียนให้มีความใกล้เคียงกันและมีความเป็นสากลมากขึ้น ด้วยหลักการและเหตุผลดังกล่าวนี้ ชุมชน แหล่งท่องเที่ยว รวมถึงผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวของไทย จึงควรเร่งพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพด้านการท่องเที่ยวของตนให้สอดคล้องกับแนวทางการจัดทำมาตรฐานการท่องเที่ยวอาเซียน (กรมการท่องเที่ยว, 2558) การท่องเที่ยวโดยชุมชนยังคำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม ชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของ ทำหน้าที่กำหนดทิศทางการจัดการการท่องเที่ยว แต่ทุกชุมชนยังต้องการความร่วมมือระหว่างชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรภาครัฐและเอกชน ที่เกี่ยวข้องในการช่วยกันเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ทั้งด้านการสร้างงาน สร้างรายได้ ความเข้มแข็งของชุมชนและการพึ่งตนเอง ตลอดจนคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวและปริมาณของนักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น (สุตถนอม ต้นเจริญ, 2560)

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของชุมชนแต่ละชุมชน หากชุมชนไม่ได้ทราบถึงศักยภาพและความต้องการของตนเองอย่างแท้จริง และถ้าชุมชนคำนึงถึงรายได้มากกว่าเรื่องของการอนุรักษ์ การดูแลสิ่งแวดล้อม อาจจะมีผลเสียตามมา อาจมีการทะเลาะเบาะแว้ง การสื่อสารกันไม่เข้าใจในชุมชน และความไม่มีศักยภาพพอที่พร้อมรองรับนักท่องเที่ยวเข้ามา ไม่มีการเตรียมพร้อม ว่าต้องทำอะไร ต้องจัดสถานที่อย่างไรให้เหมาะสมกับ

นักท่องเที่ยว ถ้าไม่มีการเตรียมพร้อมอาจจะมีกลุ่มคนที่คอยจะทำลายสิ่งแวดล้อม ถ้าปราศจากการเตรียมพร้อมก็จะเป็นข้อเสียและปัญหามากกว่า

สำหรับในประเทศไทยการท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้เกิดขึ้นหลายแห่งและหนึ่งในนั้น คือ ในจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งเป็นจังหวัดที่อยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานคร มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติมากมาย ทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาชมบรรยากาศอยู่เสมอ ทั้งนี้แหล่งท่องเที่ยวในกาญจนบุรี สามารถแบ่งออกได้เป็นสองส่วน คือ สถานที่ท่องเที่ยวบริเวณในตัวเมืองกาญจนบุรี และบริเวณนอกตัวเมืองกาญจนบุรี สำหรับผู้ที่มีเวลาจำกัดในการท่องเที่ยว อาจทำได้เพียงท่องเที่ยวในตัวเมืองกาญจนบุรี และหากนักท่องเที่ยวที่ต้องการสัมผัสธรรมชาติ ชมวิถีชีวิตทางธรรมชาติ อาจต้องมีการวางแผนการท่องเที่ยวล่วงหน้า โดยจุดหมายปลายทางที่นักท่องเที่ยวหลายคนต้องการมาสัมผัส ซึ่งถือได้ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ UNSEEN ในเมืองไทยที่ชุกชอนอยู่หลังม่านหมอกของจังหวัดกาญจนบุรี คือ ชุมชนหมู่บ้านอีต่อง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ถือว่าเป็นแลนด์มาร์คแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ที่เพิ่งได้รับความนิยมอย่างมากขึ้นในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยว สิ่งตามมา คือ ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว อาทิเช่น ความเสื่อมโทรมของพื้นที่ การบริหารจัดการของชุมชน การรองรับนักท่องเที่ยวที่ยังไม่มีประสิทธิภาพมากพอ สิ่งอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอในการให้บริการต่อจำนวนนักท่องเที่ยว ดังนั้น การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชนหมู่บ้านอีต่อง จึงมีความจำเป็นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของชุมชนต่อไป

จากประเด็นดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชน หมู่บ้านอีต่อง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ทั้งนี้ผู้วิจัยมองเห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาหมู่บ้านอีต่องให้มีศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวที่ดียิ่งขึ้น จึงต้องศึกษาให้ทราบถึงศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในปัจจุบัน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผน ให้หมู่บ้านอีต่องเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความยั่งยืน สามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชน หมู่บ้านอีต่อง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

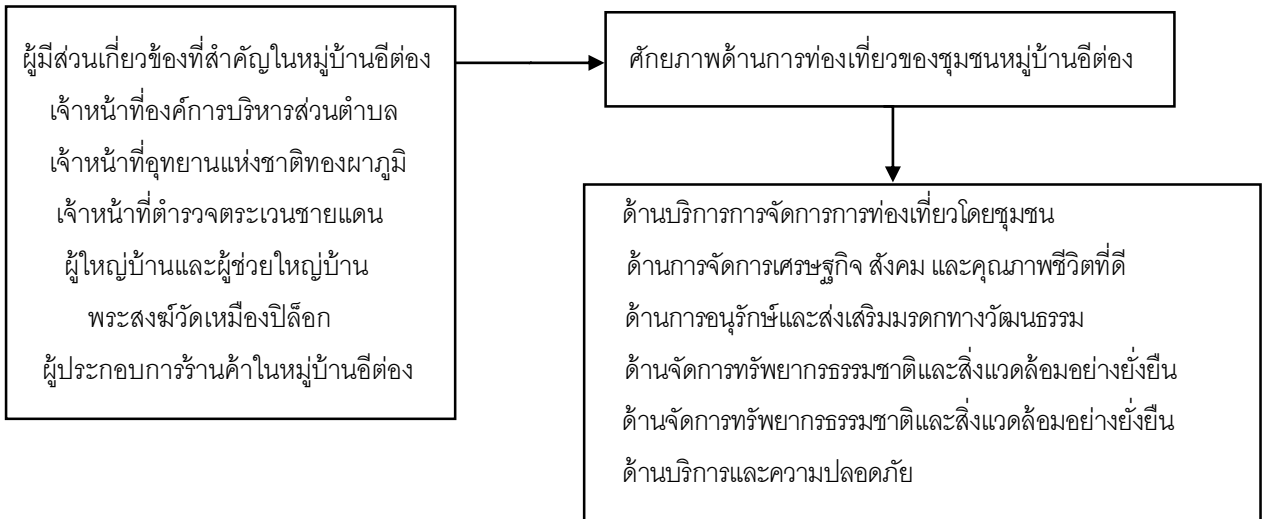
ทบทวนวรรณกรรม

งานวิจัยนี้ได้ทบทวนวรรณกรรมในเรื่องแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชน บริบทของหมู่บ้านอีต่อง และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินศักยภาพของชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว ทั้งนี้จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยจะนำแนวคิดขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (2558) มาใช้เป็นหลักในการศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชน โดยมีองค์ประกอบในการศึกษา 5 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน 2. ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี 3. ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน 4. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน 5. ด้านคุณภาพการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากร ด้วยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และใช้เกณฑ์ในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง 3 ประการ ได้แก่ 1) ความเข้าใจในพื้นที่ของบุคคล 2) ความยาวนานของการอาศัยอยู่ในพื้นที่ และ 3) ความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยว และสามารถเลือกกลุ่มตัวอย่างได้ 30 คน แบ่งเป็น 6 กลุ่ม ดังนี้ 1) ผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ 1 หมู่บ้านอีต่อง จำนวน 3 คน 2) เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลปิล็อกจำนวน 5 คน 3) เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติทองผาภูมิจำนวน 5 คน 4) เจ้าหน้าที่ตำรวจรักษาชายแดนจำนวน 5 คน 5) พระภิกษุสงฆ์วัดปิล็อกจำนวน 2 รูป และ 6) ผู้ประกอบการร้านค้าในหมู่บ้านอีต่อง จำนวน 10 คน ทั้งนี้ จำนวนตัวอย่างในแต่ละกลุ่ม ผู้วิจัยกำหนดเองโดยพิจารณาจากจำนวนประชากรแต่ละกลุ่ม และความง่ายในการเข้าถึงกลุ่มตัวอย่าง สำหรับเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามเพื่อประเมินศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชน ซึ่งอ้างอิงจากแบบประเมินศักยภาพตามเกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของประเทศไทยขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (2558) โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 3 ระดับ คือ ศักยภาพสูง ศักยภาพปานกลาง และศักยภาพต่ำ ซึ่งถือได้ว่าเป็นเครื่องมือที่มีคุณภาพดีเพราะได้ผ่านการพัฒนาและปรับปรุงมาแล้วอย่างต่อเนื่องยาวนาน

การเก็บรวบรวมข้อมูล เริ่มจากการประสานงานกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่สำคัญกับหมู่บ้านอีต่อง เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลปิล็อก อุทยานแห่งชาติทองผาภูมิ ฯลฯ เพื่อการขอเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามเพื่อประเมินศักยภาพฯ จากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่สำคัญกับหมู่บ้านอีต่องจำนวน 6 กลุ่ม จากนั้นจึงดำเนินการเข้าไปเก็บข้อมูลในพื้นที่

เมื่อรวบรวมข้อมูลเสร็จสิ้น จึงนำข้อมูลดังกล่าวไปวิเคราะห์ทางสถิติโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ทั้งนี้ ได้กำหนดคะแนนระดับศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชน เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 3 ระดับ (นกวรรณ สุวานะกาญจน์, 2545) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.34 – 3.00 หมายถึง ศักยภาพสูง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.68 – 2.33 หมายถึง ศักยภาพปานกลาง

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.67 หมายถึง ศักยภาพต่ำ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชน หมู่บ้านอีต่อง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ละส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) เปรียบเทียบกับเกณฑ์ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชน หมู่บ้านอีต่อง ด้านบริการการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ลำดับ	ศักยภาพด้านบริการการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1	การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ	1.80	.484	ศักยภาพปานกลาง
2	ข้อตกลงร่วมกันสำหรับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ	1.77	.568	ศักยภาพปานกลาง
3	บุคคลากรในกลุ่มบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ	1.77	.568	ศักยภาพปานกลาง
4	มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน	1.70	.569	ศักยภาพปานกลาง
5	จัดการการตลาดและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชน	1.87	.571	ศักยภาพปานกลาง
6	มีกระบวนการในการทำงานเพื่อในชุมชนช่วยการวางแผน	1.70	.535	ศักยภาพปานกลาง
7	มีการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในชุมชนเสมอ	1.70	.702	ศักยภาพปานกลาง
8	มีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของที่แสดงให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การเข้ามารับทราบข้อมูล ร่วมคิด ร่วมแก้ปัญหา	1.87	.571	ศักยภาพปานกลาง
9	มีกิจกรรมในการส่งเสริมศักยภาพของคนในชุมชน	1.77	.504	ศักยภาพปานกลาง
	รวม	1.77	.579	ศักยภาพปานกลาง

โดยภาพรวม พบว่า ชุมชนหมู่บ้านอีต่องมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในเรื่องบริการการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง หากพิจารณารายประเด็นย่อย พบว่า ทุกประเด็นย่อยมีศักยภาพปานกลาง สำหรับการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 10

ประเด็นย่อยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดการการตลาดและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชน ($\bar{X}=1.87$) และ การมีความรู้ถึงความเป็นเจ้าของที่แสดงให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การเข้ามารับทราบข้อมูล ร่วมคิด ร่วมแก้ไข ปัญหา ($\bar{X}=1.87$) รองลงมา การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ ($\bar{X}=1.80$) ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชน หมู่บ้านอีดอง ด้านการจัดการ เศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี

ลำดับ	ศักยภาพการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1	ส่งเสริมการยกระดับคุณภาพชีวิตชุมชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ	1.70	.535	ศักยภาพปานกลาง
2	ผลิตภัณฑ์ชุมชนมีคุณภาพเพื่อเสริมสร้างโอกาสในการเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวในชุมชน	1.77	.504	ศักยภาพปานกลาง
3	การจัดสรรรายได้กระจายไปทั่วทั้งชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ	1.67	.661	ศักยภาพต่ำ
4	การสนับสนุนให้ชุมชนมีการคิดค้นผลิตภัณฑ์และบริการแก่นักท่องเที่ยว ที่มาจากวัตถุดิบและภูมิปัญญาที่มีในท้องถิ่น	1.50	.682	ศักยภาพต่ำ
5	การเปิดโอกาสในผู้สูงอายุ เด็ก ผู้พิการ ให้ได้รับประโยชน์และโอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วม	1.53	.629	ศักยภาพต่ำ
	รวม	1.63	.607	ศักยภาพต่ำ

โดยภาพรวม พบว่า ชุมชนหมู่บ้านอีดองมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในเรื่องการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดีอยู่ในระดับต่ำ หากพิจารณารายประเด็นย่อย พบว่า มีศักยภาพปานกลางใน 2 ประเด็น คือ ส่งเสริมการยกระดับคุณภาพชีวิตชุมชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และผลิตภัณฑ์ชุมชนมีคุณภาพเพื่อเสริมสร้างโอกาสในการเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวในชุมชน ส่วนอีก 3 ประเด็นที่เหลือมีศักยภาพอยู่ในระดับต่ำ โดยประเด็นย่อยที่มีค่าเฉลี่ยศักยภาพต่ำสุด คือ การสนับสนุนให้สมาชิกในชุมชนมีการคิดค้นผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ๆ แก่นักท่องเที่ยวที่มาจากวัตถุดิบและภูมิปัญญาที่มีในท้องถิ่น ($\bar{X}=1.50$)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชน หมู่บ้านอีดอง ด้านการอนุรักษ์ และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม

ลำดับ	ศักยภาพด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1	มีการรวบรวมข้อมูลบันทึก วิถีชีวิต ภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ของชุมชน	1.57	.568	ศักยภาพต่ำ
2	ฐานข้อมูลด้านมรดกวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวมีคุณภาพ	1.73	.583	ศักยภาพปานกลาง
3	มีกิจกรรมท่องเที่ยวนำเสนอศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิตท้องถิ่น	1.73	.583	ศักยภาพปานกลาง
4	การอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่นมีประสิทธิภาพ	1.63	.615	ศักยภาพต่ำ
	รวม	1.67	.585	ศักยภาพต่ำ

โดยภาพรวม พบว่า ชุมชนหมู่บ้านอีต่องมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในเรื่องการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมอยู่ในระดับต่ำ หากพิจารณารายประเด็นย่อย พบว่า มีศักยภาพปานกลาง 2 ประเด็น คือ ฐานข้อมูลด้านมรดกวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวมีคุณภาพ และการมีกิจกรรมท่องเที่ยวที่น่าสนใจศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิตท้องถิ่น ($\bar{x}=1.73$ เท่ากันทั้ง 2 ประเด็น) สำหรับประเด็นย่อยที่มีศักยภาพต่ำ คือ การอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่นมีประสิทธิภาพ ($\bar{x}=1.63$) และมีการรวบรวมข้อมูลบันทึก วิถีชีวิต ภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ของชุมชน ($\bar{x}=1.57$) ซึ่งมีศักยภาพต่ำที่สุด

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชน หมู่บ้านอีต่อง ด้านจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

ลำดับ	ศักยภาพด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อย่างยั่งยืน	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1	การจัดการพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ ชุมชนมีความรู้ สามารถให้ความรู้เกี่ยวกับ	1.93	.521	ศักยภาพปานกลาง
2	ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนแก่ผู้ที่มาเยือนได้อย่างมี ประสิทธิภาพ	1.93	.521	ศักยภาพปานกลาง
3	มีการเผยแพร่ภูมิปัญญาด้านทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ	1.73	.640	ศักยภาพปานกลาง
4	ชุมชนมีการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมในชุมชนมีประสิทธิภาพ	1.77	.679	ศักยภาพปานกลาง
5	ชุมชนสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการรักษา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมผ่านการท่องเที่ยวมี ประสิทธิภาพ	1.77	.626	ศักยภาพปานกลาง
	รวม	1.83	.599	ศักยภาพปานกลาง

โดยภาพรวม พบว่า ชุมชนหมู่บ้านอีต่องมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในเรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืนอยู่ในระดับปานกลาง หากพิจารณารายประเด็นย่อย พบว่า ทุกประเด็นย่อยมีศักยภาพปานกลาง สำหรับประเด็นย่อยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดการพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ ($\bar{x}=1.93$) และชุมชนมีความรู้ สามารถให้ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนแก่ผู้ที่มาเยือนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{x}=1.93$) สำหรับประเด็นย่อยที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการเผยแพร่ภูมิปัญญาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ ($\bar{x}=1.73$)

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชน หมู่บ้านอีต่อง ด้านบริการและความปลอดภัย

ลำดับ	ศักยภาพด้านบริการและความปลอดภัย	\bar{X}	S.D	ระดับ
-------	---------------------------------	-----------	-----	-------

1	การให้บริการและความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยวเป็นไปอย่างน่าพึงพอใจ	2.07	.450	ศักยภาพปานกลาง
2	เส้นทางและกิจกรรมท่องเที่ยวมีความปลอดภัย	1.87	.571	ศักยภาพปานกลาง
3	จุดบริการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ	1.67	.547	ศักยภาพต่ำ
4	การบริหารจัดการเส้นทางการเดินทางท่องเที่ยวในชุมชนมีประสิทธิภาพ	1.67	.547	ศักยภาพต่ำ
5	การบริหารจัดการกรณีฉุกเฉินมีประสิทธิภาพ	2.17	.699	ศักยภาพปานกลาง
6	การติดต่อประสานงานด้านบริการมีประสิทธิภาพ	2.00	.455	ศักยภาพปานกลาง
	รวม	1.91	.576	ศักยภาพปานกลาง

โดยภาพรวม พบว่า ชุมชนหมู่บ้านอีดตองมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในเรื่องการบริการและความปลอดภัยอยู่ในระดับปานกลาง หากพิจารณารายประเด็นย่อย พบว่า มีศักยภาพปานกลางใน 4 ประเด็น โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การบริหารจัดการกรณีฉุกเฉินมีประสิทธิภาพ ($\bar{X}=2.17$) สำหรับประเด็นย่อยที่มีศักยภาพต่ำที่สุดพบว่ามี 2 ประเด็น คือ จุดบริการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ($\bar{X}=1.67$) และการบริหารจัดการเส้นทางเดินทางท่องเที่ยวในชุมชนมีประสิทธิภาพ ($\bar{X}=1.67$)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชนหมู่บ้านอีดตอง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ในภาพรวมมีศักยภาพปานกลาง ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของพชรวรรณ ทวงชน (2555) ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการเพิ่มศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากมุมมองของชุมชน กรณีศึกษาอุทยานสัตว์ป่าอีสานตอนบน ขอนแก่น-อุดรธานี จังหวัดขอนแก่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบและรูปแบบการจัดการท่องเที่ยว จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของแหล่งท่องเที่ยว ปัญหาการจัดการท่องเที่ยว ตลอดจนแนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนมีส่วนร่วม ของอุทยานสัตว์ป่าอีสานตอนบนขอนแก่น-อุดรธานี จังหวัดขอนแก่น และพบว่า ระดับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ หากพิจารณาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชนหมู่บ้านอีดตอง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ใน 5 ด้านหลักแล้ว พบว่า ด้านบริการการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน และด้านบริการและความปลอดภัยอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจินตนา กำแพงศิริชัย และสุขุมวิทย์ ไสยโสภณ (2562) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน เทศบาลตำบลหนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น ที่พบว่า ศักยภาพทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน ในขณะที่อีก 2 ด้าน อยู่ในระดับต่ำ ได้แก่ 1) ศักยภาพการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดีด้านเศรษฐกิจ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณวิมล ภูนาศ (2558) ที่พบว่า ศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านเศรษฐกิจมีสูงเพราะ พบว่า ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และในด้านสังคมและวัฒนธรรม พบว่า มีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ระหว่างชุมชนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว เพื่อตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของวิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น และ 2) ศักยภาพด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอารีญา บุญทวี (2561) ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับแนว

ทางการพัฒนาศักยภาพทางวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของอำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา จากศักยภาพทางวัฒนธรรมของอำเภอคลองเขื่อน พบว่า หน่วยงานราชการองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น สถานศึกษา อำเภอคลองเขื่อน ยังขาดการรวบรวมข้อมูลศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทางนี้ จากการประเมินศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชน หมู่บ้านที่ต้องผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยรวมอยู่ในระดับศักยภาพต่ำถึงปานกลาง ซึ่งบ่งชี้ให้เห็นว่าศักยภาพด้านการท่องเที่ยวยังต้องได้รับการพัฒนา เพื่อเตรียมความพร้อมและเพื่อรองรับการท่องเที่ยวและป้องกันปัญหาจากการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะต่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชน หมู่บ้านที่ต้อง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ที่เป็นจุดเด่น คือ ศักยภาพด้านบริการและความปลอดภัย ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรร่วมมือกันในการดูแลด้านบริการและความปลอดภัยให้มีมาตรการที่เข้มแข็งและเข้มงวดให้มากขึ้นอีก เพิ่มระบบความปลอดภัยเพื่อรักษาจุดเด่นด้านนี้ต่อไป ในขณะที่ทางด้านการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน และด้านจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน ในขณะที่ทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลเข้ามาให้ความรู้ แนะนำอาชีพ หรือฝึกฝีมือเพื่อให้ประชาชนได้มีการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับในด้านการท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มศักยภาพของประชาชนในพื้นที่หมู่บ้านที่ต้อง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรีให้มากขึ้น

2. ส่วนศักยภาพที่เป็นจุดด้อยในภาพรวมของการท่องเที่ยวของชุมชน หมู่บ้านที่ต้อง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี คือ ศักยภาพการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี และศักยภาพด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม ผู้วิจัยเห็นว่าทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้นำชุมชน และการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนควรมีการเพิ่มการจัดการกิจกรรม และให้ความรู้ให้เห็นถึงการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี และการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม โดยมีแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวในหมู่บ้านที่ต้อง อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องร่วมมือกันในการจัดการและพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยว ประกอบด้วย การจัดสรรรายได้กระจายไปทั่วทั้งชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ การสนับสนุนให้สมาชิกในชุมชนมีการคิดค้นผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ๆ แก่นักท่องเที่ยว ที่มาจากวัตถุประสงค์และภูมิปัญญาที่มีในท้องถิ่น การเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุ เด็ก ผู้พิการ ให้ได้รับประโยชน์และโอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วม การรวบรวมข้อมูลบันทึก วิถีชีวิต ภูมิปัญญา ศิลปะวัฒนธรรม ของชุมชน การอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่นมีประสิทธิภาพ และจุดบริการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพสะดวก

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของชุมชนและการจัดการท่องเที่ยวเพิ่มเติม ซึ่งจะทำให้ได้แนวทางเสริมสร้างศักยภาพชุมชนที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ควรประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชน ในจังหวัดอื่น ๆ ที่เป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวประเภทชุมชน ในแบบที่ใกล้เคียงกันเพื่อเปรียบเทียบและเสนอแนวทาง แก้ไข ปรับปรุงในด้านอื่นเพิ่มเติม

เอกสารอ้างอิง

- กรมการท่องเที่ยว. (2558). *มาตรฐานการท่องเที่ยวอาเซียน (ASEAN Tourism Standards)*. สืบค้นเมื่อ 16 พฤษภาคม 2563, จาก <http://www.tourism.go.th/>.
- จินตนา กำพงศิริชัย, สุขุมวิทย์ ไสยโสภณ. (2562). การจัดการเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน เทศบาลตำบลหนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น. *วารสารการบริหารปกครอง*, 8(1), 121-134.
- นภวรรณ สุานะกาญจน์. (2545). *เอกสารประกอบการบรรยายวิชาการจัดการพื้นที่อนุรักษ์การติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์การจัดการพื้นที่อนุรักษ์*. ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ: (เอกสารไม่ตีพิมพ์)
- พชรวรรณ ทวงชน. (2555). *แนวทางการเพิ่มศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากมุมมองของชุมชนกรณีศึกษาอุทยานสัตว์ป่าอีสานตอนบน ขอนแก่น-อุดรธานี จังหวัดขอนแก่น*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต) ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วรรณวิมล ภู่นาค. (2558). ศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน: กรณีศึกษาตลาดน้ำอัมพวา. *วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 26(1), 63. สืบค้นจาก <https://journal.oas.psu.ac.th/index.php/asj/article/viewFile/117/798>
- สุดถนอม ตันเจริญ. (2560). การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนบางชั้นแตก จังหวัดสมุทรสงคราม. *วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ*, 13(2), 1-24.
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.(องค์การมหาชน) (2558). *คู่มือเกณฑ์มาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง
- อารีญา บุญทวีและคณะ. (2561). *แนวทางการพัฒนาศักยภาพทุนทางวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของอำเภอคลองเขื่อน จังหวัดฉะเชิงเทรา*. ,20(1), 70 สืบค้นจาก <http://hs.pbru.ac.th/journal/wp-content/uploads/2018/10/2561-01-12.pdf>

การศึกษาการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย (กรณีศึกษา: จังหวัดหนองบัวลำภู ร้อยเอ็ดและสุรินทร์)

The Study on the Operation of Elderly School in North East of Thailand (Case Study: Nongbua-Lamphu Province, Roi-et Province and Surin Province)

นางสาวอุไรวรรณ รุ่งไธัญ

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (กรณีศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู ร้อยเอ็ดและสุรินทร์) และศึกษาเปรียบเทียบกับหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุกับหลักสูตรของกรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาจากเอกสารคู่มือการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุ การสังเกตการณ์อย่างไม่มีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์กึ่งนำในการดำเนินการโรงเรียนผู้สูงอายุ จำนวน 12 คน ผลการศึกษา พบว่า โรงเรียนผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย ส่วนใหญ่ดำเนินการโดยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น มีนักพัฒนาชุมชนเป็นวิทยากรและผู้ประสานงานโครงการ ใช้งบประมาณจากภาครัฐเป็นหลัก หลักสูตรมีความสอดคล้องกับหลักสูตรของกรมกิจการผู้สูงอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมิติด้านสุขภาพและการออกกำลังกาย รูปแบบการดำเนินกิจกรรมจะอิงตามบริบทและความต้องการของพื้นที่ด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีการติดตามประเมินผลโครงการ และลักษณะของการฝึกอาชีพยังขาดช่องทางการวางขายและจัดจำหน่ายสินค้าเป็นเพียงกิจกรรมที่ฝึกให้ทำเพียงเท่านั้น นอกจากนี้ยังพบว่าส่วนใหญ่แล้วโรงเรียนผู้สูงอายุยังขาดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนโดยยังคงพึ่งพาการดำเนินงานจาก อบต. เป็นหลัก ยกเว้น โรงเรียนผู้สูงอายุที่ดำเนินการโดยชมรมผู้สูงอายุซึ่งมีเป็นจำนวนน้อย

คำสำคัญ : ผู้สูงอายุ, โรงเรียนผู้สูงอายุ, ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Abstract

The aims of this research is to study on the operation of elderly school in north-east of Thailand (case study: Nongbua-Lamphu province, Roi-et province and Surin province). This study is qualitative research, the research collected data through non-participant observation and key informant interviews, involving 12 participants from Community Development Specialist. The result highlights the operation of elderly school depend on policy of local government and local staff. Elderly School are supported by annual government statement of expenditure. The curriculum of elderly school from Department of Elderly Affairs' course, especially health dimension. Activities are considered by context in area such as aging demand. However, the activities of elderly school absent assessment system and problem to sell the product when they did it. In addition, managing elderly school in north-east of Thailand is rely on government staff more than people participation.

Keywords : Elderly, Elderly school, North East

บทนำ

ประเทศไทยมีจำนวนผู้สูงอายุสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องและได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแล้วในปัจจุบัน จากข้อมูลในปี 2017 พบว่า คนไทยมีอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป จำนวน 10.7 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 15.63 ของประชากรทั้งหมด จำนวนประชากรไทยมีทั้งหมด 68.6 ล้านคน (United Nations, 2017) โดยภูมิภาคที่มีผู้สูงอายุมากที่สุดคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 3.25 ล้านคน รองลงมาคือ ภาคกลาง จำนวน 2.94 ล้านคน, ภาคเหนือ จำนวน 2.1 ล้านคน, ภาคใต้ จำนวน 1.28 ล้านคน และภาคตะวันออก จำนวน 0.65 ล้านคน (กรมการปกครอง, 2560) ทั้งนี้มีการคาดการณ์ว่าในปี 2022 ประเทศไทยจะกลายเป็นสังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์ เมื่อมีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากถึงร้อยละ 20 (คาสปาร์ฟิค, วาสนา อิมเมม, และรัตนนาภรณ์ ตังธนเศรษฐ์, 2558) และในขณะที่การสำรวจสถานการณ์ผู้สูงอายุไทยในปี 2017 พบว่า ประชากรสูงอายุไทยมีปัญหาเรื่องสุขภาพ เช่น โรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง ซึ่งอาจเป็นผลมาจากพฤติกรรมของตนตั้งแต่อ่อนวัยสูงอายุจนเป็นผู้สูงอายุ เช่น การรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย การสูบบุหรี่ การดื่มแอลกอฮอล์ ฯลฯ นอกจากนี้ผู้สูงอายุที่อายุมาก (มากกว่า 80 ปี) อยู่ในภาวะช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ มีจำนวนถึงร้อยละ 19 ของผู้สูงอายุทั้งหมด ที่ไม่สามารถประกอบกิจวัตรประจำวันพื้นฐาน เช่น รับประทานอาหาร เข้าห้องน้ำ แต่งกาย เดิน ลูกรัง เป็นต้น (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2560) สำหรับความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้สูงอายุอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าเส้นความยากจนถึง 1 ใน 3 และมีแนวโน้มที่จะอยู่อาศัยเพียงลำพังสูงขึ้นจากร้อยละ 6 ในปี 2000 เป็นร้อยละ 11 ในปี 2017 (Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute, 2017) จากสถานการณ์ดังกล่าวอาจถูกมองว่าผู้สูงอายุจะเป็นภาระพึ่งพิงให้บุตรหลานต้องดูแลในอนาคต เนื่องจากการเสื่อมสภาพทางร่างกาย ความรู้ความเข้าใจดังกล่าวยังส่งผลต่อทัศนคติเชิงลบที่มีต่อผู้สูงอายุ อย่างไรก็ตาม ยังมีผู้สูงอายุอีกจำนวนมากที่มีสุขภาพดีมีความรู้ความสามารถและมีคุณค่าต่อครอบครัว ชุมชนและสังคม หากผู้สูงอายุมีความพร้อมด้านร่างกาย จิตใจ เศรษฐกิจ สังคม หรือเป็นผู้สูงอายุที่ยังมีศักยภาพในการดำเนินชีวิตจะส่งผลดีต่อผู้สูงอายุเองและสังคมโดยรวม กล่าวคือ ถ้าผู้สูงอายุมีสุขภาพดี สามารถสร้างรายได้ให้ตนเอง ไม่เป็นภาระของครอบครัว ในขณะที่เดียวกันเป็นการลดงบประมาณด้านการรักษาพยาบาลจากภาครัฐด้วย (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2560)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ประเทศไทยจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการเตรียมการรองรับสังคมสูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงวัยสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรีและมีศักยภาพ กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ผู้รับหน้าที่หลักในการดูแลคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ได้กำหนดแนวทางการสร้างเสริมศักยภาพผู้สูงอายุด้วยการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุขึ้นทั่วประเทศ (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2559) ปัจจุบันในปี 2018 มีจำนวนโรงเรียนผู้สูงอายุ 1,100 แห่ง โดยอาศัยความร่วมมือจาก กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สสส. และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อผลักดันให้เกิด “โรงเรียนผู้สูงอายุ” ในพื้นที่ต่าง ๆ จำนวน 2,600 แห่งทั่วประเทศ ในปี 2022 (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2561) ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในประเทศไทยในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และศึกษาเปรียบเทียบกับหลักสูตรที่ของกรมกิจการผู้สูงอายุว่ามีความสอดคล้องหรือแตกต่างกันอย่างไร เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงประสิทธิภาพด้านการดำเนินการโรงเรียนผู้สูงอายุของไทยต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษารูปแบบการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อเปรียบเทียบหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับหลักสูตรของกรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

วิธีการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาจากเอกสารคู่มือการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุของกรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และดำเนินเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ (in-depth interview) จากผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ (key informant) รวมจำนวน 12 คน เลือกแบบเฉพาะเจาะจง (criterion based selection) ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจและสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการ/การบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภู (อีสานตอนบน), ร้อยเอ็ด (อีสานตอนกลาง) และสุรินทร์ (อีสานตอนใต้) โดยเลือกพื้นที่วิจัยด้วยวิธีการสุ่มโพล พื้นที่ละ 4 แห่ง รายละเอียดดังนี้

1. สัมภาษณ์ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม อบต.¹. A จ.หนองบัวลำภู
2. สัมภาษณ์ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม อบต. B จ.หนองบัวลำภู
3. สัมภาษณ์นักพัฒนาชุมชนชำนาญการ อบต. C จ.หนองบัวลำภู
4. สัมภาษณ์ผู้อำนวยการกองสวัสดิการ ทต.². D จ.หนองบัวลำภู
5. สัมภาษณ์ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม อบต. E จ.ร้อยเอ็ด
6. สัมภาษณ์นักพัฒนาชุมชนชำนาญการ อบต. F จ.ร้อยเอ็ด
7. สัมภาษณ์นักพัฒนาชุมชนชำนาญการ ทต. G จ.ร้อยเอ็ด
8. สัมภาษณ์ประธานชมรมผู้สูงอายุ ตำบล H จ.ร้อยเอ็ด
9. สัมภาษณ์ผู้อำนวยการกองสวัสดิการสังคม อบต. I จ.สุรินทร์
10. สัมภาษณ์นักพัฒนาชุมชนชำนาญการ อบต. J จ.สุรินทร์
11. สัมภาษณ์นักพัฒนาชุมชนชำนาญการ ทต. K จ.สุรินทร์
12. สัมภาษณ์รองนายกเทศมนตรี ทต. L จ.สุรินทร์

ทั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) และเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสังเกตการณ์อย่างไม่มีส่วนร่วม (non-participative observation) ในโรงเรียนผู้สูงอายุ 12 แห่งข้างต้นด้วย

¹ อบต. ย่อมาจาก องค์การบริหารส่วนตำบล

² ทต. ย่อมาจาก เทศบาลตำบล

ผลการศึกษา

ผลการวิจัยจะนำเสนอตามหัวข้อคู่มือการดำเนินการโรงเรียนผู้สูงอายุของกรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ประกอบด้วย บริบทของพื้นที่, โครงสร้างโรงเรียนผู้สูงอายุ, การบริหารจัดการด้วยหลัก 5 ก³ และหลักสูตรการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ รายละเอียดดังนี้

บริบทของพื้นที่

โรงเรียนผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย (กรณีศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู ร้อยเอ็ด และสุรินทร์) ดำเนินการจัดตั้งตามแนวนโยบายของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยกำหนดให้ท้องถิ่นจัดตั้งศูนย์พัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ (ศพค.) ตั้งแต่ปี 2560 โดยผู้สูงอายุที่เข้าร่วมโรงเรียนผู้สูงอายุส่วนใหญ่อายุระหว่าง 60-70 ปี ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นผู้ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และส่วนใหญ่ได้รับการขึ้นทะเบียนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ มีรายได้ต่ำ ส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบอาชีพ หรือหากประกอบอาชีพจะทำงานด้านเกษตรกรรมทำนา เลี้ยงสัตว์ ส่วนใหญ่มีภาระหนี้สินจากการยืมเงินกองทุนหมู่บ้าน เพื่อนำมาใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน และมีปัญหาสุขภาพเช่น ความดันโลหิตสูง เบาหวาน เป็นต้น

ตารางที่ 1 โครงสร้างโรงเรียนผู้สูงอายุ

	โรงเรียนผู้สูงอายุ	ที่ปรึกษาโรงเรียนผู้สูงอายุ	ครูใหญ่/ผู้อำนวยการโรงเรียนผู้สูงอายุ	คณะกรรมการและแกนนำในการขับเคลื่อน	ทีมวิทยากรจิตอาสา (หลัก)
1	อบต. A จ.หนองบัวลำภู	สสจ. ⁴ สุรินทร์	ผู้สูงอายุดีเด่น	ชมรมผู้สูงอายุ	ส่วนใหญ่เป็นครูใหญ่ของโรงเรียนผู้สูงอายุ
2	อบต. B จ.หนองบัวลำภู	นายกอบต. เป็นประธาน	มีการตั้งหัวหน้าห้อง (เป็นที่ม อสม. ⁵)	นักพัฒนาชุมชน	นักพัฒนาชุมชนเป็นหลัก+จนท.รพ.สต. ⁶
3	อบต. C จ.หนองบัวลำภู	-	-	นักพัฒนาชุมชน	ส่วนใหญ่เป็นครูใหญ่

³ หลัก 5 ก เป็นหลักการบริหารจัดการหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุของกรมกิจการผู้สูงอายุประกอบด้วย 1.กลุ่ม (รวมกลุ่มสมาชิกนักเรียนผู้สูงอายุ), 2.กรรมการ (ตัวแทนสมาชิกกลุ่มในการบริหารจัดการกลุ่ม มีการแบ่งหน้าที่กันทำงาน), 3.กติกาหรือข้อตกลงร่วมกัน (ความเห็นพ้องร่วมกันของสมาชิกในโรงเรียนที่จะยึดถือปฏิบัติร่วมกัน), กิจกรรม (การพบปะ กิจกรรมสนทนาการ ออกกำลังกาย), กองทุน (การสำรองเงินของโรงเรียนเพื่อการขับเคลื่อนการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุ)

⁴ สสจ. ย่อมาจาก สาธารณสุขจังหวัด

⁵ อสม. ย่อมาจาก อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

⁶ รพ.สต. ย่อมาจาก โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

	โรงเรียนผู้สูงอายุ	ที่ปรึกษา โรงเรียน ผู้สูงอายุ	ครูใหญ่/ ผู้อำนวยการ โรงเรียน ผู้สูงอายุ	คณะกรรมการ และแกนนำใน การขับเคลื่อน	ทีมวิทยากร จิตอาสา (หลัก)
4	ทต. D จ.หนองบัวลำภู	ผอ.กอง สวัสดิการสังคม	ข้าราชการครู เกษียณอายุ	ทีมนักพัฒนา ชุมชน/ นักวิชาการ เกษตร	ทีมนักพัฒนา ชุมชน/ นักวิชาการ เกษตร
5	อบต. E จ.ร้อยเอ็ด	นายกอบต.เป็น ประธาน	มีการตั้งครูใหญ่ (เลือกตั้ง)	นักพัฒนา ชุมชน+ชมรม ผู้สูงอายุ	นักพัฒนา ชุมชนเป็น หลัก+จนท.รพ สต.+ครู กศน.
6	อบต. F จ.ร้อยเอ็ด	นายกอบต.เป็น ประธาน	-	นักพัฒนาชุมชน	จนท.รพ.สต.
7	ทต. G จ.ร้อยเอ็ด	-	-	นักพัฒนาชุมชน	นักพัฒนา ชุมชนเป็น หลัก+จนท.รพ. สต.
8	ตำบล H จ.ร้อยเอ็ด	ผู้ใหญ่บ้าน+ ชมรมผู้สูงอายุ+ คณะทำงาน	ประธานชมรม ผู้สูงอายุ	ชมรมผู้สูงอายุ	ชมรมผู้สูงอายุ
9	อบต. I จ.สุรินทร์	ผอ.กอง สวัสดิการสังคม	-	นักพัฒนาชุมชน	วิทยากรแกนนำ จากพื้นที่ ข้างเคียง
10	อบต. J จ.สุรินทร์	นายกอบต.เป็น ประธาน	มีการตั้งครูใหญ่	นักพัฒนา ชุมชน+ชมรม ผู้สูงอายุ	นักพัฒนา ชุมชนเป็น หลัก+จนท.รพ สต.+ครู กศน.
11	ทต. K จ.สุรินทร์	นายกอบต.เป็น ประธาน	-	นักพัฒนา ชุมชน+ชมรม ผู้สูงอายุ	นักพัฒนา ชุมชนเป็น หลัก+จนท.รพ สต.+ครู กศน.

	โรงเรียนผู้สูงอายุ	ที่ปรึกษา โรงเรียน ผู้สูงอายุ	ครูใหญ่/ ผู้อำนวยการ โรงเรียน ผู้สูงอายุ	คณะกรรมการ และแกนนำใน การขับเคลื่อน	ทีมวิทยากร จิตอาสา (หลัก)
12	ทต. L จ. สุรินทร์	ประธาน ศพค. ⁷ และ คณะทำงาน	ประธาน ศพค.	ผู้ใหญ่บ้านแต่ ละหมู่บ้าน	ผู้ใหญ่บ้าน+ จนท.รพสต.

จากตารางที่ 1 พบว่า โครงสร้างโรงเรียนผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้ง 12 พื้นที่ ดำเนินการโดย องค์การการปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เป็นหลัก โดยมีนักพัฒนาชุมชนและผู้อำนวยการของสวัสดิการสังคมเป็นที่ปรึกษา ตลอดจนเป็นแกนนำในการขับเคลื่อนและเป็นวิทยากรเองด้วย ทั้งนี้ที่วิทยากรส่วนใหญ่จะมาจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข พยาบาล จากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ (Key Informant) ทั้ง 12 คน เกี่ยวกับโครงสร้างโรงเรียนผู้สูงอายุ ยังพบว่า โรงเรียนผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะถูกระบุเป็นแผนงานประจำปีของ อปท. ทุกปี ซึ่งจะมีการตั้งงบประมาณสำหรับการทำกิจกรรม มีแผนการดำเนินงาน และการมีกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการคือการใช้งบประมาณตามที่ตั้งไว้ และจำนวนผู้สูงอายุที่เข้าร่วมโครงการ โดยที่นายก อบต./นายกเทศบาลตำบลจะเป็นประธานหรือที่ปรึกษาโดยตำแหน่ง อย่างไรก็ตาม งบประมาณโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุบางส่วนจะได้รับการจัดสรรจากพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด หรือหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ด้วย ทั้งนี้หากเป็นโรงเรียนผู้สูงอายุที่ดำเนินงานมาจากชมรมผู้สูงอายุจะได้รับเงินงบประมาณสนับสนุนการทำกิจกรรมผ่านการยื่นข้อเสนอโครงการให้หน่วยงานพิจารณาเป็นครั้ง ๆ ไป สำหรับวิทยากรในการทำกิจกรรมจะใช้ภาษาถิ่นในการสื่อสาร กล่าวคือ จังหวัดหนองบัวลำภูและจังหวัดร้อยเอ็ด วิทยากรใช้ภาษาอีสาน ส่วนจังหวัดสุรินทร์ วิทยากรใช้ภาษาเขมร/ภาษาส่วย เป็นต้น วิทยากรโรงเรียนผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะเป็นนักพัฒนาชุมชนและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขซึ่งในกลุ่มจังหวัดเดียวกันพื้นที่ใกล้เคียงได้มีการแลกเปลี่ยนวิทยากร สร้างกลุ่มเครือข่ายวิทยากรแกนนำในระดับจังหวัดด้วย

⁷ ศพค. ย่อมาจาก ศูนย์พัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

ตารางที่ 2 การบริหารจัดการด้วยหลัก 5 ก

	โรงเรียนผู้สูงอายุ	กลุ่ม	กรรมการ	กติกาหรือข้อตกลงร่วมกัน	กิจกรรม	กองทุน
1	อบต. A จ.หนองบัวลำภู	มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 50-70 คน เริ่มโครงการปี 2550	ชมรมผู้สูงอายุ	เรียนทุกวันพุธ เรียนต่อเนื่องตลอดทั้งปี มีชุดเสื้อทีม เรียนที่อบต.	-ฝึกอาชีพทำดอกไม้จันทร์ -ฝึกการทำขนม -กิจกรรมออกกำลังกาย -กิจกรรมร่ำวงคองก้า -กิจกรรมให้ความรู้ด้าน สุขภาพ	มีกองทุนจากรายได้การประดิษฐ์ดอกไม้จันทร์ขายของกลุ่มผู้สูงอายุ
2	อบต. B จ.หนองบัวลำภู	มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 60-80 คน เริ่มโครงการปี 2560	นักพัฒนาชุมชน	เรียนทุกวันพุธ เรียนเป็นช่วงๆ (ขึ้นอยู่กับการจัดสรรงบประมาณ) เรียนที่อบต.	-กิจกรรมออกกำลังกาย/ สันทนาการ -กิจกรรมให้ความรู้สุขภาพ -กิจกรรมทัศนศึกษา	- (ดำเนินงานด้วยงบประมาณจากอปท./พมจ./สปสช.)
3	อบต. C จ.หนองบัวลำภู	มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 100-200 คน เริ่มโครงการปี 2561	นักพัฒนาชุมชน	จัดกิจกรรมพัฒนาผู้สูงอายุ 1-2 ครั้ง/ปีขึ้นอยู่กับงบประมาณ	-ออกกำลังกาย/สันทนาการ	-(ดำเนินงานด้วยงบประมาณจากพมจ.)
4	ทต. D จ.หนองบัวลำภู	มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 70-100 คน เริ่มโครงการปี 2560	ทีมนักพัฒนา ชุมชน/นักวิชาการ เกษตร	เรียนทุกวันพุธ เรียนต่อเนื่องตลอดทั้งปี มีชุดเสื้อทีม เรียนที่เทศบาล มีรถบริการรับ-ส่ง	-กิจกรรมออกกำลังกาย/ สันทนาการ -กิจกรรมให้ความรู้สุขภาพ -กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ -กิจกรรมทัศนศึกษา	มีกองทุนจากการช่วยกันบริจาคของสมาชิกในกลุ่ม+ผ้าป่าโรงเรียนผู้สูงอายุ

	โรงเรียนผู้สูงอายุ	กลุ่ม	กรรมการ	กติกาหรือข้อตกลงร่วมกัน	กิจกรรม	กองทุน
5	อบต. E จ.ร้อยเอ็ด	มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 40-60 คน เริ่มโครงการปี 2560	นักพัฒนาชุมชน+ ชมรมผู้สูงอายุ	เรียนทุกวันพุธ สัปดาห์เว้น สัปดาห์ มีการกำหนดหลักสูตร 3 เดือน มีชุดเสื้อทีม/เพลงมาร์ช เรียนที่เทศบาล มีรถบริการรับ-ส่ง	-กิจกรรมออกกำลังกาย/ สันทนาการ -กิจกรรมให้ความรู้สุขภาพ -กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ -กิจกรรมทัศนศึกษา	- (ดำเนินงานด้วย งบประมาณจาก อปท./พมจ./ สปสช.)
6	อบต. F จ.ร้อยเอ็ด	มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 40-60 คน เริ่มโครงการปี 2561	นักพัฒนาชุมชน	-	จัดกิจกรรมพัฒนาผู้สูงอายุ 1- 2 ครั้ง/ปีขึ้นอยู่กับงบประมาณ	- (ดำเนินงานด้วย งบประมาณจาก พมจ.)
7	ทต. G จ.ร้อยเอ็ด	มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 60-80 คน เริ่มโครงการปี 2561	นักพัฒนาชุมชน	เรียนทุกวันศุกร์ เรียนต่อเนื่องตลอดทั้งปี มีชุดเสื้อทีม เรียนที่ศาลาประชาคมของ เทศบาล มีรถบริการรับ-ส่ง	-กิจกรรมออกกำลังกาย/ สันทนาการ -กิจกรรมให้ความรู้สุขภาพ -กิจกรรมจักสาน/ทำขนม/งาน ประดิษฐ์ -กิจกรรมทัศนศึกษา	- (ดำเนินงานด้วย งบประมาณจาก พมจ./อปท.)
8	ตำบล H จ.ร้อยเอ็ด	มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 40-50 คน	ชมรมผู้สูงอายุ	เรียนทุกวันเสาร์ เรียน 6 เดือน มีชุดเสื้อทีม	-กิจกรรมออกกำลังกาย/ สันทนาการ -กิจกรรมให้ความรู้สุขภาพ	มีกองทุนจากการ ช่วยกันบริจาค ของ

	โรงเรียนผู้สูงอายุ	กลุ่ม	กรรมการ	กติกากหรือข้อตกลงร่วมกัน	กิจกรรม	กองทุน
		เริ่มโครงการปี 2547		เรียนที่ศาลาประชาคมแต่ละหมู่บ้านเวียนสลับกันไป	-กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ -ประสบการณ์ -กิจกรรมทัศนศึกษา	คณะกรรมการ/ เงินทุนจาก สสส./ เงินจากกองทุน สุขภาพตำบล/ แหล่งงบประมาณ อื่นๆ
9	อบต. I จ.สุรินทร์	มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 30-40 คน (เพิ่งเริ่มครั้งแรก 26 มิ.ย.62)	นักพัฒนาชุมชน	ยังไม่ได้กำหนด	-กิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้ กับโรงเรียนผู้สูงอายุในพื้นที่ ใกล้เคียง	- (ดำเนินงานด้วย งบประมาณจาก พมจ./อปท.)
10	อบต. J จ.สุรินทร์	มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 40-60 คน เริ่มโครงการปี 2562	นักพัฒนาชุมชน+ ชมรมผู้สูงอายุ	เรียนทุกวันพุธ เรียนต่อเนื่องตลอดทั้งปี มีชุดเสื้อทีม เรียนที่เทศบาล มีรถบริการรับ-ส่ง	-กิจกรรมออกกำลังกาย/ สันทนาการ -กิจกรรมให้ความรู้สุขภาพ -กิจกรรมจักสาน/ทำขนม/งาน ประดิษฐ์	- (ดำเนินงานด้วย งบประมาณจาก พมจ./อปท.)
11	ทต. K จ.สุรินทร์	มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 60-70 คน เริ่มโครงการปี 2562	นักพัฒนาชุมชน+ ชมรมผู้สูงอายุ	เรียนทุกวันพุธ เรียนต่อเนื่องตลอดทั้งปี มีเครื่องแบบนักเรียน เรียนที่เทศบาล มีรถบริการรับ-ส่ง	-กิจกรรมออกกำลังกาย/ สันทนาการ -กิจกรรมให้ความรู้สุขภาพ -กิจกรรมจักสาน/ทำขนม/งาน ประดิษฐ์	- (ดำเนินงานด้วย งบประมาณจาก พมจ./อปท.)

	โรงเรียนผู้สูงอายุ	กลุ่ม	กรรมการ	กติกาหรือข้อตกลงร่วมกัน	กิจกรรม	กองทุน
					-กิจกรรมทัศนศึกษา	
12	ทต. L จ.สุรินทร์	มี 40-50 คน/หมู่บ้าน เริ่มโครงการปี 2560	ผู้ใหญ่บ้านแต่ละหมู่บ้าน	-เรียนทุกเดือน เดือนละ 1 ครั้ง (วันจ่ายเบี้ยผู้สูงอายุ) -กำหนดการเข้าร่วมกิจกรรมของ ลูกบ้านเป็นข้อตกลงของ เทศบาล	-กิจกรรมออกกำลังกาย สันทนากการ -กิจกรรมชี้แจงข่าวสารใน หมู่บ้าน -กิจกรรมให้ความรู้ด้าน สุขภาพ	- (ดำเนินงานด้วย งบประมาณจาก อปท./พมจ.)

จากตารางที่ 2 พบว่า ส่วนใหญ่แล้วโรงเรียนผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้ง 12 พื้นที่ มีจำนวนสมาชิกในการเข้าร่วมกลุ่มจำนวน 40-60 คน กรรมการส่วนใหญ่เป็นนักพัฒนาชุมชน มีข้อตกลงร่วมกันเรียนสัปดาห์ละ 1 ครั้ง และส่วนใหญ่เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี กิจกรรมที่ทำโดยมากเป็นกิจกรรมออกกำลังกาย สันทนาการและการให้ความรู้ด้านสุขภาพ และยังไม่มีการลงทุนสำหรับการดำเนินงาน ส่วนใหญ่ต้องรอการจัดสรรงบประมาณจากทางภาครัฐ เช่น อปท. พมจ. เป็นต้น

ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ (Key Informant) ทั้ง 12 คน พบประเด็นที่น่าสนใจว่า ผู้สูงอายุในท้องถิ่นส่วนใหญ่มีความปรารถนาที่จะเข้าร่วมโรงเรียนผู้สูงอายุ แต่ติดขัดที่ไม่มียานพาหนะ/ไม่มีค่ารถ รวมทั้งบางรายจะต้องทำงานหารายได้ และจะต้องเลี้ยงดูหลานวัยเด็กที่ลูกของตนเองนำมาฝากไว้ จากข้อมูลพบว่าหากโรงเรียนผู้สูงอายุแห่งใดมีบริการรถรับ-ส่งจะทำให้มีผู้สูงอายุสามารถเข้าร่วมได้จำนวนมากและเข้าร่วมได้อย่างต่อเนื่อง (ในกรณีที่มีรถรับส่งนั้นเจ้าหน้าที่ใน อปท. เป็นจิตอาสาไม่ได้เบิกค่าใช้จ่ายจากส่วนกลาง) นอกจากนั้น การที่จะสร้างกองทุนสำหรับการดำเนินงานด้วยผู้สูงอายุเองนั้น ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นสอดคล้องว่าทำได้ค่อนข้างยากเพราะผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่มีรายได้หรือรายได้ไม่เพียงพอ ทำให้บทบาทของ อปท. ในการสนับสนุนงบประมาณโรงเรียนผู้สูงอายุยังมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นว่าการกระตุ้นให้มีการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุที่ดำเนินการด้วยผู้สูงอายุเองนั้น เป็นสิ่งที่ดีและยั่งยืนที่สุด แต่การหาผู้สูงอายุที่มีจิตอาสาที่มีความรู้ความพร้อมที่จะเป็นแกนนำและเป็นที่ยอมรับในชุมชนเป็นสิ่งที่ทำได้ไม่มากนัก ตลอดจนการดำเนินโรงเรียนผู้สูงอายุโดย อปท. เอง หากไม่ได้รับความร่วมมือสนับสนุนจากผู้นำชุมชน/ผู้ใหญ่บ้าน/กำนัน ก็ทำได้ยากเช่นกัน เพราะฉะนั้นความสำเร็จในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุปัจจัยที่สำคัญนอกจากความพร้อมทางด้านงบประมาณและวิทยากรแล้ว คือความพร้อมมือและการให้ความสำคัญของตัวผู้สูงอายุเองและผู้นำชุมชนทุกระดับ

ตารางที่ 3 หลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุของกรมกิจการผู้สูงอายุเปรียบเทียบกับโรงเรียนผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

หลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ ของกรมกิจการผู้สูงอายุ	จ.หนองบัวลำภู				จ.ร้อยเอ็ด				จ.สุรินทร์			
	อบต. A	อบต. B	อบต. C	ทต. D	อบต. E	อบต. F	ทต. G	ตำบล H	อบต. I	อบต. J	ทต. K	ทต. L
1.กลุ่มวิชาชีพชีวิต												
- การใช้ชีวิตในวัยสูงอายุ	√	√	√	√	√	√	√	√	-	√	√	√
- การเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียน	√	-	-	√	√	-	√	-	√	-	√	√
- อาหารและโภชนาการ	√	√	-	√	√	√	√	√	-	√	√	√
- การออกกำลังกายด้วยตนเอง	√	√	√	√	√	√	√	√	-	√	√	√
- อารมณ์	√	√	√	√	√	√	√	√	-	√	√	√
- การดูแลสุขภาพช่องปาก	-	-	-	-	-	-	√	√	-	-	√	√
- สุขภาพใจ (ผู้สูงวัยอย่าให้เครียด)	√	√	√	√	√	√	√	√	-	√	√	√
- การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและที่พักอาศัย ในวัยผู้สูงอายุ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- การนำหลักศาสนามาใช้ในชีวิตประจำวัน	√	√	-	√	√	-	√	√	-	√	√	√
- การทำสมาธิวิปัสสนา	√	-	-	√	√	-	√	√	-	√	√	√
- การถ่ายทอดภูมิปัญญาผู้สูงอายุ	√	-	-	√	√	-	√	√	-	-	√	-
- กิจกรรมเข้าจังหวะ	√	√	-	√	√	-	√	√	√	√	√	√
- ดนตรีร้องเพลง	-	√	-	√	√	-	√	√	-	√	√	√
- การออกกำลังกาย	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√
- การนวดแผนไทย/ธรรมชาติบำบัด	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.กลุ่มวิชาชีพ												
- การฝึกอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้	√	√	-	-	√	√	√	-	-	-	√	√

หลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุ ของกรมกิจการผู้สูงอายุ	จ.หนองบัวลำภู				จ.ร้อยเอ็ด				จ.สุรินทร์			
	อบต. A	อบต. B	อบต. C	ทต. D	อบต. E	อบต. F	ทต. G	ตำบล H	อบต. I	อบต. J	ทต. K	ทต. L
- การจัดทำบัญชีครัวเรือน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- เศรษฐกิจพอเพียง	√	√	-	√	√	-	√	√	-	-	√	√
- งานฝีมือต่าง ๆ	√	√	-	-	√	√	√	√	-	√	√	√
3.กลุ่มวิชาการ												
- กฎหมายและสิทธิประโยชน์ของผู้สูงอายุ	√	√	-	√	√	√	√	√	-	√	√	√
- จิตอาสาเพื่อชีวิตและสังคม	√	-	-	-	√	-	√	-	-	-	-	√
- การใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการสื่อสาร	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- การออมในวัยสูงอายุ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- โรคเรื้อรังและพบมากในวัยผู้สูงอายุ	√	√	√	√	√	√	√	√	-	√	√	√
- ข้อควรระวังในการใช้ยา (หลักเบื้องต้น)	√	√	√	√	√	√	√	√	-	√	√	√

จากตารางที่ 3 พบว่า เมื่อเปรียบเทียบหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุของกรมกิจการผู้สูงอายุกับหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้ง 12 พื้นที่ ส่วนใหญ่มีหัวข้อเกี่ยวกับสุขภาพผู้สูงอายุเป็นหลัก เช่น กิจกรรมออกกำลังกาย โรคเรื้อรังและพบมากในวัยผู้สูงอายุ การใช้ยา เป็นต้น นอกจากนี้หัวข้อการนำหลักศาสนามาใช้ในชีวิตประจำวันเป็นอีกหัวข้อหนึ่งที่โรงเรียนผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือกำหนดไว้ในหลักสูตร

ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ (Key Informant) ทั้ง 12 คน พบประเด็นที่น่าสนใจเพิ่มเติมว่า ส่วนใหญ่ในการทำกิจกรรมเป้าหมายหลักคือการทำให้ผู้สูงอายุได้ออกมาพบปะเข้าร่วมสังคม การทำกิจกรรมเน้นความสนุกสนาน สันทนาการ สำหรับหัวข้อการอบรมมุ่งเน้นด้านสุขภาพเพราะเป็นเรื่องใกล้ตัวของผู้สูงอายุ และหัวข้อที่โรงเรียนผู้สูงอายุในท้องถิ่นมีขึ้นเป็นพิเศษคือ กิจกรรมที่เป็นลักษณะของการสานสัมพันธ์ต่างวัยของคนในครอบครัว และกิจกรรมทัศนศึกษาท่องเที่ยววนนอกพื้นที่ อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลให้ความเห็นที่สอดคล้องกันเกี่ยวกับหัวข้อการฝึกอาชีพ งานฝีมือต่างๆ ว่าเมื่อทำเสร็จแล้ว ผลิตภัณฑ์เหล่านี้ยังขาดช่องทางในการจัดจำหน่าย

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การดำเนินหลักสูตรโรงเรียนผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย (กรณีศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู ร้อยเอ็ดและสุรินทร์) เป็นรูปแบบหนึ่งในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การจัดการศึกษา การพัฒนาทักษะเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุจะเป็นเรื่องสำหรับผู้สูงอายุสนใจและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต ช่วยเพิ่มพูนความรู้ ทักษะชีวิตที่จำเป็น และยังคงสอดคล้องกับแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2545-2564) ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1 (พ.ศ.2552) และพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 ข้อเสนอเชิงนโยบายในเวทีการประชุมสมัชชาผู้สูงอายุระดับชาติ ปี 2553 และ 2556 และแผนระดับชาติหลายฉบับที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาศักยภาพของบุคคลอย่างต่อเนื่อง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ ทั้งนี้ การจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นแนวทางหนึ่งที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) หลายแห่งได้ริเริ่มจัดตั้งขึ้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้สูงอายุมีความรู้ความเข้าใจ พัฒนา ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการดูแลตนเอง เพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้ผู้สูงอายุมีทัศนคติที่ต่อการดูแลสุขภาพให้แข็งแรง เพื่อดำรงอยู่ในสังคมอย่างมีคุณธรรมและคุณค่า (ธิดารัตน์ นวลเดชและเทียนแก้ว เลี่ยมสุวรรณ, 2561)

โรงเรียนผู้สูงอายุในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย (กรณีศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู ร้อยเอ็ดและสุรินทร์) ส่วนใหญ่แล้วดำเนินการจัดการโดย อปท. มากกว่าที่จะเกิดจากการจัดตั้งจากชมรมผู้สูงอายุ ทำให้งบประมาณในการดำเนินการจะใช้จากงบประมาณของท้องถิ่นและงบประมาณจากกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นหลัก วิทยากรใช้ภาษาถิ่นในการสื่อสาร สำหรับจำนวนสมาชิกในการเข้าร่วมโรงเรียนผู้สูงอายุโดยส่วนใหญ่มีจำนวนประมาณ 40-60 คน และเรียนสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ทุกวันพุธ ทั้งนี้สำหรับหลักสูตรที่ใช้ในโรงเรียน ในภาพรวมเป็นหัวข้อที่สอดคล้องกับหลักสูตรของกรมกิจการผู้สูงอายุในหัวข้อวิชาชีวิตมากที่สุด โดยเฉพาะประเด็นด้านสุขภาพ อย่างไรก็ตามความแตกต่างในการดำเนินงานจะพบว่าขนาดของห้องเรียนในโรงเรียนผู้สูงอายุภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีขนาดใหญ่กว่าที่กรมกิจการผู้สูงอายุแนะนำถึงกว่า 2 เท่า และยังไม่มีการประเมินผลความสำเร็จของการทำกิจกรรมที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นการจัดกิจกรรมจบเป็นครั้ง ๆ ไป ยังไม่มีระบบการติดตามประเมินผลโครงการ และลักษณะของการฝึกอบรมยังขาดช่องทางการวางขายเป็นเพียงกิจกรรมที่ฝึกให้ทำเพียงเท่านั้น นอกจากนี้ยังพบว่าส่วนใหญ่แล้วโรงเรียนผู้สูงอายุยังขาดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนยังคงต้องพึ่งพาการดำเนินงานจาก อปท.เป็นหลัก สอดคล้องกับ งานของปิ่นวดี ศรีสุพรรณและคณะ ที่กล่าวถึงว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทหลักในการส่งเสริมการรวมกลุ่มของชมรม เนื่องจากเป็นผู้ที่ทำงานใกล้ชิดกับผู้นำชุมชนและมีข้อมูลรายชื่อผู้สูงอายุ (ปิ่นวดี ศรีสุพรรณ, สุรีย์ ธรรมิกบวร และสุรสม กฤษณะจุฑะ, 2560, น.144) ทั้งนี้ยังพบว่าปัจจัยที่จะทำให้โรงเรียนผู้สูงอายุประสบความสำเร็จคือการตระหนักของผู้สูงอายุในท้องถิ่นเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งความร่วมมือและสนับสนุนจากผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน พระสงฆ์ ฯลฯ

สำหรับประเด็นด้านสุขภาพของผู้สูงอายุที่โรงเรียนผู้สูงอายุให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง สอดคล้องกับแนวคิดใหม่ในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุขององค์การอนามัยโลกที่มุ่งเน้นการเป็น Healthy Aging ที่เน้นเรื่องความสามารถในการใช้ร่างกายให้สามารถเคลื่อนไหวทำหน้าที่ได้อย่างปกติ (World Health Organization, 2015) จากการสังเกตการณ์การทำกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุทั้ง 12 แห่ง ส่วนใหญ่การออกกำลังกายจะพบว่าลักษณะการออกกำลังกายเป็นลักษณะของการขยับยืดเส้น “เพลงดอกไม้บาน” และลักษณะของการ “รำวง” “เต้นบอลโลบ” มากที่สุด ทั้งนี้ สำหรับรูปแบบการออกกำลังกายผู้สูงอายุ นักพัฒนาชุมชนจะเป็นผู้นำในการออกกำลังกายใช้สื่อออนไลน์ youtube เป็นสื่อในการสอน อย่างไรก็ตาม สำหรับเนื้อหาข้อมูลทางด้านวิชาการสุขภาพ การป้องกันโรค การช้ยา การดูแลสุขภาพตนเองนั้น

จะมีวิทยากรจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ได้แก่ วิทยากรสาธารณสุข พยาบาล ผู้ช่วยทันตแพทย์ มาเป็นผู้ถ่ายทอดเป็นการสอนแบบบรรยายที่ไม่มีสื่อการสอน ทำให้ไม่ส่งเสริมบรรยากาศในการเรียนรู้ได้เท่าที่ควร ดังนั้นควรมีการพัฒนา รูปแบบการสอนโดยลดการบรรยาย เพิ่มการใช้สื่อการสอนที่น่าสนใจและกระตุ้นการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุเข้าใจและนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้ดีขึ้น

แต่หากโรงเรียนผู้สูงอายุดำเนินการจากชมรมผู้สูงอายุ เช่น โรงเรียนผู้สูงอายุตำบล H จ.ร้อยเอ็ด และโรงเรียนผู้สูงอายุอบต. A จ.หนองบัวลำภู รูปแบบการดำเนินงานจะเป็นกลุ่มผู้สูงอายุดำเนินการเองเป็นหลัก สามารถดำเนินการเขียนของประมาณจากหน่วยงานอื่นได้ด้วยตนเอง (จดทะเบียนเป็นองค์การสาธารณประโยชน์) และมีการจัดตั้งกองทุนในการทำงาน มีการทำงานเป็นรูปแบบคณะกรรมการทำงานที่ชัดเจน ผู้สูงอายุมีส่วนในการขับเคลื่อนการเรียนรู้ด้วยตนเอง กลุ่มวิทยากรเป็นผู้สูงอายุที่เป็นข้าราชการเกษียณ (ครู แพทย์ พยาบาล ตำรวจ เป็นต้น) รวมกลุ่มกันจัดตั้งชมรมและดำเนินการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุมานานกว่า 10 ปี นับได้ว่าเป็นโรงเรียนผู้สูงอายุที่มีความต่อเนื่อง มีอิสระและมีความยั่งยืนในการทำงานสูงกว่าโรงเรียนผู้สูงอายุที่ดำเนินการจากภาครัฐ แต่ทั้งนี้ควรมีการดำเนินการเป็นลักษณะภาคีเครือข่ายเพื่อกระจายความเข้มแข็ง ภาครัฐหรือ อปท. ควรสนับสนุนส่งเสริมจัดเป็นโรงเรียนผู้สูงอายุต้นแบบ เป็นที่เลี้ยงให้กับพื้นที่ข้างเคียงเพื่อผลักดันให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในโรงเรียนผู้สูงอายุให้มากขึ้น เพราะในปัจจุบันแนวโน้มการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุจะเป็นความจำเป็นขั้นพื้นฐานที่ทุกท้องถิ่นจะต้องมี เพื่อเป็นเครื่องมือในการยกระดับคุณภาพและส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุไทยให้ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ควรผลักดันให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนการ กำหนดการทำงานในโรงเรียนผู้สูงอายุ ให้มากขึ้นโดยให้อปท. ทำหน้าที่เป็นบทบาทของพี่เลี้ยง

1. ควรมีการกำหนดระยะเวลาของการออกกำลังกายแต่ละครั้งไม่น้อยกว่า 30 นาที และควรมีการประเมินสุขภาพของผู้สูงอายุก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อออกแบบทำการออกกำลังกายอย่างเหมาะสม

2. ควรมีการใช้สื่อประกอบการสอนเช่น วิดีโอ พาวเวอร์พ้อย ในการนำเสนอเพื่อกระตุ้นความสนใจและความเข้าใจของผู้สูงอายุ

3. ควรมีช่องทางจัดจำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์ที่เป็นผลผลิตจากโรงเรียนผู้สูงอายุ เพื่อเป็นแหล่งรายได้ให้กับผู้สูงอายุ

4. ควรส่งเสริมกิจกรรมที่มีความหลากหลายและกิจกรรมที่เป็นการถ่ายทอดภูมิปัญญาให้กับเด็กเยาวชนในท้องถิ่น รวมทั้งควรส่งเสริมให้เด็กเยาวชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมผู้สูงอายุให้มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2560). สถิติผู้สูงอายุของประเทศไทย 77 จังหวัด ณ วันที่ 31 ธันวาคม

2560. ค้นเมื่อ 29 มิถุนายน 2562. จาก

http://www.dop.go.th/download/knowledge/th1533055363-125_1.pdf

กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2559). คู่มือโรงเรียนผู้สูงอายุ.

กรุงเทพฯ : กองส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ

- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2540). เครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลก ชุดย่อ ฉบับภาษาไทย (WHOQOL – BREF – THAI). ค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2561 จาก <http://www.dmh.go.th/test/whoqol/>
- คาสปาร์ฟีก, วาสนา อิมเมม, และรัตนภรณ์ ตังธนเศรษฐ์. (2558). รายงานสถานการณ์ประชากรไทย พ.ศ. 2558 “โฉมหน้าครอบครัวไทย ยุคเกิดน้อย อายุยืน”. กรุงเทพฯ: กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ ประจำประเทศไทย และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- ปิ่นวดี ศรีสุพรรณ, สุรีย์ ธรรมิกบวร และสุรสม กฤษณะจุฑะ. (2560). โรงเรียนผู้สูงอายุกับการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุในชุมชนท้องถิ่นอีสาน. *วารสารสำนักบัณฑิตอาสาสมัคร*. 14(1). 133-162
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2017). ดัชนีพหุผลผู้สูงอายุไทย. กรุงเทพฯ : เท็กซ์ แอนด์ เจอร์นัลพับลิเคชั่น
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.). (2561). สสส.จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ. ค้นเมื่อ 25 มีนาคม 2562 จาก <https://www.thaihealth.or.th/Content/40359>
- ธิดารัตน์ นวลเดชและเทียนแก้ว เลี่ยมสุวรรณ. (2561). การเปรียบเทียบความสุขของผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุกับผู้สูงอายุในชุมชนเขตเทศบาล เมืองหนองปรือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี. *วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง* 7(1). 150-178
- C. Jessie Jones and Roberta E. Rikli, Measuring functional fitness of older adults. *The Journal on Active Aging*. 2002; 2: 24-30
- Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute. (2017). Situation of The Thai Elderly 2017. Print: Deuan Tula Printing House, Bangkok
- United Nations Populations Fund. (2017). World Population Dashboard Thailand. [Online]. Available from://<https://www.unfpa.org/data/world-population/TH> (25 Mar 2019)
- United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2017). World Population Prospects: The 2017 Revision, DVD Edition.
- World Health Organization. (2015). What is "What is Healthy Ageing? ". [Online]. Available from:<http://www.who.int/ageing/healthy-ageing/en/> (26 Mar 2019).

ปัญหาความรับผิดทางอาญาอันมีสาเหตุมาจากการประมาท ตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522

Problems with Criminal Liabilities for Acts out of Negligence under the Road Traffic Act, B.E. 2522 (1979)

สุธาทิพย์ แสงสว่าง

Suthathip Sangsawang

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแนวความรู้เกี่ยวกับแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดฐานการกระทำประมาทโดยจงใจอันมีสาเหตุมาจากการกระทำความผิดกฎหมายจราจรของประเทศไทย และกฎหมายของต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดฐานการกระทำโดยประมาทตามกฎหมายจราจร และวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดฐานการกระทำโดยประมาทอันมีสาเหตุมาจากการกระทำความผิดกฎหมายจราจร พร้อมเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาทางกฎหมายดังกล่าว

ผลการศึกษาพบว่าประเด็นปัญหาที่เกี่ยวกับความเหมาะสมในการลงโทษในการจงใจฝ่าฝืนต่อข้อบังคับของกฎหมายตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่12) ซึ่งมีสาเหตุมาจากตัวการกระทำผิดของบุคคล โดยเป็นการกระทำที่ผู้กระทำได้รู้ถึงระดับและสภาพการณ์ของภัยอันตรายที่ผู้กระทำสมควรต้องรู้ แต่เพิกเฉยไม่ใส่ใจ และยังเต็มใจเข้าเสี่ยงภัยอันตรายนั้น ซึ่งการกระทำของบุคคลนั้นสมควรที่จะได้รับโทษหนักขึ้น ได้แก่ การกระทำประมาทโดยจงใจอันมีสาเหตุมาจากเมาสุราขณะขับรถ การกระทำประมาทโดยจงใจอันมีสาเหตุมาจากการเสพยาเสพติดขณะขับรถ และการกระทำประมาทโดยจงใจอันมีสาเหตุมาจากการขับขี่ยานพาหนะโดยมีโรคประจำตัวที่อาจเป็นอันตรายขณะขับรถ

ข้อเสนอแนะของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นำบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามกฎหมายจราจรของต่างประเทศอันเป็นความรับผิดทางอาญา นำมาปรับใช้กับกฎหมายไทย เพื่อให้เกิดความเหมาะสมต่อโทษที่ผู้กระทำความผิดสมควรจะได้รับ โดยการเพิ่มโทษจำคุกและโทษปรับให้หนักขึ้นในกรณีการเมาสุราแล้วขับขี่ยานพาหนะ การขับขี่ยานพาหนะขณะเสพยาเสพติด และ การขับขี่ยานพาหนะขณะเป็นโรคประจำตัวอันอาจจะเป็นอันตรายขณะขับขี่

คำสำคัญ ประมาทโดยจงใจ กฎหมายจราจร

Abstract

The objectives of this Research Article are to study concepts and theories relating to liabilities for acts out of negligence, which are caused by commission of offenses under traffic law, and foreign laws relevant to liabilities for acts out of negligence, which are caused by commission of offenses under traffic law, and to propose approaches to solving the said legal problems.

The results of this Research find that the issues concerning proportionality of punishments for intentional violations of legal regulations under the Road Traffic Act, B.E. 2522 (1979), which are caused by personal commission of offenses, provided that the offenders, who commit the offenses, have acknowledged the gravity and circumstances of the dangers, of which the offenders should be aware, but ignore or neglect them and are willing to risk such dangers, whereby acts of that persons deserve more severe punishments, comprising of: acts out of negligence caused by drunk driving; acts out of negligence caused by driving under influence of narcotics; and acts out of negligence caused by driving while suffering from chronic diseases, which may impair the ability to drive.

The recommendation of this Research is to adopt legal provisions relevant to commission of offenses under foreign traffic laws, which are criminal liabilities, into application to Thai law, in order to ensure proportionality of punishments for the deserving offenders, by imposing more severe imprisonment and fine in cases of drunk driving, driving under influence of narcotics, and driving while suffering from chronic diseases, which may impair the ability to drive.

Keyword: Intentional Negligence; Traffic Law

บทนำ

จากสถิติจำนวนคดีอุบัติเหตุจราจรทางบก ตั้งแต่วันที่ 1 ม.ค.61 ถึง 31 ธ.ค.61 ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้มีการจำแนกความสูญเสียจากสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุไว้อย่างละเอียดและชัดเจนที่สุด พบว่า มีคดีอุบัติเหตุจราจรทางบกทั้งหมดที่ได้รับแจ้งจำนวน 103,881 คดี โดยมีสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุหลายสาเหตุด้วยกัน คือ สาเหตุจากบุคคล เช่น ขับรถเร็วเกินกว่ากฎหมายกำหนด ขับรถหลับใน เมาสูรา ขับรถตัดหน้ากระชั้นชิด โรคประจำตัว อื่น ๆ จำนวน 62,995 คดี สาเหตุจากอุปกรณ์ เช่น ระบบห้ามล้อขัดข้อง ระบบไฟขัดข้อง ยางแตก อื่น ๆ จำนวน 5,718 คดี และเกิดจากสาเหตุอื่น ๆ อีกเป็นจำนวนมาก ซึ่งส่งผลให้เกิดความสูญเสียทั้งชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก โดยมีจำนวนผู้เสียชีวิต 8,384 คน บาดเจ็บสาหัส 5,381 คน บาดเจ็บเล็กน้อย 55,882 คน และมูลค่าทรัพย์สินที่เสียหายสูงถึงหมื่นล้านบาท และในปี พ.ศ.2562 ที่ผ่านมามีผู้ได้รับบาดเจ็บ ทุพพลภาพ และเสียชีวิตจากอุบัติเหตุบนท้องถนนมากถึง 865,038 รายด้วยกัน (ข้อมูล ณ วันที่ 01/03/2020 เวลา 01:00น.)¹

แม้ว่าปัจจุบันประเทศไทยจะมีการบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองผู้ใช้รถใช้ถนน ได้แก่ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 12) และนำไปสู่สิทธิการลงโทษ และสิทธิเรียกร้องให้ชดเชยค่าสินไหมทดแทน ของการกระทำโดยประมาท ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคสี่ ที่เป็นบทกำหนดความรับผิดชอบของผู้กระทำในการกระทำความผิดโดยประมาท แต่ก็ยังไม่มีกฎหมายใดที่แยกบทลงโทษของสาเหตุในการเกิดอุบัติเหตุไว้ ซึ่งจากสภาพปัญหา สาเหตุในการเกิดอุบัติเหตุทางท้องถนนประกอบด้วย 2 สาเหตุหลักๆด้วยกัน คือ 1.สาเหตุจากตัวบุคคล และ 2.สาเหตุจากอุปกรณ์

¹ ศูนย์ข้อมูลอุบัติเหตุ เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยบนท้องถนน. (2563). *สถิติและข้อมูลการรับแจ้งเหตุ ผู้ประสบภัยที่เกิดเหตุจากรถทั้งประเทศ*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.thairsc.com/>. [2563, 27กุมภาพันธ์].

จากที่กล่าวมาข้างต้น ที่เป็นประเด็นปัญหามาสู่การศึกษาวิจัยในครั้งนี้คือ ปัญหาความรับผิดชอบกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายในสาเหตุการกระทำโดยประมาทที่เกิดขึ้นจากตัวบุคคล เนื่องด้วยสาเหตุนี้ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการกระทำโดยประมาทที่เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายว่าเป็นประเด็นปัญหาใหญ่ที่ควรจะต้องแก้ไข เพราะ การสูญเสียบุคคลในครอบครัว และบุคคลอันเป็นที่รักนับเป็นเรื่องราวที่เลวร้ายที่สุดและไม่มีใครโดยยากให้เกิดขึ้น และยังไปกว่านั้นถ้าการสูญเสียนั้นมีสาเหตุมาจากความประมาทที่เกิดจากการกระทำโดยตั้งใจของตัวบุคคล ยิ่งทำให้เกิดความน่าตำหนิต่อสังคมเพิ่มขึ้นไปอีก สาเหตุความประมาทที่เกิดจากความตั้งใจของตัวบุคคล ได้แก่ สาเหตุการเมาสุราแล้วขับชี่ยานพาหนะ สาเหตุการเสพยาเสพติดแล้วขับชี่ยานพาหนะ สาเหตุการมีโรคต้องห้ามในการใช้ยานพาหนะ เช่น โรคลมชัก โรคเบาหวานที่มีอาการรุนแรง โรคความดันโลหิตสูง ผู้ที่เคยได้รับการผ่าตัดตมมองหรือบุคคลที่มีอาการป่วยทางจิตทางสมอง และโรคหัวใจ เป็นต้น ซึ่งสาเหตุทั้ง 3 สาเหตุนี้เป็นกรกระทำโดยประมาทที่เกิดขึ้นจากความตั้งใจของตัวบุคคลที่อยู่ในสภาวะเช่นนั้น ซึ่งบุคคลที่อยู่ในสภาวะเช่นนั้นอาจใช้ความระมัดระวังได้ตามวิสัยและพฤติการณ์แต่หาได้ใช้อย่างเพียงพอไม่ คำว่า “หาได้ใช้อย่างเพียงพอไม่” จะวินิจฉัยอย่างไร ต้องสมมติบุคคลขึ้นมาคนหนึ่งนำมาเปรียบเทียบกับตัวผู้กระทำ คือ เป็นบุคคลที่อยู่ในภาวะเช่นเดียวกัน อยู่ในวิสัยเช่นเดียวกัน และมีพฤติการณ์อย่างเดียวกัน แล้วเปรียบเทียบดูว่าหากบุคคลที่สมมุติอยู่ในภาวะเช่นนั้น มีวิสัยเช่นเดียวกับผู้กระทำ และมีพฤติการณ์อย่างเดียวกันสามารถใช้ความระมัดระวังได้หรือไม่ เช่น หากรู้ทั้งรู้ว่า ตนเองดื่มสุรามาดตนเองเป็นโรคที่แพทย์สั่งห้ามในการขับชี่ยานพาหนะ ตนเองเสพยาเสพติดมา ยังสมควรที่จะขับรถหรือไม่ และหากมีการเกิดอุบัติเหตุจาก 3 สาเหตุดังกล่าวและส่งผลให้ผู้อื่นเสียชีวิต ผู้วิจัยเห็นว่า ควรจะต้องเพิ่มบทลงโทษต่อตัวผู้กระทำ ความผิดหรือกฎหมายควรแยกประเภทของการกระทำโดยประมาทในลักษณะนี้ออกจากประมาทธรรมดา ให้เป็นประมาทโดยจงใจ เนื่องจากการกระทำดังกล่าวนี้ถือเป็นความประมาทที่มีเรื่องของสภาวะภายในจิตใจของตัวผู้กระทำเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นสภาวะทางจิตใจที่เลวร้ายหรือชั่วร้ายของตัวผู้กระทำ เพราะ รู้สำนึกดีอยู่แล้วว่ากฎหมายห้าม แล้วยังจะกระทำการกระทำ และการกระทำของตนนั้นอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นได้

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงแนวความคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบการกระทำโดยประมาทโดยจงใจ อันมีสาเหตุมาจากการกระทำผิดกฎหมายจราจร
2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบการกระทำโดยประมาทโดยจงใจ อันเกี่ยวเนื่องกับการกระทำผิดกฎหมายจราจรของต่างประเทศ และของไทย
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบการกระทำโดยประมาทโดยจงใจอันมีสาเหตุมาจากการกระทำผิดกฎหมายจราจร
4. เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหเกี่ยวกับความรับผิดชอบการกระทำโดยประมาทโดยจงใจอันมีสาเหตุมาจากการกระทำผิดกฎหมายจราจร

อุปกรณ์และวิธีการ

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมาย ซึ่งจะทำการศึกษากฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ข้อบังคับ เกี่ยวกับความรับผิดทางอาญาฐานกระทำโดยประมาทโดยจงใจอันมีสาเหตุมาจากการกระทำ ความผิดกฎหมายจราจร ตามกฎหมายไทยและต่างประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และ สหราชอาณาจักร โดยจะศึกษาจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ได้แก่ ผลงานวิจัย หนังสือ ตำรา บทความ รายงานการศึกษา วิทยานิพนธ์ เอกสารต่าง ๆ ในรูปแบบอื่น ๆ รวมทั้งแนวคิดของนักวิชาการต่าง ๆ เป็นต้น

การวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมาย

จากการวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายนำมาซึ่งประเด็นปัญหาที่เกี่ยวกับความเหมาะสมในการลงโทษในการจงใจฝ่าฝืนต่อข้อบังคับของกฎหมายตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 12) ซึ่งมีสาเหตุมาจากตัวบุคคล จึงได้มีการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาดังกล่าว โดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่บทสรุปและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหานั้น

1) ปัญหาความรับผิดทางอาญาจากการกระทำโดยประมาทจงใจกรณีชกยานพาหนะขณะเมาสุรา

ในประเด็นนี้ การที่พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ.2522 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 12) มาตรา 43 บัญญัติว่า ห้ามมิให้ผู้ขับขี่รถ (2) ในขณะที่เมาสุราหรือของเมาอย่างอื่น² แต่ที่เป็นประเด็นปัญหาคือ ผู้กระทำความผิดยังมี การชกยานพาหนะที่เมาสุรา เป็นเหตุให้ชนรถจักรยานยนต์ของผู้ตายเสียหายและทำให้ผู้เสียหายถึงแก่ความตาย (คำพิพากษาศาลฎีกา 4067/2550)³ ซึ่งในกรณีนี้ ผู้กระทำความผิดรู้ตัวอยู่แล้วว่าตนเองเมาสุรา แต่ก็ยังฝืนขับรถ จนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายดังกล่าว ย่อมถือได้ว่าเป็นการกระทำประมาทโดยจงใจ

เมื่อทำการวิเคราะห์ถึงแนวคำพิพากษาของประเด็นดังกล่าวพบว่า การที่จำเลยดื่มสุราแล้วมาขับรถนั้น ในกรณีนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า จำเลยสมควรที่จะได้รับโทษให้หนักขึ้นมากกว่าแนวคำพิพากษาที่ได้วางเอาไว้ เนื่องจาก ผู้กระทำความผิดรู้ตัวอยู่แล้วว่าตนเองเมาสุรา แต่ก็ยังฝืนขับรถ จนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายดังกล่าว ย่อมถือได้ว่า จำเลยกระทำการประมาทโดยจงใจและมีสภาวะทางจิตใจที่ชั่วร้ายหรือไม่ และจำเลยสมควรที่จะได้รับโทษในฐานความผิดที่แตกต่างจากประมาทธรรมดาและอีกทั้งไม่สมควรให้มีเหตุบรรเทาโทษหรือลดโทษเพราะจำเลย รับสารภาพ⁴

ซึ่งกฎหมายประเทศญี่ปุ่นได้ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้เป็นอย่างมากโดยให้ความผิดฐานประมาทในกรณีนี้ รับโทษมากกว่าความผิดฐานประมาทโดยทั่วไป และมีการบังคับใช้กฎหมายจราจรทางบกอย่างจริงจังผ่านการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมในขั้นตอนต่างๆ อาทิ การบังคับใช้กฎหมายของพนักงานตำรวจ การยื่นฟ้องของพนักงานอัยการ ตลอดจนการตัดสินของผู้พิพากษาที่มีการลงโทษอย่างจริงจัง โดยเชื่อว่าการปฏิบัติหน้าที่อย่างเข้มงวดของเจ้าหน้าที่และคำตัดสินของผู้พิพากษา จะสื่อไปถึงประชาชนในสังคมให้ตระหนักถึงผลการลงโทษที่รุนแรงจากการกระทำความผิดฐานชกขณะเมาสุรา

² สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2562). *พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก:

<http://web.krisdika.go.th/data/law/law2/%A803/%A803-20-9999-update.htm>. [2563, 28 กุมภาพันธ์]

³ ไทยรัฐออนไลน์. (2557). *เมาขับชนคนตาย ประมาทหรือเจตนา*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.thairath.co.th/content/455833>. [2563, 28 กุมภาพันธ์]

⁴ ปกครอง เปรมดิษฐกุล. (2558). *ปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย: ศึกษากรณีชกขณะเมาสุราเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย*. ผลงานส่วนบุคคลของกร อบรมหลักสูตร "ผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น" รุ่นที่ 14. สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม. หน้า 5-7.

2) ปัญหาความรับผิดทางอาญาจากการกระทำโดยประมาทโดยจงใจ กรณีขับยานพาหนะขณะเสพยาเสพติด

ในประเด็นนี้ การที่พระราชบัญญัติจราจร พ.ศ.2522 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่12) มาตรา 43 ทวิ วรรคแรก บัญญัติว่า ห้ามมิให้ผู้ขับขี่เสพยาเสพติดให้โทษตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ หรือเสพวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ทั้งนี้ ตามที่ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ที่เป็นประเด็นปัญหาคือ มีผู้กระทำความผิดขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิตและร่างกาย และเมื่อตรวจสอบสารเสพติดในร่างกาย พบว่ามีสารเสพติดในเลือด⁵ ซึ่งในประเด็นนี้ผู้กระทำความผิดทราบดีอยู่แล้วว่าตนเองมีสารเสพติดในร่างกาย เพราะได้มีการเสพยานั้นเข้าไปก่อนขับรถ ฉะนั้น ตัวผู้กระทำความผิดย่อมทราบดีว่าจะเกิดผลเสียหายอย่างไรต่อไป เช่น อุบัติเหตุ หรือการควบคุมสติไม่ได้ เป็นต้น อันถือว่าเป็นการกระทำประมาทโดยจงใจ

ซึ่งประเทศสหราชอาณาจักร ได้มีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับ การขับขี่ขณะเสพยาเสพติดไว้ในพระราชบัญญัติจราจรทางบก ค.ศ.1988 (Road Traffic Act 1988) โดยมีการกำหนดปริมาณสารเสพติดในร่างกายขณะขับรถแยกเป็นประเภทของสารเสพติด และกำหนดอัตราโทษที่สูงหากตรวจพบว่า ผู้ขับขี่มีปริมาณสารเสพติดในร่างกายเกินกว่ามาตรฐานที่กฎหมายกำหนด และโทษจะหนักขึ้นหากการขับขี่โดยสาเหตุดังกล่าว เป็นเหตุให้เกิดอุบัติเหตุและมีผู้เสียชีวิต ซึ่งจะทำให้ประชาชนในสังคมเกิดความเกรงกลัวต่อบทบัญญัติของกฎหมายที่มีโทษหนักขึ้น และรู้จักยับยั้งชั่งใจในการที่จะกระทำการใดๆ อันคาดเห็นได้ว่าอาจเกิดผลร้ายต่อผู้อื่น⁶

3) ปัญหาความรับผิดทางอาญาจากการกระทำโดยประมาทจงใจ กรณีการขับยานพาหนะ ขณะมีโรคต้องห้าม

ในประเด็นปัญหานี้ การที่พระราชบัญญัติจราจร พ.ศ.2522 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่12) มาตรา 43 บัญญัติว่า ห้ามมิให้ผู้ขับขี่ขับรถ (1) ในขณะที่หย่อนความสามารถอันที่จะขับ⁷

การเป็นโรคที่กฎหมายห้ามมิให้ขับขี่ เช่น โรคลมชัก โรคความดันโลหิตสูง โรคกล้ามเนื้อหัวใจตาย โรคจิตหรือโรคประสาทหรือผู้ที่เคยได้รับการกระทบกระเทือนทางสมองจนถึงขั้นต้องผ่าตัดสมอง ซึ่งโรคที่กล่าวมาข้างต้นอาจมีอาการของโรคที่จะกำเริบขึ้นได้ จากสภาวะต่างๆ ทั้งทางด้านสภาวะแวดล้อม หรือแม้กระทั่งสภาวะทางจิตใจของผู้ป่วยเอง และเมื่อเกิดการกำเริบของโรคแล้ว ผู้ป่วยก็จะไม่สามารถที่จะช่วยเหลือตนเองและควบคุมร่างกายของตนเองได้ ยิ่งไปกว่านั้น หากอาการของโรคกำเริบขึ้นในขณะที่ผู้ป่วยกำลังขับรถอยู่ ย่อมทำให้เกิดอุบัติเหตุขึ้นได้ จึงถือได้ว่าผู้ป่วยเหล่านี้เป็นผู้ที่หย่อนความสามารถในอันที่จะขับรถ เนื่องจากผู้ป่วยด้วยโรคเหล่านี้ ไม่มีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ รวมถึงไม่อาจใช้การตัดสินใจที่ดีได้หากอาการของโรคกำเริบ

⁵ ศูนย์ข้อมูลอุบัติเหตุ เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยบนท้องถนน. (2563). *สถิติและข้อมูลการรับแจ้งเหตุ ผู้ประสบภัยที่เกิดเหตุจากรถทั้งประเทศ*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.thairsc.com/>. [2563, 27 กุมภาพันธ์].

⁶ สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ. (2561). *โทษของยาเสพติด 10 ชนิด อันตรายร้ายแรงต่อชีวิตที่ทุกคนควรรู้*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.bangphralocal.go.th/news/content/174>. [2563, 1 มีนาคม].

⁷ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2562). *พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://web.krisdika.go.th/data/law/law2/%A803/%A803-20-9999-update.htm>. [2563, 28 กุมภาพันธ์]

ที่เป็นประเด็นปัญหาคือ ผู้กระทำความผิดมักคิดว่าตนเองควบคุมร่างกายได้ อย่างไรก็ตาม เนื่องด้วยโรคบางประเภทอาจเกิดขึ้นได้ในเวลาใดก็ได้ ไม่สามารถควบคุมได้ ดังเช่นกรณีของผู้อำนวยการโรงเรียนเกิดอาการชักจนขับรถจนพุ่งชนนักเรียนเสียชีวิต 4 ราย บาดเจ็บ 7 ราย^๑ หรือในกรณีของคดี ไฮโซ หมูแฮม ขับรถพุ่งชนคนบนฟุตบาทเป็นเหตุให้มีผู้ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิต^๒ จากตัวอย่างดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ในส่วนของการเกิดอุบัติเหตุอันเกิดจากความบกพร่องของสมรรถภาพทางกาย ที่ผ่านมาปรากฏบุคคลที่เกิดอุบัติเหตุอันมีสาเหตุมาจากโรคประจำตัวอื่น โดยมีโรคติดต่อตามที่กำหนดไว้ในใบรับรองแพทย์ โดยเฉพาะโรคลมชักที่มีรายงานอุบัติเหตุขณะที่ผู้ขับที่มีอาการของโรคหลายครั้ง การที่ผู้กระทำความผิดขับรถโดยประมาทเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิตและร่างกาย ซึ่งในประเด็นนี้ผู้กระทำความผิดทราบดีอยู่แล้วว่ามีโรคประจำตัวซึ่งเป็นโรคต้องห้ามในการขับรถ โรคเหล่านั้นอาจส่งผลกระทบต่ออาการของผู้ขับได้ ฉะนั้น ตัวผู้กระทำความผิดย่อมทราบดีว่าจะเกิดผลเสียหายอย่างไรต่อไป ควรกำหนดโทษให้สูงขึ้นเนื่องจากการกระทำที่ผู้กระทำความผิดย่อมเล็งเห็นผลร้ายที่จะเกิดขึ้นได้

กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการระบุโรคต่างๆที่สำคัญในการขอออกใบอนุญาตขับขี่ เพื่อป้องกันและลดอุบัติเหตุบนท้องถนน อันได้แก่ โรคเบาหวานที่ต้องใช้อินซูลิน ประวัติกล้ามเนื้อหัวใจวาย กล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือด ประวัติอาการหายใจลำบาก อาการของความดันโลหิตสูง ประวัติของอาการโรคข้ออักเสบ ประวัติโรคลมชัก ประวัติโรคทางจิต ซึ่งผู้ป่วยที่เป็นโรคที่ระบุไว้ดังกล่าวข้างต้น จะไม่สามารถขอรับใบอนุญาตขับขี่ได้

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากปัญหาดังกล่าวเกี่ยวกับมาตรการการลงโทษผู้กระทำความผิดจากการฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมายตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก ทั้ง 3 สาเหตุดังกล่าวข้างต้น ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1) ปัญหาความรับผิดชอบทางอาญาจากการกระทำโดยประมาทโดยจงใจกรณีชัชชานพาหนะขณะเมาสุรา ตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 12) มาตรา 43 บัญญัติว่า ห้ามมิให้ผู้ขับรถ (2) ในขณะเมาสุราหรือเมาอย่างอื่น เนื่องจาก พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 12)

เดิม มาตรา 160 ตรี วรรคหนึ่ง ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 43 (2) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงสองหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับและให้ศาลสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ของผู้นั้นมีกำหนดไม่น้อยกว่าหกเดือนหรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่

เดิม มาตรา 160 ตรี วรรคสี่ ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบปีและปรับตั้งแต่หกหมื่นบาทถึงสองแสนบาทและให้ศาลสั่งเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่

ดังนั้นจึงควรแก้ไขในมาตรา 160 ตรี วรรคหนึ่ง และวรรคสี่ เป็นดังนี้

^๑ MGR Online. (2557). *สดด! ผอ.โรงเรียนลมชักขับรถชนเด็กนักเรียนดับ 4 เจ็บนับ 10 ราย*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://mgronline.com/local/detail/9570000065415>. [2563, 29 กุมภาพันธ์]

^๒ In brief. (2563). *บันทึกคดี สรุปตาม Timeline ปิดฉาก คดี ไฮโซ หมูแฮม ขับรถชนคนตาย ตั้งแต่ต้น-จบ*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://inbriefz.blogspot.com/2016/03/timeline.html>. [2563, 1 มีนาคม].

ใหม่ มาตรา 160 ตรี วรรคหนึ่ง ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 43 (2) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับตั้งแต่สามแสนหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับและให้ศาลสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ของผู้นั้นมีกำหนดไม่น้อยกว่าสามปีเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่

ใหม่ มาตรา 160 ตรี วรรคสี่ ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกสูงสุดถึงยี่สิบปีและปรับตั้งแต่สามแสนหกหมื่นบาทขึ้นไปและให้ศาลสั่งเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่โดยความผิดตามมาตรา 160 ตรี วรรคสองและวรรคสาม ให้มีอัตราโทษที่เพิ่มขึ้นตามอัตราส่วน

2) ปัญหาความรับผิดทางอาญาจากการกระทำโดยประมาทโดยจงใจ กรณีช้ยานพาหนะขณะเสพยาเสพติดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่12) มาตรา 43 บัญญัติว่า ห้ามมิให้ผู้ขับรถ ทวีวรรคแรก ห้ามมิให้ผู้ขับขี่เสพยาเสพติดให้โทษตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษหรือเสพวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท เนื่องจาก พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่12)

เดิม มาตรา 157/1 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 43 ทวี วรรคสอง ต้องระวางโทษสูงกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยยาเสพติดให้โทษหรือกฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทอีกหนึ่งในสาม และให้ศาลสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ของผู้นั้นมีกำหนดไม่น้อยกว่าหกเดือน หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่

เดิม มาตรา 157/1 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 43 ทวี วรรคห้า ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคสองเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่หกหมื่นบาทถึงสองแสนบาท และให้ศาลสั่งเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่

ดังนั้นจึงควรแก้ไขในมาตรา 157/1 วรรคสอง และวรรคห้า เป็นดังนี้

ใหม่ มาตรา 157/1 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 43 ทวี วรรคสอง ต้องระวางโทษจำคุก 6 เดือน พักใบอนุญาตขับขี่อย่างน้อย 12 เดือน หรือ จะต้องถูกพักใบอนุญาตขับขี่เป็นเวลาอย่างน้อย 2 ปี หากผู้กระทำผิดเคยถูกสั่งพักใบอนุญาตมากกว่าสองครั้ง หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ และปรับได้ไม่จำกัดจำนวนเงิน

ใหม่ มาตรา 157/1 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 43 ทวี วรรคห้า ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคสองเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่น้อยกว่าสิบสี่ปี และปรับได้ไม่จำกัดจำนวนเงิน และให้ศาลสั่งเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่

3) ปัญหาความรับผิดทางอาญาจากการกระทำโดยประมาทเป็นเหตุกรณีการช้ยานพาหนะ ขณะมีโรคต้องห้าม

จากการศึกษาพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 ได้บัญญัติคุณลักษณะของผู้ขอใบอนุญาตขับรถ รวมถึงระเบียบ ข้อบังคับ เพื่อกำหนดเกณฑ์มาตรฐานเพื่อใช้วัดผู้ขับขี่ก่อนที่จะขับขี่รถบนถนนจริง รวมถึงบทกำหนดโทษเมื่อมีผู้ฝ่าฝืนกฎหมายพบว่า มาตราการทางกฎหมายยังไม่มี ความเข้มงวดมากพอ ทำให้ระบบและกลไกในการตรวจสอบการกระทำผิดกฎหมายที่ไม่สมบูรณ์และนำไปสู่การบังคับใช้กฎหมายลดความศักดิ์สิทธิ์ลง ซึ่งเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ผู้ขับขี่จำนวนมากไร้ซึ่งจิตสำนึกและมีพฤติกรรมฝ่าฝืนกฎหมาย

ทั้งนี้จากการเสนอแก้ไขปรับเพิ่มโทษกรณีความผิดดังกล่าว จะทำให้การพิจารณาโทษตามฐานความผิดอยู่ในดุลพินิจของชั้นศาล ส่งผลให้การบังคับใช้กฎหมายมีมาตรฐานเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะทำให้ผู้ขับรถตระหนักและปฏิบัติตามกฎจราจรมากขึ้น อย่างไรก็ตามการเพิ่มความเข้มขึ้นในการบังคับใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือหนึ่งเท่านั้นส่วนสำคัญอยู่ที่ผู้ขับรถ ซึ่งต้องตระหนักถึงความปลอดภัยและนำไปปฏิบัติอย่างจริงจัง

เดิม พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 มาตรา 64 “ผู้ใดขับรถโดยไม่ได้รับใบอนุญาตขับรถ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ดังนั้น จึงควรแก้ไขในมาตรา 64 เป็นดังนี้

ใหม่พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 มาตรา 64 “ผู้ใดขับรถโดยไม่ได้รับใบอนุญาตขับรถ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

เอกสารอ้างอิง

ศูนย์ข้อมูลอุบัติเหตุ เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยบนท้องถนน. (2563). **สถิติและข้อมูลการรับแจ้งเหตุ ผู้ประสบภัยที่เกิดเหตุจากรถทั่วประเทศ.** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.thairsc.com/>. [2563, 27กุมภาพันธ์].

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2562). **พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522**. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://web.krisdika.go.th/data/law/law2/%A803/%A803-20-9999-update.htm>. [2563, 28 กุมภาพันธ์]

ไทยรัฐออนไลน์. (2557). **เมาขับ!ชนคนตาย ประมาทหรือเจตนา**. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.thairath.co.th/content/455833>. [2563, 28 กุมภาพันธ์]

ปกครอง เปรมดิษฐกุล. (2558). **ปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย: ศึกษากรณีขับรถขณะเมาสุราเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย**. ผลงานส่วนบุคคลของการอบรมหลักสูตร “ผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น” รุ่นที่ 14. สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม. หน้า 5-7.

ศูนย์ข้อมูลอุบัติเหตุ เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยบนท้องถนน. (2563). **สถิติและข้อมูลการรับแจ้งเหตุ ผู้ประสบภัยที่เกิดเหตุจากรถทั่วประเทศ**. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.thairsc.com/>. [2563, 27 กุมภาพันธ์].

สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ. (2561). **โทษของยาเสพติด 10 ชนิด อันตรายร้ายแรงต่อชีวิตที่ทุกคนควรรู้**. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.bangphralocal.go.th/news/content/174>. [2563, 1 มีนาคม].

MGR Online. (2557). **สลด! ผอ.โรงเรียนลมชักขับรถชนเด็กนักเรียนดับ 4 เจ็บนับ 10 ราย**. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://mgronline.com/local/detail/9570000065415>. [2563, 29 กุมภาพันธ์]

In brief. (2563). **บันทึกคดี สรุปตาม Timeline ปิดฉาก คดี ไฮโซ หมูแฮม ขับรถชนคนตาย ตั้งแต่ต้น-จบ**. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://inbriefz.blogspot.com/2016/03/timeline.html>. [2563, 1 มีนาคม].

รูปแบบการบริการที่ส่งผลต่อความภักดีของกลุ่มลูกค้าเซเรเนด บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน)

Service Types Affecting the Loyalty of the Seranede Customer Group of the Advanced Info Service Public Company Limited.

ชัชวีย์ คำสุข¹ และกัลยา ใจรักษ์²

Chatcharee Komsook¹ and Kallaya Jairak²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการบริการที่ส่งผลต่อความภักดีของกลุ่มลูกค้าเซเรเนด บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) หรือเอไอเอส กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มลูกค้าเอไอเอสเซเรเนดที่มาใช้บริการห้องรับรองเซเรเนดภาคเหนือที่สำนักงานใหญ่ เซนทรัลเฟสติวัล จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวน และค่าสัมประสิทธิ์

ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 58.5 สถานภาพโสด ร้อยละ 67.0 อายุ 20-29 ปี ร้อยละ 44.3 ระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 72.0 มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน/ลูกจ้าง ร้อยละ 45.8 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,000-20,000 บาท ร้อยละ 47.5 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้บริการเอไอเอสแบบรายเดือนตั้งแต่ 7 ปีขึ้นไป ร้อยละ 71.0 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยรายเดือน 500-1,000 บาท ร้อยละ 44.8 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการบริการเกี่ยวกับการซื้อสมาร์ตโฟนและแพ็คเกจการให้บริการเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก รูปแบบการบริการเกี่ยวกับการเดินทางและห้องพัก ห้องรับรองพิเศษเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก รูปแบบการบริการส่วนลดในการซื้ออาหารและเครื่องดื่ม/สินค้าเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด รูปแบบการบริการพิเศษผู้ช่วยส่วนตัวและห้องรับรองลูกค้าเซเรเนดเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด และรูปแบบการบริการสิทธิพิเศษในการร่วมประสบการณ์ความบันเทิงเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ในภาพรวมระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ส่วนระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความจงรักภักดีของกลุ่มลูกค้าเซเรเนด ด้านทัศนคติอยู่ในระดับมากที่สุดและด้านพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลไม่มีผลต่อความจงรักภักดีของกลุ่มลูกค้า ทั้งด้านทัศนคติและด้านพฤติกรรม และรูปแบบการบริการทุกประเภท ส่งผลให้เกิดความจงรักภักดี ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัยในครั้งนี้ 1) เพื่อทราบถึงการบริการของทางบริษัทที่ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้า 2) เพื่อเป็นแนวทางแก่บริษัท ในการวางแผนปรับปรุงการบริการให้แก่มูลค่าเซเรเนด มีการพัฒนาและปรับปรุงการให้บริการตรงกับความต้องการผู้บริโภคให้มากที่สุด และ 3) เพื่อเป็นแนวทางแก่ผู้บริหาร ในการวางแผนปรับปรุงการให้บริการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ให้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภคให้ดียิ่งขึ้น และเป็นที่น่าไว้วางใจเพื่อรักษาลูกค้าที่มีการใช้งานอยู่แล้วให้มีความภักดีอย่างต่อเนื่อง

¹ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เชียงใหม่ 50300
Faculty of Management Science Chiang Mai Rajabhat University

² ภาควิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เชียงใหม่ 50300

Business Computer Department, Faculty of Management Sciences Chiangmai Rajabhat University Chiang Mai, Thailand 50300

คำสำคัญ : รูปแบบการบริการ ความภักดี บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน)

Abstract

The objective of this quantitative research was to investigate the service types affecting the loyalty of Serenade customers of the Advanced Info Service Public Company Limited, or AIS. The sample group consisted of 400 Serenade customers using the Northern Serenade Club at the Central Festival Chiang Mai. The research instrument was a questionnaire and the data were statistically analyzed for frequency, percentage, mean, standard deviation, ANOVA, and coefficient.

The research results revealed that most of the samples were females (58.5%), single (67%), aged between 20 and 29 years (44.3%) with a bachelor education (72%), and being employees in private companies (45.8%) with an average monthly income between 10,000 and 20,000 baht. They used monthly services of seven years and over (71%) with a monthly fee between 500 and 1,000 baht (48.8%). Their opinions on purchasing smartphones and package services were at a high level. Their opinions on travel and the club services were at a high level. Their opinions on promotions on food, drinks or products were at the highest level. Their opinions on special personal services and the club were at the highest level, and those on entertainment participation were at a high level. In general, their opinions were at a high level. Regarding the loyalty of the Serenade customers, their attitudes were at the highest level and their behavior was at a high level. The results also revealed that personal factors did not affect their loyalty in terms of attitude and behavior. All service types could generate their loyalty. Benefits of this research, 1) To know the services of the company that affects to loyal customer, 2) To be a guideline for the company to improve strategy planning of service, and 3) To be a guideline for the company to improve the type of service.

Keywords: The Service Models, The Loyalty, Advanced Info Service Public Company Limited.

บทนำ

ปัจจุบันอุตสาหกรรมโทรคมนาคมเป็นกิจการที่ให้บริการด้านการติดต่อสื่อสารว่าด้วยข้อมูล ภาพ เสียง สัญญาณ และอื่น ๆ เช่น การให้บริการโทรศัพท์สาธารณะ การให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ การให้บริการทางอินเทอร์เน็ต เป็นต้น อีกทั้งอุตสาหกรรมโทรคมนาคมยังมีบทบาทที่สำคัญในฐานะเป็นโครงสร้างพื้นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในอนาคตอีกหลายด้าน (สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ, 2559) อุตสาหกรรมโทรคมนาคมนับได้ว่าเป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญก่อให้เกิดการสร้างรายได้ให้กับประเทศไทยได้เปิดเสรีในการประกอบกิจการโทรคมนาคม ซึ่งมีผู้ให้บริการรายใหญ่ในภาคเอกชนเป็นผู้ให้บริการจำนวน 3 ราย ได้แก่ บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) (AIS) และบริษัท โทเทิลแอ็คเซ็ส คอมมูนิเคชั่น จำกัด (มหาชน) (DTAC) และ บริษัท ทรูคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) (TRUEMOVE) ซึ่งได้รับใบอนุญาตให้ใช้คลื่นความถี่ และมีโครงสร้างพื้นฐาน โครงข่ายที่สามารถให้บริการได้โดยอิสระ โดยผู้ประกอบการภาคเอกชนมีส่วนแบ่งตลาดด้านจำนวนผู้ใช้บริการคิดเป็นร้อยละ 98 ของผู้ใช้บริการทั้งหมด ทั้งนี้บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) (AIS) ยังคงเป็น

ผู้นำส่วนแบ่งตลาดที่มีความเป็นผู้นำ ทั้งในด้านจำนวนผู้ใช้บริการและรายได้ (ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจ ธุรกิจและเศรษฐกิจฐานฐานอาคารออมสิน, 2560) โดยบริการหลัก คือ การให้บริการโครงข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่เพื่อ การใช้งานโทรศัพท์และอินเทอร์เน็ต ส่งผลให้ปัจจุบัน บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) (AIS) มีลูกค้ารวมประมาณ 40.1 ล้านเลขหมาย โดยเป็นลูกค้าระบบเติมเงิน 32.7 ล้านเลขหมาย และลูกค้าระบบจดทะเบียนรายเดือน 7.4 ล้านเลขหมาย จากสถิติย้อนหลังที่ผ่านมาในปี พ.ศ. 2559 มีลูกค้าระบบเติมเงินเพิ่มขึ้นเป็น 34.6 ล้านเลขหมาย และลูกค้าระบบจดทะเบียนรายเดือนเพิ่มขึ้นเป็น 6.4 ล้านเลขหมาย และในปี พ.ศ. 2560 ลูกค้าระบบเติมเงินลดลงเหลือ 33.9 ล้านเลขหมายและในขณะ ที่ลูกค้าระบบจดทะเบียนรายเดือนเพิ่มขึ้นเป็น 6.6 ล้านเลขหมายล้าน (แบบแสดงรายงานข้อมูลประจำปี บริษัท แอดวานซ์ ไวร์เลส เน็ทเวอร์ค จำกัด (มหาชน), 2561)

จากข้อมูลข้างต้นพบว่าจำนวนลูกค้ามีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาและมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นทุกปี ซึ่งส่งผลให้บริษัทเอไอเอสจะต้องรักษาคุณภาพของการให้บริการเครือข่าย การบริการลูกค้าให้มีประสิทธิภาพ เพื่อรักษาฐานลูกค้า อันส่งผลให้ลูกค้าเกิดความจงรักภักดี ทั้งนี้เพื่อให้กลุ่มผู้บริโภคของบริษัทได้รับสินค้าและบริการที่ตรงตามความต้องการ บริษัทเอไอเอสจึงตระหนักถึงอีกประการหนึ่งนอกเหนือจากการให้บริการระบบเทคโนโลยีที่ดีแล้วนั้น กลุ่มลูกค้าต้องได้รับบริการที่ดี จึงทำให้บริษัทมีการพัฒนางานบริการด้วยการบริหารความสัมพันธ์กับลูกค้า (Customer Relationship Management: CRM) และการสร้างการบริหารความรู้สึกลูกค้าต่อการให้บริการ (Customer Experience Management: CEM) ซึ่งจะเป็นแนวทางการบริหารงานที่สำคัญ ในกรณีนี้ บริษัทฯ จึงได้พัฒนาโปรแกรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้าให้มีความไว้วางใจในการใช้บริการกับทางบริษัทไปในระยะยาว ให้กับกลุ่มลูกค้าเก่าที่มีความภักดีสูง (Loyalty) และมีระดับความสัมพันธ์กับทางบริษัทเป็นอย่างดี เรียกว่า โปรแกรมเซเรเนด (Serenade) โดยมีจุดประสงค์เพื่อเป็นตัวแทนความตั้งใจ และปรารถนาดีที่บริษัทจะมอบความพิเศษในทุกด้านให้กับกลุ่มลูกค้า (รายงานพัฒนาความยั่งยืนบริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน), 2559)

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่ายังไม่มีบทสรุปอย่างชัดเจนเกี่ยวกับการบริการที่ส่งผลต่อความภักดีของกลุ่มลูกค้าเอไอเอสเซเรเนดในอุตสาหกรรมดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา “รูปแบบการบริการที่ส่งผลต่อความภักดีของกลุ่มลูกค้าเซเรเนด บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน)”

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษารูปแบบการบริการที่ส่งผลต่อความภักดีของกลุ่มลูกค้าเซเรเนด บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) หรือเอไอเอส

สมมติฐานในการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการบริการของ กลุ่มลูกค้าเซเรเนด บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) หรือเอไอเอส อยู่ในระดับมาก

สมมติฐานที่ 2 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความจงรักภักดีของกลุ่มลูกค้าเซเรเนด บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) หรือเอไอเอส อยู่ในระดับมาก

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยส่วนบุคคลมีผลต่อระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความจงรักภักดีของกลุ่มลูกค้าเซเรเนด บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน)

สมมติฐานที่ 4 รูปแบบการบริการมีผลต่อความภักดีของกลุ่มลูกค้าเซเรนด บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน)หรือเอไอเอส

ทบทวนวรรณกรรม

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่างานวิจัยส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมโทรคมนาคมมีการศึกษาเกี่ยวกับการให้บริการ ในด้านคุณภาพและความพึงพอใจของลูกค้ารวมทั้งไปถึงการรักษาความจงรักภักดีของลูกค้า ดังผลการศึกษาของ อัญพัชญ์ ศักดิ์ดีเรรัตน์ (2559) ผลการวิจัยพบว่าความคาดหวังที่เกี่ยวกับคุณภาพสัญญาณและความเชื่อมั่นในการดำเนินงานขององค์กรเกี่ยวข้องกับความรู้สึกที่มีต่อคุณภาพการให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่แบบจาวรอน จันท์จารุงศ์ (2559) ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านคุณภาพของผลิตภัณฑ์และการให้บริการมีสำคัญที่สุด กรรต มธุรพจน์ (2559) ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่เครือข่ายดีแทค โดยเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์และความเหมาะสมของราคา ปัจจัยด้านการส่งเสริมการขาย ปัจจัยด้านการบริการ ปัจจัยความเร็วของสัญญาณและปัจจัยด้านบุคคลและสิ่งแวดล้อม สวิตา เดชวรสุทธิ (2559) ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้ตราสินค้า และความพึงพอใจการบริการส่งผลต่อความภักดีต่อตราสินค้า TNT อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ทางด้านความสนใจที่มีต่อการส่งเสริมการขายนั้นไม่ส่งผลต่อความภักดีในตราสินค้า TNT กิรติ บันดาลสิน (2558) ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการรับรู้คุณภาพบริการโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยลูกค้ามีการรับรู้ด้านทำให้ความมั่นใจและความไว้วางใจแก่ลูกค้ามากที่สุด 2) ระดับความจงรักภักดีของผู้ใช้บริการโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยลูกค้ามีความจงรักภักดีในการใช้บริการในด้านทัศนคติมากที่สุด 3) การรับรู้คุณภาพบริการทุกด้านมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางกับความจงรักภักดี ในการใช้บริการโดยรวม โดยความใส่ใจลูกค้ามีความสัมพันธ์มากที่สุด 4) การรับรู้คุณภาพบริการด้าน ความใส่ใจลูกค้า ความเป็นรูปธรรมของการบริการ และการตอบสนองลูกค้า ส่งผลต่อความจงรักภักดี ในการใช้บริการด้านพฤติกรรม ด้านทัศนคติ และความจงรักภักดีในการใช้บริการโดยรวมในทิศ ทางบวกที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร คือ กลุ่มลูกค้าเซเรนดจำนวน 25,221 ราย (โดยทำการเก็บข้อมูลย้อนหลัง 3 เดือน ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ถึง เดือนเมษายน พ.ศ. 2563)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มลูกค้าเอไอเอสเซเรนดที่มาใช้บริการห้องรับรองเซเรนดภาคเหนือที่สำนักงานใหญ่ เซนทรัลเฟสติวัล จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 400 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) และปรับแก้ตามที่ยุ่เชี่ยวชาญเสนอแนะต่อจากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้ปรับแก้สมบูรณ์ออกไปทดสอบ (Try-Out) กับกลุ่มผู้ใช้บริการที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 30 ชุด เพื่อนำมาทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) สามารถแบ่งเป็น 5 ตอน ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ตอนที่ 2 ข้อมูลพฤติกรรมทั่วไปและประสบการณ์การใช้บริการเครือข่ายเอไอเอส ตอนที่ 3 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการบริการของลูกค้าเซเรนดในแต่ละด้าน ตอนที่ 4 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับความจงรักภักดีของกลุ่มลูกค้าเซเรนด ตอนที่ 5 เป็น

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ เพื่อคำนวณหาค่าสถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวน และ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ผลและวิจารณ์

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 20-29 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี สถานภาพโสด มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน/ลูกจ้าง และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,000 – 20,000 บาท ส่วนใหญ่ใช้บริการของเอไอเอส (AIS) แบบรายเดือน (Postpaid) มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนจากการใช้บริการเครือข่ายเอไอเอส 500 – 1,000 บาท และมีระยะเวลาที่ใช้บริการของเอไอเอส 7 ปีขึ้นไป

จากสมมติฐานข้อที่ 1 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการบริการของกลุ่มลูกค้าเซเรเนด บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) หรือเอไอเอส จากผลการศึกษา พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการบริการเกี่ยวกับการซื้อสมาร์ตโฟนและแพ็คเกจการให้บริการเห็นด้วยเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 (ระดับมาก) รูปแบบการบริการเกี่ยวกับการเดินทางและห้องพักรับรองพิเศษเห็นด้วยเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 (ระดับมาก) รูปแบบการบริการส่วนลดในการซื้ออาหารและเครื่องดื่ม/สินค้าเห็นด้วยเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 (ระดับมากที่สุด) รูปแบบการบริการพิเศษผู้ช่วยส่วนตัวและห้องรับรองลูกค้าเซเรเนดเห็นด้วยเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 (ระดับมากที่สุด) และรูปแบบบริการสิทธิพิเศษในการร่วมประสบการณ์ความบันเทิงเห็นด้วยเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 (ระดับมาก) มีความสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยกลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นเฉลี่ยต่อรูปแบบการบริการในภาพรวมระดับความคิดเห็นเท่ากับ 4.16 (ระดับมาก) เป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างได้รับการตอบสนองในการช่วยแก้ปัญหาได้อย่างรวดเร็ว อีกทั้งได้รับความสะดวกสบายในการใช้บริการเนื่องจากมีห้องรับรองโดยเฉพาะ และได้สิทธิรับส่วนลดหรือแลกซื้ออาหารหรือเครื่องดื่ม ของใช้ในการอุปโภค บริโภค ที่สามารถใช้ได้กับร้านค้าที่ร่วมโปรโมชั่น ที่มีจำนวนมาก ผลดังกล่าวมีความสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎี ของ Parasuraman และคณะ (1985) ที่พบว่า สถานที่ บุคลากร อุปกรณ์ เครื่องมือ การติดต่อสื่อสาร รวมทั้งสภาพแวดล้อมที่ทำให้ผู้รับบริการรู้สึกว่าจะได้รับการดูแล ห่วงใย และความตั้งใจจากผู้ให้บริการ การบริการที่ถูกนำเสนอออกมาเป็นรูปธรรม จะทำให้ผู้รับบริการรับรู้ถึงการให้บริการนั้น ๆ ได้ชัดเจนขึ้น เกิดความเชื่อถือไว้วางใจ การบริการให้ตรงกับสัญญาที่ให้ไว้กับผู้รับบริการ มีความถูกต้องเหมาะสม มีความสม่ำเสมอ มีความพร้อมและความเต็มใจที่จะให้บริการ โดยสามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการได้อย่างทันท่วงที ผู้รับบริการสามารถเข้าถึงบริการได้ง่าย และได้รับความสะดวกจากการใช้บริการอย่างทั่วถึง รวดเร็วจะทำให้ผู้รับบริการรู้สึกว่าการบริการที่ได้รับนั้นมีความน่าเชื่อถือ สามารถให้ความไว้วางใจได้ และสอดคล้องกับการศึกษาของ อนุชา อรุณทองวิไล (2557) ที่ศึกษาเรื่องความพึงพอใจในคุณภาพการบริการและความเชื่อมั่นไว้วางใจส่งผลต่อความภักดีของธุรกิจผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจในคุณภาพการบริการโดยรวมอยู่ในระดับมาก

สมมติฐานข้อที่ 2 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความจงรักภักดีของของกลุ่มลูกค้าเซเรเนด บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) หรือเอไอเอส จากการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความจงรักภักดีของของกลุ่มลูกค้าเซเรเนด พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลไม่มีผลต่อความจงรักภักดีของของกลุ่มลูกค้า ทั้งด้านทัศนคติ และด้านพฤติกรรม รูปแบบการบริการที่มีผลต่อระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความจงรักภักดีของของกลุ่มลูกค้าเซเรเนด ทั้งด้านทัศนคติ และด้านพฤติกรรม พบว่า รูปแบบการบริการทุกประเภท หากมีการให้บริการที่มากขึ้นจะส่งผลให้เกิดความจงรักภักดีมากขึ้นตามไปด้วย ซึ่งไม่มีความสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ผลการศึกษาที่ได้มีระดับความคิดเห็น

เกี่ยวกับความจงรักภักดีของของกลุ่มลูกค้าเซเรเนด บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) หรือเอไอเอส มีค่าสูงกว่าสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยกลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นเฉลี่ยต่อความจงรักภักดีอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นเพราะบริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) หรือเอไอเอสให้ความสำคัญกับคุณภาพของเครือข่ายรวมถึงการบริการลูกค้าให้มีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังรักษาคุณภาพการสื่อสารโทรคมนาคมที่ดีที่สุด และเป็นผู้นำส่วนแบ่งตลาดทั้งในด้านจำนวนผู้ใช้บริการและรายได้ (ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจ ธุรกิจและเศรษฐกิจฐานราก ธนาคารออมสิน, 2560) จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความเชื่อมั่นและศรัทธาในเครือข่ายเอไอเอส มีความรู้สึกที่ดีทุกครั้งที่ได้ใช้บริการ และมีความภูมิใจที่ได้ใช้บริการเครือข่ายเอไอเอส นอกจากนี้ยังพร้อมที่จะแนะนำคนรู้จักให้ใช้บริการเครือข่ายเอไอเอส เมื่อมีโอกาสอีกด้วย สอดคล้องกับธีรพันธ์ โล่ทองคำ (2550) ที่พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีประกอบไปด้วย ความพึงพอใจของลูกค้า ความเชื่อถือและความไว้วางใจ ความผูกพันที่มีต่อสินค้า และประวัติของบริษัทผู้ผลิตสินค้า และสอดคล้องกับการศึกษาของ ณัฐกานต์ อดิษฐ์รัตนกุล (2560) ที่ทำการศึกษาคำถามภักดีของลูกค้าต่อผลิตภัณฑ์และบริการอินเทอร์เน็ต ประเภท FTTx ของบริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) ในเขตพื้นที่ศูนย์บริการลูกค้า ทีโอที สาขาราชบุรีธานี พบว่า ข้อมูลเกี่ยวกับความภักดีของลูกค้าที่ประกอบไปด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความตั้งใจบอกต่อ ด้านความตั้งใจซื้อ ด้านความตั้งใจอันเกิดจากความอ่อนไหวต่อปัจจัยราคา และด้านความตั้งใจกล่าวติเตียน ในภาพรวมมีระดับด้านความภักดีโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

จากสมมติฐานข้อที่ 3 ปัจจัยส่วนบุคคลมีผลต่อระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความจงรักภักดีของกลุ่มลูกค้าเซเรเนด บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) จากผลการศึกษาพบว่า ปฏิเสธกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เป็นเพราะว่าบริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) ได้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการให้สอดคล้องกับกลุ่มลูกค้า ที่มีลักษณะส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน เพื่อให้ผู้ใช้บริการได้รับความพึงพอใจสูงสุด รวมทั้งได้มีการพัฒนาคุณภาพการให้บริการอย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนาระบบการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก การรวบรวมความคิดเห็นจากลูกค้า การศึกษาพฤติกรรมการใช้บริการของลูกค้าในแต่ละกลุ่มที่มีลักษณะต่างกัน โดยนำข้อมูลที่ได้มาออกแบบสร้างสรรค์นวัตกรรมการให้บริการหรือแพ็คเกจใหม่ ๆ ให้เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้าตั้งแต่เริ่มต้นใช้บริการ และยังมี การนำเสนอหลากหลายสิทธิพิเศษต่าง ๆ ซึ่งคำนึงถึงการนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงในชีวิตประจำวัน และเพิ่มความสะดวกในการใช้งานของลูกค้าในแต่ละกลุ่ม มีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในการให้บริการให้คำปรึกษาและดูแลลูกค้าให้เหมาะสมที่สุดตามพฤติกรรมการใช้งาน รวมทั้งยังมีกิจกรรมทางการตลาดที่หลากหลายรูปแบบกิจกรรมให้กับลูกค้าแต่ละกลุ่มอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับการศึกษาของสินีนางู สว่างพินิจกุล (2553) ที่ทำการศึกษาคำถามสัมพันธระหว่างภาพลักษณ์ของบริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) และความไว้วางใจในการใช้บริการของผู้ใช้บริการ พบว่า ผู้ใช้บริการที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา ที่แตกต่างกัน มีความไว้วางใจในการใช้บริการบริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับการศึกษาของ กฤษดา เขียววัฒนสุข (2560) ที่ทำการศึกษารายชื่อปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการที่มีความสัมพันธ์ต่อความภักดีของผู้ใช้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกัน ไม่มีผลต่อความภักดีของผู้ใช้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ และสอดคล้องกับการศึกษาของ ภาวินี สิงห์ศรานุรักษ์ (2560) ที่ทำการศึกษารายชื่อปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการที่มีความสัมพันธ์ต่อความภักดีของผู้ใช้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ โดยใช้เลขหมายเดิมของผู้บริโภค (MNP: Mobile Number Portability) พบว่า ปัจจัยด้านระดับการศึกษา และปัจจัยด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่มีผลต่อการตัดสินใจเปลี่ยนเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่โดยใช้เลขหมายเดิมของผู้บริโภค

จากสมมติฐานข้อที่ 4 รูปแบบการบริการมีผลต่อความภักดีของกลุ่มลูกค้าเซเรเนด บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน)หรือเอไอเอส จากผลการศึกษา พบว่า มีความสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยรูปแบบ

การบริการมีความสัมพันธ์กับความภักดีในทิศทางบวก นั่นคือ หากลูกค้ามีระดับคะแนนความคิดเห็นต่อรูปแบบการบริการมากขึ้น จะทำให้ลูกค้ามีความจงรักภักดีมากขึ้นตามไปด้วย การที่ลูกค้ามีความประทับใจในบริการไม่ว่าเป็น การได้รับได้สิทธิส่วนลดเมื่อซื้อสมาร์ทโฟนพร้อมแพ็คเกจ การได้รับบริการเกี่ยวกับการเดินทางและห้องพักรับรองพิเศษ บริการที่จอดรถรับรองพิเศษ ณ ศูนย์การค้าชั้นนำทั่วประเทศ บริการส่วนลดในการซื้ออาหารและเครื่องดื่ม/สินค้า และมีระบบใช้งานง่าย ไม่ซับซ้อน มีร้านค้าที่มีชื่อเสียงร่วมรายการ พนักงานมีความเชี่ยวชาญในการให้บริการ บริษัทมีการออกแบบห้องรับรองให้กับลูกค้าเซเรเนดที่สวยงาม สะอาด นำใช้บริการ อุปกรณ์สำนักงานมีความทันสมัย เพียงพอต่อความต้องการ และมีการจัดพื้นที่การให้บริการชัดเจนอย่างลงตัว อีกทั้งยังได้รับสิทธิพิเศษในการร่วมประสบการณ์ความบันเทิง อาทิ ส่วนลดในการซื้อบัตรชมภาพยนตร์ เมเจอร์ซีเนเพล็กซ์ เป็นต้น จากรูปแบบการบริการดังกล่าวจึงส่งผลให้กลุ่มลูกค้าเซเรเนดมีความจงรักภักดีต่อ บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) สอดคล้องกับการศึกษาของ อนุชา อรุณทองวิไล (2557) ที่ทำการศึกษาเรื่องความพึงพอใจในคุณภาพการบริการและความเชื่อมั่นไว้วางใจส่งผลต่อความภักดีของธุรกิจ ผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ พบว่า ความพึงพอใจในคุณภาพการบริการของผู้บริโภคด้านความเชื่อถือว่าไว้วางใจได้ ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า และด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า ส่งผลต่อความภักดีของธุรกิจผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ และสอดคล้องกับการศึกษาของ สินีนาฏ สว่างพินิจกุล (2553) ที่ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาพลักษณ์ของบริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) และความไว้วางใจในการใช้บริการของผู้ใช้บริการ ที่พบว่า ภาพลักษณ์ของบริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ด้านคุณภาพงานบริการ ด้านตราสินค้า และด้านความรับผิดชอบต่อสังคม มีความสัมพันธ์กับความไว้วางใจในการใช้บริการ ของผู้ใช้บริการบริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) และสอดคล้องกับการศึกษาของ วลัยลิกา จาตุประยูร (2559) ที่ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความจงรักภักดีของลูกค้าผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตบนมือถือในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า การรับรู้คุณภาพสินค้าและบริการ ความพึงพอใจ และภาพลักษณ์องค์กร มีอิทธิพลต่อความจงรักภักดีของลูกค้าผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตบนมือถือในเขตกรุงเทพมหานคร

สรุป

จากการศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริการที่ส่งผลต่อความภักดีของกลุ่มลูกค้าเซเรเนด บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการบริการที่ส่งผลต่อความภักดีของกลุ่มลูกค้าเซเรเนด บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) หรือเอไอเอส ผู้วิจัยได้รูปแบบการบริการที่มีผลต่อความภักดีของกลุ่มลูกค้าเซเรเนด บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 รูปแบบการบริการที่มีผลต่อความภักดีของกลุ่มลูกค้าเซเรเนด บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน)

รูปแบบบริการ	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	P-value	ระดับความสัมพันธ์
1. บริการเกี่ยวกับการซื้อสมาร์ทโฟนและแพ็คเกจการให้บริการ	0.535	<0.001*	ปานกลาง
2. บริการเกี่ยวกับการเดินทางและห้องพักรับรองพิเศษ	0.437	<0.001*	ปานกลาง
3. บริการส่วนลดในการซื้ออาหารและเครื่องดื่ม/สินค้า	0.555	<0.001*	ปานกลาง
4. บริการพิเศษผู้ช่วยส่วนตัวและห้องรับรองลูกค้าเซเรเนด	0.649	<0.001*	ปานกลาง
5. บริการสิทธิพิเศษในการร่วมประสบการณ์ความบันเทิง	0.481	<0.001*	ปานกลาง
ภาพรวม	0.634	<0.001*	ปานกลาง

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 1 แสดงรูปแบบการให้บริการที่มีผลต่อความจงรักภักดีของกลุ่มลูกค้าเซเรเนด บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จากภาพที่ 1 สามารถสรุปได้ว่ารูปแบบการบริการจำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านรูปแบบบริการพิเศษผู้ช่วยส่วนตัวและห้องรับรองลูกค้าเซเรเนด ด้านรูปแบบบริการส่วนลดในการซื้ออาหารและเครื่องดื่ม/สินค้า ด้านรูปแบบบริการเกี่ยวกับการซื้อสมาร์ทโฟนและแพ็คเกจการให้บริการ ด้านรูปแบบบริการสิทธิพิเศษในการร่วมประสบการณ์ความบันเทิง และด้านรูปแบบบริการเกี่ยวกับการเดินทางและห้องพักรับรองพิเศษเซเรเนด ทุกด้านมีผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้ากลุ่มเซเรเนด

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

ธุรกิจ หน่วยงานหรือองค์กรที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการดูแลผู้ใช้บริการกลุ่มลูกค้าเซเรเนด บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) หรือเอไอเอส สามารถนำผลการศึกษาไปใช้ได้

1. ควรให้ความสำคัญและรักษามาตรฐานในการให้บริการให้ดียิ่งขึ้นไปเกี่ยวกับรูปแบบบริการพิเศษผู้ช่วยส่วนตัวและห้องรับรองลูกค้าและรูปแบบบริการส่วนลดในการซื้ออาหารและเครื่องดื่มหรือสินค้า ให้ดีและตรงกับความต้องการของลูกค้าอยู่เสมอ เนื่องจากทั้ง 2 รูปแบบนี้มีผลต่อความภักดีของลูกค้ากลุ่มเซเรเนดมากที่สุดเป็น 2 อันดับแรก

2. ควรพัฒนาและปรับปรุง รูปแบบบริการด้านการบริการเกี่ยวกับการซื้อสมาร์ทโฟนและแพ็คเกจการให้บริการ ให้ความหลากหลาย ตอบสนองความต้องการ มีอัตราค่าบริการเหมาะสม และมีส่วนลดเอไอเอสโมบายแคร์ (AIS Mobile Care) และส่วนลดเมื่อซื้ออุปกรณ์เสริมเพื่อให้ตอบสนองความต้องการของลูกค้าและจะได้ทำให้

กลุ่มลูกค้าเซเรเนดมีความภักดีต่อสินค้าและบริการของ บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) หรือ เอไอเอส เพิ่มมากขึ้น

3. ควรพัฒนาและปรับปรุง รูปแบบการบริการด้านการบริการเกี่ยวกับการเดินทางและห้องพักรับรองพิเศษ ควรมีบริการห้องรับรองพิเศษบางกอกแอร์เวย์ (Bangkok Airway) ที่มีบริการกาแฟและเครื่องดื่มในสนามบินทั่วประเทศ มีส่วนลดพิเศษมิราเคิลแลนจ์ (Miracle Lounge) ที่สนามบินสุวรรณภูมิและสนามบินดอนเมือง และมีบริการรถลีมูซีน รับ - ส่ง ไปสนามบินในราคาพิเศษ เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของลูกค้าและจะทำให้กลุ่มลูกค้าเซเรเนดมีความภักดีต่อสินค้าและบริการของ บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) หรือเอไอเอส เพิ่มมากขึ้น

4. ควรพัฒนาและปรับปรุง รูปแบบการบริการด้านสิทธิพิเศษในการร่วมประสบการณ์ความบันเทิง โดยให้ส่วนลดการเข้าชมละครเวที การเข้าชมนิทรรศการ บัตรชมคอนเสิร์ต และมีการแจกของรางวัลที่น่าสนใจ เมื่อมีกิจกรรมประจำเดือนแจกของรางวัลประจำเดือน และควรมีการจัดให้บ่อยขึ้นและมีความสม่ำเสมอ เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของลูกค้าและจะทำให้กลุ่มลูกค้าเซเรเนดมีความภักดีต่อสินค้าและบริการของ บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) หรือเอไอเอส เพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งถัดไป

1. ควรมีการขยายขอบเขตของงานวิจัยให้มากขึ้น เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเพียงลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการห้องรับรองเซเรเนดภาคเหนือ สำนักงานใหญ่ เช่นทรัลเฟสติวัล จังหวัดเชียงใหม่เท่านั้น ซึ่งกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ ในสถานที่ที่ต่างกันอาจมีความคิดเห็นต่อรูปแบบการบริการที่ส่งผลต่อความภักดีของกลุ่มลูกค้าในด้านต่าง ๆ ที่ความแตกต่างกันได้ ดังนั้น จึงควรทำการศึกษาการขยายกลุ่มตัวอย่างออกไปในระดับภูมิภาคหรือระดับประเทศ เพื่อให้ครอบคลุมประชากรได้มากขึ้น

2. ควรมีศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการบริการที่ส่งผลต่อความภักดีของบริษัทแอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) กับบริษัทอื่น ๆ ในธุรกิจเดียวกัน เพื่อหาข้อได้เปรียบ ข้อเสียเปรียบเพื่อเป็นประโยชน์ในการนำข้อมูลไปพัฒนาปรับปรุง ต่อไป

3. ควรจะทำการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อที่จะได้ทราบรูปแบบการบริการที่ส่งผลต่อความภักดีของกลุ่มตัวอย่างได้มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรกรต มธุรพจน์. (2559). *ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่เครือข่ายดีแทค ของผู้ใช้บริการในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล*. (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต) คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

กฤษดา เขียววัฒนสุข และคณะ. (2560). *แรงจูงใจที่มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานของพนักงาน กรณีศึกษา บริษัท ทีไอที จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่แจ้งวัฒนะ*. *วารสารมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*.

กีรติ บันดาลสิน. (2558). *การรับรู้คุณภาพบริการที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีในการใช้บริการของลูกค้าธนาคารออมสิน สาขาสานักวิชาดาเนิน*. (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.

ณัฐิกานต์ อติศัยรัตนกุล. (2561). *ความภักดีของลูกค้าต่อผลิตภัณฑ์และบริการอินเทอร์เน็ต ประเภท FTTx ของบริษัท ทีโอที จำกัด(มหาชน) ในเขตพื้นที่ศูนย์บริการลูกค้า ทีโอที สาขาสุราษฎร์ธานี.* (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจ มหาบัณฑิต) สาขาการจัดการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, นครศรีธรรมราช.

ธีรพันธ์ โล่ทองคำ. (2550). *Marketing Insight.* กรุงเทพฯ: ธรู เดอะโลโก้ คอมมิวนิเคชั่นส์.

เบญจวรรณ จันทร์จาวงศ์. (2559). *ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7Ps ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ เอ ไอ เอส ใน เขต ก รุง เ ท พ ฯ และ ป ริ ม ณฑ ล .* (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต) คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

ภาวณี สิงห์ศรานุรักษ์. (2560). *การตัดสินใจเปลี่ยนเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่โดยใช้เลขหมายเดิมของผู้บริโภค.* (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต) คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

วัลย์ลิกา จาตุประยูร. (2559). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความจงรักภักดีของลูกค้าผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตบนมือถือในเขตกรุงเทพมหานคร.* (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต) สาขาการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์, กรุงเทพฯ.

ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจ ธุรกิจและเศรษฐกิจฐานราก ธนาคารออมสิน. (2560). *ธุรกิจสื่อสาร. เข้าถึงได้จาก* [www.gsb.or.th/getattachment/651747b3-f9fc-4924-89da-34383c53f942/Info_ธุรกิจสื่อสาร-ไตรมาส-3-1-2559-\(1\).aspx](http://www.gsb.or.th/getattachment/651747b3-f9fc-4924-89da-34383c53f942/Info_ธุรกิจสื่อสาร-ไตรมาส-3-1-2559-(1).aspx). สืบค้นเมื่อ 21 พฤษภาคม พ.ศ. 2562.

สวิตา เดชวรสุทธิ. (2559). *อิทธิพลของการรับรู้ตราสินค้า ความสนใจในการส่งเสริมการขาย และความพึงพอใจในการบริการ ส่งผลต่อความภักดีในตราสินค้า TNT.* (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต) สาขาวิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, กรุงเทพฯ.

สินีนางู สว่างพินิจกุล . (2553). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาพลักษณ์ของบริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) และความไว้วางใจในการใช้บริการ ของผู้ใช้บริการ.* (สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต) สาขาการตลาด มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

อนุชา อรุณทองวิไล. (2557). *ความพึงพอใจในคุณภาพการบริการและความเชื่อมั่นไว้วางใจส่งผลต่อความภักดีของธุรกิจผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่.* (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต) สาขาการตลาด มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, กรุงเทพฯ.

อัญพัชญ์ ศักดิ์ดีเรกรัตน์. (2559). *ความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อการให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่.* (การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต) คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด, บริษัท จำกัด (มหาชน). (2561). *รายงานประจำปี 2561.*

Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., & Berry, L. L. (1985). A conceptual model of service quality and its implications for future research. *Journal of Marketing*. Fall 1985 (49). 41-50.

คุณภาพชีวิตการทำงาน และความเครียดในการทำงานที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการลาออกจากงานของบุคลากรสถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จเจ้าพระยา

Quality of Work Life and Job Stress Effecting Intention to Quit Work of Personnel in Somdet Chaopraya Institute of Psychiatry

เบญญาภา ศิริปทุมทัศน¹ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อมรินทร์ เทวตา²
Benyapa Siriphunata¹ and Asst. Prof. Dr. Amarin Tawata²

บทคัดย่อ

การศึกษาคูณภาพชีวิตการทำงาน และความเครียดในการทำงานที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการลาออกจากงานของบุคลากรสถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จเจ้าพระยา มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตการทำงาน ระดับความเครียดในการทำงานของบุคลากรสถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จเจ้าพระยา และระดับความตั้งใจในการลาออกของบุคลากรสถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จเจ้าพระยา (2) เพื่อศึกษาคูณภาพชีวิตการทำงาน ที่ส่งผลต่อความเครียดในการทำงานของบุคลากรสถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จเจ้าพระยา (3) เพื่อศึกษาคูณภาพชีวิตการทำงาน และความเครียดในการทำงาน ที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการลาออกจากงานของบุคลากรสถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จเจ้าพระยา กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรสถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จเจ้าพระยา จำนวน 409 ชุด และใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยแบบจำลองสมการโครงสร้าง

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 41 – 50 ปี มีสถานภาพโสด การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี มีอายุการทำงานมากกว่า 25 ปีขึ้นไป ระดับเงินเดือน มากกว่า 25,000 บาท และปฏิบัติงานตามเวลาราชการ คุณภาพชีวิตการทำงานส่งผลทางลบต่อความเครียดในการทำงานและความตั้งใจในการลาออกจากงาน ส่วนความเครียดในการทำงานส่งผลทางบวกต่อความตั้งใจในการลาออกจากงาน โดยผลการศึกษาคั้งนี้จะเป็นแนวทางในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ และแก้ไขข้อบกพร่องที่พบให้ตรงจุด เพื่อลดความเครียด เพิ่มคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากร และทำให้ความตั้งใจในการลาออกจากงานของบุคลากรลดลง

คำสำคัญ : คุณภาพชีวิตการทำงาน, ความเครียดในการทำงาน, ความตั้งใจในการลาออกจากงาน

Abstract

To study the quality of work life and the job stress level that effected the intention to quit work from the job of the personnel in Somdet Chaopraya Institute of Psychiatry. The purposes of this research were (1) to study the level of quality for work life, the stress in work of the personnel and the intention to quit from the job of the personnel in Somdet Chaopraya Institute of Psychiatry (2) to study the quality of work life

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Master of Business Administration, Faculty of Management Science, Silpakorn University, Petchaburi 76120, Thailand.

² อาจารย์ประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร กรุงเทพฯ 10400 ประเทศไทย

Faculty of Management Science, Silpakorn University, Petchaburi 76120, Thailand.

which effect on the stress in the job of personnel in Somdet Chaopraya Institute of Psychiatry (3) to study the quality of work life and the stress in the job which effected the intention to quit from the job of personnel in Somdet Chaopraya Institute of Psychiatry. The sample in this study consisted of 409 personnels in Somdet Chaopraya Institute of Psychiatry. Using the questionnaire to collect the data and analyzed by the structural equation modeling (SEM).

The result found that most of the sample is from female, age 41 – 50, single status, bachelor's degree, work experienced over 25 years, salary over 20,000 baht and work in official time. Quality of work life has negatively affected job stress and the intention to quit from the job of personnel in Somdet Chaopraya Institute of Psychiatry. The job stress has positively affected on the intention to quit from the job of personnel in Somdet Chaopraya Institute of Psychiatry. The result of this study will be the guideline to manage human resources and resolve the correct problems. To reduce job stress, increase the quality of work life, and reduce the intention to quit from the job.

Keyword: Quality of Work Life, Job Stress, Intention to Quit Work

บทนำ

สถานที่ทำงานเปรียบเสมือนบ้านหลังที่สองของบุคลากร ซึ่งจากการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2561 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พบว่าชั่วโมงการทำงานต่อสัปดาห์มากที่สุด คือ 40 – 49 ชั่วโมง รองลงมาคือชั่วโมงการทำงานมากกว่า 50 ชั่วโมงขึ้นไป (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2561) ซึ่งชั่วโมงการทำงานของบุคลากรสาธารณสุข การทำงานของพยาบาลเกิน 40 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ เนื่องจากอัตรากำลังของพยาบาลสัดส่วนไม่เพียงพอ ทำให้พยาบาลบางส่วนปฏิบัติงานกะเข้าป้ายมากถึง 16 ชั่วโมง และการทำงานของแพทย์ ซึ่งแพทย์ทำงานนอกเวลาราชการมากกว่า 80 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ การมีบุคลากรจำนวนที่ไม่เพียงพอกับปริมาณของผู้เข้ารับบริการทำให้บุคลากรต้องทำงานปริมาณที่มากขึ้น เผชิญภาวะกดดันจากหลายด้าน โดยปัจจุบันปริมาณของผู้เข้ารับบริการที่สามารถเข้าถึงระบบบริการพื้นฐานสาธารณสุขเพิ่มมากขึ้น จึงต้องพัฒนาระบบการให้บริการด้านสาธารณสุขอย่างต่อเนื่อง จากการสำรวจอนามัยและสวัสดิการ พ.ศ. 2560 พบว่ามีการใช้บริการส่งเสริมสุขภาพในกรุงเทพมหานคร จำนวน 8,714,380 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2561) เปรียบเทียบกับบุคลากรด้านสาธารณสุขมีจำนวนไม่เพียงพอต่อความต้องการด้านสุขภาพของผู้เข้ารับบริการ บุคลากรมีภาระหน้าที่ความรับผิดชอบที่มาก รวมทั้งมีภาวะกดดันจากหัวหน้า เพื่อนร่วมงาน หรือจากผู้รับบริการเอง และความก้าวหน้าในอาชีพ ซึ่งภาวะเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งคุณภาพชีวิตการทำงาน เมื่อบุคลากรรับภาวะมากเกินไปจึงเป็นปัจจัยที่ทำให้บุคคลเกิดความเครียดส่งผลต่อการปฏิบัติงาน องค์การควรให้ความสนใจ ใส่ใจกับต้นตอของปัญหา และสาเหตุที่ทำให้เกิดความเครียดขึ้น

เมื่อบุคลากรมีความเครียดอยู่ในระดับที่เหมาะสมก็จะเป็นตัวกระตุ้นให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่เมื่อความเครียดมีมากเกินไป จนทำให้รู้สึกไม่สบายทั้งร่างกายและจิตใจ ร่างกายเกิดอาการเจ็บป่วย จิตใจเกิดพฤติกรรมแปรปรวน บุคลากรหาทางออกตามระดับความเครียดของตนเอง เช่น ทำกิจกรรมเพื่อผ่อนคลาย

ความเครียด พักผ่อน การออกกำลังกาย หรือการปรึกษาผู้ไว้วางใจเพื่อหาทางออกในชีวิต จนสุดท้ายความเครียดอยู่ในระดับที่สูงจนบุคลากรมีความรู้สึกไม่อยากจะเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร

เมื่อบุคลากรไม่ต้องการเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรแล้ว การลาออกเป็นผลสรุปสุดท้ายที่บุคลากรต้องการ องค์กรจะสูญเสียบุคลากรส่งผลกระทบต่อทำงานที่บุคลากรรับผิดชอบอยู่ล่าช้า เนื่องจากต้องแบ่งงานกับเพื่อนร่วมงานคนอื่น ๆ และทำให้ขวัญและกำลังใจของคนที่อยู่ในองค์กรลดลง และเมื่อบุคลากรลาออก องค์กรต้องหาบุคลากรใหม่มาทดแทน ซึ่งมีภาระค่าใช้จ่ายในการสรรหาและการคัดเลือก รวมถึงการพัฒนาบุคลากรเมื่อมีบุคลากรเข้ามาใหม่ เนื่องจากการหาบุคลากรที่พร้อมจะทำงานได้ทันทีเป็นไปได้ยาก เพราะฉะนั้นการรู้สาเหตุที่ทำให้บุคลากรเกิดความเครียดต้องการจะลาออกจากการ จะช่วยให้องค์กรปรับปรุงแก้ไขสาเหตุเหล่านั้น เพื่อรักษาบุคลากรให้คงอยู่ ลดการสูญเสียบุคลากรและลดความเสียหายที่จะเกิดกับองค์กร

สถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จเจ้าพระยาเป็นโรงพยาบาลจิตเวชแห่งแรกของประเทศไทย ที่ให้บริการทั้งด้านการบำบัดรักษาผู้ป่วย เป็นสถาบันฝึกอบรมด้านทางด้านจิตเวชศาสตร์ สุขภาพจิต รวมถึงศาสตร์ที่เกี่ยวข้องในระดับก่อนและหลังปริญญา เมื่อสถาบันนี้เป็นองค์กรที่มีขนาดใหญ่บุคลากรมีความหลากหลายสาขาอาชีพ ทั้งบุคลากรสหวิชาชีพ และบุคลากรในส่วนสนับสนุน ซึ่งในแต่ละส่วนต่างมีความสำคัญที่จะขับเคลื่อนสถาบันฯ แต่จากสถิติการลาออกของบุคลากร พบว่า จำนวนการลาออกของบุคลากรนั้นมีจำนวนที่สูง โดยพนักงานกระทรวงสาธารณสุขมีสถิติการลาออกที่สูงมากกว่าพนักงานตำแหน่งอื่น และในตำแหน่งอื่นก็มีแนวโน้มในการลาออกเพิ่มสูงขึ้น

ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตการทำงาน เมื่อบุคลากรมีคุณภาพชีวิตไม่ดี เกิดความเครียด เกิดแนวโน้มที่จะลาออกจากองค์กร ในทางกลับกันหากบุคลากรมีคุณภาพชีวิตที่ดี และไม่มีมีความเครียด รวมทั้งมีการเสริมสร้างกำลังใจในการทำงานนั้น จะทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานดียิ่งขึ้น บุคลากรทำงานอย่างมีความสุข ด้วยเหตุนี้การศึกษาคูณภาพชีวิตการทำงานและความเครียดในการทำงานที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการลาออกจากการงานของบุคลากร สามารถเป็นแนวทางนำไปปรับปรุงพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงาน การลดระดับความเครียด และลดอัตราการลาออกของบุคลากรสถาบันฯต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตการทำงาน ระดับความเครียดในการทำงานของบุคลากร และระดับความตั้งใจในการลาออกของบุคลากรสถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จเจ้าพระยา
2. เพื่อศึกษาคูณภาพชีวิตการทำงาน ที่ส่งผลต่อความเครียดในการทำงานของบุคลากรสถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จเจ้าพระยา
3. เพื่อศึกษาคูณภาพชีวิตการทำงาน และความเครียดในการทำงาน ที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการลาออกจากการงานของบุคลากรสถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จเจ้าพระยา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในงานวิจัย คือบุคลากรสถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จเจ้าพระยา จำนวน 683 คน แบ่งเป็นบุคลากรในตำแหน่งสายงานหลัก จำนวน 475 คน และบุคลากรในตำแหน่งสายงานสนับสนุน จำนวน 208 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรสถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จเจ้าพระยา จำนวน 510 คน เนื่องจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modelling: SEM) ซึ่ง Kline (2005) ให้ใช้หลักการทั่วไปในการคำนวณกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) คือ 5 - 20 เท่าของตัวชี้วัด (indicator) ซึ่งในการศึกษานี้มีข้อคำถามทั้งสิ้น 51 ข้อคำถาม ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างที่มีความเหมาะสมของการศึกษานี้จึงเท่ากับ 510 (51 x 10) ได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบมีชั้นภูมิ (Stratified random sampling) แบ่งเป็นบุคลากรในตำแหน่งสายหลัก จำนวน 355 คน และสายงานสนับสนุน จำนวน 155 คน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างตามสะดวก (Convenience Sampling Design) และได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 409 ชุด คิดเป็นร้อยละ 80.2 ซึ่ง Yuan, Wu, and Bentler (2011) แนะนำว่ากลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมในการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง ควรอยู่ระหว่าง 300 - 400 ตัวอย่าง ดังนั้นจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 409 ชุด อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของบุคลากรสถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จเจ้าพระยา จำนวน 10 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อายุการทำงาน เงินเดือน สถานภาพการทำงาน ตำแหน่ง บทบาทหน้าที่ และการปฏิบัติงาน ซึ่งคำถามมีลักษณะแบบตรวจรายการ (Checklist)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงาน จำนวน 33 ข้อ ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแบบสอบถามจาก พรพิตร ธรรมชาติ (2560) แบบสอบถามส่วนนี้เป็นการเลือกตอบ ใช้มาตราส่วน 5 ระดับ (Likert Scale) โดยการแบ่งระดับความคิดเห็น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยมากที่สุด(5) เห็นด้วยมาก(4) เห็นด้วยปานกลาง(3) เห็นด้วยน้อย(2) และเห็นด้วยน้อยที่สุด(1)

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความเครียดในการทำงาน แบบสอบถามเกี่ยวกับความเครียดในการทำงาน จำนวน 13 ข้อ ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแบบสอบถามจาก ไพบลิน แจ่มพงษ์ (2559) ใช้มาตราส่วน 5 ระดับ (Likert Scale) โดยการแบ่งระดับความรู้สึกเครียด 5 ระดับ คือ งานประจำวันทำให้เกิดความเครียดมากที่สุด(5) งานประจำวันทำให้เกิดความเครียดมาก(4) งานประจำวันทำให้เกิดความเครียดปานกลาง(3) งานประจำวันทำให้เกิดความเครียดน้อย(2) และงานประจำวันทำให้เกิดความเครียดน้อยที่สุด(1)

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามความตั้งใจในการลาออก จำนวน 5 ข้อ ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแบบสอบถามจาก นิรุทธิ์ หมายดี (2557) เพื่อให้มีความเหมาะสมกับการวิจัยครั้งนี้ แบบสอบถามส่วนนี้เป็นการเลือกตอบ ใช้มาตราส่วน 5 ระดับ (Likert Scale) โดยการแบ่งระดับความคิดเห็น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยมากที่สุด(5) เห็นด้วยมาก(4) เห็นด้วยปานกลาง(3) เห็นด้วยน้อย(2) และเห็นด้วยน้อยที่สุด(1)

คุณภาพของเครื่องมือวิจัย

1. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Index of item - Objective Congruence: IOC) ของข้อคำถามแต่ละข้อกับวัตถุประสงค์ โดยมีค่าคะแนนระหว่าง 0.67 - 1 ซึ่งผ่านเกณฑ์การพิจารณา คือค่าระหว่าง 0.05 -1.00

2. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบแล้ว ไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่ตัวอย่างของการวิจัย จำนวน 30 คน สำหรับการตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของข้อคำถามในแต่ละข้อ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) พบว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์ครอนบาค

ระหว่าง 0.780 – 0.916 ซึ่ง Hair, Black, Babin, & Anderson, 2010 แนะนำว่าควรมีค่าตั้งแต่ระดับ 0.7 ขึ้นไป สามารถนำไปใช้ได้

3. การตรวจสอบเครื่องมือวัด (Scale Evaluations) โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) และความสอดคล้องของแบบจำลองการวัด (Measurement Model) ก่อนนำไปทดสอบแบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling) เพื่อทดสอบว่าข้อมูลมีความเหมาะสมหรือไม่ โดยค่าที่เหมาะสมควรมีค่ามากกว่า 0.5 (Hair et al., 2010) พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ของข้อคำถาม มีค่าระหว่าง 0.472 – 0.891 โดยผู้วิจัยได้ตัดข้อคำถามที่มีค่าไม่ถึงออก

4. นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ประเมินความสอดคล้องของแบบจำลองการวัด (Measurement Model) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป พบว่ามีค่าดัชนี Model Fit Statistics Chi-square statistics = 1782.920, Relative Chi-Square (CMIN/df) = 1.848, Goodness-of-Fit Index (GFI) = 0.848, Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = 0.046, Standardized Root Mean Squared Residual (RMR) = 0.045, Tucker – Lewis Index (TLI) = 0.928, Comparative fit index (CFI) = 0.936, Incremental Fit Index (IFI) = 0.936, Adjust goodness-of-fit index (AGFI) = 0.823, Normed fit index (NFI) = 0.871 ดัชนีชี้วัดความเหมาะสมแสดงให้เห็นว่าโดยรวมแบบจำลองมีความเหมาะสมอยู่ในระดับดี ตามตารางที่ 1

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลครบถ้วน ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามอีกครั้ง และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ มีการวิเคราะห์ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. นำข้อมูลมาแยกหมวดหมู่ตามประเภทการวัดตัวแปร และการดำเนินการวิเคราะห์ในส่วนของสถิติ ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม (Mean, SD.) ใช้การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบน (SD.) และวิเคราะห์ความหมายจากการคำนวณค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์การให้คะแนน โดยการหาความกว้างของอันตรภาคชั้น คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ระดับต่ำที่สุด, คะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ระดับต่ำ, คะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ระดับปานกลาง, คะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ระดับสูง, คะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00 กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ระดับสูงที่สุด

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) เพื่อทดสอบคุณสมบัติของตัวแปรต้น และตัวแปรตาม การพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระดับความสัมพันธ์ใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ (Hinkle, Wiersma, & Jurs, 1998) โดยมีค่าระหว่าง 0.010 – 0.654 ซึ่งแสดงว่า มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลางและในระดับต่ำ และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระโดยใช้เกณฑ์สำหรับค่า Tolerance และค่า Variance Inflation Factor (VIF) มีเกณฑ์ค่า Tolerance ไม่ควรต่ำกว่า 0.2 และค่า Variance Inflation Factor (VIF) ไม่ควรเกิน 4.0 (Hair et al., 2010) จากการวิเคราะห์พบว่า Tolerance มีค่าระหว่าง 1.716 – 2.188 และค่า Variance Inflation Factor (VIF) มีค่าระหว่าง 0.402 – 0.583 แสดงว่าตัวแปรอิสระที่ใช้พยากรณ์ตัวแปรไม่มีความสัมพันธ์กัน

4. การวิเคราะห์สมมติฐานการวิจัยด้วยแบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ของโครงสร้างของตัวแปรทั้งหมดที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งแบบจำลองสมการโครงสร้างจะใช้เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหลายตัวแปรในรูปแบบของการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) หรือวิเคราะห์ปัจจัยเหตุสุดผลลัพธ์ เหมาะกับการใช้งานเพื่อการวิเคราะห์เชิงปริมาณ เพื่อพิสูจน์การยอมรับหรือปฏิเสธความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

การวิเคราะห์ที่ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) ทดสอบตัวแปรทั้งหมด เพื่อพิสูจน์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ในรูปแบบการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) จากตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ไปยังตัวแปรตาม (Dependent Variable)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบ จำนวน 409 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 292 คน คิดเป็นร้อยละ 71.4 อายุระหว่าง 41 – 50 ปี จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 27.9 มีสถานภาพโสด จำนวน 193 คน คิดเป็นร้อยละ 47.2 การศึกษาอยู่ในระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 38.9 มีอายุการทำงานมากกว่า 25 ปีขึ้นไป จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 25.4 ระดับเงินเดือน มากกว่า 25,000 บาท จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 36.4 สถานภาพเป็นข้าราชการ จำนวน 192 คน คิดเป็นร้อยละ 46.9 ตำแหน่งสายงานหลัก จำนวน 255 คน คิดเป็นร้อยละ 62.3 บทบาทหน้าที่เป็นผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 372 คน คิดเป็นร้อยละ 91 และปฏิบัติงานตามเวลาราชการ จำนวน 242 คน คิดเป็นร้อยละ 59.2

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อตัวแปรที่ศึกษาด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) พบว่า คุณภาพชีวิตการทำงาน ค่าเฉลี่ย (Mean) = 3.50 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) = 0.521 ความเครียดในการทำงาน ค่าเฉลี่ย (Mean) = 3.11 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) = 0.675 และความตั้งใจในการลาออกจางาน ค่าเฉลี่ย (Mean) = 3.05 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) = 1.096 ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นใกล้เคียงกัน

ผลการทดสอบสมมติฐาน

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบสมมติฐานด้วยแบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling) เพื่ออธิบายถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ สำหรับตัวแปรทั้งหมด คือ คุณภาพชีวิตการทำงาน ความเครียดในการทำงาน และความตั้งใจในการลาออก

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ พบว่ามีค่าดัชนีตรวจสอบความสอดคล้อง คือ Relative Chi-Square (CMIN/df) = 1.401, Goodness-of-Fit Index (GFI) = 0.890, Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = 0.031, Standardized Root Mean Squared Residual (RMR) = 0.037, Tucker – Lewis Index (TLI) = 0.966, Comparative fit index (CFI) = 0.971, Incremental Fit Index (IFI) = 0.972, Normed fit index (NFI) = 0.908 แสดงให้เห็นว่าแบบจำลองที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องในระดับดี

ผลการทดสอบสมมติฐานในการศึกษาด้วยแบบจำลองสมการโครงสร้าง จากภาพที่ 1 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่ายอมรับสมมติฐานที่ 1 สมมติฐานที่ 2 และสมมติฐานที่ 3 มีรายละเอียดดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ทดสอบคุณภาพชีวิตการทำงานส่งผลทางลบต่อความเครียดในการทำงานของบุคลากรสถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จพระยา ผลการศึกษาพบว่าคุณภาพชีวิตการทำงานส่งผลทางลบต่อความเครียดในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($p < 0.05$) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (β) = -0.115 ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานที่ 1 หมายความว่าคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรสถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จพระยา จะส่งผลกับความเครียดในการทำงาน

สมมติฐานที่ 2 ทดสอบความเครียดในการทำงานส่งผลทางบวกต่อความตั้งใจในการลาออกจากงานของบุคลากรสถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จพระยา ผลการศึกษาพบว่าความเครียดในการทำงานส่งผลทางบวกต่อความตั้งใจในการลาออกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($p < 0.05$) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (β) = 0.492 ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานที่ 2 หมายความว่าความเครียดในการทำงานของบุคลากรสถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จพระยาจะส่งผลกับความตั้งใจในการลาออก

สมมติฐานที่ 3 ทดสอบคุณภาพชีวิตการทำงานส่งผลทางลบต่อความตั้งใจในการลาออกจากงานของบุคลากรสถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จพระยา ผลการศึกษาพบว่าคุณภาพชีวิตการทำงานส่งผลทางลบต่อความตั้งใจในการลาออกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($p < 0.05$) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (β) = -0.126 ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานที่ 3 หมายความว่าคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรสถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จพระยาจะส่งผลกับความตั้งใจในการลาออก

บทสรุป

ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 292 คน คิดเป็นร้อยละ 71.4 อายุระหว่าง 41 – 50 ปี จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 27.9 มีสถานภาพโสด จำนวน 193 คน คิดเป็นร้อยละ 47.2 การศึกษาอยู่ในระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 38.9 มีอายุการทำงานมากกว่า 25 ปีขึ้นไป จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 25.4 ระดับเงินเดือน มากกว่า 25,000 บาท จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 36.4 สถานภาพเป็นข้าราชการ จำนวน 192 คน คิดเป็นร้อยละ 46.9 ตำแหน่งสายงานหลัก จำนวน 255 คน คิดเป็นร้อยละ 62.3 บทบาทหน้าที่เป็นผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 372 คน คิดเป็นร้อยละ 91 และปฏิบัติงานตามเวลาราชการ จำนวน 242 คน คิดเป็นร้อยละ 59.2 ผลการทดสอบสมมติฐานในการศึกษาด้วยแบบจำลองสมการโครงสร้าง

จากผลการทดสอบสมมติฐาน สมมติฐานที่ 1 คุณภาพชีวิตการทำงานส่งผลทางลบต่อความเครียดในการทำงานของบุคลากรสถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จพระยา พบว่ายอมรับสมมติฐาน แสดงให้เห็นว่าคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรย่อมส่งผลให้บุคลากรเกิดความเครียดในการทำงาน องค์กรควรมีแนวทางที่จะส่งเสริมและปรับปรุงการทำงาน และสภาพการทำงานที่ดีของบุคลากรที่ส่งผลกระทบต่อบุคลากร โดยสอดคล้องกับผลการศึกษาของกอบหทัย สิทธิธรรณฤทธิ์ และคณะ (2561) ที่ศึกษาเรื่อง ความเครียดในการทำงาน กลวิธีการเผชิญปัญหา ความเครียดและคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในโรงพยาบาลทั่วไป พบว่า ความเครียดในการทำงาน มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตการทำงานอย่างมีนัยสำคัญในทิศทางตรงกันข้าม

สมมติฐานที่ 2 ความเครียดในการทำงานส่งผลทางบวกต่อความตั้งใจในการลาออกจากงานของบุคลากรสถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จพระยา พบว่ายอมรับสมมติฐาน แสดงให้เห็นว่าถ้าหากบุคลากรมีความเครียดใน

การทำงานย่อมส่งผลต่อความตั้งใจในการลาออกจากงานของบุคลากร โดยสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Nasrin and Hojat (2013) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของความเครียดในงาน กับความตั้งใจในการลาออก และประสิทธิภาพการทำงาน พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างความเครียดและประสิทธิภาพการทำงานเป็นไปในทางลบ และความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างความเครียดในงานกับความตั้งใจในการลาออก

สมมุติฐานที่ 3 คุณภาพชีวิตการทำงานส่งผลทางลบต่อความตั้งใจในการลาออกจากงานของบุคลากร สถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จเจ้าพระยา พบว่ายอมรับสมมุติฐาน แสดงให้เห็นว่าคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากร ย่อมส่งผลต่อความตั้งใจในการลาออกจากงาน ถ้าบุคลากรมีคุณภาพชีวิตที่ไม่ดีจะทำให้บุคลากรมีความคิดที่จะลาออก จากงานขึ้นได้ โดยสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กิตติมา พันธุ์พุทธรัตน์ (2556) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่าง ความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตการทำงาน และความตั้งใจในการลาออกจากงานของพนักงาน บมจ.ธนาคารกสิกรไทย เครือข่ายการบริการและการขาย 1 เขตการบริการและการขาย 1 พบว่า พนักงานมีความพึงพอใจในคุณภาพชีวิต การทำงานอยู่ในระดับมาก พนักงานมีความตั้งใจในการลาออกจากงานอยู่ในระดับปานกลาง ความพึงพอใจใน คุณภาพชีวิตการทำงานมีความสัมพันธ์ทางลบกับความตั้งใจในการลาออกจากงานของพนักงาน

การศึกษาในครั้งนี้มีประโยชน์โดยผลการการศึกษานี้จะเป็นแนวทางในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ และ แก้ไขข้อบกพร่องที่พบให้ตรงจุด เพิ่มคุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากร โดยเฉพาะด้านผลตอบแทนและสวัสดิการ ที่มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด ดังนั้นการพิจารณาในด้านผลตอบแทนและสวัสดิการให้เหมาะสมกับตำแหน่งงาน รวมถึงการปรับเงินเดือนอย่างมีความยุติธรรม และควรให้ความสนับสนุนในการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้าง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากร และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน เนื่องจากด้านสังคมสัมพันธ์เป็นด้านที่มีระดับ ความคิดเห็นมากที่สุด เพื่อลดภาวะความเครียด ความกดดันในการทำงาน ซึ่งสามารถส่งผลให้บุคลากรมีความตั้งใจ ในการลาออกจากงาน ดังนั้นการให้ความสนใจถึงความต้องการคุณภาพชีวิตที่ดีของบุคลากร ทั้ง แก้ไขสาเหตุที่ ก่อให้เกิดความเครียดในการทำงานจะช่วยลดบุคลากรที่ต้องการลาออกจากงาน อันจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ องค์กร

เอกสารอ้างอิง

- กอบหทัย สิทธิธรรณฤทธิ์ และคณะ. (2561). "ความเครียดในการทำงาน กลวิธีการเผชิญปัญหา ความเครียด และ คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรในโรงพยาบาลทั่วไป". วารสารศูนย์การศึกษาแพทยศาสตร์คลินิก โรงพยาบาลพระปกเกล้า, 35(2 (เมษายน - มิถุนายน)), 163 – 176
- กิตติมา พันธุ์พุทธรัตน์. (2556). "ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจคุณภาพชีวิตการทำงาน และความตั้งใจในการ ลาออกจากงานของพนักงาน บมจ.ธนาคารกสิกรไทย เครือข่ายการบริการและการขาย 1 เขตการบริการ และการขาย 1". (ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน), มหาวิทยาลัย ศิลปากร.
- นิรุทธ์ หมายดี. (2557). "ปัจจัยด้านความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน และความพึงพอใจในการทำงานที่มีผล ต่อแนวโน้มการลาออกของพนักงาน กรณีศึกษา แผนกสินเชื่อบริษัท อยูธยา แคปปิตอล เซอร์วิสเชส จำกัด". (ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการประกอบการ), มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พรพิตรา ธรรมชาติ. (2560). "คุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการทำงานและความตั้งใจในการลาออกของผู้แทนขายระดับบังคับบัญชาของกลุ่มบริษัทผู้ผลิตบรรจุภัณฑ์". (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

การลาออกของผู้แทนขายระดับบังคับบัญชาของกลุ่มบริษัทผู้ผลิตบรรจุภัณฑ์". (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ไพบลิน แจ่มพงษ์. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างข้อเรียกร้องจากงานกับความเครียดในการทำงาน โดยมีการมองโลกในแง่ดีและความขัดแย้งระหว่างงานกับครอบครัวเป็นตัวแปรกำกับ. (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2561). "สรุปผลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2561".

Baumgartner, H., Homburg, C. (1996). "Applications of Structural Equation Modeling in Marketing and Consumer Research: a review". International Journal of Research in Marketing, 13(2), 139-161

Doll, W. J., Xia, W., & Torkzadeh, G. (1994). "A confirmatory factor analysis of the end-user computing satisfaction instrument". MIS Quarterly, 18(4), 357-369.

Forza & Filippini, R. (1998). "Tqm impact on quality conformance and customer satisfaction: a causal model". International journal of production economics, 55(1), 1-20

Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). Multivariate Data Analysis (7 ed.). Uppersaddle River, New Jersey: Pearson Prentice Hall.

Hinkle, D. E., Wiersma, W., & Jurs, G. S. (1998). Applied Statistics for the Behavioral Sciences (4th ed.). New York: Houghton Mifflin.

Kline, R. B. (2005). Principle and practice of structural equation modeling (2 ed.). New York: The Guilford Press.

Nasrin, A., & Hojat, D. (2013). "The Relationship of Job Stress with Turnover Intention and Job Performance: Moderating Role of OBSE". Procedia – Social and Behavioral Sciences, 83(2013), 706 - 710.

Yuan, K.-H., Wu, R., & Bentler, P. M. (2011). Ridge Structural Equation Modeling with Correlation Matrices for Ordinal and Continuous Data. The British journal of mathematical and statistical psychology, 64(01).

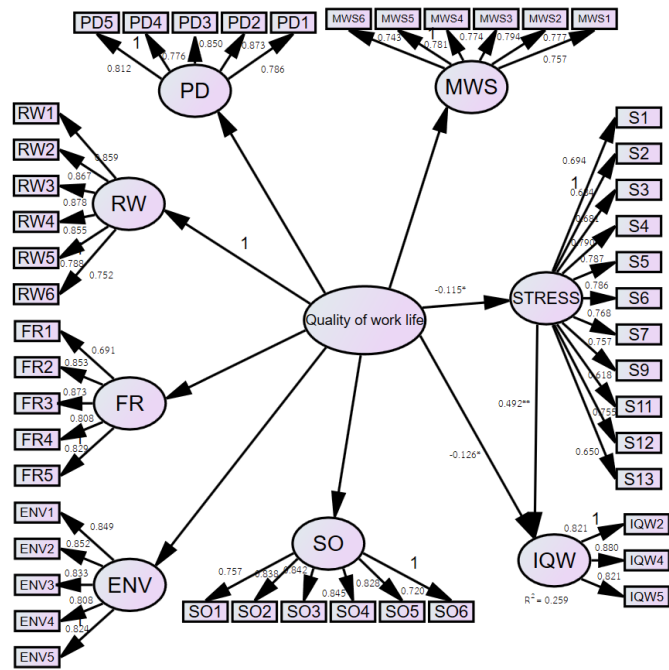
ตารางที่ 1 แสดงผลการประเมินความสอดคล้องของแบบจำลองการวัด (Measurement Model)

ค่าสถิติ	เกณฑ์การพิจารณา	ค่าดัชนี
CMIN/DF	น้อยกว่า 3 (Hair et al., 2010)	1.848
GFI	มากกว่า 0.90 (Hair et al., 2010) มากกว่า 0.80 ยอมรับได้ (Baumgartner and Homburg., 1995), (Doll, et al. 1994)	0.848
RMSAE	น้อยกว่า 0.08 (Hair et al., 2010)	0.046

RMR	น้อยกว่า 0.05 (Hair et al., 2010)	0.045
TLI	มากกว่า 0.90 (Hair et al., 2010)	0.928
CFI	มากกว่า 0.90 (Hair et al., 2010)	0.936
IFI	มากกว่า 0.90 (Hair et al., 2010)	0.936
AGIF	มากกว่า 0.90 (Hair et al., 2010) มากกว่า 0.80 ยอมรับได้ (Baumgartner and Homburg., 1995), (Doll, et al. 1994)	0.823
NFI	มากกว่า 0.90 (Hair et al., 2010) มากกว่า 0.80 ยอมรับได้ (Forza & Filippini, 1998)	0.871

ตารางที่ 2 แสดงผลดัชนีตรวจสอบความสอดคล้อง

ค่าสถิติ	เกณฑ์การพิจารณา	ค่าดัชนี
CMIN/DF	น้อยกว่า 3 (Hair et al., 2010)	1.401
GFI	มากกว่า 0.90 (Hair et al., 2010) มากกว่า 0.80 ยอมรับได้ (Baumgartner and Homburg., 1995), (Doll, et al. 1994)	0.890
RMSAE	น้อยกว่า 0.08 (Hair et al., 2010)	0.031
RMR	น้อยกว่า 0.05 (Hair et al., 2010)	0.037
TLI	มากกว่า 0.90 (Hair et al., 2010)	0.966
CFI	มากกว่า 0.90 (Hair et al., 2010)	0.971
IFI	มากกว่า 0.90 (Hair et al., 2010)	0.972
NFI	มากกว่า 0.90 (Hair et al., 2010)	0.908

ภาพที่ 1 ผลการวิเคราะห์กรอบแนวคิดด้วยแบบจำลองสมการโครงสร้าง

ปัจจัยในการเลือกศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาไทยและพฤติกรรมการท่องเที่ยวของ นักศึกษาชาวต่างชาติในประเทศไทย กรณีศึกษาเปรียบเทียบระหว่างนักศึกษากลุ่มประเทศ อาเซียนและนักศึกษาชาวจีน

Factors in choosing to study in a higher education institution and tourism behavior of foreign students in Thailand A comparative study of students between ASEAN countries and Chinese students

วันมงคล ยิมย่อง¹

Wanmongkhon Yimyong¹

บทคัดย่อ

การวิจัย เรื่อง ปัจจัยในการเลือกศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาไทยและพฤติกรรมการท่องเที่ยวของ นักศึกษาชาวต่างชาติในประเทศไทย กรณีศึกษาเปรียบเทียบระหว่างนักศึกษากลุ่มประเทศอาเซียนและนักศึกษาชาวจีน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยในการเลือกศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยของนักศึกษา ชาวต่างชาติ พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักศึกษา นักศึกษาชาวต่างชาติรวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยใน การเลือกศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยของนักศึกษานักศึกษาชาวต่างชาติกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของ นักศึกษานักศึกษาชาวต่างชาติที่กำลังศึกษาในประเทศไทย ดำเนินการวิจัยโดยการสำรวจข้อมูล กลุ่มตัวอย่างใน การวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาจากกลุ่มประเทศอาเซียนและนักศึกษาชาวจีนที่กำลังศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาใน ประเทศไทย จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยในการเลือกศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาไทยและพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักศึกษาชาวต่างชาติในประเทศไทย กรณีศึกษาเปรียบเทียบระหว่างนักศึกษากลุ่มประเทศอาเซียน และนักศึกษาชาวจีน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ปัจจัยในการเลือกศึกษาต่อใน สถาบันอุดมศึกษาไทยและพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักศึกษาชาวต่างชาติในประเทศไทย ให้ความสำคัญในด้าน หลักสุดรวมมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษา ด้านสื่อสารการตลาด ด้านภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัย ฯ ด้านวัฒนธรรมและสังคม ด้านสื่อบุคคล และด้านกายภาพ ตามลำดับ และพฤติกรรมในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะ เดินทางกับกลุ่มเพื่อน/คนรู้จัก ใช้ระยะเวลาในการเดินทาง 1 - 5 วัน เดินทางในช่วงวันหยุดยาวตามเทศกาล ชอบ ท่องเที่ยวในฤดูร้อน มีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวอยู่ที่ประมาณ 5,001 – 7,500 บาท เดินทางโดยใช้รถยนต์ส่วนตัว ชอบเดินทางไปชายหาด/หมู่เกาะ ชอบที่พักแรมประเภทรีสอร์ท ชอบอาหารไทยภาคกลาง ใช้อินเทอร์เน็ตในการหา ข้อมูลมากที่สุด

คำสำคัญ : ปัจจัยในการเลือกศึกษาต่อ พฤติกรรมการท่องเที่ยว นักศึกษาชาวต่างชาติ

¹ 55/6 หมู่บ้านเมืองเอก-รังสิตวิลล่า (โครงการ6) หมู่ที่ 7 ตำบลหลักหก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี 12000

55/6 Muang Ake-Rangsit Villa (Project6) Village No.7, Lak-Hok, Muang Pathum Thani 12000

Abstract

This study, Research on factors for choosing to study in a higher education institution and tourism behavior of foreign students in Thailand: A comparative study of students between ASEAN countries and Chinese students, has the objective of studying the factors in the choice of foreign students to study in higher education in Thailand and the tourism behavior of foreign students, including the relationship between the factors in the choice of foreign students to study in higher education in Thailand of foreign students and their tourism behavior. The research was conducted by surveying data. The sample group in this study is 400 students from ASEAN countries and Chinese students who are continuing their studies in higher education in Thailand. The instrument used in this study was a questionnaire on the factors of choosing to study in Thai higher education institutions and behavior. The results are presented using percentage, average and standard deviation. The result of the research show that Chinese students are overall at a high level. When considering each aspect, it was found that key factors were: most of the curriculum, followed by the cost of education, marketing, communication, the image of the university, culture and society, personal media and physical aspects. With regard to behavior in tourism, most of them travel with friends / acquaintances. Travel time is 1 - 5 days. Travel occurs during long holidays according to festival times. They like to travel in the summer. The cost of travel is around 5,001 - 7,500 baht. They travel by private car and like to travel to beaches / islands. They like resort accommodation and Central Thai food. They use the internet to find most information.

Keywords: Factors in choosing to study further Tourism behavior, International students

บทนำ

ในยุคสังคมแห่งการเรียนรู้ ที่ความรู้และภูมิปัญญาของคนถูกนำมาเป็นเครื่องมือในการสร้างศักยภาพและการแข่งขันในระดับนานาชาติ ส่งผลให้หลายประเทศหันมาให้ความสำคัญ และทบทวนเกี่ยวกับการจัดการศึกษาอย่างจริงจัง เพื่อเป้าหมายในการพัฒนากำลังคนให้มีความสามารถที่จะพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรมให้ก้าวหน้าสู่โลกในยุคทศวรรษใหม่ หลายประเทศในโลกต่างกำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาประเทศของตน โดยใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ รวมถึงกระแสเทคโนโลยีเพื่อปฏิรูปการเรียนการสอนในยุคใหม่ ผู้นำหลายประเทศได้ประกาศที่จะเน้นการศึกษาเป็นวาระแห่งชาติ อุดมศึกษาเป็นการศึกษาระดับหนึ่ง มีหน้าที่สำคัญในการผลิตกำลังคน สร้าง และพัฒนาองค์ความรู้ ค้นคว้า วิจัย บริการวิชาการแก่สังคม รวมถึงทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม การศึกษาในระดับอุดมศึกษาจึงเป็นแหล่งรวมวิทยาการหลากหลายแขนง และเป็นศูนย์รวมของนักวิชาการที่มีความรู้ความสามารถสำหรับการศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงจากกระแสโลกาภิวัตน์ จะเห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ เช่น การขยายตัวของสถาบันการศึกษาและนักศึกษา รวมถึงการต้องการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาที่เพิ่มมากขึ้นทำให้มีแนวโน้มที่จะมีการพัฒนารูปแบบของการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาให้มีความหลากหลายมากขึ้น เพื่อรองรับการขยายตัวในอัตราที่รวดเร็ว มีการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน โดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศรวมถึงหลักสูตรต่าง ๆ ที่รองรับนักศึกษาต่างชาติ (แนวทางการปฏิรูปการศึกษาระดับอุดมศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542)

ความต้องการในการศึกษาต่อต่างประเทศของนักศึกษาชาวต่างชาติรวมทั้งนักศึกษากลุ่มประเทศอาเซียนและนักศึกษาชาวจีนก็คือ สามารถนำความรู้ในการเรียนนั้นมาประกอบอาชีพที่ตนเองต้องการ อีกทั้งการเรียนต่อต่างประเทศสามารถเพิ่ม ประสบการณ์ต่าง ๆ ให้กับนักศึกษากลุ่มประเทศอาเซียนและนักศึกษาชาวจีน และสามารถเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ได้อีกด้วย การศึกษาเริ่มมีความสำคัญมากยิ่งขึ้นต่อการประกอบวิชาชีพ เนื่องจากประเทศจีนมีประชากรมาก ทำให้การแข่งขันในการสมัครเข้าทำงานสูง จึงส่งผลทำให้มีคนตกงานมากยิ่งขึ้น และนักศึกษาจีนที่จบใหม่ไม่มีงานทำ ซึ่งผลดังกล่าวทำให้แต่ละบริษัทของจีนที่ต้องการรับสมัครพนักงานใหม่นั้นมีทางเลือกมากขึ้น เนื่องจากผู้สมัครงานเป็นจำนวนมาก คนที่มีประสิทธิภาพสูง การศึกษาสูง และมีประสบการณ์ จะได้รับการคัดเลือกก่อน ส่วนคนที่ผิดหวัง ก็หันไปประกอบอาชีพอื่น ๆ หรือไม่ก็ศึกษาต่อในระดับที่สูงยิ่งขึ้น เพื่อเพิ่มโอกาส และทางเลือกให้กับตัวเอง

ปัจจุบันประเทศไทยมีสถาบันอุดมศึกษา ทั้งของรัฐและเอกชนจำนวน 107 แห่งทั่วประเทศที่มีนักศึกษาจากต่างประเทศแยกเป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ 64 แห่ง และสถาบันอุดมศึกษาของเอกชน จำนวน 43 แห่ง (สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา, 2557) โดยมีหลักสูตรนานาชาติจำนวน 844 หลักสูตร ที่มีความพร้อมในการที่จะรองรับนักศึกษาจากต่างประเทศ ความเป็นนานาชาติของสถาบันการศึกษาและการเป็นประเทศที่ไม่ใช่ข้อจำกัดทางด้านศาสนาและวัฒนธรรม ในไทยก็อาจเป็นแรงดึงดูดให้นักศึกษาจากต่างประเทศมีความสนใจที่จะเข้ามาศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทยมากขึ้นและมีแนวโน้มว่านักศึกษาต่างชาติจะเข้ามาศึกษาในไทยเพิ่มขึ้นในระดับปริญญาโทและเอก ดังเช่นในปีการศึกษา 2561 มีนักศึกษาต่างชาติระดับปริญญาโท ร้อยละ 16 และระดับปริญญาเอกร้อยละ 2 เพิ่มเป็นร้อยละ 23 ในระดับปริญญาโท และร้อยละ 4 ในระดับปริญญาเอก อันเนื่องมาจาก

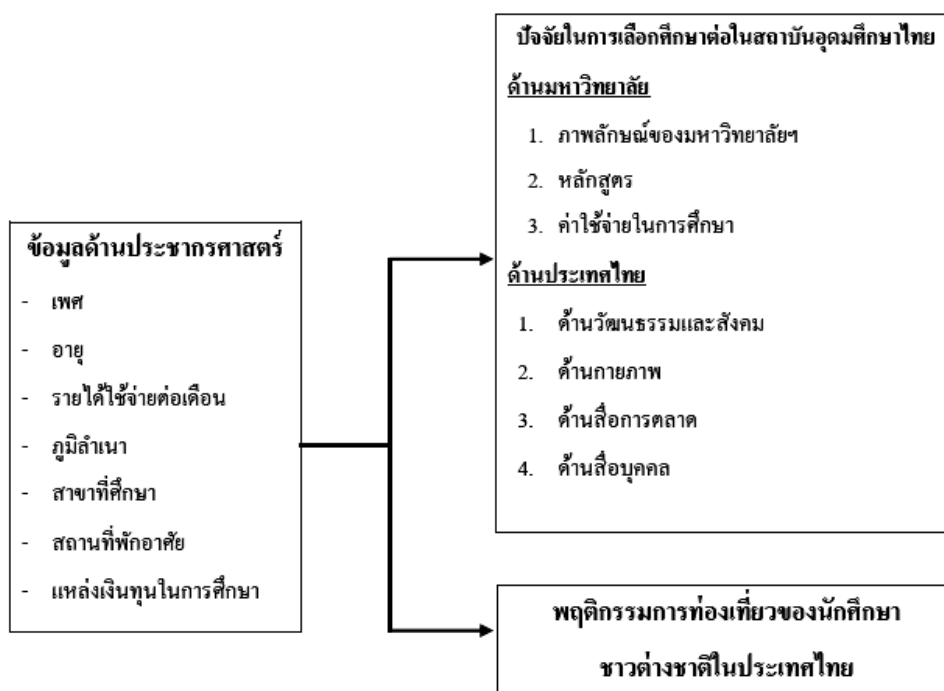
การขยายเครือข่ายของสถาบันการศึกษาในไทยและต่างประเทศเพื่อรองรับการขยายและ การพัฒนาการศึกษานานาชาติตามที่กล่าวมา บริบทคุณลักษณะนักศึกษาต่างชาติระดับปริญญาโทและเอกในไทย เป็นประเด็นที่น่าสนใจต่อการศึกษาและวิเคราะห์ทั้งนี้เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษานานาชาติ เพราะเป็นการนำเงินตราต่างประเทศเข้ามาประเทศไทยซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมโดยรวม (สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา, 2551)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยในการเลือกศึกษาต่อในประเทศไทยระดับอุดมศึกษาของนักศึกษาต่างชาติและการเปรียบเทียบรูปแบบพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยว กรณีศึกษา นักศึกษาจากกลุ่มประเทศอาเซียนและนักศึกษาชาวจีน ซึ่งการวิจัยดังกล่าวสามารถนำไปปรับปรุงมหาวิทยาลัยในด้านปัจจัยความต้องการส่วนบุคคลของนักศึกษา และปัจจัยในการตัดสินใจของนักศึกษาชาวต่างชาติเพื่อเพิ่มปริมาณนักศึกษาชาวต่างชาติที่จะเข้ามาศึกษาต่อในประเทศไทยรวมถึงต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัจจัยในการเลือกศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยและพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวของนักศึกษาชาวต่างชาติขณะที่กำลังศึกษาในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยในการเลือกศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยของนักศึกษาชาวต่างชาติกับพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวของนักศึกษาชาวต่างชาติขณะที่กำลังศึกษาในประเทศไทย

กรอบแนวคิด

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาจากกลุ่มประเทศอาเซียนและนักศึกษาชาวจีนที่กำลังศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาที่เปิดหลักสูตรนานาชาติ จำนวนนักศึกษาทั้งสิ้น 12,202 คน ทำการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกเฉพาะนักศึกษาจากกลุ่มประเทศอาเซียนและนักศึกษาชาวจีนที่กำลังศึกษาในระดับอุดมศึกษาในกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน มหาวิทยาลัยในประเทศไทยที่มีนักศึกษาชาวต่างชาติเข้ามาศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา (ข้อมูลสถิติการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา) มากที่สุด 2 อันดับ คือ

- มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
- มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ออกแบบ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบ่งแบบสอบถามเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของนักศึกษาชาวต่างชาติ ได้แก่ เพศ อายุ ภูมิภาคของนักศึกษา คณะที่ศึกษา สถานที่พักอาศัย แหล่งเงินทุนในการศึกษา ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยความต้องการส่วนบุคคล มี 4 ด้าน คือ ความต้องการพัฒนาตนเอง ความต้องการด้านสังคม ความต้องการเรียนรู้วัฒนธรรมต่างชาติ ความต้องการความมั่นคงและความก้าวหน้าในชีวิต ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยในการเลือกศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาไทยและพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักศึกษาชาวต่างชาติในประเทศไทยกรณีศึกษา เปรียบเทียบระหว่างนักศึกษากลุ่มประเทศอาเซียนและนักศึกษาชาวจีน มี 5 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัย ค่าธรรมเนียมการศึกษา ทำเลที่ตั้งของมหาวิทยาลัย การจัดการเรียนการสอน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอนต่อไปนี้ คือ

1. ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลจากนักศึกษาจากกลุ่มประเทศอาเซียนและนักศึกษาชาวจีนที่เลือกศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาและพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักศึกษาชาวต่างชาติในประเทศไทย โดยใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยในการเลือกศึกษาต่อและรูปแบบพฤติกรรมท่องเที่ยวในประเทศไทย
2. ผู้วิจัยศึกษารวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ (1) ตำรา หนังสือ (2) เอกสารที่เกี่ยวกับงานวิจัยที่ผ่านมาแต่มีความเกี่ยวข้องกับงานวิจัยในครั้งนี้ (3) วารสาร และสิ่งพิมพ์ทางวิชาการทั้งที่ใช้ระบบเอกสาร และระบบออนไลน์

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติจะนำข้อมูลที่ได้อ้อมวิเคราะห์ทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ซึ่งผู้ทำวิจัยได้กำหนดค่าสถิติสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล อธิบายตัวแปรของการศึกษาครั้งนี้ไว้ดังนี้ คือ

1. การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic)

1.1 ข้อมูลในแบบสอบถามส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของนักศึกษาชาวต่างชาติ ได้แก่ เพศ อายุ ภูมิภาคเนาของนักศึกษา คณะที่ศึกษา สถานที่พักอาศัย แหล่งเงินทุนในการศึกษา มาวิเคราะห์ความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

1.2 ข้อมูลในแบบสอบถามส่วนที่ 2 เรื่อง ปัจจัยในการเลือกศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาไทย นำมาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

1.3 ข้อมูลในแบบสอบถามส่วนที่ 3 เรื่อง พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักศึกษาชาวต่างชาติ ภูมิศึกษา นักศึกษาจากกลุ่มประเทศอาเซียนและนักศึกษาชาวจีน นำมาวิเคราะห์ความถี่ (Frequency) และนำเสนอค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic)

2.1 วิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่ม 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน โดยใช้สถิติ (Independent Sample t-test) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2553:110) และการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไปโดยใช้สถิติค่าทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (ONE-WAY ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2553:116) และถ้าผลการทดสอบมีความแตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติแล้ว ต้องทำการทดสอบเป็นรายต่อไป เพื่อดูว่ามีคู่ใดบ้างที่แตกต่างกัน เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของนักศึกษาชาวต่างชาติที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัจจัยในการเลือกศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยของนักศึกษาชาวต่างชาติแตกต่างกัน

2.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักศึกษาชาวต่างชาติกับปัจจัยในการเลือกศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาไทย โดยใช้สถิติสหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ในการทดสอบตัวแปร เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 ปัจจัยในการเลือกศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยของนักศึกษาชาวต่างชาติมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักศึกษาชาวต่างชาติขณะที่กำลังศึกษาในประเทศไทย

ผลการศึกษา

จากจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 คน พบว่า นักศึกษาชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาศึกษาต่อในประเทศไทยและพฤติกรรมการท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากที่สุด โดยมีอายุอยู่ในช่วง 18 - 20 ปี มีรายได้ใช้จ่าย

ต่อเดือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท มีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศจีน ศึกษาอยู่ในสาขาวิชาธุรกิจระหว่างประเทศ มีสถานที่พักอาศัยในอพาร์ทเมนต์/คอนโดมิเนียม มีแหล่งเงินทุนโดยใช้แหล่งทุนรัฐบาล มากที่สุด ตามลำดับ

ปัจจัยในการเลือกศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาไทย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยในการเลือกศึกษาต่อด้าน**ภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยฯ** โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.407) ปัจจัยในการเลือกศึกษาต่อ**ด้านหลักสูตร** โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.420) ปัจจัยในการเลือกศึกษาต่อ**ด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษา** โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.498) ปัจจัยในการเลือกศึกษาต่อ**ด้านวัฒนธรรมและสังคม** โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.628) ปัจจัยในการเลือกศึกษาต่อ**ด้านกายภาพ** โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.528) ปัจจัยในการเลือกศึกษาต่อ**ด้านสื่อการตลาด** โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.595) และปัจจัยในการเลือกศึกษาต่อ**ด้านสื่อบุคคล** โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.583)

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เดินทางกับกลุ่มเพื่อน / คนรู้จัก มากที่สุด ส่วนใหญ่ใช้ระยะเวลาประมาณ 1 - 5 วัน ส่วนใหญ่เลือกช่วงเวลาในการเดินทางท่องเที่ยววันหยุดยาวตามเทศกาลมากที่สุด ส่วนใหญ่ชื่นชอบท่องเที่ยวในฤดูร้อน (มีนาคม - พฤษภาคม) ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยในการท่องเที่ยวแต่ละครั้งโดยเฉลี่ย อยู่ที่ 5,001 - 7,500 บาท รูปแบบการเดินทางท่องเที่ยวพบว่า ส่วนใหญ่เดินทางโดยใช้รถยนต์ส่วนมากที่สุด ภูมิภาคที่ชื่นชอบในการเดินทางท่องเที่ยว คือ ภาคกลาง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ชื่นชอบกิจกรรมในการท่องเที่ยวในรูปแบบของการไปชายหาด/หมู่เกาะมากที่สุด กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกที่พักประเภทรีสอร์ทมากที่สุด ประเภทของอาหารที่ชื่นชอบ คือ อาหารไทย ภาคกลาง แหล่งข้อมูลที่ใช้ค้นหาประกอบการเดินทางและท่องเที่ยว พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกใช้แหล่งข้อมูลในการประกอบการเดินทาง คือ การใช้อินเทอร์เน็ต มากที่สุด

การสรุปและอภิปรายผล

1. นักศึกษาชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาไทยส่วนใหญ่มีปัจจัยในการเลือกศึกษามากที่สุด ทั้ง 7 ด้าน จำแนกตามประเภทต่าง ๆ โดยมีปัจจัยในด้านสื่อบุคคลมากที่สุด รองลงมา คือ ปัจจัยด้านหลักสูตร ปัจจัยด้านภาพลักษณ์ของมหาวิทยาลัยฯ ปัจจัยด้านวัฒนธรรม ปัจจัยด้านสื่อการตลาด ปัจจัยด้านกายภาพ และปัจจัยด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษา ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับธำวรินทร์ พัทธเจริญพงศ์ (2554) ซึ่งได้ศึกษาปัจจัยที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาหลักสูตรนานาชาติของนักศึกษาชาวต่างชาติ ในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล

2. นักศึกษาชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาไทยส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวกับกลุ่มเพื่อนหรือคนรู้จักมากที่สุด ใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยวโดยเฉลี่ยประมาณ 1 - 5 วัน ใช้เวลาในช่วงวันหยุดยาวตามเทศกาลในการท่องเที่ยว ชอบท่องเที่ยวในฤดูร้อน มีค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยในการเดินทางประมาณ 5,001 - 7,500 บาทต่อคน และเดินทางท่องเที่ยวโดยรถยนต์ส่วนตัว ชอบท่องเที่ยวในภาคกลางของประเทศไทย กิจกรรมที่ชอบในการท่องเที่ยว คือ การไปชายหาด / หมู่เกาะ ชอบที่พักแบบรีสอร์ทเพราะชอบบรรยากาศในการตกแต่ง ชอบรับประทานอาหารไทยภาคกลาง ใช้อินเทอร์เน็ตในการค้นหา หาข้อมูลในการประกอบการตัดสินใจในการเดินทางท่องเที่ยวซึ่งสอดคล้องกับธำวรินทร์ พัทธเจริญ (2551) ได้ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจในการเดินทางและพฤติกรรมการประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 10

นักท่องเที่ยว กรณีศึกษา นักท่องเที่ยวชาวเกาหลีที่เดินทางมาประเทศไทย ผลการศึกษา พบว่า แรงจูงใจผลักดันที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างต้องการเดินทางท่องเที่ยว ได้แก่ “ความชอบสนุกสนานและการพักผ่อน” “การขอคำแนะนำประสบการณ์ใหม่ๆ” และ “การขอเช่าสิ่งอำนวยความสะดวก” ส่วนปัจจัยดึงดูดให้กลุ่มตัวอย่างเดินทางท่องเที่ยวมายังประเทศไทย ได้แก่ “ความหลากหลายของทรัพยากรการท่องเที่ยวและปัจจัยด้านราคา” และ “ความปลอดภัยและความสะอาด” แต่อย่างไรก็ตามหากวิเคราะห์ในเชิงสถิติ พบว่า แรงจูงใจหลักที่แท้จริงในการเดินทางท่องเที่ยว คือ “ความชอบสนุกสนานและการพักผ่อน” ส่วนปัจจัยดึงดูดที่สำคัญของประเทศไทยสำหรับกลุ่มตัวอย่าง คือ “ความหลากหลายของทรัพยากรการท่องเที่ยวและปัจจัยด้านราคา”

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงปัจจัยในการเลือกศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาไทยและพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักศึกษาชาวต่างชาติในประเทศไทย กรณีศึกษา เปรียบเทียบระหว่างนักศึกษากลุ่มประเทศอาเซียนและนักศึกษาชาวจีน เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับมหาวิทยาลัยทั้งภาครัฐและภาคเอกชน รวมไปถึงหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา และธุรกิจการท่องเที่ยว ตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถที่จะนำไปเป็นแนวทางในการวางแผนการพัฒนาระบบการศึกษา พัฒนาระบบการท่องเที่ยวให้ตอบสนองความต้องการของกลุ่มนักศึกษาชาวต่างชาติที่เข้ามาเรียนนวัตวัฒนธรรมของประเทศไทย ให้เห็นเอกลักษณ์ความเป็นไทย และสร้างความสนใจให้กับนักศึกษาชาวต่างชาติอยากเรียนรู้ และสนใจที่จะมาศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาไทย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยทางการตลาดในการเลือกศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐบาลและเอกชนในประเทศไทยของนักศึกษาไทย
2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยทางการตลาดในการเลือกศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาของนักศึกษาชาวไทยและชาวต่างชาติ
3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักศึกษาชาวไทยและชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาศึกษาต่อในประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง

- กรองแก้ว อยู่สุข. (2537). *พฤติกรรมองค์การ*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กวี วงศ์พุม. (2539). *ภาวะผู้นำ*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมวิชาชีพบัญชี.
- กัลยกร ศุภธรราร. (2558). *การวิเคราะห์พฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวจีนในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ ศ.ม.(เศรษฐศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2553). *การวิเคราะห์สถิติ: สถิติสำหรับบริหารและวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิพย์มาศ ทองมณี. (2530). *ปัจจัยการเลือกเรียนในวิทยาลัยนาฏศิลป์สังกัดกรมศิลปากร*. (ปริญญาโท กศ.ม. (จิตวิทยาแนะแนว) บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- นัฐพงศ์ คุมา. (2559). *พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยว อำเภอป่าสัก จังหวัดแม่ฮ่องสอน*.
- ประสงค์ นิธิวรกร. (2555). *พฤติกรรมการท่องเที่ยวประเทศไทยของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.(พัฒนศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิชัย โสสุวรรณจินดา. (2535). *พฤติกรรมองค์กรสมัยใหม่*. กรุงเทพฯ: ธรรมนิติ.
- วิภาวี สงวนรัตน์ (2550). *การวิเคราะห์อุปสงค์การท่องเที่ยวและค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศในประเทศไทย*. ภาคนิพนธ์ ศ.ม.(เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วิจิตร อาวะกุล. (2552). *การฝึกอบรม* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รุ่งรัตน์ ชัยสำเร็จ. (2559). "กลยุทธ์การสร้างภาพลักษณ์เพื่อส่งเสริมการตลาดของธุรกิจ.", นิตยสารศาสตร์การตลาด แนวคิดและกรณีศึกษาหน้า 37-38. กรุงเทพมหานคร: เจริญทองดีไซน์แอนด์พับลิเคชั่น.
- ศิริพร ทองมั่ง. (2558). *ทัศนคติที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ชาวต่างชาติในการท่องเที่ยวเกาะพะงัน จ.สุราษฎร์ธานี*. สารนิพนธ์ บธ.ม. (การตลาด). กรุงเทพฯ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สรารัตน์ เมฆินทรพิทักษ์. (2559). *พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวเกาหลีที่มาท่องเที่ยวเมืองพัทยา*.
- สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา. (2557). *กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ*. สืบค้นเมื่อ 12 มิถุนายน 2562. จาก <http://www.mua.go.th/users/tqf-hed/>
- สำนักมาตรฐานและคุณภาพอุดมศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2557). *คู่มือการประกันคุณภาพ การศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา ฉบับปีการศึกษา 2557*. ค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2560 จาก <http://www.mua.go.th>.
- เสวีรังษ์มณฑา. (2552). *กลยุทธ์การตลาด: การวางแผนการตลาด*. กรุงเทพฯ: ธีระฟิล์มและไซเท็กซ์
- เสาวภาคย์ วัฒนวิเชียร. (2559). *การวิเคราะห์อุปสงค์ของการศึกษาหลักสูตรนานาชาติระดับปริญญาตรีในประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สุวิมลดิทรานันท์. (2550). *การสร้างเครื่องมือวัดตัวแปรในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ : แนวทางสู่การปฏิบัติ*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อดิศร นายแสง. (2558). *ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาของนักท่องเที่ยว ชาวต่างชาติ*. สารนิพนธ์ บธ.ม. (การตลาด). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อนุสรณ์ธรรมใจ. (9 ตุลาคม 2558). ประชาธิปไตยและรัฐสวัสดิการ (1). **กรุงเทพธุรกิจ**.
- Goeldner, C. R. and Ritchies, B. J. (2006). *Tourism: Principles, practices and philosophies*. New Jersey: John Wiley and Sons.

- Butz, Howard E., Jr. and Goodstein, Leonard D. [1996], 'Measuring customer value: Gaining the strategic advantage', *Organizational Dynamics*, Vol. 24, No. 3, pp. 63.
- Richards, G. and Raymond, C. (2000). Creative tourism. *ATLAS News* 23 : 16-20.
- Romana, K. (2013). Creative tourism as a source of innovativeness and sustainability in tourism. In An Enterprise Odyssey International Conference Proceedings (page 1307-1320). Zageb: University of Zageb.
- Smith, David. 2006, Exploring Innovation. Berkshire: McGraw-Hill Education.

การพัฒนาทักษะในการบรรเลงเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่าของรายวิชาเครื่องมือโห่ให้มีคุณภาพของ
นักศึกษาระดับปริญญาตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี โดยใช้แบบฝึก Essential Element Band
Method

WIND INSTRUMENT MUSIC DEVELOPMENT MINOR PERFORMANCE IN MUSIC EDUCATION
UNDERGRADUATE STUDENTS, THEPSATRI RAJABHAT UNIVERSITY BY ESSENTIAL ELEMENT
BAND METHOD

อภิวัฒน์ สุริยศ*

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงทดลองนี้มีจุดประสงค์เพื่อ ศึกษาเรื่องการพัฒนาทักษะในการบรรเลงเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่าให้มี
คุณภาพ ในรายวิชา ปฏิบัติเครื่องลมทองเหลืองพื้นฐาน (ตน 2107210) และ ปฏิบัติเครื่องลมไม้พื้นฐาน (ตน 2107209)
โดยการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบการวัดผลจากการทดลองใช้แบบฝึก ตามเกณฑ์ที่กำหนด 70/70 มาวิเคราะห์ข้อมูลก่อน
ทดลองและหลังทดลอง และได้ศึกษาความพึงพอใจต่อผู้เรียนต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยแบบฝึก Essential Element
Band Method กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยในครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราช
ภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 31 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

ผลการวิจัยพบว่า การนำแบบฝึก Essential Element Band Method เข้ามาใช้ทดสอบในครั้งนี้ มีค่า
ประสิทธิภาพ 70.40/89.67 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในระดับ มากที่สุด โดยรวมคิดเป็น
ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) เท่ากับ 4.57 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.52 และทำให้นักศึกษาที่ได้ใช้แบบฝึก ได้มีคุณภาพเสียง
ที่ดีขึ้นอย่างชัดเจน หลังจากที่ได้ใช้แบบฝึกนี้

คำสำคัญ: เครื่องลมไม้, เครื่องลมทองเหลือง, ดนตรีศึกษา

Abstract

The purposes of this research were to develop music skill performance of wind instrument to have
good quality in subject Brass Instrument and Woodwind Instrument for the undergraduate students of
music education, Thepsatri Rajabhat University through Essential Element Band Method with efficiency
based on 70/70 and to study the satisfaction of the learners in wind Instrument student. The populations

* อาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

of this research consisted of wind instrument student in second year and third year music education undergraduate student of thepsatri Rajabhat University, in years 2/2029 and choose 31 people.

The research found that the Essential Element Band Method module averaged 70.40/89.67, which was higher than the standard. The total averages (\bar{x}) are 4.57 and 0.52 of standard Deviation (S.D.). In addition, the learner satisfied towards and has good tone quality after practice this book.

Keywords: Wood Wind Instrument, Brass Instrument, Music Education

บทนำ

การศึกษารูปแบบการเรียนรู้ของสาขาวิชาดนตรีศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย นักศึกษาจะได้รับการฝึกฝนทักษะในรูปแบบของเครื่องดนตรีเอก และเครื่องดนตรีโท หรือเรียกอีกอย่างว่าเครื่องดนตรีที่ให้นักศึกษาเลือกเรียนได้อีกหนึ่งเครื่อง ดังนั้นการวิจัยในครั้งนี้คือการเปิดรับให้นักศึกษาได้ลงเรียนในวิชาเครื่องโท ที่มีให้เลือกได้แก่ เครื่องลมทองเหลือง (Brass Instrument) และเครื่องลมไม้ (Woodwind Instrument) (Brandt, 1965, pp. 6-9) และสิ่งที่สำคัญควบคู่ไปกับการบรรเลงดนตรีประเภทเครื่องเป่าก็คือ คุณภาพของเสียง แต่เนื่องจากเป็นรายวิชาที่เป็นเครื่องมือโท จึงจำเป็นที่จะต้องให้นักศึกษาได้เข้าใจตั้งแต่ การใช้ลมที่มีคุณภาพไปจนถึงการ บรรเลงให้มีคุณภาพ ดังนั้นนักศึกษาควรต้องใช้แบบฝึกหัดครบถ้วนตั้งแต่เริ่มฝึกหัด ไปจนถึงสามารถ บรรเลงได้ โดยใช้แบบฝึก Essential Element Band Method เข้ามาใช้ในการฝึกครั้งนี้ การศึกษาในระดับอุดมศึกษาทางด้านดนตรี จึงมองเห็นถึงการพัฒนาทักษะทางการบรรเลงดนตรีของนักศึกษาให้มีคุณภาพเทียบเท่าระดับสากล โดยทางผู้วิจัยได้เลือกนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา เพื่อสังเกตการณ์การพัฒนาเรื่องการบรรเลงรายวิชาเครื่องมือโท มา 2 กลุ่ม ได้แก่ วิชา ปฏิบัติเครื่องลมทองเหลืองพื้นฐาน (ดนตรี 2107210) และ ปฏิบัติเครื่องลมไม้พื้นฐาน (ดนตรี 2107209) ซึ่งเป็นรายวิชาที่จะต้องปฏิบัติเครื่องดนตรีโดยมุ่งเน้นไปที่การบรรเลงเป็นหลัก

วิธีการพัฒนาความสามารถของผู้เรียนนั้นจะต้องมุ่งเน้นไปที่ความเข้าใจในการบรรเลงเป็นสิ่งสำคัญ ที่จะต้องนำเสนอคุณภาพของเสียงที่บรรเลงออกมาเป็นหลัก เมื่อได้คุณภาพเสียงที่ดีก็สามารถบรรเลงบันไดเสียงในความยากระดับต่าง ๆ ให้มีความคล่องตัวในการบรรเลง ดังนั้น การศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะช่วยให้ นักศึกษา สามารถ มองเห็นถึงการพัฒนาทางการเริ่มเรียนรู้ในการบรรเลงเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่าให้มีคุณภาพด้วยตัวของนักศึกษาได้ชัดเจน ในแต่ละอาทิตย์ที่ยังคงมีการฝึกฝนไปในทิศทางที่ผู้วิจัยได้กำหนดให้ จะทำให้การบรรเลงของนักศึกษาเกิดการพัฒนาขึ้นแบบเป็นระบบ กล่าวได้ว่าเป็นการเรียนการสอนที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะที่สำคัญซึ่งสอดคล้องกับสมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียนที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษา

จากการประเมินผลสัมฤทธิ์ผลการเรียนรายวิชา ปฏิบัติเครื่องลมทองเหลืองพื้นฐาน (ดนตรี 2107210) และ ปฏิบัติเครื่องลมไม้พื้นฐาน (ดนตรี 2107209) สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษา ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2562 พบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่ สามารถแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการทางการบรรเลงเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่า ในการใช้แบบฝึก เพื่อทดลองกับผู้เรียนที่ใช้เครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่าทองเหลืองและเครื่องเป่าลมไม้ ซึ่งแบบฝึกที่ทางผู้วิจัยได้เลือกมาใช้ในการทดลอง

นี้ คือ แบบฝึก Essential Element เนื่องจากการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาทางด้านดนตรี มีความจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญด้านการบรรเลงให้ดีและมีคุณภาพ เหมาะสมที่จะจบการศึกษาออกไปให้เป็นนักศึกษาดนตรีที่มีความสามารถที่จะไปพัฒนาการศึกษาทางด้านบรรเลงดนตรีให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นไปได้

แบบฝึก Essential Element เป็นแบบฝึกที่ได้รับการเชื่อถือมากในปัจจุบัน ทำให้ผู้ฝึกนั้นได้พัฒนาตนเองไปในด้านต่างๆ ของการบรรเลงเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่า ซึ่งในแต่ละการฝึกนั้นจะเริ่มฝึกจากง่ายไปจนถึงยาก ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจ แยกแยะ และสามารถวิเคราะห์ในแต่ละหัวข้อในแบบฝึกได้ว่าสามารถนำมาพัฒนาในเรื่องใดบ้าง หัวข้อในแต่ละข้อของแบบฝึก Essential Element จะมีหลากหลายหัวข้อในการฝึก แต่ทางผู้สอนจะมุ่งเน้นไปที่หัวข้อ พื้นฐานต่างๆ (Basic) เป็นหลัก ซึ่งจะสามารถช่วยพัฒนาคุณภาพด้านการเรียนรู้และทำความเข้าใจกับเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่าตั้งแต่การใช้ลมทำนอง ไปจนถึงการอ่านโน้ตที่ใช้ในการบรรเลง ในแต่ละหัวข้อของแบบฝึกจะใช้รูปภาพต้นแบบในการฝึก และจะสอดแทรกวิธีการใช้ทำนองในการบรรเลง โดยที่ผู้ฝึกสามารถเข้าใจในเรื่องการฝึกแบบเริ่มต้น ได้อย่างเต็มที่ สำหรับปัญหาที่มักจะทำให้ผู้เรียนไม่สามารถพัฒนาการบรรเลง ได้ดีนั้นเกิดขึ้นจากการไม่ได้ตั้งเป้าหมายในเรื่องคุณภาพของการบรรเลงที่ดีเป็นหลัก แต่เป็นการตั้งเป้าหมายไว้ที่ การบรรเลงให้เสียงดังแค่นั้นแล้วเสร็จสิ้นไป โดยไม่ได้กำหนดระดับคุณภาพของการบรรเลงนั้นๆ จึงทำให้ผลงานที่บรรเลงออกไปในรายวิชานั้นๆ มีคุณภาพไม่ดีเท่าที่ควร ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญของการบรรเลงเบื้องต้นให้มีคุณภาพ (Clarke, 1912, pp.10-12) เมื่อผู้เรียนได้เริ่มฝึกตามหัวข้อที่กล่าวไปข้างต้น ผู้เรียนจะสามารถเริ่มจากเรียนรู้วิธีการใช้ลมในการเริ่มบรรเลงเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่า และ เปลี่ยนรูปแบบของทำนองบรรเลงให้ถูกต้องตามหลักสากล เพื่อที่จะแสดงให้เห็นถึงการบรรเลงเสียงจะมีคุณภาพมากขึ้น เมื่อผู้เรียนเริ่มที่จะบรรเลงโน้ตแรกในแบบฝึกจะบอกถึงวิธีอ่านโน้ตและวิธีกดปุ่มที่เครื่องดนตรีว่าโน้ตตัวที่จะบรรเลงนั้นจะต้องกดอย่างไร และแบบฝึกนี้จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถแยกแยะ ความแตกต่างระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนได้ รวมทั้งรู้จักขั้นตอนการฝึกซ้อมในรูปแบบที่ทำให้เกิดการพัฒนาได้อย่างถูกต้อง ดังนั้น การนำวิธีฝึกของแบบฝึก Essential Element เข้ามาใช้ในการเรียนการสอนจะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและเกิดการเรียนรู้ในทางที่ถูกต้องอย่างมีประสิทธิภาพ (Bridges, 1965, pp. 10-14)

ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์ประจำสาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ซึ่งเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษาและรายวิชาที่ผู้วิจัยเลือกใช้ จัดเป็นหนึ่งในกลุ่มรายวิชาบังคับที่ผู้ฝึกจะต้องแสดงให้เห็นถึงการพัฒนาทางด้านบรรเลง ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของรายวิชาและสภาพปัญหาของผู้ฝึก ขณะเดียวกันได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการนำแบบฝึก Essential Element มาใช้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการพัฒนาด้านการคิด วิเคราะห์ ตลอดจนผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติการสอนในโรงเรียนและสามารถนำไปบรรเลงเพื่อประกอบอาชีพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาเรื่องการพัฒนาทักษะในการบรรเลงเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่าให้มีคุณภาพโดยใช้แบบฝึก Essential Element Band Method สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี โดยกำหนดประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะตามเกณฑ์ที่กำหนด 70/70
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยแบบ Essential Element Band Method

สมมติฐานของการวิจัย

1. แบบฝึก Essential Element สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี มีประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะตามเกณฑ์ที่กำหนด 70/70
2. นักศึกษาที่ได้รับการฝึกโดยใช้แบบฝึก Essential Element Band Method มีระดับความพึงพอใจสูงหลังจากทดสอบโดยใช้แบบฝึก Essential Element Band Method

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ นักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี จังหวัดลพบุรี ที่ลงทะเบียนปฏิบัติเครื่องลมทองเหลืองพื้นฐาน (ตน 2107210) และ ปฏิบัติเครื่องลมไม้พื้นฐาน (ตน 2107209) ภาคเรียนที่ 2 ประจำปีการศึกษา 2562 จำนวน 31 คน วิธีการคัดเลือกโดยการทดสอบการอ่านโน้ตดนตรีขั้นพื้นฐาน (Sight Reading Music) 10 ข้อ มีนักศึกษาที่ได้คะแนนเต็ม 10 คะแนนอยู่ 31 คน จาก 40 คน จึงทำให้ผู้วิจัยได้นำนักศึกษา 31 คนนี้เข้าร่วมการทำวิจัยในครั้งนี้ และนักศึกษาแต่ละคนที่เข้าร่วมวิจัยไม่ได้มีความบกพร่องด้านโสตประสาท

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ระยะเวลาดำเนินการวิจัย คือ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ระหว่างเดือน พฤศจิกายน 2562 – ธันวาคม 2562 จำนวน 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 ชั่วโมง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบไปด้วย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. แผนการสอนโดยใช้แบบฝึก Essential Element มุ่งเน้นไปที่ด้านการบรรเลงโน้ตเบื้องต้น 8 แผน 40 ชั่วโมง
2. แบบฝึกทักษะ Essential Element จำนวน 8 ด้านได้แก่ด้าน การหายใจ, การใช้ลม, การเป่าปากโดยใช้กำพอก (Mouthpiece), การออกเสียง, การอ่านโน้ต, การฟังเสียง, การศึกษาทฤษฎีเสียงประเภทต่าง, การศึกษาเครื่องหมายประจำโน้ต
3. แบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษา ต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยแบบฝึก Essential Element เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ขั้นตอนการวิจัย

1. แจ้งนักศึกษาในคาบเรียนแรกเพื่อชักชวนทำความเข้าใจในการเรียนโดยใช้ แบบฝึกทักษะ Essential Element หลังจากนั้นให้นักศึกษาทำแบบทดสอบก่อนเรียน
2. ผู้สอนดำเนินการสอนนักศึกษาด้วยตนเอง โดยใช้เวลา 13.00-18.00 น. โดยหลังการฝึกแต่ละอาทิตย์ผู้สอนให้นักศึกษาทำแบบฝึกทักษะหลังเรียนแล้วบันทึกคะแนนเก็บไว้

3. หลังจากดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้แบบฝึกทักษะ Essential Element เสร็จสิ้นแล้วทำการทดสอบ หลังเรียน แล้วนำแบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยแบบฝึก Essential Element ให้ นักศึกษาทุกคนทำ

การวิเคราะห์ข้อมูล (Research Results)

1. ข้อมูลที่ได้จากแบบฝึกทักษะ Essential Element นำมาคำนวณหาค่า E1/E2
2. ข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยแบบฝึก Essential Element นำมาหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการพัฒนาแบบฝึกทักษะ Essential Element สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ปรากฏผลการวิจัย ดังนี้

ตาราง 1 แสดงคะแนนระหว่างเรียนและหลังเรียน

จำนวน นักศึกษา	คะแนนระหว่างเรียน	คะแนนหลังเรียน	E1/E2
(n)	คะแนนที่ได้	คะแนนที่ได้	
1	18	18	
2	19	17	
3	17	18	
4	18	18	
5	17	18	
6	18	17	
7	18	19	
8	17	19	
9	16	18	
10	17	18	
11	16	18	
12	17	19	
13	17	17	
14	19	18	
15	19	18	
16	18	17	
17	18	17	
18	16	18	
19	18	19	
20	18	19	
21	19	17	
22	17	18	
23	18	17	
24	16	17	
25	17	18	
26	18	19	
27	16	17	
28	18	17	
29	16	19	
30	18	19	
31	17	18	

รวมคะแนน	546	556	
คะแนนเฉลี่ยร้อยละ	70.40	89.67	70.40/89.67

จากตาราง 1 พบว่า ผู้เรียนได้มีคะแนนที่ได้จากการประเมินระหว่างเรียนคิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 70.40 และผู้เรียนสามารถทำคะแนนจากการประเมินหลังเรียนคิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 89.67 ดังนั้น สามารถสรุปได้ว่า แบบฝึก Essential Element มีประสิทธิภาพ (E1,E2) เท่ากับ 70.40/89.67 สูงกว่าเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ 70/70

2. ผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษา ต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยแบบฝึก Essential Element ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยแบบฝึก Essential Element

ตาราง 2 แสดงระดับความพึงพอใจของผู้เรียน

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1.แบบฝึกนี้ควรแก่การเรียนรู้	4.52	0.51	มากที่สุด
2.การเรียนรู้ด้วยแบบฝึกนี้ช่วยให้มีความขยันในการฝึกซ้อมมากขึ้น	4.58	0.56	มากที่สุด
3.แบบฝึกนี้ช่วยให้มีทักษะในการบรรเลงที่ดีขึ้น	4.61	0.56	มากที่สุด
4.การเรียนรู้แบบฝึกนี้ช่วยให้อยากเล่นเครื่องดนตรีชนิดนี้มากขึ้น	4.58	0.56	มากที่สุด
5.เนื้อหาแบบฝึกมีความเหมาะสม	4.42	0.56	มาก
6.เนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับเวลาที่ใช้สอน	4.45	0.57	มาก
7.กิจกรรมการเรียนรู้มีความน่าสนใจ	4.58	0.50	มากที่สุด
8.แบบฝึกมีความยากง่ายและเหมาะสม	4.74	0.44	มากที่สุด
9.แบบฝึกมีปริมาณที่เพียงพอต่อเวลาที่กำหนด	4.65	0.49	มากที่สุด
10.ผู้สอนถ่ายทอดความรู้ให้เข้าใจง่าย	4.65	0.49	มากที่สุด
รวม	4.57	0.52	มากที่สุด
คิดเป็นร้อยละ	91.40		

จากตาราง 2 พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการใช้แบบฝึก Essential Element โดยรวมคิดเป็นค่าเฉลี่ย (\bar{x}) เท่ากับ 4.57 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.52 ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ เนื้อหาแบบฝึกมีความง่ายและเหมาะสม ($\bar{x} = 4.74$, S.D. = 0.44) คิดเป็นระดับความพึงพอใจอยู่ระดับมากที่สุด รองลงมา ผู้สอนถ่ายทอดความรู้ให้เข้าใจง่าย และ แบบฝึกมีปริมาณที่เพียงพอต่อเวลาที่กำหนด ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) เท่ากับ 4.65 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.49 ส่วนคำถามที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เนื้อหาแบบฝึกมีความเหมาะสม ($\bar{x} = 4.42$, S.D. = 0.56) คิดเป็นระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับที่มาก

อภิปรายผล (Discussion)

1. จากผลการวิจัย พบว่า แบบฝึก Essential Element สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์สมมติฐานที่กำหนดไว้ มีค่าประสิทธิภาพที่ 73.80/85.80 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพที่กำหนดไว้ 70/70 ทั้งนี้การที่แบบฝึก Essential Element ดังกล่าวมีคะแนนเป็นไปในเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เนื่องจาก ผู้ฝึกได้รับการฝึกทักษะที่เป็นไปตามขั้นตอน เริ่มจากการแนะนำหนังสือแบบฝึก Essential Element ว่าในหนังสือได้มีคำแนะนำประกอบให้ผู้ฝึกอย่างชัดเจน พร้อมทั้งมีภาพประกอบที่ชัดเจน ทำให้ผู้เรียนเข้าใจง่ายมากขึ้น ในด้านเนื้อหา ได้มีการเรียงลำดับที่เริ่มจากง่ายไปจนถึงยาก จึงทำให้ผู้เรียนได้เริ่มขั้นตอนการเรียนรู้จากง่ายและพัฒนาไปจนถึงการบรรเลงที่ยากขึ้นตามลำดับ ซึ่งการฝึกนั้นจะคำนึงถึงความเหมาะสมด้านเนื้อหาในการบรรเลง และใช้วิธีการฝึกฝนซ้ำๆ เพื่อให้เกิดเป็นทักษะที่มั่นคง นอกจากนี้ แบบฝึก Essential Element ยังถูกยอมรับจากผู้เชี่ยวชาญด้านผู้บรรเลงเครื่องเป่า (Wind Instrument) ทั่วโลกว่าเป็นแบบฝึกที่สามารถ พัฒนาผู้เรียนแล้วเห็นผลได้ชัดเจน จึงทำให้ออดคล้องกับงานวิจัยของ Ruth Brittin (2004, หน้า 50) ที่ได้นำแบบฝึก Essential Element เข้ามาใช้ในการพัฒนาทักษะในการบรรเลง โดยเริ่มจากแบบฝึกที่ง่ายไปจนถึงแบบฝึกที่ยากขึ้นและต้องใช้เวลาในการเรียนรู้ในเวลาอันจำกัด โดยเฉพาะหัวข้อเกี่ยวกับการเรียนรู้พื้นฐานเบื้องต้น (Basic) ที่ในแบบฝึกได้บันทึกในรูปแบบต่างๆ ไว้ครบถ้วน ผู้ฝึกสามารถทำความเข้าใจขั้นตอนในการฝึกซ้อมการบรรเลงด้วยตนเอง ปัจจัยเหล่านี้จึงทำให้แบบฝึก Essential Element เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ สาเหตุที่ผู้เรียนสามารถทำคะแนนในเรื่องการไล่บันไดเสียง ได้มากที่สุดในการบรรเลงหัวข้อทั้งหมด เนื่องมาจากแบบฝึกหัวข้อนี้มีมุ่งเน้นการฝึกปฏิบัติที่ใช้ระยะเวลาในการบรรเลงในรูปแบบเดิมมานานๆ จึงทำให้ผู้ฝึกในขณะที่บรรเลงสามารถได้ยินถึงสาเหตุในการที่การเปลี่ยนนิ้วยังไม่ชัดเจน ผู้เรียนจึงสามารถปรับปรุง และคำนึงถึงขั้นตอนต่อไปว่าจะมีการเตรียมตัวในการเล่นอย่างไร จึงทำให้สามารถทำคะแนนออกมาได้ดี ซึ่งในการให้ความสำคัญของการบรรเลง จะช่วยทำให้ผู้ที่ได้รับฟัง สามารถเข้าถึงความเคลื่อนไหวของตัวโน้ตในต่างๆ ที่บทเพลงต้องการจะสื่อถึงผู้ฟัง ในแบบฝึกต่างๆ ที่นำมาทดลองนั้น สิ่งที่ส่งผลกระทบต่อผู้ฝึกอย่างชัดเจนมากที่สุดก็คือ ความอ่อนล้าของกล้ามเนื้อที่ใช้ในการควบคุมเสียง ที่เกิดขึ้นสำหรับผู้ฝึก จึงทำให้ผู้ที่ได้เข้ารับการฝึกในแบบกลุ่ม ได้มีเพื่อนๆ รอบข้างฝึกไปด้วยกัน จะทำให้มีความอดทนมากกว่า ผู้ฝึกที่จะต้องฝึกคนเดียว เพราะบางทีอาจจะเกิดการที่ที่จะทำให้ไม่เกิดการพัฒนาทางด้านทักษะอย่างที่ควรจะเป็นไปตามผลที่ต้องการ ในด้านการแสดง ความเข้าใจในการบรรเลงขั้นพื้นฐาน ผู้ฝึกที่สามารถทำความเข้าใจได้เร็วส่วนใหญ่มักจะเล่นวงดุริยางค์ หรือ วงโยชวาทิตมาก่อนจึงสามารถเข้าใจการบรรเลงบันไดเสียงได้มีคุณภาพซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นิทัศน์ ขำตรี (2557, หน้า 116) ที่ศึกษาเรื่อง สภาพการเรียนรู้การสอนวิชา ปฏิบัติเครื่องลมทองเหลืองของโปรแกรมวิชาดนตรี คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ในการทำให้เกิดแรงจูงใจในการฝึกซ้อมจะต้องมีการวางแผนรูปแบบของการซ้อมให้ผู้ฝึกเกิดแรง

จูงใจในการซ่อมและพัฒนาตนเอง ซึ่งสอดคล้องของผลการศึกษาของ สุนันสนก นาคแท้ (2560, หน้า 63) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาประสิทธิภาพรูปแบบการฝึกซ้อมทรมเปิด ของนักเรียนวงโยธวาทิต โรงเรียนสุนารีวิทยา จังหวัดนครราชสีมา

2. ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการใช้แบบฝึก Essential Element หลังเรียน พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ที่กำหนดไว้ ในส่วนของผลคะแนนจากการสอบแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยแบบฝึก Essential Element สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี สาขาคณิตศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี พบว่า ผู้ฝึกส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อแบบฝึก Essential Element เป็นอย่างมาก เพราะผู้ฝึกได้เข้าใจถึงการพัฒนาความสามารถ และเรียนรู้ในการฝึกด้วยตนเองได้ จึงทำให้ผลที่ออกมาหลังจากการฝึกมีความพึงพอใจต่อผู้ฝึกอย่างชัดเจน และเนื่องจากการตอบคำถามแบบปลายเปิดจึงทำให้ผู้เรียนได้สามารถแสดงความคิดเห็นได้มากขึ้น ซึ่งผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเรื่องการเพิ่มระยะเวลาของการฝึกออกไปจะยิ่งอาจจะช่วยให้ผลที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น และยังจะช่วยให้ทักษะในการเรียนรู้ของผู้เรียนสามารถนำไปต่อยอดทางด้านการศึกษาได้ในอนาคต

3. ในการทำวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้มองเห็นถึงความเข้าใจในการพัฒนาทักษะของนักศึกษาที่เป็นรายวิชาเครื่องมือโทซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านได้เข้าใจถึงระบบขั้นตอนในการพัฒนาทักษะในการบรรเลงเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่า (Wind Instrument) ให้ผู้อ่านได้เข้าใจถึงความสำคัญของการบรรเลงที่จะมีการเริ่มต้นฝึกจากพื้นฐานของการใช้ลมในการบรรเลงจนไปถึงการสร้างเสียงในการบรรเลงให้มีคุณภาพ สิ่งที่ผู้ทำวิจัยค้นพบจากการใช้แบบฝึกนี้ คือ เนื้อหาของแบบฝึกมีการนำเสนอที่เรียบง่าย สามารถทำให้เกิดการเข้าใจในหัวข้อต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจนไม่ซับซ้อน ซึ่งจะเป็นผลดีสำหรับผู้ฝึกที่ได้บรรเลงไปในทิศทางที่ถูกต้อง

ข้อเสนอแนะ (Suggestion)

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. เนื่องจากแบบฝึก Essential Element Band Method ปั้นแบบฝึกที่มีความยาว และต้องใช้ระยะเวลาในการฝึกซ้อมพอสมควร ผู้สอนควรแนะนำ หัวข้อการฝึกต่างๆ ให้ผู้ฝึกเข้าใจอย่างชัดเจนว่าแบบฝึก Essential Element Band Method จะมีรูปภาพ และวิธีการกวดนิ้วเพื่อสร้างเสียงต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง

2. อาจารย์ผู้สอนควรให้คำแนะนำแนวทางในการพัฒนาทักษะของผู้ฝึกให้เป็นไปตามลำดับขั้นตอนที่ทางหนังสือแบบฝึก Essential Element Band Method ได้วางระบบขั้นตอนการพัฒนาทักษะไว้

3. ผู้สอนควรแจ้งคะแนนให้ทราบทุกครั้งเพื่อแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการของผู้เรียน รวมทั้งผู้สอนควรชี้แจงจุดบกพร่องเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขในการทดสอบครั้งต่อไปให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

4. ผู้สอนต้องเข้าใจก่อนการใช้แบบฝึก Essential Element Band Method ว่าผู้เรียนแต่ละคนมีความสามารถในการพัฒนาทักษะการไล่บันไดเสียงที่ไม่เท่ากัน จึงต้องแก้ไขปัญหาโดยตรวจสอบแบบฝึก เพราะแบบฝึกบางข้ออาจจะไม่เหมาะสมกับผู้เรียนทุกคน อาจจะยังไม่เหมาะสมต่อการฝึกในระยะเวลาที่กำหนด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการนำงานวิจัยไปพัฒนาต่อเพื่อที่จะสามารถนำมาปรับใช้กับกลุ่มการเรียนรู้อื่นๆ ได้ รวมไปถึงการนำไปใช้ในทดลองกับสาขาวิชา อื่นๆ จากนั้นนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบเพื่อที่จะศึกษาผลที่เกิดขึ้นต่อไป

2. ควรมีการสร้างแบบฝึกขึ้นมาเพื่อที่จะใช้ในการทดลองกับผู้ฝึก โดยมีแบบฝึก Essential Element Band Method เป็นแบบฝึกต้นแบบในการพัฒนาแบบฝึกที่สร้างขึ้นเพื่อนำไปใช้สำหรับผู้ฝึกในระดับเริ่มต้น

เอกสารอ้างอิง (References)

นิพัทธ์ ขำตรี. (2557). สภาพการเรียนการสอนวิชาปฏิบัติเครื่องลมทองเหลืองของโปรแกรมวิชาดนตรี คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.

สุนันต์ชนก นาคแท้. (2560). การศึกษาประสิทธิภาพรูปแบบการฝึกซ้อมทรัมเป็ต ของนักเรียนวงโยธวาทิต โรงเรียนสุนรรีวิทยา จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

Brandt, V. (1965). *Etudes for Trumpet: Orchestra Etudes and Last Etudes*. (Vacchiano, Ed.) New York: MCA Publishing.

Bridges, D. (1965). *Pioneers in Brass*. Detroit: Sherwood Publications.

Clarke, H. (1912). *Technical Studies for the Cornet*. Boston: Carl Fischer.

Ruth, Brittin. (2004). *An Analysis of Band Method Book*: University of Illinois Press on behalf of the Council for Research in Music Published.

การศึกษาความเต็มใจจ่ายของผู้บริโภคต่อลิ้นจี่พันธุ์ค่อมในเขตจังหวัดสมุทรสงครามที่ได้รับ GI

Consumers' Willingness to Pay for Kom Lychee With GI Standard Practice

พลอยลิลล์ นิลมณี¹, รวิสาห์ สุชาโต² และ กุลภา กุลดิลก³

Ploylailil Nilmanee¹, Ravissa Suchato² and Kulapa Kuldilok³

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเต็มใจจ่ายของผู้บริโภคต่อลิ้นจี่พันธุ์ค่อมในเขตจังหวัดสมุทรสงครามที่ได้รับมาตรฐานสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications หรือ GI) โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในเขตจังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 300 ตัวอย่าง โดยใช้แบบจำลองทางเลือกในการศึกษา และใช้แบบจำลอง Mixed Logit ในการวิเคราะห์ ผลการศึกษา พบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่ให้เหตุผลที่เลือกทานลิ้นจี่พันธุ์ค่อมที่มีรสชาติหวานจัดเข้มข้นกว่าพันธุ์อื่น เปลือกบางมีสีแดงจัด และการตามกระแสการรับประทานผลไม้หายาก โดยให้ความสำคัญกับการมีตรารับรอง GI และการตรวจสอบย้อนกลับมากที่สุด อย่างไรก็ตามคุณลักษณะลิ้นจี่ GI ที่มีตรารับรองนั้นคือคุณลักษณะของลิ้นจี่พันธุ์ค่อมที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคมากที่สุด โดยสามารถสร้างความเต็มใจจ่ายของผู้บริโภคได้ 40.05 บาทต่อกิโลกรัม ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรส่งเสริมให้มีการผลิตและจำหน่ายลิ้นจี่พันธุ์ค่อม ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานสินค้า GI เพื่อให้ผู้บริโภคมีความรู้ความเข้าใจถึงมาตรฐานของผลไม้ที่ได้รับ GI ได้ดียิ่งขึ้นไปอีก

คำสำคัญ : ผู้บริโภค, ลิ้นจี่พันธุ์ค่อม, มาตรฐานสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

¹ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900 ประเทศไทย

Department of Agricultural and Resource Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, 50 Pahol Yothin Road, Chatuchak, Bangkok 10900, Thailand.

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900 ประเทศไทย

Assistant professor of Economics, Department Agricultural and Resource Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Phahonyothin Road, Ladyao, Chatuchak, Bangkok 10900, Thailand.

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900 ประเทศไทย

Assistant professor of Economics, Department Agricultural and Resource Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Phahonyothin Road, Ladyao, Chatuchak, Bangkok 10900, Thailand.

Abstract

The research aims to study of consumers' willingness to pay for Kom Lychee with GI standard practice. The 300 samples are collected from Samut Songkram province using Choice Experimental design. The Mixed Logit model is employed in the estimation. The results of the study reveal that most consumers consume lychee because of its sweet more than other varieties. The shell is very red. And the trend of eating rare fruits with the GI standard practice and traceability. However, most consumers are confident in the characteristic lychee with GI Standard Practice. The results of mixed logit estimates also show that consumers are most willing to pay for up to 40.05 baht per kilogram. Therefore, relevant agencies should encourage production and distribution of Lychee, promote publicity and provide knowledge about GI standard practice so that consumers can better understand the standards of fruits.

Keyword: consumers, Kom Lychee, GI

บทนำ

ลิ้นจี่เป็นไม้ผลเขตร้อนที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจของประเทศไทย นิยมบริโภคกันเป็นอย่างมาก ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ซึ่งสร้างรายได้ให้กับประเทศไทยเป็นจำนวนมาก โดยในปี 2561 มีพื้นที่ให้ผลผลิตรวมทั้งประเทศ 109,134 ไร่ ซึ่งให้ผลผลิตกว่า 48,021 ตัน คิดเป็นมูลค่าการส่งออกรวมทั้งสิ้น 286 ล้านบาท ในปัจจุบันประเทศไทยมีการปลูกลิ้นจี่กันอย่างแพร่หลายนิยมปลูกกันในพื้นที่ทางภาคเหนือ เช่น เชียงใหม่ เชียงราย น่าน พะเยา เป็นต้น พื้นที่ทางภาคกลาง เช่น สมุทรสงคราม ราชบุรี กาญจนบุรี เป็นต้น และพื้นที่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น เลย นครพนม ชัยภูมิ เป็นต้น พันธุ์ลิ้นจี่ที่นิยมปลูกทางภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้แก่ พันธุ์ฮงฮวย ราคาจำหน่าย 110 บาท/กก. และพันธุ์จักพรรดิ ราคาจำหน่าย 95 บาท/กก. พันธุ์ลิ้นจี่ที่นิยมปลูกทางภาคกลางได้แก่ พันธุ์ค่อม ราคาจำหน่าย 150 บาท/กก. ลิ้นจี่พันธุ์ค่อมจังหวัดสมุทรสงครามนั้นมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง มีลักษณะเนื้อสีขาวนวล กลิ่นหอม เมล็ดเล็ก บ่าของผลเป็นรูปหัวใจ รสชาติหวานน่ารับประทานเล็กน้อยกลมกล่อมพอดี อย่างไรก็ตามการมีลิ้นจี่จากทางภาคเหนือของประเทศไทยเข้ามาแข่งขันในจังหวัดสมุทรสงครามเป็นจำนวนมากทั้งด้านผลผลิตที่มีจำนวนมากและราคาขายที่ต่ำกว่า ส่งผลกระทบต่อให้ผู้บริโภคเกิดความไม่มั่นใจในลิ้นจี่พันธุ์ค่อมที่มีจำหน่ายในปัจจุบันว่ามีแหล่งผลผลิตมาจากที่ใดและเป็นผลผลิตลิ้นจี่พันธุ์ค่อมของสมุทรสงครามจริงหรือไม่ การแก้ไขปัญหาผลกระทบด้านผลผลิตและราคาของลิ้นจี่จากทางภาคเหนือที่ส่งผลกระทบต่อลิ้นจี่พันธุ์ค่อมทำให้ผู้บริโภคเกิดความไม่มั่นใจ จึงต้องผลักดันลิ้นจี่พันธุ์ค่อมสมุทรสงครามที่ได้รับมาตรฐานสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications หรือ GI) โดยมีการรับรองในปี 2559 และจำหน่ายแล้วในปี 2560 แต่ยังไม่มีการนำตรารับรองมาใช้และไม่มีการส่งเสริมหรือให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสินค้า GI การศึกษาความเต็มใจจ่ายของผู้บริโภคต่อลิ้นจี่พันธุ์ค่อมในเขตจังหวัดสมุทรสงครามที่ได้รับ GI จึงมีความสำคัญเพื่อนำมาใช้ในการสร้างตราสินค้าให้กับลิ้นจี่สมุทรสงคราม จุดเด่นของลิ้นจี่สมุทรสงครามทำให้เกิดความแตกต่างจากลิ้นจี่สายพันธุ์อื่น ทำให้ผู้บริโภคเกิดความพึงพอใจกับสินค้ามากที่สุด อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มมูลค่าของสินค้าให้สูงขึ้น ส่งผลให้ผู้บริโภคเกิดการรับรู้ได้ง่าย

การประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 10

มีทัศนคติที่ดีต่อสินค้า มีความภักดีต่อตราสินค้าและเกิดการซื้อซ้ำในที่สุด (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2562ก, 2562ข, 2562ค)

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาความเต็มใจจ่ายของผู้บริโภคต่อสินค้าพันธุ์คอมพิวเตอร์ที่ได้รับ GI ในจังหวัดสมุทรสงคราม

อุปกรณ์และวิธีการ

การศึกษานี้ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริโภคที่ซื้อหรือเคยซื้อสินค้าพันธุ์คอมพิวเตอร์จากจังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 300 ตัวอย่าง เป็นขนาดตัวอย่างขั้นต่ำที่เหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล (Orme, 2010 cited in Rose and Bliemer, 2013) แต่เนื่องจากคุณลักษณะที่ทำการศึกษามีจำนวนมากจึงต้องทำการสัมภาษณ์กลุ่มบุคคล (Focus Group) และการ Pre-survey ซึ่งมีขั้นตอนเพื่อลดคุณลักษณะที่ศึกษาและรวบรวมข้อมูล ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดชุดคุณลักษณะ (Attribute) และระดับ (Level) จากการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของสินค้าพันธุ์คอมพิวเตอร์ที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญโดยการสัมภาษณ์กลุ่มบุคคล (Focus Group) จากผู้บริโภคที่ซื้อหรือเคยซื้อสินค้าพันธุ์คอมพิวเตอร์ จำนวน 10 ตัวอย่าง ซึ่งได้คุณลักษณะของสินค้าพันธุ์คอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการศึกษา ทั้งหมด 9 คุณลักษณะ ประกอบด้วย 1) ระดับมาตรฐานและตรารับรอง GI ของสินค้า 2) ระดับของคุณภาพความปลอดภัย 3) คุณภาพและรูปแบบบรรจุภัณฑ์ 4) ลักษณะบรรจุภัณฑ์ 5) รายละเอียดบนบรรจุภัณฑ์ 6) ตราสินค้าของผู้จำหน่าย 7) มีรายละเอียดช่องทางการจำหน่ายออนไลน์ให้ติดตาม 8) การส่งของ/ซื้อออนไลน์ และ 9) ราคา (บาท/กก.)

ขั้นตอนที่ 2 การลดคุณลักษณะจาก ขั้นตอนที่ 1 โดยการ Pre-survey จำนวน 30 ตัวอย่าง ให้เหลือ 4 คุณลักษณะที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญมากที่สุด 4 อันดับ ประกอบด้วย 1) ระดับมาตรฐานและตรารับรอง GI ของสินค้า 2) ระดับของคุณภาพความปลอดภัย 3) รายละเอียดบนบรรจุภัณฑ์ และ 4) ราคา (บาท/กก.) แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คุณลักษณะและระดับของแต่ละคุณลักษณะ

คุณลักษณะ	ระดับภายใต้คุณลักษณะ
1) ระดับมาตรฐานและตรารับรอง GI ของสินค้า (GI)	- สินค้าที่ไม่ใช่ GI (NnGI) - สินค้า GI แต่ไม่มีตรารับรอง GI (NGI) - สินค้า GI ที่มีตรารับรอง GI (GI)
2) ระดับของคุณภาพความปลอดภัย (Org)	- ไม่ปลอดภัย (NOrg) - ปลอดภัย (Org)
3) รายละเอียดบนบรรจุภัณฑ์	- ไม่ระบุรายละเอียด (NLb) - ระบุรายละเอียด (ชื่อผู้ผลิต, สถานที่ผลิต, การติดต่อ, ราคา) (Lb)

4) ราคา (บาท/กก.)	- 150 บาท/กก. (เท่ากับราคาลิ้นจี่พันธุ์คอมพิวเตอร์ที่ไม่ได้รับ GI) (150)
	- มากกว่า 150 บาท/กก. (200)

หมายเหตุ: ระดับคุณลักษณะที่พิมพ์ตัวหนา คือ ระดับคุณลักษณะฐาน

การกำหนดชุดคุณลักษณะหรือชุดทางเลือกฐาน (Choice Set) สามารถหาจำนวนทางเลือกทั้งหมดได้ (Full Factorial) เป็นคุณลักษณะ 3 ระดับ จำนวน 1 คุณลักษณะ และคุณลักษณะ 2 ระดับ จำนวน 3 คุณลักษณะ จึงได้ทางเลือกทั้งหมด 24 ทางเลือก ซึ่งทางเลือกจะนวนมากทำให้ยากต่อการทำแบบสอบถาม ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการลดจำนวนทางเลือกเพื่อการนำไปสัมภาษณ์อย่างมีประสิทธิภาพโดยวิธี Orthogonal Factorial Design ได้ 16 ทางเลือก ทำการแบ่งชุดทางเลือกออกเป็น 8 ชุด โดยพิจารณาจับคู่ทางเลือกที่มีความใกล้เคียงกัน เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามพิจารณาชุดทางเลือกที่ต้องการมากที่สุด ซึ่งในแต่ละชุดทางเลือกจะมี 3 ทางเลือกโดยที่ 2 ทางเลือกแรกมาจากวิธี Orthogonal Factorial Design และทางเลือกที่ 3 เป็นทางเลือกแบบ Opt – Out สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ต้องการทางเลือกที่ 1 และ 2 (ชัชวาล ฝ่าเพ็ง, 2560 อ้างถึง Van Loo, 2014)

ขั้นตอนที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บข้อมูลด้านสภาพเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มตัวอย่างรวมถึงทัศนคติในการบริโภคลิ้นจี่พันธุ์คอมพิวเตอร์และคุณลักษณะที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เก็บข้อมูลทั้งหมด 2 ชุด ได้แก่ ชุด A และ B ซึ่งแต่ละชุดจะมี 4 ชุดทางเลือกที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้นผู้ตอบแบบสอบถาม 1 คนจะถูกสุ่มทำแบบสอบถาม 1 ชุด และจะต้องเลือกทางเลือกทั้งหมด 4 ครั้ง

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาความเต็มใจจ่ายของผู้บริโภคต่อลิ้นจี่พันธุ์คอมพิวเตอร์ในจังหวัดสมุทรสงคราม โดยการวิเคราะห์คุณลักษณะของลิ้นจี่ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อด้วยวิธีการ Choice Experiment โดยใช้แบบจำลอง Mixed Logit และใช้การประมาณค่าพารามิเตอร์ ด้วยวิธี Simulated Maximum Likelihood ในการวิเคราะห์ฟังก์ชันอรรถประโยชน์ทางอ้อม (V_{nit}) ของผู้บริโภค และการวิเคราะห์ความเต็มใจจ่ายของผู้บริโภคที่มีต่อคุณลักษณะต่าง ๆ ของลิ้นจี่พันธุ์คอมพิวเตอร์ได้จากค่าสัมประสิทธิ์ของคุณลักษณะกับค่าสัมประสิทธิ์ของอรรถประโยชน์ส่วนเพิ่มของเงิน ซึ่งเรียกว่า ความเต็มใจจ่ายส่วนเพิ่ม (Marginal Willingness to Pay: MWTP) หรือราคาแฝง (Implicit Price) ของคุณลักษณะ (สรายุทธ แจ่มจิราศัย, 2558)

ผลและการอภิปราย

ข้อมูลลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มตัวอย่างในเขตจังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 300 ราย พบว่า เพศหญิง ร้อยละ 63.00 อายุเฉลี่ยอยู่ที่ 36.40 ปี มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 43.33 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัท ร้อยละ 28.67 รองลงมาเป็นธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย ร้อยละ 23.00 รัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 18.67 รับราชการ ร้อยละ 11.67 รับจ้างทั่วไปและนิสิต/นักศึกษา ร้อยละ 8.00 เท่ากัน และพ่อบ้าน/แม่บ้าน ร้อยละ 2.00 มีรายได้ระหว่าง 20,001 – 30,000 บาท ต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 27.67 รองลงมา มีรายได้ระหว่าง 30,001 – 40,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 27.33 รายได้ระหว่าง 40,001 – 50,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 17.33 รายได้ระหว่าง 10,001 – 20,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 15.33 รายได้ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 9.00 และมีรายได้มากกว่า 50,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 3.33 สถานภาพโสด ร้อยละ 56.7 รองลงมาสมรส/อยู่ด้วยกัน ร้อยละ 34.7 และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกอาศัยอยู่ร่วมกัน 3 ถึง 4 คน ร้อยละ 44.33

ผู้บริโภคส่วนใหญ่มีความถี่ในการซื้อลิ้นจี่พันธุ์ค่อม 4-6 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 40.67 รองลงมาเป็นการซื้อ 1 – 4 ครั้งต่อปี ร้อยละ 36.67 โดยมีแหล่งจำหน่ายที่สำคัญคือ ตลาดสด, ตลาดนัด คิดร้อยละ 40.67 รองลงมา ซุปเปอร์มาร์เก็ต (เช่น เทสโก้โลตัส, แมคโคร, บิ๊กซี) คิดเป็นร้อยละ 27.00 สั่งออนไลน์ คิดเป็นร้อยละ 13.33 แหล่งเพาะปลูก คิดเป็นร้อยละ 10.00 และซุปเปอร์มาเก็ต (เช่น ท็อป, ฟู๊ดแลนด์) ร้อย 9.00 ส่วนปริมาณในการซื้อลิ้นจี่พันธุ์ค่อมในแต่ละครั้ง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ซื้อลิ้นจี่พันธุ์ค่อมปริมาณ 1 – 3 กิโลกรัม คิดเป็นร้อยละ 40.33 มีราคา ระหว่าง 151 – 450 บาท สาเหตุส่วนใหญ่ที่เลือกซื้อลิ้นจี่พันธุ์ค่อม คือ เนื้อแห้งกรอบ คิดเป็นร้อยละ 45.00 รองลงมา เป็นรสชาติหวานจัด ร้อยละ 24.67 เปลือกบางแกะง่าย ร้อยละ 23.33 และเมล็ดเล็ก ร้อยละ 7.00 และวัตถุประสงค์ที่ผู้บริโภคซื้อลิ้นจี่พันธุ์ค่อม พบว่า ร้อยละ 53.00 ซื้อฝาก และร้อยละ 47.00 ซื้อรับประทานเอง

พิจารณาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 300 ราย ไม่เคยซื้อผลไม้ที่ได้รับ GI จำนวน 113 ราย คิดเป็นร้อยละ 37.66 รองลงมาเป็นกลุ่มตัวอย่างที่เคยซื้อและปัจจุบันยังซื้ออยู่ จำนวน 110 ราย ร้อยละ 36.67 และกลุ่มตัวอย่างที่เคยซื้อแต่ปัจจุบันไม่ได้ซื้อจำนวน 77 ราย เหตุผลของกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยซื้อผลไม้ที่ได้รับ GI พบว่า คิดว่าไม่จำเป็น ร้อยละ 33.30 รองลงมาเป็นราคาแพง ร้อยละ 21.20 ไม่มีผลไม้ที่ต้องการ ร้อยละ 14.00 ไม่ทราบเรื่องผลไม้ที่ได้รับ GI ร้อยละ 12.20 ไม่มั่นใจว่าเป็นผลไม้ที่ได้รับ GI ร้อยละ 8.60 แหล่งจำหน่ายมีจำนวนจำกัด ร้อยละ 5.90 และการเดินทางไปซื้อไม่สะดวก ร้อยละ 5.00 สำหรับเหตุผลส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่างที่เคยซื้อแต่ปัจจุบันไม่ได้ซื้อผลไม้ที่ได้รับ GI พบว่า ราคาแพงร้อยละ 45.90 รองลงมาคือไม่มีผลไม้ที่ต้องการร้อยละ 21.10 ไม่มั่นใจว่าเป็นผลไม้ที่ได้รับ GI ร้อยละ 13.50 คิดว่าไม่จำเป็นร้อยละ 12.00 และการเดินทางไปซื้อไม่สะดวกร้อยละ 7.50 และเหตุผลส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่างที่เคยซื้อแต่ปัจจุบันยังซื้ออยู่ พบว่า คุณภาพของสินค้าคิดเป็นร้อยละ 92.72 รองลงมาคือความมั่นใจในผลไม้ที่ได้รับ GI ร้อยละ 80.00 และราคามีความเหมาะสมร้อยละ 49.10

จากการสำรวจกลุ่มตัวอย่างที่เคยซื้อผลไม้ที่ได้รับ GI พบว่า ผลไม้ GI ที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกซื้อ คือ ส้มสีทองน่าน คิดเป็นร้อยละ 19.20 เนื่องจากส้มสีน่านเป็นผลไม้ที่มีจำหน่ายตลอดทั้งปีทั้งยังหาซื้อได้ง่าย รองลงมา เป็นส้มโอนครชัยศรีร้อยละ 16.74 ลิ้นจี่พันธุ์ค่อมสมุทรสงครามร้อยละ 16.29 สับปะรดภูแลเขียงรายร้อยละ 15.85 กัลยาลับมือนางขุมพริร้อยละ 12.72 มะพร้าวเกาะพะงันร้อยละ 10.04 และทุเรียนนนท์ ร้อยละ 9.15 โดยส่วนใหญ่มีความถี่ในการซื้อผลไม้ที่ได้รับ GI 1-2 ครั้งต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 54.5 ส่วนใหญ่ซื้อจากแหล่งจำหน่าย คือ ตลาดสด, ตลาดนัด คิดเป็นร้อยละ 37.9 รองลงมาสั่งออนไลน์ ร้อยละ 14.2 ซึ่งปริมาณที่ซื้อผลไม้ที่ได้รับ GI ในแต่ละครั้งส่วนใหญ่น้อยกว่า 1 กิโลกรัม คิดเป็นร้อยละ 51.8 รองลงมาอยู่ระหว่าง 1-3 กิโลกรัม คิดเป็นร้อยละเฉลี่ย 43.7 และ ส่วนของค่าใช้จ่ายในการซื้อผลไม้ที่ได้รับ GI ในแต่ละครั้งส่วนใหญ่ระหว่าง 101-300 บาท ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 59.1 รองลงมาคือค่าใช้จ่ายต่ำกว่า 100 บาท คิดเป็นร้อยละ 33.4 เมื่อพิจารณาถึงตรารับรองที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลไม้ที่ได้รับ GI ของกลุ่มตัวอย่างที่เคยซื้อผลไม้ที่ได้รับ GI พบว่า ผลไม้ที่มีตรารับรองมีผลต่อการตัดสินใจมากที่สุดถึงร้อยละ 73.6

สำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อลิ้นจี่พันธุ์ค่อมที่ได้รับ GI ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ปัจจัยที่อยู่ในระดับมากที่สุด คือ การมีตรารับรอง GI และการตรวจสอบย้อนกลับ ปัจจัยที่อยู่ในระดับมาก คือ ปัจจัยการส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกผลไม้ของท้องถิ่น, สถานที่จำหน่ายที่น่าเชื่อถือ, รูปแบบบรรจุภัณฑ์/รายละเอียดบนบรรจุภัณฑ์, การสร้างคุณค่า/สร้างความภาคภูมิใจในท้องถิ่น, การมีตราสินค้าของเกษตรกร และคุณภาพของสินค้า เมื่อพิจารณา

ถึงความเชื่อมั่นในคุณภาพและความปลอดภัยของสินค้าที่ผู้ซื้อพบ ว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 5.8/10

การศึกษาคุณลักษณะของสินค้าที่ผู้ซื้อพบที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของกลุ่มตัวอย่างผู้บริโภคสินค้าที่ผู้ซื้อพบ ในจังหวัดสมุทรสงครามจำนวน 300 ราย โดยให้กลุ่มตัวอย่างเลือกชุดทางเลือกที่พึงพอใจมากที่สุด และวิเคราะห์ฟังก์ชันอรรถประโยชน์ทางอ้อม (v_{nit}) โดยใช้แบบจำลอง Mixed Logit และการประมาณค่าพารามิเตอร์โดยวิธี Maximum Simulated Likelihood โดยจากผลการวิเคราะห์ฟังก์ชันอรรถประโยชน์ทางอ้อมของผู้ที่ซื้อสินค้าที่ผู้ซื้อพบพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ของ Constant มีค่าเป็นบวกในช่วงความเชื่อมั่นร้อยละ 95 แสดงว่าผู้บริโภคได้รับความพึงพอใจจากการเลือกซื้อสินค้าที่ผู้ซื้อพบจากชุดทางเลือกมากกว่าเมื่อเทียบกับทางเลือกที่ไม่ซื้อ ซึ่งเห็นว่าคุณลักษณะที่ใช้ในการศึกษามีความสำคัญต่อการตัดสินใจของผู้ซื้อ ส่วนตัวแปรด้านราคา (Price) มีค่าสัมประสิทธิ์เป็นลบและไม่มีช่วงความเชื่อมั่น ซึ่งเห็นว่าราคาไม่ได้ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภค แสดงค่าในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประมาณการ

Model	B	S.E.	Sig	Exp(B)
สินค้าที่ผู้ซื้อพบ GI มีตรารับรอง	2.403*	1.183	0.015	11.059
สินค้าที่ผู้ซื้อพบ GI ไม่มีตรารับรอง	1.679	1.212	0.166	5.361
ปลอดภัยสารพิษ	0.526*	1.546	0.041	1.591
ไม่ปลอดภัยสารพิษ	-0.660	1.550	0.670	0.517
ระบุรายละเอียดบนบรรจุภัณฑ์	1.034*	1.102	0.003	3.356
ไม่ระบุรายละเอียดบนบรรจุภัณฑ์	-0.577	1.193	0.629	0.562
ราคาบรรจุภัณฑ์	-0.060	0.530	0.910	0.942
Constant	1.659*	2.128	0.044	5.252

Chi-square = 6.992 - 2, Log likelihood = 169.862,

Cox & Snell R Square = 0.023, Nagelkerke R Square = 0.052

หมายเหตุ: * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติในช่วงความเชื่อมั่นร้อยละ 95

สำหรับตัวแปรด้านคุณลักษณะต่างๆ ในส่วนของคุณลักษณะสินค้าที่ไม่ใช่ GI เป็นฐานในการคำนวณ พบว่าสินค้าที่ผู้ซื้อพบที่มีตรารับรองมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวกในช่วงความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เนื่องจากผู้บริโภคต้องการความมั่นใจในผลิตภัณฑ์ว่าเป็นสินค้าที่ผู้บริโภคต้องการจึงมีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์สินค้าที่ผู้ซื้อพบที่มีตรารับรอง GI โดยมีราคาแฝง 40.05 บาทต่อกิโลกรัม สินค้าที่ผู้ซื้อพบที่มีตรารับรอง GI สามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคได้และส่งผลให้ผู้บริโภคมีความเต็มใจจ่ายสูงขึ้น รองลงมาคือการระบุรายละเอียดบนบรรจุภัณฑ์ที่มีความเต็มใจจ่ายที่ 17.23 บาทต่อกิโลกรัม และระดับคุณภาพความปลอดภัยที่ปลอดภัยสารพิษมีความเต็มใจจ่ายที่ 8.77 บาทต่อกิโลกรัม แสดงให้เห็นว่าผู้บริโภคให้ความสำคัญทำให้มั่นใจและเชื่อถือในผลิตภัณฑ์ที่ได้รับมากขึ้น โดยคุณลักษณะสินค้าที่ผู้ซื้อพบ GI แต่ไม่มีตรารับรองและคุณลักษณะไม่ปลอดภัยสารพิษนั้น แสดงให้เห็นถึงการที่ไม่สามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคได้มีราคาแฝง 27.98 บาทต่อกิโลกรัม และ 11.00 บาทต่อกิโลกรัมตามลำดับ แสดงค่าในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 คุณลักษณะที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคและราคาแฝงของระดับคุณลักษณะ

คุณลักษณะ	ระดับของคุณลักษณะ	อรรถประโยชน์	
		ทางอ้อม	ราคาแฝง (บาท/กิโลกรัม)
1. ระดับของลินจีพันธุ์ค่อม	1. ลินจีพันธุ์ค่อม GI ที่มีตรารับรอง (GI)	2.403*	40.05
	2. ลินจีพันธุ์ค่อม GI ไม่มีตรารับรอง (NGI)	1.679	27.98
2. ระดับของคุณภาพความปลอดภัย	1. ปลอดสารพิษ (Org)	0.526*	8.77
	2. ไม่ปลอดสารพิษ (NOrg)	-0.660	11.00
3. รายละเอียดบนบรรจุภัณฑ์	1. ระบุรายละเอียด (Lb)	1.034*	17.23
	2. ไม่ระบุรายละเอียด (NLb)	-0.577	9.62

หมายเหตุ: * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ช่วงความเชื่อมั่นร้อยละ 95

ที่มา: จากการคำนวณ

สรุป

พฤติกรรมกรบริโภคลินจีพันธุ์ค่อมส่วนใหญ่ของผู้บริโภค พบว่า ผู้บริโภคมีความถี่ในการซื้อลินจีพันธุ์ค่อม 4-6 ครั้งต่อปี เนื่องจากลินจีพันธุ์ค่อมเป็นผลไม้ตามฤดูกาลที่ออกผลผลิตปีละครั้งมีระยะเวลาประมาณ 4 เดือน โดยซื้อจากตลาดสดหรือตลาดนัด เนื่องจากเป็นแหล่งจำหน่ายที่เข้าถึงง่าย ผู้บริโภคจะมีปริมาณการซื้อแต่ละครั้ง น้อยกว่า 1 กิโลกรัม และมีราคาระหว่าง 151-450 บาทต่อกิโลกรัม ส่วนใหญ่นิยมซื้อไปเป็นของฝาก ความเชื่อมั่นในคุณภาพและความปลอดภัยของลินจีของผู้บริโภคต่อลินจีพันธุ์ค่อมนั้นอยู่ในระดับปานกลาง

ผู้บริโภคส่วนใหญ่ส่วนใหญ่ไม่เคยซื้อผลไม้ที่ได้รับ GI เหตุผลคือ คิดว่าไม่จำเป็น สำหรับเหตุผลส่วนใหญ่ของผู้บริโภคที่เคยซื้อแต่ปัจจุบันไม่ซื้อผลไม้ที่ได้รับ GI พบว่า ราคาแพง และเมื่อพิจารณาเหตุผลของกลุ่มตัวอย่างเคยซื้อและปัจจุบันยังซื้ออยู่ส่วนใหญ่ พบว่า คุณภาพของสินค้า รองลงมาคือความมั่นใจในผลไม้ที่ได้รับ GI

คุณลักษณะของลินจีพันธุ์ค่อมที่ส่งผลต่อความพึงพอใจมากที่สุดคือ ลินจี GI ที่มีตรารับรอง โดยสามารถสร้างความเต็มใจจ่ายให้ผู้บริโภคได้ 40.05 บาทต่อกิโลกรัม รองลงมาคือการระบุรายละเอียดบนบรรจุภัณฑ์ที่มีความเต็มใจจ่ายที่ 17.23 บาทต่อกิโลกรัม และคุณภาพปลอดสารพิษมีความเต็มใจจ่ายที่ 8.77 บาทต่อกิโลกรัม โดยคุณลักษณะลินจีพันธุ์ค่อม GI แต่ไม่มีตรารับรอง คุณลักษณะไม่ปลอดสารพิษ และคุณลักษณะไม่ระบุรายละเอียดบนบรรจุภัณฑ์นั้น ไม่มีช่วงความเชื่อมั่นจึงไม่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภค

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

จากผลศึกษาความเต็มใจจ่ายของผู้บริโภคต่อลินจีพันธุ์ค่อมในเขตจังหวัดสมุทรสงครามที่ได้รับ GI ทำให้ได้ข้อเสนอแนะดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยซื้อลินจีพันธุ์ค่อมและผลไม้ที่ได้รับ GI อื่นๆ ส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า คิดว่าไม่จำเป็น ราคาแพง และไม่ทราบเรื่องผลไม้ GI ดังนั้น จึงควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับลินจีพันธุ์ค่อม/ผลไม้ที่ได้รับ GI ให้

มากขึ้น เช่น ทางสื่อและช่องทางออนไลน์เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถรับรู้ รู้จัก และเข้าถึงผลไม้ GI ได้มากขึ้น อีกทั้งเป็นการขยายตลาดให้กับผลไม้ที่ได้รับ GI ได้เป็นอย่างดี

2. ตรารับรองผลไม้ที่ได้รับ GI ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค ผู้บริโภคยังมีการรับรู้และรู้จักตรารับรองต่างๆ ค่อนข้างน้อย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการประชาสัมพันธ์และให้ความรู้กับผู้บริโภคถึงตรารับรองที่สำคัญ เพื่อให้ผู้บริโภคมีพื้นฐานความรู้และความเข้าใจในตรารับรอง เพื่อการตอบสนองทางเลือกให้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค

3. ผลการศึกษาคุณลักษณะสินค้าพันธุ์คอมพิวเตอร์ที่ผู้บริโภคพึงพอใจ พบว่า คุณลักษณะที่ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายควรนำมาพัฒนาผลิตภัณฑ์ ได้แก่ การผลิตและจำหน่ายสินค้าพันธุ์คอมพิวเตอร์ปลอดสารพิษที่มีตรารับรองคุณภาพความปลอดภัย และการระบุรายละเอียดบนบรรจุภัณฑ์ หากนำคุณลักษณะต่างๆ ไปปรับปรุงผลิตภัณฑ์นอกจากจะเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าพันธุ์คอมพิวเตอร์แล้ว ยังจะทำให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค และอาจเป็นที่ต้องการของตลาดสินค้ามากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ชัชวาล เม่าเพ็ง, อธิทิพงษ์ มหาวินศวรรษย์ , และ สันติ แสงเลิศไสว. 2560. “ความเต็มใจที่จะจ่ายของผู้บริโภคต่อการรับรองวัตถุดิบผักปลอดภัย และการแสดงคุณค่าทางโภชนาการของร้านอาหาร.” **พัฒนาการเศรษฐกิจปริทรรศน์** 11(2): 69 – 85. อ้างถึง Van Loo, E. J., Caputo, V., Nayga, R. M., & Verbeke, W. (2014). Consumers' valuation of sustainability labels on meat. *Food Policy*, 49, 137-150.

สรายุทธ แจ่มจิราศัย. 2558. **พฤติกรรมผู้บริโภคและการตัดสินใจซื้อผักปลอดภัยของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร: กรณีผักไฮโดรโปนิคส์**. วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต เศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2562ก. **ศูนย์ข้อมูลผลไม้** (Online). www.oae.go.th, 30 พฤศจิกายน 2562.
_____. 2562ข. **ข้อมูลการผลิตสินค้าเกษตร** (Online). www.oae.go.th, 30 พฤศจิกายน 2562.
_____. 2562ค. **สถิติการเกษตรของประเทศไทย ปี 2562** (Online). www.oae.go.th, 30 พฤศจิกายน 2562.

Rose, J. M. J. Bliemer. 2013. “Sample size requirements for stated choice experiments.” *Transportation* 40: 1021 – 1041. Cited Orme, B. 2010. *Sample Size Issues for Conjoint Analysis Studies*, Sawtooth Software Technical Paper, Sequim.

การศึกษาผลการเรียนรู้ เรื่อง การสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ประเภทจิตรกรรม โดยใช้แบบการสอนแบบร่วมมือ เทคนิค STAD และรูปแบบการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมป์สัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

A Study of Creation of Visual Arts (Painting) Learning outcomes by Student Team Achievement Division Technic (STAD) Together with Instructional Model Based on Simpson's Processes for Psycho- Motor Skill Development for Mathayom Sooksa 4 Students

นายจักรกฤษณ์ ไค้งนอก

Jakkrit Khongnok

Faculty of Education in Curriculum and Instruction, Vongchavalitkul University

Corresponding author Email address: jakkit.ko@gmail.com*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ประเภทจิตรกรรม โดยใช้แบบการสอนแบบร่วมมือ เทคนิค STAD และรูปแบบการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมป์สัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนเรียนและหลังเรียน 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ประเภทจิตรกรรม โดยใช้แบบการสอนแบบร่วมมือ เทคนิค STAD และรูปแบบการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมป์สัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กับเกณฑ์ร้อยละ 70 และ 3) เพื่อศึกษาความสามารถในการปฏิบัติการสร้างผลงานจิตรกรรม และการสร้างสรรค์ผลงาน เรื่อง การสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ประเภท จิตรกรรม โดยใช้ทักษะการปฏิบัติซิมป์สัน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ นักเรียนโรงเรียนปียศึกษา(มัธยมวัดดอนขวาง) จำนวน 20 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 8 แผน รวม 8 ชั่วโมง แบบทดสอบวัดความรู้ แบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติการสร้างผลงานจิตรกรรม วิเคราะห์ข้อมูลและสถิติ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการทดสอบด้วย t-test แบบ one group pretest posttest design ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ประเภท ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการเรียนการสอนจิตรกรรม โดยใช้การสอนแบบร่วมมือ เทคนิค STAD และรูปแบบการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมป์สัน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ประเภท ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้การสอนแบบร่วมมือ เทคนิค STAD และรูปแบบการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมป์สัน สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3)นักเรียนมีความสามารถในการปฏิบัติโดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมป์สัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับความสามารถ อยู่ระดับ มาก

Abstract

Objectives of this Independent study are 1. To compare pre-test and post-test of learning outcomes of creation of visual (painting) by student team achievement division techniques 2. To compare learning outcomes of creation of visual (painting) by student team achievement division techniques by 70% criterion 3. To study creation of visual (painting) by using Instructional Model Based on Simpson's Process for Psycho – motor Skill Development. Population are student from Piyasuksa School (Watdonkwang Secondary) who engaged in the activities. Research tools are 8 study plans total of 8 hours, tests, evaluation form for creation of visual (painting), statistic analyzation information such as Percentage, Mean, Standard Deviation and Dependent t-test. The results of the research found that 1) the achievement in creating visual art genres. Of mathayom suksa four students receiving the teaching and learning painting By using cooperative teaching, STAD technique and teaching model based on the Simpsons practical skill development concept After studying higher than before studying Statistical significance at the level of .05 2) Academic achievement About creating visual art genres Of mathayom suksa four students who taught and taught by using cooperative teaching, STAD technique and teaching model according to Simpsons practical skill development concept. Above the threshold of 70 percent with statistical significance at the level of .05 and 3) students have the ability to practice by using the teaching model based on the Simpsons practical skill development concept. In general, the ability is at a high level.

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) ได้กำหนดจุดหมาย และมาตรฐานการจัดการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็น กำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองของประเทศไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษต่อการศึกษาประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิตโดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

ในปัจจุบันการศึกษาและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผลงานศิลปะของมนุษย์นั้นมีการคิดค้นสิ่งประดิษฐ์และได้สร้างสรรค์เครื่องเอื้ออำนวยความสะดวก ในการสร้างสรรค์ของผลงานในยุคสมัยใหม่ และมีการตอบสนองในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ให้สะดวกสบายยิ่งขึ้น ในอดีตที่ผ่านมามนุษย์ได้มีการผสมผสานสัมผัสกับสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว ศิลปะจึงได้ถูกถ่ายทอดการคิดและสร้างสรรค์ผลงานขึ้นมาโดยนำมาใส่ในพิธีกรรมต่าง ๆ การสร้างสรรค์ผลงานสิ่งเหล่านี้ที่ผ่านมาจากมนุษย์นั้น มีการพัฒนาของลัทธิ ความเชื่อ จนกลายมาเป็นศาสนา ในปัจจุบัน ศิลปะ จึงเป็นรากฐานและแรงบันดาลใจให้มนุษย์นั้นมีความคิดในการคิดสร้างสรรค์ของผลงานศิลปะในยุคสมัยต่อมา จนมาถึงในยุคสมัยปัจจุบัน ศิลปะเริ่มมีการสร้างสรรค์รูปแบบที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น

ไม่ว่าอะไรก็ตาม งานศิลปะทุกประเภท จะมีคุณค่าภายในตัวของผลงานที่สร้างสรรค์ขึ้นมาเพื่อตอบสนองในด้าน ผลงานการแสดงความรู้สึก ด้านอารมณ์ เพื่อที่จะสื่อถึงเรื่องราวที่สำคัญ หรือเหตุการณ์สถานการณ์ต่าง ๆ ที่เคย เกิดขึ้นและมีความประทับใจ

กัจจกร สุนพงษ์ศรี (2558) ได้กล่าวถึงงานจิตรกรรมนั้นเป็นศิลปกรรมอย่างหนึ่ง ที่มนุษย์ใช้เป็นสื่อแสดง อารมณ์ความรู้สึกความคิด ความเชื่อ ในขณะนั้น สามารถแสดงรายละเอียดของกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นใน ประวัติศาสตร์ สามารถแสดงอารมณ์ ของผู้สร้างงานจิตรกรรมนั้น ๆ ได้ มนุษย์สร้างงานจิตรกรรมมาตั้งแต่สมัยยังอยู่ใน ถ้ำ ร่องรอยขีดเขียนในถ้ำต่าง ๆ ที่พบเห็นในปัจจุบันเกิดจากฝีมือของมนุษย์โบราณ ได้สร้างผลงานจิตรกรรมไว้ การสร้างงานจิตรกรรมมีในทุกชนเผ่าทั่วโลก งานจิตรกรรมบางครั้งที่ทำหน้าที่เป็นภาษาภาพ และใช้ในการติดต่อสื่อสาร ระหว่างกัน ใช้สื่อสารกับจิต วิญญาณ ความเชื่อประเพณี วัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มชน งานจิตรกรรมจึงไม่ใช่เพียง การเขียนภาพ เพื่อให้เหมือนหรือเก็บข้อมูลรายละเอียดของภาพ ให้มากที่สุดจึงถือว่าเป็นผลงานที่มีคุณภาพ ถ้าเป็น เช่นนั้นผลงานจิตรกรรมก็คงไม่ต่างกับ ภาพถ่ายบันทึกเหตุการณ์ทั่วไปเท่านั้น งานจิตรกรรมที่ดีจะแสดงตัวตน ความเป็นตัวของผู้สร้าง บอกถึงอารมณ์ความรู้สึก แสดงความคิด ของผู้สร้างได้อย่างดีสำหรับบุคคลทั่วไปที่กำลังจะ เริ่มฝึกฝนเรียน ในการทำงานจิตรกรรมในเบื้องต้น ก็ยังเป็นการยากที่จะเข้าใจลึกซึ้งลงไปในเรื่อง จิตวิญญาณ อารมณ์ ความรู้สึก ที่นอกเหนือจากการเห็นด้วยตา แต่การฝึกฝนหมั่นเรียนรู้อาปะสภารณ์ก็จะทำให้สามารถเกิดความเข้าใจ และรู้สึกไปในผลงานที่แสดงอารมณ์ความรู้สึกมากขึ้น

จากปัญหาในการเรียนของนักเรียนโรงเรียนปียศึกษาที่ผ่านมานั้นมีนักเรียนบางส่วนที่สอบไม่ผ่านตาม เกณฑ์ที่ทางโรงเรียนได้กำหนดไว้ และการเรียนการสอนรายวิชาทัศนศิลป์ เป็นการสอนด้านทฤษฎีและการปฏิบัติเป็น ส่วนใหญ่ ซึ่งในปัจจุบันในการเรียนการสอนรายวิชาทัศนศิลป์ที่พบว่า ผู้เรียนนั้นมีเกณฑ์ในการปฏิบัติผลงานอยู่ใน เกณฑ์ต่ำ จึงเกิดความคิดในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพทั้งด้านทฤษฎีหรือทักษะการสร้างสรรค์ผลงาน โดยนำ หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 รายวิชาทัศนศิลป์มาศึกษาผลการเรียนรู้ เรื่อง การสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ประเภทจิตรกรรม โดยใช้แบบการสอนแบบร่วมมือ เทคนิค STAD และรูปแบบการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยมีการให้ผู้เรียนนั้นจับกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมตามโครงสร้างหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 และ นำแนวคิดกรรมและเทคโนโลยีทางการสอนแบบใหม่ ๆ มาใช้ในการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพการเรียนการสอน ในรายวิชาทัศนศิลป์ และส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น โดยใช้แบบการสอนแบบ ร่วมมือ เทคนิค STAD โดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน แล้วนำมาจัดเป็น รูปแบบการเรียนการสอนแบบทำงานเป็นกลุ่ม โดยสมาชิกในกลุ่มทุกคนนั้นต้องมีหน้าที่และการจัดการเรียนการสอน แบบร่วมมือนี้ จะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนที่มีการเรียนที่อยู่ในเกณฑ์ต่ำหรือผู้เรียนที่ไม่ค่อยสนใจในการเรียนนั้น ร่วมทำ กิจกรรมกลุ่มกับเพื่อนในห้องได้อย่างมีความสุข และสามารถปฏิบัติผลงานจนเกิดความชำนาญคล่องแคล่ว และทำให้ ผู้เรียนนั้นมีความอดทน จนกระทั่งผู้เรียนนั้นสามารถนำมาประยุกต์ใช้ จนผู้เรียนนั้นเกิดความคิดริเริ่มการสร้างสรรค์ ของผลงานแบบใหม่ ๆ เพื่อให้ผู้เรียนนั้นก้าวทันในยุคสมัยปัจจุบันได้เป็นอย่างดี

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค (STAD) มีจุดประสงค์หลักในการจัดการเรียนรู้ คือ การพึ่งพาอาศัย ซึ่งกันและกันเชิงบวก นักเรียนจะรู้สึกว่าคุณเองจำเป็นจะต้องอาศัยผู้อื่นในการที่จะทำงานกลุ่มให้สำเร็จ กล่าวคือ

"ร่วมเป็นร่วมตาย" วิธีการที่จะทำให้เกิดความรู้สึกเช่นนี้อาจจะทำได้โดยทำให้มีจุดมุ่งหมายร่วมกัน เช่น ถ้านักเรียนทำคะแนนกลุ่มได้สูงแต่ละคนจะได้รับรางวัลร่วมกัน ประเด็นที่สำคัญก็คือสมาชิกทุกคนในกลุ่มจะต้องทำงานกลุ่มให้เป็นผลสำเร็จ ซึ่งความสำเร็จนี้จะขึ้นอยู่กับความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกทุกคน จะไม่มีการยอมรับความสำคัญหรือความสามารถของบุคคลเพียงคนเดียว ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ เทคนิค (STAD) 1) นำเสนอเนื้อหา 2) จัดกลุ่ม 4-5 คน 3) ศึกษาหาความรู้ 4) ทดสอบ 5) ประเมินผล (กุลิสรา จิตรชญาวณิ, น.79)

ทฤษฎีของซิมป์สัน ซึ่งจุดประสงค์หลักในการสอนตามแนวคิดซิมป์สัน คือ การใช้ทักษะที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางกายของผู้เรียนมีการประสานการทำงานของกลุ่มเนื้อหรือร่างกายในการทำงานที่ต้องอาศัยในการฝึกฝนที่ดีแล้วจะเกิดความถูกต้อง ความคล่องแคล่ว และความเชี่ยวชาญชำนาญ การขาดทักษะจะส่งผลของพฤติกรรมหรือการกระทำสามารถสังเกตได้จากความเร็วความแม่นยำ เหมาะกับการจัดการเรียนการสอนเรื่องการสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ประเภทจิตรกรรม โดยผู้เรียนนั้นต้องอาศัยในการทำงานของกลุ่มเนื้อและความคิดในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสามารถพัฒนาได้ด้วยการฝึกฝน จนเกิดความเชี่ยวชาญ ซึ่งมีขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรม 7 ขั้นตอน 1) ขั้นตอนการรับรู้เป็นขั้นการให้ผู้เรียนรับรู้ในสิ่งที่จะทำ 2) ขั้นตอนการเตรียมความพร้อม 3) ขั้นตอนการตอบสนอง 4) ขั้นตอนการลงมือทำ 5) ทำจนเกิดความชำนาญ และทำอย่างคล่องแคล่ว 6) ขั้นปรับปรุงและนำมาประยุกต์ใช้ และ 7) ขั้นคิดริเริ่มทักษะและการบวกรวมการคิดแบบใหม่ (ทศนา แหม่มณี, น.35-36)

จากปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญของการจัดการเรียนการสอน โดยใช้การสอนแบบร่วมมือ เทคนิค STAD และรูปแบบการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมป์สัน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และพัฒนาทางด้านทักษะการปฏิบัติของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพื่อให้นักเรียนฝึกการทำงานเป็นกลุ่มได้แลกเปลี่ยนความคิด จากความสำคัญของการสอนโดยใช้การสอนแบบร่วมมือ เทคนิค STAD และเพิ่มประสิทธิภาพทางการเรียนรู้นั้นได้ดีขึ้นและมีประสิทธิภาพสูงสุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ประเภทจิตรกรรม โดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือ เทคนิค STAD และรูปแบบการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมป์สัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนเรียนและหลังเรียน
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ประเภทจิตรกรรม โดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือ เทคนิค STAD และรูปแบบการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมป์สัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กับเกณฑ์ร้อยละ 70
3. เพื่อศึกษาความสามารถในการปฏิบัติการสร้างผลงานจิตรกรรม เรื่อง การสร้างสรรค์งาน ทัศนศิลป์ประเภท จิตรกรรม โดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมป์สัน

สมมติฐานการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ประเภทจิตรกรรม โดยใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือ เทคนิค STAD และรูปแบบการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมป์สัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ประเภทจิตรกรรม โดยใช้แบบการสอนแบบร่วมมือ เทคนิค STAD และรูปแบบการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น

การจัดการเรียนสอนโดยใช้การสอนแบบร่วมมือ เทคนิค STAD และรูปแบบการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน

ตัวแปรตาม

ผลการเรียนรู้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ประเภทจิตรกรรม โดยใช้การสอนแบบร่วมมือ เทคนิค STAD และรูปแบบการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน
2. ความสามารถในการปฏิบัติการสร้างผลงานจิตรกรรม

วิธีการวิจัย

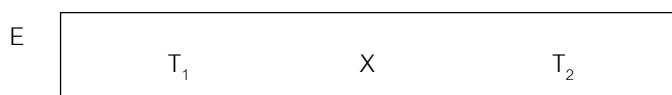
การวิจัยการศึกษาผลการเรียนรู้ เรื่อง การสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ประเภทจิตรกรรม โดยใช้แบบการสอนแบบร่วมมือ เทคนิค STAD และรูปแบบการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์สันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในการวิจัยกำหนดมีรายละเอียดและขั้นตอนการดำเนินวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนปิยะศึกษา (มัธยมศึกษาวัดดอนขวาง) ส.พ.ป นม.เขต 1
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนปิยะศึกษา (มัธยมวัดดอนขวาง) ห้องเรียนชั้น ม.4/1 จำนวน 20 คน

แผนแบบการทดลอง

เตรียมการทดลองการจัดทำวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงทดลอง (Experimental Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามแบบแผนแบบหนึ่งกลุ่มทดสอบก่อนและหลังทดลอง (One Group Pretest – Posttest Design) โดยมีการทดสอบก่อนเรียนจากนั้นทำการเตรียมการทดลองโดยโดยใช้แบบการสอนแบบร่วมมือ เทคนิค STAD และรูปแบบการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของ และทำการทดสอบก่อนเรียนและนำผลการวัดก่อนเรียนและหลังเรียนมาทดสอบความแตกต่าง ซึ่งมีแผนของการวิจัย (ไพศาล หวังพานิช, 2558 : 36) เขียนออกมาเป็นดังต่อไปนี้

เมื่อ E แทน กลุ่มทดลอง

T1 แทน การทดสอบก่อนเรียน

X แทน การจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบการสอนแบบร่วมมือ เทคนิค STAD และรูปแบบการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ประเภท จิตรกรรม โดยใช้แบบการสอนแบบร่วมมือ เทคนิค STAD และรูปแบบการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติ ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนปิยศึกษา (มัธยมวัดดอนขวาง) ประกอบด้วยเครื่องมือที่ใช้ในการทดลองและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แผนจัดการเรียนรู้เรื่อง การสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ประเภทจิตรกรรม โดยใช้แบบการสอนแบบร่วมมือ เทคนิค STAD และรูปแบบการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (จำนวน 8 ชั่วโมง)

แผนการจัดการเรียนรู้แต่ละแผนการจัดการเรียนรู้แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ รูปแบบการสอนที่ 1 ใช้รูปแบบการสอนเทคนิค STAD เป็นจำนวน 3 แผนคือ แผนจัดการเรียนรู้ที่ 1, 3, 5 รูปแบบการสอนที่ 2 ใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติซิมพ์สัน เป็นจำนวน 5 แผนคือ แผนจัดการเรียนรู้ที่ 2, 4, 6, 7, 8

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบไปด้วย

1. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การศึกษาผลการเรียนรู้ เรื่อง การสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ประเภทจิตรกรรม โดยใช้การสอนแบบร่วมมือ เทคนิค STAD และรูปแบบการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยเป็นแบบปรนัย แบบเลือกตอบชนิด 4 เลือก เป็นจำนวน 30 ข้อ

2. แบบวัดความสามารถทักษะในการปฏิบัติ เรื่อง การสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ประเภทจิตรกรรม โดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน

ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ประเภทจิตรกรรม โดยใช้แบบการสอนแบบร่วมมือ เทคนิค STAD และรูปแบบการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่าคะแนนผลการเรียนรู้อ่อนเรียนเท่ากับ 11.60 คะแนน จากคะแนน 30 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 38.67 คะแนนผลการเรียนรู้อ่อนเรียนเท่ากับ 24.80 คะแนน จากคะแนน 30 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 82.67 โดยก่อนเรียนมีคะแนนอยู่ระหว่าง 9 ถึง 16 หรือระหว่างร้อยละ 30.00 ถึง 53.33 และหลังเรียนมีคะแนนอยู่ระหว่าง 18 ถึง 29 คะแนน หรือ ระหว่างร้อยละ 60.00 ถึง 96.67 โดยมีคะแนนความก้าวหน้าเฉลี่ยเท่ากับ 13.20 คิดเป็นร้อยละ 44

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ประเภทจิตรกรรม โดยใช้แบบการสอนแบบร่วมมือ เทคนิค STAD และรูปแบบการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่รับการจัดการเรียนการสอน เทคนิค STAD

ผลการเรียน	N	\bar{X}	S.D.	T	p
ก่อนเรียน	20	11.60	2.30	12.449	.000*
หลังเรียน	20	24.80	3.90		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ประเภทจิตรกรรม โดยใช้แบบการสอนแบบร่วมมือ เทคนิค STAD และรูปแบบการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แบบการสอนแบบร่วมมือ เทคนิค STAD หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ประเภทจิตรกรรม โดยใช้แบบการสอนแบบร่วมมือ เทคนิค STAD และรูปแบบการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 พบว่า หลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ เรื่อง การสร้างสรรค์งาน ทัศนศิลป์ประเภท จิตรกรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 24.80 คิดเป็นร้อยละ 82.67 เมื่อพิจารณาเป็นรายบุคคลพบว่า มีนักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไปหรือตั้งแต่ 21 คะแนนขึ้นไป จำนวน 16 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 80

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ เรื่อง การสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ประเภทจิตรกรรม โดยใช้แบบการสอนแบบร่วมมือ เทคนิค STAD และรูปแบบการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70

กลุ่ม	ผลการเรียน	N	คะแนน	\bar{X}	S.D.	t	p
E ₁	หลังเรียน	20	21	24.80	3.90	9.797	.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การสร้างสรรค์งาน ทัศนศิลป์ประเภท จิตรกรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้แบบการสอนแบบร่วมมือ เทคนิค STAD สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความสามารถในการปฏิบัติการสร้างผลงานจิตรกรรม เรื่อง การสร้างสรรค์งาน ทัศนศิลป์ประเภท จิตรกรรม ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสามารถในการปฏิบัติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่รับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน พบว่า นักเรียนมีระดับความสามารถในการปฏิบัติโดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน โดยภาพรวมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีคะแนนทักษะการปฏิบัติการสร้างสรรค์งาน ทัศนศิลป์ประเภท จิตรกรรมเฉลี่ยเท่ากับ 11.25 คิดเป็นร้อยละ 70.31 เมื่อพิจารณาเป็นรายบุคคลพบว่านักเรียนมีความสามารถอยู่ในระดับ มาก เป็นจำนวน 16 คน อยู่ในระดับความสามารถ มาก

ความสามารถในการปฏิบัติ	\bar{x}	S.D.	ระดับ
1. สามารถใช้เครื่องมือในการเขียนภาพได้	3.45	0.51	ปานกลาง
2. นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	3.70	0.47	มาก
3. มีการทำตามทักษะและกระบวนการ	3.55	0.51	มาก
4. ทำงานสำเร็จ ตรงตามเวลา	3.65	0.49	มาก
โดยภาพรวม	3.58	0.49	มาก

ตาราง 3 พบว่า นักเรียนมีระดับความสามารถในการปฏิบัติโดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับความสามารถ ($\bar{x} = 3.58$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนมีระดับความสามารถในการปฏิบัติโดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน 4 ข้อ ดังนี้ โดยมีความสามารถการปฏิบัติว่าสามารถใช้เครื่องมือในการเขียนภาพได้ ($\bar{x} = 3.45$) นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ($\bar{x} = 3.70$) มีการทำตามทักษะ และกระบวนการ ($\bar{x} = 3.55$) ทำงานสำเร็จ ตรงตามเวลา ($\bar{x} = 3.65$)

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การศึกษาผลการเรียน ผลการวิจัย เรื่อง การสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ประเภทจิตรกรรม โดยใช้แบบการสอนแบบร่วมมือ เทคนิค STAD และรูปแบบการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1 ผลเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ เรื่อง การสร้างสรรค์งาน ทัศนศิลป์ประเภท จิตรกรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบการสอนแบบร่วมมือ เทคนิค และรูปแบบการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบการสอนแบบร่วมมือ เทคนิค STAD เป็นการจัดการเรียนการสอนที่มีการจูงใจนักเรียนให้รู้จักให้กำลังใจและช่วยเหลือเพื่อนในการเรียนรู้เนื้อหาที่ครูถ่ายทอด ถ้านักเรียนต้องการให้ทีมตนได้รับรางวัล ก็ต้องช่วยสมาชิกในทีมเรียนรู้เนื้อหานั้น การทำงานด้วยกันของนักเรียนเมื่อครูสอนบทเรียนจบ อาจทำงานกันเป็นคู่และเปรียบเทียบคำตอบกัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกันในส่วนที่ไม่เข้าใจ ซึ่งครูมีการสื่อสารการสอนการในการกระตุ้นให้มีความเกี่ยวข้องและสามารถเชื่อมโยงกับประเด็นในการจัดการเรียน ทำให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมในชั้นเรียน ยังสร้างเสริมความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน ๆ และผู้เรียนมีการแก้ปัญหา การกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้การคิดแบบหลายหลาย การปฏิบัติภารกิจที่ซับซ้อน การเน้นคุณธรรม จริยธรรม การสร้างเสริมประชาธิปไตยในชั้นเรียน ทักษะทางสังคม การสร้างนิสัยความรับผิดชอบร่วมกันและความร่วมมือภายในกลุ่ม ซึ่งสองคล้องกับงานวิจัยของ ประพนอม โพธิ์กัน (2550, บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องการเปรียบเทียบ ผลสัมฤทธิ์และเจตคติต่อการเรียนภาษาไทยเรื่องคำและหน้าที่ของคำ ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้เทคนิค STAD กับการสอนปกติ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนวัดโบสถ์ อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 76 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเรื่องคำและหน้าที่ของคำ ของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้เทคนิค STAD สูงกว่าการสอนแบบปกติ

อย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ .01 2) เจตคติต่อการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่รับการสอน โดยใช้ เทคนิค STAD สูงกว่าการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเรื่องคำ และหน้าที่ของคำ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้ เทคนิค STAD หลังเรียนสูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมี นัยสำคัญที่ระดับ .01

2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้หลังเรียนเรื่อง การสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ประเภท จิตรกรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แบบการสอนแบบร่วมมือ เทคนิค STAD และ รูปแบบการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ก็พบว่านักเรียนมี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ประเภทจิตรกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สูงกว่า เกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานทั้งนี้เนื่องมาจาก การจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบการสอนแบบร่วมมือ เทคนิค STAD มีลำดับการเรียนการสอนที่เป็นขั้นตอน จึงทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจ ได้ง่ายขึ้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนจึงสูงขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนเรียน และผ่านเกณฑ์ตามที่ครูได้กำหนด ไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ ซไมพร รังสิยานพงศ์,รัตนา ศรีทัศน์ และ พินดา วราสุนันท์ (2559) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พฤติกรรมการทำงานกลุ่มและเจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องความน่าจะเป็น ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/3 โรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย โดยใช้วิธีการสอนแบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ STAD กลุ่ม ตัวอย่างคือ นักเรียนชั้น ม.5/3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 33 คน ซึ่งได้มา จากการสุ่มอย่างง่าย ผลการวิจัยสรุปได้ว่า 1. นักเรียนชั้นม.5/3 ที่ได้รับวิธีการสอนแบบ STAD มีคะแนนพัฒนาการระหว่างเรียน สูงขึ้นตามลำดับ และผลสัมฤทธิ์สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 รวมทั้งคะแนนหลังเรียนสูง กว่าก่อนเรียน อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3 ความสามารถในการปฏิบัติการสร้างผลงานจิตรกรรม เรื่อง การสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ประเภท จิตรกรรม โดยใช้การจัดการเรียนรู้ทักษะการปฏิบัติซิมพ์สัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีระดับความสามารถใน การปฏิบัติโดยใช้ทักษะการปฏิบัติซิมพ์สัน โดยภาพรวมระดับความสามารถ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้กิจกรรมที่ได้จาก การจัดการเรียนการสอนนั้น มีการพัฒนาการทางกายของผู้เรียน เป็นความสามารถในการประสานการทำงานของ กล้ามเนื้อหรือร่างกาย ในการทำงานที่มีความซับซ้อน และต้องอาศัยความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อหลาย ๆ ส่วน การทำงานดังกล่าวเกิดขึ้นได้จากการสั่งงานของสมอง ซึ่งต้องมีความสัมพันธ์กับความรู้สึกที่เกิดขึ้น ทักษะปฏิบัตินี้ สามารถพัฒนาได้ด้วยการฝึกฝน ซึ่งหากได้รับการฝึกฝนที่ดีแล้ว จะเกิดความถูกต้อง ความคล่องแคล่ว ความเชี่ยวชาญชำนาญการ และความคงทน ผลของพฤติกรรมหรือการกระทำสามารถสังเกตได้จากความรวดเร็ว ความแม่นยำ ความเร็วหรือความราบรื่นในการจัดการ พบว่า ความสามารถในการปฏิบัติการสร้างผลงานจิตรกรรม เรื่อง การสร้างสรรค์งาน ทัศนศิลป์ประเภท จิตรกรรม โดยอยู่ในระดับความสามารถในการปฏิบัติ อยู่เกณฑ์ มาก ตามที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ กฤตมุข ไชยศิริ (2559, บทคัดย่อ) เรื่อง การพัฒนาชุดการสอนโดยใช้รูปแบบ การสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สันเรื่องการร้อยลูกปัด วิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี ส าหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5

โรงเรียนวัดอ่างแก้ว (จิบ ปานขา) การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาชุดการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สันเรื่องการร้อยลูกปัดให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อศึกษาผลการ ประดิษฐ์ชิ้นงานด้วยชุดการสอน 3) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการเรียนด้วยชุดการสอน 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดการสอนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองคือ นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดอ่างแก้ว (จิบ ปานขา) ปีการศึกษา 2559 ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง แบบง่ายโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยกลุ่ม โดยการจับฉลากมา 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน 1. ประสิทธิภาพของชุดการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สันเรื่องการร้อยลูกปัดวิชาการทำงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดอ่างแก้ว (จิบ ปานขา) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 95.03/81.33 ตามเกณฑ์ 80/80 2. ผลการประดิษฐ์ชิ้นงานของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนทักษะ ปฏิบัติของซิมพ์สันเรื่องการร้อยลูกปัดพบว่านักเรียนมีคะแนนทักษะการปฏิบัติงานเฉลี่ย (r) เท่ากับ 3.80 อยู่ในระดับดีมาก 3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยชุดการสอนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .01

เอกสารอ้างอิง

- กลิสรา จิตรชฎาวณิช. (2562). **การจัดการเรียนรู้**. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560)**. กรุงเทพฯ : ชุมชนุสสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กัจจกร สุนพงษ์ศรี. (2558). **ศิลปะสมัยใหม่**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กฤตมุข ไชยศิริ (2556, บทคัดย่อ). **การพัฒนาชุดการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สันเรื่อง การร้อยลูกปัดวิชาการทำงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียน วัดอ่างแก้ว (จิบ ปานขา)**. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัย ศิลปากร
- ชไมพร รังสิยานุพงศ์, รัตนา ศรีทัศน์ และ พินดา วราสุนันท์ (2559). **การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พฤติกรรมการ ทำงานกลุ่มและเจตคติต่อการเรียนวิชา คณิตศาสตร์ เรื่องความน่าจะเป็น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/3 โรงเรียนอัมพวันวิทยาลัยโดยใช้วิธีการสอนแบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ STAD วารสารปีที่ 3. ฉบับที่ 4. สาขาวิทยศาสตร์และเทคโนโลยี. มหาวิทยาลัยศิลปากร**
- ทีศนา แซมมณี. (2554). **ศาสตร์การสอน**: กรุงเทพฯ. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประนอม โพธิ์กัน. (2550). **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และเจตคติต่อการเรียนภาษาไทยเรื่องคำและ หน้าที่ของคำ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้เทคนิค STAD กับการสอนปกติ**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ลพบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
- ไพศาล หวังพานิช. (2526). **การวัดผลการศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

แนวทางการออกแบบบรรจุภัณฑ์ไข่เค็มไชยา : กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็มอสม. ไชยา ตำบลเลม็ด อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

Local wisdom management through packaging design salted eggs at lamet chaiya suratthani province

กชกร คำแฝง¹

Kotchakorn Komfaeng

บทคัดย่อ

งานวิจัยมีวัตถุประสงค์ศึกษาความเป็นมาของภูมิปัญญาการทำไข่เค็มและบรรจุภัณฑ์ แนวทางการออกแบบบรรจุภัณฑ์ไข่เค็มโดยใช้วิธีการศึกษา คือการเข้าร่วมสังเกตการณ์ และลงมือปฏิบัติจริงกับทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็มอสม. ซึ่งเป็นกลุ่มที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ เริ่มศึกษาตั้งแต่วิธีการผลิต วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต การเลี้ยงเป็ดของทางกลุ่ม เพื่อให้เข้าใจภูมิปัญญาในการผลิตไข่เค็มไชยา และจัดทำแบบสอบถามเพื่อหาความต้องการจากทั้งทางกลุ่มและผู้บริโภค เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ไข่เค็มไชยา แล้วนำผลจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ร่วมกันและออกแบบทั้งหมด 3 แบบจากนั้นจึงนำไปให้ทางกลุ่มเลือกแบบที่พึงพอใจมากที่สุด แล้วนำแบบที่ทางกลุ่มเลือกมากที่สุดไปผลิตและวางขายจริงในร้านขายของฝากที่เลือก เพื่อทดสอบผลการออกแบบและความพึงพอใจของผู้บริโภค จากการซื้อบรรจุภัณฑ์ไข่เค็มซึ่งเป็นแบบที่ทางกลุ่มเลือก จากผลการวิจัย ผู้บริโภคส่วนใหญ่มีความพึงพอใจกับแบบบรรจุภัณฑ์และชื่อเป็นของฝาก โดยกล่าวว่ารูปแบบมีความน่าสนใจแตกต่างจากผลิตภัณฑ์ไข่เค็มที่วางขาย มีความแข็งแรง สามารถรับน้ำหนักไข่ได้ดี สวยงาม หูจับแข็งแรง และการออกแบบสามารถเล่าความเป็นกลุ่มให้ผู้บริโภคเข้าใจได้ง่าย เป็นต้น เป็นโอกาสดีที่ทำให้เห็นว่าสามารถพัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่เป็นของฝากให้มีความน่าสนใจ และประทับใจสำหรับผู้พบเห็นและเลือกซื้อ

คำสำคัญ : ไข่เค็มไชยา, ภูมิปัญญาท้องถิ่น, การออกแบบบรรจุภัณฑ์

Abstract

The purposes of this research is to study the history of salted eggs and the wisdom of salted egg packaging design by the Chaiya Salted egg community group which is the group used in this study, starting from the production, methods of the duck raising, raw materials of the group in order to understand the wisdom in the

¹ บริษัทยูโรซูเปอร์ จำกัด สุราษฎร์ธานี 84000 ประเทศไทย
Eurosuper company, Suratthani 84000, Thailand.

production of Chaiya salted eggs group, conducting a questionnaire to figure out the needs from both for the group and the consumers as a guideline in the design of Chaiya salted egg packaging design.

The results the majority of the consumers are satisfied with the new packaging and buy as souvenirs, and most of them are the tourists rather than the locals. And the reason that consumers pay attention is because the packaging is interesting and different from other salted egg products. The packaging is strong, and can bear the weight of eggs, beautiful, well-built handles, and the design can represent the group for the consumers to easily understand etc. It is a good opportunity to see that the packaging can be developed as a souvenir to be interesting and impressive for those who meet and choose to buy the product.

Keyword: Chaiya salt egg, local wisdom, packaging design

บทนำ

การท่องเที่ยวภายในประเทศเป็นหนึ่งในตัวช่วยในการพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศและยังเป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชนอีกทางหนึ่ง เพราะเมื่อมีคนเดินทางมาท่องเที่ยวมากขึ้นจะทำให้เกิดการใช้จ่ายภายในท้องถิ่น มีการซื้อของฝากเพื่อเป็นของที่ช่วยยืนยันการมาถึงของท้องถิ่นนั้นๆ ของฝากที่นำมาจำหน่ายแต่ละที่จะมีเอกลักษณ์ของตนเองที่สามารถบ่งบอกถึงความสำคัญของพื้นที่แต่ละแห่งเพื่อให้เห็นคุณค่า เมื่อมีการซื้อสินค้าเพื่อเป็นของฝากมากขึ้นทำให้การแข่งขันทางการตลาดมีสูงมากขึ้น เจ้าของกิจการหลายรายเริ่มหันมาให้ความสนใจบรรจุภัณฑ์ เพราะมีความสำคัญต่อการค้ามากขึ้นบรรจุภัณฑ์ที่ดีสามารถดึงดูดความสนใจของผู้บริโภคได้มาก ทำให้การแข่งขันด้านการออกแบบบรรจุภัณฑ์มีมากขึ้น ถ้าบรรจุภัณฑ์ออกแบบมาดีเมื่อผู้บริโภคเห็นสินค้าสามารถจดจำรูปแบบ สี สันหรือสัญลักษณ์ของตัวผลิตภัณฑ์ได้ดี นอกจากนี้ตัวของบรรจุภัณฑ์ควรจะสร้างความพึงพอใจ ให้เกียรติและศักดิ์ศรีแก่ผู้บริโภค คือ ถึงแม้ว่าผู้บริโภคจะซื้อสินค้าไปแล้ว แต่ผลิตภัณฑ์ที่ผู้บริโภคซื้อไปนั้นต้องทำหน้าที่ขายต่อไปได้อีก(ประชิด ทิถบุตร, 2531 : 82)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมองเห็นถึงความสำคัญของการศึกษาความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น คือการผลิตไข่เค็มไชยาที่น่าเสนอ โดยผ่านการออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อจำหน่าย อาจเป็นการเพิ่มทางเลือกให้กับผู้บริโภคได้เลือกซื้อ และเป็นแนวทางให้กับผู้สนใจในเรื่องของการออกแบบบรรจุภัณฑ์ในท้องถิ่น โดยเริ่มจากการศึกษาประวัติของไข่เค็มไชยาขั้นตอนการผลิต และวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต แล้วนำสิ่งเหล่านี้มาวิเคราะห์ร่วมกับการสอบถามกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็มผสม. ซึ่งเป็นกลุ่มที่ผู้วิจัยเลือกเป็นกรณีศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบบรรจุภัณฑ์

วัตถุประสงค์

1. ความเป็นมาของภูมิปัญญาการทำไข่เค็มและบรรจุภัณฑ์
2. แนวทางการออกแบบบรรจุภัณฑ์ไข่เค็ม

วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสม คือ มีทั้งแบบคุณภาพและแบบปริมาณ โดยศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็มอสม. ไชยา ทั้งการสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์ การรวบรวมเอกสารต่างๆ และการใช้แบบสอบถามเพื่อถามถึงความต้องการเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์ มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็มอสม. ไชยา จำนวน 24 คน และประชากรด้านผู้บริโภค 70 คน และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ การสัมภาษณ์ สังเกตการณ์และแบบสอบถามซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ชุด คือแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการออกแบบบรรจุภัณฑ์ และสอบถามความพึงพอใจการออกแบบบรรจุภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็มอสม. ไชยา วิเคราะห์ผลโดยใช้ค่าทางสถิติ ผลการเก็บรวบรวมข้อมูล เริ่มเก็บข้อมูลจากการลงภาคสนามด้านภูมิปัญญาเกี่ยวกับการทำไข่เค็มในทุกชั้นตอน เริ่มตั้งแต่การผลิต วัตถุดิบที่ใช้จนถึงการจัดการกับไข่ที่เกินกำหนด และวิธีการเลี้ยงเปิดของกลุ่มที่เป็นการเลี้ยงเปิดแบบไล่ฟุ้ง คือให้เปิดหากินเองตามธรรมชาติ หลังจากลงภาคสนามแล้ว จึงมาเก็บข้อมูลด้านแบบสอบถาม เพื่อนำผลทั้งสองอย่างมาวิเคราะห์แล้วออกแบบบรรจุภัณฑ์

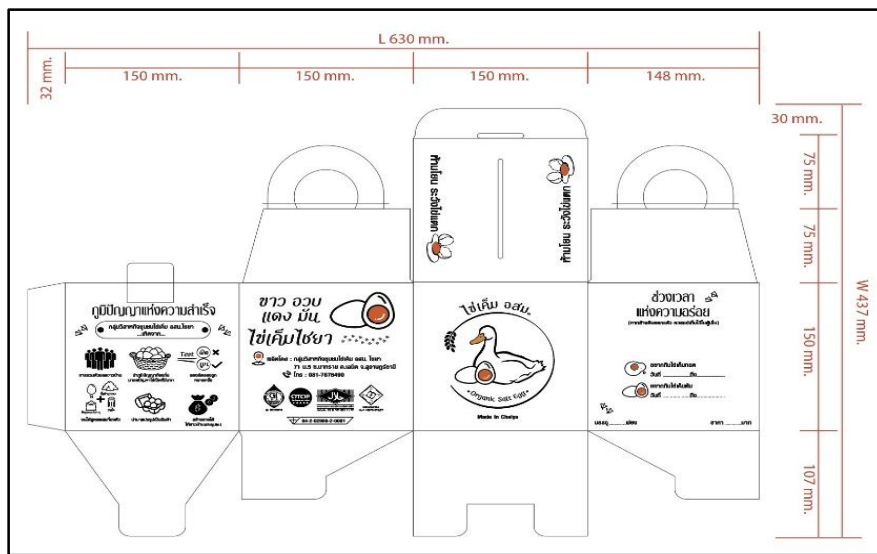
ผลการวิจัย

ผลการวิจัยทำให้ทราบถึงภูมิปัญญาของการผลิตไข่เค็มไชยา ขั้นตอนการผลิต ส่วนผสมและวัตถุดิบที่ทางกลุ่มใช้ การเผยแพร่ความรู้ของทางกลุ่มให้กับผู้ที่สนใจเรื่องการทำไข่เค็ม ถ่ายทอดกันจนกลายเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางและเป็นของดีประจำจังหวัด ทราบถึงกระบวนการผลิตตั้งแต่การเริ่มคัดไข่เปิดที่เหมาะสม ซึ่งนอกจากจะทำให้เห็นถึงภูมิปัญญาในการผลิตไข่เค็มแล้ว ยังเห็นถึงวิถีชีวิตของชาวบ้านที่มีกลุ่มไข่เค็มอสม.เป็นศูนย์กลางของชุมชน และนอกจากการผลิตไข่เค็มการเลี้ยงเปิดของที่ยังเป็นการเลี้ยงแบบธรรมชาติคือเลี้ยงแบบปล่อยฟุ้งๆ และจากการศึกษาภูมิปัญญา นี้ จึงนำมาถ่ายทอดความรู้เรื่องไข่เค็มผ่านการออกแบบบรรจุภัณฑ์ โดยใช้การศึกษากลุ่มไข่เค็มอสม.ไชยาเพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้า ซึ่งสามารถสรุปภูมิปัญญาที่ศึกษาได้ ดังนี้

ภูมิปัญญาการทำไข่เค็ม

หลังจากการศึกษามีปัญหาจากทางกลุ่มแล้ว ได้ทำแบบสอบถามเพื่อหาความต้องการและผลจากการทำแบบสอบถาม คือ ผู้บริโภคต้องการให้บรรจุภัณฑ์มีความแข็งแรง มีการรับรองคุณภาพจากหน่วยงาน และเน้นเอกลักษณ์ความเป็นไทยส่วนของกลุ่ม คือ ต้องการให้มีการเล่าประวัติของกลุ่มและภาพสมาชิกกลุ่ม เพื่อให้คนได้รู้จักกลุ่มมากขึ้น หลังจากวิเคราะห์แบบสอบถามจากทั้ง 2 ฝ่ายจึงนำมาออกแบบโดยออกแบบทั้งหมด 3 แบบ จากนั้นจึงนำมาให้ทางกลุ่มเลือกแบบที่พึงพอใจมากที่สุด จากนั้นจึงนำไปผลิตและจำหน่ายจริงที่ร้านขายของฝาก แบบที่เลือกคือแบบที่ 1 โดยเหตุที่ทางกลุ่มเลือก เพราะการนำเสนอเข้าใจง่าย ใช้ข้อความไม่ซับซ้อน สื่อถึงความเป็นกลุ่มได้ดี โดยมีรายละเอียดของบรรจุภัณฑ์ ดังนี้

แบบที่ทางกลุ่มเลือก

ด้านที่ 1 เล่าเรื่องภูมิปัญญาของกลุ่มที่ส่งผลให้ประสบความสำเร็จ

ด้านที่ 2 เป็นเครื่องหมายรับรองคุณภาพของทางกลุ่ม ในการออกแบบบรรจุภัณฑ์เครื่องหมายเหล่านี้ได้ขออนุญาตกับประธานกลุ่มแล้วที่จะนำมาใส่ลงในกล่องที่ออกแบบ มีสถานที่ตั้งและเบอร์ติดต่อของทางกลุ่ม และมีข้อความที่สื่อถึงจุดเด่นของไข่เค็มที่นี้ แบบที่ 1 เลือกใช้คำว่า ข้าว อวบน้ำ แดง มัน ไข่เค็มไชยา มีความหมายดังนี้ ข้าว หมายถึง ไข่ขาวที่มีเนื้อสีขาวละเอียดรสชาติอร่อย อวบน้ำ หมายถึง ไข่ที่ทางกลุ่มเลือกมาใช้เป็นไข่เบอร์ 1 และเบอร์ 2 คำว่า อวบน้ำ มาจากคำว่าอวบอ้วน ซึ่งหมายถึงไข่เป็ดที่มีลักษณะฟองใหญ่ แดง มัน หมายถึง ไข่แดงที่มีสีแดงสวย รสชาติมันและอร่อย เกิดจากการเลี้ยงของชาวบ้านที่ให้อาหารเป็นหอยกะพง ทำให้ไข่แดงของเป็ดมีสีแดงนารับประทาน ไข่เค็มไชยา หมายถึงจุดเด่นทั้งหมดที่กล่าวมาจนทำให้กลายเป็นไข่เค็มไชยา

ด้านที่ 3 คือเครื่องหมายตราสินค้า ในแบบที่ 1 เลือกใช้เป็ด ต้นข้าว และไข่ มีความหมายดังนี้ เป็ดหมายถึง การเลี้ยงของทางกลุ่มสมาชิกที่เป็นการเลี้ยงตามธรรมชาติโดยการปล่อยให้เป็ดหากินเองในทุ่งนา ทำให้เป็ดได้ออกกำลังกายมีความแข็งแรง ไข่เป็ด หมายถึง เมื่อเลี้ยงเป็ดตามธรรมชาติให้เป็ดได้หากินเอง เมื่อเปิดออกไข่ ไข่ที่ได้มาจึงเป็นไข่ที่อร่อย ต้นข้าว หมายถึง อาหารที่เป็ดกิน เพราะเวลาที่ชาวบ้านปล่อยให้เป็ดออกหากินในตอนเช้า เป็ดจะลงทุ่งนา กินเม็ดข้าวที่ร่วงลงพื้น และข้าวของชาวบ้านนาทรายเป็นข้าวไม่มีสารเคมีหรือยาฆ่าแมลงส่งผลให้อาหารที่เป็ดกินจึงปลอดภัย และ

ลักษณะของต้นข้าวมีลักษณะโค้งเข้าหากันคล้ายวงกลมสื่อให้เห็นถึงการรวมตัวของคนในชุมชนที่ต้องการแก้ปัญหาและสร้างรายได้ นอกจากนี้มีชื่อไข่เค็มผสม.ให้ทราบว่าบรรจุภัณฑ์นี้เป็นของผู้ผลิตรายใดมีข้อความภาษาอังกฤษที่สื่อให้ทราบว่า เป็นไข่ที่เลี้ยงตามธรรมชาติ และการใช้คำว่า made in chaiya ต้องการสื่อให้รู้ว่าเป็นของแท้ ผลิตจากพื้นที่ไชยา

ด้านที่ 4 เป็นรายละเอียดกำหนดการรับประทานไข่เค็มทั้งในแบบทอดไข่ดาวและแบบต้ม โดยใช้สัญลักษณ์เป็นรูปไข่ดาวและไข่ต้ม เพื่อถ่ายทอดความเข้าใจ นอกจากนี้จะมีการบอกจำนวนไข่ที่ขาย และราคาขาย ด้านฝากล่องมีข้อความระวางแตก ให้ผู้ซื้อระวังในการถือหรือวางซ้อน และนอกจากนี้จะสังเกตเห็นได้ว่ามีรูปตีนเป็ดอยู่รอบกล่องซึ่งแสดงให้เห็นการเดินทางอย่างอิสระของเป็ดที่เดินลงทุ่งนาตามแบบที่ชาวบ้านเลี้ยง

สถานที่ที่ใช้ในการวางขาย คือร้านรัตนานามไทย สาขาหัวเตย ร้านเปิดทุกวัน ตั้งแต่เวลา 06.30 – 20.00 น. ผู้วิจัยได้วางขายในวันเสาร์ – อาทิตย์ เพราะช่วงเวลานี้เป็นช่วงวันที่คนทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัดเดินทางมาก ผู้วิจัยได้ขออนุญาตทางร้านในการวางขายสินค้า และสังเกตการณ์ชื่อของผู้บริโภคที่มีต่อบรรจุภัณฑ์ไข่เค็ม ในการวางขายไข่เค็ม ผู้วิจัยตั้งราคาขายอยู่ที่กล่องละ 120 บาท ไข่เค็ม 15 ฟอง วันที่ตั้งขายจริงมีลูกค้าสนใจเข้ามาเลือกซื้อตลอดทั้งวันวางขายต่อจนกว่าสินค้าจะหมด และจากการสอบถามลูกค้าที่ซื้อบรรจุภัณฑ์นี้ส่วนใหญ่จะตอบไปในทางเดียวกัน คือบรรจุภัณฑ์มีความแข็งแรง รูปแบบมีความโดดเด่นแตกต่างจากไข่เค็มที่วางขายร่วมกัน มีความน่าสนใจและราคาที่ขายสมเหตุสมผล ไม่สูงเกินไปจากสินค้าไข่เค็มเจ้าอื่นมากนัก บรรจุภัณฑ์ดินแบบของทางกลุ่มมีทั้งหมด 2 แบบ คือแบบที่ทางกลุ่มใช้เป็นประจำมาตั้งแต่เริ่มขาย และแบบที่ 2 เป็นแบบที่ไว้สำหรับส่งให้กับไปรษณีย์ ซึ่งเป็นแบบเฉพาะ มีรูปแบบดังนี้

แบบที่ 1 เป็นแบบที่ทางกลุ่มใช้ขายปกติ

แบบที่ 2 เป็นแบบที่ทางกลุ่มไว้สำหรับส่งขายไปรษณีย์

ตัวอย่างบรรจุภัณฑ์จริงที่ผู้วิจัยผลิตนำมาวางขาย

การอภิปรายผล

1. ความรู้จากการศึกษาไข่เค็มไชยาจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไข่เค็มอสม. ไชยา ทำให้เข้าใจถึงวิธีการการผลิตทุกขั้นตอน วัตถุดิบที่ใช้ การผสมวัตถุดิบ จนถึงวิธีการคัดแยกไข่แดงและไข่ขาวเมื่อไข่เกินกำหนด แต่ละขั้นตอนต้องใช้ในการเรียนรู้จนเกิดความชำนาญในการผลิต และในแต่ละขั้นตอนจะมีรายละเอียดปลีกย่อยในการผลิต ลักษณะเด่นของกลุ่มไข่เค็มอสม. คือ การรวมกลุ่มกันของคนในชุมชนเพื่อสร้างรายได้ให้คนในชุมชน เน้นการกระจายรายได้ให้คนในชุมชนมีความรู้และมีรายได้เพิ่มขึ้นจากอาชีพเกษตรกรรม จึงทำให้ที่นี่แตกต่างจากที่อื่น เพราะส่วนใหญ่แหล่งผลิตอื่นเป็นการผลิตในครัวเรือนหรือเป็นธุรกิจใหญ่ คือการสืบทอดความรู้ภายในชุมชน คนในชุมชนถ่ายทอดความรู้ในเรื่องการทำไข่เค็มให้แก่กันจนกลายเป็นอาชีพ ซึ่งการถ่ายทอดความรู้ในการผลิตไข่เค็ม สมาชิกบางคนได้รับความรู้มาจากการเป็นลูกจ้างจากร้านขายไข่เค็มจากที่อื่นบวกกับการครุพักจำวิธีการต่างๆแล้วนำความรู้มาถ่ายทอดให้กับสมาชิกคนอื่นๆ จนสมาชิกทุกคนมีความรู้แล้วจึงนำความรู้นี้มาถ่ายทอดให้แก่ผู้สนใจต่อไป

2. การรวบรวมข้อมูลในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ เริ่มตั้งแต่การเข้าไปศึกษาถึงภูมิปัญญาการผลิตไข่เค็มในขั้นตอนต่างๆสังเกตการวิถีชีวิตของสมาชิกในกลุ่มเมื่อรวมกลุ่มกัน สังเกตการณ์การเลี้ยงเป็ดของชาวบ้านตั้งแต่เข้าจนกระทั่งเปิดเดินกลับเข้าโรงเรือนเอง แล้วนำภูมิปัญญาเหล่านี้มาเล่าผ่านการออกแบบบรรจุภัณฑ์โดยใช้กลุ่มไข่เค็มอสม. เป็นกรณีศึกษาเพื่อเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการเผยแพร่ความรู้และรายได้ให้กับกลุ่ม ในการออกแบบได้ศึกษาด้านการออกแบบบรรจุภัณฑ์ด้านต่างๆ เช่น ลักษณะของบรรจุภัณฑ์ที่แบ่งตามการใช้งานวัสดุที่ใช้ในการผลิตบรรจุภัณฑ์ ซึ่งแบ่งออกตามประเภทต่างๆตามการใช้งานของสินค้า โดยอ้างอิงจากสุมาลี ทองรุ่งโรจน์ (2555 : 26-27) ที่กล่าวว่า การออกแบบโครงสร้างบรรจุภัณฑ์ที่แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือการออกแบบลักษณะโครงสร้างและการออกแบบกราฟิก ซึ่งเป็นส่วนที่มีความสำคัญในการเลือกวัสดุมาใช้ให้เหมาะสมกับประเภทของสินค้า และการออกแบบกราฟิกโดยกำหนดรายละเอียดด้านการออกแบบศิลปะ ให้เชื่อมโยงกับแนวคิดที่ต้องการจะสื่อเพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความประทับใจและดึงดูดความต้องการในสินค้า เลือกรูปใช้สีสันทึบที่เรียบง่ายโดยเน้นการใช้ลายเส้นในการเล่าเรื่อง การใช้สัญลักษณ์เลือกนำจุดเด่น

ด้านภูมิปัญญาของทางกลุ่มมาเป็นเครื่องหมายตราสินค้า ตำแหน่งการวางตัวอักษรและถ้อยคำพูดเลือกใช้คำที่สั้นกระชับ
เมื่ออ่านจะต้องเข้าใจในสิ่งที่ต้องการจะสื่อ และวางถ้อยคำในตำแหน่งที่มองเห็นได้ง่ายและสะดุดตาแก่ผู้ซื้อ

เอกสารอ้างอิง

ประชิด ทิถบุตร. (2531). การออกแบบบรรจุภัณฑ์. กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส. พรินติ้งเฮ้าส์.

สุมาลี ทองรุ่งโรจน์. (2555). Packaging Design ออกแบบบรรจุภัณฑ์. กรุงเทพฯ : วาดศิลป์.

การพัฒนาผลการเรียนรู้ เรื่อง การเขียนโปรแกรมภาษาจาวา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้โปรแกรม Eclipse ร่วมกับวิธีการสอนแบบสาธิต

Learning Outcomes Development in Java Programming of Mathayomsuksa 3 Students by Using Eclipse program in Conjunction with the Demonstration Method.

พันธมิตร มีมาก*

Pantamit Meemak*

Faculty of Education in Curriculum and Instruction, Vongchavalitkul University

Corresponding author Email address: pantamit.kla@gmail.com*

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การเขียนโปรแกรมภาษาจาวา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ โดยใช้โปรแกรม Eclipse ร่วมกับวิธีการสอนแบบสาธิต 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การเขียนโปรแกรมภาษาจาวา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังการจัดการเรียนรู้ โดยใช้โปรแกรม Eclipse ร่วมกับวิธีการสอนแบบสาธิต กับเกณฑ์ร้อยละ 70 3) เพื่อศึกษาทักษะการปฏิบัติ เรื่อง การเขียนโปรแกรมภาษาจาวา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังการจัดการเรียนรู้ โดยใช้โปรแกรม Eclipse ร่วมกับวิธีการสอนแบบสาธิต กับเกณฑ์ร้อยละ 70 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการใช้โปรแกรม Eclipse ร่วมกับวิธีการสอนแบบสาธิต กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 ที่เรียนในรายวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนต้นตารักษ์ ตำบลนาเกลือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ 3) แบบประเมินทักษะการปฏิบัติ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ร้อยละ (%) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที (t-test for Dependent Group และ t-test for One Sample)

ABSTRACT

The purpose of this research were 1) to compare learning outcomes in Java programming of Mathayomsuksa 3 students' pre and post using Eclipse program in conjunction with the demonstration method, 2) to compare learning outcomes in Java programming of Mathayomsuksa 3 students' post using Eclipse program in conjunction with the demonstration method, 3) to study practical skill in Java programming of Mathayomsuksa 3 students' post using Eclipse program in conjunction with the demonstration method with criteria 70 percentage and 4) to study Mathayomsuksa 3 students' satisfaction

to Java programming by using Eclipse program in conjunction with the demonstration method. The sample group in this research were 20 students of Mathayomsuksa 3/1 that studied in Career and Technology subject, academic year 2019 of Tantrarak School, Tambon Naklua, Banglamung, Chonburi, under the Office of the Private Education Commission. The research tools consisted of 1) learning management plan by using Eclipse program in conjunction with the demonstration method. 2) achievement test 3) practice skill assessment form and 4) questionnaire for student satisfaction with learning. Data were analyzed by using statistics as follows mean (\bar{x}), percentage (%), standard deviation (S.D.), t-test for Dependent Group and t-test for One Sample.

บทนำ

โลกปัจจุบันเป็นโลกของยุคแห่งความรู้ และข้อมูลข่าวสาร ผู้ใดมีความรู้ และข้อมูลมากกว่าย่อมได้เปรียบกว่า ทั้งนี้เนื่องจากข้อมูลที่เป็นความรู้ ได้เพิ่มขึ้นทุกวัน ไม่มีใครสามารถสอนหรือถ่ายทอดความรู้ที่มีอยู่ได้ทั้งหมด มนุษย์จึงควรแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องด้วยตนเองเพื่อไม่ให้กลายเป็นคนล้าหลัง เป็นคนที่ทันต่อเหตุการณ์ในโลกยุคปัจจุบัน การที่จะเรียนรู้วิธีการเรียนที่ถูกต้อง (Learn how to learn) จึงเป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างยิ่ง โลกของการศึกษาได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในศตวรรษที่ 21 เป็นยุคของเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge - Based - Economy) ที่ปัจจัยและการผลิตแข่งขันกำลังเปลี่ยนไปเป็นพื้นฐานแห่งความรู้ ทักษะเทคโนโลยีสารสนเทศ ความรู้ พื้นฐานในยุคดิจิทัล การคิดเชิงนวัตกรรมและสร้างสรรค์ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การเพิ่มผลผลิตในระดับสูง (พัทธนันท์ ชัยบุตร, 2560)

การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์จึงนับได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญในการจัดการศึกษาโดยโรงเรียน นับว่ามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้กับผู้เรียนหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดให้สถานศึกษาวางแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 5 ประการ หนึ่งในสมรรถนะสำคัญนั้น คือ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ได้แก่ เลือกและใช้เทคโนโลยีได้เหมาะสมตามวัย มีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี สามารถนำเทคโนโลยีไปใช้พัฒนาตนเอง ใช้เทคโนโลยีในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ มีคุณธรรม จริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี รายวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยีจึงมีความสำคัญ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

กระทรวงศึกษาธิการกำหนดตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สาระที่ 3 เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ไว้ว่า สามารถอธิบายหลักการทำโครงการที่มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ สามารถเขียนโปรแกรมภาษาขั้นพื้นฐาน ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศนำเสนองานในรูปแบบที่เหมาะสมกับลักษณะงาน ใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสร้างชิ้นงานจากจินตนาการหรืองานที่ทำในชีวิตประจำวันตามหลักการทำโครงการอย่างมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551)

การสอนในรายวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี รหัสวิชา ง 23201 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนต้นตารักษ์ ตำบลนาเกลือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ในปีนี้เน้นสอนเรื่องการเขียนโปรแกรมภาษาจาวา การเขียนโปรแกรมภาษาจาวา (JAVA) เป็นภาษาคอมพิวเตอร์ที่น่าสนใจ เพราะมีโครงสร้างทางภาษาที่เข้าใจง่าย ในการเรียนรู้และเป็นภาษาที่สร้างขึ้นมาเพื่อรองรับการออกแบบซอฟต์แวร์ (Software) ที่รองรับการเชื่อมโยงระบบ อินเทอร์เน็ต และสนับสนุนแนวคิดในการเขียนโปรแกรมเชิงวัตถุ (Object Oriented Programming) ซึ่งภาษาคอมพิวเตอร์ภาษาอื่นๆก็เริ่มพัฒนารูปแบบในการ และด้วยผู้วิจัยมองว่าการเขียนโปรแกรมภาษาจาวามี ความยากพอสมควรสำหรับเด็กมัธยมต้น จึงควรมีการนำวิธีการสอนที่สามารถเข้าใจได้ง่ายเข้าร่วมในการสอน จาก การศึกษาผู้วิจัยเบื้องต้น ผู้วิจัยพบว่าวิธีการสอนที่จะสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนของนักเรียนมากขึ้น คือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรม Eclipse ร่วมกับวิธีการสอนแบบสาธิต

การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนแบบสาธิต คือ การที่ครูและนักเรียนร่วมกันแสดงบางสิ่งบางอย่างให้ เพื่อนร่วมชั้นดู เป็นการใช้เครื่องมือที่แสดงให้เห็นถึงกระบวนการ วิธีการและกลวิธีในการเรียนรู้ ซึ่งการทดลองสอน ด้วยวิธีนี้จะช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจและสามารถทำในสิ่งนั้นได้ถูกต้อง วิธีสอนแบบสาธิต คือการยึด ผู้สอนเป็นศูนย์กลาง ผู้สอนต้องวางแผน ดำเนินการ และลงมือปฏิบัติ จุดประสงค์การสอนที่ต้องการให้ผู้เรียนเห็น ขั้นตอนการปฏิบัติ

จากปัญหาในการเรียนของนักเรียนโรงเรียนต้นตารักษ์ที่ผ่านมา มีนักเรียนส่วนใหญ่สอบไม่ผ่านตาม เกณฑ์ที่ทางโรงเรียนได้กำหนดไว้ และการเรียนการสอนรายวิชาคอมพิวเตอร์ เป็นการสอนด้านการปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งในการเรียนการสอนที่พบว่า ผู้เรียนนั้นมีเกณฑ์ในการปฏิบัติผลงานอยู่ในเกณฑ์พอใช้ จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการเขียนโปรแกรมภาษาจาวาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้โปรแกรม Eclipse ร่วมกับวิธีการสอนแบบสาธิต เพื่อนำการจัดการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรม Eclipse ร่วมกับวิธีการสอนแบบสาธิต เข้ามา ช่วยในการสอนในรายวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี รหัสวิชา ง 23201 ให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีทักษะ การเขียนโปรแกรมภาษาจาวาดีขึ้น รวมทั้งให้นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนร่วมด้วย การศึกษาวิจัยครั้งนี้ยังเป็น ประโยชน์แก่ผู้สอนวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนใน รายวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยีต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การเขียนโปรแกรมภาษาจาวา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ โดยใช้โปรแกรม Eclipse ร่วมกับวิธีการสอนแบบสาธิต
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การเขียนโปรแกรมภาษาจาวา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังการจัดการเรียนรู้ โดยใช้โปรแกรม Eclipse ร่วมกับวิธีการสอนแบบสาธิต กับเกณฑ์ร้อยละ 70
3. เพื่อศึกษาทักษะการปฏิบัติ เรื่อง การเขียนโปรแกรมภาษาจาวา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลัง การจัดการเรียนรู้ โดยใช้โปรแกรม Eclipse ร่วมกับวิธีการสอนแบบสาธิต กับเกณฑ์ร้อยละ 70

4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการใช้โปรแกรม Eclipse ร่วมกับวิธีการสอนแบบสาธิต

สมมติฐานการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การเขียนโปรแกรมภาษาจาวา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้โปรแกรม Eclipse ร่วมกับวิธีการสอนแบบสาธิต หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การเขียนโปรแกรมภาษาจาวา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้โปรแกรม Eclipse ร่วมกับวิธีการสอนแบบสาธิต หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70

3. ทักษะการปฏิบัติ เรื่อง การเขียนโปรแกรมภาษาจาวา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้โปรแกรม Eclipse ร่วมกับวิธีการสอนแบบสาธิต หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70

วิธีการวิจัย

การวิจัยการพัฒนาคผลการเรียนรู้ เรื่อง การเขียนโปรแกรมภาษาจาวา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้โปรแกรม Eclipse ร่วมกับวิธีการสอนแบบสาธิต ในการวิจัยกำหนดมีรายละเอียดและขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยดังนี้

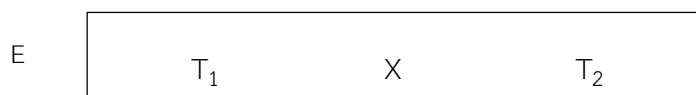
1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนตันตราภิรักษ์

1.2 ประชากรกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนตันตราภิรักษ์ ห้องเรียนชั้น ม.3/1 จำนวน 20 คน

2. แผนแบบการทดลอง

การจัดทำวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงทดลอง (Experimental Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามแบบแผนแบบหนึ่งกลุ่มทดสอบก่อนและหลังทดลอง (One - Group Pretest - Posttest Design) โดยมีการวัดก่อนเรียนจากนั้นทำการทดลองจัดการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรม Eclipse ร่วมกับวิธีการสอนแบบสาธิต และทำการวัดหลังเรียนและนำผลการวัดก่อนเรียนและหลังเรียนมาทดสอบความแตกต่าง ซึ่งมีแผนแบบของการวิจัย (ไพศาล หวังพานิช, 2558) เขียนออกมาเป็นดังต่อไปนี้

เมื่อ	E	แทน	กลุ่มทดลอง
	T ₁	แทน	การทดสอบก่อนเรียน
	X	แทน	วิธีการสอนแบบสาธิต
	T ₂	แทน	การทดสอบหลังเรียน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง การเขียนโปรแกรมภาษาจาวา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 5 แผน รวม 12 ชั่วโมง

3.1.1 ศึกษาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี โรงเรียนต้นตารักษ์

3.1.2 ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีและแนวทางการจัดการเรียนรู้

3.1.3 วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ จากนั้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อวิเคราะห์คุณภาพ

3.1.4 นำแผนการจัดการเรียนรู้เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อตรวจสอบ และขอคำแนะนำในเบื้องต้น

3.1.5 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ และนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้

3.2 แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง การเขียนโปรแกรมภาษาจาวา เป็นแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

3.2.1 สร้างแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ และนำแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้เสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน

3.2.2 นำแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ ที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดสอบกับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

3.2.3 วิเคราะห์ข้อสอบ หาค่าความยากง่าย, ค่าอำนาจจำแนก และหาความเชื่อมั่น

3.2.4 นำแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

3.3 แบบประเมินทักษะการปฏิบัติ เรื่อง การเขียนโปรแกรมภาษาจาวา จำนวน 1 ชิ้น โดยประเมิน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการใช้เครื่องมือในโปรแกรม Eclipse ด้านการใช้ตัวดำเนินการทางตรรกศาสตร์และคณิตศาสตร์ ด้านการใช้คำสั่งตรวจสอบเงื่อนไขด้วย if...else if...else ในโปรแกรม Eclipse

3.3.1 สร้างแบบประเมินทักษะการปฏิบัติในการเขียนโปรแกรมภาษาจาวา

3.3.2 นำแบบประเมินทักษะการปฏิบัติในการเขียนโปรแกรมภาษาจาวา เสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน

3.3.3 ปรับปรุงแบบประเมินทักษะการปฏิบัติในการเขียนโปรแกรมภาษาจาวา

3.3.4 นำแบบประเมินทักษะการปฏิบัติไปใช้

3.4 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ โดยแผนการจัดการเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง การเขียนโปรแกรมภาษาจาวา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert) โดยกำหนดการสร้างของคำถามเป็น 3 ด้าน คือ ด้านบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการที่ได้ประโยชน์ที่จะได้รับในการจัดกิจกรรม จำนวน 20 ข้อ

3.4.1 สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนรู้

3.4.2 นำแบบสอบถามความพึงพอใจ เสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาสารนิพนธ์พิจารณาตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

3.4.3 นำแบบสอบถามความพึงพอใจ เสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน

3.4.4 ปรับปรุงแบบสอบถามความพึงพอใจตามผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ

3.4.5 นำแบบสอบถามความพึงพอใจไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

วิธีดำเนินการวิจัย และการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

การวิจัยนี้ ดำเนินการทดลองตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ขอความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล เพื่อออกหนังสือแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2. ขอความร่วมมือจากโรงเรียนต้นตารักษ์ ตำบลนาเกลือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายของการวิจัยในครั้งนี้ โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสอนด้วยตนเองตามแผนการจัดการเรียนการสอนเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปี การศึกษา 2562

3. ดำเนินการทดลองกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ด้วยหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง การเขียนโปรแกรมภาษาจาวา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 ดังนี้

3.1 ดำเนินการทดสอบก่อนเรียน (Pretest) กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง การเขียนโปรแกรมภาษาจาวา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 20 ข้อ

3.2 ดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการสอนแบบสาธิต ตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เวลา 12 คาบ คาบละ 50 นาที

3.3 ดำเนินการทดสอบหลังเรียน (Posttest) กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง การเขียนโปรแกรมภาษาจาวา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 20 ข้อ ซึ่งเป็นฉบับเดียวกับการทดสอบก่อนเรียน และบันทึกผลการทดสอบไว้เป็นคะแนนหลังเรียน สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล

3.4 ดำเนินการประเมินทักษะการปฏิบัติ โครงการคอมพิวเตอร์หลังการจัดการเรียนการสอนแผนการเรียนรู้ที่ 5 กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบประเมินทักษะการปฏิบัติ หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง การเขียนโปรแกรมภาษาจาวา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 3 ข้อ และบันทึกผลการประเมินทักษะการปฏิบัติไว้เป็นคะแนนสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล

3.5 นำแบบสอบถามความพึงพอใจเกี่ยวกับวิธีการสอนแบบสาธิต ไปสอบถามผู้เรียน และวิเคราะห์หาค่าทางสถิติและแปลผล

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลการเรียนรู้ เรื่อง การเขียนโปรแกรมภาษาจาวา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้โปรแกรม Eclipse ร่วมกับวิธีการสอนแบบสาธิต (ทีศนา เขมมณี, 2551) ซึ่งมีทั้งหมด 4 ขั้นตอน

ขั้นที่ 1 เตรียมการสาธิต ขั้นที่ 2 สาธิต ขั้นที่ 3 สรุป ขั้นที่ 4 วัดและประเมินผล จึงกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การเขียนโปรแกรมภาษาจาวา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ โดยใช้โปรแกรม Eclipse ร่วมกับวิธีการสอนแบบสาธิต

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การเขียนโปรแกรมภาษาจาวา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ โดยใช้โปรแกรม Eclipse ร่วมกับวิธีการสอนแบบสาธิต

การทดสอบ	n	\bar{x}	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	20	6.75	2.29	-10.069*	.000
หลังเรียน	20	15.05	2.54		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การเขียนโปรแกรมภาษาจาวา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังการจัดการเรียนรู้ โดยใช้โปรแกรม Eclipse ร่วมกับวิธีการสอนแบบสาธิต เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การเขียนโปรแกรมภาษาจาวา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรม Eclipse ร่วมกับวิธีการสอนแบบสาธิต เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70

การทดสอบ	n	เต็ม	เกณฑ์	\bar{x}	S.D.	t	p
หลังเรียน	20	20	14	15.05	2.54	5.078*	.000

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ทักษะการปฏิบัติ เรื่อง การเขียนโปรแกรมภาษาจาวา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังการจัดการเรียนรู้ โดยใช้โปรแกรม Eclipse ร่วมกับวิธีการสอนแบบสาธิต เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70

ตารางที่ 3 ศึกษาทักษะการปฏิบัติ เรื่อง การเขียนโปรแกรมภาษาจาวา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังการจัดการเรียนรู้ โดยใช้โปรแกรม Eclipse ร่วมกับวิธีการสอนแบบสาธิต เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70

การทดสอบ	n	เต็ม	เกณฑ์	\bar{x}	S.D.	t	p
หลังเรียน	20	12	8.40	9.45	1.10	6.205*	.000

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรม Eclipse ร่วมกับวิธีการสอนแบบสาธิต อยู่ในระดับใด ผลพบว่านักเรียนมีระดับความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้โปรแกรม Eclipse ร่วมกับวิธีการสอนแบบสาธิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก หรือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 คะแนน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทั้งหมด 20 ด้าน

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลการเรียนรู้ เรื่อง การเขียนโปรแกรมภาษาจาวา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้โปรแกรม Eclipse ร่วมกับวิธีการสอนแบบสาธิต นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การเขียนโปรแกรมภาษาจาวา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ และเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยใช้โปรแกรม Eclipse ร่วมกับวิธีการสอนแบบสาธิต พบว่าคะแนนผลการเรียนรู้ก่อนเรียนเท่ากับ 6.75 คะแนน จากคะแนน 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 33.75 คะแนนผลการเรียนรู้หลังเรียนเท่ากับ 15.05 คะแนน จากคะแนน 20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 75.25 คะแนน โดยก่อนเรียนมีคะแนนอยู่ระหว่าง 3 ถึง 10 คะแนน หรือระหว่างร้อยละ 15 ถึง 50 และหลังเรียนมีคะแนนอยู่ระหว่าง 11 ถึง 19 คะแนน หรือระหว่างร้อยละ 55 ถึง 95 โดยมีคะแนนความก้าวหน้าเฉลี่ย เท่ากับ 8.30 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 41.50 และหลังการเรียนนักเรียนมีความสามารถใกล้เคียงกัน ($CV = 16.90$) มากกว่าก่อนเรียน ($CV = 33.95$) ซึ่งสรุปได้ว่าหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อที่ 1 ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ โดยใช้โปรแกรม Eclipse ร่วมกับวิธีการสอนแบบสาธิต ซึ่งเป็นวิธีสอนหรือเทคนิคการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงเห็นสิ่งที่เรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม ทำให้เกิดความเข้าใจ และจดจำในเรื่องที่สาธิตได้ดียิ่งขึ้น โดยกระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด จากการใช้โปรแกรม Eclipse ในการสาธิตการเขียนโปรแกรมให้นักเรียนได้เรียนรู้ ให้นักเรียนได้สังเกตดู แล้วให้นักเรียนซักถามในแต่ละชุดคำสั่งที่ทำการสาธิตการเขียนโปรแกรม และสรุปการเรียนรู้ที่ได้จากการสังเกตการสาธิต สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการสอนแบบสาธิตที่กล่าวไว้ว่าเป็นการแสดงการใช้เครื่องมือแสดงให้เห็นถึงกระบวนการวิธีหรือกลวิธีในการสอน และถือว่าการได้ประสบการณ์ตรงวิธีหนึ่ง วิธีสอนแบบสาธิตจึงเป็นการสอนที่ยึดผู้สอนเป็นศูนย์กลาง เพราะผู้สอน

เป็นผู้วางแผน ดำเนินการและลงมือปฏิบัติ นักเรียนอาจมีส่วนร่วมบ้างเล็กน้อย วิธีสอนแบบนี้จึงเหมาะสำหรับ จุดประสงค์การสอนที่ต้องการให้นักเรียนเห็นขั้นตอนการปฏิบัติ (ทิตนา, 2551) หรือกล่าวได้ว่าในการเรียนรู้แบบสาธิต ยังสอดคล้องกับพฤติกรรมการเรียนรู้ทางด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ซึ่งมีลำดับขั้นของการเรียนรู้คือ รู้ จำ เข้าใจนำไปใช้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ประเมินค่า (กรองไต่, 2557) ทั้งนี้การเลือกรูปแบบการสอน หรือเทคนิคในการสอน ที่เหมาะสม เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ที่ดีอีกปัจจัยหนึ่งด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษา พฤติกรรมเรียนที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนซึ่งผลการวิจัยพบว่าเทคนิคหรือเครื่องมืออุปกรณ์ที่ช่วยเหลือในการเรียนเป็นตัวแปรสำคัญที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ในการเรียน (ผ่องใส และคณะ, 2555)

2. ศึกษาทักษะการปฏิบัติ เรื่อง การเขียนโปรแกรมภาษาจาวา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลัง การจัดการเรียนรู้ โดยใช้โปรแกรม Eclipse ร่วมกับวิธีการสอนแบบสาธิต กับเกณฑ์ร้อยละ 70 พบว่าหลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรม Eclipse ร่วมกับวิธีการสอนแบบสาธิต นักเรียนมีคะแนนทักษะการปฏิบัติการเขียนโปรแกรมภาษาจาวาเฉลี่ยเท่ากับ 9.45 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 78.75 เมื่อพิจารณาเป็นรายบุคคลพบว่านักเรียนผ่าน เกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไปหรือตั้งแต่ 8.40 คะแนนขึ้นไป จำนวน 16 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 80.00 ซึ่งค่าเฉลี่ยคะแนน ทักษะการปฏิบัติรายบุคคลสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ในข้อที่ 3 โดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรม Eclipse ร่วมกับวิธีการสอนแบบสาธิต เป็นวิธีการที่ช่วยให้นักเรียน ทั้งชั้นได้เห็นการเขียนโปรแกรมด้วยตนเอง ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องหรือการปฏิบัตินั้นชัดเจนขึ้น ทั้งนี้ ผู้สอนใช้วิธีการบรรยายประกอบการสาธิต และเป็นไปอย่างมีลำดับขั้นตอนใช้เวลาอย่างเหมาะสม ไม่เร็วเกินไป ขณะ สาธิตเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม หรือ ซักถามนักเรียนเป็นระยะ ๆ เพื่อกระตุ้นความคิด และความสนใจของนักเรียน และในบางกรณีให้นักเรียนบางคนมาช่วยในการสาธิตด้วย ซึ่งจะมีการสาธิตซ้ำหากนักเรียนยังไม่เกิดความเข้าใจ ชัดเจน หลังจากนั้นนักเรียนจะได้ปฏิบัติตามใบงาน ซึ่งสอดคล้องกับการพฤติกรรมเรียนรู้ ทางด้านทักษะพิสัย โดย เริ่มจากการเลียนแบบ การกระทำตามแบบ การตรวจสอบความถูกต้องตามแบบ หรือการมีความถูกต้องแม่นยำ การกระทำอย่างต่อเนื่อง และการทำจนเคยชิน (กรองไต่, 2557)

3. ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการใช้โปรแกรม Eclipse ร่วมกับวิธีการสอน แบบสาธิต พบว่านักเรียนมีระดับความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้โปรแกรม Eclipse ร่วมกับวิธีการสอน แบบสาธิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก หรือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 คะแนน ทั้งนี้เพราะการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ โปรแกรม Eclipse ร่วมกับวิธีการสอนแบบสาธิต เป็นรูปแบบการสอนที่นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้ง่าย เนื่องจากผู้สอน สาธิตให้นักเรียนดูทุกเรื่อง ตามขั้นตอน นักเรียนมีความรู้สึกตื่นตัว อยากจะเรียนรู้บทเรียนใหม่ ๆ อยากดูกิจกรรมใน ขั้นตอนต่อไป ได้ฝึกฝนปฏิบัติตามงานในกิจกรรม ใบงาน และสามารถมาประยุกต์ใช้ในการเขียนโปรแกรมอย่าง สร้างสรรค์ได้ นักเรียนจึงเกิดความพึงพอใจที่ดีต่อการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธิปอง กัลติวานิชย์ (2556 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเรื่อง ผลการเรียนรู้แบบผสมผสานด้วยวิธีการสอนแบบสาธิตเพื่อการฝึกทักษะปฏิบัติ วิชาคอมพิวเตอร์กราฟิก เรื่อง การสร้างภาพเคลื่อนไหว ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่าความพึงพอใจของนักเรียน โดยการจัดการเรียนแบบผสมผสาน ด้วยวิธีการสอนแบบสาธิต เพื่อ การฝึกทักษะ เรื่องการสร้างภาพเคลื่อนไหว วิชาคอมพิวเตอร์กราฟิกมีระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{x} = 4.54$, S.D.

= 0.22) ธนกร สิริกุล, อมลวรรณ วีระธรรมโม และวิวัฒน์ ชัดติยะมาน (2559 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเรื่อง ผลของการจัดการเรียนการสอน โดยบูรณาการวิธีสอนแบบสาธิตร่วมกับสถานการณ์จำลอง และกระบวนการกลุ่มต่อความรู้ ทักษะ และความสามารถในการแก้ปัญหาด้านปฏิบัติการฉุกเฉินการแพทย์ของนักศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปฏิบัติการฉุกเฉินการแพทย์ วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธรจังหวัดยะลา ผลการวิจัยพบว่าความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการสอนแบบสาธิตสถานการณ์จำลอง และกระบวนการกลุ่ม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.57$, $SD = 0.23$)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การจัดการเรียนรู้ โดยใช้โปรแกรม Eclipse ร่วมกับวิธีการสอนแบบสาธิต ผู้สอนควรศึกษาขั้นตอน และรูปแบบในการจัดกิจกรรม ใช้เนื้อหาที่เหมาะสมกับผู้เรียน และควรศึกษาวิธีการใช้งานโปรแกรม Eclipse ที่ใช้ในการสาธิตการเขียนโปรแกรม ทั้งนี้เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุตามความมุ่งหมาย

1.2 การเตรียมอุปกรณ์ในการจัดการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรม Eclipse ร่วมกับวิธีการสอนแบบสาธิต ควรคำนึงถึงความเหมาะสมของระยะเวลา เนื้อหา อุปกรณ์ เพื่อให้ประสิทธิภาพสูงสุดในการเรียนรู้

1.3 การจัดการเรียนรู้ในช่วงระยะแรก ๆ ผู้สอนควรมีการอธิบายขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ชัดเจน และดำเนินไปอย่างช้า ๆ ให้คำแนะนำจนนักเรียนเกิดความเข้าใจ

1.4 ก่อนลงมือปฏิบัติกิจกรรม ควรมีการทดสอบก่อนเรียน จากนั้นจึงปฏิบัติตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้กำหนดไว้หลังจากทำกิจกรรมเสร็จให้มีการทดสอบหลังเรียน เพื่อประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ที่ดียิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิธีการใช้เครื่องมือ หรือโปรแกรมในการใช้สาธิตการเขียนโปรแกรม รวมไปถึงวิธีการสอนแบบสาธิต เพื่อพัฒนาในด้านความรู้ และทักษะอื่น ๆ

2.2 ควรมีการศึกษางานวิจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรม Eclipse ร่วมกับวิธีการแบบอื่น ๆ ที่มีความเหมาะสม เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

กรองไธ อุณหุต. (2557). การประเมินผลตามพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้. เข้าถึงเมื่อ (21 ธันวาคม 2557). เข้าถึงจาก (<http://www.ns.mahidol.ac.th/english/th/พฤติกรรมกรรมการเรียนรู้พุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย.pdf>).

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

ทีศนา แชมมณี. (2551). **ศาสตร์การสอน:องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ผ่องใส เพ็ชรรักษ์ และคณะ. (2555). การศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ
สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรม. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

พัทธนันท์ ชัยบุตร. (2560). การเป็นผู้ประกอบการ (ENTREPRENEURSHIP). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏ
สวนสุนันทา.

ไพศาล หวังพานิช. (2558). การประเมินผลการเรียน. กรุงเทพมหานคร: รุ่งเรืองการพิมพ์.

สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. แนวทางการจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น
พื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: พิมพ์ครั้งที่ 1, โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
จำกัด, 2553.

การจัดการนิทรรศการศิลปะร่วมสมัย Thailand Biennale, Krabi 2018

Management of Contemporary Art Exhibition: Thailand Biennale, Krabi 2018

ณัฐพิน นันทเกียรติ¹

Nupin Nantakiat

บทคัดย่อ

การศึกษาศึกษาและวิเคราะห์การจัดการนิทรรศการศิลปะร่วมสมัย Thailand Biennale, Krabi 2018 มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนะแนวทางเพื่อพัฒนาการจัดการนิทรรศการศิลปะร่วมสมัยนานาชาติอย่างเหมาะสมและยั่งยืน การวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้มีการสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์ และการเก็บข้อมูลจากการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นคนทำงาน นอกจากนี้ ได้ศึกษาการจัดการนิทรรศการที่มีชื่อเสียงและมีความสำคัญระดับนานาชาติร่วมด้วย

ผลการศึกษาพบว่า Thailand Biennale, Krabi 2018 ยังไม่สามารถประสบความสำเร็จได้ตามเป้าหมายเนื่องจาก 1) โครงสร้างการบริหารที่อิงกับรูปแบบของราชการส่งผลให้ขาดความคล่องตัวในการดำเนินงาน 2) วัตถุประสงค์ขาดความชัดเจน 3) นิทรรศการมีรูปแบบการสร้างสรรค์ เนื้อหา และแนวคิดที่ ชุมชนและผู้เข้าชมชาวไทยส่วนใหญ่ไม่เข้าใจและคุ้นชิน 4) ขาดการประชาสัมพันธ์ที่เข้าถึงและเหมาะสมกับ กลุ่มเป้าหมาย และ 5) บุคลากรที่มีความรู้และประสบการณ์ไม่เพียงพอต่อการจัดงานระดับนานาชาติ

ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะทางเพื่อการพัฒนาการจัดการ Thailand Biennale อย่างเหมาะสมและยั่งยืน คือ 1) จัดตั้งหน่วยงานหรือฝ่ายที่มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบการจัดงาน Thailand Biennale โดยตรงเพียงอย่างเดียว 2) วางแผนเตรียมการบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านภัณฑารักษ์และการจัดการนิทรรศการศิลปะร่วมสมัย 3) ปรับปรุงภาพลักษณ์ของ Thailand Biennale ให้ร่วมสมัยและเป็นสากล โดยอาศัยการออกแบบอัตลักษณ์โดยมืออาชีพ 4) หน่วยงานผู้จัดควรให้ความสำคัญกับการวางกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ และ 5) หน่วยงานผู้จัดควรทบทวนแนวคิดการเปลี่ยนพื้นที่จัดแสดงไปยังจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศไทยเพราะอาจไม่ใช่แนวทางที่ความเหมาะสมและดีที่สุดสำหรับการส่งเสริมและยกระดับวงการศิลปะร่วมสมัยของไทย

คำสำคัญ: ศิลปะร่วมสมัย, นิทรรศการศิลปะ, เบียนนาเล่, Thailand Biennale

Abstract

This research seeks to study and analyze the management of Thailand Biennale, Krabi 2018. Purpose of this study is to provide the guidelines to develop the contemporary art exhibition management in efficiency and sustainability way. This qualitative research collected its data from the interviews, observations, practices the researcher obtained from working in Thailand Biennale, Krabi 2018 and through established international exhibitions.

¹ กรมส่งเสริมวัฒนธรรม 14 ถนนเทียมร่วมมิตร แขวงห้วยขวาง เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร 10310 ประเทศไทย

Department of Cultural Promotion 14 Thiamruammit Road, Huay Khwang, Bangkok 10310 Thailand

The result shows that Thailand Biennale, Krabi 2018 cannot achieve its objectives because (of) : 1) the structure of Thailand Biennale organization which based on the Government organizational structure caused the inflexibility. 2) Its objectives lack of concrete concepts. 3) The theme, content and way to display artworks in the exhibition are not conform to the familiarity of majority of Thai audience. 4) The lack of efficiency in publicity and 5) the deficiency of personnel who have expertise and experiences in international art exhibition.

Consequently, the guidelines to develop Thailand Biennale management in efficiency and sustainability way are: 1) the Government should arrange an organization or department to undertake Thailand Biennale specifically. 2) The organization should recruit and prepare personnel with art management and curatorial field skills. 3) The visual identity of Thailand Biennale should represent “contemporariness” and “international exhibition” with properly design by the professionals. 4) The strategy planning on publicity should be prioritized. 5) The organization should reconsider the concept of mobilization the biennale from one to another province for every two year as it might not be the most appropriate way for Thailand Biennale.

Keywords: contemporary art, art exhibition, biennale, Thailand Biennale

1. บทนำ

ในปีพุทธศักราช 2561 ได้เกิดปรากฏการณ์ที่มีความสำคัญต่อวงการศิลปะร่วมสมัยของประเทศไทย ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวคือการที่ประเทศไทยได้เป็นเจ้าของผู้จัดงานมหกรรมศิลปะร่วมสมัยระดับนานาชาติในช่วงเวลาใกล้เคียงและคาบเกี่ยวกัน ไหล่เรียงตามลำดับเวลาที่จัดแสดง ได้แก่ 1) Bangkok Biennial 2) Ghost : 2561 3) Bangkok Art Biennale 2018 และ 4) Thailand Biennale, Krabi 2018 ในอดีตที่ผ่านมา ถึงแม้จะประเทศไทยไม่เคยมีการจัดนิทรรศการในรูปแบบเบียนนาเล่ แต่ศิลปิน ภัณฑารักษ์ และบุคคลในแวดวงศิลปะร่วมสมัยของไทย ต่างมีความมุ่งมั่นพยายามที่จะผลักดันให้เกิดงานมหกรรมดังกล่าวขึ้น ตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นในการส่งเสริมผลักดันให้เกิดงานมหกรรมศิลปะร่วมสมัยนานาชาติในประเทศไทยคือ “โครงการศิลปะสาธารณะเชียงใหม่จัดวางสังคม” (Chiang Mai Social Installation - CMSI) จัดขึ้นครั้งแรกในช่วงปลายปี ค.ศ. 1992 (พ.ศ. 2535) เกิดจากการรวมตัวของกลุ่มศิลปินหัวก้าวหน้า ซึ่งมีความตั้งใจที่จะใช้พื้นที่สาธารณะในเมืองเป็นพื้นที่สำหรับการจัดกิจกรรมทางศิลปะและวัฒนธรรม และได้กลายเป็นงานนิทรรศการศิลปะร่วมสมัยระดับนานาชาติที่มีความโดดเด่นมากที่สุดงานหนึ่ง ซึ่งดำเนินไปเป็นคู่ขนานกับงานเทศกาลศิลปะร่วมสมัยอื่นๆ รวมถึงเบียนนาเล่อื่นในภูมิภาคเอเชีย (Soon, Simon, 2016 : 43) นับตั้งแต่นั้นมายังไม่พบว่าม้งานมหกรรมศิลปะร่วมสมัยที่มีความโดดเด่นและมีรูปแบบการจัดการในระดับนานาชาติเกิดขึ้นในประเทศไทย จนกระทั่งในปี ค.ศ. 2018 ประเทศไทยมีการจัดงานนิทรรศการศิลปะร่วมสมัยเกิดขึ้นในเวลาใกล้เคียงกันถึง 4 นิทรรศการ

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกศึกษา Thailand Biennale, Krabi 2018 ซึ่งเป็นนิทรรศการที่มีความโดดเด่นเรื่องพื้นที่ในการจัดนิทรรศการ ตลอดจนแนวคิด เนื้อหา และรูปแบบของผลงานที่มีความเชื่อมโยงกับบริบทของพื้นที่

ทั้งด้านสิ่งแวดล้อมและด้านวัฒนธรรม โดยคาดหวังว่าผลการศึกษาครั้งนี้จะก่อให้เกิดแนวทางเพื่อการพัฒนาการจัดการนิทรรศการศิลปะร่วมสมัยในอนาคตได้อย่างเหมาะสมและยั่งยืน ภายใต้กรอบแนวคิดศิลปะร่วมสมัยที่ผสมผสานเข้ากับการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม จึงนำมาสู่ความสำคัญของการศึกษารูปแบบการจัดนิทรรศการศิลปะร่วมสมัยนานาชาติ Thailand Biennale, Krabi 2018

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการจัดการนิทรรศการศิลปะร่วมสมัยนานาชาติในรูปแบบเวียนนาเล่กรณีศึกษา Thailand Biennale, Krabi 2018
2. เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาการจัดการนิทรรศการศิลปะร่วมสมัยนานาชาติอย่างเหมาะสมและยั่งยืน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ขอบเขตของเนื้อหาในการศึกษา

- 3.1.1 ศึกษาวิธีการจัดการและกระบวนการจัดนิทรรศการ Thailand Biennale, Krabi 2018
- 3.1.2 ศึกษาแนวคิดและรูปแบบผลงานศิลปะร่วมสมัยที่จัดแสดงในนิทรรศการ Thailand Biennale, Krabi 2018
- 3.1.3 ศึกษาแนวทางการจัดการ แนวคิด และรูปแบบการจัดนิทรรศการของงานที่มีชื่อเสียงระดับนานาชาติ
- 3.1.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างสำหรับการศึกษาในครั้งนี้ประกอบด้วย ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ในสำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้องในจังหวัดกระบี่ ตลอดจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ชุมชนที่อยู่ในพื้นที่จัดแสดงผลงานศิลปะ ภัณฑารักษ์และคณะทำงาน ศิลปิน นักท่องเที่ยว และผู้เข้าชมงาน

3.2 ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดังนี้

3.2.1 เก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) และทุติยภูมิ (Secondary Data) จากงานวิจัย นิตยสาร วารสาร และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมา ความหมาย คุณค่าความสำคัญ รูปแบบการจัดการนิทรรศการ ระบบและขั้นตอนในการบริหารจัดการ ลักษณะงานศิลปะที่นำมาจัดแสดง สถานที่ในการจัดแสดงผลงานในการแสดงผลศิลปกรรมร่วมสมัยนานาชาติ Thailand Biennale, Krabi 2018 เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ทางการศึกษา โดยใช้ทฤษฎีศิลปะร่วมสมัย หลักการจัดการนิทรรศการศิลปะ วิเคราะห์เปรียบเทียบกับนิทรรศการศิลปะร่วมสมัยนานาชาติที่มีชื่อเสียงระดับโลก เพื่อทำความเข้าใจและวิเคราะห์ถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการจัดการนิทรรศการศิลปะร่วมสมัยกรณีศึกษา Thailand Biennale, Krabi 2018

3.2.2 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการ Thailand Biennale, Krabi 2018 โดยการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการเชิงลึกกับฝ่ายภัณฑารักษ์และกลุ่มศิลปินไทยและศิลปินต่างชาติ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการ Thailand Biennale, krabi 2018 มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้นจำนวน 25 คน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาประกอบการศึกษาวิเคราะห์

3.3.3 วิเคราะห์ข้อมูล โดยนำข้อมูลจากผู้วิจัยได้จากการศึกษาเอกสารและองค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษา ข้อมูลภาคสนาม การสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์ นำมาวิเคราะห์และอภิปรายผล เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงทาง ข้อมูล ภายใต้กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย และให้บรรลุวัตถุประสงค์การวิจัยที่ได้กำหนดไว้

3.3.4 สังเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล

3.3.5 เขียนรายงาน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

3.3.1 แบบสอบถาม สำหรับใช้กับกลุ่มตัวแทนศิลปิน คณะภัณฑารักษ์ และคณะทำงาน ซึ่งมีแนวคำถาม เกี่ยวกับทัศนคติต่อการบริหารจัดการนิทรรศการ Thailand Biennale, Krabi 2018 ทัศนคติด้านสุนทรียศาสตร์ และ ผลลัพธ์และผลกระทบที่เกิดจากการจัดการ Thailand Biennale, Krabi 2018

3.3.2 การจดบันทึก สำหรับการเก็บข้อมูลระหว่างการทำงาน และสำหรับการสัมภาษณ์ศิลปิน ภัณฑารักษ์ และคณะทำงาน

3.3.3 การถ่ายภาพ สำหรับเก็บภาพในพื้นที่จัดแสดงนิทรรศการ ภาพระหว่างการสร้างสรรค์ผลงาน การติดตั้ง การจัดแสดงผลงานของ Thailand Biennale, Krabi 2018

ผลการวิจัย

4.1 เกี่ยวกับ Thailand Biennale, Krabi 2018

Thailand Biennale, Krabi 2018 จัดขึ้นระหว่างวันที่ 2 พฤศจิกายน 2561 – 28 กุมภาพันธ์ 2562 ในพื้นที่ จังหวัดกระบี่เป็นระยะเวลา 4 เดือน ภายใต้แนวความคิด Edge of the Wonderland และมีความแตกต่างจากการจัด เทศกาลศิลปะอื่นๆ เนื่องจากเป็นการจัดแสดงผลงานศิลปะในพื้นที่กลางแจ้งตามพื้นที่ธรรมชาติหลายแห่งในจังหวัด กระบี่ ในรูปแบบของผลงานศิลปะเฉพาะพื้นที่ (Site - Specific Art) ความคิดริเริ่มในการจัดงานเป็ยennaเล่ครั้งแรก ในประเทศไทยเกิดขึ้น โดย Prof. Dr. Jiehong Jiang (เจียง เจียง) ภัณฑารักษ์ได้ร่วมกับสำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วม สมัยประเมินความเป็นไปได้ในการจัดงานเป็ยennaเล่ในประเทศไทย จากนั้นได้วางแผนการดำเนินงานและร่วมกัน ผลักดันให้เกิดเป็ยennaเล่ครั้งแรกของประเทศไทยขึ้น โดยใช้ชื่อ Thailand Biennale, Krabi 2018 และมีเป้าหมายที่จะจัด Thailand Biennale ทุกๆ 2 ปี ในแต่ละจังหวัดทั่วประเทศไทย

พื้นที่จัดแสดงผลงานศิลปะในนิทรรศการ Thailand Biennale, Krabi 2018 ครอบคลุมพื้นที่ในอำเภอเมือง และอำเภออ่าวลึก ซึ่งมีลักษณะทางกายภาพและบรรยากาศที่ต่างกันอย่างสิ้นเชิงให้แนวคิดหลัก Edge of the Wonderland มีพลังและมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นเพื่อความหมายและคุณค่าของ “นิทรรศการ” ที่เกิดขึ้นในเป็ยenna เล่ครั้งนี้ก่อให้เกิดความเข้าใจและการรับรู้ใหม่ในฐานะที่เป็นรากฐานของการแสดงออกซึ่งการปฏิบัติทาง วัฒนธรรมและภูมิปัญญา ผลงานศิลปะร่วมสมัยที่เกิดขึ้นใน Thailand Biennale, Krabi 2018 มีความพิเศษและ มีความหลากหลายเชิงวิธีการ มีเทคนิควิธีการที่แปลกใหม่ต่อความคุ้นชินกับคำว่าศิลปะในสังคมไทย ผลงานมีทั้งใน รูปแบบที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม มีเนื้อหาในการสร้างสรรค์เกี่ยวข้องกับ 3 หัวข้อหลัก ได้แก่ ผลงานที่เกี่ยวข้องกับ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผลงานที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและประเพณี และผลงานที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่และชุมชน

4.2 วิเคราะห์การจัดการ Thailand Biennale, Krabi 2018

4.2.1 Thailand Biennale, Krabi 2018 เกิดขึ้นจากหน่วยงานของภาครัฐที่ดำเนินงานภายใต้นโยบายของ รัฐบาล มีการกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานให้ความสำคัญกับการส่งเสริมบทบาทของสำนักงานศิลปวัฒนธรรม

ร่วมสมัยในการสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มให้แก่งานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย และจำเป็นต้องมีความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล ตลอดจนพันธกิจขององค์กรผู้จัดงาน ซึ่งย้อนทิศทางการเกิดขึ้นของงานนิทรรศการอื่นๆ ที่ได้ศึกษาร่วมด้วยในงานวิจัยนี้ กลับมีจุดกำเนิดจากชุมชน ผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้ที่ได้รับผลกระทบ ตลอดจนผู้ที่อยู่ในแวดวงศิลปะร่วมสมัย เป็นผู้ริเริ่มการจัดนิทรรศการศิลปะร่วมสมัยด้วยตนเอง

4.2.2 การบริหารจัดการงานนิทรรศการศิลปะร่วมสมัยนานาชาติที่อิงกับลักษณะการบริหารงานราชการ ตลอดจนมีงบประมาณและระเบียบวิธีการที่ใช้ดำเนินโครงการตามข้อกำหนดของรัฐบาล ซึ่งแตกต่างจากกรณีศึกษาตัวอย่างงานมหกรรมศิลปะร่วมสมัยระดับนานาชาติที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับระดับโลกที่มีการบริหารงานโดยองค์กรอิสระ ตลอดจนการผลักดันให้จัดตั้งเป็นมูลนิธิซึ่งมีความคล่องตัวในการบริหารงานมากกว่า

4.2.3 วัตถุประสงค์หลักของ Thailand Biennale, Krabi 2018 ยังคงขาดความโดดเด่นและความชัดเจนในระดับที่จะเป็นสิ่งที่กำหนดแนวทางหลักในการจัดงานเพื่อให้ประสบความสำเร็จอย่างเหมาะสมและยั่งยืนได้ มีเป้าหมายที่ไม่เฉพาะเจาะจงมากเพียงพอที่จะระบุถึงผลลัพธ์สุดท้าย (outcome) ที่คาดว่าจะได้รับจากการจัด Thailand Biennale ได้

4.3 วิเคราะห์นิทรรศการ Thailand Biennale, Krabi 2018

4.3.1 พื้นที่จัดแสดงแบ่งเป็น 3 พื้นที่หลัก ได้แก่ พื้นที่ 1 บริเวณน้ำตกธารโบกขรณี และท่าปอมคลองสองน้ำ พื้นที่ 2 บริเวณหาดนพรัตนธารา อ่าวนาง หาดอ่าวพระนาง หาดไร่เล เกาะปอดะ พื้นที่ 3 บริเวณตัวเมืองกระบี่ เกาะกลาง เขาชนาน้ำ ในมิติด้านสุนทรียศาสตร์ (Artistic Field) ศิลปินและคณะภัณฑารักษ์ได้ประเมินให้ความเหมาะสมของพื้นที่การจัดแสดงผลงานอยู่ในระดับ ดี จากการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการพบว่าศิลปินส่วนใหญ่เกิดความรู้สึกตื่นเต้นและท้าทายในการคิดสร้างสรรค์งานศิลปะให้เป็นส่วนหนึ่งหรือเชื่อมโยงกับพื้นที่ที่มีความงามโดยธรรมชาติ และเมื่อศึกษาเปรียบเทียบกับการจัดเบียนนาเล่อื่นๆ ได้แก่ Bangkok Biennial Ghost : 2561 และ Bangkok Art Biennale ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาใกล้เคียงกันซึ่งจัดขึ้นในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ทำให้การเลือกใช้พื้นที่จังหวัดกระบี่มีความแตกต่างทั้งด้านสภาพภูมิศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรม ด้วยบริบทเหล่านี้ทำให้ “ประสบการณ์ อารมณ์ และความรู้สึก” ของผู้ชมมีความเฉพาะตัวมากยิ่งขึ้น

4.3.2 การกระจายตัวและระยะทางระหว่างโซนจัดแสดงแต่ละโซนเป็นอุปสรรคสำหรับผู้ชม ทำให้ผู้ชมสามารถเข้าชมผลงานได้น้อยขึ้น คือ เฉลี่ย 4 ชิ้นต่อคน อุปสรรคสำคัญคือ ความยุ่งยากและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง มีค่าใช้จ่ายต่อคนค่อนข้างสูงเนื่องจากกระบี่เป็นจังหวัดที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างชาติ ในขณะที่งานเบียนนาเล่และเทรียนนาเล่อื่นๆ เช่น ลิเวอร์พูล ไบเอนเนี่ยล (สหราชอาณาจักร) เวนิส เบียนนาเล่ (อิตาลี) ควังจู เบียนนาเล่ (เกาหลีใต้) เอจิโกะ สึมาริ อาร์ตเทรียนนาเล่ (ญี่ปุ่น) มีรูปแบบการจัดแสดงผลงานในพื้นที่นอกอาคารเช่นเดียวกันแต่มีการวางแผนและการบริหารจัดการพื้นที่อย่างเหมาะสม โซนการจัดแสดงไม่กระจายตัวจากกันมากนัก และมีอาคารหรือพื้นที่ศูนย์กลางของการจัดนิทรรศการที่ทำให้ผู้เข้าชมสามารถเดินทางมาสร้างการรับรู้ก่อนการเข้าชมงาน มีบรรยากาศที่ช่วยปรับอารมณ์ความรู้สึกที่เอื้อต่อการเข้าชมนิทรรศการศิลปะ

4.3.3 ผลงานศิลปะที่เกิดขึ้นใน Thailand Biennale, Krabi 2018 สะท้อนให้เห็นความร่วมมือ เป็นศิลปะที่สื่อถึงความใหม่กว่า ล้ำหน้ากว่า ตลอดจนความผสมผสานรูปแบบและแนวความคิดจากหลายยุคสมัยและวัฒนธรรม เพื่อรองรับรูปแบบศิลปะทั้งหมดที่เกิดขึ้นทั่วโลกในปัจจุบัน มีความแปลกใหม่และไม่อยู่ในรูปปลั๊กซ์ตามทีคนในพื้นที่นักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไปคุ้นชิน ผลงานศิลปะบางชิ้นมีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมไม่เกิดความโดดเด่นน่าสนใจแก่นักท่องเที่ยวบางชิ้นศิลปินตั้งใจให้สื่อสภาพตามการกระทำของธรรมชาติและกาลเวลา

กระบวนการสร้างงานศิลปะเฉพาะพื้นที่ได้นำไปสู่ “การขยายขอบเขตของข้อจำกัด” ในการสร้างสรรค์และจัดแสดงผลงานศิลปะที่หลุดจากขนบเดิม

4.4 ปัญหาและอุปสรรค

4.4.1 Thailand Biennale, Krabi 2018 มีจุดอ่อนด้านบุคลากรในการจัดงาน เนื่องจากคณะทำงานไม่มีประสบการณ์ในการทำงานในฐานะผู้จัดงานมหกรรมศิลปะร่วมสมัยระดับนานาชาติในรูปแบบเบียนนาเล่ ถึงแม้สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยจะเป็นหน่วยงานหลักในการสนับสนุนศิลปินไทยร่วมสมัยเข้าร่วมแสดงผลงานในเบียนนาเล่และเตรียมนาเล่ที่มีชื่อเสียง แต่เนื่องจากไม่มีการจัดการความรู้และถ่ายทอดให้บุคลากรในหน่วยงานได้ศึกษาเรียนรู้ที่เหมาะสมโดยทั่วกันประกอบกับ Thailand Biennale เป็นโครงการที่เกิดขึ้นอย่างเร่งด่วนกะทันหัน ทำให้คณะทำงานไม่สามารถเตรียมความพร้อมโดยการศึกษาค้นคว้าและเรียนรู้จากกรณีศึกษาได้อย่างเพียงพอ กระบวนการเรียนรู้จึงเกิดขึ้นในรูปแบบของการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ (Learning by Doing)

4.4.2 ระบบการบริหารงานที่ยังคงยึดติดกับรูปแบบลำดับชั้นจากบนลงล่าง และการสื่อสารอย่างไม่ตรงไปตรงมาเนื่องจากวัฒนธรรมในการทำงานของสังคมไทยที่มักเลี่ยงการปะทะถกเถียงกันระหว่างการทำงาน ทำให้ปัญหาไม่ได้รับการแก้ไขโดยทันที ส่งผลต่อการทำงานของคณะภัณฑารักษ์และศิลปินซึ่งไม่เข้าใจระเบียบราชการรูปแบบการบริหารงานของราชการไทยโดยละเอียดองแท้ ประกอบกับอุปสรรคด้านภาษาและความแตกต่างของบริบทด้านวัฒนธรรม ซึ่งประเทศไทยยังคงคุ้นชินและยึดติดกับรูปแบบของลำดับชั้นในการทำงาน เมื่อเกิดประเด็นข้อถกเถียงขึ้นระหว่างการทำงานดำเนินโครงการ จึงต้องใช้ระยะเวลามากยิ่งขึ้นในการเจรจาทำความเข้าใจและอธิบายเกี่ยวกับกฎระเบียบต่างๆ

4.4.3 การจัดการพื้นที่ในช่วงจัดแสดงนิทรรศการยังไม่มีประสิทธิภาพในระดับมาตรฐาน ขาดการเตรียมความพร้อมผู้นำชมผลงานที่มีความรู้และทักษะที่เหมาะสม บ้ายบอกทางและคำอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับผลงานมีไม่เพียงพอ และขาดการวางแผนจัดเตรียมการขนส่งสาธารณะเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้เข้าชมนิทรรศการ

4.5 ข้อเสนอแนะทางการพัฒนาเพื่อการจัดการ Thailand Biennale อย่างเหมาะสมและยั่งยืน

4.5.1 ด้านการบริหารจัดการ สามารถพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นได้โดยจัดตั้งหน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบการจัดงาน Thailand Biennale โดยตรง อาจอยู่ในรูปแบบ สมาคม มูลนิธิ หรือองค์กรมหาชน มีผู้บริหารองค์กรที่ทำหน้าที่เป็นผู้บริหารงานโครงการอย่างเป็นทางการเป็นเอกเทศน์ คัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านให้ตรงกับตำแหน่งหน้าที่ โดยเฉพาะบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านภัณฑารักษ์และการจัดการนิทรรศการศิลปะร่วมสมัย ในอีกทางหนึ่ง หากจะยังคงไว้ซึ่งรูปแบบเดิมที่มีองค์กรภาครัฐทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการจัดงาน (Producer) อย่างน้อยที่สุด ควรจัดตั้งฝ่ายหรือแผนกขึ้นมาโดยเฉพาะอย่างเป็นทางการเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับ Thailand Biennale อย่างเต็มรูปแบบ และมีโครงสร้างการบริหารจัดการที่ชัดเจน แต่ละส่วนมีผู้บริหารหรือหัวหน้าที่มีอำนาจในการตัดสินใจ

4.5.2 ผู้จัดงานควรวางแผนเรื่องระบบขนส่งสาธารณะเชื่อมโยงระหว่างจุดมารองรับผู้เข้าชมงาน หากติดขัดเรื่องงบประมาณควรจัดการอย่างสร้างสรรค์ได้โดยสร้างความร่วมมือกับผู้ประกอบการด้านการขนส่งมวลชนสาธารณะในพื้นที่และเครือข่ายศิลปิน ให้ศิลปินสร้างสรรค์ผลงานกับยานพาหนะที่จะจัดสรรให้บริการผู้เข้าชมงานเป็นผลงานเคลื่อนที่อีกชิ้นหนึ่งของเบียนนาเล่ และส่งเสริมบรรยากาศของภาพรวมได้ โดยผู้จัดสนับสนุนค่าสร้างงาน (commission) นอกจากนี้ ผู้จัดควรคำนึงถึงการสร้างจุดแวะพักระหว่างทาง เป็นการส่งเสริมให้ชุมชนรอบๆ พื้นที่จัดงานได้มีส่วนร่วม สามารถนำเสนอทรัพยากรทางวัฒนธรรมในชุมชนอย่างสร้างสรรค์ เป็นการสร้างขวัญและกำลังใจ

ให้กับคนในพื้นที่ให้เกิดความรู้สึกของการเป็นส่วนหนึ่งและส่วนสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้งานเบียนนาเล่ของประเทศ
ไทยมีเอกลักษณ์ที่มีความน่าสนใจยิ่งขึ้น ผู้จัดสามารถสร้างความร่วมมือกับองค์กรที่สามารถสนับสนุนด้านเทคโนโลยี
ต่างๆ เพื่อนำมาใช้สร้างสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวในการเดินทางชมงานด้วยตนเอง เช่น ร่วมมือกับ
Google เพื่อสร้าง mapping แสดงเส้นทางและจุดจัดแสดงผลงานทั้งหมด

4.5.3 ภาพลักษณ์ของการจัดงาน “ศิลปะร่วมสมัย” ในระดับ “นานาชาติ” ควรได้รับการปรับปรุงเป็นอย่าง
ยิ่งในการจัดงานครั้งต่อไป มิเช่นนั้นคุณค่าและความหมายของคำว่า “เบียนนาเล่” ในบริบทและการรับรู้ของ
สังคมไทยอาจไม่แตกต่างจากงานเทศกาล หรืองาน event ทั่วไป แนวทางในการพัฒนาภาพลักษณ์ของงานเบียนนา
เล่ ผู้จัดควรแสวงหาและคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจด้านการออกแบบ ที่มีศักยภาพในการออกแบบอัต
ลักษณ์ที่สื่อถึง “ศิลปะร่วมสมัย” ในระดับ “นานาชาติ” ภาพลักษณ์ที่ผ่านกระบวนการคิดและการออกแบบมาเป็น
อย่างดีจะเป็นตัวกำหนดบรรยากาศและอารมณ์โดยรวมทั้งหมดของงานเบียนนาเล่ได้

4.5.4 ด้านการประชาสัมพันธ์ ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์และเน้นการประชาสัมพันธ์กลุ่มเป้าหมาย หาก
Thailand Biennale มีเป้าหมายที่จะพัฒนาพื้นที่ด้วยการใช้ศิลปะเป็นสื่อกลาง กลุ่มเป้าหมายหลักของงานมีแนวโน้ม
ว่าจะเป็นนักท่องเที่ยวจากไทยและต่างประเทศ เพราะการท่องเที่ยวสามารถกระตุ้นการพัฒนาทางเศรษฐกิจได้อย่าง
เป็นรูปธรรม ดังนั้น การสื่อสารประชาสัมพันธ์ควรมีหลากหลายช่องทาง ให้ง่ายและสะดวกต่อการเข้าถึงข้อมูลเพื่อ
กระตุ้นให้นักท่องเที่ยวสามารถตัดสินใจเดินทางมาเที่ยวชมงานเพิ่มมากขึ้น อีกทั้ง ในการทำสื่อประชาสัมพันธ์ ควรมี
เนื้อหาที่โปรโมตการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและวิถีชีวิตควบคู่กันไปด้วย และควรสร้างพันธมิตรกับหน่วยงานที่มี
ความเชี่ยวชาญด้านการส่งเสริมท่องเที่ยว ตลอดจนผู้ประกอบการที่สามารถสนับสนุนและกระตุ้นการเที่ยวเที่ยวได้
อย่างแท้จริงนอกจากทำหน้าที่สื่อสารประชาสัมพันธ์แล้ว ฝ่ายประชาสัมพันธ์ควรทำหน้าที่รวมไปถึงการวางแผน
การตลาด จัดเป็นแพ็คเกจบัตรโดยสารเครื่องบินหรือขนส่งมวลชนอื่นๆ พร้อมทั้งพักและทริปชมผลงานในราคา
ที่เหมาะสม เพื่อให้การท่องเที่ยวที่มีความพิเศษเฉพาะตัวมากกว่าการท่องเที่ยวในเทศกาลอื่น ๆ จึงจะเป็น
การบริหารงานด้านการประชาสัมพันธ์เชิงรุก ซึ่งเป็นรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการจัดงานที่มีเป้าหมายเพื่อ
การพัฒนาทางเศรษฐกิจในพื้นที่ต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

4.5.5 การเปลี่ยนพื้นที่จัดแสดง Thailand Biennale ไปยังพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศไทยเพื่อพัฒนา
พื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศไทยโดยใช้ศิลปะเป็นสื่อกลาง อาจไม่ใช่แนวทางที่ความเหมาะสมและดีที่สุดสำหรับ
การส่งเสริมและยกระดับวงการศิลปะร่วมสมัยของไทย โดยธรรมชาติของงานมหกรรมศิลปะร่วมสมัยที่มีชื่อเสียงจะ
จัดขึ้นในพื้นที่เดิมอย่างต่อเนื่อง และสามารถประสบความสำเร็จได้เพราะเกิดกระบวนการเรียนรู้การจัดการ
นิทรรศการศิลปะร่วมสมัย โดยผู้จัดสามารถนำเอาปัญหาและอุปสรรคมาวิเคราะห์เพื่อปรับแก้ พัฒนา และปรับปรุง
การดำเนินการอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ เมื่องานนิทรรศการเกิดขึ้นในพื้นที่เดิมซ้ำๆ จะเป็นการส่งเสริมให้ศิลปะร่วม
สมัยสามารถเชื่อมโยงเป็นส่วนหนึ่งของผู้คนและชุมชนได้อย่างแท้จริง ที่ผ่านม งานมหกรรมศิลปะร่วมสมัยที่มี
ความสำคัญและมีชื่อเสียงจำนวนหนึ่งก็ต้องประสบกับภาวะที่จำเป็นต้องทบทวนและปรับเปลี่ยนรูปแบบ หรืออาจถึง
ขั้นหยุดการจัดงานชั่วคราวเพื่อวางแผนและกำหนดทิศทางการดำเนินงานให้มีเป้าหมายชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังนั้น
การย้อนกลับไปประเมินศักยภาพของหน่วยงานและทบทวนเป้าหมายของการจัดงานจึงเป็นหน้าที่ขององค์กรผู้จัด
งานโดยตรง

บทสรุป

การจัดงาน Thailand Biennale ครั้งแรกเป็นเสมือนการได้เรียนรู้ถูกผิดและเป็นกรณีศึกษาให้กับองค์กรอื่นๆ ได้เรียนรู้และพัฒนาการจัดการนิทรรศการศิลปะร่วมสมัยให้ดียิ่งขึ้น หากงานนิทรรศการศิลปะร่วมสมัย Thailand Biennale ถูกก่อร่างสร้างขึ้นด้วยเจตจำนงที่ดีต่อวงการศิลปะร่วมสมัยของไทยอย่างแท้จริง ผู้จัดงานควรทบทวนและลำดับความสำคัญของเป้าหมายให้ชัดเจนว่าแท้จริงแล้ว Thailand Biennale ควรดำรงอยู่ต่อไปเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว หรือเพื่อการสร้างรากฐานที่ยั่งยืนและมั่นคงให้กับวงการศิลปะร่วมสมัยของไทย เราไม่สามารถยกระดับสิ่งใดให้ดีขึ้นหรือเจริญขึ้นได้หากฐานรากยังคงสั่นคลอน และสิ่งนี้เป็นภารกิจสำคัญของผู้มีหน้าที่ความรับผิดชอบและมีอำนาจในสังคม เพื่อรักษาให้คุณค่าและความสำคัญของศิลปะร่วมสมัยได้ดำรงอยู่กับสังคมไทยด้วยความเจริญวัฒนาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ชฎานันต์ บัญญาเพชร, 2558. "ศิลปะร่วมสมัยไทยภายใต้แนวคิดหลังอาณานิคมในทศวรรษที่ 1990." *วิจิตรศิลป์* 6 (1).

ธีรศักดิ์ อัครวรร, 2545. *นิทรรศการและการจัดงานแสดง*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

นิคม มุสิกคามะ, กุลพันธ์ดา (แสนศักดิ์) จันทร์โพธิ์ศรี และมณีรัตน์ ท่วมเจริญ, 2521. *วิชาการพิพิธภัณฑ์*.

กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

ประเสริฐ ศิลรัตน์, 2549. *การออกแบบนิทรรศการ (ฉบับกระเป๋)*. กรุงเทพฯ : สีป ระภา.

วัฒน์ จุฑะวิภาต, 2542. *ศิลปะการจัดนิทรรศการ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมพร รอดบุญ, 2551. *คู่มือจัดการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 54*. กรุงเทพฯ : บริษัท เพลน

พรีนติ้ง จำกัด. ค้นเมื่อ 22 ธันวาคม 2562, จาก <http://www.art-centre.su.ac.th/articles---national-exhibition-of-art.html>.

อิสระ ชูศรี, 2559. *พิ (ศ) พิภัณฑ์ : บทความเลือกสรรจากการประชุมวิชาการ Museum Refocused*. กรุงเทพฯ : สถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติ.

ทัศนัย เศรษฐเสรี, 2556. *การวิจัยเพื่อประเมินศักยภาพของจังหวัดที่เหมาะสมในการจัด*

มหกรรมศิลปะร่วมสมัยนานาชาติ (เบียนนาเล่). กรุงเทพฯ : สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย.

Griffin, R. W.. 1997. *Management*. 5th ed. Houghton: Mifflin.

Holt, Elizabeth Gilmore. 1983. *The Triumph of Art for the Public, 1785-1848: The Emerging Role of Exhibitions and Critics*. Princeton: Princeton University Press.

Ressa Greenberg, Bruce W. Ferguson, and Sandy Nairne. 1996. *Thinking About Exhibitions*. London: Routledge.

Bedford, Leslie. 2016. *The Art of Museum Exhibitions*., New York : Routledge.

Matassa, Freda. 2014. *Organizing Exhibition*. London : Facet Publishing.

Meeteran, Lara van, Wissink, Bart. 2019. *What should biennials do?*. Bangkok : Poop Press.

Soon, Simon. 2016. "Images Without Bodies: Chiang Mai Social Installation and the Art History of Cooperative Suffering" *Afterall: A Journal of Art, Context and Enquiry*. (42): 36 – 47.

Cline, Anna C. 2012. "The Evolving Role of the Exhibition and its Impact on Art and Culture". Connecticut : Trinity College Digital Repository.

สถานการณ์ปัจจุบันและความจำเป็นของงานอนุรักษ์ศิลปกรรมของประเทศไทย

Current Situation and Importance of Art Conservation in Thailand

สิปปนันท์ นวลละออง¹ สุดาวดี จันทร์ภักดิ์² เนตรชนก ฤทธาคณี³ และพิมพ์ภัทรา จำปาโชค⁴

Sippanan Nuanla-ong¹ Sudawadee Chanpiwat² Nethchanok Riddhagni³ and Phimpattra Champachoke⁴

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “สถานการณ์ปัจจุบันและความจำเป็นของงานอนุรักษ์ศิลปกรรมของประเทศไทย” มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อ 1) วิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันว่ามีความจำเป็นต่องานอนุรักษ์ศิลปกรรมของประเทศไทยหรือไม่อย่างไร 2) สร้างฐานข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ปัจจุบันและความจำเป็นของงานอนุรักษ์ศิลปกรรมในประเทศไทย และ 3) เพื่อกำหนดทิศทางและแนวทางในการบริหารจัดการงานอนุรักษ์ศิลปกรรมของประเทศไทยอย่างถูกต้องและเหมาะสมยังผลให้เกิดความยั่งยืน โดยมีขอบเขตด้านพื้นที่คือ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติและพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นในพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในแต่ละภาคของประเทศไทยตลอดจนองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์

ระเบียบวิจัยประกอบด้วยกรอบการรวบรวมเนื้อหาในการการวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันต่อความจำเป็นของงานอนุรักษ์ศิลปกรรมของประเทศไทย ซึ่งรวบรวมเนื้อหาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ด้วยการทบทวนวรรณกรรมเชิงวิพากษ์ (Critical Review) และ การวิเคราะห์วาทกรรม (Discourse Analysis) นอกจากนี้คณะผู้วิจัยได้ทำการสำรวจและการสังเกต (Survey and observation) เพื่อให้ทราบบริบทของงานศิลปกรรมในพื้นที่ประเทศไทยบางแห่งเพื่อเป็นกรณีศึกษา ดำเนินการสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาสถานการณ์ปัจจุบันและความจำเป็นของงานอนุรักษ์ศิลปกรรมของประเทศไทย และข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ ผู้มีความรู้ความสามารถด้านงานอนุรักษ์วัฒนธรรม โดยเฉพาะในด้านศิลปกรรม ได้สัมภาษณ์ในประเด็นเกี่ยวกับการกำหนดทิศทางและแนวทางในการบริหารจัดการงานอนุรักษ์ศิลปกรรมของประเทศไทยว่ามีความถูกต้องและเหมาะสมเพียงใดหรือไม่

จากการศึกษาพบว่ามรดกทางวัฒนธรรมอย่างเช่นผลงานศิลปกรรมนั้นให้ทั้งคุณค่าทางสังคมและวัฒนธรรม เศรษฐกิจ สุนทรียศาสตร์ สิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี เนื่องจากเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าและเรียนรู้เรื่องราวชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในแง่มุมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นความเชื่อ ศาสนา ประวัติศาสตร์สังคมและวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมืองการปกครองในแต่ละยุคแต่ละสมัย สถานการณ์ปัจจุบันในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม

¹ วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยศิลปากร กรุงเทพฯ 10500 ประเทศไทย
Silpakorn University International College, Bangkok 10500, Thailand.

² วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยศิลปากร กรุงเทพฯ 10500 ประเทศไทย
Silpakorn University International College, Bangkok 10500, Thailand.

³ วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยศิลปากร กรุงเทพฯ 10500 ประเทศไทย
Silpakorn University International College, Bangkok 10500, Thailand.

⁴ วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยศิลปากร กรุงเทพฯ 10500 ประเทศไทย
Silpakorn University International College, Bangkok 10500, Thailand.

ยังประสบปัญหาจากการถูกเพิกเฉยและการอนุรักษ์อย่างไม่ถูกต้องเหมาะสม เนื่องจากการขาดบุคลากรที่มีความรู้และความเข้าใจในเรื่องของการอนุรักษ์ ดังนั้นต้องมีการวางแผนพัฒนาประเทศด้านการอนุรักษ์อย่างชัดเจน โดยอิงทรัพยากรทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ย่อมจะก่อให้เกิดการพัฒนาประเทศอย่างถูกต้องเหมาะสม และสร้างความสุขให้กับคนในชาติได้อย่างแท้จริง

คำสำคัญ : การอนุรักษ์, งานศิลปกรรม, มรดกทางวัฒนธรรม, ประเทศไทย

Abstract

This article is a part of a research on "Current Situation and Importance of Art Conservation in Thailand". The objectives of the study are as follows: 1) to analyze the current situation and importance of art conservation in Thailand; 2) to create a database of the current situation and the need for the Thai art conservation work; and 3) to provide the direction and guidelines for appropriate conservation management of art in Thailand.

The research covered areas including the national museums and local museums that are historical and cultural significance of all regions in Thailand. Added to this is the data from conservation-related organizations. The research methodology consists the analysis of the current situation about the necessity of the conservation of fine arts in Thailand in finding in relevant documents. The research team has collected the data analyzed by critical reviewers and the discourses of the issue. The research team conducted surveys and observed the phenomena in order to understand the situation of the cultural heritage's conservation.

The result of the research from the above said analysis including opinions and suggestions of experts, academician in the field of cultural heritage preservation, especially the fine arts. It is found that the works of art provide various values consisting socio-culture, aesthetic environment, science and technology. It is to learn and know about people's lives in various aspects including beliefs, religion, history, society, culture, economy, politics, and administration in different periods of time. In current situation, preserving cultural heritage works in Thailand still have problems because of the neglect of improper conservation and the lack of knowledge and understanding of conservation in the right way. A practical national development plan to base on sustainable use of natural and cultural resources is urgently needed and be implemented. Thus, the kind of heritage will bring true happiness to people of the whole country.

Keywords: conservation, fine arts, cultural heritage, Thailand

บทนำ

โบราณสถานและพิพิธภัณฑสถานทั้งของภาครัฐและภาคเอกชนมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการรักษา มรดกและสมบัติทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของชาติเนื่องจากเป็นสถานที่ที่แสดงสมบัติอันทรงคุณค่าของชาติ ทั้งทางด้านจิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์ของชาติ สถาปัตยกรรมและอื่นๆ ที่บรรพบุรุษได้ใช้ภูมิปัญญา ในการสรรค์สร้างชิ้นงานขึ้นในยุคสมัยต่างๆ มีการพบโบราณวัตถุ โบราณสถาน รวมถึงภูมิทัศน์วัฒนธรรม ตัวอย่าง งานศิลปกรรมของไทยแสดงออกถึงวิวัฒนาการของสังคมในหลายยุคหลายสมัยมีความแตกต่างและผสมผสาน ทางด้านรูปแบบและวิธีการสร้างสรรค์งานศิลป์ที่มีการพัฒนามาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นเครื่องสะท้อนให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองของชาติอย่างมีอัตลักษณ์และเอกลักษณ์อันโดดเด่นแต่กลมกลืน ซึ่งผลงานศิลปกรรมนั้นให้ทั้งคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์และยังเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าและเรียนรู้เรื่องราว ชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในแง่มุมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นความเชื่อ ศาสนา ประวัติศาสตร์สังคมและวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมืองการปกครองในแต่ละยุคแต่ละสมัย ดังนั้น จึงถือว่าศิลปกรรมไทยเป็นมรดกอันล้ำค่าทั้งของประเทศและ เป็นส่วนหนึ่งในการศึกษาอารยธรรมสำคัญของโลก ความรู้และภูมิปัญญาที่หลากหลายที่ได้รับจากการศึกษาและ เรียนรู้การสร้างสรรค์งานศิลปะของมนุษย์ในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านกระบวนการและวัสดุที่ใช้อย่างเหมาะสมและ ลงตัวจนสามารถสร้างแรงบันดาลใจได้นั้นสะท้อนความคิด อัตลักษณ์ของงาน โดยสามารถถ่ายทอดคติความเชื่อ อิทธิพลทางความคิด ความเจริญ อารยธรรม รวมถึง การจำลองเหตุการณ์ต่างๆที่สำคัญ ผ่านผลงานศิลปกรรมให้แก่ คนรุ่นหลัง อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันพบว่าสถานการณ์ในการอนุรักษ์ผลงานมรดกทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะมรดก ทางศิลปกรรมของไทยยังประสบปัญหาจากการถูกเพิกเฉยและการอนุรักษ์อย่างไม่ถูกต้องเหมาะสม งานวิจัยนี้ สามารถใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันต่อความจำเป็นของงานอนุรักษ์ศิลปกรรมของประเทศไทย เพื่อกำหนดทิศทางและแนวทางในการบริหารจัดการงานอนุรักษ์ศิลปกรรมอย่างยั่งยืนของประเทศไทยอย่างถูกต้อง และเหมาะสม

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้ขอใช้ความหมายของการอนุรักษ์จาก อิโมสไทย (2557) ซึ่งได้ให้ไว้ว่าคือ การดูแล รักษาเพื่อให้คงคุณค่าไว้ โดยการอนุรักษ์แหล่งมรดกวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องของแต่ละแหล่งนั้นอาจทำได้ด้วยการป้องกัน การสงวนรักษา การปฏิสังขรณ์ หรือการประยุกต์การใช้สอย การอนุรักษ์มีวิธีการในระดับที่แตกต่าง กันแล้วแต่ สถานการณ์และปัจจัยอื่นๆในแต่ละกรณี โดยอาจจะใช้วิธีการใดวิธีการหนึ่งหรือหลายวิธีร่วมกัน และให้ความหมายรวมถึงการอนุรักษ์เพื่อการรื้อฟื้น ฟื้นฟู เพื่อให้สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์และการสืบสาน ให้ยังคงอยู่ต่อไปด้วย นอกจากนี้งานวิจัยนี้ได้ให้ความหมายของศิลปกรรมของประเทศไทย คือ สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น เพื่อความงามหรือสุนทรียภาพ ซึ่งถ่ายทอดความรู้สึกที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมและส่งผลกระทบต่อจิตใจของคนไทย

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันต่อความจำเป็นของงานอนุรักษ์ศิลปกรรมในประเทศไทย
- 2) เพื่อสร้างฐานข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ปัจจุบันและความจำเป็นของงานอนุรักษ์ศิลปกรรมของประเทศไทย
- 3) เพื่อกำหนดทิศทางและแนวทางในการบริหารจัดการงานอนุรักษ์ศิลปกรรมอย่างยั่งยืนของประเทศไทยอย่าง ถูกต้องและเหมาะสม

อุปกรณ์และวิธีการ

ระเบียบวิธีวิจัยประกอบด้วย การทบทวนวรรณกรรมเชิงวิพากษ์ (Critical Review) การวิเคราะห์วาทกรรม (Discourse Analysis) การสำรวจและการสังเกต (Survey and observation) และทำการสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาสาระสถานการณ์ปัจจุบันและความจำเป็นของงานอนุรักษ์ศิลปกรรมต่อประเทศไทย ตลอดจนข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ ผู้มีความรู้ความสามารถด้านงานอนุรักษ์วัฒนธรรม แล้วจึงสรุปผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในประเด็นเกี่ยวกับสถานการณ์ปัจจุบันและความจำเป็นของงานอนุรักษ์ศิลปกรรมของประเทศไทย โดยประยุกต์รูปแบบการวิจัยแบบการมองภาพอนาคต (EFR - Ethnographic Futures Research)

ผลและวิจารณ์

ตัวอย่างปัญหาจากการอนุรักษ์และการเก็บรักษาหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์โบราณคดีที่ไม่เหมาะสมจนเกิดความเสียหายต่อตัวมรดกของชาติ ดังเช่นหลักฐานระฆังเงินโบราณจากพระเจ้าเฮียนปิง พระราชทานแก่กรุงศรีวิชัย ซึ่งระฆังเงินโบราณนี้อยู่ในสมัยราชวงศ์ซ่ง พุทธศักราช 1546 พบที่บริเวณเจดีย์วัดพระบรมธาตุไชยา อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี จากหลักฐานและผลการสืบสวนของลีปปันท์ นวลละออง (Nuanla-ong, 2018) กล่าวว่าพบข้อความจากพงศาวดารสมัยราชวงศ์ซ่งกล่าวว่าในสมัยปีที่ 6 แห่งรัชกาลจักรพรรดิเหยียนปิง (ตรงกับ พ.ศ.1546) “พระเจ้าฟามฉวีรวมทေး” แห่งสันโฝซีก๊ก หรือ ศรีวิชัย ได้ส่งราชทูตมาประเทศจีนและได้อันเชิญพระราชสาส์นและเครื่องราชบรรณาการมาถวายพระเจ้ากรุงจีนและทูลแก่พระองค์ว่าพระเจ้ากรุงศรีวิชัยได้สร้างพระอารามหลวงสำหรับสวดมนต์ถวายพระพรให้พระเจ้ากรุงจีน ดังนั้นพระเจ้ากรุงศรีวิชัยจึงขอพระราชทานระฆังและนามของอารามหลวงแห่งนี้ด้วยว่า “เซง-เทียน-วัน-ซู” แปลว่า “หมื่นปีจากสวรรค์” มอบให้ราชทูตศรีวิชัยอันเชิญกลับกรุงศรีวิชัย ซึ่ง ธีระ วงศ์โพธิ์พระ (2543) ใน ลีปปันท์ นวลละออง (Nuanla-ong, 2018) กล่าวถึงหลักฐานการพบระฆังโบราณที่เมืองไชยาไว้ว่ามีการแจกแจงรายละเอียดเมื่อสืบสวนและพิสูจน์วัสดุและส่วนผสมของโลหะพบว่าในสมัยนั้นประเทศจีนขาดแคลนทองเหลือง การจะหล่อระฆังใหญ่จะต้องใช้เหล็กผสมทองเหลืองหรือสำริดแก่เหล็กมาก ซึ่งตรงกับระฆังที่ขุดพบที่ไชยานี้ และอักษรจีนทั้ง 8 ตัวที่จารึกบนระฆังนี้เป็นคำพูดของพระเจ้าแผ่นดินสมัยราชวงศ์ถัง มีอายุมากกว่า 1,000 ปีมาแล้วและใช้เฉพาะฮ่องเต้จีนเวลาพระราชทานสิ่งของให้เมืองต่างๆ ซึ่งระฆังเงินนี้พระเจ้ากรุงจีนให้ศรีวิชัยตอบแทนจากการสร้างวัดอวยพรวันพระราชสมภพมาในราชวงศ์ถัง (พันกว่าปีมาแล้ว) นั้นมีอักษรจีน 8 อักษร ได้แก่ ก๊ก-ไถ-มั่ง- อัง. ฮวง-เที้ยว-โหว-สุน แปลว่า “เมืองสงบ ประชา มีความสุข ภูมิดีและฝน” ** ปัจจุบันเก็บไว้ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติไชยา แต่ประสบปัญหาสนิมกัดกร่อนจากอากาศและความชื้น ส่งผลให้รอยอักษรลบไปหมดแล้ว แต่โชคดีที่มีการเก็บภาพตัวอักษรไว้ได้ ปัจจุบันเก็บรักษาที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติไชยา ซึ่งเป็นความสูญเสียข้อมูลหลักฐานชิ้นสำคัญของชาติที่แสดงความสัมพันธ์อันยาวนานระหว่างไทยและจีนอย่างน้อยตั้งแต่ พุทธศักราช 1546 อย่างไรก็ตามขอสรุปความสำคัญและสถานการณ์ปัจจุบันและความจำเป็นของงานอนุรักษ์ศิลปกรรมของประเทศไทยจากการรวบรวมข้อมูลต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

จากการสัมภาษณ์ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานอนุรักษ์ศิลปกรรมของประเทศไทย ได้แก่ แพทย์หญิง พัชรี เลิศฤทธิ (2562) วสุ โปษะนันท์ (2562) และญาณิศา ทองฉาย (2562) ดังต่อไปนี้

ความสำคัญและสถานการณ์ปัจจุบันและความจำเป็นของงานอนุรักษ์ศิลปกรรมของประเทศไทย

1. การบริหารจัดการด้านการอนุรักษ์พื้นที่และมรดกวัฒนธรรมของไทย (การเชื่อมโยงจากอดีตถึงปัจจุบัน)

- ในอดีตนั้นมีการแบ่งงานกรมศิลปากรให้กองโบราณคดีดูแล Dead Monument และ กองสถาปัตยกรรมดูแล Living Monument ต่อมาได้รวมกันเพื่อประโยชน์ต่อการใช้สอยและความยั่งยืน
- ในส่วนของอัตรากำลังของกรมศิลปากรนั้นมีอัตราสถาปนิก 10 อัตรา และภูมิสถาปนิกประมาณ 4-5 อัตรา
- การอนุรักษ์เป็นหน้าที่ของทุกคนและเริ่มมีการกระจายอำนาจการอนุรักษ์สู่ท้องถิ่น แต่ปัจจุบันนี้หน่วยงานที่มีบทบาทดำเนินการ (Active) คือ กรมศิลปากร
- การอนุรักษ์เป็นเรื่องที่ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมรับผิดชอบร่วมกัน (มิได้เป็นความรับผิดชอบของกรมศิลปากรแต่ส่วนเดียว) ปัจจุบันได้มีการกระจายอำนาจการอนุรักษ์สู่ท้องถิ่นแล้ว ซึ่งแบ่งออกการอนุรักษ์ออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับชาติและระดับท้องถิ่น
- ประเทศไทยมีทรัพยากรและทรัพยากรด้านศิลปกรรมจำนวนมาก แต่ขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญด้านการอนุรักษ์ที่เป็นนักอนุรักษ์ที่สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรอนุรักษ์ศิลปกรรมโดยตรง ทำให้ต้องระดมความเห็นในการวางแผนด้านการบริหารงานอนุรักษ์ชาติการมีส่วนร่วมที่เหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ
- กระบวนการและความรู้ทางวิทยาศาสตร์มีประโยชน์ต่อการศึกษาและเรียนรู้ รวมถึงการสืบสวนเพื่อวิเคราะห์ประวัติศาสตร์และการอนุรักษ์อย่างถูกวิธี ซึ่งเป็นแนวทางจากประสบการณ์การทำงานเพื่อการอนุรักษ์มรดกสำคัญของชาติ

2. ความพร้อมและสถานการณ์ปัจจุบันและความจำเป็นของงานอนุรักษ์ศิลปกรรมของประเทศไทย

- ประเทศไทยได้ปฏิบัติการด้านการอนุรักษ์ และอิโคโมส (ICOMOS) ของไทยจะอนุรักษ์โดยใช้กฎบัตรเบอร์รา (Burra Charter) เป็นหลักในการอนุรักษ์คุณค่า
- ปัจจุบันการอนุรักษ์ใช้คำว่า “การจัดการ” มากกว่า “การซ่อมแซม” คือ “การจัดการการเปลี่ยนแปลงให้อยู่ในกรอบที่ให้ประโยชน์มากที่สุด” เช่น Cultural Management
- “Monument and Site” ในกฎบัตรใหม่จะเลี่ยงการใช้คำว่า “โบราณสถาน”

- ปัจจุบันในการอนุรักษ์จะเน้นใช้คำว่า Heritage มากกว่า (เน้นด้านกายภาพเพื่อความเหมาะสมกับความชำนาญ) โดยคำนึงถึง 1) ยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม 2) สิทธิมนุษยชน 3) คำนึงถึงคุณค่าเป็นสำคัญ (Value based) เพื่อการเลือกวิธีการจัดการให้ถูกต้อง เช่น การวางแผนภาพรวม การทำตามแผน การจัดองค์ความรู้ การสื่อความหมาย (Interpretation) สู่สาธารณชน และการมีส่วนร่วม (รับฟังและให้ข้อมูลที่ถูกต้อง)
- ICOMOS จะออกแบบกฎบัตรเพื่อเติมเต็ม เช่น เรื่องความแท้ดั้งเดิม (Authenticity) จากกฎบัตรนารา (Nara Charter)
- ปัจจุบันมีปัญหาเรื่องการเผยแพร่กฎบัตรและการทำความเข้าใจกฎบัตร ซึ่งกรมศิลปากรต้องถ่ายทอดความรู้สู่ท้องถิ่น เช่น วัด หรือหน่วยงานท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง
- ประเทศไทยขาดระบบการศึกษาเกี่ยวกับการอนุรักษ์
- การอนุรักษ์ควรเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการศึกษาหาที่มาในอดีตสำหรับเป็นข้อมูลในการอนุรักษ์อย่างถูกต้อง โดยมีประโยชน์ทั้งในการอนุรักษ์งานที่เป็นมรดกและการออกแบบสร้างสรรค์จากอดีต
- ควรมีการปูพื้นฐานด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมและคุณค่าจากการพัฒนาการอนุรักษ์ การอนุรักษ์ทำให้เกิด 1) ความภาคภูมิใจของวัฒนธรรม 2) สามารถสร้างประโยชน์ต่อยอดจากวัฒนธรรม
- การท่องเที่ยวควรมีแผนงานการจัดการที่เข้ามาทับซ้อนกับแผนงานอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม เช่น ในการปรับปรุงภูมิทัศน์ในพื้นที่มรดกของจังหวัดสุโขทัยและจังหวัดน่าน
- ปัญหาหลัก คือ “การขาดแนวคิดของการพัฒนาชาติ” มีกรณีศึกษาที่ประเทศโรมาเนีย มีการสนับสนุนแนวคิดโดยสร้างเป็นกระทรวงวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ของชาติ โดยให้วัฒนธรรมช่วยสร้างประโยชน์ในการพัฒนา
- ปัจจุบันนี้ประเทศสิงคโปร์มีชื่อเสียงด้านการอนุรักษ์เนื่องจากการจัดส่งบุคลากรไปศึกษายังทวีปยุโรป ขณะนี้ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ สิงคโปร์ อินโดนีเซีย มาเลเซีย บรูไน ฟิลิปปินส์ เวียดนาม ลาว พม่า กัมพูชา และไทย ยังไม่มีการจัดตั้งสถาบันเกี่ยวกับการอนุรักษ์ (Conservation) หากประเทศไทยเล็งเห็นความสำคัญด้านการอนุรักษ์และจัดตั้งสถาบันด้านการอนุรักษ์ก็จะก่อให้เกิดประโยชน์กับประเทศไทยและประเทศใกล้เคียงอื่นๆ ด้วย
- ปัจจุบันมีผู้เชี่ยวชาญไม่เพียงพอกับปริมาณมรดกทางศิลปกรรมที่ประเทศเรามีความต้องการอนุรักษ์
- ความรักในงานอนุรักษ์มีความสำคัญมากต่องานอนุรักษ์
- ปัจจุบันนักอนุรักษ์ให้ความสำคัญกับวิธีการอนุรักษ์แบบป้องกันไว้ก่อน (Preventive Conservation) มากที่สุด ซึ่งเกี่ยวข้องกับการควบคุมอุณหภูมิ ความชื้นและแสงสว่าง เป็นต้น
- พุทธศักราช 2558 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้เคยเปิดหลักสูตรการอนุรักษ์ (เป็นหลักสูตร 2 ปี ภาคภาษาไทย) มีเนื้อหาเน้นการอนุรักษ์ด้านศิลปกรรม ซึ่งวิธีการตรวจสอบภาพมีความจำเป็นต้องทราบสาเหตุและความเสียหายที่เกิดขึ้นและวัสดุดั้งเดิมที่ศิลปินนำมาใช้

การออกแบบโดยเฉพาะนั้นจะเน้นศึกษาเกี่ยวกับวัสดุที่ใช้สร้างงาน นักออกแบบช่วยเสริมความแข็งแรงและสามารถยืดอายุของผลงานให้ได้มากที่สุด

- ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวผลงาน ได้แก่ การเกิดรา การแคกร หรือชำรุดจากสาเหตุต่างๆ
- การศึกษาหลักสูตรออกแบบนั้นนอกจากวิธีการซ่อมแซมและเลือกใช้วัสดุที่ปลอดภัยแล้วยังต้องศึกษาการจัดเก็บวัสดุแต่ละวัสดุ รวมถึงการขนย้าย และการจัดแสดง
- หลักการในการออกแบบที่จำเป็นขั้นแรกคือทุกครั้งก่อนการออกแบบจะต้องมีการประชุมระดมความคิดเห็น (Brain Storming) จากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องก่อน อาทิ นักออกแบบ ศิลปิน และเจ้าของผลงาน เพื่อทำการวางแผนและเลือกวิธีการออกแบบ
- สิ่งที่นักออกแบบจะต้องตระหนักคือ หากไม่ใช้สารเคมีจะเลือกใช้อะไร ซึ่งนักออกแบบจะพยายามใช้ทำความสะดวกแบบแห้ง (Dry) คือไม่ใช้ของเหลวใดๆ ก่อน และหากมีความจำเป็นก็จะใช้แบบเปียก (Wet) ซึ่งใช้น้ำเพื่อของเหลวในการทำความสะดวก
- หลักสูตรออกแบบของไทยยังขาดผู้เชี่ยวชาญ ตัวอย่างเช่น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร เคยเปิดหลักสูตรเกี่ยวกับการออกแบบแต่ยังมีผู้เชี่ยวชาญไม่เพียงพอ (มีเพียง 2 ท่านเท่านั้น)
- ในอดีตเมื่อต้องการออกแบบหลักฐานสำคัญนั้น นอกจากให้นักวิทยาศาสตร์เพื่อออกแบบของกรมศิลปากรดูแลแล้ว ยังต้องส่งไปต่างประเทศทำการออกแบบ เช่น สิงคโปร์ ยุโรป และอเมริกา
- ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยังไม่มีหลักสูตรการออกแบบอย่างแท้จริง
- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและมีศักยภาพด้านทุนและสถานที่ คือ กระทรวงวัฒนธรรมและหอศิลปกรุงเทพมหานคร (BACC) แต่เรายังประสบปัญหาขาดทั้งสถานที่เฉพาะด้านนี้พร้อมบุคลากรผู้เชี่ยวชาญ
- ประเทศไทยจำเป็นต้องมีการสร้างหลักสูตรด้านการออกแบบและงานด้านออกแบบจำเป็น ต้องมีความร่วมมือกับต่างประเทศ เนื่องจากเป็นศาสตร์ที่ผสมผสานทั้งตะวันออกและตะวันตก
- ปัจจุบันประเทศในเอเชียที่มีการสร้างหลักสูตรด้านการออกแบบได้แก่ ญี่ปุ่นและไต้หวัน

3. **สรุปผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ** จากผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ ประชาชน และนักทองเที่ยวในการวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับสถานการณ์ปัจจุบันและความจำเป็นของงานออกแบบศิลปกรรมของประเทศไทย โดยประยุกต์รูปแบบการวิจัยแบบการมองอนาคต (EFR - Ethnographic Futures Research)

3.1 แบบอนาคตในแง่บวก (Optimistic)

- หากเกิดการออกแบบที่ถูกต้องจากผู้เชี่ยวชาญด้วยการผสมผสานการออกแบบตามแนวทางแบบใหม่หรือแนวทางตะวันตกผสมผสานเชื่อมโยงกับหลักความคิด ภูมิปัญญาของคนตะวันออกก็จะสามารถรักษาความแท้จริงของมรดกชิ้นนั้นไว้ได้ และส่งต่อคุณค่าและการเรียนรู้ประวัติศาสตร์และภูมิปัญญาผ่านมรดกชิ้นงานนั้นไปอย่างดีงามและเหมาะสม

- ช่วยเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ประเทศไทยให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น หากมีการบริหารจัดการด้านการอนุรักษ์และการพัฒนามรดกที่ดีจะนำสู่ประโยชน์ต่างๆ มากมาย
- การอนุรักษ์ศิลปกรรมกรรมย่อมตามมาด้วยเม็ดเงินจากการลงทุน กำไรจากการท่องเที่ยว และเกียรติยศ ความหวงแหนในมรดกของชาติโดยที่เป้าหมายสูงสุด คือการพัฒนาที่ยั่งยืน
- การพัฒนาสืบต่อในด้านการออกแบบงานอนุรักษ์ศิลปกรรมของประเทศไทย
- การบริหารจัดการมรดกที่ดียิ่งขึ้นจะเกิดประโยชน์จากการซ่อมแซมและให้องค์ความรู้ต่างๆ แก่สังคม การพัฒนาสู่การศึกษาสากลที่ดี และก่อให้เกิดการสืบทอดต่อรุ่น
- การการอนุรักษ์จะช่วยส่งเสริมชื่อเสียงทางประวัติศาสตร์วัฒนธรรมให้เป็นที่ประจักษ์ นอกจากนี้จะช่วยส่งเสริมรายได้ให้คนในท้องถิ่น และเพิ่มรายได้มวลรวมของชาติด้วย
- ทั้งภาครัฐและโดยเฉพาะภาคเอกชนมีความสนใจในมรดกทางศิลปกรรมของประเทศไทยมากขึ้น เช่น งานจิตรกรรม (painting) และงานอื่นๆ ทำให้งานอนุรักษ์มีความจำเป็น

3.2 แบบอนาคตในแง่ลบ (Pessimistic realistic scenario)

- หากเกิดการอนุรักษ์ที่ไม่ถูกต้อง เช่น การให้ความสำคัญการอนุรักษ์ตามแนวทางแบบใหม่หรือแนวทางตะวันตกอย่างไม่ผสมผสานเชื่อมโยงกับหลักความคิด ภูมิปัญญาของคนตะวันออก ชี้นงานนั้นก็ไม่อาจรักษาความแท้จริงไว้ได้ ก็จะทำให้เกิดการทำลายคุณค่าและการเรียนรู้ประวัติศาสตร์และภูมิปัญญาผ่านมรดกชิ้นงานนั้นไปอย่างแน่เสียตาย
- อาจมีการต่อต้านจากเจ้าของมรดกทั้งภาครัฐและภาคเอกชนรวมถึงชุมชนหากมีคนภายนอกเข้ามาหาผลประโยชน์จากมรดกหรืองานศิลปกรรมมากเกินไป จึงต้องมีการจัดการที่ดี
- ความวุ่นวายจากการนำงานมรดกและงานศิลปกรรมประเภทต่างๆ มาใช้เพื่อการค้าและรองรับการท่องเที่ยวอย่างไม่เหมาะสมซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความสุนทรีย์และวิถีชีวิตในแบบที่เหมาะสม
- ถึงแม้ประเทศไทยต้องนำเข้าวัสดุอุปกรณ์ด้านอนุรักษ์จากต่างประเทศแต่ก็ยังไม่เป็นปัญหาสำคัญ เมื่อเทียบกับการที่ประเทศไทยขาดหลักสูตรด้านอนุรักษ์ที่เป็นรูปธรรม ส่งผลให้ขาดบุคลากรสำคัญคือ นักอนุรักษ์
- ปัญหาการขาดความเข้าใจด้านการอนุรักษ์ เช่น การเลือกใช้วิธีและวัสดุอุปกรณ์ที่ไม่เหมาะสมต่อการอนุรักษ์ในแต่ละชิ้นงานส่งผลต่อความเสียหายในระยะยาวต่อมรดกหรือศิลปกรรมชิ้นนั้นๆ

3.3 แบบอนาคตเป็นไปได้มากที่สุด (Most Probable scenario)

- หากมีการอนุรักษ์มรดกและศิลปกรรมอย่างถูกทางย่อมตามมาด้วยเม็ดเงินจากการลงทุน กำไรจากการภาคอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยว และเกิดความภาคภูมิใจ ความหวงแหนในมรดกของชาติ โดยมีเป้าหมายสูงสุดจากการอนุรักษ์และพัฒนามรดกให้ก่อเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาชาติทั้งทางวัตถุและทางจิตวิญญาณ
- หากประเทศไทยมีการสร้างหลักสูตรการอนุรักษ์ ทำให้มีการผลิตบุคลากรที่มีความเข้าใจในการเลือกวิธีและวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมก็จะเกิดการรักษามรดกทางศิลปกรรมอย่างยาวนาน

ที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ โดย Pr Bertrand Lavedrinc (CRC-Museum national'd Historire naturelle), 2017 กล่าวว่า “งานอนุรักษ์เป็นหน้าที่เฉพาะ คนที่จะมาทำหน้าที่ต้องมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ)

สรุป

การบริหารจัดการด้านการอนุรักษ์และการพัฒนามรดกทางวัฒนธรรมที่ถูกต้องจะนำสู่ประโยชน์ต่างๆ มากมายทั้งทางด้านวัตถุและส่งเสริมความภาคภูมิใจในมรดกความเป็นมาของชาติและสร้างควมมีสุนทรีย์ภาพ ซึ่งปัจจุบันพบว่าสถานการณ์ในการอนุรักษ์ผลงานมรดกทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะมรดกทางศิลปกรรมของไทย ยังประสบปัญหาจากการถูกเพิกเฉยและการอนุรักษ์อย่างไม่ถูกต้องเหมาะสม เนื่องจากการขาดบุคลากรที่มีความรู้ และความเข้าใจในเรื่องของการอนุรักษ์ วิจัยนี้สามารถใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันของและความจำเป็นของงานอนุรักษ์ศิลปกรรมของประเทศไทยเพื่อกำหนดทิศทางและแนวทางในการบริหารจัดการงานอนุรักษ์ศิลปกรรมของประเทศไทยอย่างถูกต้องและเหมาะสมนำไปสู่ความยั่งยืนในการรักษามรดกชาติและสร้างควมภาคภูมิใจให้กับคนในชาติ

บรรณานุกรม

อิโคโมสไทย. (2557). กฎบัตรประเทศไทยว่าด้วยการบริหารจัดการแหล่งมรดกวัฒนธรรม (ICOMOS Thailand: Thailand Charter on Cultural Heritage Sites Management). 2557. งานประชุมใหญ่อิโคโมสไทย ประจำปี 2557 ในวันที่ 28 มิถุนายน 2557. The Burra Charter.1979/1981/1988/1999.

Nuanla-ong, Sippanan. (2018). Interpreting the evolution of history and culture of “Siam-Lawo and Srivijaya” to support historical and cultural tourism around Bandon Bay in Chaiya District, Surat Thani. Silpakorn University International College. Bangkok. 52-57.

สัมภาษณ์

ดร.วสุ โปษยะนันท์ (Dr.Vasu Poshyanandana) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านโบราณคดีในฐานะนักวิชาการท่านดำรงตำแหน่งในกรมศิลปากร และคณะกรรมการบริหารสมาคม ICOMOS Thailand ในวันที่ 14 สิงหาคม พุทธศักราช 2562 หัวข้อ “งานด้านอนุรักษ์และสถานการณ์ปัจจุบัน”. ICOMOS Thailand. กรุงเทพฯ.

ศาสตราจารย์ ดร. แพทย์หญิง พัชรี เลิศฤทธิ (Professor Dr.Patcharee Lertrit) คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล ผู้ทรงคุณวุฒิและมีงานวิจัยสัมพันธ์กับงานด้านประวัติศาสตร์โบราณคดี ในวันที่ 2 กันยายน พุทธศักราช 2562 หัวข้อ “กระบวนการความรู้ด้านวิทยาศาสตร์กับงานด้านประวัติศาสตร์ และการอนุรักษ์”. มหาวิทยาลัยมหิดล. นครปฐม.

ญาณิศา ทองฉาย (Yanisa Thongchay) นักอนุรักษ์ (จบหลักสูตรการอนุรักษ์โดยตรงจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร) ในวันที่ 13 กันยายน พุทธศักราช 2562 หัวข้อ “หลักสูตรการอนุรักษ์และงานด้านอนุรักษ์ศิลปกรรมและสถานการณ์ปัจจุบันในไทย”. มหาวิทยาลัยศิลปากร. กรุงเทพฯ.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียนวรรณกรรมไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยการปรับใช้รูปแบบการสอนวรรณคดีไทยโดยประยุกต์ใช้อริยสัจสี่

The Development of Mathayomsuksa 3 Students in Thai Literature Achievement by Adapting The Instructional Model of Applying The Four Noble Truths

นางนภา บริบูรณ์เกษตร¹ชลธิชา หอมฟุ้ง²และสมพร ร่วมสุข³

Natnapa Boriboonkaset¹Cholthicha Homfung²and Somporn Ruamsuk

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียนวรรณกรรมไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนการจัดการเรียนรู้และหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยการปรับใช้รูปแบบการสอนวรรณคดีไทยโดยประยุกต์ใช้อริยสัจสี่ 2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยการปรับใช้รูปแบบการสอนวรรณคดีไทยโดยประยุกต์ใช้อริยสัจสี่ กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/7 โรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 40 คนได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย ด้วยการใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1. แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการปรับใช้รูปแบบการสอนวรรณคดีไทยโดยประยุกต์ใช้อริยสัจสี่ 2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียนวรรณกรรมไทย 3. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยการปรับใช้รูปแบบการสอนวรรณคดีไทยโดยประยุกต์ใช้อริยสัจสี่ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน

ผลการวิจัย พบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียนวรรณกรรมไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยการปรับใช้รูปแบบการสอนวรรณคดีไทยโดยประยุกต์ใช้อริยสัจสี่ หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05
2. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยการปรับใช้รูปแบบการสอนวรรณคดีไทยโดยประยุกต์ใช้อริยสัจสี่โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียนวรรณกรรมไทย/การปรับใช้รูปแบบการสอนวรรณคดีไทยโดยประยุกต์ใช้อริยสัจสี่

¹โรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม 73000 ประเทศไทย

Princess Sirindhorn's College, Amphoe Mueang, NakhonPathom 73000, Thailand.

²ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรนครปฐม 73000 ประเทศไทย

Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Silpakorn University, NakhornPathom 73000, Thailand.

³ข้าราชการบำนาญ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรนครปฐม 73000 ประเทศไทย

Retired Government Official, Faculty of Education, Silpakorn University, NakhornPathom 73000, Thailand.

Abstract :

The purposes of this research were: 1. to compare Thai literature achievement of mathayomsuksa 3 students before and after learning by adapting instructional model of applying the four noble truths 2. Study the opinions of mathayomsuksa 3 students towards adapting instructional model of applying the four noble truths. The sample of this research were 40 mathayomsuksa 3/7 students of Princess Sirindhorn's College Nakhon Pathom in the first semester of academic year 2019, by using a simple random sampling.

The research instruments were; lesson plans, literature achievement tests and questionnaires on student's opinions towards learning adapting instructional model of applying the four noble truths. The data were analyzed by mean, standard deviation, t-test dependent.

The results of this research were:

1. Thai Literature achievement of mathayomsuksa 3 students after learning by adapting instructional model of applying the four noble truths were higher than before learning by adapting instructional model of applying the four noble truths. The scores were significantly at the .05 level.

2. The opinions of mathayomsuksa 3 students towards learning by adapting instructional model of applying the four noble truths were high level of agreement opinion.

Keyword : Thai Literature Achievement, Adapting The Instructional Model of Applying

The Four Noble Truths

บทนำ

ปัจจุบันเป็นยุคศตวรรษที่ 21 ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนทั้งเนื้อหาวิชาหลักหรือความรู้วิชาแกน (Core Subjects) และทักษะในการดำรงชีวิตไปพร้อมๆกัน (วิชา เล่าเรียนดี, ปรถณัฐ กิจรุ่งเรือง และอรพิน ศิริสัมพันธ์, 2560: 17) ทั้งนี้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดแก่ผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ว่า “ผู้เรียนจะต้องมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา มีความสามารถในการคิด การแก้ปัญหา และการใช้ทักษะชีวิต”

การจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยผู้เรียนสามารถเรียนรู้ทักษะการใช้ชีวิตผ่านสถานการณ์จำลอง ได้แก่ วรรณคดีหรือวรรณกรรม ด้วยเหตุนี้ กระทรวงศึกษาธิการ (2552: 38-41) ได้กำหนดคุณภาพของผู้เรียน เมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ไว้ว่า ผู้เรียนสามารถจับใจความสำคัญและรายละเอียดของสิ่งที่อ่าน แสดงความคิดเห็น และข้อโต้แย้งเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน และเขียนกรอบแนวคิด ผังความคิด ย่อความ เขียนรายงานจากสิ่งที่อ่าน ได้ วิเคราะห์ วิวิจารณ์อย่างมีเหตุผล ลำดับความอย่างมีขั้นตอนและความเป็นไปได้ของเรื่องที่อ่าน รวมทั้งประเมินความถูกต้องของข้อมูลที่ใช้สนับสนุนจากเรื่องที่อ่านผู้เรียนสามารถสรุปเนื้อหา วิเคราะห์ ตัวละคร วิถีไทย คุณค่า พร้อมทั้งสรุปความรู้ ข้อคิด เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าเนื้อหาสาระวิชา แกน (Core Subjects) ในสาระวรรณคดีวรรณกรรมนั้น เน้นเป้าหมายสำคัญคือการใช้ชีวิตจริงได้

การเรียนการสอนวรรณคดีวรรณกรรมในโรงเรียนยังเป็นปัญหาอยู่มากจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย (วรรณฯ เซาร์พานนท์, สุภาภรณ์ สามคุ้มพิมพ์ และ พีรภว จิตต์หาญ, 22 สิงหาคม 2560) พบว่า นักเรียนมีปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยสาระวรรณคดีวรรณกรรมอยู่ในระดับต่ำ ปัญหาเกิดจากตัวครู คือ ครูขาดวิธีสอนและสื่อการสอนทำให้บรรยากาศการเรียนการสอนวรรณคดีวรรณกรรมในชั้นเรียนไม่น่าสนใจ ส่วนมากครูจะให้นักเรียนอ่านเพื่อจับใจความสำคัญ หากคำศัพท์บอกข้อคิด ปัญหาจากตัวนักเรียนคือ นักเรียนไม่สนใจ ไม่ชอบอ่าน ไม่สามารถจับใจความสำคัญจากการอ่านได้ ไม่สามารถอ่านแปลความ ตีความเรื่องได้ ขาดการนำไปประยุกต์ใช้หรือแสดงความเข้าใจเรื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฬาลักษณ์ คุชชัช (2557 : 5-6) และ ปนัดดา ใจสุทธิ (2558:4) ที่ได้ระบุสาเหตุของปัญหาผลสัมฤทธิ์การเรียนวรรณคดีไทยต่ำกว่าเกณฑ์ว่า ปัญหามาจากทั้งผู้เรียนและครู คือ ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายในการเรียนวรรณคดีไม่เห็นประโยชน์ของการเรียนและไม่มีปฏิกิริยาตอบสนองในชั้นเรียน ไม่สามารถวิเคราะห์ วิจารณ์ ประเมินค่าวรรณคดีที่อ่านได้ ครูจัดการเรียนการสอนที่ไม่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น บรรยากาศการเรียนไม่น่าสนใจ ครูเน้นด้านเนื้อหาของวรรณคดีและประวัติผู้แต่งมากกว่าที่จะให้ผู้เรียนได้อ่านตีความ วิเคราะห์และประเมินค่า

จากความสำคัญของการเรียนวรรณคดีและวรรณกรรมไทยและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียนวรรณคดีวรรณกรรมไทย พบว่า งานวิจัยของ ชลธิชา หอมฟุ้ง (2557:171-176) ศึกษาเรื่องการพัฒนา รูปแบบการสอนวรรณคดีไทยโดยประยุกต์ใช้อริยสัจสี่ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต มีรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นมี 4 องค์ประกอบได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการเรียน การสอน และ ปัจจัยสนับสนุนการนำรูปแบบการสอนไปใช้ กระบวนการเรียนการสอนมี 7 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ใจความสนใจ ขั้นที่ 2 อ่านวรรณคดี ขั้นที่ 3 วิเคราะห์ความขัดแย้ง ขั้นที่ 4 วิเคราะห์สาเหตุ ขั้นที่ 5 ค้นหาวิธีแก้ไข ขั้นที่ 6 ผลของการแก้ปัญหา และขั้นที่ 7 สรุปและประเมินผล ซึ่งในขั้นสรุปและประเมินผลนั้นจะให้นักศึกษาแสดงละคร ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและความสามารถด้านการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนด้วยรูปแบบการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และระหว่างเรียนนักศึกษามีพัฒนาการสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

รูปแบบการสอนวรรณคดีไทยโดยประยุกต์ใช้อริยสัจสี่ เป็นการนำอริยสัจสี่มาประยุกต์ใช้ในการเรียน การสอนวรรณคดีวรรณกรรม โดยใช้ทั้งวิธีคิดแบบอริยสัจและวิธีการแก้ปัญหาแบบอริยสัจ ดังที่ ชลธิชา หอมฟุ้ง (2557:16-18) ได้อธิบาย การคิดแบบอริยสัจ และ วิธีการแก้ปัญหาแบบอริยสัจ สรุปได้ว่าการคิดแบบอริยสัจ คือ การคิดวิเคราะห์วรรณคดีเรื่องทีอ่านโดยประยุกต์ใช้แนวทางอริยสัจ คือ เริ่มจากการวิเคราะห์ปัญหาความขัดแย้งของตัวละครในเรื่อง ตรงกับขั้นทุกขีในอริยสัจ วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาหรือเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์ ตรงกับขั้นสมุทัย แล้ววิเคราะห์วิธีแก้ปัญหาของตัวละคร ตรงกับขั้นมรรค และ ผลจากการแก้ปัญหาของตัวละครตรงกับขั้นนิโรธ ซึ่งรูปแบบการสอนนี้ได้มีการสลับขั้นในอริยสัจโดยนำขั้นมรรคมาก่อนขั้นนิโรธเนื่องจากในวรรณคดีได้มีการบอกเนื้อเรื่องตอนจบไว้แล้วจึงทำให้ทราบผลของวิธีแก้ปัญหาของตัวละคร ส่วนวิธีการแก้ปัญหาแบบอริยสัจ คือ การให้ผู้เรียนคิดสร้างสรรค์วิธีแก้ปัญหาที่ตรงกับสาเหตุของปัญหาและเลือกวิธีที่ดีที่สุดที่ต่างจากตัวละครในเรื่องโดยใช้แนวทางมรรค

ผลการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างวรรณคดีวรรณกรรมกับอริยสัจสี่อธิบายได้ว่า วรรณคดีและวรรณกรรม คือ งานเขียนเชิงสร้างสรรค์ของมนุษย์ที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก ความนึกคิด จินตนาการของมนุษย์อย่างมีศิลปะ ให้เข้าใจได้ (رينฤทัย สัจจพันธุ์, 2549: 58) การเรียนวรรณคดีวรรณกรรมทำให้ผู้เรียนเข้าใจโลกและชีวิตทั้งในด้านสุขและทุกข์ เกิดความเข้าใจตนเองและเข้าใจเพื่อนมนุษย์ได้ซึ้งคิดและมุ่งมั่นในการแก้ปัญหาชีวิต ซึ่งหลักธรรมที่ช่วยในการแก้ปัญหาในชีวิตของมนุษย์ได้แก่อริยสัจสี่คือความจริงอันประเสริฐ ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสรู้แล้วทรงแสดงไว้ ประกอบด้วย ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค เป็นหลักการที่เกี่ยวข้องกับความจริงในชีวิตของมนุษย์ เกี่ยวข้องกับเหตุผล การวิเคราะห์ปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับการวิเคราะห์ความขัดแย้งในวรรณคดีและวรรณกรรม

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำรูปแบบการสอนดังกล่าวมาปรับใช้สอนวรรณกรรมไทยให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อแก้ปัญหาการสอนวรรณกรรมไทยและทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียนวรรณกรรมไทยเพิ่มสูงขึ้น สามารถนำความรู้ ข้อคิดที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ เพื่อให้สอดคล้องกับคุณภาพของผู้เรียนตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และเพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการสอนวรรณคดีไทยโดยประยุกต์ใช้อริยสัจสี่ ของชลธิชา หอมพุ่ม (2557:171-172) จากเดิมมีกระบวนการเรียนการสอน 7 ขั้นตอน นำมาปรับใช้เป็นขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน เพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาที่เรียนการวิเคราะห์ วิจาร์ณและประเมินค่าวรรณคดีวรรณกรรม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียนวรรณกรรมไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนการจัดการเรียนรู้และหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยการปรับใช้รูปแบบการสอนวรรณคดีไทยโดยประยุกต์ใช้อริยสัจสี่
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยการปรับใช้รูปแบบการสอนวรรณคดีไทยโดยประยุกต์ใช้อริยสัจสี่

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้เนื้อหาตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม มาตราฐาน ท 5.1 ตัวชี้วัดที่ 1 สรุปเนื้อหาวรรณคดี วรรณกรรม และวรรณกรรมท้องถิ่นในระดับที่ยากยิ่งขึ้น และตัวชี้วัดที่ 3 สรุปความรู้ และข้อคิดจากการอ่านเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาคัดเลือกวรรณกรรม ผู้วิจัยเลือกโดยพิจารณาเนื้อหาที่มีปัญหาความขัดแย้งใช้ภาษาและมีความยาวที่เหมาะสมกับระดับชั้นของผู้เรียนและให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดที่ 1 ที่กำหนดให้อ่านวรรณคดีวรรณกรรม และวรรณกรรมท้องถิ่น ผู้วิจัยจึงกำหนดวรรณกรรมที่ใช้สอน เป็น 3 ประเภท ได้แก่ นิทาน เรื่องสั้น และบทละคร รวมจำนวน 4 เรื่อง ดังนี้วรรณกรรมท้องถิ่น ได้แก่ นิทาน เรื่องพญาหงษ์พญาพาน วรรณกรรมประเภทเรื่องสั้น ได้แก่ เรื่องสั้นขนาดสั้น เรื่องเหยี่ยวทะเล ของ วรภ วรรภา และเรื่องสั้นขนาดยาว เรื่อง เสียงบุญ ของ โมน สวัสดิ์ศรีวรรณคดีที่กำหนดให้เรียนในหนังสือเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้แก่ บทละครพูด เรื่องเห็นแก่ลูก พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 13 ห้องเรียน นักเรียนทั้งสิ้น 486 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/7 โรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 นักเรียนทั้งสิ้น 40 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการปรับใช้รูปแบบการสอนวรรณคดีไทย โดยการประยุกต์ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ 10 แผน ที่ผ่านการตรวจหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 คน เท่ากับ 0.67-1.00 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียนวรรณกรรมไทย เป็นแบบทดสอบแบบอัตนัย จำนวน 16 ข้อ ที่ผ่านการตรวจหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 คน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 มีค่าความยากง่าย (P) ระหว่าง 0.30 ถึง 0.68 มีค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.20 ถึง 0.47 มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.78 หากคุณภาพเกณฑ์การประเมินด้วยการนำเกณฑ์การประเมินผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียนวรรณกรรมไทยไปหาความเชื่อมั่น ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันโปรดคโมเมนต์ (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ได้เท่ากับ 0.96 3) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยการปรับใช้รูปแบบการสอนวรรณคดีไทยโดยประยุกต์ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC เท่ากับ 1.00

การวิเคราะห์ข้อมูลของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนการจัดการเรียนรู้ และหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยการปรับใช้รูปแบบการสอนวรรณคดีไทยโดยประยุกต์ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยทดสอบค่าที่แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน และ วิเคราะห์แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยการปรับใช้รูปแบบการสอนวรรณคดีไทยโดยประยุกต์ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียนวรรณกรรมไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยการปรับใช้รูปแบบการสอนวรรณคดีไทยโดยประยุกต์ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียนวรรณกรรมไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนการจัดการเรียนรู้และหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยการปรับใช้รูปแบบการสอนวรรณคดีไทย โดยประยุกต์ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ

กลุ่มทดลอง	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)	t	p
ทดสอบก่อนเรียน	40	48	27.68	5.53	15.99	.000
ทดสอบหลังเรียน	40	48	40.13	4.74		

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียนวรรณกรรมไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนการจัดการเรียนรู้ด้วยการปรับใช้รูปแบบการสอนวรรณคดีไทยโดยประยุกต์ใช้อริยสัจสี่มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 27.68 อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 5.53 และหลังการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 40.13 อยู่ในระดับดีมาก ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 4.74 แสดงให้เห็นว่าผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียนวรรณกรรมไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยการปรับใช้รูปแบบการสอนวรรณคดีไทยโดยประยุกต์ใช้อริยสัจสี่ หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยการปรับใช้รูปแบบการสอนวรรณคดีไทยโดยประยุกต์ใช้อริยสัจสี่ จำนวนนักเรียน 40 คน ซึ่งจำแนกเป็นภาพรวมและรายด้าน จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านเนื้อหา 2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ 3. ด้านประโยชน์ที่ได้รับ โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) พบว่าความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยการปรับใช้รูปแบบการสอนวรรณคดีไทยโดยประยุกต์ใช้อริยสัจสี่ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก (\bar{X} = 4.36, S.D. = 0.66) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านประโยชน์ที่ได้รับ นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เป็นลำดับที่หนึ่ง (\bar{X} = 4.39, S.D. = 0.67) รองลงมาได้แก่ด้านเนื้อหา นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก (\bar{X} = 4.36, S.D. = 0.62) และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก (\bar{X} = 4.33, S.D. = 0.69)

อภิปรายผล

1. ผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียนวรรณกรรมไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยการปรับใช้รูปแบบการสอนวรรณคดีไทยโดยประยุกต์ใช้อริยสัจสี่ หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้ด้วยการปรับใช้รูปแบบการสอนวรรณคดีไทยโดยประยุกต์ใช้อริยสัจสี่ เป็นรูปแบบการสอนวรรณกรรมที่ช่วยส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน มีกิจกรรมที่ฝึกให้นักเรียนแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ โดยการตั้งคำถามและตอบคำถาม การแบ่งกลุ่มอภิปราย ส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะในการทำงานร่วมกัน กิจกรรมการแสดงละคร ทำให้นักเรียนมีความกล้าแสดงออกและเกิดความสนุกสนาน นอกจากนี้การใช้แผนภาพความคิดในการสรุปเรื่องที่เรียนทำให้นักเรียนเข้าใจและจดจำเนื้อเรื่องมากได้มากขึ้น โดยสามารถวิเคราะห์ผลจากการเรียนรู้ของผู้เรียนตามขั้นตอน 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นกระตุ้นการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนการนำเข้าสู่บทเรียน โดยการสนทนาซักถาม การใช้ภาพการใช้สื่อต่างๆ เช่น วิดีทัศน์ เพลง ซึ่งการใช้สื่อต่างๆ นำเข้าสู่บทเรียน ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจในวรรณกรรมที่จะเรียนมากขึ้น ขั้นตอนที่ 2 ขั้นอ่านเอาเรื่อง เป็นขั้นตอนการสอนโดยให้นักเรียนอ่านวรรณกรรมที่ครูกำหนดให้ มาล่วงหน้าก่อนถึงชั่วโมงเรียน แล้วสรุปสาระสำคัญจากเรื่องที่อ่าน เมื่อถึงชั่วโมงเรียนจะเป็นการอภิปรายร่วมกันเกี่ยวกับเนื้อหาของวรรณกรรมเรื่องที่กำหนดให้อ่าน ซึ่งการให้นักเรียนได้อ่านวรรณกรรมประเภทต่างๆ มาล่วงหน้าก่อนถึงชั่วโมงเรียน ทำให้นักเรียนสามารถทำความเข้าใจเนื้อหาของวรรณกรรมที่กำหนดให้อ่านได้เร็วขึ้น เมื่อต้องมาร่วมอภิปรายในชั้นเรียน

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นกิจกรรมกลุ่ม เป็นขั้นตอนที่ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มและตอบคำถามในใบงาน ในขั้นตอนนี้แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนย่อยคือ ขั้นวิเคราะห์สรุปเรื่อง นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ความขัดแย้งจากวรรณกรรมที่อ่าน ขั้นเสนอทางเลือก นักเรียนช่วยกันคิดเสนอวิธีการแก้ปัญหาวิธีใหม่ที่แตกต่างจากที่ตัวละครใช้ ขั้นข้อคิดและการประยุกต์ นักเรียนร่วมกันบอกข้อคิดจากการแก้ปัญหาและการนำไปประยุกต์ใช้ ซึ่งการให้นักเรียนตอบคำถามในใบงานเป็นการตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียนเป็นการกระตุ้นความสนใจของนักเรียนเกี่ยวกับวรรณกรรมที่จะเรียน การได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในกลุ่มและระหว่างกลุ่มทำให้นักเรียนได้ตรวจสอบคำตอบของตนเองกับเพื่อนว่าถูกต้องหรือไม่ ทำให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง การอ่านวรรณกรรมประเภทต่างๆทั้งนิทาน เรื่องสั้น และบทละคร แล้วได้ตอบคำถามจากใบงาน ทำให้นักเรียน ค้นเคยกับคำถามและวิธีการตอบคำถามที่สอดคล้องกับหลักอริยสัจสี่ และ การที่นักเรียนได้อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในกลุ่มและในชั้นเรียน ทำให้เกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับ งานวิจัยของจิตต์ภิญญา ชุมสาย ณ อยุธยาและเมทินี ทะนงกิจ (2562: 223-239) ที่ศึกษารูปแบบการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับวิธีสอนตามขั้นทั้ง 4 ของอริยสัจสี่สำหรับห้องเรียนขนาดใหญ่ เพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณสูงขึ้น ภายหลังได้รับการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นละครสร้างสรรค์ เป็นขั้นตอนการประเมินผลและการนำเสนอผลงานการวิเคราะห์วรรณกรรมที่อ่าน โดยนักเรียนแต่ละกลุ่มแสดงละครเพื่อนำเสนอวิธีการแก้ปัญหาตามวิธีการที่กลุ่มนักเรียนเสนอทางเลือก ในขั้นละครสร้างสรรค์ ทำให้นักเรียนต้องใช้ความคิด ใช้การทำงานร่วมกัน ใช้ความคิดสร้างสรรค์ ได้รับความสนุกสนาน เกิดความรู้สึกที่ดีในการเรียนวรรณกรรม

ขั้นตอนที่ 5 ขั้นสรุป เป็นขั้นตอนที่ครูให้นักเรียนแต่ละคนสรุปสาระสำคัญตามประเด็นคำถามในขั้นวิเคราะห์สรุปเรื่อง เสนอทางเลือก และข้อคิดและการประยุกต์ใช้ โดยใช้แผนภาพความคิด การเขียนแผนภาพความคิดทำให้นักเรียนได้ฝึกการสรุปความ การใช้ความคิดรวบยอด ความคิดสร้างสรรค์ ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

2. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยการปรับใช้รูปแบบการสอนวรรณคดีไทยโดยประยุกต์ใช้อริยสัจสี่โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านประโยชน์ที่ได้รับ นักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากเป็นลำดับที่หนึ่ง โดยนักเรียนมีความคิดเห็นต่อด้านประโยชน์ที่ได้รับว่า ทำให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น นักเรียนได้รับความรู้และประสบการณ์ในการแก้ปัญหาเพิ่มขึ้น และ นักเรียนสามารถนำความรู้ข้อคิดที่ได้จากการอ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ อาจเป็นเพราะนักเรียนได้คิดหาวิธีแก้ปัญหาที่ต่างจากตัวละครในเรื่อง ได้เขียนแผนภาพความคิด ได้คิดวิเคราะห์ปัญหาของตัวละคร ทำให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ เกิดความรู้และประสบการณ์ในการแก้ปัญหาเพราะได้เห็นผลลัพธ์ของการแก้ปัญหาของตัวละครในวรรณกรรมเรื่องที่อ่านและการได้อภิปรายแลกเปลี่ยนวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุดที่แต่ละกลุ่มนำเสนอทำให้นักเรียนได้รับความรู้และประสบการณ์ในการแก้ปัญหาที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของชลธิชา หอมพุ่ม (2557:176) ที่พบว่าผลของการแสดงละครทำให้ผู้เรียนได้เห็นผลของการแก้ปัญหาที่สร้างสรรค์และไม่สร้างสรรค์ได้อย่างชัดเจน ตระหนักถึงผลกระทบจากการแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองเพราะการแสดงละครทำให้ผู้เรียนได้เข้าใจพฤติกรรม ความคิดของตัวละครในวรรณคดีมากขึ้น

ด้านเนื้อหา นักเรียนมีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก นักเรียนมีความคิดเห็นต่อด้านเนื้อหาว่า วรรณกรรมแต่ละเรื่องมีสาระความรู้ข้อคิดที่เป็นประโยชน์กับนักเรียน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด วรรณกรรมแต่ละเรื่องมีกลวิธีการดำเนินเรื่องน่าสนใจ และมีเนื้อหาเหมาะสมกับวัยของนักเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวรรณกรรมที่กำหนดให้นักเรียนอ่าน ได้แก่ นิทานเรื่อง ต่อมองถ่าย นิทานเรื่อง พญาหงษ์พญาพาน เรื่องสั้นเรื่องเหยี่ยวทะเล เรื่องสั้นเรื่องเสียงบุญ และบทละครเรื่องเห็นแก่ลูก มีคุณค่าด้านเนื้อหา มีเนื้อเรื่องที่ น่าสนใจ มีปมปัญหา ความขัดแย้งของตัวละคร เป็นความขัดแย้งที่พบเห็นได้ในชีวิตจริง ตัวละครแก้ปัญหา ไม่ตรงสาเหตุจึงพบจุดจบที่ต้องสูญเสีย การที่นักเรียนได้อ่านวรรณกรรมแต่ละเรื่อง ทำให้ได้รับความรู้และข้อคิด ที่เป็นประโยชน์

ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนมีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก นักเรียนมีความคิดเห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีบรรยากาศที่สนุกสนาน กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนกล้าแสดงออก โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด และกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนทำงานร่วมกัน ทั้งนี้เพราะนักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม ได้ทำงานร่วมกัน ทั้งการอภิปราย การแสดงละคร ทำให้ได้รับความสนุกสนานในการเรียน และได้ฝึกความกล้าแสดงออกเพราะนักเรียนทุกคนจะต้องมีส่วนร่วมในการแสดงละคร ซึ่งเป็นการแสดงวิธีการแก้ปัญหาของตัวละคร กิจกรรมการแสดงละครทำให้ได้ฝึกความกล้าแสดงออก ฝึกทักษะการทำงานร่วมกัน ได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ ทำให้นักเรียนได้รับความสนุกสนาน

สรุป

การสอนวรรณกรรมด้วยการปรับใช้รูปแบบการสอนวรรณคดีไทยโดยประยุกต์ใช้อริยสัจสี่นั้นเป็นการสอนวรรณกรรมที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงขึ้นไปได้และยังสามารถช่วยให้ผู้เรียนได้ข้อคิดเรื่องการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ที่สามารถประยุกต์ไปใช้ในชีวิตได้อีกด้วย จึงนับว่าเป็นแนวทางการสอนวรรณคดีวรรณกรรมที่เป็นประโยชน์ยิ่งในการพัฒนาผู้เรียนให้ได้ทั้งความรู้และประสบการณ์ชีวิต

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

จิตต์ภิญญา ชุ่มสาย ณ อยุธยา และ เมทินี ทะนงกิจ. (2562). “รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับวิธีสอนตามขั้นทั้ง 4 ของอริยสัจสำหรับห้องเรียนขนาดใหญ่ เพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ.” วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 14, 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม): 223-239.

จุฬาลักษณ์ คชาชัย.(2557). “การศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ชลธิชา หอมฟุ้ง. (2557). “การพัฒนาารูปแบบการสอนวรรณคดีโดยการประยุกต์ใช้อริยสัจสี่เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับ

ปริญญาบัณฑิต.” วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ปนัดดา ใจสุทธิ. (2558). “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์2ร่วมกับเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ.” วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

รื่นฤทัย สัจจพันธุ์. (2549). สุนทรียรสแห่งวรรณคดี. กรุงเทพฯ: ณ เพชร สำนักพิมพ์.

วรรณณา เชาว์พานนท์, สุภาภรณ์ สามัคภูมิพิมพ์ และ พีรภาวี จิตต์หาญ. (2560). ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย. สัมภาษณ์, 22 สิงหาคม.

วัชรภา เล่าเรียนดี,ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง และอรพิน ศิริสัมพันธ์. (2560). กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาการคิดและยกระดับคุณภาพการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 12. นครปฐม: เพชรเกษมพรินติ้ง กรุ๊ป จำกัด.

คติการวางฤกษ์ที่พบในปราสาทเขมรแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

Concept of Ritual Deposit of Khmer Temples in Northeastern Thailand

นางสาวนัยนา มั่นปาน¹

Naiyana Munpan¹

บทคัดย่อ

ในปราสาทเขมรแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย พบโบราณวัตถุประเภทหนึ่งที่น่าสนใจว่าเป็นแผ่นศิลาฤกษ์ แท่นหินบรรจุวัตถุมงคล และวัตถุมีค่าต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการวางฤกษ์ในศาสนสถาน แต่ในปัจจุบันยังไม่มีการศึกษาในเชิงลึกเกี่ยวกับโบราณวัตถุที่มีความเกี่ยวข้องกับการวางฤกษ์นี้ ดังนั้นการศึกษานี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะและคติความเชื่อของแผ่นหินแท่นหินและวัตถุมีค่าที่ใช้ในการวางฤกษ์ของปราสาทเขมรในดินแดนไทยแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ช่วงพุทธศตวรรษที่ 15-18 (สมัยเมืองพระนคร) และเพื่ออธิบายถึงความเชื่อมโยงทางความเชื่อของผู้คนผ่านประเพณีในการสร้างสถาปัตยกรรม

จากการศึกษาพบว่า พื้นฐานทางความเชื่อที่นำมาใช้เป็นหลักในการประกอบพิธีกรรมการวางฤกษ์ในปราสาทเขมรแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย มาจากคัมภีร์ในศาสนาพราหมณ์ที่ได้รับความนิยมในอินเดียตอนใต้ เช่น คัมภีร์มนสวาระ คัมภีร์มยมตะ และคัมภีร์กศยปศิลปศาสตร์ ซึ่งแนวคิดในคัมภีร์ของศาสนาพราหมณ์เชื่อว่ายังเป็นต้นแบบให้กับคัมภีร์ของพุทธศาสนิกายมหายาน ได้แก่ คัมภีร์มัญชุศรีวาสตาศิลปศาสตร์ และจากหลักฐานที่พบ สามารถแบ่งรูปแบบการวางฤกษ์ได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1) การวางฤกษ์แบบไม่ใช้แผ่นศิลาฤกษ์ พบที่ปราสาทหะโค อ.โขลจชัย จ.นครราชสีมา และปราสาทพิมาย อ.พิมาย จ.นครราชสีมา ซึ่งมีอายุอยู่ในช่วงราวพุทธศตวรรษที่ 16 - 17

2) การวางฤกษ์ที่ใช้แผ่นศิลาฤกษ์ แบ่งออกได้เป็น 6 รูปแบบมีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือเป็นแผ่นหินทรงสี่เหลี่ยม แบ่งภายในออกเป็น 4 ส่วน โดยลักษณะของการวางแผ่นศิลาฤกษ์เช่นนี้ พบว่านิยมใช้บรรจุในส่วนบัวยอด ซึ่งเป็นปราสาทเนื่องในศาสนาพราหมณ์ มีอายุราวช่วงพุทธศตวรรษที่ 16 - 18 เป็นที่น่าสังเกตว่าไม่พบแผ่นศิลาฤกษ์เช่นนี้ในปราสาทเขมรเนื่องในพุทธศาสนา สมัยบายน

คำสำคัญ : การวางฤกษ์, ปราสาทเขมร, สถาปัตยกรรม

Abstract

In the Khmer temples located in the Northeastern Thailand, the headstones and auspicious objects are one of the archaeological finds that are involved with temple consecration rituals. However, there is no thorough research about them. Therefore, this research is aiming to study the characteristic and the beliefs of the stone slabs, deposited stones and the auspicious objects that were used in

¹ สาขาวิชาโบราณคดีสมัยประวัติศาสตร์ คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร

¹ Department of Archaeology, Faculty of Archaeology, Silpakom University, Bangkok 10200, Thailand.

consecration rituals of Khmer temples in the Northeastern Thailand in the 9 – 13 C.E., and to explain the connections of beliefs through architectural traditions.

The results of this research suggest that the concept of ritual deposit of Khmer temples in Northeastern Thailand based on Hindu scriptures popular in South India such as Mānasāra, Mayamatam and Kāśyapaśilpa śāstra. They are believed to be the pattern of Mahayana Buddhist scripture such as Mañjūsri vāstu śāstra

From the analysis, 2 types of characteristics have been found from this research

1) Temple consecration rituals without using headstones, it can be found in 2 locations: Prasat Pakoh in Chokchai district and Prasat Phimai in Phimai district, Nakhon Ratchasima. They were built approximately 11th Century A.D.

2) Temple consecration rituals by using headstones can be divided to 6 types. All types are similar as all the headstones are rectangular and divided into 4 parts. They are commonly placed at the top of the temples. These temples are of Hindu religion. They were built around 10th – 13th Century A.D. It is noticeable that this kind of headstones is not found in Buddhist Khmer temples in Bayon period.

Keyword : Foundation, Khmer temple, Architecture

บทนำ

การวางฤกษ์ เป็นประเพณีปฏิบัติในการก่อสร้างอาคารเพื่อรวมความสวัสดิมงคลให้เกิด ณ สถานที่นั้น ก่อนการก่อสร้าง โดยมีวางแผ่นอิฐหรือแผ่นศิลาไว้บริเวณใต้ฐานของอาคาร ก่อนจะสร้างอาคารเหนือพื้นที่นั้น

การศึกษาเกี่ยวกับการวางฤกษ์ในปราสาทเขมรแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังคงเป็นประเด็นปัญหาและข้อสงสัยของนักวิชาการมาอย่างยาวนาน และยังคงมีความสับสนเกี่ยวกับคุณลักษณะของหลักฐานประเภทแผ่นหิน แท่นหิน และวัตถุมีค่าต่าง ๆ ที่พบจากปราสาทเขมร ซึ่งในปัจจุบันยังไม่มีการศึกษาในเชิงลึก ทั้งในด้านคุณลักษณะ แนวคิด และคติความเชื่อ ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาโบราณวัตถุประเภทแผ่นหิน แท่นหิน และวัตถุมีค่า ที่พบจากปราสาทเขมรแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย เพื่อตอบประเด็นคำถามเกี่ยวกับประเด็นปัญหาต่าง ๆ ซึ่งจะสามารถสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อมโยงทางความเชื่อของผู้คนผ่านประเพณีทางสถาปัตยกรรม รวมทั้งเป็นการเติมเต็มความรู้เกี่ยวกับปราสาทเขมร เพื่อให้เข้าใจถึงคติความเชื่อ แบบแผนและระบบการวางฤกษ์ของปราสาทเขมรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยซึ่งจะช่วยให้เข้าใจบริบทการสร้างปราสาทเขมรในดินแดนแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยได้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

ศึกษาคติการวางฤกษ์ รวมทั้งคุณลักษณะของแผ่นหิน แท่นหินและวัตถุมงคลที่ใช้ในการวางฤกษ์ของปราสาทเขมรในดินแดนไทยแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ช่วงพุทธศตวรรษที่ 15 - 18

วิธีการ

1. ทบทวนวรรณกรรมโดยรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง
2. รวบรวมข้อมูลจากพิพิธภัณฑ์และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติต่าง ๆ
3. จัดจำแนกรูปแบบและวัสดุของโบราณวัตถุที่ทำการศึกษ โดยเป็นแบ่งสองส่วน คือ ส่วนแท่นหินหรือแผ่นหิน และบันทึกข้อมูลต่าง ๆ จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ
4. สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ โดยการค้นคว้าข้อมูลเพื่ออธิบายถึงแนวคิด ความเชื่อในของประเพณีการวางฤกษ์และเปรียบเทียบข้อมูลในแหล่งโบราณคดีร่วมสมัย เพื่ออธิบายถึงความเชื่อมโยงทางความเชื่อของผู้คนผ่านประเพณีในการสร้างสถาปัตยกรรม

การศึกษาที่ผ่านมา

ในประเทศไทยพบหลักฐานการวางฤกษ์แรกเริ่มในวัฒนธรรมทวารวดี เช่น โบราณสถานที่บ้านคูเมือง ตำบลห้วยชัน อ.อินทร์บุรี จ.สิงห์บุรี บริเวณพื้นที่โบราณสถานหมายเลข 8 เมื่อทำการขุดตรวจพระเจดีย์ลงไปจนถึงระดับฐาน ได้พบอิฐเนื้อละเอียดปิดด้วยทองคำเปลว สันนิษฐานว่าเป็นอิฐที่ใช้วางฤกษ์ นอกจากนี้ยังพบอิฐฤกษ์ตามเมืองสำคัญต่าง ๆ ในวัฒนธรรมทวารวดี เช่น เมืองอู่ทอง เมืองนครปฐมโบราณ เมืองคูบัว เป็นต้น

การศึกษาที่สำคัญเกี่ยวกับการบรรจุวัตถุมงคล ได้แก่ คุษฏินิพนธ์ของจิวรรณ แสงเพชร เรื่อง ระบบการจัดและการประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุในประเทศไทย ได้กล่าวว่า การประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุมีแนวคิดที่คล้ายคลึงกับการวางฤกษ์ในอาคารสถาปัตยกรรม โดยจากการศึกษาพบว่า การประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุในสถูปเจดีย์ในอินเดียระยะแรกมีการประดิษฐานไว้ที่ตำแหน่งแกนกลางของสถูปเจดีย์ โดยสร้างห้องกรุปสี่เหลี่ยม ในระยะต่อมาได้มีการบรรจุวัตถุมีค่าและสัญลักษณ์มงคลเกี่ยวกับศาสนาพุทธและฮินดูลงไปด้วย สมัยต่อมาการบรรจุพระบรมสารีริกธาตุได้เปลี่ยนตำแหน่งไป รวมทั้งมีการบรรจุของที่ซ้อนลดหลั่นกันเป็นชั้น²

ส่วนในลังกา ระยะแรกพบว่ามีความสัมพันธ์โดยตรงกับอินเดียทั้งตำแหน่งของวัตถุที่บรรจุ และผอบบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ สมัยต่อมาได้เปลี่ยนแปลงรูปแบบโดยมีความเป็นท้องถิ่นมากขึ้น โดยสร้างแท่นหินเพื่อจำลองระบบจักรวาล มีเขาพระสุเมรุรองรับพระบรมสารีริกธาตุ ซึ่งหมายถึง พระพุทธเจ้าทรงเป็น เจ้าแห่งจักรวาล ได้เขาพระสุเมรุมีเขาตรีภูฏ และมีแท่นหิน 4 แท่นล้อมรอบเขาพระสุเมรุ ซึ่งหมายถึง ทวีปทั้งสี่ ได้เขาตรีภูฏ อาจมีการบรรจุแผ่นยันตรกละ (Yantra-gala) หรือ ครรภบาตร (Garbhapatra) ลักษณะเป็นตารางหรือกล่องโลหะทรงสี่เหลี่ยม ภายในช่องตารางมีการบรรจุสัญลักษณ์มงคลและของมีค่า เพื่อรวมเป็นศูนย์กลางแห่งความสวัสดิมงคล ทั้งนี้ประเพณีดังกล่าวคงมีความสัมพันธ์กับคัมภีร์มีถุศรีวราสุคิลปศาสตร์ ซึ่งเป็นคัมภีร์พุทธศาสนาฝ่ายมหายาน³

ในบทความของจอร์จ เซเดส์ (George Coedès) เรื่อง Un yantra récemment découvert à Angkor⁴ กล่าวถึงการศึกษาของกลุ่มปราสาทนครวัด โดยจากการดำเนินงานทางโบราณคดีพบแท่นหินที่มีการเจาะช่องด้านบนวางไว้ในฐานของปราสาทและได้ฐานรูปเคารพในศาสนสถาน โดยช่องหินมีไว้เพื่อรับเศียรของรูปเคารพเพื่อยึดรูปเคารพ

² จิวรรณ แสงเพชร, "ระบบการจัดและการประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุในประเทศไทย," (ปรัชญาคุษฏินิพนธ์ สาขาโบราณคดีสมัยประวัติศาสตร์ คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2552), 440.

³ เรื่องเดียวกัน, 412.

⁴ George Coedès, "Un yantra récemment découvert à Angkor," *Journal Asiatique* 240, 12 (1952): 465-477.

ไว้กับแท่นฐาน สันนิษฐานว่าช่องด้านบนคงมีไว้เพื่อวางวัตถุมงคล เนื่องจากพบพลอยและหินมีค่าในช่อง⁵ นอกจากนี้ของ บวสเชอลิเยร์ (Jean Boisselier) ยังได้กล่าวถึงแท่นศิลาฤกษ์ที่พบในปราสาทนครวัด วัดอิตตาเวีย และปราสาทพระอารามโงเจง⁶ โดยการบรรจุวัตถุมงคลไม่ได้พบเพียงในสถาปัตยกรรมเท่านั้นแต่พบบริเวณสะพาน และได้ฐานประติมากรรม ซึ่งพบหลักฐานที่ชัดเจนในสมัยนครวัด⁷ นอกจากนี้จะพบการบรรจุวัตถุมงคลบนส่วนยอดปราสาทด้วย โดยภายในบัวยอดปราสาทจะมีการตกแต่งให้สามารถใส่แผ่นหินเพื่อบรรจุวัตถุมงคลลงไปได้ ซึ่งแผ่นหินเหล่านี้พบเฉพาะในปราสาทศิลปะกุกเลนและนครวัดเท่านั้น⁸

จากการศึกษาของนักวิชาการหลายท่านเชื่อว่า การวางฤกษ์มีความเกี่ยวข้องกับวัตถุประเภทหนึ่งที่มีลักษณะเป็นช่องตาราง 5 หรือ 9 ช่อง ด้านในช่องบรรจุวัตถุมงคลต่าง ๆ ซึ่งปรากฏในคัมภีร์มัญชุศรีวาสตาศิลปศาสตร์ (คัมภีร์ในพุทธศาสนา นิกายมหายาน) ในหมวดสถาปัตยกรรม หรือ วาสตาศาสตร์ หรือ วาสตुวิทยาศาสตร์ เรียกว่า ยันตรคละหรือครรภาตกร ส่วนในคัมภีร์มยมตะ (คัมภีร์ในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ไศวนิกาย) เรียกแท่นหินที่ใช้บรรจุวัตถุมงคลนี้ว่า วาสตุมณฑล นอกจากนี้ยังพบการกล่าวถึงแท่นหินที่ใช้บรรจุวัตถุมงคลที่วางไว้ได้ฐานรูปเคารพ ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับการวางฤกษ์ในศาสนสถาน โดยแท่นหินดังกล่าวพบเป็นจำนวนมากในปราสาททั้งในกัมพูชาและประเทศไทย

ผลการศึกษา

การวางฤกษ์ที่พบในปราสาทเขมรในแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย สามารถจำแนกออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ การวางฤกษ์แบบไม่ใช้แผ่นศิลาฤกษ์ กับ การวางฤกษ์ที่ใช้แผ่นศิลาฤกษ์

1. การวางฤกษ์โดยไม่ใช้แผ่นศิลาฤกษ์ สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 รูปแบบ

1.1 การวางฤกษ์โดยใช้วัตถุมงคล ได้แก่ แผ่นทอง แผ่นเงิน หินมีค่าต่าง ๆ วางไว้ในบริเวณที่ถูกกำหนด เช่น วงกบประตู ภายในกำแพง ตัวปราสาท โคปุระ ระเบียงคด และส่วนยอดอาคาร โดยการวางฤกษ์ในรูปแบบนี้พบในปราสาทพิมาย ปราสาทพนมวัน ปราสาทเมืองต่ำ ปราสาทพนมรุ้ง ปราสาทตาเมือนธม และกู่กาสิงห์ ซึ่งมีทั้ง พุทธสถาน และเทวาลัย โดยปราสาทที่พบมีอายุร่วมกันอยู่ในช่วงราวพุทธศตวรรษที่ 16 – 17

1.2 การวางฤกษ์โดยใช้แผ่นหินหรือแผ่นอิฐ 4 แผ่น ล้อมเป็นกรอบ ภายในบรรจุวัตถุมงคลต่าง ๆ ซึ่งลักษณะดังกล่าวพบที่ปราสาทพะโค อ.โคกชัย จ.นครราชสีมา อายุราวพุทธศตวรรษที่ 16 - 17 โดยลักษณะการวางฤกษ์ดังกล่าวยังพบในเทวาลัยพระศิวะ ที่ Ulagaruram รัฐทมิฬนาฑู อายุราวพุทธศตวรรษที่ 15 - 18, ปราสาทตระเบียงรุณ จ.เสียมเรียบ อายุราวพุทธศตวรรษที่ 16 และปราสาทหลังทิศเหนือของ ศาสนสถานโพนคร อายุราวพุทธศตวรรษที่ 15 โดยลักษณะการวางฤกษ์ดังกล่าวปรากฏในคัมภีร์มนสาระ, มยมตะ และกศยปศิลปศาสตร์ ซึ่งเป็นคัมภีร์ที่นิยมในการสร้างอาคารของอินเดียตอนใต้ และจากหลักฐานทางโบราณคดีที่พบ แสดงให้เห็นว่าลักษณะการวางฤกษ์โดยไม่ใช้แผ่นศิลาฤกษ์ แต่ใช้แผ่นหินล้อมกรอบนี้คงได้รับความนิยมเพียงช่วงเวลาหนึ่ง คือราวพุทธศตวรรษที่ 15 - 16 และไม่ปรากฏลักษณะการวางฤกษ์ดังกล่าวในศาสนสถานแห่งอื่น ๆ ในสมัยต่อมา

⁵ Ibid 465.

⁶ Jean Boisselier, *Asie Du Sud-Est, Tome I : Le Cambodge*, (Paris: Manuel d'archéologie d'Extrême-Orient, 1966), 206-209.

⁷ Ibid 208.

⁸ Ibid 209.

1.3 การวางฤกษ์แบบไม่ใช้แผ่นศิลาฤกษ์อีกรูปหนึ่งเป็นการเจาะช่องเพื่อฝังวัตถุลงคลงไปในอาคาร ซึ่งเป็นลักษณะพิเศษยังไม่เคยพบที่ใด พบเพียงแห่งเดียวที่ปราสาทพิมาย จ.นครราชสีมา โดยได้พบแผ่นทองดุนลายรูปดอกบัว 8 กลีบ ซึ่งบรรจุอยู่ในช่องที่ทำไว้เฉพาะ⁹

2. การวางฤกษ์ที่ใช้แผ่นศิลาฤกษ์ โดยจากการรวบรวมข้อมูลแผ่นศิลาฤกษ์ที่พบจากปราสาทเขมรในแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบจำนวน 14 แผ่น สามารถจัดจำแนกรูปแบบได้ 8 แบบ ดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางแสดงรูปแบบของแผ่นศิลาฤกษ์ที่พบจากปราสาทเขมรในแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

แผ่นหิน	ลักษณะ	ปราสาท ¹⁰	อายุสมัย (พุทธศตวรรษ)	ประเภทศาสนสถาน
A 	แผ่นหินทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส ตรงกลางเป็นหลุมกลม จากหลุมกลมเขาเป็นร่องออกจากหลุม ทำให้ถูกแบ่งออกเป็น 4 ส่วน แต่ละส่วนเจาะเป็นช่องสี่เหลี่ยมจัตุรัสขนาดเล็ก มี 1 ส่วนเจาะเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า	หมู่บ้านปราสาท นม. ปราสาทเมืองต่ำ บร. ปราสาทกุฎี ศก.	กลาง 17 - ต้น 18 (สมัยนครวัด) ปลาย 16 - ต้น 17 (สมัยบาปวน) 17 (สมัยนครวัด)	เทวาลัย ¹¹ เทวาลัย เทวาลัย
B 	ลักษณะคล้ายกับแบบ A แต่มีการสลักรูปคันทูเพิ่มเติม	ปราสาทหนองหงส์ บร. ปราสาททอง บร.	ปลาย 16 - ต้น 17 (สมัยบาปวน) ต้น 17 (สมัยบาปวน)	เทวาลัย เทวาลัย
C 	ลักษณะคล้ายแบบ B แต่เปลี่ยนจากการสลักรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสขนาดเล็กเป็นรูปสามเหลี่ยมและสลักรูปลูกศรเพิ่มเติม	ปราสาทพนมรุ้ง บร.	17 (สมัยนครวัด) ¹²	เทวาลัย
D 	ลักษณะคล้ายแบบ B คือมีการสลักรูปคันทู แต่เพิ่มเติมช่องรูปใบไม้สามเหลี่ยมทั้ง 4 ส่วน	กุ้งสวนแดง บร. หมู่บ้านปราสาท นม.	17 (สมัยนครวัด) กลาง 17 - ต้น 18 (สมัยนครวัด)	เทวาลัย เทวาลัย
E 	ลักษณะคล้ายแบบ D แต่ตรงกลางเป็นรูปสี่เหลี่ยมแทนทรงกลมและรูปคันทูเปลี่ยนเป็นรูปจันทร์เสี้ยว	ปราสาทบ้านหัวสระ นม. เขตอ. โนนไทย นม.	ไม่สามารถกำหนดอายุได้	-
F 	แผ่นหินทรงสี่เหลี่ยม ส่วนด้านล่างไม่ขัด ขอบยกสูงขึ้นเล็กน้อย บริเวณขอบที่ยกขึ้นและด้านในเจาะช่องสี่เหลี่ยมขนาดเล็ก ตรงกลางเป็นหลุมกลม	ปราสาทศรีบูรณี นม.	18 (สมัยบาปวน)	อาโรคยศาลา
G 	รูปทรงคล้ายแบบ F จากจุดศูนย์กลางเขาเป็นร่องออกจากศูนย์กลางในแนวทแยงเป็นรูปกากบาทแต่ละส่วนเจาะเป็นช่องรูปสามเหลี่ยมและสี่เหลี่ยมจัตุรัสขนาดเล็ก	ปราสาทพลสงคราม นม.	18 (สมัยบาปวน)	อาโรคยศาลา

⁹ กองโบราณคดี กรมศิลปากร, อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย (กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, 2532) 39.

¹⁰ ตัวอย่างของจ.ที่ปราสาทตั้งอยู่มีดังนี้ นม. = นครราชสีมา บร. = บุรีรัมย์ สร. = สุรินทร์ รอ. = ร้อยเอ็ด สน. = สกลนคร ชย. = ชัยภูมิ ศก. = ศรีสะเกษ

¹¹ ต่อมาได้ดัดแปลงเป็นศาสนสถานเนื่องในพุทธศาสนา สมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7

¹² แผ่นหินวางศิลาฤกษ์นี้ พบบริเวณปราสาทประธาน ซึ่งสร้างขึ้นในช่วงพุทธศตวรรษที่ 17

<p>H</p> 	<p>เป็นแผ่นศิลาฤกษ์ 2 ส่วนประกอบเข้าด้วยกัน ได้แก่ ส่วนฐานและส่วนฝา ส่วนฐานรูปทรงคล้ายแบบ F โดยเจาะช่องสี่เหลี่ยมเฉพาะส่วนที่ยกขอบสูง ส่วนฝาปิดเจาะรูตรงกลาง</p>	<p>ปราสาทข่างปี สร. คูคันธนาม จ. รบ.</p>	<p>18 (สมัยบาปน) 18 (สมัยบาปน)</p>	<p>อาโรคยศาลา</p>
--	--	--	--	-------------------

เป็นที่น่าสังเกตว่า ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 16 - 17 พบลักษณะแผ่นหินที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ เป็นแผ่นหินรูปสี่เหลี่ยมตรงกลางมีรูกลมและเจาะเป็นร่องทั้งแนวตั้งและแนวนอน ทำให้แบ่งแผ่นหินออกเป็น 4 ส่วน ซึ่งในคัมภีร์กัศยปศิลปศาสตร์ กล่าวถึงการบรรจุอิฐหรือศิลาอุด (Crowning brick) บริเวณส่วนยอดของอาคาร ในพิธีวางฤกษ์ ซึ่งประกอบด้วยอิฐหรือหินจำนวน 4 ก้อน ส่วนการเจาะช่องรูปสี่เหลี่ยมและสามเหลี่ยมต่าง ๆ มีไว้เพื่อบรรจุวัตถุมงคลตามรูปทรงของช่อง เช่น แผ่นทอง แผ่นเงินรูปสี่เหลี่ยม และรูปใบไม้ รวมทั้งหินมีค่า ซึ่งน่าจะมี ความสัมพันธ์กับคัมภีร์มยมตะ คัมภีร์มนสวาระ คัมภีร์กัศยปศิลปศาสตร์ ส่วนการสลักรูปช่องสี่เหลี่ยมผืนผ้า ในแผ่นหินแบบ A และรูปคันศรในแผ่นหินแบบ B Anna A. Ślaczka ผู้เชี่ยวชาญด้านการวางฤกษ์ได้ให้ความเห็น ว่า รูปคันศรที่พบมักหันไปทางทิศตะวันออกหรือทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งน่าจะมีความสัมพันธ์การจุดเริ่มต้น ในการวางฤกษ์ที่ปรากฏในคัมภีร์ ซึ่งจะเริ่มต้นการวางวัตถุมงคลทางด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือหรือด้านตะวันออก ก่อน¹³ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากทิศตะวันออกเป็นทิศแห่งการเริ่มต้นทำให้การวางวัตถุมงคลและสัญลักษณ์รูปคันศร มีความเกี่ยวข้องกับทิศตะวันออก ทั้งนี้ลักษณะแผ่นศิลาฤกษ์ที่แบ่งเป็น 4 ส่วน ยังพบในปราสาทเขมร ประเทศ กัมพูชา ที่สร้างในราวพุทธศตวรรษที่ 15 - 17 เช่น ปราสาทสนवल ปราสาททก ปราสาทบันทายสีรี ปราสาทนครวัด ปราสาทตัน ปราสาททม ปราสาทพระวิหาร รวมทั้งพบชิ้นส่วนของแผ่นศิลาฤกษ์ที่การสลักรูปคันศรและลูกศร ในศาสนสถาน Thanh-dien ประเทศเวียดนาม สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นราวพุทธศตวรรษที่ 15 ซึ่งคล้ายคลึงกับแผ่นศิลา ฤกษ์ของปราสาทสนवल ที่สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในราวพุทธศตวรรษที่ 15 เช่นเดียวกัน¹⁴

นอกจากแผ่นศิลาฤกษ์แล้ว ยังมีโบราณวัตถุอีกประเภทที่มีคุณลักษณะคล้ายคลึงกับแผ่นศิลาฤกษ์ แต่มีแนวคิดที่แตกต่างกันเล็กน้อย นั่นคือแท่นบรรจุวัตถุมงคลโดยมีแนวคิดคือบรรจุวัตถุมงคลเพื่อเป็นการมอบลม หายใจและชีวิต (life breath) ให้แก่รูปเคารพนั้น ๆ โดยจากการศึกษาพบแท่นบรรจุวัตถุมงคลทั้งหมด 35 ชิ้น สามารถ จัดจำแนกได้เป็น 7 รูปแบบ

ตารางที่ 2 ตารางแสดงรูปแบบของแท่นหินบรรจุวัตถุมงคลที่พบจากปราสาทเขมรในแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

แท่นหิน	ลักษณะ	ปราสาท	อายุสมัย (พุทธศตวรรษ)	ประเภทศาสนสถาน
<p>A</p> 	<p>แท่นหินทรงสี่เหลี่ยม ด้านบนเจาะช่องสี่เหลี่ยม ขนาดเท่ากัน 9 ช่อง</p>	<p>ปราสาทพนมรุ้ง บร. ปราสาทพนมวัน นม. ปราสาทข่างปี สร.</p>	<p>16-18 (สมัยบาปน - นครวัด - บาปน)¹⁵ ปลาย 16 - ต้น 17 (สมัยบาปน) 18</p>	<p>เทวาลัย เทวาลัย อาโรคยศาลา</p>
<p>B</p> 	<p>แท่นหินจำลองสนานโทรณี ด้านหน้ามีรางน้ำยื่น ตรง กลางเจาะเป็นรูกลม 5 รู</p>	<p>ปราสาทพิมาย นม.</p>	<p>ปลาย 16 - กลาง 17 (สมัยบาปน - นครวัด)</p>	<p>พุทธสถาน</p>

¹³ Anna A. Ślaczka, *Temple Consecration Rituals in Ancient India: Text and Archaeology* (Leiden: Brill, 2007), 249.

¹⁴ Ibid 304-305.

¹⁵ เนื่องจากไม่ทราบตำแหน่งที่พบแน่ชัด จึงกำหนดอายุในช่วงพุทธศตวรรษที่ 16 - 18

C 	แท่นหินทรงสี่เหลี่ยม ที่มีมุมทั้ง 4 ช่องเจาะกลม ตรงกลางเจาะเป็นสามเหลี่ยม	ปราสาทข่างปี สร.	18 (สมัยบายัน)	อาโรคยศาลา
D 	คล้ายแบบ A แต่ช่องสี่เหลี่ยมหันไปตามทิศทั้ง 8	ปราสาทพลสงคราม จ.นครราชสีมา	18 (สมัยบายัน)	อาโรคยศาลา
E 	แท่นหินทรงสี่เหลี่ยม ด้านบน เจาะช่องสี่เหลี่ยมขนาดเล็ก 8 ช่อง ล้อมรอบช่องสี่เหลี่ยมขนาดใหญ่ 1 ช่อง	ปราสาทพนมรุ้ง บร. กุเอชมน นม. ปราสาทนางรำ นม. ปราสาทพลสงคราม นม.	16 – 18 (สมัยบาปวน - นครวัด - บายัน) 16 – 17 (สมัยบาปวน – นครวัดตอนต้น) 18 (สมัยบายัน) 18 (สมัยบายัน)	เทวาลัย อาโรคยศาลา อาโรคยศาลา อาโรคยศาลา
F 	คล้ายแบบ E แต่มีทั้งหมด 13 ช่อง	ปราสาทพนมรุ้ง บร.	16 – 18 (สมัยบาปวน - นครวัด - บายัน)	เทวาลัย
G 	คล้ายแบบ E แต่มีทั้งหมด 17 ช่อง	ปราสาทตาเมือนธม สร. ปราสาทกุเพ็ก สน. ปราสาทเมืองต่ำ บร. ปราสาทพนมรุ้ง บร. กุสวนแดง บร. กุคันธนาม รอ. กุโพนระฆัง รอ. กุฎิถาชีบ้านโคกเมือง บร. ปรางค์กู่บ้านหนองแฝก ชย. ปราสาทหนองกง บร. บ้านมะระ อ.โนนสูง นม.	พ.ศ. 1563 (สมัยบาปวน) 16 – 17 (สมัยบาปวน – นครวัด) ปลาย 16 - ต้น 17 (สมัยบาปวน) 16 – 18 (สมัยบาปวน - นครวัด - บายัน) 17 (สมัยนครวัด) 18 (สมัยบายัน) 18 (สมัยบายัน) 18 (สมัยบายัน) 18 (สมัยบายัน) 18 (สมัยบายัน) 18 (สมัยบายัน) 18 (สมัยบายัน)	เทวาลัย เทวาลัย เทวาลัย เทวาลัย เทวาลัย อาโรคยศาลา อาโรคยศาลา อาโรคยศาลา อาโรคยศาลา บ้านมีไฟ -

การวางแท่นหินภายใต้ฐานรูปเคารพ มีลักษณะเป็นแท่นหินทรงสี่เหลี่ยม ด้านบนทำเป็นช่องเพื่อบรรจุวัตถุมีค่าต่าง ๆ เช่น สัตว์ลักษณะอักษรมงคล สัตว์มงคล รูปทิกपाल(เทพประจำทิศ) แผ่นทอง แผ่นจารึก แร่โลหะ หินมีค่า ตะเกียง วัตถุธรรมชาติ(เปลือกหอย, ข้าวเปลือก, เมล็ดพืช, ดิน)¹⁶ ในคัมภีร์มัญชุศรีวาสตาศาสตร์ ซึ่งเป็นคัมภีร์ในพุทธศาสนา ลัทธิมหายาน เรียกแท่นหินนี้ว่า “ครรภาตฺร” หรือ “ยันตระคละ” ส่วนในคัมภีร์มยมตะ กล่าวถึงแท่นหินลักษณะนี้ว่า วาสตุมณฑล ส่วนในคัมภีร์วิษณุปุราณะนะ เรียกว่า “พรหมศิลา” ทั้งนี้การบรรจุวัตถุมงคลต่าง ๆ พบมาแล้วตั้งแต่ในอินเดีย แต่นิยมทำเป็นกล่องโลหะ เช่น เทวาลัย โสมนาถ รัฐเสารากูระ อายุราวพุทธศตวรรษที่ 16 – 17

ทั้งนี้การบรรจุสิ่งของมงคลลงในช่องตาราง หรือ ยันตระคละ ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในอาณาจักรศรีลังกา โดยมักพบแท่นหินหรือการเจาะพื้นเป็นช่องตารางขนาดใหญ่อยู่ใต้ฐานพระพุทธรูปหรือบริเวณแกนกลางของศาสนสถาน เช่น ใต้ฐานพระพุทธรูปยืนที่ Maligawila อายุราวพุทธศตวรรษที่ 13 – 14 สถูปวิชัยราม เมืองอนูราธปุระ

¹⁶ T.B. Karunaratne, “Garbhapatra (Yantragal) The ritual deposit vessels of buddhist shines in ancient Sri Lanka,” *Ancient Ceylon* No.5 (1984): 125.

อายุราวพุทธศตวรรษที่ 15 – 16, สถูปปาบาธู เมืองโปลนนาธูระ อายุราวพุทธศตวรรษที่ 15 – 18 รวมทั้งที่ชวาก็พบ ลักษณะเช่นเดียวกัน เช่น จันทิबारอง ชวาภาคกลาง อายุราวพุทธศตวรรษที่ 15, กลุ่มศาสนสถานทีโลโรจง กรัง ชวาภาคกลาง อายุราวพุทธศตวรรษที่ 15, กลุ่มศาสนสถาน Gunung Kawi ที Bali อายุราวพุทธศตวรรษที่ 17 ส่วนในปราสาทเขมรทีเมืองพระนคร พบว่ามีความนิยมลักษณะแท่นหินรูปแบบ G แต่ลักษณะของหินมีความละเอียดมากกว่าทีพบในประเทศไทย ทั้งนี้ ของ บวสเชอติเยร์¹⁷ ได้ให้ข้อสังเกตว่าในแท่นหินสมัยบายอนจะมีการขัดเกลาทีเรียบร้อย่น้อยกว่า การสร้างหินดูจะล้าหลังกว่า มีรูขนาดเล็กกว่าขนาดทั่วไป และพบรูปแบบเฉพาะของสมัยบายอน ลักษณะเป็นแท่นหินแบบ G ขนาดเล็กและใหญ่ซ้อนกัน¹⁷ โดยลักษณะนี้ยังพบที่บ้านมะระ จ.นครราชสีมาด้วย

จากการศึกษาแท่นหินบรจวต์ตุมจล พบว่าลักษณะของแท่นหินบรจวต์ตุมจลทีพบในปราสาทเขมรแตกต่างจากทีพบในศาสนสถานทั้งในอินเดีย ศรีลังกา และชวา โดยในปราสาทเขมร ทีเมืองพระนครนิยมผลิตจากหินทราย และ และมีจำนวนช่องแตกต่างกันไป ซึ่งแต่ละช่องอาจสัมพันธ์กับตำแหน่งของเทพและเทพทีปรากฏในคัมภีร์

บทสรุป

การวางฤกษ์ในปราสาทเขมรแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบทั้งการวางฤกษ์แบบไม่ใช้แผ่นศิลาฤกษ์ และแบบใช้แผ่นศิลาฤกษ์ โดยได้พื้นฐานความเชื่อมาจากคัมภีร์ในศาสนาพราหมณ์ทีได้รับความนิยมในการก่อสร้างอาคารของอินเดียตอนใต้ ลักษณะของการวางฤกษ์แบบไม่ใช้แผ่นศิลาฤกษ์ยังพบรูปแบบคล้ายคลึงกันที ศาสนสถานในเขมรและเวียดนาม ซึ่งีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 15 – 16 ส่วนในประเทศไทยพบในศาสนสถานทีมีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 16 – 17

ส่วนการวางฤกษ์แบบใช้แผ่นศิลาฤกษ์ พบในปราสาทเขมรในแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือทีสร้างขึ้นในราวพุทธศตวรรษที่ 16 – 17 โดยตำแหน่งของแผ่นศิลาฤกษ์นี้จะวางอยู่บริเวณส่วนยอดของปราสาท ทั้งนี้ยังพบแผ่นศิลาฤกษ์รูปแบบเดียวกันทีปราสาทเขมร จ.เสียมเรียบ ทีมีการสร้างในราวพุทธศตวรรษที่ 15 - 17 และศาสนสถานในเวียดนาม สร้างขึ้นในราวพุทธศตวรรษที่ 15

สำหรับแท่นหินบรจวต์ตุมจล พบว่าเป็นแท่นหินทีใช้วางไว้ได้ประติมากรรมเพื่อเป็นการให้ชีวิตและลมหายใจ พบทั้งในศาสนาพุทธและศาสนาพราหมณ์ โดยส่วนมากมักพบในศาสนสถานทีสร้างในสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 โดยพบทั้งในอารคยศาลา และบ้านมีไฟ โดยลักษณะการบรจวต์ตุมจลไว้ในช่องตารางทีได้ฐานรูปเคารพ พบทั้งในอินเดีย ศรีลังกา มาเลเซีย

ทั้งนี้การศึกษาในครั้งนี้ศึกษาเฉพาะปราสาทเขมรเฉพาะแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือเท่านั้น หากมีการศึกษาต่อยอดในภูมิภาคอื่น ๆ จะช่วยเพิ่มเติมข้อมูลด้านการวางฤกษ์ในปราสาทเขมรให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กองโบราณคดี. (2532). อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร.

จีราวรณ แสงเพ็ชร. (2552). “ระบบการจัดและการประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุในประเทศไทย.” ปรชญาดุษฎี

บัณฑิต สาขาโบราณคดีสมัยประวัติศาสตร์ คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.

¹⁷ Jean Boisselier, *Asie Du Sud-Est, Tome I : Le Cambodge*, 209.

- Boisselier, Jean. (1966). Asie Du Sud-Est, Tome I: Le Cambodge. Paris: Manuel d'archéologie.
d'Extrême-Orient.
- Cœdès, George. (1952). Un yantra récemment découvert à Angkor. Journal Asiatique 240, 12, 465- 477.
- Karunaratne, T.B. (1984). Garbhapàtra (Yantragal) The ritual deposit vessels of buddhist shines in ancient Sri Lanka. Ancient Ceylon, 5, 125.
- Ślaczka, Anna A. (2007) Temple Consecration Rituals in Ancient India: Text and Archaeology. Leiden: Brill.

อิทธิพลของคุณภาพการให้บริการ ความไว้วางใจ และการรับรู้คุณค่า ที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของร้านลูกค้าท่าหลาย สาขาปทุมธานี

The Influences of Service Quality, Trust, and Perceived Value On Customer Loyalty to Tam Lai Restaurant In Pathum Thani

ศิวพร เทียมกระโทก¹ และ คมสัน ต้นสกุล²
Siwaporn Timkratok¹ and Khomson Tunsakul²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของคุณภาพการให้บริการ ความไว้วางใจ และการรับรู้คุณค่า ที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของร้านลูกค้าท่าหลาย สาขาปทุมธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ตอบแบบสอบถามในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ลูกค้านั่งรับประทานอาหาร ในเขตปทุมธานี จำนวน 400 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา ซึ่งได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุใช้เพื่อทดสอบสมมติฐาน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิงอายุระหว่าง 21-30 ปี สถานภาพโสด ระดับการศึกษาปริญญาตรี อาชีพ พนักงาน/ลูกจ้างบริษัทเอกชน และรายได้ส่วนตัวต่อเดือน 30,001-50,000 บาท ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า คุณภาพการให้บริการ ความไว้วางใจ และการรับรู้คุณค่า ส่งผลเชิงบวกต่อความจงรักภักดีของร้านลูกค้าท่าหลาย สาขาปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : คุณภาพการให้บริการ, ความไว้วางใจ, การรับรู้คุณค่า, ความจงรักภักดี

Abstract

This research aims to study the influences of service quality, trust, and perceived value on customer loyalty. The questionnaires were distributed to 400 customers of Tam Lai Restaurants in Pathum Thani using purposive sampling. The statistical analyses consisted of descriptive statistics (mean and standard deviation) and multiple regression analysis used to test the hypotheses. Most respondents were female, aged 21-30 year old, single with, bachelor degree, personnel/employees of private companies and had monthly income from 30,001-50,000 Baht. The research results showed that service quality, trust and perceived value had a statically significant impact on customer loyalty at .05.

Keyword : Service Quality, Trust, Perceived Value, Customer Loyalty

¹ ภาควิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ปทุมธานี 12120 ประเทศไทย

¹ Marketing Department, School of Business Administration, Bangkok University, Pathum Thani

² ภาควิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ปทุมธานี 12120 ประเทศไทย

² Marketing Department, School of Business Administration, Bangkok University, Pathum Thani

บทนำ

ในปัจจุบันอาหารอีสานได้รับความนิยมมากในทุกเพศทุกวัยวัย สัมดำถือว่าเป็นสุดยอดอาหารจานโปรดของคนไทย (ธงชัย ลิขิตพรสวรรค์, 2562) ในส่วนของรสชาติแต่ละร้านจะแตกต่างกันออกไป จุดนี้เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ลูกค้าเลือกในการเข้าแต่ละร้าน (เดือนนภา ศรีสวัสดิ์, 2562) หลายปีต่อมากการเติบโตของร้านอาหารอีสานมีถึง 11,791 ร้าน มีการเติบโตเพิ่มขึ้น 17 เปอร์เซ็นต์ จากปีที่แล้ว (“ตำหลาย”, 2561) ในสมัยนี้พฤติกรรมการรับประทานอาหารทุกคนจะชอบไลฟ์สดหรือถ่ายรูปลงโซเชียลเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่ทำให้คนรับรู้สินค้าของทางร้าน

“ตำหลาย” เป็นร้านส้มตำอีสานอินเตอร์ ลูกค้าทั้งชาวไทยและต่างชาติ สามารถสังสรรค์ตามที่ต้องการได้ การจัดตกแต่งร้านจะมีทั้งกลางแจ้ง (Outdoor) และในร่ม (Indoor) เมนูมีให้เลือกหลากหลายและมีมุมให้ถ่ายรูป จัดงานวันเกิด สร้างสรรค์ต่าง ๆ ที่จะเป็นห้องจัดเลี้ยงแบบส่วนตัว มีพื้นที่จอดรถสะดวกสบาย นอกจากนี้การบริการที่มีการเอาใจใส่ดูแลลูกค้าทุกโต๊ะในความเท่าเทียมกันสิ่งนี้จึงทำให้ลูกค้าเกิดความจงรักภักดี

ในการทำธุรกิจคุณภาพการให้บริการถือเป็นสิ่งที่สำคัญในการรักษาความได้เปรียบในการแข่งขันของ องค์การ (Cheng, Chen, Hsu & Hu, 2012) นอกจากนี้ ความไวเนื้อเชื้อใจที่จะทำให้ความสัมพันธ์ระหว่าง องค์การและลูกค้ามีส่วนร่วมที่ดีต่อกัน (Wahab, Yahaya & Muniandy, 2015) รวมไปถึงคุณค่าของลูกค้าที่มีจุดเด่น จะทำให้องค์การสามารถรักษาระดับในการแข่งขันและสร้างความแตกต่างจากคู่แข่งรายอื่น ๆ (Rasheed & Abadi, 2014) เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความจงรักภักดีของลูกค้า (Goyal & Chanda, 2017)

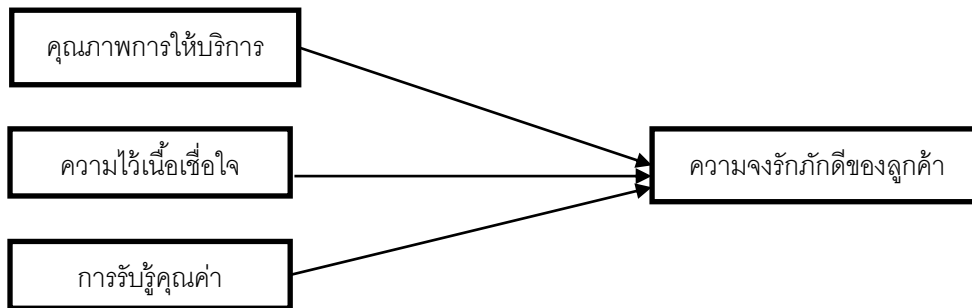
จากเหตุผลที่กล่าวมา จึงเป็นสาเหตุจูงใจให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาอิทธิพลด้านคุณภาพการให้บริการ ความไวเนื้อเชื้อใจ และการรับรู้คุณค่าที่มีผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้า

วัตถุประสงค์

การศึกษาในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของคุณภาพการให้บริการ ความไวเนื้อเชื้อใจ และการรับรู้คุณค่า ต่อความจงรักภักดีของร้านลูกค้าตำหลาย สาขาปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติหรือไม่

ในส่วนของกรอบทบทวนวรรณกรรมนั้น แนวคิดด้านการรับรู้คุณภาพการให้บริการ จิตตินันท์ เดชะคุปต์ (2544) ได้กล่าวว่า ในการทำงานบริการต้องยึดถือว่าลูกค้าถูกเสมอ พนักงานต้องทำหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ บริการด้วยความเอาใจใส่ ดูแลลูกค้าเหมือนกับลูกค้าเป็นครอบครัว ไม่ใช่อารมณ์แก่ลูกค้า สิ่งเหล่านี้จะทำให้ลูกค้าเกิดความประทับใจในการบริการ เมื่อลูกค้าได้รับการบริการที่ดี จะส่งผลที่ทำให้ลูกค้าเกิดความไวเนื้อเชื้อใจ ในการมาใช้บริการ ตามแนวคิดด้านความไวเนื้อเชื้อใจ Buitter, Lago & Stern (1997) ได้กล่าวว่า ความไวเนื้อเชื้อใจของลูกค้าจะเกิดขึ้นได้นั้น ต้องเกิดจากความใกล้ชิด การมีความสัมพันธ์ที่ระหว่างลูกค้าและองค์กร ความไวเนื้อเชื้อใจประกอบด้วย 5Cs ได้แก่ การสื่อสาร พนักงานต้องสื่อสารกับลูกค้าเพื่อให้เกิดความเข้าใจ ต้องเปิดเผยความจริงใจและมอบความอุ่นใจให้แก่ลูกค้าที่มาใช้บริการ, การดูแลและการให้เป็นคุณสมบัติที่ทำให้เกิดความใกล้ชิดระหว่างพนักงานและลูกค้า, การให้สัญญาใจกับลูกค้าถ้าของที่ลูกค้าได้รับเกิดความเสียหาย สามารถนำมาเปลี่ยนได้ทันที หรือคืนเงินให้แก่ลูกค้า, ความสะดวกสบาย และการแก้ไขสถานการณ์องค์กรต้องดูแลลูกค้าให้เหมือนคนในครอบครัว ถ้าเกิดลูกค้าไม่พอใจในการบริการ ไม่พอใจในตัวสินค้า ลูกค้าสามารถสอบถามพนักงานได้ทันที และต้องรีบแก้ไขเพื่อลดความรู้สึกไม่พอใจของลูกค้า เมื่อลูกค้าเกิดความไวเนื้อเชื้อใจในการบริการ ลูกค้าจะเกิดการรับรู้คุณค่าตามแนวคิดการรับรู้คุณค่า Song, Cadeaux & Yu (2016) ได้กล่าวว่า การรับรู้คุณค่าเป็นปัจจัย

ที่รับรู้ได้มากกว่าราคา ในการซื้อผลิตภัณฑ์หรือการใช้บริการของผู้บริโภค คุณภาพการให้บริการ ความไว้วางใจ และการรับรู้คุณค่า สิ่งเหล่านี้จะส่งผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้า ตามแนวคิดความจงรักภักดี Yusof, Manan, Karim & Kassim (2015) ได้กล่าวไว้ว่า การที่ลูกค้ามีส่วนร่วมกับองค์กร ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี และลดการที่ลูกค้าจะเปลี่ยนการใช้บริการ นอกจากนี้ยังทำให้ลูกค้าเกิดความจงรักภักดีต่อองค์กร ซึ่งผู้วิจัยได้ออกแบบกรอบงานวิจัยดังนี้

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดตามทฤษฎี

ซึ่งผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ดังนี้

- H1: คุณภาพการให้บริการ มีอิทธิพลต่อความจงรักภักดีของร้านลูกค้าค้าหลาย สาขาปทุมธานี
- H2: ความไว้วางใจ มีอิทธิพลต่อความจงรักภักดีของร้านลูกค้าค้าหลาย สาขาปทุมธานี
- H3: การรับรู้คุณค่า มีอิทธิพลต่อความจงรักภักดีของร้านลูกค้าค้าหลาย สาขาปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ศึกษา คือ ลูกค้าร้านค้าหลาย สาขาปทุมธานี จำนวน 400 คน โดยผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงเพื่อที่จะได้ระบุกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน โดยการลงพื้นที่ร้านค้าหลายและใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลตามโต๊ะลูกค้าที่มาใช้บริการ ได้มีการแจกแบบสอบถามพอดีจำนวน 400 คน โดยมีข้อคำถาม 5 ส่วน ดังนี้ 1. เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบคำถาม, 2. เป็นคำถามเกี่ยวข้องกับ คุณภาพการให้บริการ, 3. เป็นคำถามเกี่ยวข้องกับ ความไว้วางใจ, 4. เป็นคำถามเกี่ยวข้องกับ การรับรู้คุณค่า และ 5.เป็นคำถามเกี่ยวข้องกับ ความจงรักภักดี ในส่วนของการตรวจสอบเนื้อหา ผู้วิจัยได้นำเสนอแบบสอบถามที่ได้สร้างขึ้นต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความครบถ้วนและความสอดคล้องของเนื้อหาของแบบสอบถามที่ตรงกับเรื่องที่จะศึกษา และการตรวจสอบความเชื่อมั่น ผู้วิจัยพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์ครอนบาร์คแอลฟา นอกจากนี้ผู้ทำวิจัยได้กำหนดค่าอันตรภาคชั้น สำหรับการแปลผลข้อมูลโดยคำนวณค่าอันตรภาคชั้น เพื่อกำหนดช่วงชั้น ด้วยการใช้สูตรคำนวณและคำอธิบายสำหรับแต่ละช่วงชั้นดังนี้ (ชูศรี วงศ์รัตนะ, 2550)

$$\begin{aligned}
 \text{อันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{ค่าสูงสุด}-\text{ค่าต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\
 &= \frac{5-1}{5} = 0.80
 \end{aligned}$$

โดยแบ่งช่วงชั้นตามนี้ 1.00 – 1.80 ระดับน้อยที่สุด, 1.81 – 2.60 ระดับน้อย, 2.61 – 3.40 ระดับปานกลาง, 3.41 – 4.20 ระดับมาก, 4.21 – 5.00 ระดับมากที่สุด สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ผู้ทำวิจัยได้กำหนดค่าสถิติสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงพรรณนา และสถิติเชิงอ้างอิง

ผลการวิจัย

ผลการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 284 คน คิดเป็นร้อยละ 71.00 มีช่วงอายุระหว่าง 21–30 ปี จำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 46.75 ส่วนใหญ่ มีสถานภาพเป็นโสด จำนวน 268 คน คิดเป็นร้อยละ 67.00 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 332 คน คิดเป็นร้อยละ 83.00 ส่วนใหญ่มีอาชีพพนักงาน/ลูกจ้างบริษัทเอกชน จำนวน 167 คน คิดเป็นร้อยละ 41.75 มีรายได้ต่อเดือน 30,001–50,000 บาท จำนวน 208 คน คิดเป็นร้อยละ 52.00 ปัจจัยของคุณภาพการให้บริการมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{x} = 3.65$, S.D.= 0.39) ปัจจัยความไว้วางใจมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{x} = 3.66$, S.D.= 0.46) ปัจจัยด้านการรับรู้คุณค่ามีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{x} = 3.65$, S.D.= 0.44) และความจงรักภักดีมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{x} = 3.63$, S.D.= 0.45)

สมมติฐานจะใช้สถิติทดสอบหาความสัมพันธ์แบบถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อศึกษาอิทธิพลของคุณภาพการให้บริการ ความไว้วางใจ และการรับรู้คุณค่าที่มีผลต่อความจงรักภักดีของร้านลูกค้าต่างหลาย สาขาปทุมธานี

ตารางที่ 1 ค่าอิทธิพลของคุณภาพการให้บริการ ความไว้วางใจ และการรับรู้คุณค่าที่มีผลต่อความจงรักภักดีของร้านลูกค้าต่างหลาย สาขาปทุมธานี ด้วยวิธีวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ตัวแปรอิสระ	B	Beta	t	Sig
คุณภาพการให้บริการ	0.201	0.175	3.083	0.002*
ความไว้วางใจ	0.297	0.303	5.497	0.000*
การรับรู้คุณค่า	0.331	0.325	6.665	0.000*

$R^2 = 0.508$, F-Value = 136.565, p-value = 0.000*

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ค่าอิทธิพลของคุณภาพการให้บริการ ความไว้วางใจ และการรับรู้คุณค่าที่มีผลต่อความจงรักภักดีของร้านลูกค้าต่างหลาย สาขาปทุมธานี เมื่อพิจารณาหลายด้านพบว่า คุณภาพการให้บริการ ความไว้วางใจ และการรับรู้คุณค่าที่มีผลต่อความจงรักภักดีของร้านลูกค้าต่างหลาย สาขาปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อพิจารณาความสำคัญของคุณภาพการให้บริการ ความไว้วางใจ และการรับรู้คุณค่า สามารถอธิบายความแปรปรวน ที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของร้านลูกค้าต่างหลาย สาขาปทุมธานี ได้ประมาณร้อยละ 50.80 ($R^2 = 0.508$, p-value = 0.000) ที่เหลืออีกร้อยละ 49.20 เป็นผลมาจากตัวแปรอื่นๆ ที่ไม่ได้นำมาพิจารณา สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ด้านคุณภาพการให้บริการ (Beta = 0.175) ด้านความไว้วางใจ (Beta = 0.303) ด้านการรับรู้คุณค่า (Beta = 0.325) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	ผลการทดสอบสมมติฐาน
คุณภาพการให้บริการ	สอดคล้อง มีผลต่อความจงรักภักดี
ความไว้วางใจ	สอดคล้อง มีผลต่อความจงรักภักดี
การรับรู้คุณค่า	สอดคล้อง มีผลต่อความจงรักภักดี

ผลการทดสอบสมมติฐาน สรุปได้ว่า ผลการศึกษาสอดคล้องกับสมมติฐาน คือ คุณภาพการให้บริการ ความไว้วางใจ และการรับรู้คุณค่ามีผลต่อความจงรักภักดีของร้านลูกค้าท่าหลาย สาขาปทุมธานี

บทสรุป

งานวิจัยในครั้งนี้ได้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา อิทธิพลของคุณภาพการให้บริการ ความไว้วางใจ และการรับรู้คุณค่าที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของร้านลูกค้าท่าหลาย สาขาปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 โดยสรุปผลสมมติฐานได้ดังนี้

H1: คุณภาพการให้บริการที่มีผลต่อความจงรักภักดีของร้านลูกค้าท่าหลาย สาขาปทุมธานี ได้แก่ ด้านความน่าเชื่อถือ ด้านการตอบสนองทันที ด้านการให้ความมั่นใจ ด้านการเอาใจใส่ และด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ โดยภาพรวมพบว่า อิทธิพลของคุณภาพการให้บริการมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตามแนวคิดของ Helm & Ozergin (2015) กล่าวว่า การรักษาความสัมพันธ์ระหว่างพนักงานกับลูกค้า ในการมีส่วนร่วมไปในทางที่ดี ซึ่งเป็นสิ่งที่วัดระดับความสำคัญในการให้บริการ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวรรณี กอบการณ (2558) เรื่อง อิทธิพลของคุณภาพการให้บริการ การใช้งาน ความพึงพอใจ ต่อประโยชน์สุขของผู้ใช้งาน แอปพลิเคชันในการจองโรงแรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชน ในกรุงเทพมหานคร พบว่า คุณภาพการให้บริการ ต่อประโยชน์สุขของผู้ใช้งานแอปพลิเคชันในการจองโรงแรมอยู่ในระดับสูง

H2: ความไว้วางใจมีผลต่อความจงรักภักดีของร้านลูกค้าท่าหลาย สาขาปทุมธานี โดยภาพรวมพบว่า อิทธิพลของความไว้วางใจอยู่ในระดับมาก ซึ่งตรงกับแนวคิดของ Chong, Abawajy, Hamid & Ahmad (2014) กล่าวว่า ความไว้วางใจของลูกค้า ทำให้เกิดการซื้อผลิตภัณฑ์และการใช้บริการ นอกจากนี้ ยังส่งผลไปถึงทำให้ลูกค้าเกิดความภักดีกับองค์กร และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยชาญ ลิขสิทธิ์วัฒน์กุล (2561) เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจ ความไว้วางใจและความภักดีต่อร้านผลิตภัณฑ์ฟาสต์แฟชั่นของลูกค้าในกรุงเทพมหานคร พบว่า ความไว้วางใจของลูกค้าร้านผลิตภัณฑ์ฟาสต์แฟชั่นในกรุงเทพมหานครอยู่ในระดับมาก

H3: การรับรู้คุณค่ามีผลต่อความจงรักภักดีของร้านลูกค้าท่าหลาย สาขาปทุมธานี โดยภาพรวม พบว่า อิทธิพลของการรับรู้คุณค่าอยู่ในระดับมาก ซึ่งตรงกับแนวคิดของ Carlson, O'Cass & Ahrholdt (2015) กล่าวว่า มูลค่าการรับรู้ของผลิตภัณฑ์ จะตัดสินโดยการที่ลูกค้า นำราคาไปเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์อื่น ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งโรจน์ จีรพัฒน์กุล (2561) เรื่อง อิทธิพลของคุณภาพการให้บริการ คุณค่าที่รับรู้ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและความภักดีของลูกค้าในการใช้บริการร้านอาหารเพื่อสุขภาพในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า การรับรู้คุณค่าของลูกค้าในการใช้บริการร้านอาหารเพื่อสุขภาพในเขตกรุงเทพมหานครอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะสำหรับนำไปใช้ในทางธุรกิจ

1. ผู้วิจัยเสนอแนะให้ร้านลูกค้าตำหลาย สาขาปทุมธานี ควรมุ่งเน้นคุณภาพการให้บริการด้านการตอบสนองทันที และด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ ให้บริการแบบรวดเร็ว ทันใจลูกค้า ตอบสนองตามความต้องการของลูกค้า อุปกรณ์ที่ทันสมัยมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจในการมาใช้บริการ
2. ผู้วิจัยเสนอแนะให้ร้านลูกค้าตำหลาย สาขาปทุมธานี ควรมุ่งเน้นความไว้เนื้อเชื่อใจ โดยการที่พนักงานบริการลูกค้าด้วยความจริงใจ ซื่อสัตย์ และให้บริการอย่างดี เพื่อให้เกิดความไว้วางใจในการมาใช้บริการร้านตำหลาย
3. ผู้วิจัยเสนอแนะให้ร้านลูกค้าตำหลาย สาขาปทุมธานี ควรมุ่งเน้นการรับรู้คุณค่า โดยการที่คิดราคา แต่ละเมนูอาหารที่ไม่แพงจนเกินไปสามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้าทุกเพศทุกวัย เหมาะสมกับคุณภาพของอาหาร และราคาที่เหมาะสมกับเศรษฐกิจในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะว่า ให้นำตัวแปรอิสระอื่น ๆ ที่คาดว่าจะส่งผลต่อความจงรักภักดีของลูกค้ามาทำการวิจัย เช่น ความพึงพอใจและการบอกต่อ เป็นต้น
2. ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะว่า อาจมีการทำวิจัยโดยการใช้ตัวแปรเดิม แต่ทำในธุรกิจใหม่ที่มีความแตกต่างจากที่ผู้วิจัย ได้ทำการศึกษาในขณะนี้

คำขอบคุณ

การศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง อิทธิพลของคุณภาพการให้บริการ ความไว้เนื้อเชื่อใจ และการรับรู้คุณค่า ที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีของร้านลูกค้าตำหลาย สาขาปทุมธานี สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เพราะได้รับความอนุเคราะห์ จากอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คมสัน ต้นสกุล ที่ได้ให้ความรู้ คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ ในการดำเนินงานวิจัย อันเป็นประโยชน์ต่อการค้นคว้า รวมไปถึงตรวจทานและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จึงทำให้ การค้นคว้าอิสระฉบับนี้สมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

- จิตตินันท์ เชชะคุปต์. (2544). *จิตวิทยาการบริการ หน่วยที่ 1-8*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2550). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 10)*. นนทบุรี: ไทยเนรมิต กิจอินเตอร์ โปรเกรสซิฟ.
- ชัยชาญ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. (2561). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจ ความไว้เนื้อเชื่อใจและความภักดีต่อร้านผลิตภัณฑ์ฟาสต์ฟู้ดชั้นของลูกค้าในกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.*
- เดือนนภา ศรีสวัสดิ์. (2562). *เมนูดีชีของรววย*. สืบค้นจาก <http://www.ชีของรววย>.
- “ตำหลาย” ร้านอาหารอีสานอินเตอร์ จัดเต็มวัตถุดิบคุณภาพดี แซ่บซี้ดถึงใจ. (2561). สืบค้น จาก <https://www.wongnai.com/articles/tum-laii-bangna/>.
- ธงชัย ลิขิตพรสวรรค์. (2562). “ส้มตำ” เข้ากรุงเทพ เมื่อไหร่-คนกรุงสมัยก่อนกินส้มตำที่ไหน. *ศิลปวัฒนธรรม*. สืบค้นจาก https://www.silpa-mag.com/culture/article_5140.

- รุ่งโรจน์ จีระพัฒน์กุล. (2561). อิทธิพลของคุณภาพการให้บริการ คุณค่าที่รับรู้ ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและความภักดีของลูกค้าในการใช้บริการร้านอาหารเพื่อสุขภาพในเขตกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระปริญญาโท มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- สุรติ กอบการุณ. (2558). อิทธิพลของคุณภาพการให้บริการ การใช้งาน ความพึงพอใจ ต่อประโยชน์สุขของผู้ใช้งาน แอปพลิเคชันในการจองโรงแรมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเอกชน ในกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระปริญญาโท มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- Buiter, W. H., Lago, R., & Stern, N. (1997). *Promoting an effective market economy in changing world*. London: Centre for Economic Performance.
- Carlson, J., O'Cass, A., & Ahrholdt, D. (2015). Assessing customers' perceived value of the online channel of multichannel retailers: A two country examination. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 27, 90-102.
- Cheng, C.-C., Chen, T.-A., Hsu, F.-S., & Hu, H.-Y. (2012). Enhancing service quality improvement strategies of fine-dining restaurants: New insights from integrating a two-phase decision-making model of IPGA and DEMATEL analysis. *International Journal of Hospitality Management*, 31(4), 1155-1166.
- Chong, S.-K., Abawajy, J., Hamid, I. R. A., & Ahmad, M. (2014). A multilevel trust management framework for service oriented environment. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 129, 396-405.
- Goyal, P., & Chanda, S. (2017). A Bayesian network model on the association between CSR, perceived service quality and customer loyalty in Indian banking industry. *Sustainable Production and Consumption*, 10, 50-65.
- Helm, S. V., & Ozergin, B. (2015). Service inside: The impact of ingredient service branding on quality perceptions and behavioral intentions. *Industrial Marketing Management*, 50, 142-149.
- Rasheed, F. A., & Abadi, M. F. (2014). Impact of service quality, trust and perceived value on customer loyalty in Malaysia services industries. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 164, 298-304.
- Song, H., Cadeaux, J., & Yu, K. (2016). The effects of service supply on perceived value proposition under different levels of customer involvement. *Industrial Marketing Management*, 54, 116-128.
- Wahab, N. A., Yahaya, W. A. J. W., & Muniandy, B. (2015). The use of multimedia in increasing perceived knowledge and awareness of cyber-bullying among adolescents: a pilot study. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 176, 745-749.
- Yusof, J. M., Manan, H. S., Karim, N. A., & Kassim, N. A. M. (2015). Customer's loyalty effects of CSR initiatives. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 170, 109-119.

อิทธิพลของภาพลักษณ์ตราสินค้า คุณภาพการให้บริการ และการรับรู้ด้านราคาที่มีต่อความตั้งใจกลับมาใช้บริการซ้ำของลูกค้าร้านกาแฟพรีเมียม ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

The Influences of Brand Image, Service Quality and Perceived Price on Customer Repurchase Intention of Premium Coffee Shop in Bangkok

เพ็ญศิริวรรณ อิมอาบ¹ และ คมสัน ตันสกุล²
Phensiriwan Im-ap¹ and Khomson Tunsakul²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของภาพลักษณ์ตราสินค้า คุณภาพการให้บริการ การรับรู้ด้านราคาที่มีต่อความตั้งใจกลับมาใช้บริการซ้ำของลูกค้าร้านกาแฟพรีเมียม ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ตอบแบบสอบถามในการศึกษานี้ คือ ลูกค้าที่มาใช้บริการร้านกาแฟพรีเมียมแบรนด์หนึ่ง จำนวน 400 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติประกอบด้วยสถิติเชิงพรรณนา ซึ่งได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 31-40 ปี สถานภาพโสด การศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพเป็นพนักงาน/ลูกจ้างบริษัทเอกชน และรายได้ส่วนตัวต่อเดือน 10,001-30,000 บาท ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า คุณภาพการให้บริการและการรับรู้ด้านราคา มีผลต่อความตั้งใจกลับมาใช้บริการซ้ำของลูกค้า ในขณะที่ภาพลักษณ์ตราสินค้า ไม่มีผลต่อความตั้งใจกลับมาใช้บริการซ้ำ

คำสำคัญ : ภาพลักษณ์ตราสินค้า, คุณภาพการให้บริการ, การรับรู้ด้านราคา, ความตั้งใจกลับมาใช้บริการซ้ำ

Abstract

This research aims to study the influences of brand Image, service quality and perceived price on customer repurchase Intention of premium coffee shop in Bangkok.

The questionnaires were distributed to 400 customers of premium coffee shop of one brand in Bangkok using purposive sampling. The statistical analyses consisted of descriptive statistics (percentage, mean, standard deviation) and multiple regression analysis used to test the hypotheses.

Most respondents were male, aged between 31-40 years old, single, bachelor's degree, profession as an employee of a private company and had monthly income from 10,001-30,000 baht. The research results showed that service quality and perceived price had a significant impact on consumer

¹ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ปทุมธานี 12120 ประเทศไทย

¹ School of Business Administration, Bangkok University, Pathum Thani 12120, Thailand.

² คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ปทุมธานี 12120 ประเทศไทย

² School of Business Administration, Bangkok University, Pathum Thani 12120, Thailand.

repurchase intention. However, brand image did not significantly affect the customer repurchase intention.

Keyword : Brand Image, Service Quality, Perceived Price, Repurchase Intention

บทนำ

“กาแฟ” เป็นเครื่องดื่มที่หลายคนขาดไม่ได้ในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะอยู่ในวัยเรียน วัยทำงาน วัยพักผ่อน หรือทำงานวิชาชีพใด ล้วนติดใจรสชาติและกลิ่นอันหอมกรุ่นของกาแฟกันทั้งนั้น “ทานกาแฟแล้วแสบท้อง” เป็นเหตุผลที่คนส่วนใหญ่ต้องทานกาแฟ เนื่องจากในเมล็ดกาแฟมีคาเฟอีน (Caffeine) ซึ่งเป็นสารในกลุ่มแซนทีนอัลคาลอยด์ (Xanthine Alkaloid) มีรสขม ช่วยกระตุ้นให้สมองตื่นตัว ในขณะที่บางคนติดใจในรสชาติกาแฟที่หอมดังในร้านหรือบรรยากาศดี ๆ จนกลายเป็นแฟนพันธุ์แท้ (สุรเดช พันธุ์ลี, 2561)

ในปัจจุบันก็มีการแข่งขันทางการตลาดสูง มีคู่แข่งรายใหม่เกิดขึ้นเรื่อย ๆ อีกทั้งแต่ละบริษัทก็ต่างหากกลยุทธ์มาต่อสู้เพื่อจะเป็นผู้ครองตลาด จากที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ใช้บริการเบื้องต้นมีหลายปัจจัยเกี่ยวข้องทั้งภาพลักษณ์ตราสินค้าที่แข็งแกร่ง คุณภาพการให้บริการที่ได้มาตรฐาน หรือราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพ จึงทำให้ลูกค้าหรือผู้ใช้บริการเลือกที่จะกลับมาใช้บริการซ้ำที่ร้านกาแฟพรีเมียมแบรนด์หนึ่ง

ดังนั้นผู้ทำวิจัยจึงทำการศึกษาเรื่อง อิทธิพลของภาพลักษณ์ตราสินค้า คุณภาพการให้บริการ และการรับรู้ด้านราคาที่มีต่อความตั้งใจกลับมาใช้บริการซ้ำของลูกค้าร้านกาแฟพรีเมียม ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และผลจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ และเป็นแนวทางให้ร้านกาแฟพรีเมียม หรือผู้ที่สนใจศึกษานำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุง พัฒนา วางกลยุทธ์ให้ตอบสนองของความต้องการของลูกค้ามากที่สุด

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาอิทธิพลของภาพลักษณ์ตราสินค้า คุณภาพการให้บริการ การรับรู้ด้านราคาที่มีต่อความตั้งใจกลับมาใช้บริการซ้ำของลูกค้าร้านกาแฟพรีเมียม ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิด และสมมติฐาน

ภาพลักษณ์ตราสินค้า (Brand Image) Keller (1993) อธิบายภาพลักษณ์ตราสินค้าว่า เป็นการรับรู้เกี่ยวกับแบรนด์ที่สะท้อนจากความสัมพันธ์ของแบรนด์ที่เกิดขึ้นในความทรงจำของผู้บริโภค การเชื่อมโยงแบรนด์เป็นข้อมูลที่เชื่อมโยงกับความจำของบุคคล พวกเขามีความหมายของแบรนด์สำหรับผู้บริโภค และใช้รูปแบบที่แตกต่างกัน การเชื่อมโยงแบรนด์เหล่านี้สร้างภาพลักษณ์ของแบรนด์ ซึ่งรวมถึงคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์หรือไม่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ ประโยชน์เชิงหน้าที่ ประสิทธิภาพ หรือสัญลักษณ์ และทัศนคติของแบรนด์โดยรวม

Kotler (2003) กล่าวว่า การสร้างตราสินค้าเป็นเรื่องสำคัญในกลยุทธ์ผลิตภัณฑ์ตราสินค้าที่รู้จักแพร่หลายสามารถกำหนดตราสินค้าได้สูง ตราสินค้าเป็นสัญลักษณ์ที่มีความสลับซับซ้อน สามารถสื่อความหมายได้ 6 ด้าน ดังนี้

- 1) คุณสมบัติ (Attributes) ตราสินค้าทำให้นึกถึงคุณสมบัติ หรือคุณลักษณะที่ชัดเจนของผลิตภัณฑ์

2) คุณประโยชน์ (Benefits) คุณสมบัติต้องให้ความหมายออกมาเป็นคุณประโยชน์ตาม หน้าที่ และคุณประโยชน์ทางอารมณ์ เช่น ความทนทาน แสดงให้เห็นคุณประโยชน์ตามหน้าที่การใช้งาน หรือคุณสมบัตินราคาแพง แสดงให้เห็นคุณประโยชน์ทางอารมณ์

3) คุณค่า (Value) ตราสินค้าบ่งบอกบางสิ่งบางอย่างเกี่ยวกับคุณค่าของผู้ผลิต

4) วัฒนธรรม (Culture) ตราสินค้าอาจเป็นตัวแทนของวัฒนธรรม

5) บุคลิกภาพ (Personality) ตราสินค้าบ่งชี้ถึงบุคลิกภาพของสินค้าว่าตราสินค้าของเรามีบุคลิกอย่างไร เช่น กระฉับกระเฉง หรุษหยา ราคาแพง ใช้งานสะดวก ผ่อนคลาย

6) ผู้ใช้ (User) ตราสินค้าชี้ให้เห็นถึงประเภทของผู้บริโภคที่ซื้อหรือใช้ สามารถตอบสนอง ความต้องการของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายได้ในแง่ของประสิทธิภาพ (Performance) และยังครอบคลุมไปถึงสิ่งที่จับต้องไม่ได้ (Intangible) อีกชั้นหนึ่งไม่ว่าจะเป็น ความน่าเชื่อถือ (Trust/Reliability) ความมั่นใจ (Confidence) ความคุ้นเคย (Familiarity) ประสบการณ์ที่ได้สะสมมา (Shared Experiences) ความสัมพันธ์และความผูกพัน (Relationship) สถานภาพ (Status) และบุคลิกภาพ (Personality)

คุณภาพการให้บริการ (Service Quality) Zeithaml, Berry & Parasuraman (1996) กล่าวว่า คุณภาพการบริการได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าเป็นสิ่งที่พึงพอใจของลูกค้า และความตั้งใจด้านพฤติกรรมซึ่งนำไปสู่ผลกำไรขององค์กร

Parasuraman, Zeithaml & Berry (1985) กล่าวว่า คุณภาพการบริการ เป็นสิ่งที่ลูกค้าทุกคนคาดหวังที่จะได้รับการบริการ ลูกค้าจะวัดจากเครื่องมือวัดคุณภาพการบริการซึ่งเป็นการวัดคุณภาพจาก 5 ด้าน ดังนี้

1) ความเป็นรูปธรรมของการบริการ (Tangibles) หมายถึง งานบริการควรมีความเป็น รูปธรรมที่สามารถสัมผัสจับต้องได้ มีลักษณะทางกายภาพที่ปรากฏให้เห็น เช่น อุปกรณ์ และเครื่องใช้ สำนักงานสภาพแวดล้อมและการตกแต่ง การแต่งกายของพนักงาน แผ่นพับ และเอกสารต่าง ๆ ป้าย ประกาศ ความสะอาดและความเป็นระเบียบของสำนักงานที่ตั้ง ลักษณะดังกล่าว จะช่วยให้ลูกค้า รับรู้ว่ามีความตั้งใจในการให้บริการ และลูกค้าสามารถเห็นภาพได้ชัดเจน

2) ความน่าเชื่อถือ (Reliability) หมายถึง การให้บริการต้องตรงตามเวลาที่สัญญาไว้ กับลูกค้างานบริการที่มอบหมายให้แก่ลูกค้าทุกครั้งต้องมีความถูกต้อง เหมาะสม และมีความสม่ำเสมอ มีการเก็บข้อมูลของลูกค้าและสามารถนำมาใช้ได้อย่างรวดเร็ว มีพนักงานเพียงพอต่อการ ให้บริการ และสามารถช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับลูกค้าด้วยความเต็มใจ

3) การตอบสนองของลูกค้า (Responsive) หมายถึง ความรวดเร็วเป็นความตั้งใจที่จะ ช่วยเหลือลูกค้า โดยให้บริการอย่างรวดเร็ว ไม่ให้รอคิวนานรวมทั้งต้องมีความกระตือรือร้น เมื่อเห็นลูกค้า แล้วต้องรีบต้อนรับต้อนรับให้การช่วยเหลือ สอบถามถึงการมาใช้บริการอย่างไม่ละเลย ความรวดเร็ว จะต้องมาจากพนักงาน และกระบวนการในการให้บริการที่มีประสิทธิภาพ

4) การให้ความมั่นใจแก่ลูกค้า (Assurance) หมายถึง การบริการจากพนักงานที่มี ความรู้ความสามารถในการให้ข้อมูลที่ถูกต้องมีทักษะในการทำงานตอบสนองความต้องการของลูกค้า และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สามารถทำให้ลูกค้าเกิดความเชื่อถือ และรู้สึกปลอดภัยสร้างความมั่นใจว่า ลูกค้าได้รับการบริการที่ดี

5) การเข้าใจและรู้จักลูกค้า (Empathy) หมายถึง พนักงานที่ให้บริการลูกค้าแต่ละราย ด้วยความเอาใจใส่ และให้ความเป็นกันเองและดูแลลูกค้าเปรียบเสมือนญาติ และแจ้งข้อมูลข่าวสาร ต่าง ๆ ให้รับทราบ

ศึกษาความต้องการของลูกค้าแต่ละรายมีความเหมือนและความแตกต่างในบาง เรื่องใช้เป็นแนวทางการให้บริการ
ลูกค้าแต่ละรายในการสร้างความพึงพอใจ

การรับรู้ด้านราคา (Perceived Price) Xia, Monroe & Cox (2004) กล่าวว่า ราคา ทำหน้าที่ชี้้นำภายนอก
สำหรับผู้บริโภคในการกำหนดคุณภาพของผลิตภัณฑ์ และถูกกำหนดให้เป็น “การประเมินของผู้บริโภคที่เกี่ยวข้องกับ
ความแตกต่างระหว่างราคาของผู้ขาย และราคาของอีกฝ่ายเปรียบเทียบกับสมเหตุสมผล หรือยอมรับได้”

พงศ์ศรันย์ พลศรีเลิศ (2555) กล่าวว่า การรับรู้ด้านราคา การกำหนดราคาโดย คำนึงถึงคุณค่าที่ผู้ซื้อได้รับ
เป็นวิธีการกำหนดราคาโดยขึ้นอยู่กับความรู้ของผู้บริโภคที่มีต่อคุณค่าของผลิตภัณฑ์ โดยไม่คำนึงถึงต้นทุนสินค้า
ของผู้ขาย ซึ่งมีผลทำให้การกำหนดราคาจะต้องสอดคล้องกับ การรับรู้คุณค่าของผู้บริโภค ผู้บริโภคจะพิจารณาระดับราคา
ที่ควรจ่ายสำหรับผลิตภัณฑ์ และประโยชน์ที่จะได้รับถ้ากิจการกำหนดราคาขายสูงกว่าคุณค่าที่ผู้บริโภค
รับรู้ ผู้บริโภคจะไม่ยอมรับและตัดสินใจไม่ซื้อผลิตภัณฑ์นั้น การกำหนดราคาโดยคำนึงถึงคุณค่าสามารถดำเนินการ
ได้ 4 วิธี คือ

1) วิธีการประเมินราคาโดยตรง (Direct Price-Rating Method) ถามผู้ซื้อโดยตรงว่า ราคาสินค้าของกิจการ
ควรเป็นเท่าใด

2) วิธีการประเมินจากคุณค่าที่รับรู้ (Direct Perceived-Value-Rating Method) การประเมินเปรียบเทียบ
คุณค่าของผลิตภัณฑ์ระหว่างผลิตภัณฑ์ของกิจการกับของคู่แข่งชั้นเป็น วิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้กิจการสามารถกำหนด
ราคาที่เหมาะสม และสอดคล้องกับการรับรู้ในคุณค่าของผู้บริโภคได้

3) วิธีวินิจฉัย (Diagnostic Method) ในกรณีที่มีการซื้อสินค้าต้องพิจารณาปัจจัยหลายอย่างอาจต้องใช้วิธี
วินิจฉัย โดยการพิจารณาปัจจัยสำคัญเหล่านี้ด้วยวิธีการเลือกปัจจัยสำคัญที่คิดว่าเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพล
ต่อการตัดสินใจซื้อชิ้นมาก่อน แล้วให้นำน้ำหนักความสำคัญโดยเปรียบเทียบกับปัจจัยที่เลือกมาดังกล่าว

4) วิธีการกำหนดราคาจากคุณค่าในการใช้งาน (Value-in-Use Pricing) เป็นการกำหนดราคา
โดยมีผลิตภัณฑ์อ้างอิงที่ใช้เปรียบเทียบคุณค่าการใช้งานเพื่อนำไปสู่การกำหนดระดับราคาที่เหมาะสม มีขั้นตอน
สำคัญ ดังนี้

- เลือกผลิตภัณฑ์อ้างอิง 1 รายการ ซึ่งอาจเป็นสินค้าของคู่แข่งชั้นหลัก หรือสินค้าของกิจการที่ต้องการใช้
เป็นฐานการอ้างอิง เพื่อให้ผู้บริโภคใช้ประเมินคุณค่าเพื่อเปรียบเทียบ กับผลิตภัณฑ์ที่ต้องการกำหนดราคา

- ประเมินมูลค่าราคาของแต่ละองค์ประกอบหรือคุณสมบัติสำคัญที่จะนำเสนอให้เพิ่มเติมจากที่ผลิตภัณฑ์
อ้างอิงมีอยู่ เพื่อให้ผู้บริโภคทราบว่า หากมีการใช้ผลิตภัณฑ์ของกิจการแทน การใช้ผลิตภัณฑ์ที่นำมาอ้างอิง จะมีมูลค่า
ส่วนเพิ่มขึ้นคิดเป็นจำนวนเงินเท่าไร

- ประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจของผลิตภัณฑ์ที่ต้องการกำหนดราคาด้วยการนำราคาของผลิตภัณฑ์อ้างอิง
รวมกับมูลค่าของส่วนเพิ่ม

- ประเมินคุณค่าที่ผู้บริโภครับรู้ได้ เนื่องจากราคาสูงสุดที่ผู้บริโภคควรจะต้องจ่าย เป็นระดับราคาที่คุณค่าที่ผู้บริโภค
ไม่มีความรู้ในข้อเท็จจริงของราคาแต่ละส่วนประกอบที่กิจการได้เพิ่มเข้าไป ดังนั้น ผู้บริโภคจึงรู้สึกถึงความเสี่ยง
เพื่อลดความเสี่ยงในใจของผู้บริโภคกิจการต้องลดระดับราคาลงมาจากระดับราคา ณ มูลค่าทางเศรษฐกิจให้อยู่ใน
ระดับราคาที่คุณค่าที่ผู้บริโภคพอใจในคุณค่าที่รับรู้ ควรนำแนวคิดการกำหนดราคาวิธีการประเมินจากคุณค่าที่รับรู้ หรือ
วิธีการวินิจฉัยมาร่วมทำการพิจารณาประกอบ

- การกำหนดราคาเพื่อชักจูงให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อ จากระดับราคาของผู้บริโภครับรู้คุณค่าของผลิตภัณฑ์ กิจกรรมต้องกำหนดราคาผลิตภัณฑ์ให้ต่ำกว่า เพื่อให้ผู้บริโภครับรู้ได้ถึงคุณค่าของคุณค่าที่จะได้รับจากผลิตภัณฑ์ เมื่อเปรียบเทียบกับเงินและต้นทุนทั้งหมดของลูกค้านั้น ทั้งต้นทุนที่เป็นตัวเงิน และต้นทุนที่ไม่ได้เป็นตัวเงิน ได้แก่ ต้นทุนที่เสียเวลา และต้นทุนที่เสียความรู้สึก ทั้งก่อนซื้อ ระหว่างซื้อ และหลังจากซื้อผลิตภัณฑ์ไปใช้ ทั้งนี้กิจกรรมต้องคำนึงถึงกำไร ผลตอบแทนที่จะได้รับจากราคาที่กำหนดขึ้น

ความตั้งใจกลับมาใช้บริการซ้ำ (Repurchase Intention) Spreng, Harrell & Mackoy (1995) กล่าวว่า การซื้อซ้ำของลูกค้า ถูกมองว่ามีความสำคัญต่อความสำเร็จของผู้ค้าปลีกเพราะการรักษาลูกค้าที่มีอยู่นั้นมีราคาถูกกว่าการค้นหา และให้บริการลูกค้าใหม่

Kotler & Keller (2016) กล่าวว่า ความตั้งใจซื้อ หมายถึง ภาวะที่บุคคลเกิดความตั้งใจที่จะเลือกซื้อผลิตภัณฑ์หรือบริการ โดยความตั้งใจดังกล่าวเกิดจากการผ่านกระบวนการประเมินตามขั้นตอนตามลำดับ ดังนี้

1) การตระหนักถึงปัญหา (Problem Recognition) คือ จุดเริ่มต้นที่บุคคลเกิดการตระหนักถึงปัญหาหรือความต้องการ ซึ่งเป็นการรับรู้ถึงความแตกต่างระหว่างภาวะที่เป็นอยู่ในปัจจุบันกับภาวะที่ตนเองต้องการ ส่งผลให้เกิดแรงกระตุ้นภายใน (Internal Stimuli) และเมื่อความต้องการดังกล่าวมีมากขึ้นจนถึงระดับที่เพียงพอ จะนำไปสู่แรงขับเคลื่นเพื่อตอบสนองต่อความต้องการดังกล่าว นอกจากนี้ความต้องการยังสามารถเกิดจากแรงกระตุ้นภายนอก (External Stimuli) ได้อีกด้วย อาทิเช่น การถูกถ่ายทอดหรือปลุกฝังให้เกิดความต้องการจากบุคคลอื่นไปจนถึงผลที่เกิดจากการสื่อสารทางการตลาด

2) การหาข้อมูล (Information Search) คือ ขั้นตอนที่เกิดหลังจากที่บุคคลมีความต้องการเกิดขึ้นมากพอแล้วจึงทำการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูล อันประกอบไปด้วย

- แหล่งข้อมูลบุคคล (Personal Sources) ได้แก่ ข้อมูลจากบุคคลในครอบครัว เพื่อน เพื่อนบ้าน หรือคนคุ้นเคย

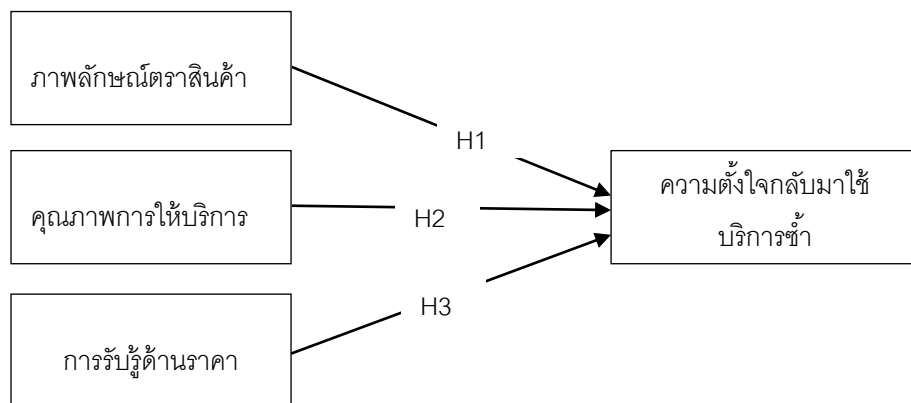
- แหล่งข้อมูลทางพาณิชย์ (Commercial Sources) ได้แก่ ข้อมูลที่ได้รับจากโฆษณา ตัวแทนขาย หรือฉลากสินค้า

- แหล่งข้อมูลสาธารณะ (Public Sources) ได้แก่ ข้อมูลจากมวลชน หรือองค์กรที่ทำการจัดอันดับต่าง ๆ

- แหล่งข้อมูลที่เป็นประสบการณ์ตรง (Experiential Sources) ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากการสัมผัสใช้งาน การทดลองใช้ การสังเกตหรือทดสอบด้วยตนเอง โดยบุคคลอาจใช้ข้อมูลจากแหล่งเดียวหรือมากกว่าหนึ่งแหล่งในการนำมารวบรวมขึ้นเป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับสินค้า หรือบริการนั้น เพื่อที่จะนำไปใช้ประกอบการประเมินต่อไป

3) การประเมินทางเลือก (Evaluation of Alternatives) คือ การที่บุคคลนำเอาข้อมูลมาจัดทำเป็นชุดทางเลือก ณ ที่นี้ อาจหมายถึง การเปรียบเทียบระหว่างสินค้าและบริการของแต่ละแบรนด์ที่นำเสนอทางเลือกที่ตอบสนองต่อความต้องการเดียวกัน โดยผู้บริโภคจะมีการพิจารณาคุณสมบัติของแต่ละตัวเลือก แล้วนำมาจัดลำดับความสำคัญตามคุณลักษณะเฉพาะของแต่ละตัวเลือกที่ตรงตามความต้องการเฉพาะส่วนบุคคลของตนได้มากกว่า หลังจากนั้นผู้บริโภคมีแนวโน้มที่จะนำเอาความเชื่อในตัวแบรนด์ ทัศนคติที่มีต่อแบรนด์ และคุณประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการใช้งาน เข้ามาประกอบกัน เพื่อคัดสรรหาทางเลือกที่ตนเองต้องการมากที่สุดอีกครั้งหนึ่ง

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

สมมติฐานการวิจัย

จากกรอบแนวคิดในภาพที่ 1 ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ภาพลักษณ์ตราสินค้ามีผลต่อความตั้งใจกลับมาใช้บริการซ้ำของลูกค้าร้านกาแฟพรีเมียมในพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยอ้างอิงจากบทความของ มนัสมนต์ กล้าแดง (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ภาพลักษณ์ตราสินค้าที่มีผลต่อความภักดีของผู้บริโภคร้านอาหารชาบูบุฟเฟต์ในเขตกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษา ร้านชาบูบุฟเฟต์ 2 ร้าน ที่ถือครองส่วนแบ่งการตลาดมากที่สุด ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านภาพลักษณ์ตราสินค้าของร้านชาบูชิ ด้านคุณสมบัติ ด้านคุณค่า ด้านวัฒนธรรม ด้านบุคลิกภาพ และด้านผู้ใช้ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความภักดีในตราสินค้าของผู้ใช้บริการร้านชาบูชิบุฟเฟต์ ในขณะที่ปัจจัยด้านภาพลักษณ์ตราสินค้าของร้านซูกิชิ ด้านคุณค่า ด้านวัฒนธรรม ด้านบุคลิกภาพ และด้านผู้ใช้เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความภักดีในตราสินค้าของผู้ใช้บริการร้านซูกิชิบุฟเฟต์ นอกจากนี้ ยังพบว่า ผู้ใช้บริการร้านชาบูชิบุฟเฟต์ และร้านซูกิชิบุฟเฟต์มีความภักดีต่อตราสินค้าร้านชาบูบุฟเฟต์ ด้านความเชื่อมั่น ด้านการเข้าไปอยู่กลางใจผู้บริโภค และด้านความง่ายในการเข้าถึงไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

สมมติฐานที่ 2 คุณภาพการให้บริการมีผลต่อความตั้งใจกลับมาใช้บริการซ้ำของลูกค้าร้านกาแฟพรีเมียมในพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยอ้างอิงจากบทความของ รุ่งโรจน์ จีระพัฒนกุล (2560) ได้ทำการศึกษาเรื่อง อิทธิพลของคุณภาพการให้บริการคุณค่าที่รับรู้ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจ และความภักดีของลูกค้าในการใช้บริการร้านอาหารเพื่อสุขภาพในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า 1) คุณภาพในการให้บริการด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจในการบริการ การตอบสนองต่อลูกค้า การให้ความมั่นใจแก่ลูกค้า และคุณค่าที่รับรู้ อาทิ คุณค่าที่รับรู้ด้านราคา คุณค่าที่รับรู้ด้านสังคม และคุณค่าที่รับรู้ด้านคุณสมบัติ มีอิทธิพลทางบวกต่อความพึงพอใจของลูกค้าในการใช้บริการร้านอาหารเพื่อสุขภาพในเขตกรุงเทพมหานคร 2) ความพึงพอใจมีอิทธิพลทางบวกต่อความภักดีของลูกค้าในการใช้บริการร้านอาหารเพื่อสุขภาพในเขตกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานที่ 3 การรับรู้ด้านราคามีผลต่อความตั้งใจกลับมาใช้บริการซ้ำของลูกค้าร้านกาแฟพรีเมียมในพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยอ้างอิงจากบทความของ วรรณญา คงจิตราภา (2558) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การรับรู้คุณค่าของปัจจัยด้านราคา คุณภาพการบริการและความไว้วางใจที่มีผลต่อความภักดีของผู้บริโภคต่อร้านอาหารริมทางในย่านเยาวราช ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวนมากที่สุดอายุ 21-30 ปี อาชีพลูกจ้าง มีรายได้ส่วนตัวเฉลี่ยต่อเดือน 10,001-20,000 บาท กลุ่มตัวอย่าง

การรับรู้คุณค่าของปัจจัยด้านราคา คุณภาพการบริการของร้านอาหารในย่านเยาวราช และมีความไว้วางใจ และความภักดีในระดับปานกลาง ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า การรับรู้คุณค่าของปัจจัยด้านราคา คุณภาพการบริการ และความไว้วางใจมีอิทธิพลทางบวกต่อความภักดีของผู้บริโภคต่อร้านอาหารริมทางในย่านเยาวราช โดยร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความภักดีได้ ร้อยละ 58

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ศึกษา คือ ลูกค้าที่ใช้บริการร้านเอปี้ คอฟฟี่ ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร

ตัวอย่างที่ใช้ศึกษา คือ ลูกค้าที่ใช้บริการร้านเอปี้ คอฟฟี่ ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดตัวอย่างจำนวนดังกล่าวโดยใช้ตารางของ Yamane (1967) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และค่าความคลาดเคลื่อนที่ระดับร้อยละ ± 5 ซึ่งตัวอย่างที่ได้นั้น ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา สร้างแบบสอบถามเพื่อถามความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ คือ 1) ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม 2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ตราสินค้า 3) ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการ 4) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้ด้านราคา 5) ความคิดเห็นเกี่ยวกับความตั้งใจกลับมาใช้บริการซ้ำ

การตรวจสอบความเชื่อมั่น ผู้วิจัยพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์ครอนบาร์คแอลฟา

ตารางที่ 1 ค่าครอนบาร์คแอลฟา

ตัวแปร	ค่าครอนบาร์คแอลฟา
1. ภาพลักษณ์ตราสินค้า	0.97
2. คุณภาพการให้บริการ	0.96
3. การรับรู้ด้านราคา	0.93
4. ความตั้งใจกลับมาใช้บริการซ้ำ	0.94
รวม	0.98

จากตารางที่ 1 แสดงว่า ผลการศึกษากลุ่มตัวอย่าง 40 ตัวอย่าง พบว่า ค่าครอนบาร์ค แอลฟาของแบบสอบถาม อิทธิพลของภาพลักษณ์ตราสินค้า คุณภาพการให้บริการ และการรับรู้ด้านราคาต่อความตั้งใจกลับมาใช้บริการซ้ำของลูกค้านักกาแฟพรีเมียมแบรนด์หนึ่ง ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมมีค่าครอนบาร์คแอลฟา 0.98 เมื่อแยกเป็นรายด้าน พบว่า ภาพลักษณ์ตราสินค้า มีค่าครอนบาร์คแอลฟา 0.97 คุณภาพการให้บริการ มีค่าครอนบาร์คแอลฟา 0.96 การรับรู้ด้านราคา มีค่าครอน บาร์คแอลฟา 0.93 และความตั้งใจกลับมาใช้บริการซ้ำ มีค่าครอนบาร์คแอลฟา 0.94

สรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษาจากการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา แสดงในตารางที่ 2 และ 3

ตารางที่ 2 จำนวน และค่าร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคล

	เพศ	อายุ	สถานภาพ	ระดับการศึกษา	อาชีพ	รายได้ต่อเดือน
ข้อมูลส่วนใหญ่	ชาย	ระหว่าง 31 – 40 ปี	โสด	ปริญญาตรี	พนักงาน/ลูกจ้างบริษัทเอกชน	10,001–30,000 บาท
ร้อยละ	52.75	46.0	68.5	70.5	66.5	44.75

ตารางที่ 3 ระดับความคิดเห็น

ปัจจัยตัวแปร	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	การแปลผล
ภาพลักษณ์ตราสินค้า	4.38	0.50	มากที่สุด
คุณภาพการให้บริการ	4.47	0.50	มากที่สุด
การรับรู้ด้านราคา	4.13	0.78	มาก
ความตั้งใจกลับมาใช้บริการซ้ำ	4.25	0.66	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 และ 3 ผลการศึกษาพบว่า ผู้ใช้บริการร้านกาแฟพรีเมียม ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 211 คน คิดเป็นร้อยละ 52.75 มีอายุ ระหว่าง 31–40 ปี จำนวน 184 คน คิดเป็นร้อยละ 46.0 มีสถานภาพโสด จำนวน 274 คน คิดเป็นร้อยละ 68.5 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 282 คน คิดเป็นร้อยละ 70.5 มีอาชีพเป็นพนักงาน/ลูกจ้างบริษัทเอกชน จำนวน 266 คน คิดเป็นร้อยละ 66.5 มีรายได้ส่วนต่อเดือน 10,001–30,000 บาท จำนวน 179 คน คิดเป็นร้อยละ 44.75 ปัจจัยด้านภาพลักษณ์ตราสินค้ามีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.38, S.D. = 0.50) ปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการมีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.47, S.D. = 0.50) ปัจจัยด้านการรับรู้ด้านราคามีค่าเฉลี่ยในระดับมาก (\bar{X} = 4.13, S.D. = 0.78) และปัจจัยด้านความตั้งใจกลับมาใช้บริการซ้ำมีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.25, S.D. = 0.66)

ผลจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบถดถอยเชิงพหุคูณ แสดงในตารางที่ 4 และ 5

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยวิธีวิเคราะห์สัมพันธ์แบบถดถอยเชิงพหุคูณ

ตัวแปรอิสระ	B	Beta	t	sig
ภาพลักษณ์ตราสินค้า	0.116	0.086	1.641	0.102
คุณภาพการให้บริการ	0.275	0.208	4.027	0.000
การรับรู้ด้านราคา	0.507	0.595	14.842	0.000

$R^2 = 0.659$, F-Value = 254.616, P-value = 0.000*

ตารางที่ 5 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	ผลการทดสอบสมมติฐาน
1. ภาพลักษณ์ตราสินค้ามีผลต่อความตั้งใจกลับมาใช้บริการซ้ำของลูกค้าร้านกาแฟพรีเมียม ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร	ปฏิเสธสมมติฐาน
2. คุณภาพการให้บริการมีผลต่อความตั้งใจกลับมาใช้บริการซ้ำของลูกค้าร้านกาแฟพรีเมียม ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร	ยอมรับสมมติฐาน
3. การรับรู้ด้านราคามีผลต่อความตั้งใจกลับมาใช้บริการซ้ำของลูกค้าร้านกาแฟพรีเมียม ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร	ยอมรับสมมติฐาน

จากตารางที่ 4 และ 5 สามารถอภิปรายผลการทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ภาพลักษณ์ตราสินค้ามีผลต่อความตั้งใจกลับมาใช้บริการซ้ำของลูกค้าร้านกาแฟพรีเมียม ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ผลการทดสอบสมมติฐานโดยวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ พบว่าปัจจัยด้านภาพลักษณ์ตราสินค้า ไม่มีผลต่อความตั้งใจกลับมาใช้บริการซ้ำของลูกค้าร้านกาแฟพรีเมียม ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งไม่สอดคล้องตามทฤษฎีเกี่ยวกับภาพลักษณ์ตราสินค้าของ Kotler (2000) ที่กล่าวว่า ภาพลักษณ์ เป็นองค์รวมของความเชื่อ ความคิดตลอดจนความประทับใจที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยทัศนคติ และการกระทำใด ๆ ที่คนเรามีต่อสิ่งนั้น จะมีความเกี่ยวข้องกับภาพลักษณ์ของสิ่งนั้น ๆ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภณทิรา ธีระสานต์ (2560) ได้ทำการศึกษาเรื่อง อิทธิพลของภาพลักษณ์ตราสินค้าต่อความไว้วางใจ เชื่อใจ ความพึงพอใจ และความจงรักภักดีของผู้บริโภคร้านอาหารประเภทสุกี้ สาขาในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา พบว่า ผลการศึกษาพบว่า 1) ผู้บริโภคร้านอาหารประเภทสุกี้ในเขตกรุงเทพมหานคร ภาพลักษณ์ตราสินค้า มีความไว้วางใจ เชื่อใจ และมีความพึงพอใจ อยู่ในระดับค่อนข้างเห็นด้วย ในขณะที่ผู้บริโภคมีการรับรู้ความจงรักภักดีอยู่ในระดับปานกลาง 2) ภาพลักษณ์ตราสินค้า มีอิทธิพลทางบวกต่อความไว้วางใจ เชื่อใจของผู้บริโภค และภาพลักษณ์ตราสินค้า (BIM) ไม่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภค และความไว้วางใจ เชื่อใจ มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภค และ 3) ความไว้วางใจ เชื่อใจ ไม่มีอิทธิพลต่อความจงรักภักดีของผู้บริโภค และความพึงพอใจ มีอิทธิพลต่อความจงรักภักดี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 2 คุณภาพการให้บริการมีผลต่อความตั้งใจกลับมาใช้บริการซ้ำของลูกค้าร้านกาแฟพรีเมียม ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ผลการทดสอบสมมติฐานโดยวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ พบว่า ปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการ มีผลต่อความตั้งใจกลับมาใช้บริการซ้ำของลูกค้าร้านกาแฟพรีเมียม ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งสอดคล้องตามทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการ ของ Zeithaml, Berry &

Parasuraman (1996) ที่กล่าวว่า คุณภาพการบริการได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าเป็นสิ่งที่พึงพอใจของลูกค้า และความตั้งใจด้านพฤติกรรมซึ่งจะนำไปสู่ผลกำไรขององค์กร และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาณุพงศ์ ลือฤทธิ์ (2560) ได้ทำการศึกษาเรื่อง คุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ในการสร้างความพึงพอใจของผู้ใช้งาน : กรณีตัวอย่างของแอปพลิเคชันกระเป๋าเงินบนโทรศัพท์มือถือ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยทางด้านคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ ไม่ว่าจะเป็นความเชื่อถือไว้วางใจ การตอบสนอง ความพร้อมของระบบ ความมั่นคงปลอดภัย ความเกี่ยวข้อง ความเข้าใจได้ และความเพียงพอล้วนแต่มีความสัมพันธ์กับคุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ทั้งสิ้นซึ่งการรับรู้ คุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ก็เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กันกับความพึงพอใจของผู้ใช้งาน

สมมติฐานที่ 3 การรับรู้ด้านราคามีผลต่อความตั้งใจกลับมาใช้บริการซ้ำของลูกค้าร้านกาแฟพรีเมียม ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ผลการทดสอบสมมติฐานโดยวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ พบว่า ปัจจัยด้านการรับรู้ด้านราคา มีผลต่อความตั้งใจกลับมาใช้บริการซ้ำของลูกค้าร้านกาแฟพรีเมียม ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งสอดคล้องตามทฤษฎีเกี่ยวกับการรับรู้ด้านราคาของ El-Adly & Eid (2015) ที่กล่าวว่า คุณค่าของการรับรู้ของลูกค้าในช่วงไม่กี่ทศวรรษที่ผ่านมาได้รับความสนใจอย่างมากจากนักเขียนด้านการตลาดบริการ เนื่องจากลูกค้าจำนวนมากได้กลายมาเป็นตัวขับเคลื่อนมูลค่า และ Xia, Monroe & Cox (2004) ที่กล่าวว่า ราคาทำหน้าที่ชี้นำภายนอกสำหรับผู้บริโภคในการกำหนดคุณภาพของผลิตภัณฑ์ และถูกกำหนดให้เป็น “การประเมินของผู้บริโภคที่เกี่ยวข้องกับความแตกต่างระหว่างราคาของผู้ขาย และราคาของอีกฝ่ายเปรียบเทียบกับสมเหตุสมผล หรือยอมรับได้” และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรัญญา คงจิตราภา (2558) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การรับรู้คุณค่าของปัจจัยด้านราคา คุณภาพการบริการ และความไว้วางใจที่มีผลต่อความภักดีของผู้บริโภคต่อร้านอาหารริมทางในย่านเยาวราช ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า การรับรู้คุณค่าของปัจจัยด้านราคา คุณภาพการบริการ และความไว้วางใจมีอิทธิพลทางบวกต่อความภักดีของผู้บริโภค ต่อร้านอาหารริมทางในย่านเยาวราช โดยร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความภักดีได้ร้อยละ 58

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้ทางธุรกิจ

1. ผู้วิจัยขอเสนอให้ทางร้านกาแฟพรีเมียม และธุรกิจที่มีความใกล้เคียงกัน ควรมุ่งเน้นพัฒนาในเรื่องของภาพลักษณ์ตราสินค้า แม้ว่าในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผลจะออกมาว่าภาพลักษณ์ตราสินค้าไม่ได้มีผลต่อความตั้งใจกลับมาใช้บริการซ้ำของลูกค้าก็ตาม เพราะว่าอาจจะมีปัจจัยอื่นของทางร้านที่โดดเด่นหรือมีอิทธิพลกว่า แต่การสร้างภาพลักษณ์ตราสินค้าให้แข็งแกร่งก็เป็นสิ่งหนึ่งที่จะช่วยสร้างภาพจำ หรือทัศนคติที่ดีให้เกิดขึ้นกับลูกค้าได้
2. ผู้วิจัยขอเสนอให้ทางร้านกาแฟพรีเมียม และธุรกิจที่มีความใกล้เคียงกัน ควรมุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพการให้บริการ ให้ตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าในทุกๆด้าน และรักษามาตรฐานการบริการให้มีประสิทธิภาพเสมอ อาจมีการศึกษาเพิ่มเติม หรือทำการสำรวจสิ่งที่ลูกค้ากำลังให้ความสนใจในขณะนั้น เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุง และพัฒนาธุรกิจต่อไป
3. ผู้วิจัยขอเสนอให้ทางร้านกาแฟพรีเมียม และธุรกิจที่มีความใกล้เคียงกัน สร้างมาตรฐานการบริการ และรักษาคุณภาพการบริการให้สม่ำเสมอ เพื่อให้ลูกค้ารู้สึกว่าได้รับการบริการที่คุ้มค่ากับเงินที่จ่ายไป และต้องมีราคาที่เหมาะสมต่อสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน อันจะนำไปสู่ความตั้งใจกลับมาใช้บริการซ้ำในอนาคตได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ผู้วิจัยขอแนะนำให้ทำการศึกษากับกลุ่มประชากร/กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มอื่น ๆ ในสถานที่ที่แตกต่างกัน เพื่อเป็นการตรวจสอบว่าตัวแปรที่ผู้วิจัยเลือกศึกษา เมื่อทำการสำรวจกับกลุ่มตัวอย่าง และสถานที่ที่แตกต่างกัน ออกไป ผลออกมาจะมีความแตกต่างจากที่ผู้วิจัยศึกษาหรือไม่ อย่างไร เพื่อจะได้ข้อมูลที่ยากกว้างมากขึ้น

2. ผู้วิจัยขอแนะนำให้ทำการศึกษากับตัวแปรอื่น ที่อาจมีความเกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ทำการศึกษาอยู่นี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่กว้างขึ้น เพราะมีอีกหลากหลายเหตุผลที่จะเป็นตัวขับเคลื่อนธุรกิจ เราจำเป็นต้องทราบว่าอะไรเป็น จุดอ่อน จุดแข็ง และยังเป็น การขยายองค์ความรู้ให้กับผู้ที่กำลังศึกษา หรือสนใจเกี่ยวกับธุรกิจประเภทร้านกาแฟ

เอกสารอ้างอิง

พงศ์ศรีรันย์ พลศรีเลิศ. (2555). *สร้างคุณค่าการรับรู้ด้วยแนวคิดองค์ประกอบผลิตภัณฑ์*. สืบค้นจาก <http://phongzahrun.wordpress.com/2012/08/20/สร้างคุณค่าการรับรู้/>.

ภาณุพงศ์ ลีฤทธิ. (2560). *คุณภาพการบริการอิเล็กทรอนิกส์ในการสร้างความพึงพอใจของผู้ใช้งาน: กรณีตัวอย่างของแอปพลิเคชันกระเป๋าเงินบนโทรศัพท์มือถือ*. การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ภัณฑิรา ธีระสานต์. (2560). *อิทธิพลของภาพลักษณ์ตราสินค้า ต่อความไว้วางใจ ความพึงพอใจ และความจงรักภักดีของผู้บริโภคร้านอาหารประเภทสุกี้ที่ สาขาในเขตกรุงเทพมหานคร*. การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

มนัสมนต์ กล้าแดง. (2561). *ภาพลักษณ์ตราสินค้าที่มีผลต่อความภักดีของผู้บริโภคร้านอาหารชาบูบุฟเฟต์ในเขตกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษา ร้านชาบูบุฟเฟต์ 2 ร้าน ที่ถือครองส่วนแบ่งการตลาดมากที่สุด*. การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

รุ่งโรจน์ จีระพัฒน์กุล. (2560). *อิทธิพลของคุณภาพการให้บริการ คุณค่าที่รับรู้ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจ และความภักดีของลูกค้าในการใช้บริการร้านอาหารเพื่อสุขภาพในเขต กรุงเทพมหานคร*. การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

วรัญญา คงจิตราภา. (2558). *การรับรู้คุณค่าของปัจจัยด้านราคา คุณภาพการบริการและความไว้วางใจที่มีผลต่อความภักดีของผู้บริโภคต่อร้านอาหารริมทางในย่านเยาวราช*. การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

สุรเดช พันธุ์ลี. (2561). "กาแฟ" กับชีวิต. สืบค้นจาก <http://www.pr.chula.ac.th/index.php/15-article/79-2014-05-19-01-56-29>.

EI-Adly, M., & Eid, R. (2015). Measuring the perceived value of malls in a non- Western context: The case of the UAE. *International Journal of Retail & Distribution Management*, 43(9), 849-869.

Keller, K. L. (1993). Conceptualizing, measuring, and managing consumer-based brand equity. *Journal of Marketing*, 57(1), 1-22.

Kotler, P. (2000). *Marketing management* (10th ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall.

Kotler, P. (2003). *Marketing Management* (11th ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall.

- Kotler, P., & Keller, K. L. (2016). *Marketing management*. Boston, MA: Pearson.
- Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., & Berry, L. L. (1985). A conceptual model of service quality and its implications for future research. *Journal of Marketing*, 49(4), 41–50.
- Spreng, R. A., Harrell, G. D., & Mackoy, R. D. (1995). Service recovery: Impact on satisfaction and intentions. *Journal of Services Marketing*, 9(1), 15-23.
- Xia, L., Monroe, K. B., & Cox, J. L. (2004). The price is unfair! A conceptual framework of price fairness perceptions. *Journal of Marketing*, 68(4), 1–15.
- Zeithaml, V. A., Berry, L. L., & Parasuraman, A. (1996). The behavioral consequences of service quality. *Journal of Marketing*, 60(2), 31-46.

การศึกษาการขยายตัวของแฮดลีย์เซลล์จากข้อมูลปริมาณเมฆชั้นสูง

A study of the expansion of Hadley cells from high cloud cover data

วันเฉลิม ชนะเลิศ¹ สุมามาลย์ บรบทิง¹ และ เสริม จันทร์ฉาย¹
Wanchalerm Chanalet¹ Sumaman Buntoung¹ and Serm Janjai¹

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ใช้ข้อมูลปริมาณเมฆชั้นสูงที่ได้จากศูนย์พยากรณ์อากาศระยะปานกลางแห่งยุโรป (European Centre for Medium-Range Weather Forecasts, ECMWF) ของเดือนธันวาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ ในปี ค.ศ. 1979 ถึง ปี ค.ศ. 2018 มาวิเคราะห์เพื่อหาขอบของแฮดลีย์เซลล์ซึ่งเป็นการหมุนเวียนของอากาศในแถบเขตร้อนของโลก เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของผลที่ได้ ผู้วิจัยจึงทำการเปรียบเทียบขอบของแฮดลีย์เซลล์ที่ได้จากข้อมูลปริมาณเมฆชั้นสูงกับที่ได้จากการคำนวณค่าฟังก์ชันกระแสเชิงมวล (mass stream function) ซึ่งผลที่ได้พบว่ามีความสัมพันธ์กันอยู่ในเกณฑ์ที่ค่อนข้างดี จากนั้นทำการหาขนาดของการขยายตัวของแฮดลีย์เซลล์โดยวิเคราะห์จากกราฟแนวโน้มอนุกรมเวลาของขอบแฮดลีย์เซลล์ที่ได้จากข้อมูลปริมาณเมฆชั้นสูง พบว่าการขยายตัวของเขตร้อนเท่ากับ 6.13 องศาละติจูดในซีกโลกเหนือและ 1.15 องศาละติจูดในซีกโลกใต้

คำสำคัญ: ปริมาณเมฆชั้นสูง, แฮดลีย์เซลล์, การขยายตัวของเขตร้อน

Abstract

In this work, high cloud cover data from European Centre for Medium-Range Weather Forecasts (ECMWF) (from December to February in 1979 to 2018) were used to investigate the expansion of the Hadley cells, which are the tropical circulation. To verify the result, the edges of Hadley cells obtained from the high cloud cover data were compared with those calculated from the mass stream function. The comparison results show a reasonable agreement. Afterward, the expansion of the edge of the Hadley cells were analyzed using time series of the edge of the Hadley cells from high cloud data. The tropical expansion was found to be 6.13 degree latitude in northern hemisphere and 1.15 degree latitude in southern hemisphere.

Keyword: High cloud cover, Hadley cells, Tropical expansion

¹ ภาควิชาฟิสิกส์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร นครปฐม 73000 ประเทศไทย
Department of Physics, Faculty of Science, Silpakorn University, Nakhon Pathom 73000, Thailand.

บทนำ

แฮดลีย์เซลล์เป็นการหมุนเวียนของอากาศแถบเขตร้อนของโลก ซึ่งมีขอบเขตระหว่างศูนย์สูตร (equator) ถึงบริเวณกึ่งเขตร้อน (subtropical zone) ทั้งซีกโลกเหนือและซีกโลกใต้ แฮดลีย์เซลล์เกิดจากการยกตัวของอากาศบริเวณศูนย์สูตรจนถึงระดับความสูงประมาณ 15 กิโลเมตร อากาศนี้จะแยกตัวเคลื่อนที่ไปทางซีกโลกเหนือและซีกโลกใต้และไปจมตัวลงในบริเวณกึ่งเขตร้อนของโลก (ละติจูดประมาณ 30 องศา) จากนั้นอากาศนี้จะไหลเวียนมาตามพื้นผิวโลกกลับมายังบริเวณศูนย์สูตร ผลจากการไหลเวียนของแฮดลีย์เซลล์จะทำให้บริเวณศูนย์สูตรมีเมฆความชื้นและฝนหนาแน่น ในทางตรงกันข้ามบริเวณกึ่งเขตร้อนของโลกจะมีความแห้งแล้งมาก

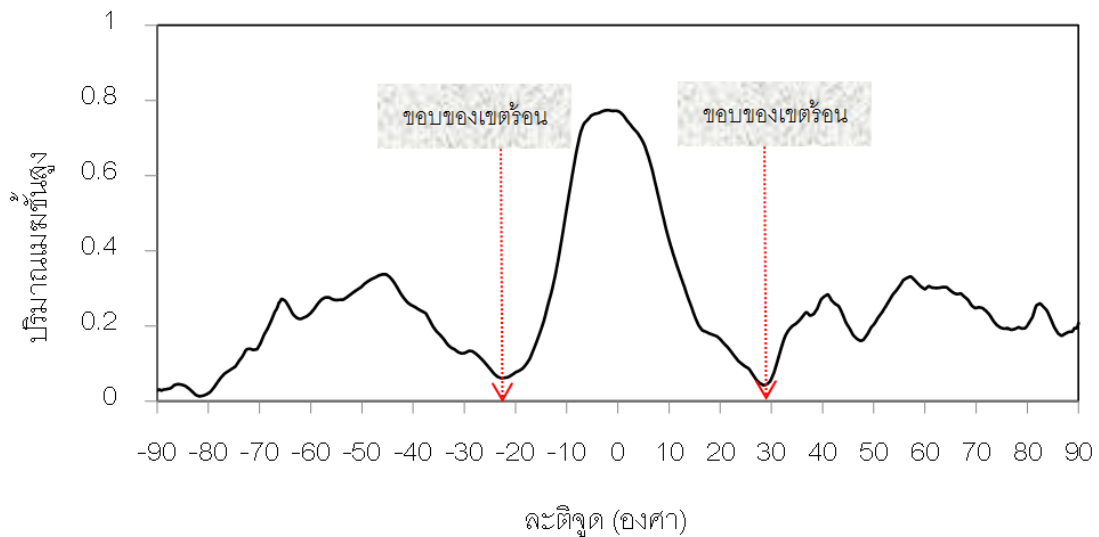
จากงานวิจัยที่ผ่านมา (Hu and Fu, 2007; Isaac and Turton, 2009; Hu et al., 2011; Heffernan, 2016) พบว่ามีการขยายตัวของแฮดลีย์เซลล์ซึ่งอาจมีผลมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดย Davis และ Birner (2013) ได้ทำการศึกษากายภาพของแฮดลีย์เซลล์จากฟังก์ชันกระแสเชิงมวล (mass stream function) และชี้ให้เห็นว่าแฮดลีย์เซลล์มีการขยายตัวตั้งแต่ปี ค.ศ. 1979 ซึ่งการขยายตัวดังกล่าวส่งผลให้เขตร้อนของโลกเพิ่มขึ้น อุณหภูมิเพิ่มสูงขึ้น แต่เนื่องจากการคำนวณฟังก์ชันกระแสเชิงมวลมีความยุ่งยากและซับซ้อน ดังนั้นในงานวิจัยนี้ จึงเสนอการใช้ข้อมูลปริมาณเมฆชั้นสูงซึ่งเป็นตัวแปรทางบรรยากาศเพื่อบ่งบอกการขยายตัวของแถบเขตร้อนในช่วงลองจิจูด 90°E - 110°E ซึ่งครอบคลุมบริเวณอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregion, GMS) ที่เป็นแหล่งเศรษฐกิจที่สำคัญของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

วัตถุประสงค์

เพื่อเสนอวิธีการหาขนาดของการขยายตัวของเขตร้อนโดยใช้ข้อมูลปริมาณเมฆชั้นสูง

ข้อมูลและวิธีการ

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลปริมาณเมฆชั้นสูงจากศูนย์พยากรณ์อากาศระยะปานกลางแห่งยุโรป (European Centre for Medium-Range Weather Forecasts, ECMWF) ใน ชุด ข้อมูล ERA-Interim (Dee et al., 2011) ซึ่งทำการดาวน์โหลดได้จากเว็บไซต์ <https://apps.ecmwf.int/datasets/data/interim-full-mode/levtype=sfc/> เป็นข้อมูลรายวันเฉลี่ยต่อเดือนของเดือนธันวาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1979 ถึงปี ค.ศ. 2018 รวม 40 ปี ซึ่งเป็นช่วงฤดูหนาวในซีกโลกเหนือและเป็นฤดูร้อนในซีกโลกใต้ โดยข้อมูลปริมาณเมฆชั้นสูงที่ใช้จะมีขนาดความละเอียด 0.25 องศาละติจูด \times 0.25 องศาลองจิจูด ครอบคลุมพื้นที่ลองจิจูดตั้งแต่ 90 องศาตะวันออกถึง 110 องศาตะวันออก ของทั้งซีกโลกเหนือและซีกโลกใต้ ข้อมูลปริมาณเมฆชั้นสูงจะแปรค่าอยู่ในช่วง $0-1$ ซึ่งค่า 0 บ่งบอกถึงท้องฟ้าปราศจากเมฆและค่า 1 บ่งบอกว่ามีเมฆปกคลุมเต็มท้องฟ้า โดยจะทำการเฉลี่ยข้อมูลปริมาณเมฆชั้นสูงในแต่ละเดือนตามแนวละติจูด (zonal mean) เมื่อนำข้อมูลปริมาณเมฆชั้นสูงที่เฉลี่ยแล้วมาเขียนเป็นกราฟเทียบกับละติจูด จะสามารถแสดงได้ดังรูปที่ 1

รูปที่ 1 กราฟความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณเมฆชั้นสูงเฉลี่ยกับละติจูดและตำแหน่งขอบของเขตร้อน

จากรูปที่ 1 ละติจูดที่ปริมาณเมฆชั้นสูงเฉลี่ยมีค่าสูงสุดสอดคล้องกับพื้นที่ที่มีอากาศชื้นใกล้กับศูนย์สูตร ในขณะที่บริเวณที่มีปริมาณเมฆชั้นสูงปกคลุมน้อยสุดสอดคล้องกับบริเวณกึ่งเขตร้อน (ประมาณละติจูดที่ 30 องศา) ที่มีความแห้งแล้ง ดังนั้นในงานวิจัยนี้จะใช้ละติจูดที่ปริมาณเมฆชั้นสูงเฉลี่ยมีค่าน้อยที่สุดเป็นดัชนีที่บ่งบอกขอบของแอตลันติกเซลล์

สำหรับการคำนวณค่าฟังก์ชันกระแสเชิงมวล (mass stream function, ψ) จะใช้ข้อมูลความเร็วลมในแนวตั้งรายวันเฉลี่ยต่อเดือนจาก ERA-Interim ครอบคลุมพื้นที่เดียวกับข้อมูลปริมาณเมฆชั้นสูง มาคำนวณตามสมการ (Holton, 1994)

$$\psi(\theta, p) = \frac{2\pi a \cos \theta}{g} \int_0^p \bar{V}(\theta, p) \cdot dp$$

โดยที่ a คือรัศมีของโลก เท่ากับ 6,371 กิโลเมตร

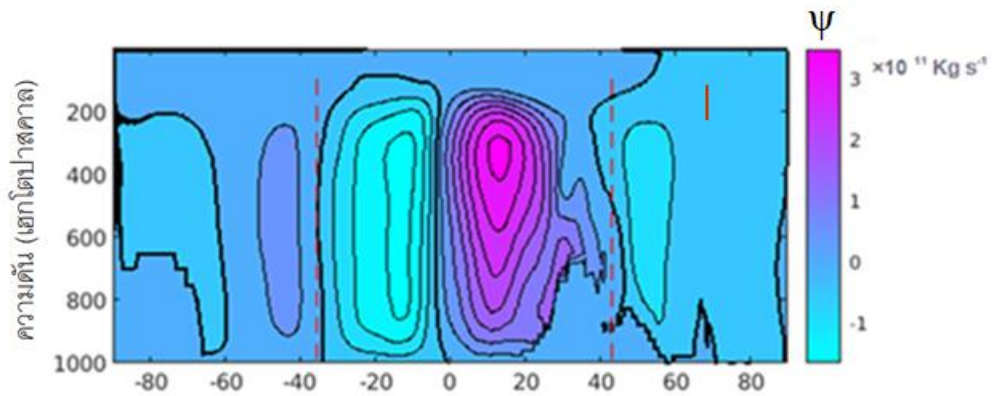
g คือค่าความเร่งเนื่องจากแรงโน้มถ่วงของโลก เท่ากับ 9.81 เมตร/(วินาที)²

\bar{V} คือค่าเฉลี่ยของความเร็วลมในแนวตั้ง (เมตร/วินาที)

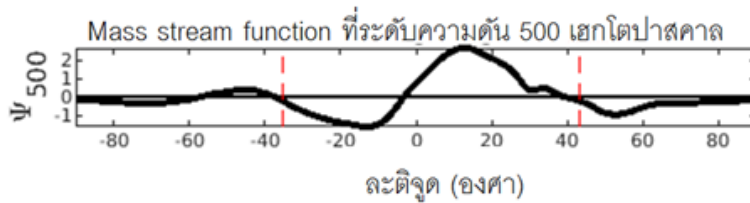
p คือระดับความดัน (เฮกโตปาสกาล)

θ คือละติจูด (องศา)

จากนั้นจะหาขอบของแถบเขตร้อนหรือขอบของแอตลันติกเซลล์ได้จากละติจูดที่ค่าฟังก์ชันกระแสเชิงมวลที่ระดับความดัน 500 เฮกโตปาสกาลมีค่าเป็นศูนย์ในบริเวณกึ่งเขตร้อนของโลก ดังแสดงในรูปที่ 2

(ก)

(ข)

รูปที่ 2 (ก) ค่าฟังก์ชันกระแสเชิงมวล (Ψ) ที่ระดับความดันและละติจูดต่างๆ และ (ข) ค่าฟังก์ชันกระแสเชิงมวล ที่ระดับความดัน 500 เฮกโตปาสคาลที่ละติจูดต่างๆ (เส้นประสีแดงคือ ขอบของแถบเขตร้อน)

จากนั้นทำการเปรียบเทียบขอบของแอสดีลีย์เซลล์ที่ได้จากข้อมูลปริมาณเมฆชั้นสูงกับที่ได้จากการคำนวณฟังก์ชันกระแสเชิงมวลแล้วหาขนาดของการขยายตัวของแอสดีลีย์เซลล์โดยการวิเคราะห์จากกราฟแนวโน้มอนุกรมเวลาของขอบแอสดีลีย์เซลล์ที่ได้จากข้อมูลปริมาณเมฆชั้นสูง

ผลและวิจารณ์

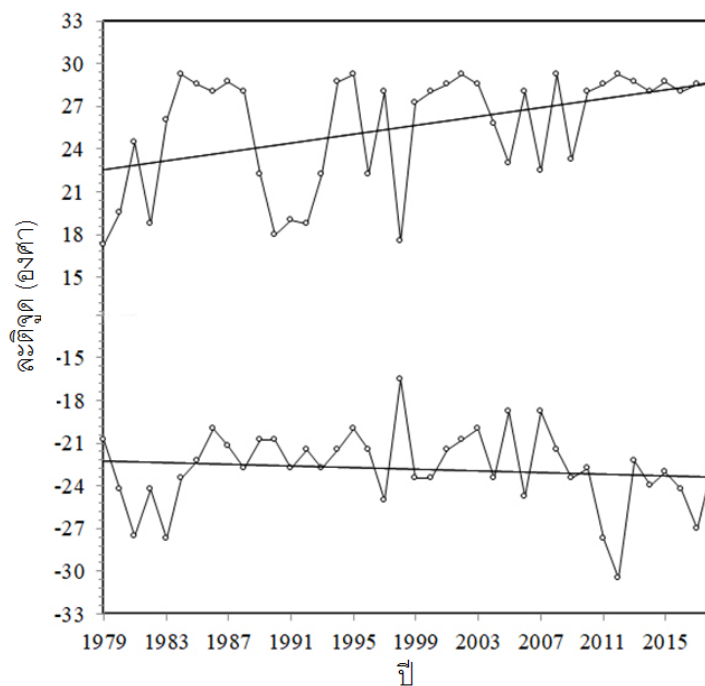
ค่าขอบของแอสดีลีย์เซลล์ที่ได้จากการเปรียบเทียบระหว่างข้อมูลปริมาณเมฆชั้นสูงและที่ได้จากการคำนวณฟังก์ชันกระแสเชิงมวลพบที่มีความสัมพันธ์กันอยู่ในเกณฑ์ที่ค่อนข้างดี โดยพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (correlation coefficient, r) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างขอบของแอสดีลีย์เซลล์ที่ได้จากข้อมูลปริมาณเมฆชั้นสูงกับที่คำนวณจากฟังก์ชันกระแสเชิงมวล

ตำแหน่ง	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
ขอบซีกโลกเหนือ	0.334
ขอบซีกโลกใต้	0.514
ความกว้างของแอสดีลีย์เซลล์	0.519

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ซึ่งเป็นตัวเลขที่บ่งบอกความสัมพันธ์ของสองตัวแปร โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ค่า +1 แสดงถึงความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างสมบูรณ์ ค่า 0 แสดงว่าไม่มีความสัมพันธ์กัน (Hair et al., 2010) จากตารางที่ 1 จะเห็นว่าขอบของแฮดลีย์เซลล์ที่ได้จากข้อมูลปริมาณเมฆชั้นสูงและที่คำนวณได้จากค่าฟังก์ชันกระแสเชิงมวลมีความสัมพันธ์กันอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดี โดยขอบทางซีกโลกเหนือ $r=0.334$ ขอบทางซีกโลกใต้ $r=0.514$ และความกว้างของแฮดลีย์เซลล์ซึ่งเป็นระยะห่างระหว่างขอบของซีกโลกเหนือและซีกโลกใต้ $r=0.519$ แสดงให้เห็นว่าข้อมูลปริมาณเมฆชั้นสูงสามารถนำมาชี้วัดการขยายตัวของแถบเขตร้อนได้

ผลจากการเขียนกราฟอนุกรมเวลาของขอบแฮดลีย์เซลล์ที่ได้จากข้อมูลปริมาณเมฆชั้นสูงในแต่ละปี ดังรูปที่ 3 เส้นแนวโน้มแสดงให้เห็นว่าขอบของแฮดลีย์เซลล์ทั้งสองซีกโลกมีการขยายตัวไปทางขั้วโลก โดยพบว่าการขยายตัวของแถบเขตร้อนตั้งแต่ปี ค.ศ. 1979-2018 มีขนาดเท่ากับ 6.13 องศาละติจูดในซีกโลกเหนือ และ 1.15 องศาละติจูดในซีกโลกใต้หรือคิดเป็นระยะประมาณ 680 กิโลเมตรในซีกโลกเหนือ และ 128 กิโลเมตรในซีกโลกใต้ (ระยะห่างระหว่างเส้นละติจูด 1 องศา คิดเป็นระยะทางบนผิวพิภพประมาณ 111 กิโลเมตร) ซึ่งการขยายตัวนี้อาจมีผลต่อการเพิ่มขึ้นของพื้นที่แห้งแล้งของโลก

รูปที่ 3 อนุกรมเวลาของขอบแฮดลีย์เซลล์ที่ได้จากข้อมูลปริมาณเมฆชั้นสูงตั้งแต่ปี ค.ศ. 1979-2018 และเส้นแนวโน้มของขอบแฮดลีย์เซลล์ของซีกโลกทั้งสอง

บทสรุป

ในงานวิจัยนี้ใช้ข้อมูลปริมาณเมฆชั้นสูงเป็นดัชนีในการบอกตำแหน่งของขอบแฮดลีย์เซลล์ และได้ทำการหาขนาดของการขยายตัวของแฮดลีย์เซลล์ พบว่าการขยายตัวของแถบเขตร้อนมีขนาดเท่ากับ 6.13 องศาละติจูดในซีกโลกเหนือและ 1.15 องศาละติจูดในซีกโลกใต้ ซึ่งผลจากการค้นพบนี้จะเป็นหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เพื่อหาแนวทางในการชะลอหรือยับยั้งการขยายตัวของพื้นที่เขตร้อนของโลก

คำขอบคุณ

ผู้วิจัยขอขอบคุณโครงการปริญญาเอกกาญจนาภิเษก (คปก.) ที่ให้ทุนอุดหนุนการวิจัยแก่นายวันเฉลิม ชนะเลิศ (สัญญาเลขที่ PHD/0201/2559)

เอกสารอ้างอิง

- Davis, N. A., & Birner, T. (2013). Seasonal to multidecadal variability of the width of the tropical belt. *Journal of Geophysical Research: Atmospheres*, 118(14), 7773-7787.
- Dee, D. P., Uppala, S. M., Simmons, A. J., Berrisford, P., Poli, P., Kobayashi, S., Adrae, U., Balmaseda, M.A., Balsamo, G., & Bauer, P. (2011). The ERA-Interim reanalysis: Configuration and performance of the data assimilation system. *Quarterly Journal of the royal meteorological society*, 137(656), 553-597.
- Heffernan, O. (2016). The mystery of the expanding tropics. *Nature*, 530(7588), 20.
- Holton, J.R. (1994). An introduction to dynamic meteorology. *Academic Press, New York*.
- Hu, Y., & Fu, Q. (2007). Observed poleward expansion of the Hadley circulation since 1979. *Atmospheric Chemistry and Physics*, 7(19), 5229-5236.
- Hu, Y., Zhou, C., & Liu, J. (2011). Observational evidence for poleward expansion of the Hadley circulation. *Advances in Atmospheric Sciences*, 28(1), 33-44.
- Isaac, J., & Turton, S. (2009). Expansion of the tropics: Evidence and implications. 16pp. *James Cook University, Townsville, Australia*. 435-447.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate Data Analysis*. 7th edition, *Pearson*, 156-157.

สถานการณ์ความยั่งยืนทางสังคมในมิติ SAFA กรณีศึกษา ผู้เลี้ยงไก่เนื้อขนาดเล็ก จังหวัดสุพรรณบุรี

Social sustainability situation in SAFA dimension A case study of small broiler chickens Suphan Buri Province

เบญญาภา อิตุพร¹ และ อุ๋นเรือน เล็กน้อย²

Benyapa Ituporn¹ and Unruan Leknoi²

บทคัดย่อ

การศึกษาสถานการณ์ความยั่งยืนทางสังคมในมิติ SAFA กรณีศึกษา ผู้เลี้ยงไก่เนื้อขนาดเล็ก จังหวัดสุพรรณบุรี โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะประเมินความยั่งยืนในมิติสังคมของฟาร์มไก่เนื้อขนาดเล็กในจังหวัดสุพรรณบุรี พร้อมทั้งจัดทำข้อเสนอแนะในการส่งเสริมความยั่งยืนของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อขนาดเล็กจังหวัดสุพรรณบุรี และในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะใช้กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อในระบบเกษตรพันธสัญญาฟาร์มขนาดเล็กจำนวน 63 ราย พบว่า เกษตรกรในพื้นที่ที่มีความยั่งยืนระดับดีมากมีอยู่ 2 ด้าน คือ ด้านการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม และด้านสุขภาพและความปลอดภัยของมนุษย์ และในส่วนของเกษตรกรในพื้นที่ที่มีความยั่งยืนระดับดีมีอยู่ 2 ด้าน คือ ด้านธรรมาภิบาล และด้านความหลากหลายทางวัฒนธรรม อีกทั้งด้านสิทธิแรงงาน และความเท่าเทียมไม่สามารถประเมินความยั่งยืนตามกรอบโมเดล SAFA ได้เนื่องจากเป็นฟาร์มขนาดเล็กที่มีการจ้างงานแรงงานภายในครัวเรือนเองเพียงเท่านั้น จึงไม่พบว่ามีกรกดขี่ในเรื่องแรงงานและความเท่าเทียมกัน

คำสำคัญ : ไก่เนื้อ เกษตรพันธสัญญา ความยั่งยืนมิติสังคม เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ

Abstract

This research is a study of sustainability situation in social dimension regarding SAFA. The selected case study is small meat chicken farmers in Suphanburi. The researcher has selected a survey research method for this particular matter. The purpose of this research is to estimate a social dimension of sustainability in Suphanburi small meat chicken farmer as well as developing a proposal concerning sustainability promotion for the farmer. The sample group for this research was 63 chicken meat farmers with small-sized farm in contract farming system. The findings indicated that there were two aspects of local farmers with a high-level of sustainability. The two aspects were suitable livelihood together with human health and safety. The findings also showed that there were two aspects of local farmers with a good level of sustainability. The two aspects consist of good governance and cultural diversity. As for an aspect of labour rights and equality, their sustainability cannot be estimated by using a SAFA model frame due to the farm characteristic. The sample farm was a small-sized farm and had a household labour. Hence, there was no display of labour abuse and Inequality.

Keyword : Broiler, Contract farming, Farmer Raising, SAFA

บทนำ

เมื่อโครงสร้างทางการเกษตรกรเข้าสู่ระบบสากลมากขึ้นจึงต้องสรรหาแหล่งผลิต เพื่อนำผลผลิตที่ได้เข้าสู่อุตสาหกรรมอาหารได้ตามเวลาที่กำหนด (สร้อยมาศ รุ่งมณี และคณะ, 2559) ดังนั้นระบบเกษตรพันธสัญญา (Contract Farming) จึงเข้ามามีบทบาทในการจัดหาแหล่งผลิต โดยมีการทำสัญญาระหว่างเกษตรกร (ผู้ผลิต) และบริษัท (ผู้รับซื้อ) เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพและตามเวลาที่ผู้รับซื้อต้องการ ทั้งนี้รูปแบบการทำสัญญาการเลี้ยงไก่เนื้อจะมีการเลี้ยงแบบประกันราคา/แบบการจ้างเลี้ยงและการเลี้ยงแบบอิสระ และในประเทศไทยนั้นการใช้ระบบเกษตรพันธสัญญาจะถูกนำมาปรับใช้กับอุตสาหกรรมไก่เนื้อในช่วงปี พ.ศ. 2513 (เบญจพรพรณ เอกะสิงห์ และคณะ, 2557) โดยเริ่มจากการผลิตอาหารสัตว์ และการลงทุนในธุรกิจการเลี้ยงไก่เนื้อแบบครบวงจรในระบบฟาร์มขนาดใหญ่ และเมื่อเกิดการขยายตัวในธุรกิจไก่เนื้อในระบบอุตสาหกรรมในประเทศ จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบทบาทของ “พ่อค้าคนกลาง” จากเดิมพ่อค้าคนกลางจะมีหน้าที่เป็นผู้รับซื้อและกระจายสินค้าเพื่อขายต่อไป แต่มีการเปลี่ยนแปลงโดยที่บริษัทเข้ามาแทนพ่อค้าคนกลาง (นนท์ นุชหมอน, 2556) และเกษตรกรผู้เลี้ยงสามารถติดต่อกับผู้เลี้ยงและขายกับบริษัทได้โดยตรง จึงทำให้อุตสาหกรรมไก่เนื้อได้รับความนิยมและสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรเอง และยังเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่สร้างรายได้ให้กับประเทศ

แต่อย่างไรก็ตามได้มีงานวิจัยการเลี้ยงไก่เนื้อภายใต้ระบบเกษตรพันธสัญญาประสบปัญหากับความไม่ยั่งยืนในการเลี้ยงไก่เนื้อในระบบเกษตรพันธสัญญา ซึ่งระบบเกษตรพันธสัญญาจะมีการลงทุนระหว่างเกษตรกร (ผู้เลี้ยง) และ บริษัท (ผู้ซื้อ) โดยที่เกษตรกรจะเป็นลงทุนด้าน แรงงาน อาคาร สถานที่ เป็นต้น และบริษัทจะลงทุนในด้านความรู้ การตลาด และเทคโนโลยี (สุวรรณ เรืองศรี และคณะ, 2556) แต่ในทางกลับกันผู้เลี้ยงจะต้องแบกรับความเสี่ยงในที่เกิดขึ้นจากบริษัทคู่สัญญา จากปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในที่เกิดจากวิธีการเลี้ยงของตนเอง จากสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ (ภัทรพรพรณ ทาดี และคณะ, 2559) อีกทั้งผู้เลี้ยงอาจจะถูกเอาเปรียบในเรื่องของข้อสัญญา (Jos Bijman, 2008) เนื่องจากผู้เลี้ยงส่วนใหญ่ไม่ได้รับสัญญาฉบับไว้เป็นหลักฐาน จึงทำให้เกษตรกรได้ทราบรายละเอียดในข้อสัญญาของตนเอง และอาจจะทำให้บริษัทเปลี่ยนแปลงข้อสัญญาโดยที่ผู้เลี้ยงไม่รู้ตัว และไม่สามารถตรวจสอบได้จนทำให้เกิดปัญหา และความไม่เท่าเทียมเกิดขึ้นได้ ตลอดจนมีปัญหาในเรื่องของด้านสังคม สุขภาพและสิ่งแวดล้อม ที่เกิดจากการเลี้ยงไก่เนื้อในระบบเกษตรพันธสัญญา ที่ได้มีการใช้สารเคมีในการเลี้ยง จึงทำให้สารเคมีตกค้างจนส่งผลเสียทำให้สภาพแวดล้อมและสุขภาพผู้บริโภคและผู้ผลิต อีกทั้งทำให้ตัวผู้เลี้ยงเองมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมลดลง เนื่องจากจะต้องใช้เวลาอยู่ภายในฟาร์มของตนเองตลอดเวลา (อมรชัย บ้านเมือง, 2559)

จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเลี้ยงไก่เนื้อในระบบเกษตรพันธสัญญา จึงได้นำการประเมินความยั่งยืนของระบบอาหารและการเกษตร (Sustainability Assessment of Food and Agriculture Systems, SAFA) คือ เครื่องมือที่พัฒนาจากองค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) ที่มีหลักการความยั่งยืน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านธรรมาภิบาล ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม และการประเมินความยั่งยืนของ SAFA ในมิติสังคม คือ จุดมุ่งหมายของผู้วิจัยที่จะประเมินความยั่งยืนของฟาร์มไก่เนื้อในระบบเกษตรพันธสัญญา โดยจะใช้กรอบการทำงานของด้านสังคมมีอยู่ 6 มิติ ทั้งในเรื่องของ การดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม ธรรมาภิบาล สิทธิแรงงาน ความเท่าเทียม สุขภาพและความปลอดภัยของมนุษย์ และความหลากหลายทางวัฒนธรรม เพื่อประเมินความยั่งยืนในมิติสังคมโดยใช้ประยุกต์ใช้

กรอบการประเมิน SAFA จากผู้เลี้ยงไก่เนื้อขนาดเล็ก จังหวัดสุพรรณบุรี และจัดทำข้อเสนอแนะในการส่งเสริมความยั่งยืนของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อขนาดเล็ก จังหวัดสุพรรณบุรี

วัตถุประสงค์

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เพื่อประเมินความยั่งยืนในมิติสังคมโดยใช้ประยุกต์ใช้กรอบการประเมิน SAFA จากผู้เลี้ยงไก่เนื้อขนาดเล็ก จังหวัดสุพรรณบุรี และจัดทำข้อเสนอแนะในการส่งเสริมความยั่งยืนของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อขนาดเล็ก จังหวัดสุพรรณบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่มีการพัฒนา โดยมีการอ้างอิงจากแบบการประเมินความยั่งยืนตามกรอบโมเดล SAFA ที่พัฒนาขึ้นโดยองค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations, FAO) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้มีการปรับข้อคำถามเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทในประเทศไทยโดยมีคำถามซึ่งมีรายละเอียดของแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ และรายได้

ส่วนที่ 2 การประเมินความยั่งยืนในมิติสังคมของฟาร์มไก่เนื้อในระบบเกษตรพันธสัญญา โดยการทำงานตามกรอบการทำงาน SAFA ในมิติสังคม อยู่ 6 หัวข้อหลักที่ใช้ในการวัดและประเมินผล

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่มีคุณภาพสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจะเตรียมการในการสร้างและหาคุณภาพของแบบสอบถาม โดยนำร่างแบบสอบถามไปหาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญในด้านที่เกี่ยวข้อง 3 ราย ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การศึกษาวิจัย แล้วนำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนมา คำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การศึกษาวิจัย (Index of Item Objective Congruence: IOC) ซึ่งมีค่า IOC มากกว่า .50 ทุกข้อจึงจะนำไปทดลองใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

ประชากรในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ เกษตรกรที่เลี้ยงไก่เนื้อขนาดเล็กในระบบเกษตรพันธสัญญา ในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งมีทั้งสิ้นจำนวน 63 ราย และเนื่องจากประชากรทั้งหมดน้อยกว่า 100 คนดังนั้นในการวิจัยจึงใช้จำนวนประชากรทั้งหมดในการเก็บข้อมูลคิดเป็นร้อยละ 100

วิธีการศึกษาและการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาในครั้งนี้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีแบบสอบถามที่ประยุกต์มาจากกรอบการประเมินความยั่งยืนของระบบอาหารและการเกษตร (Sustainability Assessment of Food and Agriculture Systems, SAFA) โดยจะเป็นเครื่องมือเพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไปของกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อฟาร์มขนาดเล็ก จากนั้นทำการกำหนดน้ำหนักตัวชี้วัดแต่ละหัวข้อย่อยให้มีน้ำหนักเท่าเทียมกันตามกรอบการประเมินความยั่งยืนในมิติสังคมตามกรอบโมเดล SAFA หากหัวข้อย่อยมีตัวชี้วัดตั้งแต่ 2 ตัวชี้วัดขึ้นไป จะนำคะแนนมาหาค่าเฉลี่ย เพื่อให้ได้ค่าน้ำหนักตามสิ่งที่กำหนด ดังตารางที่ 1 และนำเสนอผลการศึกษาในลักษณะกราฟตามแบบแผนของการทำงานตามกรอบโมเดล SAFA ต่อไป

ตารางที่ 1 การคิดคะแนนเป็นเปอร์เซ็นต์

ประสิทธิภาพ	คิดคะแนนเป็นเปอร์เซ็นต์ (%)
 (สีเขียวเข้ม) ดีมาก	80 – 100
 (สีเขียวอ่อน) ดี	60 – 80
 (สีเหลือง) ปานกลาง	40 – 60
 (สีส้ม) น้อย	20 – 40
 (สีแดง) น้อยมาก	0 - 20

ที่มา : Food and Agriculture Organization of the United Nations (2014)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อฟาร์มขนาดเล็ก ในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี แบ่งออกเป็น 2 ประเภทดังต่อไปนี้

1) ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อ พบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อจะเลี้ยงไก่เนื้อฟาร์มขนาดเล็ก ในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 63 ราย และอยู่ภายใน 5 อำเภอ คือ อำเภอลำลูกกา อำเภอด่านช้าง อำเภอหนองหญ้าไซ อำเภอดอนเจดีย์ และอำเภอบางปลาม้า โดยจะมีการเลี้ยงไก่เนื้ออยู่จำนวน 3,000 – 6,000 ตัว และจะมีการเลี้ยงในระบบเปิดเป็นจำนวนมาก ซึ่งส่วนใหญ่จะมีรอบการเลี้ยงอยู่ 3 – 3.5 รอบ/ปี โดยในระบบเกษตรพันธสัญญาเกษตรกรนิยมทำสัญญากลุ่ม (การรวมกลุ่ม) มากกว่าการทำสัญญาโดยตรงกับบริษัท และมากกว่ากึ่งหนึ่งมีประสบการณ์เลี้ยงไก่เนื้อมากกว่า 15 ปี ขึ้นไป

2) การประเมินความยั่งยืนทางสังคมตามโมเดล SAFA ซึ่งมีอยู่ 6 หัวข้อหลักพบว่า

(1) ผลการศึกษาด้านการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม (Decent Livelihood)

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อฟาร์มขนาดเล็ก ในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี ในด้านการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเด็นหลัก คือ (1) การมีคุณภาพชีวิตที่ดี และ (2) การพัฒนาตามความสามารถของเกษตรกรอยู่ในระดับความยั่งยืนดีมาก (3) การเข้าถึงกระบวนการอย่างเป็นธรรมของเกษตรกรอยู่ในระดับความยั่งยืนดี เนื่องจากเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อในระบบเกษตรพันธสัญญามีคุณภาพชีวิตที่ดี ในเรื่องของกำไรเวลาพักผ่อนที่เพียงพอที่จะสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะตอบสนองต่อความต้องการของตนเองและชุมชนได้ ตลอดจนสามารถรับประทานครบ 3 มื้อ และ 5 หมู่ ได้อย่างสม่ำเสมอตามพื้นที่ของตนเองได้ ตลอดจนการมีเวลาว่างในการสำหรับการพักผ่อน หรือท่องเที่ยวกับครอบครัว และการมีเงินออมของเกษตรกร และในส่วนของกรอบมเกี่ยวกับกระบวนการเลี้ยงไก่เนื้อในระบบเกษตรพันธสัญญาเกษตรกรได้รับการอบรมอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้ทั้งนั้นถึงแม้ว่าจะมีเวลาว่างในการสำหรับการพักผ่อน หรือท่องเที่ยวกับครอบครัว แต่บางครั้งอาจจะไม่สามารถร่วมกิจกรรมทางสังคมได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ (ชีวิน อริยะสุนทร, 2555) ที่พบว่า เกษตรกรต้องอาศัยการสลับกับคนในครอบครัวเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมกับสมาชิกของครอบครัวรายอื่น ๆ ซึ่งจะไม่สามารถทิ้งสัตว์เลี้ยงไว้เพื่อมาร่วมกิจกรรมทางสังคมได้ ทั้งด้านการออมเงินถึงแม้ว่าจะมีรายได้จากการเข้าร่วม

ในรูปแบบดังกล่าวเป็นจำนวนมาก แต่รายได้ส่วนใหญ่ถูกแปรไปอยู่ในรูปของค่าใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภคมากกว่า การนำเงินที่ได้รับมาเก็บออมหรือการลงทุนต่อเพื่อให้ได้ผลกำไรสูงสุดตามระบบของทุนนิยม

(2) ผลการศึกษาด้านธรรมาภิบาล (Fair Trading Practices)

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อฟาร์มขนาดเล็ก ในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี ในด้านธรรมาภิบาล ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเด็นหลัก คือ (1) ผู้รับซื้อมีความเป็นธรรมของเกษตรกรอยู่ในระดับความยั่งยืนดี (2) สิทธิของผู้ผลิตของเกษตรกรอยู่ในระดับความยั่งยืนปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ซีวิน อริยะสุนทร, 2555) ที่พบว่า บริษัททุนมักมีอำนาจเหนือกว่าเกษตรกรโดยอาศัยการควบคุมจากปัจจัยการผลิต และการตลาดที่บริษัททุนเป็นผู้กำหนดขึ้น ในขณะที่เกษตรกรไม่มีการรับรู้และเข้าใจในระบบสัญญาดังกล่าว จึงเป็นเหตุให้ขาดอำนาจในการต่อรอง เช่นเดียวกับการศึกษาของ (กัลปพฤกษ์ ผิวทองงาม และคณะ, 2552) ที่กล่าวว่า การผูกขาดทางปัจจัยการผลิตและการมีอำนาจทางการตลาดของบริษัททุนเป็นการผูกขาดที่ทำให้เกษตรกรแทบจะไม่มีอำนาจต่อรองกับบริษัทคู่สัญญา

(3) ผลการศึกษาด้านสิทธิแรงงาน (Labour Rights) และ (4) ผลการศึกษาด้านความเท่าเทียม (Equity)

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อฟาร์มขนาดเล็ก ในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี ในด้านสิทธิแรงงาน และด้านความเท่าเทียม พบว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อฟาร์มขนาดเล็กไม่มีการจ้างแรงงานเข้าเลี้ยงไก่เนื้อ เนื่องจากใช้แรงงานภายในครอบครัวเท่านั้น และในด้านเท่าเทียมก็ไม่สามารถประเมินได้เนื่องจากใช้แรงงานภายในครอบครัวจึงไม่เกิดความไม่เท่าเทียมกันเกิดขึ้น ดังนั้นทั้ง 2 ด้านนี้จึงไม่สามารถประเมินความยั่งยืนได้ สอดคล้อง (สุพรรณ เอี่ยมวิจารณ์, 2558) ที่พบว่า รูปแบบการใช้แรงงานในการเลี้ยงไก่เนื้อในระบบเกษตรพันธสัญญาขนาดเล็ก ส่วนใหญ่เป็นการใช้แรงงานภายในครัวเรือนเป็นหลัก หรือหากมีการจ้างมักเป็นการจ้างในกลุ่มเครือญาติ หรือแบบเพื่อนบ้าน จึงมีความสัมพันธ์ที่มากกว่าการเป็นนายจ้างและลูกจ้างในระบบการผลิตเชิงอุตสาหกรรม

(5) ผลการศึกษาด้านสุขภาพและความปลอดภัยของมนุษย์ (Human Safety & Health)

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อฟาร์มขนาดเล็ก ในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี ในด้านสุขภาพและความปลอดภัยของมนุษย์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเด็นหลัก คือ (1) ข้อกำหนดด้านความปลอดภัยและสุขภาพในการทำงานของเกษตรกรอยู่ในระดับความยั่งยืนดีมาก เนื่องจากเกษตรกรมีความปลอดภัยของฟาร์มตามหลัก GAP และด้านการมีระบบป้องกันมลภาวะต่อชุมชน แต่ในส่วนของ การคุ้มครองด้านสุขภาพ มีความพร้อมด้านสถานการณ์ฉุกเฉิน และการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมสุขภาพที่ดีให้กับสมาชิกในชุมชน และ (2) ด้านสาธารณสุขของเกษตรกรอยู่ในระดับความยั่งยืนดีมาก เนื่องจากเกษตรกรทุกคนได้รับหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ตามหลักของกระทรวงสาธารณสุข

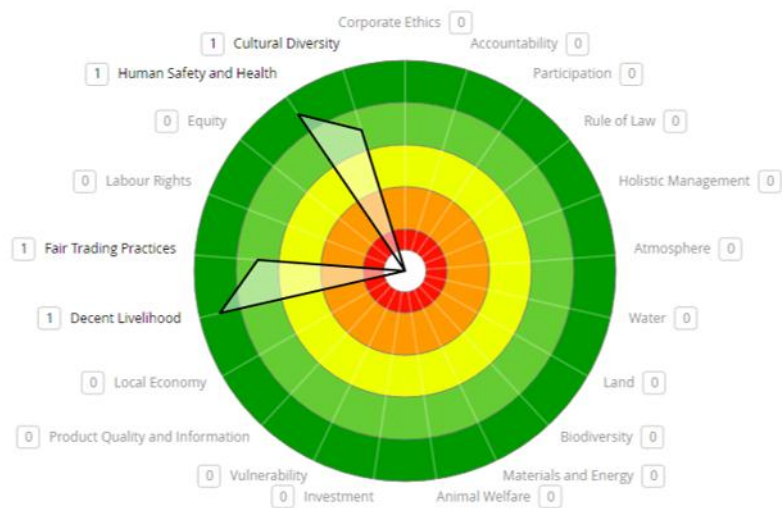
(6) ผลการศึกษาด้านความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Cultural Diversity)

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อฟาร์มขนาดเล็ก ในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี ในด้านความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเด็นหลัก คือ (1) ภูมิปัญญาท้องถิ่นของเกษตรกรอยู่ในระดับความยั่งยืนดี (2) ด้านอธิปไตยทางอาหารของเกษตรกรอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ (ซีวิน อริยะสุนทร, 2555) เกษตรกรถูกควบคุมเชิงโครงสร้างโดยบริษัททุน ทั้งรูปแบบของปัจจัยการผลิต เทคโนโลยี และทักษะตามระบบที่บริษัทกำหนดไว้ แต่อย่างไรก็ดีเกษตรกรบางส่วนก็ใช้ประสบการณ์

ที่เกิดจากการเรียนรู้ และสังเกต มาปรับใช้ให้เกิดความเหมาะสม ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการต่อรองกับบริษัท
คู่สัญญาเพื่อให้เกิดการยินยอมผ่อนปรนเป็นบางกรณี

บทสรุป

จากผลการศึกษาข้างต้นเมื่อนำผลการศึกษามาวิเคราะห์ผลตามกรอบการประเมินความยั่งยืนในมิติสังคม
ตามกรอบโมเดล SAFA จะสามารถแสดงผลการศึกษาระดับตัวชี้วัดทั้ง 6 ด้าน ต่อระดับความยั่งยืนของการเลี้ยงไก่เนื้อ
ของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อขนาดเล็ก ในพื้นที่จังหวัดสุพรรณบุรี ได้ ดังรูปภาพต่อไปนี้

ภาพ 2 กราฟความยั่งยืนในมิติสังคมของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อขนาดเล็ก
ในระบบเกษตรพันธสัญญา จังหวัดสุพรรณบุรี

เมื่อพิจารณาตามความยั่งยืนทางด้านสังคมตามกรอบการดำเนินงานของโมเดล SAFA เป็นด้านสามารถสรุปผล
การศึกษาออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้ (1) การดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม พบว่าอยู่ในระดับดีมาก (สีเขียวเข้ม) (2) ธรรมชาติ พบว่า
อยู่ในระดับดี (สีเขียว) (3) สิทธิในการแรงงานและความเท่าเทียมกัน ไม่สามารถประเมินความยั่งยืนได้ (4) สุขภาพและความ
ปลอดภัยของมนุษย์ จากการศึกษาอยู่ในระดับดีมาก (สีเขียวเข้ม) (5) ความหลากหลายทางวัฒนธรรม จากการศึกษาพบว่า
อยู่ในระดับดี (สีเขียวอ่อน)

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

ภาครัฐควรเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการเพิ่มกลไกให้เกษตรกรมีอำนาจในการต่อรองในสัญญาในแก่เกษตรกร
และบริษัทควรเพิ่มความรับผิดชอบต่อด้านสุขภาพให้กับประชาชน โดยการสนับสนุนให้มีการทำประกันกลุ่มที่เพิ่มสิทธิประโยชน์
นอกเหนือจากหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าที่เกษตรกรทุกคนมีอยู่แล้ว และเปิดโอกาสให้เกษตรกรได้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
ในการดำเนินงานจัดการฟาร์ม เพื่อรักษาและสร้างเสริมมิติความยั่งยืนทางด้านสังคมต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) การศึกษาครั้งนี้ศึกษาเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อขนาดฟาร์มเล็ก (Size S) เท่านั้น ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปควรที่จะศึกษา การเลี้ยงไก่เนื้อขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เนื่องจากในตัวชี้วัดด้านสิทธิแรงงานและความเท่าเทียมไม่สามารถประเมินได้ในกลุ่มฟาร์มขนาดเล็กและระบบครัวเรือนที่ส่วนใหญ่ไม่พบการจ้างแรงงานในกระบวนการเลี้ยงในการผลิตไก่เนื้อ ส่งผลให้การประเมินความยั่งยืนของโมเดล SAFA ไม่สามารถประเมินได้ครบทั้ง 6 มิติตามตัวชี้วัด
- 2) การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณเท่านั้น และถ้ามีการศึกษาในครั้งต่อไปควรมีลักษณะการวิจัยเชิงคุณภาพ มีสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อเปรียบเทียบผลลัพธ์ในรายละเอียดในเนื้อหาในมิติอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กัลปพฤกษ์ ฅิวทองงาม. (2552). *เกษตรพันธสัญญา : ผลตอบแทนความเสี่ยงและความเป็นธรรม*. กรุงเทพฯ. ซีเวสต์กราฟิก.
- ชีวิน อริยะสุนทร. (2555). *เกษตรพันธสัญญากับการปรับตัวทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรและชุมชน : ศึกษากรณีการเลี้ยงไก่เนื้อ ตำบลท้ายตลาด อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี*. วารสารวิทยบริการ นนทบุรี นุชหมอน. (2556). *เกษตรพันธสัญญา: ภาพรวมและบทสำรวจประเด็นปัญหาในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: เบนไทย.
- ภัทรพรรณ ทำดี และคณะ. (2559). *ประสบการณ์ภายใต้ระบบเกษตรพันธสัญญาของเกษตรกรในจังหวัดนครปฐม*. เรื่องเต็มการประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 54: สาขาศึกษาศาสตร์, สาขาเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ, สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุบรรณ เขียมวิจารย์. (2558). *การเกษตรแบบพันธสัญญา : ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเพื่อลดความเสี่ยงของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อของไทย*. วารสารวิจัยเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามปีที่2 ฉบับที่1(3) เดือนสิงหาคม พ.ศ.2557-มกราคม พ.ศ.2558.
- สร้อยมาศ รุ่งมณี และคณะ (2559). *ระบอบอาหารและคำถามว่าด้วยสังคมเกษตรกรรม (Food Regimes and Agrarian Questions)*. เชียงใหม่ : วนิดาการพิมพ์
- สุวรรณ เรืองศรี และ คณะ. (2556). *ปัญหากฎหมายในการทางการเกษตรแบบพันธสัญญา (Contract Farming) ในประเทศไทย*. ภาควิชากฎหมายธุรกิจ, คณะนิติศาสตร์มหาบัณฑิต มหาลัยศรีปทุม.
- อมรชัย บ้านเมือง. (2559). *ความท้าทายในการนำพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา พ.ศ. 2560 ไปปฏิบัติ*. รายงานการค้นคว้าอิสระ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต (บริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะ) คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เบญจพรรณ เอกะสิงห์ และคณะ. (2557). *ผลตอบแทน ความเสี่ยง และผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม ของเกษตรกรในระบบเกษตรพันธสัญญา. แผนโครงสร้างเสริมนโยบายสาธารณะที่ดี (นสธ.) สถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*.
- Food and Agriculture Organization of the United Nations-FAO. (2014). *SAFA SUSTAINABILITY ASSESSMENT OF FOOD AND AGRICULTURE SYSTEMS GUIDELINES*. Retrieved January 25, 2020, from <http://www.fao.org/3/a-i3957e.pdf>

Jos Bijman. (2008). *Contract farming in developing countries: an overview*. Retrieved January 25, 2020, from <https://library.wur.nl/WebQuery/wurpubs/fulltext/1763>

อาหารกับอัตลักษณ์ของตัวละครเอกหญิงในนวนิยายและเรื่องสั้นของอุรดา ใควินท์¹

The Relation Between Food and Identity of Main Female Character in Uruda Covin's Novels and Short Stories.

มุกกรินทร์ แพรกนกแก้ว² และ อารีญา หุตินทะ³

Mukarin Praeknokkaew and Areeya Hutinta

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอาหารกับอัตลักษณ์ของตัวละครเอกหญิงในนวนิยายและเรื่องสั้นของอุรดา ใควินท์ ผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างอาหารกับอัตลักษณ์ของตัวละครเอกหญิงมี 3 รูปแบบ คือ รูปแบบที่หนึ่งได้แก่การใช้อาหารเป็นสื่อนำเสนออัตลักษณ์ คือการใช้อาหารเป็นเครื่องมือนำเสนอตัวตนที่ตัวละครเอกหญิงเลือกเป็นให้ผู้อื่นได้รับทราบ รูปแบบที่สองได้แก่การใช้อาหารเป็นเครื่องป้องกันและตอบโต้อำนาจ คือการใช้อาหารเพื่อเป็นเครื่องมือรักษาอัตลักษณ์ของตนและต่อสู้กับอำนาจในพื้นที่ที่กำลังลดทอนตัวตนอยู่ และรูปแบบที่สามได้แก่การใช้อาหารเป็นเครื่องมือเข้าร่วมสังคม คือการใช้อาหารเชื่อมความสัมพันธ์กับกลุ่มสังคมหลักในพื้นที่ นอกจากนี้ การศึกษานี้ยังแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับพื้นที่และอิทธิพลของพื้นที่จากปฏิสัมพันธ์และการปฏิบัติต่ออาหารในสถานการณ์การโยกย้ายถิ่นฐาน

คำสำคัญ : อาหาร, สตรี, ตัวละคร, อัตลักษณ์, นวนิยาย, เรื่องสั้น, อุรดา ใควินท์

Abstract

The objective of the study was to study the relationships between food and identities of the main female characters in Uruda Covin's novels and short stories. The result showed 3 relationship formats: (1) Self-presentation: Main female characters shown their own experiences and identities through the food; (2) Self-protection: Main female characters used the food to protect and fight the power devaluing their identities; (3) Social belonging: Main female characters used the food to create unity or agreement among people with different views or beliefs. On top of that, the study also showed the relationship between person and space and the impact of space.

Keywords : Food, Female, Character, Identity, Novel, Short Story, Uruda Covin

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์หัวข้อ "ตัวละครเอกหญิงในงานเขียนของอุรดา ใควินท์" ของมุกกรินทร์ แพรกนกแก้ว

² นักศึกษาระดับปริญญาโท ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร นครปฐม 73000 ประเทศไทย
Graduate student, Department of Thai, Faculty of Arts, Silpakom University, Nakhon Pathom 73000, Thailand.

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยศิลปากร นครปฐม 73000 ประเทศไทย, อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

Assistant Professor Ph.D., Department of Thai, Faculty of Arts, Silpakom University, Nakhon Pathom 73000, Thailand. Thesis Adviser.

บทนำ

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเรื่องสามัญประจำวันอย่างอาหารการกินกับผู้คนนั้นมีความสำคัญในแง่ของการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์รูปแบบต่างๆ ซึ่งอาหารเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตและวิถีสังคมโดยตรง ไม่ว่าจะเป็นผู้ปรุงหรือผู้กิน การศึกษาประเด็นนี้อาหารจะไม่ใช่เพียงสิ่งที่มนุษย์บริโภคแต่ยังเผยความสัมพันธ์ที่มีต่ออาหารและกระบวนการปรุงอย่างซับซ้อน พาก้าวข้ามหน้าตาและสูตรอาหารไปยังมุมมองที่คนผู้นั้นมีต่ออาหารและชีวิต เห็นความปรารถนา ภูมิหลังทางสังคม ความคิดและบุคลิกภาพ บางขณะอาหารทำให้เราเรียนรู้ประวัติศาสตร์ของผู้ปรุงหรือผู้กิน ไม่ว่าจะเรื่องครอบครัว การอพยพย้ายถิ่น การปรับตัว การขัดแย้งต่อต้าน ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชีวิต ยิ่งไปกว่านั้น อาหารยังเป็นเครื่องบ่งบอกอัตลักษณ์ที่สำคัญทั้งในระดับปัจเจกและระดับกลุ่มสังคมที่ใหญ่ขึ้นเช่นชุมชน ภูมิภาค หรือประเทศชาติ

ความสัมพันธ์ระหว่างอาหารกับมนุษย์ยังเป็นประเด็นศึกษารวบรวมที่ได้รับความสนใจมากขึ้นในปัจจุบัน ความน่าสนใจของอาหารในวรรณกรรมปรากฏในงานวิจัยหลายเรื่อง ดังเช่นงานวิจัยของซุติมา ประกาศาศุฒิสาร เรื่อง “ตำรา ตำรับ ทักษะ อิศตรีกับการสร้างประวัติศาสตร์” กล่าวว่า ผู้หญิงและครัวเรือนมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนทางประวัติศาสตร์ สังคมและการเมือง ผู้เขียนได้นำเสนอประเด็นนี้ผ่านนวนิยายเรื่อง *Like Water of Chocolate* ของ เลอา เกลอเบล นักเขียนสตรีชาวแม็กซิกัน ความสำคัญของอาหารที่ปรากฏในวรรณกรรมมีตั้งแต่เป็นเสมือนแหล่งบันทึกความทรงจำในอดีต เป็นสิ่งเชื่อมโยงสายสัมพันธ์ของผู้เล่าเข้ากับบรรพบุรุษ จากการถ่ายทอดสูตรอาหารผ่านผู้หญิงสามรุ่น อาหารแสดงถึงอำนาจของสตรีในครัวเรือนและเป็นสิ่งบ่งบอกอัตลักษณ์ของผู้ปรุง เนื่องจากอาหารกับผู้ปรุงมีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่น นอกจากนี้ อาหารไม่เพียงเป็นสิ่งตอบสนองความต้องการของร่างกายแต่ยังเป็นสิ่งตอบสนองความต้องการของจิตใจด้วย เพราะอาหารมีบทบาทในการเยียวยาความบอบช้ำทางจิตใจจากการถูกทำร้าย กลืนและรสชาติของอาหารที่คุ้นเคยสามารถช่วยรื้อฟื้นความสุขที่เคยเกิดขึ้นในอดีตให้หวนกลับคืนสู่ผู้กินได้⁴

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของศิริชญา คอนกรีต ที่ศึกษา “เพลงลูกทุ่งอีสาน : อัตลักษณ์และการเมืองเชิงวัฒนธรรมของคนอีสานพลัดถิ่น” ก็แสดงให้เห็นความสำคัญของอาหารที่มากไปกว่าสิ่งที่มนุษย์บริโภคเข้าไปในร่างกาย งานวิจัยเรื่องนี้ชี้ว่า อาหารเป็นเครื่องบ่งชี้อัตลักษณ์คนอีสานที่สำคัญทั้งในแง่การบอกถึงรากเหง้าและอื่น ๆ เช่น ปลาธำคืออาหารประจำถิ่นที่บ่งบอกอัตลักษณ์ของชาวอีสาน เช่นเดียวกับที่ข้าวเหนียวส้มตำก็กลายเป็นสัญลักษณ์ถึงความเป็นอีสานไปแล้ว นอกจากนี้ ยังมีการบอกคุณลักษณะของคนที่เกี่ยวข้องกับอาหาร เช่น การใช้อาหารประเภทปลาธำแสดงถึงความมีน้ำอดน้ำทนและต่อสู้กับความยากลำบากของคนอีสาน เช่นเดียวกับปลาธำที่เป็นอาหารที่เกิดจากสภาพความแร้นแค้น แต่ก็สามารถทำให้ใครหลายคนยังชีพอยู่ได้ การใช้อาหารเป็นภาพตัวแทนสังคมชนบทอีสาน เช่น จ้ำปลาป่น ที่คนอีสานนิยมกินเพราะเรียบง่าย ทำจากวัตถุดิบน้อยแต่กินได้ทั้งครอบครัว เป็นภาพตัวแทนของชาวอีสานที่เรียบง่ายและกินอยู่อย่างประหยัด นอกจากนี้ยังพบการใช้อาหารเป็นเครื่องแสดง การปรับปรนอัตลักษณ์เมื่อเข้ามาอยู่ในสังคมเมือง เช่น การกล่าวถึงอาหารประเภทจิ้มจุ่ม ซึ่งเคยเป็นของกินพื้นบ้าน เมื่อคนอีสานอพยพย้ายถิ่นมาทำงานในเมืองมากขึ้น จิ้มจุ่มก็ตามเข้ามาในเมือง และมีหลายระดับตั้งแต่รถเข็นข้างถนนไปถึงร้านในห้างสรรพสินค้า จิ้มจุ่มในห้างคือสถานที่นัดพบของหนุ่มสาวอีสานรุ่นใหม่

⁴ ซุติมา ประกาศาศุฒิสาร, *ก่อสร้างเรื่อง : เรื่องเล่าอัตลักษณ์และชุมชนในวรรณกรรมสตรีชายขอบ*. (กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, 2554), 153-180.

ที่มีหน้าที่การงานดีขึ้นมากกว่าผู้ใช้แรงงาน การเลือกร้านจิ้มจุ่มเป็นที่นัดพบจึงเป็นเครื่องแสดงถึงอัตลักษณ์ของคนอีสานและการปรับตัวให้เข้ากับวิถีชีวิตในสังคมเมืองอย่างน่าสนใจ⁵

ในนวนิยายและเรื่องสั้นของอุรุดา โควินท์ ตัวละครเอกหญิงจำนวนมากมีความสัมพันธ์กับอาหารในหลากหลายประเด็น เริ่มตั้งแต่ความสนใจในการทำอาหาร ความเชี่ยวชาญตามแบบฉบับของตัวละครแต่ละตัว ซึ่งแสดงผ่านการบรรยายรูปลักษณะ วิธีการ การให้ความสำคัญกับการทำอาหารทุกขั้นตอนอย่างละเอียดในการเล่าเรื่อง บางเรื่อง บางสถานการณ์ อาหารถูกใช้เพื่อบรรยายเทียบเคียงไปกับการบรรยายสถานการณ์สำคัญที่ตัวละครเผชิญอยู่ บางครั้งอาหารคือสมรภูมิที่ใช้ประกาศเขตแดนของตัวละครในพื้นที่ที่ตัวละครต้องต่อสู้ ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ของทุนนิยม ปิตาธิปไตย หรือในครอบครัว และหลายครั้งที่อาหารคือหลุมหลบภัยของตัวละครเอกหญิง ผู้อ่านอาจสังเกตมุมมองของตัวละครเอกหญิงที่มีต่อครอบครัว หรือต่อการใช้ชีวิตได้จากการบรรยายขณะที่เธอปรุงอาหาร อาจเรียนรู้ปัญหาในชีวิตของเธอได้จากการเลือกกล่าวถึงอาหารบางชนิด และอาจเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของเธออย่างลึกซึ้งที่สุดจากอาหารที่เธอเลือกปรุงหรือเลือกกิน อาหารในผลงานของอุรุดาจึงเป็นมากกว่ารายการอาหาร เป็นมากกว่าการกินเพื่อความอยู่รอดในแต่ละวัน แต่เป็นองค์ประกอบสำคัญอีกประการหนึ่งที่อุรุดาใช้ในการแสดงอัตลักษณ์ตัวละครเอกหญิงของเธอ

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอาหารกับอัตลักษณ์ของตัวละครเอกหญิงในนวนิยายและเรื่องสั้นของอุรุดา โควินท์

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอาหารกับอัตลักษณ์ของตัวละครเอกหญิงจากนวนิยายและเรื่องสั้นของอุรุดา โควินท์ จำนวน 7 เล่ม ได้แก่ ฝี่เสื่อที่บินข้ามบึง, ขอบของแสง ปีกแห่งเงา, เมรีในร้านหนังสือ, แหวนพระจันทร์, หยदन้าหวานในหยาดน้าตา, รวมเรื่องสั้นสมิงพระราหู และรวมเรื่องสั้นมีไว้เพื่อซาบ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างอาหารกับอัตลักษณ์ของตัวละครเอกหญิงในนวนิยายและเรื่องสั้นของอุรุดา โควินท์ปรากฏและจำแนกได้เป็น 3 รูปแบบ คือ การใช้อาหารเป็นสื่อนำเสนออัตลักษณ์ การใช้อาหารเป็นเครื่องป้องกันและตอบโต้อำนาจ และการใช้อาหารเป็นเครื่องมือเข้าร่วมสังคม ความสัมพันธ์แต่ละรูปแบบปรากฏในนวนิยายหรือเรื่องสั้นโดยมีรายละเอียดที่แตกต่างกันตามรายละเอียดของตัวละครเอกหญิง

ความสัมพันธ์รูปแบบที่ 1 : การใช้อาหารเป็นสื่อนำเสนออัตลักษณ์

การใช้อาหารเป็นสื่อนำเสนออัตลักษณ์ของตัวละครเอกหญิงเป็นการใช้อาหารนำเสนอตัวตนของตัวละครไม่ว่าตัวตนที่เธอเลือกจะเป็นหรือตัวตนที่เธอต้องการจะเป็น โดยมีจุดมุ่งหมายคือเพื่อให้ผู้คนรับทราบเป็นสำคัญ

⁵ สิริขญา คอนกรีต, "เพลงลูกทุ่งอีสาน : อัตลักษณ์และการเมืองเชิงวัฒนธรรมของคนอีสานพลัดถิ่น", (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2556).

พะแพง จากเรื่อง **ผีเสื้อที่บินข้ามบึง และ ขอบของแสง ปีกแห่งเงา** เป็นผู้หญิงชาวเชียงราย ใช้ชีวิตอยู่กับคนรักในหมู่บ้านคีรีวง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ยาวนานถึงแปดปี หลังจากนั้นเสียชีวิตพะแพง จึงย้ายเข้ากรุงเทพมหานคร และกลับไปอยู่จังหวัดเชียงรายบ้านเกิดของตนในเวลาต่อมา พะแพงในนวนิยายปรากฏการสร้างและนำเสนออัตลักษณ์ที่สัมพันธ์กับพื้นที่ภาคใต้ ทั้งการนุ่งผ้าปาเต๊ะในชีวิตประจำวัน สถานะแม่บ้านและผู้สร้างศิลปะ การใช้ชีวิตแบบศิลปิน รวมถึงการทำอาหารจากพืชผักในบ้าน แบบที่พะแพงบอกกับแม่ผู้เป็นเจ้าของบ้านเกิดในจังหวัดเชียงรายว่าตนได้สัมผัสความสุขจากภายในและมีความสุขกับชีวิตแบบนี้

อัตลักษณ์คนบ้านสวนปรากฏการนำเสนอผ่านอาหารด้วยเช่นกัน ครั้งที่พะแพงกับกันกลับจากเยี่ยมแม่ที่จังหวัดเชียงราย อาหารที่พะแพงเอ่ยปากอยากกินเมื่อกลับถึงคีรีวงคือแกงเลียงและน้ำพริก ซึ่งกันก็รับปากว่า “รอฝนขาดเม็ด เราจะไปเก็บยอดเหมะ”⁶ ยอดเหมะหรือผักเหมะเป็นผักพื้นบ้านชนิดหนึ่งซึ่งพบได้มากในหมู่บ้านคีรีวง มีลักษณะใบคล้ายใบตำลึง นิยมเด็ดส่วนใบอ่อนหรือส่วนยอดมาทำแกงเลียงเคี้ยวเกลือหรือแกงเลียงใส่กะปิ จะกินเป็นกับข้าวเดี่ยวหรือกินกับน้ำพริกเพื่อรสชาติที่จัดจ้านขึ้นก็ได้ ทั้งแกงเลียงเคี้ยวเกลือและน้ำพริกเป็นเมนูแรกที่พะแพงได้กินในบ้านของกันก่อนตัดสินใจอยู่ด้วยกัน เมื่อนี้จึงยึดโยงพะแพงกับชีวิตในคีรีวงเอาไว้ พะแพงมองบ้านสวนคีรีวงเป็นบ้านในความหมายของพื้นที่แห่งความสบายใจ พื้นที่ที่ตนไม่ต้องถูกรบงการด้วยเงาอำนาจของใคร ซึ่งบ้านเกิดที่เชียงรายไม่สามารถสร้างความรู้สึกนี้ให้พะแพงได้เพราะเป็นพื้นที่อำนาจของแม่

และในตอนท้ายของเรื่อง พะแพงซึ่งกลับไปอยู่บ้านที่เชียงรายและตกลงรับช่วงต่อร้านอาหารของน้องสาวอย่างเต็มตัวได้เพิ่มรายการขนมจีนแกงใต้เป็นอาหารใต้ที่ขายในร้าน “ฉันมั่นใจว่าคนเชียงรายกินเผ็ดสู้คนใต้ได้อย่างแน่นอน ฉันใฝ่ไม่ยั้งทั้งความร้อนจากพริกไทยดำและความเผ็ดของพริกขี้หนูแห้ง ตำเครื่องแกงไว้ตั้งแต่เมื่อวาน มีเครื่องแกงดี ไม่ว่าจะแกงอะไรย่อมมีชัย ยิ่งถ้าได้กะปิดี ๆ ถึงกะทิ ถึงเนื้อปลา ขนมจีนไม่อร่อยก็ไม่รู้จะว่าอย่างไร [...] เราเสิร์ฟเป็นคู่แกงโตปลากับน้ำยา กินกับไข่ต้มสุก ผักสด และผักต้มกะทิ”⁷ พะแพงเลือกจะไม่ปรับสูตรเพื่อขายในร้านอาหารของภาคเหนือแต่เลือกรักษาลักษณะสำคัญของขนมจีนสูตรพื้นเมืองภาคใต้คือน้ำแกงเข้มข้น รสจัด เผ็ดร้อน และผักเครื่องเคียงหลากหลายชนิดทั้งผักต้มกะทิและผักสด และเมื่อจันทรา พนักงานคนหนึ่งของร้านเอ่ยปากชมพะแพงเรื่องฝีมือการทำแกงใต้เพราะเห็นความสำเร็จจากขนมจีน พะแพงบอกว่าตนเรียนรู้การทำแกงใต้จากกัน แต่ขนมจีนแกงใต้นั้นต่างออกไป “แต่ขนมจีนนี้เขาไม่เคยทำนะคะ ขนมจีนเป็นอาหารที่หากินง่ายเหมือนน้ำเงี้ยวบ้านเรา หมู่บ้านไหนก็มีร้านขนมจีน”⁸ คำตอบแสดงให้เห็นว่าพะแพงไม่ได้เลือกนำเสนอเมนูนี้ในร้านของตนที่เชียงรายเพียงเพื่อเพิ่มโอกาสการขายหรือเพียงเพราะผูกพันกับกันเท่านั้น แต่ขนมจีนแกงใต้เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตที่ตนคุ้นเคยในช่วงเวลาหนึ่งและอยากรักษาไว้ จนนำมาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตที่เชียงรายด้วย เป็นการนำเสนออัตลักษณ์คนบ้านสวนแดนใต้ที่มีขนมจีนแกงใต้เป็นอาหารสามัญ เช่นเดียวกับขนมจีนน้ำเงี้ยวซึ่งเป็นอาหารสามัญของคนภาคเหนือ สังคมในภูมิภาคของตน

ด้วยเหตุนี้ อัตลักษณ์ที่พะแพงต้องการให้ผู้อื่นรับทราบและเลือกนำเสนอผ่านอาหารอย่างเห็นได้ชัดไม่ว่าจะเป็นแกงเลียงหรือขนมจีนแกงใต้ คืออัตลักษณ์ “คนบ้านสวนแดนใต้” หรืออัตลักษณ์ชาวสวนในภาคใต้ ในที่นี้คือจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นประสบการณ์ชีวิตที่เธอเลือกฝึกฝนเป็นส่วนหนึ่งของตัวตนหนึ่งอย่างภาคภูมิใจ และนำเสนอตัวตนนั้นในทุกพื้นที่ที่เธออยู่ แม้จะเป็นเชียงรายบ้านเกิดก็ตาม

⁶ อรุณา โควินท์, **ขอบขอบแสง ปีกแห่งเงา**, หน้า 59.

⁷ อรุณา โควินท์, **ขอบขอบแสง ปีกแห่งเงา**, หน้า 227.

⁸ อรุณา โควินท์, **ขอบขอบแสง ปีกแห่งเงา**, หน้า 227.

ระกา จากนวนิยายเรื่อง **เมรีในร้านหนังสือ** เป็นอีกตัวละครหญิงที่ปรากฏการเลือกสรรและนำเสนออัตลักษณ์ของตนผ่านอาหาร นวนิยายเริ่มเรื่องด้วยการบอกผู้อ่านว่าระกาเปิดร้านหนังสือริมน้ำใกล้บ้านควบคู่กับการใช้ชีวิตกับมรดกคนรักในกรุงเทพมหานคร แต่เพราะมรดกต้องไปเรียนต่อที่อเมริกา ระกาจึงตัดสินใจกลับบ้านและตลอดเรื่องระกาใช้ชีวิตส่วนใหญ่ของวันในการดูแลร้านหนังสือและดูแลสิ่งพระราหู สุนัขที่เลี้ยงไว้ ความสัมพันธ์ระหว่างระกากับครอบครัวไม่สู้ดีนัก ระกามักทะเลาะกับแม่และน้องชายอยู่เสมอ ส่วนพ่อออกจากบ้านเพื่อบวชตลอดชีวิต มรดกและแอนซึ่งเป็นลูกค้าคนสนิทของระกาพูดถึงระกาไว้ในลักษณะเดียวกัน คือ เป็นผู้หญิงที่มีลักษณะภายนอกดูเรียบง่าย ไม่ดูขาดสะดุดตา มีรูปแบบการใช้ชีวิตเป็นแบบแผนชัดเจน แต่ตัวตนภายในของระกา นั้นซับซ้อน คาดเดาได้ยากว่าคิดอะไรอยู่และบางครั้งยากจะเข้าใจ ซึ่งจะสัมผัสได้เมื่อได้รู้จักในระดับที่ไว้วางใจกัน แม้ระกาจะไม่บอกผู้อ่านโดยตรงว่าตนเป็นอย่างไรที่มรดกและแอนกล่าวถึงหรือไม่ แต่อาหารในเรื่องที่ปรากฏผ่านการเลือกสรรของระกาเองได้แสดงลักษณะดังกล่าวออกมา

ร้านหนังสือของระกามีเมนูอาหารแค่สามเมนูเท่านั้น ได้แก่ แซนดิวิช ข้าวไข่เจียว และข้าวราดกะเพรา ซึ่งเป็นอาหารโปรดของระกาทั้งหมด นวนิยายกล่าวถึงความชอบไข่เจียวของระกาไว้ว่า “ระกาสามารถกินอาหารซ้ำโดยไม่เบื่อ และจริง ๆ แล้ว ไข่เจียวก็เปลี่ยนรสชาติไปตามเครื่องปรุงอื่น เจียวกับหมูสับ ย่อมต่างกับเจียวกับกุ้ง หรือกระทั่งไข่เจียวธรรมดาที่ยังเจียวได้หลายแบบ ทำให้เกิดผิวสัมผัสหลากหลาย เธอสนุกกับการค้นหารสชาติใหม่ในไข่เจียว เช่นเดียวกับมองหาความแปลกใหม่ในวันซึ่งดูคล้ายคลึง”⁹ ระกาเปรียบเทียบความน่าสนใจของไข่เจียวกับการหาความสนุกในแต่ละวัน และขณะเดียวกัน ไข่เจียวเป็นอาหารที่มีวิธีทำและวัตถุดิบพื้นฐานเรียบง่าย หน้าตาภายนอกดูไม่ต่างกันในแต่ละมื้อ แต่ในความไม่แตกต่างภายนอก รสชาติของไข่เจียวแต่ละจานในแต่ละมื้อสามารถแตกต่างกันได้ตามการปรับเปลี่ยนวัตถุดิบ การปรับเปลี่ยนรายละเอียดของวิธีทำ แม้กระทั่งเครื่องปรุง

อีกเมนูหนึ่งที่แสดงถึงการนำเสนออัตลักษณ์ของระกาคือแซนดิวิชที่มีวิธีการทำตามแบบที่เจ้าตัวชอบ คือ “ทานเนยบนขนมปัง ระกาวางผักกาดหอมลงไป ตามด้วยมะเขือเทศไลซ์ เธอไม่ชอบปังขนมปังเพราะเสียดายผิวสัมผัสที่อ่อนนุ่ม วางแฮมซึ่งอุ่นด้วยการนบบนกระทะ ซีส ทับด้วยขนมปังทานเนยอีกแผ่น เอาฝ่ามือทาบ กดเบา ๆ สองครั้ง ตัดทแยงมุม”¹⁰ แซนดิวิชของระกาไม่ได้อ้างอิงจากสูตรทำแซนดิวิชในตำราใดแต่เป็นสูตรที่ระกาทำตามความชอบของตน และระกาก็บอกกับตัวละครในเรื่อง (รวมถึงผู้อ่านด้วยเช่นกัน) ว่า “รักทำแบบตามใจตัวเอง ใส่ผักและทานเนยเท่านั้นค่ะ”¹¹ เนื่องจากแซนดิวิชในร้านของระกาจะเป็นแซนดิวิชแบบที่ตนเองชอบเท่านั้น ลูกค้าที่เข้ามาในร้านและสั่งแซนดิวิชก็จะได้กินแซนดิวิชแบบเดียวกับที่ระกากิน

การให้รายละเอียดของไข่เจียวและแซนดิวิชเป็นไปในลักษณะเดียวกัน คือ หน้าตาธรรมดา ไม่โดดเด่น ทำออกมาก็ครั้งก็ดูคล้ายกัน แต่ทั้งกระบวนการทำและรูปแบบการกินกลับสอดแทรกรายละเอียดอันซับซ้อนที่ทำให้รสชาติออกมาแตกต่างกันโดยที่คนจะรับรู้ถึงความแตกต่างเหล่านี้ได้ตอนกินเท่านั้น สอดคล้องกับคำอธิบายของลักษณะของระกาที่ทั้งแอนและมรดกกล่าวถึงไว้ในนวนิยาย ว่าแท้จริงแล้วระกานั้นมีลักษณะนิสัยที่ซับซ้อน ไม่สามารถคาดเดาจากภายนอกได้ว่าคิดอะไร รู้สึกแบบใด การนำเสนออัตลักษณ์ผ่านอาหารของระกายังสัมพันธ์กับพื้นที่ร้านหนังสือ แม้พันธกิจของร้านค้าคือพื้นที่ที่มีคนเข้าออกหมุนเวียนตลอดเวลาเพื่อค้าขาย ซึ่งร้านหนังสือ

⁹ อรุดา ไควนท์, **เมรีในร้านหนังสือ**, หน้า 51.

¹⁰ อรุดา ไควนท์, **เมรีในร้านหนังสือ**, หน้า 151.

¹¹ อรุดา ไควนท์, **เมรีในร้านหนังสือ**, หน้า 151.

ของระกาก็อยู่ใต้พนักเก้าอี้เช่นกัน แต่ขณะเดียวกัน ร้านหนังสือของระกาก็เป็นพื้นที่ที่ระกาเป็นเจ้าของโดยสมบูรณ์ ระกามีอำนาจในการเลือกสรรจัดวางว่าสิ่งใดสามารถอยู่ในพื้นที่ของตนและสิ่งใดไม่ควรอยู่ การเลือกนำอาหารเฉพาะที่ชอบเข้ามาอยู่ในพื้นที่ของตัวเองนั้นจึงแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวอาหารกับอัตลักษณ์เจ้าของพื้นที่ ไข่เจียว ข้าวราดกะเพราและแซนวิชเป็นทั้งอาหารที่น่ารายได้เข้าร้านและเป็นเครื่องมือนำเสนอตัวระกา แก่ใครก็ตามที่เข้ามาในพื้นที่ของตน

ความสัมพันธ์รูปแบบที่ 2 : การใช้อาหารเป็นเครื่องป้องกันและตอบโต้อำนาจ

การใช้อาหารเป็นเครื่องป้องกันและตอบโต้อำนาจ คือการใช้อาหารเพื่อเป็นเครื่องมือรักษาอัตลักษณ์ของตนและต่อสู้กับอำนาจในพื้นที่ที่กำลังลดทอนตัวตนอยู่ ความสัมพันธ์รูปแบบนี้เกิดขึ้นในสถานการณ์ตัวละครเอกหญิงอยู่ต่างที่ ต่างถิ่น และต้องเผชิญกับการลดทอนตัวตนเพื่อลดความสำคัญจากเจ้าของพื้นที่ ในสถานการณ์นั้นอาหารที่ตัวละครเอกหญิงเลือกใช้เพื่อป้องกันตัวและต่อสู้กับอำนาจดังกล่าวคืออาหาร

ดาหิยาจากนวนิยายเรื่อง **แหวนพระจันทร์** เป็นสาวอำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช แต่ทำงานในร้านอาหารที่กรุงเทพมหานครซื้อดินหญ้าฟ้าแถมโดยควมตำแหน่งทั้งหุ้นส่วนร้านและหัวหน้าห้องครัว ดาหิยาเติบโตพร้อมกับการขายข้าวราดแกงของแม่ การทำอาหารจึงเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตดาหิยาที่เจ้าไม่เคยปฏิเสธและผูกพันเป็นตัวตนหนึ่งอย่างชัดเจน ดาหิยาใช้รสชาติและทักษะการทำอาหารของแม่เป็นมาตรฐานคุณภาพของอาหารที่ดี และตัดสินใจทำอาหารเป็นอาชีพหลักแบบเดียวกับแม่ในเวลาต่อมา

การเป็นคนครัวทำให้พื้นที่ครัวและพื้นที่ร้านอาหารเป็นพื้นที่ที่ดาหิยามีอำนาจจัดสรรและนำเสนอในสิ่งที่ตนเห็นว่าควร แต่นอกจากการนำเสนออัตลักษณ์คนครัวผ่านฝีมือการทำอาหารแล้ว ในนวนิยายยังปรากฏสถานการณ์ที่ดาหิยาใช้อาหารเป็นอาวุธตอบโต้อำนาจในพื้นที่อื่นอีกด้วย พื้นที่ดังกล่าวคือบ้านของก้านเมฆหนึ่งในคนรัก ซึ่งดาหิยาต้องไปอาศัยอยู่ระยะหนึ่งเพราะก้านเมฆขอรองให้กลับบ้านพร้อมตน บ้านของก้านเมฆมีช็อคดาวเป็นผู้ดูแลชีวิตความเป็นอยู่ของคนในบ้าน รวมถึงจัดสรรอำนาจการใช้พื้นที่ในบ้านด้วย แม่ดาหิยาจะเป็นคนรักของน้องชาย แต่ในฐานะผู้อาศัย ดาหิยาไม่ได้รับอนุญาตให้ใช้พื้นที่ในบ้านได้อย่างเป็นอิสระ ช็อคดาวพยายามกีดกันดาหิยาออกจากพื้นที่บ้าน โดยเฉพาะพื้นที่ครัว ครั้งหนึ่งดาหิยาจำเป็นต้องใช้ครัวของบ้านก้านเมฆเพราะเขาอยากกินผัดไทย ผัดไทยเป็นอาหารที่ต้องเตรียมวัตถุดิบและเครื่องปรุงมากมาย มีขั้นตอนการทำที่ยุ่งยาก รวมถึงมีกลิ่นหอมแรง จึงเป็นอาหารที่ต้องใช้ทักษะของคนครัวและศักยภาพของคนครัวสูง การทำผัดไทยในครัวบ้านคนรักที่ตนไม่มีอำนาจอย่างสิ้นเชิง ต่อหน้าเจ้าของพื้นที่ผู้แสดงออกอย่างชัดเจนแต่แรกว่าไม่ต้อนรับตน จึงกลายเป็นเหตุการณ์ปะทะอำนาจอย่างรุนแรงระหว่างช็อคดาวและดาหิยา อย่างที่ดาหิยาบอกกับก้านเมฆว่า “ปฏิเสธอาหารที่เอ็งทำ เท่ากับปฏิเสธเอ็ง”¹² เหตุการณ์นั้นทำให้ดาหิยาเข้าใจชัดเจนว่ายังไงก็อยู่บ้านหลังนี้ไม่ได้ และตัดสินใจย้ายออกทันทีเมื่อได้โอกาส

นอกจากการใช้อาหารเป็นอาวุธตอบโต้อำนาจแล้ว รายละเอียดเกี่ยวกับอัตลักษณ์คนครัวของดาหิยายังสอดคล้องกับความเป็นท้องถิ่นนิยม ชีวิตที่เติบโตมากับร้านขายข้าวแกงของแม่และพื้นที่บ้านเกิดภาคใต้ นั้นมีอิทธิพลกับตัวดาหิยาอย่างมาก ดาหิยาแสดงสำนึกแรงกล้าในเห็นในนวนิยายอย่างชัดเจนว่า แม้จะไม่ปฏิเสธชีวิตในกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นพื้นที่สำคัญทางเศรษฐกิจของประเทศและสามารถใช้ชีวิตได้อย่างดี แต่ไม่เคยคิดว่ากรุงเทพฯคือบ้าน พื้นที่แห่งความสบายใจ พื้นที่แห่งการคัดสรร พื้นที่สำหรับกลับไปตั้งหลักเพื่อต่อสู้ใหม่ของดาหิยา คือบ้านเกิดที่ลานสกา ชื่อดาหิยาไม่ใช่ชื่อเดิมตั้งแต่เกิด แต่เธอไม่ได้เปลี่ยนชื่อเพื่อต้องการลบตัวตนเดิมออก

¹² อรุณา โควิวิท, **แหวนพระจันทร์**, หน้า 81.

เป็นเพียงการเพิ่มรายละเอียดชีวิตว่าตอนนั้นตนเป็นใครในเมืองหลวง เมื่อกลับบ้านก็จะกลับไปเป็นโนราของครอบครัว ความเป็นท้องถิ่นนิยมของดาหิเลียยังแสดงผ่านอาหารด้วยเช่นกัน ดาหิเลียเติบโตมากับอาหารใต้ของแม่ จนใช้รสชาติและมีมือของแม่เป็นมาตรฐานวัดคุณภาพอาหาร อาหารที่ดาหิเลียใช้เป็นใบเบิกทางสู่อาชีพคนครัว คือแกงเลียง และตอนท้ายของเรื่องที่ว่าดาหิเลียถูกรรยาของตุลย์จับได้ว่าเป็นชู้กัน ดาหิเลียกลับมาที่ร้าน ลงมือทำไก่ ต้มขมิ้นและคั่วกลิ้งเนื้อเพื่อระบายอารมณ์ ซึ่งเป็นอาหารใต้เช่นกัน ก่อนที่จะตัดสินใจกลับมาพักผอนที่บ้านเกิด

มุมมองแบบท้องถิ่นนิยมและการใช้อาหารเพื่อตอบโต้อำนาจในพื้นที่ยังปรากฏในเรื่องสั้น **เมียไต่บ่าวทำแพนเค้ก** ตัวละครเอกหญิงในเรื่องเป็นเจ้าของเสียงเล่าได้เล่าถึงสถานการณ์มีมือเย็นบ้านพี่หลวง ญาติผู้ใหญ่ คนสำคัญคนหนึ่งของอัน เพื่อนชายคนสนิทที่เธออาศัยอยู่ด้วยในบ้านที่ภาคใต้ ในสายตาของครอบครัวอันนั้นเข้าใจว่าเธอเป็นภรรยา ความเข้าใจดังกล่าวส่งผลถึงความคาดหวังในบทบาทหน้าที่ที่ภรรยาพึงต้องกระทำ “ฉันเริ่มเข้าใจว่ามีมือเย็นบ้านพี่หลวงมีบางสิ่งมากกว่าการกินข้าว นอกจากถือเป็นธรรมเนียมญาติมิตรจะได้พบปะกันแล้วยังเป็นการแสดงบทบาทหน้าที่ของคนในครอบครัวด้วย”¹³ นอกจากความคาดหวังว่าเหล่าภรรยาของบ้านต้องเตรียมอาหารเพื่อคนในครอบครัวแล้ว ยังมีตัวตนของ “คนกรุงเทพ” ที่คนในครอบครัวอันเข้าใจและฉาบไว้ว่า “ผู้หญิงที่มาจากกรุงเทพฯ ทำอะไรไม่เป็น”¹⁴ ซึ่งเธอไม่ยินดียรับ เธอจึงเลือกตอบโต้ในขั้นต้นด้วยการร่วมทำอาหารมีมือเย็นบ้านพี่หลวง

เรื่องนี้ปรากฏมุมมองของท้องถิ่นนิยมในฝั่งครอบครัวของอันซึ่งเป็นครอบครัวคนใต้ผ่านความคิดเห็นต่ออาหารของตัวละครเอกหญิง อย่างที่ลูกพี่ลูกน้องของอันพูดไว้ในวงอาหารว่า “อาหารเป็นวัฒนธรรม เหมือนภาษาคอนได้อยู่ที่ไหนก็กินกับข้าวได้ พูดภาษาได้”¹⁵ เธอเคยทำอาหารภาคกลางที่เธอมั่นใจในฝีมืออย่างแกงส้มแป๊ะชะและยำใหญ่ไปร่วมโต๊ะ ผลคือคนร่วมโต๊ะบอกว่าอาหารของเธอไม่เข้ากับอาหารอื่นบนโต๊ะ ไม่ว่าจะเรื่องรสชาติที่ไม่จัดจ้านเท่าและรบกวนรูปแบบการกินอาหารใต้ ทั้งยังเคยล้อเลียนแกงส้มแป๊ะชะของเธอว่าเป็นต้มยำอีกด้วย ทางออกใหม่ที่เธอใช้ตอบโต้อำนาจในครั้งนี้คือแพนเค้ก ของหวานที่เธอมองว่าทำง่าย ใช้เวลาไม่นาน และกินได้ทุกวัย

แพนเค้กของเธอได้ผลตอบรับเป็นอย่างดีจากกลุ่มเด็กน้อย แต่สำหรับกลุ่มผู้ใหญ่โดยเฉพาะผู้ชาย อาหารของเธอครั้งนี้คือสาสน์ตำรับ แพนเค้กของเธอจึงถูกจับเปรียบเทียบกับโรตี ของหวานในวัฒนธรรมอาหารใต้ทันที แม้ทั้งสองอย่างมีแป้งเป็นส่วนประกอบหลัก ใช้วิธีการทอดให้สุก และสามารถกินคู่กับชาหรือกาแฟได้ เพื่อจะบอกว่าแพนเค้กไม่ใช่อาหารคนไทยและไม่ใช่อาหารใต้ ยิ่งงักสู้โรตีที่คนใต้กินในชีวิตประจำวันไม่ได้ เป็นการตอกย้ำเธอว่าสายตาคนในบ้านมองเธออยู่ผิดที่ผิดทาง ไม่มีวันเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวและสังคมคนใต้ได้ แต่แรกอยู่แล้วแต่ครั้งนี้เธอเลือกไม่อยู่เฉย ได้กลับกลุ่มญาติผู้ชายของอันว่าโรตีที่พวกเขาภูมิใจกันว่าเป็นวัฒนธรรมคนใต้นั้นก็มาจากต่างประเทศเหมือนกัน

ขณะเดียวกัน แพนเค้กก็ย้อนกลับมาย้ำอัตลักษณ์คนนอกกับตัวละครเอกหญิงเองด้วย เมื่อเหล่าภรรยาในครอบครัวต่างปรึกษาเรื่องการทำแพนเค้ก ความยากลำบากในการถ่ายทอดสูตรจากความเข้าใจไม่ตรงกันทำให้ตัวละครเริ่มเข้าใจว่าแพนเค้กที่ตนคุ้นเคยและมองเป็นอาหารสามัญประจำวันนั้นเป็นของแปลกสำหรับคนใต้ เธอตระหนักในภายหลังว่า “ครัวปักชำได้พันธุ์แต่ย้อมไม่มีเนย แยม น้ำผึ้ง รวมทั้งไม่จำเป็นต้องใช้ถ้วยตวง

¹³ อรุณา ไควนทร์, **มีไว้เพื่อชาย**, หน้า 132.

¹⁴ อรุณา ไควนทร์, **มีไว้เพื่อชาย**, หน้า 132.

¹⁵ อรุณา ไควนทร์, **มีไว้เพื่อชาย**, หน้า 138.

กระทะเทพลอน หรือแม้แต่มีดปาดเนย ซึ่งแตกต่างจากครัวพันธุ์ทาง¹⁶ที่ฝากท้องยามเช้าไว้กับขนมปัง ไข่ดาว ไข่กรอก หรือแซนวิช อย่างครัวของฉัน”¹⁷ นำไปสูบทสนทนาของอันในท้ายเรื่องว่า “มันอาจไม่เหมาะกับพวกเขา”¹⁸

ความสัมพันธ์รูปแบบที่ 3 : การใช้อาหารเป็นเครื่องมือเข้าร่วมสังคม

ความสัมพันธ์รูปแบบนี้เกิดขึ้นในสถานการณ์ลักษณะเดียวกันกับความสัมพันธ์รูปแบบที่สอง แต่ต่างกันตรงสถานะของอาหารและกิจกรรมที่เกิดขึ้น ตัวละครเอกหญิงไม่ได้ใช้อาหารเป็นอาวุธเพื่อต่อสู้แต่ใช้อาหารเป็นคำทักทาย การแนะนำตัว เพื่อเชื่อมความสัมพันธ์กับกลุ่มสังคมหลักในพื้นที่ที่เธอต้องอาศัยอยู่เป็นระยะเวลาอันยาวนานในฐานะคนต่างถิ่น วิธีการที่คนในพื้นที่ปฏิบัติต่ออาหารของเธอจึงสามารถเป็นได้ทั้งการตอบรับหรือการปฏิเสธตัวตน ความสัมพันธ์รูปแบบนี้ปรากฏชัดเจนในนวนิยายเรื่อง **หยดน้ำหวานในหยาดน้ำตา** ที่ตัวละครเอกหญิงปรากฏการย้ายถิ่น

หยดน้ำหวานในหยาดน้ำตา ถ่ายทอดผ่านพื้นที่หลักคือบ้านสวนในจังหวัดนครศรีธรรมราชของกนกพงศ์ ซึ่งอุรุดา ตัวละครเอกหญิงของเรื่องอาศัยอยู่ทั้งในฐานะคนรักและในฐานะนักเขียนผู้กำลังเรียนรู้การสร้างงานเขียนขึ้นดี การย้ายจากเชียงใหม่มาใช้ชีวิตคู่กับกนกพงศ์ที่นครศรีธรรมราชนั้นทำให้อุรุดาต้องเรียนรู้หลายอย่าง ทั้งการอยู่ในพื้นที่ของกนกพงศ์อย่างพื้นที่บ้าน การอยู่ในพื้นที่ของนักเขียนซึ่งแทบจะเป็นโลกของผู้ชาย และการอยู่ในพื้นที่สังคมคนใต้ รายละเอียดเรื่องอาหารการกินจึงถือการเรียนรู้หนึ่งที่ตัวละครไม่เคยและหมั่นปฏิบัติอยู่เสมอ

อุรุดาเรียนรู้รูปแบบชีวิตคนใต้อย่างหนึ่งผ่านกลิ่นอาหารตอนเช้าว่าคนในพื้นที่เดียวกันจะกินอาหารเช้าคล้ายกัน ครั้งหนึ่งอุรุดา (และกนกพงศ์) ซื้อปลาตุ๋นจากพัทลุงมาฝากคนในหมู่บ้าน วันต่อมาอุรุดาได้กลิ่นปลาตุ๋นทอดจากละแวกบ้านของกนกพงศ์ กลิ่นปลาตุ๋นทอดไม่ได้ทำให้อุรุดาเปลี่ยนใจหันมากินแบบเดียวกันในตอนเช้า แทนอาหารที่ตั้งใจไว้ในตอนแรกเท่านั้น แต่กลิ่นปลาตุ๋นทอดครั้งนั้นยังเป็นเหมือนสัญญาณตอบรับไมตรีที่อุรุดาตั้งใจยื่นให้ สังคมที่เธออยู่ยอมรับการมีอยู่ของอุรุดาอีกชั้นหนึ่งนอกจากการเห็นหน้าพูดคุย

อีกเหตุการณ์หนึ่งที่แสดงการยอมรับเข้าเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่ผ่านอาหารคือต้นฉบับนวนิยายรักของกนกพงศ์ ตัวละครขาซึ่งเป็นตัวละครหญิงในนวนิยายเรื่องนั้น เมื่ออุรุดาได้อ่านเธอก็รู้ทันทีว่าหมายถึงตน ตั้งแต่ชื่อขาซึ่งเธอเคยบอกว่าจะปลูกให้มากที่สุดในวันที่ได้ทำร้านอาหารหรือเกสต์เฮาส์ และขาในนวนิยายของกนกพงศ์ชอบนุ่งบาเต๊ะเหมือนเธอทั้งยังนุ่งด้วยวิธีเดียวกัน และที่สำคัญคือจากทำข้าวผัดในเรื่อง “พี่ไม่ทำข้าวผัดฉันต่างหาก และมักทำเป็นมื้อกลางวัน ฉันไม่แน่ใจ พี่มาแอบดูตอนไหน พี่เขียนเหมือนเคยปรุงเสียเอง”¹⁹ แม้ตอนพูดถึงนวนิยายรักเรื่องนี้จะไม่ได้พูดถึงรายละเอียดและขั้นตอนอย่างชัดเจน แต่ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้จากถ้อยความในเรื่องว่าเป็นข้าวผัดแบบเดียวกับที่อุรุดาทำ และยังทำในเวลาเดียวกันคือมื้อกลางวันของทั้งสองคน แสดงถึงการเฝ้าสังเกตและจดจำของกนกพงศ์ที่แม้แต่อุรุดาเองก็ไม่รู้ตัว ถือเป็นการยืนยันว่าอุรุดามีตัวตนในพื้นที่ของกนกพงศ์ นอกจากนี้ การปรากฏตัวในพื้นที่งานเขียนอย่างนวนิยายนั้น แม้จะอยู่ในชื่อตัวละครซึ่งเป็นชื่ออื่นแต่การได้เป็นตัวละครใน งานเขียนของกนกพงศ์ซึ่งตนกำลังเรียนรู้การเขียนที่ดีจากเขา โดยรักษารายละเอียดสำคัญของเจ้าตัวครบถ้วน ก็แสดงการมีตัวตนในพื้นที่ของนักเขียนลักษณะหนึ่งเช่นกัน

¹⁶ พันทาง, สะกดตามตัวบท.

¹⁷ อุรุดา โควินท์, **มีไว้เพื่อขาบ**, หน้า 140.

¹⁸ อุรุดา โควินท์, **มีไว้เพื่อขาบ**, หน้า 141.

¹⁹ อุรุดา โควินท์, **หยดน้ำหวานในหยาดน้ำตา**, หน้า 299.

บทสรุป

ความสัมพันธ์ระหว่างอาหารกับอัตลักษณ์ของตัวละครเอกหญิงจากนวนิยายและเรื่องสั้นของอุรดา ใควินท์ เป็นอีกหนึ่งตัวอย่างที่เสริมให้เห็นภาพมนุษย์กับอาหารว่าไม่ได้สัมพันธ์กันเพียงฐานะปัจเจกดำรงชีวิตพื้นฐานเท่านั้น เนื่องจากอาหารเป็นทั้งส่วนหนึ่งของการดำรงชีวิตและเป็นส่วนหนึ่งของปฏิบัติการทางสังคม อาหารจึงสามารถสัมพันธ์กับมนุษย์ในมิติชีวิตอื่นได้อีกไม่รู้จบ ผลการศึกษาครั้งนี้ อาหารสัมพันธ์กับอัตลักษณ์ของตัวละครอย่างชัดเจน ผ่านการใช้เป็นเครื่องมือเพื่อนำเสนอ ต่อสู้ และเรียกหาในสิ่งที่ต้องการ และอาหารสามารถแสดงถึงมุมมองความคิด สายตา ทักษะคิดของมนุษย์ ไม่ว่าจะจากตัวละครหญิงต่อตัวละครอื่นหรือจากตัวละครอื่นต่อตัวละครเอกหญิง ทั้งยังเกี่ยวเนื่องกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอกหญิงกับพื้นที่ต่าง ๆ อีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

ชุตติมา ประกาศาศุฒิสสาร. (2554). *ก่อร่างสร้างเรื่อง : เรื่องเล่าอัตลักษณ์และชุมชนในวรรณกรรมสตรีชายขอบ*.

กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.

สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส. (2561). ผักแฉะ, 27 เมษายน 2563.

<https://program.thaipbs.or.th/BanTung/episodes/55773>

สิริขญา คอนกรีต. 2556. *เพลงลูกทุ่งอีสาน : อัตลักษณ์และการเมืองเชิงวัฒนธรรมของคนอีสานพลัดถิ่น*. วิทยานิพนธ์

อักษรศาสตร์ดุสิตบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อุรดา ใควินท์. (2556). *ผีเสื้อที่บินข้ามบึง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ณ ดา.

อุรดา ใควินท์. (2557). *ขอบของแสง ปีกแห่งเงา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ณ ดา.

อุรดา ใควินท์. (2557). *แหวนพระจันทร์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เพื่อนดี.

อุรดา ใควินท์. (2558). *เมรีในร้านหนังสือ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เพื่อนดี.

อุรดา ใควินท์. (2559). *มีไว้เพื่อซาบ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ Din-Dan Book.

อุรดา ใควินท์. (2560). *หยดน้ำหวานในหยาดน้ำตา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มิติชน.

Sonja Esmailzadeh. (2559). อาหารนานาชาติ “รสนิยมเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้เหมือนกับอัตลักษณ์”, 27 เมษายน

2563. <https://www.goethe.de/ins/th/th/kul/mag/20866343.html>

แนวทางการฟื้นตลาดน้ำบางกอกน้อยเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

An Approach to Revitalization of Bangkok Noi Floating Market for Sustainable Tourism Development

นิภาดา พลยศศรี¹

Nipada Plaisri

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องแนวทางการฟื้นตลาดน้ำบางกอกน้อยเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมาของตลาดน้ำ วิเคราะห์ศักยภาพของตลาดน้ำในด้านการจัดการการท่องเที่ยว และเพื่อหาแนวทางในการฟื้นฟูและการจัดการตลาดน้ำอย่างเหมาะสมต่อไป การศึกษานี้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์เจ้าอาวาสวัดสุวรรณารามราชวรวิหาร ผู้บริหารตลาดน้ำ ผู้ค้า คนในชุมชน และใช้แบบสอบถามกับนักท่องเที่ยว

ผลการศึกษาพบว่า ตลาดน้ำบางกอกน้อยเกิดขึ้นจากแนวคิดของเจ้าอาวาสวัดสุวรรณารามราชวรวิหาร โดยมีผู้บริหารตลาดน้ำคนสำคัญคือ คุณมนต์ชัย สือหงวน ตลาดน้ำแห่งนี้เปิดดำเนินการเมื่อวันที่ 15 เมษายน 2561 จนกระทั่งได้ยุติการดำเนินการไปเมื่อเดือนมิถุนายน 2562 โดยการวิเคราะห์ศักยภาพของตลาดน้ำพบว่า ตลาดน้ำมีศักยภาพในเรื่องสถานที่ตั้ง สินค้าและบริการที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของชุมชน และวิถีทัศน์ของเจ้าอาวาสและผู้บริหารตลาดน้ำ ส่วนปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อผลดีของตลาดน้ำ คือ การขาดการมีส่วนร่วมจากชุมชนในการจัดการ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ความหลากหลายของสินค้าและบริการในระยะชบเซา การประชาสัมพันธ์ และกิจกรรม

โดยผู้ศึกษามีข้อเสนอแนวทางในการฟื้นตลาดน้ำและการจัดการอย่างเหมาะสม ดังนี้ 1) การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน 2) การพัฒนาสินค้าให้มีคุณภาพและหลากหลาย 3) การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก 4) การรักษามุมทัศน์และสภาพแวดล้อมภายในชุมชน 5) การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนบ้านบุ 6) การจัดประชุมและอบรมดูงานในแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นการเรียนรู้ที่นำไปสู่การพัฒนาตลาดน้ำ

คำสำคัญ : การฟื้น/การจัดการตลาดน้ำ/ ตลาดน้ำบางกอกน้อย

Abstract

The objectives of the study of guideline of restoration for Bangkok Noi Floating Market are a) to study the history of the floating market, b) to analyze the potential of the floating market in tourism management, and to find ways to revitalize and manage the floating market appropriately. This study uses qualitative research methods by interviewing the abbot of the Suvarnaram Rajaworawihan temple, floating market executives, traders, community. And use the questionnaire with tourists.

¹ ฝ่ายจัดการสำนักพิมพ์ บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน) กรุงเทพฯ 10170 ประเทศไทย

Department of Publishing Management, Amarin Printing and Publishing Public Company Limited, Bangkok, 10170, Thailand.

The results found that Bangkok Noi Floating Market had occurred from the concept of the abbot of the temple with an important floating market executive, Montchai Sue-nguan. This floating market was opened on 15 April 2018 and ceased operations in June 2019. By analyzing the potential of the floating market, it was found that strength are tourism resources and locations and facilities. Weaknesses are food and goods, activities and public relations. Opportunities are accessing tourist attractions by skytrain and floating market tourism trend. And treats are tourism competition and lack of government support.

The researcher proposed the guidelines for floating market rehabilitation and proper management as follows:

1. Appointment of the operation committee through cooperation from all parts.
2. Product development for quality and variety.
3. Facility development.
4. Preserving the landscape and environment within the community.
5. Development and promotion of Ban Bu community tourism.
6. Arranging meetings and workshops on other tourist attractions To promote and stimulate learning leading to the development of the floating market.

Keyword : Revitalization /Floating Management/sBangkok Noi Floating Market

1. บทนำ

ตลาดน้ำเดิมคือตลาดที่มีการค้าขายขึ้นในชุมชนที่ติดริมน้ำและอาศัยเรือต่างแฉ่งขายของ โดยภาพของตลาดน้ำในสังคมไทยนั้นปรากฏจากหลักฐานในเอกสารในสมัยอยุธยาเป็นราชอาณาจักร เช่น นิโกลาส์ แชร์เวส (ราตรี โตเฟ่งพัฒน์, 2543 : 11) ได้กล่าวไว้ในบันทึกของเขาว่า “ราษฎรส่วนใหญ่นำการค้าขาย ลางครอบครัวค้าขายทางน้ำ พร้อมด้วยภรรยาและบุตร ลงในเรือลำใหญ่ และแทบไม่มีวันขึ้นบกเลย ลางครอบครัวอยู่ในเมือง ทำการค้าปลีกจากสินค้าที่ไปรับซื้อมา เมื่อเรือสินค้าเข้าเทียบท่าอยู่ในร้านของตน ใครถนัดทางไหนก็ไปทำทางนั้น เนื่องจากทำมาหากินได้คล่อง...” จึงเห็นได้ว่า วิถีชีวิตคนไทยผูกพันกับสายน้ำมาช้านานทั้งเรื่องการค้าขายที่จะอาศัยเส้นทางทางน้ำและเรือเป็นพาหนะในกระบวนการค้าเป็นหลักและวิถีชีวิตชุมชนริมน้ำ

การเกิดแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509) ที่มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจในระบบอุตสาหกรรม จึงมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระดับประเทศ การคมนาคมทางบกจึงมีบทบาทแทนที่ทางน้ำ วิถีชีวิตริมน้ำและการค้าขายทางน้ำลดบทบาทลง (ราตรี โตเฟ่งพัฒน์, 2543 : 191) ตลาดน้ำหลายแห่งจึงยุติไป ต่อมาจึงเกิดแนวคิดตลาดน้ำในฐานะแหล่งท่องเที่ยวขึ้นในปี พ.ศ. 2503 นั่นคือ ตลาดวัดไทร (อุดม เขยแก้ววงศ์, 2552 : 73) หลังจากนั้นในปี พ.ศ. 2510 มีการส่งเสริมตลาดน้ำดำเนินสะดวกให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ โดยการศึกษาของ มณีวรรณ ผิวนิม และปรารถนา จันทุพันธ์ (2546) พบว่า ตลาดน้ำดำเนินสะดวกมีพัฒนาการมาจากตลาดชาวบ้าน กลายมาเป็นตลาดน้ำสำหรับการท่องเที่ยวเป็นหลัก ซึ่งส่งผลบวกในด้านเศรษฐกิจ และได้นำไปสู่การจัดตั้งตลาดน้ำในพื้นที่ต่างๆ ขึ้นอีกหลายแห่ง ทั้งตลาดน้ำที่อยู่ในแหล่งธรรมชาติ ตลาดน้ำที่ตั้งอยู่ในบริเวณวัด หรือตลาดน้ำที่จัดสร้างขึ้นใหม่ เช่น ตลาดน้ำสี่ภาค พัทยา ตลาดน้ำกวังใจ เพชรบุรี ฯลฯ เป็นต้น

ตลาดน้ำบางกอกน้อยซึ่งมีการตั้งชื่อว่า ตลาดน้ำ @บางกอกน้อยเพื่อให้ทันสมัย มีพื้นที่ตั้งอยู่ริมคลอง บางกอกน้อยในบริเวณวัดสุวรรณารามราชวรวิหารและชุมชนบ้านบุ ซึ่งเป็นพื้นที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และ วัฒนธรรม เพราะวัดสุวรรณารามฯเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้านมลายาวนาน อีกทั้งชุมชนบ้านบุก็เป็นอีกหนึ่ง ชุมชนเก่าแก่ที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาและการดำรงอยู่ของทรัพยากรวัฒนธรรมหลายอย่าง เช่น การตีขันลงหิน การบุสแตนเลส การรำกระบี่กระบอง ภูมิปัญญาแผนโบราณ ฯลฯ ปัจจัยเหล่านี้จึงเอื้อต่อการจัดการการท่องเที่ยว ได้เป็นอย่างดี ทำให้เกิดแนวคิดการก่อตั้งตลาดน้ำบางกอกน้อยของพระเทพสุวรรณเมธี เจ้าอาวาสวัดสุวรรณาราม ราชวรวิหาร ที่ต้องการให้ตลาดน้ำเป็นพื้นที่ในการสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนบ้านบุ รวมถึงเป็นช่องทาง การประชาสัมพันธ์วัดและชุมชนให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น (พระเทพสุวรรณเมธี, สัมภาษณ์ 9 มีนาคม 2563; มนต์ชัย สือหงวน, สัมภาษณ์ 3 มิถุนายน 2561)

ตลาดน้ำแห่งนี้เปิดดำเนินการเมื่อวันที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2561 โดยการบริหารจัดการตลาดน้ำแบ่งเป็น ฝ่ายบรรพชิตและฝ่ายฆราวาส โดยฝ่ายฆราวาสประกอบด้วยคนในชุมชนและคนภายนอกที่เป็นโยมอุปัฏฐาก บุคคลหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการตลาดน้ำคือ คุณมนต์ชัย สือหงวน มีความผูกพันกับ วัดสุวรรณารามราชวรวิหารและชุมชนบ้านบุมาช้านาน จึงได้เข้ามาช่วยในการบริหารงานตลอดมา ในช่วงประมาณ 3 เดือนแรกนับจากการเปิดตลาด การค้าขายและบรรยากาศภายในตลาดน้ำยังคงคึกคักอยู่ เมื่อเวลาผ่านไปตลาดน้ำ จึงเกิดภาวะซบเซาลงเรื่อยๆ จนกระทั่งยุติการดำเนินการเมื่อเดือนมิถุนายน 2562

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้ศึกษาจึงมีคำถามในการศึกษาแนวทางการฟื้นตลาดน้ำบางกอกน้อยว่า ความเป็นมาของตลาดน้ำเกิดขึ้นได้อย่างไร โดยวิเคราะห์การจัดการ ศักยภาพและปัญหาของตลาดน้ำงานวิจัย ในครั้งนี้จึงเป็นความพยายามในการศึกษาเพื่อที่จะตอบคำถามดังกล่าว ทั้งนี้ผู้ศึกษาคาดหวังว่า การศึกษาครั้งนี้ ทำให้ได้แนวทางในการฟื้นตลาดน้ำบางกอกน้อยเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในโอกาสต่อไป

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 ศึกษาชุมชนบ้านบุและวัดสุวรรณารามราชวรวิหาร
- 2.2 ศึกษาความเป็นมา การจัดการ ปัญหาและการสิ้นสุดของตลาดน้ำบางกอกน้อย
- 2.3 ศึกษาแนวทางในการฟื้นตลาดน้ำบางกอกน้อยอย่างเหมาะสม

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ขอบเขตของการศึกษา

3.1.1 ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเลือกใช้พื้นที่ตลาดน้ำบางกอกน้อย เป็นตัวแทนการศึกษาเรื่องแนวทางการฟื้นตลาดน้ำ เนื่องด้วยตลาดน้ำแห่งนี้ตั้งอยู่ในชุมชนบ้านบุ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มี ประวัติความเป็นมายาวนานกว่า 200 ปี รวมถึงการดำรงอยู่ของทรัพยากรวัฒนธรรมหลายประการ อันเป็น ปัจจัยสำคัญที่จะสามารถส่งเสริมการฟื้นตลาดน้ำเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในโอกาสต่อไป

3.1.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาครั้งนี้ศึกษาความเป็นมา การจัดการ ปัญหาและการสิ้นสุดของ ตลาดน้ำบางกอกน้อย ในด้านต่างๆ ได้แก่ การก่อตั้งตลาดน้ำ การจัดการตลาดน้ำ การวิเคราะห์พัฒนาการของ ตลาดน้ำ และการวิเคราะห์ตลาดน้ำกับการท่องเที่ยว โดยมีระยะเวลาการศึกษาตั้งแต่เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2561 ถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2562 รวมถึงศึกษาข้อมูลของชุมชนบ้านบุและวัดสุวรรณารามราชวรวิหาร ซึ่งเป็นชุมชน

ที่มีประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอันเป็นทรัพยากรสำคัญที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ การท่องเที่ยว และการฟื้นฟูตลาดน้ำบางกอกน้อย

3.2 ข้อมูลที่ศึกษา

3.2.1 ทรัพยากรด้านสถานที่และวัตถุ ได้แก่ การก่อตั้งตลาดน้ำ การจัดการตลาดน้ำ การวิเคราะห์พัฒนาการของตลาดน้ำ

3.2.2 กลุ่มประชากรที่ศึกษา โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) กับกลุ่มประชากรดังนี้

- 1) คณะกรรมการที่ปรึกษา ได้แก่ เจ้าอาวาสวัดสุวรรณารามราชวรวิหาร ปัจจุบันคือ พระเทพสุวรรณเมธี
- 2) คณะกรรมการดำเนินงาน ฝ่ายชมราวาส โดยมีตัวแทนกลุ่ม ได้แก่ คุณอภิสิทธิ์ ลิ่มสุขะกร รองประธานดำเนินงาน คุณมนต์ชัย สือหงวน กรรมการและเลขานุการ และคุณภัทรพิชิต บุญจินต์ กรรมการ
- 3) กลุ่มตัวแทนผู้ค้าตลาดน้ำ จำนวน 10 คน
- 4) กลุ่มตัวแทนคนในชุมชนบ้านบุ จำนวน 5 คน

ส่วนกลุ่มตัวแทนนักท่องเที่ยว ใช้วิธีการเลือกสุ่มตัวอย่างแบบไม่เจาะจง (Accidental Sampling) และใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล จำนวน 10 คน

3.3 วิธีการศึกษา

3.3.1 การศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การศึกษาข้อมูลลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ศึกษาพัฒนาการและความเป็นมาของชุมชนบ้านบุและวัดสุวรรณารามราชวรวิหาร การศึกษาข้อมูลในด้านแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นกรอบในการศึกษาครั้งนี้

3.3.2 การเก็บข้อมูลจากภาคสนาม ได้แก่ การลงพื้นที่สำรวจตลาดน้ำบางกอกน้อยและพื้นที่ชุมชนโดยรอบระหว่างเดือนมิถุนายน 2561 จนถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2563 โดยเก็บข้อมูลในด้านประวัติศาสตร์ชุมชน วัด รูปแบบและการจัดการตลาดน้ำบางกอกน้อย

3.3.3 การสัมภาษณ์ ได้แก่ การสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินการจัดการตลาดน้ำ คือ เจ้าอาวาสวัดสุวรรณารามราชวรวิหาร คณะกรรมการดำเนินงาน ผู้ค้า คนในชุมชน และนักท่องเที่ยว

3.3.4 การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ได้แก่ การสังเกตการณ์สภาพแวดล้อมและการจัดการภูมิทัศน์ของตลาดน้ำ การเข้าร่วมกิจกรรมในตลาดน้ำ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างคณะกรรมการดำเนินงานกับผู้ค้า ผู้ค้ากับนักท่องเที่ยว คณะกรรมการดำเนินงานกับคนในชุมชน

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

3.4.1 แบบสัมภาษณ์ สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกอย่างไม่เป็นทางการกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ

3.4.2 แบบสอบถาม สำหรับใช้กับกลุ่มตัวแทนนักท่องเที่ยว ซึ่งมีแนวคำถามเกี่ยวกับทัศนคติของการท่องเที่ยวในพื้นที่ตลาดน้ำในด้านต่างๆ รวมถึงข้อเสนอแนะในการจัดการการท่องเที่ยว

3.4.3 การบันทึกเสียง สำหรับการสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการตลาดน้ำ

3.4.4 การถ่ายภาพ สำหรับเก็บภาพการจัดการการท่องเที่ยวของตลาดน้ำ และเก็บภาพชุมชนโดยรอบ

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล

รวบรวมข้อมูลจากการศึกษาทางวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและข้อมูลจากการสำรวจข้อมูลภาคสนาม จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลออกมาเป็นประเด็นต่างๆ ในการจัดการตลาดน้ำบางกอกน้อย และนำไปสู่การอภิปรายผลที่วิเคราะห์เชื่อมโยงกับแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและแนวคิดการท่องเที่ยวชุมชน และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบการเขียนเชิงพรรณนาและเชิงวิเคราะห์พร้อมภาพประกอบเพื่อให้รายงานสมบูรณ์ครบถ้วน

4. ผลการวิจัย

4.1 ความเป็นมาของชุมชนบ้านบุและตลาดน้ำบางกอกน้อย

ตลาดน้ำบางกอกน้อยตั้งอยู่ในชุมชนบ้านบุ ซึ่งเป็นชุมชนเก่าแก่แห่งหนึ่งที่มีมาตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนปลาย โดยพื้นที่เดิมตั้งอยู่บริเวณปากคลองบางกอกน้อยฝั่งใต้ บริเวณปากคลองบางกอกน้อยทั้งฝั่งเหนือและฝั่งใต้ ประกอบด้วยชุมชนหลายชุมชนซึ่งมีปฏิสัมพันธ์กันมาโดยตลอด (สุภาภรณ์ จินตามณีโรจน์, 2550 : 13) ชุมชนแห่งนี้มีภูมิปัญญาที่สำคัญคือ การทำเครื่องทองลงหิน ซึ่งใช้วิธีการตีโลหะให้เข้ารูปที่เรียกว่าการ “บุ” เป็นวิธีการที่มีมาตั้งแต่สมัยอยุธยา จึงเป็นที่มาของชื่อชุมชน “บ้านบุ”

วิถีชีวิตของคนในชุมชนบ้านบุสะท้อนให้เห็นถึงการอยู่ร่วมกันของคนไทยและคนจีน โดยมีทรัพยากรวัฒนธรรมที่ยังดำรงอยู่ในชุมชนหลายประการ ทั้งศาสนสถาน ได้แก่ วัดสุวรรณารามราชวรวิหาร วัดที่สร้างขึ้นตั้งแต่สมัยอยุธยาและเป็นสถานที่จัดตั้งเมรุเผาศพเจ้านายในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น และมีภาพจิตรกรรมศิลปะปูนในสมัยรัชกาลที่ 3 (วิไล เอี่ยมประไพ, 2550 : 63) ศาลเจ้าปูนเก่ากึ่ง ที่ตั้งพิจิตรใจของคนจีนแต่จิวที่ทำการค้าขายในชุมชน ศาลาโรงธรรม ศาลาประชาคมกลางชุมชนซึ่งในอดีตเป็นสถานที่สำหรับประกอบพิธีศาสนาในวันสำคัญต่างๆ ตลาดวัดทอง ศูนย์กลางเศรษฐกิจของชุมชน ภูมิปัญญายาแผนโบราณสงวนโสดที่มีอายุกว่า 80 ปี การละเล่นกระบี่กระบอง และภูมิปัญญาการทำชันลงหิน

ชุมชนบ้านบุจึงเป็นชุมชนที่มีศักยภาพกับการจัดการการท่องเที่ยว ดังจะเห็นได้จากหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนที่เข้ามาพยายามฟื้นฟูชุมชนบ้านบุเพื่อการท่องเที่ยว โดยเริ่มต้นเมื่อปี พ.ศ. 2550 โครงการชุมชนท่องเที่ยวยั่งยืนฯ ชุมชนบ้านบุและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง เขตบางกอกน้อย โดยคณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ได้รับการสนับสนุนจากกองการท่องเที่ยว สำนักวัฒนธรรม กีฬาและการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร โครงการนี้ได้มีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชน จัดทำป้ายสื่อความหมาย และการจัดกิจกรรมแนะนำชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว จากนั้นจึงมีหน่วยงานอื่นๆ ที่เข้ามาสานต่อการจัดกิจกรรม ทว่า การฟื้นฟูชุมชนบ้านบุกับการท่องเที่ยวก็ยังไม่ประสบผล (ระพีพัฒน์ เกษโกศล, สัมภาษณ์ 5 มิถุนายน 2563) จึงเป็นที่มาของแนวคิดการก่อตั้งตลาดน้ำบางกอกน้อยเพื่อการท่องเที่ยวขึ้นมาโดยพระเทพสุวรรณเมธี เจ้าอาวาสวัดสุวรรณารามราชวรวิหาร ตลาดน้ำบางกอกน้อยเปิดดำเนินการครั้งแรกเมื่อวันที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2561 โดยมีระยะเวลาการก่อสร้างตลาดประมาณ 10 วัน แนวคิดการตั้งตลาดน้ำได้รับการสนับสนุนจากคุณมนต์ชัย สือหงวน ได้เข้ามาช่วยจัดตั้งตลาดน้ำแห่งนี้ขึ้น และกำหนดชื่อตลาดน้ำว่า “ตลาดน้ำ @บางกอกน้อย” เพื่อให้ดูทันสมัย (มนต์ชัย สือหงวน, สัมภาษณ์ 3 มิถุนายน 2561)

4.2 การจัดการตลาดน้ำบางกอกน้อย

การจัดการตลาดน้ำบางกอกน้อย มีการแต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ ทำหน้าที่ในการจัดการตลาดน้ำ ประกอบด้วย คณะกรรมการที่ปรึกษา ได้แก่คณะสงฆ์ คณะกรรมการดำเนินงาน ฝ่ายบรรพชิต และคณะกรรมการดำเนินงาน ฝ่ายฆราวาส โดยพระเทพสุวรรณเมธีเป็นผู้แต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาและ

คณะกรรมการดำเนินงาน ฝ่ายบรรพชิต ส่วนคณะกรรมการดำเนินงานฝ่ายฆราวาส มีการปรึกษาหารือระหว่าง พระเทพสุวรรณเมธีกับคุณมนต์ชัย สือหงวน (พระเทพสุวรรณเมธี, สัมภาษณ์ 9 มีนาคม 2563) คณะกรรมการ ฝ่ายฆราวาสนั้นประกอบด้วยคนในชุมชนบ้านบูนส่วนหนึ่ง และนักธุรกิจจากภายนอกชุมชนส่วนหนึ่ง โดยผู้ที่มีบทบาทหลักในการบริหารจัดการตลาดน้ำคือ คุณมนต์ชัย สือหงวน นักธุรกิจจากกิจการเดินเรือ ร.อนงค์ และเป็นคนจาก ชุมชนบ้านแหโรงแร่ ซึ่งเป็นชุมชนที่อยู่ฝั่งตรงข้ามคลองบางกอกน้อยกับชุมชนบ้านบูน และเป็นผู้ดูแลการจัดการ ตลาดน้ำแห่งนี้เพียงคนเดียว ส่วนคณะกรรมการคนอื่นๆ นั้นไม่ได้มีบทบาทในเชิงปฏิบัติ

4.3 การวิเคราะห์พัฒนาการของตลาดน้ำบางกอกน้อย

จากการสำรวจข้อมูลภาคสนามทั้งการสัมภาษณ์บุคคลต่างๆ และการสังเกตการณ์ ผู้วิจัยขอจัดแบ่ง พัฒนาการของตลาดน้ำออกเป็น 3 ระยะ คือ

1) ระยะเริ่มต้นสู่ความรุ่งโรจน์ คือช่วงเวลา 3 เดือนแรกตั้งแต่ตลาดน้ำเปิดดำเนินการเมื่อวันที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2561 ถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2561 ในระยะนี้มีร้านค้าในตลาดน้ำ จำนวน 52 ร้าน มีสินค้าหลายประเภท ทั้งอาหารการกิน กลุ่มของใช้จำเป็น กลุ่มแสดงภูมิปัญญา กิจกรรมภายในตลาดน้ำมีการสาธิตการทำชั้นลงหิน กิจกรรมการท่องเที่ยว และการแสดงดนตรีไทยและนาฏศิลป์ ซึ่งกิจกรรมสาธิตการทำชั้นลงหินเป็นกิจกรรม ที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของชุมชน และอาหารหลายประเภทที่เป็นที่นำเสนอใจสำหรับนักท่องเที่ยว จึงทำให้นักท่องเที่ยว เข้ามาเยือนตลาดน้ำในระยะนี้เป็นจำนวนมาก

2) ระยะซบเซา คือช่วงเวลาหลังจากเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2561 เป็นต้นมา ซึ่งกลุ่มผู้ค้าในตลาดน้ำกล่าว ตรงกันว่าหลังจากผ่านไป 3 เดือน ตลาดน้ำก็เริ่มซบเซา โดยการสำรวจพื้นที่พบว่า มีร้านค้าลดจำนวนลงเรื่อยๆ โดยในวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562 (หลังจากตลาดน้ำเปิดได้ประมาณ 10 เดือน) ร้านค้ามีจำนวน 16 ร้าน สินค้าหลายชนิดขาดความโดดเด่น รวมถึงกิจกรรมที่เคยมีกึ่งจัด จึงทำให้นักท่องเที่ยวที่เข้ามา มีจำนวนน้อยตาม

3) ระยะสิ้นสุด การสำรวจข้อมูลฝั่งร้านค้าในตลาดน้ำเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 หลังจากทีตลาด น้ำเปิดมาได้ประมาณ 11 เดือน พบว่า มีร้านค้าเหลือเพียง 9 ร้าน สินค้าขาดความหลากหลาย กิจกรรมต่างๆ ยังคงไม่มี นอกจากนี้มีปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการสิ้นสุดของตลาดน้ำคือ ผู้จัดการตลาดน้ำ คุณมนต์ชัย สือหงวน เสียชีวิต ตลาดน้ำแห่งนี้จึงสิ้นสุดเมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2562 รวมระยะเวลาที่ตลาดน้ำเปิดดำเนินการมาได้ ประมาณ 14 เดือน

4.4 การวิเคราะห์ศักยภาพและปัญหาของตลาดน้ำบางกอกน้อย

4.4.1 ศักยภาพของตลาดน้ำบางกอกน้อย

การศึกษาข้อมูลทั้งเอกสารและการสำรวจข้อมูลภาคสนาม พบว่า ตลาดน้ำแห่งนี้มีศักยภาพ ดังนี้

1) สถานที่ตั้ง ตลาดน้ำบางกอกน้อยตั้งอยู่ในบริเวณวัดสุวรรณารามราชวรวิหาร ซึ่งมีความสำคัญในด้าน ประวัติศาสตร์และทรัพยากรวัฒนธรรม และมีภูมิทัศน์ที่ดีเพราะอยู่ริมคลองบางกอกน้อย

2) ความโดดเด่นของสินค้าและบริการ มีการนำสินค้าที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน เช่น ภูมิปัญญาการทำชั้น ลงหิน การบุสแตนเลส อาหารเด่นประจำชุมชน มาร่วมจำหน่าย รวมถึงผู้ค้าภายนอกที่นำสินค้าหลายชนิด มาจำหน่ายในช่วงแรกที่เปิดดำเนินการ

3) เจ้าอาวาสวัดสุวรรณารามราชวรวิหารมีวิสัยทัศน์ที่จะพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งหนึ่งของชุมชน และเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจำหน่ายสินค้า

4.4.2 ปัญหาที่เกิดขึ้นในตลาดน้ำบางกอกน้อย

ปัญหาที่เกิดขึ้นในตลาดน้ำบางกอกน้อย ผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากข้อมูลทางภาคสนามเป็นหลักและวิเคราะห์เปรียบเทียบกับงานวิจัยที่ศึกษาการจัดการตลาดน้ำในพื้นที่อื่นๆ ที่ประสบความสำเร็จ โดยสรุปปัญหาออกมาได้ ดังนี้

1) การขาดการมีส่วนร่วมในการจัดการ ตลาดน้ำแห่งนี้มีผู้บริหารหลักเพียงคนเดียวในทางปฏิบัติ ชุมชนบ้านบุไม่ได้มีส่วนร่วมในด้านการจัดการ การดำเนินงาน และการแก้ปัญหา เมื่อขาดผู้บริหารหลัก การจัดการตลาดน้ำจึงหยุดชะงักไปและสิ้นสุด

2) การเข้าถึงพื้นที่ ตลาดน้ำบางกอกน้อยตั้งอยู่ในซอยเจริญสนิทวงศ์ 32 ซึ่งเป็นซอยที่แคบและลึก มีการเข้าถึงพื้นที่ชุมชนทั้งทางรถและทางเรือ แต่ไม่มีรถหรือเรือโดยสารสาธารณะ จึงทำให้เข้าถึงพื้นที่ไม่สะดวก เมื่อเปรียบเทียบกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ

3) ความหลากหลายของสินค้าและบริการ เมื่อตลาดน้ำเกิดภาวะซบเซา สินค้าและบริการขาดความหลากหลายและน่าสนใจ ส่งผลให้นักท่องเที่ยวมีจำนวนน้อยลง

4) การประชาสัมพันธ์ การให้ข้อมูลของนักท่องเที่ยวและกลุ่มบุคคลต่างๆ ได้แสดงความคิดเห็นว่าการประชาสัมพันธ์ยังไม่เพียงพอ จึงทำให้ตลาดน้ำแห่งนี้ไม่เป็นที่รู้จัก จึงทำให้เกิดภาวะซบเซาตามช่วงเวลา

5) การจัดกิจกรรม กิจกรรมที่มีในตลาดน้ำบางกอกน้อยมีเพียงบางกิจกรรมที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของชุมชน เช่น การสาธิตการทำขี้ผึ้ง ส่วนกิจกรรมอื่นๆ เป็นกิจกรรมที่สามารถพบได้ทั่วไป เช่น การแสดงดนตรีนาฏศิลป์ หรือกิจกรรมการท่องเที่ยวทางเรือ ที่ยังขาดการมีส่วนร่วมและความน่าสนใจในกิจกรรม

4.5 แนวทางการฟื้นตลาดน้ำบางกอกน้อยเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

แนวทางการฟื้นตลาดน้ำบางกอกน้อย ได้มาจากการวิเคราะห์ศักยภาพและปัญหาของตลาดน้ำบางกอกน้อยและวิเคราะห์เชื่อมโยงกับตลาดน้ำในพื้นที่อื่นๆ ที่ประสบความสำเร็จ รวมถึงใช้แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและการท่องเที่ยวชุมชนมาส่งเสริมแนวทางการฟื้นตลาดน้ำบางกอกน้อย โดยแนวทางการฟื้นตลาดน้ำบางกอกน้อยเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีดังนี้

4.5.1 การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งวัดสุวรรณารามราชวรวิหาร ผู้นำชุมชนบ้านบุ คนในชุมชนบ้านบุ สถานศึกษาในชุมชน สำนักงานเขตบางกอกน้อย และผู้เชี่ยวชาญจากภายนอก โดยมีส่วนร่วมทั้งการวางแผนการจัดการการท่องเที่ยว การดำเนินการจัดการ และการแก้ปัญหา

4.5.2 การพัฒนาสินค้าให้มีคุณภาพและหลากหลาย โดยมีการคัดเลือกผู้ค้า ประเภทของสินค้า มีการส่งเสริมให้ความรู้ในการพัฒนาสินค้า การควบคุมราคาและคุณภาพของสินค้า

4.5.3 การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ที่จอดรถ โดยขอความร่วมมือจากสถานที่โรงเรียน สำหรับเป็นที่จอดรถ พัฒนาเส้นทางรถเดินทางทางน้ำ

4.5.4 การรักษาภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อมภายในชุมชนโดยการร่วมมือจากทุกภาคส่วน

4.5.5 การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนบ้านบุสำหรับนักท่องเที่ยวที่มาตลาดน้ำ เช่น ทำเป็นเส้นทางท่องเที่ยวภายในชุมชนจากตลาดน้ำ การจัดกิจกรรมต่างๆ ที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของชุมชน

4.5.6 การจัดประชุมและอบรมดูงานในแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นการเรียนรู้ที่นำไปสู่การพัฒนาตลาดน้ำ

5. บทสรุป

ตลาดน้ำบางกอกน้อยตั้งอยู่ในบริเวณวัดสุวรรณารามราชวรวิหาร เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ อีกทั้งยังมีพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ นั่นคือ ชุมชนบ้านบุ ซึ่งทั้งวัดและชุมชนยังมีทรัพยากรวัฒนธรรมดำรงอยู่หลายประการ นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำมาจัดการการท่องเที่ยวโดยพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ และจัดการเป็นเส้นทางท่องเที่ยวภายในชุมชนจากตลาดน้ำ วัด และชุมชน โดยมีแนวทางในการฟื้นตลาดน้ำ ดังนี้

5.1 การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน

5.2 การพัฒนาสินค้าให้มีคุณภาพและหลากหลาย

5.3 การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ที่จอดรถ พัฒนาระบบเส้นทางเดินทางทางน้ำ

5.4 การรักษามรดกภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อมภายในชุมชน

5.5 การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนบ้านบุสำหรับนักท่องเที่ยวที่มาตลาดน้ำ

5.6 การจัดประชุมและอบรมดูงานในแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นการเรียนรู้ที่นำไปสู่การพัฒนาตลาดน้ำ

ทั้งนี้การดำเนินการจะเป็นไปได้อย่างต่อเนื่องควรจะได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งชุมชน วัด ผู้เข้าร่วมถึงการสนับสนุนจากภาครัฐ เพื่อเป็นแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรวัฒนธรรมในชุมชนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

จิตรรา อนุศาสนนันท์. (2555). “การเปลี่ยนแปลงจากการขยายตัวและการจัดการตลาดน้ำคลองลัดมะยม,”

วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ณภัทร ชุนทรง. (2558). “ตลาดน้ำขวัญเรียมกับการท่องเที่ยว,” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). **การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน**. กรุงเทพฯ : ศูนย์วิชาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

พระเทพสุวรรณเมธี, สัมภาษณ์ 9 มีนาคม พ.ศ. 2563

พระมหาปกรณ์ กิตติธโร. (2556). วัดสุวรรณารามราชวรวิหาร. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

พิมพ์ระวี ใจจันรุ่งสัจย์. (2543). **การท่องเที่ยวชุมชน**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

มณีวรรณ ผิวยิ้ม และคณะ. (2556). **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการพัฒนาการและผลกระทบของการท่องเที่ยว กรณีศึกษาชุมชนตลาดน้ำ**. กรุงเทพฯ : สำนักงานสนับสนุนกองทุนการวิจัย.

มนต์ชัย สือหงวน, สัมภาษณ์ 3 มิถุนายน พ.ศ. 2561

ราตรี โดเฟ่งพัฒน์. (2543). **ตลาดน้ำ : วิถีชีวิตของเกษตรกรภาคกลาง**. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร.

วีณา เขี่ยมประไพ. (2550). **รายงานการวิจัยเรื่อง วิถีชีวิตชุมชนคลองบางกอกน้อย**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

สุภาภรณ์ จินตามณีโรจน์ และคณะ. (2550). **โครงการชุมชนท่องเที่ยวยั่งยืนในชุมชนบ้านบุและพื้นที่
เกี่ยวเนื่อง**. กรุงเทพฯ : กองการท่องเที่ยว สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร
ร่วมกับคณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อุดม เขยกีวงศ์. (2552). **ตลาดน้ำ : วิถีชีวิตของชุมชนที่อาศัยอยู่ริมแม่น้ำ**. กรุงเทพฯ : ภูมิปัญญาสร้างสรรค์.

การปฏิบัติในการดูแลตนเองของผู้ป่วยภายหลังผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจ

Practice of self-care among patients with heart transplants

อุษณีย์ เพ็ชรอ่อน¹ และ พิทักษ์ ศิริวงศ์²

Usanee Phet-on¹ and Pitak Siriwong²

บทคัดย่อ

การศึกษากิจการปฏิบัติในการดูแลตนเองและการให้ความหมายการเปลี่ยนหัวใจของผู้ป่วยที่ได้รับการผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจ โดยใช้ระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีปรากฏการณ์วิทยา เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ป่วยที่ได้รับการผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจมากกว่า 6 เดือนที่มาตรวจตามนัด และกลุ่มบุคลากรทางการแพทย์ ที่คลินิกปลูกถ่ายหัวใจ โรงพยาบาลศิริราช โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ป่วยและกลุ่มบุคลากรทางการแพทย์มีแนวทางการปฏิบัติในการดูแลตนเองเป็นไปในแนวทางเดียวกันคือ ภาวะสุขภาพหลังผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจดีขึ้น การปฏิบัติตามคำแนะนำ การดูแลตนเองเมื่อมีภาวะด้านสุขภาพที่เปลี่ยนแปลง (แบ่งเป็น 4 ประเด็นย่อยคือ รับประทานยาตามคู่มือที่ถูกต้อง ตรงเวลา ใส่ใจป้องกันการติดเชื้อ ระวังระวังเรื่องการรับประทานอาหาร อากาศผิดปกติและการจัดการ) และปัญหาด้านการเงิน และผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งสองกลุ่มมีการให้ความหมายการผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจที่มีความสอดคล้องกันคือ เป็นการรักษาภาวะหัวใจล้มเหลวที่ไม่สามารถรักษาได้ด้วยวิธีอื่น ทำให้มีชีวิตรอดอยู่ได้ยืนยาวขึ้นเหมือนได้เกิดใหม่ และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

คำสำคัญ: การดูแลตนเอง การผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจ

Abstract

The purposes of this research were to explore heart transplantation patients' self-care practice and their perceptions about the heart transplant meaning. A phenomenology research design was employed using the data of heart transplant patients who underwent heart transplant procedure for the last 6 months and healthcare providers who participated in a heart transplant clinic at Siriraj Hospital. In this study, in-depth interviews were conducted with all informants. Data analyzed using descriptive analysis. The results showed that the patients and healthcare providers shared the same concerns about self-care practice. The practice concerns consisted of post-operative health functional status is generally excellent, self-care regimen, self-management in four areas (immunosuppressive drug administration, infection prevention, food restriction, and warning signs and symptoms), and financial problem. Overall perceptions about the heart transplantation of patients and healthcare providers were associated. They yield three main

¹สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร เพชรบุรี 76120 ประเทศไทย

Department of Public and Private management, Faculty of management science, Silpakorn University, Petchaburi 76120, Thailand.

²สาขาวิชาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร เพชรบุรี 76120 ประเทศไทย

Department of Marketing, Faculty of management science, Silpakorn University, Petchaburi 76120, Thailand.

meanings regarding heart transplantation: Ultimate treatment for advanced heart failure, reborn or elongated life span, and improved quality of life.

Keyword: Self-care, heart transplantation

บทนำ

การผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจเป็นแนวทางการรักษาผู้ป่วยที่มีภาวะหัวใจล้มเหลวในระยะสุดท้ายและไม่ตอบสนองต่อการรักษาด้วยวิธีมาตรฐานอื่นๆ สามารถช่วยให้ผู้ป่วยมีชีวิตที่ยืนยาวขึ้นและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ในปัจจุบันผู้ป่วยที่ได้รับเปลี่ยนหัวใจมีอัตราการรอดชีวิต 1 ปีอยู่ที่ 79% อัตราการรอดชีวิต 3 ปีอยู่ที่ 75% และอัตราการรอดชีวิต 5 ปีอยู่ที่ 64% โดยมีอัตราการรอดชีวิตในผู้ป่วยที่เป็นผู้ใหญ่ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 10.7 ปี จากการเก็บข้อมูลในปี ค.ศ.1982-2015 (Chambers et al., 2017) คุณภาพชีวิตของผู้ป่วยหลังการเปลี่ยนหัวใจพบว่าร้อยละ 90 มีคุณภาพชีวิตเท่ากับคนปกติ และเกือบทั้งหมดสามารถดูแลตนเองได้ (Alraies & Eckman, 2014; วิชัย ไชควิวัฒน์, 2558) ซึ่งในการดูแลตนเองของผู้ป่วยภายหลังการผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจจะต้องมีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตใหม่ ไม่ว่าจะเป็นการปรับตัวกับหัวใจใหม่ที่เปลี่ยน ภาวะแทรกซ้อนจากการปฏิเสธหัวใจที่ใส่เข้ามาใหม่ การรับประทานยากดภูมิคุ้มกันของร่างกายตลอดชีวิตเพื่อป้องกันไม่ให้ร่างกายต่อต้านหัวใจใหม่ที่เปลี่ยน และผลข้างเคียงของการรับประทานยา (Kim, Kim, & Jang, 2017; Tung, Chen, Wei, & Tsay, 2011) แต่ถ้าผู้ป่วยไม่สนใจหรือไม่ให้ความร่วมมือในการดูแลตนเองที่เหมาะสม ผู้ป่วยกลุ่มนี้ก็จะมีความเสี่ยงในการกลับเป็นซ้ำและมีโอกาสเสียชีวิตสูง (Farmer et al., 2013)

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าในประเทศไทยมีการศึกษาเกี่ยวกับการดูแลตนเองของผู้ป่วยภายหลังผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจไม่มาก ส่วนใหญ่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมดูแลตนเอง ความสามารถในการดูแลตนเองและคุณภาพชีวิตในกลุ่มโรคเรื้อรังอื่นๆ สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดูแลตนเองภายหลังผู้ป่วยผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจในระยะ 5 ปีที่ผ่านมา พบเพียงการศึกษาของพัฒน์นรี พิพิธจรัสเลิศ (2559) ศึกษาความหมายและประสบการณ์ชีวิตของผู้ที่ได้รับการเปลี่ยนหัวใจในผู้ป่วยผู้ใหญ่ในโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์และเนื่องจากผู้วิจัยเป็นพยาบาลปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับผู้ป่วยที่ได้รับการเปลี่ยนหัวใจ ให้การดูแลผู้ป่วยตั้งแต่ระยะก่อนผ่าตัดและระยะหลังผ่าตัด ผู้วิจัยสนใจศึกษาการดูแลตนเองของผู้ป่วยภายหลังการผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจว่าผู้ป่วยมีการปฏิบัติในการดูแลตนเองเป็นอย่างไร และในปัจจุบันผู้ป่วยส่วนใหญ่ได้รับคำแนะนำให้ปฏิบัติตามแนวทางการดูแลตนเองของที่มีสุขภาพ โดยที่มีสุขภาพยังไม่ทราบผลสะท้อนกลับของผู้ป่วยกลุ่มนี้ ว่าผู้ป่วยต้องกลับไปใช้ชีวิตอย่างไรภายใต้ชีวิตที่เปลี่ยนแปลง และการปฏิบัติตัวในการดูแลตนเองของผู้ป่วยเหล่านั้นมีการรับรู้ มีความเข้าใจ สามารถนำไปปฏิบัติได้เหมาะสมกับแบบแผนการดำเนินชีวิตในบริบทของประเทศไทยและเป็นไปในแนวทางเดียวกับที่ที่มีสุขภาพแนะนำหรือไม่อย่างไร นอกจากนี้ผู้วิจัยสนใจศึกษาผู้ป่วยซึ่งเป็นผู้มีประสบการณ์โดยตรงและผ่านการใช้ชีวิตหลังเปลี่ยนหัวใจมาช่วงระยะเวลาหนึ่งได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจว่าเป็นอย่างไรตามทัศนคติของผู้ป่วย ข้อมูลที่ได้สามารถใช้เป็นองค์ความรู้ให้กับผู้ป่วยรายอื่นๆ ที่ได้รับการผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจต่อไปเพื่อให้มีความรู้และทัศนคติที่ถูกต้องด้านสุขภาพ ก่อให้เกิดพฤติกรรมสุขภาพหรือการปฏิบัติตัวในการดูแลตนเองที่ถูกต้อง และใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับบุคลากรทางด้านสุขภาพเพื่อพัฒนารูปแบบด้านการส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพในการดูแลตนเองของ

ผู้ป่วยภายหลังผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจ ทำให้ผู้ป่วยสามารถดูแลตนเองได้อย่างเหมาะสมกับแบบแผนการดำเนินชีวิต มีประสิทธิภาพ ต่อเนื่อง ไม่เกิดภาวะแทรกซ้อน และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

วัตถุประสงค์

- 1 เพื่อศึกษาการปฏิบัติในการดูแลตนเองของผู้ป่วยภายหลังผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจ
- 2 เพื่อศึกษาการให้ความหมายของการผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจของผู้ป่วยที่ได้รับการผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Methodology) ด้วยวิธีปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) เนื่องจากผู้ป่วยภายหลังผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจเป็นผู้ที่ผ่านประสบการณ์การใช้ชีวิตมาโดยตรง ผ่านการใช้ชีวิตหลังเปลี่ยนหัวใจมาช่วงระยะเวลาหนึ่ง มีความคิดเห็น มุมมอง และมีการปฏิบัติในการดูแลตนเองเป็นอย่างไร ตลอดจนทำให้ได้ทราบการให้ความหมายของการผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจว่ามีความหมายกับผู้ป่วยเหล่านี้ อย่างไร ทำให้ข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือเพราะเป็นสิ่งที่ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ประสบมาโดยตรง นักวิจัยจะเปรียบเทียบประสบการณ์ของคนหลาย ๆ คนเพื่อหาลักษณะร่วมกันของประสบการณ์ในเรื่องเดียวกันจากแต่ละคน ในการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งในการวิจัยนี้นอกจากจะค้นหาข้อมูลจากกลุ่มผู้ป่วยที่ได้รับการผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจแล้วยังเก็บข้อมูลในกลุ่มบุคลากรทางการแพทย์เพื่อหาประเด็นร่วมที่สำคัญเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติในการดูแลตนเองของผู้ป่วยกลุ่มนี้ผ่านความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลแต่ละกลุ่มว่าเป็นแนวทางเดียวกันหรือแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

ผู้ให้ข้อมูลหลักแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ

1. กลุ่มผู้ป่วยที่ได้รับการผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจระยะเวลาหลังการผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจมากกว่า 6 เดือนโดยใช้การเลือกแบบเจาะจงผ่านทางพยาบาลประสานงานเปลี่ยนหัวใจ ที่คลินิกปลูกถ่ายหัวใจและปอด งานเปลี่ยนอวัยวะ โรงพยาบาลศิริราชจำนวน 10 คน เป็นผู้ป่วยเพศชาย 8 คนและเพศหญิง 2 คน อายุระหว่าง 18-59 ปี ระยะเวลาหลังผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจตั้งแต่ 9 เดือนถึง 9 ปี
2. กลุ่มบุคลากรทางการแพทย์ได้แก่ แพทย์ผู้เชี่ยวชาญสาขาหทัยวิทยาที่ติดตามดูแลผู้ป่วยภายหลังผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจจำนวน 1 คน และ พยาบาลประสานงานเปลี่ยนอวัยวะจำนวน 1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติในการดูแลตนเองของผู้ป่วยภายหลังผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจโดยอิงกรอบทฤษฎีการดูแลตนเองของโอเรม (Orem, 2001) และการให้ความหมายของการผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจ โดยใช้วิธีสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล สิ้นสุดการสัมภาษณ์เมื่อข้อมูลที่ได้มีความอิ่มตัว
2. อุปกรณ์ที่ใช้บันทึกข้อมูล ได้แก่ เครื่องบันทึกเสียง สมุดจดบันทึก ปากกาสำหรับจดบันทึก

การสร้างและตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาจากเอกสารที่เป็นแนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำข้อคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านการดูแลผู้ป่วยที่ได้รับการผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา ความสอดคล้องของข้อคำถาม สำนวนภาษา ความชัดเจน ความเหมาะสมของคำถาม และข้อเสนอแนะแล้วนำมา

ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ และนำประเด็นคำถามไปสอบถามกับผู้ป่วยจำนวน 3 รายเพื่อตรวจสอบความเข้าใจ
ด้านเนื้อหา นำประเด็นคำถามมาแก้ไขและนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก หลังได้รับการรับรองจากคณะกรรมการ
จริยธรรมการวิจัยในคนและได้รับอนุญาตให้เก็บข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกตามแนวสัมภาษณ์
รายบุคคลกับผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยขออนุญาตบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ร่วมกับการจดบันทึกประเด็นสำคัญ หลังจาก
สัมภาษณ์ครบตามประเด็นที่ต้องการจะศึกษา ก่อนจบการสนทนาผู้วิจัยสรุปสิ่งที่ได้จากการสนทนาให้ผู้ให้ข้อมูลหลัก
ฟังอีกครั้ง

2. ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพิทักษ์สิทธิ์ผู้ให้ข้อมูล

ดำเนินการเก็บข้อมูลเมื่อได้รับรองโครงการจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนคณะแพทยศาสตร์ศิริ
ราชพยาบาล วันที่ 19 ตุลาคม 2561 รหัสโครงการ 655/2561 (EC4)

การวิเคราะห์ผลการวิจัย

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการพรรณนาวิเคราะห์ จากการสัมภาษณ์และการสังเกต โดยการถอดเทปคำสัมภาษณ์
นำมาประมวลผลและวิเคราะห์ตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. เมื่อสิ้นสุดการสัมภาษณ์แต่ละครั้ง ผู้วิจัยได้ทำการถอดเทปทันที ถอดเทปสัมภาษณ์แบบคำต่อคำ จากนั้น
นำบทสัมภาษณ์ที่พิมพ์เสร็จแล้วมาตรวจสอบกับข้อมูลดิบจากเทปบันทึกเสียงเพื่อยืนยัน

2. หลังจากได้ข้อมูลครบถ้วน ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแตกข้อมูลของเรื่องที่ได้ศึกษาเป็นส่วนย่อย ๆ
ตามความหมายที่ปรากฏอยู่ในแต่ละส่วน แล้วคัดแยกข้อมูลออกเป็นเรื่องๆ ต่อจากนั้นนำส่วนต่างๆมาจัดกลุ่มตาม
ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการจะศึกษาและสรุปผลกำหนดเป็นประเด็นสำคัญโดยมีการตรวจสอบ
ความถูกต้องร่วมกับผู้ร่วมวิจัยท่านอื่นๆ

3. นำประเด็นที่ค้นพบไปให้ผู้ให้ข้อมูลหลักตรวจสอบความถูกต้อง (Member Check) เพื่อให้แน่ใจว่า
ข้อสรุปที่ได้เป็นข้อมูลที่ได้มาจากการสนทนาของผู้ให้ข้อมูลจริง นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลร่วมกับผู้ร่วม
วิจัยท่านอื่นๆซึ่งเป็นแพทย์และพยาบาลที่มีประสบการณ์ในการดูแลผู้ป่วยโรคหัวใจ รวมทั้งได้ตรวจสอบผลการ
วิเคราะห์ข้อมูลร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ในการทำวิจัยเชิงคุณภาพ

4. แสดงเนื้อเรื่องที่ศึกษาด้วยคำบรรยาย มีคำบรรยายแต่ละเรื่องโดยเป็นข้อความที่สรุปและเรียบเรียงมา
จากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักแต่ละคน

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 การปฏิบัติในการดูแลตนเองของผู้ป่วยภายหลังผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจ

จากการศึกษาถึงการปฏิบัติในการดูแลตนเองของผู้ป่วยภายหลังผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจ แบ่งผู้ให้ข้อมูลหลักเป็น
2 กลุ่มคือ ผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นผู้ป่วยที่ได้รับการผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจและกลุ่มบุคลากรทางการแพทย์ โดยทั้ง 2 กลุ่มให้
ข้อมูลสอดคล้องกัน สามารถวิเคราะห์ผลการวิจัยได้เป็น 4 ประเด็นหลักคือ 1. ภาวะสุขภาพหลังผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจที่
ขึ้น 2. การปฏิบัติตามคำแนะนำ 3. การดูแลตนเองเมื่อมีภาวะด้านสุขภาพที่เปลี่ยนแปลง แบ่งเป็นประเด็นย่อยได้ 4

ประเด็นคือ 3.1 รับประทานยากดภูมิคุ้มกันถูกต้อง ตรงเวลา 3.2 ใส่ใจป้องกันการติดเชื้อ 3.3 ระวังเรื่อง การรับประทานอาหาร 3.4 อาการผิดปกติและการจัดการ และ 4. ปัญหาด้านการเงิน

1. ภาวะสุขภาพหลังผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจขึ้น ผู้ให้ข้อมูลหลักเปรียบเทียบอาการก่อนและหลังผ่าตัด จากก่อนผ่าตัดผู้ให้ข้อมูลหลักมีอาการเหนื่อยมากไม่สามารถทำอะไรไหว ต้องให้ญาติช่วยทำกิจวัตรประจำวัน บางส่วนหรือทั้งหมด อยู่ในภาวะพึ่งพิง หลังผ่าตัดสามารถกลับมาใช้ชีวิตได้เกือบเท่ากับคนปกติ สามารถฟื้นตัว กลับมาได้เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนผ่าตัดอยู่ที่ 60-100% โดยใช้เวลาที่สามารถฟื้นตัวกลับมาได้ปกติจะอยู่ในช่วง 6 เดือน ถึง 2 ปี และขึ้นอยู่กับความมั่นใจของผู้ให้ข้อมูลหลักแต่ละคน ส่วนการเปลี่ยนแปลงด้านจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึก พฤติกรรม ส่วนใหญ่ไม่ได้เปลี่ยนไปจากเดิม ไม่ได้รู้สึกว่า การเปลี่ยนเอาหัวใจของผู้บริจาคมาแล้วรู้สึกเปลี่ยนไป

“จากเมื่อก่อนทำอะไรไม่ได้เลยตอนนี้ทำได้แบบสบายๆ ประมาณเก้าสิบเปอร์เซ็นต์ ผมคิดว่าระยะเวลาที่เรา จะกลับมาใช้ชีวิตได้ตามปกติน่าจะหลังผ่าตัดไปแล้วประมาณหกเดือน ส่วนตัวผมเริ่มทำอะไรจริงจังคิดว่าสามารถ กลับมาทำอะไรได้หนึ่งร้อยเปอร์เซ็นต์ ประมาณหนึ่งปี ผมคิดว่าอยู่ที่ความกล้าของแต่ละคน”

2. การปฏิบัติตามคำแนะนำ ภายหลังผ่าตัดผู้ให้ข้อมูลหลักจะได้รับคำแนะนำในการดูแลตนเองจากทีม สุขภาพในรูปแบบการสอนและได้รับเอกสารแผ่นพับ ในส่วนของการสอนแนะนำข้อมูลที่ได้รับค่อนข้างมากทำให้ผู้ให้ ข้อมูลหลักจดจำข้อมูลได้ไม่หมด และในส่วนของเอกสารแผ่นพับผู้ให้ข้อมูลหลักไม่ค่อยสนใจเปิดอ่าน เมื่อมีข้อสงสัย เกี่ยวกับการดูแลตนเองผู้ให้ข้อมูลหลักจะใช้วิธีสอบถามเมื่อมาตรวจตามนัด หรือโทรมาสอบถามข้อมูลกับแพทย์ พยาบาล และเภสัชกร ผู้ให้ข้อมูลหลักมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การดูแลตนเองกับผู้ป่วยอื่นที่ได้รับการเปลี่ยน หัวใจ และมีการสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ในกลุ่มบุคลากรทางการแพทย์ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่าการดูแลตนเองของ ผู้ป่วยส่วนใหญ่ปฏิบัติได้ดีในช่วงหกเดือนถึงหนึ่งปีแรก เรื่องที่ละเอียดในการดูแลตนเองมากที่สุดคือการรับประทานอาหาร และมาตรวจตามนัด

“ก่อนออกจากโรงพยาบาล มีพยาบาลมาแนะนำและให้แผ่นพับคู่มือ แต่เราไม่ค่อยได้ดู แม้จะสนใจดูว่า ต้องปฏิบัติตัวอย่างไร ช่วงมาตรวจตามนัดก็มีเภสัชกรมาแนะนำเรื่อง การรับประทานยา ตอนรอตรวจก็มีการแชร์ การดูแลตนเองกับผู้ป่วยคนอื่นๆที่เค้าเปลี่ยนมาก่อนเรา”

3. การดูแลตนเองเมื่อมีภาวะด้านสุขภาพที่เปลี่ยนแปลง ภายหลังผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจผู้ให้ข้อมูลหลักมี ภาวะสุขภาพที่ดีขึ้นแต่ภายใต้ข้อจำกัดคือต้องมีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตในการดูแลตนเองที่มีความแตกต่างจากเดิม ไม่ว่าจะเป็นการปรับตัวกับหัวใจใหม่ที่เปลี่ยน การรับประทานยากดภูมิคุ้มกันไปตลอดชีวิตเพื่อป้องกันไม่ให้ร่างกาย ต่อต้านอวัยวะที่ปลูกถ่ายเข้าไป และผลข้างเคียงของการรับประทานยากดภูมิคุ้มกัน ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักมุ่งเน้น การดูแลตนเองที่สำคัญใน 4 เรื่องคือ 1) รับประทานยากดภูมิคุ้มกันถูกต้อง ตรงเวลา 2) ใส่ใจป้องกันการติดเชื้อ 3) ระวังเรื่องเรื่องการรับประทานอาหาร 4) อาการผิดปกติและการจัดการ

1) รับประทานยากดภูมิคุ้มกันถูกต้อง ตรงเวลา หลังผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจผู้ให้ข้อมูลหลักทุกคนทราบว่า จะต้องรับประทานยากดภูมิคุ้มกันตลอดชีวิตและต้องรับประทานยาได้ถูกต้องและตรงเวลา ในช่วงแรกที่ผู้ป่วยกลับบ้าน บ้านจะมีทั้งจัดยารับประทานด้วยตัวเองและมีผู้ช่วยดูแลเป็นคนช่วยจัดยาให้ เนื่องจากยาที่ได้กลับไม่มีจำนวนมาก ผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งหมดจะใช้การตั้งนาฬิกาปลุกช่วยเตือนเพื่อไม่ให้ลืมรับประทานยา ผู้ให้ข้อมูลหลักไม่ลืมรับประทาน ยา แต่จะมีรับประทานยาล่าช้าเนื่องจากแบบแผนการดำเนินชีวิต แก้ไขโดยปรับเวลารับประทานอาหาร มีการจัดเตรียมและพกยาติดตัวเมื่อออกไปทำธุระข้างนอก

“ผมทานยากดภูมิสม่าเสมอ ก็มีเคยล้มทานยาบ้างพวกยาลดไขมัน แต่ยากดภูมิผมจะไม่มีล้มเลย เพราะผมใช้การตั้งเวลาเอาไว้และเรารู้ว่ามันเป็นนิสัยไปแล้ว พอถึงเจ็ดโมงปั๊บต้องรีบกิน การรับประทานยาตอนเช้าไม่มีปัญหาเพราะรับประทานยาเจ็ดโมงแล้วกินข้าว แต่ตอนเย็นที่บ้านจะกินข้าวกันประมาณหกโมง แต่ผมจะกินข้าวห้าโมงเย็นแล้วทุ่มหนึ่งผมจะมากินยากดภูมิ”

2) **ใส่ใจป้องกันการติดเชื้อ** เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลหลักต้องรับประทานยากดภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันการปฏิเสธหัวใจดวงใหม่ ดังนั้นผู้ให้ข้อมูลหลักกลุ่มนี้มีโอกาสที่จะติดเชื้อได้ง่ายกว่าคนปกติ ผู้ให้ข้อมูลหลักดูแลตนเองเพื่อป้องกันการติดเชื้อโดยแยกตัวออกจากชุมชนในช่วงแรกหลังผ่าตัด หลีกเลี่ยงไม่อยู่ใกล้คนที่มีการไอจามหรือเป็นหวัด ดูแลที่บ้านสะอาดอยู่เสมอ หมั่นล้างมือ ดูแลความสะอาดร่างกายและช่องปาก และใช้ผ้าปิดจมูกทุกครั้งเมื่อออกจากบ้านหรือต้องอยู่ในที่มีคนอยู่หนาแน่น แต่พบว่าไม่มีผู้ให้ข้อมูลหลัก 3 รายให้ข้อมูลว่าไม่ได้ใช้ผ้าปิดจมูกเมื่อออกจากบ้านถ้าไม่ได้ไปในที่คนอยู่เยอะ เนื่องจากคิดว่าร่างกายแข็งแรงดีแล้ว

“ในระยะแรกหลังกลับบ้าน สัปดาห์แรกจะอยู่แต่ในบ้าน ไม่ออกไปไหน ถ้าออกไปข้างนอกในช่วงแรกๆ ที่มีคนเยอะๆ ก็จะใส่ผ้าปิดจมูกตลอด หลังๆไม่ค่อยได้ใส่ผ้าปิดจมูกเวลาออกไปข้างนอก เพราะคิดว่าตนเองแข็งแรงแล้ว”

3) **ระมัดระวังเรื่องการรับประทานอาหาร** โดยรับประทานอาหารที่ปรุงสุกสะอาด กินร้อนช้อนกลาง รับประทานอาหารไม่เค็ม ไม่มัน ส่วนใหญ่ทำอาหารรับประทานเองเนื่องจากสามารถควบคุมดูแลในเรื่องความสะอาดและกระบวนการปรุงได้ดีกว่า มีการประยุกต์นำอาหารที่ซื้อมาตัดแปลงให้สามารถรับประทานได้เหมาะสมกับโรค หลีกเลี่ยงผลไม้ที่รับประทานทั้งเปลือก งดรับประทานส้มโอ ทับทิมเพราะมีผลต่อการเพิ่มของระดับยากดภูมิในเลือด

“เรื่องอาหารเก้าสิบเปอร์เซ็นต์ ผมรับประทานอาหารที่ภรรยาทำให้ ให้ปรุงเป็ๆตามคำแนะนำ ส่วนเวลาที่ออกนอกบ้านเราไม่สามารถเลือกได้แต่พยายามรับประทานอาหารตามคำแนะนำของแพทย์เช่นไม่รับประทานผักสด แต่ถึงขนาดไปบอกให้ร้านข้างนอกเค้าทำตามเป็ๆ ผมก็คงทำอย่างนั้นไม่ได้ แต่จะเลือกรับประทานให้ใกล้เคียงที่สุด อย่างพวกผักที่ชอบบางร้านก็ขอให้เค้าช่วยเอาไปผัดให้ ผมรับประทานอาหารที่ปรุงสุก เช่นส้มตำ เป็นอาหารที่ผมชอบมาก ภรรยาก็จะเอามาละกะกอบไปทอดให้สุก ก่อนนำมาปรุงให้”

4) **อาการผิดปกติและการจัดการ** อาการผิดปกติที่สำคัญคือร่างกายปฏิเสธหัวใจดวงใหม่ที่ได้รับและการติดเชื้อ โดยจะมีอาการหายใจหอบเหนื่อย มีไข้ เป็นหวัด เจ็บคอ ไอ อ่อนเพลีย บวม ปัสสาวะออกลดลง ท้องเสีย เมื่อมีอาการผิดปกติเบื้องต้นผู้ให้ข้อมูลหลักจะใช้วิธีการโทรมาขอคำแนะนำกับพยาบาลประสานงานเปลี่ยนนอร์วียะ โดยตรงหรือติดต่อกับแพทย์ผู้ดูแลผู้ป่วยโดยตรง ผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นบุคลากรทางการแพทย์ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่าพบการติดเชื้อเป็นภาวะแทรกซ้อนที่พบบ่อยที่สุด

“เวลามีอาการผิดปกติเช่น เป็นหวัด ท้องเสีย มีอาการอะไรปั๊บ เราก็จะโทรมาที่หน่วยนี้ (คลินิกปลูกถ่ายหัวใจและปอด งานเปลี่ยนนอร์วียะ) จะแจ้งอาการกับเจ้าหน้าที่เค้าจะแนะนำว่าต้องทำอะไรหรือให้มาพบแพทย์”

4. **ปัญหาด้านการเงิน** หลังผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจผู้ให้ข้อมูลหลักจะได้รับการนัดหมายให้มาตรวจประเมินอาการอย่างสม่ำเสมอ ปัญหาอุปสรรคส่วนใหญ่เป็นปัญหาค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาพบแพทย์ของผู้ให้ข้อมูลหลักที่บ้านอยู่ไกลหรือต้องเดินทางมาจากต่างจังหวัดเนื่องจากสิทธิ์ค่ารักษาพยาบาลครอบคลุมเฉพาะค่าตรวจรักษาและค่ายา รวมทั้งปัญหานี้สินที่กู้ยืมมาในช่วงก่อนผ่าตัดเพื่อมารักษาซึ่งช่วงนั้นผู้ให้ข้อมูลหลักไม่สามารถทำงานได้

“ตอนนี้หนี้สินเยอะเพราะต้องใช้เวลาเดินทางมาตรวจ ค่ากิน ค่าที่พัก หลังผ่าตัดก็ยังไม่เข้าหออยู่ใกล้ๆ โรงพยาบาลอีก 2 เดือน ช่วงนั้นไม่มีรายได้ต้องให้น้องกู้ ธกส ให้ แต่ก็ยังดีที่ค่ารักษาพยาบาลและค่ายาไม่ต้องจ่าย”

ตอนที่ 2 การให้ความหมายของการผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจ

ผู้ให้ข้อมูลหลักกลุ่มผู้ป่วยที่ได้รับการผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจและผู้ให้ข้อมูลหลักกลุ่มบุคลากรทางการแพทย์มีการให้ความหมายของการผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจเป็นไปในทางเดียวกัน โดยสามารถสรุปได้ดังนี้คือ เป็นการรักษาภาวะหัวใจล้มเหลวที่ไม่สามารถรักษาได้ด้วยวิธีอื่น ทำให้มีชีวิตอยู่ได้ยืนยาวขึ้นเหมือนได้เกิดใหม่ และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

“ชีวิตตอนนั้นมันแย่มาก มีคมนไปหมด ไม่รู้ว่าจะทำข้ามไปได้ยังไง ตอนนั้นผมถามหมอทุกวันว่าผมจะตายไหม ตอนที่หมอบอกให้เปลี่ยน รู้ว่าต้องเปลี่ยนเพราะว่าตอนนั้นมันเหนื่อยมาก มันไม่ไหวแล้ว มีอยู่ทางเดียวหลังเปลี่ยนหัวใจเหมือนเกิดใหม่” (ผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นผู้ป่วย)

“เป็นการรักษาภาวะหัวใจล้มเหลวที่ไม่สามารถรักษาได้ด้วยวิธีอื่น โดยการนำหัวใจดวงใหม่ที่ทำงานได้ดีมาใส่ทดแทน เพื่อหวังให้ผู้ป่วยมีชีวิตที่ยืนยาวขึ้นและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถกลับไปทำงานกลับไปใช้ชีวิตในสังคมตามวัยหรือสิ่งที่ควรจะเป็น บางครั้งมันไม่ใช่การใช้ชีวิตอยู่อย่างเดียวมันรวมถึงความมีคุณค่าในตัวเอง” (ผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นบุคลากรทางการแพทย์)

บทสรุป

จากการศึกษาการปฏิบัติในการดูแลตนเองของผู้ป่วยที่ได้รับการผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจของผู้ให้ข้อมูลหลักกลุ่มผู้ป่วยและบุคลากรทางการแพทย์มีความสอดคล้องและไปในทางเดียวกัน และข้อมูลที่ได้สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับบุคลากรทางด้านสุขภาพในการพัฒนารูปแบบด้านการส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพการดูแลตนเองของผู้ป่วยภายหลังผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจได้ดังนี้คือ

1. **ภาวะสุขภาพหลังผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจดีขึ้น** ภาวะสุขภาพที่ดีขึ้นจะช่วยส่งเสริมให้ผู้ป่วยมีการรับรู้ความสามารถ มีความพร้อม และเกิดความมั่นใจในการดูแลตนเอง ซึ่งเป็นแรงจูงใจสำคัญที่ทำให้เกิดการดูแลตนเองอย่างต่อเนื่องในการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต

2. **การปฏิบัติตามคำแนะนำ** จากผลการศึกษาค้นพบประเด็นที่น่าสนใจคือข้อมูลที่ได้รับในการสอนและให้คำแนะนำค่อนข้างมากทำให้จำได้ไม่หมด และเอกสารแผ่นพับที่ได้รับผู้ป่วยไม่ค่อยสนใจเปิดอ่าน ดังนั้นควรมีการพัฒนาแบบการสอนให้คำแนะนำและจัดทำคู่มือการดูแลตนเองแบบบูรณาการ หรือจัดทำรูปแบบสื่อการสอนที่มีความน่าสนใจ เข้าใจง่าย เข้าถึงง่าย และมีความทันสมัย โดยนำเทคโนโลยีการสื่อสารมาประยุกต์ใช้ ได้แก่ การใช้โซเชียลมีเดีย การจัดทำเว็บไซต์การดูแลตนเองในรูปแบบการสแกนคิวอาร์โค้ด และจากผลการศึกษากลุ่มบุคลากรทางการแพทย์ให้ข้อมูลการดูแลตนเองของผู้ป่วยส่วนใหญ่ปฏิบัติได้ดีในช่วงหกเดือนถึงหนึ่งปีแรก ดังนั้นควรมีการประเมินการดูแลตนเองของผู้ป่วยในระยะยาวโดยติดตามเป็นระยะๆ เกี่ยวกับสมรรถนะการดูแลตนเอง วิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดูแลตนเอง ผลลัพธ์และข้อจำกัดของผู้ป่วยแต่ละรายเพื่อหาแนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมดูแลตนเองของผู้ป่วยให้มีความยั่งยืน

3. **การดูแลตนเองเมื่อมีภาวะด้านสุขภาพที่เปลี่ยนแปลง** สถานการณ์ที่ภาวะสุขภาพเปลี่ยนแปลงทำให้เกิดความต้องการเพื่อตัดสินใจว่าจะทำอย่างไรเพื่อคงไว้ซึ่งสภาวะปกติ ทำให้ผู้ป่วยเกิดความต้องการการดูแลตนเองที่เฉพาะเจาะจง (Orem, 2001) ผู้ป่วยที่ได้รับการผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจจะมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินชีวิตเพื่อคงไว้ซึ่งภาวะสุขภาพที่ดีและป้องกันภาวะแทรกซ้อน โดยให้ความสำคัญในการดูแลตนเองในเรื่อง รับประทานยาตาม医嘱 คุมกันถูกต้อง ตรงเวลา ใส่ใจป้องกันการติดเชื้อ ระวังระวังเรื่องการรับประทานอาหาร อากาศผิดปกติและการจัดการ และเพื่อพัฒนาสมรรถนะการดูแลตนเองของผู้ป่วยและผู้ดูแล ควรจัดกลุ่มกิจกรรมให้ผู้ป่วยและผู้ดูแลมา

แลกเปลี่ยนประสบการณ์การดูแลตนเองว่าแต่ละคนมีรูปแบบเป็นอย่างไร เพื่อหาแบบอย่างในการดูแลตนเองที่เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตและไม่ขัดกับแผนการรักษาของแพทย์เช่น วิธีการที่ปฏิบัติให้ไม่สัมผัสประทานยา การดัดแปลงวิธีการประกอบอาหารที่เหมาะสมกับโรค ปัญหาในการดูแลตนเองในเรื่องต่างๆและการแก้ไข โดยมีทีมสหสาขาวิชาชีพประกอบด้วยแพทย์ พยาบาล เภสัชกร นักโภชนาการ นักกายภาพบำบัด และนักจิตวิทยา มาช่วยให้คำแนะนำที่ถูกต้อง

4. ปัญหาด้านการเงิน คือค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาตรวจตามนัดหลังผ่าตัด และภาระหนี้สินในช่วงที่ผ่านมา ก่อนผ่าตัด ส่วนใหญ่พบในผู้ป่วยที่ต้องเดินทางมาจากต่างจังหวัด ปัญหาอุปสรรคนี้อาจแก้ไขโดยการนำระบบการตรวจรักษาทางไกลผ่านระบบวีดีโอคอลมาใช้ ทำให้ผู้ป่วยไม่ต้องมาเดินทางมาโรงพยาบาลในกรณีผู้ป่วยอาการคงที่ เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายให้แก่ผู้ป่วย

และจากผลการศึกษาก่อให้เกิดความหมายของการผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจ ข้อมูลที่ได้ทำให้ทราบมุมมอง ทศนคติจากผู้มีประสบการณ์จริงว่าการเปลี่ยนหัวใจมีความหมายกับผู้ป่วยเหล่านั้นอย่างไร และข้อมูลที่ได้สามารถนำไปใช้อ้างอิงในขั้นตอนของการให้คำแนะนำแนวทางการรักษาผู้ป่วยที่มีภาวะหัวใจล้มเหลวระยะสุดท้ายที่จำเป็นต้องได้รับการผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจ เพื่อให้ผู้ป่วยเกิดความเข้าใจ มั่นใจและตัดสินใจยอมรับการรักษาด้วยการผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจ ตลอดจนข้อมูลที่ได้สามารถนำไปใช้สนับสนุนในการรณรงค์เพื่อเชิญชวนบริจาคอวัยวะ เนื่องจากประเทศไทยมีอัตราการบริจาคอวัยวะจากผู้พลัดพรากตายจำนวนไม่มาก จากการศึกษาของสมาคมปลูกถ่ายอวัยวะแห่งประเทศไทย (2560) ศึกษาปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการขอรับบริจาคและปลูกถ่ายอวัยวะในประเทศไทย พบว่าปัจจัยที่เป็นผลบวกและทำให้ญาติมีแรงจูงใจในการบริจาคอวัยวะคือความต้องการให้ผู้ป่วยทำบุญเป็นครั้งสุดท้ายก่อนเสียชีวิตและความต้องการให้อวัยวะเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ดังนั้นการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ โดยการนำเสนอข้อมูลจากผู้ที่มีประสบการณ์จริงซึ่งได้ให้ความหมายว่า“ทำให้มีชีวิตอยู่ได้ยืนยาวขึ้นเหมือนได้เกิดใหม่” ย่อมทำให้ผู้บริจาคเห็นผลว่าการบริจาคอวัยวะมีความหมายและมีความสำคัญกับผู้ที่ได้รับบริจาคเพียงใด และการบริจาคอวัยวะเป็นการทำบุญที่ยิ่งใหญ่ที่ช่วยต่อชีวิตให้ผู้อื่นได้ ก่อให้เกิดความเข้าใจ ความเชื่อและทัศนคติที่ดีต่อการบริจาคอวัยวะ ดังนั้นข้อมูลที่ได้จากการศึกษานี้จึงเป็นประเด็นหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมและทำให้การขอรับบริจาคอวัยวะประสบความสำเร็จมากขึ้น ส่งผลให้ผู้ป่วยหัวใจล้มเหลวระยะสุดท้ายสามารถได้รับการรักษาด้วยการเปลี่ยนหัวใจมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

สมาคมปลูกถ่ายอวัยวะแห่งประเทศไทย.(2560).การศึกษาปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการขอรับบริจาคอวัยวะและการปลูกถ่ายอวัยวะในประเทศไทย(พิมพ์ครั้งที่2).กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์กรุงเทพเวชสาร.

วิชัย โชควิวัฒน์. (2558). ตำนานบัตรทอง (9) ผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจ. เข้าถึงโดย

<https://www.hfocus.org/content/2015/08/10653> วันที่เข้าถึง 19 มกราคม 2561(ออนไลน์).

Alraies, M. C., & Eckman, P. (2014). Adult heart transplant: indications and outcomes. *Journal of Thoracic Disease*, 6(8), 1120-1128. doi:10.3978/j.issn.2072-1439.2014.06.44

- Farmer, S. A., Grady, K. L., Wang, E., McGee, E. C., Jr., Cotts, W. G., & McCarthy, P. M. (2013). Demographic, Psychosocial, and Behavioral Factors Associated With Survival After Heart Transplantation. *The Annals of Thoracic Surgery*, 95(3), 876-883.
- Kim, J., Kim, K., & Jang, I. (2017). Symptom Experience, Self-Care Adherence, and Quality of Life Among Heart Transplant Recipients in South Korea. *Clinical Nursing Research*, 0(0), 1054773817740531. doi:10.1177/1054773817740531
- Orem, D. E. (2001). *Nursing Concepts of Practice*. the United States of America: Mosby, Inc.
- Sadala ML, S. N. (2008). Heart transplantation experiences: a phenomenological approach. *J Clin Nurs*. 2008, (7B):217-225. doi:10.1111/j.1365-2702.2007.02206.x.
- Tung, H.-H., Chen, H.-L., Wei, J., & Tsay, S.-L. (2011). Predictors of quality of life in heart-transplant recipients in Taiwan. *Heart & Lung: The Journal of Acute and Critical Care*, 40(4), 320-330.

ความคิดเห็นของนักวิเคราะห์งบประมาณ สำนักงานงบประมาณเกี่ยวกับกระบวนการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีตามระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์

The Opinions of Budgeting Analysts, Budget Bureau Towards Annual Budget Allocation Process According to the Strategic Performance Based Budgeting System.

กิตติโชค ดิษริยะกุล¹ และ ภิรดา ชัยรัตน์²

Krittichoke Dissariyakul¹ and Pirada Chairatana²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ 2) เพื่อศึกษาระดับความรู้เกี่ยวกับระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ 3) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 4) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักวิเคราะห์งบประมาณ สำนักงานงบประมาณ จำนวน 243 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test การวิเคราะห์ความผันแปร และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ระดับ .05

ผลการวิจัยพบว่า นักวิเคราะห์งบประมาณมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์อยู่ในระดับมาก และนักวิเคราะห์งบประมาณมีระดับความรู้เกี่ยวกับระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับการศึกษา และสถานภาพทางตำแหน่งที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขณะที่ความรู้เกี่ยวกับระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์

คำสำคัญ : ความคิดเห็น นักวิเคราะห์งบประมาณ สำนักงานงบประมาณ ระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์

¹ ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 10900 ประเทศไทย

Department of Political Science and Public Administration, Faculty of Social Science, Kasetsart University, Bangkok 10900, Thailand.

² ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 10900 ประเทศไทย

Department of Political Science and Public Administration, Faculty of Social Science, Kasetsart University, Bangkok 10900, Thailand.

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the level of the opinions towards Strategic Performance Based Budgeting System 2) to study the level of knowledge about Strategic Performance Based Budgeting System 3) to compare the opinions towards Strategic Performance Based Budgeting System classified by personal factors and 4) to study the relationship between knowledge and opinions about Strategic Performance Based Budgeting System. The sample of the research were 243 officers at Budget Bureau. The data were collected by questionnaires and analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, One-Way ANOVA and Pearson's product moment Correlation Coefficient. The level of significance was set at .05.

The results of the research found that the opinions towards Strategic Performance Based Budgeting System were at high level and the knowledge about Strategic Performance Based Budgeting System were at high level. The hypothesis testing revealed that the officers who had difference in education and job positions did difference in the opinions towards Strategic Performance Based Budgeting System at statistical significant level of .05. While the opinions towards Strategic Performance Based Budgeting System did not relate with knowledge about Strategic Performance Based Budgeting System.

Keyword: Opinions, Budgeting Analysts, Budget Bureau, Strategic Performance Based Budgeting System

บทนำ

งบประมาณเป็นแผนการเงินที่กำหนดขึ้นมาเพื่อประโยชน์สำหรับใช้เป็นแนวทางในการควบคุม การบริหาร การการเงินของภาครัฐทั้งในระดับองค์กรและระดับประเทศ โดยงบประมาณเป็นรายละเอียดของตัวเลขที่เป็นขอบเขตของรายจ่ายในการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรมที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ซึ่งเป็นรายละเอียดที่ผู้บริหารได้แสดงความสามารถในการขับเคลื่อนองค์กรหรือประเทศที่มีมาตั้งแต่สมัยอดีต มีสำนักงานงบประมาณทำหน้าที่ด้านการงบประมาณตั้งแต่ปี พ.ศ. 2502 ซึ่งมีการนำระบบงบประมาณแบบแสดงรายการ (Line Item Budgeting System) มาใช้ในการจัดสรรงบประมาณเป็นครั้งแรก เป็นระบบที่แสดงรายละเอียดเป็นแต่ละรายการตามกรอบวงเงินที่กำหนดโดย ต่อมาในปี พ.ศ. 2525 ได้นำแนวคิดระบบงบประมาณแบบแผนงานโครงการ (Planning-Programming Budgeting System: PPBS) มาใช้ เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงผลการดำเนินงานตามโครงการของหน่วยงานกับเป้าหมายที่รัฐบาลต้องการ ต่อมาในปี พ.ศ. 2540 เกิดวิกฤตเศรษฐกิจ หรือวิกฤตต้มยำกุ้ง ภาครัฐได้รับผลกระทบจากหนี้ต่างประเทศ เนื่องจากผลจากการจัดเก็บรายได้ของรัฐบาลต่ำกว่าเป้าหมายไปมาก จึงมีการปรับลดงบประมาณในรายจ่ายประจำปีเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะแผนงาน โครงการ กิจกรรมที่ไม่จำเป็น สามารถชะลอไปได้โดยไม่เสียหาย (ดุสิต เขมะศักดิ์ชัย, 2562: 159-168)

ภายหลังจากเกิดวิกฤตเศรษฐกิจได้มีการปรับเปลี่ยนวิธีการงบประมาณขึ้นใหม่เป็นการจัดทำระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ (Strategic Performance Based Budgeting System: SPBBS) โดยเริ่มใช้ในปีพ.ศ. 2546 จนถึงปัจจุบัน นับได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงระบบบริหารภาครัฐไปสู่รูปแบบการบริหารงาน

ภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) โดยมีกระบวนการทำงานภายใต้แนวคิดที่มุ่งเน้นผลงานหรือผลสัมฤทธิ์ และใช้ตัวชี้วัดเป็นตัวสะท้อนผลงานอย่างเป็นรูปธรรม

จากการปฏิรูประบบงบประมาณเป็นระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงานของนักวิเคราะห์งบประมาณ ตั้งแต่การทบทวนงบประมาณ การวางแผนงบประมาณ การจัดทำงบประมาณ การอนุมัติงบประมาณ การบริหารงบประมาณ และการติดตามประเมินผล (สำนักงานบริหารโครงการปรับปรุงระบบการจําการงบประมาณ สำนักงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2544: 2-29) ซึ่งจะต้องอาศัยความรู้และประสบการณ์ เพื่อให้การจัดสรรงบประมาณในประเทศตรงตามเป้าหมายในการพัฒนาประเทศภายใต้โครงสร้างงบประมาณในแต่ละปีที่เกิดขึ้นจากรายรับ และผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) มากำหนดเป็นกรอบวงเงินงบประมาณรายจ่ายที่มีอยู่จำกัดในแต่ละปีงบประมาณ

งบประมาณที่มีจำกัดในแต่ละปีงบประมาณส่งผลให้นักวิเคราะห์งบประมาณต้องมีการคิด วิเคราะห์ และการจัดลำดับความสำคัญของแผนงาน โครงการ กิจกรรมให้มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงจากยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ แผนแม่บทด้านต่าง ๆ ผ่านยุทธศาสตร์จัดสรรงบประมาณ (คณะกรรมการปฏิรูประบบงบประมาณ, 2559: 133-138) รวมทั้งการมีบทบาทหลักในการรับผิดชอบดูแลการจัดสรรและการใช้จ่ายงบประมาณแผ่นดินของประเทศ ทำให้ขอบเขตความรับผิดชอบในการการปฏิบัติงานของนักวิเคราะห์งบประมาณมีขอบเขตที่กว้าง มีความสลับซับซ้อน และมีปริมาณงานสูงตลอดทั้งปี

จากหน้าที่ความรับผิดชอบของนักวิเคราะห์งบประมาณที่จะต้องทำให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด เพื่อให้เป็นไปตามแผนของวงจรงบประมาณในแต่ละปี และต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจของนักวิเคราะห์งบประมาณ ทั้งทางด้านกฎหมายและระเบียบ คำสั่ง สภาวะทางการเมือง เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงทำให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับนักวิเคราะห์งบประมาณ ดังนั้นผลการศึกษาวิจัยสามารถนำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการปรับปรุง แก้ไข พัฒนางานระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น และเพิ่มความรู้ให้กับนักวิเคราะห์งบประมาณ รวมทั้งเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศชาติ และแนวทางในการศึกษาถึงความคิดเห็นต่อความสำเร็จของการปรับเปลี่ยนระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์มาใช้ในการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปี รวมทั้งเป็นแนวทางในการจัดการงบประมาณให้สอดคล้องกับแนวนโยบาย และการพัฒนาประเทศที่เหมาะสมที่สุดในการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของนักวิเคราะห์งบประมาณ สำนักงบประมาณเกี่ยวกับกระบวนการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีตามระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์
2. เพื่อศึกษาระดับความรู้ของนักวิเคราะห์งบประมาณ สำนักงบประมาณเกี่ยวกับระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์

3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักวิเคราะห์งบประมาณ สำนักงบประมาณเกี่ยวกับกระบวนการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีตามระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ของนักวิเคราะห์งบประมาณ สำนักงบประมาณเกี่ยวกับระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์กับความคิดเห็นของนักวิเคราะห์งบประมาณ สำนักงบประมาณเกี่ยวกับกระบวนการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีตามระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 นักวิเคราะห์งบประมาณที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีตามระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 ระดับความรู้ของนักวิเคราะห์งบประมาณ สำนักงบประมาณเกี่ยวกับระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของนักวิเคราะห์งบประมาณ สำนักงบประมาณเกี่ยวกับกระบวนการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีตามระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการและพนักงานราชการที่ดำรงตำแหน่งนักวิเคราะห์งบประมาณ สำนักงบประมาณ ส่วนกลาง จำนวน 618 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ ข้าราชการและพนักงานราชการที่ดำรงตำแหน่งนักวิเคราะห์งบประมาณ สำนักงบประมาณ ส่วนกลาง จำนวน 243 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างวิธีการคำนวณสูตรตารางสำเร็จของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) (วัลลภ รัฐจิตรานนท์, 2556: 139) และดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือน มีนาคม 2563

ผลการหาความเชื่อมั่นได้นำแบบสอบถามที่เป็นเครื่องมือที่ได้รับการตรวจสอบการหาความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม และทำการปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทดสอบ (Try out) กับประชากรในกลุ่มที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจากบุคลากรสำนักงบประมาณของรัฐสภา สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 30 คน เพื่อวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีการวัดความสอดคล้องภายในแบบครอนบาค อัลฟา (Cronbach's Alpha) ผลการทดสอบความรู้ระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .746 และผลการทดสอบความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีตามระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .795

เครื่องมือใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 เป็นส่วนของข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุการทำงาน สถานภาพทางตำแหน่ง และรายได้ ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม และส่วนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีตามระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ ได้แก่ การทบทวนงบประมาณ การวางแผนงบประมาณ การจัดทำงบประมาณ การอนุมัติงบประมาณ การบริหารงบประมาณ และการติดตามประเมินผล เมื่อผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะทำการรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลไปประมวลผลกับเครื่องคอมพิวเตอร์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ค่าสถิติที่ใช้ใน

การวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test การวิเคราะห์ความผันแปร และ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ระดับ .05

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักวิเคราะห์งบประมาณส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 63.8 และมีอายุต่ำกว่า 35 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.8 มีการศึกษาในระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 59.7 และมีอายุการทำงานต่ำกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 49.8 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีตำแหน่งนักวิเคราะห์งบประมาณปฏิบัติการและนักวิเคราะห์งบประมาณชำนาญการในสัดส่วนใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 33.4 และร้อยละ 29.6 ตามลำดับ นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง 15,000 – 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 37.4

2. ความรู้เกี่ยวกับระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความรู้เกี่ยวกับระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 0.88 จากคะแนน 1.00 ซึ่งหมายความว่า นักวิเคราะห์งบประมาณมีความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริงและรายละเอียดของกระบวนการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีตามระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์เป็นอย่างดี เนื่องจากนักวิเคราะห์งบประมาณเล็งเห็นความสำคัญและมีความสนใจที่จะหาความรู้เพิ่มเติมจากการฝึกอบรม การขัดเกลาจากผู้ชำนาญด้านกระบวนการงบประมาณ พร้อมทั้งต้องมีการติดตามข้อมูลข่าวสารในเรื่องดังกล่าวตลอดเวลา ด้วยเหตุนี้จึงทำให้นักวิเคราะห์งบประมาณมีความรู้ในข้อเท็จจริง และรายละเอียดเกี่ยวกับระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์เป็นอย่างมาก

3. ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีตามระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ พบว่า นักวิเคราะห์งบประมาณมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีตามระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.84 ซึ่งหมายความว่า นักวิเคราะห์งบประมาณมีความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีตามระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ในลักษณะเห็นด้วยมาก สามารถจำแนกความคิดเห็นตามกระบวนการงบประมาณได้ 6 ด้าน ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีตามระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ จำแนกเป็นรายด้าน

	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
การทบทวนงบประมาณ	4.09	.308	มาก
การวางแผนงบประมาณ	3.87	.358	มาก
การจัดทำงบประมาณ	3.53	.252	ปานกลาง
การอนุมัติงบประมาณ	4.00	.469	มาก
การบริหารงบประมาณ	3.75	.435	มาก
การติดตามประเมินผล	3.81	.416	มาก
รวม	3.84	.184	มาก

จากตารางที่ 1 สามารถอธิบายผลการวิจัยและวิจารณ์ได้ดังต่อไปนี้

(1) การทบทวนงบประมาณ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.09 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักวิเคราะห์งบประมาณส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการรายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณปีก่อนมากกว่าการใช้การรายงานวิเคราะห์ความสำเร็จในการดำเนินงาน (PART) มาเป็นแนวทางในการจัดทำข้อเสนอวงเงินงบประมาณเบื้องต้น โดยนักวิเคราะห์งบประมาณจะดูประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณของส่วนราชการมาใช้พิจารณาการจัดทำข้อเสนอวงเงินงบประมาณเบื้องต้นเป็นสำคัญ

(2) การวางแผนงบประมาณ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.87 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักวิเคราะห์งบประมาณส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความสามารถจำแนกงบประมาณรายจ่ายตามหมวด (งบบุคลากร งบดำเนินงาน งบลงทุน งบเงินอุดหนุน และงบรายจ่ายอื่น) รายจ่ายได้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ เนื่องจากการจัดทำข้อเสนอวงเงินงบประมาณเบื้องต้นต้องการลงรายละเอียดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ให้ถูกต้องตามหมวดรายจ่าย เพื่อสะท้อนให้เห็นงบประมาณรายจ่ายในภาพรวมของประเทศ จึงทำให้การจัดสรรงบประมาณเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

(3) การจัดทำงบประมาณ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.53 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักวิเคราะห์งบประมาณส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายการเงิน การคลัง และงบประมาณช่วยให้สามารถจัดทำงบประมาณได้อย่างถูกต้อง (เช่น พระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. 2561) เพื่อให้การจัดทำงบประมาณถูกต้องตามหลักกฎหมายการเงิน การคลัง และงบประมาณ อีกทั้งยังเป็นการป้องกันข้อผิดพลาดในการจัดทำงบประมาณ นอกจากนี้นักวิเคราะห์งบประมาณยังมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระยะเวลาของการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีตามกำหนดเวลาตามปฏิทินงบประมาณว่าไม่มีความเหมาะสม เนื่องจากกระยะเวลามีจำกัด แบบฟอร์มมีความซับซ้อน และมีการปรับปรุงแก้ไขในช่วงเวลาที่จำกัด ทำให้นักวิเคราะห์งบประมาณไม่มีเวลาพิจารณารายละเอียดการจัดทำงบประมาณเท่าที่ควร

(4) การอนุมัติงบประมาณ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.00 อาจเนื่องมาจากนักวิเคราะห์งบประมาณส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำข้อสังเกตของคณะกรรมการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีมาเป็นแนวคิดในการจัดสรรงบประมาณปีต่อไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะข้อสังเกตของคณะกรรมการฯ ปีงบประมาณก่อนที่ได้ใช้เป็นแนวทางอาจไม่บรรจุข้อสังเกตที่ได้เป็นแนวทางในการจัดทำงบประมาณ ดังนั้นนักวิเคราะห์งบประมาณควรนำข้อสังเกตมาเป็นแนวคิดในการจัดสรรงบประมาณปีต่อไป

(5) การบริหารงบประมาณ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.75 อาจเนื่องมาจากนักวิเคราะห์งบประมาณส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ และมติคณะรัฐมนตรีสามารถช่วยให้ปฏิบัติการบริหารงบประมาณได้อย่างคล่องตัว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการปฏิบัติและการตีความตามกฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ และมติคณะรัฐมนตรี สามารถช่วยป้องกันข้อผิดพลาดในการบริหารทำงานงบประมาณ

(6) การติดตามประเมินผล พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.81 ซึ่งนักวิเคราะห์งบประมาณส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการรายงานผลการปฏิบัติงานและการใช้จ่ายงบประมาณควรเป็นปัจจุบัน เพื่อให้การประเมินผลเกิดประสิทธิภาพ ดังนั้นควรมีการติดตามและประเมินผลทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการใช้จ่ายงบประมาณของส่วนราชการทุกไตรมาสหรือทุกสิ้นเดือน

4. ผลการทดสอบสมมติฐานที่ว่า นักวิเคราะห์งบประมาณที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีตามระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์แตกต่างกัน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของนักวิเคราะห์งบประมาณ ได้แก่ เพศ อายุ อายุการทำงาน และรายได้ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีตามระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะข้อจำกัดทางด้านเพศ อายุ อายุการทำงาน และรายได้ไม่ได้เป็นตัวกำหนดการทำงานของนักวิเคราะห์งบประมาณ ซึ่งเป็นการทำงานที่ยึดตามหลักความสามารถของแต่ละบุคคลที่จะสร้างความเจริญก้าวหน้าในการทำงาน และนักวิเคราะห์งบประมาณสามารถแสดงความคิดเห็นร่วมกันระหว่างผู้บังคับบัญชา เพื่อให้การจัดสรรงบประมาณเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศชาติ ภายใต้ขอบเขตครอบคลุมการใช้จ่ายภาครัฐและรักษาวินัยการคลัง สอดคล้องกับงานวิจัยของไซคอนันต์ สุดมี (2559) ที่ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่นักวิเคราะห์งบประมาณต่อการนำผลการติดตาม และประเมินผลไปใช้ประโยชน์เพื่อการจัดทำงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ของสำนักงานงบประมาณ และงานวิจัยของอารีลักษณ์ จันทร์เกาะ (2557) ที่ศึกษาเรื่อง ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ในขณะที่ปัจจัยส่วนบุคคลของนักวิเคราะห์งบประมาณ ได้แก่ ระดับการศึกษา และสถานภาพทางตำแหน่งที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีตามระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะระดับการศึกษา และสถานภาพทางตำแหน่งในระดับที่สูงมีความเข้าใจในระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ ทำให้การปฏิบัติงานด้านกรงบประมาณมีความคล่องตัว สามารถรับมือกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดสรรงบประมาณปี ส่งผลให้นักวิเคราะห์งบประมาณสามารถจัดลำดับความสำคัญในการปฏิบัติงานตามปฏิทินงบประมาณได้อย่างเป็นระบบ

5. ผลการสมมติฐานที่ว่า ระดับความรู้เกี่ยวกับระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีตามระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ พบว่า ความรู้เกี่ยวกับระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีตามระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการทำงานของนักวิเคราะห์งบประมาณมีข้อจำกัดทางด้านระยะเวลาตามปฏิทินงบประมาณ ส่งผลให้นักวิเคราะห์งบประมาณมีการเรียนรู้ด้านการงบประมาณจากประสบการณ์ในการทำงานเท่านั้น โดยยังไม่มีการเรียนรู้จากคู่มือหลักเกณฑ์ และการซักซ้อมทำความเข้าใจแนวทางปฏิบัติ จึงเป็นผลให้การมีความรู้เกี่ยวกับระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ไม่มีความสัมพันธ์ต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีตามระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์

บทสรุป

1. ความรู้เกี่ยวกับระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์

นักวิเคราะห์งบประมาณมีความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริงและรายละเอียดของกระบวนการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีตามระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์เป็นอย่างดี สืบเนื่องจากระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์มีผลต่อการปฏิบัติงานของนักวิเคราะห์งบประมาณโดยตรง ส่งผลให้นักวิเคราะห์งบประมาณเล็งเห็นความสำคัญและมีความสนใจที่จะหาความรู้เพิ่มเติมจากการฝึกอบรม การขัดเกลาจากผู้ชำนาญด้านกระบวนการงบประมาณ พร้อมทั้งต้องมีการติดตามข้อมูลข่าวสารในเรื่องดังกล่าวตลอดเวลา ด้วยเหตุนี้จึงทำให้นักวิเคราะห์งบประมาณมีความรู้ในข้อเท็จจริง และรายละเอียดเกี่ยวกับระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์เป็นอย่างมาก

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีตามระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์

นักวิเคราะห์งบประมาณมีความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีตามระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ในลักษณะเห็นด้วยมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่านักวิเคราะห์งบประมาณมีความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีตามระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ ทั้ง 6 ด้าน อยู่ระดับมาก 5 ด้าน และระดับปานกลาง 1 ด้าน โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นมากที่สุดทางด้านกรอบทบทวนงบประมาณ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.09 และระดับความคิดเห็นรองลงมา คือ การอนุมัติงบประมาณ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.00 นอกจากนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นทางด้านการทำงานงบประมาณ โดยมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เท่ากับ 3.53

3. ผลการทดสอบสมมติฐาน สรุปได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

ตัวแปรอิสระ	ผลการทดสอบสมมติฐาน		
	Sig	เป็นไปตามสมมติฐาน	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
1. ปัจจัยส่วนบุคคล			
1.1 เพศ	.155		✓
1.2 อายุ	.090		✓
1.3 ระดับการศึกษา	.027*	✓	
1.4 อายุการทำงาน	.072		✓
1.5 สถานภาพทางตำแหน่ง	.033*	✓	
1.6 รายได้	.440		✓
2. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และความคิดเห็น	.064		✓

*ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำขอบคุณ

งานวิจัยเล่มนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภริดา ชัยรัตน์ เป็นอย่างสูงที่คอยให้ความช่วยเหลือและสนับสนุน รวมทั้งให้คำปรึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าในการทำวิจัยครั้งนี้ นอกจากนี้ยังคอยช่วยขัดเกลา และแก้ไขข้อบกพร่อง เพื่อให้งานวิจัยเล่มนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดยอาจารย์ได้มีการให้คำแนะนำ และทำให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการปฏิรูประบบงบประมาณ. (2559). **วิวัฒนาการและการปฏิรูประบบงบประมาณของประเทศไทย. วารสาร 57 ปี สำนักงบประมาณ. หน้า 133-138 . กรุงเทพมหานคร: สำนักงบประมาณ.**
- ไซคอนันต์ สุดมี. (2559). **ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่นักวิเคราะห์งบประมาณต่อการนำผลการติดตาม และประเมินผลไปใช้ประโยชน์เพื่อการจัดทำงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ของสำนักงบประมาณ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.**
- ดุสิต เขมะศักดิ์ชัย. (2562). **เรื่องเล่าจากอดีตผู้บริหารสำนักงบประมาณ การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาสำนักงบประมาณ. วารสาร 60 ปี สำนักงบประมาณ. หน้า 159-168. กรุงเทพมหานคร: สำนักงบประมาณ.**
- สำนักงานบริหารโครงการปรับปรุงระบบการจัดการงบประมาณ สำนักงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2544). **การปรับปรุงระบบการจัดการงบประมาณ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พี เอ ลีฟวิ่ง จำกัด.**
- วัลลภ รัฐฉัตรานนท์. (2556). **วิธีและเทคนิคในการวิจัยทางรัฐศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เสมาธรรม.**
- อารีลักษณ์ จันเกาะ. (2557). **ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.**

ความต้องการสวัสดิการของนักกีฬาเทนนิสทีมชาติไทย

Welfare Needs of Thai National Tennis Players

ปารมี บำรุงจิตต์¹ และ ภิรดา ชัยรัตน์²

Paramee Bumrungchit¹ and Pirada Chairatana²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการสวัสดิการของนักกีฬาเทนนิสทีมชาติไทย เปรียบเทียบความต้องการสวัสดิการของนักกีฬาเทนนิสทีมชาติไทยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ปัญหาและอุปสรรคของการจัดสวัสดิการ โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ นักกีฬาเทนนิสทีมชาติไทยจำนวน 100 คน และการสัมภาษณ์ผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการ 5 คน มีการดำเนินการวิจัยแบบผสมผสาน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและใช้สถิติการวิเคราะห์ค่าสถิติ t-test และ การวิเคราะห์การแปรปรวนทางเดียวโดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการศึกษานี้ พบว่า นักกีฬาเทนนิสทีมชาติไทยมีความต้องการสวัสดิการอยู่ในระดับมาก โดยมีความต้องการสวัสดิการประเภทเศรษฐกิจมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 รองลงมาได้แก่ สวัสดิการประเภทสุขภาพอนามัยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 สวัสดิการที่มีค่าเฉลี่ยความต้องการน้อยที่สุดได้แก่สวัสดิการประเภทสหกรณ์การ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.05 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่านักกีฬาเทนนิสทีมชาติไทยที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพของนักกีฬา ภูมิภาค ระยะเวลาการติดทีมชาติไทยและระดับการศึกษา ที่แตกต่างกันมีความต้องการสวัสดิการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ปัญหาและอุปสรรคของการจัดสวัสดิการนักกีฬาเทนนิสทีมชาติไทย ได้แก่ ปัญหาด้านการขาดงบประมาณด้านการจัดสวัสดิการ ปัญหาการจัดระเบียบเกี่ยวกับสวัสดิการและปัญหาด้านความต้องการสวัสดิการของนักกีฬาที่เปลี่ยนไปตามยุคสมัย

คำสำคัญ : ความต้องการสวัสดิการ/นักกีฬาเทนนิสทีมชาติไทย

Abstract

The objectives of this study were to study the welfare needs, to study the opinion about the welfare needs of Thai national tennis players, comparison of welfare needs of Thai national tennis players classified by personal factors and study the problems and obstacles in obtaining the welfare of the Thai national tennis players. The sample consisted of 100 Thai national tennis players and interviewing the 5 executives involved in welfare arrangements. The research is conducted in Mixed Method The data were collected by questionnaire and analyzed

¹ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์กรุงเทพฯ 10900 ประเทศไทย

Department of Political Science and Public Administration, Faculty of Social Science, Kasetsart University, Bangkok 10900, Thailand.

²ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์กรุงเทพฯ 10900 ประเทศไทย

Department of Political Science and Public Administration, Faculty of Social Science, Kasetsart University, Bangkok 10900, Thailand.

by statistical software. The statistical tools used were percentage, mean, standard deviation and using statistical analysis, t-test statistics and one-way analysis of variance. The level of statistical significance was set at 0.05.

The result of this study found that the welfare needs of Thai national tennis were at a high level with the need for economic welfare the most with an average of 4.49 followed by health benefits with an average of 4.23. The welfare with the least needs is the recreation benefit with an average of 3.05 and the hypothesis test results found that Thai national tennis players with different personal factors there are different such as gender, age, status of athlete, domicile, and duration of the Thai national team and education level welfare requirements at statistical significant level of 0.05. The problems and obstacles in the welfare of the Thai national tennis players include the lack of the budget for the welfare problems in the organization of welfare and the needs of the welfare of athletes that change with the times.

Keyword: Welfare Needs/ Thai national tennis players

บทนำ

สวัสดิการเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานทางสังคมที่ทุกคนพึงได้รับ การมีสวัสดิการเป็นการสร้างหลักประกันเพื่อความมั่นคงและเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและการมีชีวิตที่ดี การมีสวัสดิการมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างขวัญกำลังใจและเป็นการให้ความช่วยเหลือเพื่อเป็นการเอื้อต่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ ทำให้รู้สึกมีความมั่นคงในการประกอบวิชาชีพ สร้างแรงจูงใจ และสร้างฐานะทางสังคมและวิชาชีพ (ชลินทร์ อมรรธรรม,2541) สำหรับอาชีพนักกีฬาทีมชาติเป็นอาชีพหนึ่งที่มีความสำคัญสำหรับการกีฬาของประเทศไทยโดยกีฬาเทนนิสเป็นกีฬาอีกชนิดที่ถือว่าเป็นสากลและได้รับการยอมรับจากทั่วโลก โดยกีฬาเทนนิสเป็น 1 ใน 13 ชนิดกีฬาที่ถูกเป็นกีฬาที่เป็นกีฬาอาชีพ (ประกาศคณะกรรมการกีฬาอาชีพ,2561) มีสมาคมลอนเทนนิสแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์เป็นผู้ควบคุมดูแลนักกีฬา เมื่อกีฬาเทนนิสถูกจัดเป็นกีฬาที่สามารถเป็นอาชีพได้ ภาครัฐจึงได้มีการจัดสวัสดิการให้แก่ นักกีฬาทีมชาติตาม พ.ร.บ. การกีฬาแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2558 หมวดที่ 4 การส่งเสริมสนับสนุนการกีฬาและการให้สวัสดิการแก่นักกีฬาทีมชาติ (พ.ร.บ. การกีฬาแห่งประเทศไทย,2558) นอกจากนี้ยังมีกองทุนพัฒนากีฬาแห่งชาติที่มีสวัสดิการช่วยเหลือนักกีฬาในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านสุขภาพ ด้านทุนการศึกษา ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการมีสวัสดิการที่จำเป็นสำหรับนักกีฬาทีมชาติ (กองทุนพัฒนากีฬาแห่งชาติ,2542)

สวัสดิการจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะเป็นขวัญกำลังใจและให้ความช่วยเหลือแก่นักกีฬาทีมชาติ ในส่วนของการจัดสวัสดิการที่รัฐจัดหาให้ มีกองทุนเพื่อส่งเสริมการมีสวัสดิการได้แก่กองทุนพัฒนากีฬาแห่งชาติ แต่กองทุนนี้อาจไม่เพียงพอต่อความต้องการ และไม่สามารถตอบสนองความต้องการได้ตรงตามความต้องการของนักกีฬาเทนนิสทีมชาติ เพราะเมื่อนักกีฬาเทนนิสทราบถึงสวัสดิการต่าง ๆ ที่ได้รับการเลือกที่จะเล่นเทนนิสจนถึงระดับทีมชาติและความยากลำบากที่จะก้าวไปจนถึงการเล่นกีฬาเทนนิสระดับทีมชาติได้นั้น จึงทำให้ถอดใจและไม่มีกำลังใจในการเล่นกีฬาเทนนิสจนถึงระดับการเป็นนักกีฬาทีมชาติ ทำให้นักกีฬาที่เก่งและมีคุณภาพมีจำนวนน้อยลง(ต่อพงศ์ คลังกรณ์ ,2547) การที่ไม่มีสวัสดิการที่เฉพาะเจาะจงสำหรับกีฬาทีมชาติเทนนิสอาจทำให้นักกีฬาทีมชาติขาดแรงจูงใจและ

ไม่มีขวัญกำลังใจในการแข่งขัน หากนักกีฬาเทนนิสทีมชาติไทยมีสวัสดิการที่ตรงตามความต้องการจะช่วยส่งเสริม นักกีฬาให้มีแรงจูงใจในการแข่งขันเพิ่มมากขึ้น

วัตถุประสงค์

เพื่อให้สอดคล้องกับปัญหาการวิจัย ผู้วิจัยจึงกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาความต้องการสวัสดิการของนักกีฬาเทนนิสทีมชาติไทย
2. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการสวัสดิการของนักกีฬาเทนนิสทีมชาติไทยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการจัดสวัสดิการสวัสดิการนักกีฬาเทนนิสทีมชาติไทย
4. เพื่อเสนอแนวทางการแก้ไขหรือกำหนดนโยบายตามความต้องการสวัสดิการของนักกีฬาเทนนิสทีมชาติไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) โดยผู้ศึกษาได้ดำเนินการวิจัยตามวิธีการ โดยแบ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ มีวิธีการดำเนินการโดยการศึกษาข้อมูลเอกสาร (Documentary Research) ได้แก่ การศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ทั้งที่เป็นแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หลังจากนั้นใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เป็นการศึกษารวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งสร้างขึ้นจากการทบทวนแนวคิด และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสร้างเครื่องมือในการวิจัย โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในการวิเคราะห์ข้อมูล ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้านความต้องการสวัสดิการของนักกีฬาเทนนิสทีมชาติไทย 7 ด้าน ได้แก่ด้าน 1)สวัสดิการประเภทสุขภาพอนามัย 2)สวัสดิการด้านความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต 3)สวัสดิการประเภทเศรษฐกิจ 4)สวัสดิการประเภทแรงจูงใจ 5)สวัสดิการประเภทการศึกษา 6)สวัสดิการประเภทสันทนาการ 7)สวัสดิการประเภทสภาพแวดล้อม สำหรับการทดสอบสมมติฐาน ใช้สถิติการวิเคราะห์ใช้ค่าสถิติ T-test และ One-Way ANOVA (F-test) เพื่อเปรียบเทียบค่าความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความต้องการสวัสดิการของนักเทนนิสทีมชาติไทย

สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพโดยเริ่มจากการวิเคราะห์ละเอียดเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี เนื้อหา จากเอกสารทางวิชาการ ตำรา วารสาร บทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการทำวิจัยเชิงคุณภาพและดำเนินการสัมภาษณ์ผู้บริหารสมาคมลอนเทนนิสแห่งประเทศไทยฯ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย เลขาธิการสมาคมกีฬาลอนเทนนิสแห่งประเทศไทยฯ ผู้บริหารฝ่ายพัฒนาเยาวชนลอนเทนนิสแห่งประเทศไทยฯและกรรมการสมาคมกีฬาลอนเทนนิสแห่งประเทศไทยฯ สัมภาษณ์และเก็บข้อมูลและนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยวิธีสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว (Face to Face) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างโดยมีข้อคำถามได้แก่ ด้านความพอเพียงในการจัดสวัสดิการของรัฐบาล ด้านแนวทางการแก้ปัญหาการจัดสวัสดิการ และแนวทางความเป็นไปได้ในการจัดสวัสดิการในอนาคต

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสำรวจความต้องการสวัสดิการของนักกีฬาเทนนิสทีมชาติไทยเพื่อทราบถึงสวัสดิการที่นักเทนนิสทีมชาติไทยต้องการ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเทนนิสทีมชาติไทย ปรากฏผลการวิจัยดังนี้

ตอนที่ 1 ความต้องการสวัสดิการของนักกีฬาเทนนิสทีมชาติไทย

ผลการศึกษาพบว่านักกีฬาเทนนิสทีมชาติไทยมีความต้องการสวัสดิการอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.92 และเมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่านักกีฬาเทนนิสทีมชาติไทยมีความต้องการได้รับสวัสดิการ ประเภทเศรษฐกิจมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 รองลงมาคือ สวัสดิการประเภทสุขภาพอนามัย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 สำหรับสวัสดิการประเภทสหนาการนักกีฬาเทนนิสทีมชาติไทยมีความต้องการในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย น้อยที่สุดเท่ากับ 3.05 รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความต้องการสวัสดิการรายด้าน

ความต้องการสวัสดิการ	\bar{x}	S.D.	ระดับความต้องการสวัสดิการ	อันดับ
สวัสดิการประเภทสุขภาพอนามัย	4.23	0.72	มาก	2
สวัสดิการประเภทความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต	4.16	0.59	มาก	3
สวัสดิการประเภทเศรษฐกิจ	4.49	0.65	มาก	1
สวัสดิการประเภทจิตใจ	4.12	0.60	มาก	4
สวัสดิการประเภทการศึกษา	3.65	0.73	ปานกลาง	6
สวัสดิการประเภทสหนาการ	3.05	0.74	ปานกลาง	7
สวัสดิการประเภทสภาพแวดล้อม	3.78	0.68	มาก	5
รวมทุกด้าน	3.92	0.67	มาก	

จากตารางที่ 1 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าความต้องการสวัสดิการที่นักเทนนิสทีมชาติไทยในแต่ละประเภทที่นักเทนนิสทีมชาติไทยที่ต้องการมีความต้องการในสวัสดิการแต่ละประเภท ดังนี้

1) สวัสดิการประเภทสุขภาพอนามัย นักเทนนิสทีมชาติไทยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีความต้องการสวัสดิการในระดับมาก โดยมีความต้องการเกี่ยวกับการจัดห้องพยาบาลภายในหน่วยงานให้มีเวชภัณฑ์ ยารักษาโรคอย่างไรเพียงพอมีค่าเฉลี่ยความต้องการมากที่สุด รองลงมาคือความต้องการสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลที่ไม่ต้องสำรองจ่าย สำหรับการตรวจสุขภาพประจำปีมีค่าเฉลี่ยความต้องการน้อยที่สุด

2) สวัสดิการประเภทความมั่นคงปลอดภัย นักเทนนิสทีมชาติไทยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีความต้องการสวัสดิการในระดับมาก โดยมีความต้องการเกี่ยวกับการจัดกองทุนสำรองเลี้ยงชีพให้กับนักกีฬาเพื่อความมั่นคงในการดำรงชีพมีค่าเฉลี่ยความต้องการมากที่สุด รองลงมาคือการจัดหาอาชีพให้กับนักกีฬาหลังจากหมดอายุการเล่น

กีฬา สำหรับการรับรองการเป็นนักกีฬาทีมชาติเพื่อนำไปประกอบอาชีพในการสอนกีฬามีค่าเฉลี่ยความต้องการน้อยที่สุด

3) สวัสดิการประเภทเศรษฐกิจ นักเทนนิสทีมชาติไทยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีความต้องการสวัสดิการในระดับมาก โดยมีความต้องการเกี่ยวกับเบี้ยเลี้ยงนักกีฬารายเดือนมีค่าเฉลี่ยความต้องการมากที่สุด รองลงมาคือการจัดสวัสดิการเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ สำหรับการจ่ายเงินพิเศษกรณีนักกีฬาเสียชีวิตมีค่าเฉลี่ยความต้องการน้อยที่สุด

4) สวัสดิการประเภทจิตใจ นักเทนนิสทีมชาติไทยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีความต้องการสวัสดิการในระดับมาก โดยมีความต้องการเกี่ยวกับสวัสดิการเงินบำนาญที่เหมือนกับข้าราชการมีค่าเฉลี่ยความต้องการมากที่สุด รองลงมาคือการขยายสวัสดิการให้ครอบคลุมถึง บิดา มารดา สามี ภรรยา และบุตร เช่นเดียวกับข้าราชการ สำหรับการจัดสวัสดิการตามความต้องการของนักกีฬา เช่น การมี ผู้สนับสนุนด้านอุปกรณ์กีฬาและการจัดสวัสดิการที่แสดงถึงความภาคภูมิใจในการเป็นนักกีฬาทีมชาติ เช่น เสื้อชุด ทีมชาติไทย หรืออุปกรณ์อื่น ๆ ที่แสดงถึงการเป็นทีมชาติไทยมีค่าเฉลี่ยความต้องการน้อยที่สุด

5) สวัสดิการประเภทการศึกษา นักเทนนิสทีมชาติไทยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีความต้องการสวัสดิการในระดับปานกลาง โดยมีความต้องการเกี่ยวกับการสนับสนุนทุนการศึกษาของนักกีฬาเทนนิสทีมชาติไทยในประเทศจนจบปริญญาตรีมีค่าเฉลี่ยความต้องการมากที่สุด รองลงมาคือการสนับสนุนทุนการศึกษาของนักกีฬาเทนนิสทีมชาติไทยภายนอกประเทศ สำหรับการจัดฝึกอบรมเสริมความรู้วิชาชีพให้นักกีฬาเทนนิสทีมชาติไทยมีค่าเฉลี่ยความต้องการน้อยที่สุด

6) สวัสดิการประเภทสหนาการ นักเทนนิสทีมชาติไทยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีความต้องการสวัสดิการในระดับปานกลาง โดยมีความต้องการเกี่ยวกับการจัดทริปนอกสถานที่เพื่อผ่อนคลายปีละ 1 ครั้งมีค่าเฉลี่ยความต้องการมากที่สุด รองลงมาคือการจัดกิจกรรมกีฬา งานสังสรรค์ เพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างนักกีฬาและผู้บริหารและมีการจัดสัมมนาและกิจกรรมเพื่อผ่อนคลายให้กับนักกีฬาที่มีค่าเฉลี่ยความต้องการน้อยที่สุด

7) สวัสดิการประเภทสภาพแวดล้อม นักเทนนิสทีมชาติไทยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีความต้องการสวัสดิการในระดับมาก โดยมีความต้องการเกี่ยวกับสนามฝึกซ้อมและอุปกรณ์การฝึกซ้อมมีคุณภาพดี มีค่าเฉลี่ยความต้องการมากที่สุด รองลงมาคือระบบสาธารณูปโภคภายในสนาม กีฬามีความเหมาะสม สำหรับการเยี่ยมให้กำลังใจเมื่อพนักงานเจ็บป่วยมีค่าเฉลี่ยความต้องการน้อยที่สุด

จากผลที่ปรากฏความต้องการสวัสดิการของนักกีฬาเทนนิสทีมชาติไทยที่มีความต้องการสวัสดิการอยู่ในระดับมากสวัสดิการประเภทสุขภาพอนามัยมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดอาจเป็นเพราะสุขภาพอนามัยเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับการเล่นกีฬาโดยเฉพาะนักกีฬาทีมชาติที่ต้องอาศัยสภาพร่างกายที่แข็งแรงในการฝึกซ้อมและแข่งขัน รองลงมาได้แก่สวัสดิการความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต อาจเป็นเพราะอาชีพนักกีฬาส่วนใหญ่มีระยะเวลาที่สั้น จึงมีความเสี่ยงในเรื่องของความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต ส่วนสวัสดิการประเภทสหนาการอาจด้วยเหตุผลที่นักกีฬาเทนนิสทีมชาติมองว่าไม่มีความจำเป็นในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อผ่อนคลายให้กับนักกีฬา เนื่องจากนักกีฬาแต่ละคนมีวิธีผ่อนคลายความเครียดและพักผ่อนของตัวเองแตกต่างกันจึงอาจจะจัดการได้ยาก

ตอนที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐาน

เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา วัตถุประสงค์ ของการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานของการศึกษาดังนี้

สมมติฐานที่ 1 นักกีฬาเทนนิสทีมชาติไทยที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันมีความต้องการสวัสดิการแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.1 นักกีฬาเทนนิสทีมชาติไทยที่มีเพศแตกต่างกันมีความต้องการสวัสดิการแตกต่างกัน
 สมมติฐานที่ 1.2 นักกีฬาเทนนิสทีมชาติไทยที่มีอายุแตกต่างกันมีความต้องการสวัสดิการแตกต่างกัน
 สมมติฐานที่ 1.3 นักกีฬาเทนนิสทีมชาติไทยที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีความต้องการสวัสดิการแตกต่างกัน
 สมมติฐานที่ 1.4 นักกีฬาเทนนิสทีมชาติไทยที่มีภูมิลำเนาแตกต่างกันมีความต้องการสวัสดิการแตกต่างกัน
 สมมติฐานที่ 1.5 นักกีฬาเทนนิสทีมชาติไทยที่มีระยะเวลาการติดทีมชาติแตกต่างกันมีความต้องการสวัสดิการแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.6 นักกีฬาเทนนิสทีมชาติไทยที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความต้องการสวัสดิการแตกต่างกัน

ตารางที่ 2 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

ตัวแปรอิสระ	ความต้องการสวัสดิการ		
	ค่านัยสำคัญ	เป็นไปตามสมมติฐาน	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
1. เพศ	0.026*	✓	
2. อายุ	0.013*	✓	
3. สถานภาพของนักกีฬา	0.170		✓
4. ภูมิลำเนา	0.277		✓
5. ระยะเวลาการติดทีมชาติไทย	0.011*	✓	
6. ระดับการศึกษา	0.000*	✓	

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่านักกีฬาเทนนิสทีมชาติไทยที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันมีความต้องการสวัสดิการที่แตกต่างกัน มีผลปรากฏ ดังนี้

2.1 นักกีฬาเทนนิสทีมชาติไทยที่มีเพศ อายุ ระยะเวลาการติดทีมชาติและระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีความต้องการสวัสดิการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2.2 นักกีฬาเทนนิสทีมชาติไทย ที่มีสถานภาพของนักกีฬาและภูมิลำเนาที่แตกต่างกันมีความต้องการสวัสดิการไม่แตกต่าง ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

จากผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า เพศชายและเพศหญิงมีความต้องการสวัสดิการที่แตกต่างกันโดยเพศชายมีความต้องการสวัสดิการมากกว่าเพศหญิง ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุพบว่านักกีฬาเทนนิสที่มีอายุมากกว่ามีความต้องการสวัสดิการที่มากกว่านักเทนนิสที่มีอายุน้อยกว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านระยะเวลาการติดทีมชาติพบว่านักเทนนิสที่มีระยะเวลาการติดทีมชาติไทยนานกว่ามีความต้องการสวัสดิการที่มากกว่านักกีฬาเทนนิสที่มีระยะเวลาการติดทีมชาติน้อยกว่า ส่วนนักเทนนิสทีมชาติไทยที่มีระดับการศึกษาระดับมัธยมต้นมีความต้องการสวัสดิการมากกว่ามัธยมปลายและระดับปริญญาตรีและปริญญาโทมีความต้องการสวัสดิการมากกว่ามัธยมปลาย

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคของการจัดสวัสดิการนักกีฬาเทนนิสทีมชาติไทยสามารถสรุปประเด็นปัญหาและอุปสรรค โดยแยกออกเป็น 3 ประเด็นหลัก ดังนี้

3.1 ประเด็นเกี่ยวกับปัญหาการจัดสวัสดิการให้กับนักกีฬาเทนนิสทีมชาติไทยโดยมีปัญหาด้านการขาดงบประมาณด้านการจัดสวัสดิการเฉพาะสำหรับนักกีฬาเทนนิสทีมชาติไทยโดยในส่วนของสมาคมลอนเทนนิสแห่งประเทศไทยฯ ไม่ได้รับงบประมาณจากกอล์ฟแห่งประเทศไทยในการจัดสวัสดิการให้กับนักกีฬาเทนนิสโดยเฉพาะ ทำให้ไม่มีสวัสดิการสำหรับเฉพาะกีฬาเทนนิสจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องหาผู้สนับสนุนหลัก (Sponsors) จากบริษัทเอกชน ซึ่งทำได้ค่อนข้างยากมากเพราะขาดบริษัทเอกชนที่สนใจเข้ามาจัดหาเงินทุนและดูแลการจัดสวัสดิการนักกีฬา

3.2 ปัญหาการจัดระเบียบเกี่ยวกับสวัสดิการโดยจากการที่นักกีฬาส่วนใหญ่ต้องพึ่งพาสวัสดิการจากสโมสรหรือ สมาคมตามศักยภาพของแต่ละสมาคมและในบางสมาคมกีฬาซึ่งมีงบประมาณที่สามารถจัดสวัสดิการให้กับนักกีฬาได้ตลอดก็สามารถจัดทำสัญญาระเบียบสวัสดิการเป็นลายลักษณ์อักษรแต่สำหรับสมาคมกีฬาลอนเทนนิสแห่งประเทศไทยฯ ยังไม่มีการจัดสวัสดิการที่เป็นลายลักษณ์อักษรทำให้นักกีฬาที่ไม่มีสวัสดิการเฉพาะกีฬาขาดขวัญกำลังใจในฝึกซ้อมและการแข่งขันกีฬาผลงานที่ออกมาจึงไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร สมาคมกีฬาแห่งประเทศไทย กอล์ฟแห่งประเทศไทย ภาคเอกชนและรัฐบาลจึงควรตระหนักในการให้ความสำคัญกับการจัดสวัสดิการให้นักกีฬาสังกัดสมาคมกีฬาสโมสรเล่นแห่งประเทศไทยฯ โดยการกำหนดหลักเกณฑ์และมาตรการในการจัดสวัสดิการให้ชัดเจนและตรงกับความต้องการของนักกีฬา

3.3 ปัญหาด้านความต้องการสวัสดิการของนักกีฬาที่เปลี่ยนไปตามยุคสมัยเนื่องจากนักกีฬาเทนนิสทีมชาติไทย มีวาระการดำรงตำแหน่งเพียง 1 ปี จึงทำให้ความต้องการสวัสดิการมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาจากการเปลี่ยนแปลงตัวของนักกีฬาทีมชาติในแต่ละปี และในเรื่องของช่วงอายุที่มีความแตกต่างกันทำให้เกิดช่วงวัยที่แตกต่างกันทำให้สวัสดิการที่นักกีฬาต้องการมีความแตกต่างกัน จึงทำให้เกิดปัญหาความต้องการสวัสดิการที่แตกต่างกันในแต่ละรุ่นอายุ

สำหรับแนวทางการแก้ปัญหาปัญหาสวัสดิการไม่ตรงตามความต้องการผู้บริหารสมาคมลอนเทนนิสแห่งประเทศไทยได้มีแนวทางแก้ปัญหา ดังนี้

1) สํารวจสวัสดิการที่นักกีฬาเทนนิสทีมชาติไทยต้องการโดยผู้บริหารได้ทราบถึงปัญหาความต้องการสวัสดิการของนักกีฬาทีมชาติและมีหลากหลายหน่วยงานที่เสนอให้รัฐบาลปรับปรุงสวัสดิการของนักกีฬาทีมชาติ เช่นกัน เช่น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เสนอว่าควรจะมีสวัสดิการเลี้ยงดูนักกีฬาคนพิการและอดีตนักกีฬาทีมชาติ อย่างเป็นรูปธรรม และควรจะเป็นนโยบายเร่งด่วน เพื่อให้กลุ่มอดีตนักกีฬามีหลักฐานที่มั่นคงในชีวิต

2) การเสนอรูปแบบการจัดสวัสดิการของนักกีฬาเทนนิสทีมชาติให้กับรัฐบาลและชี้ปัญหาความต้องการสวัสดิการให้กับรัฐบาลตามแผนงานที่วางไว้หลังจากการสำรวจความต้องการของนักกีฬา เพื่อผลักดันให้เกิดการแก้ไขสวัสดิการและทำให้เกิดการประชุมหารือเกี่ยวกับคณะกรรมการเพื่อหาแนวทางปรับปรุงสวัสดิการให้นักกีฬาและดำเนินการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิของนักกีฬาและรับฟังความต้องการสวัสดิการของนักกีฬาเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจให้กับนักกีฬาและมีการดำเนินการแจ้งสิทธิต่าง ๆ ลงในเว็บไซต์ เพื่อประชาสัมพันธ์ให้กับนักกีฬา

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

1. จัดหาทุนสำหรับการจัดสวัสดิการสำหรับนักเทนนิสทีมชาติไทยโดยเฉพาะจากรัฐบาลหรือบริษัทเอกชน
2. สืบหาความต้องการสวัสดิการของนักกีฬาเทนนิสทีมชาติไทยในทุกปี
3. วางแผนการจัดสวัสดิการให้กับนักกีฬาเทนนิสทีมชาติไทยและดำเนินการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิของนักกีฬา

บทสรุป

การศึกษาเรื่องความต้องการสวัสดิการนักกีฬาเทนนิสทีมชาติไทยสามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้ นักกีฬาเทนนิสทีมชาติไทยมีความต้องการสวัสดิการอยู่ในระดับมาก โดยความต้องการสวัสดิการประเภทเศรษฐกิจมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ สวัสดิการประเภท สุขภาพอนามัย สำหรับสวัสดิการประเภทสันทนาการนักกีฬาเทนนิสทีมชาติไทยมีความต้องการได้รับสวัสดิการอยู่ในระดับปานกลางและมีค่าเฉลี่ยความต้องการน้อยที่สุด ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่านักกีฬาเทนนิสทีมชาติที่มีปัจจัยส่วนบุคคลในด้านเพศ อายุ ระยะเวลาการติดทีมชาติและระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีความต้องการสวัสดิการที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สำหรับปัญหาและอุปสรรคของการได้รับสวัสดิการสวัสดิการนักกีฬาเทนนิสทีมชาติไทยมีปัญหาด้านการขาดงบประมาณด้านการจัดสวัสดิการเฉพาะสำหรับนักกีฬาเทนนิสทีมชาติไทยเนื่องจากงบประมาณที่ได้รับมาจากการกีฬาแห่งประเทศไทยได้รับงบประมาณที่จำกัดสำหรับนักกีฬา จึงต้องหาผู้สนับสนุนในด้านงบประมาณเพิ่มเติม เช่น องค์กรด้านเอกชนที่จะมาเป็นผู้สนับสนุนหลัก (Sponsors) ซึ่งทำได้ค่อนข้างยากเพราะขาดองค์กรหลักที่จะจัดหาและควบคุมและดูแลการจัดสวัสดิการ จึงยังไม่มีการจัดสวัสดิการให้กับนักกีฬาโดยเฉพาะและยังไม่มีสวัสดิการที่เป็นลายลักษณ์อักษรและยังไม่มีนโยบายในด้านการจัดสวัสดิการรูปแบบใหม่

ในขณะที่ความต้องการสวัสดิการของนักกีฬาที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยโดยเกิดจากนักกีฬาเทนนิสทีมชาติไทยมีวาระการดำรงตำแหน่งเพียง 1 ปี จึงทำให้ความต้องการสวัสดิการมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาจากการเปลี่ยนแปลงตัวของนักกีฬาทีมชาติในแต่ละปี และในเรื่องของช่วงอายุนักกีฬาที่ติดทีมชาติมีช่วงวัยที่แตกต่างกันทำให้สวัสดิการที่นักกีฬาต้องการมีความแตกต่างกัน

สำหรับแนวทางแก้ปัญหาการจัดสวัสดิการ ได้แก่ควรจัดให้มีสำรวจสวัสดิการที่นักกีฬาเทนนิสทีมชาติไทยทุกปีเพื่อวางแผนการจัดสวัสดิการให้กับนักกีฬาเทนนิสทีมชาติไทยได้ตามความต้องการของนักกีฬา เทนนิสทีมชาติไทยต้องการเพื่อนำมาวิเคราะห์และวางแผนการจัดสวัสดิการให้กับนักกีฬาเทนนิสทีมชาติไทย และนำเสนอต่อรัฐบาลซึ่งให้รัฐบาลเห็นถึงปัญหาความต้องการสวัสดิการ เพื่อผลักดันให้เกิดการแก้ไข สวัสดิการและทำให้เกิดการประชุมหรือเกี่ยวกับคณะกรรมการเพื่อหาแนวทางปรับปรุงสวัสดิการให้กับ นักกีฬา นอกจากนี้ยังต้องดำเนินการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิของนักกีฬาและอดีตนักกีฬาและรับฟังความต้องการสวัสดิการของนักกีฬา

อ้างอิง

ชลินทร์ อมรธรรม. (2541). การจัดสวัสดิการเพื่อสุขภาพของพนักงานและครอบครัว. นนทบุรี: สำนักพิมพ์สุโขทัยธรรมมาธิราช
กองทุนพัฒนากีฬาแห่งชาติ. (2542). ประกาศคณะกรรมการบริหารกองทุนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ เรื่องหลักเกณฑ์
วิธีการ และเงื่อนไขการส่งเสริมหรือการสนับสนุนเพื่อการดำเนินกิจกรรมกีฬาทั้งในระดับชาติและนานาชาติ
การพัฒนานักกีฬาบุคลากรกีฬาระดับชาติและนานาชาติ พ.ศ.2561. กรุงเทพฯ :การกีฬาแห่งประเทศไทย

กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา. ประกาศคณะกรรมการกีฬาอาชีพ พ.ศ.2561.(2561) กรุงเทพฯ :การกีฬาแห่งประเทศไทย

การกีฬาแห่งประเทศไทย.พ.ร.บ. การกีฬาแห่งประเทศไทย.(2558). กรุงเทพฯ :การกีฬาแห่งประเทศไทย

ต่อพงษ์ คลังกรณ์. 2547. แรงจูงใจในการเล่นกีฬาเทนนิสของประชาชนที่สนามกีฬาการกีฬา
แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2547.ปริญญาโทพนธกศ.ม. (พลศึกษา),มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อดัชนีตราสารหนี้ภาคเอกชนในประเทศไทย และความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวระหว่างตราสารหนี้ภาคเอกชนในประเทศไทยกับตราสารหนี้ภาคเอกชนในสหรัฐอเมริกา

Study on Economic Factors Affecting Corporate Bond Index in Thailand and A Long-Term Relationship between Corporate Bond Index in Thailand and Corporate Bond Index in the US

ชลิดา ประทุมรัตน์¹ และ ณัฐวุฒิ คุ้มมนเจริญชัย²

Chalida Prathumrat¹ and Nattawoot Koowattanatianchai²

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อดัชนีตราสารหนี้ภาคเอกชนในประเทศไทย และการศึกษาความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวระหว่างตราสารหนี้ภาคเอกชนในประเทศไทยกับตราสารหนี้ภาคเอกชนในสหรัฐอเมริกา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อดัชนีตราสารหนี้ภาคเอกชน โดยวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบสมการการถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression) ชนิดข้อมูลอนุกรมเวลา (Time Series data) ซึ่งประกอบด้วยการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (X) หลายตัว กับตัวแปรตาม (Y) หนึ่งตัว โดยเป็นการศึกษาความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง (Linearity) ผลการศึกษา พบว่าทิศทางความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระต่อตัวแปรตาม อันได้แก่ อัตราดอกเบี้ยนโยบาย (PR) ปริมาณเงินตามความหมายกว้าง (M2) หนี้ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL) และ วิกฤตซับไพรม์ (Subprime) ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของดัชนีตราสารหนี้ภาคเอกชนในประเทศไทย ในการทดสอบระดับนัยสำคัญทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับร้อยละ 95 และการศึกษาถึงความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวของดัชนีตราสารหนี้ภาคเอกชนไทยและดัชนีตราสารหนี้ภาคเอกชนในสหรัฐอเมริกา พบว่ามีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพต่อกัน อย่างมีนัยสำคัญในการทดสอบระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับร้อยละ 95

คำสำคัญ: ดัชนีตราสารหนี้ภาคเอกชนในประเทศไทย, ดัชนีตราสารหนี้ภาคเอกชนในประเทศสหรัฐอเมริกา, ความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว

Abstract

A study of economic factors affecting to corporate bond index in Thailand and study of A long term relations between corporate bond index in Thailand and corporate bond index in the US by objectivity to study in economic macro factor which affect to private bond index and to study economic factor that affect to corporate bond in Thailand through using Multiple Regression tools (Multiple Linear Regression) Data Type is Time Series Data which included Independent Variable Relations and

¹ภาควิชาการเงินประยุกต์ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 10900

Department of Business Administration, Faculty of Applied Finance, Kasetsart University, Bangkok 10900, Thailand.

²ภาควิชาการเงินประยุกต์ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 10900

Department of Business Administration, Faculty of Applied Finance, Kasetsart University, Bangkok 10900, Thailand.

Dependent Variable which is a linearity study that analyzing for relation or prediction or predict with one Dependent Variable (Y) from many Independent Variable (X)

Study result founds relation directions of independent variable to dependent variable, Policy Rate (PR) variable, Board Money (M2) variable, Non-Performing Loan (NPL) and Subprime Crisis affected to corporate bond in Thailand in significant implication of statistical significance level test. Moreover, from a long-term consideration of equilibrium relation between corporate bond in Thailand and corporate bond in the US can summarize that corporate bond in Thailand has a long-term equilibrium relation with corporate bond in the US

Keyword: Economic factors, Corporate bond index in Thailand, Corporate bond index in the US, A long term relationship between

บทนำ

อัตราเงินเฟ้อในประเทศไทยย้อนหลังตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 – 2561 มีแนวโน้มที่ต่ำลงอย่างต่อเนื่อง ข้อมูลจากธนาคารแห่งประเทศไทย (2561) พบว่า ในปี พ.ศ. 2546 - 2550 อัตราเงินเฟ้อทั่วไปเฉลี่ยที่ร้อยละ 3.2 ในปี พ.ศ. 2551 - 2555 อัตราเงินเฟ้อทั่วไปเฉลี่ยร้อยละ 3.0 และในปี พ.ศ. 2556 - 2561 อัตราเงินเฟ้อทั่วไปเฉลี่ยที่ร้อยละ 0.9 โดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2556 เป็นต้นมา อัตราเงินเฟ้อในประเทศไทยเฉลี่ยลดลงอย่างชัดเจน สาเหตุหลักมาจากปัจจัยทั้งภายนอกและภายใน ได้แก่ ปัจจัยของการลดราคาน้ำมันในตลาดโลก ปัจจัยเศรษฐกิจที่เติบโตช้าลงในประเทศไทยเนื่องจากผลกระทบจากวิกฤตสินเชื่อซับไพรม์ (Subprime) วิกฤตหนี้สาธารณะยุโรป (Europe's Sovereign Debt Crisis) ความไม่สงบทางการเมืองในประเทศ และหนี้สินครัวเรือนของไทยที่ปรับเพิ่มขึ้นด้วยอัตราเงินเฟ้อที่ต่ำกว่าในอดีต ส่งผลให้ได้รับผลตอบแทนจากดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารพาณิชย์ในอัตราที่ค่อนข้างต่ำ ทำให้นักลงทุนเลือกลงทุนในสินทรัพย์ที่มีความเสี่ยงสูงขึ้นเพื่อผลตอบแทนที่สูงขึ้น เช่น การลงทุนในตราสารหนี้สำหรับประเทศไทย ข้อมูลจากสำนักงานหนี้สาธารณะ (2561) ระบุถึงการเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่องของตลาดตราสารหนี้ไทย โดยมีขนาดมูลค่าถึง 11 ล้านล้านบาท แบ่งสัดส่วนของตราสารหนี้รัฐบาลคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 36 ตราสารหนี้ภาคเอกชนคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 27 และรายงานประจำปีของสมาคมตราสารหนี้ไทยปีพ.ศ. 2561 ยังชี้ให้เห็นถึงการเติบโตอย่างมากของตลาดตราสารหนี้ไทย โดยเฉพาะตราสารหนี้ภาคเอกชนที่มีการออกตราสารหนี้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ตลาดตราสารหนี้ไทยได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลจนทำให้ตลาดตราสารหนี้เติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงเป็นโอกาสที่ดีของผู้ที่มีความต้องการระดมทุนจากตลาดตราสารหนี้ในประเทศไทย ทำให้ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา มีผู้ออกตราสารหนี้หน้าใหม่ (Newcomers) เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดย ณ สิ้นปี พ.ศ. 2561 มีบริษัทเอกชนที่เคยออกตราสารหนี้แล้วรวมกว่า 386 บริษัท ซึ่งผู้ออกตราสารหนี้เหล่านี้มีทั้งที่จดทะเบียน และไม่ได้จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ และตลาด MAI ส่งผลให้มีมูลค่าการออกตราสารหนี้ที่หลากหลาย ตั้งแต่จำนวนร้อยล้านบาทไปจนถึงจำนวนหมื่นล้านบาท

การลงทุนในตราสารหนี้ภาคเอกชนจึงถือเป็นการลงทุนที่ให้ผลตอบแทนที่สูงกว่าการฝากเงินกับธนาคารพาณิชย์ และการลงทุนในตราสารหนี้รัฐบาล แต่มีความเสี่ยงที่สูงกว่า นักลงทุนจึงควรพิจารณาถึงปัจจัยอื่นนอกจากจากผลตอบแทน และอันดับเครดิตของบริษัทที่ออกตราสารหนี้ เพื่อประเมินถึงความเสี่ยงในการลงทุน

นอกจากนักลงทุนวัดผลการลงทุนได้จากอัตราผลตอบแทน (Bond Yield) นอกจากนี้ นักลงทุนยังสามารถวัดผลการลงทุน หรือติดตามประสิทธิภาพการลงทุนได้จากดัชนีตราสารหนี้ ซึ่งจัดทำขึ้นโดยสมาคมตราสารหนี้ไทย ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2542 ซึ่งได้กำหนดมาตรฐานการคำนวณดัชนีตราสารหนี้จากราคาที่เกิดจากข้อมูลการซื้อขาย รวมถึงตัวแปรอื่น ๆ เพื่อสะท้อน ติดตามความเคลื่อนไหวของตลาดโดยรวม และของกลุ่มตราสารหนี้ที่สอดคล้องกับการลงทุนของตนเอง นอกจากนี้ นักลงทุนยังสามารถใช้ดัชนีตราสารหนี้เป็นเครื่องมือในการเปรียบเทียบ และวัดความสามารถผลการดำเนินงานของตนเมื่อเทียบกับตลาดโดยรวม ในขณะที่เดียวกัน นักลงทุนรายย่อยสามารถใช้เปรียบเทียบผลการดำเนินงานของกองทุนตราสารหนี้เพื่อช่วยในการตัดสินใจลงทุน และยังสามารถใช้เพื่อวางกลยุทธ์ในการบริหารการลงทุนได้อย่างเหมาะสม

อีกข้อมูลหนึ่งที่น่าสนใจจากสมาคมตราสารหนี้ไทย (2562) ที่กล่าวถึงอัตราผลตอบแทนในพันธบัตรรัฐบาลไทย (Bond Yield) อายุ 10 ปีในอดีตนั้นมีความเคลื่อนไหวสอดคล้องในทิศทางเดียวกันกับอัตราผลตอบแทนของพันธบัตรรัฐบาลในสหรัฐอเมริกาโดยตลอด แต่ในช่วงหลังเกิดวิกฤตเศรษฐกิจซับไพรม์ (Subprime) หรือวิกฤตแฮมเบอร์เกอร์ (Hamburger) ปีพ.ศ. 2551 พบว่า ค่าความสัมพันธ์ที่คำนวณได้ (Correlation) ระหว่างอัตราผลตอบแทนตราสารหนี้อายุ 10 ปี ของรัฐบาลไทยและสหรัฐอเมริกา มีความสัมพันธ์เคลื่อนไหวในทิศทางที่สอดคล้องกันน้อยลง นอกจากนี้ ธนาคารกสิกรไทย (2561) ยังกล่าวถึง ประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งมีตลาดตราสารหนี้ที่ใหญ่เป็นอันดับ 1 ของโลก โดยหากอัตราผลตอบแทน (Bond Yield) ของตราสารหนี้สหรัฐอเมริกาปรับตัวสูงขึ้น จะส่งผลให้อัตราผลตอบแทนตราสารหนี้จากประเทศอื่น ๆ สูงขึ้นตาม เพื่อไม่ให้เงินทุนจากประเทศตนเองไหลออกไปยังสหรัฐอเมริกา ส่งผลให้ราคา และดัชนีตราสารหนี้ปรับตัวลดลง ด้วยเหตุนี้ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงความสัมพันธ์เชิงคุณภาพระยะยาวของดัชนีตราสารหนี้ภาคเอกชนในไทย และดัชนีตราสารหนี้ภาคเอกชนในสหรัฐอเมริกา

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การวิจัยฉบับนี้ผู้ศึกษามุ่งเน้นการศึกษาถึงปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของดัชนีตราสารหนี้ภาคเอกชนไทย (Corporate Bond Index in Thailand) และศึกษาถึงความสัมพันธ์เชิงคุณภาพระยะยาวระหว่างดัชนีตราสารหนี้ภาคเอกชนในประเทศไทยกับดัชนีตราสารหนี้ภาคเอกชนในสหรัฐอเมริกา (Corporate Bond Index in the US) โดยประกอบด้วย 2 วัตถุประสงค์ได้แก่

1. เพื่อศึกษาปัจจัยอันประกอบด้วย ผลผลิตมวลรวมประชาชาติ (GDP) อัตราดอกเบี้ยนโยบาย (PR) ปริมาณเงินตามความหมายกว้าง (M2) อัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทต่อดอลลาร์สหรัฐ (EXC) ดัชนีความเชื่อมั่นทางธุรกิจ (BSI) ดัชนีของราคาหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ (SET) หนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL) กำไรสุทธิของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ (Net Profit) วิกฤตเศรษฐกิจซับไพรม์ (SUBPRIME) และวิกฤติหนี้สาธารณะยุโรป (Europe's Sovereign Debt Crisis) ที่ส่งผลต่อดัชนีตราสารหนี้ภาคเอกชนในประเทศไทย

2. เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์เชิงคุณภาพระยะยาวระหว่างดัชนีตราสารหนี้ภาคเอกชนในประเทศไทยกับดัชนีตราสารหนี้เอกชนในสหรัฐอเมริกา

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมุ่งเน้นการศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจ ที่ส่งผลต่อดัชนีตราสารหนี้ภาคเอกชน และเพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์เชิงคุณภาพระยะยาวระหว่างตราสารหนี้ภาคเอกชนในประเทศไทยกับตราสารหนี้เอกชนในสหรัฐอเมริกา จากข้อมูลเชิงสถิติของปัจจัยทางเศรษฐกิจไทย และดัชนีตราสารหนี้ที่ทำการศึกษา ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ โดยเลือกจากอันดับความน่าเชื่อถือของตราสารหนี้ภาคเอกชนอยู่ในอันดับกลุ่มนำลงทุน (Investment Grade) ที่มีอันดับความน่าเชื่อถือในระดับ BBB ซึ่งจัดเป็นกลุ่มตราสารหนี้ที่นำลงทุนเพราะมีอัตราผลตอบแทนที่ดีแต่มีความเสี่ยงในการผิดชำระหนี้ต่ำถึงปานกลาง โดยใช้ข้อมูลย้อนหลังตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 พ.ศ. 2545 ถึง ไตรมาสที่ 4 พ.ศ. 2562 เป็นระยะเวลาทั้งหมด 17 ปี

ข้อมูลในการศึกษา

1. การศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงของดัชนีตราสารหนี้ภาคเอกชนตามสมมติฐานที่ 1 มีตัวแปรอิสระทั้งสิ้น 10 ตัวแปร ซึ่งเป็นตัวแปรที่เป็นปัจจัยทางเศรษฐกิจในประเทศไทยที่ได้รับการยอมรับ และถูกให้ความสำคัญเมื่อมีการวิเคราะห์สภาพเศรษฐกิจ โดยใช้ข้อมูลไตรมาสตั้งแต่ ไตรมาสที่ 1 พ.ศ. 2545 ถึง ไตรมาสที่ 4 พ.ศ. 2562 เป็นระยะเวลาทั้งหมด 17 ปี และผู้ศึกษายังได้เชื่อมโยงการศึกษาถึงวิกฤตเศรษฐกิจอื่น ๆ ของโลกที่น่าสนใจ ได้แก่ วิกฤตเศรษฐกิจซับไพรม์ (Subprime) และวิกฤตหนี้สาธารณะยุโรป (Europe's Sovereign Debt Crisis) โดยมีตัวแปรตาม คือ ดัชนีตราสารหนี้ภาคเอกชนในประเทศไทย

2. ในการศึกษาความสัมพันธ์เชิงคุณภาพระยะยาวระหว่างดัชนีตราสารหนี้ภาคเอกชนในประเทศไทยกับดัชนีตราสารหนี้เอกชนในสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นสมมติฐานที่ 2 มีตัวแปรทั้งสิ้น 2 ตัวที่ผู้ศึกษาคาดว่ามีความสัมพันธ์เชิงคุณภาพระยะยาวต่อกันโดยใช้ข้อมูลไตรมาสตั้งแต่ ไตรมาสที่ 1 พ.ศ. 2545 ถึง ไตรมาสที่ 4 พ.ศ. 2562 เป็นระยะเวลาทั้งหมด 17 ปี ได้แก่

ตัวแปรอิสระ หรือตัวแปรที่ 1 ได้แก่ ดัชนีตราสารหนี้เอกชนในสหรัฐอเมริกา

ตัวแปรตาม หรือตัวแปรที่ 2 ได้แก่ ดัชนีตราสารหนี้ภาคเอกชนในประเทศไทย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของดัชนีตราสารหนี้ภาคเอกชนไทย ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression) เนื่องจากเป็นเครื่องมือทางคณิตศาสตร์สำหรับการวิเคราะห์เชิงสถิติที่เหมาะสมในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระหลายตัวแปร และตัวแปรตามเพียงตัวแปรเดียว

การศึกษาความสัมพันธ์เชิงคุณภาพระยะยาวระหว่างดัชนีตราสารหนี้ภาคเอกชนในประเทศไทยกับดัชนีตราสารหนี้เอกชนในสหรัฐอเมริกา ผู้ศึกษาได้เลือกใช้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงคุณภาพระยะยาว (Cointegration) ตามแนวคิดของ Engle and Granger (1987) ซึ่งสามารถใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้แม้ข้อมูลไม่มีความหยุดนิ่ง (Non-stationarity) แต่อย่างไรก็ตามชุดข้อมูลดังกล่าวต้องมีการตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงคุณภาพระยะยาว (Cointegration) ตามกระบวนการก่อน

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 การศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของดัชนีตราสารหนี้ภาคเอกชนไทย ด้วยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression)

ตารางที่ 1.1 การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณของปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของดัชนีตราสารหนี้ภาคเอกชนในประเทศไทย

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	P - Value
	B	Std. Error	Beta		
(Constant)	52.567	12.790		4.110	.000
ผลผลิตมวลรวมประชาชาติ (GDP)	.000006021	.000	.124	1.486	.142
อัตราดอกเบี้ยนโยบาย (PR)	.057	.027	.056	2.072	.043
ปริมาณเงินตามความหมายกว้าง (M2)	.008	.001	.920	11.126	.000
อัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทต่อดอลลาร์สหรัฐ (EXC)	-.419	.288	-.040	-1.451	.152
ดัชนีความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจ (BSI)	.093	.099	.011	.945	.348
ดัชนีราคาหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ (SET)	-.008	.005	-.084	-1.487	.142
หนี้ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL)	.00001934	.000	.055	3.431	.001
กำไรสุทธิ (Net Profit)	-.000005451	.000	-.010	-.549	.585
วิกฤตซับไพรม์ (Sub Prime Crisis)	7.311	1.721	.066	4.248	.000
วิกฤตยูโรโซน (EURO Zone Crisis)	-.758	1.925	-.008	-.394	.695

ผลการศึกษาตามสมมติฐานที่ 1 ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของดัชนีตราสารหนี้ภาคเอกชนในประเทศไทย ผู้ศึกษาสามารถแสดงผลการศึกษา เปรียบเทียบกับสมมติฐานในรูปแบบตารางได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1.2 แสดงผลการศึกษาตามสมมติฐานที่ 1 เปรียบเทียบกับสมมติฐาน

ตัวแปรอิสระ	สมมติฐาน	ผลการศึกษา
อัตราดอกเบี้ยนโยบาย	ไม่ส่งผล	ส่งผล
ปริมาณเงินตามความหมายกว้าง	ส่งผล	ส่งผล
หนี้ไม่ก่อให้เกิดรายได้	ส่งผล	ส่งผล
วิกฤตซับไพรม์	ส่งผล	ส่งผล

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวระหว่างดัชนีตราสารหนี้ภาคเอกชนในประเทศไทยกับดัชนีตราสารหนี้ในสหรัฐอเมริกา

ตารางที่ 2.1 ผลการทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว (Cointegration) ระหว่างดัชนีตราสารหนี้ภาคเอกชนในประเทศไทย กับดัชนีตราสารหนี้ในสหรัฐอเมริกา

Variable	Coefficient	Std. Error	T-Statistic	P-Value
C	130.4156	46.04794	2.832171	0.0061
ตราสารหนี้เอกชนในสหรัฐอเมริกา	0.021293	0.004999	4.259125	0.0001
AR (1)	0.998602	0.012211	81.78188	0.0000
ϵ	5.869098	0.949329	6.182365	0.0000

$R^2 = 0.996547$, Adjusted $R^2 = 0.996395$, Durbin-Watson stat = 1.518703, F = 6541.757

จากผลการประมาณค่าข้างต้นพบว่า สมการนี้ไม่มีปัญหา autocorrelation เนื่องจากค่า Durbin-Watson stat เท่ากับ 1.518703 ซึ่งมากกว่า d_L เมื่อ Included observations เท่ากับ 72 จากการพิจารณาความสัมพันธ์เชิงคุณภาพระยะยาวระหว่างดัชนีตราสารหนี้ภาคเอกชนในประเทศไทยกับดัชนีตราสารหนี้ภาคเอกชนในสหรัฐอเมริกา พบว่าค่าจริง (P-Value) มีความสัมพันธ์เชิงคุณภาพระยะยาวต่อกันที่ระดับความสำคัญทางสถิติที่ระดับร้อยละ 95 เมื่อพิจารณาจากค่า R^2 ยังสามารถอธิบายได้ว่าหนึ่งในตัวแปรในการศึกษานี้ได้ส่งผลกระทบต่อตราสารหนี้ภาคเอกชนในประเทศไทยร้อยละ 99 จึงสามารถสรุปได้ว่าตราสารหนี้ภาคเอกชนในประเทศไทยกับตราสารหนี้ในสหรัฐอเมริกามีความสัมพันธ์เชิงคุณภาพระยะยาว

ผลการศึกษาวัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อดัชนีตราสารหนี้ภาคเอกชนพบว่าทิศทางความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระต่อตัวแปรตาม อันประกอบด้วย อัตราดอกเบี้ยนโยบาย (PR) ปริมาณเงินตามความหมายกว้าง (M2) หนี้ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL) และ วิกฤตซับไพร์ม (Subprime) ส่งผลต่อดัชนีตราสารหนี้ภาคเอกชนในประเทศไทย ในการทดสอบระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับร้อยละ 95 โดยสามารถแสดงสมการเชิงเส้นได้ดังต่อไปนี้

$$y = 52.567 + 0.057(PR) + 0.008(Broad M^2) + 0.00001934(NPL) + 7.311(Subprime) + \epsilon$$

ผลการศึกษาวัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์เชิงคุณภาพระยะยาวระหว่างดัชนีตราสารหนี้ภาคเอกชนในประเทศไทยกับดัชนีตราสารหนี้ภาคเอกชนในสหรัฐอเมริกา พบว่าจากการพิจารณาความสัมพันธ์เชิงคุณภาพระยะยาวระหว่างตราสารหนี้ภาคเอกชนในประเทศไทย กับตราสารหนี้ภาคเอกชนในสหรัฐอเมริกา สามารถสรุปได้ว่าดัชนีตราสารหนี้ภาคเอกชนในประเทศไทย กับดัชนีตราสารหนี้ในสหรัฐอเมริกามีความสัมพันธ์เชิงคุณภาพระยะยาว โดยสามารถสร้างสมการเชิงเส้นได้ว่า

$$\begin{aligned} \text{ดัชนีตราสารหนี้ภาคเอกชนไทย } t \\ &= 130.4156 + 0.021293 (\text{ดัชนีตราสารหนี้เอกชนในสหรัฐอเมริกา}) + 0.998602(AR(1)) \\ &+ 5.869098(\epsilon) \end{aligned}$$

สรุปผลการศึกษา

จากผลการศึกษา พบว่าทิศทางความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระต่อตัวแปรตาม อันได้แก่อัตราดอกเบี้ยนโยบาย (PR) ปริมาณเงินตามความหมายกว้าง (M2) หนี้ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL) และ วิกฤตซับไพร์ม (Subprime) ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของดัชนีตราสารหนี้ภาคเอกชนในประเทศไทย ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยมีความสอดคล้องโดยตรงกับการศึกษาของ เรวัต ชันธพร (2561) ซึ่งระบุว่าอัตราดอกเบี้ยนโยบาย ส่งผลต่อราคาตรา

สาหรณนี้จึงส่งผลต่อไปยังดัชนีตราสารหนี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจากตราสารหนี้มีนัยยอมต้องมีอัตราผลตอบแทนที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยนโยบายในประเทศ เพื่อดึงดูดนักลงทุนนำเงินมาลงทุนในตราสารหนี้

ปริมาณเงินตามความหมายกว้าง (M2) ยังหมายถึงเงินในบัญชี ทั้งประเภทออมทรัพย์ และประเภทฝากประจำ ซึ่งเมื่อมีปริมาณเงินในบัญชีมาก แต่เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยเงินฝากที่ได้รับมีอัตราที่สอดคล้องตามอัตราดอกเบี้ยนโยบายของธนาคารแห่งประเทศไทย ส่งผลให้อัตราผลตอบแทนที่ได้รับในรูปแบบของดอกเบี้ยนั้นต่ำกว่าผลตอบแทนของการลงทุนในตราสารหนี้ จึงส่งผลให้มีการนำเงินไปลงทุนในตราสารหนี้มากขึ้น และปริมาณเงินตามความหมายกว้างยังมีลักษณะที่คล้ายคลึงกับการลงทุนในตราสารหนี้ซึ่งในบางลักษณะตราสารหนี้สามารถออกแทนเงินรับฝากได้อีกด้วย

ส่วนของหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL) นั้นได้สร้างสภาวะให้สถาบันการเงินสำรองเงินมากขึ้น และต้องลดการใช้จ่ายลง ซึ่งสถาบันการเงินที่มีหนี้ไม่ก่อให้เกิดรายได้บางแห่งจำเป็นต้องสำรองเงินผ่านตราสารหนี้บางชนิด ผู้ออกตราสารจึงต้องออกตราสารหนี้เพื่อขายให้บริษัทดังกล่าวมากขึ้น จึงเห็นได้ว่า เมื่อปริมาณของหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้มีมากขึ้นจะส่งผลให้มีปริมาณตราสารหนี้ออกขายในตลาดมากขึ้นด้วยเช่นกัน

วิกฤตซับไพรม์ (Subprime) ส่งผลให้เศรษฐกิจโลกโดยรวมเข้าสู่ภาวะถดถอยอย่างรุนแรง ญัฐา ปิยะกาญจน์ และ อภิวิรต นิมละมัย (2552) ได้แสดงถึงความเชื่อมโยงทางการค้าและการเงิน และวัฏจักรเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ ที่เชื่อมโยงกับสหรัฐผ่านช่องทางการค้า และการเงิน โดยกลุ่มประเทศในเอเชียได้รับผลกระทบทางอ้อมจากการเร่งขยายทรัพย์สินจำนวนมากของนักลงทุนต่างประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอุปมา ใจหงส์ (2560) ที่ศึกษาถึงการแนวทางการพัฒนาพันธบัตรรัฐบาลเพื่อเพิ่มสัดส่วนนักลงทุนต่างประเทศ ศึกษาการลงทุนของนักลงทุนต่างประเทศเพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการลงทุนในตลาดตราสารหนี้รัฐบาลในประเทศไทย โดยผลการศึกษาระบุว่า นักลงทุนจากต่างประเทศส่วนใหญ่มีการเคลื่อนย้ายเงินลงทุนได้อย่างรวดเร็ว และยังสามารถนำเงินกลับคืนได้ทันทีเมื่อมีเหตุการณ์ที่สื่อเค้าถึงความไม่มั่นคงของเศรษฐกิจ ที่จะส่งผลกระทบต่ออัตราผลตอบแทน และการลงทุนของนักลงทุนในประเทศ จึงเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อดัชนีตราสารหนี้

ในประเด็นของความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวระหว่างดัชนีตราสารหนี้ภาคเอกชนในประเทศไทยกับดัชนีตราสารหนี้ภาคเอกชนในสหรัฐอเมริกา ผลการศึกษาพบว่า ดัชนีตราสารหนี้ภาคเอกชนในประเทศไทยกับดัชนีตราสารหนี้ภาคเอกชนในสหรัฐอเมริกามีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวต่อกัน ข้อมูลจากกระทรวงการต่างประเทศ (2561) ได้ระบุถึง ความสัมพันธ์ทวิภาคีของประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกา ทั้งการทูต การทหาร และความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การค้า การลงทุนต่อกัน ประเทศสหรัฐอเมริกาถือเป็นคู่ค้าอันดับสามของไทย (รองจากจีนและญี่ปุ่น) มีมูลค่าการค้าระหว่างกันในปี 2559 คิดเป็น 36.5 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ทั้งนี้ประเทศไทยยังเป็นตลาดส่งออกที่สำคัญอันดับหนึ่งของไทย และมีความสัมพันธ์ทางภาคเอกชนต่อกัน โดยภาคเอกชนของประเทศไทยมีความเชื่อมั่นต่อเสถียรภาพและนโยบายทางด้านเศรษฐกิจของรัฐบาลประเทศสหรัฐอเมริกาจึงต้องการเพิ่มมูลค่าการลงทุนในประเทศไทย ดังนั้นจึงสามารถเชื่อมโยงกับงานวิจัยของญัฐา ปิยะกาญจน์ และ อภิวิรต นิมละมัย (2552) ที่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงทางการค้าและการเงิน ระหว่างประเทศสหรัฐอเมริกากับประเทศต่าง ๆ ในโลก และเมื่อประเทศสหรัฐอเมริกามีความเคลื่อนไหวหรือเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจ จึงส่งผลกระทบต่อประเทศไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงสามารถนำมาเป็นเหตุผลในการอธิบายความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวของดัชนีตราสารหนี้ของทั้งสองประเทศที่มีลักษณะสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาการศึกษาเรื่องปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อดัชนีตราสารหนี้ภาคเอกชนในประเทศไทย และการศึกษาความสัมพันธ์เชิงคุณภาพระยะยาวระหว่างดัชนีตราสารหนี้ภาคเอกชนในประเทศไทยกับดัชนีตราสารหนี้ภาคเอกชนในสหรัฐอเมริกา มีการกำหนดดัชนีตราสารหนี้ในการศึกษาที่ตายตัวโดยมีหลักเกณฑ์ในการคัดกรองดัชนีตราสารหนี้ภาคเอกชนสำหรับนำมาคำนวณดัชนีแต่ละอันดับเครดิตอย่างชัดเจน ซึ่งสามารถชี้เฉพาะ รวมถึงมีความสะดวกในการพิจารณาและวิเคราะห์ก็ตาม แต่ยังไม่ครอบคลุมตราสารหนี้ภายในประเทศไทยทั้งหมด การศึกษาในครั้งนี้จึงสามารถกล่าวได้ว่ายังไม่ครอบคลุมการศึกษาตราสารหนี้ทุกประเภท และทุกหน่วยที่จดทะเบียนในประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง

สมาคมตราสารหนี้ไทย. (2562). ดัชนีหุ้นกู้ภาคเอกชน (ThaiBMA Corporate Bond Index)

(Online). http://www.thaibma.or.th/EN/Education/Bond_Blog/ArticleRoom.aspx,

ธนาคารแห่งประเทศไทย. เครื่องชี้เศรษฐกิจมหภาคของไทย. (2562)(Online).

https://www.bot.or.th/App/BTWS_STAT/statistics/ReportPage.aspx?reportID=409&language=th

ธนาคารกสิกรไทย. (2561). ทำความเข้าใจ ทำไม Bond Yield ถึงกระทบการลงทุน

(Online).

[https://kasikornbank.com/th/kexpert/knowledge/articles/savings/Pages/Invest_A125.aspx#:~:text=Bond%20Yield%20%E0%B8%AB%E0%B8%A3%E0%B8%B7%E0%B8%AD%E0%B8%AD%E0%B8%B1%E0%B8%95%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%9C%E0%B8%A5,\(10%2Dyear%20Treasury%20Yield\)](https://kasikornbank.com/th/kexpert/knowledge/articles/savings/Pages/Invest_A125.aspx#:~:text=Bond%20Yield%20%E0%B8%AB%E0%B8%A3%E0%B8%B7%E0%B8%AD%E0%B8%AD%E0%B8%B1%E0%B8%95%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%9C%E0%B8%A5,(10%2Dyear%20Treasury%20Yield))

ข้อมูลความสัมพันธ์ทวิภาคีไทยและสหรัฐอเมริกา. (2561).

(Online).

<http://www.mfa.go.th/asp/th/relation/7076/77752-%E0%B9%84%E0%B8%97%E0%B8%A2---%E0%B8%AA%E0%B8%AB%E0%B8%A3%E0%B8%B1%E0%B8%90%E0%B8%AD%E0%B9%80%E0%B8%A1%E0%B8%A3%E0%B8%B4%E0%B8%81%E0%B8%B2.html>

สุชาติ ธนฐิติพันธ์. (2555). การลงทุนในตราสารหนี้ไทย. บทความ

(Online). <https://www.posttoday.com/finance-stock/columnist/212793>

เรวัต ชันธพร. (2562). ดัชนีหุ้นกู้ภาคเอกชน. บทความ. สมาคมตราสารหนี้ไทย

(Online). <http://www.thaibma.or.th/pdf/Article/thaibond/27.pdf>

เบญจพล สุทธิวิณิช. (2546). ผลกระทบปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีต่อดัชนีตราสารหนี้ และปริมาณการซื้อขายตราสารหนี้ของไทย. สารนิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. 127 หน้า.

(Online). <https://scholar.utcc.ac.th/handle/6626976254/2651>

สุพินประภา พลชนะ และ ดร. ประสิทธิ์มัทธะหมัด. (2560). ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่ออัตราผลตอบแทน
ของตราสารหนี้ในประเทศไทย. สาขาวิชาการเงิน, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. 15 หน้า
(Online). http://www.utccmbaonline.com/ijbr/doc/ld456-18-04-2016_10:45:14.pdf

นันทิกา วิญญูวนิช และ สิริวรรณ ไฉมจำรูญ. (2552). ปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณการซื้อขายสุทธิของหุ้นกู้ภาคเอกชนใน
ตลาดตราสารหนี้แห่งประเทศไทย. สาขาการเงิน, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. 12 หน้า.

ณัฐสุภา สันทัดงาน และ กิตติพันธ์ คงสวัสดิ์เกียรติ. (2559). ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อราคาหุ้นของบริษัท เด็ม
โก้ จำกัด (มหาชน). วารสารรังสิตบัณฑิตศึกษาในกลุ่มธุรกิจและสังคมศาสตร์. 13 หน้า.

อุปมา ใจหงส์, (2560). แนวทางการพัฒนาพันธบัตรรัฐบาลเพื่อเพิ่มสัดส่วนนักลงทุนต่างประเทศ
หลักสูตรนักบริหารการทูต, สถาบันต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ. 61 หน้า.

ณัฐา ปิยะกาญจน์ และ อภิวรรณ นิมละมัย. (2552). การแพร่กระจายของวิกฤตเศรษฐกิจการเงินสหรัฐฯไปสู่วิกฤต
เศรษฐกิจโลก. 18 หน้า.

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศของบุคลากร สังกัดกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (ส่วนกลาง)

Knowledge and Understanding of Gender Diversity of Personnel under the Department of Women's Affairs and Family Development (Central Sector)

ปิยัญพัชญ์ ชมภูณูช¹และ ภิรดา ชัยรัตน์²

Pinyapat Chompoonuch¹and Pirada Chairatana²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ หลักการยอร์กยาคาตา และพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 ของบุคลากร สังกัดกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (ส่วนกลาง) 2) เพื่อเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ หลักการยอร์กยาคาตา และพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 ของบุคลากร สังกัดกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (ส่วนกลาง) จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือข้าราชการและเจ้าหน้าที่ สังกัดกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (ส่วนกลาง) จำนวน 145 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการ เก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าทีและการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรสังกัดกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (ส่วนกลาง) มีความรู้ความเข้าใจเรื่องความหลากหลายทางเพศ โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ .77 เรื่องหลักการยอร์กยาคาตา โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ .92 และพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ .71 โดยภาพรวมทั้งหมดมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า บุคลากรที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และอายุการทำงาน ที่แตกต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจเรื่องความหลากหลายทางเพศแตกต่างกัน ในขณะที่บุคลากรที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับการศึกษา หน่วยงานที่สังกัด และตำแหน่งที่ต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักการยอร์กยาคาตาแตกต่างกัน นอกจากนี้บุคลากรที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ตำแหน่ง และอายุการทำงานที่ต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจเรื่องพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 แตกต่างกัน อย่างมีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : ความรู้ความเข้าใจ ความหลากหลายทางเพศ หลักการยอร์กยาคาตา พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558

¹ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร 10900 ประเทศไทย

Department of Political Science and Public Administration, Faculty of Social sciences, Kasetsart University, Bangkok 10900, Thailand

²ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร 10900 ประเทศไทย

Department of Political Science and Public Administration, Faculty of Social sciences, Kasetsart University, Bangkok 10900, Thailand

Abstract

The purposes of this study were: 1) to study the level of knowledge and understanding of Gender Diversity, the Yogyakarta principles, and the Gender Equality Act, B.E. 2558 of personnel under the Department of Women's Affairs and Family Development (Central Sector), 2) to compare the knowledge and understanding about the Gender Diversity, the Yogyakarta principles, and the Gender Equality Act, B.E. 2558 of personnel under the Department of Women's Affairs and Family Development (Central Sector) classified by personal factors. The sample consisted of 145 government officers at the Department of Women's Affairs and Family Development (Central Sector). The research tools was a questionnaire. Statistical tools used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, T-test, and One – Way ANOVA. The results of the study were as follows: The knowledge and understanding of Gender Diversity with mean of .77, the Yogyakarta principles with mean of .92 and the Gender Equality Act, B.E. 2558 with mean of .71 in all aspect were at a high level. Hypothesis testing revealed that the personnel who had difference in the marital status, level of education, and year of experience did difference the knowledge and understanding of Gender Diversity. While the personnel who had difference in the level of education, divisions, and positions did difference in the knowledge and understanding of the Yogyakarta principles. In addition the personnel who had difference in the positions, and year of experience did difference in the knowledge and understanding of the Gender Equality Act, B.E. 2558 was statistically significant at the .05 level.

Keyword: knowledge and understanding, Gender Diversity, Yogyakarta principles, Gender Equality Act, B.E. 2558

บทนำ

สถานการณ์ของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBT) ในปัจจุบันกำลังมีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้น โดยข้อมูลจาก LGBT Capital บริษัทด้านการเงินที่ให้บริการกลุ่ม LGBT เป็นหลัก ระบุจำนวนกลุ่ม LGBT (เฉพาะที่เปิดเผย) มีอยู่จำนวน 483 ล้านคน โดยอยู่ในเอเชียมีจำนวน 288 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 60 ของกลุ่ม LGBT ทั้งหมด โดยประเทศไทยมีจำนวน 4 ล้านคน ซึ่งอยู่ในอันดับที่ 4 ของเอเชีย รองจากสาธารณรัฐประชาชนจีนมีจำนวน 85 ล้านคน อินเดียมีจำนวน 80 ล้านคน และญี่ปุ่นมีจำนวน 8 ล้านคน (BLT Bangkok, 2019) ประเทศไทยถือเป็นประเทศมีการเปิดกว้างและการยอมรับต่อกลุ่ม LGBT ประเทศหนึ่ง แต่สถานการณ์การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศและการถูกละเมิดสิทธิต่าง ๆ ยังมีให้เห็นทั่วไปในสังคมไทย ไม่ว่าจะเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศในเรื่องการจ้างงาน การประกอบอาชีพ ในบางอาชีพยังไม่มีกรยอมรับสำหรับกลุ่ม LGBT เนื่องจากคูมีความไม่น่าเชื่อถือ หรือมีการจำกัดอาชีพให้กับกลุ่ม LGBT การศึกษาที่ยังไม่เปิดกว้าง หรือมีการจำกัดเพศ การถูกล่วงละเมิดต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางวาจา การถูกกระทำความรุนแรง รวมไปถึงการล่วงละเมิดทางเพศ (กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2562)

ด้วยเหตุที่ภารกิจหลักอันหนึ่งของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว เป็นภารกิจเกี่ยวกับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ในเรื่องการส่งเสริมความเสมอภาคและความเท่าเทียมระหว่างเพศ มิให้มีการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ (กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2559) และเนื่องจากบุคลากรผู้ปฏิบัติงานถือเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนภารกิจของกรมฯ ให้บรรลุเป้าหมาย จึงจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ หลักการยอร์กยาคาตา ซึ่งถือเป็นหลักการว่าด้วยการใช้กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศในประเด็นวิถีและอัตลักษณ์ทางเพศ (สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2552) และพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 ดังนั้นผู้วิจัย จึงสนใจศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศของบุคลากร สังกัดกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (ส่วนกลาง) เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาต่อยอดในการขับเคลื่อนภารกิจของกรมฯ ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจเรื่องความหลากหลายทางเพศ หลักการยอร์กยาคาตา และพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 ของบุคลากร สังกัดกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (ส่วนกลาง)
2. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเรื่องความหลากหลายทางเพศของบุคลากร หลักการยอร์กยาคาตา พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 และสังกัดกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (ส่วนกลาง) จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

วิธีการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ สังกัดกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว จำนวน 233 คน (ข้อมูล ณ วันที่ กุมภาพันธ์) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 145 คน โดยใช้วิธีคำนวณขนาดตัวอย่างจากสูตรของเครซีและมอร์แกน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถาม โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา หน่วยงานที่สังกัด ตำแหน่ง และอายุการทำงาน ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามวัดระดับความรู้ความเข้าใจเรื่องความหลากหลายทางเพศ โดยลักษณะคำถามเป็นแบบการเลือกตอบใช่และไม่ใช่ ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามวัดระดับความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักการยอร์กยาคาตา โดยลักษณะคำถามเป็นแบบการเลือกตอบใช่และไม่ใช่ ส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบถามวัดระดับความรู้ความเข้าใจเรื่องพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 โดยลักษณะคำถามเป็นแบบการเลือกตอบใช่และไม่ใช่

วิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์ผ่านโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ระดับ .05

ผลและวิจารณ์

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ผลการศึกษาปรากฏผลดังต่อไปนี้

1) ข้อมูลส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 76.6 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุ 31 - 40 ปี จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 57.2 มีสถานภาพโสด จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 73.8 มีระดับการศึกษาอยู่ที่ระดับปริญญาตรี จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 49.0 มีหน่วยงานที่สังกัดอยู่ในสำนักงานเลขาธิการกรม และกองส่งเสริมสถาบันครอบครัว จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 20.7 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในตำแหน่งข้าราชการ โดยข้าราชการส่วนใหญ่อยู่ในระดับชำนาญการ จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 31.7 มีอายุการทำงานอยู่ที่ 1 - 5 ปี จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 40.0

2) ความรู้ความเข้าใจเรื่องความหลากหลายทางเพศของบุคลากร สังกัดกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (ส่วนกลาง) ภาพรวมมีระดับความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ .77 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจเรื่องความหลากหลายทางเพศมากที่สุด คือเพศสรีระ (Sex) หมายถึง ลักษณะทางเพศที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด แบ่งออกเป็นเพศชาย เพศหญิง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ .99 มีความเข้าใจอยู่ในระดับมาก เนื่องมาจากเรื่องเพศสรีระเป็นเรื่องเพศพื้นฐาน ที่ไม่ลงลึกถึงความหลากหลายทางเพศ จึงทำให้บุคลากรส่วนใหญ่มีระดับความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจเรื่องความหลากหลายทางเพศน้อยที่สุด คือ เควียร์ (Queer) หมายถึง คนที่มีลักษณะเพศทางชีววิทยาไม่ชัดเจน เช่น คนที่มีอวัยวะเพศไม่ชัดเจน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ .53 มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องมาจากประเด็นเรื่องความหลากหลายทางเพศหลักเกณฑ์ในการแบ่งเพศที่หลากหลาย หรือซับซ้อนจนทำให้บุคลากร บางส่วนที่ไม่ได้ปฏิบัติงานในเรื่องความหลากหลายทางเพศโดยตรงอาจเกิดความสับสนได้

3) ความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักการยอร์กยาคาตาของบุคลากร สังกัดกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (ส่วนกลาง) ภาพรวมมีระดับความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ .92 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักการยอร์กยาคาตา มากที่สุด คือ กรณีที่บุคคลใดถูกจับกุม บุคคลนั้นย่อมมีสิทธิทราบสาเหตุการจับกุมตัว และข้อกล่าวหา มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ .99 มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก เนื่องมาจากเป็นหลักการยอร์กยาคาตา มีพื้นฐานมาจากหลักสิทธิมนุษยชนสากล ซึ่งหลักสิทธิมนุษยชนที่เป็นเรื่องที่ประชาชนทุกคนควรรู้เบื้องต้น จึงทำให้มีระดับความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักการยอร์กยาคาตา น้อยที่สุด คือทุกคนมีสิทธิได้รับการคุ้มครองจากการเอาัดเอาเปรียบทางเพศเพียงอย่างเดียว มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ .74 ถึงแม้ว่าจะมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก แต่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อาจเป็นเพราะข้อคำถามเกี่ยวกับหลักการยอร์กยาคาตา ซึ่งหลักสิทธิมนุษยชนประเด็นวิถีและอัตลักษณ์ทางเพศ ทำให้บุคลากรบางส่วนเกิดความสับสนโดยมุ่งประเด็นไปที่เรื่องเพศเพียงอย่างเดียว

4) ความรู้ความเข้าใจเรื่องพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 ของบุคลากร สังกัดกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (ส่วนกลาง) ภาพรวมมีระดับความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ .71 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เพื่อแสดงระดับความรู้ความเข้าใจของกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจเรื่องพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 มากที่สุด คือนโยบายของหน่วยงานที่จำกัดสิทธิประโยชน์ของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ถือเป็นทางเลือกปฏิบัติ โดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ .97 มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว มีภารกิจหลักเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ ซึ่งมีประเด็นเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ รวมทั้งมี

การประชาสัมพันธ์เรื่องการปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศภายในหน่วยงานทำให้มีระดับความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจเรื่องพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 น้อยที่สุด คือบตลงโทษหากผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศจะมีโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับไม่เกิน 1 หมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ .34 มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับน้อย อาจเป็นเพราะข้อคำถามที่ลงลึกถึงบทลงโทษคำถามในเชิงลึกซึ่งบุคลากรบางส่วนเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยตรงอาจไม่ทราบ เกิดความสับสนและเข้าใจผิดได้

ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 บุคลากร สังกัดกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (ส่วนกลาง) ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจเรื่องความหลากหลายทางเพศแตกต่างกัน

ตารางที่ 1 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1

ตัวแปรอิสระ	เป็นไปตาม	ไม่เป็นไปตาม
	สมมติฐาน	สมมติฐาน
1.1 เพศ	-	✓
1.2 อายุ	-	✓
1.3 สถานภาพสมรส	✓	-
1.4 ระดับการศึกษา	✓	-
1.5 หน่วยงานที่สังกัด	-	✓
1.6 ตำแหน่ง	-	✓
1.7 อายุการทำงาน	✓	-

จากตารางที่ 1 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า บุคลากร สังกัดกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (ส่วนกลาง) ที่มีสถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และอายุการทำงานแตกต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจเรื่องความหลากหลายทางเพศแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรที่มีสถานภาพสมรสส่วนใหญ่อยู่ในหน่วยงานที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศโดยตรง จึงทำให้บุคลากรที่มีสถานภาพสมรส มีความรู้ความเข้าใจเรื่องความหลากหลายทางเพศมากกว่าบุคลากรที่มีสถานภาพโสด และบุคลากรที่ทำการตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ในระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี เป็นผู้ที่ปฏิบัติงานเรื่องความหลากหลายทางเพศโดยตรง และผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีส่วนใหญ่อยู่ในหน่วยงานที่ไม่ได้ปฏิบัติเนื้องานเรื่องความหลากหลายทางเพศโดยตรงซึ่งทำให้มีระดับความรู้ความเข้าใจน้อยกว่า และบุคลากรที่มีอายุการทำงานน้อยกว่า 1 ปี และ 1 – 5 ปี เป็นบุคลากรที่เพิ่งเข้ารับบรรจุในกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวทำให้ต้องมีการศึกษาข้อมูล ภารกิจต่างๆที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงาน และบุคลากรที่มีอายุการทำงาน 11 – 15 ปี และมากกว่า 15 ปี มีประสบการณ์ทำงานเรื่องความหลากหลายทางเพศที่นานกว่าทำให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องความหลากหลายทางเพศมากกว่าบุคลากรที่มีอายุการทำงาน 6 – 10 ปี

ในขณะที่บุคลากร สังกัดกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (ส่วนกลาง) ที่มีเพศ อายุ หน่วยงานที่สังกัด และตำแหน่งแตกต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจเรื่องความหลากหลายทางเพศไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเรื่องความหลากหลายทางเพศเป็นประเด็นที่กำลังเป็นที่สนใจในสถานการณ์ปัจจุบัน และเป็นเรื่องความรู้ทั่วไป อีกทั้งบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศมีอยู่ในสังคมอย่างกว้างขวาง จึงทำให้

บุคลากรที่มีเพศ อายุ หน่วยงานที่สังกัด และตำแหน่งแตกต่างกันมีความรู้ความเข้าใจเรื่องความหลากหลายทางเพศ ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 บุคลากร สังกัดกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (ส่วนกลาง) ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักการยอร์กยาคาตาแตกต่างกัน

ตารางที่ 2 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2

ตัวแปรอิสระ	เป็นไปตาม	ไม่เป็นไปตาม
	สมมติฐาน	สมมติฐาน
2.1 เพศ	-	✓
2.2 อายุ	-	✓
2.3 สถานภาพสมรส	-	✓
2.4 ระดับการศึกษา	✓	-
2.5 หน่วยงานที่สังกัด	✓	-
2.6 ตำแหน่ง	✓	-
2.7 อายุการทำงาน	-	✓

จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า บุคลากร สังกัดกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (ส่วนกลาง) ที่มีระดับการศึกษา หน่วยงานที่สังกัด และตำแหน่งแตกต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักการยอร์กยาคาตาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหลักการยอร์กยาคาตา ถึงแม้จะมีพื้นฐานมาจากหลักสิทธิมนุษยชนสากล แต่ก็อาจมีบางประเด็นที่ผู้ตอบแบบสอบถามยังเกิดความสับสนในการตีความประเด็นวิถีอัตลักษณ์ทางเพศจึงทำให้บุคลากรที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรีมีความรู้ความเข้าใจมากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาในระดับอื่น บางหน่วยงานไม่ได้ปฏิบัติงานเรื่องความหลากหลายทางเพศโดยตรง และบุคลากรในตำแหน่งข้าราชการระดับชำนาญการพิเศษ และข้าราชการระดับชำนาญการ มีการเข้ารับการฝึกอบรมและมีประสบการณ์ทำงานในเรื่องความหลากหลายทางเพศมากกว่าบุคลากรตำแหน่งอื่น

ในขณะที่บุคลากร สังกัดกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (ส่วนกลาง) ที่มีเพศ อายุ สถานภาพสมรส และอายุการทำงานแตกต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักการยอร์กยาคาตาไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจเนื่องมาจากหลักการยอร์กยาคาตา เป็นหลักการที่มีหลักสิทธิมนุษยชนสากลเป็นพื้นฐาน ซึ่งเป็นเรื่องที่ทุกคนในสังคมมีความรู้พื้นฐานอยู่บ้างแล้ว จึงทำให้บุคลากรที่มีเพศ อายุ สถานภาพสมรส และอายุการทำงานแตกต่างกันมีความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักการยอร์กยาคาตาไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 บุคลากร สังกัดกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (ส่วนกลาง) ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจเรื่องพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานที่ 3

ตัวแปรอิสระ	เป็นไปตาม	ไม่เป็นไปตาม
	สมมติฐาน	สมมติฐาน
3.1 เพศ	-	✓
3.2 อายุ	-	✓

ตัวแปรอิสระ	เป็นไปตาม	ไม่เป็นไปตาม
	สมมติฐาน	สมมติฐาน
3.3 สถานภาพสมรส	-	✓
3.4 ระดับการศึกษา	-	✓
3.5 หน่วยงานที่สังกัด	-	✓
3.6 ตำแหน่ง	✓	-
3.7 อายุการทำงาน	✓	-

จากตารางที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า บุคลากร สังกัดกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (ส่วนกลาง) ที่มีตำแหน่ง และอายุการทำงานแตกต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจเรื่องพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีแค่บางหน่วยงาน ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 โดยตรง และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ในหน่วยงานที่สังกัดดังกล่าวเป็นข้าราชการระดับปฏิบัติงาน ข้าราชการระดับปฏิบัติการ และข้าราชการระดับชำนาญงาน จึงทำให้ข้าราชการระดับดังกล่าวมีความรู้ความเข้าใจมากกว่าบุคลากรตำแหน่งอื่น อีกทั้งพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 เป็นพระราชบัญญัติที่เพิ่งประกาศใช้ได้ไม่นาน ทำให้ข้าราชการบางส่วนยังไม่มีความรู้ความเข้าใจมากนัก เนื่องจากบุคลากรที่มีอายุการทำงานน้อยกว่า 1 ปี และ 1 – 5 ปี เป็นบุคลากรที่เพิ่งเข้ารับการบรรจุในกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวทำให้ต้องมีการศึกษาข้อมูลภารกิจต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงาน จึงมีข้อมูลที่เป็นปัจจุบันมากกว่า อย่างไรก็ตามบุคลากรที่มีอายุการทำงานมากกว่า 15 ปี มีประสบการณ์ทำงานเรื่องความหลากหลายทางเพศที่นานกว่า และอยู่ในระดับที่กำหนดนโยบายอาจทำให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องความพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 มากกว่าบุคลากรที่มีอายุการทำงาน 6 – 10 ปี

สำหรับบุคลากร สังกัดกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (ส่วนกลาง) ที่มีเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และหน่วยงานที่สังกัดแตกต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจเรื่องพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 เป็นส่วนหนึ่งของภารกิจกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ซึ่งบุคลากรในสังกัดกรมฯ ควรมีความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับพระราชบัญญัตินี้ จึงทำให้บุคลากรที่มีเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และหน่วยงานที่สังกัดแตกต่างกันมีความรู้ความเข้าใจเรื่องพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 ไม่แตกต่างกัน

สรุป

ระดับความรู้ความเข้าใจเรื่องความหลากหลายทางเพศของบุคลากร หลักการยอร์กยาคาตา และพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 ของบุคลากร สังกัดกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (ส่วนกลาง) ในภาพรวมมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า บุคลากรที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และอายุการทำงาน ที่แตกต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจเรื่องความหลากหลายทางเพศแตกต่างกัน ในขณะที่บุคลากรที่มีปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับการศึกษา หน่วยงานที่สังกัด และตำแหน่งที่แตกต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักการยอร์กยาคาตาแตกต่างกัน นอกจากนี้บุคลากรที่มี

ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ตำแหน่ง และอายุการทำงานที่แตกต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจเรื่องพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 แตกต่างกันอย่างมีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

- 1) ควรมีการอบรมให้ความรู้ทั้งผู้ที่ปฏิบัติงานโดยตรงและไม่ได้ปฏิบัติงานโดยตรง
- 2) ควรมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ ภายในองค์กร เพื่อให้บุคลากรในหน่วยงานสามารถให้บริการกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการรับบริการในระดับเบื้องต้นก่อน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความเข้าใจเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศของบุคลากร สังกัดกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวในสวนภูมิภาค เพื่อที่จะได้นำผลการวิจัยที่ได้มาปรับปรุงและพัฒนาบุคลากร สังกัดกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ให้ความรู้ความเข้าใจ และสามารถให้บริการกลุ่มเป้าหมายได้อย่างถูกต้องที่สุด
2. ควรศึกษาเรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ ในหน่วยงานอื่น ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน โดยอาจเพิ่มเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศ การยอมรับความหลากหลายทางเพศ เป็นต้น
3. การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงปริมาณเป็นการเน้นข้อมูลที่เป็นตัวเลขเป็นหลัก ทำให้ทราบเพียงแค่ว่าระดับความเข้าใจ มาก ปานกลาง และน้อย ซึ่งทำให้ไม่ทราบถึงสาเหตุของระดับความเข้าใจอย่างแท้จริง ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไปควรเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อช่วยเสริมความรู้ความเข้าใจของกลุ่มตัวอย่างให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

คำขอบคุณ

ขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภิรดา ชัยรัตน์ และรองศาสตราจารย์ จุฑาทิพ คล้ายทับทิม ที่ได้ถ่ายทอดความรู้ ให้คำแนะนำ และให้คำปรึกษาที่เป็นประโยชน์ ตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่อง ของการศึกษาค้นคว้าอิสระเล่มนี้ ให้ความสมบรูณ์ยิ่งขึ้น

อ้างอิง

- กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. 2559. ภารกิจหน้าที่ (Online). <http://www.dwf.go.th/Content/View/151/2>, 21 กุมภาพันธ์ 2563.
- กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. 2562. บันทึกเรื่องเล่า...เกย์ กะเทย ทอม ดี ชายรักชาย หญิงรักหญิง คนข้ามเพศ. พิมพ์ครั้งที่ 2. ม.ป.ท.
- พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 ในราชกิจจานุเบกษา. 2558. เล่มที่ 132 ตอนที่ 18ก, หน้า 17-27.
- สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. 2552. The Yogyakarta Principles Principkes on the Application of Internation Human Rights Law in Reiation to Sexual Orientation and Gender

Identity หลักการออกยาการ์ตา ว่าด้วยการใช้กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศในประเด็นวิถีทางเพศ และอัตลักษณ์ทางเพศ. พิมพ์ครั้งที่ 2. หจก.ไอเดีย สแควร์.

BLT. 2019. LGBT ไทยมากสุดเป็นอันดับ 4 ในเอเชีย เตรียมแผนรับสังคมสูงวัยที่มีความหลากหลายทางเพศ (Online). [https://www.bltbangkok.com/news/4959/.](https://www.bltbangkok.com/news/4959/), 13 มกราคม 2563.

การพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและความพึงพอใจในการเรียน โดยใช้แนวทางการสอนอ่านประกอบการแสดงบนเวทีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

Developing English reading for comprehension and satisfaction in learning by using Reader's Theatre of Prathomsuksa 5 students

ชุตติมา ชูวงศ์¹ และ วรสิทธิ์ รัตนวราหะ²

Chutima Choowong¹ and Worasit Rattanawaraha²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยแนวทางการสอนอ่านประกอบการแสดงบนเวที 2) เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้แนวทางการสอนอ่านประกอบการแสดงบนเวทีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 และ 3) ศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนโดยใช้แนวทางการสอนอ่านประกอบการแสดงบนเวทีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนนาบป่าแดง ศูนย์เครือข่ายโรงเรียนที่ 6 อำเภอลำทะเมนชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 14 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนภาษาอังกฤษโดยใช้แนวทางการสอนอ่านประกอบการแสดงบนเวที สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบสถิติ t - Test (t-test for dependent และ t-test for one sample) ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยแนวทางการสอนอ่านประกอบการแสดงบนเวทีสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้แนวทางการสอนอ่านประกอบการแสดงบนเวทีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนโดยใช้แนวทางการสอนอ่านประกอบการแสดงบนเวทีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อยู่ในระดับมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : แนวทางการสอนอ่านประกอบการแสดงบนเวที, ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to compare of English reading comprehension of Prathomsuksa 5 students before and after using Reader's Theatre 2) to compare of English reading comprehension of by using Reader's Theatre of Prathomsuksa 5 students with 70 percent, the standard

criteria and 3) to study the satisfaction with learning by using Reader's Theatre of Prathomsuksa 5 students. The research samples were Prathomsuksa 5 students studying at Barnmabpadang School, School Network Center 6, Lamthamainchai district, under the office of Nakhon Ratchasima Primary Education Service Area 7 in the 2nd semester of 2019 academic year by using Cluster Random Sampling. The research instruments include of 1) lesson plan 2) English reading comprehension achievement test and 3) a questionnaire inquiring the student's satisfaction about studying by using Reader's Theatre. The statistical methods for data analysis in the research were percentage, the statistical means of Mean (\bar{X}), Standard Deviation (S.D.), t-test for dependent and t – test for one sample. The results of the study were as follows : 1) English reading comprehension of Prathomsuksa 5 students after learning by using Reader's Theatre higher than before learning with statistically significant difference at .05 level. 2) English reading comprehension of Prathomsuksa 5 students after learning by using Reader's Theatre was higher than 70 percent, the standard criteria, with statistically significant difference at .05 level and 3) The satisfaction for learning by using Reader's Theatre of Prathomsuksa 5 students were at high agreement level with statistically significant difference at .05 level.

Keywords: Reader's Theatre, English reading for comprehension

¹สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล นครราชสีมา 30000 ประเทศไทย
Curriculum and Instruction Faculty of Education Wong Chavalitkul University, NakhonRatchasima 30000, Thailand

²สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล นครราชสีมา 30000 ประเทศไทย
Curriculum and Instruction Faculty of Education Wong Chavalitkul University, NakhonRatchasima 30000, Thailand

บทนำ

ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่มีความสำคัญในปัจจุบัน เนื่องจากข้อมูลข่าวสาร ศิลปะวิทยาการสมัยใหม่ และองค์ความรู้ต่าง ๆ หลากหลายแขนง ล้วนอยู่ในรูปแบบของภาษาอังกฤษเป็นส่วนใหญ่ คนที่มีความรู้ทางด้านภาษาอังกฤษย่อมได้เปรียบเพราะสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเหล่านั้นได้โดยง่าย สามารถนำเอาประโยชน์ที่ได้จากข้อมูลข่าวสารเหล่านั้นมาใช้ได้อย่างทันทั่วทั้งที่ ทำให้สามารถก้าวทันโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและตลอดเวลาได้เป็นอย่างดี ดังนั้น ภาษาอังกฤษจึงมีความสำคัญเป็นอันดับต้น ๆ สำหรับการดำรงชีวิตอยู่ในศตวรรษที่ 21 นี้ โดย วิจารณ์ พานิช (2555 : 16 - 19) ได้กล่าวไว้ว่า ทักษะที่สำคัญต่อการดำเนินชีวิตซึ่งมนุษย์ต้องมีในศตวรรษที่ 21 คือ ทักษะด้านภาษา มีทั้งทักษะภาษาแม่และภาษาโลก ซึ่งทักษะด้านภาษาแม่ ในที่นี้คือ ทักษะภาษาไทย และทักษะภาษาโลก ในที่นี้คือ ภาษาอังกฤษ ทั้งนี้เพื่อเป็นเครื่องมือติดต่อกับสื่อสารระหว่างกัน และเป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญของประเทศไทยในฐานะสมาชิกของประชาคมอาเซียน (ASEAN Economics Community - AEC) อีกด้วย

การอ่านมีความสำคัญในการเข้าถึงศาสตร์ความรู้และข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ในปัจจุบันนี้ ศาสตร์ความรู้หลาย ๆ แขนง รวมทั้งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ในปัจจุบันนี้ล้วนอยู่ในลักษณะของเทคโนโลยีรูปแบบต่าง ๆ อาทิเช่น

การบันทึกไว้ในเว็บไซต์ต่าง ๆ ทางอินเทอร์เน็ต การบันทึกไว้ในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ หรือแม้แต่การจัดพิมพ์ออกมาเป็นรูปเล่มหนังสือ เป็นต้น การเข้าถึงศาสตร์ความรู้และข้อมูลข่าวสารเหล่านี้ต้องอาศัยการอ่านทั้งสิ้น คนที่อ่านมากย่อมรู้มาก และสามารถนำความรู้ที่ได้จากศาสตร์ความรู้และข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่อ่านไปใช้ประโยชน์ได้มากเช่นกัน อันจะส่งผลต่อการพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ทั้งในด้านการศึกษา อาชีพ และคุณภาพชีวิต ดังที่ อีวีวรรณ คูหาภินนทร์ (2542 : 11) ได้กล่าวไว้ว่า การอ่านมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนโตและจนกระทั่งถึงวัยชรา การอ่านทำให้รู้ข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ ทั่วโลก ซึ่งปัจจุบันเป็นโลกของข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้อ่านมีความสุข มีความหวัง และมีความอยากรู้อยากเห็น อันเป็นความต้องการของมนุษย์ทุกคน การอ่านมีประโยชน์ในการพัฒนาตนเอง คือ พัฒนาการศึกษา พัฒนาอาชีพ พัฒนาคุณภาพชีวิต ทำให้เป็นคนทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ และมีความอยากรู้อยากเห็น การที่จะพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าได้ต้องอาศัยประชาชนที่มีความรู้ความสามารถ ซึ่งความรู้ต่าง ๆ ก็ได้มาจากการอ่าน ดังนั้น การอ่านจึงมีความสำคัญในการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน เพราะการอ่านทำให้สามารถเข้าถึงศาสตร์ความรู้และข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ อันจะนำไปสู่การนำเอาองค์ความรู้ที่ได้จากการอ่านมาพัฒนาตนเอง

การอ่านจะไม่เกิดประโยชน์หากผู้อ่านไม่เข้าใจเรื่องที่ตนอ่าน ซึ่งกรองแก้ว ภรรณสูตร (2546 : 19) กล่าวว่า ในประเทศที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาประจำชาติ หรือใช้เป็นภาษาที่สอง เช่น ประเทศไทย ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ เป็นทักษะที่จำเป็นต้องสร้างให้เกิดขึ้นกับชนในชาติ จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2561 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2561) พบว่าการอ่านหนังสือนอกเวลาเรียนของนักเรียนไทยในสวนภูมิภาคมีอัตราการอ่านต่ำกว่าส่วนกลางและกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่ ซึ่งส่งผลต่อการเรียนของนักเรียนไทย และเมื่อพิจารณาจากผลการทดสอบ O-NET (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2561) ประจำปีการศึกษา 2561 ที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่า คะแนนเฉลี่ยวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนในศูนย์เครือข่ายโรงเรียนที่ 6 อำเภอลำทะเมนชัย ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ ซึ่งหากดูผลการทดสอบ O-NET วิชาภาษาอังกฤษย้อนหลังไปอีก 5 ปี ก็ จะเห็นได้ว่า คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนก็ต่ำกว่าคะแนนระดับประเทศมาโดยตลอด ปัญหาในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนไทยส่วนใหญ่ คือ การที่นักเรียนไม่สามารถทำความเข้าใจข้อความที่อ่านได้ อันเนื่องมาจากการไม่ชอบอ่าน ไม่สนใจที่จะอ่าน และอ่านหนังสือไม่ออกหรืออ่านไม่คล่องของนักเรียน

การสอนด้วยแนวทางการสอนอ่านประกอบการแสดงบนเวที เป็นแนวทางการสอนที่รวมเอาเทคนิคการเล่นละครเข้ากับกิจกรรมการเรียนการสอน จากผลการวิจัยที่ผ่านมาพบว่า แนวทางการสอนนี้มีประโยชน์ในการพัฒนาปัญหาด้านทักษะภาษา หนึ่งในนั้นคือทักษะการอ่าน ผู้เชี่ยวชาญสรุปว่า แนวทางการสอนอ่านประกอบการแสดงบนเวทีมีผลดีในด้านการอ่านคล่อง ความเข้าใจ แรงจูงใจและทัศนคติที่มีต่อการอ่านสำหรับนักเรียน (Rees, com 2005 ; Graves, 2008 ; Visser, 2013) กลยุทธ์ของแนวทางการสอนอ่านประกอบการแสดงบนเวทีนี้ได้รับการพัฒนาบนพื้นฐานของการอ่านซ้ำ (Egmon et.al. , 2013) ซึ่งแตกต่างจากการเล่นละครแบบดั้งเดิม แนวทางการสอนนี้เป็นการเล่นละครและฝึกอ่านซ้ำ ๆ กับเพื่อนฝูงโดยไม่มีเครื่องแต่งกายหรืออุปกรณ์ประกอบฉาก ในขณะที่สาระณะ (Keehn, 2008) นักเรียนไม่จำเป็นต้องท่องจำบทของพวกเขาเพียงแค่อ่านสคริปต์หน้าชั้นเรียน ทำให้เด็กนักเรียนมีความสุขสนุกสนานในการอ่าน ไม่มีความกดดันในการท่องจำบท ทำให้มีแรงจูงใจในการเรียนมากขึ้น เพลสคอตต์ (Prescott, 2003) ชี้ให้เห็นว่า แนวทางการสอนอ่านประกอบการแสดงบนเวทีไม่เพียงแต่พัฒนา

ความคล่องแคล่วในการอ่านของนักเรียน แต่ยังเพิ่มความมั่นใจและเปลี่ยนผู้อ่านที่ไม่เต็มใจให้เป็นคนรักหนังสือ ภายใต้อำนาจแนะนำของแนวทางการสอนอ่านนี้ในชั้นเรียน

จากการศึกษาผลการวิจัยเกี่ยวกับการสอนอ่านประกอบการแสดงบนเวที ทารา อี วิสเซอร์ (Tara E. Visser, 2013) ได้วิจัยเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้แนวทางการสอนอ่านประกอบการแสดงบนเวทีที่มีต่อความเข้าใจในการอ่าน ความคล่องแคล่วในการอ่าน และแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่เรียนภาษาอังกฤษ พบว่า การใช้แนวทางการสอนอ่านประกอบการแสดงบนเวทีมีผลต่อความคล่องแคล่ว ความเข้าใจ แรงจูงใจ และความสำเร็จในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่เรียนภาษาอังกฤษ ครูที่สอนในระดับประถมศึกษาสามารถมั่นใจได้ว่านักเรียนจะประสบความสำเร็จในการอ่านเมื่อนำเอาแนวทางการสอนอ่านประกอบการแสดงบนเวทีไปใช้ในห้องเรียน แนวทางการสอนนี้จะหยุดยั้งความน่าเบื่อของการนั่งเรียนอยู่กับโต๊ะ การฝึกซ้อมและบทละครที่นำมาใช้ในการเรียนเป็นสิ่งใหม่และน่าตื่นเต้นสำหรับเด็กนักเรียน ส่วน บัญญา เล็กวิไล (2559) ได้ศึกษาผลการใช้ Reader's Theater (RT) เพื่อพัฒนาความคล่องแคล่วในการอ่านของนักเรียนไทยที่เรียนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ ผลการศึกษาพบว่า ความคล่องแคล่วในการอ่านของนักศึกษาพัฒนาขึ้นในช่วง 6 สัปดาห์ของการใช้ Reader's Theater (RT) โดยเฉพาะในด้านการเว้นวรรคตอนในการอ่าน ผลการศึกษายังพบว่า นักศึกษามีความเห็นว่าการใช้ Reader's Theater (RT) เป็นกิจกรรมที่สนุกสนานและสร้างความมั่นใจในการอ่าน จากการศึกษารายงานของนักวิจัยข้างต้นจะเห็นได้ว่า การใช้แนวทางการสอนอ่านประกอบการแสดงบนเวทีมีผลในการพัฒนาทักษะการอ่านในด้านต่าง ๆ ของเด็กนักเรียน อันนำไปสู่ความสำเร็จในการอ่านที่จะติดตัวนักเรียนไปตลอดชีวิต

จากข้อมูลดังที่กล่าวมาข้างต้นเห็นได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนในศูนย์เครือข่ายโรงเรียนที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตการศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 7 ยังต่ำกว่าเกณฑ์เมื่อเทียบกับผลคะแนนการทดสอบระดับชาติ ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่า นักเรียนยังบกพร่องในด้านความเข้าใจในการอ่านในวิชาภาษาอังกฤษ ดังนั้น ในการพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ผู้วิจัยจึงสนใจนำแนวทางการสอนอ่านประกอบการแสดงบนเวทีมาใช้ในการวิจัยเพื่อศึกษาผลการพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้แนวทางการสอนอ่านประกอบการแสดงบนเวทีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ศูนย์เครือข่ายโรงเรียนที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตการศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 7 รวมทั้งศึกษาระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อแนวทางการสอนอ่านประกอบการแสดงบนเวทีด้วย เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยแนวทางการสอนอ่านประกอบการแสดงบนเวที
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้แนวทางการสอนอ่านประกอบการแสดงบนเวทีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียน กับเกณฑ์ร้อยละ 70
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนโดยใช้แนวทางการสอนอ่านประกอบการแสดงบนเวทีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2562 ศูนย์เครือข่ายโรงเรียนที่ 6 อำเภอลำทะเมนชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ซึ่งมีทั้งหมด 22 โรงเรียน จำนวนนักเรียนทั้งหมด 354 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนมาบป่าแดง ศูนย์เครือข่ายโรงเรียนที่ 6 อำเภอลำทะเมนชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 14 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ประกอบด้วย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้แนวทางการสอนอ่านประกอบการแสดงบนเวทีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 1 แผน ใช้เวลารวม 8 ชั่วโมง โดยผู้วิจัยดำเนินการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอนการสร้าง จากการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผลปรากฏว่าแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวทางการสอนอ่านประกอบการแสดงบนเวที มีค่าประเมินคุณภาพของเครื่องมืออยู่ที่ 4.71 ซึ่งแปลผลได้ว่าเครื่องมือมีคุณภาพและความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

2.2 แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจก่อนและหลังเรียน (Pre Test - Post Test) โดยใช้แนวทางการสอนอ่านประกอบการแสดงบนเวที ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของ ชูติมา ชานนตร (2556 : 119 - 135) ซึ่งเป็นแบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 30 ข้อ ใช้ในการวิจัยวิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ.2556 โดยแบบทดสอบนี้มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.50 - 0.75 และค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.25 - 0.92 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83 ซึ่งสามารถแปลผลได้ว่า แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจฉบับนี้ผ่านเกณฑ์คุณภาพการประเมิน สามารถนำไปใช้ทดลองได้

2.3 สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนภาษาอังกฤษโดยใช้แนวทางการสอนอ่านประกอบการแสดงบนเวทีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองโดยเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) แบ่งระดับความพึงพอใจเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 15 ข้อ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 2. ด้านเนื้อหา 3. ด้านการวัดและประเมินผล 4. ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผ่านการตรวจสอบพิจารณาความเหมาะสมแล้วได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00

3. การดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1 ชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจถึงจุดประสงค์ และบทบาทหน้าที่ของนักเรียนในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวทางการสอนอ่านประกอบการแสดงบนเวที

3.2 ทดสอบก่อนเรียน (Pretest) โดยใช้แบบทดสอบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 30 ข้อ ใช้เวลาในการสอบ 1 ชั่วโมง บันทึกผลการสอบของนักเรียนแต่ละคนไว้เป็นคะแนนทดสอบก่อนเรียนสำหรับการวิเคราะห์ผล

3.3 ผู้วิจัยดำเนินการทดลองการจัดการเรียนรู้การพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้แนวทางการสอนอ่านประกอบการแสดงบนเวทีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นทั้งหมด 1 แผน ซึ่งใช้เวลาในการทดลอง 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน วันละ 1 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 8 ชั่วโมง

3.4 ทดสอบหลังเรียน โดยใช้แบบทดสอบฉบับเดียวกับก่อนเรียน เมื่อทดสอบเรียบร้อยแล้ว นำมาตรวจแล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติ

3.5 ให้นักเรียนตอบแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อแนวทางการสอนอ่านประกอบการแสดงบนเวที

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

4.1 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ มีดังนี้

4.1.1 ค่าร้อยละ (Percentage)

4.1.2 ค่าเฉลี่ย (Mean : \bar{X})

4.1.3 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

4.1.4 ค่า t - test

4.2 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ความพึงพอใจที่มีต่อแนวทางการสอนอ่านประกอบการแสดงบนเวทีของนักเรียน มี

ดังนี้

4.2.1 ค่าเฉลี่ย (Mean : \bar{X})

4.2.2 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

4.2.3 ค่า t - test

ผลการวิจัย

1. ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้แนวทางการสอนอ่านประกอบการแสดงบนเวทีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 14 คน มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน เท่ากับ 14.71 ค่า S.D. เท่ากับ 4.27 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 22.78 ค่า S.D. เท่ากับ 3.35 และค่าการทดสอบทางสถิติ (t - test) เท่ากับ 14.967*

2. หลังการเรียนโดยใช้แนวทางการสอนอ่านประกอบการแสดงบนเวทีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 22.78 ค่า S.D. เท่ากับ 3.35 และเมื่อนำมาทดสอบทางสถิติกับเกณฑ์ร้อยละ 70 จะได้ค่าการทดสอบทางสถิติ (t - test) เท่ากับ 1.99*

3. ความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนโดยใช้แนวทางการสอนอ่านประกอบการแสดงบนเวทีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 ค่า S.D. เท่ากับ 1.04 ด้านเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 ค่า S.D. เท่ากับ 1.40 ด้านการวัดและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 ค่า S.D. เท่ากับ 1.11 และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 ค่า S.D. เท่ากับ 1.21 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 ค่า S.D. เท่ากับ 1.19 และเมื่อนำมาทดสอบทางสถิติกับเกณฑ์ระดับมากที่สุดที่ 3.51 ค่าการทดสอบทางสถิติ (t – test) เท่ากับ 10.03*

บทสรุป

1. ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้แนวทางการสอนอ่านประกอบการแสดงบนเวทีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้แนวทางการสอนอ่านประกอบการแสดงบนเวทีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนโดยใช้แนวทางการสอนอ่านประกอบการแสดงบนเวทีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อยู่ในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เอกสารอ้างอิง

กรองแก้ว กรรณสูต. (2546). การทดสอบและประเมินผลภาษาอังกฤษ : แนวทางปฏิบัติสำหรับครู.

กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. (2542). การอ่านและการส่งเสริมการอ่าน (Reading and Reading Promotion).

กรุงเทพฯ : ศิลปาบรรณาคาร.

ชุดิมา ชานนตร. (2556). การศึกษาความสามารถการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและการคิด

วิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้รูปแบบการสอนสิ่งช่วยจัดมโนคติล่วงหน้า. (วิทยานิพนธ์

ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น) จาก <http://tdc.thailis.or.th/tdc>

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

ปัญญา เล็กวิไล. (2559). การใช้ Reader's Theater เพื่อพัฒนาความคล่องแคล่วในการอ่านของนักเรียน

ไทยที่เรียนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ. วารสารภาษาปริทัศน์ ฉบับที่ 31. 163 - 184.

พวงเพ็ญ อินทรประวัติ. (2562). การสอนเด็กให้อ่านภาษาอังกฤษให้คล่องโดยการอ่านประกอบการแสดง

บนเวที. สิกขา วารสารศึกษาศาสตร์, 75 – 87.

วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี – สฤษดิ์วงศ์.

สมบูรณ์ ดันยะ. (2548). การประเมินทางการศึกษา ภาควิชาทดสอบและวิจัยทางการศึกษา. นครราชสีมา:

คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ(องค์การมหาชน) หรือ สทศ. ผลการสอบ ONET. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก http://www.newonetestresult.niets.or.th/AnnouncementWeb/PDF/SummaryONETP6_2560.pdf, 21 สิงหาคม 2562.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ หรือ สสช. บทสรุปสำหรับผู้บริหาร การสำรวจการอ่านของประชากร พ.ศ.2561. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก http://www.nso.go.th/sites/2014/DocLib13/ด้านสังคม/สาขาหญิงและชาย/การอ่านหนังสือของประชากร/2561/บทสรุปของผู้บริหาร_2561.pdf, 10 มิถุนายน 2563.
- Egmon, D., Bauza, D., & Moses, W. (2013). The effect of reader's theater on the fluency and comprehension of English language learners. Retrieved from <http://www.fortbendisd.com/docs/action-research-reports/effect-of-reader's-theater-on-the-fluency-and-comprehension-of-english-language-learners.pdf>
- Graves, D.P. (2008). The effect of readers theater on motivation and reading Fluency. New York, NY : University of New York.
- Keehn, S., Harmon, J., & Shoho, A. (2008). A study of readers theater in eighth grade : issues of fluency, comprehension, and vocabulary. *Reading & Writing Quarterly*, 24(4), 335- 362.
- Prescott, J.O. & Lewis, M. (2003). The power of reader's theater. *Instructor*, 112(5).
- Rees, M. R. (2005). The impact of participant in readers theater on reading attitudes and fluency skills among ninth grade students in an alternative program (Doctoral dissertation, Akron University, Akron, Ohio).
- Visser, T. E. (2013). The effect of readers theater on the reading comprehension, fluency and motivation of the elementary English language learning students. (Doctoral dissertation, Michigan University, Michigan, United States)

ภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคเหนือในนวนิยายที่ได้รับรางวัลของ มาลา คำจันทร์

The Reflection of Local Northern Society and Culture in Thai Award Winning Novels of Mala Khamchan

พรศิริ ปินไชย¹, นราววัลย์ พูลพิพัฒน์² และ สนิท สัตโยภาส³

Pornsiri Pinchai¹, Narawan Poonpipat² and Sanit Satayopat³

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคเหนือในนวนิยายที่ได้รับรางวัลของ มาลา คำจันทร์ จำนวน 7 เรื่อง ได้แก่ เจ้าจันทร์ผมหอม นิราศพระธาตุอินทร์แขวน หุบเขากินคน หมู่บ้านอาบจันทร์ เมืองลับแล หัวใจพระเจ้า ลูกป่า และเขียวเสือไฟ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนาปรากฏผลการวิจัย ดังนี้

ภาพสะท้อนสังคมจากวรรณกรรมมี 4 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ แสดงให้เห็นถึงปัญหาความยากจนในการดำเนินชีวิต การถูกเอารัดเอาเปรียบและความไม่เป็นธรรมในสังคม ด้านการศึกษา แสดงให้เห็นถึงการขาดโอกาสทางการศึกษาเนื่องจากขาดแคลนทุนทรัพย์ ให้ความสำคัญของการเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่และบรรพบุรุษ ด้านการปกครอง แสดงให้เห็นถึงการปกครองแบบเจ้าขุนมูลนาย และด้านค่านิยม ให้ความสำคัญในการสักตามร่างกาย การมีสัจจะต่อการประกอบอาชีพ และระบบอุปถัมภ์

ลักษณะเด่นด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคเหนือ พบว่าผู้เขียนได้สะท้อนวัฒนธรรม ด้านการประกอบอาหารจากสมุนไพรพื้นบ้าน การประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นรวมทั้งวัฒนธรรมด้านการแต่งกายของเจ้านายฝ่ายหญิงที่จะเน้นความสวยงาม ด้านการเลือกคู่ครองให้ความเคารพสามี ด้านภาษามีการใช้ภาษาถิ่น การใช้สำนวนสุภาพในการอบรมสั่งสอนและมีการเรียกค่านำหน้าชื่อที่แฝงไปด้วยความหมาย ด้านการละเล่นดนตรีมีการขับจ๊อยและขับโคลง ด้านความเชื่อให้ความสำคัญของการนับถือผี จารีตประเพณีและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ส่วนด้านการอบรมสั่งสอนให้มีความรักความกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณ มีความสามัคคีในหมู่คณะ และรักในเผ่าพันธุ์ของตนเอง

คำสำคัญ : ภาพสะท้อนสังคม, วัฒนธรรมท้องถิ่นภาคเหนือ, นวนิยาย

¹ ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เชียงใหม่ 50300 ประเทศไทย

Department of Thai language, Faculty of humanities and Social Sciences, Chiang Mai Rajabhat University, Chiang Mai 50300, Thailand

² ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เชียงใหม่ 50300 ประเทศไทย

Department of Thai language, Faculty of humanities and Social Sciences, Chiang Mai Rajabhat University, Chiang Mai 50300, Thailand

³ ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เชียงใหม่ 50300 ประเทศไทย

Department of Thai language, Faculty of humanities and Social Sciences, Chiang Mai Rajabhat University, Chiang Mai 50300, Thailand

ABSTRACT

The objective of this research was to explore the social and cultural reflections of the northern region in seven awarded novels by Mala Khamchan. The novels include Chaochan Phomhom, Nirat Phathat In Khwaen, Hup Khao Kin Khon, Moo Ban Apchan, Muang Lap Lae, Huajai Phrachao, Luk Pa, and Khiaw Sua Fai. A descriptive analysis was used to analyze the data and the research results are as follows.

There are four aspects of social reflections from the novels. The economic aspect reflects the problem of poverty, being taken advantage of, and social injustices. The educational aspect reflects a lack of educational opportunities due to lack of financial resources, and the importance of obeying parents and ancestors. The administrative aspect reflects the feudalistic administration. The value aspect reflects the importance of body tattoo, career commitment, and the patronage system.

For the northern cultural aspects, it was found that the novelist reflected cooking from medicinal herbs, invention of tools and utensils from local wisdom, and elaborate dress of female royal members. For partner selection, wives should respect their husbands. In terms of language, the local dialect is used, proverbs are exploited to teach desirable behaviors, and titles are addressed with connotative meanings. For plays and music, verbal literature is illustrated with or without the accompaniment of music. The belief system reflects the importance of animism, customs and supernatural entities. For education, the focus is on love and gratitude toward those to whom one has been indebted, group unity, and love of their ethnicity.

Keywords: The Reflection of Society, The Culture of Local Northern Society, Novels

บทนำ

วรรณกรรมเป็นสิ่งผูกพันกับสังคมและเป็นสมบัติร่วมของคนในสังคมทุกยุคทุกสมัย การศึกษาวรรณกรรมจึงต้องควบคู่กับสังคม วรรณกรรมมีความสัมพันธ์กับสังคม วรรณกรรมสะท้อนประสบการณ์ชีวิตในยุคสมัย ไม่ว่านักเขียนจะตั้งใจสะท้อนสังคมหรือไม่ก็ตาม ดังที่ ตรีศิลป์ บุญขจร (2547 : 5 – 6) กล่าวว่า วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนของสังคมทั้งในด้านรูปธรรมและนามธรรม ด้านรูปธรรม หมายถึง เหตุการณ์ทั่วไปที่เกิดขึ้นในสังคม ส่วนด้านนามธรรมหมายถึงค่านิยมในชีวิตจิตใจของคนในสังคม ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียน ดังนั้นวรรณกรรมจึงเป็นการตอบสนองทั้งทางด้านการกระทำและความคิดของมนุษย์ต่อสังคม นักเขียนบางคนจึงมีความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นอย่างมาก วรรณกรรมของเขาฉายให้เห็นสิ่งที่เรียกว่าอุดมการณ์ ดังนั้นการพิจารณาวรรณกรรมในฐานะเป็นภาพสะท้อนของสังคมจึงควรให้ความสำคัญกับตัววรรณกรรมและกลวิธีในการเสนออุดมการณ์ที่อาจปรากฏในวรรณกรรมชิ้นนั้น ๆ ด้วยวรรณกรรมกับชีวิต วรรณคดีกับสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ วิทย์ ศิวะศรียานนท์ (2531 : 118) ได้กล่าวว่า วรรณกรรมเป็นผลงานการสร้างสรรคของมนุษย์ วรรณกรรมและมนุษย์ต่างเป็นผลผลิตของสังคม เราจึง

สามารถศึกษาสังคมได้จากวรรณกรรม และวิทย์ ศิวะศรียานนท์ ยังให้คำกล่าวสนับสนุนอีกว่า “วรรณคดีเป็นแสงสะท้อน หรือฉายาของชีวิต ทุกแง่ทุกมุมของชีวิตจะต้องไปปรากฏในวรรณคดีเสมอ” จึงถือได้ว่างานเขียนนั้นเป็นกระจกเงาส่องสภาพสังคมไทยผ่านสายตาของนักเขียนที่จับบันทึกและถ่ายทอดเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวของสังคมประสบการณ์ ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของตนออกมาในรูปแบบของวรรณกรรมประเภทนวนิยาย

นวนิยายเป็นรูปแบบงานเขียนแบบหนึ่งของวรรณกรรมประเภทบันเทิงคดี โดยที่ผู้เขียนได้นำสภาพเหตุการณ์บ้านเมือง การดำเนินชีวิต ค่านิยมของผู้คนในสังคมนั้น ๆ มาเป็นวัตถุดิบสำหรับการเขียนนวนิยาย นวนิยายจึงเป็นเรื่องแต่งที่มีความสมจริง ดังที่ กุหลาบ มลลิกะมาส (2543 : 50) ได้กล่าวถึงคุณค่าของนวนิยายไว้ว่า คือเหตุการณ์ต่าง ๆ หลายเหตุการณ์ที่ผู้แต่งนำมาแต่งเป็นเรื่องราวต่อเนื่องกันตั้งแต่ต้นจนจบ เนื้อหาที่นำมาแต่งย่อมกล่าวถึงเรื่องชีวิตเสมอ ซึ่งทำให้ผู้อ่านมองดูความเป็นไปในโลกมนุษย์ (โลกทัศน์) ทำให้เกิดความประจักษ์ โดยใช้เนื้อหาจากวรรณกรรมเป็นเครื่องมือสื่อสารจึงมีคุณค่าต่อผู้อ่านเป็นอย่างยิ่ง นักเขียนที่ดีย่อมแสดงโลกทัศน์หรือชีวิตทัศน์และคุณค่าของเรื่องอย่างเด่นชัด จนผู้อ่านได้ทราบว่าจะอะไรเป็นความคิดสำคัญของวรรณกรรมเรื่องนี้ ดังนั้น นวนิยายกับสังคมย่อมมีความผูกพันกันในฐานะกระจกเงาส่องให้เห็นถึงสภาพสังคมไว้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ นวนิยายยังให้ความรู้ความกระจ่างเกี่ยวกับอดีตในด้านวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ค่านิยม ตลอดจนวิถีการดำรงชีวิตของคนทั้งในอดีตและปัจจุบันถือเป็นมุมมองที่สะท้อนให้เห็นถึงอารมณความรู้สึกของผู้คนในยุคสมัยหนึ่ง ผลงานที่ถ่ายทอดชีวิตและสังคมดังกล่าวย่อมขึ้นอยู่กับแนวคิดของนักประพันธ์ที่มีต่อชีวิตและสังคมในแต่ละยุคสมัย ซึ่งผลงานการประพันธ์ของนักประพันธ์แต่ละคนนั้นย่อมแตกต่างกันไปตามความรู้สึกนึกคิดและการเข้าใจความเป็นจริงของสังคม

มาลา คำจันทร์ เป็นนักเขียนที่มีผลงานโดดเด่นในการสะท้อนสภาพสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคเหนือ เนื่องจาก มาลา คำจันทร์ เป็นคนในท้องถิ่นภาคเหนือ ดังนั้นย่อมรู้จักและเข้าใจความเป็นท้องถิ่นภาคเหนือได้เป็นอย่างดีจากตัวตนที่เป็นอยู่และสังคมแวดล้อม ภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคเหนือผ่านทางวรรณกรรมประเภทนวนิยายนั้นจะสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคเหนือได้อย่างแจ่มชัดแต่เหนี่ยวย่อมขึ้นอยู่กับการเรียบเรียงและการเขียนที่สามารถถ่ายทอดออกมาเป็นความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียน มาลา คำจันทร์ เป็นนักเขียนนวนิยายร่วมสมัยชาวล้านนาผู้หนึ่งที่มีความสามารถมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันดีในแวดวงวรรณกรรมและคนทั่วไป เพราะผลงานของ มาลา คำจันทร์ นั้นไม่ได้มุ่งนำเสนอด้านความบันเทิงเท่านั้น แต่ยังสะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคมวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคเหนือผ่านทางงานเขียนนวนิยายหลายเรื่อง ดังที่ เสถียร จันทิมาธร (2538 : 12) ได้กล่าวว่า ณ วันนี้ภาพของภาคเหนือได้สะท้อนผ่านงานของ มาลา คำจันทร์ อย่างพร้อมมูล อีกอย่างหนึ่งก็คือ เขามีได้เพียงรู้จักแต่ปัจจุบัน หากเพียงจะย้อนไปยังอดีต มาลา คำจันทร์ ประจักษ์ในสังคมจะแห่งความเป็นมนุษย์ได้อย่างถ่องแท้และไม่ลี้เล昧แม้แต่น้อยที่จะอาศัยความเป็นพื้นถิ่นแห่งภาคเหนือ เพื่อสะท้อนความเป็นมนุษย์อันเป็นสากลออกมา นวนิยายของ มาลา คำจันทร์ จึงมีความเป็นตัวตนที่สะท้อนภาพสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคเหนือซึ่งถือเป็นสิ่งที่แปลกใหม่

มาลา คำจันทร์ ได้ใช้นวนิยายเป็นเครื่องมือในการนำเสนอภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคเหนือให้ผู้คนในสังคมได้รับรู้และเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นในภาคเหนือ ซึ่งงานเขียนประเภทนวนิยายสามารถทำให้ผู้อ่านได้เรียนรู้ชีวิตได้ดีเพราะเป็นเรื่องราวที่จำลองมาจากชีวิตจริงของคนภาคเหนือ ซึ่งถือได้ว่าเป็นคุณค่าของนวนิยายอย่างหนึ่ง ดังที่ รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ (2542 : 29) ได้กล่าวถึงนวนิยายไว้ว่า นวนิยายจะมีเนื้อหาสมจริงเป็นสิ่งที่ใกล้เคียง เนื้อหาส่วนใหญ่เกี่ยวกับความรัก การเมือง สะท้อนชีวิตและสังคม และอาจเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของ

สังคม ดังนั้นการมองเห็นคุณค่าของนวนิยายนั้นขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้่านที่สามารถเข้าถึงนวนิยายเรื่องนั้น ๆ ด้วยวัย ประสบการณ์ ความรู้ที่ดี จะช่วยให้เก็บเกี่ยวคุณค่าและประโยชน์จากนวนิยายได้ดีที่สุด

จากข้อมูลข้างต้นนั้นแสดงให้เห็นว่า มาลา คำจันทร์ เป็นนักเขียนที่มีความสามารถและประสบความสำเร็จในการเขียนนวนิยายในเชิงนำเสนอภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคเหนือในมุมมองด้านต่าง ๆ ทั้งในอดีตและปัจจุบันผ่านทางนวนิยายมากมายหลายเรื่อง ทั้งนี้ก็เพราะ มาลา คำจันทร์ ได้พบเห็นและได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ หลากหลายแง่มุมในท้องถิ่นภาคเหนือด้วยตนเอง จึงถ่ายทอดสิ่งที่เรียนรู้ผ่านทางงานเขียนนวนิยายจนได้งานเขียนที่มีคุณค่า มาลา คำจันทร์ จึงเป็นนักเขียนที่สะท้อนชีวิตจริงและสอดแทรกวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคเหนือในวรรณกรรมได้อย่างเด่นชัด จนได้รับการยกย่องในระดับชาติ ดังที่ สมพร วรธรรมสาร (2546 : 20 – 21) ได้กล่าวถึงผลงานของ มาลา คำจันทร์ ไว้ว่าในบรรดาวรรณกรรมไทยที่เป็นวรรณกรรมสมัยเก่า และวรรณกรรมสมัยใหม่ มีวรรณกรรมที่สะท้อนถึงความคิดจิตใจ ประเพณี ความเชื่อ ภาษา และวัฒนธรรมของผู้คนในท้องถิ่นภาคเหนือหรือล้านนาอยู่น้อยมาก โดยเฉพาะวรรณกรรมที่ได้รับความสนใจและอ่านกันอย่างแพร่หลาย หากภาคอีสานมีคำพูน บุญทวี เป็นกระแงาสสะท้อนภาพชีวิตของคนในท้องถิ่นนั้น ในปัจจุบัน มาลา คำจันทร์ เห็นจะเป็นตัวแทนสะท้อนภาพผู้คนในภาคเหนือได้เป็นอย่างดี การอ่านวรรณกรรมของ มาลา คำจันทร์ คือ การอ่านวิถีชีวิตและความเชื่อทั้งหมดของคนในท้องถิ่นภาคเหนือเท่าที่คน ๆ หนึ่งได้ใช้ชีวิตคลุกคลีเติบโต ซึมซับเอาเรื่องเหล่านี้มาตั้งแต่เด็กจะฟังประมวลได้ ย่อมเป็นเครื่องยืนยันได้ว่าวรรณกรรมของ มาลา คำจันทร์ สมควรที่จะนำมาศึกษาวิเคราะห์โลกทัศน์ ภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคเหนือที่ปรากฏในนวนิยาย

การศึกษาภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคเหนือ ของ มาลา คำจันทร์ จึงนับได้ว่าเป็นเรื่องที่น่าสนใจศึกษาค้นคว้าเพราะว่าวัฒนธรรมท้องถิ่นในภาคเหนือ นั้น ถือเป็นวัฒนธรรมที่มีความเก่าแก่ มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่โดดเด่นเป็นของตนเอง และมีวิวัฒนาการอย่างต่อเนื่องมาเป็นเวลายาวนาน จึงเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้วิจัยสนใจที่จะนำนวนิยายที่ได้รับรางวัลของ มาลา คำจันทร์ มาศึกษาภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคเหนือ โดยวิเคราะห์จากเนื้อหา ข้อความ บทสนทนา และพรรณนาของผู้เขียน ในนวนิยายที่ได้รับรางวัลทั้ง 7 เรื่อง คือ เจ้าจันทร์ผมหอม : นิราศพระธาตุอินทร์แขวน หุบเขากินคน หมู่บ้านอาบจันทร์ เมืองลับแล หัวใจพระเจ้า ลูกป่า และเขียวเสือไฟ เพื่อจะได้ทราบว่า มาลา คำจันทร์ มุ่งสะท้อนภาพสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคเหนือในเรื่องอะไรบ้าง อันจะเป็นแนวทางให้ผู้อ่านได้เรียนรู้และเข้าใจภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคเหนือจากนวนิยายของ มาลา คำจันทร์ ได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาภาพสะท้อนสังคมท้องถิ่นภาคเหนือในนวนิยายที่ได้รับรางวัลของ มาลา คำจันทร์
2. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคเหนือในนวนิยายที่ได้รับรางวัลของ มาลา คำจันทร์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาตำรา หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่น
2. สร้างแบบบันทึกการวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคเหนือ
3. นำแบบบันทึกข้อมูลภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคเหนือเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อ

ตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสม โดยได้ค่าคุณภาพเครื่องมือคือ มีความสอดคล้องเหมาะสมเท่ากับ 1

4. นำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน มาปรับปรุงแก้ไข

5. นำแบบบันทึกข้อมูลภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคเหนือ ไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ตามวัตถุประสงค์

ผลการวิจัย

จากการศึกษาภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคเหนือในนวนิยายที่ได้รับรางวัล ของ มาลา คำจันทร์ ผู้วิจัยพบว่านวนิยายที่ได้รับรางวัลของ มาลา คำจันทร์ ได้สะท้อนภาพสังคมไว้ 4 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านการศึกษา ด้านการปกครอง และด้านค่านิยม ส่วนลักษณะเด่นของวัฒนธรรมในท้องถิ่นภาคเหนือ มี 5 ด้าน คือ ด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคเหนือ ด้านภาษา ด้านการละเล่นและดนตรี ด้านความเชื่อ และ ด้านการอบรมสั่งสอน

บทสรุป

การศึกษาภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคเหนือในนวนิยายที่ได้รับรางวัล ของ มาลา คำจันทร์ สรุปผลได้ดังนี้

1. จากการวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมท้องถิ่นภาคเหนือในนวนิยายที่ได้รับรางวัลของ มาลา คำจันทร์ พบว่า นวนิยายดังกล่าวได้ทำหน้าที่สะท้อนภาพสังคมในแง่มุมต่าง ๆ ทั้งวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของมนุษย์ สมดังแนวคิดของ อิงอร สุพันธุ์วณิช (2548 : คำนำ) ที่กล่าวว่า วรรณกรรมกับสังคมมีความเกี่ยวข้องกันหลาย ลักษณะ คือ วรรณกรรมจะสะท้อนสังคมให้เรารับรู้เกิดสิ่งใด ๆ ขึ้นในสังคมขณะนั้น ในขณะที่สังคมอาจมีอิทธิพลต่อ วรรณกรรมได้ และวรรณกรรมก็อาจส่งอิทธิพลต่อสังคมได้เช่นกัน จากการศึกษาศภาพสะท้อนสังคมท้องถิ่นภาคเหนือ ในนวนิยายที่ได้รับรางวัล ของ มาลา คำจันทร์ พบว่ามีภาพสะท้อนสังคมอยู่ 4 ด้าน คือ

ภาพสะท้อนด้านเศรษฐกิจ ผู้เขียนได้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาความยากจนในการดำเนินชีวิต ผู้ที่มีฐานะยากจนต้องเกรงใจคนที่มั่งคั่งกว่า ทำให้เกิดการมีหนี้สิน การถูกเอารัดเอาเปรียบ ดังตัวอย่างเรื่อง เขี้ยวเสือไฟ ในตอนที่ว่า “อย่านะแก้วเฮือน” “แม่รู้แม่ดำมึง บุญของพ่อเลี้ยงมันท่วมหัวเรา หนักนิด เบาหน่อยก็ทอนเอา” “อะอะอะไรก็ยอมลงให้พ่อเลี้ยงมันทุกอย่าง คำก็หา สองคำก็บุญคุณได้เหยียนได้ปลาได้กบได้กุ้งอันใด ถ้าพ่อเลี้ยงอยากได้แม่ก็รีบลดลานเอาไปให้ ของเกิดกับนาแม่ว่าครั้งหนึ่งยอมเป็นของเจ้านาเป็นธรรมดา (มาลา คำจันทร์ 2549, น.18) และยังพบว่ามีการค้าหรือความเหลื่อมล้ำในการใช้แรงงานเด็กที่ไม่เท่าผู้ใหญ่ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมในสังคม ดังในตอนที่ว่า “สามพี่น้องเหน็บเคียวเข้าเอาไปลงแรงแลกมือ สามคนตีค่าเท่ากับแรงผู้ใหญ่เต็มตัวสองคน” (มาลา คำจันทร์ 2549, น.89) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ นิศาครัตน์ ศิลปะเดช (2540 : 105) ได้กล่าวถึงเศรษฐกิจไว้ว่า เศรษฐกิจเป็นเรื่องของการจัดปัจจัยขั้นพื้นฐานที่จะทำให้ชีวิตอยู่รอดถึงแม้จะต้องแลกด้วยแรงงานเพื่อให้ชีวิตอยู่ดี มีคุณภาพสมกับความเป็นมนุษย์ ภาพสะท้อนทางด้านเศรษฐกิจส่วนมากจึงเป็นภาพที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของแต่ละสังคมที่ต้องอาศัยปัจจัยในด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นตัวช่วยให้ชีวิตดำรงอยู่ได้ในสังคมปัจจุบัน

ภาพสะท้อนด้านการศึกษา ผู้เขียนได้สะท้อนให้เห็นถึงการขาดโอกาสทางการศึกษาของเด็กชนบทที่อยู่

บนพื้นที่สูง ไม่มีโรงเรียน รวมถึงปัญหาในด้านการขาดแคลนทุนทรัพย์ เด็กในชนบทจึงต้องเรียนผู้ประสพการณ์ชีวิต และให้ความสำคัญของการเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ และบรรพบุรุษ การศึกษาเล่าเรียนจึงไม่ใช่เป็นสิ่งสำคัญที่สุด ดังตัวอย่างเรื่อง เขี้ยวเสือไฟ ในตอนที่ว่า “อย่าเอาแต่เล่นกับอ่านหนังสือซะ หัดช่วยกันเสาะใส่ปากใส่ท้องบ้าง” “เรียนหนังสือเก่งอย่างเดียวไม่พอ ต้องหากินเก่งทำงานเก่งมันถึงจะเอาตัวรอด” (มาลา คำจันทร์ 2549, น.13) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กฤษณา เพชรอำไพและคณะ (2541 : 14) ที่ได้กล่าวถึง “สภาพการศึกษาในสังคมไทย ส่วนใหญ่จบการศึกษาเพียงชั้นประถม ไม่มีโอกาสเรียนต่อในชั้นที่สูงขึ้น เนื่องจากอยู่ในครอบครัวชาวไร่ชาวนามีงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาไม่เพียงพอนักเรียนไม่สามารถปรับตนเองตามสภาพที่ครูและผู้ปกครองต้องการได้”

ภาพสะท้อนด้านการปกครอง ผู้เขียนได้สะท้อนการปกครองแบบเจ้าขุนมูลนายถือเป็นการปกครองที่ทำให้คนในชุมชนเกรงกลัวต่อการทำผิดกฎหมายเนื่องจากมีบทลงโทษที่ชัดเจนและเน้นการลงโทษตามข้อบัญญัติจริงหากคนทำผิด จึงทำให้คนในสังคมหรือชุมชนเกรงกลัวต่อการทำผิดกฎหมาย ดังตัวอย่างเรื่อง เจ้าจันท์ผมหอม: นิราศพระธาตุนิคม ในตอนที่ว่า “สำคนแล้วบ่มีโทษ อีฟองคำจะฆ่ามันตายเสียแต่ยามนี้” (มาลา คำจันทร์ 2558, น.34) รวมทั้งยังพบว่าการปกครองที่ใช้ระบบผู้นำที่ได้จากคนในชุมชนเลือกตั้งกันเอง บุคคลที่ได้รับเลือกถือเป็นบุคคลที่ทุกคนในหมู่บ้านให้ความเคารพนับถือในการปกครอง และการเป็นผู้นำไม่ว่าจะเป็นหญิงหรือชายก็ตาม ดังตัวอย่างเรื่อง เมืองลับแล ในตอนที่ว่า “เจ้าอุปราชเมืองเชียงใหม่ประกาศแต่งตั้งพ่อแคว่นหรือกำนันประจำตำบลโดยถามจากชาวบ้านว่าต้องการใครเป็นพ่อแคว่นชาวบ้านก็ตกลงพร้อมใจกันเลือกพ่อแคว่น” (มาลา คำจันทร์ 2545, น.113) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ทินพันธุ์ นาคะตะ (2553 : 33-41) ที่กล่าวถึงระบบการปกครองแบบเจ้าขุนมูลนายของสังคมไทยว่ามีการแบ่งชั้นวรรณะ กล่าวคือทุกคนต้องรู้จักที่ต่ำที่สูง ไม่ควรตีเสมอผู้ใหญ่ ผู้น้อยจะต้องเคารพเชื่อฟังยกย่องและให้ความเคารพนับถือผู้ที่ผู้นำหรือผู้ปกครอง

ภาพสะท้อนด้านค่านิยม ผู้เขียนได้สะท้อนค่านิยมการสักตามร่างกายแบบอย่างสังคมล้านนาโดยผู้ชายจะสักหมึกดำเป็นรูปลายต่าง ๆ พร้อมลงคาถาอาคมที่ส่งผลต่อความเชื่อว่าจะแคล้วคลาดปลอดภัยและมีความสง่างาม สมศักดิ์ศรีความเป็นลูกผู้ชายเต็มตัวจึงไม่เกรงกลัวต่อสิ่งชั่วร้ายใด ๆ ดังตัวอย่างเรื่อง เมืองลับแล ในตอนที่ว่า “พรานวงมีลายสักรูปสิงห์ รูปมอมเต็มอกเยี่ยงผู้ชายรอยสักคือใบประกาศความเป็นลูกผู้ชาย ชายใดไม่มีรอยสักถือว่า ชี้ขาด กลัวกระทั่งปลายเข็ม” (มาลา คำจันทร์ 2545, น.16) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุรพล ดำริห์กุล (2542 : 110) ได้กล่าวถึงความเชื่อในเรื่องไสยศาสตร์และเวทมนต์ คาถาอาคม การสักและความเชื่อในโชคลางซึ่งความเชื่อต่าง ๆ เหล่านี้ได้มีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อวิถีการดำเนินชีวิตของชาวล้านนาเป็นอย่างมาก และยังสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมในการมีดวงชะตาประกอบอาชีพ หยิ่งในศักดิ์ศรี ซึ่งแสดงออกมาในรูปแบบของความหยิ่งทะนง และความภาคภูมิใจในสายเลือด นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้สะท้อนค่านิยมด้านระบบอุปถัมภ์ รู้สำนึกในบุญคุณของผู้ที่คอยช่วยเหลือหรือผู้ที่มีฐานะดีกว่า

ผลการวิจัยภาพสะท้อนสังคมท้องถิ่นภาคเหนือในนวนิยายที่ได้รับรางวัล ของ มาลา คำจันทร์ เป็นไปตามแนวคิดและหลักการที่กล่าวมาข้างต้น อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระนพบุรี มหาวรรณ (2549) ได้ศึกษาภาพสะท้อนโลกทัศน์ของชาวล้านนาในนวนิยายของ มาลา คำจันทร์ ผลการศึกษาพบว่า โลกทัศน์เกี่ยวกับความเชื่อทางศาสนา ชาวล้านนาเชื่อในเรื่อง บาป บุญ คุณ โทษ ภูตผีปีศาจ เรื่องคาถาอาคม การสักหมึกดำ ความเชื่อเรื่อง โชคลาง นรกสวรรค์ เชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติและชาวล้านนาชอบเข้าวัด ทำบุญ อันเป็นจุดเด่นของสังคมล้านนาที่ดี

2. จากการวิเคราะห์ลักษณะเด่นวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคเหนือในนวนิยายที่ได้รับรางวัล ของ

มาลา คำจันทร์ พบว่าคนในท้องถิ่นภาคเหนือมีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายและประหยัด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอาหารการกิน การประกอบอาชีพ การสร้างบ้านที่อยู่อาศัย การแต่งกาย และการเลือกคู่ครอง นอกจากนี้ยังพบว่าคนในท้องถิ่นภาคเหนือยังชอบการทำบุญ การสักการะพระธาตุประจำปีเกิด การเคารพผู้อาวุโส ซึ่งอาจเป็นเพราะคนในท้องถิ่นภาคเหนือมีวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามมาตั้งแต่โบราณกาล ประเพณีวัฒนธรรมบางอย่างยังคงปฏิบัติสืบทอดมาจนถึงทุกวันนี้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุรพล ดำริห์กุล (2542 : 170) ได้กล่าวว่า ล้านนาเป็นดินแดนที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยมรดกทางศิลปวัฒนธรรมและประเพณี ซึ่งล้วนแล้วแต่มีความงามที่แสดงออกถึงเอกลักษณ์เป็นของตนเองเป็นผู้คนที่อาศัยอยู่ในดินแดนแห่งนี้มีวิถีชีวิตและแบบแผนทางวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน สะท้อนให้เห็นถึงวิถีการดำเนินชีวิต ความคิด ความเชื่อของชาวล้านนาไม่ว่าจะเป็นเรื่องอาหารการกิน การประกอบอาชีพ และการสร้างบ้านที่อยู่อาศัย รวมถึงการนุ่งผ้าและการแต่งกายของชาวล้านนากับศิลปะการแสดงพื้นเมืองล้านนาอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมประเภทหนึ่งที่มีแบบแผนและมีลักษณะเป็นของตนเอง รายละเอียดของเรื่องราวทางศิลปะและวัฒนธรรมเหล่านี้จะช่วยทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในสังคมและวัฒนธรรมในท้องถิ่นภาคเหนือมากยิ่งขึ้น

ด้านภาษาพบว่า มาลา คำจันทร์ ใช้ภาษาถิ่นในการสื่อสารทำให้ผู้อ่านสามารถจินตนาการถึงภูมิประเทศถิ่นฐาน บรรยากาศกลิ่นอายของความเป็นท้องถิ่นภาคเหนือที่ใช้ในการเล่าเรื่องราว พรรณนา และใช้ในบทสนทนาของตัวละครเพื่อนำเสนอภาพวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคเหนือที่ผู้เขียนมีความคุ้นชินมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้เขียนเป็นคนในท้องถิ่นภาคเหนือจึงสามารถหยิบยกเรื่องราวต่าง ๆ โดยใช้ข้อมูลทางสังคมวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่ตนเป็นส่วนหนึ่งของเรื่องราวเหล่านั้นจึงทำให้ผู้อ่านเข้าใจสภาพท้องถิ่นภาคเหนือได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ นิตยา มาศะวิสุทธิ (2534 : 39) คณะกรรมการซีไรต์กล่าวไว้ว่า “มีอะไรแปลกใหม่เหมือนกับเป็นการเขียนนวนิยายแนวใหม่ ซึ่งเราไม่เคยมีมาก่อนคือใช้ชนบทเก่า ๆ ของไทยมาเล่าเรื่องคนรุ่นใหม่ ๆ และชนบทต่าง ๆ มาดัดแปลงพลิกผันได้อย่างเหมาะสม และชอบมากคือ ตลอดเวลาการเดินทางในเรื่องจะมีวรรณกรรมเก่า ๆ ปนอยู่ซึ่งทางเหนือเรียกว่าซบลิ้อจะมีคนซบลิ้อ ร้องเพลงเป็นเทคนิคแปลกใหม่ไม่มีนวนิยายเล่มไหนทำมาก่อน”

ในด้านการอบรมสั่งสอน คนในท้องถิ่นภาคเหนือเชื่อในคำสอนทางศาสนาของพระพุทธองค์และที่มาจากพระภิกษุสงฆ์ อีกทั้งคำสอนของบรรพบุรุษ แสดงให้เห็นว่าคนในท้องถิ่นภาคเหนือให้ความสำคัญต่อการอบรมสั่งสอนตลอดจนพระสงฆ์องค์เจ้าที่จะต้องอบรมสั่งสอนให้คนในสังคมประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ เรณู อรรถาเมศร์ (2548 : 231) ได้กล่าวว่า การอบรมสั่งสอนหมายถึงการสั่งสอนให้สมาชิกในสังคมได้เรียนรู้ระเบียบของสังคมล้านนาเพื่อให้เป็นไปตามการพัฒนาพฤติกรรมอันเป็นที่ยอมรับในสังคมล้านนา โดยต้องปฏิบัติตามคำสั่งสอนของครอบครัวและสังคม ได้แก่ การเชื่อฟังผู้อาวุโส ความกตัญญูต่อบุพการี การอบรมสั่งสอนเน้นในด้านการเห็นคุณค่าศรัทธาในพระพุทธศาสนา

ผลการวิจัยลักษณะเด่นวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคเหนือในนวนิยายที่ได้รับรางวัลของ มาลา คำจันทร์เป็นไปตามแนวคิดและหลักการที่กล่าวมาข้างต้น อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สันติวัฒน์ จันทร์โต (2550) ได้ศึกษาการใช้วัฒนธรรมท้องถิ่นภาคเหนือในการสร้างสรรค์นวนิยายของ มาลา คำจันทร์ ผลการศึกษาพบว่า มาลา คำจันทร์สร้างสรรค์นวนิยายโดยสอดผสานวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคเหนือเข้าไปในเรื่องได้เป็นอย่างดี มีการสร้างตัวละครให้สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง เริ่มต้นด้วยการเรียกชื่อตัวละครด้วยภาษาท้องถิ่น จากนั้นก็สร้างบทบาทตัวละครให้มีวิถีชีวิตเช่นเดียวกับคนในท้องถิ่น ด้วยเหตุที่นวนิยายทั้งหมดเป็นเรื่องราวของคนในภาคเหนือจึงสามารถนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อพื้นฐานของคนภาคเหนือและแนวคิดที่เป็นภาพสะท้อนวิถีชีวิตในสังคมภาคเหนือ โดยผสมผสาน

ระหว่างสถานที่จริงและฉากที่สร้างขึ้นในเรื่อง ตลอดจนได้สอดแทรกวิถีชีวิตท้องถิ่นเข้าไปได้อย่างกลมกลืน

จากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า นวนิยายของ มาลา คำจันทร์ เป็นเหมือนสื่อกลางในการนำเสนอวิถีชีวิตที่สะท้อนภาพสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคเหนือได้อย่างชัดเจน ทำให้ผู้คนในสังคมได้รับรู้และเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคเหนือ มีสำเนียงร่วมทางสังคม ทำให้ผู้อ่านได้มองย้อนถึงท้องถิ่นของตนเองในฐานะที่เป็นคนท้องถิ่นภาคเหนือ ได้กลิ่นอายของความเป็นล้านนาได้เป็นอย่างดี ถือเป็นภาพสะท้อนอันทรงคุณค่าแก่การนำไปปฏิบัติและดำรงไว้คงอยู่สืบไป

เอกสารอ้างอิง

กฤษณา เพชรอำไพ และคณะ. (2541). *วิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมในเพลงลูกทุ่งชุดหัวแก้วหัวแหวน*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.

กุลหลาบ มัลลิกะมาส. (2543). *วรรณคดีวิจารณ์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ตรีศิลป์ บุญขจร. (2547). *วรรณกรรมประเภทกลอนสวด : การศึกษาวิเคราะห์*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทินพันธุ์ นาคะตะ. (2553). *การก่อการร้ายในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ : สาเหตุสำคัญ*. วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ปีที่ 16 ฉบับที่ 6 (พ.ย.-ธ.ค.2553) หน้า 911-932, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

นิตยา มาศะวิสุทธิ์. (2534). *นันทาทรรศนะกรรมกรซีไรต์*. วารสารสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์.

นิตยา นิตยประทีป. (2540). *ประชากรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาสังคมวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, สถาบันราชภัฏธนบุรี.

พระนพบุรี มหาวรรณ. (2549). *ภาพสะท้อนโลกทัศน์ชาวล้านนาในนวนิยายของมาลา คำจันทร์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสอนภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

มาลา คำจันทร์. (2549). *เขี้ยวเสือไฟ*. (พิมพ์ครั้งที่ 11) กรุงเทพฯ: เคล็ดไทย.

มาลา คำจันทร์. (2558). *เจ้าจันทร์ผมหอม นิราศพระธาตุอินแขวน*. (พิมพ์ครั้งที่ 17) กรุงเทพฯ :สยามปริทัศน์.

มาลา คำจันทร์. (2545). *เมืองลับแล*. (พิมพ์ครั้งที่ 5) กรุงเทพฯ: มติชน.

ธีรฤทัย สัจจพันธุ์. (2542). *วรรณกรรมปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

เรณู อรรถาเมศร์. (2548). *ประวัติศาสตร์ชุมชนไทใหญ่ท้องถิ่นภาคเหนือ กลุ่มน้ำแม่สาว แม่ก๊ก และแม่มาว*. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

วิทย์ ศิวะยานนท์. (2531). *วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

สมพร วรรณนะสาร. (2546). *วรรณกรรมอิงตำนานและวัฒนธรรมท้องถิ่นของ มาลา คำจันทร์*.

วารสารมนุษยศาสตร์สาร.

สันติวัฒน์ จันทร์โธ. (2550). *การใช้วัฒนธรรมท้องถิ่นภาคเหนือในการสร้างสรรค์นวนิยายของ มาลา คำจันทร์*.

วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุรพล คำวิฑูร. (2542). *ล้านนา*. กรุงเทพฯ: คอมแพคท์ ฟรินท์ จำกัด.

เสถียร จันทิมาธร. (2538). *สายธารวรรณกรรมเพื่อชีวิตของไทย*. กรุงเทพฯ: เจ้าพระยา.

อิงอร สุพันธุ์วณิช. (2548). *ปริทัศน์ในเรื่องสั้น*. ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การสร้างหนังสือสารคดีท่องเที่ยวตามเส้นทางสายไหมทางทะเลจากสาธารณรัฐประชาชนจีนสู่ประเทศไทย

Creating the Tourism Documentary about the Maritime Silk Road From China to Thailand

Xiaofan Wang¹, สนิท สัตโยภาส² และ วรณิดา ถึงแสง³

Xiaofan Wang¹, Sanit Satayopat² and Wanida Thungsaeng³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างหนังสือสารคดีท่องเที่ยว เรื่อง “จีนสู่ไทยโดยผ่านเส้นทางสายไหมทางทะเล” และเพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้อ่านที่มีต่อหนังสือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยหลังจากได้นำเสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 คนตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขแล้ว นำไปทดลองใช้กับคนไทยที่กำลังศึกษาและปฏิบัติงานอยู่ในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ในช่วงเดือนมกราคม – กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 ซึ่งประกอบด้วยผู้ที่มีอายุอยู่ระหว่าง 20 - 29 ปี 30 - 39 ปี 40 - 49 ปี และอายุ 50 ปีขึ้นไป โดยแต่ละช่วงอายุใช้จำนวน 10 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย หนังสือสารคดีท่องเที่ยว เรื่อง “จีนสู่ไทยโดยผ่านเส้นทางสายไหมทางทะเล” จำนวน 1 เล่ม แบบประเมินคุณภาพของหนังสือ จำนวน 1 ชุด และแบบสอบถามระดับความพึงพอใจของผู้อ่านหนังสือ จำนวน 1 ชุด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย พบว่า หนังสือสารคดีท่องเที่ยว เรื่อง “จีนสู่ไทยโดยผ่านเส้นทางสายไหมทางทะเล” ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีคุณภาพอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.51 โดยมีการสร้างอย่างมีระบบ ทำให้หนังสือมีคุณภาพเหมาะสมสำหรับนำไปประกอบใช้ในการศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวได้ เมื่อวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้อ่านหนังสือ พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.60 เพราะมีเนื้อหาที่น่าสนใจ ผู้อ่านได้รับทั้งความรู้และความเพลิดเพลิน ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางการทำวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวอื่นที่น่าสนใจในแถบเอเชียได้อีกต่อไป

คำสำคัญ : เส้นทางสายไหมทางทะเล, หนังสือสารคดีท่องเที่ยว, จีนสู่ไทย

ABSTRACT

The objectives of this research were to create a tourism documentary book, entitled “From China to Thailand through the Maritime Silk Road” and to examine the satisfaction levels of readers with the book. After conducting revision recommendations from five experts, the book was tried with 40 students and

¹ ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เชียงใหม่ 50300 ประเทศไทย

Department of Thai language, Faculty of humanities and Social Sciences, Chiang Mai Rajabhat University, Chiang Mai 50300, Thailand

² ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เชียงใหม่ 50300 ประเทศไทย

Department of Thai language, Faculty of humanities and Social Sciences, Chiang Mai Rajabhat University, Chiang Mai 50300, Thailand

³ ภาควิชาภาษาจีน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เชียงใหม่ 50300 ประเทศไทย

Department of Chinese language, Faculty of humanities and Social Sciences, Chiang Mai Rajabhat University, Chiang Mai 50300, Thailand

faculty members at Chiang Mai Rajabhat University from January to February, 2020. They included ten representatives each from the age ranges of 20-29 years, 30-39 years, 40-49 years and 50 years and over. The research instruments consisted of the book, the book quality assessment form, and the satisfaction questionnaire. The data were statistically analyzed for arithmetic mean, and standard deviation.

The research findings revealed that the quality of the book was at a high level with the mean of 4.39 and the standard deviation of 0.51, since it was created systematically and was suitable for investigating the travel route. For the satisfaction of the readers, it was found that it was generally at a high level with the mean of 4.42 and the standard deviation of 0.60. This was because the contents were interesting, providing readers with both knowledge and entertainment. It could also be used as a research guideline for investigating other travel routes in South Asia.

Keyword: Maritime Silk Road, Tourism Documentary Book, China to Thailand

บทนำ

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศจีนมีมายาวนานตั้งแต่สมัยโบราณ โดยประเทศไทยเป็นที่หมายแห่งหนึ่งของคนจีนโพ้นทะเลอพยพครอบครัวเข้ามาทำมาหากินในประเทศไทยบริเวณเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งปรากฏขึ้นตั้งแต่สมัยราชวงศ์ถังของจีน โดยเฉพาะนับตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 แห่งราชวงศ์จักรี หรือช่วงสมัยราชวงศ์ชิงของจีน เมื่อชาวแมนจูชิงอำนาจจากราชวงศ์ หมิงได้สำเร็จและขึ้นปกครองแผ่นดินจีน บรรดาเชื้อพระวงศ์แห่งราชวงศ์หมิง ขุนนางและราษฎรที่จงรักภักดีจึงหนีออกจากประเทศบ้านเกิดโพ้นทะเลสู่ต่างแดนเป็นจำนวนมาก (คู่อีเยยะ, 2553) จากนั้นครอบครัวชาวจีนได้ขยายครอบครัว มีลูกมีหลานสร้างครอบครัวอีกมากมาย

การที่ชาวจีนโพ้นทะเลเข้ามาในประเทศไทยมีเส้นทางหนึ่งที่เป็นที่รู้จักกันดีคือ เส้นทางสายไหมทางทะเล ซึ่งเป็นเส้นทางที่เชื่อมโยงประเทศจีนกับประเทศอารยธรรมที่สำคัญต่าง ๆ อันก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนในด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง ด้านศาสนา ด้านประวัติศาสตร์ และด้านประเพณีวัฒนธรรม เป็นต้น

เหลียงเอ๋อฝิง (2017) กล่าวไว้ว่า แนวความคิดเรื่องเส้นทางสายไหมทางทะเลมาจากหนังสือ "Documents sur les Tou-kiue (Turcs) occidentaux" โดยนักประวัติศาสตร์ชาวฝรั่งเศสเอ็ดเวิร์ด ซาวานส์ ซึ่งมีเนื้อหาระบุไว้ว่า "เส้นทางสายไหมแยกเป็น 2 เส้นทาง คือ เส้นทางทางบกกับเส้นทางทางทะเล" ถือเป็นต้นกำเนิดของแนวคิดเส้นทางสายไหมทางทะเล นอกจากนี้เส้นทางนี้ยังมีชื่อฉายาว่า "เส้นทางสายเครื่องปั้นดินเผา" และ "เส้นทาง สายเครื่องเทศ" เนื่องจากการค้าขายที่เจริญก้าวหน้าผ่านเส้นทางนี้ ประเทศจีนส่งออกสินค้าที่ขึ้นชื่อไปทั่วโลก เช่น เครื่องปั้นดินเผา ผ้าไหม ไบชา ภาควาด เป็นต้น และในขณะเดียวกันก็นำเข้าสินค้าจากนานาประเทศด้วย เช่น งาช้าง เพชรพลอย เครื่องเทศ เป็นต้น จึงทำให้ประเทศจีนได้กระชับความสัมพันธ์กับต่างประเทศมากขึ้น รวมทั้งแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้งจนส่งเสริมวัฒนธรรมหลากหลายมากขึ้น

ถาวรหงเหลียง (2017) กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของเส้นทางสายไหมทางทะเลว่า เส้นทางสายไหมทางทะเลนั้นมีมาตั้งแต่สมัยราชวงศ์ฉินอัน เนื่องจากประเทศจีนมีพื้นที่กว้างขวาง เส้นฝั่งทะเลยาวเหยียด ข้ามทั้งเขตอบอุ่น แถบภูมิภาคใกล้โซนร้อน และเขตร้อน มีทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลอย่างอุดมสมบูรณ์ ทำให้บรรพบุรุษสามารถแสวงหาวัสดุจากทะเลเพื่อการอยู่อาศัยและการใช้ชีวิต จนกระทั่งส่งเสริมให้มีการสร้างเรือพร้อมมุกเบิกเส้นทางสายไหมทางทะเลเพื่อดำเนินชีวิตให้ดีขึ้น เส้นทางสายไหมทางทะเลเข้าสู่สมัยเจริญรุ่งเรืองในสมัยราชวงศ์ถัง

และราชวงศ์ซ่ง เมืองที่อยู่แถบภาคตะวันออกเฉียงใต้ของจีน เช่น เมืองกวางโจว เมืองเฉียนโจว ได้รับการพัฒนาอย่างรวดเร็วจนกลายเป็นเมืองท่าที่สำคัญและขึ้นชื่อในด้านการค้าขายระหว่างประเทศ เมื่อมาถึงสมัยราชวงศ์หยวน เส้นทางสายไหมทางทะเลได้พัฒนาถึงขั้นเจริญสูงสุด นักเดินเรือที่โด่งดังชื่อ มาร์โค โปโล (Marco Polo) จากประเทศอิตาลี ขึ้นชมกับสภาพการค้าขายระหว่างประเทศผ่านทะเล และประทับใจกับความเจริญของเมืองท่าเฉียนโจว ต่อมาในสมัยราชวงศ์หมิง เจิ้งเหอนำกองเรือคณะทูตเดินทางไปมหาสมุทรตะวันตกโดยผ่านเส้นทางสายไหมทางทะเลเพื่อเจริญสัมพันธ์กับนานาประเทศและพร้อมกันเผยแพร่ความยิ่งใหญ่ด้วยประเพณีวัฒนธรรมของประเทศจีนรวมทั้งหมดมีการเดินทางมากถึงจำนวน 7 ครั้งในประวัติศาสตร์ และครั้งที่ 2 ของการเดินทางได้ไปถึงกรุงศรีอยุธยาเมื่อปี ค.ศ. 1407 แต่ในสมัยราชวงศ์ชิง เปิดเพียงเมืองท่ากวางโจวเป็นด่านตรวจศุลกากรเพื่อดำเนินการค้าในเชิงทางการเท่านั้น เนื่องจากราชสำนักชิงประกาศนโยบายห้ามออกทะเลโดยส่วนบุคคล ในขณะเดียวกันชาวตะวันตกเข้ามาบูรณการและสร้างสงครามกับชาวจีน จึงทำให้เกิดผลกระทบต่อธุรกิจการค้าขายระหว่างประเทศ และเส้นทางสายไหมทางทะเลที่มีมานานนั้นล่มสลายในที่สุด

ใน พ.ศ. 2556 รัฐบาลจีนตระหนักถึงความสำคัญของเส้นทางสายไหมทางทะเลนี้ จึงเริ่มฟื้นฟูวัฒนธรรมด้วยการสร้างเส้นทางสายไหมทางทะเลแห่งศตวรรษที่ 21 ในกรอบ “One Belt One Road” โดยการสร้างความเชื่อมโยง และความร่วมมือรอบด้านกับนานาประเทศ (ปณต แสงเทียน, 2558) ภายใต้แนวคิดการค้าเสรี อาจทำให้เศรษฐกิจการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศในอนาคตเปลี่ยนแปลงใหม่ กลายเป็น “การค้าและการลงทุนไร้พรมแดนที่มีการเชื่อมต่ออย่างแท้จริง” ซึ่งเห็นได้ชัดจากการก่อสร้างเส้นทางคมนาคมทางรถไฟเชื่อมต่อระหว่างโครงการระเบียงเศรษฐกิจอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงและเส้นทางสายไหมใหม่ที่จะเข้าสู่ภูมิภาคอาเซียนว่า เส้นทางสายไหมใหม่ตอนใต้จะเชื่อมต่อระหว่างเมืองคุนหมิงลงมาถึงสิบสองปันนา มุ่งหน้าเข้าสู่หลวงน้ำมาที่ประเทศลาวตอนเหนือ แล้วเข้าสู่เชียงราย เชียงใหม่ พิษณุโลก จนถึงกรุงเทพฯ ของประเทศไทย และจะขยายไปสู่ประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์ (ณัฐพงศ์ สุวรรณอินทร์, 2560) เพราะฉะนั้น ประเทศไทยที่เป็นสมาชิกหนึ่งและมีบทบาทสำคัญในกลุ่มอาเซียนย่อมได้รับอิทธิพลจากนโยบายของเส้นทางสายไหมใหม่ในกรอบด้าน เช่น อุตสาหกรรม การท่องเที่ยว การลงทุน และการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม เป็นต้น อาจจะทำให้ความสัมพันธ์ของทั้ง 2 ประเทศกระชับมากขึ้น การติดต่อค้าขายและการเดินทางไปมาหาสู่กันจะสะดวกมากขึ้นโดยทางถนน รถไฟ และทางทะเล (ศุภวาท, 2558) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสืบค้นข้อมูลจากเอกสารและตำนานได้แรงบันดาลใจจากการอ่าน “มุงโกลในรอยทราย” ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จึงเกิดความสนใจที่จะนำสาระความรู้และประสบการณ์ที่ได้ ออกเผยแพร่สู่สาธารณชนในวงกว้าง อีกทั้งไม่ค่อยพบงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับเส้นทางสายไหมทางทะเลนี้ จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจจะศึกษาและแนะนำสถานที่เชิงท่องเที่ยวตามเส้นทางสายไหมทางทะเลนี้ เพื่อนำเรื่องราวมาเขียนเป็นหนังสือสารคดีแนะนำสถานที่ตามเส้นทางดังกล่าวให้ผู้อ่านได้รับรู้ในวงกว้าง รวมทั้งเป็นแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างหนังสือสารคดีท่องเที่ยวเรื่อง “จีนสู่ไทยโดยผ่านเส้นทางสายไหมทางทะเล”
2. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้อ่านที่มีต่อหนังสือสารคดีท่องเที่ยว เรื่อง “จีนสู่ไทยโดยผ่านเส้นทางสายไหมทางทะเล” ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการสร้างหนังสือสารคดีท่องเที่ยวพร้อมทั้งรวบรวมข้อมูลภาคสนามจากสถานที่จริง และศึกษาทฤษฎี วิธีการสร้างแบบประเมินคุณภาพ แบบสำรวจ แบบสอบถามความพึงพอใจจากหนังสือเกี่ยวกับการวัดผลและการวิจัยเบื้องต้น

2. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่หนังสือสารคดีท่องเที่ยวเรื่อง “จีนสู่ไทยโดยผ่านเส้นทางสายไหมทางทะเล” แบบประเมินคุณภาพของหนังสือสารคดีท่องเที่ยวตามเส้นทางสายไหมทางทะเลจากสาธารณรัฐประชาชนจีนสู่ประเทศไทย จำนวน 20 ข้อ และแบบสอบถามระดับความพึงพอใจของผู้อ่านหนังสือสารคดีท่องเที่ยวตามเส้นทางสายไหมทางทะเลจากสาธารณรัฐประชาชนจีนสู่ประเทศไทย จำนวน 10 ข้อ ดังตารางที่ 1 และ 2

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ทดลองใช้หนังสือฉบับร่างกับกลุ่มทดลอง 8 คนพร้อมปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของกลุ่มทดลอง แล้วนำหนังสือฉบับสมบูรณ์เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คนประเมินคุณภาพของหนังสือ จากนั้นจึงนำไปให้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 คนอ่านและประเมินระดับความพึงพอใจที่มีต่อหนังสือที่ผู้วิจัยสร้าง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์หาระดับคุณภาพของหนังสือสารคดีท่องเที่ยวด้วยสถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยนำข้อมูลจากแบบประเมินคุณภาพของหนังสือ และวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อหนังสือสารคดีท่องเที่ยวที่ผู้วิจัยสร้างด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยนำข้อมูลจากแบบสอบถามระดับความพึงพอใจ

ตารางที่ 1 แบบประเมินคุณภาพของหนังสือสารคดีท่องเที่ยว

รายการประเมิน		ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
ลักษณะของรูปเล่มหนังสือ						
1	ความกว้างและความยาวของรูปเล่มมีความเหมาะสม					
2	ความแข็งแรงทนทานของรูปเล่ม					
3	ความสวยงามและความน่าสนใจของรูปเล่ม					
ลักษณะของเนื้อหา						
4	โครงสร้างของเนื้อเรื่องมีความชัดเจนถูกต้อง					
5	เนื้อหาสาระมีความน่าสนใจ					
6	เนื้อเรื่องช่วยเสริมสร้างความรู้ให้แก่ผู้อ่าน					
7	เนื้อหาให้ข้อเท็จจริงอย่างถูกต้องและมีแหล่งอ้างอิงน่าเชื่อถือ					
การใช้ภาษา						
8	ใช้ภาษาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม					
9	ใช้ภาษาสื่อความหมายได้อย่างชัดเจนและเข้าใจง่าย					
ภาพประกอบ						
10	ภาพมีความคมชัด น่าสนใจ					

11	ขนาดของภาพมีความเหมาะสม					
12	ภาพกับเนื้อหา มีความสอดคล้องกัน และส่งเสริมให้เนื้อหาเด่นชัดยิ่งขึ้น					
13	คำบรรยายภาพถูกต้องชัดเจน และเหมาะสม					
สีและตัวอักษร						
14	ขนาดตัวอักษรมีขนาดเหมาะสม อ่านง่าย					
15	รูปแบบของตัวอักษรที่ใช้นำเสนอมีความเหมาะสม					
16	การใช้สีของตัวอักษรมีความเหมาะสม					
คุณค่าและประโยชน์ที่ผู้อ่านได้รับ						
17	มีคุณค่าด้านความคิดสร้างสรรค์					
18	ได้รับทั้งความรู้และความเพลิดเพลิน					
19	สามารถนำไปประกอบใช้ในการศึกษาเส้นทางท่องเที่ยว					
20	ให้ข้อคิดแก่ผู้อ่าน					

ตารางที่ 2 แบบสอบถามระดับความพึงพอใจของผู้อ่านหนังสือสารคดีท่องเที่ยว

ข้อที่	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
		5	4	3	2	1
1	สารคดีท่องเที่ยวเล่มนี้มีขนาด รูปเล่ม เหมาะสม สวยงาม					
2	สารคดีท่องเที่ยวเล่มนี้มีเนื้อหาน่าสนใจ ชวนอ่าน					
3	สารคดีท่องเที่ยวเล่มนี้มีเนื้อหาให้ข้อเท็จจริงอย่างถูกต้อง					
4	สารคดีท่องเที่ยวเล่มนี้ให้ทั้งความรู้และความเพลิดเพลิน					
5	ภาพประกอบของสารคดีเล่มนี้มีความคมชัดและขนาดที่เหมาะสม					
6	เนื้อหาของสารคดีท่องเที่ยวเล่มนี้สอดคล้องกับภาพประกอบ					
7	สารคดีท่องเที่ยวเล่มนี้ใช้ภาษาได้ถูกต้องและเหมาะสม					
8	สารคดีท่องเที่ยวเล่มนี้ใช้ภาษาในการอธิบายสื่อความหมายชัดเจน และเข้าใจง่าย					
9	ตัวหนังสือของสารคดีท่องเที่ยวเล่มนี้มีขนาด สี และรูปแบบเหมาะสม					
10	สารคดีท่องเที่ยวเล่มนี้ให้ข้อคิดแก่ท่านและสามารถนำไปประกอบใช้ในการศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวได้					

ผลการวิจัย

1. ผลการสร้างหนังสือ ได้หนังสือสารคดีท่องเที่ยว เรื่อง “จีนสู่ไทยโดยผ่านเส้นทางสายไหมทางทะเล” จำนวน 1 เล่มที่มีความยาว 101 หน้า เนื้อหาประกอบด้วยการให้ความรู้ในด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี คติความเชื่อ และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในท้องถิ่นตามเส้นทางที่เดินทางผ่าน มีภาพถ่ายจากสถานที่จริง ประกอบที่สอดคล้องกับเนื้อหา โดยมีตัวอย่างหนังสือดังนี้

2. ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการประเมินคุณภาพของหนังสือสารคดีท่องเที่ยวเรื่อง “จีนสู่ไทยโดยผ่านเส้นทางสายไหมทางทะเล” อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.39 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.51

3. ผู้อ่านหนังสือสารคดีท่องเที่ยวเรื่อง “จีนสู่ไทยโดยผ่านเส้นทางสายไหมทางทะเล” มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.42 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.60

บทสรุป

1. ผลการประเมินระดับคุณภาพของหนังสือสารคดีท่องเที่ยวเรื่อง “จีนสู่ไทยโดยผ่านเส้นทางสายไหมทางทะเล” พบว่า โดยภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากหนังสือดังกล่าวได้ผ่านกระบวนการสร้างหนังสือสารคดีท่องเที่ยวอย่างมีระบบ และวิธีที่เหมาะสม โดยเริ่มต้นจากการศึกษาเอกสาร ตำราที่เกี่ยวข้องกับการสร้างหนังสือสารคดีท่องเที่ยว ศึกษาหลักการ วิธีการนำเสนอและการเขียน เพื่อดำเนินการคัดเลือกข้อมูลที่เกี่ยวข้องรวบรวมจากการลงพื้นที่จริงแล้วกำหนดโครงสร้างเนื้อหาให้เหมาะสมกับหนังสือสารคดีท่องเที่ยว โดยกำหนดเนื้อเรื่องเป็นเรื่องที่ให้ทั้งสาระความรู้ แง่คิดแก่ผู้อ่าน และความเพลิดเพลินอีกด้วย ใช้สำนวนภาษาที่ชัดเจน เข้าใจง่าย คัดเลือกภาพประกอบที่มีความสอดคล้องเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง มีความคมชัด สีสันสวยงาม ขนาดของภาพประกอบและตัวอักษรมีความเหมาะสม ขนาดของรูปเล่มหนังสือมีความเหมาะสมและพกพาได้อย่างสะดวก พร้อมกับได้ผ่านการทดลองใช้หนังสือสารคดีท่องเที่ยวฉบับร่างกับกลุ่มทดลองจำนวน 8 คน และการพิจารณาคุณภาพและกลั่นกรองจากผู้เชี่ยวชาญ 5 คนเป็นอย่างดี

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า เนื้อหาสาระมีความน่าสนใจ อยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.80 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะภาพประกอบส่งเสริมเนื้อหาให้มีความน่าอ่านมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ถวัลย์ มาศจรัส (2545) ที่เสนอไว้ว่า ภาพประกอบจะช่วยเสริมให้เนื้อหาของสารคดีที่เขียนนั้นมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น เป็นการดึงดูดความสนใจในการอ่าน และเน้นข้อความของเนื้อหาให้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้หนังสือมีคุณค่าด้านความคิดสร้างสรรค์ อยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.80 อาจเป็นเพราะสารคดีท่องเที่ยวที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเส้นทางสายไหมทางทะเลเป็นความรู้ใหม่ได้สร้างความประหลาดใจให้กับผู้อ่านชาวไทย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ัญญา สังขพันธานนท์ (2553) ที่อธิบายไว้ว่า คุณลักษณะของสารคดีท่องเที่ยวที่ดีควรประกอบด้วยลักษณะมีความสดและใหม่ คือ เป็นเรื่องที่เขียนด้วยมุมมองแปลกใหม่ เป็นเรื่องที่ไม่เคยมีใครเขียนถึงมาก่อน หรือมีเนื้อหาที่ไม่ค่อยปรากฏในหนังสือมาเที่ยวทั่วไป ทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จาง หยวน (Zhang Yuan, 2559) ที่ทำวิจัยเรื่อง “การสร้างหนังสือเสริมประสบการณ์ภาษาไทย เรื่องเทศกาลสำคัญของจีน” พบว่า การสร้างหนังสือเสริมประสบการณ์ภาษาไทย เรื่อง เทศกาลสำคัญของจีน มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 เหมาะสำหรับการนำไปใช้ในวงกว้างเช่นกัน

2. ผลการประเมินระดับความพึงพอใจ พบว่า ผู้อ่านมีความพึงพอใจต่อหนังสือสารคดีท่องเที่ยวเล่มนี้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สารคดีท่องเที่ยวเล่มนี้ให้ทั้งความรู้และความเพลิดเพลิน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 อาจเนื่องจากในเนื้อหา มีการสอดแทรกเกร็ดความรู้และประสบการณ์ที่สนุกสนาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ัญญา สังขพันธานนท์ (2553) ที่กล่าวไว้ว่า สารคดีท่องเที่ยวที่ดีจะต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้อ่านกับผู้เขียน ให้ความบันเทิงและให้ความรู้ต่อผู้อ่าน ทำให้ผู้อ่านมีความสุข และเนื้อหาของสารคดีท่องเที่ยวเล่มนี้สอดคล้องกับภาพประกอบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการลงพื้นที่จริงเพื่อเดินทางไปถึงสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ และนำประสบการณ์จริงมาเขียนเป็นเนื้อเรื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ถวัลย์ มาศจรัส (2545) ที่กล่าวไว้ว่า ภาพถ่ายประกอบสารคดีควรมีลักษณะเป็นภาพถ่ายจากแหล่งข้อมูลโดยตรง หรือสำเนาจากภาพถ่ายในอดีตที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่มีการเขียนถึง และภาพกับเนื้อหาเป็นเรื่องเดียวกัน ทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ัญญาดา สุภามูล (2559) ทำงานวิจัยเรื่อง “การสร้างหนังสือเสริมประสบการณ์ สำหรับชาวต่างประเทศ ชุด เที่ยวเมืองเหนือ” พบว่า การสร้างหนังสือเสริมประสบการณ์สำหรับชาวต่างประเทศ ชุด เที่ยวเมืองเหนือ โดยผู้อ่านมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากเช่นกัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32

เอกสารอ้างอิง

- จาง หยวน. (2559). *การสร้างหนังสือเสริมประสบการณ์ภาษาไทย เรื่องเทศกาลสำคัญของจีน*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ัญญาดา สุภามูล. (2559). *การสร้างหนังสือเสริมประสบการณ์ สำหรับชาวต่างประเทศ ชุด เที่ยวเมืองเหนือ*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ัญญาพงศ์ สุวรรณอินทร์. (2560). *จีนกับความพยายามในการจัดระเบียบเศรษฐกิจโลกใหม่ : เส้นทางสายไหมและทิศทางนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศของไทย*. วารสารการเมือง การบริการ และกฎหมาย ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 : คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

- ถวัลย์ มาศจรัส. (2545). ตัวอย่างการเรียนเรื่องบันเพ็งคดีและสารคดีสำหรับเด็กและเยาวชน : ฝึกความคิดของนักวิชาการ – นักเขียน 26 รางวัลระดับชาติ “งานเขียนสอนการไม่ได้แต่แนะนำได้”. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ธารอักษร.
- _____. (2545). สารคดีและการเขียนสารคดี. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ธารอักษร.
- ธัญญา สังขพันธานนท์. (2553). การเขียนสารคดีภาคปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: อินทนิล.
- ปณต แสงเทียน. (2558). ยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมทางทะเลของจีน : ความเกี่ยวข้องต่อเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. รัฐบาลวิเทศ: วารสารราย 4 เดือน, ฉบับที่ 3.
- อู๋ จี้ เยียะ. (2553). 60 ปีโพ้นทะเล. กรุงเทพฯ: โพลีบุ๊กส์.
- อู๋ ฮวา ฉุน. (2558). การศึกษาโอกาส อุปสรรค และแนวโน้มความร่วมมือด้านการค้า การลงทุนไทย - จีนภายใต้นโยบายเส้นทางสายไหมทางทะเลแห่งศตวรรษที่ 21. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจีนในระบบเศรษฐกิจโลก วิทยาลัยนวัตกรรมสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต.
- Liang Er'ping (梁二平 เหลียง เอ๋อ ผิง). (2016). *The 2000-Year History Of Maritime Silk Road (海上丝绸之路之路 2000 年)*. เซี่ยงไฮ้ (Shanghai): มหาวิทยาลัยเซี่ยงไฮ้เจียวทง (上海交通大学出版社).
- Tao Hongliang (陶红亮 ถาว หง เลี่ยง). (2017). *The Maritime Silk Road (海上丝绸之路)*. ปักกิ่ง (Beijing): Oceanpress (海洋出版社).

วจนลีลาของบทเพลงที่แสดงความอาลัยรักต่อพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

The Style of Lamented Love Song for Phra Bat Somdet Phraboromchanakathibej Maha Bhumibol Adulyadej Maharaj Borommanat Bobitra

ปรียาภรณ์ ทาวาระ¹, นราวัลย์ พูลพิพัฒน์² และ สนิท สัตโยภาส³

Preeyaporn Tawara¹, Narawan Poonpipat² and Sanit Satayopat³

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวจนลีลาและการประกอบสร้างของบทเพลงที่แสดงความอาลัยรักต่อพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บทเพลงที่แสดงความอาลัยรักต่อพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่เผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ตในช่วงวันที่ 13 ตุลาคม 2559 – 31 ตุลาคม 2559 จำนวน 57 บทเพลง โดยใช้เครื่องมือในงานวิจัย คือ แบบบันทึกการวิเคราะห์วจนลีลาและแบบบันทึกการวิเคราะห์การประกอบสร้าง

ผลการวิจัยพบว่า วจนลีลาในบทเพลงที่แสดงความอาลัยรักต่อพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มีการใช้ภาษาระดับกึ่งทางการในการแต่งบทเพลง การใช้คำ พบว่ามีการใช้คำภาษาถิ่น คำราชาศัพท์ คำซ้อน คำซ้ำ คำที่ทำให้เห็นภาพ ด้านการใช้สำนวน พบว่ามีการใช้สำนวนและคำที่มีความหมายโดยนัย ด้านการใช้โวหารภาพพจน์ พบว่า มีการใช้ภาพพจน์ อุปมา อุปลักษณ์ อติพจน์ บุคลาธิษฐาน ส่วนด้านการประกอบสร้างของบทเพลง พบว่า ในด้านของโครงสร้างของบทเพลง มีการเริ่มเรื่องโดยการใช้อคำถาม บรรยายความต่าง ๆ ความรู้สึกของผู้ประพันธ์ การกระทำของผู้ประพันธ์ การดำเนินเรื่อง มีการดำเนินเรื่องตามลำดับเวลา และการจบเรื่อง มีการจบเรื่องแบบธรรมดา คือ จบแบบให้ผู้ฟังสามารถรู้ถึงเหตุการณ์จากรื่องราวที่ดำเนินมาตั้งแต่ต้น ประกอบด้วย การให้คำสัญญา และการให้ข้อคิด ส่วนในด้านกลวิธีการประกอบสร้างของคำที่แสดงถึงความอาลัยรักต่อพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มีการประกอบสร้างคำด้วยคำ กลุ่มคำ และการประกอบสร้างด้วยประโยค

คำสำคัญ : วจนลีลา, การประกอบสร้าง, ความอาลัยรัก, บทเพลง

¹ ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เชียงใหม่ 50300 ประเทศไทย

Department of Thai language, Faculty of humanities and Social Sciences, Chiang Mai Rajabhat University, Chiang Mai 50300, Thailand

² ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เชียงใหม่ 50300 ประเทศไทย

Department of Thai language, Faculty of humanities and Social Sciences, Chiang Mai Rajabhat University, Chiang Mai 50300, Thailand

³ ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เชียงใหม่ 50300 ประเทศไทย

Department of Thai language, Faculty of humanities and Social Sciences, Chiang Mai Rajabhat University, Chiang Mai 50300, Thailand

ABSTRACT

The objective of this research was to investigate speech styles and formation of the songs that express love toward Phra Bat Somdet Phraboromchanakathibej Maha Bhumibol Adulyadej Maharaj Borommanat Bobitra. The data consisted of 57 songs publicized in the internet from October 13-31, 2016. The research instruments were composed of the speech style and song formation analysis forms.

The research results revealed that, for the speech styles, the language use was semi-formal in addition to dialect words, royal lexicons, repetitive words, elaborative words, and figurative words. It was also found to use expressions and words with connotative meanings. For poetic expressions, simile, metaphor, hyperbole and personification were utilized. For the formation of the songs, it was found that it started with questions, descriptions, feelings and actions of the composers. The theme progression was temporally linear and the ending was ordinary with listeners realizing the events from the beginning to the end, which consisted of promises and lessons. For the word-formation strategy that expressed love toward the late king, it consisted of single words, phrases, and sentences.

Keyword : Style, Formation, Lamented love, Songs

บทนำ

ตลอดระยะเวลา 70 ปี แห่งการครองราชย์ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ประชาชนชาวไทย ต่างซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ และมีความรู้สึกร่วมกันคือ “เรารักพระเจ้าอยู่หัว” มีเหตุผลมากมายที่คนไทยจะให้คำตอบแก่ตนเองถึงความรักที่มีต่อพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร แต่หนึ่งในเหตุผลสำคัญคือ พระองค์เป็นศูนย์รวมใจและเป็นหลักของชาติ สมเกียรติ รักษ์มณี (2549 : 18) ได้กล่าวว่า นับแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ ได้เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติ พระราชกรณียกิจต่าง ๆ ที่ทรงบำเพ็ญเพื่อปวงพสกนิกรชาวไทยล้วนแล้วแต่มีคุณค่าอเนกประการ และยังประโยชน์น้อยใหญ่ให้เกิดขึ้นในบ้านเมืองสืบมาช้านาน อีกทั้งยังมีโครงการตามแนวพระราชดำรินในด้านต่าง ๆ ของพระองค์ ที่เกี่ยวเนื่องกับการพัฒนาประเทศ เพื่อช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ห่างไกลและทุรกันดาร ไม่เพียงแต่จะยังความปิติในหมู่พสกนิกรชาวไทยเท่านั้น แม้แต่องค์การระหว่างประเทศและสถาบันการศึกษาทั่วโลก ต่างก็ตระหนักถึงพระอัจฉริยภาพของพระองค์เช่นกัน

เมื่อพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เสด็จสวรรคตด้วยความรักของคนไทยที่มีต่อพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และมีความปรารถนาที่จะสื่อสารให้คนในสังคมรับทราบเรื่องราว ข้อมูล ความรู้สึกที่มีต่อพระองค์ท่าน จึงเกิดปรากฏการณ์ด้านการสื่อสารรูปแบบหนึ่งในสังคมไทย คือการสื่อสารเพื่อเทิดพระเกียรติและอาลัยรักต่อพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ผ่านเสียงเพลง โดยผู้ประพันธ์เพลงทำหน้าที่สร้างชุดความหมายที่เกี่ยวข้องกับพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช

บรมนาถบพิตร ส่งเป็นเนื้อเพลง ผสมผสาน กับท่วงทำนองดนตรี และการขับร้องของศิลปิน เพื่อสื่อความคิด อารมณ์ และความรู้สึกไปยังคนไทยในประเทศและต่างประเทศ

บทเพลงมีบทบาทสำคัญมานาน ตั้งแต่สมัยประวัติศาสตร์ บทเพลงเป็นเครื่องมือแสดงถึงสติปัญญาและคุณธรรมของประเทศชาติ บทเพลงเป็นสื่อกลางในการติดต่อ และสร้างความเข้าใจกันได้ดี และบทเพลงเป็นเครื่องพัฒนาอารมณ์ให้เบิกบาน แจ่มใส เสียงและทำนองของเพลง เป็นการแสดงออกถึงความชื่นชมยินดี หรือ ความเศร้าโศกเสียใจ การร้องเพลงเป็นการให้ความสุขและความพึงพอใจทั้งผู้ร้องและผู้ฟัง บทเพลงเป็นสื่อปรุงแต่งอารมณ์ ความรู้สึกของมนุษย์ตั้งแต่แรกเกิดบทเพลงที่มีคุณค่าย่อมสามารถช่วยปรุงแต่งนิสัยของมนุษย์ และพามนุษย์ให้ดำเนินไปตามครรลองที่ถูกต้อง

สุรินทร์ ภาคศิริ (2549 : 19) ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า การแต่งเพลงจะเน้นจินตนาการมากกว่าความจริง เช่น เศร้า เสียใจ ผิดหวัง ชมชื่น ส่วนใหญ่จะเป็นการสร้างอารมณ์ในการเขียนบทเพลง เพื่อให้เกิดความนิยมชมชอบ จนไม่คำนึงถึงความเป็นจริง ใส่สีสันความรัก ความฝัน ความหวัง หรือตลกเบาสมอง เพื่อสนองอารมณ์ของผู้ฟัง

นอกจากนี้ เพลงสากลสมัยนิยม จะเน้นเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิตของคน คนที่ฟังเพลงประเภทนี้ก็จะมีการมีส่วนร่วมเฉพาะที่ตรงกับชีวิตประจำวัน โดยธรรมชาติของมนุษย์จะคิดว่าตนเป็นตัวเอกเป็นเหมือนเนื้อเพลงที่เวลานั้น หากเพลงเศร้าก็พลอยเศร้าไปด้วย ทำให้ยิ่งทุกข์มากยิ่งขึ้น บางเพลงตรงกับชีวิตในอดีตที่เคยชื่นชม เมื่อฟังเพลงประเภทนี้ก็กลับเป็นว่าเขาอดีตนั้นมาทำให้ปัจจุบันเป็นทุกข์ ไม่ยอมไม่ยอมกลืน บทเพลงจะเน้นไปในทางลบมากกว่าทางบวก เป็นการต่อว่าตนเอง ท้อถอย หมดหวัง ส่วนมากเพลงที่จะให้กำลังใจนั้นจะมีน้อยมาก ในชีวิตประจำวัน เพลงมีผลต่ออารมณ์ เพลงจึงมีความสำคัญมาก

ดังนั้น บทเพลงจะมีคุณค่าเป็นทวีคูณถ้ารู้จักใช้เพลงให้เหมาะสมกับงาน เช่น การใช้เพลง ในการถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ การใช้เพลงเพื่อการบันเทิง การใช้เพลงเพื่อการรณรงค์ เป็นต้น บทเพลงนั้นเป็นสื่อที่ใช้ได้ทุกสถานการณ์ ขึ้นอยู่กับผู้เลือกจะใช้จะใช้กับใคร เพื่ออะไร เมื่อไร และใช้อย่างไร เมื่อพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เสด็จสวรรคต จึงมีบทเพลงเทิดพระเกียรติและแสดงความอาลัยได้ประพันธ์ขึ้นเพื่อเผยแพร่สู่สังคม สร้างกระแสแห่งความจงรักภักดี เป็นจุดเริ่มต้นเป็นแรงบันดาลใจให้หลาย ๆ คนทำความดีเพื่อถนอมเกล้าฯ ถวายแด่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นสร้างความเศร้าโศกเสียใจแก่พสกนิกรชาวไทยทั้งแผ่นดิน เพราะเป็นที่ทราบกันดีว่าเมื่อครั้งพระองค์ยังดำรงพระชนม์ชีพ พระองค์ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณอย่างล้นพ้นแก่บรรดาไพร่ฟ้าประชาราษฎร์ ดังจะเห็นได้จากพระราชกรณียกิจต่าง ๆ ตลอดจนโครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริกว่า 4,000 โครงการ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงพระปรีชาสามารถของพระองค์ นอกจากนี้ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ยังทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่เปี่ยมล้นด้วยพระอัจฉริยภาพทุกด้าน พระองค์จึงทรงเป็นแบบอย่างที่ดีของประชาชนชาวไทยตลอดการครองราชสมบัติ 70 ปี ทำให้ประชาชนชาวไทยรู้สึกสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเสมอมา และหนึ่งในการแสดงออกถึงความจงรักภักดีของคนไทยที่มีต่อพระองค์คือการถ่ายทอดความรักผ่านเพลงเพื่อพ่อ บทเพลงที่แทนความรู้สึกจากใจคนไทยทั้งชาติ ที่อยู่ภายใต้แผ่นดินของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ผู้ทรงเป็นผู้ให้อย่างแท้จริง เมื่อเวลาผ่านไปบทเพลงที่เกี่ยวข้องกับพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร จะเป็นส่วนช่วย

บันทึกเหตุการณ์ ความคิด ความรู้สึกของประชาชนชาวไทยไว้ด้วย

ผู้วิจัยจึงสนใจเพลงที่แสดงความอาลัยรัก ในฐานะที่เป็นสื่อสะท้อนความจงรักภักดีต่อพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร จึงได้รวบรวมบทเพลงเพื่อนำมาศึกษาวิจัยลีลาของบทเพลง การใช้ภาษา ใช้คำ ใช้สำนวน ใช้ภาพพจน์โวหาร และการแสดงความรู้สึกนึกคิด สื่อความหมายเกี่ยวกับพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ผ่านบทเพลง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกนึกคิดของประชาชนคนไทยว่าประชาชนคนไทยนั้นรักพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เมื่อพระองค์เสด็จสวรรคต ประชาชนคนไทยเป็นอย่างไร โดยการศึกษาครั้งนี้จะช่วยบันทึกสภาพสังคมและความจงรักภักดีของประชาชนคนไทยที่มีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ได้อย่างชัดเจน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิจัยลีลาของบทเพลงที่แสดงความอาลัยรักต่อพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร
2. เพื่อศึกษาการประกอบสร้างบทเพลงที่แสดงความอาลัยรักต่อพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิจัยลีลาของบทเพลงและศึกษาวิธีการสร้างแบบบันทึกข้อมูล
2. สร้างแบบบันทึกข้อมูล เพื่อใช้วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์
3. นำแบบบันทึกข้อมูลเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมแล้วได้ค่าคุณภาพของแบบบันทึกข้อมูลเท่ากับ 1
4. นำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขแบบบันทึกข้อมูล
5. นำแบบบันทึกข้อมูลไปวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์
6. รายงานผลการศึกษิตตามวัตถุประสงค์

ผลการวิจัย

1. การศึกษาวิจัยลีลาในบทเพลง การใช้ภาษาและการใช้คำ มีการใช้ภาษาระดับกึ่งทางการ เช่น “เหนื่อยมากแล้ว พ่อท่านเหนื่อยมากแล้วและไม่แคล้ว ถึงคราพักใจกาย” การใช้คำ พบว่า มีการใช้คำภาษาถิ่น ได้แก่ ภาษาอีสาน เช่น “นั่งเบ็งเทียนชัย ที่จุดไว้หน้ารูปในหลวง” คำราชาศัพท์ เช่น “ยอมท่อมเทพระวรกายแลกับครองแผ่นดินโดยธรรม” คำซ้อน เช่น “ชาวโลกเศร้าโศกเสียใจ พ่อของเผ่าไทยไม่หวนคืนมา” คำซ้ำ เช่น “ส่งพ่อหลวงเสด็จสู่สวรรคาลัย ชาตินี้ชาติหน้า ชาติไหน คือพ่อของไทยในใจตลอดกาล” และคำที่ทำให้เห็นภาพ เช่น “13 ตุลา ที่ผันผ่านหัวใจฉันแตกสลาย ตะวันที่เคยส่องแสง ดับมีดมืดลงทันใด พ่อของแผ่นดินไทย จากไปแล้ว” ส่วนการใช้สำนวน พบว่ามีการใช้สำนวน และคำที่มีความหมายโดยนัยแฝงอยู่ การศึกษาบทเพลงทำให้เห็นคุณค่าด้านวรรณศิลป์ โดยผู้ประพันธ์ได้เลือกภาษา คำ และสำนวน นำมาใช้ได้เหมาะสมในการสร้างสรรค์บทเพลง สามารถนำคำมาตกแต่ง

ร้อยเรียงให้ไพเราะ สละสลวย และมีความหมายดี ลึกซึ้งกินใจผู้ฟัง ซึ่งจะเป็นลักษณะเฉพาะของผู้ประพันธ์แต่ละท่าน ทำให้ผู้ฟังรู้สึกสะเทือนอารมณ์ เข้าถึงบทเพลงนั้น ๆ ได้ง่าย

ด้านการใช้โวหารภาพพจน์พบว่ามีการใช้ภาพพจน์อุปมา เช่น “ดั่งแสงตะวัน ดุจแสงสว่าง นำทางชีวิตของตน” อุปลักษณ์ เช่น “พระภูมิพลราชาคือพ่อผู้ให้อันยิ่งใหญ่” อติพจน์ เช่น “ไม่มีสิ่งใดจะทดแทนได้ให้กับลูกไทยทั่วหล้า เหมือนดั่งฟ้าพาด ใจแทบขาดหนอชาวประชา” และบุคลาธิษฐาน เช่น “ความหม่นหมองครอบครองอยู่ทั่วไทย แม้แต่ฟ้าก็ยังร้องไห้เหมือนรู้ใจคนไทยอาลัยอาวรณ์” ทำให้บทเพลงนั้น ๆ ง่ายต่อการจดจำ ในบทเพลงของผู้ประพันธ์แต่ละท่านนั้น พบการใช้โวหารภาพพจน์แตกต่างกัน โดยการประพันธ์ขึ้น มีเจตนาเพื่อระบายความในใจหรือถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก เศร้าโศกเสียใจ อาลัยรัก ต่อการสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ที่มีในขณะนั้นผ่านบทเพลง โดยการนำภาพพจน์มาใช้เพื่อทำให้บทเพลงน่าสนใจ และผู้ประพันธ์ ยังสามารถถ่ายทอดความรู้สึกได้ลึกซึ้ง สร้างจินตนาการให้แก่ผู้ฟังได้อย่างชัดเจน

2. การประกอบสร้างของบทเพลง พบว่า ในด้านของโครงสร้างของบทเพลง มีการเริ่มเรื่องโดยการใช้นิยาม บรรยายความต่าง ๆ ความรู้สึกของผู้ประพันธ์ การกระทำของผู้ประพันธ์ การดำเนินเรื่อง มีการดำเนินเรื่องตามลำดับเวลา และการจบเรื่อง มีการจบเรื่องแบบธรรมดา คือ จบแบบให้ผู้ฟังสามารถรู้ถึงเหตุการณ์จากเรื่องราวที่ดำเนินมาตั้งแต่ต้น ประกอบด้วย การให้คำสัญญา และการให้ข้อคิด และในด้านกลวิธีการประกอบสร้างของคำที่แสดงถึงความอาลัยรัก มีการประกอบสร้างคำด้วยคำและกลุ่มคำ เช่น “ร้องไห้” “เสียใจ” “อาลัย” โดยคำที่แสดงถึงความอาลัยรัก ที่พบมากที่สุดคือคำกริยา และการประกอบสร้างด้วยประโยค เช่น “ผมรักพระเจ้าอยู่หัว” “น้ำตาไหลริน” “น้ำตาถูกไหล” เป็นต้น

บทสรุป

1. ผลการวิจัยพบว่า ด้านการใช้ภาษา ผู้ประพันธ์ได้ใช้ภาษาระดับกึ่งทางการในการแต่งคำประพันธ์ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้แต่งต้องการให้ผู้ฟังเข้าใจได้ง่าย ด้านการใช้คำผู้ประพันธ์ได้ใช้คำภาษาถิ่น เป็นภาษาที่ใช้พูดจากันในท้องถิ่นต่าง ๆ ซึ่งเกิดจากการใช้ภาษาเพื่อการสื่อความหมาย ความเข้าใจกันระหว่างผู้คนที่อาศัยอยู่ตามท้องถิ่นนั้น ๆ และเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น นอกจากนี้ ยังมีการใช้คำราชาศัพท์ในการประพันธ์ ซึ่งคำราชาศัพท์นั้นเป็นคำศัพท์หลวง ศัพท์ราชากร และหมายรวมถึงคำสุภาพซึ่งนำมาใช้ให้ถูกต้องตามชั้นหรือฐานะของบุคคล ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะบทเพลงเป็นบทเพลงที่ประพันธ์ขึ้นเพื่อพระมหากษัตริย์จึงต้องใช้คำราชาศัพท์เพื่อให้ถูกต้องเหมาะสมกับบุคคล มีการใช้คำซ้ำ ประกอบด้วย คำซ้ำเพื่อเสียง คำซ้ำเพื่อความหมายเพื่อให้บทเพลงมีความไพเราะและมีความหมาย มีการใช้คำซ้ำเป็นการเล่นคำเพื่อให้บทเพลงเกิดความไพเราะน่าฟัง และมีการใช้คำที่ทำให้เห็นภาพ โดยการแต่งคำประพันธ์ที่ทำให้เห็นภาพทำให้ผู้ฟังเกิดความคิดจินตนาการ เข้าใจถึงบทเพลงที่ผู้ประพันธ์ต้องการถ่ายทอด การศึกษาบทเพลงทำให้เห็นคุณค่าด้านวรรณศิลป์ ที่ผู้ประพันธ์สามารถเลือกใช้ภาษาและคำ ได้อย่างเหมาะสม สามารถทำให้ผู้ฟังเกิดอารมณ์ความรู้สึกสะเทือนใจ ซาบซึ้งใจ คล้อยตามไปกับบทเพลงที่มีความหมาย ลึกซึ้งกินใจ บทเพลงที่แสดงถึงความจงรักภักดี ความอาลัยรัก ของประชาชนชาวไทยที่มีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ถือเป็นกลวิธีในการประพันธ์บทเพลงที่ทำให้เกิดความสะเทือนอารมณ์แก่ผู้ฟังบทเพลง

จากผลการวิจัย แสดงให้เห็นว่าบทเพลงแต่ละเพลง ผู้ประพันธ์จำเป็นต้องมี การศึกษาการใช้ภาษา การใช้

ถ้อยคำ การใช้ประโยค และใช้เป็นแบบแผนในการประพันธ์เพื่อให้ ผลงานออกมาเป็นที่ยอมรับและมีคุณค่า สอดคล้องกับแนวคิดของ ธิดา โมสิกรัตน์ (2533 : 431-432) กล่าวถึงคุณสมบัติการใช้ถ้อยคำในการประพันธ์ สรุปได้ว่า คุณสมบัติการใช้ถ้อยคำในการประพันธ์มี 2 ประการ คือ รสคำและรสความ รสคำคือ การนำคำมา เรียบเรียงอย่างเชี่ยวชาญอย่างจงใจ เกิดเสียงเสนาะที่มีความหมายโดยวิธีการเล่นคำ การเล่นคำ สามารถทำได้โดย การซ้ำคำ ซ้ำความ และซ้ำอักษร เช่นการเล่นคำโดยใช้คำเดียวกันให้มีความหมายหลายอย่าง รสความคือ การใช้ ถ้อยคำที่มีความหมายซ้ำซึ่งโดยใช้ถ้อยคำน้อยแต่กินความมากและมีความสอดคล้องกับเนื้อความและลักษณะของ ร้อยกรองแต่ละชนิด

การใช้สำนวน พบว่า มีการใช้สำนวน และคำที่มีความหมายโดยนัยแฝงอยู่ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้แต่งเห็น ว่าสำนวนนั้นมีความหมายตรงกับสิ่งที่ผู้แต่งต้องการสื่อสาร ซึ่งการแต่งบทประพันธ์สามารถใช้สำนวนในการสื่อ ความหมายของบทเพลงให้บทเพลงมีความหมายที่ลึกซึ้งกินใจ สำนวนเป็นถ้อยคำที่กะทัดรัด คมคายกินใจผู้ฟัง ไพเราะสละสลวย สอดคล้องกับแนวคิดของ ขนิษฐา จิตชินะกุล (2545 : 62) ได้กล่าวถึงสำนวน สุภาพและ คำพังเพยไว้ว่า สำนวน สุภาพและคำพังเพยเป็นคำกล่าวที่ไพเราะ คมคาย มีการใช้ถ้อยคำที่สั้น กะทัดรัด แต่ให้ ความหมายที่ลึกซึ้ง ทั้งนี้ เพื่อเป็นคติสอนใจ รวมทั้งอาจเป็นถ้อยคำที่กล่าวประชดประชันเปรียบเทียบ

การใช้โวหารภาพพจน์ พบว่า มีการใช้ภาพพจน์ อุปมา อุปลักษณ์ อติพจน์ บุคลาธิษฐานผู้ประพันธ์ ต้องการจะสื่อความหมายผ่านบทเพลงให้ผู้ฟังโดยการใช้ภาพพจน์ในการประพันธ์เพลงภาพพจน์ คือ คำ หรือ กลุ่มคำ ที่สร้างขึ้นจากกลวิธีในการใช้คำ เพื่อให้ปรากฏภาพที่เด่นชัดและลึกซึ้งขึ้นในใจทำให้ผู้อ่านและผู้ฟังเกิดจินตภาพ คล้อยตาม การสร้างภาพพจน์เป็นศิลปะทางภาษาขั้นสูงของการแต่งคำประพันธ์ โดยผู้แต่งใช้กลวิธีการเปรียบเทียบ ที่คมคายในลักษณะต่าง ๆ สอดคล้องกับแนวคิดของ วิเชียร เกษประทุม (2557: 312-314) กล่าวถึงภาพพจน์ที่กวี นิยมใช้นอกจาก อุปมา อุปลักษณ์ บุคลาธิษฐาน สาธก เปรียบวิเคราะห้แล้วยังมีอติพจน์คือ การกล่าวเกินความจริง เพื่อเน้นข้อความให้มีน้ำหนักยิ่งขึ้นและทำให้มีความรู้สึกเพิ่มขึ้น

2. ผลการวิจัยด้านการประกอบสร้างบทเพลง พบว่า ด้านโครงสร้างของบทเพลง ประกอบไปด้วย การเริ่ม เรื่อง การดำเนินเรื่อง และการจบเรื่อง โดยเพลงเป็นการจัดกระทำต่อเสียงให้อยู่ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง อาจมี เนื้อร้องหรือไม่มีก็ได้ โดยมีผลต่อผู้ที่ได้รับฟังในรูปแบบต่าง ๆ กันไปตามประเภทและรูปแบบของเพลง โดยเพลง สามารถสร้างสรรค์จากดนตรีและการขับร้อง มีเนื้อหาที่สามารถสื่อถึงผู้ฟังได้หลากหลายอารมณ์และหลากหลาย ความหมาย สอดคล้องกับแนวคิดของสุกัญญา สุขฉายา (2557) กล่าวถึง องค์ประกอบในการเล่าเรื่องมักจะดำเนิน เรื่องตามลำดับปฏิทิน คือเหตุการณ์ต่าง ๆ มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันไป มีขั้นตอนคือ การเปิดเรื่องถือเป็นการ เริ่มต้น ในวรรณคดีมักมี 2 แบบ คือเปิดเรื่องโดยมีผู้นำเริ่มจากการบูชาสิ่งที่ดีเด่นเคารพสูงสุด แบบที่สองเปิดเรื่องโดย นำเข้าสู่เนื้อหาหรือเนื้อเรื่องทันที การเดินเรื่อง มักใช้กลวิธีการพรรณนาเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และการจบเรื่อง หรือปิดเรื่อง มี 2 แบบ คือ จบแบบมีบทส่งท้ายคือบอกจุดประสงค์ในการแต่งและความรู้สึกของผู้แต่ง และจบแบบ ประชุมชาดกคือกล่าววาทะละครใดไปเกิดเป็นใครในสมัยพุทธกาล

ด้านกลวิธีในการประกอบสร้าง พบว่า มีการประกอบสร้างคำด้วยคำและกลุ่มคำ ประกอบสร้างด้วย ประโยค เป็นการสร้างคำที่แสดงถึงความอาลัยรักที่มีต่อพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกเศร้าโศกเสียใจต่อการสวรรคต ซึ่งผู้ประพันธ์ต้องแต่งบทประพันธ์

โดยคัดเลือกคำ กลุ่มคำ เพื่อร้อยเรียง ออกมาเป็นบทเพลงที่แสดงถึงความอาลัยรักต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 สอดคล้องกับแนวคิดของ วรวรรณ ศรียาภัย (2557: 2-20) กล่าวถึงคำและกลุ่มคำ สรุปได้ว่า คำประกอบ ขึ้นด้วยเสียงหรืออักษรในภาษาไทย ได้แก่ เสียงพยัญชนะ เสียงสระ และเสียงวรรณยุกต์ โดยคำจะต้องมีความหมาย ด้วย เนื่องจากคำกับความหมายมีความสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออก เมื่อเสียงหรือรูปพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ มาประกอบกันเป็นพยางค์แล้วมีความหมายก็จะกลายเป็นคำในการสื่อสารด้วยภาษาไทย การพูดหรือการเขียน เป็นคำ ๆ คำแต่ละคำต้องมีความหมายด้วยจึงจะสื่อความกันได้เข้าใจ

เอกสารอ้างอิง

ขนิษฐา จิตชินะกุล. (2545). *คติชนวิทยา*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

ธิดา โมสิกรัตน์. (2533). *การอ่านทำนองเสนาะ : เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย 2*. นนทบุรี :

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

วรวรรณ ศรียาภัย (2557). *ภาษาศาสตร์ภาษาไทย*. นนทบุรี : สัมปัญญะ.

วิเชียร เกษประทุม. (2557). *หลักภาษาไทย*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์การพิมพ์.

สมเกียรติ รัชมนิ. (2549). *ทกลีปะเค็องหล้าประเลงสวรรณค*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

สุกัญญา สุจฉายา. (2557). *วรรณคดีนิทานไทย*, (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุรินทร์ ภาคศิริ. (2549). *เบื้องหลังเพลงดัง*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ขวัญข้าว.

จินตภาพในกวีนิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

The Imagination in “Khian Phaen Din” Poetry of Naowarat Phongphaiboon

วิลาวลัย แพงทรัพย์¹, นราวลัย พูลพิพัฒน์² และ สนิท สัตโยภาส³

Wilawan Phaengsap¹, Narawan Poonpipat² and Sanit Satayopat³

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาจินตภาพในกวีนิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ จำนวน 292 เรื่อง โดยใช้เครื่องมือในงานวิจัย คือ แบบบันทึกการวิเคราะห์การประกอบสร้างกวีนิพนธ์ และแบบบันทึกการวิเคราะห์จินตภาพในกวีนิพนธ์

ผลการวิจัยพบว่า จินตภาพในกวีนิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ มีโครงสร้างกวีนิพนธ์ แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ การเปิดเรื่อง พบว่า การเปิดเรื่องโดยการพรรณนามากที่สุด ได้แก่ พรรณนาสถานที่ บรรยากาศ และความคิดความรู้สึกและอารมณ์ รองลงมาคือ การเปิดเรื่องโดยการบรรยาย ได้แก่ บรรยายลักษณะทั่วไป และขั้นตอนการทำ ส่วนการดำเนินเรื่อง นิยมใช้การดำเนินเรื่องตามลำดับเวลามากที่สุด และรองลงมาคือ การดำเนินเรื่องตามสถานที่ และการปิดเรื่อง พบว่า ปิดเรื่องแบบสุนทรภาพกรรมมากที่สุด รองลงมาคือแบบโคลนากรรม และแบบทิ้งท้ายให้คิดตามลำดับ ในส่วนกลวิธีการประกอบสร้างกวีนิพนธ์ พบว่านิยมใช้คำ 2 ชนิด คือ คำกริยา คำวิเศษณ์ และกลุ่มคำที่นิยมนำมาใช้ คือ กลุ่มคำนาม กลุ่มคำกริยา และกลุ่มคำวิเศษณ์ ส่วนจินตภาพในกวีนิพนธ์ แบ่งเป็น 2 ประเด็น จินตภาพโดยการใช้คำ คือ การใช้คำซ้อนเพื่อแสดงอาการ เพื่อแสดงสภาพ เพื่ออารมณ์ความรู้สึก การเล่นคำ เพื่อให้มีสีสันแห่งท่วงทำนองแต่ง ได้แก่ การซ้ำคำ การเล่นเสียง การเล่นคำสัมผัส การใช้คำบอกแสง สี การใช้คำภาษาถิ่น การใช้คำที่มีความตรงข้ามกัน และจินตภาพโดยใช้โวหารภาพพจน์ ได้แก่ อุปมา อุปลักษณะ บุคคลาธิษฐาน อดิพจน์ และสัทพจน์ พบว่ามีจินตภาพในกวีนิพนธ์ คือ ความรักและความภูมิใจในถิ่น ความเชื่อเกี่ยวกับศาสนา พิธีกรรม และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

คำสำคัญ : จินตภาพ, การประกอบสร้าง, กวีนิพนธ์

¹ ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เชียงใหม่ 50300 ประเทศไทย

Department of Thai language, Faculty of humanities and Social Sciences, Chiang Mai Rajabhat University, Chiang Mai 50300, Thailand

² ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เชียงใหม่ 50300 ประเทศไทย

Department of Thai language, Faculty of humanities and Social Sciences, Chiang Mai Rajabhat University, Chiang Mai 50300, Thailand

³ ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เชียงใหม่ 50300 ประเทศไทย

Department of Thai language, Faculty of humanities and Social Sciences, Chiang Mai Rajabhat University, Chiang Mai 50300, Thailand

ABSTRACT

The objective of this research was to investigate the Imagination in 292 poems in the “Khian Phaen Din” poetry of Naowarat Phongphaiboon. The research tools consisted of a poem formation analysis record and a poem imagination analysis record. The structures of the poetry are composed of three parts: the opening, the progression, and the closing. For the opening, it is found that description is mostly used to describe place, atmosphere, thoughts, feelings, emotions, general aspects, and procedures. For the progression, chronological order is mostly used and followed by the progression of place. For the closing, it is revealed that happiness is mostly used and followed by tragedy and questioning respectively. Regarding the formation methods, it is found that verbs and adjectives are used at the lexical level, while, at the phrasal level, noun clauses, verb clauses and adjective clauses are used. The imagery in the poetry is divided into two types. For the imagination by using words, semantic compounds are used to indicate actions, states, emotions, and feelings. Pun is also used to make poetic rhythms more colorful, consisted of repetition of words and phones, consonantal and vocalic rhyming, color words, local words, and antonyms. The figurative styles in imagination are consisted of simile, metaphor, personification, hyperbole, and onomatopoeia. It is found that the Imagination in the poetry consists of love and pride in locality, religious beliefs and rituals, and international relationship.

Keywords: Imagination, Formation, Poetry

บทนำ

กวีนิพนธ์เป็นส่วนหนึ่งของวรรณกรรม และเป็นมรดกทางปัญญาที่มีคุณค่าต่อสังคม การแสดงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม การใช้ภาษาของคนในชาติ โดยกวีใช้ภาษาวรรณศิลป์มาถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด และความรู้สู่ผู้อ่านกวีนิพนธ์ในแต่ละยุคสมัย และกวีแต่ละท่านย่อมมีลักษณะเฉพาะของตน จึงทำให้กวีนิพนธ์มีหลายรูปแบบ มีพัฒนาการอยู่ตลอดเวลา และเป็นงานวรรณศิลป์ที่ทรงคุณค่า

กวีนิพนธ์ในรูปแบบทางศิลปะที่มนุษย์ใช้ภาษาเพื่อคุณประโยชน์ด้านสุนทรียะ อันเพิ่มเติมจากเนื้อหาทางความหมาย และนับว่าเป็นส่วนหนึ่งของวรรณกรรม โดยเป็นคำประพันธ์ที่กวีแต่งเป็นงานเขียนที่มีวรรณศิลป์เราให้สะท้อนอารมณ์ได้ ซึ่งคำที่มีความหมายทำนองเดียวกัน คือ ร้อยกรอง หมายถึง ถ้อยคำที่เรียบเรียงให้เป็นระเบียบตามบัญญัติแห่งฉันทลักษณ์ คำประพันธ์ที่แต่งขึ้นและแต่งได้ดีพร้อม ไม่ว่าจะมีการจารึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่มีการจารึกไว้ก็ตาม ภาษาและลีลาของการแต่งอาจจะเป็นร้อยกรอง ร้อยแก้ว หรือลีลาใหม่ ๆ ก็ได้ จึงมีขอบข่ายกว้างขวางคลุมงานประพันธ์ทุกรูปแบบ แต่โดยทั่ว ๆ ไปที่ปรากฏมักจะเป็นร้อยกรอง

เมื่อผู้อ่านบทกวีนิพนธ์แล้ว จะมีความรู้สึกนึกคิดเหมือนกันกับผู้ประพันธ์เลยทีเดียวไม่ได้ แต่อาจมีความรู้สึกนึกคิดคล้ายคลึงมากที่สุด โดยคิดถึงภาพตามที่คุณประพันธ์มุ่งสร้างสรรค์ด้วยจินตนาการ ฉะนั้นผู้ประพันธ์มีความรู้สึกอย่างไรแล้วต้องสร้างเป็นภาพด้วยจินตนาการของตนเสียก่อน แล้วจึงสร้างผลงานนั้นออกมาเป็นถ้อยคำอันเป็นกระเจกฉายภาพนั้นเข้าไปในจิตใจของผู้อ่าน และเมื่อผู้อ่านเข้าใจความหมายที่ผู้ประพันธ์ต้องการสื่อ เพราะ “วรรณกรรมหาใช่เป็นเพียงการแสดงความคิด ความเห็น ความรู้สึกของผู้แต่งออกมาตามอำเภอใจไม่

หากเป็นการแสดงความรู้สึกของตนให้สพอารมณ์ผู้อื่นหรืออย่างน้อยให้ผู้อื่นเข้าใจ” (วิทย์ ศิวะศรียานนท์. 2531:98) ดังนั้น การสร้างงานประพันธ์ที่ดีผู้ประพันธ์จึงต้องพิถีพิถันในการเลือกใช้กลวิธีที่เหมาะสมในการนำเสนอ เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจสารนั้น ๆ ได้มากขึ้น

จินตภาพมีความสำคัญทั้งกับผู้สร้างและผู้อ่าน กล่าวคือในฐานะผู้สร้างได้ใช้จินตภาพให้เกิดผลตามเจตจำนงของการสื่อสารด้วยภาพและความ โดยเบื้องต้นของการใช้จินตภาพเป็นไปเพื่อสื่อความทั้งความที่เป็นสาระสำคัญของเรื่อง ความคิดหรือทัศนคติของกวีและเพื่อสร้างความหมายที่ลึกซึ้ง อีกทั้งเป็นเครื่องมือแสดงออกซึ่งเป็นนามธรรมหรืออารมณ์ที่ซับซ้อนให้เห็นเป็นรูปธรรม โดยเป็นการสื่อความเข้าใจได้ง่ายขึ้น ในฐานะผู้อ่านจินตภาพช่วยให้ใช้จินตนาการมองเห็นภาพและเข้าใจเรื่องราวที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอ และจินตภาพยังเป็นพลังที่ทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ความรู้สึก อันจะนำไปสู่การรับรู้และเข้าใจถึงแนวคิดหรือสาระของเรื่องได้มากขึ้น ตลอดจนกระตุ้นให้ผู้อ่านเข้าถึงอารมณ์และความคิดของสารในกวีนิพนธ์ นอกจากนี้การสร้างจินตภาพของกวีนิพนธ์เป็นไปเพื่อสร้างความงดงามแก่บทประพันธ์และแสดงถึงความสามารถของผู้สร้าง ผู้ประพันธ์จะสามารถสื่อจินตภาพจากถ้อยคำที่มีพลังกระตุ้นให้เกิดจินตภาพ ไร้อารมณ์ผู้อ่านได้อย่างประณีตพิถีพิถันในการสร้างผลงานได้อย่างมีคุณค่า

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ได้รับการประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์ ประจำปีพุทธศักราช 2536 จากกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม (มปป.: ออนไลน์) บ่งบอกถึงความเป็นปราชญ์ทางภาษาและการสร้างสรรค์สุนทรียารมณ์อันงดงาม บทกวีที่ประพันธ์ขึ้นจึงล้วนแต่มีคุณภาพ ใช้ถ้อยคำที่ง่ายต่อการเข้าใจแต่ทรงพลัง มีความหมายลึกซึ้งต่อผู้อ่าน เรียกได้ว่าเป็นบทกวีที่บรรจงในการสรรคำและเรียงร้อยได้อย่างวิเศษยิ่ง จนทำให้ผู้อ่านชื่นชอบ ชื่นชม สามารถเกิดจินตภาพจากถ้อยคำที่มีพลังกระตุ้น ไร้อารมณ์ผู้อ่านได้อย่างประณีตพิถีพิถันในการสร้างผลงานได้อย่างมีคุณค่า

ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นที่น่าสนใจว่าจินตภาพของบทกวีนิพนธ์จะมีลักษณะอย่างไร และผู้เขียนมีวิธีการ แนวคิด ในการสร้างจินตภาพอย่างไร เมื่อผู้อ่านเข้าใจวิธีการและความคิดเกี่ยวกับจินตภาพของผู้แต่งกวีนิพนธ์แล้ว ก็จะทำให้เข้าใจเรื่องราวหรือสาระสำคัญของเรื่อง ตลอดจนเข้าใจแนวคิด และโลกทัศน์ของผู้แต่งกวีนิพนธ์ด้วย ซึ่งผลงานกวีนิพนธ์ เฉลิมพระเกียรติในรูปแบบใหม่ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ได้รวบรวมบทกวีเกี่ยวกับธรรมชาติในแต่ละจังหวัดของประเทศไทย โดยประมวลความงาม ความสำคัญของแผ่นดินไว้มากที่สุด ด้วยศิลปะเชิงวรรณศิลป์ ให้ผู้อ่านได้ชื่นชมความงามอย่างมีสุนทรียรส ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษาจินตภาพในกวีนิพนธ์ว่ามีการใช้คำโวหารภาพพจน์ และการประกอบสร้างกวีนิพนธ์อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการประกอบสร้างกวีนิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์
2. เพื่อศึกษาจินตภาพในกวีนิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาข้อมูลจากหนังสือกวีนิพนธ์ไทย “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ พิมพ์ครั้งที่ 3 สำนักพิมพ์ เกี้ยว-เกล้า พิมพ์การ ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 292 เรื่อง
2. ศึกษาตำรา หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครื่องมือแบบบันทึกจินตภาพในกวีนิพนธ์

และแบบบันทึกกลวิธีการประกอบสร้างกวีนิพนธ์

3. นำแบบบันทึกจินตภาพและแบบบันทึกกลวิธีการประกอบสร้างเสนอผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสม โดยได้ประเมินความเที่ยงตรง (IOC) ของเครื่องมือ ได้ค่าคุณภาพ คือ มีความเหมาะสมสอดคล้องเท่ากับ 1

4. นำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน มาปรับปรุงแก้ไข

5. นำแบบบันทึกจินตภาพและแบบบันทึกกลวิธีการประกอบสร้างกวีนิพนธ์ มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ด้วยการเขียนนำเสนอแบบบรรยายพร้อมยกตัวอย่างประกอบ

ผลการวิจัย

1. การประกอบสร้างกวีนิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ มีโครงสร้างกวีนิพนธ์ 3 ส่วน คือ การเปิดเรื่อง พบว่า มีการเปิดเรื่องโดยการพรรณนามากที่สุด ได้แก่ พรรณนาสถานที่ พรรณนาบรรยากาศ และพรรณนาความคิด ความรู้สึกและอารมณ์ รองลงมาคือ การเปิดเรื่องโดยการบรรยาย ได้แก่ บรรยายลักษณะทั่วไป บรรยายขั้นตอนการทำ ส่วนการดำเนินเรื่องนั้น พบว่า ผู้แต่งนิยมใช้การดำเนินเรื่องตามลำดับเวลา และรองลงมาคือ การดำเนินเรื่องตามสถานที่ และในส่วนการปิดเรื่องของกวีนิพนธ์นี้ พบว่า ใช้การปิดเรื่องแบบสุนทรภู่กรรมมากที่สุด รองลงมาคือแบบโศกนาฏกรรม และแบบทิ้งท้ายให้คิดตามลำดับ ในส่วนกลวิธีการประกอบสร้างกวีนิพนธ์ พบกลวิธีการประกอบสร้างกวีนิพนธ์โดยการใช้คำที่นิยมนำมาใช้ ได้แก่ คำกริยา คำวิเศษณ์ และการใช้กลุ่มคำ ได้แก่ กลุ่มคำนาม กลุ่มกริยา และกลุ่มคำวิเศษณ์

2. จินตภาพในกวีนิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ผลการศึกษาเกี่ยวกับการจินตภาพในกวีนิพนธ์ พบว่า มีจินตภาพโดยการใช้คำ ได้แก่ 1) การใช้คำซ้อน โดยมีการใช้คำซ้อนเพื่อแสดงอาการ เช่น สำเร็จ สำราญ แยมยั้งยืมอิมเอ่อ การใช้คำซ้อนเพื่อแสดงสภาพ เช่น หยดหยาด เว้าแห่วง การใช้คำซ้อนเพื่ออารมณ์ ความรู้สึก เช่น ดือกดีใจ คุ้มกริม เป็นต้น 2) การเล่นคำ เพื่อให้กวีนิพนธ์มีสีสันแห่งท่วงทำนองแต่ง ได้แก่ การใช้ซ้ำคำ เช่น ริวริว เลื่อมเลื่อมเลื่อนเลื่อน การใช้คำเล่นเสียง เช่น ฆะฆาว คะครึมคะคลับ การเล่นคำสัมผัสพยัญชนะ เช่น ฟุ้งฟางฟาย เต็นใต้ ส่วนสัมผัสสระ เช่น สาดหาดทราย เป็นต้น 3) การใช้คำบอกแสง สี เพื่อที่ช่วยขยายรายละเอียดของแสง เช่น ระยิบระยับ ะวาว มลิ่งเมื่อดวง สว่างพราย และบอกสีเพื่อช่วยให้เห็นผู้อ่านเห็นรายละเอียดของสีมากขึ้น ให้ชัดเจนยิ่งขึ้นและให้ผู้อ่านมองเห็นภาพ เช่น มัวมนม่านมืด ครีမ်คล้ำ ครามเขียว สีครึ่งเป็นต้น 4) การใช้คำภาษาถิ่นเพื่อต้องการความสมจริง และให้ความรู้สึกใกล้ชิดกับสภาพความเป็นจริงตามสถานการณ์ในเรื่องมากขึ้น เช่น คิดฮอด ยัก เต๋อ และ 5) การใช้คำที่มีความตรงข้ามกัน เป็นการใช้อย่างมีความหมายตรงข้ามกันมาเปรียบเทียบกัน เพื่อให้เกิดความหมายชัดเจน เช่น ความเงียบก็ก้อง สูงสุดต่ำสุด ฟาดิน เป็นต้น

ในส่วนจินตภาพในการใช้โวหารภาพพจน์ ได้แก่ อุปมา อุปลักษณะ บุคลาธิษฐาน อติพจน์ และสัพพจน์ ที่สะท้อนให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพในกวีนิพนธ์ พบว่าเกิดจินตภาพ ได้แก่ ความรักและความภูมิใจในถิ่น ความเชื่อเกี่ยวกับศาสนา พิธีกรรม และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ความรักและความภูมิใจในถิ่น จากการศึกษาพบว่า การต่อสู้กับภัยธรรมชาติอย่างไม่ย่อ ความหวงแหนถิ่นกำเนิด คนในชุมชนมีความภูมิใจของตัวเองและพัฒนาให้มีคุณค่าจนเกิดเป็นสถานที่ท่องเที่ยว สำนักรักบ้านเกิด มองถึงประโยชน์ส่วนรวมของชุมชน อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมอันดีงามให้สืบทอดไปยังรุ่นหลัง และการอนุรักษ์ป่าธรรมชาติ

ความเชื่อเกี่ยวกับศาสนา พิธีกรรม จากการศึกษาพบว่า มีความเชื่อเรื่องการขอพรพระพรหม เทพดา วิธีชีวิตของคนอีสานที่ก่อนทำนาจะมีพิธีขอฝน พิธีไหว้ครูก่อนการแสดง ความศรัทธาทางศาสนาอันกล้าแกร่ง การทำความดี มีจิตใจที่บริสุทธิ์ตามพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพื่อแสวงหาความสุขทางจิตใจ การกราบไหว้บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และความเชื่อเรื่องเทวดาเป็นสิ่งที่อยู่บนสวรรค์อาศัยอยู่ในธรรมชาติสถานที่ต่าง ๆ คอยปกป้องรักษาภัยอันตราย

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ จากการศึกษาพบว่า เป็นความสัมพันธ์ระหว่างไทย กับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา และประเทศมาเลเซีย ให้ความใกล้ชิดมีการเคารพซึ่งกันและกัน มีผลประโยชน์ร่วมกันโดยมีปัจจัยเกื้อกูล ได้แก่ ความใกล้ชิดทางเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา อาชีพ ภูมิประเทศ และวัฒนธรรม เป็นพันธมิตรที่ให้การสนับสนุนไทยในระหว่างประเทศต่าง ๆ ด้วยดี

บทสรุป

การศึกษาทวินิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ 2 ประเด็น คือ การประกอบสร้างทวินิพนธ์ และจินตภาพในทวินิพนธ์ ดังนี้

การประกอบสร้างทวินิพนธ์ พบโครงสร้างทวินิพนธ์ ได้แก่ การเปิดเรื่อง การดำเนินเรื่อง และการปิดเรื่อง สำหรับการเปิดเรื่อง พบว่า มีการเริ่มเรื่องโดยการพรรณนามากที่สุด ได้แก่ พรรณนาสถานที่ พรรณนาบรรยากาศ และพรรณนาความคิด ความรู้สึกและอารมณ์ รองลงมาคือ การเริ่มเรื่องโดยการบรรยาย ได้แก่ บรรยายลักษณะทั่วไป บรรยายขั้นตอนการทำ ส่วนการดำเนินเรื่องนั้น พบว่า ผู้แต่งนิยมใช้การดำเนินเรื่องตามลำดับเวลา และรองลงมาคือ การดำเนินเรื่องตามสถานที่ และในส่วนของปิดเรื่องของทวินิพนธ์นี้ พบว่า การปิดเรื่องแบบ สุขนาฏกรรมมากที่สุด รองลงมาคือแบบ โศกนาฏกรรม และแบบทิ้งท้ายให้คิดตามลำดับ สอดคล้องกับแนวคิดของสุกัญญา สุขฉายา (2557 : 183-209) ที่กล่าวถึงองค์ประกอบทางโครงสร้าง สรุปได้ว่า องค์ประกอบทางโครงสร้างเป็นไปตามขั้นตอนคือ การเริ่มเรื่อง เป็นการเปิดเรื่องโดยนำเข้าสู่เนื้อหาหรือเนื้อเรื่อง จากนั้นมีการดำเนินเรื่องหรือการเดินเรื่อง ที่จะใช้กลวิธีการพรรณนาเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และดำเนินเรื่องจนถึงจุดสุดยอดแล้วคลี่คลายลงในการเข้าสู่การปิดเรื่อง

ในส่วนกลวิธีการประกอบสร้างทวินิพนธ์ พบกลวิธีการประกอบสร้างทวินิพนธ์โดยการใช้คำ ได้แก่ คำกริยา คำวิเศษณ์ และการใช้กลุ่มคำ ได้แก่ กลุ่มคำนาม กลุ่มกริยา และกลุ่มคำวิเศษณ์ พบว่าสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการ 3 ท่าน คือ เรื่องเดช บันเขื่อนขัตติย์ (2541 : 239-240) วรวรรณ์ ศรียามัย (2557 : 2-20) และ วันเพ็ญ เทพโสภา (2546 : 61-71) กล่าวโดยสรุปว่า การประกอบสร้างทำให้สามารถสื่อสาร เข้าใจ และนึกเห็นภาพได้ เกิดจากคำประกอบขึ้นด้วยเสียงหรืออักษร แต่ละคำต้องมีความหมายสื่อความเข้าใจได้ โดยคำในภาษาไทยแบ่งออกเป็น 7 ชนิด ได้แก่ คำนาม คำสรรพนาม คำกริยา คำวิเศษณ์ คำบุพบท คำสันธาน และคำอุทาน และผลงานงานวิจัยพบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปฏิพันธ์ อุทยานกุล (2559) ศึกษาคำสาปแช่งในวรรณคดีไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การประกอบสร้างคำสาปแช่งในวรรณคดีไทยพบว่ามีการใช้คำ 3 ชนิด คือ คำกริยา คำช่วยกริยา และคำวิเศษณ์ โดยคำที่ใช้ประกอบคำสาปแช่งมีหน้าที่สำคัญ 2 ประการ คือ เป็นคำที่ช่วยแสดงความหมายของกริยาหรือประโยคนั้นให้ชัดเจนขึ้น และทำหน้าที่สื่อความหมายว่าตัวละครมีการกระทำ มีอาการหรืออยู่ในสภาพเช่นไร ขณะเดียวกัน พบว่าสอดคล้องกับ อริยานุวัตร์ สมธยากุล (2559) ที่ศึกษาทวินิพนธ์ประกอบสร้างสำนวนไทยเชิงอำนาจ เพื่อวิเคราะห์ที่มาของสำนวนไทยเชิงอำนาจ ศึกษาการประกอบสร้างคำสำนวนไทยเชิงอำนาจ และศึกษาภาพลักษณ์เชิงซ้อนสำนวนไทยเชิงอำนาจ สรุปได้ว่าโครงสร้างสำนวนไทยเชิงอำนาจ ได้แก่ หน่วยคำที่ทำหน้าเป็นบทกริยา และบทช่วยกริยา ประโยค ได้แก่ ประโยคสามัญ ประโยคซับซ้อน และประโยคผสม ส่วนหน่วยวลี ได้แก่

กวียาวลี สดงามวลี และสำนวนไทยเชิงอำนาจที่มีโครงสร้างรูปธรรมและนามธรรม

ส่วนผลการวิจัยจินตภาพในกวีนิพนธ์ พบจินตภาพโดยการใช้อำนาจ คือ การใช้อำนาจเพื่อแสดงอาการ เพื่อแสดงสภาพ เพื่ออารมณ์ความรู้สึก การเล่นคำ เพื่อให้มีสีสันแห่งท่วงทำนองแต่ง ประกอบด้วย คำคำ เล่นเสียง เล่นคำ สัมผัส การใช้อำนาจบอกแสง สี การใช้อำนาจภาษาถิ่น การใช้อำนาจที่มีความตรงข้ามกัน พบว่าสอดคล้องกับแนวคิดของ ศิวภานนท์ ปทุมสูติ (2548: 45) สรุปได้ว่า การใช้อำนาจต้องใช้อำนาจที่ให้ความหมาย สื่อสารในผลงานให้ได้ การเลือกใช้ คำเชิงสร้างสรรค์ที่ดีจะสามารถตรึงใจผู้อ่านให้มีความสุขและความเพลิดเพลิน เช่นเดียวกับวันเนาวิญญู (2532: 89-105) อธิบายหลักการใช้อำนาจ กล่าวโดยสรุปว่า การใช้อำนาจจากเสียงของคำ ทำให้เกิดภาพ สร้างความรู้สึกและอารมณ์ โดยจากการใช้อำนาจ คำ การวางจังหวะเสียงของคำ มีลีลาการใช้อำนาจ เลือกใช้คำเหมาะสมกับงานเขียน มีการสร้างคำใหม่ การแปลงคำให้ความรู้สึก เช่นการเล่นคำในลักษณะพ้องรูป พ้องเสียง หรือสัมผัสอักษร และมีความประณีตในการใช้อำนาจ และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของดลฤทัย ขาวดีเดช (2540) ที่ศึกษาลักษณะของภาษาจินตภาพในเรื่องสั้นของ อิศศิริ ธรรมโชติ ซึ่งให้เห็นการสร้างภาษาจินตภาพ พบว่า ภาษาในเรื่องสั้นของอิศศิริ ธรรมโชติ มีลักษณะต่าง ๆ ที่ทำให้อ่านเกิดจินตภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยผู้อ่านเกิดอารมณ์สะเทือนใจ ได้แก่ การเล่นเสียงสัมผัสคล้องจองและจังหวะ การใช้อำนาจ การใช้อำนาจบอกแสง สี การใช้อำนาจทำเนียบกวี การใช้อำนาจที่มีความหมายตรงกันข้าม การซ้ำคำ การใช้ประโยคซ้ำความ การใช้ประโยคคำถาม การใช้ประโยคยาว การสร้างความสมดุลทางโครงสร้างประโยค การใช้ภาพพจน์และสัญลักษณ์ ลักษณะการใช้ภาษาทั้งหมดนี้ มุ่งสร้างจินตภาพที่สอดคล้องกับสาระสำคัญของเรื่อง มีสัมผัสภาพและเป็นเอกภาพเพื่อเชื่อมโยงไปสู่การตีความ และเข้าใจสาระสำคัญของเรื่องอย่างลึกซึ้งชัดเจน

สำหรับจินตภาพที่เกิดจากการใช้โวหารภาพพจน์ พบโวหารภาพพจน์ ได้แก่ อุปมา อุปลักษณะ บุคลาธิษฐาน อติพจน์ และศัพท์พจน์ ที่สะท้อนให้อ่านเกิดจินตภาพในกวีนิพนธ์ ได้แก่ ความรักและความภูมิใจในถิ่น ความเชื่อเกี่ยวกับศาสนา พิธีกรรม และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ สอดคล้องกับแนวคิดของ ชุมสาย สุวรรณชฌมู (2540 : 44-48) กล่าวถึงโวหารภาพพจน์ว่า หมายถึง ถ้อยคำที่ทำให้เกิดภาพในใจ โดยใช้กลวิธีหรือชั้นเชิงในการเรียบเรียงถ้อยคำให้มีพลังที่จะสัมผัสอารมณ์ของผู้อ่าน จนเกิดความประทับใจ เกิดความเข้าใจลึกซึ้ง และเกิดอารมณ์สะเทือนใจมากกว่าถ้อยคำที่กล่าวอย่างตรงไปตรงมา โดยมีภาพพจน์ ได้แก่ อุปมา อุปลักษณะ สัญลักษณ์ นามนัย อติพจน์ บุคลาธิษฐาน ปฏิพจน์ ปฏิพจน์ คำถามวาทศิลป์ การเลียนเสียงธรรมชาติ สัมพจน์ และการกล่าวอ้างถึง และสอดคล้องกับงานวิจัยของนิตยา แก้วคัลณา (2551) ศึกษาการสืบสรรค์จินตภาพในกวีนิพนธ์ไทย เพื่อชี้ให้เห็นความสำคัญของการสร้างจินตภาพ และวิถีคิดของกวีที่ปรากฏในกวีนิพนธ์ โดยศึกษาจินตภาพที่ปรากฏในตัวบท คือ สมัยกวีนิพนธ์ไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน สรุปได้ว่า การสร้างจินตภาพในกวีนิพนธ์ไทยเป็นการสืบทอดและการสร้างใหม่โดยมีรากฐานเก่าเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นการบ่งชี้ถึงพลังของจินตภาพว่าสามารถนำมาสร้างใหม่ได้หลากหลายมิติ กวีใช้การสืบสรรค์จินตภาพเพื่อสร้างบรรยายการและให้เห็นภาพชัดเจนขึ้น แสดงถึงความสัมพันธ์โยงใยระหว่างตัวบทและความสัมพันธ์กับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมแต่ละยุคสมัย

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า กวีนิพนธ์ “เขียนแผ่นดิน” ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ให้คุณค่าทั้งทางด้านจิตใจและทางสังคม ทางด้านจิตใจทำให้อ่านเกิดความสนุกเพลิดเพลินเหมือนได้ท่องเที่ยวชื่นชมธรรมชาติและสถานที่สำคัญต่าง ๆ ในแต่ละจังหวัดของประเทศไทย โดยเกิดจากการใช้อำนาจ โวหารภาพพจน์อย่างมีวรรณศิลป์ ส่วนทางด้านสังคมสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิต สภาพสังคม และภูมิประเทศในแต่ละยุคสมัยจากประสบการณ์ของผู้เขียน

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม. มปป. ศิลปินแห่งชาติ (ออนไลน์). สืบค้นจาก <http://art.culture.go.th>
ชุมสาย สุวรรณชมพู. (2545). *การอ่านบันทึกเชิงคดีในภาษากับการสื่อสาร(ฉบับปรับปรุง)*. นครปฐม:

มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ดลฤทัย ขาวดีเดช. (2540). *ภาษาจินตภาพในเรื่องสั้นของอัศศิริ ธรรมโชติ*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต,
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นิตยา แก้วคัลณา. (2551). *การสืบสรรคจินตภาพในกวีนิพนธ์ไทย*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต,
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์. (2541). *เขียนแผ่นดิน*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เกี่ยว-เกล้า-พิมพ์การ.

ปฏิพันธ์ อุทยานกุล. (2559). *คำสาปแห่งในวรรณคดีไทย*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยพะเยา.

ปาริชาติ คงสังข์. (2556). *จินตภาพกับการตีความในเรื่องสั้นและนวนิยายของประชาคม ลุนาชัย*. วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.

เรืองเดช ปันเขื่อนขันธ์. (2541). *ภาษาศาสตร์ภาษาไทย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

วรวรรณ ศรียาภัย. (2557). *การเขียนเพื่อการสื่อสาร*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วันเนาว์ ยูเด็น. (2532). *การศึกษาเรื่องกลอน*. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.

วันเพ็ญ เทพโสภณ. (2546). *หลักภาษาไทย ฉบับนักเรียน*. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ลักษณ์.

วิทย์ ศิวศรียานนท์. (2531). *วรรณคดีและวรรณกรรม*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

ศิวกานท์ ปทุมสูติ. (2548). *การเขียนสร้างสรรค์ไม่ยากเลย*. กรุงเทพมหานคร: นวสาส์นการพิมพ์.

สุกัญญา สุจฉายา. (2557). *วรรณคดีนิทานไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สุธาทิพย์ แห่งบุญ. (2559). *ภาษาจินตภาพในนวนิยายเรื่องเลื่อมสลับลาย : การใช้คำแสดงอารมณ์ความรู้สึก*.

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

อริยานุวัฒน์ สมารถกุล. (2559). *กลวิธีประกอบสร้างสำนวนไทยเชิงอำนาจ*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต,
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยพะเยา.

การพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบ SQ4R

A Development of Reading Comprehension Ability of Prathomsuksa 5 Students by Using SQ4R Learning Technique

สุดารัตน์ บรรลั้ง *

Sudarat Bunlang *

ดร.มณูญพงศ์ ชัยพันธ์**

Dr.Manoon Chaiyaphan**

ดร.พินโย พรหมเมือง***

Dr.Pinayo Prommuang***

Student, Faculty of Education in Curriculum and Instruction, Vongchavalitkul University*

Lecturers, Faculty of Education in Curriculum and Instruction, Vongchavalitkul University**,***

Corresponding author Email address: sudarat_bun@vu.ac.th*

บทคัดย่อ

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์เรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบ SQ4R กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหูกานบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าที ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบ SQ4R มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน 9.03 คะแนน และค่าเฉลี่ยสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน 20.12 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน พบว่า ค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

คำสำคัญ เทคนิคการสอนแบบ SQ4R, การสอนอ่านจับใจความ

ABSTRACT

The objectives of this individual study were to compare comprehension reading ability of Prathomsuksa 5 Students' pretest scores and posttest scores in the use of SQ4R learning technique. The sample was Prathomsuksa 5 Students at Baanhootamnob School under Buriram Primary School Office Area 3. Statistics consisted of frequency, mean, standard deviation, and t-test. The finding were as follows: Mathayomsuksa 5 students who received learning management by using SQ4R learning technique had the learning achievement before learning 9.03 points and the learning achievement average after 20.12

points out of 30 points. Found that the average learning achievement academic after learning was significantly higher than before learning at .05.

Keywords : SQ4R teaching technique, reading comprehension

บทนำ

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทย ผู้เรียนต้องมีความสามารถในการใช้ภาษาในการสื่อสารได้เป็นอย่างดี สามารถอ่าน เขียน ฟัง ดู และพูด ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล และคิดอย่างเป็นระบบ มีนิสัยรักการอ่าน การเขียน การแสวงหาความรู้ ใช้ภาษาในการพัฒนาตน และสร้างสรรค์งานอาชีพ ตลอดจนตระหนักในวัฒนธรรม การใช้ภาษาและความเป็นไทย มีความภูมิใจและชื่นชมในวรรณคดีและวรรณกรรม ซึ่งเป็นภูมิปัญญาของคนไทย สามารถนำทักษะทางภาษามาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และถูกต้องตามสภาพการณ์และบุคคล อีกทั้งเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และสร้างความสามัคคี ภูมิใจในความเป็นไทยมีคุณธรรม จริยธรรม วิทยาศาสตร์ที่กว้างไกล และลึกซึ้ง ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนภาษาไทยจำเป็นต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะทั้ง 4 ด้าน คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนอย่างสัมพันธ์กัน เรียนรู้เรื่องต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถอ่านออกเสียง และอ่านในใจเรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เน้นการอ่านได้รวดเร็ว ตามเวลาที่กำหนด อธิบายซักถามรายละเอียด ความคิดเห็นตลอดจนใจความสำคัญและเนื้อหาของข้อความและเรื่องที่อ่าน เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการอ่าน มีทักษะในการอ่านในใจ และอ่านออกเสียงได้ถูกต้องคล่องแคล่วรวดเร็ว สามารถถ่ายทอดอารมณ์ และความรู้สึกจากเรื่องราวที่อ่านได้ สามารถจับใจความสำคัญ คิดเชิงวิจารณ์ และวิเคราะห์ใจความ ปฏิบัติตนจนเป็นนิสัยที่ดีในการอ่านหนังสือและรักการอ่าน

การอ่านจับใจความ เป็นทักษะที่สำคัญที่สุดในการแสวงหาความรู้ การฝึกฝนการอ่านจับใจความทำให้ผู้อ่าน อ่านหนังสือเป็น นอกจากนี้การอ่านจับใจความยังเป็นเครื่องมือที่ทำให้ผู้ที่มีความรู้ สามารถปรับตัวและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมปัจจุบันได้อย่างมีความสุข (สมถวิล วิเศษสมบัติ. 2555 : 73) ซึ่งนักวิชาการหลาย ๆ ท่านได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านจับใจความไว้เช่น สมบัติ มหารศ (2553 : 43) กล่าวว่า การอ่านจับใจความ ทำให้คนเรามีความฉลาด รอบรู้ และเป็นนักปราชญ์ได้ในอนาคต ดังนั้น ต้องให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการอ่านจับใจความว่า การอ่านจับใจความเป็นเครื่องมือในการพัฒนาความพร้อมและพัฒนานิสัย การอ่านจับใจความบ่อย ๆ ย่อมทำให้เข้าใจความหมายของคำ จำได้ดีและอ่านได้เร็วขึ้น ตลอดจนเป็นการเพิ่มความสนใจในการอ่านหนังสือประเภทต่าง ๆ วรวแหวน โรงสะอาด (2550 : 38) กล่าวว่า ความสำเร็จในการเรียนของนักเรียนขึ้นอยู่กับความสามารถในการอ่านจับใจความ นักเรียนที่อ่านไม่เข้าใจและจับใจความสำคัญไม่ได้จะเบื่อบ่อยต่อการเรียน มีเจตคติไม่ดีต่อการเรียน รวมไปถึงไม่เกิดนิสัยรักการอ่านและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ดีเท่าที่ควร ถนอมวงศ์ ล้ายอดมรรคผล (2549 : 55) กล่าวว่า การอ่านจับใจความนับเป็นหัวใจของการอ่าน เพราะถ้าอ่านแล้วจับใจความสำคัญไม่ได้ ย่อมไม่เข้าใจเรื่องที่อ่าน หากต้องใช้ประโยชน์จากการอ่านนั้นก็ต้องกลับมาอ่านใหม่ทำให้เสียเวลา หากอ่านแล้วจับใจความได้ จำไว้หรือบันทึกไว้ได้ก็จะใช้ประโยชน์ได้ทันที และ แวมมยุรา เหมือนนิล (2551 : 15) ที่กล่าวว่า การอ่านจับใจความเป็นพื้นฐานสำคัญมากสำหรับการอ่านระดับสูงต่อไป เช่น ถ้านักเรียนจับใจความเรื่องที่อ่านไม่ได้ คือ ไม่รู้เรื่องก็ไม่สามารถอ่านเพื่อวิจารณ์ว่าเรื่องนั้นดีหรือไม่ดีได้เลย

จากการศึกษางานวิจัยและเอกสารตำราที่เกี่ยวข้องกับการสอนอ่านเพื่อจับใจความ พบว่า การเรียนการ

สอนโดยใช้วิธีสอนอ่านแบบ SQ4R (Survey, Question, Read, Record, Recite, and Reflect) ของ Robinson F.P. (1970) ช่วยพัฒนาความเข้าใจในการ อ่าน ช่วยสร้างนิสัยการอ่านที่ดีและมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ที่จะจับใจความของเรื่องอย่างรวดเร็ว เข้าใจเนื้อหาที่มีความยากได้ง่ายขึ้น ผู้เรียนจดจำเรื่องที่อ่านได้นาน ช่วยให้รู้จักการคาดเดาคำถามที่จะพบในแบบทดสอบ นอกจากนี้ยังช่วยอ่านได้เร็วขึ้น ในขณะที่เดียวกันการสอนโดยใช้ SQ4R ยังส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ทฤษฎีโครงสร้าง ความรู้ เพราะโครงสร้างความรู้มีหน้าที่ช่วยให้ผู้อ่านค้นหา และเลือกข้อมูลที่ต้องการตอบคำถามและยังช่วยตีความเรื่องราวที่อ่านอีกด้วย หากมีข้อมูลบางส่วนหายไป การใช้โครงสร้างความรู้ จะช่วยทบทวนข้อมูลจากความทรงจำของตนเองเพื่อทำให้เรื่องราวที่ขาดหายไปสมบูรณ์ขึ้น (จิราพร หนูหลาย, 2551: 41) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ SQ4R จะมีขั้นตอนเริ่มจากการให้นักเรียนได้อ่านอย่างคร่าวๆ (Survey) เพื่อสำรวจหาใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน จากนั้นจะเป็นการตั้งคำถาม (Question) โดยเปลี่ยนจากใจความสำคัญของเรื่องเป็นคำถาม จากนั้นให้นักเรียนได้อ่านบทอ่านเพื่อหาคำตอบโดยละเอียด (Read) แล้วให้นักเรียน ได้จดบันทึกข้อมูลต่างๆ (Record) ต่อจากนั้นให้นักเรียนได้มีโอกาสเล่าเรื่องจากข้อมูลที่ได้อ่าน (Recite) และขั้นตอนสุดท้ายให้นักเรียน ได้แสดงความคิดเห็นจากบทอ่านที่นักเรียนได้อ่าน (Reflect) (สุนทร อุดมหาราช, 2557 : 3)

ดังนั้น จากแนวคิดของนักวิชาการดังกล่าวข้างต้น จึงสามารถสรุปได้ว่าการอ่านจับใจความ เป็นทักษะทางปัญญาที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะความสามารถในการจับใจความของเรื่องที่อ่าน หรือเรื่องราวที่ได้รับการส่งสารมาได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะทำให้การสื่อสารเต็มไปด้วยคุณภาพและประสิทธิภาพ ส่งผลให้เกิดความสำเร็จอย่างแท้จริงในการสื่อสารนั้นๆ โดยความสามารถหรือศักยภาพในการอ่านจับใจความสำคัญของเรื่องราวต่างๆ ที่ได้รับเข้ามา สามารถพัฒนาให้เป็นไปอย่างเต็มศักยภาพได้ด้วยรูปแบบการสอนอ่านเพื่อจับใจความ ซึ่งมีหลากหลายเทคนิค โดยที่การเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคการสอนอ่านแบบ SQ4R ก็เป็นอีกเทคนิคการสอนหนึ่งที่สามารถช่วยในการพัฒนาทักษะในการอ่านจับใจความของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบ SQ4R ก่อนเรียนและหลังเรียน

สมมติฐานของการวิจัย

ความสามารถในการอ่านจับใจความ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบ SQ4R หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบ SQ4R

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนบ้านหูก้านบ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 จำนวน 34 คน
2. เครื่องมือในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองทดลอง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง การอ่านจับใจความด้วยเทคนิคการเรียนรู้แบบ SQ4R ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีจำนวน 4 แผน

รวมทั้งสิ้น 8 ชั่วโมง และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่านจับใจความ จำนวน 30 ข้อ มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.43 - 0.77 ค่าอำนาจจำแนก เท่ากับ 0.52 - 0.83 และมีความเชื่อมั่นของข้อสอบทั้งฉบับ (KR-20) 0.82

3. ดำเนินการเก็บข้อมูลในเดือนกุมภาพันธ์ 2563

4. การวิเคราะห์ข้อมูล คือ การเปรียบเทียบความสามารถทางการเรียนวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังเรียนใช้สถิติ t-test dependent ซึ่งผู้วิจัยได้ทดสอบความเป็นปกติของข้อมูล พบว่าข้อมูลมีการกระจายเป็นปกติ

ผลการวิจัย

1. การวัดความสามารถทางการเรียนการอ่านจับใจความ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบ SQ4R ก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่าก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9.03 คะแนน หลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 20.12 คะแนน ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลังเรียน พบว่า คะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความสามารถทางการเรียนก่อนและหลังเรียนการอ่านจับใจความ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบ SQ4R

คะแนน	จำนวน (คน)	คะแนน เต็ม	\bar{X}	S.D.	t	Sig.
ก่อนเรียน	34	30	9.03	4.10	45.465*	0.000
หลังเรียน	34	30	20.12	4.34		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องการพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้ SQ4R สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

จากผลการวิจัยพบว่า ความสามารถทางการเรียนการอ่านจับใจความ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบ SQ4R มีความสามารถทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ทั้งนี้เนื่องจากจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบ SQ4R เป็นการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจแนวคิดของเรื่องได้อย่างมีประสิทธิภาพในแต่ละขั้นตอนนั้นจะช่วยพัฒนาทักษะของผู้เรียนได้เป็นอย่างดีโดยหลังจากการเรียนรู้โดยเทคนิคการเรียนรู้แบบ SQ4R แสดงว่าวิธีการเทคนิคการเรียนรู้แบบ SQ4R สามารถทำให้ผู้เรียนมีการพัฒนาในด้านการอ่านจับใจความสำคัญได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บำเพ็ญ มาตราช (2554 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการอ่านจับใจความ

โดยใช้วิธีสอนแบบ SQ4R กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้เรียนการอ่านจับใจความโดยใช้วิธีสอนแบบ SQ4R หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และสอดคล้องกับ ผลการศึกษาของ เมขลา ลือศสกา (2555) ที่ศึกษา เรื่อง การพัฒนาการอ่านจับใจความ ด้วยวิธีการสอนแบบ SQ4R พบว่า ความสามารถในการอ่านจับใจความหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

เอกสารอ้างอิง

- จิตาภา ฉันทานนท์. (2546). การสอนภาษาอังกฤษตามแนวคิดของทฤษฎีโครงสร้างความรู้ (Schema Theory). *วิชาการ*. 3 (5) : 72 - 77.
- จิราพร หนูหลาย. (2551). ผลการใช้วิธีสอนแบบ SQ4R ที่มีต่อความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ เพื่อความเข้าใจและความพึงพอใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านโหล๊ะหาร จังหวัดพัทลุง. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.. มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- จำรัส นวลศรี. (2556). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านจับใจความภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. *ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร*.
- ณัฐสุภาวงศ์ ยิ่งสง่า (2550). การเปรียบเทียบการอ่านจับใจความภาษาไทยและการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการจัดกิจกรรมตามหลักการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานและการจัดกิจกรรมตามรูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ถนอมวงศ์ ล้ายอดมรรคผล. (2549). การอ่านให้เก่ง. (พิมพ์ครั้งที่ 14). กรุงเทพฯ : แจ่มใส.
- บุญไทย พลค้อ (2553). ผลการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R โดยเน้นเทคนิคผังกราฟิกต่อความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- บำเพ็ญ มาตราช (2554). การพัฒนากิจกรรมการอ่านจับใจความ โดยใช้วิธีสอนแบบ SQ4R กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- เมขลา ลือศสกา. (2555). การพัฒนาการอ่านจับใจความด้วยวิธีการสอนแบบ SQ4R กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ยุวดี ไปธายะ. (2546) การใช้วิธีการสอนแบบ SQ4R เพื่อส่งเสริมความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ และความสามารถในการเขียนสรุปใจความ ของนักเรียนในระดับชั้น

ประกาศนียบัตรวิชาชีพ . วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่/เชียงใหม่.

- รัตนภักดิ์ เลิศคำฟู. (2547). **การใช้วิธีสอบแบบเอสคิวโฟร์อาร์ในการสอนอ่านจับใจความสำคัญ
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- วาวแวว โรงสะอาด. (2550). **ทักษะการอ่านและวิธีการโคลซ** ตามทัศนะของภาษาศาสตร์เชิงจิตวิทยา.
ภาษาปริทัศน์.
- แววมยุรา เหมือนนิล. (2551). **การอ่านจับใจความ**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- สมถวิล วิเศษสมบัติ. (2555). **วิธีสอนภาษาไทยมัธยมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : อักษรบัณฑิต.
- สมบัติ มหารศ. (2553). **เอกสารประกอบการสอนภาษาไทยในโรงเรียน ภาควิชาหลักสูตรและการ
สอนมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**. มหาสารคาม
- สุนันท์ สิ้นธพานนท์. (2556). **การจัดกระบวนการเรียนรู้ : เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามหลักสูตร
แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- สุจรีต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์มพรรย์. (2548). **วิธีสอนภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษา**.
กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิชย์.
- สุนทร อุตมหาราช. (2557). **การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและความสนใจในการเรียน
ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยวิธีสอนแบบ SQ4R
กับการสอนตามคู่มือครู**. วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยราชภัฏ
กำแพงเพชร. กำแพงเพชร.
- อรุณี พงษ์ไพบูลย์. (2550). **การเปรียบเทียบความสามารถการอ่านจับใจความวิชาภาษาไทย
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยวิธีสอนแบบ SQ3R กับวิธีสอนตามคู่มือครู**.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

Bradshaw, G. J. (1998). Text reconstruction or SQ4R? An investigation into the effectiveness of two
teaching methods for developing textbook comprehension in college student.

Davis, K. (1967). Human Relation at Work: The Dynamic of Organizational Behavior.
New York: McGraw - Hill. Aday & Anderson, 1975

Good, C. V. (1973). Dictionary of Education. (3rd ed.). New York: McGraw - Hill.

Goodman, R.I. (1980). The Effectiveness Index as a Comparative Measure in Media Product Evaluation.
Educational Technology, 20(9), 30-34. Retrieved.

August 16, 2018 from <https://www.learntechlib.org/p/164168/>. Innovation. Retrieved August 16, 2018,
from Wikipedia <https://en.wikipedia.org/wiki/Innovation>

Jay Fraser (2014, April 19). Etymology of Innovation. [เว็บไซต์]. Retrieved <http://innovationexcellence.com/blog/author/jay-fraser/>

Shelly, D. F. (1995). Tackling family member compensation. *American Printer*, 215, p. 2. Vroom, W.H. (1990). *Work and Motivation*. New York : John Willey and Sons Inc.

Wander & Cooper, J. D. (1996). The effectiveness of modified SQ3R studying content area texts in upper elementary school.

ผลการใช้บทเรียนมัลติมีเดีย โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน วิชาเทคโนโลยี วิทยาการคำนวณ เรื่อง การนำเสนอข้อมูลแผ่นพับ ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟต์เวิร์ด ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

Results of Using Multimedia Lesson Based on Project Based Learning Concepts in Technology Computational Science in The Presentation of Brochure with Microsoft Word for Prathomsuksa 4

คงฤทธิ ชูฟ้า¹

Kongrit choofak¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นแบบกึ่งทดลองโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) พัฒนบทเรียนมัลติมีเดีย โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน วิชาเทคโนโลยี วิทยาการคำนวณ เรื่องการนำเสนอข้อมูลแผ่นพับ ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟต์เวิร์ด ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างการเรียนด้วยบทเรียนมัลติมีเดีย กับการเรียนปกติ และ 3) ความสามารถในการสร้างชิ้นงาน การนำเสนอข้อมูล กลุ่มที่เรียนด้วยบทเรียนมัลติมีเดีย กับกลุ่มที่เรียนแบบปกติ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนโรงเรียนวัดสระแก้ว นครราชสีมา โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างในการหาประสิทธิภาพ 39 คน กลุ่มตัวอย่างในการทดลอง 40 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 38 คน สำหรับเครื่องมือทดลอง ได้แก่ บทเรียนมัลติมีเดีย แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์แบบประเมินความสามารถในการสร้างชิ้นงาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test for independent group) ผลการศึกษาพบว่า 1) บทเรียนมัลติมีเดีย มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ คือ 74.07/75.78 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนมัลติมีเดีย สูงกว่ากลุ่มที่เรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) เปรียบเทียบความสามารถในการสร้างชิ้นงาน และนำเสนอข้อมูล ของนักเรียนกลุ่มที่เรียนด้วยบทเรียนมัลติมีเดีย สูงกว่ากลุ่มที่เรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : บทเรียนมัลติมีเดีย การเรียนรู้แบบโครงงาน โปรแกรมไมโครซอฟต์เวิร์ด

Abstract

This purposes of this experimtal were 1) to develop multimedia lessons based on project-based learning concepts in Technology Computational Science the Presentation of Brochure with Microsoft Word for Prathomsuksa 4 ; 2) to compare students' learning achievement in Technology Computational Science subject use multimedia lessons based on project-based learning in Preparation of Brochure with Microsoft word via traditional methods; and 3) to conpar the ability to create a workpiece, and present information

¹ สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา นครราชสีมา 30000 ประเทศไทย

Educational Technology and Communications, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima 30000, Thailand.

between groups studied with multimedia lessons based on project-based learning concept and traditional method. Samples use were students of Watsakaew School, Nakhon Ratchasima Province. The samples were divide groups; One for efficiency testing (39 cases) and the other two groups; experimental groups (40 cases). and control group (38 cases). Mean, standard deviations, and t-test for independent group were used for data analysis. The findings were as follows : 1) The efficiency of the Multimedia lesson based on project-based learning concepts in technology computational Science Subject in The Presentation of Brochure with Microsoft Word for Prathomsukas 4 was 74.07/75.78 within the specified criterion 75/75 ; 2) The students' learning achievement in multimedia lessons based on project-bast learning concepts were significantly higher than those who leamed by traditional methods at the .05 level; 3) The Students' ability to create workpieces and presenting information multimedia lessons based project-bast learning concepts were significantly higher than those who lessons learned by traditional methods at the .05 level.

Keyword: Multimedia Lesson, Project Based Learning, Program Microsoft Word

บทนำ

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัลส่งผลต่อระบบโครงสร้างการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในปัจจุบันสู่นวัตกรรมใหม่ในศตวรรษที่ 21 ในการพัฒนาทักษะพื้นฐานและความสามารถการใช้เทคโนโลยี ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) ในวิชาพื้นฐานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี วิทยาการคำนวณ สอดคล้องกับความมุ่งหมายในการพัฒนานักเรียนมีทักษะการคิดเชิงคำนวณ สามารถคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอนและประยุกต์ใช้ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการแก้ปัญหาที่พบในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ 2561, น.15) การส่งเสริมความสามารถในการสร้างองค์รู้ด้วยตนเอง โดยการสร้างนวัตกรรม หรือมีโครงงานอย่างน้อย 1 ผลงานตามความสนใจของนักเรียน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีความตระหนักในความรู้และการดำรงชีวิตของนักเรียน ด้วยกระบวนการทางเทคโนโลยีให้เกิดประสิทธิผลของการทำงานร่วมกันโดยการใช้โปรแกรมไมโครซอฟต์เวิร์ด เพื่อพัฒนาไปสู่การลงมือปฏิบัติจริงและใช้ประกอบการเรียนรู้ในกลุ่มสาระวิชาอื่น ๆ (โรงเรียนวัดสระแก้ว, 2562, น. 9)

ปัญหาของนักเรียนส่วนใหญ่ยังขาดทักษะพื้นฐานและความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ เพื่อการนำเสนอข้อมูล ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟต์เวิร์ด ซึ่งมีความจำเป็นที่กำหนดไว้ตามหลักสูตร แต่มีข้อจำกัดของการฝึกปฏิบัติและเวลาค่อนข้างน้อย ทำให้นักเรียนยังขาดการฝึกทักษะการใช้งานคอมพิวเตอร์ ขาดแรงจูงใจในการเรียน ทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ต่ำลง (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2553, น. 13-14) ส่งผลต่อเนื่องในการเรียนรู้ของนักเรียนในเชิงคุณภาพ ขาดการฝึกทักษะที่แปลงความรู้สู่ทักษะการปฏิบัติที่เพียงพอ นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนยังมีความบกพร่องเรื่องความรู้ความเข้าใจในสาระและยังขาดทักษะกระบวนการและการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้เพียงบางส่วน จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ย ทำให้ผลในการจัดการศึกษาไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ (พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และเพียวาร์ ยินดีสุข, 2558, น. 1)

จากข้อจำกัดของเวลาในการแก้ปัญหาในด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มีเดียเข้ามาบูรณาการแก้ปัญหาและพัฒนาทักษะพื้นฐานให้นักเรียนที่มีความแตกต่างกันในการเรียนรู้และยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น โดยใช้เทคโนโลยีมีเดียมีเดียฯ สามารถดึงความสนใจทำให้เห็นภาพประกอบได้เข้าใจง่ายขึ้น และประหยัดทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่า และเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ และใช้ฝึกทักษะเพิ่มประสบการณ์ให้เรียนรู้ได้อย่างอิสระตามต้องการ (ณัฐกร สงคราม, 2554, น. 12 ; ทวีป อภิสัทย์, 2556, น. 157 ; พิสนุ พงศ์ศรี, 2558, น. 77)

การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นการสนับสนุนนักเรียนได้เรียนรู้ตามความสนใจ ความถนัด และจัดกิจกรรมตามเนื้อหาสาระจากเนื้อหาในชั้นเรียนนำมาเป็นแนวทางเพื่อกำหนดหัวข้อโครงงานในการปฏิบัติจริงจากประสบการณ์สอดคล้องกับการส่งเสริมการกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ในสถานศึกษา โดยการใช้เทคโนโลยีและคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือค้นคว้าหาความรู้ในการออกแบบการผลิตเชิงนวัตกรรมโดยมีพื้นฐานสำคัญการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 นักเรียนสามารถลงมือปฏิบัติจริงส่งผลให้นักเรียนเกิดประสบการณ์จากการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วที่สร้างด้วยตนเองและมีทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด (รสริน พิมลบรรยงก์, 2559, น. 184 ; สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559, น. 9)

การพัฒนาเทคโนโลยีมีเดียมีเดียฯ เป็นอีกแนวคิดของนักการศึกษาที่นำมาใช้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน โดยเน้นการนำเสนอเนื้อหาความรู้ควบคู่ไปกับการปฏิบัติตามความถนัดและการเรียนแบบรายบุคคล และสร้างแรงจูงใจให้แก่ นักเรียน ได้เรียนรู้มีการโต้ตอบปฏิสัมพันธ์กับบทเรียน ได้เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างอิสระ ทำให้ทราบความก้าวหน้าและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น ช่วยกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และดึงดูดความสนใจได้ตลอดเวลา โดยการใช้เทคนิคการนำเสนอด้วยกราฟิก สี เสียง ภาพเคลื่อนไหวได้ และยังทบทวนบทเรียนได้ซ้ำหลายครั้งตามที่ต้องการ เป็นเรียนรู้กับสื่ออันทันสมัยเป็นสิ่งใหม่ และมีความเข้าใจให้อากการเรียนรู้ ทำให้มีผลการเรียนเพิ่มขึ้น (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2557, น. 189 ; ณัฐกร สงคราม, 2557, น. 6)

การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนใช้กระบวนการเรียนรู้ และส่งเสริมทักษะการทำงานร่วมกันให้บรรลุเป้าหมาย พร้อมด้วยสื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟต์เวิร์ด ซึ่งเป็นโปรแกรมประยุกต์ใช้ที่มีคุณสมบัติ พิมพ์ข้อความสร้างเอกสาร รวมถึงการประยุกต์ใช้ในการนำเสนอข้อมูลในรูปแบบแผ่นพับสื่อประชาสัมพันธ์ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่นักเรียนต้องได้รับการฝึกทักษะความสามารถในการสร้างชิ้นงาน การวางแผนการปฏิบัติลงมือทำ และการนำเสนอข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าได้ด้วยตนเองสามารถสรุปองค์ความรู้ข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ ลงในแผ่นพับ ที่น่าสนใจเกิดความเข้าใจในเนื้อหาวิชา ผู้วิจัยได้พัฒนาบทเรียนมีเดียมีเดียโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน วิชาเทคโนโลยี วิทยาการคำนวณ เรื่องการนำเสนอข้อมูลแผ่นพับ ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟต์เวิร์ด ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะความสามารถในการสร้างชิ้นงาน และการนำเสนอข้อมูล แผ่นพับประชาสัมพันธ์ได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาบทเรียนมีเดียมีเดียโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน วิชาเทคโนโลยี วิทยาการคำนวณ เรื่องการนำเสนอข้อมูลแผ่นพับ ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟต์เวิร์ด ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างนักเรียนที่เรียนโดยใช้บทเรียนมัลติมีเดีย กับนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีปกติ

3. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการสร้างชิ้นงาน การนำเสนอข้อมูล ระหว่างนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนมัลติมีเดียฯ กับนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีปกติ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทเรียนมัลติมีเดียโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน วิชาเทคโนโลยี วิทยาการคำนวณ เรื่อง การนำเสนอข้อมูลแผนผัง ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟต์เวิร์ด การวิจัยครั้งนี้ใช้เป็นแนวทางการเรียนการสอนที่สามารถตอบสนองต่อการเรียนรู้ของนักเรียนที่แตกต่างกันโดยมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบทเรียนรวมถึงการประยุกต์ใช้คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการทำโครงงานร่วมกับกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีเป้าหมายจากกระบวนการทำงาน และการสร้างชิ้นงานในรูปแบบแผนผังประชาสัมพันธ์ที่ต้องใช้ความสามารถ ซึ่งเป็นการฝึกทักษะการปฏิบัติให้มีความชำนาญมากยิ่งขึ้น และเป็นแรงจูงใจภายใน เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ ให้มีความสามารถในการสร้างชิ้นงาน การนำเสนอข้อมูล และผลงานของนักเรียนให้สูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีปกติ

ภาพกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง โดยมีการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีจำนวนทั้งสิ้น 380 คน ที่ศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนวัดสระแก้วจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 8 ห้องเรียน

2. กลุ่มตัวอย่าง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 3 ห้องเรียน ห้องละ 40 คน ได้มาโดยสุ่มแบบกลุ่มคละความสามารถ โดยจับฉลากเพื่อเลือกกลุ่มหาประสิทธิภาพ กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ได้เป็น 3 กลุ่ม ซึ่งประกอบด้วย

2.1 กลุ่มตัวอย่างในการใช้หาประสิทธิภาพของบทเรียนมัลติมีเดียฯ คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/2 จำนวน 39 คน 1 ห้อง

2.2 กลุ่มทดลองเป็นนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนมัลติมีเดียฯ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/6 จำนวน 40 คน 1 ห้อง

2.3 กลุ่มควบคุมนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีปกติ คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/5 จำนวน 38 คน 1 ห้อง

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ 1) ตัวแปรอิสระ คือ วิธีเรียน 2 รูปแบบ ได้แก่ การเรียนด้วยบทเรียนมัลติมีเดีย และการเรียนด้วยวิธีปกติ 2 ตัวแปรตาม คือ ผลการใช้บทเรียนมัลติมีเดีย ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการนำเสนอข้อมูลแผ่นพับ ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟต์เวิร์ด ความสามารถในการสร้างชิ้นงาน การนำเสนอข้อมูล

4. ระยะเวลาทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 5 ครั้ง ๆ ละ 1 ชั่วโมง

5. เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษา ใช้เนื้อหาเป็นบทเรียนมัลติมีเดีย สารที่ 3 เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร รหัสวิชา ง.14101 หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 รวบรวมข้อมูลและนำเสนอข้อมูลโดยใช้ซอฟต์แวร์ เพื่อแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ตามหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนวัดสระแก้ว กลุ่มสาระการศึกษาศาสตร์และเทคโนโลยี ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีดังนี้ 5.1) การปฏิบัติการสร้างแผ่นพับประชาสัมพันธ์ 1 ชั่วโมง, 5.2) หลักการสร้างและการออกแบบแผ่นพับ 1 ชั่วโมง, 5.3) การใช้เครื่องมือโปรแกรมไมโครซอฟต์เวิร์ด 2 ชั่วโมง, 5.4) การนำเสนอผลงานแผ่นพับประชาสัมพันธ์ 1 ชั่วโมง

6. เครื่องมือวิจัย ได้แก่

6.1 บทเรียนมัลติมีเดียโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน วิชาเทคโนโลยี วิทยาการคำนวณ เรื่องการนำเสนอข้อมูลแผ่นพับ ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟต์เวิร์ด ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ค่าประสิทธิภาพ $E1/E2 = 74.67/75.75$

การพัฒนาบทเรียนมัลติมีเดียโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีขั้นตอนการสร้างและดำเนินงานอย่างเป็นระบบด้วย ADDIE Model (ADDIE Model, 2015) ดังนี้

6.1.1 การวิเคราะห์ (Analysis) ประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้ 1) วิเคราะห์หลักสูตร

สถานศึกษาในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ รายวิชาเทคโนโลยี วิทยาการคำนวณ และมาตรฐานการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 2) วิเคราะห์และกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ คำอธิบาย โครงสร้างรายวิชา และหน่วยการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัดที่กำหนดในหลักสูตร 3) วิเคราะห์เนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้ และวางโครงเรื่อง สร้างโครงร่างผังการทำงาน (Flow Chart) จัดทำสตอรี่บอร์ด (Storyboard) ร่างแบบลักษณะ (Template) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ ด้านเนื้อหาตรวจสอบความสอดคล้องกับกิจกรรมและเนื้อหาในบทเรียน

6.1.2 การออกแบบ (Design) ดำเนินการออกแบบตามโครงร่างผังการทำงานต่าง ๆ ตามเนื้อหาในบทเรียนที่ได้กำหนดไว้

6.1.3 การพัฒนา (Development) มีการดำเนินการดังนี้ 1) ดำเนินการสร้างบทเรียนมัลติมีเดียโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานตามโครงร่างและเนื้อหาที่กำหนดไว้ และให้สอดคล้องกับกิจกรรมการทำโครงงานตามขั้นตอน นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา 2) นำบทเรียนมัลติมีเดีย ที่พัฒนาขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ในประเด็นหลัก ด้านส่วนนำของบทเรียน ด้านมัลติมีเดีย ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ ด้านการออก ซึ่งบทเรียนมัลติมีเดีย ที่พัฒนาขึ้นอยู่ในเกณฑ์ดี และนำมาปรับปรุงภาพ เสียง ให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ โดยแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปทดลองหาประสิทธิภาพ

6.1.4 การนำไปใช้ (Implementation) นำบทเรียนมัลติมีเดีย ที่สร้างเรียบร้อยแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอคำแนะนำและปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้

สำหรับการหาประสิทธิภาพบทเรียนมัลติมีเดียโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน ดำเนินการดังต่อไปนี้ 1) นำบทเรียนมัลติมีเดียโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานที่สร้างเรียบร้อยแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำ จากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบในด้านบทเรียนมัลติมีเดียและด้านเนื้อหาได้ตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้องในเนื้อหาและกระบวนการเรียนรู้ และทำการผลิตสื่อบทเรียนมัลติมีเดีย 2) นำข้อบกพร่องบทเรียนมัลติมีเดียโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบโครงงานมาปรับปรุงแก้ไขแล้ว นำเสนอผู้เชี่ยวชาญและทำการปรับปรุงแก้ไขโดยผ่านการตรวจสอบก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง เพื่อหาประสิทธิภาพกับนักเรียน ที่ไม่เคยเรียนมาก่อน

สำหรับขั้นตอนการดำเนินการทดลอง มีดังนี้ 1) ชั้นทดลองรายบุคคล โดยนำบทเรียนมัลติมีเดีย ที่พัฒนาขึ้นไปทำการทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ไม่เคยเรียนมาก่อนและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับเก่ง ปานกลาง อ่อน รวมทั้งสิ้น 3 คน จากการสังเกตข้อบกพร่องของบทเรียนมัลติมีเดียจากผู้เรียน พบว่า ความสนใจของผู้เรียนในการอ่านตัวหนังสือ สีรูปภาพประกอบ การเชื่อมโยงเนื้อหา และเสียงบรรยาย เป็นต้น ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของขั้นตอนการทดสอบรายบุคคล ได้ค่าประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 75.33/75.56 และพบว่า สีของพื้นหลังค่อนข้างอ่อน ตัวอักษรเล็กไม่เด่นชัด และมีข้อความมากเกินไปทำให้อ่านยาก และเสียงบรรยายที่เบาเกินไป ผลที่เกิดขึ้นผู้วิจัยได้นำไปปรับปรุงแก้ไข ในส่วนของการปรับเปลี่ยนพื้นหลัง และขนาดของตัวอักษรให้ใหญ่ขึ้น และปรับเพิ่มเสียงบรรยายให้ชัดมากขึ้น แล้วนำไปทดลองกลุ่มเล็ก 2) ชั้นทดสอบกลุ่มเล็ก นำบทเรียนมัลติมีเดีย ที่ปรับแก้ไขแล้วไปทำการทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ไม่เคยเรียนมาก่อนและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับเก่ง ปานกลาง อ่อน ระดับละ 2 คน รวมทั้งสิ้น 6 คน เมื่อทดลองเรียบร้อยแล้ว นำผลที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน มาตรวจสอบหาประสิทธิภาพของบทเรียนมัลติมีเดียฯ จากผลการวิเคราะห์ ได้ค่าประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 74.67/76.67 พบว่า การเชื่อมโยงเนื้อหาเมนูหลัง ภาพเคลื่อนไหว วิดีโอใช้เวลามาก ทำให้ยังไม่กระตุ้นความสนใจของผู้เรียน จึงได้ปรับปรุงข้อความและปรับภาพเคลื่อนไหว และปรับวิดีโอให้สั้นลง ก่อนนำไปทดลองภาคสนาม 3) ชั้นทดสอบภาคสนาม โดยนำบทเรียนมัลติมีเดีย ที่ปรับปรุงแก้ไขใหม่แล้วนำไปทำการทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ไม่เคยเรียน จำนวน 30 คน เพื่อใช้ในการหาประสิทธิภาพของบทเรียนมัลติมีเดีย ได้ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ 75/75 โดยผลการวิเคราะห์ ได้ค่าประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 74.07/75.78 ซึ่งพบว่า อยู่ในเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยจึงนำไปทดลองจริง

6.1.5 การวัดและประเมินผล (Evaluation) นำบทเรียนมัลติมีเดีย ที่ผ่านกระบวนการหาประสิทธิภาพ ไปทดลองกับกลุ่มทดลอง เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน กลุ่มที่เรียนด้วยบทเรียนมัลติมีเดีย ที่พัฒนาขึ้นว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

6.2 แผนการจัดการเรียนรู้โดยการใช้บทเรียนมัลติมีเดียฯ และแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีปกติ มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

6.2.1 การวิเคราะห์ (Analysis) ประกอบด้วย การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 2 รูปแบบ ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้สำหรับการเรียนโดยใช้บทเรียนมัลติมีเดียโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน และแผนการจัดการเรียนรู้โดยวิธีปกติ จำนวน 4 แผน รวม 5 ชั่วโมง มีดังนี้ 1.1) ศึกษาและวิเคราะห์นักเรียน โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ฯ เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง 1.2) กำหนดวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด จุดประสงค์ คำอธิบายรายวิชา ศึกษาโครงสร้างรายวิชาเทคโนโลยีฯ หน่วยการเรียนรู้ สาระสำคัญ เพื่อศึกษาการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ 1.3) วิเคราะห์ศึกษาเนื้อหา กำหนดเป้าหมาย หน่วยการเรียนรู้ฯ

6.2.2 การออกแบบ (Design) ประกอบด้วยขั้นตอน 1) ออกแบบและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนด้วยบทเรียนมัลติมีเดียโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน และด้วยวิธีการเรียนแบบปกติ 2) ดำเนินออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้

6.2.3 การพัฒนา (Development) ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้ 1) ดำเนินการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้บทเรียนมัลติมีเดีย โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน และด้วยวิธีการเรียนแบบปกติ ตามลำดับเนื้อหา 2) นำแผนการจัดการเรียนรู้บทเรียนมัลติมีเดีย โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน และด้วยวิธีการเรียนแบบปกติ ที่พัฒนาขึ้นมาให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ในด้านเนื้อหา ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นอยู่ในเกณฑ์ดีทำการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ก่อนนำไปใช้ทดลองเพื่อหาประสิทธิภาพ

สำหรับการหาประสิทธิภาพแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 2 รูปแบบ มีขั้นตอนการหาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างเรียบร้อยแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำ

6.2.4 การนำไปใช้ (Implementation) ประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้ 1) นำแผนที่ปรับปรุงแก้ไขไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ด้านแผนการจัดการเรียนรู้และด้านเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน ได้ตรวจสอบความถูกต้องสอดคล้องของเนื้อหา และกิจกรรมการเรียนรู้ และมาตรฐาน ตัวชี้วัดกับกระทรวงและประเมิน และทำการปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้ทดลอง 2) นำข้อบกพร่องของแผนการจัดการเรียนรู้ทำการปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้ กับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองอีกครั้ง

6.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน และหลังเรียน แบบปรนัย 4 ตัวเลือก 15 ข้อ มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

6.3.1 การวิเคราะห์ (Analysis) ศึกษาเนื้อหา วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดและวัตถุประสงค์ ที่ได้กำหนดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ ของเนื้อหาวิชา และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

6.3.2 การออกแบบ (Design) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบปรนัย

6.3.3 การพัฒนา (Development) ดำเนินการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากเนื้อหาวิชาเทคโนโลยี วิทยาการคำนวณ เรื่องการนำเสนอข้อมูลผ่านพับด้วยโปรแกรมไมโครซอฟต์เวิร์ด โดยพิจารณาถึงความสอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 15 ข้อ ซึ่งแต่ละข้อจะมีเพียงคำตอบที่ถูกต้อง 1 ข้อได้ 1 คะแนน ในข้อที่ตอบถูกต้อง ส่วนข้อที่ตอบผิดจะไม่มีคะแนนและแบบอัตโนมัติ 1 ข้อ

6.3.4 การหาคุณภาพของแบบทดสอบดำเนินการตามลำดับดังนี้ 1) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สร้างเสร็จแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาก่อนที่จะนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้ตรวจสอบและพิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ พิจารณาให้เห็นและให้คะแนน ดังนี้ (ค่า IOC) +1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงตามจุดประสงค์ , 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงตามจุดประสงค์ , -1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดไม่ตรงตามจุดประสงค์ จากนั้นนำคะแนนที่ได้คำนวณหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์ (IOC) ของคะแนนรายข้อ แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป นำแบบทดสอบมาปรับปรุงแก้ไข จากนั้นนำแบบทดสอบไปทดสอบกับนักเรียนที่ผ่านการเรียนเนื้อหาแล้วแล้วทำการตรวจคะแนนกำหนดให้ข้อที่นักเรียนตอบคำถามได้ถูกต้องได้ 1 คะแนน และข้อที่นักเรียนตอบผิดได้ 0 คะแนน วิเคราะห์ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบเป็นรายข้อ ซึ่งค่าความยากง่าย

(p) ให้ได้ค่าอยู่ในระหว่าง 0.20 – 0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) 0.20 ขึ้นไป จำนวน 26 ข้อ ได้ค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.22 – 0.44 และค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.56 – 0.78 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยใช้สูตร KR-20 ของ Kuder Richardson ได้ค่าความเชื่อมั่น KR-20 = 0.66 และดำเนินการจัดพิมพ์ก่อนนำไปใช้ทดลอง

6.4 แบบประเมินความสามารถในการสร้างชิ้นงาน ก่อนเรียนและหลังเรียนเป็นแบบอัตนัย 1 ข้อ มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

6.4.1 การวิเคราะห์ (Analysis) ประกอบด้วย 1) ศึกษาหลักการ ทฤษฎี และแนวคิด และวิธีการประเมินผลโครงการ การประเมินแบบบูรณาการ จากหลักสูตรสถานศึกษา เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวัดและประเมินทักษะการปฏิบัติ การสร้างแบบทดสอบ 2) วิเคราะห์ศึกษาเนื้อหา จากหนังสือคู่มือและแนวทางการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

6.4.2 การพัฒนา (Development) ขั้นตอนดำเนินการดังนี้ 1) สร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการสร้างชิ้นงาน ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ ซึ่งเป็นแบบอัตนัย 1 ข้อ 2) นำแบบทดสอบเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาหาข้อบกพร่องและทำการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา 3) นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแล้วไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อวัดความตรงตามเนื้อหา ด้วยการหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ 4) ทำการคัดเลือกข้อสอบที่ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ส่วนข้อสอบที่ต่ำกว่า 0.50 ทำการปรับปรุงแก้ไขใหม่ 5) นำแบบทดสอบมาปรับปรุงแก้ไข จากนั้นนำแบบทดสอบไปทดสอบกับนักเรียนที่ผ่านการเรียนเนื้อหาเรื่องนี้มาแล้ว แล้วทำการตรวจหาข้อบกพร่องและปรับปรุงแก้ไขใหม่ 6) การตรวจให้คะแนนพิจารณาจากความสามารถในการสร้างชิ้นงานโดยการประเมิน กำหนดรายการประเมินผลงาน มี 4 ด้าน ได้แก่ 1) การสร้างและรูปแบบ , 2) การจัดวางข้อความ , 3) ความสมบูรณ์ของเนื้อหา , 4) การจัดองค์ประกอบ 7) กำหนดเกณฑ์ในการให้คะแนนของชิ้นงานและกำหนดระดับคะแนน ลดหลั่นระดับตั้งแต่ 3, 2, และ 1 มีดังต่อไปนี้ 1) เกณฑ์การประเมิน มีดังนี้ ระดับคุณภาพ 3 หมายถึง ดี , ระดับคุณภาพ 2 หมายถึง พอใช้ , ระดับคุณภาพ 1 หมายถึง ปรับปรุง และเกณฑ์การให้คะแนน มีดังนี้ ระดับเกณฑ์การให้คะแนน 9-12 หมายถึง ดี , คะแนน 5-8 หมายถึง พอใช้ , คะแนน 1-4 หมายถึง ปรับปรุง

6.4.3 การนำไปใช้ (Implementation) นำไปทดสอบกับนักเรียนแล้วตรวจหาความถูกต้องและดำเนินการจัดพิมพ์แบบทดสอบวัดความสามารถในการสร้างชิ้นงาน ก่อนใช้เป็นแบบประเมินชิ้นงานในการให้คะแนนสอบปฏิบัติ

7. การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการหาประสิทธิภาพของเครื่องมือมี 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนรายบุคคล 2) ขั้นตอนกลุ่มเล็ก 3) ขั้นตอนภาคสนาม และการเก็บข้อมูล โดยกลุ่มตัวอย่างในการทดลอง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดสระแก้วจังหวัดนครราชสีมา ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562

8. การวิเคราะห์ข้อมูล ในการหาประสิทธิภาพของบทเรียนมัลติมีเดียฯ โดยการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างการเรียนด้วยบทเรียนมัลติมีเดียฯ กับการเรียนด้วยวิธีปกติ และเปรียบเทียบความสามารถในการสร้างชิ้นงานของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนมัลติมีเดียฯ กับนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีปกติ สถิติที่ผู้วิจัยใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ คะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test for independent group) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

สรุปผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพของบทเรียนมัลติมีเดียฯ การทดสอบรายบุคคล ทดสอบกลุ่มเล็ก ทดสอบภาคสนาม

การทดลอง	จำนวนนักเรียน	ค่าประสิทธิภาพ E1	ค่าประสิทธิภาพ E2
ทดสอบรายบุคคล	3	75.33	75.56
ทดสอบกลุ่มเล็ก	6	74.67	76.67
ทดสอบภาคสนาม	30	74.07	75.78

จากตารางที่ 1 พบว่า ประสิทธิภาพของบทเรียนมัลติมีเดียฯ ได้ค่าประสิทธิภาพ E1/E2 ในชั้นทดสอบรายบุคคล พบว่า ได้ค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 75.33/75.56 อยู่ในเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ส่วนชั้นทดสอบกลุ่มเล็ก พบว่า ได้ค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 74.67/76.67 อยู่ในเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ส่วนชั้นทดสอบภาคสนาม พบว่า ได้ค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 74.07/75.78 ซึ่งเห็นได้ว่า อยู่ในเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 75/75

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบคะแนนผลการทดสอบทางการเรียนก่อนเรียน ระหว่าง กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวนนักเรียน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่า t	ค่า p
กลุ่มทดลอง	40	9.85	3.07	6.10*	.095
กลุ่มควบคุม	38	6.16	2.18		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการทดสอบก่อนเรียน ระหว่างกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยบทเรียนมัลติมีเดียฯ และกลุ่มควบคุมที่เรียนปกติ พบว่า กลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ย ก่อนเรียน $\bar{x} = 9.85$ กลุ่มควบคุม มีค่าเฉลี่ย ก่อนเรียน $\bar{x} = 6.16$ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนของนักเรียนทั้งสองกลุ่ม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบคะแนนผลการทดสอบทางการเรียนหลังเรียน ระหว่าง กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวนนักเรียน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่า t	ค่า p
กลุ่มทดลอง	40	11.48	2.55	1.154*	0.01
กลุ่มควบคุม	38	10.95	1.23		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการทดสอบหลังเรียน ระหว่าง กลุ่มทดลองที่เรียนด้วยบทเรียนมัลติมีเดียฯ และกลุ่มควบคุมที่เรียนปกติ พบว่า กลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ย หลังเรียน $\bar{x} = 11.48$ กลุ่มควบคุม มีค่าเฉลี่ย หลังเรียน $\bar{x} = 10.95$ พบว่า กลุ่มที่เรียนด้วยบทเรียนมัลติมีเดียฯ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน สูงกว่ากลุ่มที่เรียนปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบคะแนนผลการทดสอบความสามารถในการสร้างชิ้นงาน การนำเสนอข้อมูล กลุ่มที่เรียนด้วยบทเรียนมัลติมีเดียฯ กับกลุ่มที่เรียนปกติ

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวนนักเรียน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่า t	ค่า p
กลุ่มทดลอง	40	7.55	1.60	2.71*	.008
กลุ่มควบคุม	38	6.66	1.28		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการทดสอบความสามารถในการสร้างชิ้นงาน ก่อนเรียน ระหว่างกลุ่มที่เรียนด้วยบทเรียนมัลติมีเดียฯ และกลุ่มที่เรียนปกติ พบว่า กลุ่มที่เรียนด้วยบทเรียนมัลติมีเดียฯ มีค่าเฉลี่ย ก่อนเรียน $\bar{x} = 7.55$ กลุ่มที่เรียนปกติ มีค่าเฉลี่ย ก่อนเรียน $\bar{x} = 6.66$ พบว่า ความสามารถในการสร้างชิ้นงาน ก่อนเรียนของนักเรียนทั้งสองกลุ่ม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบคะแนนผลการทดสอบความสามารถในการสร้างชิ้นงาน การนำเสนอข้อมูล หลังเรียน ระหว่าง กลุ่มที่เรียนด้วยบทเรียนมัลติมีเดียฯ กับกลุ่มที่เรียนปกติ

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวนนักเรียน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่า t	ค่า p
กลุ่มทดลอง	40	15.05	2.49	2.79*	.007
กลุ่มควบคุม	38	13.61	2.04		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 พบว่า ผลการทดสอบความสามารถในการสร้างชิ้นงาน และการนำเสนอข้อมูลหลังเรียน ระหว่างกลุ่มที่เรียนด้วยบทเรียนมัลติมีเดียฯ และกลุ่มที่เรียนปกติ พบว่า กลุ่มที่เรียนด้วยบทเรียนมัลติมีเดียฯ มีค่าเฉลี่ย หลังเรียน $\bar{x} = 15.05$ กลุ่มที่เรียนปกติ มีค่าเฉลี่ย หลังเรียน $\bar{x} = 13.61$ พบว่า กลุ่มที่เรียนด้วยบทเรียนมัลติมีเดียฯ มีความสามารถในการสร้างชิ้นงาน และการนำเสนอข้อมูล หลังเรียนสูงกว่ากลุ่มที่เรียนปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. ประสิทธิภาพของบทเรียนมัลติมีเดียฯ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน วิชาเทคโนโลยี วิทยาการคำนวณ เรื่องการนำเสนอข้อมูลแผนพับ ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟต์เวิร์ด ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีค่า E1/E2 เท่ากับ 74.07/75.78 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 75/75 เนื่องจากบทเรียนที่นำเสนอเนื้อหาผ่านสื่อคอมพิวเตอร์ โดยการออกแบบโครงสร้างอย่างเป็นขั้นตอน เน้นการฝึกทักษะประสบการณ์และสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตามต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ราตรี เกลื่อนเมือง (2554) ศิริกัลยา อุดมรัตน์ (2555) ได้วิจัยการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์รายวิชาคอมพิวเตอร์ และสุนันทา สร้อยสวัสดิ์ (2556) ได้ศึกษาการสร้างการพัฒนาและผลการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียฯ เพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยมีการออกแบบบทเรียนที่มีลักษณะเดียวกันส่งผลให้บทเรียนมัลติมีเดียฯมีประสิทธิภาพเป็นไปตามที่กำหนด

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน กลุ่มที่เรียนโดยใช้บทเรียนมัลติมีเดียฯ สูงกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยวิธีปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นเพราะบทเรียนมัลติมีเดียฯ มีความแปลกใหม่ และช่วยเสริมความรู้แก่นักเรียนที่เรียนอ่อนและเรียนช้าได้ซึ่งมีความก้าวหน้าในการเรียนรู้มีผลการเรียนที่เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุณ ศรีสิทธิ

ชูชาติ (2557) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฤกษ์ฤดา ดุลวิทย์ (2554) ได้ศึกษาการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ ทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยความสนใจในบทเรียนมัลติมีเดียโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน สามารถทำให้นักเรียนกลุ่มที่เรียนด้วยบทเรียนมัลติมีเดียมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยวิธีปกติ

3. ความสามารถในการสร้างชิ้นงาน การนำเสนอผลงานของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนมัลติมีเดีย โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน มีความสามารถสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากนักเรียนนำความรู้และความสามารถในการสร้างชิ้นงานโดยการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนรู้ นักเรียนเข้าถึงเนื้อหาได้ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชุตินันต์ บำรุงศิลป์ (2557) การศึกษาผลการเรียนรู้พบว่า มีระดับคุณภาพของชิ้นงานในระดับดี มีความก้าวหน้าและมีความคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงขึ้นไป รชนี ชุ่มกิ่ง (2557) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้แบบโครงงานหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและนักเรียนมีทักษะกระบวนการหลังการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานสูงขึ้น จึงสามารถสรุปได้ว่า หลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยบทเรียนมัลติมีเดียฯ สามารถทำให้นักเรียนกลุ่มที่เรียนด้วยบทเรียนมัลติมีเดียฯ มีความสามารถในการสร้างชิ้นงานได้สูงกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยวิธีปกติ

ข้อเสนอแนะ

การปรับเปลี่ยนหลักสูตรใหม่ ทำให้การผลิตบทเรียนมัลติมีเดียฯ มีข้อจำกัด ดังนั้นควรมีการวางแผนงานที่ชัดเจนเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้และเชื่อมโยงกับความสนใจในสาระสำคัญของ บทเรียนฯ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น ส่วน ๆ ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ควบคู่กับการจัดกิจกรรมโครงงานฯ อย่างเป็นขั้นตอน โดยส่งเสริมพัฒนาทักษะความสามารถในการสร้างชิ้นงานให้บรรลุผลสำเร็จ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

การพัฒนาบทเรียนมัลติมีเดียฯ ควรเพิ่มรูปแบบการแก้ปัญหาหรือในสถานการณ์ที่นักเรียนให้ความสนใจเรียนรู้ฯ ในขณะปัจจุบัน ให้สอดคล้องกับหลักสูตรฐานสมรรถนะสู่การพัฒนาเด็กเรียนในศตวรรษที่ 21 และสิ่งใหม่ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน (New normal) ในการเรียนรู้แบบโครงงานฯ ที่มีความท้าทาย สู่การคิดและลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองโดยมีองค์ความรู้และมีความสามารถในการสร้างนวัตกรรม เป็นแบบอย่างให้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ นอกจากนี้สามารถพัฒนาบทเรียนมัลติมีเดียฯ สำหรับการเรียนในระบบออนไลน์ และใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษาและค้นคว้าแสวงหาความรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา ซึ่งเป็นโอกาสทางการศึกษาได้อย่างหลากหลายมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2553). แผนนำทางวิจัย การศึกษา, 2553-2562. กรุงเทพฯ: ไอคอนพริ้นติ้ง. หน้า 13-14
- จินตวีร์ คล้ายสังข์. (2554). หลักการออกแบบเว็บไซต์ทางการศึกษา: ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. หน้า 9
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2557). การสอนซ่อมเสริม : เติมเต็มศักยภาพนักเรียน. กรุงเทพฯ: วีพริ้นท์. หน้า 189
- ณัฐกร สงคราม. (2554). การออกแบบและพัฒนามัลติมีเดียเพื่อการเรียนรู้ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วี.พริ้นท์. หน้า 12

- ณัฐกร สงคราม. (2557). การออกแบบและพัฒนาวัสดุมีเดียเพื่อการเรียนรู้ (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: วี.พริ้นท์. หน้า 6
- ณัฐกฤตา ดุลวิทย์. (2554). การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้วิชาเคมีพื้นฐานของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จากการพัฒนาโครงการด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา).
- ทวีป อภิลิทธิ. (2556). สอนเป็น สอนดี สอนเก่ง (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วี.พริ้นท์. หน้า 157
- บุปผชาติ ทัพทิกธน์. (2551). การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ. หน้า 62
- พรทิพย์ ศิริภักทราชย์. (เมษายน-มิถุนายน 2556). STEM Education กับการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21. วารสารนักบริหาร ,33 (2), 50.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพยาว์ ยินดีสุข. (2558). การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 1
- พิสนุ ฟองศรี. (2558). วิจัยชั้นเรียน: หลักการและเทคนิคปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: ด้านสุทธากการพิมพ์. หน้า 77
- ภาสกร เรืองรอง. (2558). คอมพิวเตอร์ช่วยสอน Computer Assisted Instruction. กรุงเทพฯ: พรทิษา. หน้า 63
- รสริน พิมพ์บรรยงก์ และคณะ. (2559). เอกสารประกอบการสอน วิชาเทคโนโลยีการศึกษา. (10311). โปรแกรมวิชาเทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษา. นครราชสีมา: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. หน้า 184
- รัชณี ชุ่มกิ่ง. (2557). ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้แรงและการเคลื่อนที่ และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา).
- ราตรี เกลื่อนเมือง. (2554). การสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียแบบแอนิเมชันเรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี).
- โรงเรียนวัดสระแก้ว. (2562). หลักสูตรโรงเรียนวัดสระแก้ว. นครราชสีมา: ฝ่ายวิชาการโรงเรียนวัดสระแก้ว. หน้า 9
- ศิริกัลยา อุดมรัตน์. (2555). การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียเรื่องอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศและการทำงานของคอมพิวเตอร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2561). คู่มือการใช้หลักสูตรรายวิชาพื้นฐานวิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระดับประถมศึกษา. ค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2562, จาก <http://primaryscience.ipst.ac.th/?cat=96>
- สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). นโยบายปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. หน้า 9
- สุนันทา สร้อยสวัสดิ์. (2556). ผลการใช้บทเรียนมัลติมีเดียออกแบบตามแนวการสอนแบบบูรณาการ เรื่องวิธีการวาดภาพด้วยโปรแกรม Paintbrush วิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา).

อรุณ ศรีสิทธิชูชาติ. (2557). การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะทางสังคม
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 45 (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา).

ADDIE Model. (2015). ADDIE is an Instructional Systems Design (ISD). Retrieved Nov 14, 2016, from
https://en.wikipedia.org/wiki/ADDIE_Model

การพัฒนาระบบสารสนเทศการลงเวลาเข้าเรียนของนักเรียน กรณีศึกษา โรงเรียนวัดบ้านหลวง (บัวราษฎร์บำรุง)

Development of Student's Time Attendance System A Case Study of Watbanluang School (Buaratbumrung)

ฐิติกาญจน์ พันธุ์การ่ง

Thitikan Phankarung

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาและพัฒนาระบบสารสนเทศการลงเวลาเข้าเรียนของนักเรียน กรณีศึกษา โรงเรียนวัดบ้านหลวง (บัวราษฎร์บำรุง) 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อระบบสารสนเทศการลงเวลาเข้าเรียนของนักเรียน กรณีศึกษา โรงเรียนวัดบ้านหลวง (บัวราษฎร์บำรุง) ผู้วิจัยนำหลักการพัฒนาระบบแบบ SDLC (System Development Life Cycle) มาใช้เพื่อออกแบบและพัฒนาระบบ กลุ่มตัวอย่างเป็นครูประจำชั้น จำนวน 16 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/2 ปี การศึกษา 2562 จำนวน 28 คน โดยผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) ระบบสารสนเทศการลงเวลาเข้าเรียนของนักเรียน กรณีศึกษา โรงเรียนวัดบ้านหลวง (บัวราษฎร์บำรุง) 2) แบบ ประเมินความพึงพอใจของระบบ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความพึงพอใจของผู้ใช้งาน สำหรับครู ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.68 2) ความพึงพอใจของผู้ใช้งาน สำหรับนักเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.69

คำสำคัญ : การพัฒนาระบบสารสนเทศ, การลงเวลาเรียน, เทคโนโลยีบาร์โค้ด

Abstract

The objectives of this research were to 1) Study and develop Student's Time Attendance System A Case Study of Watbanluang School (Buaratbumrung). 2) Study the satisfaction with Student's Time Attendance System A Case Study of Watbanluang School (Buaratbumrung). The researchers used the System Development Life Cycle (SDLC) to design and develop systems. The sample group was 16 class teachers and 28 students of Prathomsuksa 3/2 in academic year 2019. The researchers selected as the sample of this research by using purposive sampling. Tools used in this research consist of 1) Student's Time Attendance System A Case Study of Watbanluang School

(Buaratbumrung) and 2) satisfaction questionnaire. The statistics that bring to analyze the data; there are the average and standard deviation.

The findings showed that 1) Overall class teachers satisfaction were at a high level with average was 4.26 and standard deviation was 0.68. 2) Overall students satisfaction were at a high level with average was 4.18 and standard deviation was 0.69.

Keywords: Development System, Time Attendance, Barcode Technology

บทนำ

โรงเรียนวัดบ้านหลวง (บวรราษฎร์บำรุง) ได้จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 2 จนถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวดที่ 4 แนวทางการจัดการศึกษา มาตรา 26 ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2553) การทำสถิติการมาเรียนของนักเรียนถือเป็นระเบียบข้อบังคับ และเป็นภารกิจที่สำคัญอันดับต้น ๆ ของโรงเรียนวัดบ้านหลวง (บวรราษฎร์บำรุง) ปัญหาที่พบส่วนใหญ่ คือ 1. ครูเวรประจำวันต้องรอข้อมูลจากครูประจำชั้นให้ครบทุกห้องก่อนทำการบันทึก แต่บ่อยครั้งปรากฏว่าครูประจำชั้นบางคนแจ้งจำนวนเด็กล่าช้า ส่งผลให้การบันทึกล่าช้า 2. การคำนวณจำนวนนักเรียน เกิดความผิดพลาดเสมอ ๆ ทำให้เสียเวลาในการหาสาเหตุของการผิดพลาด 3. การบันทึกจำนวนนักเรียนในแต่ละวันล่าช้า หรือผิดพลาดจะส่งผลกับการจัดเตรียมอาหารกลางวันสำหรับนักเรียน

นอกจากนี้ครูประจำชั้นทุกคนต้องทำแบบบันทึกการมาเรียนของนักเรียน เพื่อใช้เป็นส่วนหนึ่งในการตัดสินผลการเรียน ซึ่งเป็นการทำงานซ้ำซ้อน และบางครั้งเกิดการบันทึกผิดพลาด ต้องเสียเวลาในการแก้ไขข้อมูล ส่วนสถิติที่บันทึกการลาจลาป่วย หรือการขาดเรียนจะนำมาพิจารณาตามหลักเกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในกรณีผู้เรียนมีเวลาเรียนน้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) ทางโรงเรียนจำเป็นต้องจัดสอนซ่อมเสริมเพื่อให้ตรงตามหลักเกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจเทคโนโลยีบาร์โค้ด ที่จะพัฒนาระบบเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวข้างต้น จึงทำวิจัยชื่อว่า การพัฒนาระบบสารสนเทศการลงเวลาเข้าเรียนของนักเรียน กรณีศึกษา โรงเรียนวัดบ้านหลวง (บวรราษฎร์บำรุง) เพื่อแก้ปัญหาคารบันทึกเวลาเรียนของครูเวรประจำวัน ครูประจำชั้น และนักเรียน ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย และเพิ่มประสิทธิภาพในการนำข้อมูลไปใช้ได้ทันเวลาอย่างเป็นระบบ โดยใช้เทคโนโลยีบาร์โค้ด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศการลงเวลาเข้าเรียนของนักเรียน กรณีศึกษา โรงเรียนวัดบ้านหลวง (บวรราษฎร์บำรุง)
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อระบบสารสนเทศการลงเวลาเข้าเรียนของนักเรียน กรณีศึกษา โรงเรียนวัดบ้านหลวง (บวรราษฎร์บำรุง)

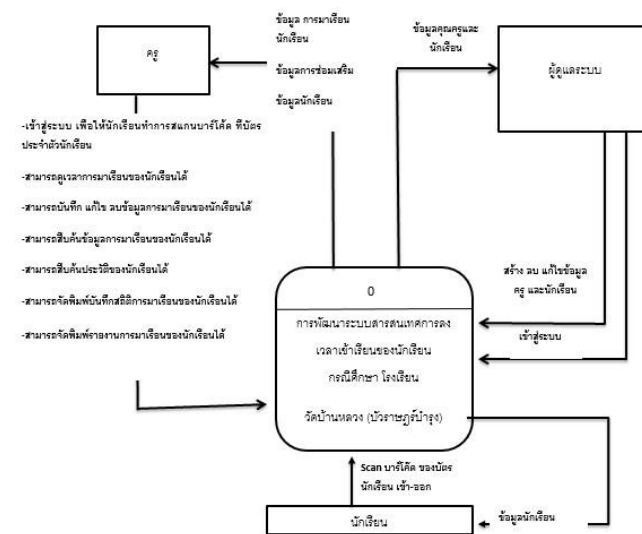
วิธีการดำเนินการวิจัย

การพัฒนากระบวนสารสนเทศการลงเวลาเรียนของนักเรียน กรณีศึกษา โรงเรียนวัดบ้านหลวง (บัวราษฎร์บำรุง) ผู้วิจัยได้นำหลักการพัฒนาระบบแบบ SDLC มาเป็นแนวทางในการพัฒนา (โสภาส เขียมสิริวงศ์, 2555) ดังนี้

1. การวางแผนโครงการ (Project Planning) การกำหนดปัญหา จากการที่ศึกษาระบบงานเดิม พบปัญหาดังนี้ 1. ครูเวรประจำวันต้องรอข้อมูลจากครูประจำชั้นจนครบทุกห้องก่อนทำการบันทึก แต่บ่อยครั้งปรากฏว่า ครูประจำชั้นบางคนแจ้งจำนวนเด็กล่าช้า ส่งผลให้การบันทึกล่าช้า 2. การคำนวณจำนวนนักเรียน เกิดความผิดพลาดเสมอ ๆ ทำให้เสียเวลาในการหาสาเหตุของการผิดพลาด 3. การบันทึกจำนวนนักเรียนในแต่ละวันถ้าล่าช้า หรือผิดพลาดจะส่งผลกับการจัดเตรียมอาหารกลางวันสำหรับนักเรียน

2. การวิเคราะห์ (Analysis) ทำการศึกษาและวิเคราะห์ระบบงานเดิม โดยศึกษาระบบงานเดิมว่ามีขั้นตอนการทำงานอย่างไร จากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดบ้านหลวง (บัวราษฎร์บำรุง) พบว่า ระบบเดิม ครูเวรประจำวันต้องรอข้อมูลนักเรียนทั้งหมดของโรงเรียนจากแอปพลิเคชันไลน์ผ่านทางกลุ่มของโรงเรียน บ่อยครั้งเกิดความล่าช้าของข้อมูล ทำให้ไม่สามารถรู้ข้อมูลนักเรียนทั้งหมดได้ ส่งผลให้การจัดอาหารกลางวันสำหรับนักเรียนโรงเรียนวัดบ้านหลวง (บัวราษฎร์บำรุง) ล่าช้าและผิดพลาด นอกจากนี้งานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับจำนวนการมาเรียนของนักเรียนก็จะผิดพลาดไปด้วย

การพัฒนากระบวนสารสนเทศการลงเวลาเข้าเรียนของนักเรียน กรณีศึกษา โรงเรียนวัดบ้านหลวง (บัวราษฎร์บำรุง) หลังจากได้ วิเคราะห์ระบบโดยรวม เป็นแบบ context Diagram เป็นดังนี้

รูปที่ 1 context diagram ระบบสารสนเทศการลงเวลาเข้าเรียนของนักเรียน

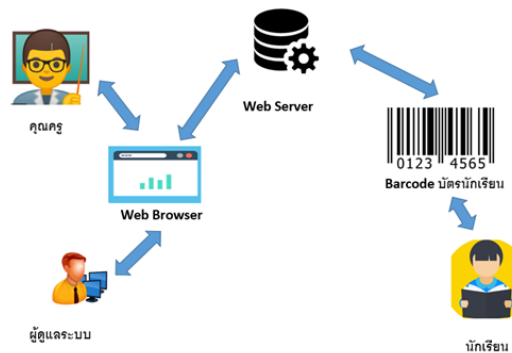
กรณีศึกษา โรงเรียน วัดบ้านหลวง (บัวราษฎร์บำรุง)

3. การออกแบบ (Design) ผู้ใช้ได้เลือกใช้โปรแกรม Xampp จำลอง Server โปรแกรม Notepad เพื่อใช้เขียนภาษา PHP และ HTML โปรแกรมฐานข้อมูล MySQL เพื่อจัดการฐานข้อมูลของระบบ และโปรแกรมเว็บเบราว์เซอร์ google chrome เพื่อแสดงผลระบบที่ได้ทำขึ้น การออกแบบฐานข้อมูล (ER-Diagram) และพจนานุกรมข้อมูล (Data Dictionary)

หลังจากที่เราออกแบบระบบเรียบร้อยแล้ว ทำให้ผู้วิจัยทราบว่ามีความพร้อมในการทำงานดังต่อไปนี้

1. ผู้ดูแลระบบ มีหน้าที่ เข้าสู่ระบบ และสร้าง ลบ แก้ไขข้อมูลครู และนักเรียนได้ ในโรงเรียนวัดบ้านหลวง (บัวราษฎร์บำรุง)
2. ครู มีหน้าที่ เข้าสู่ระบบ สามารถดูเวลาการเรียนของนักเรียน บันทึก แก้ไข ลบข้อมูลการเรียนของนักเรียน สืบค้นข้อมูลการเรียนของนักเรียน ค้นหาข้อมูลประวัติของนักเรียน จัดพิมพ์สถิติการเรียนของนักเรียน และจัดพิมพ์รายงานการเรียนของนักเรียนตามแบบ โดยจะเลือกรายงานเป็นวัน เดือน หรือปีการศึกษาก็ได้
3. นักเรียน มีหน้าที่ สแกนบาร์โค้ดบัตรนักเรียนตอนเข้าก่อนเข้าห้องเรียน

สถาปัตยกรรมการพัฒนาเว็บระบบบาร์โค้ด ระบบสารสนเทศการลงเวลาเข้าเรียนของนักเรียน กรณีศึกษา โรงเรียนวัดบ้านหลวง (บัวราษฎร์บำรุง)

รูปที่ 2 สถาปัตยกรรมการพัฒนาเว็บระบบบาร์โค้ด ระบบสารสนเทศการลงเวลาเข้าเรียนของนักเรียน กรณีศึกษา โรงเรียนวัดบ้านหลวง (บัวราษฎร์บำรุง)

คำอธิบาย ผู้วิจัยได้ทำการสร้างเว็บแอปพลิเคชันสำหรับครู และผู้ดูแลระบบเขียนโปรแกรมภาษา PHP รับ ส่งข้อมูลไปยัง Web Server โดยมี ผู้ดูแลระบบมีหน้าที่จัดการข้อมูลครู และนักเรียน เก็บไว้ฐานข้อมูล PHP MyAdmin ครูมีหน้าที่จัดการข้อมูลเด็กนักเรียนและการเข้าออกนักเรียนผ่านระบบบาร์โค้ด โดยเก็บไว้ฐานข้อมูล PHP MyAdmin และนักเรียนทำการนำบัตรนักเรียนสแกนบาร์โค้ดเข้าและออกโรงเรียน ระบบจะส่งไปยัง Web Server เพื่อบันทึกข้อมูลการเข้าและออกโรงเรียนวัดบ้านหลวง (บัวราษฎร์บำรุง)

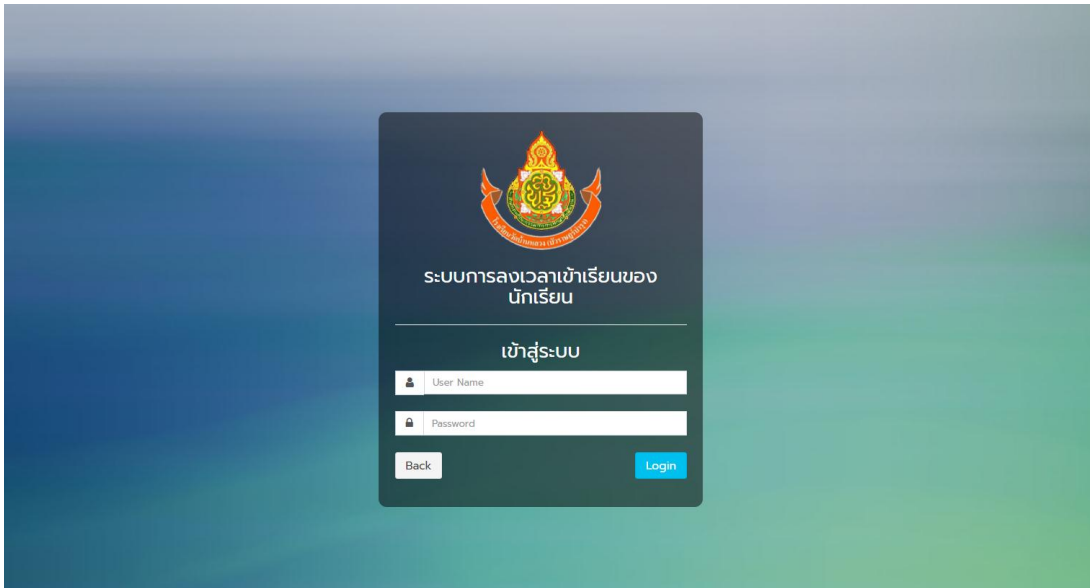
4. การนำไปใช้ (Implementation) เมื่อผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลแบบประเมินความพึงพอใจกับกลุ่มตัวอย่างเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยทำการแก้ไขระบบให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นตามที่ผู้เชี่ยวชาญได้กล่าว และกลุ่มตัวอย่างได้กล่าวข้างต้น จากนั้นผู้วิจัยจัดทำคู่มือการใช้งานระบบสารสนเทศการลงเวลาเข้าเรียนของนักเรียน กรณีศึกษา โรงเรียนวัดบ้านหลวง (บัวราษฎร์บำรุง) โดยเป็นระบบบาร์โค้ด ในการลงเวลาเข้าเรียนของนักเรียน

5. การบำรุงรักษา (Maintenance) เมื่อนำระบบสารสนเทศการลงเวลาเข้าเรียนของนักเรียน กรณีศึกษา โรงเรียนวัดบ้านหลวง (บัวราษฎร์บำรุง) ทำการติดตั้งระบบ และนำไปใช้งานจริง หากมีปัญหาผู้วิจัยทำการแก้ไขระบบให้มีความถูกต้องมากขึ้น ตามระยะเวลาของงานวิจัยที่กำหนดมา เพื่อลดความผิดพลาดของระบบ และตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งาน

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาระบบสารสนเทศการลงเวลาเข้าเรียนของนักเรียน กรณีศึกษา โรงเรียนวัดบ้านหลวง (บัวราษฎร์ บำรุง) ดังนี้

1.1 แสดงหน้าจอกการเข้าสู่ระบบ ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 แสดงหน้าจอกการเข้าสู่ระบบ

1.2 แสดงหน้าจอหลัก

ลำดับ	ชื่อครู	ปีการศึกษา	ชั้น	ห้อง	จำนวนนักเรียน	
1	XXXXX XXXXX	2562/2	ประถมศึกษาปีที่ 6	2	34 คน	+
2	XXXXX XXXXX	2562/2	ประถมศึกษาปีที่ 6	1	33 คน	+
3	XXXXX XXXXX	2562/2	ประถมศึกษาปีที่ 5	2	24 คน	+
4	XXXXX XXXXX	2562/2	ประถมศึกษาปีที่ 5	1	24 คน	+
5	XXXXX XXXXX	2562/2	ประถมศึกษาปีที่ 1	2	28 คน	+
6	XXXXX XXXXX	2562/2	ประถมศึกษาปีที่ 1	1	29 คน	+
7	XXXXX XXXXX	2562/2	ประถมศึกษาปีที่ 2	1	19 คน	+
8	XXXXX XXXXX	2562/2	ประถมศึกษาปีที่ 2	2	23 คน	+
9	XXXXX XXXXX	2562/2	ประถมศึกษาปีที่ 4	2	23 คน	+
10	XXXXX XXXXX	2562/2	ประถมศึกษาปีที่ 4	1	22 คน	+
11	XXXXX XXXXX	2562/2	ประถมศึกษาปีที่ 3	2	28 คน	+
12	XXXXX XXXXX	2562/2	ประถมศึกษาปีที่ 3	1	30 คน	+

ภาพที่ 4 แสดงหน้าจอหลัก

2. ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบสารสนเทศการลงเวลาเข้าเรียนของนักเรียน กรณีศึกษา โรงเรียนวัดบ้านหลวง (บัวราษฎร์บำรุง)

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบสารสนเทศการลงเวลาเข้าเรียนของนักเรียน กรณีศึกษา โรงเรียนวัดบ้านหลวง (บัวราษฎร์บำรุง) สำหรับครู

รายการประเมินความพึงพอใจ	\bar{x}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านคุณภาพเนื้อหา (Content)	4.22	0.68	มาก
2. ด้านการออกแบบติดต่อกับผู้ใช้ (Design)	4.41	0.67	มาก
3. ด้านแสดงผลที่ถูกต้อง (Correctness)	4.15	0.69	มาก
ความพึงพอใจในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน	4.26	0.68	มาก

จากตารางที่ 1 การประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบสารสนเทศการลงเวลาเข้าเรียนของนักเรียน กรณีศึกษา โรงเรียนวัดบ้านหลวง (บัวราษฎร์บำรุง) สำหรับครู พบว่า ด้านการออกแบบติดต่อกับผู้ใช้ ด้านคุณภาพเนื้อหา และด้านแสดงผลที่ถูกต้อง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.41$ S.D.=0.67) ($\bar{x}=4.22$ S.D.=0.68) และ ($\bar{x}=4.15$ S.D.=0.69) ตามลำดับ ในภาพรวมทั้ง 3 ด้านมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.68

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบสารสนเทศการลงเวลาเข้าเรียนของนักเรียน กรณีศึกษา โรงเรียนวัดบ้านหลวง (บัวราษฎร์บำรุง) สำหรับนักเรียน

รายการประเมินความพึงพอใจ	\bar{x}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านคุณภาพเนื้อหา (Content)	4.20	0.71	มาก
2. ด้านการออกแบบติดต่อกับผู้ใช้ (Design)	4.25	0.67	มาก
3. ด้านแสดงผลที่ถูกต้อง (Correctness)	4.08	0.69	มาก
ความพึงพอใจในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน	4.18	0.69	มาก

จากตารางที่ 2 การประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบสารสนเทศการลงเวลาเข้าเรียนของนักเรียน กรณีศึกษา โรงเรียนวัดบ้านหลวง (บัวราษฎร์บำรุง) สำหรับนักเรียน พบว่า ด้านการออกแบบติดต่อกับผู้ใช้ ด้านคุณภาพเนื้อหา และด้านแสดงผลที่ถูกต้อง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.25$ S.D.=0.67) ($\bar{x}=4.20$ S.D.=0.71) และ ($\bar{x}=4.08$ S.D.=0.69) ตามลำดับ ในภาพรวมทั้ง 3 ด้านมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.69

สรุป

การพัฒนาระบบสารสนเทศการลงเวลาเข้าเรียนของนักเรียน: กรณีศึกษา โรงเรียนวัดบ้านหลวง (บัวราษฎร์บำรุง) สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ได้ระบบสารสนเทศการลงเวลาเข้าเรียนของนักเรียน กรณีศึกษา : โรงเรียนวัดบ้านหลวง (บัวราษฎร์บำรุง) ซึ่งทำให้ครูประจำชั้นได้รับความสะดวกในการจัดทำข้อมูลบันทึกเวลาเรียน โดยเอกสารออกมาในรูปแบบรายงาน นอกจากนี้ยังนำผล

จากการประมวลข้อมูลการเข้าเรียนเพื่อให้ครูผู้ใช้ระบบสามารถตรวจสอบเวลาเรียนของนักเรียน และสามารถติดตามนักเรียนได้ถ้านักเรียนขาดติดต่อกันเป็นเวลานาน โดยใช้งบประมาณต่ำเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนขนาดเล็ก

2. ในส่วนความพึงพอใจต่อระบบสารสนเทศการลงเวลาเข้าเรียนของนักเรียน: กรณีศึกษา โรงเรียนวัดบ้านหลวง (บัวราษฎร์บำรุง) พบว่าผู้ใช้มีความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบสำหรับครู ในภาพรวมทั้ง 3 ด้านมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.68 ผู้ใช้มีความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบสำหรับนักเรียนในภาพรวมทั้ง 3 ด้านมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.69 เนื่องจากขั้นตอนของระบบง่ายต่อการใช้งาน และเป็นประโยชน์ต่อการนำมาใช้ในระบบสารสนเทศของโรงเรียนวัดบ้านหลวง (บัวราษฎร์บำรุง)

อภิปรายผลการวิจัย

1. ศึกษาและพัฒนาระบบสารสนเทศการลงเวลาเข้าเรียนของนักเรียน กรณีศึกษา โรงเรียนวัดบ้านหลวง (บัวราษฎร์บำรุง) ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการออกแบบระบบและพัฒนาระบบแบบ SDLC ตามแนวคิดของโอภาส เอี่ยมสิริวงศ์ (โอภาส เอี่ยมสิริวงศ์, 2555) มาใช้ในการพัฒนาระบบ จึงทำให้ระบบมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้ต้องมีระบบ WIFI ทั้งโรงเรียน เพื่อให้สามารถใช้งานอินเทอร์เน็ตได้ และมีการใช้เทคโนโลยีบาร์โค้ดในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดาวรดา วีระพันธ์ (2561), วีรชน นามโคตร (2553), อุดลย์ จันทรเจริญ, โอภาส แก้วหล้า, นัทธ ตรีบุญเรือง, คมสัน คำบันลือ และสมคิด สุขสวัสดิ์ (2558), T. Sriram, K. Vishwanatha Rao, S. Biswas and B. Ahmed (1996) และ Greenfield, Elizabeth (1992) ในการทดสอบระบบ ระบบได้ผ่านการทดสอบระบบจากผู้เชี่ยวชาญพบว่า ความต้องการของผู้เชี่ยวชาญรวมมีข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์สามารถใช้งานได้ดี เนื่องจากผู้วิจัยได้ใช้สถิติการวิเคราะห์ข้อมูลของ Siriwat Chanakhu (2017) มาใช้งาน และวิธีการออกแบบระบบและพัฒนาระบบแบบ SDLC ตามแนวคิดของโอภาส เอี่ยมสิริวงศ์ (2555)

2. ประเมินความพึงพอใจในระบบสารสนเทศการลงเวลาเข้าเรียนของนักเรียน กรณีศึกษา โรงเรียนวัดบ้านหลวง (บัวราษฎร์บำรุง) ที่พัฒนาขึ้น ระบบได้ผ่านการประเมินความพึงพอใจจากกลุ่มตัวอย่างของครู โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก พิจารณารายละเอียดเป็น 3 ด้านดังนี้ ด้านการออกแบบติดต่อกับผู้ใช้ (Design) อยู่ในระดับมาก ด้านคุณภาพเนื้อหา (Content) อยู่ในระดับมาก และด้านแสดงผลที่ถูกต้อง (Correctness) อยู่ในระดับมาก ความพึงพอใจของนักเรียนในการใช้ระบบสารสนเทศการลงเวลาเข้าเรียนของนักเรียน กรณีศึกษา โรงเรียนวัดบ้านหลวง (บัวราษฎร์บำรุง) ในภาพรวมพบว่า ในทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับมาก พิจารณารายละเอียดเป็น 3 ด้าน ดังนี้ ด้านการออกแบบติดต่อกับผู้ใช้ (Design) อยู่ในระดับมาก ด้านคุณภาพเนื้อหา (Content) อยู่ในระดับมาก และด้านแสดงผลที่ถูกต้อง (Correctness) อยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้วิจัยได้ใช้สถิติการวิเคราะห์ข้อมูลของ Siriwat Chanakhu (2017) มาใช้งาน และวิธีการออกแบบระบบและพัฒนาระบบแบบ SDLC ตามแนวคิดของโอภาส เอี่ยมสิริวงศ์ (2555) มาใช้งานจึงทำให้ระบบมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยพัฒนาระบบสารสนเทศการลงเวลาเข้าเรียนของนักเรียน โดยใช้เทคโนโลยีบาร์โค้ด ในการบันทึกข้อมูลการมาเรียนของนักเรียน ได้อย่างสะดวก และรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดาวรดา วีระพันธ์ (2561), วีรชน นามโคตร (2553), อุดลย์ จันทรเจริญ, โอภาส แก้วหล้า, นัทธ ตรีบุญเรือง, คมสัน คำบันลือ และสมคิด สุขสวัสดิ์ (2558), T. Sriram, K. Vishwanatha Rao, S. Biswas and B. Ahmed (1996) และ Greenfield, Elizabeth (1992) และพฤติกรรมการเข้าเรียนของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิชวาวัฒน์ ชมภูงูช และพรหมเมศ วีระพันธ์ (2560) อยู่ในระดับมาก

ดังนั้น สามารถสรุปผลการประเมินการพัฒนาระบบสารสนเทศการลงเวลาเข้าเรียนของนักเรียน กรณีศึกษา โรงเรียนวัดบ้านหลวง (บวรราษฎร์บำรุง) ได้ว่า ระบบนี้มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก และสามารถนาระบบที่พัฒนาแล้วไปใช้ได้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้ใช้งานควรศึกษาระบบ และควรอ่านคู่มือก่อนการใช้งาน
2. ควรติดตั้งระบบ WIFI ให้ครอบคลุมทั้งโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

Greenfield, Elizabeth. (1992) OMR and Barcode Technologies: Empowering Education. Accessed January 30. Available form <https://www.questia.com/library/journal/1G1-11960977/omr-and-barcode-technologies-empowering-education>.

Siriwat Chanakhu. (2017). Statistics used in data analysis. Accessed January 25. Available:

<https://doctemple.wordpress.com/2017/สถิติการวิเคราะห์ข้อมูล/>

T. Sriram, K. Vishwanatha Rao, S. Biswas and B. Ahmed. (1996) Applications of barcode technology in automated storage and retrieval systems. Accessed January 30. <https://ieeexplore.ieee.org/abstract/document/571035/metrics>.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). เอกสารประกอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.

ดาวธนา วีระพันธ์, (2561). “ระบบสารสนเทศจัดการข้อมูลสุขภาพของบุคลากรและนักศึกษาด้วยเทคโนโลยีบาร์โค้ด.”

วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ 13, 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม): 126-136.

“พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553”

ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 116 ตอนที่ 74 ก.

วิชาวัดัน ชมภูณูช และพรหมเมศ วีระพันธ์, (2560). “การพัฒนาระบบติดตามพฤติกรรมกรเข้าเรียนของนักเรียน กรณีศึกษา

โรงเรียนโค้งไผ่วิทยา.” รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ สถาบันวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ

กำแพงเพชร 4, (ธันวาคม): 284-292.

วีรชน นามโคตร. (2553). “การพัฒนาระบบสารสนเทศของโรงเรียนอินทาราม.” การค้นคว้าอิสระปริญญาวิทยาศาสตร

มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อดุลย์ จันทรเจริญ, โอบาส แก้วหล้า, นัทธ ตรีบุญเรือง, คมสัน คำบันลือ และสมคิด สุขสวัสดิ์. (2558) “ระบบตู้คืนหนังสือ

ห้องสมุดอัตโนมัติ.” การประชุมวิชาการระดับชาติ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร 2,

950-958.

โอบาส เอี่ยมสิริวงศ์. (2555). การวิเคราะห์และออกแบบระบบ (ฉบับปรับปรุงเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

กลุ่มสาขาวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

การใช้บริการในหอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช

Use of services in The National Archives in Honor of His Majesty King Bhumibol Adulyadaj

ณัฐพร หลีเส็ง¹

Nattaporn Leeseng

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้บริการของหอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช กลุ่มตัวอย่างเป็นแบบฟอร์มใช้ในห้องบริการ ระหว่างปี พ.ศ. 2560 - 2562 รวมจำนวนผู้เข้าใช้บริการจำนวน 72 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือ แบบบันทึกข้อมูล ผลการศึกษา พบว่า ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อาชีพที่เข้ามาใช้บริการมากที่สุด คือ ข้าราชการ ด้านวัตถุประสงค์ของการใช้บริการที่ผู้ใช้บริการระบุ คือ เพื่อนำไปประกอบการจัดทำหนังสือและสิ่งพิมพ์ เอกสารที่ติดต่อขอทำสำเนามากที่สุด คือเอกสารโสตทัศนจดหมายเหตุ ประเภทไฟล์ภาพ

คำสำคัญ หอจดหมายเหตุ การศึกษาผู้ใช้ หอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช

Abstract

The objective of this research was to study the use of services in the National Archives in honor of His Majesty King Bhumibol Adulyadej. Sample group was the 72 archival service forms from 2017 through 2019. The research tool was data collecting sheet. The result of this study found that majority of user was female. They were government officer. The most requested files are files of the royal event of His Majesty the King Bhumibol Adulyadej The Great, with the objective of creating an exhibition of videos, calendars and other publications.

Key Words: Archives, User study, The National Archives in honor of His Majesty King Bhumibol Adulyadej.

¹ หอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ต.คลองห้า อ.คลองหลวง ปทุมธานี 12120 ประเทศไทย
The National Archives in honor of His Majesty King Bhumibol Khlong Luang Pathum Thani 12120 Thailand

บทนำ

การจัดบริการเผยแพร่เอกสารจดหมายเหตุต้องมีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเฉพาะทั้งนี้เพื่อให้มีการใช้เอกสารจดหมายเหตุให้เกิดประโยชน์ ในขณะที่เดียวกันต้องคำนึงถึงการสงวนรักษาเพื่อให้เอกสารจดหมายเหตุเหล่านั้นอยู่ในสภาพเดิมมากที่สุด สถาบันจดหมายเหตุจึงจำเป็นต้องจัดให้มีการบริการและเผยแพร่เอกสารจดหมายเหตุ ลักษณะการจัดบริการและเผยแพร่เอกสารจดหมายเหตุของแต่ละสถาบันจดหมายเหตุอาจมีความแตกต่างกันตามวัตถุประสงค์และนโยบายการให้ใช้เอกสารจดหมายเหตุ ปริมาณและลักษณะงานจดหมายเหตุ และตามความพร้อมทางทรัพยากรของสถาบันจดหมายเหตุแต่ละแห่ง (สมสรวง พตติกุล: 2539)

ในการจัดบริการเอกสารจดหมายเหตุนั้นประกอบไปด้วยองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ กล่าวคือ 1) นักจดหมายเหตุ ที่ทำหน้าที่ดำเนินงานเกี่ยวกับเอกสารจดหมายเหตุตามหลักวิชาการ 2) เอกสารจดหมายเหตุที่พร้อมออกให้บริการและ 3) ผู้ค้นคว้า ตัวบุคคลที่มีต้องการเข้าค้นคว้าวิจัย เอกสารจดหมายเหตุ (สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร: 2559)

หอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เป็นหน่วยงานภายใต้ สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการรวบรวม ประเมินคุณค่าจัดหมวดหมู่ทำเครื่องมือช่วยค้น และอนุรักษ์เอกสารที่เกี่ยวข้องเนื่องในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร และพระบรมวงศ์ บันทึก เรียบเรียง จัดพิมพ์ เผยแพร่เหตุการณ์พระราชพิธี ให้บริการนำชมนิทรรศการเฉลิมพระเกียรติ และให้บริการค้นคว้าเอกสารจดหมายเหตุ หอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชเป็นกลุ่มงานที่แยกออกมาจากสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ในการบริหารงานรวบรวม จัดเก็บ และบริการเอกสารจดหมายเหตุโดยเฉพาะ และมีอาคารที่ตั้งอยู่ในตำบลคลองห้า อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

เอกสารจดหมายเหตุที่ให้บริการค้นคว้าภายในห้องบริการ ได้แก่ เอกสารจดหมายเหตุลายลักษณ์ ประมวลข่าวในพระราชสำนักจากหนังสือพิมพ์ และเอกสารข่าวกรมประชาสัมพันธ์ เอกสารโสตทัศนจดหมายเหตุ เช่น ภาพถ่าย แถบบันทึกเสียง แถบวีดิทัศน์ แผ่นที่ แผ่นผัง แบบแปลน ปฏิทิน โปสเตอร์ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีหนังสือและวารสาร ที่ให้บริการในห้องสมุด เอกสารจดหมายเหตุดังกล่าว เป็นเอกสารที่สำคัญของชาติเกี่ยวกับพระราชประวัติและพระราชกรณียกิจในด้านต่างๆ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร และพระบรมวงศ์ เพื่อให้หน่วยงานราชการ องค์กรเอกชน นักเรียน นักศึกษา ประชาชนทั่วไป ได้เข้าศึกษา ค้นคว้า การให้บริการค้นคว้าเอกสารจดหมายเหตุภายในหอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติฯแห่งนี้ ใช้แบบฟอร์มรูปแบบเดียวกันตามที่สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติกำหนด สำหรับเป็นข้อมูลผู้ใช้บริการ สถิติการเข้าใช้การบริการ และการทำสำเนาเอกสารจดหมายเหตุ

จากการทบทวนวรรณกรรมต่างประเทศพบว่า ผลกระทบจากพัฒนาการทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศส่งผลให้ การศึกษาผู้ใช้ (user studies) ของหอจดหมายเหตุมีประเด็นที่หลากหลายมากขึ้น

Prom (2004) ศึกษาปฏิสัมพันธ์ของผู้ใช้ที่มีต่อเครื่องมือช่วยค้นเอกสารจดหมายเหตุแบบออนไลน์ (on-line archival finding aids) วิธีการศึกษาเป็นแบบผสมผสานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ วิธีการที่ใช้คือการสำรวจด้วยแบบสอบถาม การสังเกต และการสัมภาษณ์ โดยให้กลุ่มตัวอย่างที่หลากหลายแต่เป็นผู้ใช้หอจดหมายเหตุ มหาวิทยาลัยอิลลินอยส์ทั้งสิ้น (University of Illinois Archives) ประกอบด้วย นักศึกษา บุคลากรของมหาวิทยาลัย และบุคคลภายนอกจำนวนหนึ่ง ตอบแบบสอบถามสั้นๆเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวและประสบการณ์การใช้คอมพิวเตอร์

และการใช้บริการหรือจดหมายเหตุของตนเอง และต้องสืบค้นสารสนเทศที่ผู้วิจัยมอบหมายจากเว็บไซต์ แล้วเข้ารับการสัมภาษณ์พูดคุยกับผู้วิจัย ผลการศึกษาพบว่า ผู้ใช้ที่มีประสบการณ์การใช้งานเอกสารจดหมายเหตุจะใช้วิธีการสืบค้นที่แตกต่างกับผู้ใช้ที่ประสบการณ์น้อยกว่า ผลวิจัยที่ค้นพบจะช่วยให้นักจดหมายเหตุเข้าใจพฤติกรรมผู้ใช้ และสามารถนำความเข้าใจนั้นไปออกแบบส่วนต่อประสานที่เอื้อต่อการสืบค้นของผู้ใช้ได้ดียิ่งขึ้น

Chassanoff (2013) ศึกษาพฤติกรรมการใช้เอกสารขั้นต้นของนักวิชาการประวัติศาสตร์ในยุคดิจิทัล โดยศึกษาจากนักวิชาการประวัติศาสตร์ในอเมริกา โดยมีคำถามการวิจัย ดังนี้ 1) นักประวัติศาสตร์สืบค้นเอกสารอย่างไร 2) เอกสารปฐมภูมิชนิดใดที่ต้องการใช้มากที่สุด 3) มีวิธีการเข้าถึงเอกสารดังกล่าวอย่างไร และ 4) มีวิธีการประเมินเอกสารดิจิทัลที่แปลงมาจากต้นฉบับเอกสารปฐมภูมิอย่างไรบ้าง เครื่องมือการวิจัยคือแบบสอบถามออนไลน์ ผลวิจัยวิเคราะห์จากอีเมลที่ตอบแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 86 ชุด ผลวิจัยพบว่า นักประวัติศาสตร์ไม่อาจจะระบุได้ว่าวิธีสืบค้นแบบใดมีประโยชน์ที่สุด แต่แนวทางที่ใช้คือการผสมผสานวิธีต่างๆ ทั้งแบบเดิมและแบบออนไลน์เพื่อเข้าถึงเอกสารที่ตนสนใจ อย่างไรก็ตามผู้ตอบแบบสอบถามยังเห็นว่าเครื่องมือสืบค้นออนไลน์ เช่น Google Search ยังเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสืบค้น นอกจากนี้ ประเภทของเอกสารปฐมภูมิที่ต้องการยังส่งผลถึงวิธีการเข้าถึงด้วย เช่น หากเป็นเอกสารประวัติศาสตร์บอกเล่า (oral histories) การบันทึกเสียง ภาพถ่าย เอกสารเหล่านี้เลือกที่จะสืบค้นออนไลน์มากกว่าและ

Rhee (2015) ได้สรุปแนวโน้มของงานวิจัยด้านการศึกษาผู้ใช้ของจดหมายเหตุ (archival user studies) โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ การศึกษาความต้องการของผู้ใช้ (information needs) การแสวงหาสารสนเทศของผู้ใช้ (information seeking) และการใช้สารสนเทศ (information use)

ในส่วนของงานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาผู้ใช้บริการจดหมายเหตุในประเทศไทยนั้น บุศยารัตน์ คู่เทียม (2548) ได้ทำการประเมินคุณภาพบริการสำนักจดหมายเหตุแห่งชาติ และศึกษาเปรียบเทียบระดับความคาดหวังกับระดับบริการที่ได้รับจริงของคุณภาพบริการ 5 ระดับ คือด้านผู้ให้บริการ ด้านความน่าเชื่อถือของบริการ ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศ ด้านสถานที่และสิ่งแวดล้อม โดยใช้แนวคิดของเครื่องมือ SERVQUAL และ LibQUAL มาประยุกต์ใช้ โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษา อาจารย์ นักวิจัย และนักวิชาการ ผู้ปฏิบัติงานด้านประวัติศาสตร์ ผลวิจัยพบว่า ในส่วนแรก เกี่ยวกับความคาดหวังของผู้ใช้ทั้ง 3 กลุ่ม ในคุณภาพบริการทั้ง 5 ด้านในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศ เมื่อจำแนกตามกลุ่มผู้ใช้ ความคาดหวังที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นของนักศึกษา และนักวิชาการผู้ปฏิบัติงานด้านประวัติศาสตร์ ได้แก่การเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศ ส่วนของอาจารย์ / นักวิจัย มีความคาดหวัง 2 ระดับ คือระดับมาก จำนวน 4 ด้าน และระดับปานกลางจำนวน 1 ด้าน ได้แก่ด้านลักษณะทางกายภาพ ส่วนที่สอง สำหรับบริการที่ได้รับจริง พบว่าผู้ใช้ได้รับบริการในระดับมาก 4 ด้าน โดยมีด้านสถานที่และสิ่งแวดล้อมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านลักษณะทางกายภาพ อยู่ในระดับปานกลาง และในส่วนของผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้านความหวังของผู้ใช้ทั้ง 3 กลุ่ม พบว่า ไม่แตกต่างกันทั้ง 5 ด้าน การบริการที่ได้รับจริง ไม่ต่างกัน 3 ด้าน แตกต่างกัน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านลักษณะทางกายภาพ และการเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศ

ต่อมา ธนินทร พูนศรีสวัสดิ์ (2549) ศึกษาเรื่องการใช้บริการและผู้ใช้บริการในสำนักจดหมายเหตุแห่งชาติ ช่วงพ.ศ. 2546 ถึง พ.ศ. 2548 เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ใช้บริการและการใช้บริการในสำนักจดหมายเหตุแห่งชาติผลการศึกษาวิจัยพบว่า ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่เป็นคนไทย เป็นผู้หญิง และเป็นนักศึกษาระดับปริญญาโทจากสถาบันต่างๆ เพื่อมาค้นคว้าทำวิทยานิพนธ์ หัวเรื่องหรือชื่อเรื่องที่มีการค้นคว้ามากที่สุด คือ ความเป็นมาของ

หน่วยงาน องค์กร สถานที่ สิ่งก่อสร้าง อาคารและสิ่งของ ใช้ระยะเวลาในการค้นคว้า 1 – 2 วัน ผู้ใช้บริการยิ้มและทำสำเนาเอกสารจดหมายเหตุประเภทลายลักษณ์มากกว่าไมโครฟิล์ม เอกสารลายลักษณ์ชุดที่ถูกขอทำสำเนามากที่สุดคือ เอกสารกรมราชเลขาธิการ รัชกาลที่ 5 กระทรวงนครบาล (ร.5 น) ปัญหาที่พบในแบบฟอร์มการให้บริการ ผู้ใช้บริการคือ ผู้ใช้บริการไม่ระบุข้อมูลสำคัญ โดยเฉพาะเรื่อง วัตถุประสงค์ในการวิจัย และหัวข้อหรือชื่อเรื่องที่ต้องการค้นคว้าทำให้นักหอจดหมายเหตุแห่งชาติไม่มีข้อมูลที่ถูกต้องในการปรับปรุงการให้บริการให้ตรงตามความต้องการของผู้ใช้บริการกลาง

ภาพิศุทธิ์ สายจำปา (2549) ที่ได้ศึกษาภาพลักษณ์ของสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติในทัศนะของนักศึกษาระดับบัณฑิตวิทยาลัยของมหาวิทยาลัยของรัฐ เพื่อศึกษาภาพลักษณ์ 4 ด้านของสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติคือ ภาพลักษณ์ด้านการประชาสัมพันธ์ ภาพลักษณ์ด้านการบริการ ภาพลักษณ์ด้านเอกสารจดหมายเหตุ และภาพลักษณ์ด้านอาคารสถานที่ พบว่า นักศึกษาบัณฑิตศึกษาที่มาใช้บริการสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติมากกว่าร้อยละ 60 เป็นเพศหญิง ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาในวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ รู้จักสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติได้จากการแนะนำของอาจารย์ นักศึกษابัณฑิตศึกษามีความถี่ในการเข้าใช้บริการ 1 – 3 ครั้งต่อปี และวัตถุประสงค์ในการมาใช้บริการคือ ทำรายงาน ทำวิทยานิพนธ์ นักศึกษابัณฑิตศึกษาส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภารกิจและความรับผิดชอบของสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ ในด้านการประชาสัมพันธ์ การบริการ ด้านเอกสารจดหมายเหตุ และด้านอาคารสถานที่สภาพแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

สุชาดา สุรางคกุล และลำปาง แม่นมาตย์ (2553) ศึกษาแนวทางการจัดการเอกสารจดหมายเหตุในสถาบันอุดมศึกษา กรณีศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น ในด้านนโยบายเกี่ยวกับการจัดหา ประเภท วิธีการได้มา รูปแบบการจัดการ และโครงสร้าง การบริหารจัดการเอกสารจดหมายเหตุ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ใช้และผู้ปฏิบัติงานด้านจดหมายเหตุ ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ใช้บริการกลุ่มผู้บริหารมหาวิทยาลัย นักศึกษาปริญญาเอกและโท อาจารย์และบุคลากร สัมภาษณ์จากผู้มีสิทธิการเข้าไปใช้เอกสารจดหมายเหตุ จำนวน 27 คน ผลการศึกษาเฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับผู้ใช้บริการพบว่ากลุ่มผู้ใช้ที่เป็นผู้บริหารและผู้ใช้อื่นๆ มีความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของเอกสารจดหมายเหตุ การใช้เอกสารจดหมายเหตุของผู้บริหารมีวัตถุประสงค์ เพื่อใช้ในการบริหารงานประกอบการเขียนประวัติความเป็นมาของมหาวิทยาลัย เป็นพยาน หลักฐานทางกฎหมาย รวมทั้งในเพื่อการประชาสัมพันธ์มหาวิทยาลัย ใช้เพื่อการติดต่อสื่อสารกับศิษย์เก่า เพื่อขอให้สนับสนุนมหาวิทยาลัยและบริจาคเงินเพื่อสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ของมหาวิทยาลัย ผู้ใช้กลุ่มอื่นๆ มีวัตถุประสงค์การใช้งานเพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ของมหาวิทยาลัย ประกอบการปฏิบัติงานเป็นพยานหลักฐานข้อมูลในการอ้างอิงเอกสารต่างๆ รวมทั้งใช้เพื่อจัดทำวารสาร รายงานประจำปี จัดทำวีดีทัศน์ และการจัดนิทรรศการ ปัญหาที่ผู้ใช้พบ คือ เอกสารที่จัดเก็บนั้นไม่ครบถ้วนมีพื้นที่ขาดหายไป ข้อมูลขาดตอน เนื่องจากการจัดเก็บเอกสารที่ไม่เป็นระบบ

การให้บริการเอกสารจดหมายเหตุจึงเป็นการสรุปรวมผลการปฏิบัติงานตั้งแต่ต้นจนสุดทำว่าผลการปฏิบัติงานจะสัมฤทธิ์ผลดีหรือไม่ การให้บริการความพึงพอใจ การได้รับประโยชน์จากการเรียกใช้ เป็นเครื่องมือวัดผลงานที่ถูกต้องแน่นอนที่สุด การนำเอกสารออกบริการ การขอใช้เอกสาร เนื้อหาของเอกสาร เครื่องมือที่ใช้ในการเรียกหาเอกสาร สิ่งเหล่านี้จะสะท้อนถึงปัญหาและวิธีการดำเนินงาน ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญเพื่อนำไปหาแนวทางปรับปรุงแบบปฏิบัติให้สอดคล้องกับทฤษฎีและหลักวิชาการ (สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร: 2559) ผู้วิจัยเห็นว่า หอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ยังไม่เคย

มีการศึกษาวิจัยมาก่อน ประโยชน์จากการศึกษาวิจัยทำให้ทราบข้อมูลอันจะนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขการให้บริการตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ หรือเป็นข้อเสนอแนะในการพัฒนางานในด้านการบริการให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์งานวิจัย

เพื่อศึกษาการใช้บริการในหอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช

วิธีการวิจัย

งานวิจัยระยะแรกนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือแบบฟอร์มที่ใช้ในหอนบริการ ในช่วงปีพ.ศ. 2560 – 2562 จากผู้ให้บริการ 72 คน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างแบบบันทึกข้อมูลเพื่อบันทึกข้อมูลการใช้บริการและเก็บรวบรวมการใช้บริการด้วยตนเอง ข้อมูลการใช้บริการประกอบด้วยข้อมูลผู้ใช้บริการและการใช้บริการ เช่น เพศ อาชีพ ระดับการศึกษา สถานที่ทำงาน วัตถุประสงค์การใช้บริการ หัวเรื่องที่ต้องการค้นคว้า ประเภทเอกสารที่ขอทำสำเนา เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการหาค่าสถิติ ร้อยละ โดยการวิเคราะห์ตามแบบบันทึกข้อมูลที่ละส่วน ข้อมูลผู้ใช้ เพศ อาชีพ สถานที่ทำงาน ระดับการศึกษา สาขาวิชา และข้อมูลการใช้บริการ วัตถุประสงค์การใช้บริการ หัวเรื่องที่ ต้องการค้นคว้า ประเภทเอกสารที่ขอทำสำเนา ปริมาณของเอกสารที่ขอทำสำเนา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบข้อมูลการใช้บริการในหอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ในช่วงปี พ.ศ. 2560-2562
2. นำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลสำหรับการศึกษาเชิงลึกในกลุ่มผู้ใช้บริการ และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพบริการให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ได้ต่อไป

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาผู้ใช้บริการในหอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ในช่วงปี พ.ศ. 2560 – 2562 พบว่าผู้ใช้บริการมีเพียงชาวไทย ไม่มีชาวต่างชาติ โดยรวมทั้ง 3 ปี ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 59.72) และผู้ใช้บริการเพศชาย (ร้อยละ 40.29) อาชีพที่เข้ามาใช้บริการมากที่สุดคือ ข้าราชการ ร้อยละ 34.70 สถานที่ทำงานหรือสถาบันการศึกษาของผู้มาใช้บริการ เป็นหน่วยงานราชการ มีจำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 33.33) ระดับการศึกษาของผู้ใช้ส่วนใหญ่อยู่ระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 41.66) โดยผู้เข้าใช้บริการส่วนใหญ่ไม่ระบุสาขาวิชา (ร้อยละ 56.94)

ผลการศึกษาข้อมูลการใช้บริการยังพบว่า รวมทั้ง 3 ปี ด้านวัตถุประสงค์ของการใช้บริการที่ผู้ใช้บริการระบุคือ เพื่อนำไปประกอบการจัดทำหนังสือและสิ่งพิมพ์ (ร้อยละ 23.52) เอกสารที่ติดต่อขอทำสำเนามากที่สุดคือ เอกสารโสตทัศนจดหมายเหตุ ประเภทไฟล์ภาพ (ร้อยละ 93.50)

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณนักจดหมายเหตุและเจ้าหน้าที่ของหอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชทุกคนที่ให้ความอนุเคราะห์ในการทำวิจัยในส่วนของงานบริการจดหมายเหตุ ตลอดจนข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศที่จัดเก็บภายในหอจดหมายเหตุแห่งนี้และขอขอบคุณผู้ให้บริการทุกท่านที่ได้เห็นถึงคุณค่าและความสำคัญของเอกสารจดหมายเหตุที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่งอันควรได้รับการจัดเก็บและอนุรักษ์สืบไป

เอกสารอ้างอิง

- ธนิษฐ พูนศรีสวัสดิ์. (2549). การศึกษาการใช้บริการและผู้ใช้บริการในสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต การจัดการจดหมายเหตุและเอกสาร มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ภาพิศุทธิ์ สายจำปา. (2549). ภาพลักษณ์ของสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติในทัศนะของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยของรัฐ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต การจัดการจดหมายเหตุและเอกสาร มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บุศยารัตน์ คู่เทียม. (2548). การประเมินคุณภาพบริการของสำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต การจัดการจดหมายเหตุและเอกสาร มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปรีชา เจริญยศ. (2555). ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารกับความรู้ ทักษะคติและพฤติกรรมของผู้ใช้บริการหอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ. วิทยานิพนธ์ปริญญาวารสารศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมสรวง พุดติกุล. (2539). หลักและแนวปฏิบัติงานจดหมายเหตุสำหรับภาครัฐและเอกชน. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยลัย สุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุชาติ สุรงค์กุล. (2553). แนวทางจัดการเอกสารจดหมายเหตุในสถาบันอุดมศึกษา : กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต การจัดการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร. (2559). คู่มือวิชาการบริหารพื้นฐานและจัดการงานจดหมายเหตุ. กรุงเทพฯ : บริษัท ไชเบอร์บุ๊คส์ แอนด์ ปริ้น จำกัด.
- Christopher J. Prom. (2004). "User Interaction with Electronic Finding Aids in a Controlled Setting", The American Archivist, 67:234-268.
- Alexandra Chassanoff. (2013). "Historians and the Use of Primary Source Materials in the Digital Age", The American Archivist, 76, 2:458-480.
- Rhee, Hea Lim. (2015). "Reflections on Archival User Studies" Reference & User Services Quarterly, 54,4: 29-42.

แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนกรณีศึกษา ชุมชนวัดตาล ตำบลบางเสด็จ อำเภอบางบาล จังหวัดอ่างทอง

Community-based Tourism Management : Case study of Wat Tarn Community Bangsadej Sub-district Pa-Mok district, Ang-Thong Province

เจตนา พัฒนจันทร์¹

Jetana Patanachan

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนวัดตาล ตำบลบางเสด็จ จังหวัดอ่างทอง มีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อทำความเข้าใจบริบทของการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นของชุมชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และสร้างองค์ความรู้ให้แก่กลุ่มเป้าหมาย จนนำไปสู่การร่วมกันสร้างแนวทางการพัฒนาโดยใช้ทรัพยากรวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวในชุมชนเป็นต้นทุนในการพัฒนา โดยผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (Participation Action Research) ผลการวิจัยพบว่าการท่องเที่ยวของชุมชนวัดตาล ไม่ได้กระจายการท่องเที่ยวออกไปทั้งตำบลหรือทั่วทั้งหมู่บ้านคงอยู่ในรูปศูนย์การเรียนรู้ การที่ชุมชนมีความเข้าใจว่าชุมชนของตนเองเป็นชุมชนท่องเที่ยวเนื่องมาจาก การเกิดขึ้นของที่พักโฮมสเตย์ที่ดำเนินการมาเป็นระยะเวลายาวนาน โดยได้รับการรับรองจากภาครัฐ รวมไปถึงการสนับสนุนปัจจัยต่าง ๆ จากหน่วยงานภาครัฐ เอกชนและ องค์การอิสระ เป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นป้ายบอกสถานที่ การออกแบบบรรจุภัณฑ์ของตุ๊กตาชาววัง ปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งของงานพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ ชุมชนไม่สามารถจัดการตนเองได้ บทความชิ้นนี้จึงได้นำเสนอแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อให้ชุมชนได้เรียนรู้ตนเองจนนำไปสู่การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วม โดยอาศัยแนวทางการพัฒนา 5 ด้าน จากเกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ของประเทศไทย ประกอบไปด้วย 1) ด้านการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวโดยชุมชน 2) ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี 3) ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริม มรดกทางวัฒนธรรมชุมชน 4) ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน 5) ด้านคุณภาพการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

คำสำคัญ : วิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม , การท่องเที่ยวโดยชุมชน , ทรัพยากรทางวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว

Abstract

This research studies on tourism of the local community, Wat Tan located in Bangsadej, Ang Thong - aims to understand the context of tourism in the community from the past to the present and create knowledge for target group leading to the joint development of the concept of utilizing cultural and

¹ นักศึกษาด้านการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

Students in the field of Cultural Resource Management, Graduate school, Silpakorn University

tourism resources for development. The research applies participation action research which it was found that the tourism in the Wat Tan community is not fully covered throughout the district or the village. The people in the community still have an understanding that the increasing tourism rate is due to the growth of homestays that have been operating for a long time by being supported from the public sector, as well as several various factors from the public, private or independent sectors - such as location signs and packaging design of palace dolls. One of the main problems of the tourism development in the community is that the people cannot manage themselves, hence, this article presents the concepts of tourism management to enable the community to learn and lead the tourism management by applying the 5 development approaches from the criteria of the community tourism development in Thailand; 1) community tourism management, 2) economics, society, and life quality 3) conservation and promotion of community's cultural heritage, 4) systematic and sustainable natural and environmental resource management, and 5) tourism service quality within the community.

Keywords: participation action research, community based tourism, cultural and tourism resources

บทนำ

ปัจจุบันการท่องเที่ยวแบบมวลชน (mass tourism) ถูกนำมาใช้ในนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวและรายได้มหาศาลเข้าสู่ประเทศซึ่งถูกผลักดันให้ธุรกิจที่เกี่ยวข้องเติบโตและขยายตัวอย่างต่อเนื่องกว่า 4 ทศวรรษ ที่ประเทศไทยหันมาพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว หลังจากโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยว “Visit Thailand Year” ในปี พ.ศ. 2530 และ “Amazing Thailand” ในปี พ.ศ. 2547 ทำให้ประเทศไทยเป็นที่รู้จักและกลายเป็นมหาอำนาจประเทศหนึ่งด้านการท่องเที่ยวของภูมิภาคเอเชีย เทิดชาย ช่วยบำรุง (2551) แม้การท่องเที่ยวจะสร้างรายได้ให้แก่ประเทศอย่างมหาศาล แต่ไม่สามารถปฏิเสธได้ว่า พื้นที่ใดก็ตาม หากได้รับการพัฒนาหรือมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้นแล้ว ย่อมที่จะมีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่นั้น ๆ มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรทางธรรมชาติ ทรัพยากรทางวัฒนธรรม อัญมณีรัตน ธนาพรรณ และ มณีวรรณ ผิวน้ำ (2557) ได้ชี้ให้เห็นถึงผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรม จากการท่องเที่ยวของ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ที่เดิมมีการเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรมไปอย่างช้า ๆ แต่การเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวอย่างรวดเร็วจากรูปแบบการท่องเที่ยวแบบมวลชน (mass tourism) ทำให้เชียงคานเริ่มมีปัญหาขึ้นหลายประการ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวถือว่าเป็นปัญหาเร่งด่วนที่ต้องรีบหาทางแก้ไข ผลกระทบจากการท่องเที่ยวในลักษณะดังกล่าวทำให้เกิดการทบทวนเรื่องการท่องเที่ยวในมิติต่าง ๆ และหนึ่งในนั้นก็คือ ทำให้เกิดการท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม/เฉพาะทาง (Niche Tourism) โดยเฉพาะการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism) โดยมีหน่วยงานภาครัฐและเอกชนให้การสนับสนุนชุมชนหมู่บ้าน เพื่อพัฒนาการชุมชนตนเองเพื่อรองรับการท่องเที่ยว จะเห็นได้จาก บริษัทเอกชนที่ก่อตั้งขึ้นมาเพื่อประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวทางเลือกหรือการท่องเที่ยวโดยชุมชนมากขึ้น แม้การส่งเสริมการท่องเที่ยวด้านนี้จะมีสูงขึ้นมา ในอีกด้านหนึ่งชุมชนที่เป็นเป้าหมายของโครงการเหล่านี้ก็มีทั้งที่ประสบความสำเร็จและล้มเหลวเช่นกัน ปัจจัยหนึ่งของการล้มเหลวนั้นคือ ชุมชนไม่ได้เตรียมพร้อมสำหรับการพัฒนาที่มีอย่างรวดเร็ว ซึ่งจะเห็นได้จากข่าวสารตามหน้า

หนังสือพิมพ์หรือเว็บไซต์ต่าง ๆ เช่นสำนักงานข่าวไทยพีบีเอสเสนอ บทสัมภาษณ์ นายเมืองมนต์ สุขพันธ์ ผู้ใหญ่บ้าน หมู่บ้านกุดตาใกล้พัฒนา บอกว่า “ตั้งแต่เปิดโครงการมายังไม่มียกย่องที่เข้ามาที่หมู่บ้าน ส่วนหนึ่งเป็นเพราะที่นี้ไม่มีแหล่งท่องเที่ยว แต่กลับน่าประมาทมาสนับสนุนด้านนี้ เช่นทำโฮมสเตย์ ทั้งที่ชาวบ้านต้องการให้ส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนอย่างเช่นผ้าย้อมคราม และผ้าทอลายชนิดให้เป็นที่รู้จักในวงกว้างมากขึ้น มีตลาดรองรับสิ่งที่เกิดขึ้นจึงไม่ตอบโจทย์ความต้องการของชาวบ้านได้” ไทยพีบีเอส (2563: ระบบออนไลน์) ซึ่งชุมชนวัดตาล ตำบลบางเสด็จ อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง ก็เป็นชุมชนหนึ่งที่มีหน่วยงานจากภายนอกต้องการเข้าไปสนับสนุนในด้านการท่องเที่ยว เช่น การจัดตั้งกลุ่มในการดำเนินการท่องเที่ยวของชุมชน เมื่อปี พ.ศ.2561 ซึ่งในปัจจุบันกลุ่มดังกล่าวไม่ได้ถูกขับเคลื่อนและมีบทบาทในการจัดการการท่องเที่ยวของตำบล และชุมชนแต่อย่างใด

ชุมชนวัดตาลเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เป็นที่รู้จักและมีชื่อเสียงในด้านของการเป็นแหล่งทำหัตถกรรมตุ๊กตาชาววัง โดยในปี พ.ศ.2519 สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำริให้ชาวบ้านประดิษฐ์เป็นอาชีพเสริม นอกจากตุ๊กตาชาววังแล้วบางเสด็จเป็นพื้นที่ ที่มีความเป็นมาอย่างยาวนานนับตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์จนถึง ปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีทรัพยากรและมรดกทางวัฒนธรรมรวมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นจำนวนมาก เช่นจิตรกรรมฝาผนังที่วัดท่าสุทธาวาส ความเชื่อเรื่องเส้นทางข้ามทัพของพระนเรศวรมหาราช ประเพณีการก่อบพระเจดีย์ทรายน้ำไหล ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ การทำไม้ก้านธูปซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมของคนในชุมชน อาหารท้องถิ่นที่ใช้วัตถุดิบในท้องที่เช่นปลาแม่น้ำพิฆังในชุมชน และการทำสวนเกษตรอินทรีย์ ชุมชนแห่งนี้ยังเป็นเป้าหมายของโครงการในการพัฒนาการท่องเที่ยวและอีกหลายด้านของหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และองค์กรอิสระอีกมากมาย หลายโครงการ ดังนั้น การวิจัยเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ชุมชนวัดตาล ตำบลบางเสด็จ อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง จึงเป็นประโยชน์ในการนำเสนอแนวทางการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อให้ชุมชนได้เรียนรู้ตนเองจนนำไปสู่การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อให้ชุมชนสามารถวิเคราะห์สถานการณ์และบริบทของชุมชนตนเองในด้านของการท่องเที่ยวได้
2. เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ให้แก่ชุมชน
3. นำผลวิเคราะห์และองค์ความรู้ มาส่งเสริมการทำงานร่วมกัน การแก้ปัญหา และสร้างแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่องแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนกรณีศึกษา ชุมชนวัดตาล ตำบลบางเสด็จ อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง ผู้วิจัยประยุกต์ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participation Action Research)

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสาร (Documentary Study)

ข้อมูลในส่วนนี้เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยโดยมีประเด็นที่ทำการศึกษาได้แก่ ลักษณะทางกายภาพ วัฒนธรรม ข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ และข้อมูลด้านความสำคัญของพื้นที่ อีกทั้งข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ

การท่องเที่ยวโดยชุมชนและการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยรวบรวมข้อมูลทั้งจากเอกสารชั้นต้น (Primary Sources) และเอกสารชั้นรอง (Secondary Sources) เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลที่เป็นทางการของแต่ละในหัวข้อที่ศึกษาและนำไปวิเคราะห์สังเคราะห์ต่อไป จากตำรา บทความวิชาการ รายงานการวิจัย เอกสารหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และฐานข้อมูลในอินเทอร์เน็ต

ขั้นตอนที่ 2 ข้อมูลจากการลงพื้นที่สำรวจ

ข้อมูลส่วนนี้ผู้วิจัยจะให้ความสำคัญในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสภาพการณ์สถานการณ์สภาพของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวตั้งแต่อดีตจนถึงในปัจจุบันในเขตพื้นที่ที่ทำการศึกษ ซึ่งเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับ เรื่องทั่วไปเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ระบบการบริหารจัดการในด้านต่าง ๆ โดยใช้เกณฑ์พัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของประเทศไทยเพื่อประเมินศักยภาพของพื้นที่ที่ทำการศึกษาในลงสำรวจ เบื้องต้น โดยประกอบไปด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน 2) ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี 3) ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน 4) ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน 5) ด้านคุณภาพการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชนและการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เลือกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยสัมภาษณ์บุคคลสำคัญ (Key person) ที่เป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวของชุมชน จำนวน 3 คน โดยมีบทบาทในชุมชนคือ ผู้นำแบบทางการ ผู้นำแบบไม่ทางการ และผู้ที่ได้รับการยอมรับเคารพนับถือ

ขั้นตอน ที่ 3 สร้างกระบวนการมีส่วนร่วม หลังจากผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลและประเมินศักยภาพเบื้องต้นแล้วจะทำการนำเสนอข้อมูลทั้งหมดเพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาต่อไป โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. การให้องค์ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวแก่ชุมชน การนำเสนอข้อดีข้อเสีย และกรณีศึกษา

2. การสร้างความเข้าใจตนเองโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการสำรวจทรัพยากรทางการท่องเที่ยวและวัฒนธรรมของตนเอง ประเมินศักยภาพตนเองด้วยเกณฑ์พัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย รวมไปถึงการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และ อุปสรรคของชุมชน (SWOT Analysis)

3. การสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยใช้ทรัพยากรทางวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวที่ได้มาจากกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน และเป้าหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนร่วมกัน

4. ร่วมกันจัดทำแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของ ชุมชนวัดตาล ตำบลบางเสด็จ อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง

ผลการวิจัย

ชุมชนวัดตาล ตำบลบางเสด็จ อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง มีความสำคัญในมิติประวัติศาสตร์ เนื่องจากในสมัยกรุงศรีอยุธยา ชุมชนเป็นหนึ่งในเส้นทางเคลื่อนทัพของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช และเป็นเมืองบริวารด้านเสบียง ด้านการเกษตร และปศุสัตว์ ที่สำคัญของพระนครศรีอยุธยาในสมัยนั้น ขณะที่สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ เป็นเส้นทางเสด็จประพาสมณฑลนครสวรรค์และมณฑลกรุงเก่า (พระนครศรีอยุธยา) โดยทางชลมารค (จังหวัดอ่างทอง, 2554) อีกทั้งพระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์ล้วนแล้วแต่เคยเสด็จมาที่ ตำบลบางเสด็จทุกพระองค์ และทรงมีพระราชกรณียกิจเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนที่ชุมชนแห่งนี้จำนวนมาก เช่น อาชีพพระราชทานการปั้นตุ๊กตาชาววัง โรงสีพระราชทาน กระทรวงวัฒนธรรม (2559)

ด้านสภาพสังคมในอดีตเป็นชุมชนเกษตรกรรมและปศุสัตว์ ปัจจุบันเป็นชุมชนเกษตรกรรมกึ่งเมือง และมีสภาพสังคมเป็นสังคมผู้สูงอายุ เนื่องมาจากหนุ่มสาววัยทำงานออกไปทำงานนอกชุมชน เช่นโรงงานที่จังหวัดอ่างทอง หรือ นิคมโรงงานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นต้น

ชุมชนวัดตาล ตำบลบางเสด็จ อำเภอบางบาล จังหวัดอ่างทอง นับถือศาสนาพุทธเป็นหลัก มีวัดสำคัญชุมชน คือวัดท่าสุทธาวาส หรือชาวบ้านจะเรียกติดปากว่า “วัดท่า” สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยา ไม่ปรากฏประวัติการสร้าง นอกจากหลักฐานทางโบราณคดี และโบราณวัตถุในวัดอาทิเช่นศิลปะกรรมของพระประธานภายในพระอุโบสถซึ่งสร้างจากหินทรายแดง ใบเสมาทำด้วยหินทรายแดง เป็นต้น หนังสือประวัติวัดทั่วราชอาณาจักรของกรมการศาสนาระบุว่า “วัดแห่งนี้สร้างมานานแล้ว สันนิษฐานว่าประมาณ พ.ศ. 2175 ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา ประมาณ พ.ศ. 2200” ด้วยลักษณะสภาพเป็นวัดมาช้านาน จากสมัยอยุธยาถึงปัจจุบัน คงได้รับการบูรณปฏิสังขรณ์ตามควรแก่เวลาและความเหมาะสมอย่างต่อเนื่อง สิ่งก่อสร้างและศิลปวัตถุจึงมีทั้งศิลปกรรมสมัยอยุธยาและรัตนโกสินทร์ จึงนับว่าเป็นวัดที่มีความสำคัญในประวัติศาสตร์ชาติไทยมาตั้งแต่อดีตราบจนถึงทุกวันนี้” กระทรวงวัฒนธรรม (2559)

ด้านการท่องเที่ยว ชุมชนมีความตั้งใจที่จะดำเนินการเรื่องการท่องเที่ยวเนื่องจากต้นทุนของชุมชนในด้านทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่ได้กล่าวไปข้างต้น โดยมีภาครัฐให้การสนับสนุนในการจัดตั้งกลุ่ม เช่น การจัดตั้งกลุ่มในการดำเนินการท่องเที่ยวของชุมชน เมื่อปี พ.ศ. 2561 (คำสั่งอำเภอบางบาลที่ 77/2561 เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการและคณะทำงานขับเคลื่อนหมู่บ้าน/ชุมชนท่องเที่ยว ตำบลบางเสด็จ) ปัจจุบันกลุ่มดังกล่าวไม่ได้ถูกขับเคลื่อนและมีบทบาทในการจัดการการท่องเที่ยวของตำบล และชุมชนแต่อย่างใด ผู้จัดการการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นคือกลุ่มคนและคณะกรรมการจากศูนย์ตุ๊กตาชาววัง ซึ่งไม่ได้มีภารกิจหลักในการพัฒนา วางแผน ดูแล อนาคตของการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในชุมชน

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้ชุมชนเป็นเป้าหมายของหน่วยงานภาครัฐจำนวนมากในการนำโครงการต่าง ๆ ลงมาในพื้นที่ชุมชน แต่สิ่งที่น่าสนใจคือ ชุมชนขาดเป้าหมายหรือแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ชัดเจน เช่น ป้ายสื่อความหมาย หรือป้ายอธิบายแหล่งท่องเที่ยว ซ้ำซ้อน มาจากหลายหน่วยงาน จะเห็นได้ว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ไม่ตรงตามความต้องการ ชุมชนหรือกลุ่มจำเป็นต้องรับผิดชอบผลิตไว้ จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าว บทความเรื่องนี้จึงประยุกต์ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participation Action Research) โดยเชื่อว่าความรู้คืออำนาจ โดยมุ่งสร้างความรู้ความเข้าใจต่อชุมชนว่า “ตนเองเป็นใคร” “มาจากไหน” “เราต้องการจะก้าวไปไหน” และ “เราจะไปถึงจุดหมายได้อย่างไรเพื่อให้เกิดสิ่งที่ดีกว่าปัจจุบัน Smith (1997) ซึ่งนำมาสู่ผลลัพธ์สรุปได้ดังนี้

1. ช่วงแรกก่อนเริ่มกระบวนการให้องค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยว ชุมชนไม่สามารถนิยามตนเองได้ว่าสิ่งที่ตนเองทำอยู่คือการท่องเที่ยวหรือไม่และอย่างไร การจัดการการท่องเที่ยวในมุมมองของชุมชนถูกขับเคลื่อนโดยคนนอกมาโดยตลอด ดังเห็นจาก บทสัมภาษณ์ในงานวิจัย เช่น “รู้จักการท่องเที่ยว หรือการท่องเที่ยวโดยชุมชนหรือไม่ แล้วรู้หรือไม่ว่าการท่องเที่ยวของชุมชนเราเป็นลักษณะใด ดำเนินการอย่างไร” ทั้งนี้หลักจากจัดกระบวนการให้องค์ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวแก่ชุมชน การนำเสนอข้อดีข้อเสีย และกรณีศึกษาแล้วชุมชนสามารถตอบบทสัมภาษณ์ได้ไปในทิศทางเดียวกันโดยสรุปว่า การท่องเที่ยวของเราจัดอยู่ในประเภทการท่องเที่ยวกระแสหลัก (mass tourism) ในรูปแบบของศูนย์เรียนรู้ตุ๊กตาชาววังเพียงแห่งเดียว ปัจจุบันนักท่องเที่ยวหลักเป็นผู้ศึกษาดูงานและจัดงานอีเว้นท์ เช่น งานวิ่ง งานแรลลี่ เป็นส่วนใหญ่ ชุมชนสามารถวิเคราะห์ศักยภาพตนเองได้ว่า เป็นชุมชนที่มีต้นทุนทางวัฒนธรรมที่แข็งแรง เช่นศูนย์ ตุ๊กตาชาววัง วัดท่าสุทธาวาส อาหารพื้นบ้าน และมีหน่วยงานเป็นจำนวนมากเข้ามาสนับสนุนใน

ด้านเศรษฐกิจ รายได้ แต่ในขณะเดียวกันในบางครั้งการพัฒนาจากหน่วยงานต่าง ๆ อาจจะไม่ตรงตามความต้องการของชุมชน และมีจุดด้อยของชุมชนคือสภาพสังคมเป็นสังคมผู้สูงอายุซึ่งเป็นปัญหาในการดำเนินการพัฒนาบางเรื่อง เช่น เทคโนโลยี หรือ การใช้ภาษาต่างประเทศ การจัดกิจกรรมให้องค์ความรู้ดังกล่าวเป็นการให้การศึกษาแก่บุคคลในชุมชนเป็นกลุ่มที่มีจำนวนไม่มากนัก มีความสนใจร่วมกัน มีลักษณะคล้ายคลึงกัน มีการทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของ สันธยา พลศรี (2547) กล่าวว่า การพัฒนาชุมชนมีวิธีการสำคัญ 3 วิธี คือการให้การศึกษาแก่ชุมชน การจัดระเบียบชุมชน และการดำเนินงานในลักษณะของกระบวนการ

2. เมื่อชุมชนทราบถึงสถานะของตนเองแล้วรวมถึงรับทราบหลักการของแนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community – Based tourism หรือ CBT) ชุมชนมีความต้องการให้ตนเองมีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นระบบ โดยเห็นว่ามีความจำเป็นหลายอย่างของชุมชนที่สามารถนำมาพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนได้ ซึ่งสอดคล้องกับประโยชน์ที่สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน (2561: ระบบออนไลน์) ให้ไว้ว่า “การท่องเที่ยวโดยชุมชน” มีส่วนสนับสนุนการฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่น “วิถีชีวิตและวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่บอกถึงอัตลักษณ์ความเป็นชุมชน ความเข้มแข็งของชุมชนจะทำให้ชุมชนสามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคม โดยที่ยังคงอนุรักษ์วัฒนธรรมและปรับประยุกต์ให้สอดคล้องกับยุคสมัย มีการสืบทอดสู่คนรุ่นหลังได้อย่างต่อเนื่อง” CBT เป็นเครื่องมือในการสร้างความภาคภูมิใจให้กับชาวบ้านในการนำเสนอ “ของดี” ชุมชนให้คนภายนอกได้รับรู้ ทำให้เกิดการสืบค้น ถ่ายทอด และฟื้นฟูวัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่น ชุมชนมีการบริหารจัดการและร่วมกันกำหนดว่าวิถีชีวิตและวัฒนธรรมอะไรบ้างที่ชุมชนพร้อมในการนำเสนอและสร้างการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน” ด้วยแนวคิดนี้จึงได้เกิดกระบวนการในการสืบค้นหรือนำเสนอทรัพยากรทางวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวที่อยู่ในชุมชน รวมไปถึงการสร้างแผนที่ชุมชนหรือแผนที่เดินดินจากความทรงจำ เมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการชุมชนจึงตระหนักได้ว่ามีทรัพยากรทางวัฒนธรรมอีกเป็นจำนวนมากที่มีศักยภาพพอที่จะนำมาพัฒนาเป็นกิจกรรมทางการท่องเที่ยว นอกเหนือศูนย์ตุ๊กตาชาววังที่ชุมชนควรหยิบขึ้นมาเสนอ และเห็นภาพกว้างของพื้นที่ชุมชนตนเองจากแผนที่ชุมชนที่ร่วมกันสร้าง

3. ผู้ศึกษาได้นำเสนอผลการศึกษาในประเด็นต่างๆ โดยประกอบไปด้วย 1) ผลการวิเคราะห์ปัจจัย ภายในและภายนอกของชุมชน (SWOT Analysis) 2) ผลการประเมินตนเองโดยใช้เกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของ ประเทศไทย เพื่อร่วมกันพิจารณาและสังเคราะห์ออกมาเป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตนเองโดยเริ่มจากการหาโลก หรือกลุ่มคนที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกันในที่นี้คือ กลุ่มคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษาในครั้งนี้ตามกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน สอดคล้องกับ พจนา สอนศรี (2546) ได้สร้างกระบวนการทำงานเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน (The Process of Facilitating the Development of CBT) ซึ่งมีการจัดทำวิสัยทัศน์และแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนา โดยมีผลการทำกระบวนการคือ กลุ่มเป้าหมายมีการลงมติร่วมกันเพื่อก่อตั้งกลุ่มหรือหน่วยงานที่ทำหน้าที่ดำเนินการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวโดยชุมชนต่อไปในอนาคต และกำหนดโครงสร้างพร้อมคัดเลือกบุคลากรเพื่อทำหน้าที่พัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยให้ใช้ชื่อว่า “ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบางเสด็จ” มีจำนวนสมาชิกทั้งหมด 20 คน ประกอบไปด้วย ประธาน 1 คน รองประธาน 2 คน เลขานุการ 1 คน เหรัญญิก 2 คน ประชาสัมพันธ์ 2 คน และกรรมการ 12 คน โดยมีวิสัยทัศน์และเป้าหมายในการทำงานที่ร่วมกันคิดดังนี้ “ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบางเสด็จ อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อม พัฒนาศักยภาพบุคลากรฟื้นฟูเศรษฐกิจ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล เพื่อความสุขและยกระดับการท่องเที่ยวโดยชุมชนสู่สากลอย่างยั่งยืน ” ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบางเสด็จ” มีเป้าหมายในการทำงาน ดังนี้

1. มีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นระบบ
2. การท่องเที่ยวพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้ดียิ่งขึ้น
3. เผยแพร่วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญา ท้องถิ่น
4. ยกระดับการท่องเที่ยวโดยชุมชนสู่สากล

หลังจากนั้นชุมชนได้ร่วมกันคัดเลือกทรัพยากรทางวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวมาร้อยเรียงเป็นเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชน ในช่วงเช้าจะเป็นการสัมผัสงานศิลปะและงานฝีมือของชุมชนเช่นการชมจิตรกรรมฝาผนังที่สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีให้วาดขึ้นพร้อมทั้งลงมือพระหัตถ์เอง ทดลองปั้นตุ๊กตาชาววังซึ่งเป็นอาชีพพระราชทาน โดยครูผู้สอนเป็นสมาชิกของชุมชน จากนั้นชมและฟังบรรยายถึงอาชีพดั้งเดิมของคนบางเสด็จคือการทำไม้ก้านธูป รับประทานอาหารกลางวันโดยมีรายการอาหารพื้นบ้านที่ชุมชนคัดเลือกจากฐานทรัพยากรที่หาได้ในชุมชนเป็นหลักสามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพภูมิศาสตร์ของชุมชนที่มีความอุดมสมบูรณ์ เช่นปลาตุ๊กสะเดาน้ำปลาหวาน เนื่องจากในชุมชนมีต้นสะเดาทั้งสะเดามัน สะเดาขม ปลาเห็ด (ทอดมัน) ที่ได้ปลากลายจากแหล่งน้ำธรรมชาติในชุมชนเอง แกงคั่วผักนึ่ง ที่ใช้วัตถุดิบตามบ้านสมาชิก หมี่กรอบทรงสวย เป็นรายการอาหารที่ทำถวายพระบรมวงศานุวงศ์ ขณะลงพื้นที่ปฏิบัติพระราชกรณียกิจที่ชุมชนแห่งนี้ พร้อมชมการแสดงรำโทน ซึ่งเป็นศิลปการร่ำรำทำเพลงพื้นบ้านระหว่างรับประทานอาหาร ช่วงบ่าย ตรวจสุขภาพกับหมอชาวบ้านซึ่งเป็นปราชญ์ชุมชนด้านการรักษากระดูกและไขข้อเพียงท่านเดียวของหมู่บ้านในปัจจุบันชาวบ้านยังเดินทางมาให้หมอชาวบ้านท่านนี้ช่วยเหลืออยู่ จากนั้นเข้าสวนเกษตรอินทรีย์ ทดลองทำกิจกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์จากวัตถุดิบในชุมชน ข้าวเกรียบปลาทับทิม และเลือกซื้อผักปลอดสารพิษได้ในสวนเกษตรแห่งนี้ จึงเดินทางเดินทางมาสรุปกิจกรรมที่ศูนย์ตุ๊กตาชาววัง พร้อมรับตุ๊กตาที่ปั้นและลงสีกลับไปเป็นของที่ระลึก โดยใช้ระยะเวลาอยู่ในชุมชนหนึ่งวัน เส้นทางนี้เป็นเส้นทางทดลองการใช้ทรัพยากรของชุมชนตนเอง ซึ่งผลผลิตแรก ของ “ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบางเสด็จ”

กระบวนการที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ผู้วิจัยมุ่งหวังให้ชุมชนมีภูมิคุ้มกันตนเองจากการพัฒนาจากภายนอก และตระหนักรู้ว่า “ตนเองเป็นใคร” “มาจากไหน” “เราต้องการจะก้าวไปไหน” และ “เราจะไปถึงจุดหมายได้อย่างไร และสามารถนำทรัพยากรทางวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวมาใช้ประโยชน์ได้ ซึ่งการดำเนินกิจกรรมต่างที่กล่าวมานี้สามารถตอบวัตถุประสงค์ของในงานวิจัยนี้ได้ครบถ้วน ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยไม่ได้มุ่งหวังว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชนของ ชุมชนวัดตาล ตำบลบางเสด็จ อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง จะประสบความสำเร็จเป็นชุมชนท่องเที่ยวที่มีคุณภาพและสมบูรณ์แบบ ทั้งนี้ต้องอาศัยความต่อเนื่องของชุมชนเอง และการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกภายใต้แนวทางการพัฒนาที่ “ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบางเสด็จ” ได้ร่วมกันดำเนินการไว้ การดูแลเอาใจใส่จากองค์กรพี่เลี้ยงอย่างใกล้ชิด เช่นการติดตามประเมินผลภายหลังที่ดำเนินการตามแนวทางดังกล่าวเมื่อดำเนินการครบหนึ่งปี

สรุป

กระบวนการหรือผลลัพธ์ต่าง ๆ ที่ได้จากวิจัยเรื่องแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนกรณีศึกษาชุมชนวัดตาล ตำบลบางเสด็จ อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง ผู้วิจัยประยุกต์ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participation Action Research) โดยมองว่าความรู้คืออำนาจ และมุ่งหวังว่าการท่องเที่ยวโดยชุมชนจะเป็นเครื่องมือในการสร้างประโยชน์ให้แก่ชุมชนตามแนวคิดของการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยชุมชนสามารถวิเคราะห์ตนเองได้ด้วยกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้และใช้กระบวนการมีส่วนร่วมระดมความคิดเห็นจากคนในชุมชนเอง

โดยมีผู้วิจัยเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) และครูผู้สอน (Teacher) โดยการใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์ตนเองเช่น SWOT Analysis เกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประเทศไทย และเครื่องมือในการสำรวจชุมชนอย่างง่ายเช่นการทำแผนที่เดินดินหรือแผนที่ชุมชน โดยร่วมกันสร้างหน่วยงานเล็กๆซึ่งเป็นองค์กระดับชุมชนที่มีหน้าที่บริหารจัดการและกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ของชุมชนตนเองขึ้นมาอย่างไม่เป็นทางการในขณะนี้ มีเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาที่ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม โดยผู้ศึกษาได้นำแนวทางการพัฒนาที่ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมขึ้นมามอบให้แก่หน่วยงานที่มีภารกิจและหน้าที่โดยตรงในการพัฒนาการท่องเที่ยวและการพัฒนาชุมชน คือ สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดอ่างทอง และพัฒนาชุมชนอำเภอป่าโมก เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาจากชุมชนโดยมีรากฐานจากเครื่องมือของรัฐเองคือการเกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประเทศไทย และความต้องการของชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงวัฒนธรรม. (2559). จิตรกรรมฝาผนังและจิตรกรรมตามแนวพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี วัดท่าสุทธาวาส, กรุงเทพฯ : กระทรวงวัฒนธรรม.
- จังหวัดอ่างทอง. (2555). ประวัติศาสตร์อ่างทอง จัดพิมพ์เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554 : จังหวัดอ่างทอง.
- เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2551). การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมจุดเปลี่ยนอันดามันสู่ความยั่งยืน, กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- พจนาน สุวรรณศรี. (2546). คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน, กรุงเทพฯ : โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ.
- สำนักงานข่าวไทยพีบีเอส. (2562). เปิดปมตลาดวาย นวัตกรรม <https://news.thaipbs.or.th/content/283872> :ระบบออนไลน์.
- สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT-I). (2561). ความสำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชน. http://www.cbt-pages&gen_lang=20112012094103#WxY5-jSFPIU :ระบบออนไลน์.
- สนธยา พลศรี. (2547). ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน, กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์ พิมพ์ครั้งที่ 5.
- อัญญารัตน์ ธนาวรรณ และ มณีวรรณ ผิวนิม. (2557). บทคัดย่อ การศึกษาผลกระทบทางสังคม และ วัฒนธรรมจากการจัดการท่องเที่ยวกรณีศึกษา เมืองเชียงคาน ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย, เอกสารประกอบการประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 15.
- Lewin, K. (1946). "Action Research and Minority Problem.". อ้างถึงใน การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและกระบวนการทางสำนึก : วรรณดี สุทธินรากร, กรุงเทพฯ :สยามปริทัศน์, 2557.
- Smith, S.E. (1997). Deepening Participatory Action-Research. In Nurtured by Knowledge: Learning to Do Participatory Action research. The Apex Press: New York, อ้างถึงใน การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและกระบวนการทางสำนึก : วรรณดี สุทธินรากร, กรุงเทพฯ :สยามปริทัศน์, 2557

การสื่อสารความรู้ผ่านนวัตกรรม QR code : กรณีศึกษาแหล่งโบราณคดีเพิงผาบ้านไร่ อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน

Innovation QR code to Encourage Knowledge: a case study of Ban Rai Rockshelter Archaeology Site Pang Mapha, Mae Hong Son province

ศุภร ชูทรงเดช¹

Suporn Shoosongdej

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ประยุกต์การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เพื่อค้นหาคำตอบในการสื่อสารความรู้จากผลงานวิจัยทางโบราณคดี “แหล่งโบราณคดีเพิงผาบ้านไร่” ผ่านนวัตกรรม QR code เพื่อแก้ปัญหาการเข้าถึงความรู้ของคนในพื้นที่ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อรวบรวมความรู้จากผลงานวิจัยมาจัดการอย่างเป็นระบบ แล้วนำเสนอเป็นความรู้พร้อมใช้ (knowledge delivery) ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และ 2) ออกแบบและพัฒนา นวัตกรรม QR code ด้วยแนวคิดการค้นข้อมูลและกระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking Process) ผู้วิจัยสังเคราะห์และถอดองค์ความรู้ในการคืนข้อมูลแก่ชุมชน โดยคำนึงถึงกลุ่มเป้าหมายหลัก คือ เยาวชนโรงเรียนศูนย์ปางมะผ้าในโครงการตามพระราชดำริ และกลุ่มเป้าหมายรองคือ กลุ่มท่องเที่ยวและกลุ่มโฮมสเตย์ชุมชนบ้านไร่ ส่วนการออกแบบเนื้อหาแบ่งเป็น 3 ชุดความรู้ คือ วัฒนธรรมโลงไม้ แหล่งโบราณคดีเพิงผาบ้านไร่ และเส้นทางเวลาจากเพิงผาบ้านไร่นำเสนอด้วยอินโฟกราฟิก สร้างแบบร่างทดสอบนวัตกรรม ผ่านการจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการร่วมกับกลุ่มเป้าหมายหลัก และทดลองฝึกปฏิบัติการทดสอบนวัตกรรมบนเส้นทางท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตกรรมนี้ ร่วมกับกลุ่มเป้าหมายรองสรุปผลศึกษาพบว่า การสร้างนวัตกรรมสื่อสารความรู้จากผลงานวิจัยเพื่อการใช้ประโยชน์ของชุมชน ควรต้องถอดความรู้ ผลงานวิจัย และจัดการผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมในการทำงานออกแบบเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งาน นวัตกรรม QR code มีศักยภาพในการเข้าถึงความรู้ที่สะดวกรวดเร็ว เกิดประโยชน์ทั้งด้านการศึกษาสำหรับนักเรียนในท้องถิ่น และส่งเสริมประสบการณ์ใหม่สำหรับท่องเที่ยวชุมชน การนำไปสู่การใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม ด้านการศึกษาต้องพัฒนาทั้งโครงข่ายสัญญาณอินเทอร์เน็ตในพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพ และนักสื่อสารชุมชนใช้นวัตกรรมให้เกิดประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวชุมชน

คำสำคัญ : คิวอาร์โค้ด, แหล่งโบราณคดีเพิงผาบ้านไร่, บ้านไร่, กระบวนการคิดเชิงออกแบบ

Abstract

This project is a qualitative research. Applied Action research attempts to find answers in disseminating information of archaeological research on “Ban Rai Rockshelter archaeological sites.” by the applying an innovative QR code to solve the problem of the knowledge accessibility of local communities. The objectives aim 1) to collect knowledge from research outcomes in order to be organized and performed as knowledge delivery, by the needs of the local community and 2) to design and develop QR code innovation using Research Utilization and Design Thinking Process theoretical concepts. The researcher synthesized the knowledge utilization to the community with focus on the primary target group, the youth at Soon Pang Mapha

¹ นักศึกษาด้านการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

Students in the field of Cultural Resource Management, Graduate school, Silpakorn University

Nai Krongkarn tam Prarachadumri Secondary school. Correspondingly, the practice of QR code innovation testing on the OTOP community tourism route, as a secondary target, Ban Rai community tourism and homestay groups. The knowledge designed is divided into 3 sets of contents, including a meaning of the Log Coffin Culture, Ban Rai Rockshelter archaeological sites, and the timeline from Rockshelter to Banrai village, are presented in the infographic design. The innovation draft was examined through the organized workshop with the primary target group and the trial practice of innovation testing on the OTOP community tourism route. The findings are as follows: Innovative communication of knowledge from research dissemination was utilized by the local community. The knowledge should be transcribed based on research and then complete this process by involving community participation before in the design thinking process in order to meet the user's needs. The QR code innovation has an efficacy solution to access knowledge, convenience and fast. It benefits both local educational practice and encourages a new experience for a community tourism. However, the innovative utilization will be useful in education require develop the internet network in the area to be effective. Also, the community guides use the QR code innovation to benefit community tourism.

Keyword : QR Code, Ban Rai Rockshelter Archaeological Site, Ban Rai village

บทนำ

ปัจจุบันเทคโนโลยีมีบทบาทในชีวิตประจำวันของคนในสังคมยุคดิจิทัลมากขึ้น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลายมิติ เช่น การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ด้วยบาร์โค้ดสองมิติ วนอุทยานภูเขาระโดงไฟ (เปรม อิงคเวชชากุล และจิรวดี โยธรัมย์, 2556) การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด เพื่อส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับศูนย์รวมสายพันธุ์กล้วยเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดกำแพงเพชร (ขวัญจุฑา คำบันลือ วิวัฒน์ มีสุวรรณ และพิชญภา ยวงสร้อย, 2560) การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็น เทคโนโลยีดิจิทัลกำลังจะกลายเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของคนชนบท เช่น การศึกษา e-learning หรือสื่อประชาสัมพันธ์ออนไลน์ YouTube และ QR code ของหมู่บ้านต่าง ๆ ในโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี เป็นต้น รวมถึงหมู่บ้านบ้านไร่ ตำบลสบป่อง อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอนที่ได้รับผลกระทบจากโครงการดังกล่าว

หมู่บ้านบ้านไร่ ตั้งอยู่ที่ราบลุ่มระหว่างหุบเขาบ้านไร่ มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ประกอบด้วย ไทใหญ่ ปกาเกอญอ ม้ง ลีซู ลาหู่ และคนเมือง คนไทยจากภาคต่าง ๆ ทำให้มีความโดดเด่นในด้านภูมิปัญญาและวัฒนธรรม เช่น ภูมิปัญญาอาหารที่หลากหลาย ไก่ทอดสมุนไพรสุตรม้ง ไก่ฮูปปกาเกอญอ ถั่วลายเสือลีซู เป็นต้น ประกอบกับมีที่ตั้งอยู่ปลายสายแม่น้ำลำจึงมีความอุดมสมบูรณ์สร้างผลผลิตทางการเกษตรได้ตลอดปี ลี้กลงไปในหุบเขาบ้านไร่มีแหล่งโบราณคดีก่อนประวัติศาสตร์ในวัฒนธรรมโลหะที่สำคัญ คือ “แหล่งโบราณคดีเพิงผาบ้านไร่” เป็นทรัพยากรวัฒนธรรมที่มีคุณค่าทางโบราณคดี ประวัติศาสตร์ มานุษยวิทยา ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ขึ้นมาทางวิชาการ ผลการวิจัยจากการสำรวจและขุดค้นทางโบราณคดีนำโดย รัศมี ชูทรงเดช ปี พ.ศ. 2541-2549 รวมถึงการร่วมมือกับชุมชนจัดตั้ง “พิพิธภัณฑ์บ้านไร่” (รัศมี ชูทรงเดช, 2551 : 62-63) และการจัดการแหล่งโบราณคดีเพิงผาบ้านไร่ สู่วิเคราะห์เผยแพร่ความรู้จากผลงานวิจัยระหว่างปี พ.ศ. 2549-2557 ก่อให้เกิดการเรียนรู้และคุณภาพในพื้นที่ ด้านกิจกรรมกับเยาวชน และการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นร่วมกับคณะครูจากโรงเรียนศูนย์ปางมะผ้าในโครงการตามพระราชดำริ และโรงเรียนบ้านถ้ำลอด กับคณะนักวิชาการด้านการศึกษา (รัศมี ชูทรงเดช, 2551 : 35-36)

การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในชุมชน² เช่น การยุบ-ย้ายพิพิธภัณฑ์บ้านไร่ การดูแลรักษาป่ายประชาสัมพันธ์ ป้ายสื่อสารความรู้ในแหล่งโบราณคดี ที่เสื่อมโทรมจากวัสดุและภัยธรรมชาติ นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงนโยบายหมู่บ้านที่หันไปสนับสนุนด้านการเกษตรที่ให้ผลเชิงเศรษฐกิจมากขึ้น ชาติพื้นที่ของการสื่อสารความรู้ ทำให้เกิดอุปสรรคในการเข้าถึงความรู้ ชาติความต่อเนื่องต่อการส่งต่อความรู้แก่เยาวชนและคนในชุมชน ต่อมาปี พ.ศ 2561 หมู่บ้านบ้านไร่ได้รับเลือกเข้าร่วม “โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี” โดยกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย การสร้างกระบวนการและขั้นตอนผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการร่วม กระตุ้นให้ชุมชนได้กลับมาสำรวจตัวตน เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ และองค์ความรู้ในชุมชน โดยเฉพาะองค์ความรู้ของแหล่งโบราณคดี ซึ่งเป็นแหล่งความรู้ที่จะนำไปสู่การใช้ประโยชน์กับการท่องเที่ยวชุมชน แต่ไม่สามารถเข้าถึงความรู้ได้ เป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงที่ผ่านมา

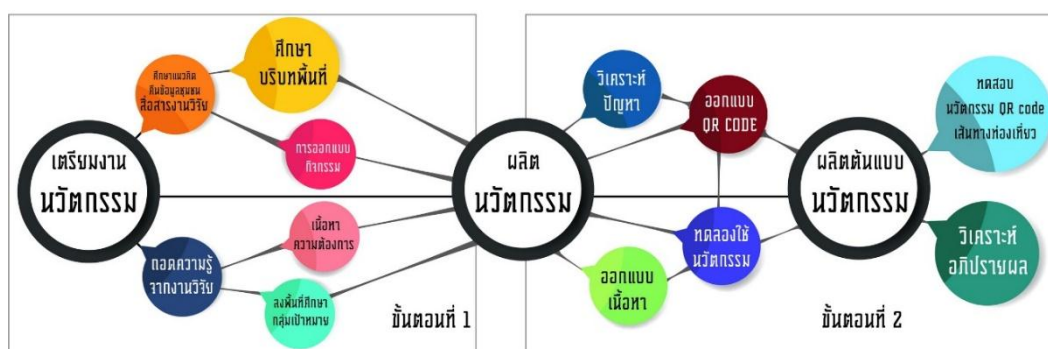
การสื่อสารความรู้ผ่านนวัตกรรม QR code : กรณีศึกษาแหล่งโบราณคดีเพิงผาบ้านไร่ อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีลักษณะเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ด้วยกระบวนการวิจัยเพื่อค้นหาคำตอบในการสร้างพื้นที่ใหม่ด้วยการสื่อสารความรู้จากผลงานวิจัยทางโบราณคดีผ่านนวัตกรรม QR code เพื่อนำไปสู่การใช้ประโยชน์ต่อชุมชน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อรวบรวมองค์ความรู้จากผลงานวิจัยทางโบราณคดีก่อนประวัติศาสตร์ แหล่งโบราณคดีเพิงผาบ้านไร่ นำมาจัดการอย่างเป็นระบบ เพื่อส่งต่อเป็นความรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน
2. เพื่อออกแบบและพัฒนารูปแบบนวัตกรรม QR code เชื่อมต่อการเข้าถึงความรู้ ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับแหล่งโบราณคดีเพิงผาบ้านไร่ ให้เกิดประโยชน์ ด้านการศึกษาสำหรับนักเรียนในท้องถิ่น ท่องเที่ยว การอนุรักษ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงวัฒนธรรม เพื่อการนำสู่การใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม

การดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนหลัก คือ ขั้นตอนที่ 1 แบ่งการศึกษาออกเป็นสองแนวทาง คือ แนวทาง (1) ศึกษาแนวคิดการคืนข้อมูลวิจัยให้ชุมชน และแนวคิดสื่อสารงานวิจัยเพื่อการใช้ประโยชน์ให้แก่ชุมชนพื้นที่วิจัย พร้อมทั้งดำเนินการเก็บข้อมูลภาคสนามศึกษาบริบทพื้นที่วิจัย สืบค้นแหล่งโบราณคดี ด้วยเครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการ

ภาพที่ 1 ผังวิธีดำเนินงานวิจัย

สัมภาษณ์เชิงลึกแบบเจาะจงกลุ่ม (focus group) และชาวบ้านในชุมชน การสังเกตการณ์ทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม

² สิวราช แก่นแก้ว, ผู้ใหญ่บ้านหมู่บ้านบ้านไร่, สัมภาษณ์, เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม พ.ศ.2561.

ร่วม แบบประเมิน ผู้การทำความเข้าใจชุมชนโดยออกแบบกิจกรรมร่วมกับชุมชน แนวทาง(2) สำรวจเอกสารและทบทวน ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ถอดความรู้ ด้วยการจัดจำแนกเนื้อหา ที่สอดคล้องกับความต้องการเรียนรู้ของชุมชน โดยนำผลการศึกษาริบทชุมชนมากำหนดกลุ่มเป้าหมาย ขั้นตอนที่ 2 ใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking Process) เป็นกระบวนการแปรรูปความรู้สู่การออกแบบ การวิเคราะห์ปัญหาผู้ใช้งาน การออกแบบเนื้อหา ระดมความคิดออกแบบ ค้นหาวิธีการนำเสนอ ทำแบบร่างเพื่อการทดสอบ ทดลองแบบร่างด้วยการออกแบบกิจกรรมกับกลุ่มเป้าหมายหลักและทดสอบนวัตกรรมร่วมกับกลุ่มเป้าหมายรอง ประเมินผลจากการทดสอบใช้จริงในเส้นทางท่องเที่ยว วิเคราะห์และอภิปรายผลเพื่อการแก้ไขเป็นต้นแบบสมบูรณ์

ผลการวิจัย

ขั้นตอนแรก ใช้แนวคิดการคืนข้อมูลวิจัยให้ชุมชน เป็นการทำความเข้าใจกับเอกสารและทบทวนผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแหล่งโบราณคดีเพิงผาบ้านไร่ อำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอนระหว่างปี พ.ศ. 2530-2557 สรุปได้ดังนี้

การทำงานโบราณคดีในช่วงแรก ระหว่างพ.ศ. 2529-2530 กรมศิลปากร (2530)ได้สำรวจถ้ำต่าง ๆ ในจังหวัดแม่ฮ่องสอนจำนวน 7 ถ้ำ หุบเขาบ้านไร่ (เพิงผาบ้านไร่) ถ้ำที่พบมีการเขียนผนังและภาพประกอบโดยละเอียด ต่อมา พ.ศ. 2530 สุรศักดิ์ อนันต์เวทยานนท์ ได้ค้นคว้า มีสารนิพนธ์เรื่อง “การศึกษารูปแบบเรือขุด ที่พบบริเวณวนอุทยานถ้ำน้ำลอด ตำบลสบป่อง อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน”

ระหว่างปี พ.ศ.2541-2543 โครงการสำรวจและการจัดทำระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับถ้ำ จังหวัดแม่ฮ่องสอน (สิทธิพงษ์ ดิลกวิชและคณะ, 2543) ได้บุกเบิกการศึกษาวัฒนธรรมโลงไม้ อย่างเป็นระบบและหลายมิติ พบถ้ำทางโบราณคดีทั้งสิ้น 37 แห่ง 8 ภาพเขียนสี 3 และแหล่งที่อยู่อาศัย พบโลงไม้ภายในถ้ำหรือเพิงผาสูง และหลักฐานทางโบราณคดี เช่น เครื่องมือเครื่องใช้ ภาชนะดินเผา กระดุกมนุษย์ กระดุกสัตว์ เพิงผาบ้านไร่ถูกบันทึกในชื่อ แหล่งโบราณคดีหมายเลข 20 (ถ้ำน้ำลอด) มีการบันทึกรายละเอียดและพิภพที่ตั้งอย่างเป็นระบบ

ปี พ.ศ.2544-2549 โครงการโบราณคดีบนพื้นที่สูงในอำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน ระยะที่ 1-2 โดย รัชมี ชูทรงเดช (2550) เป็นงานวิจัยแบบสหวิทยาการด้านโบราณคดี มานุษยวิทยากายภาพ วงปีไม้และสิ่งแวดล้อมโบราณชาติพันธุกรรมทางโบราณคดี ได้สำรวจ ขุดค้น และวิเคราะห์แหล่งโบราณคดี 2 แห่ง คือ แหล่งโบราณคดีเพิงผาบ้านไร่ และแหล่งโบราณคดีเพิงผาถ้ำลอด ได้นิยามว่า“วัฒนธรรมโลงไม้” ตรงกับยุคก่อนประวัติศาสตร์สมัยเหล็กและสร้างความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมโลงไม้

ปี พ.ศ. 2550-2551 โครงการจัดการแหล่งโบราณคดีเพิงผาบ้านไร่และเพิงผาถ้ำลอดในอำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน (รัชมี ชูทรงเดช, 2551) ได้จัดการแหล่งโบราณคดีทั้งสองแก่อำเภอ และสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมกับชุมชนผ่านกิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้เชิงท่องเที่ยวและการศึกษา เช่น กิจกรรมฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับเยาวชน พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การจัดนิทรรศการทางศิลปะการจัดวาง “มาจาก(คนละ)ปากฟ้าของเพิงผา ผู้การหลายเส้นแบ่งของวิถีวิทยาทางโบราณคดี วิถีในมานุษยวิทยา และมายาในศิลปกรรม” (สายัณห์ แดงกลม 2550)ในหมู่บ้านในพื้นที่วิจัย 2 แห่ง คือ หมู่บ้านบ้านไร่และหมู่บ้านถ้ำลอด

ปี พ.ศ. 2550 - 2556 โครงการสืบค้นและจัดการมรดกทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนในอำเภอปางมะผ้า-ขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน ระยะที่ 1-3 (รัชมี ชูทรงเดชและคณะ, 2550, 2552,2556) เป็นโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน นำองค์ความรู้จากฐานงานวิจัยทางโบราณคดี ประวัติศาสตร์ มานุษยวิทยา จากผลการวิจัยที่แสดงถึงพัฒนาการทางวัฒนธรรมต่อเนื่องจากยุคก่อนประวัติศาสตร์มาสู่การสืบค้นทางประวัติศาสตร์ การตั้งชุมชน และ

ความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในปัจจุบัน และจัดการมรดกทางวัฒนธรรมอย่างมีส่วนร่วม โดยมีการวางแผนข้อเสนอเชิงนโยบายแนวทาง อนุรักษ์ ตลอดจนกิจกรรมการเผยแพร่การใช้ประโยชน์สาธารณะ

จากการรวบรวมความรู้จากงานวิจัยต้นฉบับ รวมถึงเนื้อหาสาระที่นำเสนอสู่สาธารณะผ่านกิจกรรมการเผยแพร่ด้วยแนวคิดการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ (Research Utilization) การเผยแพร่ผลงานวิจัย (Research Dissemination) ด้วยเครื่องมือสื่อสาร (Communication Tools) ทำความเข้าใจลักษณะเนื้อหาของงานวิจัย ถอดความรู้จำแนกเนื้อหาออกเป็น 10 หัวข้อการเรียนรู้ คือ 1) วัฒนธรรมโลงไม้ 2) มนุษย์โบราณ 3) สิ่งแวดล้อมโบราณ 4) แหล่งโบราณคดีเพิงผาบ้านไร่ 5) ภาพเขียนสี 6) การทำโลงไม้ 7) หลักฐานทางโบราณคดีจากการขุดค้น 8) ความเชื่อเกี่ยวกับผีแมน 9) ชาติพันธุ์พรรณวรรณนา 10) การทำงานของนักโบราณคดี ร่วมกับเก็บข้อมูลภาคสนามพื้นที่วิจัย 2 ครั้งทำความเข้าใจกับสถานการณ์คืนข้อมูลชุมชน ทำความเข้าใจชุมชนผ่านกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนานักสื่อสารความหมายชุมชน เรื่อง “การเตรียมความพร้อมสำหรับการเป็นเจ้าบ้านชวนเที่ยวบ้านไร่” สนับสนุนการอบรมโดยนายศิวราช แก่นแก้ว ผู้ใหญ่บ้านบ้านไร่ ร่วมกับโครงการมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์และพลวัตทางวัฒนธรรมบนพื้นที่สูงในอำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยทำความเข้าใจกลุ่มเป้าหมายหลัก (primary target group) คือ กลุ่มนักเรียนในโรงเรียนศูนย์ปางมะผ้าในโครงการตามพระราชดำริ และกลุ่มเป้าหมายรอง (secondary target group) พร้อมการลงภาคสนามจำนวน 3 ครั้ง เพื่อการพัฒนาโจทย์ในพื้นที่ สำรวจสัญญาณโทรศัพท์ ตรวจสอบความต้องการความรู้กับชุมชนบ้านไร่ ตรวจสอบเนื้อหาด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก ครู ผู้ใหญ่บ้าน นักเรียน ชาวบ้านบ้านไร่ เจ้าของโฮมสเตย์ คนนำทาง และผู้เคยร่วมกิจกรรมอบรมร่วมกับนักโบราณคดีในอดีต

ขั้นตอนที่สอง ใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking Process) ดำเนินการ (Emphasize) เข้าใจผู้ใช้งาน (Define) วิเคราะห์เนื้อหาให้ตอบสนองความต้องการกับกลุ่มเป้าหมาย (Ideate) การออกแบบเนื้อหา ระดมความคิด และออกแบบผลงาน (Prototype) ทำแบบร่างเพื่อการทดสอบ (Test) ทดสอบแบบร่าง ประเมินผล จากทดลองใช้จริง โดยดำเนินการ ดังต่อไปนี้

เข้าใจผู้ใช้ (Empathize) เป็นการทำความเข้าใจต่อกลุ่มเป้าหมายเพื่อสร้างความชัดเจนก่อนการลงมือออกแบบและพัฒนานวัตกรรม ผ่านการลงพื้นที่ภาคสนามด้วยการสังเกตการณ์ (Observe) และการพาตนเองเข้าไปอยู่ร่วมในสถานการณ์ (Immerse) โดยขึ้นอยู่กับช่วงเวลาและโอกาส เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมกับกลุ่มเป้าหมาย

วิเคราะห์ (Define) จากการดำเนินงานในขั้นตอนแรกพบว่า เนื้อหาที่ตอบสนองความต้องการ สรุปจากผลประเมินครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 โดยกำหนดให้ผู้ร่วมตอบแบบสอบถามตัวเลือกอิสระใน 10 หัวข้อความรู้ไม่จัดลำดับความสำคัญ ได้ผลรวมเป็นร้อยละจากหัวข้อที่ถูกเลือกทั้งหมด 186 ครั้งพบว่า หัวข้อ มนุษย์โบราณร้อยละ 21.82 วัฒนธรรมโลงไม้ร้อยละ 20.90 การทำโลงไม้ร้อยละ 18.68 สิ่งแวดล้อมโบราณร้อยละ 14.61 แหล่งโบราณคดีโลงไม้ร้อยละ 10.98 ภาพเขียนสีร้อยละ 9.13 เป็นเนื้อหาที่ตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

ค้นหาคำตอบ (Ideate) นำผลการวิเคราะห์หามาประเมินเนื้อหาและรูปแบบการคืนข้อมูลชุมชน ระดมความคิดและแนวทางในการแก้ปัญหาด้วยการคัดเลือกและจัดระบบข้อมูล โดยใช้ปัจจัยเนื้อหาที่จะช่วยกระตุ้นให้ชุมชนได้เกิดการขบคิด/ทบทวนต่อประเด็นงานวิจัย (กาญจนา แก้วเทพ, 2560 : 62) จากผลการลงพื้นที่ภาคสนาม ผนวกกับผลการประเมินสะท้อนความเข้าใจต่อเนื้อหาที่สำคัญ มีความเชื่อมโยงกันของเพิงผาบ้านไร่และถ้ำผีแมนที่พบกระจายอยู่ในท้องถิ่นอำเภอปางมะผ้า คือ ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมโลงไม้ และเนื้อหาความสำคัญต่อแหล่งโบราณคดีเพิงผาบ้านไร่ในประเด็นต่าง ๆ การส่งต่อความรู้พร้อมใช้งาน (knowledge delivery) ที่เหมาะกับกลุ่มเป้าหมายที่ง่ายและกระชับ ผู้วิจัยจึงจัดเนื้อหา (contents) ออกเป็น 3 ชุดความรู้ ที่มีลักษณะความสัมพันธ์กันดังนี้

ชุดความรู้ เกี่ยวกับวัฒนธรรมโรงไม้ นิยามความของวัฒนธรรมโรงไม้ ลักษณะและองค์ประกอบ คือ โรงไม้ เสา ทำเลที่ตั้ง การปลงศพ การแกะสลักหัวโอง และของอุทิศ และศิลป์วิถีทัศน์ความยาว 2 นาที รัชมี ชูทรงเดช

ชุดความรู้ แหล่งโบราณคดีเพิงผาบ้านไร่ ประกอบด้วย 2 เนื้อหาหลักคือ การใช้พื้นที่ของคนโบราณ และแสดง ลักษณะเด่นของแหล่งโบราณคดีคือ การเป็นสุสานเปิดที่ใหญ่ที่สุดเท่าที่พบ ภาพเขียนสี โครงกระดูกมนุษย์โบราณ และใช้ ข้อมูลอธิบายรายละเอียดสำคัญในแต่ละด้านต่าง ๆ รวมถึงวิถีทัศน์ เพื่อสร้างประสบการณ์ในการข้ามพรมแดนสู่อดีต ชม เหตุการณ์ในช่วงชุดพบมนุษย์โบราณ

ชุดความรู้ เส้นทางเวลาจากเพิงผาสู่หมู่บ้านไร่ รวบรวมข้อมูลจากงานวิจัย นำมาเรียบเรียงเพื่อสร้างเส้นทางเวลา จากแหล่งโบราณคดีเพิงผาบ้านไร่เพื่อประกอบสร้างให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่และชุมชนโดยนำเสนอที่เน้น ตัวเลข ของเวลาและเนื้อหาที่กระชับจดจำง่าย

สร้างต้นแบบ (Prototype) กิจกรรมทดสอบสถานภาพความรู้ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนศูนย์ปาง มะผ้าในโครงการตามพระราชดำริ เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ.2562 สืบเนื่องจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับครูอย่างไม่เป็นทางการ พบว่าปัญหาและอุปสรรคในแต่ละช่วงของปีการศึกษาจะมีการเปลี่ยนแปลงบุคลากรอยู่เสมอ ส่งผลกระทบกับ เนื้อหาและวิธีการสอนที่ปรับเปลี่ยนตามทรัพยากรบุคคล ผู้วิจัยทำการทดสอบการเรียนรู้แหล่งโบราณคดีเพิงผาบ้านไร่กับ นักเรียนมัธยมปีที่ 1-3 จำนวน 33 คน และครู 3 คน โดยมีการดำเนินการแบ่งเป็น ก่อนการทดสอบ-ทดสอบ-หลังการ ทดสอบ การทดสอบความรู้พื้นฐานความรู้เกี่ยวกับโรงไม้ที่นักเรียนรู้จัก และการอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับนักวิจัย โบราณคดี จากนั้นจึงดำเนินการทดลองใช้งานผ่านแบบจำลอง QR Code ผลประเมินในส่วนของ การทดลองใช้งาน นวัตกรรม QR Code ตอบสนองความต้องการของการเรียนรู้ตามอรรถาศัยได้ดี เข้าถึงได้ง่ายสำหรับสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ลดภาระครูในการค้นคว้า สืบค้นสาระความรู้ สรุปผลงานโบราณคดีเพิงผาบ้านไร่ ทำให้การถ่ายทอดความรู้เป็นไปอย่าง ต่อเนื่อง โดยไม่ได้รับผลกระทบจากการลด-เพิ่มบุคลากรในอนาคต

ทดสอบ (Test) การทดลองฝึกปฏิบัติการทดสอบ QRCode: เส้นทางท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตวิถีบ้านไร่เมื่อ วันที่ 25 – 27 มกราคม พ.ศ.2563 ผู้วิจัย กลุ่มท่องเที่ยวและกลุ่มโฮมสเตย์ชุมชนบ้านไร่ประชุมร่วมวางแผนงานกำหนด โปรแกรมกิจกรรมการท่องเที่ยว เตรียมกิจกรรมล่วงหน้า 1 เดือน เลือกเส้นทางท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตวิถี มีลักษณะ เป็นวงกลม คือ ชมบ้านไร่ -ชมวิถีชีวิตชาวลีซูและทะเลหมอก-บ้านน้ำบ่อสะเป- ชมแหล่งโบราณคดีเพิงบ้านไร่ -ถ้ำพุทไธ- หมู่บ้านไร่ ดำเนินการเตรียมงาน แบ่งการออกเป็น 2 ส่วน คือการแก้ไข ปรับปรุงนวัตกรรม QR code 3 ชุดความรู้ สำหรับการทดสอบเพื่อการท่องเที่ยว ทำคัลปประชาสัมพันธ์ ทางกลุ่มชุมชนเตรียมความพร้อมเส้นทาง โปรแกรมการท่องเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยว ที่พักทั้งโฮมสเตย์น้ำบ่อสะเปและโฮมสเตย์บ้านไร่ โดยติดต่อสื่อสารผ่านทางโซเชียลมีเดีย มีการเสนอ การสร้างสะพานข้ามน้ำกลางและสถานที่พักผ่อนรับประทานอาหารกลางวัน

ผู้ร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวรวม 8 คนสนใจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และวัฒนธรรม นักวิจัยนักวิชาการด้าน วัฒนธรรม นักโบราณคดี และครอบครัวนักท่องเที่ยวชาวสวีเดน 5 คน อายุเฉลี่ยเกิน 50 ปีขึ้นไป 5 คน เด็กอายุไม่เกิน 13 ปี 2 คน และนักวิจัยอายุ 30 ปี

สำรวจเส้นทาง เตรียมงานล่วงหน้า 3 วัน ในวันที่ 22 มกราคม พ.ศ.2563 คณะสำรวจประกอบด้วย คนนำทาง ชาวไต เยาวชนผ่านการอบรมเจ้าบ้านชวนเที่ยว เยาวชนผู้สนใจอาชีพนำทาง ผู้วิจัยและหัวหน้ากลุ่มโฮมสเตย์ รวม 5 คน เดินเท้ารวมระยะทาง 7-8 กิโลเมตร ใช้เวลา 14 ชั่วโมง ผู้สำรวจปรับแผนการท่องเที่ยวโดยคำนึงถึงเรื่องเวลาและศักยภาพ ของนักท่องเที่ยวเป็นหลัก ตัดการนำชมถ้ำพุทไธที่ระยะเดินเท้าไกลไม่มีการปรับปรุงด้านความปลอดภัย

การทดลองฝึกปฏิบัติการทดสอบการใช้งาน QR code กับกลุ่มเป้าหมายรอง เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ปรับปรุงให้สอดคล้องกับการใช้งานทั้งเนื้อหาสาระ ประสิทธิภาพ และทำงานร่วมกับเป้าหมายในการสร้างทักษะ ประสพการณ์ เรียนรู้ผู้ประกอบการร่วมกันชุมชนกับเส้นทางท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตกรรม และถอดบทเรียนร่วมกับ นักท่องเที่ยวเพื่อทราบสภาพปัญหา

ผลการทดสอบนวัตกรรมได้ข้อค้นพบ 2 ประเด็น คือ 1) ส่วนการใช้งานจริง การฝึกใช้งานร่วมกับนักสื่อสาร ความหมายชุมชน ในการอธิบายขยายความรู้จากนวัตกรรม QR code ซึ่งจะเป็นการทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการใช้ งานการท่องเที่ยว พบว่านักท่องเที่ยวต้องการเนื้อหาเพิ่มเติม 2) พื้นที่แหล่งโบราณคดีเพิงผาบ้านไร่ เป็นพื้นที่อับสัญญาณ โทรศัพท์ไม่สามารถใช้งานอินเทอร์เน็ตได้ การใช้งาน QR code นักท่องเที่ยวต้องดาวน์โหลดเนื้อหาในแต่ละชุดความรู้เก็บ ลงในโทรศัพท์มือถือใช้ดูประกอบการบรรยายเนื้อหา แบบออฟไลน์สามารถเก็บภาพ จะทำหน้าที่ได้ดีในการสื่อสารจากสื่อ ภาพในอดีต และวีดิทัศน์ที่สามารถค้นหาเพิ่มเติมเมื่อมีสัญญาณอินเทอร์เน็ต อีกทั้งภาพในโทรศัพท์สามารถนำไปสืบค้นต่อ ความรู้เพิ่มเติมได้ในภายหลัง

ภาพที่ 2 นวัตกรรม QR code 3 ชุดความรู้

สรุปผลการวิจัย

กระบวนการจัดการองค์ความรู้จากงานวิจัยเพื่อการใช้ประโยชน์ ผ่านแนวคิดการคืนข้อมูลวิจัยสู่ชุมชนต้องทำ ความเข้าใจกับองค์ความรู้ ทำการย่อยข้อมูล ออกแบบเนื้อหา พร้อมกับทำความเข้าใจกลุ่มเป้าหมาย การศึกษาบริบท พื้นที่และแหล่งโบราณคดีเพิงผาบ้านไร่ ด้วยเครื่องมือวิจัย การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มี ส่วนร่วม รวบรวมและตีความนำไปสู่เนื้อหาที่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย สร้างเนื้อหา 3 ชุดความรู้ กำหนดรูปแบบการนำเสนอที่ร่วมสมัยด้วยนวัตกรรมการสื่อสาร QR code การออกแบบกิจกรรมสร้างการมีส่วนร่วมใน การพัฒนาเนื้อหาและตรวจสอบประสิทธิภาพ 3 ชุดความรู้ เป็นรูปแบบการสื่อสารแบบสองทาง (two-way communication) กระตุ้นชุมชนให้เกิดการทบทวนความรู้ในการนำสู่การใช้ประโยชน์ในอนาคต

องค์ความรู้ที่มีประโยชน์สำหรับการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น จะไม่มีความสำคัญสำหรับชุมชน หากความรู้นั้นไม่สื่อสารตอบสนองต่อความต้องการในระบบการเรียนรู้ของชุมชน หรือชุมชนขาดประสิทธิภาพต่อการ เข้าถึงความรู้นั้นจากข้อจำกัดของเครื่องมือสื่อสารในอดีต นวัตกรรม QR code มีศักยภาพเป็นเครื่องมือสื่อสารเชื่อมโยง ความรู้ผลงานวิจัยของแหล่งโบราณคดีเพิงผาบ้านไร่ นำความรู้แปรรูปสู่การใช้ประโยชน์ ทั้งด้านการศึกษาต่อโรงเรียนและ ต่อชุมชนบ้านไร่ แนวคิดการคืนข้อมูลแก่ชุมชน (Research Utilization) และการสื่อสารผลงานวิจัย (Research Dissemination) เรียนรู้ทำความเข้าใจทั้งผลงานวิจัยและเนื้อหาที่นำคืนกลับสู่ชุมชน ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบ

(Design Thinking Process) ในการสร้างความเข้าใจและเรียนรู้ความต้องการของกลุ่มเป้าหมายผ่านการทำงานในแต่ละขั้นตอน ตรวจสอบผ่านการออกแบบกิจกรรม 2 ครั้งและทดสอบประสิทธิภาพผ่านการทดลอง ใช้งานภายใต้สถานการณ์ และเงื่อนไขจริงจากการจัดการท่องเที่ยว ผลการทดลองพบว่านวัตกรรม QR code หากนำไปสู่การใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพต้องมีการปรับปรุงสัญญาณโทรศัพท์ให้ครอบคลุมในทุกพื้นที่ และพัฒนา การใช้งานนวัตกรรม QR code ร่วมกับนักสื่อสารชุมชนในการขยายความรู้เนื้อหาที่นวัตกรรมบรรจุแบบกระชับข้อมูล

การสร้างนวัตกรรมสื่อสารความรู้จากผลงานวิจัยเพื่อการใช้ประโยชน์ของชุมชน เป็นงานต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ ที่แสดงให้เห็นว่าควรถอดความรู้ผลงานวิจัยอย่างเข้าใจ แล้วจึงจัดการผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมในการทำงานออกแบบเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งาน นวัตกรรม QR code เป็นการทำให้องค์ความรู้ แปรเป็นสารให้สอดคล้องกระบวนการสร้างการเรียนรู้ชุมชนต้องอาศัยการจัดการออกแบบเนื้อหา การนำเสนอ การทดลองและทดสอบ สร้างเครื่องมือให้เกิดช่องทางการเข้าถึงที่ง่าย สะดวก ครอบคลุมทั้งสถานที่และเวลา ตอบสนองความต้องการผู้เรียนนำไปสู่การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา แก้วเทพ และกำจร หลุยยะพงศ์. (2560). การใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยด้วยเครื่องมือสื่อสาร : แนวคิดและบทสังเคราะห์, กรุงเทพฯ : หยินหยาง การพิมพ์.

ขวัญจุฑา คำบันลือ วิวัฒน์ มีสุวรรณ พิษญาภา ยวงสร้อย. (2560). การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีคิวอาร์โค้ด เพื่อส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ สำหรับศูนย์รวมรวมสายพันธุ์กล้วย เฉลิมพระเกียรติ จังหวัดกำแพงเพชร.บทความ วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 หน้า 184-193.

เปรม อิงคเวชชากุล และจิรวดี โยธัมย์. (2556). การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ด้วยบาร์โค้ดสองมิติ วนอุทยานภูเขาไฟกระโดง รายงานการวิจัยสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

สถาพร ขวัญยืน. (2530). รายงานสำรวจแหล่งโบราณคดีอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน. โครงการโบราณคดีประเทศไทย (ภาคเหนือ) เอกสารสำเนา.

สิทธิพงษ์ ดิลกวนิช และคณะ. (2543). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการสำรวจและการจัดทำระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับถ้ำ จังหวัดแม่ฮ่องสอน, (เล่มที่ 4 โบราณคดี) เสนอต่อสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

สายัณห์ แดงกลม.(2550). สูจิบัตร มาจาก(คณะ)ฟ้าผ่าของเพิงผา ผู้การทลายเส้นแบ่งของวิถีวิทยาทางโบราณคดี วัสดุในมานุษยวิทยา และมาภายในศิลปกรรม, กรุงเทพฯ : เอร่าวัฒนธรรมการพิมพ์

รัศมี ชูทรงเดช. (2547). โบราณคดีบนพื้นที่สูงในอำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน, นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร

รัศมี ชูทรงเดช และคณะ. (2550). รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการโบราณคดีบนพื้นที่สูงในอำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน” ระยะเวลาที่สอง (เล่มที่ 2: ด้านโบราณคดี), เสนอต่อสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

_____. (2551).รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการจัดการแหล่งโบราณคดีเพิงผาบ้านไร่และเพิงผาถ้ำลอด ในอำเภอปางมะผ้า จังหวัดแม่ฮ่องสอน. เสนอต่อ The US Embassy of Thailand.

_____. (2552). รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการสืบค้นและจัดการมรดกวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ในอำเภอป่า-ปางมะผ้า-ขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน, เสนอต่อสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

_____. (2556). รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการสืบค้นและจัดการมรดกวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ในอำเภอป่า-ปางมะผ้า-ขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน ระยะเวลาที่ 3, เสนอต่อสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

ศกุนตโลปชาชาน: ภาพสะท้อนความสำคัญของภรรยาในศาสนาฮินดู

Śakuntalopākhyāna: Reflections on the Importance of Wives in Hinduism

สุปริชญา จัปใจ¹

Supreechaya Chabchai¹

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งนำเสนอสาระสำคัญของศกุนตโลปชาชานที่ปรากฏในวรรณคดีมหาภารตะ ซึ่งถือเป็นวรรณคดีอิติहाสะที่ยิ่งใหญ่และสำคัญของชาวอินเดียที่มีเรื่องสั้นแทรกอยู่หลายเรื่อง ศกุนตโลปชาชานเป็นวรรณคดีสั้นสกฤตที่มีชื่อเสียงและได้รับความนิยมมากที่สุดเรื่องหนึ่งของโลก เนื้อหาของศกุนตโลปชาชานเป็นเรื่องราวความรักที่ต้องฝ่าฟันอุปสรรคของศกุนตลาและกษัตริย์ทุษยันต์ ยิ่งไปกว่านั้น ในศกุนตโลปชาชานยังปรากฏภาพสะท้อนทางสังคมอินเดียในหลายแง่มุม เช่น ปริชญา กฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณี โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวคิดเกี่ยวกับความสำคัญของผู้หญิงในฐานะภรรยาของศกุนตลาซึ่งเป็นบทบาทสำคัญหลักในเรื่อง ความสำคัญของภรรยาในศกุนตโลปชาชานปรากฏในหลายรูปแบบ ได้แก่ ภรรยาเป็นผู้เสียสละ ภรรยาเป็นผู้ให้กำเนิด ภรรยาเป็นผู้ดูแลปรนนิบัติสามี ภรรยาคือปุรุชาระถะ 4 ประการ ภรรยาคือส่วนสำคัญในพิธีกรรม ภรรยาเป็นทรัพย์อันประเสริฐ (ความสุขและความสบายใจ) ภรรยามีความผูกพันทางจิตวิญญาณในโลกหน้า และภรรยาคือพลังอำนาจของสตรีที่เป็นเครื่องหนึ่งของบุรุษ ศกุนตโลปชาชานจึงถือเป็นวรรณคดีที่สะท้อนลักษณะทางสังคมครอบครัวระหว่างเพศหญิงและเพศชายในศาสนาฮินดู

คำสำคัญ : ศกุนตลา, ศาสนาฮินดู, มหาภารตะ, อินเดีย, สังคม, วรรณคดีสั้นสกฤต

Abstract

This article aims to present the essence of Śakuntalopākhyāna in the Mahābhārata literature. Mahābhārata is considered a great and important literature of the Indian people with many short stories inserted. Śakuntalopākhyāna is one of the most famous and popular sanskrit literature in the world. The content of Śakuntalopākhyāna is a love story that has to overcome the obstacles of Śakuntalā and King

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรสันสกฤตศึกษา คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร

M.A. Student in Sanskrit Studies Program, Faculty of Archaeology, Silpakom University, Bangkok.

Duṣayanta. Moreover, there are still many reflections on Indian society in the story such as Philosophy, laws, customs and traditions. Especially the importance of women as wives of Śakuntalā which is the main character in the story. The importance of wives in Śakuntalopākhyāna appears in many forms: the wife is person who sacrifices oneself, wives gave birth, wives is the attendant of the husband, the wife is the 4 object of human pursuit (Puruṣārtha), the wife is an important part of religious ceremonies, wife is a precious treasure (happiness and peace of mind), wives have spiritual attachment in the next world, and wives are the power of women who are half of men. Śakuntalopākhyāna, therefore be considered a literature that reflects the social, family characteristics between females and males in Hinduism.

Keywords: Sakuntala, Hinduism, Mahabharata, India, Society, Sanskrit Literature

บทนำ

มหากาพย์เป็นวรรณคดีสันสกฤตที่สำคัญยิ่งของชาวอินเดีย โดยเฉพาะชาวอินเดียที่นับถือศาสนาฮินดู จัดเป็นวรรณคดีประเภท “อิติहाสะ” หรือวรรณคดีมหากาพย์ มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ที่เชื่อว่าเกิดขึ้นจริง เป็นวรรณคดีของพระเกียรติของกษัตริย์หรือการอวดอารของเทพเจ้าองค์สำคัญในยุคนั้น มีความยาวประมาณ 200,000 โศลก เนื้อหาของเรื่องไม่ได้เป็นเพียงการพรรณนาถึงสงครามระหว่างพี่น้องสองตระกูลเท่านั้น แต่ยังมีเรื่องสั้นต่างๆ แทรกอยู่มากมาย เช่น นิยายโบราณเกี่ยวกับเทพ กษัตริย์ และฤๅษี ทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างจักรวาลและเทววิทยา การบรรยายปรัชญาหลายสาขา รวมทั้งภควัตคีตา กฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณี และหน้าที่ของคนในวรรณะกษัตริย์ พร้อมทั้งอุปาขยานหรือเรื่องแทรกหลายเรื่องที่มีชื่อเสียง เช่น ศกุนตโลปาขยาน

ศกุนตโลปาขยาน คือ อุปาขยานเรื่องศกุนตลา อยู่ในอาทิพรวของมหากาพย์ ประกอบด้วยคำประพันธ์ 325 โศลก² เนื้อหาของศกุนตโลปาขยานเกริ่นนำด้วยการกล่าวถึงทำวชนเมษะที่ขอให้ฤๅษีไวศัมปายณะเล่าความเป็นมาของกษัตริย์ฝ่ายปुरु ซึ่งเป็นบรรพบุรุษของตน ฤๅษีจึงได้เล่าเรื่องกษัตริย์ทุษยันต์ที่พบกับศกุนตลา และเรื่องราวความรักที่ต้องฝ่าฟันอุปสรรคของทั้งคู่ จนกระทั่งประสูติพระโอรสนามว่า “ภรต” อันเป็นกษัตริย์ต้นวงศ์ภารต³

ศกุนตโลปาขยานเป็นหนึ่งในอุปาขยานที่มีชื่อเสียงมากที่สุด นอกเหนือจากเรื่องราวความรักระหว่างกษัตริย์ทุษยันต์และศกุนตลาแล้ว ในศกุนตโลปาขยานยังมีเรื่องราวย่อยๆ เกี่ยวกับลักษณะการแต่งงานที่พึงกระทำของวรรณะทั้ง 4 เรื่องของนางอัปสรเมณฑา และความสำคัญของฤๅษีวิศวาไมตร รวมถึงที่มาของชื่อ “ภรต” อันมีที่มาจากพระภรต ลูกชายของศกุนตลา ความยิ่งใหญ่ของพระภรตและวงศ์ภารตจะจึงกลายเป็นชื่อเรียกของประชาชนและประเทศอินเดียด้วย

² Dutt, M.N. trans., *Mahābhārata Sanskrit text and English translation*, (Delhi: Anand Parbat, 2013), 205-228.

³ ธวัชชัย ดุยสุจริต. “การศึกษาวิเคราะห์บทละครสันสกฤต อภิษุณยานศกุนตล มงกัที่ 1-2.” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาตะวันออก สาขาวิชาภาษาสันสกฤต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2554), 18.

ศกุนตโลปายานได้ถูกดัดแปลงจากต้นฉบับเพื่อใช้เป็นบทละคร ชื่อว่า อภิชูยานศากุนตลุม โดย กาลิทาส ที่แปลครั้งแรกโดย Sir William Jones ในปี ค.ศ. 1789 ถือเป็นบทละครสันสกฤตเรื่องแรกที่แปลเป็นภาษาตะวันตก จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1889 บทละครได้รับการแปลและบรรยายเป็นภาษาต่างๆ อีกหลายภาษา⁴ เรื่องราวของศกุนตลาจึงเป็นที่คุ้นเคยของผู้อ่านวรรณคดีสันสกฤตเป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์

เพื่อปริวรรตและแปลศกุนตโลปายานจากภาษาสันสกฤตเป็นภาษาไทย และเพื่อศึกษาความสำคัญของภรรยาที่ปรากฏใน “ศกุนตโลปายาน”

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวเคราะห์ศกุนตโลปายานในมหาภารตะ จากหนังสือวรรณคดีสันสกฤตเรื่องมหาภารตะ ฉบับของ M.N. DUTT, Mahābhārata Sanskrit text and English translation (Delhi: Anand Parbat, 2013). ผู้ศึกษาใช้วิธีการศึกษาโดยการสำรวจเอกสาร การปริวรรต การแปล และการวิเคราะห์ ศึกษาวิเคราะห์ด้วยระเบียบวิธีวิจัยเอกสาร นำเสนอผลงานด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ เพื่ออธิบายและบรรยายองค์ความรู้ที่ได้จากการแปลศกุนตโลปายานในมหาภารตะ

ผลการวิจัย

จากการปริวรรตและแปลศกุนตโลปายานในมหาภารตะ ผู้ศึกษาพบว่าศกุนตโลปายานเป็นวรรณคดีที่แสดงถึงรายละเอียดเกี่ยวกับความเชื่อในศาสนาฮินดูได้อย่างชัดเจนเรื่องหนึ่ง ศาสนาฮินดูเป็นศาสนาที่มีระบบวรรณะทั้ง 4 ได้แก่ พราหมณ์ กษัตริย์ แพศย์ และศูทร แต่ละวรรณะมีข้อกำหนดในหน้าที่ของตนอย่างชัดเจน คนในสังคมจะดำเนินชีวิตประจำวันด้วยคำสอนของพระเจ้าที่เป็นเจ้าที่ปรากฏในคัมภีร์ทางศาสนาต่างๆ เช่น คัมภีร์สมฤติ คัมภีร์ธรรมศาสตร์ เป็นต้น หากไม่ทำตามข้อควรปฏิบัติตามที่พระเป็นเจ้าได้กำหนดไว้ก็จะมีผลความอัปมงคลเกิดขึ้นแก่คนและวงศ์ตระกูลนั้น

ศาสนาฮินดูมีพิธีกรรมทางศาสนาที่เกี่ยวข้องกับทุกช่วงของชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย ส่งผลให้เกิดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ขึ้นเพื่อไม่ให้คนในสังคมมีกรรมผลสมผลสวนวรรณะกัน ในทอรรณะของชาวฮินดู ผู้หญิงเป็นตัวแปรสำคัญและมักถูกคาดหวังจากสังคมว่าจะต้องเป็นผู้ประพฤติถูกต้องตามกฎเกณฑ์อย่างเคร่งครัด บทบาทและความสำคัญของผู้หญิงในมหาภารตะมีความขัดแย้งกับสภาพสังคมปิตาธิปไตยเข้มข้นอย่างอินเดียในปัจจุบันอยู่บางประการ ภาพของผู้หญิงในอินเดียปัจจุบันมักแสดงให้เห็นถึงความลำบากแค้นทางสิทธิเสรีภาพและถูกกดขี่ทางสังคม แต่ในมหาภารตะพบว่าบทบาทของสตรีมีพลังอำนาจและมีความสำคัญต่อนุรุษในหลายๆแง่มุม และมีความสำคัญไม่แพ้กัน เช่น ในอุปขยานเรื่องสาวิตรี พระนางสาวิตรีเป็นผู้มีความฉลาดเฉลียวมากจนสามารถช่วยเหลือสามีครอบตัวของพระนางไว้ได้ นางทมยันตีที่มีความรักอัน

⁴ Vikram Dhillon, 8 Facts About Abhigyan Shakuntalam, A Sanskrit Play By Kalidas. Accessed 20 October 2562. Available from <http://topyaps.com/n-facts-about-abhigyan-shakuntalama-sanskrit-play-by-kalidas>

แน่วแน่และซื่อสัตย์ต่อพระนลจนสามารถเลือกพระนลตัวจริงมาเป็นสามีได้ หรือพระนางเทราปที ผู้เป็นตัวละครหลักในมหากาพย์ ก็มีอำนาจสาปผู้ที่เหยียดหยามพระนางต่อหน้าธารกำนัลอย่างพื่อนองตระกูลเกรงพให้ตายโดยฝีมือของสามีทั้ง 5 ของพระนาง อันเป็นชนวนเหตุของมหาสงครามที่ทุ่งกุรุเกษตร และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในศกุนตโลปาชยานเอง ศกุนตลา ก็เป็นผู้มีความกล้าหาญ มีความรอบรู้ และสามารถโต้เถียงกับกษัตริย์ทุษยันต์เพื่อยืนหยัดในความถูกต้อง และเพื่ออธิบายคุณสมบัติอันมีค่าของภรรยาที่มีต่อสามีของเธอเอาไว้ได้อย่างครบถ้วน ดังนั้น บทบาทหน้าที่ของสตรีที่ปรากฏในมหากาพย์จึงมีความสามารถและมีคุณค่าต่อบุรุษเป็นอย่างมาก

จากการวิเคราะห์ภาพสะท้อนทางสังคม วัฒนธรรม และประเพณี ของศกุนตโลปาชยานในมหากาพย์ ผู้ศึกษาพบประเด็นที่น่าสนใจหลายประเด็น หนึ่งในนั้นคือการอธิบายถึงความสำคัญของผู้หญิงในฐานะภรรยาที่มีรายละเอียดอย่างพิสดารอยู่หลายโคลก โดยความสำคัญของผู้หญิงในฐานะภรรยาปรากฏในระหว่างที่ศกุนตลาโต้เถียงและอธิบายความสำคัญของตัวนางเองแก่กษัตริย์ทุษยันต์ ที่แสร้งทำเป็นลืมนางว่าพระองค์ได้เป็นสามีของนาง ดังตัวอย่าง

1. ภรรยาคือผู้เสียสละ

ตามจารีตประเพณีแต่โบราณกำหนดให้สตรีมีบทบาทสำคัญ 2 ประการเท่านั้น กล่าวคือ “บุตร” และ “ภรรยา” ช่วงชีวิตของสตรีใกล้เคียงกับอุดมคติความคาดหวังทางสังคม ซึ่งกำหนดไว้ในวรรณคดีต่างๆ มากกว่าบุรุษที่มีหลักอาศรม 4⁵ เป็นหลักปฏิบัติ⁶ จากโคลกหนึ่งที่พบในศกุนตโลปาชยาน ฤกษ์กัณณะกล่าวไว้ว่าเมื่อสตรีแต่งงานแล้วก็ควรจะต้องไปอยู่ในบ้านของสามี

นารีนำ จีรวาไส หิ พานูธเวษุ น โจรเต ๕

กีฤติจาริตธรรมมุณสุตสุมานุญต มา จิรมุ ๗⁷ (อาทิบรรพ, สัมภวบรรพ, บทที่ 74, โคลกที่ 12)

มันไม่เหมาะสำหรับผู้หญิงที่จะมีชีวิตอยู่ตลอดไปในบ้านของพ่อหรือแม่ มันทำลายชื่อที่ตั้งงาม ความประพฤติดีงาม และคุณธรรม ดังนั้นจงพาเธอไปที่บ้านสามีของเธออย่าได้ช้า

2. ภรรยาเป็นผู้ให้กำเนิด

นางอธิบายว่าภรรยาเป็นผู้ให้กำเนิด อธิบายศัพท์ ซายา จาก ชนุ ธาตุ (เกิด) + ย ปีจัจย + อา ดังนี้

ภารุยา ปติะ สมบุรวิศย ส ยสุมาชชชชเต ปุณะ ๕

ชายายาสุตหุติ ชายาตุวิ เปารานาฆะ กวโย วิหะ ๗⁸ (อาทิบรรพ, สัมภวบรรพ, บทที่ 74, โคลกที่ 37)

⁵ อาศรม 4 ได้แก่ 1. **พรหมจารย** คือชั้นการศึกษาเล่าเรียนของผู้อยู่ในวัยการศึกษา จะต้องปฏิบัติตามหลักธรรมที่ว่าด้วยการศึกษา เรียกผู้อยู่ในชั้นนี้ว่า พรหมจารี มีอายุตั้งแต่เกิดถึง 25 ปี 2. **คฤหัสถ์** คือชั้นตอนการครองเรือนหลังจากสำเร็จการศึกษาเล่าเรียนแล้ว จะต้องปฏิบัติตามหลักธรรมที่ว่าด้วยการครองเรือน เรียกผู้อยู่ในชั้นนี้ว่า คฤหัสถ์ หมายถึง ผู้ครองเรือน มีอายุ 26-50 ปี 3. **วานปรสถ์** คือชั้นการแยกตัวออกไปปฏิบัติธรรมอยู่ในป่าหลังจากครองเรือนจนมีสมบัติพอสมควร ครอบครัวยุติฐานะ มั่นคงและมีลูกหลานที่จะสืบตระกูลแล้ว เรียกผู้อยู่ในชั้นนี้ว่า วานปรสถ์ มีอายุ 51-75 ปี 4. **สันยาสี** คือชั้นการออกบวชหลังจากออกไปบำเพ็ญธรรมอยู่ในป่าพอสมควรแล้ว และมีศรัทธาแก่กล้าจนเสียสละทุกอย่าง เรียกผู้อยู่ในชั้นนี้ว่า สันยาสี มีอายุ 76-100 ปี

⁶ ชานปีวิซซ์ หัดแก้ว, “คนธรรพวิวาหและสยุมพร: เสรีภาพในการเลือกคู่ครองของสตรีอินเดียโบราณ?” ใน **พลังผู้หญิง แม่เมีย และเทพสตรี: ความจริง และภาพแทน** (กรุงเทพฯ: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2559), 175.

⁷ Dutt, M.N. trans., *Mahābhārata Sanskrit text and English translation*, (Delhi: Anand Parbat, 2013), 219.

⁸ Ibid., 221.

กวีเก่าแก่พูดว่า เมื่อสามีเข้าไปสู่ภรรยาแล้ว ย่อมให้กำเนิดซึ่งบุตร ดังนั้นภรรยาจึงถูกเรียกว่าชายา

3. ภรรยาเป็นผู้ดูแลปรนนิบัติสามี

นางอธิบายถึงคุณลักษณะของภรรยาที่มีคุณค่าแก่สามี เป็นผู้ดูแลปรนนิบัติสามี และมีความซื่อสัตย์ต่อสามี ดังนี้

สา ภारุยา ยา คฤเหทกฺษา สา ภारุยา ยา ปุระชาวตี ฯ

สา ภारุยา ยา ปติปฺราณา สา ภारุยา ยา ปติวฺรตา ฯ⁹ (อาทิบรรพ, สัมภวบรรพ, บทที่ 74, โศลกที่ 40)

เธอเป็นแม่บ้านที่ดี (คฤหทักษา) เธอเป็นผู้ให้กำเนิด (ประชาวตี) เธอเป็นภรรยาที่ทุ่มเททั้งชีวิตเพื่อสามี (ปติปฺราณา) เธอเป็นผู้ซื่อสัตย์ต่อสามี (ปติวฺรตา)

4. ภรรยาคือปุรุชารณะ 4 ประการ

นางกล่าวว่าภรรยาคือ "ปุรุชารณะ" 4 ประการ อันเป็นจุดมุ่งหมายอันสมควรในชีวิตของมนุษย์ตามหลักศาสนา ฮินดู ได้แก่ ธรรมะ (หน้าที่, จริยธรรม), ธรรมะ (การเจริญเติบโต), กามะ (แรงจูงใจ) และโมกษะ (การหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด) ทั้งยังเป็นแหล่งของความสุข และคุณธรรมทั้งหลายขึ้นอยู่กับภรรยา เมื่อสามีทำร้ายภรรยาที่ไม่สามารถไปถึงโมกษะได้ ดังนี้

อรุํ ภारุยา มนุषฺยสุย ภารุยา เศรฺษฺฐตฺมะ สขา ฯ

ภารุยา มฺลํ ตฺริวฺรคฺสุย ภารุยา มฺลํ ตฺริษฺยตฺตะ ฯ¹⁰ (อาทิบรรพ, สัมภวบรรพ, บทที่ 74, โศลกที่ 41)

ครึ่งหนึ่งของบุรุษคือภรรยา ภรรยาเป็นเพื่อนที่ดีที่สุดของสามี ภรรยาเป็นแหล่งกำเนิดของธรรมะ ธรรมะ และกามะ ภรรยาเป็นมูลแห่งการข้ามพ้นจากบาป

สุสฺรฺพฺโธปี รามานํ น กุรฺยาทปฺริยํ นระ ฯ

รติํ ปฺริตี ๑ ธรรมํ ๑ ตาสฺวยตฺตมเวกฺษฺย นี ฯ¹¹ (อาทิบรรพ, สัมภวบรรพ, บทที่ 74, โศลกที่ 51)

ไม่มีใคร แม้แต่คนที่โกรธ ทำสิ่งที่ไม่เหมาะสมกับภรรยาของเขา เพื่อความสุข เพื่อคุณธรรม และทุกอย่างขึ้นอยู่กับภรรยา

5. ภรรยาคือส่วนสำคัญในพิธีกรรม

นางกล่าวถึงความสำคัญของภรรยาในการทำพิธีทางศาสนา ในพิธีกรรมหลายประเภท สตรีไม่มีบทบาทหลัก เป็นเพียงคู่ทำพิธี และเป็นส่วนเติมเต็มพิธีกรรม¹² ดังนั้นแม้บุรุษจะเป็นผู้กระทำสิ่งต่างๆ เป็นหลัก แต่ก็มีอาจสมบุญได้

⁹ Ibid.

¹⁰ Ibid.

¹¹ Ibid., 222.

¹² ชานบีวิช ทัตต์แก้ว, "คนธรรมพินิจและสยมพร: เสรีภาพในการเลือกคู่ครองของสตรีอินเดียโบราณ?" ใน พลังผู้หญิง แม่เมีย และเทพสตรี: ความจริง และภาพแทน, 170.

หากปราศจากสตรี ศกุนตลาจึงกล่าวถึงความสำคัญของภรรยาว่าจะเป็นผู้นำโชคมาให้แก่สามีและครอบครัว เปรียบดัง
บิดาในการทำศาสนพิธี และเปรียบดังมารดาในยามเศร้าโศกของสามีเช่นกัน ดังนี้

ภार्यावन्दते कुर्यावन्दते सगारया कण्ठमेरुनि च ।

ภार्याวन्दते प्रโมทนเด भार्यावन्दते ศรียานูวิตา च¹³ (อาทิบรพ, สัมภวบรพ, บทที่74, โศลกที่42)

ผู้ที่ภรรยาสามารถปฏิบัติศาสนกิจได้ เป็นผู้ที่สามารถนำชีวิตครอบครัวได้ ผู้ที่มีภรรยาเป็นผู้มีความสุข และ
เป็นผู้มีโชค

สขายะ प्रविजिद्येषु गवन्दयेताः प्रियंवहा च ।

ปีतो ธรรมการयेषु गवन्दयารुत्सย मातर च¹⁴ (อาทิบรพ, สัมภวบรพ, บทที่74, โศลกที่43)

ภรรยาที่กล่าวถ้อยคำหวานเป็นเพื่อนของสามีในโอกาสแห่งความสุข เป็นเหมือนบิดาในศาสนพิธี เป็นเหมือน
มารดาในช่วงเวลาแห่งความเจ็บป่วยและความโศกเศร้า

6. ภรรยาเป็นทรัพย์อันประเสริฐ (ความสุขและความสบายใจ)

นางกล่าวถึงคุณลักษณะทางธรรมชาติของเพศหญิงซึ่งเป็นเพศที่มีความอ่อนโยนและนุ่มนวล ผู้หญิงเป็นตัวแทน
ของความงามและความน่าไว้วางใจในสถานการณ์ต่างๆ รวมถึงความรู้สึกชุ่มเย็นใจจากการปลดปล่อยของผู้หญิง ดังนั้น
ศกุนตลาจึงได้ยกย่องลักษณะทางธรรมชาติของผู้หญิงเป็นหนึ่งในคุณสมบัติของภรรยาที่มีค่าแก่สามี

गान्ता रेखुष्वि विसृजामि च ननु स्यात्तु निकस्य वा च ।

ये सतาระः स्विसृज्यस्तस्मात् तारारे प्राकटि च¹⁵ (อาทิบรพ, สัมภวบรพ, บทที่74, โศลกที่44)

แม้ในป่าลึกภรรยาก็เป็นคนที่สดชื่นและปลดปล่อยของผู้เดินทาง ภรรยาเป็นที่ไว้วางใจของทุกคน ดังนั้นภรรยาจึง
เป็นทรัพย์อันประเสริฐสุด

तुभ्यमाना मโนतुषु चरुयातिภिक्षจาตุรา नरा च ।

हुलातन्दे सुवेशु तावेशु चरुमारुताः स्तिलेषु वि¹⁶ (อาทิบรพ, สัมภวบรพ, บทที่74, โศลกที่50)

ผู้ชายที่ถูกเผาไหม้ด้วยความเศร้าโศกทางจิตใจ หรือทุกข์ทรมานจากโรคภัย จะรู้สึกเป็นสุขใจในความดูแลของ
ภรรยาเหมือนกับอยู่ในน้ำ

7. ภรรยา มีความผูกพันทางจิตวิญญาณในโลกหน้า

นางได้กล่าวถึงความผูกพันทางจิตวิญญาณระหว่างสามีและภรรยา ผ่านการอธิบายพิธีสตีโดยอ้อม โดยอธิบาย
ถึงการตามสามีไปยังโลกหน้าในไม่ช้า และจะติดตามสามีไปยังดินแดนหลังความตายเสมอ ซึ่งพิธีสตีคือการทำหน้าที่ของ
ภรรยาเมื่อสามีเสียชีวิต

¹³ Dutt, M.N. trans., Mahābhārata Sanskrit text and English translation, 221.

¹⁴ Ibid., 222.

¹⁵ Ibid.

¹⁶ Ibid.

พิธีกรรมดังกล่าวไม่สามารถหาข้อสรุปได้ชัดเจนว่ามาจากแหล่งใดอย่างแน่ชัด ประเพณีการฆาตกรรมที่สามีรักที่สุดเหนือหลุมฝังศพของสามีก็จัดอยู่ในพิธีกรรมแบบสติด้วย พบในภูมิภาคหลายแห่งของโลก เช่น พวกซีสเถียน ๓๖ ประเทศในเอเชีย อียิปต์โบราณ สแกนดิเนเวีย ชาวจีน และในกลุ่มสังคมแถบเอเชียเนียบและแอฟริกา¹⁷ ส่วนในอินเดียมีต้นกำเนิดจากตำนานของพระนางสติ ในภพหนึ่งพระนางปารวตีได้เกิดเป็นพระนางสติ (ผู้ซื่อสัตย์ต่อสามี) เป็นลูกสาวของพระทักษะ มีความมั่งคั่งไม่มีใครเปรียบปาน เหล่าพระราชบิดาได้ตกลงให้พระศิวะแต่งงานกับพระนางสติ ระหว่างนั้นฤๅษีทิวาสกำลังบูชาพระชคทัมพิกาเทวี¹⁸ พระเทวีพอใจการกระทำนั้นจึงประทานพวงมาลัยให้ เมื่อฤๅษีท่องเทียวไปที่ค้ำคองพวงมาลัยไปด้วยจนไปถึงปราสาทของพระทักษะ ฤๅษีจึงมอบพวงมาลัยนั้นให้พระทักษะ เมื่อพระทักษะได้สูดกลิ่นดอกไม้ทิพย์นั้นแล้ววางไว้ในห้องบรรทม ก็ทรงเสพลังวาสกับพระชายาของพระองค์ ทำให้พวงมาลัยไม่บริสุทธิ์ พระทักษะจึงต้องคำสาปของฤๅษีทิวาสให้เกิดความเกลียดชังพระนางสติและพระศิวะสามีของนางด้วย ที่ทั้งสองไปร่วมทำพิธีบูชาฤๅษีโดยไม่ได้รับเชิญ พระนางสติอดทนต่อการดำเนินของพระบิดาไม่ได้จึงโดดเข้ากองไฟฆ่าตัวตาย¹⁹ ทำให้ภรรยาผู้นับถือศาสนาฮินดูในยุคหนึ่งต้องกระโดดเข้ากองไฟที่เผาสามีตัวเองตามไปด้วย เพื่อยืนยันความซื่อสัตย์ที่ภรรยาที่มีต่อสามี ส่วนหลักฐานในปัจจุบันมีการบันทึกว่าพิธีกรรมนี้มีมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่สมัยคุปตะ จนกระทั่งถูกยกเลิกไปในช่วงที่อังกฤษเข้ามาปกครองอินเดีย

สังฆนตมปิ เปรติ วิษเมษุเวกปาตินมุ ฯ

ภารุโยวานเวติ ภรตาริ สดตติ ยา ปติวรูตา ฯ²⁰ (อาทิบรรพ, สัมภวบรรพ, บทที่ 74, โศลกที่ 45)

เมื่อสามีออกจากโลกนี้ไปยังดินแดนของพระยม ภรรยาอย่ามอูทิตตนเพื่อติดตามสามีไปยังที่นั้น

ปรถมัม สัสติตา ภารุยา ปติ เปรตุย ปุรติกุษเต ฯ

ปุรุวั มฤตัม จ ภรตาริ ปศุจตุ สาธูยณุกุจติ ฯ²¹ (อาทิบรรพ, สัมภวบรรพ, บทที่ 74, โศลกที่ 46)

เมื่อภรรยาตายก่อนสามี ภรรยาอย่ามอูทิตตนของเธอน และถ้าสามีตายก่อน ภรรยาจะตามเขาไปในไม่ช้า
เอตสมมาตุ การณมาตุ ราชนุ ปาณิศุรณมิษุเต ฯ

ยทาปุนติ ปติรภารุยามิหโลกे प्रतुर ज च ฯ²² (อาทิบรรพ, สัมภวบรรพ, บทที่ 74, โศลกที่ 47)

โอพระองค์ ด้วยเหตุผลเหล่านี้การแต่งงานจึงมีอยู่ ด้วยสามีย่อมมีความสุขกับภรรยาของเขาทั้งในโลกนี้และโลก

หน้า

¹⁷ ภัตตบงกช ศรีวัฒนสาร, สติ: พิธีบูชาฤๅษีตนเองของหญิงหม้ายในอินเดีย, เข้าถึงเมื่อ 20 ตุลาคม 2562, เข้าถึงได้จาก <http://researchbychatbongkoch.blogspot.com/>

¹⁸ บำรุง คำเอก, "การเฉลิมฉลองเทศกาลทิวาสบูชา," *ดำรงวิชาการ* 18, 1 (มกราคม-มิถุนายน 2562): 130.

¹⁹ พระนามหนึ่งของพระแม่ทุรคาในรูปศักดิ์

²⁰ Dutt, M.N. trans., *Mahābhārata Sanskrit text and English translation*, 222.

²¹ Ibid.

²² Ibid.

8. ภรรยาคือพลังอำนาจของสตรีที่เป็นครึ่งหนึ่งของบุรุษ

นางได้กล่าวถึงพลังอำนาจของสตรีที่เป็นครึ่งหนึ่งของบุรุษ ซึ่งจะขาดไปไม่ได้ ในมหาภารตะปรากฏหลายส่วนที่โยงใยถึงปรัชญาสาขายะโยคะ ปรัชญาสาขายะอธิบายถึงความจริงแท้สองประการ ได้แก่ บุรุษะ หมายถึง ตัวรู้ และประกฤติ หมายถึง ธรรมชาติ เป็นสภาวะที่สามารถเกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งต่างๆ เมื่อบุรุษะรวมกับประกฤติก็จะเกิดสภาวะเคลื่อนไหว หากบุรุษะปราศจากประกฤติก็เป็นเพียงพลังที่ไม่มีการเคลื่อนไหว ไม่มีการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาการสิ่งใดได้ ทั้งสองจึงต้องอาศัยกันและกัน ดังนั้นบุรุษะ จึงหมายถึงเพศชายโดยรากศัพท์ และตรงข้ามกันประกฤติจึงหมายถึงเพศหญิง ด้วยเหตุนี้ประกฤติจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

ในศาสนาฮินดูได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ลักษณะนี้ในฐานะ “ศักดิ์” พลังนี้อยู่ในรูปเพศหญิง ปรากฏทั้งในไวศณพนิกายและไศวะนิกายในรูปแบบของเทพภรรยาของพระผู้เป็นเจ้า คือพระแม่ปารวตี และพระแม่ลักษมี เทพบุรุษอย่างพระศิวะและพระวิษณุ เป็น “ตัวรู้” (consciousness) ที่ไม่เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง ในขณะที่ “ศักดิ์” เป็นพลังที่แปรเปลี่ยน (changing power) และเพราะเป็นพลังที่สามารถแปรเปลี่ยนเคลื่อนไหวได้นี้เองจึงทำให้จักรวาลและโลกเกิดขึ้น²³ ศักดิ์จึงมีความสำคัญยิ่งกว่าเทพบุรุษ และเมื่อสามีได้รวมเข้ากับภรรยาก็ถือกำเนิดชีวิตใหม่ ภรรยาจึงเปรียบเสมือนมารดาของสามีด้วย ดังนี้

อาตมา"ตมโนว ชนิตะ ปุตร อิตยจุยเต พุโธะ ๕

ตสมาทุ ภารุยา นระ ปศุเณนมาตฤตตุ ปุตรมาตรมุ ๗๒²⁴ (อาทิบรพ, สัมภวบรพ, บทที่74, โศลกที่48)

ผู้มีปัญญาได้กล่าวไว้ว่า บุตรผู้หนึ่งคือผู้เกิดจากตน ดังนั้นผู้ชายที่ภรรยาให้กำเนิดบุตร ความมองเธอในฐานะมารดาของตนเช่นกัน

อาตมโน ชนมณะ กุเชตุริ ปุณฺย รามะ สนาตนมุ ๕

ฤษีณามปี กา ศกฺติะ สุรชฺฎุ รามามฤเต ปุรชามุ ๗๒²⁵ (อาทิบรพ, สัมภวบรพ, บทที่74, โศลกที่52)

ภรรยาเป็นดินศักดิ์สิทธิ์ที่สามีเกิดใหม่อีกครั้ง แม้แต่ฤาษีก็ไม่สามารถสร้างผู้ชายได้หากไม่มีผู้หญิง(ศักดิ์)

สรุป

วรรณคดีมหาภารตเป็นวรรณคดีสันสกฤตที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อสังคมอินเดียเป็นอย่างยิ่ง เนื้อหาในมหาภารตปรากฏภาพสะท้อนสังคมในด้านต่างๆ รวมทั้งปรัชญา ข้อบังคับ และขนบธรรมเนียมที่พึงกระทำ ซึ่งมีความเกี่ยวเนื่องกับความเชื่อทางศาสนาฮินดู โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อกำหนดทางศาสนาที่โยงใยความสัมพันธ์ศักดิ์สิทธิ์ระหว่างสามีและภรรยาในศกุนตโลปายาน ที่เป็นอุปายานที่มีชื่อเสียงโด่งดังที่สุด ความสำคัญของภรรยาในศกุนตโลปายานปรากฏในหลายรูปแบบ ได้แก่ ภรรยาเป็นผู้เสียสละ ภรรยาเป็นผู้ให้กำเนิด ภรรยาเป็นผู้ดูแลปรนนิบัติสามี ภรรยาคือบุรุษารณะ 4 ประการ ภรรยาคือส่วนสำคัญในพิธีกรรม ภรรยาเป็นทรัพย์อันประเสริฐ (ความสุขและ

²³ คมกฤษ อยู่เด็กคง, “เทวี : เทวสตรีในอินเดีย” ใน พลังผู้หญิง แม่เมีย และเทพสตรี: ความจริง และภาพแทน (กรุงเทพฯ: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2559), 163.

²⁴ Dutt, M.N. trans., Mahābhārata Sanskrit text and English translation, 222.

²⁵ Ibid.

ความสบายใจ) ภรรยามีความผูกพันทางจิตวิญญาณในโลกหน้า และภรรยาคือพลังอำนาจของสตรีที่เป็นครั้งหนึ่งของ
บุรุษ ดังนั้น ศกุนต-โลปาชยานจึงเป็นวรรณคดีที่สะท้อนลักษณะทางสังคมครอบครัวระหว่างเพศหญิงและเพศชายใน
ศาสนาฮินดู โดยอธิบายผ่านตัวละครหลักที่เป็นเพศหญิงและมีสถานภาพเป็นภรรยาอย่างศกุนตลาได้อย่างชัดเจน

เอกสารอ้างอิง

คมกฤษ อู่เต็กเค่ง. “เทวี : เทวสตรีในอินเดีย” ใน **พลังผู้หญิง แม่เมีย และเทพสตรี: ความจริง และภาพแทน**, 153-
169. กรุงเทพฯ: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2559.

ฉัตรบงกช ศรีวัฒนสาร. **สตรี: พิธีบูชาัญญตนเองของหญิงหม้ายในอินเดีย**. เข้าถึงเมื่อ 20 ตุลาคม 2562. เข้าถึงได้
จาก <http://researchbychatbongkoch.blogspot.com/>

ชานปวีชช ทัตแก้ว. “คนธรรพวิวาห์และสยมพร: เสรีภาพในการเลือกคู่ครอง 170 ของสตรีอินเดียโบราณ?” ใน **พลัง
ผู้หญิง แม่เมีย และเทพสตรี: ความจริง และภาพแทน**, 170-182. กรุงเทพฯ: สำนักงานพระพุทธศาสนา
แ
ห
ง
ชาติ, 2559.

ธวัชชัย ดุยสุจริต. “การศึกษาวิเคราะห์บทละครสันสกฤต อภิชฌานศกุนตลมา องก์ที่ 1-2.” วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาตะวันออก สาขาวิชาภาษาสันสกฤต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2554.

บำรุง คำเอก. “การเฉลิมฉลองเทศกาลทูรคาบูชา.” **ตำรงวิชาการ** 18, 1 (มกราคม-มิถุนายน 2562): 120-134.

Dutt, M.N. trans. **Mahābhārata Sanskrit text and English translation**. Delhi: Anand Parbat, 2013.

Monier Williams. **A Sanskrit-English Dictionary**. Oxford: The clarendon Press, 1872.

Vikram Dhillon. **8 Facts About Abhigyan Shakuntalam. A Sanskrit Play By Kalidas**. Accessed 20 October
2560. Available from [http://topyaps.com/n-facts-about-abhigyan-shakuntalama-sanskrit-play-by-
kalidas](http://topyaps.com/n-facts-about-abhigyan-shakuntalama-sanskrit-play-by-kalidas)

Preliminary Investigation of Archival Advocacy

Miss Rasmey OI

Abstract

Archives have faced many threats to their service including budget cuts which lead to the lack of resources. Advocacy seems to be a solution to the problems since it engages both internal colleagues and external entities such as the public and the government. In this article, the advocacy programs in three selected archives will be explored with the advocacy research framework to point out how the concept of advocacy is applied. The result shows that outreach, one of advocacy activities, should be a common task in archives to maintain the level of usage. In addition, a political movement is necessary to cope with the structural budget cuts.

ทางจดหมายเหตุมุ่งมีการแยกความหมายของ archival outreach และ archival advocacy

ไว้ชัดเจน Archival outreach: process of identifying and providing services to constituencies with needs relevant to the repository's mission, especially underserved groups, and tailoring services to meet those needs.

Outreach," Society of American Archivists

Keywords archival advocacy, outreach, digital collection, budget cuts

Advocacy Concept

Archives has faced many obstacles along their preservation for posterity. As a result of budget cuts, they lack of resources including staff and funding for commencements of new activities and the conservation of archival records. Archivists who are responsible for preserving collective memory cannot cope with such financial threat. Thus they have to seek help from allies. It is the must that archives have to increase the awareness and attention from their parent organization and the public. In other words, the colleagues are the supporter from the inside while the community is the supporters from the outside. To gain such supports, an advocacy program would be necessary (Brett & Jones, 2013, p. 51, Hackman, 2011, p. 4).

Originally, the term, advocacy, roots from the Latin word, advocate, meaning 'to call out to support' (Begloian, 2015). However, it is not simple as the definition says because those who are called for help would deny replying to the call. Larry J. Hackman then defines advocacy as "activities consciously aimed to persuade individuals or organizations to act on behalf of an archives or archivist" (Hackman, 2011, p. vii). Those activities could be divided into three steps. The first step is to identify the outcome from an advocacy program. The second step is to identify those who have the resource which is needed to accomplish the outcome. The last step is to engage them in producing the outcome.

ควรเพิ่มเติมว่า archival advocacy มีวิธีการได้บ้างจากคำนิยาม "activities consciously aimed to persuade individuals or organizations to act on behalf of a program or institution." สามารถศึกษาได้จาก the Universal Declaration on Archives (UDA)

The common purpose of an advocacy program in archives is to raise the awareness and attention from stakeholders who appreciate the value of archival service in order to receive additional supports both financially and non-financially. The target groups mainly are large organizations and the community who could offer funding to archives or lobbying to their parent organization. To complete an advocacy program, they also need a creative persuasion method (Hackman, 2011, p. 40). The strategy for their parent organization would be that archival service could facilitate the organization to achieve the mission or, in reality, to increase the profits (Lawrimore, 2013). Archives are one of the information sources for decision-making as they offer the documentary records and lessons from the past. A right decision prevents the loss of profits.

Calling out for the public support could be a hard work since the diversity of the community members. In case of public archives, some members never use archival records and think that the service is the waste of tax money. Hence, to engage the community archivists deploy passive activities, for example, outreach and public relation to promote the historical records and to boost the usage. Besides, the active strategy could be in forms of lobbying by some members who benefit from the preservation service. Their action would affect the image of the parent organization which would lead to reconsidering a policy on the archive unit.

To gain the application of the advocacy concept, the researcher selects three well-known cases and analyzes with the advocacy research framework.

Advocacy Research

Advocacy programs seem to be popular in political science where people in a community require a life improvement in terms of environment, health, education, and welfare. In general, an advocacy research, one of qualitative researches, involves the improvement of people lives. Non-advocacy researches may focus on information and yield outcomes which could improve the state of wellbeing, but for advocacy researches the improvement of people lives is the promise. Usually, advocacy researches will be conducted in an institutional level. The research goal concerns three groups of stakeholders, which are the demanding group, the researchers and the giving group. The demanding group needs something in order to enhance their living. The advocacy researchers work to form a strategy to solve or prevent the problem affecting the first group.

In this study, three well-known cases will be analyzed to show how the advocacy is applied. Then the goal of advocacy programs in the three archives will be assessed whether they could fulfill the promise of advocacy research.

Case I: Dalhousie University Archives and Special Collections (DUASC)

Dalhousie University Archives and Special Collections' theater archives is a university archives in Canada. It aims to preserve theater collections from companies and professionals in the field.

In the 1970s the archiving policy aimed at

- a) to provide extensive documentation for a select group of companies or individuals, and
- b) to provide a minimal amount of documentation on a broad spectrum of activity.

In 2007, the archives added the third principles that was:

- c) to accept any related documents, but not to actively solicit the donations.

The archives collected major collections from theaters and audience in Nova Scotia to promote drama. In the 1990s local actors, directors and scholars also donated "research materials, maquettes, set and costume designs, administrative box office records, scripts and production records, photographs, ..., puppets, publicity records, ..., [and] sound and video recordings" (Harvey & Moosberger, 2007, p. 39). The rich collections was known as "Recorded Memory of Theatre Life in Nova Scotia Project".

The development of a digital collection was driven by the University Archivist, Michael Moosberger, Killam Reference Librarian, Oriel MacLennan, and an anonymous patron, to facilitate researches on theater. The digital content in forms of multimedia and interactive collections would meet their users' needs. During 2003-2004, the project was funded by the Canadian Culture Online Program (CCOP); as a result, project staff with other resources was available. DUASC exploited the web site to improve the public service as part of an outreach program, with an expectation of welcoming potential donors and strengthening the status of leading cultural archives. DUASC also commenced the Theatre History Project, which Project staff interviewed the theater professionals and companies to inspire a new generation of creative workers such as writers, directors, actors, and designers. The project would be considered a proactive outreach.

DUASC also provide a free consultation about records management for its donors, which received impressive feedbacks, growing business relationship at the same time. For example, in 2004 Neptune Theatre worked with DUASC to recruit two graduates to set up file classification and retention and disposition schedules in three months. In 2005, DUASC supported the Playwrights Atlantic Resource Centre in the request for a job position for an Archives and Strategic Planning Coordinator. The result was successful since Canada Nova Scotia Skills and Learning Framework's Service Delivery Partnership Program granted the Resource Centre to rehire its former staff.

The right management of digital collection was a challenging administration. Back in 1999, two significant collections, Theatre Arts Guild and Neptune Theatre, which were acquired through deposit agreements generated a

tremendous cost of preservation, documentation and ownership (or the right to provide access). It was estimated that over thirty thousand dollars was paid for solely managing the Neptune Theatre Archives. DUASC discussed the two organizations with a rationale and business opportunity if they donated their collections with the right of ownership. The archives reached the agreement with the Theatre Arts Guild Board whereas the Neptune Board denied the agreement. The archives chose to retain the current agreement since they foresaw that Neptune Theatre would destroy their funds due to the lack of space.

Another case of the right management related Neptune and Mulgrave Road Theatres collections. These photographic and audiovisual records, including images and videotapes, were not allowed to researchers unless the royalty fee was paid to the actor(s) under the Canadian Theatre Agreement. Later the agreement added more conditions in particular digital usage. DUASC as the owner of these collections, however, provided the access and reproduction to the public on behalf of the university with the consent from the donors. For the restricted collections, the archives offered description and documentation, which researchers could use in their publication. DUASC kept seeking to gain ownership and permission from the donors to serve its patrons at best.

In the Theatre History Project, DUASC surveyed its collections and researchers' use of metadata, in order to simplify the discovery of records. The archives requested the financial support from the National Archival Development Program. The survey result was used to improve the description in comply with the standard, Rules for Archival Description (RAD), and uploaded to the Nova Scotian union catalogue, ArchWay, which was synchronized to the national catalogue, Archives Canada.

DUASC worked with Roberta Barker, the course instructor from Post-Colonial Canadian Theatre course in terms of the knowledge source for students' assignment.

Archives developed finding aids and guides to facilitate their patrons, which would slowly gain publicity. A direct way to capture the public attention would be "exhibits, ... publishing programs, conferences" (Harvey & Moosberger, 2007, p. 51). DUASC exploited the Theatre History Project as a communication to the public. The archives decorated its office with highlight records, and artifacts from the holding collections. They also produced bookmark which advertised the archives themselves. Their collections have been displayed in conferences, consultations and research projects.

Case II: Georgia Archives

Georgia Archives manages the official records for the State of Georgia, the USA. The archives' budget has been cut, leading to the reduction of staff, the limitation of activities and service hours. In 2009, the Society of Georgia Archivists (SGA) set up the Outreach Committee to raise the public awareness about the insufficient funding and to regain the financial support. The first goal was to reach the members of SGA and the public through social media. In 2011, the millions dollar cut reduced the archival staff by 82% and service hours by 60%. Georgia Archives

communicated their members a press release and sent a form letter, to be filled and sent to their legislators with a hope of the reinstatement of funds. The Committee held Georgia Archives Month (GAM) in order to recruit archivists in Georgia to join the campaign, and, at the same time, to promote the archival collections and the archivists. In 2012, the second wave of advocacy was the presentation of the value of the Archives led by Senator Jason Carter, the grandson of former President Jimmy Carter, in order to lobby legislators. He also included archivists in large companies, such as Coca-Cola, to insist that archival service was the backbone of these businesses. SGA gathered all evidence and asked Governor Nathan Deal to secure the Georgia Archive budget since it would indirectly affect the economic stability. In addition, archives generated some income to the community as a cultural destination for tourists, who took a journey about 130 miles on average. These tourists paid restaurants, accommodation services, shopping and other local businesses. Despite many strategies, in 2012 the Archives gained additional \$67,000 while the cut was \$300,000 in 2011, which was insufficient to run the service. SGA decided to continue the advocacy campaign.

The situation went worse when the cuts was announced on September 13, 2012; as a result, the public could not access the archival service and the archives lost seven staff positions. The third wave of advocacy then began with the joint of many organizations to create the Coalition to Save the Georgia Archives. Nonetheless, no member of the Coalition was able to deal with political advocacy at the State level. They turned to social media by creating Twitter and YouTube channel to convey the threat to the public and the press. On October 3, 2012, the Coalition gathered the crowd to request the full restoration of Archives' budget with key reasons, including the value to business work, to legal protection, and to ensuring the governance and transparency. After the movement, Governor Deal returned \$125,000 to the Archives' budget and two staff with an eight month working contract. The Governor planned that the Archives would be transferred from the Secretary of State to the University System of Georgia's Board of Regents. The transfer to the University System was successful on March 5 2013. The funding source then changed to the Georgia House of Representatives (Chartier & Quigley, 2013, p. 46).

Case III: Collaborative Project

The collaborative project, funded by the National Historical Publications and Records and managed by the University of Oregon, aimed to secure the preservation service in seven small colleges in Oregon and Washington as well as to promote their collections to researchers at the international level. The significant collections among these archives involved religions in the area. They cooperated to deliver a digital system to increase the usage, which could be considered an outreach.

They conducted a series of advocacy activities based on local demand. Their strategy included the communication to the stakeholders through social media, web pages, activities, or publication. Their patrons mainly were students, faculty, staff, and alumni. They also worked with courses, not only history department, as a provider of knowledge and educational resources. The archival units actively worked to support the institutional goals. The outreach activities increased the usage from 0.1 FTE to 0.5 FTE (Allison-Bunnell et al., 2013, p. 4).

ให้เพิ่มเติมว่าแต่ละเคสประสบปัญหาอะไร จึงต้องมีการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้เห็นว่า แต่ละปัญหาคะนำ advocacy มาใช้ในแบบใด

Analysis

The advocacy programs in three cases hint an enticing practice. All selected cases show that in advocacy programs archives usually play two roles, the demanding group and the researcher. In addition, some activities do not have the giving group, or the supporter, which means that archives have to save up some expenses in order to commence a program. In some situation, the problem has little affected the archival service, but archives tend to raise the usage as much as possible for administrative purposes. It could be considered as a proactive action to prevent budget cuts as many archives confront since 20th century on. These advocacy programs from the three cases are summarized in the table below:

Table 1 The analysis of advocacy programs used in the three selected cases

Cases	Key problem	Objective	Strategy	Supporter	Result
Case I (1)	Low attention	Replying to users' needs	Developing a digital collection.	The Canadian Culture Online Program (CCOP)	More access to collections.
Case I (2)	Low attention	Gain attention	Creating the Theatre History Project.	The funder, the Canadian Culture Online Program (CCOP)	Building records to inspire new generation of drama industry workers
Case I (3)	Low attention	Acquisition policy to serve users' demand and obtaining the ownership of records	Working with the parent organization. Developing a web site and finding aid.		Able to serve patrons with full access.
Case I (4)	Low attention	To increase the use of collections	Integrating the collection to a curriculum		Engaging students and instructors
Case I (5)	Job position	To create a job position	Building business relationship through consulting.	Theater companies and Canada Nova Scotia Skills and	Regaining a job position

Cases	Key problem	Objective	Strategy	Supporter	Result
				Learning Framework's Service Delivery Partnership Program	
Case I (6)	Low awareness	To advertising the archives	Producing bookmarks, exhibitions		The impact is modest.
Case II	Insufficient budget	To secure the funding	Political advocacy	Political institution	Transferring the archives to a new parent organization.
Case III	Low awareness	To increase the usage	Building a collective digital collection, Integrating the collection to a curriculum, and supporting both remote and local users.	the National Historical Publications and Records	The increase of usage was implied by the increasing FTE.

Conclusion

Advocacy is the solution to solve the operational problem in archives. It costs less since the help comes from the non-archival units such as the public, politicians, users, students, etc. However, the strategy to achieve the help seems complicated. The common strategy is to seek out the allies who have similar missions and yield mutual benefits to each other. In case of severe budget cuts like the Georgia Archives, the political movement seems necessary to counter the structural cuts from parent organization. Hence, archival advocacy programs could be considered as an outcome from an informal advocacy research. Giving and receiving advice in consultations is an information exchange to carry out the advocacy activities. As seen from the cases, archives conduct advocacy activities even if they do not face any threat to their existence. Using social media to connect their users seems to be

the most popular outreach method. All advocacy activities yield a successful outcome as they make the improvement. It could be said that running advocacy activities would be a proactive strategy to ensure that the historical records could be hand to the future generation safe and sound. Last but not least, archives should document their advocacy activities as the documentary records, like the Georgia Archives did.

บทสรุปกว้างมาก หากจะสรุปในรูปแบบว่า หอจดหมายเหตุเหตุที่ผู้วิจัยเลือกมาเป็นหอจดหมายเหตุประเภทใด พบปัญหาใด และใช้กิจกรรม โปรแกรม หรือโครงการแบบใดมาใช้ เพื่อนำมาสรุปความสำคัญของ advocacy ที่มีต่อการดำเนินงานของหอจดหมายเหตุในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป

Reference

- Allison-Bunnell, J., Morton-Keithley, L., & Knight, E. (2013). Build It—And Advocate for It—And They Will Come: Lessons from a Collaborative Project in Archives Advocacy and Program Development. *Journal of Western Archives*, 4, 1.
- Brett, J., & Jones, J. (2013). Persuasion, Promotion, Perception: Untangling Archivists' Understanding of Advocacy and Outreach. *Provenance, Journal of the Society of Georgia Archivists*, 31, 1.
- Chartier, C., & Quigley, S. (2013). Evolving Advocacy: The Society of Georgia Archivists and the Georgia Archives Budget Crisis. *Provenance, Journal of the Society of Georgia Archivists*, 31, 1.
- Hackman, L. J. (2011). *Many Happy Returns: Advocacy and the Development of Archives*. Society of American Archivists.
- Harvey, K., & Moosberger, M. (2007). Theatre Archives' Outreach and Core Archival Functions. *Archivaria*, 35–54.
- Jimerson, R. C. (2005). Archival Priorities: Ten Critical Issues for the Profession. *Provenance, Journal of the Society of Georgia Archivists*, 23, 1.
- Larimore, E. (2013). Get Your House in Order: Advocating for the Profession by Advocating for Your Archives. Retrieved May 5, 2020, from <https://libres.uncg.edu/ir/uncg/listing.aspx?id=15274>
- University Archives. (n.d.). *Dalhousie University*. Retrieved June 1, 2020, from <https://libraries.dal.ca/find/university-archives.html>

ศุนยตาในคัมภีร์รัตนาวลีของท่านนาคารชุน

Śūnyatā in Nāgārjuna's Ratnāvalī

พระมหาทิวา สุขุม¹

Phramaha Tiwa Sukhum¹

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์คือ เพื่อนำเสนอหลักการของศุนยตาในคัมภีร์รัตนาวลีของท่านนาคารชุน ซึ่งเป็นหลักการที่มีความสำคัญมากในทางพระพุทธศาสนา ศุนยตาในคัมภีร์รัตนาวลี ไม่ใช่ความขาดสูญ ที่เรียกว่า อุกเจต (Nihilism) แต่เป็นความว่างทางความคิด เป็นการรับรู้สิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริงในเชิงปรากฏการณ์โดยไม่ปรุงแต่ง เป็นทางสายกลางอย่างแท้จริง เพราะไม่ตกไปในทรรคนะที่ถูกปรุงแต่งขึ้นมาด้วยอำนาจแห่งอภิปาณา เนื่องจากแนวคิดส่วนมากยึดติดกับความเข้าใจในความมีกับไม่มี คัมภีร์รัตนาวลีได้นำเสนอให้ผู้ศึกษาเข้าใจถึงศุนยตา ผ่านหลักการที่เรียกว่า วิชาษวธี คือการจัดหมวดหมู่หลักความคิดไว้เป็น 4 แบบ หรือ 4 มุม ที่เรียกว่า “จตุษโกฏี” โดยเมื่อจัดความคิดใด ๆ ลงในมุมทั้ง 4 แล้ว จะพบได้ว่า เมื่อยอมรับหลักการหนึ่ง ก็จะเป็นการปฏิเสธหลักการที่ตรงกันข้าม ความขัดแย้งในทางความคิดนี้ แสดงให้เห็นความคลาดเคลื่อนของความรู้ คัมภีร์รัตนาวลียังชี้ให้เห็นว่า ทุกสิ่งที่อาศัยกันและกันเกิดขึ้นร่วมกันในเชิงปรากฏการณ์เป็นศุนยตา

คำสำคัญ: นาคารชุน, รัตนาวลี, ศุนยตา, วิชาษวธี, จตุษโกฏี, ทางสายกลาง.

Abstract

This article is to present a concept of śūnyatā in the Ratnāvalī, a magnificent Sanskrit text composed by Nāgārjuna, the well-known Buddhist monk who live in the 2nd CE. śūnyatā, which is an important principle in Buddhism, was taught by Nāgārjuna in as the middle way. Since śūnyatā in his view was not Nihilism and Etenalism, but it was Empiricism and the middle way between both ideas. śūnyatā can cultivate the true knowledge. In Ratnāvalī, Nāgārjuna proposed the dialectic called ‘Catuṣkoṭī’ meaning ‘Four-Cornerred’ or ‘the indivisible quaternity’ in order to get rid of both Nihilism and Eternalism. All concepts must inevitably fall in any corner of four, then there must be the contradiction among those corners. This was the invalidity of those concepts. Ratnāvalī pointed out this fault and presented the middle way how to look the daily phenomena which is dependent origination and śūnyatā in itself.

Keyword: Nāgārjuna, Ratnāvalī, śūnyatā, Dialectic, Catuṣkoṭī, Middle way.

¹ ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ 10200 ประเทศไทย

Department of Oriental languages, Faculty of Archaeology, Silpakorn University, Bangkok 10200, Thailand..

บทนำ

รัตนาวลี เป็นคัมภีร์ของสำนักมหายานิกะ ฝ่ายมหายาน ประพันธ์เป็นร้อยกรองโดยท่านนาคารชุน ในลักษณะของฉันทลักษณ์ ที่มีชื่อว่า อนุษฏม หรือ บัฏยาวัตถ์ จำนวนทั้งหมด 5 ปริเฉท แต่ละปริเฉทมีจำนวน 100 คาถา คาดว่าถูกประพันธ์ขึ้น ในช่วงราวคริสต์ศักราช 50 -150 แสดงแก่เคาตมีบุตรศาตการณิราช รัตนาวลีเป็นหนึ่งในคัมภีร์เพียงไม่กี่คัมภีร์ของท่านนาคารชุนที่ยังมีต้นฉบับภาษาสันสกฤต และเป็นแม่แบบทางปรัชญาของสำนักปรัชญาต่าง ๆ ในยุคหลัง อย่างไรก็ตาม รัตนาวลีส่วนที่เป็นภาษาสันสกฤตก็สูญหายไปเป็นจำนวนมาก เหลือเพียงส่วนต้นฉบับของภาษาจีนและภาษาทิเบตที่ยังสมบูรณ์อยู่ รัตนาวลีถูกตีพิมพ์จนเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย ด้วยภาษาสันสกฤตอักษรโรมัน ควบคู่ไปกับคำแปลภาษาอังกฤษ โดยชาวอิตาเลียนชื่อ Giuseppe Tucci ในนิตยสาร The Journal of The royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland โดยแบ่งตีพิมพ์ 2 ครั้ง คือ ในปี ค.ศ.1934 จำนวน 77 คาถา และพิมพ์ต่อจนจบในปี ค.ศ.1936 โดยส่วนที่ไม่มีภาษาสันสกฤต Giuseppe Tucci (Tucci, 1934:307) จะทำการแปลออกมาจากต้นฉบับที่เป็นภาษาจีนและภาษาทิเบต ต่อมา รัตนาวลีได้ถูกตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1998 และ ค.ศ. 2007 โดย Jeffrey Hopkins ในรูปแบบของการอธิบายมากกว่าการแปล ไม่มีส่วนที่เป็นภาษาสันสกฤตปรากฏ และในปี ค.ศ. 2017 Khensur Jampa Tegchok ก็ได้นำมาตีพิมพ์อีกครั้ง ในรูปแบบเดียวกับ Jeffrey Hopkins สำหรับในประเทศไทย รัตนาวลีถูกตีพิมพ์เพียงครั้งเดียวในปี พ.ศ.2534 แปลโดย พระสารประเสริฐ (ตรี นาคะ ประทีป) จำนวน 77 คาถาแรก ของปริเฉทที่หนึ่ง ใช้ฉบับของ Giuseppe Tucci ในปี ค.ศ.1934 ซึ่งสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพนำมาให้ เป็นต้นฉบับในการแปล เนื้อหาของคัมภีร์มุ่งเน้นที่จะวิพากษ์ความคิดเห็น 2 ประการ คือ ทุกสิ่งขาดสูญ และ ทุกสิ่งเที่ยงแท้ ในปรัชญาของลัทธิอื่น โดยแสดงถึงศูนยตาอันเป็นความจริงแท้ในทุกสิ่ง เป็นสภาวะตามธรรมชาติทั่วไป เหมือนกับปัจจุสมุปบาทที่เป็นปรากฏการณ์ซึ่งทั่วไปกับทุกสิ่งบนโลก ที่เกิดและดับ อิงอาศัยกันและกันเกิดขึ้น การศึกษาศูนยตามีความสำคัญต่อการเข้าใจหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ทำให้ไม่ตกไปในทิวทัศน์ที่ดูโต่งทั้งสองทางคือ อุดมคติวิญญู ความเห็นว่าขาดสูญ และสัสสตวิญญู ความเห็นว่าเที่ยง พร้อมกับช่วยให้ดำรงตนอยู่บนทางสายกลาง ศูนยตาในรัตนาวลีจึงเป็นสิ่งที่ควรศึกษาสำหรับผู้ต้องการที่จะเข้าใจแก่นแท้ของพระพุทธศาสนาและประชาชนทั่วไปผู้ใฝ่หาความสงบจากความวุ่นวายของโลกในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาศูนยตาในคัมภีร์รัตนาวลีของท่านนาคารชุน ผ่านการทำความเข้าใจความหมายและการวิเคราะห์หาประโยชน์ พร้อม ๆ กับบอกวิธีปฏิบัติในขณะศึกษาศูนยตา โดยเปรียบเทียบกับศูนยตาพระไตรปิฎก

วิธีดำเนินการวิจัย

รวบรวมข้อมูลที่ได้จากเอกสารปฐมภูมิ คือ คัมภีร์รัตนาวลีฉบับภาษาสันสกฤต จากบทความเรื่อง “The Ratnavali of Nagarjuna” ในนิตยสารชื่อ The Journal of The Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland ตีพิมพ์ April 1934, พระไตรปิฎก ฉบับบาลีสยามรัฐ 2556 และธัมมปัทมฐกถา ฉบับบาลี มหามกุฏราชวิทยาลัย 2532 และจากเอกสารทุติยภูมิ คือ แนวคิด ทฤษฎี ตำรา บทความ และตำราการวิจัยที่มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง หลังจากนั้นจึงแยกแยะข้อมูลเข้าเป็นหมวดหมู่พร้อมทั้งวิเคราะห์และเรียบเรียงให้เข้ากับวัตถุประสงค์ พร้อมกับสรุปผล

ผลการวิจัย

จากการศึกษาด้วยระเบียบและวิธีวิจัย พบว่า คัมภีร์รัตนาวลียังไม่ปรากฏมีการวิจัยแบบแยกจำเพาะคัมภีร์นอกเหนือจากหนังสือชื่อว่า รัตนาวลี ที่พระสารประเสริฐได้แปลไว้ พระสารประเสริฐ (2534 □ 5) ให้ความเห็นว่า “แม้พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ จะมองว่าคติธรรมไม่ต่างจากฝั่งเถรวาท แต่ตัวท่านเองมองว่าถึงศัพท์บัญญัติจะเหมือนกันแต่ความหมายน่าจะต่างกัน” จากการวิจัยพบว่า มีทั้งส่วนเหมือนและส่วนต่าง โดยเฉพาะเรื่องศูนยตานั้นว่ามีส่วนเหมือนคล้ายเป็นเนื้อเดียวกันต่างเพียงรูปศัพท์เท่านั้น และเพื่อให้เข้าใจเรื่องศูนยตาได้ชัดเจนว่าเหมือนหรือต่าง จึงได้ทำการเทียบเคียงกับพระไตรปิฎกและพบว่าไม่มีความต่างกันแต่อย่างไร อาจารย์สมภาร พรหมทา (2534 □ 44) อธิบายศูนยตาวามี 2 ประเด็นคือ “ศูนยตาทางจิตวิทยา หมายถึงการทำให้เห็นว้างสิ่งทั้งปวงว่างเปล่า ไร้แก่นสาร และศูนยตาทางอภิปรัชญา อันหมายถึง สรรพสิ่งล้วนว่างเปล่า กล่าวคือว่างเปล่าจากอัตตา ว้างโดยตัวมันเอง” ดร.บุญญ์ นิลเกษ (2526 □ 106) เสนอว่า มักมีการใช้คำว่า ศูนยตา ในความหมายของ อนัตตา โดยมีแนวร่วมเดียวกัน คือ ว้างจากตัวตน ส่วน รศ.ดร.สุมาลี มหณรงค์ชัย (2548 □ 166) ให้นิยามของศูนยตาว่า เป็นอุบายวิธีรักษาใจให้เป็นปกติ และเป็นสภาพที่หลุดจากด้านคู่ตรงข้ามทั้งหมด โดยเมื่อประมวลแนวคิดทั้งหมดพร้อมกับเทียบเคียงพระไตรปิฎก จึงได้ผลของการวิจัยออกมาดังนี้คือ

ศูนยตาไม่ใช่ความเห็นว้างขาดสูญ

ศูนยตา คือ ความว่าง ซึ่งพ้นจากทรรคนะ ความคิด และความเชื่อที่มุ่งไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง ศูนยตาเป็นคำที่ใช้เรียกความไร้แก่นสารของสิ่งทั้งปวง ไม่ใช่ภาวะ ไม่มีอยู่จริงเป็นเอกเทศ กล่าวคือ ไม่ได้เป็นอิสระจากอะไร ๆ ศูนยตาเป็นทางสายกลางระหว่างความมีและความสูญ แต่ไม่ตกลงไปในทรรคนะใด ทั้งไม่ยืนยันหรือปฏิเสธสิ่งใด

ศูนยตา มีความหมายเท่ากับคำว่า “อนัตตา” ในฝ่ายเถรวาท ซึ่งหมายถึงว่างเปล่าจากสิ่งที่เป็นแก่นสารที่มาในอรรถกถาธรรมบทว่า อนตตาทิ มา ซีรณตุ มา มียณตุติ วเส วตเตตุ น สกุกาติ อวสวตุนตฺเถน อนตฺตา สุญฺญา อสุสสามิกา อนิสฺสราติ อตุโถ² ซึ่งแปลได้ว่า “คำว่า อนัตตา มีความหมายว่า ว้าง ไม่มีเจ้าของ ไม่มีอะไรเป็นใหญ่ เพราะอรรถว่าไม่เป็นไปในอำนาจ เหตุเพราะ ใคร ๆ ก็ไม่สามารถจะให้เป็นไปในอำนาจของตนโดยสิ่งว่า จงอย่าแก่งแย่งตาย” ดังนั้นเมื่อเห็นความเป็นอนัตตาในสรรพสิ่งก็ย่อมหมายถึงเห็นความว่างคือศูนยตาไปด้วย อีกทั้ง ไม่ได้ปฏิเสธแบบนัตติเกะที่ชี้ว่าทุกสิ่งว่างเปล่าและไม่มี แต่ชี้ให้เห็นว่า ทุกสิ่งมีอยู่ตามสภาวะ แต่มันไม่มีสาระให้ยึดถือคือว่าง และเป็นเพียงมายา โดยอรรถว่า ไม่ใช่ของจริง ไม่มีสาระ เพราะเป็นสิ่งที่เพียงอิงอาศัยกันและกันเกิดขึ้นร่วมกัน

ในคัมภีร์รัตนาวลี ท่านนาคราชุนได้แสดงว่า ความเห็น คือสิ่งที่เรียกว่า ทิฐิหรือทรรคนะ ตัวความเห็นนี้ไม่ใช่ศูนยตา ๆ คือสิ่งที่พ้นจากความเห็น กล่าวคือโมกษะ ทั้งยังจัดการเห็นว่ากรรมไม่มี จัดอยู่ในกลุ่มของมิจฉาทิฐิ และการเห็นว่ามีอยู่ เป็นสัมมาทิฐิ ส่วนการพ้นหรือว่างทรรคนะนั้นนับเป็นโมกษะ ดูตัวอย่าง ในรัตนาวลี ปริจเฉทที่ 1 คาถาที่ 43-44 ว่า

²ธมมปทฎฐกถา สุตตโม ภาค, (กรุงเทพฯ □ มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2532), 62.

สมาทาน นาสุติตาทฤษฎีผล นาสุติตี กรรมณะ |

อปฺนุญาปายิกิ โจษา มิถุยาทฤษฎีวิริตี สมฤตา || 43

สมาสาท อุติติตาทฤษฎีผล จาสุติตี กรรมณาม |

ปฺนุญา สุติตินิษยนุทา สมฤคทฤษฎีวิริตี สมฤตา || 44

การเห็นว่ากรรมไม่มี โดยสังเขปว่า ผลของกรรมไม่มี ดังนี้ นี้เป็นคุณชาติอันไม่ใช่บุญและเป็นทางแห่ง
อบาย ซึ่งบัณฑิตรู้กันว่า มิฉชาติวิฐี (1-43), ส่วน การเห็นว่ากรรมมีอยู่ โดยสังเขปว่า ผลของกรรมมีอยู่ ดังนี้
เป็นคุณชาติอันเป็นบุญ และเป็นทาง ดำเนินไปสู่สุคติ ซึ่งบัณฑิตรู้กันว่า สัมมาวิฐี (1-44)

คำว่า “นาสุติตาทฤษฎี” ซึ่งแปลว่า การเห็นว่ากรรมไม่มี ท่านนาคารชุนกล่าวมุ่งถึงแนวความคิดของลัทธิ
อื่นที่แสดงว่า ทุกสิ่งในโลกล้วนขาดสูญ ท่านชี้ว่าแนวคิดนั้นไม่นำมาซึ่งความเจริญแก่ผู้ปฏิบัติ เป็นทางแห่งอบายและ
ความเสื่อม ด้วยคำว่า “มิถุยาทฤษฎี” ซึ่งแปลว่าการเห็นผิด หรือมิฉชาติวิฐี พร้อม ๆ กับชี้แนวทางที่ตรงกันข้าม ด้วย
คำว่า “อุติติตาทฤษฎี” ซึ่งแปลว่า การเห็นว่ากรรมมีอยู่ ซึ่งเป็นเป็นความคิดที่ดี ด้วยการกล่าวคำว่า “สมฤคทฤษฎี”
หมายถึง การเห็นถูก ซึ่งเป็นกุศลและนำผู้เชื่อให้ก้าวไปสู่สถานะที่ดีขึ้นได้ สิ่งที่เกี่ยวข้องกับวิฐี คือ ความเห็นไม่ใช่ศูนยตา
เพราะศูนยตา คือ ความว่าง ซึ่งว่างจากความเห็น และความว่างนี้เอง ก็คือโมกษะ เพราะโมกษะ มีสภาวะที่ว่าง และ
พ้นจากสุคติและทุกติ ดังเนื้อความในรัตนาวลี ปริจเฉทที่ 1 คาถาที่ 45 ว่า

ชฺฎาเน นาสุตยอุติติตาสาณเต ปาปปฺนุญยอุติกรรมะ |

ทฺรคเต สะสุเตศฺจาสฺมาตุ ส โมกษะ สทฺวิรุจฺยเต || 45

ในเพราะความมั่วซัด การก้าวข้ามบาปและบุญก็ย่อมมีขึ้นได้ จากการหยุดนัตถิกวิฐีและอถถิกวิฐี
การพ้นจากสุคติ ทุกติและจากทั้งสองนั้น สัตยบุรุษทั้งหลายเรียกว่า โมกษะ (ความหลุดพ้น) (1-45)

ศูนยตา เป็นธรรมลักษณะ เป็นปรากฏการณ์ของการที่พ้นจากบาปและบุญ อันมีมูลเหตุมาจากชฺฎาณ
กล่าวคือ สมภาติ และ ปญญา ที่อยู่ร่วมกัน คำว่า ชฺฎาเน ในคาถาที่ 45 หมายถึงการรู้อย่างชัดแจ้งอันเกิดจากปัญญา
ที่มีสมภาติประกอบอยู่ด้วย มีความหมายเดียวกับคำว่า “ญาณ” ในพระพุทธานุสสาณังเถรวาท ด้วยคำถานี้ นาคารชุน
ไม่เพียงแต่แสดงว่า ศูนยตา เป็นสภาวะที่ว่างจากทรรคนะ เพราะมีได้ตามธรรมชาติพร้อม ๆ กับชฺฎาณ ด้วยคำว่า
“นาสุตยอุติติตาสาณเต” ซึ่งหมายถึง สงบ หรือ ว่างจากความเห็นว่ามีหรือไม่มีแล้ว ยังแสดงให้เห็นอีกว่า โมกษะ หรือ
พระนิพพานก็เป็นเพียงสภาวะที่ว่างจากสุคติอันเป็นบุญ และทุกติอันเป็นบาปด้วยเนื้อความว่า “สโมกษะสทฺวิรุจฺยเต”
แปลว่า “สภาวะนั้น คนดีเรียกว่า โมกษะ” การหลุดพ้น หรือความว่างจากการเกิดในภูมิต่าง ๆ กล่าวคือโมกษะ หรือ
นิพพานนี้ มีส่วนคล้ายคลึงกับที่ปรากฏอยู่ในแม้ในพระสูตรตันตปิฎก ขุททกนิกาย ปฏิสสัมภิตามรรค ฉบับบาลีสยามรัฐ
เล่มที่ 31 ข้อที่ 658 หน้าที่ 442 ว่า

ความเป็นไปทางตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ ของบุคคลผู้รู้พร้อม ซึ่งบริณิพพานอยู่ด้วยอนุปาติเสศ นิพพานธาตุ³ ย่อมหมดสิ้น และความเป็นไปทางตา เป็นต้นอย่างอื่น ก็จะไม่เกิดขึ้นอีก สภาวะนี้ เรียกว่า ปริมัญจสุตฺตญะ ความว่างอย่างสูงสุด กว่าความว่างทั้งปวง ของบุคคลผู้รู้พร้อม ซึ่งว่างจากความเป็นไปอีก

เมื่อเทียบเคียงจากเนื้อความข้างต้นจะพบว่า ความว่างเป็นธรรมชาติของทุกสิ่ง ไม่เว้นแม้กระทั่งโมกษะ หรือพระนิพพาน การข้ามพ้นจากการตกอยู่ในความคิดหรือทิวฐิที่เกิดมาจากอวิชชา จะทำให้เกิดสภาวะที่ว่างขึ้นมาเอง เมื่อมี ชญาณ ความรู้ชัด แล้ว ชญาณทำหน้าที่ในการดับอวิชชาคือความไม่รู้ และเมื่อดับอวิชชา ทุกสิ่งก็จะดำเนินไป ไม่ได้ ทั้งเกิดขึ้นไม่ได้ นำไปสู่ความว่างในที่สุด เหมือนบุคคลเมื่อจะจุดประทีป สิ่งที่ใช้จุด คือ ไม้ขีดเทียน น้ำมัน และ เปลวไฟ ถ้านำสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกไป การจุดประทีปก็ไม่ได้ ทุกสิ่งเป็นการอิงอาศัยกันในเรื่องปรากฏการณ์ ที่สิ่งต่าง ๆ อาศัยกันและกันเกิดขึ้นร่วมกัน การดับทิวฐิของท่านนาคารชุน เป็นการดับองค์ประกอบของสิ่งทำให้เกิดปรากฏการณ์ ของสิ่งต่าง ๆ รวมถึงทำให้เกิดปรากฏการณ์ที่เรียกว่าความว่างขึ้นมา ศูนย์ตาของท่านนาคารชุน จึงไม่ใช่การปฏิเสธ หรือยืนยันทวารณะใด เป็นเพียงปรากฏการณ์ของความว่าง ที่เกิดจากการไม่ยึดถือสิ่งใดเพียงเท่านั้น

วิภาษวิธีคือหลักการเพื่อการละทิวฐิ

วิภาษวิธี เป็นศัพท์สมาสในภาษาสันสกฤต มาจากรากศัพท์คือ วิ อุปสรรค หมายถึง วิเศษ, แจ่ม, ต่าง ประกอบเข้ากับ ภาษ ธาตุ เป็นเป็นในความกล่าวหรืออธิบาย และ วิธี ซึ่งหมายถึง กฎ, ระเบียบ, แบบแผน, หลักการ เมื่อแปลรวมเข้าด้วยกัน หมายถึง หลักการในการกล่าวแย้งให้ต่างไป หลักวิภาษวิธีของท่านนาคารชุนได้รับการ พัฒนามาจากพระไตรปิฎก โดยประยุกต์จากหลักการปฏิเสธการตอบปัญหาในเชิงปรัชญาที่เป็นตามค่านิยมในสมัย นั้นของพระพุทธเจ้า ที่ตรัสไว้ในจุฬามาลูกกโยวาทสูตร (ม.ม. (บาลีสยามรัฐ) 13/147/119) โดยเรื่องเริ่มต้นจากการที่ พระมาลากยบุตรต้องการให้พระพุทธเจ้าพยากรณ์ว่า โลกเที่ยงหรือว่าโลกไม่เที่ยง เป็นต้น ซึ่งถ้าพระพุทธองค์ไม่ตอบ ตนจะลาสิกขา พระพุทธเจ้าก็ได้ทรงตอบเฉียงไปในประเด็นที่ว่า โลกเที่ยงหรือไม่เที่ยงไม่ใช่ประเด็น เพราะชาติ ชรา ทุกข์ ก็ยังดำเนินไปได้ โดยเป็นการชี้ไปในประเด็นที่เฉียงไม่ได้ ทำให้ผู้ฟังหลุดและคลายความสนใจในทิวฐิเดิม

วิภาษวิธีของท่านนาคารชุน จัดอยู่ในกลุ่มที่เรียกว่า “ปรสังคะ” เพราะวิภาษวิธีซึ่งเป็นแนวคิดโดยชี้ให้เห็นถึงความบกพร่องทางเหตุผล ไม่ต้องนำเสนอแนวคิดของตัวเอง เพียงแต่ชี้ให้ฝ่ายตรงกันข้ามเห็นถึงข้อผิดพลาดทาง ความเห็นของฝ่ายตัวเอง โดยการแนะนำให้เขาตรวจสอบและวิเคราะห์ตามหลักของจตุษโกฎิ จนกระทั่งเห็นจุดบกพร่อง ในความเห็นของตัวเอง วิภาษวิธีนั้นทำหน้าที่เป็นเพียงเครื่องมือเท่านั้น โดยเป็นเครื่องมือตรวจสอบเหตุผล ซึ่งมี วัตถุประสงค์หลักคือ ชี้ให้เห็นถึงความบกพร่องของทุกแนวคิดหรือทฤษฎี จนแนวคิดเหล่านั้นขาดความน่าเชื่อถือ และศูนย์ตาไม่ได้เป็นทวารณะทางความคิด มันจึงไม่จำเป็นต้องถูกปกป้องโดยผู้ใช้

การจัดหลักของความคิดโดยทั่วไป ท่านนาคารชุนได้จัดเข้าตามแ่งมุมทั้งสิ้น 4 โดยชื่อว่า จตุษโกฎิ แปลว่า 4 มุม โดยโครงสร้างของจตุษโกฎิ จะมีดังนี้คือ

1. ยืนยัน (Positive Thesis)
2. ปฏิเสธ (Negative Counter - Thesis)

³ อนุปาติเสศนิพพานธาตุ คือ ดับกิเลสพร้อมทั้งขั้นณ์ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ ไม่กลับมาเกิดอีก ทั้งไม่ตามเสวยอารมณ์ มีสภาวะที่ว่าง. สุจินต์ บริหารวนเขตต์, ปริมัตถธรรมสังเขป จิตตสังเขป และภาคผนวก, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพฯ □ โอ.เอส. พริ้นติ้งเฮาส์, 2560), หน้า 38-40.

3. ทั้งยืนยันและปฏิเสธ (Conjunctive Affirmation of the First Two)
4. ทั้งไม่ยืนยันและปฏิเสธ (Disjunctive Denial of the First Two)

ในคัมภีร์รัตนาวลี ท่านนาคคารชุน ใช้ภาษาวิธีเพื่อถกเถียงแนวคิดที่เป็นค่านิยมในสมัยนั้น คือ โลกเที่ยง ไม่เที่ยง มีที่สุดหรือไม่มีที่สุด และอาตมมัน ที่คนส่วนมากเชื่อว่ามีอยู่ โดยการตั้งคำถามกับผู้อ่านและผลักดันแนวคิดของผู้อ่าน ให้พิจารณาเห็นความผิดพลาดในแนวคิดของตน ดังตัวอย่างการตั้งคำถามของท่านนาคคารชุน ในรัตนาวลี ปริเฉทที่ 1 คาถาที่ 63 ว่า “โลกไม่แตกสลาย ไม่พังย่อยยับ และไม่คงอยู่ชั่วขณะหนึ่ง ๆ อันที่จริง โลกคืออาตมมันที่อยู่เหนือกาลทั้งสาม (คือ อดีต ปัจจุบัน อนาคต) จะมีแต่ที่ไหนเล่า” จากการถามคำถามในข้อ 63 ของพระนาคคารชุน คำว่า โลก หมายถึงทุกสิ่งที่อยู่บนโลก และทุกสิ่งในโลก ดำเนินไปตามที่มันเป็น แต่มนุษย์ทั้งหลายคิดไปว่า โลกเที่ยงแท้ คงที่ หรือไม่ก็คิดว่า โลกต้องดับสลายสักวันหนึ่ง ทั้งเมื่อพิจารณาตามก็จะพบว่า คำถามได้เสนอสิ่งที่เป็นจริงโดยปรากฏการณ์ที่เที่ยงไม่ได้ เมื่อผู้ฟังได้รับฟังคำถาม ทริคกล่าวคือความเห็นเดิมของผู้ฟัง ย่อมจะตกสู่สภาวะที่ขัดแย้ง เพราะมีสภาวะที่คู่ตรงกันข้าม เหมือนกับ เมื่อบุคคลหักแท่งไม้ออกเป็นสองส่วน ส่วนหนึ่งยาว ส่วนหนึ่งสั้น แล้วนำไปให้คน 2 คน โดยคนที่ 1 ได้ส่วนที่สั้น คนที่ 2 ได้ส่วนที่ยาว โดยทั้งสองคนนี้ คิดว่าตัวเองได้ส่วนที่ยาว การถามของท่านนาคคารชุนคือการชี้ให้เห็นความผิดพลาดหรือสิ่งอันตรงกันข้ามกับสิ่งที่ตนคิดด้วยคำตอบที่แย้งไม่ได้ด้วยตัวเขาเอง โดยการถามคนทั้งสองว่า ยาวจริงหรือ คนทั้งสองซึ่งถือไม้ที่ย่อมจะยืนยันว่าไม้ของตนยาว จึงได้ถามต่อว่า รู้ได้อย่างไรว่ายาว คนทั้งสองที่ฟังคำถามก็จะเกิดความขัดแย้งสงสัยในจิตใจซึ่งนำไปสู่การพิสูจน์ โดยการนำไปเทียบเคียงกับแท่งไม้ของอีกคน ภาษาวิธีของนาคคารชุนคือการชี้ให้เห็นความขัดแย้งในจิตใจของผู้ฟังจนนำไปสู่การพิสูจน์

ภาษาวิธีของท่านนาคคารชุน ไม่เพียงแต่ใช้หักล้างความเชื่อในทิวเดิมได้ แต่ยังใช้เพื่อสืบค้นความจริงในความคิดของบุคคลนั้นได้อีกด้วย เพราะเมื่อคลายความยึดถือลง ปัญหาที่เป็นกลางในการพิจารณาเหตุผลก็จะพร้อมเปิดรับความจริงใหม่ ๆ เช่น เมื่อคลายความยึดมั่นว่าโลกเที่ยง ความยึดถือว่าโลกไม่เที่ยงก็จะเกิดขึ้น และเมื่อเห็นว่าโลกไม่เที่ยง ความคิดที่จะยึดถือก็จะมีอยู่ เพราะเข้าใจชัดทั้งในประเด็นที่ทั้งเที่ยงและไม่เที่ยง เป็นความปล่อยวาง และนำมาซึ่งสภาวะที่ว่า ศูนย์ตา ในตอนท้าย ในรัตนาวลี ปริเฉทที่ 1 คาถาที่ 98 ท่านนาคคารชุนได้ชี้ประโยชน์ของภาษาวิธี ที่ทำให้เห็นศูนย์ตาว่า “ความจริงเท่านั้น มักได้มาหลังจากใคร่ครวญสิ่งที่เข้าใจผิดไปเพราะความไม่รู้จริง ก็เมื่อไม่พบสิ่งที่มีอยู่ แล้วสิ่งที่ไม่จะมีจะมีได้อย่างไร (1-98)” ซึ่งชี้ให้เห็นว่า เมื่อนำภาษาวิธี มาวิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริง จะพบความว่าง คือ ศูนย์ตา อันเป็นความจริงแท้ในท้ายสุด

ความสอดคล้องของศูนย์ตาในรัตนาวลีกับคัมภีร์อื่นของท่านนาคคารชุน

ศูนย์ตาในคัมภีร์รัตนาวลี ไม่มีความต่างกับในคัมภีร์อื่นของท่านนาคคารชุน (Lindtner, 2011[2]163) โดยจากการเทียบเคียงกับคัมภีร์มูลมถยมกการิกาซึ่งเป็นคัมภีร์หลักพบว่า มีแนวร่วมที่เหมือนกันโดยแสดงถึงสิ่งต่าง ๆ ว่า เป็นศูนย์ตา เพราะสิ่งไม่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง ต้องอิงอาศัยสิ่งอื่นจึงจะดำรงอยู่ได้ ทุกอย่างเป็นไปตามหลักปฏิจจสมุปบาทที่อิงอาศัยกันและกันเกิดขึ้น ท่านนาคคารชุนชี้แจงไปในแนวทางเดียวกันว่า สิ่งที่ไม่ได้ตัวเองยังดำรงอยู่ไม่ได้ด้วยตนเอง จะมีตัวตนได้อย่างไร ในเมื่อไม่มีตัวตนแล้วจะมีอะไรให้ยึดถือ สิ่งที่วางจากความคิดถือ ก็คือ ศูนย์ตา เทียบเคียงกับเนื้อความในรัตนาวลีปริเฉทที่ 1 คาถาที่ 84 ว่า “ดิน น้ำ ลม ไฟ แต่ละอย่าง มันไม่มีอยู่จริงโดยเนื้อแท้ เพราะมันจะมีไม่ได้เลยถ้าขาดธาตุทั้งสามไป และธาตุทั้งสามก็เช่นเดียวกัน หากขาดไปเสียเพียงธาตุหนึ่ง

ธาตุที่เหลือก็ตั้งอยู่ไม่ได้” พร้อมกับให้บทสรุปของธาตุ ในคาถาที่ 90 ว่า “ธาตุที่ไม่ได้แม้จะดำรงอยู่โดยตัวของพวกมันเอง จะสามารถมีลักษณะตามธรรมชาติได้อย่างไร ทั้งเมื่อผสมกัน แม้ธาตุหนึ่งก็ไม่สามารถที่จะควบคุมธาตุอื่นได้ เพราะว่า มันไม่สามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตัวมันเอง ด้วยเหตุดังนี้ ลักษณะของธาตุเหล่านั้นจึงกำหนดตามลักษณะของตัวมันเอง” เนื้อความข้างต้นนี้ จะสอดคล้องกับเรื่องของธาตุเป็นเพียงความว่าง เพราะไม่มีสภาวะ ในคัมภีร์มูลมัธยมกการิกา บทที่ 5 คาถาที่ 7 ว่า “เพราะฉะนั้น อากาศธาตุ จึงไม่ได้มี ทั้งไม่ใช่ไม่มี ไม่ได้ปรากฏลักษณะ ทั้งไม่ได้ไม่ปรากฏลักษณะ ธาตุอื่นทั้ง 5 ก็เป็นเช่นเดียวกันกับอากาศธาตุนั้นแล” ทั้งสองคัมภีร์มีแนวร่วมเดียวกันว่าทุกสิ่งเพียงอาศัยกันเกิดขึ้น และว่างโดยตัวมันเอง ท่านพระนาคคารชุนยังได้แสดงแนวร่วมที่เหมือนกันในอีกหลายประเด็น เช่นว่า การไม่เห็นว่าเป็นสุญตา เกิดขึ้นจากอวิชชา ซึ่งการจะละอวิชชาอันนำไปสู่การว่างได้นั้น ก็ล้วนมาจากการพิจารณาเห็นปัจจุสมุปบาทตามความเป็นจริง ว่า ทุกสิ่งล้วนอิงอาศัยกันเกิดขึ้น สิ่งที่เป็นเพียงการบัญญัติ อิงอาศัยกันเกิดขึ้น เป็นสุญตา ในคัมภีร์อื่นของท่านนาคคารชุน เช่น สุญตาสัปตติการิกา เป็นต้น ก็มีการแสดงในประเด็นเดียวกันนี้ไว้ โดยในคาถาที่ 3 ของคัมภีร์สุญตาสัปตติการิกา(Lindtner, 2011 □ 35) ได้แสดงไว้ว่า “ไม่ว่าสิ่งจะอยู่ครบหรือแยกกัน เมื่อเหตุปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบบางอย่างขาดไป ทุกสิ่งทุกอย่างล้วนดับลง ดังนั้น ทุกสิ่งจึงว่าง” จะพบว่า แม้ในคัมภีร์นี้ก็มีเนื้อหาเรื่องสุญตาที่สอดคล้องกับคัมภีร์รัตนาวลี จุดดังกล่าวมานี้เอง ช่วยยืนยันข้อสันนิษฐานว่า คัมภีร์รัตนาวลี เป็นผลงานที่ถูกแต่งขึ้นโดยท่านนาคคารชุนอย่างแน่นอน

การเปรียบเทียบสุญตาในคัมภีร์รัตนาวลี กับสุญตาในพระไตรปิฎก

เมื่อได้ทำการค้นคว้าเรื่องสุญตา ในคัมภีร์รัตนาวลี พบว่า สุญตาที่ได้อธิบายในคัมภีร์แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ ฝ่ายที่เป็นธรรมาธิษฐาน และฝ่ายบุคคลาธิษฐาน ฝ่ายธรรมาธิษฐานจะมุ่งถึงความเป็นสุญตาในทุกสิ่ง เป็นสภาพที่ทั่วไป เหมือนสามัญลักษณะ 3 ในพระไตรปิฎก สำหรับฝ่ายที่เป็นบุคคลาธิษฐาน จะมุ่งถึงวิธีการที่ทำให้ผู้ศึกษาเข้าใจและบรรลุสุญตา ผ่านการเห็นตามความเป็นจริงโดยไม่ปรุงแต่ง ส่วนในพระไตรปิฎก พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2556 □ 456) ได้ชี้แจงว่า สุญตามี 4 ประเภท คือ ความเป็นสภาพว่างเปล่า จากความมีตัวตน, ความว่างจากกิเลส, ความว่างในลักษณะของโลกุตตรมรรค, และความว่างที่เกิดจากการกำหนดหมายในใจ และเมื่อนำมาเปรียบเทียบกันพบว่า ทั้งเหมือนกันและต่างกัน

ในส่วนที่เหมือนกันคือ มี 2 ประเภทเหมือนกัน โดยความเป็นสภาพว่างเปล่าจากความมีตัวตน ของพระไตรปิฎกมีหลักการเดียวกับส่วนที่เป็นธรรมาธิษฐานในคัมภีร์รัตนาวลี ทั้งเมื่อเทียบเคียงกับสุญตาทถ (ช.ปฏิ.(บาลีสยามรัฐ) 31/633/434) ที่ว่าด้วยความว่างเปล่าของสรรพสิ่ง ก็ยิ่งนับว่าไม่มีความต่างกัน เพราะมุ่งถึงความว่างโดยสภาพของทุกสิ่ง ทั้งในส่วนของความว่างจากกิเลส, ความว่างในลักษณะของโลกุตตรมรรค, และความว่างที่เกิดจากการกำหนดหมายในใจ ก็มีการแสดงไว้ในจุฬสุญตสูตร (ม.อ.(บาลีสยามรัฐ) 14/333/191) ทั้งสามข้อนี้ก็จัดอยู่ในประเภทของบุคคลาธิษฐานได้ เพราะเป็นความว่างที่เกิดทางปัญญาของตัวบุคคล แต่ในส่วนที่ต่างกันจะเป็นในด้านของวิธีปฏิบัติให้เข้าถึงสุญตา โดยคัมภีร์รัตนาวลีจะใช้หลักของวิภาควิธี เพื่อให้เกิดข้อสงสัยที่นำไปสู่การสืบค้นจนเห็นความจริงซึ่งเถียงไม่ได้ แต่การบรรลุสุญตาในพระไตรปิฎก จะเป็นในส่วนของ การเจริญสมถภาวนาและวิปัสสนาภาวนาควบคู่กันไปจนเห็นผลที่ต้องการ นี่คือการต่างในด้านของวิธีการบรรลุถึงสุญตา

ศุนยตาประโยชน์และข้อปฏิบัติ

ศุนยตาเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับทุกสิ่ง ไม่ได้ส่งผลต่ออะไรแบบเจาะจง เพราะศุนยตาคือความว่างว่างแม้กระทั่งสภาวะ แต่การเข้าใจศุนยตาก่อประโยชน์แก่ตัวผู้พิจารณาโดยจำเพาะบุคคล เพราะว่าช่วยให้หลุดพ้นจากทอรรณะความเชื่อต่าง ๆ ที่ไม่ได้ผ่านการพิจารณาตามหลักของวิภาษวิธี ทั้งเมื่อใดก็ตามที่พบว่าตนกำลังเอนเอียงเข้าข้างไปในทอรรณะใดทอรรณะหนึ่งก็ย่อมที่จะหยุดไว้ได้ทันและเห็นตามความเป็นจริง ซึ่งหมายถึงการที่เราสามารถมองเห็นสิ่งต่าง ๆ ตามหลักของทางสายกลาง เมื่อสามารถทำได้ชำนาญและละเอียดมากเข้า จะนำมาซึ่งความหลุดพ้นในท้ายที่สุด

ท่านนาคคารุณยังได้เตือนถึงโทษของการเข้าใจศุนยตาไปเป็นอย่างอื่น โดยกล่าวว่า เป็นธรรมลึกซึ้งและยากที่จะเข้าใจ การเข้าใจว่า ศุนยตา คือ ความที่ทุกสิ่งไม่มี เป็นสิ่งที่ผิดอย่างยิ่ง การพิจารณาของผู้ที่นำไปใช้ต้องเป็นการพิจารณาอย่างไม่มีอคติ และต้องแยบคายอย่างถึงที่สุด ดังเนื้อความในรัตนาวลี ปริเฉทที่ 2 คาถาที่ 19 ว่า

วินาศยติ ทุรุชญาโต ธรุโม'ยมวิปศุจิตฺม |

นาสุติตาทฤษฎีสมล ยสุมาทสมินฺนิมชฺชติ || 19

คนผู้ที่ไม่เข้าใจธรรมอันรู้ได้ยากอย่างถ่องแท้ย่อมจะพินาศ เพราะเขาจะจมลงไปในมลทินคือความเห็น ว่าขาดสูญ (2-19)

คำว่า “ทุรุชญาโต ธรุมะ” ที่แปลว่า ธรรมที่บุคคลรู้ได้ยาก ในที่นี้หมายถึง ศุนยตา ท่านนาคคารุณชี้ว่า จะทำให้บุคคลผู้ที่ไม่เข้าใจในศุนยตาอย่างถ่องแท้ ดำเนินไปผิดทาง เพราะตกไปในฝ่ายที่มีความเห็นว่าขาดสูญ โดยยึดความเห็นที่ว่าขาดสูญด้วยคำว่า “นาสุติตาทฤษฎีสมล” ซึ่งหมายถึง มลทินคือความเห็นที่ว่าขาดสูญ ท่านนาคคารุณชี้ว่าเป็นทางอบาย เพราะคนที่เข้าใจว่าขาดสูญจะไม่เชื่อในเรื่องของกรรม ทำให้เขากระทำการต่าง ๆ ได้โดยไม่คำนึงถึงโทษที่จะเกิดขึ้น ซึ่งเป็นการทำลายตัวเองอย่างที่สุด และได้เสนอทางออกสำหรับผู้เริ่มต้น ไว้ในรัตนาวลี ปริเฉทที่ 2 คาถาที่ 23 ว่า “ดังนั้น ขอพระองค์อย่าปฏิบัติเสถียรธรรมนี้เลย จงปล่อยวางความเห็นที่ว่าขาดสูญแล้ว ประกอบความเพียรอันชอบธรรม เพื่อให้ได้รับทุกสิ่งที่ยปรารถนาเกิด” โดยชี้ให้เห็นว่าประเด็นหลักที่ผู้ปฏิบัติตนในขณะฝึกพิจารณาเห็นศุนยตาควรระวังอย่างยิ่งขั้นแรก คือการไม่ตกไปในฝ่ายของความเห็นว่าขาดสูญ (นาสุติกะ) และการที่ต้องดำรงอยู่ในสัมมาทิสฺฐิ (สมยคฺชญาณ) ความรู้ถูก เห็นถูก กล่าวคือความเชื่อในผลของกรรม เพราะนำมาซึ่งสิ่งที่น่าปรารถนาทุกอย่าง การแยกแยะธรรมที่เป็นมิจฉาทิสฺฐิและสัมมาทิสฺฐิเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เพราะกรรมที่เกิดจากทิสฺฐิทั้งสองนี้ จะเป็นตัวส่งผลต่อชีวิตของผู้ปฏิบัติ ทำกรรมแบบไหน กรรมนั้นย่อมจะส่งผลจากภพสุภพ จนกว่าที่จะเข้าใจหลักของศุนยตาอย่างชัดเจนจนก้าวข้ามกรรม กิเลส วิบากได้ ย่อมต้องรับผลของกรรมที่เกิดจากทิสฺฐิเหล่านี้ จุดนี้ท่านนาคคารุณกล่าวยืนยันไว้ในรัตนาวลี ปริเฉทที่ 1 คาถาที่ 93 ว่า “พระพุทธองค์ทรงระบุว่า ดิน น้ำ ไฟ ลม สั้น ยาว หยาบ ละเอียด กุศลอกุศลอื่นใด ๆ ทุกอย่างล้วนหยุดลงในการตรัสรู้ธรรมขั้นสูงสุด” ธรรมขั้นสูงสุด ในความหมายของท่านนาคคารุณคือศุนยตา และแนะนำธรรมที่ต้องทำ ซึ่งช่วยสนับสนุนให้สามารถเข้าใจศุนยตาได้ไวขึ้น ไว้ในรัตนาวลี ปริเฉทที่ 2 คาถาที่ 25 ว่า

ตสุมาทญาวทวิชญาโต ธรุโม'หังการศานนะ |

ทานศีลกุษมารุเม ดาวทุ อาพรวานุ ภว || 25

เพราะเหตุนี้ ตราบใดที่พระองค์ยังไม่รู้แจ้งธรรมอันจัดการยึดมั่นว่าเป็นเรา ขอพระองค์จงใส่ใจ ในธรรม คือทาน ศีล และขันติ ตรานั้นเกิด (2-25)

ธรรมที่ทานนาคารชุนได้แนะนำคือ ทาน ศีล และขันติ จากศัพท์ว่า “ทานศีลกุษมารุเม” ก็ทานคือการให้ นั้น โดยแท้จริงเป็นการฝึกที่ละความยึดถือในสิ่งที่สำคัญว่าเป็นของตนช่วยให้เห็นสภาวะศุนยตาในสิ่งที่ยึดถือว่าเป็นของเราเร็วขึ้น ศีลเป็นการฝึกตนไม่ให้ประทุษร้ายต่อตนและบุคคลอื่นอันเป็นทางแห่งสัมมาทฐิ ดังนั้น ศีลจึงทำให้ ผู้ปฏิบัติมีความสุขทั้งในขณะหลับและตื่น และขันติ คือความอดทนอดกลั้นต่อสิ่งที่เข้ามาเกี่ยวข้องทุกสิ่งทั้งทางกาย วาจา และใจ ทำให้ไม่พลาดตกไปในฝั่งที่มีความเห็นผิด ฐิดและกระทำผิด เป็นคุณนำมาซึ่งเกียรติ และไม่ย่อท้อในการทำความดี ทานนาคารชุน ได้เสนอธรรมสามข้อนี้เป็นหลักปฏิบัติไว้ในคัมภีร์รัตนาวลีเพื่อเป็นองค์ประกอบ สำหรับ ผู้ที่กำลังพัฒนาปัญญาของตนให้รู้ชัดในศุนยตา ซึ่งมีปรากฏหลายระดับ ตั้งแต่ระดับต่ำจนถึงระดับสูงสุด

สรุปผล

ในคัมภีร์รัตนาวลี มีการกล่าวถึงศุนยตา ในรูปแบบของธรรมชั้นสูงสุด โดยศุนยตาไม่ใช่หลักปฏิบัติหรือ ทรรศนะ เป็นเพียงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากการที่เห็นแจ้งตามความเป็นจริงของธรรมชาติ ที่ล้วนแต่เกิดขึ้นแล้วดับ ไป ถ้าเข้าใจในศุนยตาอย่างแจ้งก็ไม่ต่างกับการที่ได้บรรลุธรรมชั้นสูงสุด เพราะศุนยตาเป็นสภาวะที่มีในธรรมทุก ประเภท แม้กระทั่งบรรลุนิพพานก็นับเป็นการบรรลุศุนยตา ส่วนความเหมือนหรือต่างระหว่างศุนยตาของทาน นาคารชุน และศุนยตาในพระไตรปิฎกพบว่า ต่างกันแต่เพียงตัวอักษรและวิธีปฏิบัติเท่านั้น แต่ความหมายล้วน เหมือนกันทั้งโดยนัยยะและหลักการ เพราะศุนยตาทั้งสองมีแนวร่วมเดียวกันคือความว่าง เป็นความว่างในทุกสิ่ง และความว่างนี้เองคือทางสายกลาง เพราะไม่ตกไปในทิฐิว่ามีอยู่และทิฐิว่าขาดสูญ เป็นนิโรธคือความดับอย่าง แท้จริง ในด้านของการปฏิบัติเพื่อเข้าถึงศุนยตาและประโยชน์ การปฏิบัติเพื่อเข้าถึงมีเรื่องสำคัญที่พลาดไม่ได้คือ การ ประคองจิตไม่ให้ตกไปในฝั่งที่เห็นว่าขาดสูญเป็นสำคัญ เหลือจากนั้น ก็เป็นการบำเพ็ญบุญเพื่อสนับสนุนให้ง่ายต่อ การบรรลุศุนยตาในภายหลัง ซึ่งมีอานิสงส์ คือความไม่ลำบากในชาติภพต่อ ๆ เป็นประโยชน์ ส่วนการรู้ชัดแจ้งศุนย ตานั้น เมื่อมีขึ้นก็ทำให้ผู้ปฏิบัติข้ามพ้นวงจรของสุขและทุกข์ จึงไม่มีสิ่งจำต้องกล่าว เพราะพ้นจากสมมุติบัญญัติไป แล้ว

เอกสารอ้างอิง

เอกสารปฐมภูมิ

ภาษาสันสกฤต

Giuseppe, Tucci. "The Ratnavali of Nagarjuna" The Journal of The Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland 66, 2 (April 1934)

Giuseppe, Tucci. "The Ratnavali of Nagarjuna" The Journal of The Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland 68, 2 (April 1936)

Vaidya, Dr. P. L. Madhayamakāsāstra of Nāgārjuna with the commentary □ Prasannapadā by candrakīrti. Bihar □ The Mithila institute, 1960.

ภาษาบาลี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. สยามรัฐสุตฺตปิฎก เล่มที่ 14, 13, 31. กรุงเทพฯ □ โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2556.
_____ . ธมฺมปทฎกถา สุตฺตโม ภาโค. กรุงเทพฯ □ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2532.

เอกสารทุติยภูมิ

ภาษาไทย

บุญญ์ นิลเกษ. พุทธศาสนนามหายาน. กรุงเทพฯ □ สำนักพิมพ์แพรววิทยา, 2526.

พระสารประเสริฐ (ตรี นาคะประทีป). รัตนาวลี. กรุงเทพฯ □ โรงพิมพ์จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2534.

สมภาร พรหมทา. พุทธศาสนนามหายาน. กรุงเทพฯ □ โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2534.

สุมาลี มหณรงค์ชัย. พระนาคราชขุน กับคำสอนว่าด้วยทางสายกลาง. กรุงเทพฯ:สยาม, 2548.

_____ .พุทธศาสนนามหายาน, พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ:สยาม, 2550.

สุจินต์ บริหารวนเขตต์. ปรมัตถธรรมสังเขป จิตตสังเขป และภาคผนวก, พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ □ โอ.เอส.พริ้นติ้งเฮาส์, 2560.

โสรัจจ์ หงศ์ลดารมภ์. ไสยลมูลฐานว่าด้วยทางสายกลาง. กรุงเทพฯ □ โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2551.

ภาษาอังกฤษ

Lindtner, Chr. Nagarjuniana Studies in the writings and Philosophy of Nāgārjuna. Delhi □ Motilal Banarsidass, 2011. 163-169.

รูปแบบสันนิษฐาน และการกำหนดอายุ ชิ้นส่วนพระพุทธรูปสำริดขนาดใหญ่ ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หริภุญไชย

The Conjectural Reconstruction and Dating on Fragments of Large Bronze Images of Buddha in the Hariphunchai National Museum

วสุนธรา ยืนยง¹

Wasunthara Yuenyong

บทคัดย่อ

ชิ้นส่วนที่ไม่ครบองค์ของพระพุทธรูปสำริดขนาดใหญ่จำนวนหนึ่ง ปัจจุบันเก็บรักษาในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หริภุญไชย จังหวัดลำพูน ยังไม่สามารถสืบหาที่มาที่แน่ชัดได้ บางชิ้นส่วนยังไม่ได้รับการศึกษาเท่าที่ควร และไม่สมบูรณ์ จึงนำไปสู่ข้อสันนิษฐานต่าง ๆ ทั้งในประเด็นของที่มา รูปแบบสันนิษฐาน และการกำหนดอายุ งานวิจัยนี้จึงเป็นการศึกษาเพื่อวิเคราะห์รูปแบบสันนิษฐาน การกำหนดอายุสมัย รวมถึงการวินิจฉัยข้อสันนิษฐานเดิมเกี่ยวกับเรื่องนี้

ผลการศึกษาสามารถสร้างรูปแบบสันนิษฐาน และกำหนดอายุสมัยของชิ้นส่วนพระพุทธรูปสำริดขนาดใหญ่ ซึ่งมีชิ้นส่วนต่าง ๆ รวมเข้าด้วยกันได้ทั้งสิ้นจำนวน 3 องค์ โดยสรุปดังนี้

1. ชิ้นส่วนพระพุทธรูปสำริด เลขวัตถุ 147/18, 148/18, 149/18, 150/18 และ 151/18 เป็นพระพุทธรูปองค์เดียวกัน มีขนาดประมาณ 205 เซนติเมตร กำหนดอายุได้ประมาณพุทธศตวรรษที่ 18 เมื่อพิจารณาขนาดตามที่ได้สันนิษฐานมีความเป็นไปได้ที่จะประดิษฐานในซุ้มจระนำของเจดีย์เชียงยัน วัดพระธาตุหริภุญชัย

2. ชิ้นส่วนพระพุทธรูปสำริด เลขวัตถุ 283/18, 473/18 และ 474/18 เป็นชิ้นส่วนจากพระพุทธรูปองค์เดียวกัน มีขนาดประมาณ 460 เซนติเมตร โดยสามารถกำหนดอายุได้ในประมาณต้นพุทธศตวรรษที่ 21 สันนิษฐานว่าเป็นพระพุทธรูปจำลองของพระพระอัฐสุรัส วัดเจดีย์หลวง จังหวัดเชียงใหม่ จากการศึกษาเพื่อวินิจฉัยข้อสันนิษฐานเดิมพบว่าเศียรพระแสนแซ่ว เมืองลำพูน รวมไปถึงชิ้นส่วนพระวรกายทั้ง 2 ชิ้น มิใช่พระพุทธรูปที่ปรากฏการสร้างที่กล่าวไว้ในจารึกวัดพระยืนตามที่ได้มีผู้สันนิษฐานไว้

3. ชิ้นส่วนพระพุทธรูปสำริด เลขวัตถุ 472/18 มีรูปแบบสันนิษฐานเป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัยในศิลปะล้านนา แบบอิทธิพลสุโขทัย มีขนาดโดยประมาณ สูง 170 เซนติเมตร หน้าตักกว้าง 136 เซนติเมตร กำหนดอายุไว้ประมาณต้นพุทธศตวรรษที่ 21

คำสำคัญ : ชิ้นส่วนพระพุทธรูปสำริด / รูปแบบสันนิษฐาน / พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หริภุญไชย

¹ ภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร กรุงเทพมหานคร 10200 ประเทศไทย
Department of Art History, Faculty of Archaeology, Bangkok, Silpakom University 10200 Thailand

Abstract

The fragments of large bronze Buddha images have been recognized in the collection of the Hariphunchal National Museum in Lamphun Province. The provenances of the fragments are unknown and there is not much information about the issue. Therefore, several scholars have got into answering questions about where the origin place of installation of the images were, and how to date the images. This study was to propose some hypotheses to explain the conjectural reconstruction on the images 'fragments and how the images of Buddha can be dated by means of a comparative study of styles, as well as challenges the previous assumptions about the matter.

The study yielded some significant results which provide relevant information for reconstruction on the huge bronze statues of Buddha and their periods of consecration. As a result, three images of Buddha have been theoretically reconstructed as follows:

1. The five pieces Nos. 147/18, 148/18, 149/18, 150/18, and 151/18 are considered to be parts of an image of Buddha which has a height of 205 centimeters, dating back to the 13th century CE. This statue was possibly placed at the arched niche of Chiang Yan chedi (stupa) in Wat Phra That Hariphun Chai Temple.

2. The three pieces Nos. 283/18, 473/18, and 474/18 are regarded as parts of the image of Buddha which has a height of 460 centimeters. It dates to the late 15th-16th century CE. It might be modelled after the "Attharasa Buddha" of Wat Chedi Luang in Chiang Mai Province. The two pieces (Nos. 473/18 and 474/18) are undoubtedly fixed with the head one (No. 283/18) known as "Phra Saen Sawae" Buddha, exhibited in the Hariphunchai National Museum. Consequently, the previous hypotheses that the image was the same one which was mentioned in the Wat Phra Yuen inscription can be rejected.

3. The piece No. 472/18 is identified with a part of an image of Buddha in the Lan Na style. It has a height of 170 centimeters, and the lap (from the right knee to the left one) is 136 centimeters wide. It dates to the late 15th century CE. The Buddha showing the gesture of subduing Mara, the typically style of Sukhothai image of Buddha, suggests that the Sukhothai Buddhist art was the inspiration for the Lan Na's image of Buddha.

Keyword: Reconstruction / Hariphunchai National Museum / Large Bronze Buddha Fragments

บทนำ

กลุ่มชิ้นส่วนไม่ครบทั้งองค์พระพุทธรูปสำริดขนาดใหญ่ ปัจจุบันเก็บรักษาไว้ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หริภุญไชย จังหวัดลำพูน มีลักษณะไม่สมบูรณ์ และมีที่มาซึ่งไม่ทราบแน่ชัด ทราบเพียงว่า ชิ้นส่วน

พระพุทธรูปเลขวัดที่ 147/18, 148/18, 149/18, 150/18 และ 151/18 (ต่อไปนี้จะกำหนดให้เรียกเป็น ชั้นส่วน พระพุทธรูปสำริดกลุ่มที่ 1) (ภาพที่ 1) ชั้นส่วนพระพุทธรูปสำริดเลขวัดที่ 473/18, 474/18 (ภาพที่ 2) และ 472/18 (ภาพที่ 3) นำมาจากวัดพระธาตุหริภุญชัย และเศียรพระแสนแส่ว เลขวัดที่ 283/18 (ภาพที่ 2) นำมาจากวัดดอนแก้ว โดยไม่ทราบที่มา ก่อนที่จะถูกนำไปเก็บรักษาไว้ที่วัดทั้ง 2 แห่ง และสำหรับในกรณีวัดพระธาตุหริภุญชัยนั้น เดิมเคย เป็นสถานที่เก็บรวบรวมโบราณวัตถุ และจัดตั้งเป็นพิพิธภัณฑสถานไว้ในบริเวณวัดเมื่อปีพ.ศ.2470 ก่อนจะย้าย บางส่วนมาเก็บรักษาไว้ ณ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หริภุญไชย ใน พ.ศ.2504² ดังนั้นข้อมูลที่มาของโบราณวัตถุ หลายชิ้นในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หริภุญไชย จึงมาจากวัดพระธาตุหริภุญชัยเป็นส่วนใหญ่ เมื่อไม่ทราบถึงที่มาที่ แน่ชัดของชั้นส่วนพระพุทธรูปรวมไปถึงโบราณวัตถุอื่น ๆ เนื่องจากมิได้มีการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบในอดีตนั้น นำไปสู่ข้อสันนิษฐานต่าง ๆ บางข้อสันนิษฐานยังไม่ได้รับการศึกษาเท่าที่ควรเพื่อยืนยันถึงความเป็นไปได้ ของข้อ สันนิษฐานนั้น ๆ จึงเป็นที่มาของการศึกษาในครั้งนี้ ซึ่งมุ่งเน้นไปที่การกำหนดอายุ และการสร้างรูปแบบสันนิษฐาน ของกลุ่มชั้นส่วนพระพุทธรูปสำริดกลุ่มนี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาถึงความเป็นไปได้ของรูปแบบสันนิษฐานของชั้นส่วนพระพุทธรูปสำริดขนาดใหญ่ในคลัง พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หริภุญไชย และวิเคราะห์รูปแบบสันนิษฐานและการกำหนดอายุสมัยของชั้นส่วน พระพุทธรูปสำริดขนาดใหญ่ ซึ่งปัจจุบันเก็บรักษาไว้ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หริภุญไชย จังหวัดลำพูน
2. เพื่อวินิจฉัยข้อสันนิษฐานเดิม
3. เพื่อตั้งข้อสันนิษฐาน และแก้ไขประเด็นปัญหาตามข้อสันนิษฐานนั้น ๆ ตามที่พบหลักฐาน เท่าที่บริบทรอบ ข้างจะเอื้ออำนวย

วิธีดำเนินการวิจัย

เก็บข้อมูลภาคสนาม โดยมุ่งเน้นไปที่พระพุทธรูปซึ่งพบในพื้นที่จังหวัดลำพูน กลุ่มพระพุทธรูปในพื้นที่ภาค กลางของไทยช่วงพุทธศตวรรษที่ 18-19 ที่มีอิทธิพลของศิลปะเขมรและทวารวดี และพระพุทธรูปในศิลปะล้านนาใน เขตเชียงใหม่ พระพุทธรูปในศิลปะสุโขทัย และจังหวัดใกล้เคียงที่อาจเกี่ยวข้อง นำข้อมูลทางด้านรูปแบบมาวิเคราะห์ ร่วมกับข้อมูลเอกสารโดยอาศัยข้อมูลจาก จารึก คัมภีร์ทางศาสนา เอกสารโบราณ ภาพถ่ายเก่า รวมไปถึงข้อ สันนิษฐานที่เคยมีผู้ศึกษาไว้แล้ว

ผลการวิจัย

² อ้างอิงจากคำนำ เขียนโดย นายเดโช สอนานนท์ อธิบดีกรมศิลปากร ในหนังสือ พิริยะ ไกรฤกษ์, ศิลปวัตถุสำคัญในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หริ ภุญไชย (กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร, 2522).

การศึกษาพระพุทธรูปที่มีสภาพชำรุด อยู่ในสภาพชิ้นส่วน มีข้อจำกัดในการศึกษาค่อนข้างมาก เนื่องจากสภาพที่ไม่สมบูรณ์นั้นทำให้สามารถตั้งข้อสันนิษฐานได้ในหลายแนวทางด้วยกัน โดยการศึกษาในครั้งนี้เป็นเพียงหนึ่งในการตั้งข้อสันนิษฐานตามหลักฐาน และปริบทโดยรอบเท่านั้น โดยประเด็นหลักที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ที่สำคัญมีดังนี้

1. ชิ้นส่วนพระพุทธรูปสำริดกลุ่มที่ 1 (เลขวัตถุ 147/18, 148/18, 149/18, 150/18 และ 151/18) (ภาพที่ 4) มีรูปแบบสันนิษฐานดังนี้ : เป็นพระพุทธรูปยืน เป็นประติมากรรมนูนสูง รัศมีที่หักหายไปนั้น เป็นรัศมีแบบดอกบัวหรือทรงกรวยสามเหลี่ยมขนาดเล็ก แสดงวิตรรกมูทรา 2 พระหัตถ์ขนานกันบริเวณพระอุระ สามารถกำหนดอายุไว้ประมาณพุทธศตวรรษที่ 18 ช่างปั้นหล่อพระพุทธรูปน่าจะได้รับแรงบันดาลใจสำคัญมาจากศิลปะทวารวดีที่มีมาแต่เดิม แล้วผสมผสานเข้ากับศิลปะพุกามที่พบหลักฐานความสัมพันธ์กันอย่างชัดเจนในช่วงพุทธศตวรรษที่ 17 จนเกิดเป็นลักษณะเฉพาะ เช่น การยกขอบสงบนเป็นสันนูนขึ้นแล้วจีบผ้าด้านหน้ายกนูนขึ้นเป็นแนวยาวระหว่างพระอุระ และการทำเม็ดพระศกขนาดเล็ก และแหลมสูงมาก ลักษณะพระพุทธรูปเช่นนี้ส่งอิทธิพลบางประการให้กับพระพุทธรูปแบบอุทองรุ่นที่ 1 โดยการกำหนดอายุจากการศึกษาในครั้งนี้ยังคงสอดคล้องกับข้อสันนิษฐานเดิมที่ได้มีผู้สันนิษฐานไว้ก่อนหน้านี้ และยังไม่พบข้อขัดแย้งใด

ประเด็นที่มีการเสนอว่าพระพุทธรูปในศิลปะหริภุญชัยซึ่งปรากฏพระมัสสุ ถือว่าเป็นรูปของพระอรหันต์ไม่ใช่พระพุทธรูป และส่วนด้านหลังซึ่งเป็นแผ่นเรียบแสดงว่าประติมากรรมนี้ประดิษฐานโดยยึดติดกับผนังทั้งสิ้น ซึ่งเป็นตำแหน่งการติดตั้งโดยทั่วไปไม่ได้อยู่ในตำแหน่งของพระประธาน³ ในการศึกษาครั้งนี้ยังไม่สามารถให้คำตอบต่อประเด็นดังกล่าวได้

ในประเด็นเกี่ยวกับพระพุทธรูปที่มีแผ่นหลังเรียบว่าเป็นการประดิษฐานพระพุทธรูปรูปเข้ากับผนังนั้น ผู้ศึกษามีความเห็นว่าเป็นเฉพาะในศิลปะหริภุญชัยพระพุทธรูปยืนขนาดใหญ่ มีข้อจำกัดเกี่ยวกับการประดิษฐานอยู่แล้ว จึงไม่อาจสรุปรวมลงไปได้ว่าพระพุทธรูปที่สร้างในรูปแบบของประติมากรรมนูนสูงจะต้องอยู่ภายในซุ้มจรณะนำของเจดีย์เท่านั้น หากแต่สามารถประดิษฐานเป็นพระพุทธรูปประธาน ภายในอุโบสถ หรือวิหารก็ได้ ทั้งนี้พิจารณาได้จากตัวอย่างพระพุทธรูปศิลปะล้านนาซึ่งมีกรณีของการประดิษฐานพระพุทธรูปยืนที่มีขนาดใหญ่ แม้การประดิษฐานดังกล่าวจะเกิดจากข้อจำกัดด้านขนาดที่ใหญ่กว่าพระพุทธรูปในศิลปะหริภุญชัยมาก และมีอายุการสร้างที่ห่างกันพอสมควร แต่ก็อาจนับเป็นตัวอย่างของการประดิษฐานพระพุทธรูปประธานในบริบทของพระพุทธรูปแบบนูนสูงได้เช่นกัน จึงมีอาจสรุปได้ว่าพระพุทธรูปนูนสูงทุกองค์ไม่สามารถอยู่ในตำแหน่งประธานได้

ส่วนประเด็นที่นำเสนอว่าการประดิษฐานชิ้นส่วนพระพุทธรูปสำริดกลุ่มนี้ อาจเคยประดิษฐานที่เจดีย์เชียงยันนั้น จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้พบความเป็นไปได้ที่ชิ้นส่วนพระพุทธรูปสำริดกลุ่มที่ 1 อาจเคยประดิษฐานอยู่ภายในซุ้มจรณะนำของเจดีย์เชียงยัน วัดพระธาตุหริภุญชัย กล่าวคือเมื่อพิจารณาจากขนาดของพระพุทธรูปองค์นี้ที่คำนวณแล้วว่ามีขนาดโดยประมาณ 205 เซนติเมตร เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับขนาดช่องจรณะนำของเจดีย์เชียงยัน วัดพระธาตุหริภุญชัย โดยเปรียบเทียบด้วยขนาดส่วน (Scale) ซุ้มจรณะนำจากภาพถ่าย พบว่าองค์พระพุทธรูปสามารถ

³ พิเศษ เจียจันทร์พงษ์, หาพระ หาเจ้า : รวมบทความทางวิชาการเกี่ยวกับความหมายทางสังคมและวัฒนธรรมของโบราณวัตถุและโบราณสถาน (กรุงเทพฯ : มติชน, 2545), 23-27.

ประดิษฐานภายในซุ้มจระนำได้ (ภาพที่ 5) แต่อยู่ในลักษณะของสัดส่วนค่อนข้างเล็กเมื่อเทียบกับกลุ่มพระพุทธรูปในซุ้มจระนำของเจดีย์กู่กุด และของรัตนเจดีย์ ที่องค์พระพุทธรูปจะอยู่ในลักษณะที่พอดีกับช่องของซุ้มจระนำ

อย่างไรก็ตามมีความเป็นไปได้เช่นกันที่พระพุทธรูปองค์ดังกล่าวอาจเคยประดิษฐานอยู่ที่ซุ้มจระนำด้านใดด้านหนึ่งของเจดีย์เชียงยัน กอปรกับรูปแบบทางด้านศิลปะที่สัมพันธ์กับลักษณะศิลปะของเจดีย์เชียงยัน ซุ้มสันนิษฐานนี้ยังมีข้อจำกัดเกี่ยวกับจำนวนชิ้นส่วนที่พบเพียงไม่กี่ชิ้นเท่านั้น ยิ่งกว่านั้นผลจากการศึกษาโดยเฉพาะพระพุทธรูปยืนที่ท่าจากสำริดทั้งในศิลปะทวารวดี และล้านนา ยังไม่พบตัวอย่างการประดิษฐานไว้ภายในซุ้มจระนำของเจดีย์กลางแจ้ง จนอาจกล่าวได้ว่าการใช้พระพุทธรูปสำริดมาเป็นส่วนประดับซุ้มจระนำไม่เป็นที่นิยม ถึงกระนั้นก็พบตัวอย่างการประดิษฐานพระพุทธรูปสำริดที่เป็นพระพุทธรูปยืนภายในวิหารได้ กล่าวคือปรากฏประจักษ์พยานว่าในศิลปะล้านนานิยมสร้างวิหารที่มีผนังด้านหลังอยู่แล้วซึ่งเป็นพื้นที่ที่สามารถประดิษฐานพระพุทธรูปแบบนูนสูงได้ และอยู่ในตำแหน่งของพระประธาน ตัวอย่างเช่น พระพุทธรูปปางประธานอภัย หรือพระอัฐสุรัส วัดเจดีย์หลวง จังหวัดเชียงใหม่

2. ชิ้นส่วนพระพุทธรูปสำริด เลขวัตถุ 473/18 และ 474/18 (ภาพที่ 6) มีความสัมพันธ์กับเศียรพระแสนแห้วเมืองลำพูน ซุ้มสันนิษฐานนี้มีความเป็นไปได้สูงมากที่ชิ้นส่วนเหล่านี้จะประกอบเข้ากับเศียรดังกล่าวเป็นพระพุทธรูปองค์เดียวกัน และเป็นพระพุทธรูปจำลองพระพุทธรูปยืนปางประธานอภัย หรือพระอัฐสุรัส ในวิหารวัดเจดีย์หลวง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งถือเป็นพระพุทธรูปสำคัญในล้านนา โดยแสดงให้เห็นถึงแนวคิดเรื่องการจำลองพระพุทธรูปสำคัญไว้ยังเมืองต่าง ๆ ในสมัยล้านนาได้เป็นอย่างดี พระพุทธรูปจำลองนี้จึงมีอายุไม่เก่าไปกว่าพุทธศักราช 1955 ซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาการสร้างพระอัฐสุรัส วัดเจดีย์หลวง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งกำหนดอายุไว้ประมาณต้นพุทธศตวรรษที่ 21 ผลของการศึกษานี้จึงสามารถตอบใจเกี่ยวกับเศียรพระแสนแห้ว ภายในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หริภุญไชย ซึ่งเคยมีผู้สันนิษฐานว่าอาจเป็นพระเศียรของพระพุทธรูปยืนที่สร้างขึ้นตามจารึกวัดพระยืน⁴ ซึ่งตัวจารึกวัดพระยืนมีศักราชระบุไว้อย่างชัดเจนคือ จารึกขึ้นในพุทธศักราช 1913⁵ ดังนั้นซุ้มสันนิษฐานดังกล่าวจึงเป็นไปได้ที่เศียรพระแสนแห้วรวมไปถึงพระวรกายส่วนบน และล่าง จะเป็นส่วนของพระพุทธรูปที่สร้างขึ้นตามจารึกวัดพระยืน

3. ชิ้นส่วนพระพุทธรูปสำริด เลขวัตถุ 472/18 (ภาพที่ 7) มีรูปแบบสันนิษฐานเป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัยในศิลปะล้านนา แบบอิทธิพลสุโขทัย สร้างขึ้นประมาณต้นพุทธศตวรรษที่ 21 ซึ่งกำหนดอายุเช่นนี้ได้จากรูปแบบของพระพุทธรูปที่แสดงลักษณะของชายสังฆาฏิที่มีส่วนปลายของแผ่นสังฆาฏิแผ่นบนเว้าเข้า และส่วนปลายของสังฆาฏิแผ่นล่างแยกออก ทำให้เกิดส่วนที่คล้ายสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ลักษณะดังกล่าวนี้พบร่วมกับพระพุทธรูปสำริดในศิลปะล้านนาหลายองค์ โดยเฉพาะกลุ่มพระพุทธรูปล้านนาที่มีอายุประมาณต้นพุทธศตวรรษที่ 20 - ต้นพุทธศตวรรษที่ 21 ในช่วงกลางพุทธศตวรรษที่ 21 ชายสังฆาฏิดังกล่าวเสื่อมความนิยมลง การศึกษาในครั้งนี้ยังพบว่ารูปแบบชายสังฆาฏิดังกล่าวปรากฏในพระพุทธรูปที่พบในบริเวณเมืองเชียงใหม่, เชียงแสน และลำพูน ซึ่งหากขยายขอบเขตการศึกษาไปพื้นที่อื่นก็อาจพบพระพุทธรูปที่มีลักษณะของสังฆาฏิเช่นนี้ได้อีก ลักษณะชายสังฆาฏิดังกล่าวอาจเกี่ยวข้องกับศิลปะสุโขทัยด้วย จึงเป็นประเด็นที่ควรศึกษาเพิ่มเติมต่อไป การศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบของชายสังฆาฏิ

⁴ เพ็ญสุภา สุขคตะ ใจอินทร์, โบราณวัตถุและศิลปวัตถุในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หริภุญไชย (กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร, 2548), 139.

⁵ ประเสริฐ ณ นคร และคณะ, จารึกล้านนา ภาค 2 เล่ม 1 : จารึกจังหวัดเชียงใหม่ ลำปาง ลำพูน และแม่ฮ่องสอน (กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, 2551), 360-367.

ของพระพุทธรูปนี้ยังอาจนำไปพิจารณาประกอบ่วมในการกำหนดอายุพระพุทธรูปในศิลปะล้านนาองค์อื่น ๆ ได้ในทางหนึ่งด้วย

บทสรุป

ผลการศึกษาในงานวิจัยนี้สามารถสร้างรูปแบบสันนิษฐาน และกำหนดอายุสมัยของชิ้นส่วนพระพุทธรูปสำริดขนาดใหญ่ โดยสามารถรวมชิ้นส่วนต่าง ๆ เข้าด้วยกันได้ทั้งสิ้น 3 องค์ โดยสรุปคือ

1. ชิ้นส่วนพระพุทธรูปสำริด เลขวัตถุ 147/18, 148/18, 149/18, 150/18 และ 151/18 เป็นชิ้นส่วนของพระพุทธรูปองค์เดียวกัน พระพุทธรูปมีขนาดโดยประมาณ 205 เซนติเมตร กำหนดอายุได้ประมาณพุทธศตวรรษที่ 18 จากขนาดดังกล่าวมีความเป็นไปได้ว่าเคยประดิษฐานในซุ้มจระนำของเจดีย์เชียงยืน วัดพระธาตุหริภุญชัย

2. ชิ้นส่วนพระพุทธรูปสำริด เลขวัตถุ 283/18, 473/18 และ 474/18 เป็นชิ้นส่วนจากพระพุทธรูปองค์เดียวกัน สันนิษฐานว่าเป็นพระพุทธรูปจำลองของพระอัฐฐารส วัดเจดีย์หลวง จังหวัดเชียงใหม่ มีขนาดโดยประมาณ 460 เซนติเมตร โดยสามารถกำหนดอายุได้ประมาณต้นพุทธศตวรรษที่ 21 เมื่อศึกษาเพื่อวินิจฉัยข้อสันนิษฐานเดิมพบว่า เศียรพระแสนแซ่ว เมืองลำพูน รวมไปถึงชิ้นส่วนพระวรกายทั้ง 2 ชิ้น มีใช้พระพุทธรูปที่ปรากฏการสร้างในจารึกวัดพระยืนตามที่ได้มีผู้สันนิษฐานไว้

3. ชิ้นส่วนพระพุทธรูปสำริด เลขวัตถุ 472/18 มีรูปแบบสันนิษฐานว่าเป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัยในศิลปะล้านนา แบบอิทธิพลสุโขทัย มีขนาดโดยประมาณ สูง 170 เซนติเมตร หน้าตักกว้าง 136 เซนติเมตร กำหนดอายุได้ประมาณต้นพุทธศตวรรษที่ 21

คำขอบคุณ

ขอขอบพระคุณ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หริภุญไชย จังหวัดลำพูน ที่เอื้อเฟื้อข้อมูลให้ผู้ศึกษาเป็นอย่างดีมา ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

ประเสริฐ ณ นคร และคณะ. จารึกล้านนา ภาค 2 เล่ม 1: จารึกจังหวัดเชียงใหม่ ลำปาง ลำพูน และแม่ฮ่องสอน .

กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร, 2551. หน้า 360-367.

พิริยะ ไกรฤกษ์. ศิลปวัตถุสำคัญในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หริภุญไชย. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร, 2522.

พิเศษ เจียจันทร์พงษ์. หาพระ หาเจ้า: รวบรวมบทความทางวิชาการเกี่ยวกับความหมายทางสังคมและวัฒนธรรมของ

โบราณวัตถุและโบราณสถาน. กรุงเทพฯ: มติชน, 2545. หน้า 23-27.

เพ็ญสุภา สุขคตะ ใจอินทร์. โบราณวัตถุและศิลปวัตถุในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หริภุญไชย. กรุงเทพฯ: กรม

ศิลปากร, 2548. หน้า 139.

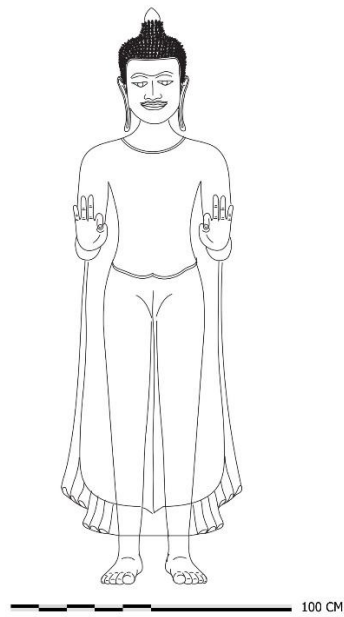
ภาพที่ 1 ชิ้นส่วนพระพุทธรูป
สำริดเลขวัตถุที่ 147/18 148/18
149/18 150/18 และ 151/18

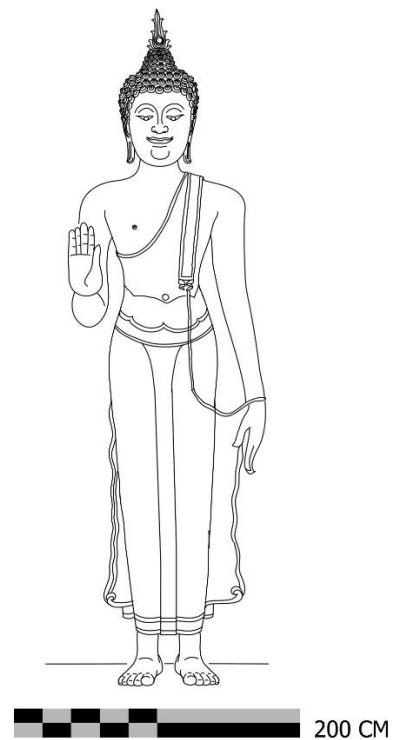
ภาพที่ 2 ชิ้นส่วนพระพุทธรูปสำริด
เลขวัตถุ 283/18, 473/18 และ
474/18

ภาพที่ 3 ชิ้นส่วนพระพุทธรูปสำริดเลข
วัตถุ 472/18

ภาพที่ 4 รูปแบบสันนิษฐานขึ้นส่วนพระพุทธรูปสำริด เลขวัตถุ 147/18, 148/18, 149/18, 150/18 และ 151/18

ภาพที่ 5 (ซ้าย) ภาพสันนิษฐานขึ้นส่วนพระพุทธรูปสำริดกลุ่มที่ 1 เมื่อประดิษฐานภายในซุ้มจระนำของเจดีย์เชียงยัน วัดพระธาตุหริภุญชัย โดยเปรียบเทียบจากขนาดโดยประมาณ

ภาพที่ 6 (ขวา) รูปแบบสันนิษฐานขึ้นส่วนพระพุทธรูปสำริดเลขวัตถุ 283/18, 473/18 และ 474/18

150 CM

ภาพที่ 7 รูปแบบสันนิษฐาน ชิ้นส่วนพระพุทธรูปสำริดเลขวัดถ 472/18

แนวทางการฟื้นตลาดน้ำบางกอกน้อยเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

An Approach to Revitalization of Bangkok Noi Floating Market for Sustainable Tourism Development

นิภาดา พลายศรี¹

Nipada Plaisri

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องแนวทางการฟื้นตลาดน้ำบางกอกน้อยเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมาของตลาดน้ำ วิเคราะห์ศักยภาพของตลาดน้ำในด้านการจัดการการท่องเที่ยว และเพื่อหาแนวทางในการฟื้นฟูและการจัดการตลาดน้ำอย่างเหมาะสมต่อไป การศึกษานี้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์เจ้าอาวาสวัดสุวรรณารามราชวรวิหาร ผู้บริหารตลาดน้ำ ผู้ค้า คนในชุมชน และใช้แบบสอบถามกับนักท่องเที่ยว

ผลการศึกษาพบว่า ตลาดน้ำบางกอกน้อยเกิดขึ้นจากแนวคิดของเจ้าอาวาสวัดสุวรรณารามราชวรวิหาร โดยมีผู้บริหารตลาดน้ำคนสำคัญคือ คุณมนต์ชัย สีอ่อนวง ตลาดน้ำแห่งนี้เปิดดำเนินการเมื่อวันที่ 15 เมษายน 2561 จนกระทั่งได้ยุติการดำเนินการไปเมื่อเดือนมิถุนายน 2562 โดยการวิเคราะห์ศักยภาพของตลาดน้ำพบว่า ตลาดน้ำมีศักยภาพในเรื่องสถานที่ตั้ง สินค้าและบริการที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของชุมชน และวิถีทัศน์ของเจ้าอาวาสและผู้บริหารตลาดน้ำ ส่วนปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของตลาดน้ำ คือ การขาดการมีส่วนร่วมจากชุมชนในการจัดการ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ความหลากหลายของสินค้าและบริการในระยะชบเซา การประชาสัมพันธ์ และกิจกรรม

โดยผู้ศึกษามีข้อเสนอแนวทางในการฟื้นตลาดน้ำและการจัดการอย่างเหมาะสม ดังนี้ 1) การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน 2) การพัฒนาสินค้าให้มีคุณภาพและหลากหลาย 3) การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก 4) การรักษามิติทัศน์และสภาพแวดล้อมภายในชุมชน 5) การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนบ้านบุ 6) การจัดประชุมและอบรมดูงานในแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นการเรียนรู้ที่นำไปสู่การพัฒนาตลาดน้ำ

คำสำคัญ : การฟื้นฟู/การจัดการตลาดน้ำ/ ตลาดน้ำบางกอกน้อย

Abstract

The objectives of the study of guideline of restoration for Bangkok Noi Floating Market are a) to study the history of the floating market, b) to analyze the potential of the floating market in tourism management, and to find ways to revitalize and manage the floating market appropriately. This study uses qualitative research methods by interviewing the abbot of the Suvarnaram Rajaworawihan temple, floating market executives, traders, community. And use the questionnaire with tourists.

¹ ฝ่ายจัดการสำนักพิมพ์ บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน) กรุงเทพฯ 10170 ประเทศไทย

Department of Publishing Management, Amarin Printing and Publishing Public Company Limited, Bangkok, 10170, Thailand.

The results found that Bangkok Noi Floating Market had occurred from the concept of the abbot of the temple with an important floating market executive, Montchai Sue-nguan. This floating market was opened on 15 April 2018 and ceased operations in June 2019. By analyzing the potential of the floating market, it was found that strength are tourism resources and locations and facilities. Weaknesses are food and goods, activities and public relations. Opportunities are accessing tourist attractions by skytrain and floating market tourism trend. And treats are tourism competition and lack of government support.

The researcher proposed the guidelines for floating market rehabilitation and proper management as follows:

1. Appointment of the operation committee through cooperation from all parts.
2. Product development for quality and variety.
3. Facility development.
4. Preserving the landscape and environment within the community.
5. Development and promotion of Ban Bu community tourism.
6. Arranging meetings and workshops on other tourist attractions to promote and stimulate learning leading to the development of the floating market.

Keyword: Revitalization /Floating Management/sBangkok Noi Floating Market

1. บทนำ

ตลาดน้ำเดิมคือตลาดที่มีการค้าขายขึ้นในชุมชนที่ติดริมน้ำและอาศัยเรือต่างแผงขายของ โดยภาพของตลาดน้ำในสังคมไทยนั้นปรากฏจากหลักฐานในเอกสารในสมัยอยุธยาเป็นราชอาณาจักร เช่น นิโกลาส์ แชร์เวส (ราตรี โตเฟงพัฒนา, 2543 : 11) ได้กล่าวไว้ในบันทึกของเขาว่า “ราษฎรส่วนใหญ่ทำการค้าขาย ลางครอบครัวค้าขายทางน้ำ พร้อมด้วยภรรยาและบุตร ลงในเรือลำใหญ่ และแทบไม่มีวันขึ้นบกเลย ลางครอบครัวอยู่ในเมือง ทำการค้าปลีกจากสินค้าที่ไปรับซื้อมา เมื่อเรือสินค้าเข้าเทียบท่าอยู่ในร้านของตน ใครนัดทางไหนก็ไปทำทางนั้น เนื่องจากทำมาหากินได้คล่อง...” จึงเห็นได้ว่า วิถีชีวิตคนไทยผูกพันกับสายน้ำมายาวนานทั้งเรื่องการค้าขายที่จะอาศัยเส้นทางทางน้ำและเรือเป็นพาหนะในกระบวนการค้าเป็นหลักและวิถีชีวิตชุมชนริมน้ำ

การเกิดแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509) ที่มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจในระบบอุตสาหกรรม จึงมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระดับประเทศ การคมนาคมทางบกจึงมีบทบาทแทนที่ทางน้ำ วิถีชีวิตริมน้ำและการค้าขายทางน้ำลดบทบาทลง (ราตรี โตเฟงพัฒนา, 2543 : 191) ตลาดน้ำหลายแห่งจึงยุติไป ต่อมาจึงเกิดแนวคิดตลาดน้ำในฐานะแหล่งท่องเที่ยวขึ้นในปี พ.ศ. 2503 นั่นคือ ตลาดวัดไทร (อุดม เขยกิจวงศ์, 2552 : 73) หลังจากนั้นในปี พ.ศ. 2510 มีการส่งเสริมตลาดน้ำดำเนินสะดวกให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ โดยการศึกษารูปแบบของมณีวรรณ ฝิ่นม และปรารถนา จันทุพันธ์ (2546) พบว่า ตลาดน้ำดำเนินสะดวกมีพัฒนาการมาจากตลาดชาวบ้าน กลายมาเป็นตลาดน้ำสำหรับการท่องเที่ยวเป็นหลัก ซึ่งส่งผลกระทบในด้านเศรษฐกิจ และได้นำไปสู่การจัดตั้งตลาดน้ำในพื้นที่ต่าง ๆ ขึ้นอีกหลายแห่ง ทั้งตลาดน้ำที่อยู่ในแหล่งธรรมชาติ ตลาดน้ำที่ตั้งอยู่ในบริเวณวัด หรือตลาดน้ำที่จัดสร้างขึ้นใหม่ เช่น ตลาดน้ำสี่ภาค พัทยา ตลาดน้ำกวางใจ เพชรบุรี ฯลฯ เป็นต้น

ตลาดน้ำบางกอกน้อยซึ่งมีการตั้งชื่อว่า ตลาดน้ำ @บางกอกน้อยเพื่อให้ทันสมัย มีพื้นที่ตั้งอยู่ริมคลอง บางกอกน้อยในบริเวณวัดสุวรรณารามราชวรวิหารและชุมชนบ้านบุ ซึ่งเป็นพื้นที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และ วัฒนธรรม เพราะวัดสุวรรณารามฯเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้านมาช้านาน อีกทั้งชุมชนบ้านบุก็เป็นอีกหนึ่ง ชุมชนเก่าแก่ที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาและการดำรงอยู่ของทรัพยากรวัฒนธรรมหลายอย่าง เช่น การตีชันลงหิน การบุสแตนเลส การรำกระบี่กระบอง ภูมิปัญญายาแผนโบราณ ฯลฯ ปัจจัยเหล่านี้จึงเอื้อต่อการจัดการการท่องเที่ยว ได้เป็นอย่างดี ทำให้เกิดแนวคิดการก่อตั้งตลาดน้ำบางกอกน้อยของพระเทพสุวรรณเมธี เจ้าอาวาสวัดสุวรรณาราม ราชวรวิหาร ที่ต้องการให้ตลาดน้ำเป็นพื้นที่ในการสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนบ้านบุ รวมถึงเป็นช่องทางการ ประชาสัมพันธ์วัดและชุมชนให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น (พระเทพสุวรรณเมธี, สัมภาษณ์ 9 มีนาคม 2563; มนต์ชัย สือหงวน, สัมภาษณ์ 3 มิถุนายน 2561)

ตลาดน้ำแห่งนี้เปิดดำเนินการเมื่อวันที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2561 โดยการบริหารจัดการตลาดน้ำแบ่งเป็นฝ่าย บรรพชิตและฝ่ายฆราวาส โดยฝ่ายฆราวาสประกอบด้วยคนในชุมชนและคนภายนอกที่เป็นโยมอุปัฏฐาก บุคคลหนึ่ง ที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการตลาดน้ำคือ คุณมนต์ชัย สือหงวน มีความผูกพันกับวัดสุวรรณารามราช วรวิหารและชุมชนบ้านบุมาช้านาน จึงได้เข้ามาช่วยในการบริหารงานตลอดมา ในช่วงประมาณ 3 เดือนแรกนับจาก การเปิดตลาด การค้าขายและบรรยากาศภายในตลาดน้ำยังคงคึกคักอยู่ เมื่อเวลาผ่านไปตลาดน้ำจึงเกิดภาวะซบเซา ลงเรื่อยๆ จนกระทั่งยุติการดำเนินการเมื่อเดือนมิถุนายน 2562

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้ศึกษาจึงมีคำถามในการศึกษาแนวทางการฟื้นตลาดน้ำบางกอกน้อยว่า ความเป็นมาของตลาดน้ำเกิดขึ้นได้อย่างไร โดยวิเคราะห์การจัดการ ศักยภาพและปัญหาของตลาดน้ำงานวิจัยในครั้ง นี้จึงเป็นความพยายามในการศึกษาเพื่อที่จะตอบคำถามดังกล่าว ทั้งนี้ผู้ศึกษาคาดหวังว่า การศึกษาครั้งนี้ทำให้ได้ แนวทางในการฟื้นตลาดน้ำบางกอกน้อยเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในโอกาสต่อไป

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 ศึกษาชุมชนบ้านบุและวัดสุวรรณารามราชวรวิหาร
- 2.2 ศึกษาความเป็นมา การจัดการ ปัญหาและการสิ้นสุดของตลาดน้ำบางกอกน้อย
- 2.3 ศึกษาแนวทางในการฟื้นตลาดน้ำบางกอกน้อยอย่างเหมาะสม

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ขอบเขตของการศึกษา

3.1.1 ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเลือกใช้พื้นที่ตลาดน้ำบางกอกน้อยเป็น ตัวแทนการศึกษาเรื่องแนวทางการฟื้นตลาดน้ำ เนื่องด้วยตลาดน้ำแห่งนี้ตั้งอยู่ในชุมชนบ้านบุ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีประวัติ ความเป็นมายาวนานกว่า 200 ปี รวมถึงการดำรงอยู่ของทรัพยากรวัฒนธรรมหลายประการ อันเป็นปัจจัยสำคัญที่จะ สามารถส่งเสริมการฟื้นตลาดน้ำเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในโอกาสต่อไป

3.1.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาครั้งนี้ศึกษาความเป็นมา การจัดการ ปัญหาและการสิ้นสุดของตลาด น้ำบางกอกน้อย ในด้านต่างๆ ได้แก่ การก่อตั้งตลาดน้ำ การจัดการตลาดน้ำ การวิเคราะห์พัฒนาการของตลาดน้ำ และการวิเคราะห์ตลาดน้ำกับการท่องเที่ยว โดยมีระยะเวลาการศึกษาตั้งแต่เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2561 ถึงเดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2562 รวมถึงศึกษาข้อมูลของชุมชนบ้านบุและวัดสุวรรณารามราชวรวิหาร ซึ่งเป็นชุมชนที่มี

ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอันเป็นทรัพยากรสำคัญที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ การท่องเที่ยว และการฟื้นฟูลาดน้ำ บางกอกน้อย

3.2 ข้อมูลที่ศึกษา

3.2.1 ทรัพยากรด้านสถานที่และวัตถุ ได้แก่ การก่อตั้งตลาดน้ำ การจัดการตลาดน้ำ การวิเคราะห์พัฒนาการของตลาดน้ำ

3.2.2 กลุ่มประชากรที่ศึกษา โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) กับกลุ่มประชากรดังนี้

- 1) คณะกรรมการที่ปรึกษา ได้แก่ เจ้าอาวาสวัดสุวรรณารามราชวรวิหาร ปัจจุบันคือ พระเทพสุวรรณเมธี
- 2) คณะกรรมการดำเนินงาน ฝ่ายฆราวาส โดยมีตัวแทนกลุ่ม ได้แก่ คุณอภิสิทธิ์ ลิ่มสุขะกร รองประธานดำเนินงาน คุณมนตรีชัย สือหงวน กรรมการและเลขานุการ และคุณภัทรพิชิต บุญจินต์ กรรมการ
- 3) กลุ่มตัวแทนผู้ค้าตลาดน้ำ จำนวน 10 คน
- 4) กลุ่มตัวแทนคนในชุมชนบ้านบุ จำนวน 5 คน

ส่งกลุ่มตัวแทนนักท่องเที่ยว ใช้วิธีการเลือกสุ่มตัวอย่างแบบไม่เจาะจง (Accidental Sampling) และใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล จำนวน 10 คน

3.3 วิธีการศึกษา

3.3.1 การศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การศึกษาข้อมูลลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ ศึกษาพัฒนาการและความเป็นมาของชุมชนบ้านบุและวัดสุวรรณารามราชวรวิหาร การศึกษาข้อมูลในด้านแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นกรอบในการศึกษาครั้งนี้

3.3.2 การเก็บข้อมูลจากภาคสนาม ได้แก่ การลงพื้นที่สำรวจตลาดน้ำบางกอกน้อยและพื้นที่ชุมชนโดยรอบระหว่างเดือนมิถุนายน 2561 จนถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2563 โดยเก็บข้อมูลในด้านประวัติศาสตร์ชุมชน วัด รูปแบบและการจัดการตลาดน้ำบางกอกน้อย

3.3.3 การสัมภาษณ์ ได้แก่ การสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินการจัดการตลาดน้ำ คือ เจ้าอาวาสวัดสุวรรณารามราชวรวิหาร คณะกรรมการดำเนินงาน ผู้ค้า คนในชุมชน และนักท่องเที่ยว

3.3.4 การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ได้แก่ การสังเกตการณ์สภาพแวดล้อมและการจัดการภูมิทัศน์ของตลาดน้ำ การเข้าร่วมกิจกรรมในตลาดน้ำ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างคณะกรรมการดำเนินงานกับผู้ค้า ผู้ค้ากับนักท่องเที่ยว คณะกรรมการดำเนินงานกับคนในชุมชน

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

3.4.1 แบบสัมภาษณ์ สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกอย่างไม่เป็นทางการกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ

3.4.2 แบบสอบถาม สำหรับใช้กับกลุ่มตัวแทนนักท่องเที่ยว ซึ่งมีแนวคำถามเกี่ยวกับทัศนคติของการท่องเที่ยวในพื้นที่ตลาดน้ำในด้านต่างๆ รวมถึงข้อเสนอแนะในการจัดการการท่องเที่ยว

3.4.3 การบันทึกเสียง สำหรับการสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการตลาดน้ำ

3.4.4 การถ่ายภาพ สำหรับเก็บภาพการจัดการการท่องเที่ยวของตลาดน้ำ และเก็บภาพชุมชนโดยรอบ

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล

รวบรวมข้อมูลจากการศึกษาทางวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและข้อมูลจากการสำรวจข้อมูลภาคสนาม จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลออกมาเป็นประเด็นต่างๆ ในการจัดการตลาดน้ำบางกอกน้อย และนำไปสู่การอภิปรายผลที่วิเคราะห์เชื่อมโยงกับแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและแนวคิดการท่องเที่ยวชุมชน และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบการเขียนเชิงพรรณนาและเชิงวิเคราะห์พร้อมภาพประกอบเพื่อให้รายงานสมบูรณ์ครบถ้วน

4. ผลการวิจัย

4.1 ความเป็นมาของชุมชนบ้านบุและตลาดน้ำบางกอกน้อย

ตลาดน้ำบางกอกน้อยตั้งอยู่ในชุมชนบ้านบุ ซึ่งเป็นชุมชนเก่าแก่แห่งหนึ่งที่มีมาตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนปลาย โดยพื้นที่เดิมตั้งอยู่บริเวณปากคลองบางกอกน้อยฝั่งใต้ บริเวณปากคลองบางกอกน้อยทั้งฝั่งเหนือและฝั่งใต้ ประกอบด้วยชุมชนหลายชุมชนซึ่งมีปฏิสัมพันธ์กันมาโดยตลอด (สุภาภรณ์ จินตามณีโรจน์, 2550 : 13) ชุมชนแห่งนี้มีภูมิปัญญาที่สำคัญคือ การทำเครื่องทองลงหิน ซึ่งใช้วิธีการตีโลหะให้เข้ารูปที่เรียกว่าการ “บุ” เป็นวิธีการที่มีมาตั้งแต่สมัยอยุธยา จึงเป็นที่มาของชื่อชุมชน “บ้านบุ”

วิถีชีวิตของคนในชุมชนบ้านบุสะท้อนให้เห็นถึงการอยู่ร่วมกันของคนไทยและคนจีน โดยมีทรัพยากรวัฒนธรรมที่ยังดำรงอยู่ในชุมชนหลายประการ ทั้งศาสนสถาน ได้แก่ วัดสุวรรณารามราชวรวิหาร วัดที่สร้างขึ้นตั้งแต่สมัยอยุธยาและเป็นสถานที่จัดตั้งเมรุเผาศพเจ้านายในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น และมีภาพจิตรกรรมศิลปะในสมัยรัชกาลที่ 3 (วิไล เอี่ยมประไพ, 2550 : 63) ศาลเจ้าปูนเก่ากึ่ง ที่พึ่งพิงจิตใจของคนจีนแต่จิวที่ทำการค้าขายในชุมชน ศาลาโรงธรรม ศาลาประชาคมกลางชุมชนซึ่งในอดีตเป็นสถานที่สำหรับประกอบพิธีศาสนาในวันสำคัญต่าง ๆ ตลาดวัดทอง ศูนย์กลางเศรษฐกิจของชุมชน ภูมิปัญญาแผนโบราณสงวนโอสถที่มีอายุกว่า 80 ปี การละเล่นกระบี่กระบอง และภูมิปัญญาการทำชันลงหิน

ชุมชนบ้านบุจึงเป็นชุมชนที่มีศักยภาพกับการจัดการการท่องเที่ยว ดังจะเห็นได้จากหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนที่เข้ามาพยายามฟื้นฟูชุมชนบ้านบุเพื่อการท่องเที่ยว โดยเริ่มต้นเมื่อปี พ.ศ. 2550 โครงการชุมชนท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนฯ ชุมชนบ้านบุและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง เขตบางกอกน้อย โดยคณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ได้รับการสนับสนุนจากกองการท่องเที่ยว สำนักวัฒนธรรม กีฬาและการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร โครงการนี้ได้มีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชน จัดทำป้ายสื่อความหมาย และการจัดกิจกรรมแนะนำชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว จากนั้นจึงมีหน่วยงานอื่นๆ ที่เข้ามาสานต่อการจัดกิจกรรม ทว่า การฟื้นฟูชุมชนบ้านบุกับการท่องเที่ยวก็ยังไม่ประสบผล (ระพีพัฒน์ เกษโกศล, สัมภาษณ์ 5 มิถุนายน 2563) จึงเป็นที่มาของแนวคิดการก่อตั้งตลาดน้ำบางกอกน้อยเพื่อการท่องเที่ยวขึ้นมาโดยพระเทพสุวรรณเมธี เจ้าอาวาสวัดสุวรรณารามราชวรวิหาร ตลาดน้ำบางกอกน้อยเปิดดำเนินการครั้งแรกเมื่อวันที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2561 โดยมีระยะเวลาการก่อสร้างตลาดประมาณ 10 วัน แนวคิดการตั้งตลาดน้ำได้รับการสนับสนุนจากคุณมนตรีชัย สือหงวน ได้เข้ามาช่วยจัดตั้งตลาดน้ำแห่งนี้ขึ้น และกำหนดชื่อตลาดน้ำว่า “ตลาดน้ำ @บางกอกน้อย” เพื่อให้ดูทันสมัย (มนตรีชัย สือหงวน, สัมภาษณ์ 3 มิถุนายน 2561)

4.2 การจัดการตลาดน้ำบางกอกน้อย

การจัดการตลาดน้ำบางกอกน้อย มีการแต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ ทำหน้าที่ในการจัดการตลาดน้ำ ประกอบด้วย คณะกรรมการที่ปรึกษา ได้แก่คณะสงฆ์ คณะกรรมการดำเนินงาน ฝ่ายบรรพชิต และคณะกรรมการดำเนินงาน ฝ่ายฆราวาส โดยพระเทพสุวรรณเมธีเป็นผู้แต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาและคณะกรรมการดำเนินงาน

ฝ่ายบรรพชิต ส่วนคณะกรรมการดำเนินงานฝ่ายฆราวาส มีการปรึกษาหารือระหว่างพระเทพสุวรรณเมธีกับคุณมนต์ชัย สือหงวน (พระเทพสุวรรณเมธี, สัมภาษณ์ 9 มีนาคม 2563) คณะกรรมการฝ่ายฆราวาสนั้นประกอบด้วยคนในชุมชนบ้านบ่อส่วนหนึ่ง และนักธุรกิจจากภายนอกชุมชนส่วนหนึ่ง โดยผู้ที่มีบทบาทหลักในการบริหารจัดการตลาดน้ำคือ คุณมนต์ชัย สือหงวน นักธุรกิจจากกิจการเดินเรือ ร.อนงค์ และเป็นคนจากชุมชนบ้านแหโรงแร่ ซึ่งเป็นชุมชนที่อยู่ฝั่งตรงข้ามคลองบางกอกน้อยกับชุมชนบ้านบ่อ และเป็นผู้ดูแลการจัดการตลาดน้ำแห่งนี้เพียงคนเดียว ส่วนคณะกรรมการคนอื่นๆ นั้นไม่ได้มีบทบาทในเชิงปฏิบัติ

4.3 การวิเคราะห์พัฒนาการของตลาดน้ำบางกอกน้อย

จากการสำรวจข้อมูลภาคสนามทั้งการสัมภาษณ์บุคคลต่างๆ และการสังเกตการณ์ ผู้วิจัยขอจัดแบ่งพัฒนาการของตลาดน้ำออกเป็น 3 ระยะ คือ

1) ระยะเริ่มต้นสู่ความรุ่งโรจน์ คือช่วงเวลา 3 เดือนแรกตั้งแต่ตลาดน้ำเปิดดำเนินการเมื่อวันที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2561 ถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2561 ในระยะนี้มีร้านค้าในตลาดน้ำ จำนวน 52 ร้าน มีสินค้าหลายประเภท ทั้งอาหารการกิน กลุ่มของใช้จำเป็น กลุ่มแสดงภูมิปัญญา กิจกรรมภายในตลาดน้ำมีการสาธิตการทำขนมจีน กิจกรรมการท่องเที่ยวทางเรือ และการแสดงดนตรีไทยและนาฏศิลป์ ซึ่งกิจกรรมสาธิตการทำขนมจีนเป็นกิจกรรมที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของชุมชน และอาหารหลายประเภทที่เป็นที่น่าสนใจสำหรับนักท่องเที่ยว จึงทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยือนตลาดน้ำในระยะนี้เป็นจำนวนมาก

2) ระยะซบเซา คือช่วงเวลาหลังจากเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2561 เป็นต้นมา ซึ่งกลุ่มผู้ค้าในตลาดน้ำกล่าวตรงกันว่าหลังจากผ่านไป 3 เดือน ตลาดน้ำก็เริ่มซบเซา โดยการสำรวจพื้นที่พบว่า มีร้านค้าลดจำนวนลงเรื่อยๆ โดยในวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562 (หลังจากตลาดน้ำเปิดได้ประมาณ 10 เดือน) ร้านค้ามีจำนวน 16 ร้าน สินค้าหลายชนิดขาดความโดดเด่น รวมถึงกิจกรรมที่เคยมีก็งดจัด จึงทำให้นักท่องเที่ยวที่เข้ามามีจำนวนน้อยตาม

3) ระยะสิ้นสุด การสำรวจข้อมูลฝั่งร้านค้าในตลาดน้ำเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 หลังจากที่ตลาดน้ำเปิดมาได้ประมาณ 11 เดือน พบว่า มีร้านค้าเหลือเพียง 9 ร้าน สินค้าขาดความหลากหลาย กิจกรรมต่างๆ ยังคงไม่มี นอกจากนี้มีปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการสิ้นสุดของตลาดน้ำคือ ผู้จัดการตลาดน้ำ คุณมนต์ชัย สือหงวน เสียชีวิต ตลาดน้ำแห่งนี้จึงสิ้นสุดเมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2562 รวมระยะเวลาที่ตลาดน้ำเปิดดำเนินการมาได้ประมาณ 14 เดือน

4.4 การวิเคราะห์ศักยภาพและปัญหาของตลาดน้ำบางกอกน้อย

4.4.1 ศักยภาพของตลาดน้ำบางกอกน้อย

การศึกษาข้อมูลทั้งเอกสารและการสำรวจข้อมูลภาคสนาม พบว่า ตลาดน้ำแห่งนี้มีศักยภาพ ดังนี้

1) สถานที่ตั้ง ตลาดน้ำบางกอกน้อยตั้งอยู่ในบริเวณวัดสุวรรณารามราชวรวิหาร ซึ่งมีความสำคัญในด้านประวัติศาสตร์และทรัพยากรวัฒนธรรม และมีภูมิทัศน์ที่ดีเพราะอยู่ริมคลองบางกอกน้อย

2) ความโดดเด่นของสินค้าและบริการ มีการนำสินค้าที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน เช่น ภูมิปัญญาการทำขนมจีน การบุสแตนเลส อาหารเด่นประจำชุมชน มาร่วมจำหน่าย รวมถึงผู้ค้าภายนอกที่นำสินค้าหลายชนิดมาจำหน่ายในช่วงแรกที่เปิดดำเนินการ

3) เจ้าอาวาสวัดสุวรรณารามราชวรวิหารมีวิสัยทัศน์ที่จะพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งหนึ่งของชุมชน และเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจำหน่ายสินค้า

4.4.2 ปัญหาที่เกิดขึ้นในตลาดน้ำบางกอกน้อย

ปัญหาที่เกิดขึ้นในตลาดน้ำบางกอกน้อย ผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากข้อมูลทางภาคสนามเป็นหลักและวิเคราะห์เปรียบเทียบกับงานวิจัยที่ศึกษาการจัดการตลาดน้ำในพื้นที่อื่นๆ ที่ประสบความสำเร็จ โดยสรุปปัญหาออกมาได้ ดังนี้

1) การขาดการมีส่วนร่วมในการจัดการ ตลาดน้ำแห่งนี้มีผู้บริหารหลักเพียงคนเดียวในทางปฏิบัติ ชุมชนบ้านบุไม่ได้มีส่วนร่วมในด้านการจัดการ การดำเนินงาน และการแก้ปัญหา เมื่อขาดผู้บริหารหลัก การจัดการตลาดน้ำจึงหยุดชะงักไปและสิ้นสุด

2) การเข้าถึงพื้นที่ ตลาดน้ำบางกอกน้อยตั้งอยู่ในซอยจรูญสนิทวงศ์ 32 ซึ่งเป็นซอยที่แคบและลึกมีการเข้าถึงพื้นที่ชุมชนทั้งทางรถและทางเรือ แต่ไม่มีรถหรือเรือโดยสารสาธารณะ จึงทำให้เข้าถึงพื้นที่ไม่สะดวกเมื่อเปรียบเทียบกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ

3) ความหลากหลายของสินค้าและบริการ เมื่อตลาดน้ำเกิดภาวะซบเซา สินค้าและบริการขาดความหลากหลายและน่าสนใจ ส่งผลให้นักท่องเที่ยวมีจำนวนน้อยลง

4) การประชาสัมพันธ์ การให้ข้อมูลของนักท่องเที่ยวและกลุ่มบุคคลต่างๆ ได้แสดงความคิดเห็นว่าการประชาสัมพันธ์ยังไม่เพียงพอ จึงทำให้ตลาดน้ำแห่งนี้ไม่เป็นที่รู้จัก จึงทำให้เกิดภาวะซบเซาตามช่วงเวลา

5) การจัดกิจกรรม กิจกรรมที่มีในตลาดน้ำบางกอกน้อยมีเพียงบางกิจกรรมที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของชุมชน เช่น การสาธิตการทำขนมลงหิน ส่วนกิจกรรมอื่นๆ เป็นกิจกรรมที่สามารถพบได้ทั่วไป เช่น การแสดงดนตรีนาฏศิลป์ หรือกิจกรรมการท่องเที่ยวทางเรือ ที่ยังขาดการมีส่วนร่วมและความน่าสนใจในกิจกรรม

4.5 แนวทางการฟื้นตลาดน้ำบางกอกน้อยเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

แนวทางการฟื้นตลาดน้ำบางกอกน้อย ได้มาจากการวิเคราะห์ศักยภาพและปัญหาของตลาดน้ำบางกอกน้อยและวิเคราะห์เชื่อมโยงกับตลาดน้ำในพื้นที่อื่นๆ ที่ประสบความสำเร็จ รวมถึงใช้แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและการท่องเที่ยวชุมชนมาส่งเสริมแนวทางการฟื้นตลาดน้ำบางกอกน้อย โดยแนวทางการฟื้นตลาดน้ำบางกอกน้อยเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีดังนี้

4.5.1 การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งวัดสุวรรณารามราชวรวิหาร ผู้นำชุมชนบ้านบุ คนในชุมชนบ้านบุ สถานศึกษาในชุมชน สำนักงานเขตบางกอกน้อย และผู้เชี่ยวชาญจากภายนอก โดยมีส่วนร่วมทั้งการวางแผนการจัดการการท่องเที่ยว การดำเนินการจัดการ และการแก้ปัญหา

4.5.2 การพัฒนาสินค้าให้มีคุณภาพและหลากหลาย โดยมีการคัดเลือกผู้ค้า ประเภทของสินค้า มีการส่งเสริมให้ความรู้ในการพัฒนาสินค้า การควบคุมราคาและคุณภาพของสินค้า

4.5.3 การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ที่จอดรถ โดยขอความร่วมมือจากสถานที่โรงเรียนสำหรับเป็นที่จอดรถ พัฒนาเส้นทางเดินทางทางน้ำ

4.5.4 การรักษาภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อมภายในชุมชนโดยการร่วมมือจากทุกภาคส่วน

4.5.5 การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนบ้านบุสำหรับนักท่องเที่ยวที่มาตลาดน้ำ เช่น ทำเป็นเส้นทางท่องเที่ยวภายในชุมชนจากตลาดน้ำ การจัดกิจกรรมต่างๆ ที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของชุมชน

4.5.6 การจัดประชุมและอบรมดูงานในแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นการเรียนรู้ที่นำไปสู่การพัฒนาตลาดน้ำ

5. บทสรุป

ตลาดน้ำบางกอกน้อยตั้งอยู่ในบริเวณวัดสุวรรณารามราชวรวิหาร เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ อีกทั้งยังมีพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ นั่นคือ ชุมชนบ้านบุ ซึ่งทั้งวัดและชุมชนยังมีทรัพยากรวัฒนธรรมดำรงอยู่หลายประการ นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำมาจัดการการท่องเที่ยวโดยพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ และจัดการเป็นเส้นทางท่องเที่ยวภายในชุมชนจากตลาดน้ำ วัด และชุมชน โดยมีแนวทางในการฟื้นตลาดน้ำ ดังนี้

5.1 การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน

5.2 การพัฒนาสินค้าให้มีคุณภาพและหลากหลาย

5.3 การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ที่จอดรถ พัฒนาเส้นทางการเดินทางทางน้ำ

5.4 การรักษาภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อมภายในชุมชน

5.5 การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนบ้านบุสำหรับนักท่องเที่ยวที่มาตลาดน้ำ

5.6 การจัดประชุมและอบรมดูงานในแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นการเรียนรู้ที่นำไปสู่การพัฒนาตลาดน้ำ

ทั้งนี้การดำเนินการจะเป็นไปได้อย่างต่อเนื่องควรจะได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งชุมชน วัด ผู้ค้า รวมถึงการสนับสนุนจากภาครัฐ เพื่อเป็นแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรวัฒนธรรมในชุมชนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

จิตรรา อนุศาสนนันท์. (2555). “การเปลี่ยนแปลงจากการขยายตัวและการจัดการตลาดน้ำคลองลัดมะยม,”

วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ณภัทร ชุนทรง. (2558). “ตลาดน้ำขวัญเรียมกับการท่องเที่ยว,” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). **การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน**. กรุงเทพฯ : ศูนย์วิชาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

พระเทพสุวรรณเมธี, สัมภาษณ์ 9 มีนาคม พ.ศ. 2563

พระมหาปกรณ์ กิตติธโร. (2556). วัดสุวรรณารามราชวรวิหาร. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

พิมพ์ระวี ใจจันรุ่งสัจย์. (2543). **การท่องเที่ยวชุมชน**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

มณีวรรณ ผิวฉิม และคณะ. (2556). **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการพัฒนาการและผลกระทบของการท่องเที่ยว กรณีศึกษาชุมชนตลาดน้ำ**. กรุงเทพฯ : สำนักงานสนับสนุนกองทุนการวิจัย.

มนต์ชัย สือหงวน, สัมภาษณ์ 3 มิถุนายน พ.ศ. 2561

ราตรี โดเฟ่งพัฒน์. (2543). **ตลาดน้ำ : วิถีชีวิตของเกษตรกรภาคกลาง**. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร.

วิณา เข้มประไพ. (2550). **รายงานการวิจัยเรื่อง วิถีชีวิตชุมชนคลองบางกอกน้อย**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

สุภาพรณ์จินตามณีโรจน์ และคณะ. (2550). **โครงการชุมชนท่องเที่ยวยั่งยืนในชุมชนบ้านบุและพื้นที่
เกี่ยวเนื่อง.** กรุงเทพฯ : กองการท่องเที่ยว สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร
ร่วมกับคณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อุดม เขยกีวงศ์. (2552). **ตลาดน้ำ : วิถีชีวิตของชุมชนที่อาศัยอยู่ริมแม่น้ำ.** กรุงเทพฯ : ภูมิปัญญาสร้างสรรค์.

การศึกษาถึงควมมีอิทธิพลของการตลาดแบบไร้รอยต่อ (Omni Channel Marketing) ที่ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้าอิกะยาในประเทศไทย

The Study of the influence of Omni Channel Marketing that affects the customer loyalty of IKEA in Thailand.

อสมมาตรณ์ เขียวมีสวน¹ และ ศศิประภา พันธนาเสวี²

Asamaporn Keawmeesuan¹ and Sasiprapa Phanthanasaeewee²

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาควมมีอิทธิพลของการตลาดแบบไร้รอยต่อ (Omni Channel Marketing) ที่ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้าอิกะยาที่มาใช้บริการอิกะยาสาขาบางนาหรืออิกะยาสาขาบางใหญ่ 2) เพื่อศึกษา ถึงความคิดเห็นของลูกค้าอิกะยาที่มีต่อกลยุทธ์การตลาดแบบไร้รอยต่อ (Omni Channel Marketing) ที่มาใช้บริการอิกะยา สาขาบางนาและอิกะยาสาขาบางใหญ่ 3) เพื่อศึกษาถึงระดับความภักดีของลูกค้าอิกะยา ที่มาใช้บริการอิกะยาสาขาบางนา หรืออิกะยาสาขาบางใหญ่

ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ กลุ่มคนที่มาใช้บริการหรือซื้อสินค้าที่อิกะยาสาขาบางนาจำนวน 200 คน และ มาใช้ บริการหรือซื้อสินค้าที่อิกะยาสาขาบางใหญ่ 200 คน รวมเป็นจำนวน 400คน โดยใช้วิธีแบบโควต้า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูลคือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอ้างอิงที่ใช้ในการทดสอบ สมมติฐานที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ได้แก่ การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ

คำสำคัญ: การตลาดแบบไร้รอยต่อ, ความภักดีของลูกค้า, อิกะยา, เฟอร์นิเจอร์

Abstract

The main purpose of this study was to 1) To study the influence of Omni Channel Marketing that affects the customers loyalty of IKEA who came to use IKEA Bang Na branch or IKEA Bang Yai branch. 2) To study the opinions of IKEA customers that has a Omni Channel Marketing strategy for people who came to use IKEA Bangna or IKEA Bangyai branch. 3) To study level of loyalty of IKEA customers that came to use sevice of IKEA Bang Na branch or Bang Yai branch.

¹ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ กรุงเทพฯ 10110 ประเทศไทย

Faculty of Business Administration, Bangkok University 10110, Thailand.

² มหาวิทยาลัยกรุงเทพ กรุงเทพฯ 10110 ประเทศไทย

Bangkok University 10110, Thailand.

Sample that use for studying is the target group that came to use IKEA Bang Na branch for 200 peoples and IKEA Bang Yai branch 200, after sum up is 400 people. Using a convenient random method, the statistic that use for data analysis descriptive statistic include percentage, mean, standard deviation and the reference statistics used in the hypothesis testing is 0.05 are the multiple regression analysis.

Keywords: Omni Channel Marketing, Customer Loyalty, IKEA and Furniture

บทนำ

ช่องทางการสื่อสารในยุค90'sยังไม่มีหลากหลาย ผู้บริโภคสามารถรับข่าวสารได้จากทางออฟไลน์ เช่น โทรทัศน์ นิตยสาร วิทยุ ป้ายโฆษณา หนังสือพิมพ์ ฯลฯ แต่ในปัจจุบันผู้บริโภคสามารถเลือกรับข่าวสารได้จากหลายช่องทาง โดยเฉพาะทางสื่อออนไลน์ เช่น Line@ Facebook Website Twitter YouTube ฯลฯ (ความสัมพันธระหว่าง Online Marketing กับ Offline Marketing, 2561) ช่องทางออฟไลน์เป็นจุดเริ่มต้นของหลายธุรกิจและเคยเป็นช่องทางที่แข็งแกร่ง การที่ธุรกิจมีช่องทางออนไลน์จะเข้ามาช่วยโปรโมทร้านเพื่อดึงดูดความสนใจจากลูกค้าลูกค้า หรือใช้ช่องทางออนไลน์เพื่ออำนวยความสะดวกในการซื้อสินค้า การติดต่อสอบถามได้ง่ายขึ้น (กนกรัตน์ สว่างเสริมทรัพย์, 2561) คนไทยใช้มือถือในการเสฟสื่อออนไลน์เฉลี่ย 4.2 ชั่วโมงต่อวัน มือถือจึงกลายเป็นสิ่งที่จำเป็นในชีวิตไม่ว่าจะเป็น แหล่งเก็บข้อมูล หรือหาข้อมูล และนอกจากนี้ผู้บริโภคจะมีการสั่งซื้อและชำระเงินผ่านช่องทางออนไลน์กันมากขึ้น (ลัวง Insight การใช้ งาน“ดิจิทัล”ทั่วโลก 2019, 2562) รวมถึงธุรกิจ E-commerce ที่สนับสนุนให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคเชื่อมโยงเข้าหากันง่ายขึ้น ทำให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์กันขึ้น ส่งผลให้เข้าถึงและครองใจผู้บริโภค (กรุงเทพฯธุรกิจ, 2562)

จากการที่ช่องทางการสื่อสารแบบออนไลน์นี้มีอิทธิพลต่อผู้บริโภค หลายธุรกิจจึงพยายามสื่อสารและสร้างประสบการณ์ให้กับผู้บริโภค โดยการเพิ่มช่องทางออนไลน์เข้าไปอีกช่องทางหนึ่ง เพราะการสร้างประสบการณ์เป็นการผสมผสานทุกช่องทางเข้ามาเชื่อมโยงกัน ดังนั้นกลยุทธ์ที่ธุรกิจสามารถนำมาใช้คือ Omni Channel Marketing เป็นกลยุทธ์ที่เชื่อมต่อกันระหว่างร้านค้าและออนไลน์ โดยการผสมช่องทางหน้าร้าน เว็บไซต์ และสังคมออนไลน์เข้าด้วยกัน เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้เป็นอย่างดี (ภาวภู พงษ์วิทยาภานู, 2562) อุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ได้มีการพัฒนามาใช้กลยุทธ์ Omni Channel เพื่อช่วยให้ลูกค้าเข้าถึงสินค้าโดยการเชื่อมต่อข้อมูลและการให้บริการได้ง่ายขึ้นผ่านช่องทางออนไลน์ และอีกเป็นธุรกิจที่ตระหนักถึงเรื่องการปรับตัวทำให้เอื้ออำนวยได้หาวิธีการและแนวการตลาดใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มความสะดวกสบายให้กับลูกค้าและดึงดูดลูกค้าไม่ให้หนีไปไหน แนวคิดและแนวการทำธุรกิจของเอื้อเอื้อจะเน้นที่ดีไซน์ คุณภาพสินค้า ราคาที่คุ้มค่าและการบริการที่แตกต่างไปจากคู่แข่งในเรื่องของ Self serve ทำให้เอื้อเอื้อสามารถทำราคาสินค้าได้ต่ำกว่าคู่แข่งรายอื่นๆ (ปณชัย อารีเพิ่มพร, 2561; ณัฐจิตต์ วลัยรัตน์, 2562) เอื้อเอื้อได้ทำตลาดการมีสินค้าที่รองรับตามความต้องการของผู้บริโภคและ การบริการขนส่งที่ส่งตรงถึงหน้าบ้าน และได้เปิดตัว E-commerce ภายใต้เว็บไซต์ www.ikea.co.th เป็นการเพิ่มช่องทางการขายและช่วยให้ลูกค้าซื้อสินค้าสะดวกมากขึ้น ที่สำคัญทำให้เอื้อเอื้อได้ข้อมูลลูกค้าเพื่อใช้ในการขยายสาขาในอนาคต (รตินันท์ ชัยวิบูลย์เวช, 2562.)

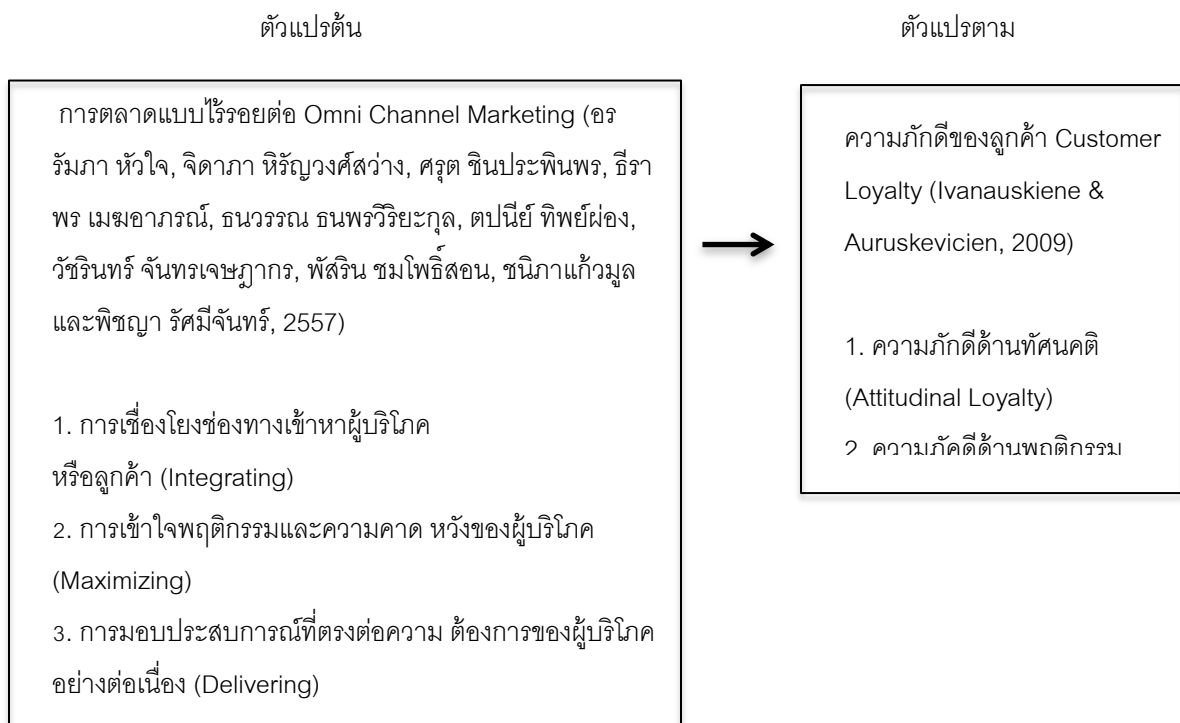
ดังนั้นผู้ทำวิจัยจึงทำการศึกษาเรื่องความมีอิทธิพลของการตลาดแบบไร้รอยต่อ (Omni Channel Marketing) ที่ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้าเอื้อเอื้อในประเทศไทย เนื่องจากงานวิจัยต่างๆที่เคยศึกษามาในอดีตที่ผู้วิจัยได้ค้นคว้านั้นไม่

พบงานวิจัยที่เน้นเฉพาะอิทธิพลของการตลาดแบบไร้รอยต่อที่ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้าอิกีย จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาหัวข้อนี้ เพื่อเป็นแนวทางต่อการดำเนินงานของกลุ่มอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ที่สามารถนำผลการวิจัยที่ได้จากการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาปรับปรุงด้านช่องทางการตลาดในการดำเนินธุรกิจต่อไป

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาความมื่ออิทธิพลของการตลาดแบบไร้รอยต่อ (Omni Channel Marketing) ที่ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้า IKEA ที่มาใช้บริการอิกียสาขาบางนาและอิกีย สาขาบางใหญ่
- 2) เพื่อศึกษาถึงความคิดเห็นของลูกค้าอิกียที่มีต่อกลยุทธ์การตลาดแบบไร้รอยต่อ (Omni Channel Marketing) ที่มาใช้บริการอิกียสาขาบางนาและอิกียสาขาบางใหญ่
- 3) เพื่อศึกษาถึงระดับความภักดีของลูกค้าอิกียที่มาใช้บริการอิกียสาขาบางนาและอิกียสาขาบางใหญ่

กรอบแนวคิดในการทำวิจัย

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการตลาดแบบไร้รอยต่อ (Omni Channel Marketing)

การตลาดแบบไร้รอยต่อ (Omni Channel Marketing) หมายถึง การเชื่อมโยงทุกช่องทางการตลาดให้เป็นหนึ่งเดียวกัน เพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้บริโภคมีทางเลือกในการตัดสินใจซื้อได้ทุกที่ ทุกเวลา(อรรัมภา หัวใจ และคณะ, 2557) ซึ่งสอดคล้อง

คล้ายกับ Verhoef, Kannan & Inman, 2015 และ Huseyinoglu, Galipoglu & Kotzab, 2017 ที่ให้ความหมายของช่องทางการตลาดแบบไร้รอยต่อ (Omni Channel Marketing) ไว้ว่า เป็นการบริหารการทำงานร่วมกันของช่องทางหลาย ๆ ช่องทาง และเป็นจุดที่องค์กรมีปฏิสัมพันธ์กับลูกค้าอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งจะทำให้ลูกค้าได้รับประสบการณ์ที่ดี และสอดคล้องกับ Joe Skorupa, 2014 ที่อธิบายไว้ว่า ช่องทางการตลาดแบบไร้รอยต่อไม่ได้เป็นเพียงช่องทางการจัดจำหน่ายที่ให้ความสำคัญกับความสะดวกสบายของผู้ซื้อแต่จะต้องมีความต่อเนื่อง ขณะที่ลูกค้าเลือกซื้อสินค้าจะต้องไม่รู้สึกถูกคุกคาม อีกทั้งยังเป็นการสร้างประสบการณ์ในการเลือกซื้อสินค้าให้กับลูกค้า

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความภักดีของลูกค้า (Customer Loyalty)

ชนัตร โกวิทสิทธิ์นันท์ (2556) เสนอทฤษฎีเกี่ยวกับความภักดีของลูกค้าคือ ข้อผูกมัดอย่างลึกซึ้งของลูกค้าที่ต้องการซื้อสินค้าหรือได้รับการบริการที่น่าพึงพอใจอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งความภักดีนอกจากจะมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของลูกค้าแล้วยังเกี่ยวกับทัศนคติของลูกค้าด้วย ซึ่งสอดคล้องกับรัชพล ไยบัวเทศ (2556) ที่กล่าวว่า ความสัมพันธ์ที่ลูกค้ามีต่อองค์กรทั้งในด้านทัศนคติและด้านพฤติกรรม ซึ่งด้านทัศนคตินั้นคือ การที่ลูกค้าคิดหรือพูดในสิ่งที่ดีเกี่ยวกับองค์กรรวมถึงการบอกต่อไปยังบุคคลอื่นที่ไปในทิศทางที่ดี ส่วนในด้านพฤติกรรมคือ การที่ลูกค้าซื้อสินค้าหรือใช้บริการกับองค์กรนั้นอย่างสม่ำเสมอ ไม่หันไปซื้อสินค้าของคู่แข่งแม้ว่าจะมีสิ่งที่ดีกว่า

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้เป็นกลุ่มคนที่เคยซื้อสินค้าหรือใช้บริการผ่านช่องทางใดช่องทางหนึ่งของอียะมีจำนวน 400 คน แบ่งเป็นอียะสาขาบางนา 200 คน และอียะสาขาบางใหญ่ 200 คน โดยใช้ตารางของ Yamane (1967) เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยทำการวิจัยเชิงสำรวจใช้วิธีแบบโควต้า (Quota Sampling) และใช้การเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 ส่วน 1) ลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) พฤติกรรมการใช้บริการและการซื้อสินค้า ที่อียะตามแนวคิด 6Ws1H 3) การตลาดแบบไร้รอยต่อลักษณะคำถามเป็นปลายปิดให้เลือกตอบ 4) ความภักดีของลูกค้า ลักษณะคำถามเป็นปลายปิดให้ เลือกตอบ 5) ข้อเสนอแนะอื่นๆเปิดให้แสดงความคิดเห็น มีการกำหนดสมมติฐานและ ตรวจสอบเนื้อหา (Content Validity) สถิติที่ใช้ในการ วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา จะวิเคราะห์หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติ เชิงอ้างอิงใช้วิเคราะห์สหสัมพันธ์และการถดถอย

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะประชากรศาสตร์เป็นเพศหญิงร้อยละ 57 และเพศ ชายร้อยละ 43 มีอายุระหว่าง 31-35 ปี คิดเป็นร้อยละ 24 สถานภาพโสด คิดร้อยละ 65.5 ส่วนใหญ่มีวุฒิมัธยมศึกษา ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 61 ประกอบอาชีพพนักงาน เอกชน คิดเป็นร้อยละ 34 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 25,001 - 35,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 30 มีจำนวนสมาชิกใน ครอบครัว 4 คน คิดเป็นร้อยละ 42 รูปแบบที่อยู่อาศัยใน

ปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นบ้านเดี่ยว คิดเป็นร้อยละ 43 และกิจกรรมในวันหยุดของผู้บริโภคคือพักผ่อนอยู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 27

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้บริการและซื้อสินค้าที่เกี่ยวข้อง ผลการวิเคราะห์พบว่า ในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมาเฉลี่ยแล้วผู้บริโภคไปใช้บริการหรือซื้อสินค้าที่เกี่ยวข้องน้อยกว่า 1 ครั้งต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 66.5 ส่วนใหญ่แล้วผู้บริโภคเลือกซื้อสินค้าในแผนกของตกแต่งบ้าน คิดเป็นร้อยละ 29 และไปใช้บริการหรือซื้อสินค้าที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 37.3 เลือกซื้อสินค้าที่เกี่ยวข้องเพราะรูปแบบที่ทันสมัย คิดเป็นร้อยละ 22.3 มักเลือกใช้บริการหรือซื้อสินค้าที่เกี่ยวข้องผ่านช่องทางหน้าร้าน คิดเป็นร้อยละ 81.3 วันที่เลือกใช้บริการหรือซื้อสินค้าบ่อยสุดเป็นวันเสาร์-อาทิตย์ คิดเป็นร้อยละ 89.5 ผู้บริโภคได้รับข้อมูลของสินค้าผ่านทางโทรทัศน์ คิดเป็นร้อยละ 28.7 การใช้จ่ายในแต่ละครั้งเฉลี่ยที่ 1,001-3,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 37.5 และตนเองมีอิทธิพลต่อการซื้อเฟอร์นิเจอร์และของตกแต่งบ้านคิดเป็นร้อยละ 68.3

ตอนที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับการตลาดแบบไร้รอยต่อ

1) ด้านการเชื่อมโยงช่องทางเข้าหาผู้บริโภคหรือลูกค้า ผลการวิเคราะห์พบว่าระดับความคิดเห็นของผู้บริโภคในด้านนี้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.34$, S.D.=0.79) ซึ่งส่วนใหญ่เห็นด้วยว่า อีเกียมีช่องทางในการติดต่อที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงข้อมูล ไม่ว่าจะเป็นเว็บไซต์ คอลเซ็นเตอร์ หรือช่องทางหน้าสโตร์ ($\bar{X}=4.44$, S.D.=0.83) , ผู้บริโภคสามารถสั่งซื้อสินค้าได้ทุกที่ทุกเวลาที่สะดวกผ่านช่องทางออนไลน์ ($\bar{X}=4.38$, S.D.=0.95) , ท่านได้รับข้อมูลการประชาสัมพันธ์ในแต่ละช่องทางไม่ว่าจะจากช่องทางเว็บไซต์ แคตตาล็อก หรือพนักงานก็มีรูปแบบเนื้อหาที่เป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกัน ($\bar{X}=4.31$, S.D.=1.01) และเมื่อผู้บริโภคได้รับข้อมูลข่าวสารแล้วว่ามีประโยชน์ส่งผลให้ผู้บริโภครู้สึกอยากไป ซื้อสินค้าอีเกีย ($\bar{X}=4.26$, S.D.=1.09) ตามลำดับ

2) ด้านการเข้าใจพฤติกรรมและความคาดหวังของผู้บริโภค ผลการวิเคราะห์พบว่าระดับความคิดเห็นของผู้บริโภคอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.51$, S.D.=0.62) ซึ่งส่วนใหญ่เห็นด้วยว่า อีเกียได้จัดทำหน้าเว็บไซต์ เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าที่ไม่มีเวลาหรือไม่สามารถเดินทางมาซื้อสินค้าที่สโตร์เองได้ ($\bar{X}=4.57$, S.D.=0.73) , สมาชิกอีเกียหรือที่เรียกว่า IKEA Family มักจะได้สิทธิพิเศษในเรื่อง โปรโมชั่นมากกว่าบุคคลทั่วไปที่ไม่ได้เป็นสมาชิก ($\bar{X}=4.54$, S.D.=0.83) , อีเกียส่ง มอบสินค้าและบริการที่ตรงตามความคาดหวังของผู้บริโภค เช่น มีบริการส่งสินค้าในราคาพิเศษและ นโยบายเปลี่ยนสินค้าเป็นต้น ($\bar{X}=4.49$, S.D.=0.78) และอีเกียสโตร์แบ่งพื้นที่ออกเป็นสัดส่วน ทำให้ผู้บริโภคสามารถ เดินได้สะดวก และง่ายต่อการเลือกซื้อสินค้าในแต่ละหมวดหมู่ ($\bar{X}=4.46$, S.D.=0.76) ตามลำดับ

3) ด้านการส่งมอบประสบการณ์ที่ตรงต่อความต้องการของผู้บริโภคหรือลูกค้าอย่างต่อเนื่อง ผลการวิเคราะห์ พบว่าระดับความคิดเห็นของผู้บริโภคอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.56$, S.D.=0.62) ซึ่งส่วนใหญ่เห็นด้วยว่า การนำสินค้าถอดประกอบของอีเกียไปประกอบเองที่บ้าน เป็นการสร้างประสบการณ์ใหม่ๆให้กับผู้บริโภค ($\bar{X}=4.62$, S.D.=0.71) , เฟอร์นิเจอร์ขนาดใหญ่ของอีเกียส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็นกล่องแบน เพื่อให้ผู้บริโภคสะดวกในการขนย้าย ($\bar{X}=4.58$, S.D.=0.78) , พนักงานอีเกียสามารถดูแลและอำนวยความสะดวกให้กับผู้บริโภค เพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความประทับใจมากที่สุด ($\bar{X}=4.55$, S.D.=0.83) และผู้บริโภคสามารถเช็คข้อมูล สอบถาม ซื้อสินค้าและชำระเงินได้อย่างสะดวกทั้งในรูปแบบ ออฟไลน์และออนไลน์ ($\bar{X}=4.52$, S.D.=0.80) ตามลำดับ

4) ด้านการสร้างความผูกพันกับผู้บริโภคหรือลูกค้า ผลการวิเคราะห์พบว่าระดับความคิดเห็นของผู้บริโภคอยู่ในระดับมากที่สุด($\bar{X}=4.62$, S.D.=0.52) ซึ่งส่วนใหญ่เห็นด้วยว่า ผู้บริโภคสามารถสะสมคะแนนโบนัสให้ครบตามจำนวนที่ อีเกียกำหนด เพื่อนำมาแลกเป็นคูปองเงินสดสำหรับไว้ใช้ใน สตรีในครั้งต่อไป($\bar{X}=4.67$, S.D.=0.67) ,อีเกียมีการจัด กิจกรรมเป็นช่วงๆตามเทศกาลเพื่อให้ผู้บริโภคได้มีส่วนร่วม เช่น เมื่อซื้อสินค้าครบ 3,500 บาท, 5,000 บาท ขึ้นไป/ใบเสร็จ ผู้บริโภคสามารถนำมาแลกของที่ระลึกได้ที่จุดแลกของ($\bar{X}=4.66$, S.D.=0.62) ,ทางอีเกียมีกิจกรรมสำหรับบัตร สมาชิก IKEA FAMILY เมื่อผู้บริโภคที่มาซื้อสินค้าในเดือนเกิดจะได้รับคะแนนโบนัสสะสมเป็น 3 เท่า($\bar{X}=4.60$, S.D.=0.71) และอีเกียสตรี ทำให้ผู้บริโภครู้สึกดีที่ได้ใช้สินค้าหรือได้ใช้บริการ และส่งผลให้ผู้บริโภคอยากลองใช้สินค้าและบริการอื่นๆ($\bar{X}=4.58$, S.D.=0.69) ตามลำดับ

ตอนที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความภักดีของลูกค้า

1) ด้านทัศนคติ ผลการวิเคราะห์พบว่าระดับความคิดเห็นของผู้บริโภคอยู่ในระดับมากที่สุด($\bar{X}=4.58$, S.D.=0.49) ซึ่งส่วนใหญ่เห็นด้วยว่า ผู้บริโภครู้สึกพอใจกับสินค้าและการให้บริการของอีเกียที่ตรงตามความคาดหวัง($\bar{X}=4.63$, S.D.=0.60) ,ผู้บริโภครู้สึกปลอดภัยและมั่นใจในการซื้อสินค้าและใช้บริการที่อีเกีย($\bar{X}=4.60$, S.D.=0.60) ,ผู้บริโภดยังจะเข้าใช้บริการกับอีเกียถึงแม้ในอนาคตอาจมีการปรับราคาที่สูงขึ้นกว่าคู่แข่ง($\bar{X}=4.59$, S.D.=0.61) ,ผู้บริโภคเกิดความรู้สึกอยากใช้สินค้าและบริการอื่นๆของอีเกียเพิ่มเติมเช่น ใช้บริการในร้านอาหาร($\bar{X}=4.56$, S.D.=0.63) และเมื่อผู้บริโภคต้องการที่จะซื้อเฟอร์นิเจอร์ หรือของตกแต่งบ้าน ผู้บริโภคจะนึกถึงอีเกียเป็นอันดับแรก($\bar{X}=4.54$, S.D.=0.69) ตามลำดับ

2) ด้านพฤติกรรม ผลการวิเคราะห์พบว่าระดับความคิดเห็นของผู้บริโภคอยู่ในระดับมากที่สุด($\bar{X}=4.37$, S.D.=0.73) ซึ่งส่วนใหญ่เห็นด้วยว่า ผู้บริโภคมีแนวโน้มในการกลับมาซื้อสินค้าและใช้บริการอีกครั้ง($\bar{X}=4.47$, S.D.=0.81) , ผู้บริโภคให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับสินค้าหรือการบริการของอีเกียไปในทางที่ดี($\bar{X}=4.45$, S.D.=0.80) ผู้บริโภคซื้อสินค้า หรือใช้บริการที่ อีเกียอยู่เป็นประจำ($\bar{X}=4.39$, S.D.=0.89) ,ผู้บริโภคมองว่าสิ่งที่ดีๆ เกี่ยวกับอีเกียให้ผู้อื่นฟัง($\bar{X}=4.30$, S.D.=0.87) ผู้บริโภคจะแนะนำให้เพื่อนๆคนใกล้ชิด หรือคนรู้จักซื้อสินค้าหรือใช้บริการที่อีเกีย($\bar{X}=4.25$, S.D.=1.04) ตามลำดับ

ตอนที่ 5 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

ตารางที่ 1 แสดงค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression) ความสัมพันธ์ของความมีอิทธิพลของการตลาดแบบไร้รอยต่อที่ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้าอีเกียในประเทศไทย

ตัวแปรอิสระ	B	Beta	t	Sig
Contant	1.783	-	12.858	0.000
การตลาดแบบไร้รอยต่อ	0.620	0.714	20.338	0.000*

R2 = 0.510, Adjusted R Square = 0.508, F = 413.617, p < 0.05

ผลการวิเคราะห์พบว่าสมมติฐานข้อที่ 1 ความมีอิทธิพลของการตลาดแบบไร้รอยต่อส่งผลต่อความภักดีของลูกค้าอิกิเยในประเทศไทย คิดเป็นร้อยละ 0.510 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 2 แสดงค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression) ความสัมพันธ์ของความมีอิทธิพลของการตลาดแบบไร้รอยต่อ(ในแต่ละด้าน)ที่ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้าอิกิเยในประเทศไทย

ตัวแปรอิสระ	B	Beta	t	Sig
(Constant)	1.986	-	12.276	0.000
การเชื่อมโยงช่องทางเข้าหาผู้บริโภคหรือลูกค้า	0.258	0.411	6.980	0.000*
การเข้าใจพฤติกรรมและความคาดหวังของผู้บริโภค	0.095	0.118	1.821	0.069
การส่งมอบประสบการณ์ที่ตรงต่อความต้องการของผู้บริโภคหรือลูกค้าอย่างต่อเนื่อง	0.128	0.160	2.602	0.010*
การสร้างความผูกพันกับผู้บริโภคหรือลูกค้า	0.100	0.106	1.840	0.067

R2 = 0.521, Adjusted R Square = 0.516, F = 413.617, p < 0.05

จากการศึกษาสมมติฐานข้อที่ 2 ความมีอิทธิพลด้านการเชื่อมโยงเข้าหาผู้บริโภคหรือลูกค้าส่งผลต่อความภักดีของลูกค้าอิกิเยในประเทศไทยมากที่สุด (Beta = 0.411, t = 6.980) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยพิจารณาจากค่า Sig ที่ 0.000 สมมติฐานข้อที่ 3 ความมีอิทธิพลด้านการเข้าใจพฤติกรรมและความคาดหวังของผู้บริโภค ไม่ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้าอิกิเยในประเทศไทย (Beta = 0.118, t = 1.821) โดยพิจารณาจากค่า Sig ที่ 0.069 สมมติฐานข้อที่ 4 ความมีอิทธิพลด้านการส่งมอบประสบการณ์ที่ตรงต่อความต้องการของผู้บริโภคหรือลูกค้าอย่างต่อเนื่องส่งผลต่อความภักดีของลูกค้าอิกิเยในประเทศไทย (Beta = 0.160, t = 2.602) โดยพิจารณาจากค่า Sig ที่ 0.010 และสมมติฐานข้อที่ 5 ความมีอิทธิพลด้านการสร้างความผูกพันกับผู้บริโภคหรือลูกค้าไม่ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้าอิกิเยในประเทศไทย (Beta = 0.106, t = 1.840) โดยพิจารณาจากค่า Sig ที่ 0.067

บทสรุป

การศึกษาถึงความมีอิทธิพลของการตลาดแบบไร้รอยต่อที่ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้าอิกิเยประเทศไทย ผู้วิจัยได้นำผลสรุปการวิเคราะห์หามาเชื่อมโยงกับแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1: ความมีอิทธิพลของการตลาดแบบไร้รอยต่อ (Omni Channel Marketing) ที่ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้าอิกิเยในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า ในด้านการเชื่อมโยงเข้าหาผู้บริโภคอิกิเยมีช่องทางการติดต่อที่หลากหลายทั้งในรูปแบบเว็บไซต์ สตรีท พนักงานหรือคอลเซนเตอร์ เพื่อให้ลูกค้าสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว มีส่วนลดพิเศษหรือโปรโมชั่นต่างๆ มีการสร้างประสบการณ์ที่แปลกใหม่ให้กับลูกค้าด้วยการนำสินค้าไปประกอบเอง และการทำให้ลูกค้ารู้สึกดีหรือรู้สึกผูกพัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของพิมพัทธ์ัญญา ช้องเสนาะ (2560) ผลการวิจัยพบ

ว่า การตลาดแบบ Omni Channel เป็นแนวทางในการดำเนินธุรกิจเนื่องจากเป็นการเชื่อมโยงการตลาดทุกช่องทางเข้าด้วยกัน โดยทุกช่องทางสามารถสนับสนุนและช่วยเหลือกันได้ เป็นการสร้างความสะดวกสบายให้กับลูกค้าในการเข้าถึงสามารถนำข้อมูลมาปรับ เปลี่ยนรูปแบบของสินค้าหรือบริการให้สอดคล้องกับความคาดหวังและความต้องการของลูกค้า

สมมติฐานข้อที่ 2: ความมีอิทธิพลของการตลาดแบบไร้รอยต่อด้านการเชื่อมโยงเข้าหาผู้บริโภคหรือลูกค้า (Integrating) ที่ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้าอิเกียในประเทศไทยที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานข้อที่ 2 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีส่งผลให้การช้อปปิ้งในช่องทางออนไลน์นั้นมีอัตราที่เพิ่มขึ้นเป็นผลมาจากลูกค้ามีความสะดวกในการซื้อสินค้ามากกว่ามาเดินซื้อสินค้าในอิเกียสโตร์ ผลผสมผสานระหว่างการตลาดออฟไลน์และออนไลน์เข้าด้วยกันจะต้องมีฐานข้อมูลที่เชื่อมโยงและสอดคล้องกัน ไม่ว่าจะราคา กิจกรรมโปรโมชั่น หรืออื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัย ของอัสน์อุไร เตชะสวัสดิ์ (2560) ผลการวิจัยพบว่า ผู้ค้าปลีกที่จะอยู่รอดและเติบโตต่อไปจะอาศัยการบริหารจัดการฐานข้อมูลลูกค้าที่มีประสิทธิภาพ และระบบปฏิบัติการที่มีความเชื่อมโยงกันทุกช่องทาง จนสามารถนำไปสู่การบริการลูกค้าอย่างเหมาะสมและตอบสนองของความพอใจแก่ลูกค้าได้ถึงระดับรายบุคคล ซึ่งจะนำไปสู่ความภักดีและความผูกพัน

สมมติฐานข้อที่ 3: ความมีอิทธิพลของการตลาดแบบไร้รอยต่อด้านการเข้าใจพฤติกรรมและความคาดหวังของผู้บริโภค (Maximizing) ไม่มีอิทธิพลต่อความภักดีของลูกค้าอิเกียในประเทศไทยที่ ระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ดังนั้นจึง ไม่ยอมรับสมมติฐานข้อที่ 3 เป็นเพราะการเดินซื้อสินค้าหรือใช้บริการที่ถือโดยผู้บริโภคจำเป็นต้องบริการตนเอง (Self service) ไม่จำเป็นที่จะเป็นการหยิบสินค้า การเซ็นรหัสสินค้าเป็นต้น จะไม่มีพนักงานมาคอยเดินตามเพื่อบริการสินค้าอิเกีย ส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะถอดประกอบ ทำให้ลูกค้ามีความคาดหวังที่จะประกอบสินค้าหรือเฟอร์นิเจอร์แล้วออกมาเหมือน กับต้นแบบ สามารถใช้งานได้อย่างคงทนและมีอายุการใช้งานที่ยาวนาน แต่สำหรับสินค้าบางประเภทลูกค้าสามารถใช้ งานได้เลยทำให้มีส่วนร่วมกับการถอดประกอบชิ้นส่วน ส่งผลให้มีความคาดหวังน้อยลงตามไปด้วย สอดคล้องงานวิจัยของ อภาภรณ์ วัฒนกุล (2559) ผลการวิจัยพบว่า ลูกค้าจะกลับมาซื้อสินค้าหรือใช้บริการอีกครั้งก็ต่อเมื่อได้รับ ข่าวสารเกี่ยวกับสินค้าใหม่หรือลูกค้าได้รับการบริการที่เป็นที่น่าพอใจในก่อนหน้านี้ ซึ่งรวมถึงราคาและการได้รับส่วนลดเพื่อตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของผู้บริโภค

สมมติฐานข้อที่ 4: ความมีอิทธิพลของการตลาดแบบไร้รอยต่อด้านการมอบประสบการณ์ที่ตรงต่อ ความต้องการของผู้บริโภคอย่างต่อเนื่อง (Delivering) ที่ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้าอิเกียในประเทศไทย ที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานข้อที่ 4 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การสร้างประสบการณ์ทางการตลาดให้กับลูกค้าเพื่อให้ลูกค้ามีความรู้สึกสนุกกับการมีส่วนร่วมไปกับแบรนด์ (Schmitt, 1999) เช่น สินค้าของอิเกียจะเป็นลักษณะกล่องสี่เหลี่ยมแบน เพื่อประหยัดพื้นที่ในการจัดเก็บและลดความเสี่ยงในการขนย้าย และที่สำคัญจะเป็นการให้ลูกค้านำไปประกอบเองที่บ้านซึ่งจะทำให้ลูกค้าได้รับประสบการณ์ใหม่ๆ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของกิตติพงศ์ คงธนทรัพย์ และอิสราภรณ์ ลาดละคร (2560) ผลการวิจัยพบว่า ด้านการส่งมอบมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมผู้บริโภคธุรกิจค้าปลีก ผลโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะเรื่องการได้รับ ประสบการณ์การช้อปปิ้งหรือซื้อของได้ตรงตามความต้องการ

สมมติฐานข้อที่ 5: ความมีอิทธิพลด้านการสร้างความผูกพันกับผู้บริโภคหรือลูกค้า (Enganing) ไม่ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้าอิเกียในประเทศไทย ที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ดังนั้นจึง ไม่ยอมรับสมมติฐานข้อที่ 5 ซึ่งเป็นเพราะ อิ

เกียมีการเรียกเก็บค่าบริการในหลายๆเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการหยิบสินค้าให้จากคลังสินค้า ที่จะมีค่าบริการจำนวน 200 บาท/ใบเสร็จ และในเรื่องของการบริการการส่งสินค้าถึงหน้าบ้าน รวมถึงการที่ให้พนักงานติดตั้งหรือประกอบเฟอร์นิเจอร์ให้ซึ่งการเก็บค่าบริการนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ก่อให้เกิดการสร้าง ความผูกพัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกัญชวี มีเจริญ และ ณัฐพล อัสสะวัตน์ (2558) ผลการวิจัยพบว่า เพราะอภีจะจะให้ให้ ผู้บริโภคบริการตนเองจะไม่มีพนักงานมาบริการหรือคอยเดินตามเพื่อแนะนำสินค้า และลูกค้าจะต้องขน สินค้ากลับไปประกอบหรือติดตั้งด้วยตนเอง แต่หากลูกค้าต้องการที่จะให้อภีจะส่งสินค้าไปให้ถึงที่บ้านก็จะมีค่าใช้จ่ายในการจัดส่ง ซึ่งผู้ประกอบการธุรกิจเฟอร์นิเจอร์ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพการบริการในเรื่องความพร้อม ของพนักงานและความเอาใจใส่ดูแลลูกค้า เพราะ 2 สิ่งนี้จะช่วยสร้างความภักดีของลูกค้าให้กับแบรนด์เพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้ (1) อภีควรให้ความสำคัญกับการตลาดแบบไร้รอยต่อ (Omni Channel Marketing) เพราะการใช้กลยุทธ์นี้จะทำให้อภีสามารถทำตลาดที่ดึงดูดความสนใจจากกลุ่มลูกค้าที่หลากหลาย และจะส่งผลให้สามารถเหนือกว่าคู่แข่งในตลาดได้ (2) ในด้านการเชื่อมโยงเข้าหาผู้บริโภคหรือลูกค้า อภีควรให้ความสำคัญในด้านนี้ เพื่อให้ลูกค้าเข้าถึงข้อมูลที่มีความหลากหลายของช่องทางตามไลฟ์สไตล์ของลูกค้า แต่ในทุกๆช่องทางของอภีนั้นควรที่จะมีเนื้อหาที่สอดคล้องและไปในทิศทางเดียวกันเพื่อกันความสับสนในการรับข้อมูลของลูกค้า (3) ด้านการมอบประสบการณ์ที่ตรงต่อความต้องการของผู้บริโภคอย่างต่อเนื่อง อภีให้ลูกค้ามีประสบการณ์ร่วมกับแบรนด์ คือการให้ลูกค้ากลับไป ประกอบเฟอร์นิเจอร์เอาเองที่บ้านเพื่อเป็นการสร้างประสบการณ์ แต่การออกแบบเฟอร์นิเจอร์นั้น คำนึงถึงความต้องการของผู้บริโภค เช่น ลูกค้าต้องการเฟอร์นิเจอร์ถอดประกอบที่สามารถประกอบ เองได้ง่าย รวดเร็ว แต่คงทน และการที่พนักงานเอาใจใส่ดูแลลูกค้าให้เหมือนเป็นคนพิเศษ จะเป็นการเพิ่มประสบการณ์ในทางบวก และสร้างความประทับใจให้กับลูกค้า

2) ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป (1) ในอนาคตควรมีการศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่างที่กว้างขึ้น เช่น กลุ่มลูกค้าเฟอร์นิเจอร์รายอื่นๆของประเทศไทย เพื่อเป็นการทำความเข้าใจ และเข้าถึงความคิดเห็นในด้านต่างๆ ของผู้บริโภคหรือลูกค้า และ (2) ควรศึกษาถึงปัจจัยของตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ หรือมีอิทธิพลต่อความภักดีของลูกค้า เพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมที่มีประโยชน์ต่ออภีและธุรกิจอุตสาหกรรมเฟอร์นิเจอร์ในการนำไปประยุกต์ใช้ให้ตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้า

เอกสารอ้างอิง

กนกรัตน์ สรังเสมอทรัพย์. (2561). *เชื่อมต่อธุรกิจ Online และ Offline ทางรอดในปี 2018*. MakeWeEasy.

ความสัมพันธ์ระหว่าง Online Marketing กับ Offline Marketing. (2561). G-Able. สืบค้นจาก <https://www.g-able.com/digital-review/online-marketing-and-offline-marketing/>

เจาะ 'พฤติกรรมผู้บริโภค' ออนไลน์ เผยทิศครองใจนักช้อปปี 2562. (2562). กรุงเทพธุรกิจ. สืบค้นจาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/821758>

ณัฐจิตต์ วลัยรัตน์. (2562). *วิเคราะห์กลยุทธ์ IKEA เติบโตเพราะคิดต่าง*. MARKETEEER.

ปณชัย อารีเพิ่มพร. (2561). *Ingvar Kamprad เด็กชายขายไม้ขีดไฟที่กลายเป็นผู้ก่อตั้ง IKEA ตอนอายุ 17. THE STANDARD.*

ภาวุธ พงษ์วิทยาภานู. (2562). *Omni - Channel ผสานช่องทางรอบธุรกิจพิชิตใจลูกค้าให้อยู่หมัด. E-Business Knowledge.*

รตินันท์ ชัยวิบูลย์เวช. (2562). *เปิดแล้ว! IKEA Online กับความท้าทายโรการขยายฟอร์มเมตใหม่ๆให้เข้าถึงผู้บริโภค. BRAND INSIDE.*

ล้วง Insight การใช้งาน “ดิจิทัล” ทั่วโลก 2019 คนไทยใช้เน็ต 9 ชั่วโมงต่อวัน - มือถือมี 99แอปฯ!! (2562).

MARKETINGOOPS!. สืบค้นจาก <https://www.marketingoops.com/reports/global-and-thailand-digital-trend-2019/>

Omni-Channel ผสานทุกช่องทางธุรกิจ พิชิตใจลูกค้า. (2562). NETWAY. สืบค้นจาก netway.co.th/kb/blog/Zendesk/

การศึกษากิจการจัดการเรียนรู้อิทธิพลของวิชาเศรษฐศาสตร์โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้อแบบ 5Es สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

THE STUDY OF LEARNING OUTCOME ON ECONOMICS BY USING 5Es INSTRUCTIONAL MODEL FOR PRATHOMSUKSA 5 STUDENTS

ฐิติพร นามเคน^{*} ดร.พินโย พรหมเมือง^{**} ดร.มณูญพงศ์ ชัยพันธ์^{***}

Thitiporn Namken * Dr.Pinayo Prommuang** Dr.Manoon Chaiyaphan***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียน เรื่องความรู้พื้นฐานหลัก การปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้อแบบ 5Es กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 15 คน ภาคเรียนที่ 2 ปี การศึกษา 2562 โรงเรียนหนองกวางคูราษฎร์บำรุง อำเภอขามเฒ่า จังหวัดจังหวัดกาฬสินธุ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย คือ แผนการจัดการเรียนรู้อแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในงานวิจัย คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ 0.05 และมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: จัดการเรียนรู้อ, วิชาเศรษฐศาสตร์, เทคนิคการเรียนรู้อแบบ 5Es

ABSTRACT

The objectives of this research were to compare Prathomsuksa 5 Students' learning achievement on Economics by using 5Es Instructional Model and to study Prathomsuksa 5 Students' satisfaction on learning with 5Es Instructional Model. The sample was 15 Prathomsuksa 5 Students who were studying at Nongkaokhururatbamrung School under Kalasin Primary School Regional Office 2 in semester 2 of the academic year 2019. The research instruments consisted of three kinds: 5Es Lesson plans, Learning Achievement Test and questionnaire of satisfaction with 5Es Instructional Model. The statistics were mean, standard deviation, and t-test. The research findings were revealed that Prathomsuksa 5 Students' posttest scores had statistically significant difference than pretest scores at the 0.05 level and their satisfaction with 5Es Instructional Model at the high level.

Keywords: Learning outcome, Economics, 5Es Instructional Model

^{*} Student, Faculty of Education in Curriculum and Instruction, Vongchavalitkul University

^{**} Lecturers, Faculty of Education in Curriculum and Instruction, Vongchavalitkul University

บทนำ

ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีในปัจจุบัน กระตุ้นให้คนเราต้องเกิดการเรียนรู้และศึกษาความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และสามารถนำเทคโนโลยีมาปรับใช้กับการดำรงชีวิตได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม การบริหารจัดการด้านการศึกษารูปแบบใหม่ ในหมวด 4 มาตรา 22 กล่าวว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542, น. 8 - 10) การจัดการเรียนการสอนต้องส่งเสริมผู้เรียนมีการพัฒนาความสามารถของตนเอง โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด และต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาอย่างเต็มประสิทธิภาพที่ผู้เรียนจะทำได้ โดยผู้สอนมีหน้าที่ควบคุมและให้คำแนะนำ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีพุทธศักราช 2551 โดยกระทรวงศึกษาธิการซึ่งถือเป็น กรอบแนวทางสำหรับการจัดทำหลักสูตรในแต่ละสถานศึกษา เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้มีทั้งความรู้ทางด้านวิชาการ และด้านทักษะเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ตลอดจนปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่สม่ำเสมอและยั่งยืน หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานปีพุทธศักราช 2551 ได้มีการแบ่งออกเป็น 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ กลุ่มสาระเศรษฐศาสตร์ เป็นหนึ่งในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ที่เสริมสร้างพื้นฐานการเป็นมนุษย์และศักยภาพในการคิดและการทำงานอย่างสร้างสรรค์มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้เกี่ยวกับ เศรษฐศาสตร์ เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภคการใช้ ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ เข้าใจระบบ และสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและความจำเป็นของการร่วมมือกันทาง เศรษฐกิจในสังคมโลก (กรมวิชาการ, 2544, น. 53) การเข้าใจแนวคิดหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นทางรอดแนวทางหนึ่งในการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน กล่าวคือ สภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้คนไทยตกอยู่ในภาวะเดือดร้อน ทั้งปัญหาด้านเศรษฐกิจและปัญหาสังคม ซึ่งนับวันจะยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น เนื่องจากสังคมไทยจะให้ความสำคัญกับระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม จนทำให้คนทำทุกวิถีทางเพื่อให้ได้ในสิ่งที่ต้องการ บางคนถึงกับสละจรรยาบรรณในวิชาชีพ นำความรู้ความสามารถของตนไปแสวงหาผลประโยชน์โดยไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนที่จะเกิดกับคนอื่นในสังคม ขอเพียงให้ตนเองได้รับประโยชน์สูงสุดก็พอ ทุกคนต้องการที่จะตอบสนองความต้องการของตนเอง จึงเกิดการแข่งขันกันเพื่อให้ได้เงินตราโดยไม่จำกัดรูปแบบ เช่น การซื้อโงวมถึงการซื้อราษฎร์บังหลวง การดำเนินกิจกรรมนอกกฎหมาย (อาเรียย์ เชื้อเมืองพาน, 2551) ภาวะวิกฤตเศรษฐกิจโลกที่ผ่านมาได้ส่งผลกระทบต่อไปทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย ทำให้แนวคิด “เศรษฐกิจพอเพียง” ถูกนำมากล่าวถึงในวงกว้าง ด้วยเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตและวิถีปฏิบัติที่เน้นการพึ่งตนเองเพื่อให้เกิดความพอมี พอกิน พอใช้ แต่จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าประชาชนจะรู้จักแต่คำว่าเศรษฐกิจพอเพียง แต่ยังไม่มีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนในหลักการ รวมถึงการนำมาประยุกต์ใช้ (ทรงศักดิ์ ศรีบุญจิตต์ และคณะ, 2551) นอกจากนี้การนำเสนอของสื่อส่วนใหญ่ เป็นการนำเสนอในวิถีสังคมชนบท สำหรับในวิถีสังคมเมืองยังมีการนำเสนออยู่น้อยและเป็นในลักษณะขององค์กรแบบพอเพียง

ในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา หรือการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน จะต้องอาศัยหลักการคิดมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพราะการคิดถือว่าเป็นปัจจัยแรกในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญทางการศึกษาที่ให้ความสนใจในปัจจุบันนี้ เพราะเด็กไทยมีจุดอ่อนด้านการคิด ดังที่ ทิศนา ขัมมณี และคณะ (2544, น. 40) ได้กล่าวว่า เด็กไทยนั้นไม่เก่งเรื่องการใช้เหตุผลการสอนให้ได้ผลดีนั้นต้องให้ผู้เรียนมีประสบการณ์โดยตรงกับกระบวนการคิดโดยการสอนให้เกิดทักษะการคิดต้องเป็นการสอนแบบเปิดโอกาสให้อภิปรายโดยใช้

คำถามที่แยบยลแต่ไม่ยากเกินไป การสำรวจสภาพปัญหาของนักเรียนพบว่า นักเรียนยังเน้นการเรียนแบบท่องจำซึ่ง ไม่ใช่ทักษะการคิด วิเคราะห์เข้ามาช่วย จึงทำให้ความสามารถในการเรียนในรายวิชานี้ลดลง

จากการศึกษารูปแบบการสอนหลายๆ รูปแบบ ผู้วิจัย พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบ 5E เป็นวิธีการที่สามารถพัฒนาศักยภาพด้านปัญญา พัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการจัดระเบียบ เป็นการค้นพบด้วยตนเองทำให้เกิดแรงจูงใจ ภายในมากกว่าการเรียนแบบท่องจำ ฝึกให้นักเรียนหาวิธีค้นหาความรู้ แก้ปัญหาด้วยตนเองช่วยให้จดจำความรู้ได้นาน และสามารถถ่ายโยงความรู้ได้เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนการสอน จะทำให้บรรยากาศในการเรียนมีชีวิตชีวาช่วยพัฒนา มโนทัศน์แก่นักเรียนช่วยให้นักเรียนเกิดความเชื่อมั่นว่าจะทำการสิ่งใด ๆ จะสำเร็จด้วยตนเอง สามารถคิดและแก้ปัญหาด้วยตนเองไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ได้ประสบการณ์ตรงฝึกทักษะการแก้ปัญหา และทักษะการใช้สามารถนำความรู้ไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้ จากปัญหาดังกล่าว

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ 5E มาใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ความรู้พื้นฐานหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พร้อมทั้งพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนด้วยการนำเอาการจัดการเรียนรู้แบบ 5E มาใช้เป็นยุทธศาสตร์ในการจัดการเรียนรู้และใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์เป็นเครื่องมือเพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้หรือคิดแบบวิทยาศาสตร์มีทักษะการคิดวิเคราะห์สามารถจำแนกแจกแจงองค์ประกอบ การจัดลำดับข้อมูล การเปรียบเทียบข้อมูล เน้นให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้โดยเชื่อมโยงความรู้เดิมให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ซึ่งจะทำให้ผู้เรียน สามารถจดจำความรู้ได้นาน และสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งทักษะการคิดวิเคราะห์ยังเป็นพื้นฐาน ของการคิดอื่น ๆ เช่น คิดสังเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดสร้างสรรค์ ตลอดจนรักการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งจะส่งผลให้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ส่วนทักษะการคิดวิเคราะห์นั้น เป็นทักษะที่สำคัญสำหรับการเรียนรู้ในยุคปัจจุบัน ซึ่งใน ระหว่างการสอนตามกระบวนการที่เน้นการจัดการเรียนรู้แบบ 5E นั้น ผู้วิจัยได้สอดแทรกกระบวนการสอนที่เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์ ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานสำคัญที่จะส่งผลให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดด้านอื่น ๆ ที่สูงขึ้นช่วยให้รู้ข้อเท็จจริง รู้เหตุผลเบื้องต้นของสิ่งที่เกิดขึ้น เข้าใจความเป็นมาเป็นไปของเหตุการณ์ รู้ว่าเรื่องนั้นมีองค์ประกอบอะไรบ้างรู้รายละเอียด ของสิ่งต่าง ๆ ทำให้ได้ข้อเท็จจริงที่เป็นพื้นฐานความรู้เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
- 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนต่อวิชาเศรษฐศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบ 5Es

สมมติฐานของการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สูงกว่าก่อนเรียน

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้วิชาเศรษฐศาสตร์โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบ 5Es สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ดำเนินการดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนหนองกวางคูราษฎร์บำรุง อำเภอขามเฒ่า จังหวัดจังหวัดกาฬสินธุ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ได้มาโดยการเลือกตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 แผนการเรียนรู้ ผู้วิจัยสร้างแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 5 แผน แผนละ 5 ชั่วโมง โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบ 5Es คือ ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความสนใจ ขั้นที่ 2 ขั้นสำรวจและค้นหา ขั้นที่ 3 ขั้นอธิบายและลงข้อมูลสรุป ขั้นที่ 4 ขั้นขยายความรู้ ขั้นที่ 5 ขั้นประเมินผล จากนั้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง และให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน พิจารณาความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ ผลการวิเคราะห์พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00)

2.2 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่องการจัดการจัดการเรียนรู้วิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบ 5Es ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือกจำนวน 30 ข้อ ผ่านการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์ (IOC) โดยมีผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 -1.00 มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.23 – 0.67 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.25-0.78 และมีความเชื่อมั่นของข้อสอบทั้งฉบับ (KR-20) 0.85 ส่วนแบบสอบถามวัดความพึงพอใจผ่านอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน มีค่าความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด คือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.58)

2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจ ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจจำนวน 16 ข้อ ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการสื่อการเรียนการสอน ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการแนะนำส่งเสริม และ ด้านบรรยายในการเรียนการสอน ซึ่งแบบสอบถามนี้ ผ่านการตรวจสอบโดยที่ปรึกษาสารนิพนธ์

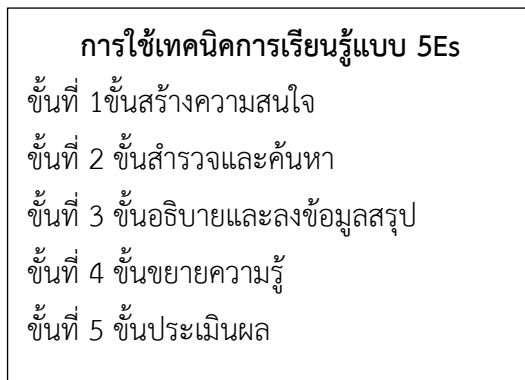
3. ดำเนินการเก็บข้อมูลในเดือนกุมภาพันธ์ 2563

4. การวิเคราะห์ข้อมูล คือ การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังเรียนใช้สถิติ t-test dependent ซึ่งผู้วิจัยได้ทดสอบความเป็นปกติของข้อมูล พบว่าข้อมูลมีการกระจายเป็นปกติ ส่วนการวิเคราะห์ความพึงพอใจใช้สถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

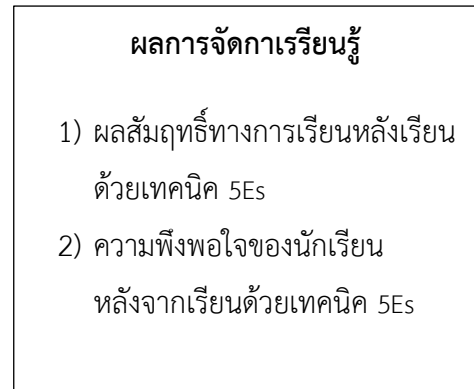
กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจที่มีต่อการเรียน วิชาเศรษฐศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบ 5Es ประกอบด้วย 5 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความสนใจ ขั้นที่ 2 ขั้นสำรวจและค้นหา ขั้นที่ 3 ขั้นอธิบายและลงข้อมูลสรุป ขั้นที่ 4 ขั้นขยายความรู้ ขั้นที่ 5 ขั้นประเมินผล (อนันต์ จันทร์กวี 2523, น.3-10) ซึ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จะสามารถที่จะพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความพึงพอใจของนักเรียนได้ สามารถเขียนเป็นกรอบแนวคิดสำหรับการวิจัย ดังนี้

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ผลการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบ 5Es หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบ 5Es สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

คะแนน	จำนวน (คน)	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S.D.	t	Sig.
ก่อนเรียน	15	30	13.80	3.41	-12.986*	0.000
หลังเรียน	15	30	25.27	2.43		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 13.80 คะแนน และ 25.27 คะแนน ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลังเรียน พบว่า คะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนต่อวิชาเศรษฐศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบ 5Es โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการแนะนำสั่งสอน

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียน เรื่องความรู้พื้นฐานหลักการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบ 5Es

ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียน เรื่องความรู้พื้นฐานหลักการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบ 5Es	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านสื่อการเรียนการสอน	4.25	0.50	มาก
2. ด้านการจัดการเรียนการสอน	4.13	0.77	มาก
3. ด้านการแนะนำส่งเสริม	4.33	0.76	มาก
4. ด้านบรรยากาศในการเรียนการสอน	4.07	0.50	มาก
โดยรวม	4.23	0.68	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ระดับความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียน เรื่องความรู้พื้นฐานหลักการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบ 5Es โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$, S.D = 0.68) เมื่อพิจารณาเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ ด้านการแนะนำส่งเสริม ($\bar{X} = 4.33$, S.D = 0.76) ด้านสื่อการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.25$, S.D = 0.50) ด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.13$, S.D = 0.77) ด้านบรรยากาศในการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.07$, S.D = 0.50)

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้วิชาเศรษฐศาสตร์โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบ 5Es สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญในการอภิปรายดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนเรียนกับคะแนนหลังเรียนสรุปได้ว่า คะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐาน ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยตัวเอง กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดข้อคำถามหรือข้อสงสัย เกิดความคิด และแสวงหาคำตอบหรือข้อเท็จจริงด้วยตนเอง นอกจากนี้แล้ว กระบวนการเรียนรู้ตามรูปแบบ 5Es มีกระบวนการที่ช่วยให้นักเรียนสามารถทำความเข้าใจและนำความรู้ไปใช้ได้ การสร้างกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้เกิดทักษะการคิด วิเคราะห์ การค้นคว้าด้วยตนเอง มีการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างครูและนักเรียนหรือระหว่างนักเรียนด้วยกันเอง อีกทั้ง พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2544, น. 56) กล่าวว่า 5Es เป็นรูปแบบการสอนที่ช่วยแก้ปัญหาการสอนของครูได้อีกแบบหนึ่ง เป็นวิธีที่จะช่วยให้นักเรียนรู้จักวิเคราะห์ไม่ใช้การท่องจำเนื้อหาโดยไม่คิดไตร่ตรองให้รอบคอบ การเรียนการสอนแบบนี้จะช่วยให้นักเรียนเกิดความอยากรู้อยากเห็นเป็นอย่างมาก นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมเกิดความสนุกสนานไม่จำเจแต่อยู่ในชั้นเรียน มีการค้นพบความจริงจากอุปกรณ์การสอนมากมายเป็น การเรียนที่มีวัตถุประสงค์แน่นอนการเรียนการสอนดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ทำให้เกิดเป็นองค์ความรู้ที่นักเรียนจะสามารถจดจำ เข้าใจ นำความรู้ไปใช้ได้ถูกต้อง และส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนดียิ่งขึ้น

3. ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียน เรื่องความรู้พื้นฐานหลักการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบ 5Es มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก อาจเกิดจากการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนผู้เรียนสามารถสะท้อนผลของการเรียนในกับผู้สอนทำให้สามารถปรับปรุงรูปแบบการสอนให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน เนื่องจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน เป็นการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียน และนำผลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน เป็นการวิจัยที่ต้องทำอย่างรวดเร็ว นำผลไปใช้ทันทีและสะท้อนข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานต่าง ๆ สุวิมล ว่องวานิช (2544, น. 11) ทำให้ผู้เรียนสามารถสะท้อนปัญหาหรือข้อปรับปรุงที่เกิดจากการจัดกิจกรรมทำให้ผู้สอนสามารถแก้ไขปัญหามาได้ตรงจุดและตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้ อีกทั้งการเรียนโดยใช้การเรียนรู้แบบ 5Es ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้หลายวิธีได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้และช่วยเหลือซึ่งกันและกันรวมถึงการเรียนร่วมกับเว็บไซต์สนทนาที่ผู้เรียนสามารถเข้ามาเรียนรู้ได้อย่างสะดวกสบาย ไม่มีข้อจำกัดเรื่องเวลาเรียนที่น้อยเกินไป ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของ วิมลชนา หงส์พานิช (2558, น. 85) ได้วิจัยเรื่อง ผลของการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้วิชาวิทยาศาสตร์พื้นฐาน 2 เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์และการทำงานเป็นทีม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการศึกษาพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ความสามารถในการทำงานเป็นทีมของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 4) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้อยู่ในระดับมากและสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Billings (2002, p. 840 - A) ได้ศึกษาการเรียนด้วยแบบสืบเสาะความรู้กับแบบวัฏจักรการเรียนรู้ในสาขาวิชาฟิสิกส์ ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 28 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีความสนใจในการเรียนมากขึ้นร้อยละ 56 ขึ้นไป นักเรียนร้อยละ 75 มีความสนุกสนานกับการเรียนแบบวัฏจักร คะแนนความสามารถในการเรียนของนักเรียนเท่ากับร้อยละ 86 สรุปได้ว่า การเรียนแบบวัฏจักรการเรียนรู้เป็นรูปแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพและทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการศึกษาที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ศึกษาหรือผู้ที่สนใจในการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ 5Es ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 การจัดกิจกรรมตามรูปแบบ 5Es สามารถนำมาประยุกต์ให้เข้ากับเนื้อหาที่ต้องการ และออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ฝึกคิด ฝึกค้นคว้า สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และสามารถแลกเปลี่ยนให้ผู้ได้

1.2 ครูผู้สอนมีความสำคัญที่จะคอยกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ดังนั้น ผู้สอนเองต้องมีความสามารถ มีทักษะการตั้งคำถาม การสร้างปัญหาที่สอดคล้องการเนื้อหาของผู้เรียน เพื่อให้เกิดการคิด การฝึกฝนแก่ผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบ 2 กลุ่ม กลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม เพื่อที่จะได้เห็นถึงความแตกต่างของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ 5Es กับการสอนแบบธรรมดาได้อย่างชัดเจน

2.2 ควรมีการจัดการเรียนรู้แบบ 5Es ร่วมกับกิจกรรมอื่นๆ โดยนำไปประยุกต์ใช้กับเนื้อหาและรายวิชาอื่น ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์กับผู้เรียนสูงสุด

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ(25) .42 .ทศวรรษที่สองของการปฏิรูปการศึกษา 2552 .(กรุงเทพฯ โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร: .แห่งประเทศไทยจำกัด

กรมวิชาการ .(2544) .การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุดตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ .2542 .ศ. .คุรุสภาลาดพร้าว :กรุงเทพฯ .ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ

ทรงศักดิ์ ศรีบุญจิตต์ และคณะ .(2551) .โครงการการวิจัยเพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชนและการเชื่อมโยงกับวิสาหกิจรูปแบบอื่น และอุตสาหกรรมหลัก เพื่อให้เกิดลำดับขั้นการพัฒนาจากรากหญ้าสู่รากแก้วอย่างยั่งยืน(ระหว่) .คณะเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ .าง ตุลาคม - 2548กันยายน .(2551

ทีศนา แชมมณีและ คณะ .(2544) .วิทยาการด้านการคิด.สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ : กรุงเทพฯ .

อนันต์ จันทร์ทวี .(2523) .ผลการใช้คำถามของครูที่มีต่อทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ผลสัมฤทธิ์และทัศนคติของนักเรียนชั้น ม 2 .ศ.และ มปริญ) .2.ญานินพนธ์ ปริญาดุษฐ์บัณฑิต(. มหาวิทยาลัยศรี .นครทรวโรฒประสานมิตร กรุงเทพฯ.

อารีย์ เชื้อเมืองพาน .(2551) .การศึกษาปัจจัยและเงื่อนไขที่มีผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของกลุ่มสะสมทุนในเขตภาคเหนือตอนบน.คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ :เชียงใหม่ .

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง มหาเวสสันดรชาดก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค Jigsaw

The Development of Learning Achievement of Mathayomsuksa 4 Students by Using Cooperative Learning – Jigsaw on Maha Vessantara Jatak

นางสาวจิรภา จิระสมประเสริฐ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน เรื่อง มหาเวสสันดรชาดกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค Jigsaw 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องมหาเวสสันดรชาดก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค Jigsaw หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนกระสังพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 32 จำนวน 44 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค Jigsaw จำนวน 5 แผน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test ผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค Jigsaw หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค Jigsaw หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, Jigsaw

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to compare Mathayomsuksa 4 Students' learning achievement between pretest and posttest on Maha Vessantara Jatak by using Cooperative Learning – Jigsaw, and 2) to compare Mathayomsuksa 4 Students' learning achievement on Maha Vessantara Jatak by using Cooperative Learning – Jigsaw with the criteria at 70%. The sample was 44 Phrathomsuksa 4 Students who were studying at Krasang School under Buriram Secondary Educational Service Area Office 32 in second semester of the academic year 2019. Research instruments consisted of 5 Lesson plans and Learning Achievement Test. The statistics consisted of mean, standard deviation, and t-test. The research findings were that Phrathomsuksa 4 students' learning achievement had posttest scores higher than pretest's scores with the statistically significant difference at the 0.05 level and their learning achievement of posttest's scores reached to the criteria at 70% with the statistically significant difference at the 0.05 level.

Keywords: Learning achievement, Thai education, Jigsaw

บทนำ

ภาษาไทยเป็นเครื่องมือสื่อสารที่ใช้ในการติดต่อระหว่างคนไทยทั้งชาติ ภาษาไทยเป็นเครื่องหมายแสดงความเป็นชาติไทย เป็นเอกลักษณ์และวัฒนธรรมประจำชาติที่น่าภูมิใจและควรแก่การรักษาไว้ (คณาจารย์สมานมิตร. 2547 : 15) ดังนั้น ทุกคนในชาติจึงต้องให้ความสำคัญ เพื่อไม่ให้ภาษาไทยถูกละเลยหรือถูกลดความสำคัญ ดังนั้น จึงต้องตระหนักและร่วมกันปลูกฝัง อนุรักษ์ สืบทอดภาษาให้คงอยู่ต่อไป เพื่อไม่ให้ภาษาลบเลือนหายไปตามยุคสมัย สืบเนื่องจากในปัจจุบันประเทศไทยได้รับอิทธิพลของภาษาต่างประเทศเข้ามาใช้ในชีวิตประจำวันอย่างแพร่หลาย ทำให้ภาษาต่างประเทศเข้ามา มีบทบาทสำคัญในระบบการศึกษาไทย จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนที่เรียนวิชาภาษาไทยพบว่านักเรียนไม่ค่อยให้ความสนใจและให้ความสำคัญกับวิชานี้เท่าใดนัก เพราะเห็นว่าเป็นภาษาที่ตนนั้นสามารถฟัง พูด อ่าน เขียนได้อยู่แล้ว จึงทำให้มองข้ามเรื่องคะแนนสอบหรือผลสัมฤทธิ์ที่จะออกในทำปีการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยการศึกษาของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2537 : 6) พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลัก ภาษาไทยอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งปัญหาการเรียนการสอนหลักภาษาไทยมีสาเหตุมาจากหลายประการ ประการแรก คือ ปัจจัยที่เกิดจากครูที่ไม่รักและไม่มีความถนัดในการสอน ครูขาดกลวิธีในการสอนที่ทำให้การเรียนการสอนไม่สนุก ไม่แม่นยำในเนื้อหา ขาดความมั่นใจ จึงมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการสอน จากข้อความนี้แสดงให้เห็นว่าภาษาไทยเป็นภาษาที่ต้องฝึกฝนจนเกิด ความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้ย่อมมีประสิทธิภาพเพื่อนำไปใช้ในชีวิตจริง ทั้งในเรื่องการอ่าน การอ่านออกเสียง คำ ประโยค การอ่านบทร้อยแก้ว คำประพันธ์ชนิดต่าง ๆ การอ่านในใจเพื่อสร้างความเข้าใจและการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ความรู้จากสิ่งที่อ่าน เพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะในด้านของการอ่านวรรณคดีและวรรณกรรม ผู้เรียนจะต้องรู้จักการวิเคราะห์วรรณคดีหรือวรรณกรรม เพื่อศึกษาข้อมูลให้เข้าใจแนวความคิด คุณค่าของงานประพันธ์ และเพื่อความเพลิดเพลิน ซึ่งวรรณคดีหรือวรรณกรรมเหล่านั้นได้ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี เรื่องราวของสังคมในอดีต เช่นเดียวกับกับรัตนฤทัย สัจจพันธุ์ (2549 อ้างถึงใน ชลธิชา หอมฟุ้ง. 2558) ที่กล่าวถึงความสำคัญของวรรณคดีไว้ว่า “วรรณคดีทั้งปวงล้วนเป็นกระจกส่องสะท้อนสังคมและชีวิตมนุษย์ การอ่านวรรณคดีจึงเป็นการอ่านชีวิต”

จากการศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ พบว่า เป็นวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้แก่ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ แต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความรู้ความสามารถแตกต่างกัน โดยที่แต่ละคนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการเรียนรู้ และให้ความสำเร็จของกลุ่ม คนที่เรียนเก่งช่วยคนที่อ่อนกว่า สมาชิกในกลุ่มไม่เพียงแต่รับผิดชอบต่อการเรียนของตนเองเท่านั้น แต่ต้องร่วมรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของเพื่อนสมาชิกทุกคนในกลุ่ม ความสำเร็จของแต่ละคนคือความสำเร็จของกลุ่ม การเรียนรู้แบบร่วมมือสามารถนำมาใช้กับทุกการเรียน ทุกรายวิชาและทุกระดับชั้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ (วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. 2545) และการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์เป็นการสอนที่อาศัยแนวคิดการต่อภาพ ผู้เสนอวิธีการคนแรก คือ อารอนสันและคณะ (Aronson ; et al. 1978) ต่อมามีการปรับและเพิ่มเติมขั้นตอนโดยสลาวิน (Slavin. 1995) แต่วิธีการหลักยังคงเดิม การสอนแบบนี้นักเรียนแต่ละคนจะได้ศึกษาเพียงส่วนหนึ่งหรือหัวข้อย่อยของเนื้อหาทั้งหมด โดยการศึกษาเรื่องนั้น ๆ จากเอกสารหรือกิจกรรมที่ครูจัดให้ ในตอนที่ศึกษาหัวข้อย่อยนั้น นักเรียนจะทำงานเป็นกลุ่มกับเพื่อนที่ได้รับมอบหมายให้ศึกษาหัวข้อย่อยเดียวกัน และเตรียมพร้อมที่จะกลับไปอธิบายหรือสอนเพื่อน

สมาชิกในกลุ่มพื้นฐานของตนเอง (ไสว พักขาว, 2544) โดยคำนึงถึงความยากง่ายจากครูผู้สอนภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 จึงควรตระหนักถึงความสำคัญในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยที่เหมาะสมกับการใช้รูปแบบการทำงานเป็นกลุ่มเป็นอย่างมาก ซึ่งผู้สอนจะมีเทคนิคหรือวิธีการสอนอย่างไรให้นักเรียนรักและสนุกกับวิชาภาษาไทย โดยให้การสอนมีวิธีการหรือการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมหรือเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้และต้องสร้างบรรยากาศภายในการเรียนวิชาภาษาไทยให้เกิดสนุกสนาน มีชีวิตชีวา ดังนั้น การทำกิจกรรมเป็นกลุ่มในการเรียนการสอน จึงนับว่ามีประโยชน์อย่างยิ่ง จากปัญหาดังกล่าวมีแนวทางหนึ่งที่คาดว่าสามารถแก้ไขปัญหาได้โดยการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง มหาชาติหรือมหาเวสสันดรชาดกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค Jigsaw เป็นกิจกรรมที่ครูผู้สอนมอบหมายให้สมาชิกในกลุ่มแต่ละกลุ่มศึกษาเนื้อหาที่กำหนดให้ สมาชิกแต่ละคนจะถูกกำหนดโดยกลุ่ม ให้ศึกษาเนื้อหาคนละตอนที่แตกต่างกัน ผู้เรียนจะไปทำงานร่วมกับสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายให้ศึกษาเนื้อหาที่เหมือนกัน หลังจากที่ทุกคนศึกษาเนื้อหานั้นจนเข้าใจแล้ว จึงกลับเข้ากลุ่มเดิม แล้วเล่าเรื่องที่ตนศึกษาให้สมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่มฟัง โดยเรียงตามลำดับเรื่องราวเสร็จแล้วให้สมาชิกในกลุ่มคนใดคนหนึ่งสรุปเนื้อหาของสมาชิกทุกคนเข้าด้วยกัน ครูผู้สอนอาจเตรียมข้อสอบเกี่ยวกับบทเรียนนั้นไว้ทดสอบความเข้าใจเนื้อหาที่เรียนในช่วงสุดท้ายของการเรียน (กมลวิภากร, 2545 ข)

ในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคจิ๊กซอว์นี้ ผู้วิจัยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้กระบวนการกลุ่มให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทำงานร่วมกัน เพื่อผลประโยชน์และเกิดความสำเร็จร่วมกันของ มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 จัดผู้เรียนเข้ากลุ่มลดความสามารถ (เก่ง – กลาง – อ่อน) กลุ่มละ 4 คน เรียกว่า กลุ่มบ้านของเรา (home group) ขั้นที่ 2 สมาชิกในกลุ่มบ้านของเราได้รับมอบหมายให้ศึกษาเนื้อหาสาระคนละ 1 ส่วน และหาคำตอบในประเด็นปัญหาที่ครูมอบหมาย ขั้นที่ 3 สมาชิกในกลุ่มบ้านของเรา แยกย้ายไปรวมกับสมาชิกกลุ่มอื่นที่ได้รับเนื้อหาเดียวกันตั้งเป็นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (expert group) และร่วมกันทำความเข้าใจเนื้อหาสาระนั้นอย่างละเอียด และร่วมกันอภิปราย หาคำตอบประเด็นปัญหาที่ผู้สอนมอบหมายให้ ขั้นที่ 4 สมาชิกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญกลับไปกลุ่มบ้านของเรา แต่ละคนช่วยสอนเพื่อนในกลุ่มให้เข้าใจเนื้อหาสาระที่ไปศึกษามาจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญอย่างละเอียด ดังนั้นสมาชิกในกลุ่มบ้านของเราจะได้เรียนรู้เนื้อหาสาระในภาพรวมทุกเรื่อง เปรียบเสมือนกรต่อภาพจิ๊กซอว์จนเสร็จสิ้นสมบูรณ์ ขั้นที่ 5 ผู้เรียนทุกคนทำแบบทดสอบ แต่ละคนจะได้คะแนนเป็นรายบุคคล และนำคะแนนของทุกคนในกลุ่มบ้านของเรามารวมกัน (หาค่าเฉลี่ย) เป็นคะแนนกลุ่ม กลุ่มที่ได้คะแนนสูงสุดได้รับรางวัล (การจัดการเรียนการสอน กลุ่มวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์) ดังนั้น การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือผู้สอนจะต้องวางแผนในการเลือกเทคนิค การจัดการเรียนที่เหมาะสมกับผู้เรียนซึ่งผู้เรียนต้องมีความพร้อมที่จะร่วมกันทำกิจกรรมและรับผิดชอบงานของกลุ่มร่วมกัน โดยที่กลุ่มจะประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อสมาชิกทุกคนได้เรียนรู้บรรลุตามจุดมุ่งหมายเดียวกัน จึงถือได้ว่าการเรียนเป็นกลุ่มหรือเป็นทีมมีประสิทธิภาพ

จากหลักการและเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค Jigsaw สำหรับการเรียนการสอนภาษาไทยในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพื่อสร้างความสนใจ การสร้างปลูกฝังคุณค่าทางด้านศีลธรรมให้กับนักเรียน โดยอาศัยเนื้อเรื่อง จากวรรณคดีเป็นกรณีศึกษาสำหรับการวิเคราะห์โดยใช้กระบวนการกลุ่ม นอกจากนี้ นักเรียนยังจะเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย มีความเข้าใจบทเรียนมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน เรื่อง มหาเวศสันดรชาดกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค Jigsaw
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องมหาเวศสันดรชาดก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค Jigsaw หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง มหาชาติหรือมหาเวศสันดรชาดก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค Jigsaw หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง มหาชาติหรือมหาเวศสันดรชาดก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค Jigsaw หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70

วิธีการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย เรื่อง มหาเวศสันดรชาดก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค Jigsaw กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนกระสังพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 32 จำนวน 44 คน เครื่องมือในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองทดลอง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง มหาเวศสันดรชาดก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีจำนวน 5 แผน รวมทั้งสิ้น 5 ชั่วโมง และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 20 ข้อ มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.10 – 0.70 มีค่าอำนาจจำแนกเท่ากับ 0.16 - 0.78 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (KR-20) เท่ากับ 0.67

2. การวิเคราะห์ข้อมูลและการใช้สถิติ การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

2.1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย เรื่อง มหาเวศสันดรชาดก ก่อนและหลังการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้สถิติทดสอบที (t-test dependent)

2.2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย เรื่องมหาเวศสันดรชาดก หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยใช้สถิติทดสอบที (One-Sample t-test)

ผลการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย เรื่อง มหาเวศสันดรชาดก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยใช้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค Jigsaw หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย ก่อนและหลังเรียน เรื่อง มหาเวสสันดรชาดก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค Jigsaw

ผลการเรียน	N	\bar{X}	S.D.	t	p
หลังเรียน	44	14.20	3.05	4.029*	.000
ก่อนเรียน	44	10.82	4.44		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยใช้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค Jigsaw หลังเรียน สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย หลังเรียน เรื่อง มหาเวสสันดรชาดก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค Jigsaw กับเกณฑ์ร้อยละ 70

กลุ่ม	ผลการเรียน	N	ร้อยละ 70	\bar{X}	S.D.	t	p
E ₁	หลังเรียน	44	14	14.20	3.05	.445	.658

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง มหาเวสสันดรชาดก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ Jigsaw ผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญในการอภิปรายดังนี้

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง มหาเวสสันดรชาดกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ (Jigsaw) หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ทั้งนี้อภิปรายผลได้จากการจัดการเรียนรู้ด้วยจิ๊กซอว์ (Jigsaw) เป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยศิววงศ์ พูลพิพัฒน์ (2560) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีเรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างวิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ 2 กับวิธีการสอนปกติ ครูผู้สอนจำเป็นต้องเลือกวิธีการสอนที่เหมาะสมและนำวิธีการสอนนั้นมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และบรรลุวัตถุประสงค์ และวิธีการสอนที่ผู้วิจัยเลือกคือ วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ 2 คือเป็นวิธีที่สามารถใช้พัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนวรรณคดี โดยฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะกระบวนการร่วมมือ ทำให้ผู้เรียนคิดเป็นทำเป็น และรู้จักการแก้ไขปัญหาได้ พบว่าหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00

จากที่กล่าวมาจึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ Jigsaw สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค Jigsaw สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สากล โกร้มย์ และวันทนี นามสวัสดิ์ ได้ศึกษา (2561) ได้ศึกษาผลการใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง หลักการใช้ภาษาไทย โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนมีคะแนน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์คิด เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือมีจำนวนนักเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 มีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนเฉลี่ยตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้แบบ ร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ Jigsaw 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 จัดผู้เรียนเข้ากลุ่มละความสามารถ (เก่ง – กลาง – อ่อน) กลุ่มละ 4 คน เรียกว่า กลุ่มบ้านของเรา (home group) ขั้นที่ 2 สมาชิกในกลุ่มบ้านของเราได้รับมอบหมายให้ศึกษา เนื้อหาสาระคนละ 1 ส่วน และหาคำตอบในประเด็นปัญหาที่ครูมอบหมาย ขั้นที่ 3 สมาชิกในกลุ่มบ้านของเรา แยกย้าย ไปรวมกับสมาชิกกลุ่มอื่นที่ได้รับเนื้อหาเดียวกันตั้งเป็นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (expert group) และร่วมกันทำความเข้าใจเนื้อหา สาระนั้นอย่างละเอียด และร่วมกันอภิปราย หาคำตอบประเด็นปัญหาที่ผู้สอนมอบหมายให้ ขั้นที่ 4 สมาชิกกลุ่ม ผู้เชี่ยวชาญกลับไปกลุ่มบ้านของเรา แต่ละคนช่วยสอนเพื่อนในกลุ่มให้เข้าใจเนื้อหาสาระที่ไปศึกษามาจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ อย่างละเอียด ดังนั้นสมาชิกในกลุ่มบ้านของเราจะได้เรียนรู้เนื้อหาสาระในภาพรวมทุกเรื่อง เปรียบเสมือน การต่อภาพจิ๊กซอว์จนเสร็จสิ้นสมบูรณ์ ขั้นที่ 5 ผู้เรียนทุกคนทำแบบทดสอบ แต่ละคนจะได้คะแนนเป็นรายบุคคล และนำคะแนนของทุกคนในกลุ่มบ้านของเรามารวมกัน (หาค่าเฉลี่ย) เป็นคะแนนกลุ่ม กลุ่มที่ได้คะแนนสูงสุดได้รับรางวัล (การจัดการเรียนการสอน กลุ่มวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์)

จากที่กล่าวมาจึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการ เรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ Jigsaw มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค Jigsaw เป็นรูปแบบที่พัฒนาอย่างชัดเจน เน้นการมีส่วนร่วมระหว่าง นักเรียนในการทำงานร่วมกัน คือ ทำงานเป็นกลุ่ม ผลการเรียนรู้ของทุกคน จะแสดงให้เห็นจากความตั้งใจของนักเรียนทุกคน ภายในกลุ่ม ฉะนั้น ในรายวิชาที่เน้นการทำงานกลุ่ม เช่น วิทยาศาสตร์ ควรที่จะใช้เทคนิค Jigsaw ในการจัดการเรียนรู้ จะทำให้นักเรียนร่วมมือร่วมใจกันเรียน และช่วยกันในการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งต่อไป

1. การวิจัยในครั้งต่อไปควรศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค Jigsaw โดยการเปรียบเทียบ ระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง
2. การวิจัยในครั้งต่อไปควรศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค Jigsaw กับการสอนแบบปกติ
3. การวิจัยในครั้งต่อไปควรมีการศึกษาความพึงพอใจหลังเรียนของผู้เรียนด้วย

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2536). *สรุปรายงานการประชุมปฏิบัติการเกี่ยวกับการวิจัยการศึกษาครั้งที่ 5*

เรื่อง การนำผลการวิจัยไปใช้ในการวิจัยการศึกษา. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ. ถ่ายเอกสาร

การจัดการเรียนการสอน กลุ่มวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ : 25

กึ่งกาญจน์ บุรณสินวัฒน์กุล. (2560). จะสอนวรรณคดีอย่างไรให้ผู้เรียนเกิดมโนทัศน์. วารสาร มจร สังคมศาสตร์

ปริทรรศน. 6(4), 203- 213.

คณาจารย์สมานมิตร. (2547). หลักการสอนภาษาไทยสำหรับเยาวชน. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น

ชลธิชา หอมพุ่ม. (2558). การพัฒนารูปแบบการสอนวรรณคดีไทยโดยประยุกต์ใช้วิธีสัจสี่เพื่อส่งเสริมความสามารถ

ด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต.

ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ. 8(2), 1313-1326.

พรรณรอง รัตนไชย. (2555). สภาพปัญหาและการนำเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและ

วรรณกรรม ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16. วิทยานิพนธ์ สาขา การสอน

ภาษาไทย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิชชิตาน เข้มทอง (2555). ปัจจัยทางจิตและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสียสละของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

ตอนปลาย อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัย

พฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สากล โกรัมย์ และวันทนี นามสวัสดิ์ (2561). ผลการใช้แบบฝึกทักษะ เรื่องหลักการใช้ภาษาไทย โดยใช้เทคนิค

การเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 .รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติและ

นานาชาติ ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2561. มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย

ราชภัฏบุรีรัมย์